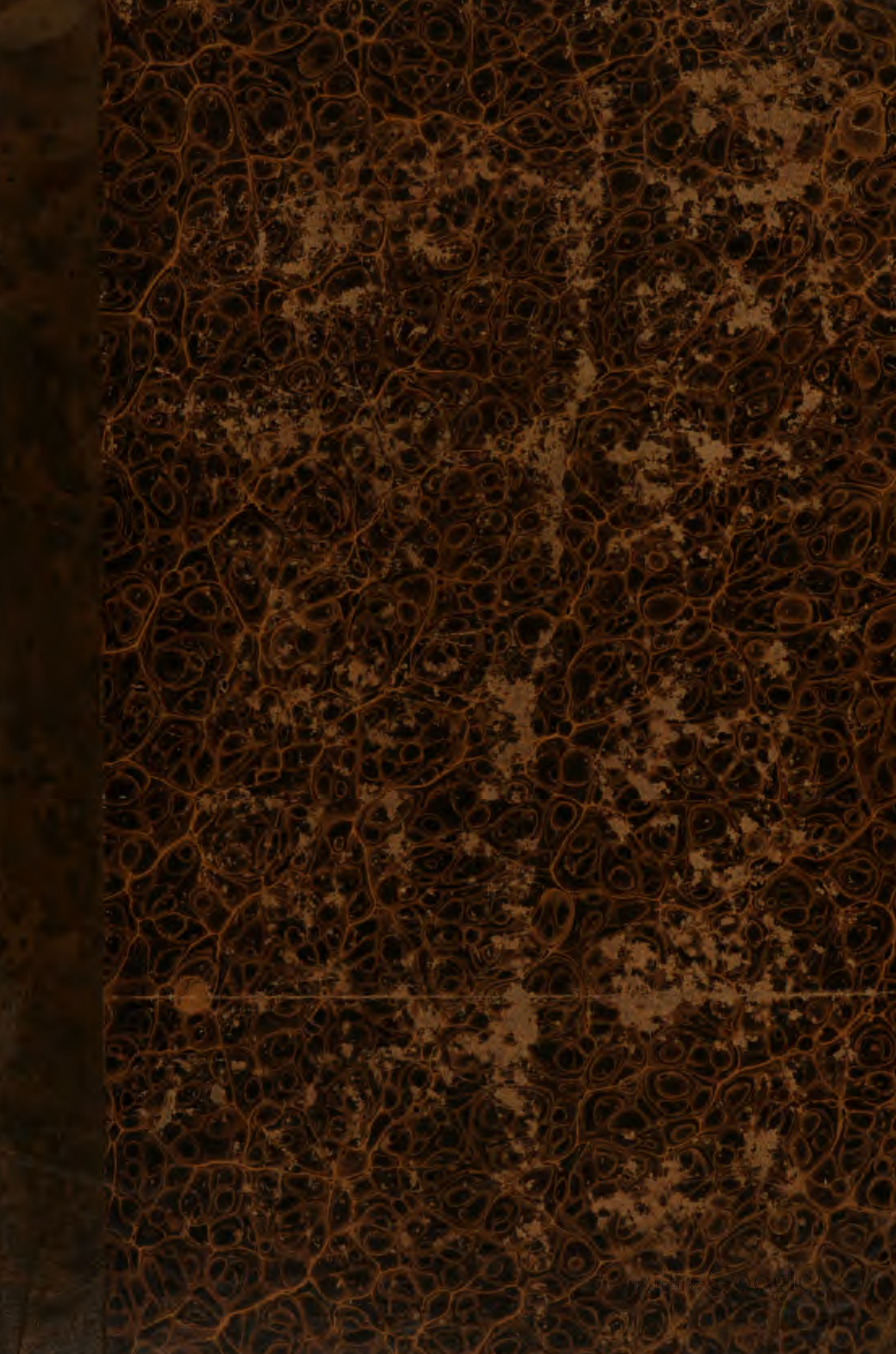
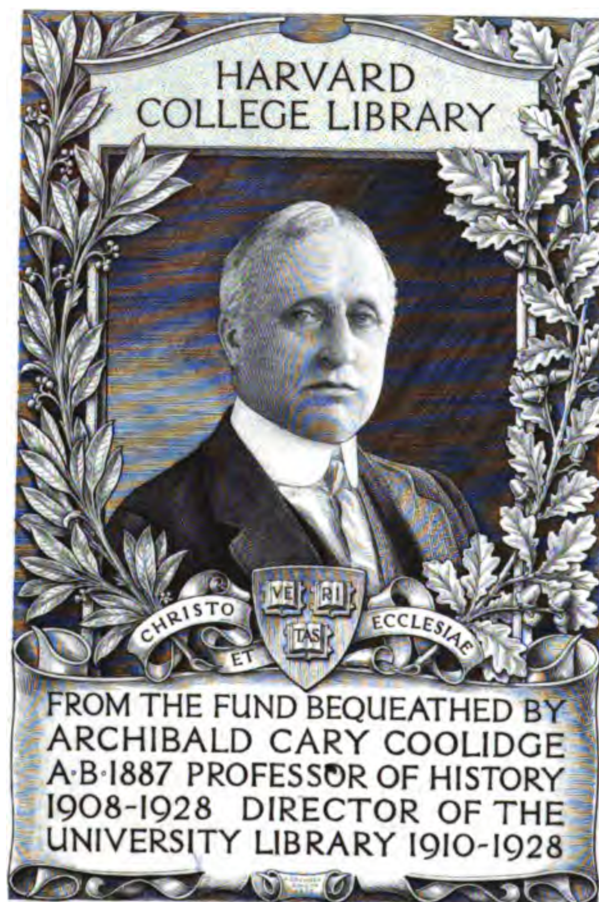

HARVARD
COLLEGE LIBRARY
CHRISTO
ET
ECCLESIAE
VE RI TAS
FROM THE FUND BEQUEATHED BY
ARCHIBALD CARY COOLIDGE
A·B·1887 PROFESSOR OF HISTORY
1908-1928 DIRECTOR OF THE
UNIVERSITY LIBRARY 1910-1928

NEDERLANDSCH MUSEUM.

GESCHIED- EN LETTERKUNDIGE

MERKWAARDIGHEDEN.

NATUURBESCHRIJVINGEN, AARDRIJKSKUNDIGE BIJZONDERHEDEN,

HISTORISCHE EN ROMANTISCHE VERHALEN.

BIJEENVERZAMELD

UIT DE PENNEVRUCHTEN VAN VERSCHILLENDE BEKENDE EN ANONYME OORSPRONKELIJKE SCHRIJVERS,

ALSMEDE

VAN GELEERDE EN KUNDIGE VERTALERS

VAN DE BESTE STUKKEN UIT BUITENLANDSCHE PERIODIEKE EN ANDERE WERKEN.

Dertiende Deel.

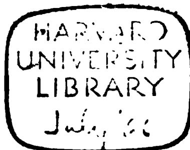
Met Platen.

AMSTERDAM,

BIJ C. L. SCHLEIJER EN ZOON.

1848.

HARVARD
UNIVERSITY
LIBRARY

REGISTER

OP HET

NEDERLANDSCH MUSEUM.

BERIGT VOOR DEN BINDER.

Plaat 1, voorstellende: Een Hindelooper Binnenvertrek, tegenover . . Bladz. 2.
» 2, » Cromwell en zijn gezin. » 176.
Plaat 3, voorstellende: Eene Valkenjagt, tegenover Bladz. 282.
» 4, » Zwolle. . . . . » 370.

☞ De Binder zij voorts indachtig om, ter keuze van den Bezitter van dit Deel, een der Titels weg te snijden, als zijnde de eene Titel alleen geschikt om voor dezen Jaargang geplaatst te worden, in geval de Bezitter hiervan niet in het bezit van de vorige Deelen mogt zijn; zoodat ook deze Jaargang op zich zelve compleet is.

NEDERLANDSCH MUSEUM.

GESCHIED- EN LETTERKUNDIGE

MERKWAARDIGHEDEN, NATUURBESCHRIJVINGEN,

AARDRIJKSKUNDIGE BIJZONDERHEDEN,

HISTORISCHE EN ROMANTISCHE VERHALEN.

MERKWAARDIGHEDEN

OMTRENT DE WONINGEN, KLEEDING, ZEDEN EN GEBRUIKEN DER HINDELOOPERS.

(Medegedeeld, tot verklaring van de hierbij gevoegde plaat, door W. Eekhoff, *Archivarius der stad Leeuwarden.*)

Het is voorzeker eene groote merkwaardigheid van het kleine Nederland, dat het in zoovele provinciën en landstreken is verdeeld, welke ieder haren eigenaardigen tongval, ieder hare eigendommelijke kleeding, zeden en manieren hebben, welke alle onderling van elkander verschillen. Geen gedeelte van ons vaderland toch, of het heeft iets kenmerkends, dat den bewoner van een ander oord des lands vreemd en zonderling voorkomt: namelijk, bij het min verbasterde volk, wonende op het land of in de kleine steden: want de bewoners der groote steden en aanzienlijke personen op de buitenverblijven hebben zich reeds lang gekleed en gedragen naar de regels der Fransche modewet; en het is vandaar, dat vreemdelingen bij deze zoo weinig aantreffen, hetgeen kenmerkend en van het hunne verschillend is.

Uit de geschiedenis laat het zich verklaren, hoe ons vaderland, — uit verschillende deelen zamengesteld, uit onderscheidene volksstammen tot een geheel gebragt, lang door afzonderlijke vorsten bestuurd, als land van handel, scheepvaart en koopbedrijf met vele naburige volken in bestendige betrekkingen, — van lieverlede in dien toestand is gekomen, en hoe dat alles door verschillende invloeden is veroorzaakt. Zelfs moet het verwondering baren, dat een land, uit zoovele ongelijksoortige deelen, tongvallen, zeden, manieren, beginselen en belangen zamengesteld, nu reeds zoo lang zulk een welgeordend geheel heeft uitgemaakt. Het oude wapen van de Vereenigde Nederlanden geeft daarvan eene schoone voorstelling en verklaring, in de zeven scherp gewette en elkander, als het ware, vijandige pijlen, die tot één geheel vastgeklemd worden door de klaauw van een gewapenden Leeuw, het zinnebeeld der magt en kracht tevens, onder de zinspreuk, welke de moreele kracht des volks aanduidde: Eendragt maakt magt.

De loop der gebeurtenissen; de veranderde toestand van Nederland; de onderdrukking van het provincialisme; de meer algemeen werkende stralen van verlichting en beschaving; eene meerdere wuftheid van zeden en begrippen, en mindere gehechtheid aan het oude, dat soms ook reeds te veel verouderd is, om nog langer waarde te bezitten in de tegenwoordige zamenleving; eene meerdere zamensmelting van bewoners uit verschillende oorden, ten gevolge van een gemakkelijker verkeer, door straat- en spoorwegen bevorderd, — ziet daar zoovele oorzaken en aanleidingen, welke van lieverlede in de taal, denkbeelden, zeden en manieren van de verschillende bewoners van Nederland eene meerdere gelijkvormigheid te weeg brengen. De groote schaaf der beschaving zal alzoo welligt eenmaal al de bijzondere vormen en eigenaardigheden der verschillende volksstammen in verschillende oorden zoo gelijkmatig en vlak schaven, als waren allen in éénen vorm gegoten. Deze rigting is niet te miskennen, al mag men ook met zekerheid verwachten, dat deze verandering zeer langzaam zal plaats hebben, en dat elke stand zijne eigene kenmerken wel zal behouden.

Veel van het oude en merkwaardige is er reeds uit het volksleven verloren gegaan; doch ook nog veel is over, dat der opmerking waardig is. Gelukkig is dus de zucht onzer eeuw, om toestanden te schilderen, om de eigendommelijkheden van onderscheidene standen in verschillende oorden op te sporen en te beschrijven, opdat deze alzoo voor de wetenschap bewaard blijven. Want dat gedeelte des volks, hetwelk zich noode beschaven of vergieten laat, maar het langst zijne oude en oorspronkelijke vormen en eigenaardigheden behoudt, wordt op den duur eene zeldzaamheid, welke opmerking verdient en de aandacht trekt.

Zoo is het thans ten aanzien van *Hindeloopen* en alles wat Hindeloopersch is. Bevat *Friesland*, die klassieke bodem, waarvan de naam reeds bijna 2000 jaren onder de volken leeft, veel merkwaardigs, omdat de afgelegenheid van dit gewest (voor een groot deel door de zee omgeven) en deszelfs mindere aanraking met vreemden, maar meer nog de fierheid en vastheid van het karakter zijner inboorlingen, de oude kenmerken van den volksaard

en oorspronkelijke zeden langer dan elders onverbasterd bewaarde, — nog meer is dit het geval met die oude zeeplaats, welke op den weinig bezochten zuidwestelijken hoek van deze provincie is gelegen. Dáár werden de oude gebruiken en manieren vooral bewaard en in onveranderden stand gehouden door de *vrouwen*, bijzonder ten aanzien van datgene, waarover de vrouwelijke zorg en de inrigting van het huis, de huismeubelen en sieraden en het bestuur van de huishouding zich uitsluitend bepaalde; terwijl de mannen en jongelingen gedurende tweederde gedeelten des jaars ter koopvaardij, meest naar de Oostzee, Denemarken, Noorwegen en Zweden, voeren, en in het najaar hunne rijke winsten te huis bragten, om daar den winter rustig door te brengen, en nieuwe krachten te gaderen voor de togten des volgenden voorjaars. Aan deze scheepvaart en handel op het noorden, welke eeuwen lang bestendig heeft geduurd, is het waarschijnlijk toe te schrijven, dat de taal, zeden, kleeding en levenswijze der bewoners dezer stad zooveel bijzonders en merkwaardigs hebben, dat van de Friesche zeden der omliggende plaatsen grootelijks afwijkt.

Wij hebben voorgenomen aangaande de woningen, huisgeraden en kleeding der Hindeloopers eenige merkwaardige bijzonderheden mede te deelen, naar aanleiding en ten geleide der teekening van eene Oud-Hindelooper binnenkamer, welke onze vriend, de heer I. Reijnders, daarvan voor eenige jaren vervaardigd heeft, en die nu, in staal gegraveerd, bij dit werk gevoegd is. Dewijl er in onderscheidene werken vele verkeerde narigten omtrent Hindeloopen gedrukt zijn, zoo doet het ons genoegen, dat wij tot het leveren van ware en naauwkeurige berigten in staat gesteld zijn door de vriendschappelijke mededeelingen van twee bejaarde Hindeloopers, de Heeren S. O. Roosjen en N. D. Kroese, wien wij daarvoor bij deze onzen minzamen dank toebrengen.

De stad Hindeloopen dan, op de zuidwestkust van Friesland, 8 uren zuidwest van Leeuwarden, op eenen in de Zuiderzee uitspringenden hoek lands gelegen, en aan de noordzijde van eene vrij goede haven voorzien, bevat thans, met de daartoe behoorende buitenbuurten of den klokslag, eene oppervlakte van ruim 500 bunders, bebouwd met 237 huizen, welke bewoond worden door 270 huisgezinnen, uitmakende eene bevolking van ruim 1200 inwoners, die meest hun bestaan vinden in de scheepvaart, boerderij, dijk- en polderwerken en een weinig vischvangst; terwijl men er nog twee scheepstimmerwerven, eene wolkammerij en eene verwerij heeft. De stad is met vele grachten doorsneden, waar langs de huizen vrij regelmatig gebouwd zijn. Aan de zuidwestzijde staat de groote Kerk, een dubbel gebouw met fraaijen, hoogen toren, en daar nevens het stadhuis met de waag er onder. Verder zijn de vernieuwde Doopsgezinde Kerk, eene groote school, een weeshuis en een spinhuis de overige openbare gebouwen der stad.

De vermelde regelmatige bebouwing van Hindeloopen heeft echter sedert eene eeuw eene groote verandering ondergaan. Want tijdens den hoogsten bloei van handel en scheepvaart, in het begin der vorige eeuw, bedroeg het getal huizen 530, waarvan er ten jare 1788 reeds 78 waren afgebroken, terwijl er sedert dien tijd tot heden nog 115 gebouwen zijn gesloopt (1), waardoor de stand der overige huizen hier en daar een vrij onregelmatig aanzien heeft bekomen. Vandaar, dat de aanzienlijkste huizen, welke met de meeste weelde in den ouden trant betimmerd waren, thans zeldzaamheden geworden zijn.

Uitwendig zijn de meeste huizen thans nog van eene verdieping hoogte, met spitse gevels gebouwd en met pannen gedekt. Inwendig zijn ze verdeeld in: het binnenhuis; het middelhuis, het buiten- en het lijts- of kleinhuis.

De voorkamer aan de straat werd de binnenkamer geheeten, en de achterkamer de buitenkamer. Deze laatste is het afgebeelde vertrek, dat al het eigendommelijke der bewoners uitdrukte, en aan welks versiering zeer veel werd te koste gelegd. De muur ter regterzijde met schoorsteen en vensters is de achtergevel, en aan de voorzijde der plaat de zijmuur, welke muren met blaauw geschilderde tegeltjes, meest bijbelsche voorstellingen bevattende, zijn opgezet, even als al de kasten van binnen, en het muurtje beneden de bedschutting ter linkerzijde der plaat. Deze is even als de verdere wanden vervaardigd van glad eikenhout met snij- en paneelwerk, en is boven de lijst effen glad. Tusschen de lijst en de deuren hangen meest blaauw porseleinen kommetjes, *klapmutsen* genaamd, en wel aan een touwtje door een gat, dat in den onderrand is geboord. De bovenlijst pronkt met groote blaauwe porseleinen schotels en gelijke kommen, *kraaikoppen* genaamd, er tusschen. Eene dergelijke hooge slaapplaats, de *zijdbedstede* geheeten, met fraai beschilderd trapje er voor, bevindt zich aan de achterzijde van het vertrek, is met dergelijk beschotwerk en porselein versierd, en dient meest tot eene pronkkast voor geschilderde stoven, bankjes, butten of groote doozen enz. Daar nevens staat eene kast of *keeft* van zwaar eikenhout, met snijwerk versierd. Zoo deze onder open is en op *schammels* staat, voegt er een glad geschuurde koperen doofpot onder.

De haardplaat van den schoorsteen is glad geschuurd, even als het daarbij behoorende vuurhaardje met draaitreeft. Aan den schoorsteenmantel hangt een schoorsteenkleed van Oostindisch bont, met een dito van wit linnen er onder. De vloer der kamer bestaat uit roode en zwarte verglaasde vloersteenen of estrikken. De zoldering is vervaardigd van best greenen hout, en wordt niet geverwd, maar jaarlijks met schuurgoed geschuurd. Daar de Hindelooper schippers veleer veel hout uit het

(1) Zie den plattegrond van 1664 in SCHOTANUS, *Beschrijving van Friesland*, en de berigten in den *Tegenw. Staat van Friesland*, III, 334.

noorden haalden, hebben zij zich bijzonder toegelegd, om voor de betimmering van hunne eigene huizen de beste houtsoorten uit te zoeken. De houten slagvensters voor de benedenramen, binnen welke groene gazen gordijnen hangen, zijn met lofwerk fraai beschilderd. Naast het kozijn staat een geschilderde lessenaar, met porseleinen borden en kommen er op. De kleine spiegel, alsmede de groote spiegel tegen den zijmuur, hebben lijsten van bewerkt glas of schildpad. Daaronder hangt een kleêrborstel met zilver overtrokken.

Tegen dien zijmuur (op de plaat niet afgebeeld) hangt een oud-Friesche stoeltjesklok. Daaronder staat eene fraai beschilderde ronde tafel op drie pooten, de *mangeltafel* genaamd. Zoo er evenwel kinderen in huis zijn, staat hier, op een beschilderd zoldertje, de wieg, die van hout gemaakt en met bijbelsche voorstellingen almede beschilderd is. Daar nevens staat eene laadtafel met blaauw porseleinen theegoed er op. Ook de theekast daar boven bevat dergelijk porselein van de fijnste soort, met allerhande zilveren huisgeraden in het groot en in miniatuur er tusschen. Bij deze laatste menigvuldige voorwerpen, als wagentjes, tafeltjes, stoeltjes enz., zijn ook paardjes, koetjes enz. gevoegd, zoodat er bijna geen voorwerp van huishoudelijk gebruik bestaat, dat hier niet in het klein afgebeeld is, tot zelfs eene doodkist toe, die nog voor korten tijd in een boedel is verkocht. Boven op de kroonlijst van dit kastje, gelijk verder op den schoorsteenmantel, de keeft en alle lijsten blaauw porseleinen kommen, schotels enz. Zelfs zijn alle tusschenruimten aan den zijmuur aangevuld met hangende porseleinen kommetjes (*klapmutsen*). Andere tafels dan ronde of ovale, die fraai beschilderd zijn en op drie beenen staan, om opgeslagen tegen den muur geplaatst te worden, zijn hier nooit in gebruik geweest. De stoelen met hooge ruggen of *bekkelingen* zijn alle groen geverwd. In den doorgang ter linkerzijde bevindt zich de trapdeur naar den zolder en de slaapkamers (de *optredsdoor*), benevens die naar den kelder. De overige ruimte is met kastjes bezet, waarvan het buitenwerk almede uit glad eikenhout met paneelwerk en lijsten bestaat. In den zomer, wanneer het gezin achter het huis op het erf in een zoogenaamd *lijtshuis*, waarbij eene stookplaats is, woont, wordt de haardplaat (*aesen*) in de kamer overdekt met een beschilderd zoldertje, het *aesenboord* geheeten.

Na deze mededeelingen omtrent het huis, willen wij ons nu tot de bewoners bepalen, en wel bijzonder tot de eigenaardige *vrouwen-kleederdragt*, zoo als die hier voor 50 à 70 jaren algemeen was, en thans nog zeldzaam gedragen wordt.

1. Het *meisje* tot nagenoeg zesjarigen ouderdóm. Zoolang het kind in de luijers was, werd het van onderen in zwachtelen van vier oude ellen lang gewikkeld, doch van boven kreeg het dadelijk Hindelooper kostuum. Het hoofd werd eerst bedekt met een wit mutsje, en daarover een van gekleurde zijde, van boven met koralen versierd. Om het hoofd werd nu de *zondoek* geslagen van geruit Oostindisch bont, van achter vastgespeld, met twee neêrhangende punten. Het werd gekleed met een strak jakje, van dito bont (*kledje*), zonder schoot, regt bij de middel af. Om den hals een fijn linnen kraagje (*bef*), dat aan het hemd vastzat, en gekantwerkte randen had. Over handen en armen morsmouwtjes van Oostindisch chits. — Als het kind, omstreeks 13 maanden oud, in de kleêren kwam, bleef het bovenkostuum gelijk, doch liet men het haar groeijen en van achteren neêrhangen. Verder werd het in rokken gekleed, waarvan de bovenrok, van geruit Oostindisch bont (*rondje*), van achteren werd geplooid. Van voren kwam er een bonte boezelaar over. Dit geheele kostuum werd genoemd: *met de klappert*.

2. Het *meisje* boven de zes jaren. Nu bekwam het een veranderd hoofdtooisel, het *staaivershaad* of hoofd genaamd. Het haar werd naar voren gekamd met eene scheiding in het midden, en aan elke zijde gevlochten, met wit band van aanmerkelijke lengte er door heen. Deze *frisselsnoeren* of vlechten werden met veel behendigheid als een krans om het hoofd gelegd, en eerst een wit en daarna een bont mutsje er over getrokken. Nu kwam om het hoofd, bijna geheel over de ooren langs, een breed zijden lint (het *lokkesnoer*), dat een gedeelte zigtbaar liet der kleine lokken, welke te voren aan de muts vastgespeld waren, en juist op de slapen van het hoofd uitkwamen. Deze lokken waren gemaakt van zwart of bruin paardehaar, en ter dikte van een pijpesteel opgerold. Over dit alles kwam nu de breede hoofd- of *zondoek*, met neêrhangende slippen van achteren, welke voor deze dragt meer stijf en in andere plooijen gelegd werd.

Het overige gedeelte dezer kleeding werd geregeld naar den tijd van het jaar, als:

3. *Voor den winter.* Over het keurslijf een *onderst oelof* van laken of andere wollen stof, met mouwen van zware gebloemde zijde, van onderscheidene kleur en met wollen stof gevoerd. Hier over een *zwart oelof* zonder mouwen, dat altijd gedragen werd. Dit bovenkleed werd onder de borst, ter hoogte en breedte van ongeveer twee palm, geregen met zijden veterband van 8 à 10 oude ellen lengte, waarvan de kleur geel of rood, in den rouw groen en in diepen rouw zwart was. Tot dit rijgen gebruikte men eene gouden rijgpen, welke aan de bovenste sluiting ter regter zijde bij den veter werd ingestoken, en alzoo tot sieraad diende. Tot meerder pronk werd zij zelfs vervangen door eene grootere (*toer* of torentje genaamd), welke niet tot gebruik kon dienen. De borst werd geheel bedekt door een vierkant doekje van geruit bont (*voorpendook*), hetwelk van het rijgsel tot aan de kin reikte, latende aan de bovenzijde eene smalle zwarte boord zigtbaar.

Het bovenkleed bestond, voor daags, in een jakje met mouwen en een kort schootje, hetwelk van voren open en los was, zoodat rijgsel en voordoek

zigtbaar bleven. Dit jakje (*kasakijntje* genaamd) was van Oostindisch chits van onderscheidene kleuren. Doch voor zondags en in de pronk droeg men een dergelijk jak met een langer schoot, welke ten onderen toe reikte. Dit heette een *wentke*, en was van het zelfde chits, doch van de schoonste soort, somtijds zelfs met zilver- en gouddraad doorweven. In de pronk onderging ook het hoofdtooisel eenige verandering in plooijen en opzetten, dewijl dan de beide punten der *sondoek* achter niet plat, maar omgekromd naar beneden hingen. Dit noemde men een gesteven of *stiefden sondoek*. Dan kwam ook voor het voorhoofd een gouden, bij enkele eene juweelen haarnaald, welke door de ongetrouwden met het breede einde naar de regterzijde, en door de getrouwden naar de linkerzijde werd gedragen.

De bovenrok was altijd zwart, van eene deugdzame stof, *worp* geheeten, zeer wijd en het bovenste gedeelte fijn geplooid. Hieronder droeg men altijd een rooden of karmozijn lakenschen rok, van onder met eene breede fluweelen strook omzoomd. Als voorschoot werd hierbij gedragen een bonte boezelaar met banden van zijden veterband van de zelfde kleur. Ter regterzijde daarvan pronkte een zilveren beugel met zijden tas; daar nevens hing aan een zilveren haak en ketting een tuigje, de *prak* genaamd, bestaande in eenen half zilveren schaar, een zilveren doosje en een speldekussen in zilver gevat met meerdere snuisterijen. Ter linkerzijde van het voorschoot hing een zilveren sleutelring met sleutels.

De kousen droeg men van fijn zwart of karmozijn saaijet. De muilen waren van een bijzonder maaksel, namelijk: laag op den voet, zoodat ze weinig sloten, de zolen vóór breed, in het midden zeer smal en met hooge, bijna spits toeloopende hielen of hakken. Vandaar, dat zij altijd veel geraas maakten, en voor ongeoefenden geheel niet te gebruiken waren. Van onder waren ze van gewoon leer, doch op den voet van eene fluweelachtige stof, *fulp* geheeten.

4. *In het voor- en najaar* werd het *kasakijntje* en *wentke* weinig gedragen, en liep men in de zijden mouwen en het *bovenste oelof* (gelijk de afbeelding op de plaat). Overigens bleef alles het zelfde.

5. *In den zomer* werd bovendien het wollen *onderste oelof* vervangen door een dergelijk van chits (*sleeiep wentke*); evenzoo maakten de zware zijden mouwen plaats voor soortgelijke van chits, die met fijn linnen werden gevoerd. De overige bovenkleeding bleef verder gelijk.

Al het Oostindisch bont, dat hier zoo menigvuldig gedragen en gebruikt werd, was geruit en van de deugdzaamste soort en kleur. Ieder staal had een bijzondere naam, waarvan hier eenige namen volgen van de fraaiste soorten: *billede mei misdruk*, *itskede mei ra* of rood, *hanepotede*, groot of *graat dammede*, *wanser moai*, *graat estrikede*, *bluffede*, wit of *bleekspinnede*, *radouwedouwede*, *rabaksloekede*, *rahekkede*, *rapiinksterde*, *agesottede*, *rapaaikede*, *rakruuskede*, *geppede*, *lakkede*, *krabbede*, *turfede*, *stoelematted*e enz.

De meeste stalen van dit bontgoed bestonden in de gemengde kleuren van rood, wit, licht blaauw, donker blaauw en zeer donker blaauw. Eigenaardig was het, dat deze bijzonder dienden ter aanduiding der onderscheidene graden van *rouw*, die hier met zeer veel stiptheid in acht genomen werd en lang duurde: want om van den zwaren rouw weder tot de gewone dragt over te gaan, had men verscheidene verligtende graden te doorloopen; zóó zelfs, dat men kort vóór het geheel afleggen van den rouw bontgoed droeg, hetwelk een witte grond had met blaauwe en roode strepen of ruiten. Ook had men de gewoonte, om in den zwaren rouw nooit buiten 's huis te komen, zonder den zwarten bovenrok (*schortte*) geheel over het hoofd te slaan. Dit deed men insgelijks bij het zitten aan den Avondmaalstafel.

Het bovenvermelde *staaivershaad* was en bleef het eigenaardige hoofdtooisel der *ongetrouwde* vrouwen. Doch, wanneer zij uitgehuwelijkt zouden worden, kwam hierin eenige verandering; vooreerst:

6. *als Bruid.* Wanneer een meisje des zondags in de kerk zou trouwen, dan kreeg zij des dingsdags te voren een hoofdtooisel, het *wiitsnoer* geheeten, hetwelk aldus was ingerigt: een band om het hoofd; het haar gevlochten met band; eene muts met eene opening er boven in, waarop het gevlochten haar opgerold werd gelegd; hier overheen de *voorvlechter* van zwaar linnen met rood laken overtrokken en stijf bestikt, die voorovergebogen kwam te zitten, en van achteren een driekant flipje met tandjes had; twee zwarte lokken hingen aan iedere zijde der oogen; twee losse vlechten van zwart garen en wit lint, in elkander gevlochten, werden beneden om den voorvlechter rondgelegd; eindelijk werd een fraaije doek om het hoofd geslagen van fijn kamerdoek, met breede zoomen, aan wier punten aan beide zijden van het hoofd kleine witte *akkertjes*, of van garen gevlochten kwastjes, werden gehangen. Het voorhoofd werd met eene gouden haarnaald versierd. De overige kleeding was, zoo als bij den pronk gemeld is. Alleen op den trouwdag had de bruid een zwarte *wentke* aan met een donkerblaauwe boezelaar, en was de *voarpendook* vervangen door een roodlakenschen borstlap, die evenwel dadelijk bij de tehuiskomst na het trouwen weder met de eerste werd verwisseld, en de zwarte en donkere kleeding door die van chits en rood bont vervangen.

Eerst den volgenden dingsdag kreeg zij het kostuum:

7. *als Vrouw.* Nu werd de voorvlechter overtrokken met zeer fijn Fransch kamerdoek en van boven met kantwerk gesloten. Hierover werd nu de gewone *sondoek* heengelegd, welke eenigzins grooter was en meer schuins werd gerigt dan voor het trouwen (1).

(1) Eene fraaije afbeelding in kleuren van de kleeding eener Hindelooper vrouw, gezeten in een sierlijk beschilderd prik-

rinkel-
1 dito
al zil-
meer-
wor-

en ge-
oedel,
1843
en de
enkel
rootste
kas-
de 60
boe-
hooge
heden
wezig.

e uit-
u mij
egen.
re ge-
gund,

dezer
heeps-
arlijks
ar de
opge-
f No-
evene
an de
t we-
niet.
n tot
te be-
, die
en de
akten.
dbrie-
opers

vooral
rouw-
ander
eene
Hin-
et de
en de
pers,
wan-
; ter-
e, bij
en op

voegde
, ten
eestal
as en
nd de

zigtbaa
was v
kleuren
men
welke
en wa
soort,
weven
tooisel
dewijl
niet
Dit
Dan
bij en
onget
terzijd
werd
De
zame
gedeel
een
der
Als
boezel
zelfde
zilver
aan
prak
schaar
zilver
zijde
ring
De
zijn
maaks
weinig
den ze
hielen
raas
te geb
woon
achtig
4.
en *we*
zijden
beeldin
zelfde.
5.
onderst
chits (
zijden
die m
bovenk
Al
vuldig
van de
had ee
namen
misdru
of *grad*
bluffede
rabaksl

Wij gevoelen het, dat, ook bij de uitvoerigste beschrijving, het altijd moeijelijk zal zijn, zich van deze vreemdsoortige kleeding een juist denkbeeld te vormen. Het heeft wel den schijn, dat de Hindelooper vrouwen, gedurende al den tijd, dat de mannen ter zeevaart afwezig waren, al hun vernuft en tijd besteedden aan hare kleeding en ter versiering van haar huis. Vandaar, dat in den bloeijendsten tijd der stad een kompleete Hindelooper boedel een schat van kleedingstukken, meubelen, goud, zilver, juweelen en huissieraden bevatte, van wier overvloed wij ons naauwelijks een denkbeeld kunnen vormen: want er werd eene zekere weelde in gesteld, de groote *keeft* of eiken kast, benevens eene eiken kist gevuld te hebben met kleedingstukken van vele soorten van Oostindisch bont, chits en zijde, alles zeer kostbaar en net gemaakt; alsmede met eene groote hoeveelheid eigengesponnen fijn linnen, dat in de stad zelve werd geweven, en hetwelk tot onderscheiden gebruik in gereedheid was gemaakt.

Nog in dit jaar 1847 is er op den 10 Augustus zulk een inboedel, nagelaten door den heer E. Krins, te Hindeloopen verkocht. Opmerkelijk waren daarvan ook de getallen van sommige voorwerpen. Volgens de aankondiging van dien verkoop in de Leeuwarder Courant van den 30 Julij bestond namelijk deze inboedel hoofdzakelijk in:

1. MEUBELEN en HUISRAAD, als: 1 bureau, 1 fraaije eikenhouten zoogenaamde *keeft*, 1 groote spiegel met glazen lijst en 1 kleinere dito, 1 groote spiegel met vergulde lijst, 4 bedden met toebehooren, stoelen, tafels en schilderijen, 12 *koperen ketels;* benevens eene groote hoeveelheid ijzer-, tin-, blik-, glas- en aardewerk.

2. EENE AANZIENLIJKE PARTIJ PORSELEIN, bestaande hoofdzakelijk in: 2 dozijnen Oost-Indisch blaauw theegoed, groote soort, *ruim* 30 *halve dozijnen dito*, 1 volledig blaauw theeservies, 1 rood porseleinen Japansche vischschotel met doorslag, 4 kandelaren, *ongeveer* 300 *stuks porseleinen tafelborden en schotels*, waaronder vele stellen kompleet, 2 saladebakken, 28 *groote kommen* enz., te veel om op te noemen.

3. TAFEL-, BED- en ander LINNEN.

4. HINDELOOPER VROUWKLEEDING en LIJFDRAGT, waaronder 22 *zwarte en roode lakensche rokken*, 60 *halve dozijnen Oostindische doeken*, 90 *dito boeselaars* en dergelijke in evenredigheid.

5. GOUD- en ZILVERWERKEN, als: 2 zware *gouden* schoengespen, dito knoopen, dito medaille, 1 extra groote zilveren beker, 2 dito trekpotten, 5 dito beugels, 1 dito theebus, 1 dito roomkommetje, 34 dito lepels en 17 vorken, 1 zware dito rinkelbel met ketting, 1 dito étui, 1 dito tafeltje, 1 dito tabaksdoos, 2 dito horlogiën, een groot aantal zilveren voorwerpen, kinderspeelgoed en alle meerdere zaken, die ten voorschreven dage zullen worden gepresenteerd.

Deze verkooping heeft vier dagen achtereen geduurd. De opbrengst van een dergelijken boedel, door de weduwe D. J. Duif nagelaten en in 1843 verkocht, was ongeveer *f* 6000. De weelde en de zucht om te verzamelen strekten zich niet enkel tot de beste soorten uit, maar ook tot de grootste hoeveelheid, die jaren lang onaangeroerd in kasten en kisten werd opgestapeld, gelijk uit de 60 en 90 halve dozijnen Oostindische doeken en boezelaars blijkbaar is. Bij de tegenwoordige hooge waarde van het porselein, is daarvan nog heden voor een schat van geld te Hindeloopen aanwezig.

De vrees van door de mededeeling van al te uitvoerige berigten niet gelezen te worden, zou mij bijna wederhouden, hier iets meer bij te voegen. Omtrent de eigendommelijke zeden en vroegere gebruiken der Hindeloopers zij het mij nog vergund, het volgende mede te deelen.

Voor den jare 1780 bestond de bevolking dezer stad voor het meerendeel uit schippers of scheepskapiteins, stuurlieden en matrozen, die jaarlijks in Maart uitzeilden, twee reizen deden naar de Oostzee, om met zoogenaamde *Fluiten* van ongeveer 400 last hout te halen, en in October of November terugkeerden. Dan werd de overgeblevene victualie aan wal gebragt, en uitgereikt aan de minvermogenden of schijnbare armen: want wezenlijke armoede bestond hier vóór 1780 niet. Integendeel, de meeste inwoners behoorden tot den gegoeden stand. Ieder, die wat wist te besparen, belegde zulks in inlandsche effecten, die bij velen in grooten getale aanwezig waren en de innerlijke rijkdom van de stedelingen uitmaakten. Vandaar, dat de tiercering der lands-schuldbrieven, in 1811, op het vermogen der Hindeloopers zulk eene gevoelige inbreuk gemaakt heeft.

Des winters, in den rusttijd, had ieder, vooral des zondags, zijne vaste kransjes, zoowel getrouwden als meisjes, die des namiddags bij elkander kwamen theedrinken. Na de thee deed men eene wandeling, *om buren* genaamd, door en om Hindeloopen, en wel de vrouwen en meisjes met de zon om, en de mannen en jongelingen tegen de zon in, zoodat men dan geheele troepen schippers, stuurlieden en matrozen, soort bij soort, zag wandelen en over de lotgevallen ter zee spreken; terwijl dit gebruik hun in de gelegenheid stelde, bij iedere rondte de andere sekse te ontmoeten en op te nemen.

Hierna ging ieder zich verkleeden, en vervoegde men zich te 6 ure weder bij den theekrans, ten einde zich om den koffijpot te scharen. Meestal werd daar Deventer koek met zoetemelks kaas en scharren bij opgedischt. Na dit onthaal stond de

---

sleedje, waarmede zij naar het naburige Molkwerum zal *piikje*, alsmede van een meisje, dat zich op schaatsen zal begeven, door C. F. BOUNACH, J. KUYPER en L. PORTMAN keurig uitgevoerd, en met eene beschrijving vergezeld, komt voor in de merkwaardige: *Afbeeldingen van de kleeding enz. in de Bataafsche Republiek*, Amst. bij MAASKAMP, 1803. In den *Friesche Volks-Almanak* voor 1847 heeft de Sneeker schilder D. HANSMA de teekening geleverd van een steendrukplaatje, hetwelk een Hindelooper meisje aan een spinnewiel voorstelt.

kan met warm Deventer bier gereed, waarbij de mannen nog eene frissche pijp stopten; en, na aangename kout, meest over zeevaren, ging ieder omstreeks 9 ure naar zijne woning terug, met den wensch, om elkander den volgenden zondag weder aldus te ontmoeten bij hem, die in de beurt volgde. Deze kransjes noemde men ***bottedwaan*** of beurt doen, beurtelings bij elkander komen. Alleen des zondags, wanneer het H. Avondmaal werd gevierd, kwam men niet bijeen, en had die dag daarom dén naam van ***eenigheid haalden*** of houden. Een bijzondere karaktertrek der Hindeloopers is altijd, gelijk nog, geweest, gastvrijheid en hulpvaardigheid, vooral in zeegevaar, waarvan zij vele uitmuntende blijken hebben gegeven.

Ten slotte moeten wij nog spreken over de *taal* der bewoners van Hindeloopen, daar deze, even als hunne kleeding en zeden, in vele opzigten van het stad- en land-Friesch verschilt, en in andere opzigten daarmede vele overeenkomst heeft. Tot dusver zijn daarvan weinige proeven in schrift gebragt en in druk gegeven. De hoogleeraar Wassenbergh gaf, in 1806, in het eerste deel zijner ***Taalkundige Bijdragen tot den Frieschen tongval***, bl. 140, wel twee proeven van de spraak der Molkwerumers en uit den Zuidhoek in het algemeen; doch het was de heer J. H. Halbertsma, die ons in 1827 in het tweede stuk zijner belangrijke ***Hulde aan Gijsbert Japiks***, bl. 188, een herdruk en vertaling gaf van eenen ***Hindelooper Zeemans-Almanak*** voor 1679, die van veel gewigt is voor de kennis van die taal; te meer, dewijl deze proeve uit een vroeger, min verbasterd, tijdvak genomen is, en zaken betreft, die het regte volksleven der Hindeloopers aangaan, waarvoor zij zelve meest eigenaardige woorden en uitdrukkingen hadden gevonden. De toelichtende aanmerkingen op dit stuk en op het daarachter gevoegde vers van den rector Joh. Hilarides, zijn wij echter nog altijd in het zoo zeer verlangde derde stuk van de ***Hulde*** te wachten. Eene tweede proeve van het Hindelooper dialekt gaf de heer Halbertsma achter zijne verhandeling over de ***Friesche Spelling***, in het ***Friesch Jierboeckjen foar*** 1834, en wel door de mededeeling van een aardig vers van onzen vriend S. O. Roosjen, getiteld: ***Hynleper Houmanhou*** of Vastenavond, waarin tevens eene eenvoudige schildering van Hindelooper zeden en gebruiken werd gegeven, met ophelderende aanteekeningen. Het doet ons genoegen, deze mededeelingen omtrent Hindeloopen te kunnen besluiten met een tot dusver onuitgegeven vers van den zelfden dichter, dat hier, als taalproeve, volge:

HET DWEIT MIN AL OM IT JILD!
(*Wat doet men al om het geld!*)

Iik wier langlesten op en beurs,
Vol kooplin, burgers, boeren;
Der wier en hevelsen ramoer;
Iik kiikke stol it volk 'ris oer.
Der ronne ek wol toe loeren

Of 't hir soms ek akkaadsje iis,
Dot s'immen piere kenne;
Want der iis 't *sokko* om toe dwaan,
Et mei den vroom of oenvroom gaan,
Dot mut den so mar henne.

Iik toat, het dweit en minske al,
Om oen et jild to kommen!
En, as men 't erris wol iinsogt,
Ho gaauw dot hir ues tiid vervlogt,
't Geet krekt as mei de blommen.

Jin 't moans iin 't laand to proenkjen staan,
Liik as en boenten wriinde,
En, op ien en de soldigg' dei,
Ken men, vaaik ear 't de sonne iis wei,
Jerr' plaats nit ies wor viinde.

Derom, waarschouwje iik elk as vriend,
Om der vaaik om toe tiinken.
Het helpt et ues hir iin de wraald,
Men iis den joeng of men iis aald,
Iin riikdom net to bliinken?

Ies komt er siikker dog en tiid,
Dot we alles misse mutte;
Den steet de koning wor geliik,
Al wier er hir ek nog so riik,
Mei d'alderearmste butte.

Dwaan derom vuelle goe,
En mie altiid et kwaa;
Acht nooit et wraaldsche goed
Bopp' riikdom mei de daa.

DE LANDVERHUIZER IN AMERIKA.

»Amerika — bosschen, gelijk zij uit de handen des Scheppers gekomen zijn — tomahawk — scalperen — slingerplanten — panthers — wie toch eens in de oorspronkelijke bosschen in Amerika zijn en dat alles met eigen oogen zien kon!" roept de verrukte lezer van Amerikaansche romans uit, terwijl voor zijn geest, als in eene camera obscura, al de hierboven opgenoemde zaken, heel net en sierlijk, en in het tooverlicht eener weelderige verbeeldingskracht, voorbijzweven.

»Daar moet ik heen!" riep ook van S., een jong, rijk, onafhankelijk Duitsch edelman, terwijl hij Coopers Volkplanters op de sofa wierp, opsprong, zijn geweer van den wand rukte en moedig en met vaste hand op een panther aanlegde, dien hij reeds in den geest voor zich zag.

Hij gunde zich naauwelijks den tijd het boek uit te lezen; dadelijk begon hij zijne zaken te schikken, en twee maanden later voer hij op de blaauwe zee naar het gewenschte land. Daar, in het stille bosch, onder het suizen der overoude boomen, wilde hij zijne hut bouwen, beeren en panthers jagen en met de roode inboorlingen verkeeren; daar, ver van alle zorgen en verdrietelijkheden van zijn oud vaderland, hoopte hij de rust te vinden waarnaar hij verlangde, en fier en verach-

telijk haalde hij den neus op als hij aan de laffe etiquette en complimenten dacht, die hij thans gelukkig voor altijd ontweken was.

De overtogt was zeer voorspoedig — na eene korte reis had hij Nieuw-Orleans bereikt, maar gunde zich naauwelijks den tijd de stad vlugtig te bezien, en toen hij vernam dat den volgenden morgen eene stoomboot naar Arkansas bestemd, de rivier opvoer, nam hij daarop plaats, en bereikte negen dagen later Little Rock, de hoofdstad van den staât.

Hier werd de boot, gelijk bij alle aankomende stoombooten het geval is, door eene menigte menschen overstroomd, die misschien een bekende hoopten te ontmoeten of brieven en kouranten verwachtten te ontvangen; en van S., wien dit gewoel en gedrang nog geheel nieuw was, moest noodzakelijk opmerkzaam worden op een mannetje van ongeveer veertig jaren, van een vriendelijk voorkomen, die een grijzen jas met koperen knoopen, een donkeren zomerbroek, zware schoenen, een lichtblaauwen das en een vrij versleten zwarten zijden hoed droeg. Het mannetje had een onbeschrijfelijk verwaand maar gul voorkomen, scheen iedereen op de boot te kennen en was ook werkelijk bij iedereen bekend; want er was geen einde aan het: »Goeden dag, Charley — nog gezond Charley — bless my Charley, wat wordt gij dik!" Het was Charles Fischer, wiens naam bij alle daar geweest zijnde of derwaarts heengaande Duitschers, bijkans van den naam der stad onafscheidelijk is geworden; want hij, die reeds sedert vele jaren in de stad woonde, »die hij nog als een dorpje gekend had," had door vlijt en spaarzaamheid (hij was van beroep een schrijnwerker) en vooral door geluk bij al zijne ondernemingen, een aardig kapitaaltje overgegaard; later een paar huisjes gebouwd, vervolgens een soort van herberg of logement aangelegd, en thans verdiende hij hoe langer hoe meer, daar hij al wat hij noodig had van Nieuw-Orleans of Cincinnati liet komen, waar de levensmiddelen zeer goedkoop zijn, en dit dan in Little Rock voor een hoogen prijs weder verkocht. Daarbij was hij als een goedhartig kereltje die niemand kwaad deed, bemind, en daar hij reeds zoolang op deze plaats woonde, en alle reizigers hem altijd weder op dezelfde plaats, de eerste aan boord van elke aankomende stoomboot, en een half uur later achter zijne toonbank aantroffen, werd Charles Fischer als het ware het huisnommer, dat men op alle naar Little Rock of ook wel naar Arkansas gerigte brieven zette, als men de plaats waar de brief of de passagier naar toe moest, niet regt wist.

Charles Fischer was dus en is thans nog de vraagbaak van alle naar Little Rock komende Duitschers, bij wien zij naar alles vernemen, waarin zij belang stellen, maar die wederkeerig ook van hen alles, wat henzelven betreft, weten wil. Hij zelf, die, zoolang hij zich in Amerika bevindt, zelden of nimmer Little Rock verlaten heeft, blijft altijd dezelfde zienswijze behouden en als iemand van hem weten wil waar in Arkansas goed land ligt, dan zendt hij hem sedert vijftien jaren naar den Fourche la fave; vraagt men hem hoe de zaken gaan, dan haalt hij een pakje banknoten uit, dat met een touwtje in een knoopsgat van zijn vest vastzit, en zegt: »men moet in Little Rock het geld vastbinden, anders loopt het weg;" vraagt men naar zijne staatkundige meening, dan is hij met hart en ziel een democraat — hij zou zich, zegt hij, liever laten doodslaan, dan tot de Whigs over te gaan; maar in nadere verklaringen laat hij zich volstrekt niet in, want het onderscheid tusschen Whigs en Democraten is hemzelven in vele opzigten nog zeer duister.

Buiten Little Rock bestaat de wereld voor hem niet; hij weigert elke uitnoodiging om eens bij zijne vrienden op het land te komen en beweert bij zulke gelegenheden altijd, terwijl hij met innig genoegen zich de handen wrijft, »dat er maar een Little Rock in de wereld is," en daarin heeft hij volmaakt gelijk; het zou verschrikkelijk wezen als er nog een tweede Little Rock op de wereld was.

Juist had Charley, gelijk allen hem gemeenzaam noemden, verscheidene brieven in ontvangst genomen, die wel aan hem geadresseerd, maar niet voor hem bestemd waren, en wilde de boot verlaten, toen van S., die thans genoeg van hem gezien en ook den naam zoo dikwijls gehoord had, om vrij zeker te wezen wien hij voor zich had, naar hem toetrad en vriendelijk groetende hem vroeg, of hij het genoegen had met mijnheer Charles Fischer te spreken?

»Charley — wel natuurlijk — wel zeker!" zeide het mannetje. »Gij komt zeker pas van Duitschland, he? Hebt gij daar verleden jaar ook zooveel regen gehad als wij hier? Maar à propos, wat ik u wilde vragen, hoever zijn zij thans bij Stuttgard met den spoorweg gevorderd?"

»Het spijt mij dat ik u daaromtrent geene juiste inlichting kan geven," zeide de vreemdeling glimlagchend; »maar ik kom met een verzoek om raad bij u, mijnheer Fischer. Een vriend van mij, dien ik toevallig te Nieuw-Orleans aantrof, heeft mij naar u verwezen, om mij de beste streek land, die hier in Arkansas verkrijgbaar is, aan te wijzen. Ik ben voornemens hier land aan te koopen en weet zelf nog niet regt of ik hier met mijne navorschingen een begin zal maken, dan of ik met de stoomboot tot aan fort Gibson zal opvaren."

»Land koopen?" zeide Charley, zoo als hij zichzelven noemde, »land koopen? Er is geen beter land in de wereld dan aan den Fourche la fave, — het land is niet uit te putten en er is ontzettend veel wild."

»Veel wild? Zoo?" vroeg de vreemdeling en werd opmerkzamer. »En waar ligt dat beloofde land?"

»Een veertig Engelsche mijlen van hier, over de bergen. Gij doet echter het best als gij met de boot tot aan den mond van het riviertje gaat, en dan zullen het nog een twintig mijlen tot aan de Duitsche kolonie zijn. Gij kunt niet missen, altijd maar langs den stroom op."

»Maar wat begin ik dan met mijn bagaadje? Want als ik een voetreis ondernemen wil, *moet* ik die in allen geval achterlaten."

»Dat kunt gij bij mij laten," zeide Charley, »ik heb een uitmuntend lokaal; een groote barkamer..."

»Een *bar*kamer?" vroeg de vreemdeling.

»Och ja — gij weet niet wat een *bar* is; nu een gelagkamer, dat is toch goed gezegd — op de eerste verdieping heb ik eene danszaal — die danszaal moet gij eens zien, hoe mooi ik die gemaakt heb, — en dan een slaapkamer, daar boven onder het dak heb ik nog twee slaapkamers, waar met wat overleg wel veertien bedden kunnen staan."

»Maar waar woont gij dan?" vroeg de vreemdeling.

»Des zomers woon ik in de danszaal, en des winters beneden, naast de barkamer."

»En veertien bedden in twee kamertjes onder het dak?"

»Wel zeker, en hoeveel menschen denkt gij wel dat daar verleden winter, toen ik dat groote bal gaf, in elf bedden gelegen hebben?"

»Misschien wel tweeëntwintig," zeide de Duitscher.

»Tweeëntwintig?" herhaalde Charley, den neus ophalende, »dat was wel de moeite waard om van te spreken, — *zevenendertig*."

»Maar hoe is dat mogelijk?"

»Mogelijk? In Amerika is alles mogelijk, dat zult gij ook nog wel leeren, eer gij zes maanden in het land zijt geweest."

»Dus kan ik alles bij u in huis laten brengen?"

»Ja wel, wel zeker, wij zullen dadelijk iemand roepen — hei, Sam, Sam, hier!"

Deze roep was gerigt tot een ouden Mulat, die met zijne kar op de kaai stond, en met de zweep klapte, »hier is een heer, die goederen naar mijn huis heeft te brengen."

»Ja, ja, Mr. Charley," riep de Mulat met een vriendelijken grijns, terwijl hij de plank overliep en in een oogenblik op de boot naast hem stond, »zal alles goed-bezorgd worden, maar," vervolgde hij, terwijl hij zijn geteerden matrozenhoed en de zweep op het dek legde, »Mr. Charley, niet waar, Sam krijgt dan ook een slok brandy?"

»Zwarte satan, ben je alweer dorstig?" riep Charley verbaasd. »Heb je niet eergisteren eene halve flesch vol uitgedronken?"

»Maar, Mr. Charley..."

»Komaan, breng het goed ordelijk en spoedig bij mij — ik kom dadelijk en dan zullen wij zien...."

Drie koffers, twee hoedendoozen, verscheidene geweerfoudralen, een reiszak en nog verscheidene andere kistjes en koffertjes werden thans door den Mulat in ongeloofelijk korten tijd aan den oever en vandaar naar het slechts eenige honderd schreden vandaar staande huis van Charles Fischer gebragt, en de vreemdeling, nadat hij het loon en een drinkgeld voor den man betaald had, en alles bezorgd zag, keerde zich tot zijn vriendelijken hospes en zeide:

»Als gij het goedvindt zou ik thans wel wat van kleeding willen veranderen, want zoo kan ik toch het bosch niet ingaan. Zijn hier beeren in de nabijheid?"

»Beeren?" vroeg Charley verwonderd. »Daar hoogerop leven de menschen van niets anders dan van beerenvleesch; als varkens loopen zij in het bosch rond, naar de herten schieten zij in het geheel niet meer."

»De beeren?"

»Wel neen, de jagers."

»Komaan," riep de vreemdeling, »dan zal er mij van avond nog wel een onder schot komen; ik zal maar vast dubbele lading opzetten."

Middelerwijl waren zij in de gelagkamer van Charley getreden, en in het daaraan belendende kamertje veranderde de jonge man zich, althans wat het uiterlijke betreft, uit een dandy in een jager, met een groen jagtbuis, lederen broek, hooge waterlaarzen, een hertsvanger op zijde, een ontzettend grooten weitasch en een fraai dubbel jagtgeweer; daarbij goed uitgerust, met hagelzak, kruidhoorn, percussiedopjes, mes, kortom voorzien van alles, wat een jager in Duitschland begrijpt noodig te hebben.

»Nu zal het er op losgaan!" riep Charley, en klapte van vreugde in de handen, toen hij onzen reiziger gewaar werd. »Aan u kan men nog zien dat gij een jager zijt — hier te land loopen zij met hunne lange geweren op schouder, met den kolf naar achteren, in oude lederen buizen in het bosch rond, en hebben dunne hertslederen lappen aan de voeten, waar men ieder zandkorrel doorheen voelt. Ik heb zelf eens zulk een paar dingen aangehad, maar was bijna kreupel geworden; de drommel mag weten hoe zij nog wat schieten, maar er moet zeker zooveel wild zijn, dat zij het niet kunnen missen."

»Gaat *gij* dan nooit op de jagt?" vroeg de ander.

»Ik — wel neen — God bewaar mij —," zeide Charley lagchende, »ik zou er mooi uitzien met een geweer; neen, om buiten in regen en wind door het bosch te kruipen, den geheelen dag een zwaar stuk ijzer op schouder te slepen, en er dan nog mede te schieten ook — neen, dat is in het geheel mijne liefhebberij niet. Ik heb gaarne alles in behoorlijke orde, 's avonds goed eten en een warm bed, en over dag — maar daar luidt de bengel weder op de boot — laat die niet wegvaren. Maar daar valt mij nog iets in — het ware toch mogelijk dat gij verdwaalde, want in het bosch ziet de eene boom er net uit als de andere, en hier digtbij woont een Indiaan, als gij dien een dollar en een stuk whiskey geeft, dan loopt hij voor u door een vuur."

»Een Indiaan!" riep de ander verrukt, »o, roep hem hier; ik zal hem geven wat hij hebben wil; die moet met mij gaan; dat is bijzonder romanesk."

»Hoe heet gij dan toch eigenlijk?" vroeg Charley, wien de laatste uitdrukking zeer scheen te verwonderen.

»Mijn naam is van S.," antwoordde de vreemdeling.

»O zoo; mijnheer van S.; zeer veel eer met u bekend te worden — maar daar luidt de bengel al voor de tweede maal — loop gaauw naar de stoomboot, ik zal u den Indiaan brengen."

»Ja — maar hij moet zich toch eerst gereed maken."

»Hij is altijd klaar," antwoordde Charley. »Voort maar, voort, anders wordt gij nog achtergelaten. Gij weet het nu wel — aan den mond van den Fourche la Fave laat gij u uitzetten, en als gij alles in orde hebt, dan komt gij maar hier en haalt uw goed — à propos, groet ginder de Duitschers van mij."

Van S. spoedde zich thans naar de boot, en een oogenblik na hem kwam Charley met den Indiaan aandraven, dien hij naauwelijks nog kon afleveren, want juist werd er voor de derde maal geluid, de touwen werden losgemaakt, den aan den oever blijvenden een vaarwel toegeroepen en weg bruiste de kolossus, stroomopwaarts, naar het verre, verre westen toe.

De Duitscher poogde inmiddels met den Indiaan een gesprek aan te knoopen, maar vond dezen tot een langdurig onderhoud volstrekt niet gestemd, en kon bovendien, daar deze slechts zeer gebroken Engelsch sprak, niet dan korte en zeer onvoldoende antwoorden ontvangen, zoodat hij zijne navorschingen staakte en bij zichzelven dacht, dat in het bosch de roode zoon des wouds wel wat spraakzamer zou worden.

Deze roode zoon des wouds zag er dan toch geheel anders uit, dan van S. zich eigenlijk de Indianen, die fiere, krijgshafte opperhoofden, had voorgesteld. Een katoenen kiel, die vroeger blaauw geweest was, hing hem los om de schouders, zijne beenen staken in een grijzen wollen broek, zijne voeten in magtig plompe schoenen, op zijn hoofd zat een oude ineengedrukte hoed hem diep in de oogen, waar zijne lange zwarte haren woest en onordelijk onderuit kwamen, en in den gordel, die zijne kiel bijeenhield, zat een kort smal mes, terwijl aan zijne regterzijde een kleine lederen tasch, over zijnen linkerschouder een ineengerolde wollen deken hing, en een lange, alles behalve fraaije snaphaan met een vuurslot de uitrusting van dezen zonderlingen krijgsman voltooide.

De jonge S. had echter naauwelijks tijd dit alles aan zijn reisgezel op te merken, want bijkans al de Amerikanen, die zich op de stoomboot bevonden, drongen om hem heen, en begonnen met de beminnelijkste onbeschaamdheid van de wereld zijne wapens en zijne geheele uitrusting aan te gapen en te onderzoeken. De een nam met een beleefd »if you please" hem zijn geweer uit de hand en haalde ontelbare malen de sloten over; een ander trok, zonder te zeggen »if you please", zijn hertsvanger uit de scheede en onderzocht de scherpte er van; een derde trok aan zijn hagelzak zoolang tot hij er gelukkig het dopje afgehaald had, en eene geheele lading hagel over het dek strooide — kortom, het scheelde niet veel, of zij hadden hem als een pop uit- en aangekleed.

S. liet zich dit in den beginne werkelijk met veel lijdzaamheid welgevallen; naar het scheen streelde het zelfs zijne ijdelheid een weinig, dat iedereen hem zoo bewonderde; maar gaandeweg werd dit hem toch wat lastig, en zonder veel complimenten nam hij zijne verschillende goederen weder naar zich. Bijkans bij ieder stuk vroegen de Amerikanen hem echter, hoedanig hij het verkoopen wilde, en zij verwonderden zich niet weinig, toen hij hun zeide, dat hij er niets van afstaan wilde. Een hunner wenschte zelfs te weten, hoedanig hij zijne laarzen wilde verruilen tegen een paar andere, die eerst eenige weken gedragen waren, dat wil zeggen, of hij nog geld toe verlangde; want dat hij in allen geval verkoopen zou, als de handel hem voordeelig scheen te zijn, dat, dachten de lieden, was iets dat van zelf sprak.

S. was het gezelschap van harte moede, toen hij eindelijk tot zijne vreugde een uitroep van den Indiaan hoorde, die met den vinger naar eene streek met lage katoenboompjes bezet, wees.

»Is dat de mond der rivier?" vroeg hij verheugd. »Goddank — maar zullen wij hier wel stilhouden?"

De bengel beantwoordde zijne vraag, het roepen van den stuurman bragt de matrozen in de achter aan de boot vastzittende sloep, de Duitscher en de Indiaan sprongen er in, en bevonden zich weinige minuten later op de spits van eene zandbank, die vlak boven den mond der rivier een eind weegs in den stroom liep. Het ligte vaartuig, dat hen derwaarts gebragt had, was inmiddels naar boord teruggekeerd — het sein werd gegeven, en snuivend en hijgend bruiste de schoone stoomboot den stroom op, en de beide mannen bevonden zich op de kleine zandige landtong alleen.

Verrukt staarde S. om zich heen — alles, alles zeide hem, dat hij thans op het punt stond, om de eerste maal de Amerikaansche wildernis, het oorspronkelijk woud te betreden, en terwijl eene heilige verrukking hem doortrilde, keerde hij zich naar het donkere bosch. Links van hem, aan de overzijde van het riviertje, verhieven zich steile, met dennen en eiken bedekte heuvels; regts daarvan, in de rigting die hij dacht in te slaan, lag eene dikke boom- en bladerrijke massa, en achter hem wentelde de geweldige Arkansas zijne golven naar den Mississippi, den »vader der wateren", terwijl de smalle zandbank, waarop zij stonden, ongeveer een kwartier uurs tot naar den steeds steiler wordenden oever opliep.

Nog stond de Duitscher in zwijgende bewondering van dit heiligdom verzonken, dat hij naauwelijks waagde te betreden, toen de Indiaan, wiens doopnaam Robert gemakshalve in Bob veranderd was, het zwijgen afbrak en den jongen man met korte woorden te kennen gaf, dat hij geen plan had, hier den geheelen nacht op de zandbank te blijven.

»Zullen gaan," zeide hij, en draaide daarbij het hoofd naar alle vier de windstreken, om wolken, zon en lucht naauwkeurig op te nemen — »nog maar een uur dag — beter op eene drooge plaats voor den avond — vuur aanmaken — groot."

»En welken weg nemen wij thans?" vroeg S.

»Weg?" zeide de Indiaan verwonderd. »Hier geen weg — enkel bosch."

»Ha, des te beter," riep de Duitscher, »dat is heerlijk; enkel digt duister bosch, en dan het nachtleger — o dat moet heerlijk zijn!"

»Wil de blanke de naaste rigting, geheel door het bosch heen, of vijf mijlen om, over de heuvels — ginder boven loopt een gebaande weg," zeide Bob.

»Volstrekt den naasten weg door het bosch. — Hoe ver is het wel?"

»Vijftien mijlen — maar veel nat," zeide de Indiaan, en wees met den vinger op het bosch.

»Ik heb groote laarzen aan," zeide S. lagchend, »en als gij er niet bang voor zijt...."

»Bob kan zwemmen," antwoordde deze lakoniek, en zonder verdere woorden te verspillen, boog hij de dunne katoenboompjes uit elkander, ging door deze heen, en trad, door den Duitscher gevolgd, terwijl zij de zandige landtong achter zich lieten, het eigenlijke donkere bosch in.

S. had van het eerste oogenblik af, dat hij den vasten grond onder zich voelde, het geweer van den schouder genomen en tot groote ergernis van Bob, die voortdurend van ter zijde naar hem gluurde, de beide hanen overgehaald, en ging steeds met het geweer gereed om aan te leggen, voorzigtig en oplettend rondziende, achter den Indiaan, tot deze eindelijk, in weerwil van de hem aangeboren stoïsche onverschilligheid, het niet langer verduren kon in het digte weefsel van slingerplanten een overgehaald geweer achter zich te hebben, en van nu af den jongen man op zijde bleef.

De zon daalde steeds meer en meer en verdween juist achter de geweldige boomen, waarvan zij de hoogste toppen hier en daar nog met een rozigen schijn kleurde. In het bosch heerschte eene diepe stilte, die slechts nu en dan door het gekwaak van een kikvorsch of het sjirpen van een krekel afgebroken werd; het was een allerverrukkelijkste voorjaarsavond; maar toch scheen mijnheer S. geen regt genoegen te hebben van dit zoo lang reikhalzend verlangde genot, of daartoe althans geen tijd te hebben, want nu sloeg hij zich met de vlakke hand in het gezigt, dan in den hals, nu op de hand, dan nam hij zijne muts af, waarmede hij om zich heen sloeg, en eindelijk bleef hij heel boos staan en riep:

»Waar komen om Gods wil toch al die vervloekte muggen vandaan? dat is om dol te worden!"

»Muggen?" zeide Bob, »wat dat? Muskieten meent gij? Hier niet veel; verderop meer daarvan; maar thans nachtverblijf nemen — aanstonds donker."

Zonder een antwoord van zijn medgezel af te wachten, wierp hij tegelijk zijn deken en kogelzak op den grond, zette zijn geweer tegen een boom, en sloeg vuur, dat hij, met behulp van droog rijs, weldra in vlam bragt, waarna het vuur in eenige oogenblikken, door er droog hout bij te doen, in een hoogen gloed opvlamde.

»Dus moeten wij hier blijven?" zeide S., eenigzins schroomvallig, terwijl hij de plaats, waar zij zich bevonden, rondzag, »het zou hier ook wel heel aardig wezen, als die vervloekte muggen er maar niet waren. Dus zijn *dat* muskieten?" vervolgde hij, terwijl hij er weder vier te gelijk met een slag op den rug zijner hand verpletterde, »nu, er zijn er, God lof, genoeg om elkander af te lossen, als een gedeelte verzadigd of vermoeid mogt worden."

»Vreemdeling, gaat aan deze zijde van het vuur liggen, onder den rook — geen muskieten," beduidde Bob hem. S. volgde spoedig dezen goeden raad, en hier in het zachte, gele loof, dat eenige duimen dik op den grond lag, vond hij zich spoedig van zijne plaaggeesten bevrijd, wie de over hem heentrekkende rook verjoeg. Bob scheen zich aan hen volstrekt niet te bekreunen."

»Liever een dak maken — kan van nacht regenen," zeide de Indiaan thans.

»Regenen?" zeide S. lagchend. »Waar zou die regen vandaan komen? Er is immers geen wolkje aan den hemel."

»Kan geen kwaad," zeide Bob. »Kikvorsch, goed teeken."

»Och neen — zoo is het hier heerlijk," hernam de ander, die voor het oogenblik van zijne plaaggeesten bevrijd, weder het lang gekoesterde romaneske verlangen bij zich gevoelde ontwaken; — »hier is het zoo wonderbaarlijk, met het groene bladerendak boven ons, den blaauwen met sterren bezaaiden hemel als een gewelf boven ons uitgespreid, en het donkere, suizende woud om ons heen; waartoe hebben wij daar nog een dak bij noodig, dat ons maar het gezigt van het prachtvolle uitspansel zou benemen — kom hier Bob, ga naast mij zitten en verhaal mij iets uit uw leven."

»Bob heeft honger," was het lakonieke antwoord.

»Ja, nu gij er toch van spreekt," zeide de Duitscher, »een warm hapje zou mij ook wel lijken; een kop thee zou mij thans bijzonder smaken."

»Veel thee in het bosch," zeide Bob.

»Thee? Groene thee?"

»Ja, groene thee — wil de blanke thee drinken?"

»Dat zou niet kwaad wezen," zeide S.; »in allen geval konden wij het beproeven."

Bob rukte een paar naast hem groeijende heesters uit den grond, veegde de wortels heel netjes aan zijne kiel af, sneed ze daarop aan schijfjes, deed ze in de blikken kroes, die hij aan zijne deken hangende droeg, vulde deze toen met water en zette die op eenige kolen.

»En wordt dat thee?" vroeg S. ongeloovig.

»Hm," bromde de Indiaan, en knikte met het hoofd.

»Maar het is toch vreemd," zeide de Duitscher, nadat hij wel een kwartieruurs zwijgend naar de sterren had liggen staren, »het is toch vreemd, dat wij nu al een uur door het digtste bosch ge-

gaan zijn, zonder een spoor van wild gezien te hebben."

»Vreemd?" antwoordde de Indiaan. »Bob heeft drie dagen hier gejaagd en geen spoor gezien."

»Dat strookte nu wel in het geheel niet met de verzekeringen van Charles Fischer; maar voor het oogenblik had hij geen tijd dit verder te onderzoeken, want de thee was gereed en werd S. aangeboden.

»Wat suiker en melk zou thans goed komen," zeide deze, »maar wacht — ik heb rum bij mij; dien kunnen wij in de plaats nemen," en uit een fleschje, dat hij uit zijn weitasch haalde, goot hij een glaasje ongeveer in den beker en reikte toen de flesch aan Bob toe, die ze reeds lang met verlangende oogen beschouwd had, en thans een lange, lange teug nam. Met blijkbaren tegenzin moest hij ze eindelijk van den mond nemen om adem te halen, en S. borg ze weder weg. De thee was inmiddels wat kouder geworden — maar o, welk een afschuwelijk mengsel!

»Foei — ba, duivelsch!" riep de jonge Duitscher, terwijl hij den beker neêrzette en opsprong. »Bob! dat moogt gij, wat mij betreft, alleen drinken, dat smaakt allerafschuwelijkst!"

»Indiaan drinkt maar thee als ziek is."

»Maar ik ben niet ziek!" riep S.

»Bob ook niet," antwoordde deze, en begon met de grootste bedaardheid de lederen riemen los te maken, die zijn deken bijeenhielden.

»Dat de duivel mij ook plagen moest van volstrekt niet aan wat eten te denken!" mompelde S. knorrig bij zichzelven — »maar ik dacht zeker voor den donker nog wel een stuk wild te zullen schieten."

»Bob kan wachten," bromde deze, en rolde de losgemaakte deken uiteen.

»Nu, vertel mij dan ten minste wat," verzocht hem de Duisscher; »ik zou zoo gaarne eenige tafereelen uit het leven van een Indiaan, van de lippen eens Indiaans hooren, en daar wij nu toch in het bosch zijn, moest gij mij eens eenige anekdoten vertellen van uwe buffel- of beerenjagten, van oorlogen met andere stammen, van nachtelijke overvallen, van het krijgsgeschrei en genomen scalpen — wat heb ik aan het bosch en aan een Indiaan, als wij gaan slapen?"

»Weet niets te vertellen," zeide Bob, terwijl hij zijn deken digt bij het vuur uitspreidde, en dit vervolgens op nieuw aanstookte, »heb nooit een buffel gezien en nog geen beer geschoten — kwam voor zes jaren van Georgië met geheelen stam."

»En wat hebt gij in die zes jaren gedaan? — gejaagd?"

»Neen — schoenen gemaakt."

»Schoenen gemaakt?" vroeg S. met ontzetting; »schoenen gemaakt — een Indiaan — in Arkansas? Maar uw vader was toch een jager en krijgsman — hij viel misschien in den strijd — bij eene nachtelijke overrompeling?"

»Mijn vader stierf in Georgië aan de pokken — was een mandemaker."

Bob scheen te begrijpen, dat hij thans omtrent zichzelven en zijne familie genoeg inlichtingen had gegeven, want hij rolde zich in de deken en was weinige minuten later, zoo als zijn zwaar, regelmatig ademhalen bewees, diep in slaap. S. echter zat half overeind, hoogst misnoegd, met zijn hertsvanger in de voor hem liggende gele bladeren te steken.

Hij had zich alles zoo romanesk voorgesteld — het huilen der wolven, het geschrei des panthers, de verhalen van een Indiaanschen krijgsman van jagten en krijgstogten, en daarbij het ruischen van het magtige bosch. — Ja, het bosch in al zijne pracht en heerlijkheid omringde hem, met zijne reusachtige stammen en wild doorgroeid kreupelhout, met de reusachtige wijnranken, die zich van stam tot stam slingerden en met een onvernielbaar net de geweldig dikke stammen zamenbonden; maar het eenigste geluid, dat hij vernemen kon, was het gesuis der muskieten, die, verlangend naar het warme bloed der vreemdeling, om hem heen zweefden.

Hoogst verdrietig legde hij eindelijk zijn weitasch onder zijn hoofd en wilde ook den slaap gaan zoeken, toen hij eensklaps weder opsprong, alsof hem eene adder gestoken had, en naar zijn geweer greep, want digt bij hem — het kon geen twintig schreden van hem af zijn — hoorde hij het wonderlijkste, akeligste geluid, dat hij zich ooit in zijne verbeelding had kunnen voorstellen.

»Uhu — uhu — uhu — uuh — u — h!" klonk het op een zoo klagenden, zoo akeligen toon, dat hij van jagersvuur en innerlijke ontzetting beven de, zijn slaperigen medgezel bij den arm greep en den Indiaan uit alle magt schudde, terwijl hij daarbij in de regterhand het spoedig overgehaalde geweer hield, gereed om vuur te geven.

»Bob — Bob — Bob!" fluisterde hij daarbij met eene gesmoorde stem — »een panther, Bob!"

»Een wat?" vroeg deze, en sprong snel op de been, terwijl hij zijn geweer greep en den vreemdeling met groote oogen aanzag, »waar? waar panther?"

»St!" fluisterde S., »dáár was hij — daar in het digte hout — hij moet op een boom geklommen zijn — het scheen mij toe uit de hoogte te komen."

»Uhu, uhu — uhu, uhu — u — u — uhu u — u!" hoorde men het akelige geluid op nieuw, maar ditmaal aan de tegenovergestelde zijde.

»Hoor — hoor — hij is om ons heengeslopen, eerst was hij hier."

»Dat de panther?" vroeg Bob.

»Wel, wat zou het anders wezen? een wolf klimt toch niet op de boomen."

»Uil!" zeide Bob, en ging, zonder een woord verder te verspillen, weder liggen.

»Duivel!" bromde S. wrevelig binnensmonds, terwijl hij den haan van zijn geweer in de rust zette; »is dat maar een uil, en hij heeft eene stem als het sterkste, geweldigste dier." Bob had echter gelijk, het was niet anders dan een uil,

die haar eenzaam avondlied krast, en misnoegd liet S., in zijne schoonste verwachtingen teleurgesteld, zich weder achterover in het gele loof vallen.

Afgemat door de ongewone inspanningen sliep hij lang en vast; maar zijn ontwaken was uiterst treurig en onaangenaam, want toen hij rillend de oogen opende, viel de regen in stroomen van den donkeren hemel, waar nu en dan enkele bliksemstralen doorvlogen, terwijl in de verte de donder rommelde. Het vuur was bijkans uit en digte duisternis omringde hem.

»Bob!" riep hij. »Bob — Bob!" herhaalde hij luider en angstiger, toen de gedachte hem door het hoofd vloog, dat zijn roode gids hem in den steek kon gelaten hebben, — »Bob!" — niemand antwoordde en »Bob!" schreeuwde hij thans, in de hoogte springende zoo hard hij kon, zoodat hij zelf schrikte van zijn angstig geschreeuw, dat dof door het eenzame bosch weêrgalmde.

»Ja," zeide de wilde, die slechts eenige schreden van hem af en in zijne deken gewikkeld, onder denzelfden boom als hij stond, »krijgen natten morgen."

»Waarom antwoordde gij volstrekt niet? Ik dacht, dat gij weg waart."

»En waarheen?" vroeg Bob. »Een boom zoo goed als de ander. Ik sliep."

»Staande?"

»Bob kan overal slapen."

»Wat zullen wij om Gods wil nu toch beginnen? Ik ben door en door nat en zal verkouden worden — had ik ten minste maar een deken!"

»Wil de blanke Bobs deken hebben," zeide de Indiaan goedhartig, »hij kan die krijgen. Bob kan zonder deken nat worden."

S. schaamde zich in den beginne den armen kerel van zijn eenigste deksel bijkans te berooven, want de dunne katoenen lap, die hij daaronder droeg, kon voor geen verwarmend kleedingstuk gerekend worden, maar de zorg voor zijne eigene gezondheid overwoog weldra alle andere bedenkelijkheden, en stijf gewikkeld in de deken, die, ofschoon wat vochtig, toch verwarmde, ging hij met de weitasch onder het hoofd aan den voet van den ouden eik liggen, welks loof hem, althans voor het oogenblik nog eenige beschutting tegen den steeds heviger vallenden regen verleende.

Digt bij hem hurkte Bob neder, die daarbij de kleinst mogelijk ruimte besloeg en het hoofd op de borst liet hangen; hij bleef echter wakker en luisterde opmerkzaam naar de ademhaling van den blanke, of deze sliep of niet; tot hij eindelijk hieromtrent volkomen verzekerd scheen te zijn en nu zacht naar hem toekroop.

De storm woedde steeds heviger, maar hieraan volsrekt zich niet stoorende, beveelde Bob met voorzigtige handen en alle geritsel vermijdende, de weitasch, en nadat hij van lieverlede en schier onmerkbaar zijne vingers onder het hoofd van den slapende had gebragt, gelukte het hem binnen weinige minuten de flesch uit de lederen tasch te halen. Als het dag geweest was, had men een zegevierend lachje over het gelaat van den Indiaan kunnen zien zweven, toen hij zonder gerucht en met geoefende hand de kurk van de flesch trok; maar thans hoorde men een oogenblik daarna het zachte klokkende geluid, waarmede de vurige, verkwikkende drank in de keel van den dorstige gleed, en lang, lang zogen zijne lippen aan den engen hals van de matten flesch. Eindelijk was ook de laatste droppel er uit, en Bob nam haar met een diepen zucht van den mond; beproefde daarop nog eens of er ook misschien nog een droppel uit wilde komen, maar vond zich in deze hoop bedrogen en trachtte thans de gekaapte flesch weder op hare vroegere plaats te brengen. Om echter geene nuttelooze achterdocht te wekken, schoof hij haar uit voorzigtigheid verkeerd, met den hals naar beneden, in de weitasch en liet de kurk er naast vallen, kroop vervolgens naar zijne vroegere plaats terug, en was spoedig ook, in spijt van storm en onweder, zacht en gerust in slaap.

Koud en treurig brak de morgen aan, het onweder had wel opgehouden, maar zware donkere wolken schenen op de toppen der boomen te hangen; er viel een fijne stofregen en nu en dan deed eene windvlaag de groote droppels bij stroomen van de boomen afstorten.

S. was wel reeds lang wakker, maar durfde zich haast in de natte koude plooijen van de deken niet bewegen, hij bleef onbewegelijk ineengedoken liggen, tot het klaar dag was geworden; eindelijk vermande hij zich, wierp de deken van zich af, sprong op de been, en staarde met een troosteloozen, matten blik op de hem omringende, geenszins lagchende natuur.

»Dat is dus een oorspronkelijk bosch!" zuchtte hij bij zichzelven, terwijl hij eenige, in weerwil van de koele morgenlucht, op hem aanvallende muskieten poogde af te weren — »een magtig mooije streek — dat de duivel mij ook verleiden moest, den raad van dien gek in Little Rock te volgen, en de Indiaan slaapt in zijne dunne katoenen kiel, alsof hij in het zachtste donzen bed lag."

Om de waarheid te zeggen sliep Bob eigenlijk niet, maar had reeds sedert een uur heen en weder geloopen om zich te verwarmen, doch was, om niet aangaande de flesch ondervraagd te worden, spoedig weder onder den boom gaan liggen, zoodra hij bespeurde, dat zijn reisgezel wakker begon te worden.

»Bob!" wilde deze thans roepen, maar och lieve God, geen geluid bragt hij uit de keel, zijn hals scheen hem digtgesnoerd en hij kon zijn eigen stem naauwelijks hooren, zoo heesch was hij; nogmaals poogde hij Bob te roepen, maar vergeefs, zijne woorden bestonden uit een naauwelijks hoorbaar hijgen. Hij ging derhalve naar den Indiaan toe, en schudde dezen tot hij op de been sprong, en, alsof hij zoo uit een diepen slaap kwam, naar de boomen en de lucht rondzag.

»Hoe ver zijn wij nog van het naastbijzijnde

huis?" vroeg S. met zijne heesche, reutelende stem.

»Kunt hardop spreken," zeide de Indiaan, het slot van zijn geweer afdroogende en versch kruid op de pan doende, »hier geen wild, wel wat vinden echter; deze morgen goed jagen."

»Ik *kan* niet hardop spreken," fluisterde S. wrevelig. »Ik ben verkouden."

»Verkouden?" vroeg de geharde roodhuid, »verkouden? wat dat is?"

»Hoe ver is het nog van het naaste huis?"

»Vijf mijlen."

»Laat ons dan ten minste ons haasten, dat wij daar komen, ik ben half dood van honger en vermoeijenis. — Bl.....!" riep hij, te gelijker tijd stampvoetende, toen hij in de weitasch gegrepen en er de ledige flesch uitgehaald had, »dat moest er nog bijkomen — leeggeloopen — tot op den laatsten droppel — de eenigste, de laatste verkwikking weg!"

»Jammer," zeide Bob en zag de flesch met een treurig gezigt aan. Hier hielp echter geen verder klagen; de beide mannen namen hunne geweren op; Bob hing zijne oude, natte deken, die hij echter eerst zoo goed mogelijk uitgewrongen had, weder op den rug en zoo ging het op nieuw het bosch in, of beter gezegd, in het bosch voort, want er in waren zij ontwijfelbaar. Hier bleek het nut, dat de jonge Duitscher had van des Indiaans plaatselijke zin, of een zeker hem aangeboren instinkt, want zonder hem zou de ander zijn leven lang niet uit het digtbegroeide hout- en de moerassen gekomen zijn, die zoo volmaakt op elkander geleken, en het hem onmogelijk deden voorkomen, hoe men in zulk een doolhof eene regte rigting kon behouden, zonder elk oogenblik daarvan af te raken. Steeds ondoordringbaarder werd het bosch, steeds meer vonden zij kleine, ondiepe beeken, en plotselijk stonden zij voor een kleinen stroom (een *slew*, zoo als de Indiaan hem noemde) die zijn troebel water naar den Fourche la fave toezond.

»Bob!" zeide S. verschrikt, toen deze zonder een woord te spreken er intrad en er doorwaden wilde, waarbij het water hem tot onder de armen kwam, »is hier niet ergens eene ondiepere plaats? wij behoeven er toch niet midden door?"

Bob bleef staan. »Is de blanke hongerig?"

»Geweldig."

»En nat?"

»Door en door."

Bob sprak geen woord meer, maar stapte door, waarbij het water hem tot aan de schouders kwam en was binnen weinige minuten aan de overzijde. Treurig staarde S. hem na, maar was weldra overtuigd, dat hier niets anders overschoot dan hem te volgen; want alleen achter te blijven, ging toch ook niet aan. Hij stak dus alles, wat hij niet doornat wenschte te hebben, als: zijn brievetasch, percussiedopjes, kruidhoorn en horologie in zijn weitasch, en terwijl hij dit met zijn geweer boven zijn hoofd hield, begon hij zijn gedwongen waterreis, kwam er ook gelukkig door, schudde zich eens, liet het water uit zijne waterlaarzen loopen, terwijl hij op den rug ging liggen en de beenen tegen een boom in de hoogte stak — in den beginne wat te hoog — en daarna volgde hij zijn gids, die zwijgend voor hem uitstapte.

Zulk een gloeijenden jagtijver S. echter bij den aanvang van hunnen togt had laten blijken, zoo verstompt was hij thans geworden voor alles wat hem omringde; hij sloeg de oogen niet van den grond af, om niet onophoudelijk over de in het rondliggende takken en stammen te struikelen en te vallen; zijn geweer hing met den haan in rust over den schouder, de muts zat hem diep in de oogen en het eenigste geluid, dat hij gaf, was nu en dan een binnen'smonds gemompelde vloek als de natte takken hem in het gezigt sloegen, of zijn voet, ondanks al zijne oplettendheid, in het digte net van heesters bleef steken, dat op vele plaatsen over den grond uitgespreid was.

Daar bleef Bob plotseling staan en hief, zonder gerucht te maken, het geweer aan den schouder, en deze enkele beweging trof als een toovervuur den tot hiertoe geheel in lusteloosheid verzonken Duitscher; bliksemsnel rukte hij zijn eigen geweer van den schouder, en staarde, gloeijend van het oude, nog niet uitgebluschte jagtvuur, in het rond om het wild te ontdekken, waarop de Indiaan aanlegde. Maar eerst toen hij de rigting van Bobs snaphaan volgde, van welks pan het kruid reeds tweemaal afgebrand was, zonder dat hij afging, zag hij een kloek hert, dat rustig graasde en van de nabijheid van twee menschelijke wezens volstrekt niets scheen te vermoeden. Sidderend van drift hief S. zijn dubbel geweer op, en het schot dreunde en weergalmde door het stille bosch.

»Ik moet hem getroffen hebben!" riep S., die in wilden jagtijver naar de plaats toevloog, waar het wild gestaan had; Bob volgde hem echter zeer bedaard, en merkte aan, zonder het spoor met een blik te verwaardigen:

»Hert volmaakt wel als het de witte plek laat zien, blanke gebeefd — koorts."

S. moest eindelijk zeer tegen zijn zin bekennen, dat hij op naauwelijks vijftig schreden afstands met twee loopen het wild gemist had, want geen enkel droppel zweet was er te bespeuren. In eene hierdoor juist niet verbeterde stemming, vervolgden beide, nadat de Duitscher eerst weder geladen had, hunnen weg en bereikten na twee uren wandelens het huis, waarvan Bob gesproken had, en S. begroette met een vrolijke hartklopping het dak, dat hem voedsel en verwarming beloofde, en uit welks leemen schoorsteen een dunne, blaauwe rookzuil opsteeg.

Nadat de beide mannen eerst nog over eene lage heining, die om het huis heen liep, geklommen waren, naderden zij het huis, welks deur, gelijk bij alle vensterlooze blokhuizen, openstond om lucht en licht tevens in te laten, en betraden de binnenste ruimte, voor welks breeden schoorsteen zij eene groep vonden, die, althans in de oogen van S., er al zeer opmerkelijk uitzag.

Het waren twee vrouwen en drie kinderen, die in schilderachtige houdingen voor het vuur zaten en lagen, en door het binnentreden der vreemdelingen in hunne verschillende bezigheden zich volstrekt niet lieten stooren, dan dat een der vrouwen, waarschijnlijk de vrouw des huizes, met haar bankje een weinig op zijde schoof, en zeide: »Neemt een stoel."

Nu zou dit op zichzelven eene zeer vriendelijke uitnoodiging geweest zijn, want het vuur flikkerde vrolijk en groot in den zwartberookten schoorsteen op — als er maar een stoel geweest was; vruchteloos echter zag de Duitscher overal om naar zulk een meubel, derhalve zette hij in de eerste plaats zijn geweer in een hoek en legde zijne weitasch er naast, welk voorbeeld de Indiaan zonder verdere uitnoodiging volgde, en trad daarop in de voor hen aan de linkerzijde van den schoorsteen ontruimde plek.

»Neemt de stoel," zeide de vrouw ten tweedenmale, en wenkte daarbij met de hand naar de overzijde, maar niets wat ook maar in de verte naar zulk een meubel zweemde, was daar zigtbaar; behalve eene smalle, lange plank was er letterlijk niets. Bob scheen echter met de gelegenheid der woning en hare gebruiken beter bekend, of een zeker instinkt moest hem leiden, want naauwelijks had hij zich van zijne natte deken ontlast, of hij haalde deze plank voor den dag, stak die door twee van de stammen, die den wand uitmaakten, en van buiten onder een te dien einde in een boom geslagen klamp, waarna hij den Duitscher met de hand wenkte daarop plaats te nemen; hetgeen deze ook, na het eerst met schroom beproefd te hebben, deed; terwijl Bob nevens hem staan bleef en zich als een stuk vleesch aan het spit voortdurend voor het vuur omdraaide, om zijn geheele ligchaam een gelijk deel van de warmte te laten toekomen. Weldra stoomde uit hunne natte kleederen de vochtige damp als eene wolk naar den zolder op, en drong vandaar, tusschen hangende hammen en zijden spek door, in de opene lucht.

Nadat de eerste koude rilling, die iedereen aangrijpt als hij nat en koud voor een warm vuur komt, voorbij was; vestigde S. zijne nieuwsgierige blikken op de bezigheden der beide vrouwen. De vrouw des huizes zat namelijk op een bankje vlak voor het vuur, met twee kaarden of wolkammen in de hand, waarmede zij de zuiver geplukte katoen, in lange strooken om gesponnen te worden, rolde; waarbij zij nu en dan hare kleine, korte pijp uit den mond nam, die bij den steel vatte en met den kop door de gloeijende asch haalde, in de hoogte hield en zoo den uitgeganen tabak weder poogde aan te steken. In haar geheel uiterlijk lag echter eene zekere zindelijkheid en orde, die met het vriendelijk, openhartig gelaat der bedaagde vrouw een hoogst weldadigen indruk op den jongen Duitscher maakte, die door zijne laatste wandeling bijzonder vatbaar was geworden voor alles, wat naar huisselijk gemak zweemde. Zij was zeer eenvoudig, maar hoogst zindelijk in eigengeweven stof gekleed, en de grootste orde scheen ook in de kleine, ofschoon zeer armoedig gemeubelde ruimte, die zij bewoonde, te heerschen.

Niet zoo gunstig beviel hem het voorkomen der andere vrouw, wier haar op Iersche wijze, in eene breede scheiding van het regter naar het linker oor, dwars over het hoofd gelegd was, en die door hare alles behalve zindelijke kleeding niet weinig bij de naast haar zittende Amerikaansche afstak. Zij droeg een bont katoenen kleedje met harde kleuren, dat zijne beste dagen al beleefd had, en welks groote paauwenoogen met verlangen naar een stuk zeep schenen te staroogen, dat op een plankje aan de regterzijde van de kamer stond. Zij zat met het eene been over het andere, met den linker arm op de regter knie geleund, met den regter elleboog weder op den linker arm, en smookte zonder de nieuw aangekomenen veel oplettendheid te schenken, uit haar kort pijpje naar hartelust.

Des te meer werden daarentegen de natte gasten door de drie kinderen gadegeslagen, wier geheel verwilderd morsig uiterlijk hen wel spoedig voor het kroost der Iersche bezoekster had doen herkennen, zoo niet dit vermoeden onwederlegbaar bewezen was geworden, door verscheidene stukken van hetzelfde katoen, als waarvan het kleedje der vrouw was, dat in meerdere hoekige en ronde stukken de achterzijde van het jongste kind bedekte.

Met opgespalkte oogen en mond staarden zij, niet de Indiaan, want zoodanige hadden zij reeds genoeg gezien, maar den Duitscher aan, die naar hunne meening veel zonderlinger gekleed was, en slechts door herhaalde vermaningen van de vrouw des huizes — want om hunne eigene moeder schenen zij zich volstrekt niet te bekommeren — konden zij weerhouden worden van telkens weder tusschen den vreemdeling en het hem zoo weldadige vuur te dringen.

Op S's verzoek om wat warm eten en drinken te mogen hebben, staakte de huisvrouw echter dadelijk met gulhartigen ijver haar tweeledig werk, rooken en kaarden, en het duurde niet lang of een paar warme koppen koffij, gebraden spek en snelgebakken maïskoeken dampten op de ruwe, maar zindelijk geschuurde houten tafel, waarna de beide wandelaars zich niet lang lieten noodigen, maar met waren wolfshonger op de zoo lang en smartelijk ontbeerde levensmiddelen aanvielen.

Wel zou, in andere omstandigheden, S's verwende tong niet zoo gemakkelijk met de voorgezette geregten tevreden geweest zijn; maar hij was tegenwoordig in geene stemming om lang te bedenken en te proeven wat hij at, als hij maar iets te eten had, en weldra waren het bord en de schotel ledig.

Gedurende den maaltijd hadden de vrouwen zich niet verder om de hongerige gasten bekommerd, dan dat de vrouw des huizes hen nog een paar malen de spoedig geledigde koppen met den warmen, verkwikkenden drank vulde, maar toen zij verzadigd van tafel opstonden en weder voor het

vuur gingen zitten, begonnen zij den met snoeren en troedels bezetten jagtrok van den Duitscher te bewonderen, die haar hierin gaarne te wille, zich van alle kanten naauwkeurig bezien en het werk daaraan onderzoeken liet. Nu was bij S. door deze opmerkzaamheid de zedelijke overtuiging ontstaan, dat de beide dames verrukt waren over dit zijn kleedingstuk, en vroeg derhalve de Iersche vrouw heel vriendelijk of zij misschien voornemens was er ook zoo een voor haren man te maken; maar deze riep verwonderd uit:

»Voor mijn man, sir? God bewaar mij, zulk een apenrokje voor een volwassen mensch? Neen, maar het zou voor mijn jongste een heel mooi buis zijn."

S. beet zich op de lippen en zag van ter zijde naar den Indiaan, deze scheen echter in deze opmerking niets bijzonders te vinden, maar nam tot teeken van vertrek, het geweer weder in de hand en knikte den Duitscher toe.

»Wat ben ik u schuldig voor uwe goedheid?" vroeg S., wien het na deze aanmerking daar niet meer zoo bijzonder beviel.

»Och, ik weet niet," zeide de Amerikaansche, »het weinigje, dat ik u kon geven, is u van harte gegund en geen betaling waard. Als wij aan den grooten weg woonden, dan was het iets anders, men kan alle reizigers niet voor niet herbergen als men zelf arm is en zijne levensmiddelen zelf met moeite verdienen en aankweeken moet; maar zoo kan het gaan. Wij zitten hier midden in het bosch, en in Alabama, vanwaar wij gekomen zijn, is het ook maar op weinige plaatsen gebruikelijk, dat men betaling van reizigers neemt; ga dus met God, gij zijt niets schuldig."

Hartelijk dankte haar S., niet alleen voor haar gulhartig onthaal, maar ook voor hare minzame woorden, en ter dege versterkt en verkwikt, ofschoon nog altijd zeer bezwaard door zijne natte kleederen, volgde hij zijn rooden gids langs een smal pad, dat van daar langs den voet eener reeks lage heuvelen voortliep, en de wandelaars ten minste buiten de moerassen hield, waardoor zij tot hiertoe hadden moeten worstelen. Weinig woorden werden er tusschen hen gewisseld, want S. zag, nu zij het weer opene bosch betraden, scherp naar wild uit, waar zijn geleider echter weinig op scheen te letten, want deze liep met de oogen naar den grond en strak op het pad gevestigd, voort. Overigens was de oplettendheid van den Duitscher vruchteloos, want geen enkel hert, geen kalkoen zelf was zigtbaar, en hoogst misnoegd en ontevreden over de geheele Amerikaansche jagt, wierp hij eindelijk zijn geweer weder over schouder en zwoer — de ondankbare mensch — dat Charley Fischer een snoever was.

Het duurde niet lang voor zij aan de kleine, ontginde plek kwamen, die de Indiaan hem als de »Duitsche kolonie," had genoemd; nogtans spoedde hij zich verheugd en met driftige schreden derwaarts; want thans zou hij landgenooten wederzien en mogt hopen, na den akeligen nacht, dien hij doorgestaan had, zijn ligchaam weder wat te versterken en te verkwikken.

Het is echter zonderling in Amerika met de Duitschers; in Arkansas, en in het geheel in het verre Westen kan het nog gaan, zelden bekomen zij hier een landsman te zien, en zij verheugen zich inderdaad als zij eens iemand ontmoeten, die hun wat nieuws uit het vaderland kan mededeelen. Anders, ach, heel veel anders en heel veel treuriger is het daarentegen in de Oostelijke steden, waar alle nieuw aankomende landgenooten van hunne reeds daar zijnde landslieden als »prijsbedervers en indringers" beschouwd worden; waar hij, die reeds een weinig veramerikaanscht is, te trotsch is, zijn voormaligen vriend in hunne moedertaal aan te spreken, omdat een Amerikaan, die er toevallig bijstaat, dan dadelijk zou weten, dat hij ook een »Dutchman" is; en waar de Duitscher zich inderdaad slechts *daarom* met den Duitscher inlaat, om dezen, zoodra hij daartoe eene gelegenheid zal vinden, duchtig het vel over de ooren te halen. Dat kon S. zeker nog niet weten, maar ook een geheel andere ontvangst wachtte hem, en met open armen en een hartelijken welgemeenden groet werd hij door Klingelhoffer, den braven Duitscher, die in deze eenzame wildernis zijne woning had opgeslagen, ontvangen.

Hij was juist bezig geweest brandhout naar huis te rijden, maar spande dadelijk uit en voerde zijne beide gasten in zijne kleine hut, om hun daar, na de uitgestane vermoeijenissen, alle mogelijke gemakken te geven. De Indiaan scheen ook al spoedig besloten, althans voor dezen nacht, hier zijn kwartier te nemen, en spreidde derhalve zijne deken over de heining, om die in den wind, die thans regt scherp uit het noordoosten begon te blazen, te laten droogen, terwijl Klingelhoffer, door S. gevolgd, het huis binnentrad, in hetwelk de wakkere huisvrouw van den eerste hun met een vriendelijken groet tegemoet kwam.

Voor alle dingen moest hij thans zijne natte kleederen uitdoen en drooge aantrekken, en spoedig vergat hij bij een gezond, voedzaam maal en een verkwikkend vuur de doorgestane vermoeijenissen en ontberingen.

Nu kreeg hij ook tijd het binnenste der eenvoudige hut, waarin het geheele gezin huisde, te beschouwen, en begreep inderdaad niet hoe menschen, die vroeger eenmaal aan meer en grootere gemakken gewoon geweest waren, hier en in zulke omstandigheden konden leven. Het huis bestond, naar de gewone bouworde des lands, uit ruwe stammen, en de spleten daartusschen waren, om den ruwen noordenwind te keeren, aan die en aan de westzijde met lange latten en leem toegemaakt, waardoor een vaste en vrij warme, althans naar het klimaat berekende wand gevormd werd; de beide andere wanden lieten echter licht en lucht in, zooveel maar door de dikwijls eene hand breede spleten en scheuren kon binnenstroomen. In een hoek van het huis stonden twee bedden, daarboven eene plank met boeken — een

zeldzaam artikel in Arkansas, en aan den wand daartegenover een voorwerp, dat de Duitscher hier in het bosch het laatst zou vermoed hebben, en dat ook door den Indiaan met nieuwsgierige verbazing aangestaard werd; een fortepiano namelijk. Drie of vier ruw bewerkte houten en matten stoelen, de tafel, waarvan het blad uit een voormalig deksel van een kist bestond, verscheidene kasten met deuren en laden, waarboven het weinige keukengereedschap stond, vulden de overige ruimte, en S., toen hij dit alles een tijd lang beschouwd had, wendde zich eindelijk tot zijn gastheer, die juist weder een geweldig blok hout in het vuur droeg, en vroeg hen nog altijd eenigzins schroomvallig:

»Is dit dan werkelijk de eenigste ruimte, die gij met uwe familie bezit?"

»Neen," zeide Klingelhoffer, »hier digt bij staat nog een rookhuisje, zoo als wij het noemen, waarin wij ons vleesch en ons vet, onze aardappelen, wat maïs, dat tot broodbakken uitgezocht is, en andere in het huishouden noodige zaken bewaren."

»Maar hier in dit enkele vertrek woont en slaapt gij?"

»Wel, is dat niet genoeg?" vroeg de landman lagchende, »dan moest gij hier eens wezen, als het regtdag is en nog twee of drie buren en een paar advokaten bij ons komen eten en slapen, dan is het hier zeker een beetje bekrompen."

»Die slapen toch niet allen hier in huis?"

»Wel, waar anders? allen met elkander."

»Maar dat is immers heelenal onmogelijk!"

»Onmogelijk!" riep de huisman lagchende uit; »onmogelijk!" herhaalde hij, het hoofd schuddende, »dat is een woord, dat wij in Arkansas niet kennen; *onmogelijk* is niets ter wereld, zoodra het maar ons zelven en onze eigene behoeften betreft."

»Dus gij beiden met uwe drie kinderen — en de twee meisjes daar buiten kunnen naauwelijks nog kinderen heeten — slapen en wonen werkelijk voortdurend in deze kamer, en ontberen alle gemakken, die men anders bij een woon- en slaapvertrek als onontbeerlijk beschouwt, en gij leeft zoo als het ware in de vrije lucht, op de straat?"

»Ja, ja," zeide Klingelhoffer lagchende, »en dat is nog niemendal; thans hebben wij nog een dak en beschutting; wij worden niet nat als het buiten regent, en kunnen als het koud is een vuur aanmaken, zonder dat wij behoeven te vreezen, dat de wind de vonken en koolen over het beddegoed jaagt, zoo als dat in den eersten winter het geval was toen wij hier kwamen, en ik het huis eerst opbouwen moest. Mijne arme vrouw was toen der tijd ziek bovendien, en moest veel, zeer veel uitstaan. Maar wat wij met lust doen, valt ons gemakkelijk, en moesten wij al veel ontberen, ja schier alles, waaraan wij in het oude vaderland *gewend*, of waardoor wij *verwend* waren, zoo drukten ons ook geen van de zorgen, die wij daar kenden; wij arbeiden beide en daardoor vermeerdert ook onze welvaart, en ik ben thans reeds in staat het volgend jaar een gemakkelijker en ruimer woonhuis te zetten; maar tot zoo lang moet dit zekerlijk nog strekken."

»Ja, dat *gij* dat alles welgemoed verdragen kunt," riep S., »dat kan ik begrijpen; van den drukkenden Europeschen dwang ontslagen, gevoelt de man, ook wel in moeijelijker omstandigheden zich krachtig genoeg om alles door te staan en te overwinnen, wat hem belemmerend in den weg treedt. Eene zwakke vrouw echter, teedere kinderen, in zulk eene wildernis bloot te stellen aan al de ruwheden en stormen van het strenge jaargetijde, aan een leven, dat toch eigenlijk alleen voor een wilde gepast schijnt, dat — dat weet ik toch niet of ik wel over mijn hart zou kunnen krijgen. Als de vrouw nu ziek wordt en het heimwee haar overvalt, en zij eeuwig en altijd terugverlangt naar hare verlatene, gelukkiger betrekkingen?"

»Mijn lieve mijnheer S.!" antwoordde Klingelhoffer vriendelijk, terwijl hij zijne hand vatte, »als eene vrouw haren man regt hartelijk lief heeft, dan zal zij ook niet van hem weg verlangen, omdat zij gemakken missen moet, waaraan zij vroeger gewoon was; integendeel zij zal bij hem willen blijven, en alles wat *hij* verdragen moet, vreugde en leed, *met* hem dragen, zoo als *mijne* vrouw gedaan heeft; maar als zij hem *niet* zoo regt van harte lief heeft, dan komt het ook vrij overeen uit, waar hij zijn lijdenskelk ledigt, in de stad of in het bosch. Mijn vrouwtjelief is nu eenmaal aan mij en mijne grillen gewend; de gewoonte is de tweede natuur, zij zou mij niet meer willen missen, niet waar, oudje? en dus kunnen wij het hier in het bosch nog al wel te zamen uithouden."

Bij deze woorden stak hij de glimlagchende jonge vrouw de hand toe, en deze beantwoordde zijn handdruk en leunde vertrouwelijk haar hoofdje op zijn schouder.

»Ja, dat is alles mooi en wel," zeide S., het hoofd schuddende, »gij beide bemint elkander, gelijk het echtgenooten betaamt, en kunt door spaarzaamheid en vlijt gemakkelijk uw bestaan vinden, zelfs in nog ongunstiger omstandigheden; *maar waarom?* Ik ben vast overtuigd, dat u dat ook in het oude vaderland mogelijk was, en vele genietingen des levens zijn u hier alleen bij naam bekend, die daar een natuurlijk gevolg van uw werk zouden zijn."

»Gij kent ons land nog niet," antwoordde de ander minzaam; »gij zijt als het ware nog maar één nacht in Amerika; want uw kort verblijf in een van de beste hotels van Nieuw-Orleans, zoo wel als de reis op een van alle gemakken en weelde voorziene stoomboot kunt gij volstrekt niet rekenen; leer dus eerst het land goed kennen, en als dat gebeurd is, dan zullen wij verder hierover spreken; maar wees daarvan overtuigd, dat het magtige voordeelen moeten zijn, die in staat waren een Duitscher zijn vaderland voor altijd te

ontzeggen. Niet alle menschen leeren overigens deze voorregten inzien, en velen hunner slepen dan een ongelukkig leven in het vreemde, onbevriende land voort., of zij keeren in hun oud, uit mismoedigheid of zucht tot verandering verlaten vaderland terug; maar niemand, die gevoel voor vrijheid en onafhankelijkheid in zich omdraagt, zal, zoo geene banden des bloeds hem onophoudelijk derwaarts trekken, om eenige jammerlijke en ligt te ontberen gemakken en artikelen van weelde, het vrije bosch weder met de boeijen van het oude vaderland verwisselen. Zoo hij het echter deed, zoo hij alleen daarom zich weder onder het eenmaal ontweken juk kromde, zoo hij weder in de gouden kooi terugvloog, omdat hij ongaarne in het bosch, in storm en regen zelf zijn voeder zocht, welnu, dan is dat voor Amerika geen verlies; zulke menschen behooren niet in het bosch, zij zijn voor schouwburgen en bals geschapen."

»Ik weet het niet," zeide S., het hoofd schuddende, »men behoeft juist geen aanhanger van overdaad en weelde te zijn, en kan toch de overtuiging hebben, dat men zijn tijd beter en aangenamer besteden kan, dan in het bosch bij een onweersbui. Mij, bij voorbeeld, is de keel als toegesnoerd, en ik zal in geene veertien dagen van mijne verkoudheid ontslagen zijn."

»Dat geloof ik wel," zeide Klingelhoffer lagchende, »maar gij zijt ook hals over kop in het slimste gevallen, wat ons hier in het bosch overkomen kan; koude, honger en stortregens door te staan, is een al te groot verschil met de rijk bezette tafel en het warme bed van de stoomboot. Maar thans zult gij, naar ik hoop, ook eenige van de genoegens van ons landelijk leven smaken, en als u die dan niet geheel met ons onstuimig land verzoenen, zullen zij er ten minste veel toe bijdragen, u het leven hier niet alleen van de donkerste, maar ook van zijne heldere zijde te laten zien. Ook in de bosschen zijn gelukkige menschen."

»Van nabij bezien verliezen die Amerikaansche bosschen toch veel," antwoordde S., terwijl hij door eene spleet in den wand naar de boomen zag, over welke graauwe regenwolken hingen, terwijl de treurig suizende wind hunne toppen schudde, en de groote droppels er deed afvallen, »ik had er mij in vele opzigten een ander denkbeeld van gevormd."

»Gij hadt er niet aan gedacht," viel zijn vriendelijke gastheer hem lagchend in, »dat die geweldige prachtige boomen ook in moerassen staan of dwars over den weg konden liggen, en dan die plek meer belemmeren dan verfraaijen; dat men niet alleen het romaneske gehuil der wilde dieren, maar ook het zeer prozaïsche gesuis der muskieten in het bosch hoort, en dat een landschap, waar de storm door de vlakte huilt, waar ontzettende stortregens uit de wolken stroomen en drooge wegen tot beeken, en beeken tot rivieren maken, er heel aardig en belangwekkend op eene schilderij uitziet, maar in het werkelijke leven, in de alledaagsche wezenlijkheid niet zoo aangenaam zijn. Ja, dat gebeurt menigeen, maar dat schikt zich wel, en eindelijk leeren wij zelfs de onaangenaamheden van een leven in de wildernis lief krijgen. Maar zie eens, hoe de Indiaan de fortepiano beziet; zulk een ding heeft hij van zijn leven nog niet gezien; ik zal hem eens iets voorspelen."

Dit zeggende ging de Duitscher naar het klavier, opende het en begon een kort voorspel. In weerwil van de vochtigheid, waaraan het instrument voortdurend blootgesteld was, was het, zonderling genoeg, vrij goed gestemd gebleven. De heer des huizes ging dus, na eenige akkoorden, tot eenen vluggen wals over, en de verbazing van Bob, die van het openen van het klavier af stokstijf van verbazing en bewondering was blijven staan, bereikte thans den hoogsten graad. Bij de steeds vlugger en vrolijker op elkander volgende toonen verhelderden ook zijne gelaatstrekken, waarop tot hiertoe schier geene uitdrukking zigtbaar was geweest, en een paar rijen tanden werden zigtbaar, die in witheid de pas gevallen sneeuw evenaarden. Eindelijk hield Klingelhoffer op, en van zijnen stoel opstaande, klopte hij den Indiaan op den schouder en vroeg hem: »Hoe klinkt dat?"

»Bless my soul," zeide de ander, nog altijd het nooit geziene, wonderbaarlijke stuk beschouwende, »groote viool met tanden en beenen als een beer, die den mond kan opendoen — Bob heeft nog nooit zoo een ding gezien."

»En hoe bevalt het u?"

»Goed — onmenschelijk goed," grijnsde Bob, terwijl hij den mond van het eene oor tot het andere trok.

»Zie, daar hebben wij dadelijk eene natuurkundige beschrijving van eene fortepiano," zeide de huisman lagchende, »de kerel zal er wonderen van weten te verhalen, als hij weder in Little Rock komt; maar à propos, van Little Rock gesproken, waar hebt gij uwe bagaadje gelaten; daar misschien?"

»Ja, bij Charles Fischer."

»Nu, daar staat zij vrij veilig; anders is dat nest juist niet veel te vertrouwen; met allen eerbied voor deze hoofdstad van Arkansas gezegd."

»Hebt gij van den staat ook zulk eene meening als van de hoofdstad?"

»Dan bleef ik hier niet wonen; neen, ik houd Arkansas voor den besten staat van de Vereenigde Staten, dat wil zeggen, hij is mij de liefste; ik zou in geen anderen willen wonen, en ik hoop, dat gij hetzelfde zult zeggen, als gij eerst eens het land rondgezworven en de verschillende streken zelf bezocht hebt. Waar denkt gij hier van daan u te wenden?"

»Ronduit gezegd," antwoordde S. hem, »na hetgeen ik van mijnheer Fischer in Little Rock gehoord heb, had ik grooten lust hier ergens in de omstreek een stuk land aan te koopen en mij daarop neder te zetten. Dit is eigenlijk de reden waarom ik in Arkansas gekomen ben, ik — ik

verlangde zoo geweldig naar de — naar de Amerikaansche bosschen; maar sedert verleden nacht is dat verlangen vrij wat bekoeld, en ik zou nu eerst hier de betrekkingen wat naauwkeuriger willen leeren kennen, eer ik mij hier blijvend vestig. Als het u dus schikt, mijn beste heer Klingelhoffer! en ik u niet tot last ben, dan blijf ik een paar dagen bij u, wij zwerven dan te zamen hier in de buurt eens rond, en ik kan in den loop dezer week een besluit nemen."

»Van harten gaarne," zeide de wakkere landman, hem de hand toereikende, »gij zijt mij zoo welkom als de bloemen in Mei, en als gij het land eerst eens goed bezien hebt, dan zal het u ook bevallen. Wat dunkt u als wij inmiddels uw goed van Little Rock hier lieten komen? De stoomboot kan het tot aan Bakers landingsplaats in Arkansas medenemen en vandaar halen wij het de volgende week met mijne kanoe af."

»Maar waar zal ik bij u slapen?" vroeg S. met komieken ernst, terwijl hij overal het huis rond zag, — »als uw vrouw en dochters...."

»Gekheid," zeide Klingelhoffer lagchend, »dat gebeurt hier alle dagen; wij zullen u een bed op den grond spreiden — een beetje hard zal het wezen, maar daaraan moet gij u gewennen; een jager moet over het geheel ook zooveel behoeften niet hebben."

»Jaagt gij veel?"

»Neen, heel zelden; ik ben er geen groot liefhebber meer van."

»Er is zeker veel wild in de omstreken?"

»Ja vrij veel herten en kalkoenen."

»Ook beeren, niet waar?"

»Nu en dan komt zulk een oude knaap ons tusschen de zwijnen, maar dan zitten wij spoedig met de honden achter hem en vangen hem of drijven hem althans uit de buurt."

»Nu en dan?" vroeg S. zeer verbaasd; »maar Charles Fischer heeft mij gezegd, dat gij hier bijkans enkel van beerenvleesch leefdet?"

»Dan zouden wij gaauw genoeg verhongeren!" riep Klingelhoffer lagchend. »Spek en maïsbrood, dat is onze kost, zelden eens een hertebout of een kalkoen, want beeren beginnen hier onder de zeldzaamheden te behooren — in de zes jaren, dat ik hier ben, heb ik er eerst drie geschoten."

»Dan heeft Fischer mij ook met zijn aanprijzen van het land niet de waarheid gezegd?" vroeg de jonge Duitscher op een schroomvalligen toon."

»Dat staat op een ander blaadje!" riep de huisman, »daaromtrent zult gij uzelven overtuigen; want als hij niet vreesselijk gesnoefd heeft, dan zult gij uwe verwachtingen nog veeleer overtroffen vinden. Overigens is dit eene ervaring, die gij ook in Amerika moet opdoen: ieder landman prijst die streek, waarin hij woont, het meest, en ik zie niet in, waarom ik alleen daarop eene uitzondering zou maken, daar ik bovendien het goede regt en volkomen reden daartoe op mijne zijde heb. Maar hoe is het? Willen wij aan Charles naar Little Rock schrijven, dat hij uw goed hierheen zendt? De Indiaan kon den brief medenemen."

S. zag besluiteloos op den grond; het leven in de bosschen had hij zich toch geheel anders voorgesteld; — zou hij hier — in zulk eene wildernis, van alle verkeering met beschaafde menschen afgesneden (hoogstens een of twee buren uitgezonderd) voor altijd uitdroogen? — zijn geld besteden aan woest, met ontzettende boomen begroeid land, dat hij misschien naderhand niet eens zou kunnen bebouwen?

»Hm...." zeide hij na een vrij lang stilzwijgen, »ik weet toch niet — als ik nu weder naar Little Rock terugga, dan...."

»Ja, als gij het met uzelven daaromtrent nog niet eens zijt," viel de ander hem snel in de rede, »laat het dan liever bij het oude blijven — ik zie wel hoe het staat — uw goed blijft dus ginder, en als u de streek hier goed genoeg bevalt, dan zullen wij wel raad weten, om uwe bagaadje met alles, wat een landman nog bovendien in het bosch hier noodig heeft, herwaarts te brengen. Morgen zult gij een stuk van de landstreek hier zien, en dat ik u niet het slechtste zal vertoonen, daar kunt gij ook op rekenen."

De Indiaan, die inmiddels met spijs en drank en een groot glas whiskey zich voldoende verkwikt en ook van S. de betaling voor zijne moeite ontvangen had, rolde nu zijne bij het vuur gedroogde wollen deken weder ineen, in wier plooijen hij vooraf nog een paar geduchte stukken maïsbrood en spek borg, wierp een laatsten verlangenden blik naar de groene flesch, die weder op de plank aan den wand stond, bromde een korten afscheidsgroet, en sloeg kort daarop het smalle, langs de heining loopende voetpad in, dat naar den grooten weg toeliep. Over de bergen heengaande, was hij zoo in staat Little Rock droogvoets te bereiken.

S. was weldra bij den landman te huis en tegen zijne verwachting was zijn bed, schoon het ook wat hard was, zoo goed en zelfs voor het verwende ligchaam des Europeërs voldoende opgemaakt, dat hij — misschien ook door zijne buitengewone inspanningen meer dan ooit vermoeid — heel gerust en aangenaam tot den volgenden morgen sliep, en bij zijn ontwaken voor de eerste maal zichzelven bekende, dat een mensch toch eigenlijk met heel weinig gelukkig en tevreden leven kon, als hij maar met zichzelven in vrede was, en als een vrij man zijn vrijen wil ook frisch en welgemoed kon opvolgen.

Een ontbijt, op Amerikaansche wijze toebereid, werd hun thans voorgezet, en S. dacht, dat zij na den afloop daarvan dadelijk zouden opbreken; maar Klingelhoffer was voornemens, eer hij zijnen gast op het land rondleidde, hem ook de moeijelijkheden te toonen, die met eene ontginning er van gepaard gaan. Onder voorwendsel dus van nog brandhout te moeten vellen, nam hij den jongen man een honderd schreden mede het bosch in, toonde hem

daar een eik van ongeveer drie voet in doorsnede, die onder de andere boomen geenszins zwaar geleek, en verzocht hem, daar hij toch van alles leeren moest, »even dat boompje om te hakken," dan zou hij over een kwartiertje terugkomen om hem af te halen.

S., die reeds lang verlangd had zijne kracht eens aan een reus des wouds te beproeven, greep vrolijk naar de zware bijl, en — nadat de landman hem eerst gewezen had, hoe hij het zware werktuig het voordeeligste kon houden — weêrgalmden zijne slagen weldra tusschen de nabijzijnde heuvels.

Klingelhoffer, die wel gemerkt had, dat den jongen man het romaneske van het leven in de bosschen nog te veel in het hoofd zat, en die hem derhalve gaarne tot de bedaarde alledaagsche wezenlijkheid wilde terugvoeren, ging, bij zichzelven glimlagchende, weder naar huis toe, maar wat hij voorzien had gebeurde en wel in zeer korten tijd. S. hakte zeker een geruime poos in den geweldigen boom, maar het taaije hout wilde voor zijne ongelijk toegebragte slagen niet wijken, hier en daar sprong er slechts door eene dwarshouw een spaandertje af en eindelijk moest hij zichzelven — doodelijk vermoeid en de handen vol blaren — bekennen, dat het woord *ontginnen* wel heel mooi klonk en zich op het papier heel aardig lezen liet, maar dat het toch in de wezenlijkheid in het geheel niet voor hem geschikt was. Zooveel zag hij wel in, dat al was hij hier ook den geheelen dag blijven staan — den boom had hij toch niet naar beneden gebragt. Klingelhoffer vond hem vrij ontstemd aan den voet van den eik zitten, en hij scheen zoo verdiept in de beschouwing zijner bloedig opgezwollen handen, dat hij den komende niet hoorde, voor hij vlak bij hem stond. Deze zocht hem nu ook over het mislukken en vruchtelooze van zijn arbeid te troosten, en hield hem voor hoe »niemand met de kunst geboren werd — alle dingen hun tijd moesten hebben — iedereen, die pas in de bosschen kwam, zulk werk bijzonder zwaar vond, en hoe zelfs lieden, die hun geheele leven met zware gereedschappen gewerkt hadden, eerst moesten gewennen met de bijl om te gaan, eer zij in staat waren er iets bijzonders mede uit te rigten — hoe hij daarom niet moedeloos moest worden; dat lust tot eene zaak het halve werk was, en als een man eenmaal regt ernstig iets *wilde*, dan kon hij het ook doorzetten, ondanks alle zwarigheden en hindernissen."

Dit waren eene menigte daadzaken en onbetwistbare waarheden, die S. volstrekt niet wegredeneren kon, maar het harde eikenhout stond ook weder aan zijnen kant als een bewijs, dat niet om te werpen was, en blijde dat hij voor het oogenblik maar met een praatje van dat akelige werk afkwam, volgde hij zijn vriendelijken gastheer naar huis, beklom een van diens paarden en reed nu met hem het bosch in.

Thans echter had ook zonneschijn de treurige regenwolken vervangen, en de verkwikkende zonnestralen vielen vrolijk door het glinsterende loof der flaauw bewogen boomtoppen naar beneden — het geheele bosch ademde zulke aangename geuren, de heldere hemel hing zoo schoon en zuiver over de zoo schoone aarde, dat S. bijkans geheel de doorgestane ongemakken vergat, en eindelijk voor zijn geleider niet langer verzwijgen kon, welk een geheel verschillenden indruk het bosch gisteren en heden op hem gemaakt had.

»Dat is het oude liedje," zeide deze glimlagchend. »Bij somber weder zien wij ook de geheele wereld met een donkergekleurden bril, en schijnt dan de lieve zon en kwelen de vogels hunne vrolijke melodie daarbij, dan is alles in onze oogen even schoon. Wij willen den middelweg houden. Ja, schoon is het hier in het vrije bosch, zoo schoon, dat ik geloof het zou mij het hart breken, als ik het eens weder vaarwel moest zeggen, maar — het heeft ook zijne groote schaduwzijden, waarvan gij tot hiertoe nog maar zeer weinige hebt leeren kennen. Hier op de wereld is echter niets volmaakt, en zoo lang de goede eigenschappen niet door de kwade overtroffen worden, zoo lang mogen wij ons ook niet te veel beklagen. Gij moet thans eerst het land eens goed van alle kanten bezien, en dan kunt gij na rijp beraad frisch en vrij een besluit nemen, wat gij voornemens zijt te doen."

Verscheidene uren reden beide in het bosch rond, en Klingelhoffer gaf zich alle bedenkelijke moeite om den nieuw aangekomene de verschillende soorten van land en deszelfs onderscheiden groeikracht aan te wijzen; maar deze, die zich zijn geheele leven nimmer om land of akkerbouw bekommerd had, wijdde aan dit onderwerp geenszins die aandacht, die het verdiende, en die de ander bij hem verwachtte te vinden, en zag thans veeleer voortdurend naar wild uit en kwam daardoor niet zelden in heel onaangename aanraking met vooruitstekende takken en neerhangende slingerplanten. Daarbij sprong het kleine, vurige paard dat hij bereed, alle oogenblikken over voor hem liggende stammen en takken, of greppels en gaten, en bragt de ruiter meermalen zoodanig uit het evenwigt, dat hij zich naauwelijk in den zadel houden kon.

Zoo werd het middag en nog altijd dacht Klingelhoffer niet aan naar huis te keeren, want hij beweerde en ook zeer te regt, zij waren nu toch eenmaal in het bosch, en het was niet alleen voor den vreemdeling nuttig het land, en wat het voortbragt, te leeren kennen, maar hij wilde ook van deze gelegenheid gebruik maken, om eens naar zijn vee te zien, dat hier in de nabijheid weidde, want om daartoe een opzettelijken rid te doen, nam hem te veel tijd weg.

S. had van lieverlede een geweldigen honger gekregen, en al zijne leden deden hem van de zoo geheel buitengewone beweging pijn. Klingelhoffer scheen hiervan echter niets te bemerken, hij reed door diepe greppels, steile oevers af en op,

week voor geen digtbegroeide plek ter zijde, galoppeerde op plaatsen, waar S. liever afgestegen en het paard bij de hand geleid had, en was hier in hét wilde, onbegane bosch zoo te huis, alsof hij in zijne eigene kamer rondging. Daar — hij had er juist van gesproken om naar huis terug te keeren, en S. haalde verheugd adem — sloegen niet ver van hen af de honden aan, en bij den landman, die wist, dat zijne honden het een of ander in het bosch bekropen of althans opgejaagd hadden, ontwaakte eensklaps het oude jagtvuur.

»Hurrah!" riep hij, en keerde zich in den zadel naar zijn medgezel om, »wij zullen de paarden eens laten loopen, een beetje beweging zal hen geen kwaad doen." En zonder verder antwoord af te wachten, gaf hij zijn eigen paard de sporen, en dit dat maar al te gaarne deze uitnoodiging gehoorzaamde, vloog in moedige sprongen naar de rigting heen, vanwaar het geblaf en getier der honden steeds duidelijker naar hen toeklonk. S. moest, wilde hij hier niet alleen in het onbekende bosch achterblijven, hem volgen, en zijn eigen paard, dat reeds ongeduldig zijn makker had zien wegrennen, gevoelde naauwelijks de ligte, schier onwillekeurige drukking van zijn been, of het sloeg met een vrolijk gebriesch achteruit, en rende in dolle sprongen het spoor van den vooruitgeganen makker na.

Nu was S. wel een geoefend ruiter en zat bijzonder schoon en naar alle regelen der rijschool in den zadel, verstond ook in den grond de behandeling van een gedresseerd paard, maar door zulk wild begroeid hout te galopperen, en dat nog wel met alle mogelijke schiet- en jagtgereedschap behangen, dat was meer dan hij ooit beproefd had, en nu bleef hij met den loshangengen kruidhoorn, dan met de greep van zijn hertsvanger, dan met den riem van zijn geweer aan de takken en slingerplanten haken, en eindelijk werd hij zelfs bij een onverwachten zijsprong van zijn paard, dat eene voor hem liggende slang wilde ontwijken, onder een uitstekenden tak gevoerd en bliksemsnel uit den zadel gesleurd. Het paard, van den ruiter bevrijd, scheen van dezen geene verdere notitie te nemen, en spoedig daarop bevond zich S., toen ook het geblaf der nog verafzijnde honden opgehouden had, midden in het bosch, waar hij weg noch steg wist — van alle rigting en alle hemelstreek onkundig was — geheel alleen.

Een vol uur dwaalde hij thans, met steeds klimmenden angst en die ontzettend neêrdrukkende gewaarwording, die zich steeds van verdwaalden meester maakt, in de wildernis rond — zijn fijne jagtbuis was in de scherpe doornen verscheurd, de koord van zijn kruidhoorn gebroken en de kruidhoorn verloren, een of andere rank had zich waarschijnlijk om de greep van zijn hertsvanger geslingerd — de scheede hing hem ledig op zijde — waar zijne muts was wist de hemel, zijn gezigt en handen bloedden; en al zijne ribben schenen gekneusd. Uitgeput viel hij eindelijk onder een ouden eik neder — hij kon niet meer voort, hij moest eerst uitrusten.

»En dat zijn nu die Amerikaansche oorspronkelijke bosschen?" riep hij eindelijk in de uiterste mismoedigheid — »hier waar men het hoofd niet kan opheffen, of men blijft met zijn gezigt in een of ander vervloekt doornbosch hangen — en de boomen — lieve God, een menschenleeftijd is er noodig om maar een half dozijn van die gevaarten te vellen, en dan is de grond hier zoo met boomwortels doorgroeid, dat men er naauwelijks een stok instooten, laat staan een ploeg zou kunnen doortrekken. Neen — voor zulk eene bezigheid pas ik niet — ik had mij dat veel romanesker voorgesteld. Bloeijende boomen — bloemrijke heesters — geurend bosch — zich ten hemel strekkende reusachtige boomen — de duivel hale dat alles. Ik zal God danken, als ik eens weder aan eene gedekte tafel zit, en een warm kop koffij kan drinken — en nu hier verdwaald — in deze vreesselijke wildernis!"

Geheel wanhopig sprong hij weder op, om ten minste een begaanbaar pad te vinden, dat hem naar eene menschelijke woning voeren kon, daar hoorde hij plotseling, niet ver van zich af, het luide »Holla!" van Klingelhoffer. Van louter vreugde schoot hij haastig zijn geweer af, wat hem echter niet weêrhield van zijne, helaas! maar al te zeer afgematte keel, nog eene laatste buitengewone inspanning te vergen, om hem de plek aan te duiden, waar hij zich bevond.

Klingelhoffer was weldra bij hem, en schoon hij ook in het eerste oogenblik niet nalaten kon regt hartelijk over het treurig-belagchelijk voorkomen van zijn wat al te sterk aangepakten gast te lagchen, zoo had hij toch ook dadelijk medelijden met dezen, die een nieuweling en vreemd in het bosch was, en hij deed al wat in zijn vermogen was, om hem te troosten en moed in te spreken.

Het was een eerst, ofschoon dan ook wat kwaad begin, en dat ten minste het goede bezat, dat het hem al het volgende zooveel ligter en gemakkelijker zou doen verdragen. S. scheen echter volstrekt niet geneigd iets van dat volgende af te wachten, en doodelijk vermoeid liet hij bijkans onwillekeurig toe, dat de huisman hem op zijn eigen paard zette. Naar zijne verzekering was er in zijn geheele ligchaam geen been meer heel, daarentegen had hij honger als een wolf, hoofd- en kiespijn, en bovendien alles verloren wat aan zijn ligchaam niet aard- en nagelvast was.

Eindelijk in Klingelhoffers woning aangekomen, verkwikte hij zijn afgemat ligchaam met spijs, drank en slaap. Niets ter wereld had hem den volgenden morgen kunnen bewegen, een tweede togtje te ondernemen, om in de eerste plaats zijn verloren goed weder te vinden, en dan ook, gelijk de landman lagchend aanmerkte, »het land nog wat beter te leeren kennen." Hij zwoer hoog en duur, dat hij van het land meer kende dan hem lief was, en toen de morgen aanbrak, was hij vast

besloten naar Little Rock terug te keeren. Hij gaf wel voor, dat hij eerst de oostelijke steden en streken wilde bezoeken, eer hij zich voor goed in het bosch vestigde, maar wat de reden van deze snelle verandering van voornemen was, was gemakkelijk genoeg te raden.

Alle verdere aandrang bleef vruchteloos, en Klingelhoffer bood dus aan hem althans met een paard een eindweegs op den gebaanden weg te brengen, opdat hij niet de geheele streek, ongeveer 44 Engelsche mijlen, te voet behoefde af te leggen. Des namiddags, toen zijn gast zich van de doorgestane vermoeijenissen zoo wat hersteld had, braken zij op en de wakkere huisman reed zoover met hem mede, dat hij eene aan den weg liggende Duitsche kolonie nog gemakkelijk voor het duister werd bereiken kon, en nam toen een hartelijk afscheid van den vreemdeling, waarbij hij de dankzegging voor de hem te beurt gevallen vriendelijke ontvangst en gastvrijheid kortelijk afsneed.

»Het spijt mij maar," zeide hij, terwijl hij hem nog van het paard af hartelijk en krachtig de hand schudde, »dat uw lust, om u hier neder te zetten, al dadelijk zulk een schok gekregen heeft; maar ik geef alle hoop nog niet op, zoek slechts later het schoone westen eens weder op. Van Duitschland zoo plomp verloren in Arkansas te vallen, is zeker een groot onderscheid, maar als gij eerst eene poos tijd in de oostelijke staten hebt rondgezworven, dan zult gij wel weder neiging naar de gezonde boschlucht krijgen. Vergeet dan niet, dat gij in mijne hut altijd hartelijk welkom zijt. Vaarwel — groet de Duitschers in Little Rock van mij, en — houd u daar niet langer op, dan gij moet — er zijn betere plaatsen in de Vereenigde Staten."

Hij had thans den teugel van het handpaard om zijn arm geworpen, wenkte nog eens een laatsten groet, stiet zijn eigen paard de sporen in de zijde en draafde fluitend het bosch in.

S. bleef echter nog lang peinzend op den weg staan, en zijn oog rustte zwijgend op de donkere schaduwen van het bosch, waarin zijn gulle gastheer zoo even verdwenen was. Terwijl hij het hoofd schudde, herdacht hij alles wat hij in zoo korten tijd beleefd had.

»Dat dus," zeide hij eindelijk diep ademhalende, »dat is het stille, vergenoegde landmansleven, — dat is de aartsvaderlijke eenzaamheid der bosschen. Naauwelijks tweemaal vierentwintig uren ben ik er in, en hoe zie ik er uit? Mijne kleederen hangen aan lappen, den ouden hoed, dien Klingelhoffer mij tot een behulp gegeven heeft, zou bij mij te huis geen voddezoeker oprapen, en ik mag nog blijde wezen, dat ik hem heb en niet met mijn blooten kop behoef rond te loopen. Hertsvanger — zakdoek, kruidhoorn, hagelzak — alles ben ik kwijt, mijn gezigt en handen zien er zoo bekrabt uit, alsof ik den nacht in eene doornheining geslapen heb. Daarbij doen mij alle leden pijn, ik heb eene verschrikkelijke verkoudheid en mijn geheele ligchaam blaauwe plekken van de harde legerstede. Neen, mijn goede man! zooveel heb ik al gemerkt, voor het bosch past gij niet — ja, die Amerikaansche bosschen zien er heel mooi uit — als men maar geen boomen er in wil omhakken — het laat zich ook heel goed daarover lezen, maar men slaapt er al vrij jammerlijk in, en wat het rijden betreft, zoo zal God mij voor eene tweede proeve daarin bewaren. Neen, gij moet geen landbouwer worden — gij kunt Coopers romans lezen — met Indianen dweepen — als uw schoenmaker uwe idealen niet bederft — en kunt ook wat mij betreft — namelijk in uwe verbeelding — wilde beeren en buffels vervolgen — maar zoo lang hier geen straatwegen en hotels zijn, ga ik naar Nieuw-York of Philadelphia."

»En mijne tegenwoordige reis?" vervolgde hij zacht zijn alleenspraak, terwijl hij zich daarbij langzaam omkeerde en den gebaanden weg opging, — »welnu — het is toch altijd eene goede ervaring — al is het anders niets — eene proeve om mij in Amerika neder te zetten.

EENE MENSCHENJAGT.

De Afrikaansche zon schoot hare stralen loodregt op de onmetelijke oevers van den Rio Sango, een der honderd kanalen, door welke de groote Niger zijne watermassa in de golf van Benin uitstort. Langs deze verlatene oevers gleed eene sloep welke door twintig Negers voortgeroeid werd, wier olieachtige en glinsterende huid en gekroesd haar bestand waren tegen eene hitte, welke onze hersenen in haren Europeschen schedel zou hebben doen koken. Een blanke scheen haar evenwel te trotseren; voorop staande, met zijne armen kruiselings over zijne borst geslagen, droeg hij een matrozenpak: een gestreept katoenen hemd, een wit katoenen vest en wijde broek. Een sombrero van palmbladen overschaduwde zijn bruin gelaat met langen baard. De sombere uitdrukking van zijne gelaatstrekken, was welligt toe te schrijven aan de onaangenaamheid van eenen dergelijken togt op zulk een uur: hij scheen ongeduldig en toornig te zijn; zijn zwart oog vonkelde onder zware wenkbraauwen. Bij eene kromming van het kanaal in eene kleine, halfronde baai aangekomen zijnde, wendde de sloep, en naar den oever koers houdende, waarvan zij zich verwijderd had, om de klippen te vermijden, lag zij weldra aan eene soort van landingsplaats, welke men in het midden van een bosch mangoboomen had aangelegd. De blanke sprong terstond aan land, en na met den Neger, die aan het roer stond eenige woorden gewisseld te hebben, verdween hij langs een smal voetpad in het bosch. Hij wendde zijne schreden naar het westen, en hield eerst stil, toen hij eene kleine opene plaats had bereikt, waar een ongemeen groote kokosboom stond, wiens loof als een zonnescherm gevormd, eene heerlijke schuilplaats aanbood. Thans eene lange pistool van zij-

nen gordel losmakende, zeide hij bij zichzelven: »Laten wij Tio Jorje onze aankomst aankondigen!" Het schot ging af, maar om zijn kruid niet te verspillen, had de zeeman een paar rijpe noten afgeschoten; de aangename klank, dien zij hem verschaften, scheen zijn voorhoofd te ontrimpelen en zijne krachten op te wekken; want hij stapte nu over velden van yams, kalebassen en andere Afrikaansche planten, naar eene aanplanting van bananen, wier breede bladeren tot een dubbel dak dienden van een twintigtal hutten, die men rondom eene leemen woning, welke met palmbladeren gedekt was, opgerigt had. Onder den ingang had zich iemand achteloos neêrgestrekt, welken de knal van de pistool het bezoek van den zeeman aankondigde. Het was een klein, mager en zwak man, wiens huid zoo geel was, als de wanden zijner woning. Hij scheen reeds eenigzins bejaard te zijn. Zijne gelaatstrekken waren onregelmatig en hard, zijne kleine oogen diep ingezonken, zijn mond tot aan zijne ooren opengespleten en bezet met lange tanden, welke zijne dunne lippen niet bedekten. Hij droeg een fijn linnen hemd, met een jabot, manchetten, gouden knoopen; zijne wijde witte broek was met eenen gelen gordel vastgemaakt. Zoodra de nieuw aangekomene aan het einde van het voetpad verscheen, groette hij hem in het Spaansch.

»Goeden dag, don Juan, bloem der stuurlieden. Wanneer denk gij onder zeil te gaan?"

»Morgen, bij alle duivels en in weêrwil van alle kruisers! Wij hebben al lang genoeg op u gewacht, grootste schurk en leelijkste koopman van Guinea!" hernam Juan, die gaarne op een compliment antwoordde. »Al eene maand lang, laat gij ons in uwe moerassige krecken stoven; de helft van onze manschap is aan de koorts bezweken, en het is maar een toeval, dat ik nog niet in den buik van een uwer vervloekte krokodillen begraven ben."

»Zacht wat!" hernam Tio (oom) Jorje, of liever George Rheinhold, om hem bij zijnen waren naam te noemen; »gelooft gij, dat ik zoo driftig ben, u mijne waar te leveren, om ze over boord te laten werpen?"

»Dat is de schuld van dien verwenschten kruiser, John Bull, die ons vervolgd heeft! Maar wat beteekent honderd Negers voor Tio Jorje, den rijksten koopman op deze kust? Iedereen weet zeer goed, dat gij van Comaronus tot Badagry alles kunt doen, wat gij wilt."

»Tio Jorje kan het onmogelijke niet doen," hernam de slavenhandelaar met eene spotachtige koelheid; »hij kan zich bij zulk eenen handel niet verrijken; maar hij zal nog eens het geluk beproeven. Indien uw kapitein, de dappere sennor Macarao, belooft om niet den eersten zeevogel den beste voor een kruiser aan te zien, die hem op de hielen volgt, dan wil ik...."

»Het is goed, Tio Jorje!" hernam de stuurman, »maar ter zake. Ik ben belast u te zeggen, dat morgenochtend al onze vaartuigen en negen der grootste sloepen van den koning Benjie hier zullen zijn, behalve de mijne. De kapitein is voornemens al dat gebroedsel in eens te laden, en tegen middernacht met het afgaand getij te vertrekken."

»Ik zal woord houden," zeide Tio Jorje. »De Felatahs, waarover ik den kapitein gesproken heb, zijn van morgen aangekomen: het is de schoonste ploeg-Negers, die ik sinds drie of vier jaren gekocht heb. Er is er geen bij, die niet vijfhonderd piasters waard is, zoodra gij ze ontscheept zult hebben."

»Ik heb nog nooit een Felatah gezien," hernam Juan. »Ik zou gaarne een staaltje wenschen te zien van die koopwaar."

»Niets is gemakkelijker, volg mij...."

De beide blanken sloegen een smal voetpad achter het huis in en bereikten weldra eene groote, doorzigtige hut van bamboes, die op hooge palen rustte en met een laag dak van palmbladeren gedekt was. In deze soort van kooi waren, als zoovele zakken of balen, tweehonderd vijftig Negers opgesloten; zijnde de lading voor den Portugeschen schooner van kapitein Macarao, waarop don Juan stuurman was. Al deze Negers hadden boeijen aan handen en voeten; de meeste waren twee aan twee gebonden. Tio Jorje had hen uit alle omringende streken getrokken. Rondom deze kooi bewogen zich vrijelijk vele inboorlingen, de zwarte bedienden van Tio Jorje, die belast waren met de bewaking hunner broeders; zij spreidden de stomme praal van den Europeschen knecht ten toon, die trotsch was op den rijkdom van zijn meester.

Het was niet de eerste keer, dat Juan Moreda de magazijnen van Tio Jorje bezocht. Hij kende den slavenhandel bij de verschillende zwarte volksstammen; hij onderscheidde zeer gemakkelijk de glimlagchende, maar arglistige Yarribeahs, de stoutmoedige krijgers van Borgoo, de ranke, bevallige en scherpzinnige inboorlingen van Nouffie, de sombere en trotsche zeeroovers van Eboe, de slaafsche en kruipende Cumbries, de morsige en trouwelooze zwarten van Calebor. Het nieuwe artikel van handel van oom Rheinhold boeide terstond zijne oogen. In eenen hoek van de kooi, waren een twintigtal mannen, eene afzonderlijke groep vormende, gemakkelijk voor Felatahs te onderkennen. Men kan zich onmogelijk eene volmaakter evenredigheid van vorm voorstellen; zij waren niet zwart, maar van eene donkere koperkleur. Hunne gelaatstrekken waren trotsch, stoutmoedig, regelmatig; men zou ze eer voor Arabieren, dan voor Negers aangezien hebben. Hun dik en lang haar viel in lokken op hunne schouders; eenige onder hen, die tot eenen hoogeren rang, dan de overige schenen te behooren, hadden het haar op eene geheel bijzondere wijze opgebonden, gevlochten, en zoodanig met gom bestreken, dat het op eenen dragonderhelm geleek, een kapsel, dat meer vreemd dan bevallig stond; maar het moest noodwendig den opperhoofden een krijgshaftig en schrikwekkend voorkomen geven in de gevechten. Maar vooral werd Juan Moreda ge-

troffen, door de ernstige en fiere gelatenheid der Felatahs; eene gelatenheid, zoo edel en verschillend van de stompe gevoelloosheid der meeste hunner lotgenooten en van de sombere woestheid, die eenige gevangenen van Eboe en Borgoo aan den dag legden.

» Inderdaad, oom Rheinhold! dat is een schoone buit," zeide hij eindelijk, nadat hij de Felatahs had beschouwd, zoo als een paardenkooper de paarden onderzoekt. » En waar hebt gij dien gevonden?"

» De oude koning Forday heeft hen van de jaarmarkt te Bocgua, boven Eboe aangebragt," hernam Tio Jorje. » Hij heeft hen aan Bornoosche kooplieden verkocht. Het schijnt, dat er een groote oorlog tusschen Felathas en die van Bornon en Funda is uitgebroken; er moeten in de binnenlanden van Afrika van de groote woestijn tot aan het Kongogebergte bloedige gevechten geleverd zijn geworden; men heeft duizenden gevangen genomen, en de meeste zijn vermoord geworden, bij gebrek aan markten, waar men zich terstond van eene zoo groote menigte slaven kon ontdoen. Het is eene schoone gelegenheid, Juan Moreda!" vervolgde de oude koopman; » eene gelegenheid, zoo als er zich geen twee in een menschenleven voordoen. Een ondernemend en onverschrokken man zou in een jaar een twee- of driemaal grooter fortuin kunnen maken, dan wij op eene eerlijke, maar moeijelijke wijze, in het zweet onzes aanschijns kunnen verkrijgen. Ja, op mijn eer, er zou een goede slag gedaan kunnen worden!"

» Indien gij deze woorden tot mij rigt, Tio Jorje," hernam Juan, wiens begeerige en hebzuchtige blik door dien van den ouden koopman scheen te verhelderen, » spreek dan duidelijker. Ik heb geen verstand genoeg om halve woorden te begrijpen!"

» Terstond, mijn zoon!" hernam de arglistige Rheinhold, tevreden over deze eerste vonk, die hij zag glinsteren. « Wij hebben den tijd daarover te spreken; misschien zult gij de man zijn; maar laten wij eerst hooren, wat deze Felatahsche prins, want aldus wordt hij door de zijnen genoemd, te zeggen heeft. Sedert zijne aankomst, heb ik reeds drie boodschappen ontvangen, hij schijnt ongeduldig te zijn om te spreken. Waar is de tolk? Hola, Diego!"

» Hier ben ik, meester!" antwoordde een Neger met een scherpzinnig, maar valsch gelaat in vrij goed Portugeesch. » Wilt gij weten, wat de Felatahsche prins vraagt?"

» Ik ben er juist om gekomen. Laat ons hooren en maak het kort."

» Hij zegt, meester! dat zijn broeder, de koning van Khano, eene groote en magtige stad, rijk is in olifantstanden, struisvederen en staven goud. Zend hem terug naar dien broeder, en hij zal u een goed losgeld betalen voor hem en zijne medgezellen; hij zal u twee- of driemaal zooveel geven als de slavenhalers."

Tio Jorje sloeg eenen veelbeteekenenden blik op Juan Moreda, als om zijne aandacht op te wekken, en hernam toen op eenen forschen toon:

» Zeg aan uwen prins, dat daarvan niets komen kan. Wie verzekert mij, dat het losgeld betaald zal worden? Ik ontvang liever tien staven goud van de kooplieden, dan dat ik er op twintig wacht, die nooit zullen aankomen."

Toen de gevangene, wiens rijzige en majestueuze gestalte eerbied inboezemde, en wiens ligchaam met likteekenen van in den oorlog ontvangene wonden bedekt was, dit antwoord vernam, hetwelk hem door den tolk overgebragt werd, bespeurde men eene geheele verandering in zijne gelaatstrekken; hij scheen aan eenen hevigen inwendigen strijd ten prooi te zijn, en hield zijne oogen op den grond gevestigd, alsof hij vreesde, dat men er in lezen kon. Toen eensklaps zijn hoofd oprigtende, voegde hij er deze weinige woorden bij:

» Zou de blanke het losgeld aannemen, wanneer het aan zijne voeten neêrgelegd werd?"

Tio Jorje, ten hoogste verwonderd over deze vraag, gaf een bevestigend antwoord, en de gevangene, zijne handen uitstrekkende, gaf een teeken, dat men zou vragen hem zijne handboeijen af te nemen.

» Pas op, Tio Jorje!" zeide Juan; » misschien zal hij zich van het leven berooven. Ik heb hooren zeggen, dat de zelfmoorden zeer menigvuldig zijn onder de Felatahsche slaven."

» Vrees niet," hernam Rheinhold; » als dit zijn voornemen is, dan behoeft hij slechts zijne tong in zijnen mond om te keeren, om te stikken. Meer dan een schelmsche Neger heeft mij die streek gespeeld! Neem hem de handboeijen af. Wij zullen terstond hooren, wat hij te zeggen heeft."

Zoodra de handen van den Felatahschen vorst vrij waren, stak hij zijne lange vingers in zijn dik hoofdhaar, en begon niet zonder groote moeite, de vlechten los te maken. Eindelijk en terwijl alle getuigen van dit tooneel elkander vroegen, wat dit kon beteekenen, haalde hij uit dezen zonderlingen, halfgeopenden helm, vijfentwintig ringen, van zuiver goud, ieder wegende drie oncen, en ze aan de voeten van den koopman nederleggende, wendde hij zich tot den tolk, en zeide:

» Zeg den blanken koopman, dat ik vijftien jaren dezen schat op mijn hoofd heb gedragen, om er mij in het uur van nood van te bedienen. Nu hebben wij ons losgeld betaald; laat hij ons nu naar Khano terugzenden!"

Deze woorden voor Tio Jorje vertaald, die zich gehaast had, de gouden ringen op te nemen, werden door den waardigen slavenkoopman met een luiden glimlach ontvangen.

» Zeg aan dezen dwaas," zeide hij, » dat een slaaf zelf geen losgeld kan betalen. Zijn vleesch, zijne beenderen, zijn hoofdhaar, en alles wat dit bevat, zijn het eigendom van den meester, die hem gekocht heeft. Ik beken, dat ik niet verwacht had, zulk eenen voordeeligen koop gesloten te hebben. Voortaan zal ik weten, wat

het hoofd van een Felatahschen prins waard is."

De uitdrukking van woeste verbaasdheid, van verschrikkelijke wanhoop, waarmede de arme Neger dit antwoord vernam, zou het hart van Tio Jorje verteederd hebben, indien hij een hart had gehad; Juan Moreda was er niet gevoeliger voor. Beide waren geheel verdiept in de beschouwing der gouden ringen, waarvan Rheinhold den stuurman de zuiverheid en buigzaamheid deed opmerken.

»Maar," zeide Juan eensklaps," al die honden van Felatahs hebben misschien in hun haar goud verborgen, als wij ze eens allen lieten scheren?"

Tot nog toe hadden de Felatahs een fier en somber stilzwijgen in acht genomen, maar aan de blikken en de teekenen van Juan den aard van zijn voornemen radende, begonnen zij luid te schreeuwen en te lagchen. Men kan zich het uitwerksel van deze spotternij, die van beleedigende gebaren vergezeld was, onmogelijk voorstellen. Het bronskleurig gelaat van Juan werd rood van schaamte en toorn.

»Zwijgt, honden!" riep hij hun toe, zijne hand plotseling aan eene zijner pistolen slaande.

Maar deze bedreiging deed eer de verwenschingen tegen de hebzuchtige en trouwelooze blanken vermeerderen, dan de Felatahs ter neêr te slaan.

»Kom, Juan!" zeide Tio Jorje, »gij ziet, dat zij met ons den draak steken; de algemeene scheerpartij, welke gij aanraadt, zou hun nieuwe stof tot bespotting leveren; want hij zou ons geen voordeel aanbrengen, daarvan ben ik zeker. Hunne verrassing was zoo groot als de onze, toen hun opperhoofd de gouden ringen uit zijn hoofdhaar haalde, en dit bewijst, dat het geen algemeen gebruik is. Sedert vijftien jaren, dat ik hier mijnen koophandel behartig, heb ik er geen ander voorbeeld van gezien, hoewel men mij wel verteld heeft, dat hetzelfde tooneel op een of twee punten van de kust van Guinea is voorgevallen. Eene zoodanige gewoonte zou in den oorlog al te gevaarlijk zijn; de Negers zouden ongetwijfeld hunne gevangenen skalperen, zoo als de Indianen van Amerika het doen."

Juan en Jorje bereikten hunne woning, terwijl zij den Negers vergunden, zich zoo in hunne kooi te bewegen, als het hunne ketenen wilden gedoogen. Het voorbeeld der Felatahs had al de gevangenen medegesleept; zij hieven gezamenlijk een geschreeuw aan, dat hooren en zien verging. De Felatahsche prins, tegen den wand leunende, nam alleen een somber stilzwijgen in acht. Zonder meer acht te geven op het verschrikkelijke geschreeuw der slaven, als op het geloei eener kudde vee, deed Tio Jorje zijn medgezel plaats nemen en haalde uit een buffet een flesch brandewijn met twee zilveren bekers.

»Op het geluk van don Juan Moreda, den schoonen Galliciër!" zeide hij, den beker in eenen teug ledigende.

»Op mijn goed geluk, van harte gaarne," hernam Juan met een nadenkend gelaat. »Maar zeg mij eens, oom Rheinhold! wat gij mij zoo even hebt willen zeggen. Gij peinst op eene onderneming, niet waar? Gij hebt een domoor noodig, zoo als ik ben, om de kastanjes uit het vuur te halen?"

»Een oogenblik, koning der stuurlieden, trots der Spanjaards," hernam Tio Jorje op ironischen toon, »alles komt teregt voor dengenen, die weet te wachten; maar verklaar mij eerst hoe de zoon van uwen vader, don Juan Moreda, hidalgo, zich heeft kunnen vernederen, nu onder deze Portugesche vagebonden te dienen."

»Om dezelfde reden, ongetwijfeld," hernam de jonge zeeman, »die oom Rheinhold, een Zwitser van geboorte, een voormalig burger van Bern, op deze afschuwelijke kust, te midden van deze kinderen des duivels doet leven."

»Gij denkt welligt," voegde oom Rheinhold er bij, terwijl hij op Juan een doordringenden blik sloeg, »dat ik mij aan het eene of andere schuldig heb gemaakt, dat ik bij voorbeeld een ambtenaar heb vermoord; dat zou wat moois geweest zijn, of dat ik met eenen kogel den schedel van een losbol doorboord heb, die onder mijne duiven had geschoten...."

»Duizend donders!" riep Juan. »Dat is Macarao weer, hij is altijd zoo snapachtig als een jong meisje."

»Hij heeft mij niets gezegd, mijn jonge vriend!" hernam de slavenkoopman, »maar zulke zaken kan men ligt gissen, wanneer men een man zoo als gij het ondankbare handwerk ziet verrigten van stuurman op een slavenhaalder te zijn. Het spijt mij waarlijk om den zoon van uwen vader, te meer daar.... Hebt gij nooit hooren zeggen, dat Tio Jorje een voorspellenden geest heeft? Maar laten wij in ernst spreken, Juan Moreda. Dat gij u onder deze Portugezen begeven hebt, gaat mij ook in allen gevalle niet aan. Evenwel is het duidelijk, dat gij liever ander gezelschap zoudt willen hebben. Hebt gij mij niet gezegd, dat het uwe eerste reis naar de kust is? Het zal van u afhangen, dat het ook de laatste is."

»Nog eens, Tio Jorje!" hernam Juan, »ik ben zoo dom als uwe Negers."

En plotseling den beker opnemende, ledigde hij dien in eene teug.

»Spreek! Wat hebt gij mij voor te stellen? Spreek duidelijk, en zoo als het eerlijke luî moeten doen."

»Er zijn hier niet anders dan eerlijke lieden," antwoordde de slavenhandelaar met denzelfden glimlach; »maar weet gij, Juan! dat gij een sterk ligchaamsgestel hebt, en een temperament, dat tegen alles bestand zou zijn, indien de gal er niet zoo in heerschte.

»En wat zou dat?"

»Dat maakt, dat de stalen gezondheid, die gij van het Gallicische gebergte medegebragt hebt, u ditmaal voor de koorts bewaard heeft, die zooveel manschappen aan uw boord medesleept; maar eene tweede reis...."

»Welnu?"

»Eene tweede reis zou uw dood zijn."

»Hebt gij waarlijk een voorspellenden geest, tio Jorje?" vroeg Juan, zich houdende alsof hij meer gerustheid had, dan hem inderdaad deze bedreiging liet.

»Geloof mijne ervaring. Ik heb zoovele zeelieden zien sterven, die het klimaat trotseerden. Indien gij onze kust verlaat, moet gij niet meer terugkeeren."

»En waar moet ik dan mijne fortuin maken, waarop gij zoo even gedronken hebt, indien ik niet meer terugkeer?"

»Het hangt van u af, die te maken, voor gij vertrekt. Verlaat morgen nacht uw schip, een uur voordat het onder zeil gaat, en kom u in onze omstreken verbergen. Uw patroon Macarao heeft te veel haast om te vertrekken, dan dat hij den tijd zou nemen, om u op te zoeken."

»Ik durf er niet voor instaan," hernam Juan, »de koorts heeft ons scheepsvolk magtig gedund; wij komen handen te kort; ik kan moeijelijk gemist worden. Ik ben zeker, dat Macarao mij zou komen opzoeken, en indien gij weigerdet mij uit te leveren, zou hij u aanvallen, tio Jorje! met vier of vijf zeewolven en den koning Benjie. De koning en hij zijn de beste vrienden der wereld, sedert wij dien ouden aap de nalatenschap van een Portugeesch generaal gebragt hebben."

»Gelooft gij mij dan zot genoeg, om wederstand te bieden?" zeide oom Rheinhold. »Integendeel, ik zal hem mijne hulp aanbieden, om uwe schuilplaats op te sporen; maar het spreekt van zelf, dat ik ze niet zal ontdekken. Weet gij niet, Juan! dat de bezittingen van den koning Benjie bij den Rio Angra, vijf mijlen van deze woning, eindigen. De negers van Angra zijn mijne oude vrienden; wij doen zamen zaken sedert ik hier ben; nooit zullen zij een man uitleveren, dien ik hun aanbevolen heb. Zoodra gij de rivier overgestoken zijt, zijt gij tegen Maracao, den koning Benjie en alle beveiligd. Luister met aandacht naar mijn plan; daags na het vertrek van den schoener vaart gij den Quorrah op tot aan de groote markt van Bocqua; gij bezoekt Founda, Nouffie, Haussa en de andere landen langs de rivier. Over drie maanden kunt gij met al uwe sloepen, geladen met de beste slaven, ivoor, olie, struisvederen, stofgoud, terugkeeren. Nog nooit heeft een blanke een dergelijken togt ondernomen, omdat nog nooit een blanke zich in zulke gunstige omstandigheden bevonden en in denzelfden graad als Juan Moreda gezondheid, kracht, behendigheid en stoutmoedigheid bezeten heeft. Ik belast mij met alle toebereidselen, met alle onkosten voor den togt, en verlang slechts de helft van de voordeelen. Alle kansen zijn voor u."

Eene dergelijke onderneming moest natuurlijk den hebzuchtigen en avontuurlijken Juan toelagchen; hij nam het voorstel van oom Rheinhold aan. Het overige van den avond werd besteed aan het beramen der plannen, om de onderneming goed te doen slagen. De twee deelgenooten begaven zich vroegtijdig te bed, om voor den volgenden dag uit te rusten, toen zij plotseling gewekt werden door een woest geschreeuw, dat uit de kooi der negers kwam; zij liepen er in aller ijl heen, om de oorzaak van dat getier te vernemen. De bedienden van tio Jorje, zijne oppassers, waren in slaap gevallen, en de Felatahsche prins, gebruik makende van de zorgeloosheid, waarmede men hem zijne boeijen weder had aangelegd, was er in geslaagd, zich er van te ontdoen en de vlugt te nemen. De oppassers, ontsteld over de verantwoordelijkheid, die op hen rustte, en over de gevolgen van den toorn huns meesters, hadden niets beters kunnen bedenken, om van hunnen ijver te doen blijken, dan de Felatahs te slaan, en het geschreeuw dezer ongelukkigen had tio Jorje en Juan gewekt. Oom Rheinhold was er de man niet naar, om zich met eene dergelijke schadeloosstelling te vergenoegen; hij nam eene soort van vlegel, en liet dien met verdubbelde slagen op den gebeukten rug en ledematen der schuldigen vallen, alsof hij koren dorschte. Het gelaat van den slavenhandelaar had onder deze strafoefening zulk eene afzigtelijke uitdrukking aangenomen, dat Juan Moreda zelf er door verschrikt was. Bijgeloovig als een Spanjaard, meende hij den duivel in persoon en in de arme negers zoovele verdoemelingen te aanschouwen.

»Vermink die arme negers niet," zeide Juan, uit een gevoel van vrees of medelijden, »want gij zoudt er slecht bij staan; laten wij er liever op bedacht zijn, den vlugteling te achterhalen, indien het nog tijd is."

»Wees maar niet bevreesd," antwoordde tio Jorje, »ik heb eene manier van hen te slaan, zonder dat het hen verminken zal. Wij hebben nog tijd, om den Felatahschen prins te achterhalen voor de aankomst der sloepen, en daar gij een goed jager zijt, zoo als gij mij gezegd hebt, zoo zal ik u het vermaak van eene negerjagt verschaffen."

»Goed, oom Rheinhold! wij zullen dus met eigene oogen zien, wat uwe zoo geprezene honden kunnen. Gelooft gij, dat zij den Felatah op het spoor zullen komen?"

»Dat zullen wij zien. Komaan, jakhalzen! brengt de honden hier."

De negers van tio Jorje vlogen heen, om zijne bevelen ten uitvoer te brengen. Oogenblikkelijk bragten zij een paar speurhonden van het echte Afrikaansche ras, dat het beste van de wereld geacht wordt. Zij waren ten minste twee voet hoog; de vorm van hun ligchaam getuigde van hunne kracht en vlugheid; hun haar, roodachtig bruin, was op den rug en den hals donkerder en helde naar het zwart. Beide hadden eene witte vlek op hun breed en hoog voorhoofd, hetgeen hen van het ras van Cuba onderscheidde, dat een plat voorhoofd heeft. Hun smalle lange bek en wijde neusgaten waren een bewijs van de deugdzaamheid van hun ras en van hunnen reuk, zij

hadden kleine, slappe, hangende ooren; hunne oogen hadden eene zachtaardige en zelfs aanlokkelijke uitdrukking, wanneer zij in rust waren, maar de jagtlust of de toorn zetten ze uit en deden zoo van een woest vuur schitteren. Terwijl tio Jorje hen bij den riem vasthield, gingen zij op hunne achterpooten staan en likten zijne handen; zij gaven op allerlei wijze hunne vreugde te kennen, dat zij hunnen meester zagen, maar zoodra zij Juan Moreda ontwaarden, wierpen zij zich met woede op hem en begonnen woedend te blaffen. Deze uitbarsting van woede was zoo onverwacht, dat Juan, weinig de hand van oom Rheinhold vertrouwende, eenige schreden achteruit ging.

»Schept gij er vermaak in, tio Jorje!" zeide hij, »deze kwaadaardige honden te leeren, zich op uwe vrienden te werpen?"

»Dit vermaak zou te gevaarlijk zijn," hernam Rheinhold lagchende, »maar zij hebben somtijds zulke invallen. Het spijt mij waarlijk om uwentwil, want men beweert dat het een slecht voorteeken is. Wanneer de honden zich op eenen vreemdeling werpen, zonder dat zij er reden toe hebben, zegt men, dat zij in hem eene galgentronie ontdekken. De oude vrouwen zeggen dit in mijn land, Juan! Dit belet evenwel niet, dat gij de schoonste knaap van Gallicië zijt."

»Ik blijf u dankbaar voor die voorspelling en voor het compliment," hernam Juan, »ik zou beide goed hebben kunnen missen; maar de oude vrouwen zelfs van uw land zouden aldus haren tijd met snappen niet verbeuzelen, als zij moesten handelen. Ik brand van verlangen, uwe honden op de jagt te zien."

De koopman liet zich nu de handboeijen van den Felatah brengen; de honden besnuffelden ze eén oogenblik; men geleidde ze vervolgens naar de plaats, waar de vlugteling dien nacht had doorgebragt, en nu liet men ze los. De beide speurhonden, met de neusgaten tegen den grond, beschreven eene menigte cirkels, die steeds grooter werden, en plotseling kondigde een der beide honden door een sterk geblaf aan, dat zij op het spoor waren. Zij rigtten zich nu regelregt naar het westen, gevolgd wordende van Juan en de meeste zwarte bedienden van Rheinhold, die op de terugkomst van de jagt zou wachten.

In het eerst scheen de reuk der honden hen te misleiden; tweemaal bleven zij staan; maar omstreeks drie mijlen verder bereikten zij eene kleine opene begraasde plek gronds, welke van hooge boomen omringd was, waar de Felatah waarschijnlijk zijne vermoeide ledematen een oogenblik rust zal geschonken hebben. Daar was het spoor nog versch; de speurhonden vervolgden hem nu voor goed, en Juan, al zijne krachten inspannende, om niet achter te blijven, bespeurde weldra aan het einde van eene lange en naauwe opening van het bosch den negervorst, die het water bereikt had; hij scheen een oogenblik te aarzelen, om er zich in te werpen.

»De Rio Angra! de Rio Angra!.... Hij zal hem overzwemmen en ons ontsnappen," riep de Portugesche tolk, die zijn best deed om Juan te volgen. »De negers van Angra zullen hem tegen ons verdedigen, en naar den koning Khano zenden, die hun eenen hoogen losprijs zal betalen."

Juan, door deze woorden verbitterd, zette de honden door zijn geschreeuw nog meer aan, en ijlde naar de rivier, die hij evenwel te laat bereikte. De vlugteling kliefde reeds met zijne krachtige armen den snellen stroom.

»Apporte! apporte!" riep de zeeman den honden toe; maar tot zijne groote verwondering weigerden zij in het water te springen. Zij blaften geweldig en bleven onbewegelijk hijgende staan.

»Terug, Felatah! terug, of ik geef vuur!" schreeuwde Juan.

En een zijner pistolen uit zijn gordel nemende, mikte hij op den negervorst, die slechts met een woesten lach op deze bedreiging antwoordde. Hij wist wel, dat het belang van den blanke medebragt, hem niet te dooden, maar deze lach had den verschrikkelijken koning der rivier, die op zijne slijkachtige rustplaats was ingesluimerd, gewekt. De negers, die Juan gevolgd waren, bespeurden de noodlottige voren, die de snelle vaart van den alligator naar zijne prooi kenmerkten.

»De kaaiman! de kaaiman!" riepen zij verschrikt uit.

De Felatah begreep het gevaar, waarin hij verkeerde, en deed al het mogelijke om den tegenoverliggenden oever te bereiken; doch het was te vergeefs. Men zag hem zijne handen boven zijn hoofd uitsteken, terwijl hij een kreet gaf, die het bloed in de aderen der aanschouwers deed verstijven. Hij verdween. Een breede bloedstreep vertoonde zich op de oppervlakte van het water, die weldra door den stroom verdwenen was.

Juan, van zijne eerste ontroering bekomen, tierde en raasde tegen de dwaasheid van den zwarten prins, die zich in de kaken van eén krokodil had geworpen, om Rheinhold te ontsnappen; en peinzend terugkeerende, ging hij aan den slavenkoopman den noodlottigen afloop van zijne eerste menschenjagt verhalen.

De sloepen van den schoener, onder het bevel van Macarao zelven, en die van den koning Benjie kwamen terzelfder tijd aan; men haastte zich, om nog vóór den avond deze levende lading in te schepen. Macarao was voornemens, om met het afgaand getij de zandbank dienzelfden nacht over te steken, daar de Engelsche kruiser voor het oogenblik den mond der rivier had verlaten, om eenen anderen slavenhaalder na te zetten. Voor zonsondergang verliet de laatste sloep, met slaven beladen, de landingsplaats van tio Jorje, onder het bevel van Juan. De beide vrienden gaven nu elkander de hand en wisselden een blik, die ongelukkig door de Portugesche matrozen opgemerkt werd.

De dag was nog niet aangebroken, toen oom Rheinhold plotseling gewekt werd door een hevig geklop op zijne deur. Terstond de oorzaak van dit

geweld bevroedende, ging hij zelf de deur opendoen. Macarao, vergezeld van eene afdeeling matrozen en een veertigtal zwarten van den koning Benjie, stond voor hem.

»Wees welkom, senhor Macarao!" zeide hij met de grootste bedaardheid. »Wat verlangt gij?"

»Buiten mijne schuld, senhor! kom ik op dit uur den slaap van oom Rheinhold storen," zeide Macarao met eene gemaakte beleefdheid, »maar indien hij mij kan zeggen, waar hij mijn schurk van een stuurman verborgen heeft, zou hij kunnen voorkomen, dat ik zijn huis in brand stak."

»Waarde vriend," hernam tio Jorje op den natuurlijksten toon, »ik heb van uwen schurk van een stuurman niet hooren spreken, en ik weet niet, dat gij mij hem te bewaren gegeven hebt. Ik heb wel gezien, dat hij zich voor zonsondergang ingescheept heeft, om naar den schoener terug te keeren, en ik weet dus niet, waar hij gebleven is, tenzij een krokodil hem verslonden hebbe, zoo als den Felatahschen prins, hetgeen voor mij een groot verlies is. Indien gij aan mijne woorden twijfelt, kunt gij mijn huis doorzoeken; haal het ten onderste boven, maak er zelfs een vreugdevuur van, maar dan moet gij mij een ander helpen bouwen."

»Ik dank u wel," zeide Macarao op denzelfden toon, »ik verlang zulk eene opoffering niet. Wilt gij mijnen deserteur helpen opzoeken?"

»Twijfelt gij er aan, senhor Macarao?"

»Neen. Geef mij dan uwe honden."

»Mijne honden?" riep tio Jorje uit, die deze vraag niet had verwacht. »Wat wilt gij met mijne honden doen?"

»Ik wil ze mijnen Galliciër laten opsporen."

»Maar zij zullen hem verscheuren."

»Zij zullen hem niet verscheuren; zij zullen hem terugbrengen, of indien hij te zwaar is, zullen zij hem bij den kraag vasthouden, totdat ik bij hen ben."

»Ik vrees voor ongelukken," hernam Rheinhold, »want gisteren, toen wij ze uit het hok lieten, om den Felatah na te zetten, hebben zij zich op uwen stuurman willen werpen."

»Dat is erg, op mijn woord," zeide Macarao, na een oogenblik nagedacht te hebben, »ik kan echter zonder Juan niet vertrekken. Ik moet uwe honden hebben, tio Jorje! en wel terstond, of.... — gij verstaat mij?"

Zich vervolgens tot de negers wendende, zeide hij met een stroom van vloeken:

»Voort! of gij zult ondervinden, dat mijn arm zwaarder is dan die van oom Rheinhold."

De negers van Rheinhold durfden zonder het bevel van hunnen meester niet handelen; maar tio Jorje zou zich tegen Macarao niet hebben durven verzetten; hij gaf hun een teeken, om te gehoorzamen; men bragt de honden.

»Maar hoe zullen zij hem nazetten?" vroeg de slavenkoopman, »ik heb niets van dien armen jongen."

»Dat geloof ik wel, tio Jorje!" hernam de kapitein, »maar ik heb het noodige medegebragt. Ik heb hier juist een paar schoenen, die hij gisteren heeft aangehad. Zie eens, hoe uwe honden ze besnuffelen. Drommels, hoe vurig! Zij nemen hunnen loop naar het westen. Volgt gij de jagt, oom Rheinhold?"

»Neen."

»Tot wederziens dan, en maak de ijzers gereed, als het u belieft, ingeval de schurk terugkomt. Wij zijn sterk genoeg en de koning Benjie zal des noods zijn geheele volk te mijner beschikking stellen. Ik heb zijn geheele rijk gewonnen met mijne vaten brandewijn. Vaarwel, tio Jorje!"

Macarao volgde thans de honden, zoo als deze Juan gevolgd waren. Het toeval wilde, dat hij juist denzelfden weg genomen had als de Felatah. Tio Jorje had hem eene plaats bij de rivier aangewezen, waar hij eene boot zou vinden, waarmede hij de rivier Angra zou kunnen oversteken. Juan, door het geblaf der honden en het schreeuwen der negers van het gevaar onderrigt, dat hem bedreigde, had slechts den tijd, om zich in het vaartuig te werpen. Macarao was reeds op den oever gekomen.

»Keer terug, schurk!" riep hij hem toe, »ik beloof u, dat u geen leed geschieden en ik u uwe vlugt vergeven zal; maar als gij u doof houdt — gij kent mij; gij weet, dat gij de eerste man van mijn volk niet zijn zoudt, wien ik een kogel door het hoofd jaag. Keer terug, of ik geef vuur."

Juan mat met een vlugtigen blik den afstand, die hem van zijn kapitein scheidde, en hij begreep de noodzakelijkheid hem meer te ontwijken; maar op het oogenblik, dat hij zich omkeerde, stiet de ranke boot tegen de takken van eenen boom, die welligt door een storm ontworteld was, en wiens wortels aan den bodem der rivier reikten, welke op deze plaats niet zeer diep was. De schok was zoo hevig, dat Juan in het water stortte. Hij worstelde wanhopig tegen eenen onwederstaanbaren stroom bij het afgaand getij, toen de negers van den koning Benjie denzelfden akeligen kreet aanhieven: »De kaaiman! de kaaiman!"

Het tooneel van den vorigen dag hernieuwde zich in al zijne verschrikkelijkheid; een zonderling noodlot wierp Juan Moreda in de kaken van denzelfden alligator misschien, die den Felatahschen prins had verslonden, en Macarao beweende op zijne beurt de dwaasheid van den schoonen Galliciër, die, uit vrees van zich door honden te laten bijten, zich door een krokodil liet verslinden.

Deze zonderlinge geschiedenis werd nog den volgenden dag aan den kapitein van den Engelschen kruiser John Bull verteld, die den Portugeschen schoener bij den mond der rivier bemagtigde, en die zwoer het scheepsvolk te laten ophangen, hetgeen hij echter niet deed, want Macarao is nog kapitein op een slavenhaalder. Hij is een der groote verzorgers van Braziliё, waar altijd de invoer van zwarten bloeide.

H. P.

DE GONDELIER.

EEN TAFEREEL UIT VENETIË.

I.

De middagzon brandde op de lagunen. Voor alle vensters aan de westzijde van het kanaal Osorio hingen de gordijnen neder, die naauwelijks in de zwoele lucht bewogen werden, terwijl zich over het traag voortrollende water een gele damp uitspreidde. Pippo had zich in zijnen gondel uitgestrekt, met het hoofd onder het gehemelte en hield siesta.

Een schoon meisje kwam de kaai langs huppelen met een korfje in de hand. Een lichtblaauw kleedje omgaf hare schoone ledematen, terwijl de met zilver omzoomde zwarte keurs hare borst en leden omsloot, en het sierlijk met rood lint doorvlochten haar om hare schouders golfde. Haar gelaat was allerbekoorlijkst; op hare bruine wangen brandde een purperen blos, onder de lange oogleden flonkerden zwarte vurige oogen en een bevallige mond, die meer tot kussen en lagchen dan tot kijven geschapen scheen; in haar gang en houding lag bevalligheid en netheid. Zij scheen de gondels te tellen; bij de zesde bleef zij staan en trad de drie graniettrappen van de kaai af.

»Pippo, Pippo!" riep zij. »Lieve hemel, hij slaapt. Gij verslaapt waarlijk den heelen dag; als nu een nobile kwam en zich wilde laten roeijen, dan zouden al de overigen er eer bij zijn dan gij."

De gondelier werd wakker, wreef zich de oogen uit en was te gelijker tijd met den uitroep »Mariëtta!" op de been.

Hij was een jonge, rijzige knaap met zwart haar en vurige oogen. Hij droeg de gewone kleeding der gondeliers: een linnen buis en bontgestreepten broek, door een sjerp om de heupen opgehouden, en een breedgeranden strooohoed op het hoofd. Een bonte zijden doek, als een bijzonder sieraad, droeg hij los om den hals.

Hij stak het meisje de hand toe, om haar in den gondel te helpen. Zij zette echter het nette voetje slechts op den rand van het vaartuig en zeide: »Gekje! gij weet wel, dat ik geen tijd heb. Als het een uur verder is, komen de wandelaars al op het St. Marcusplein. Moeder is in slaap gevallen en toen ben ik stil weggeslopen. Als de kwade jongens haar maar geen paar oranjeappelen of een meloen ontstelen; anders staat mij een kwaad uur voor de deur. Daar, Pippo! ik heb wat kersen voor u medegebragt — geef uwen hoed hier — zij zijn heel frisch."

»Ik dank u, Mariëtta!" zeide Pippo, »ik dank u; maar kom nu in den gondel; ik zal u een eind heen en weder roeijen — wij kunnen middelerwijl wat praten."

»Neen, neen," zeide zij, terwijl zij haar mandje in zijnen hoed leegschudde, »daartoe hebben wij van avond tijd genoeg. Gij komt toch, Pippo — ten tien ure?"

»Hm," zeide Pippo, terwijl hij zich met de hand door de haren streek, »juist ten tien ure heeft mij een nobile besteld, dien moet ik bij Ildefonse wachten en God weet waarheen roeijen. Satanasso — hij mogt wel wat vroeger komen — maar hij betaalt goed."

»Nu, dan ten elf ure," zeide Marietta. »Geld verdienen gaat voor; als het maar geene afspraak is, om in den stradella del oro, bij Andrea, waar cypruswijn geschonken wordt, die mooije dochter..."

»Mariëtta — Satanasso!" viel de gondelier haar in de rede, »houd toch op met die zotte praatjes. Gij brengt mij kersen, maar besproeit ze met gal, om mij den smaak te bederven."

Zij lachte schalksch. Hij vatte haar weder bij de hand en wilde haar in den gondel helpen. Zij sloeg hem echter met het mandje op de vingers, rukte zich los en vloog met een »adio!" de kaai op.

»Mariëtta — Pasquina — duivelinnetje!" riep hij haar na, maar ging, toen zij niet terugkeerde, in zijnen gondel zitten en at op zijn gemak zijne kersen op.

II.

De Turken hadden in 1644 zich van een gedeelte van Candia meester gemaakt. Canea was reeds in hunne handen. De sultan spande, op aansporing van zijnen grootvizier, alles in het werk, om dit eiland aan de Venetianen te ontrukken. Deze ontzagen van hunnen kant geene opoffering, om zich in het bezit van dit moeijelijk verworven eigendom te handhaven. De verdedigingsmaatregelen van den kapitein-generaal Giovanni Capello voldeden echter niet aan de verwachtingen der republiek; de Turken veroverden in 1646 Rettimo, en Capello werd teruggeroepen en moest zijne achteloosheid met een jaar gevangenis boeten. Battista Grimani werd in zijne plaats aangesteld. Met vier nieuw uitgeruste galeijen zou hij naar Candia stevenen, maar zich eerst in Messina met de Fransche en Spaansche hulpvloot vereenigen. Onder zijn ijzeren wil steeg Venetië's zeemagt tot hare vroegere grootheid.

Het was tien ure in den avond; de lucht was met zwarte wolken bedekt. Pippo stond op de kaai bij Ildefonse, met over elkander geslagene armen, het doodsche kanaal langs te zien. Het was in Venetië nog wel vroeg, maar de meeste vaartuigen hadden de opene zee gezocht, om de verkwikkende koelte. Hier en daar hoorde men een riemslag, eenige guitarrenakkoorden of de heesche stem van een gondelier, die een canzonetta zong.

Pippo gevoelde een slag op zijn schouder; de nobile stond achter hem, die hem hier bescheiden had. Zwijgend trad hij in den gondel.

»Waarheen, excellenza?" vroeg Pippo, zijn vaartuig afzettende.

»Regtuit," was het antwoord, »dan in het ca-

nal grande, dan op en neder — verder zult gij wel hooren."

»Goed, excellenza!"

De nobile sprak volgens gewoonte geen woord. Hij had zich in zijn mantel gewikkeld; den breeden hoed diep in de oogen gedrukt, en bleef onbewegelijk, terwijl hij steeds naar eene zijde zag.

Driemaal was Pippo reeds het kanaal op en neder gevaren, het sloeg elf ure, met eenen zucht dacht hij aan Mariëtta. Kort en afgebroken had de nobile hem van tijd tot tijd gelast om te keeren, maar zich verder geen woord laten ontvallen, en toen Pippo een gesprek wilde beginnen, zeide hij norsch: »Zwijg, schurk!"

Nog een half uur doorkruisten zij de enge kanalen nevens het canal grande, toen een wit en zwart geschilderde gondel hen rakelings voorbij streek. De nobile beval Pippo met eene zachte stem om te keeren. »Volg hem — altijd op gelijken afstand — hij gaat naar San Onofrio." — De gondel sloeg werkelijk een oogenblik later dit kanaal in.

»Spoedig hem na, kerel!" gelastte de nobile, »zoo digtbij als mogelijk; als hij stilhoudt, wijkt gij naar de overzijde." Na deze woorden ging hij op den grond van het vaartuig liggen; met het gelaat tegen den rand des gondels gedrukt, scheen hij te luisteren.

Wrevelig liet Pippo zijn riem door het water gaan, dat het schuim omhoog spatte.

»Niet zooveel gerucht, schurk!" mompelde de op den grond liggende nobile, »of ik boor u mijn dolk in den strot."

De gondel hield thans voor het paleis Grimani stil; Pippo was hem op de hielen, en toen hij er naast was, liet hij hem ter zijde zwenken, alsof hij uit den weg wilde gaan. De nobile hief de oogen boven den rand van den gondel en scheen den andere te bespieden. Een heer sprong er uit en reikte eene dame de hand, om haar te helpen. Hij geleidde haar de trappen op, zag rond, en daar hij niets dan een schijnbaar ledigen gondel bij den zijnen zag, zeide hij vrij hoorbaar: »Dus morgen ten elf ure. Goeden nacht, Giuditta!"

»Goeden nacht," fluisterde de dame en verdween in het paleis.

Eene poos bleef haar geleider nog staan, stapte toen in zijn gondel en deze roeide met hem het kanaal af.

Toen er geen riemslag meer van hoorbaar en alles rondom stil was, stond de vreemde nobile op en gelastte Pippo bij het paleis aan te leggen. Hij stapte er uit en ging de marmeren trappen op, trok toen zijnen dolk en stiet daarmede met verbetene woede tegen de pilaren en mompelde binnen'smonds: »Het is dan zoo! Vervloekte slang, bleeke ellendeling, lazzarone, bedelaar! Dezen de voorkeur boven mij! Wacht, ik zal de beschermer uwer liefde zijn!"

Van omhoog hoorde men snarenspel en eene melodische vrouwestem. Dit scheen de woede van den bespieder slechts te vermeerderen; hij knarstandde, sloeg zich met de gebalde vuisten tegen het voorhoofd, vloog de trappen af, sprong zoo woest in den gondel, dat deze bijkans omsloeg, en gelastte norsch onzen Pippo: »Omgekeerd — terug naar de plaats waar ik ingestegen ben."

Zwijgend gehoorzaamde Pippo en hield bij Ildefonse op. De nobile trok zijne beurs, gaf den gondelier drie sechinen, en zeide zacht: »Morgen ten tien ure weder hier — de staatsinquisitie gelast u te zwijgen — één woord, schurk! en gij hangt of duikt ginder in het kanaal Orfano."

Na deze woorden stapte hij aan wal en was in een oogenblik verdwenen.

Pippo had, toen hij de inquisitie hoorde noemen, gesidderd; maar thans bezag hij het in zijne hand glinsterende geld, legde zijn gondel vast en mompelde: »Satanasso, ware het niet om het geld, dan wenschte ik, dat gij zelf een buit der visschen waart — gij zult wel niet veel goeds in den zin hebben — en Mariëtta — als zij nog op is — zal mij ook lief ontvangen. Ik moet er toch heen — al zou ook...."

IJlings liep hij de kaai langs, de kerk Santa Marina voorbij, en sloeg een zijstraatje in. In de kamer van Mariëtta was nog licht. Zij zat nog aan het werk — maar zag niet op, toen hij binnentrad, beantwoordde zijn groet niet.

»Satanasso," mompelde hij schroomvallig, »ik weet wel wat gij denkt en welke kwade woorden voor mij u op de tong liggen — kom er maar mede voor den dag. Ik ben zoo moede als een hond — heb geene droogen draad aan het lijf — en ben zoo hongerig als een haai. Wat heeft die schoft mij laten roeijen!"

»Spreek zachter, signore!" zeide Mariëtta bits, »mijne moeder slaapt."

»Daar is dat verwenschte geld!" riep hij, de sechinen op de tafel werpende, »neem gij ze en koop er u wat voor; ik heb er toch geen genoegen van, omdat gij zoo boos en kwaaddenkend zijt." Hij wierp zijn hoed in eenen hoek, wischte zich het zweet van het voorhoofd, en ging over het meisje aan de tafel zitten.

Mariëtta zag op, werd het fonkelende geld gewaar en zeide: »Is het dan toch de waarheid?"

»Waarom zou het niet waar zijn?" vroeg Pippo zuchtende. »Hoe zou ik er dan aan komen? Ik heb u immers reeds gezegd, dat hij goed betaalde. Maar de kerel laat iemand zich doodroeijen, alsof een gondelier niet ook een mensch is."

En nu vertelde hij haar haarklein, in spijt van de bedreiging met de heilige staatsinquisitie, zijne zonderlinge nachtelijke vaart met den nobile.

Zij was gerustgesteld, haalde wijn en brood voor hem, en eerst lang na middernacht werd hij met een kus naar huis gezonden.

III.

Veertien dagen voordat het hier verhaalde plaats greep, voer de dochter van den kapitein-generaal

Grimani met hare bejaarde kamervrouw de haven door, om de verkwikkende avondkoelte te genieten. Flaauw deed de zeewind de golfjes krullen en ademde verkwikking over de stad, de zon ging als een purperen vuurbal in gelen en donkerrooden nevel onder, terwijl haar glans duizendvoudig op Venetiës honderd torens en tinnen weerkaatste. Niet ver van het tuighuis lagen de fregatten ten anker, duizend werkzame handen waren daar aan boord bezig, terwijl tallooze gondels dit tooneel van alle kanten doorkruisten.

Giuditta, de dochter van Grimani, zat zwijgend naast hare gezellin op het grootsche tafereel voor haar te staren. Voor de eerste maal was een somber denkbeeld haar leven komen storen; daar lag de galei, waarop haar vader binnen kort zijne vlag zou planten, om den bloedigen strijd met de ongeloovigen te wagen. De gedachte aan dit afscheid doorsneed haar thans reeds het hart. Zou hij ongedeerd, zou hij in het geheel terugkomen? Hoevelen waren niet vol hoop op de overwinning vertrokken, die in de golven hun graf hadden gevonden!

Giuditta had hare moeder vroeg verloren; met geheel hare ziel was zij aan haren vader, wiens eenigst kind zij was, gehecht. Schitterend prijkte het achttienjarig meisje onder Venetiës schoonen; haar geheele leven was tot hiertoe een onafgebroken genot geweest. Nog had geen mannelijk oog haar doen blozen; nog had haar hart niet geklopt als een edel jongeling van Venetië haar woorden van huldiging had toegesproken. Nog sluimerde de schoone knop, nog had geen zonnestraal de bladeren doen openspringen.

Peinzend zat zij de bloemen van een ruiker te ontbladeren, en had niet eens bemerkt, dat hare duenna inmiddels den gondelier gelast had, om te keeren. Juist waren zij langzaam de galeijen voorbij; Giuditta, die al hare bloemen aan de golven had prijs gegeven, hield nog slechts eene fraaije roos in de hand. Zij waren thans naast het admiraalschip; Giuditta zag op naar het trotsche vaartuig — daar boog zich over het halfdek het zwartlokkig hoofd van een schoon bleek jongeling — zijne oogen ontmoetten de hare — zij schenen te bliksemen.. — Giuditta onthutste; de roos viel uit hare hand in de golven. Onwillekeurig boog zij zich naar de bloem — daar sprong met de snelheid eener gedachte de jongeling van het dek in de golven, de bloem na. Op hetzelfde oogenblik zwenkte de galei een weinig, en het roer kwam met het hoofd van den waaghals in aanraking — er werd bloed op het schuim zigtbaar, Giuditta gaf een gil, tien of twaalf matrozen sprongen den jongeling na, van alle kanten kwamen booten toeschieten — alles was het werk van een oogenblik.

De duenna riep den gondelier toe, zich te haasten, om uit het gedrang te komen.

»Neen, neen," riep Giuditta, »ziet gij het dan niet, dat de mensch verdrinkt! hij viel met het hoofd op het roer — hemel, welk een ongeluk — en dat voor eene armzalige bloem," voegde zij er zacht bij. Tranen blonken in hare oogen, sidderend zeeg zij op de bank, en zag met angstige spanning naar het gewemel om de galei, tot een wending van het vaartuig deze aan hare blikken onttrok.

»Dat zou niet voegen, voor de dochter van onzen kapitein-generaal, een der eerste mannen van onze doorluchtige republiek," zeide Chiara, »zich in zulk een gewoel te begeven. En mijne zwakke zenuwen kunnen dat gezigt van dooden of van gekwetsten niet uitstaan."

»En dat om eene bloem!" herhaalde Giuditta, zacht bij zichzelve, terwijl zij een heimelijken traan afwischte.

Den geheelen nacht vervolgde het beeld van den bleeken jongeling het meisje in haren slaap. Zij zag hem in het water springen, zij zag de bloedige streep op de golf. Zij had wel bemerkt hoe hij de hand naar de voortdrijvende roos had uitgestrekt. »Wat wilde hij met de bloem?" vroeg zij zichzelve. »H. Maagd, hij wilde mij haar wederbrengen en ik ben misschien schuldig aan zijn dood." Zij smolt weg in tranen.

Bij haar ontwaken was zij bleek en afgemat. Hare kamenier kwam om haar te kleeden, want reeds luidde de klok voor de vroegmis. Chiara kwam met haar gebedenboek en rozenkrans, en beide bestegen haren gondel. Eene talrijke schaar stroomde naar de hoofdkerk; eerbiedig groetten mannen en vrouwen de dochter van den man, op wien op dit oogenblik Venetië's hoop gevestigd was. En Giuditta verdiende ook deze hulde; onder de schoonen van Venetië mogt zij de schoonste heeten. Uit den mond van menige vrouw en man klonk de half luide uitroep: »Hoe schoon is zij!"

Reeds klonken de orgeltoonen door het gewelf, toen zij de kerk binnentraden. Chiara ging voor haar uit, Giuditta trad aan het wijwatersvat. Zij doopte er de teedere vingers in, toen eene stem nevens haar fluisterde: »Signora — uwe roos — zij bloeit nog zoo frisch als gisteren."

Giuditta zag op; de bleeke jongeling stond voor haar; ootmoedig sloeg hij de oogen voor haar neder — eer zij het wist, had zij de bloem in hare hand. »Ik dank u, signor!" kwam naauw hoorbaar over hare lippen. Bezorgd zag zij op, aan zijn voorhoofd was het spoor eener wonde zigtbaar, bevend was zij naauwelijks in staat om hare plaats te bereiken, waar Chiara reeds voor haar gekomen was.

Zonder deelneming woonde zij de heilige handeling bij. Alles scheen haar een droom, en toch hield zij de roos in hare hand. Hij leefde dus nog, hij was geen slagtoffer zijner roekeloosheid geworden — en om hare bloem te bekomen, had hij zich in dit gevaar gestort. Zij staarde mijmerend in haar gebedenboek, dan weder er over heen — daar stond hij vlak tegenover haar, aan een pilaar geleund en zag onafgewend naar haar. Hij hield de handen gevouwen, zijn oog was zoo zacht, zoo goedaardig, zijn gelaat zoo lijdend, en

toch zoo kalm. »Hij moet een goed mensch zijn," zeide zij, »wie zooveel voor eene bloem waagt, wat zou die niet voor een mensch opofferen!"

De mis was geëindigd, men verdrong elkander naar de kerkdeur — hier stond de jongeling weder en scheen schroomvallig slechts om een enkelen blik te smeeken. Zij gevoelde hoe het bloed haar naar de wangen steeg, zij boog het schoone hoofd. Thans was zij hem genaderd — hij zou haar voor trotsch, voor ondankbaar kunnen houden — zij zag op en schonk hem een naauwelijks merkbaren groet. Hij boog zich diep, zonder dat Chiara het bemerkte. Toen Giuditta de trappen afging, wendde zij nog even het hoofd om, haar blik ontmoette den zijne — zijn gelaat blonk van vreugde.

Te huis gekomen begaf zij zich naar hare kamer en sloot zich op. Meermalen drukte zij de roos aan hare lippen, zonder dat zij zelve wist waarom. Daarop sloot zij haar in haar juweelkistje, maar opende het dien dag verscheidene malen, niet om hare edelgesteenten, maar om de bloem te beschouwen; want de roos had bijna een mensch het leven gekost — daardoor was zij haar dierbaar geworden. Den geheelen dag was zij in gedachten en toch opgeruimd, en op hare wangen, welke dien morgen de kleur der lelie droegen, waren de rozen teruggekeerd.

IV.

Drie weken later zat de kapitein-generaal Grimani in zijn kabinet, en doorlas de voorschriften der hooge signoria nopens zijnen krijgstogt en het nieuwe bestuur van Candia. De kapitein Bojardo Grassi, een zijner oude wapenbroeders, trad onaangemeld binnen. Snel en naar het scheen verheugd over dit bezoek, stond de kapitein-generaal op en ging zijn vriend te gemoet. Grimani was een lang, welgemaakt man, uit zijne oogen flonkerden moed en een jeugdig vuur, zijne houding echter was ernstig en afgemeten. Hij was in het zwart gekleed, met eene zware gouden keten op de borst, een geschenk des keizers voor zijne laatste heldendaad in het vorige jaar tegen de ongeloovigen.

»Gij komt om afscheid te nemen, Grassi!" zeide hij met eene welluidende stem. »Binnen een paar dagen geleidt gij de voorraadschepen in zee; als het God behaagt, vind ik u over veertien dagen op de reede van Catanea."

»Ja, mijn generaal!" zeide de kapitein. »Hebt gij ook nog bevelen? Ik kom om die te halen."

»Ach, Grassi! mijn oude strijdmakker!" zeide de kapitein-generaal met een zucht, »gij ziet in mij niet alleen den zorgvollen staatsman en soldaat, die uittrekt om een dweepzieken vijand te verslaan, en de regeringloosheid van onze kolonie te doen ophouden, maar ook een bekommerd huisvader."

»Gij?" vroeg Grassi, terwijl hij lagchend zitten ging, »gij een bekommerd huisvader? Gij hebt maar eene dochter, die schoon, goedhartig, een ware engel is; gij zijt rijk en hebt aanzien. Wat moet ik dan wel zeggen? Ik heb vier dochters en vier zoons — geene rijkdommen, maar al grijze haren en ben vijftien jaren ouder dan gij."

»Juist omdat het mijn eenigst kind is," vervolgde Grimani, »en omdat ik haar meer bemin dan mijn eigen leven. Het meisje is, zonder dat ik weet hoe of waar, op een jongen nobile verliefd geworden. Bij eene vriendin mijner overledene gemalin heeft het paar elkander ontmoet en eeuwige liefde gezworen. Mijn kind is eerlijk; zij heeft het mij zelve bekend, en wenscht niets liever dan haren minnaar tot gemaal te ontvangen."

»Daar kan ik nu nog geen ongeluk in zien," merkte Grassi aan.

»Luister verder," vervolgde Grimani, »de jonge man heet Ranuzio Solani, is van ouden adel, moedig, braaf, vol vuur en leven, maar arm, doodarm."

»En gij zijt rijk — dat komt goed."

»Ware het anders niet," voer Grimani voort, »maar ik heb mijne dochter, mijne Giuditta, den Proveditor Santini ten huwelijk beloofd, en ik kan haar toch geen tweemaal uittrouwen."

»Aan Santini — den vijftigjarigen man — uw achttienjarig kind — dat was niet goed — aan den langen mageren jichtigen man — dat was niet goed. Ik heb alle achting voor zijne staatkundige wijsheid — maar hij kon lang Giuditta's vader zijn. Dat was niet goed."

»Ik moest het echter doen," hernam Grimani. »Ik heb verpligting aan dien man; hem heb ik de benoeming tot kapitein-generaal te danken — hij is magtig — hij is de naaste om doge te worden. Hij heeft mijn woord. Gelooft gij, dat ik geen medelijden met mijn kind gevoel? Zij viel mij om den hals, zij weende, zij verging van droefheid — ik had liever eene Turksche galei geënterd. Zij is mijn eenig, mijn dierbaar kind. Wie duivel had ook kunnen denken, dat Santini nog aan een huwelijk zou denken. Maar thans is het niet meer te veranderen. Gij moet mij helpen, Grassi!"

»Ik? Hoe ware mij dat mogelijk? Wie kan verliefden hunne grillen uit het hoofd praten? Ik heb iets dergelijks beleefd — ik ken dat."

»Luister, Bojardo!" vervolgde Grimani, »mij is een redmiddel voor den geest gekomen. Gij steekt binnen weinige dagen in zee. Den avond voor den dag, waarop gij het anker ligt, noodigt gij den jongen Ranuzio — gij kent hem, hij is, meen ik, nog een verre bloedverwant van u — gij noodigt hem bij u aan boord, maakt hem dronken — is hij geen drinker, dan moet hij het toch worden — gij haalt hem over, dien nacht op de galei te blijven, en als hij slaapt steekt gij in zee. Ik zal gelasten, dat de kanonschoten achterblijven, dat alles in stilte geschiedt — als hij op het ruime sop ontwaakt, kunt gij hem over zijne wenschen onderhouden. Zeg hem dan, dat hij,

wil hij Grimani's dochter ten huwelijk vragen, eerst zijne sporen moet verdienen, dat een schoonzoon, die een ledigglooper is, mij nimmer behagen zal. Laat hem na den afloop van den veldtogt zijn aanzoek herhalen. — Als hij raast en tiert, zeg hem dan, dat ik een lid van den raad der tienen ben, en dat er onder de looden daken zeer aardige kamertjes zijn voor wederspannigen, en dat de hitte daar al menige liefdevlam heeft uitgedoofd."

»Jawel, jawel," zeide Grassi, die opmerkzaam toegeluisterd had, »maar dat zou toch zoo gemakkelijk niet gaan. Hoe zal ik dien jongen lokken? Het spijt mij ook van hem. — Zal hij ook komen? Verliefden zijn achterdochtig. En hij is een nobile. Als ik geweld gebruik...."

»Op mijne verantwoording," viel Grimani hem in. »Gij zult mij daarmede eene groote dienst bewijzen. Eerst het krijgsgewoel, dan de verwijdering; hij zal vergeten, het meisje ook, en alles in orde komen en naar mijnen wensch eindigen. Met een woord...."

»Maar...."

»Met een woord," riep Grimani uit, »ontsla mij van hem op de eene of andere wijze. Hij is de steen des aanstoots — op mijn kind vertrouw ik. Geef mij uw woord er op, dat gij het doen zult. U alleen kan ik in deze zaak vertrouwen. Mijn hoofd loopt om van staatszorgen, en ik moet mij met zulke beuzelingen kwellen. — Vaarwel, Grassi! tot wederziens; gelukkige reis!"

Grassi vertrok, en Grimani begaf zich met een verligt hart weder aan zijn werk.

V.

Sedert den avond, waarop Pippo met den onbekende dien raadselachtigen togt had gedaan, was deze altijd op een bepaald uur teruggekomen, en had reeds acht dagen lang zijne geheime navorschingen voortgezet. Slechts driemaal hadden zij in dien tijd den wit en zwart gekleurden gondel opgespoord en hem ook telkens vervolgd. De vreemdeling had even weinig als de eerste maal gesproken, ook niets gedaan wat den gondelier eenige inlichting over het doel zijner nachtelijke togten had kunnen geven. Hoe nieuwsgierig Pippo ook was, hij was er mede tevreden, want de onbekende betaalde steeds met blinkende sechinen. Het viel hem echter hard, dat hij nu elken avond zoo laat bij Mariëtta kwam en menig zoet uurtje missen moest.

Heden had Pippo den onbekende weder op een aantal kanalen moeten heen en weder roeijen. Toen hij uitsteeg, zeide hij: »Morgen wacht gij mij bij het Lorenzokanaal, links van de kerk; het verdere zult gij daar hooren."

Ter bepaalder tijd was Pippo op de bestemde plaats, nevens verscheidene andere gondels. Tegen tien ure kwam de raadselachtige man, in zijnen mantel gewikkeld, de kaai af. Hij stapte echter niet in den gondel, maar ging twintig schreden verder, naar de plaats waar een andere lag. Na een vrij langdurig onderhoud met den gondelier, voer deze het kanaal af, en de onbekende keerde naar Pippo terug, nam dezen bij de hand en voerde hem eenige schreden zijwaarts in de schaduw.

»Pippo!" zeide hij, »heden is het de dag, dat ik op uw moed reken. Denk aan den eenen kant aan de staats-inquisitie, en aan den anderen kant aan uwe belooning."

Pippo hield den adem in.

»Luister," vervolgde de vreemdeling, »de gondelier, met wien ik sprak, wachtte een heer, die ginds uit het paleis zal komen. Gij roeit thans op de plaats, die hij verlaten heeft. Over vijf minuten kom ik ginder de kaai af — gij spreekt geen woord; ik ook niet. Als er iemand in de nabijheid is, dan ga ik voorbij — is er niemand, dan treed ik in uwen gondel, in de tent, gij schuift de gordijnen toe en blijft stilliggen. Dan wacht gij, tot een nobile met drie witte vederen op den hoed uit het paleis komt. Gij gaat hem te gemoet en zegt, dat gij plaatsvervanger voor zijn gondelier zijt, die ziek geworden is. Hij zal u gelasten naar het kanaal Onofrio te roeijen; gij spreekt verder geen woord tegen hem en bekommert u niet over hetgeen achter u gebeurt — wat het ook moge zijn. Bedenk dat ik achter u sta, en dat ongehoorzaamheid u het leven kon kosten."

Met een kloppend hart ging Pippo naar zijnen gondel, en naauwelijks vijf minuten daarna sloop de vreemdeling er in, ging in de tent en haalde de gordijn toe. Niet lang daarna kwam ook de aangeduide nobile en ging naar den gondel toe. Verlegen en stotterend ging Pippo hem te gemoet.

»Goed, goed — kanaal Onofrio," zeide de nobile, en sprong in den gondel. Hij bleef voor de tent op de smalle ruimte achter den gondelier staan. Zij voeren door de meest levendige kanalen, Venetië maakte den nacht tot dag. Talrijke gondels kruisten hen voorbij, slechts het maanlicht ontbrak, om de betoovering van dit tafereel te voltooijen.

Weldra hadden zij het luidruchtige gedeelte der stad achter zich en voeren het kanaal Onofrio in. Hier scheen het als uitgestorven. De bewoners der paleizen hadden in het schoone jaargetijde hunne woningen verlaten en zich naar hunne landhuizen begeven. Slechts weinige vensters waren verlicht. Geen voetganger was er op de smalle kaai te bespeuren.

De in de tent verborgen man bespiedde van achter de even opgeligte gordijn met een tijgerblik den man in den gondel. Zij waren nog slechts een vijftig schreden van het paleis Grimani verwijderd, toen de man in de tent plotseling van achter de gordijn trad, den buiten staanden man met den regterarm omvatte, en hem, eer hij in staat was zich tegen dezen onverhoedschen aanval te weeren, tweemaal den dolk in den rug stiet. Met een gil zeeg de gekwetste op den grond. De

moordenaar stapte over hem heen, zette den voet op den rand van den gondel en bereikte met een wanhopigen sprong den oever. In een oogenblik was hij verdwenen.

Pippo hoorde den gil, zag den ander vlugten, en voor zich op den grond den vermoorde, die bewusteloos reutelde.

»Satanasso," zeide hij angstig en weenend, »dat is eene fraaije geschiedenis. Dat had ik niet verwacht. Had ik dat kunnen denken? Ik geloofde.... — ja, wat geloofde ik? O heilige Marcus, welk een ongeluk! Wat zal ik beginnen? Die schurkachtige moordenaar — hij is weg. De inquisitie zal ook wel een leugen geweest zijn. Hij is een bravo."

Rillend van angst liet hij zijn vaartuig drijven, zonder te weten wat hij doen zou.

»Corpo di Baccho," jammerde hij, »wat begin ik? Als men het lijk bij mij vindt, zal men mij van den moord beschuldigen; en als ik het aan het geregt aangeef, wie zal mij gelooven? Ik heb geene getuigen. Die vervloekte zoon des duivels!"

Eensklaps scheen hij een besluit genomen te hebben; hij omvatte met zijne beide armen den gekwetste, wiens warm bloed hij door zijne handen voelde druipen en wierp hem in het water.

Snel greep hij zijnen roeiriem en voer wat hij kon het kanaal af en toen langs honderd verschillende omwegen naar zijne gewone ligplaats terug, om zich daar aan zijne kameraden — zoo er zich nog eenige bevonden — te vertoonen. Zoo had hij den schijn voor zich, hij kwam van de westzijde van het groote kanaal, en aan de oostzijde van hetzelve was de moord bedreven. Nadat dit geschied was, roeide hij een eind weegs verder, waar hij niet bespied kon worden, en maakte zijn met bloed bevlekt vaartuig schoon, zoo goed de duisternis hem dit toeliet.

Ademloos vloog hij naar Mariëtta — hij rukte de deur open. Zij was alleen.

»Satanasso," riep hij, nog doodsbleek en aan alle leden bevende, »die hond met zijne blanke sechinen heeft mij daar niet weinig in gevaar gebragt. De duivel moge hem tienduizendmaal...."

Verward en zonder zamenhang verhaalde hij nu aan het verbleekte meisje het geheele voorval, maar bezwoer haar, bij alles wat heilig was, zich geen woord daarvan te laten ontvallen. »Want," zeide hij, »als hij een aanhanger van de staatsinquisitie is, waaraan ik echter twijfel, dan moet ik hangen, omdat ik geklapt heb; en is hij een bravo, dan ontbreken de bewijzen, dan zal men mij voor den moordenaar houden, mij op de pijnbank spannen — en dan moet ik ook hangen. Heilige Marcus, sta mij bij! Ik ben radeloos, Mariëtta — ik weet niet wat ik doe. — Hebt gij wat te eten, carissima! geef het mij, dat ik weder bij mijne zinnen kom. Waarom moest mij dat ook juist bejegenen?"

Mariëtta stond op om hem eten te halen; daar hoorde men gerucht aan de deur — deze sprong open, en in het rood gekleede geregtsdienaars traden binnen.

»Goeden avond," zeide de aanvoerder. »Is hier niet de gondelier Pippo van het kanaal Onofrio te vinden?"

Bleek en bevend zagen Mariëtta en Pippo elkander aan, zij wisten niet of zij toestemmend of ontkennend zouden antwoorden.

»Maar wat vraag ik," hernam de aanvoerder, »daar zit de schurk immers — pakt hem, mannen! legt hem de boeijen aan; een fraaije gondelier die tevens bravo is — het is alles uitgekomen — een nobile vermoord in het kanaal geworpen — mooi — mooi — galgevogel!"

»O excellenza!" riep Pippo buiten zichzelven en op de knieën vallende, »heb medelijden met mij; ik ben immers onschuldig, zoo onschuldig als een pasgeboren kind. Ik zweer het bij St. Marcus, bij de zaligheid mijner moeder, excellenza! ik ben onschuldig. Een schurk — een nobile heeft mij in het ongeluk gebragt; niet ik, maar hij heeft den moord bedreven; ik heb hem maar in het kanaal geworpen, om...."

»Zwijg," gelastte de geregtsdienaar. »Onschuldig — ja, dat zeggen alle misdadigers, totdat de pijnbank hen wel anders doet spreken. Medelijden? Hebt gij medelijden gehad met signor Ranuzio Solani, toen gij hem tweemaal het staal in het ligchaam stiet, bandiet?"

»Neen, excellenza!" riep Mariëtta, die insgelijks weenende op de knieën was gevallen, »hij is zeker onschuldig; ik ken hem, signor! hij is mijn bruidegom; hij zou zelfs geen kind kwaad doen; hij heeft het niet gedaan; ik sta er u borg voor, goede, beste, edele heer!"

»Gij voor hem borg staan?" zeide de geregtsdienaar lagchend, »domme gans, sta op — voort met u — op de daad zal het loon volgen — eerst de pijnbank en dan de strop — of verdrinken in het kanaal Orfano, dat is het eind van het liedje. De verhevene geregtigheid der signoria kent geene onschuldigen. Sta op, kerel!"

»Ach, excellenza!" jammerde Pippo, »ik verzeker u...."

»Zwijg, sta op en marsch."

»Het is eene dwaling — hij is onschuldig," gilde Mariëtta en omvatte met hare armen haren geliefde. »Ach, Pippo! ik laat u niet gaan, ik kan u niet laten gaan; gij zijt onschuldig. Ach, lieve hemel, wat zal er van ons huwelijk worden? Ach, Pippo! wat zijn dat voor bruidsdagen?"

»Ach, fraaije bruidsdagen!" jammerde Pippo. »Men zal mij hangen of verdrinken, omdat ik onschuldig ben en niets misdreven heb."

»Weet gij wat," riep Mariëtta, plotseling opspringende. »Dat denkbeeld heeft de H. Maagd mij ingegeven. Ik ken den signor Fanto, het hoofd der geregtsdienaars; hij is een magtig man, hij is mijn peetoom; hij heeft mij ten doop gehouden. — Ik zal naar hem toegaan, ik zal hem alles vertellen, haarklein en uitvoerig, juist zoo als gij het mij gezegd hebt. Hij zal u helpen,

hij zal u bevrijden, als er in Venetië nog geregtigheid bestaat. Ga gerust, mijn jongen! Vrees niets; morgen zult gij zeker in vrijheid gesteld worden. Dat zal, dat moet helpen."

»Den messer grande?" vroeg de geregtsdienaar lagchend. »Die heeft ons juist gezonden; ga maar naar hem toe, kind! om u te laten uitlagchen. Die heeft wel iets anders te doen, dan dieven en bravo's van de galg te helpen. Het is juist zijn ambt, die er aan te brengen."

»Gij zult mij niet bang maken." riep Mariëtta spijtig en zette haren hoed op, »ik weet wie hij is, en dat hij mij genegen is. Hij heeft mij op mijn zeventienden verjaardag dit gouden kruisje gegeven. — Ga maar, beste Pippo!" zeide zij, tot dezen zich wendende, en streelde hem de wangen en droogde zijne tranen, »wees onbezorgd, mijn jongen! heb geene vrees; ik zal u zeker bevrijden."

Inmiddels waren er eenige nieuwsgierigen voor het huis bijeengeschaard; de geregtsdienaars dreven hem voort, en met een treurig: »Addio!" sloop Pippo, door vier hunner omgeven, geboeid en met een gebogen hoofd de deur uit.

Mariëtta vloog als eene gejaagde ree naar den messer grande.

VI.

De fanto Dominico Scarpio, of gelijk het gemeene volk hem noemde, de messer grande, het hoofd van alle geregtsdienaars en spionnen van de republiek, de schrik niet alleen van bravo's en dieven, maar ook van alle eerlijke lieden, was nog niet te bed, maar zat nog aan zijne tafel met een bril op den neus in een oud boek te lezen.

Ademloos stoof Mariëtta bij hem binnen en verhaalde hem snikkend en weenend, wat haren bruidegom overkomen was.

Bedaard en zonder een gelaatstrek te veranderen hoorde hij haar aan. — Toen zij geëindigd had, legde hij zijn bril in het boek, en zeide toen droogjes en zonder eenig medegevoel te laten blijken: »En wat wilt gij nu eigenlijk van mij, mijn kind! wat zal ik daaraan doen, Mariëtta?"

»Wel, mijn hemel," antwoordde deze, »gij moet Pippo bevrijden, omdat hij onschuldig is; gij zijt een magtig man; op uw woord zal men hem loslaten, totdat de ware moordenaar ontdekt is — want hij is onschuldig, dat is God en de H. Maagd bekend."

»Dat is wel mogelijk," herhaalde de fanto met de grootste bedaardheid, »maar dat is geen bewijs voor de staatsinquisitie. En hoe weet gij het dan? Ten tweede: wie is de dader dan? Ten derde: wie kan nog meer voor zijne onschuld getuigen? Ten vierde: waarom heeft hij niet geroepen en om hulp geschreeuwd, dan had men den dader kunnen aanhouden. Maar aangenomen...."

»O hemel," jammerde Mariëtta, »hij is zeer zeker zoo onschuldig als een pasgeboren kind."

»Aangenomen, dat dit zoo is," vervolgde Dominico, »van wien anders dan van hem kan men vernemen, wie de dader is? Gij zegt, dat hij hem dikwijls geroeid heeft; dus moet hij...."

»Hij kent hem niet; hij kwam altijd als het donker was en verborg zijn gelaat — slechts aan de stem...."

»Dat is erg, zeer erg," vervolgde de fanto, »dat vermeerdert den schijn tegen hem. — Met een woord, als hij onschuldig is en de dader wordt ontdekt, dan wordt — hoe heet hij — uw bruidegom vrijgelaten en komt er met den schrik af, ten minste zoo hij niet om zijne achteloosheid en omdat hij eene misdaad heeft willen verbergen, een jaartje in het tuighuis moet smeden. Als echter de dader niet ontdekt wordt, dan moet uw bruidegom zonder genade hangen. Ik ben scherpzinnig — Venetië kent mij — ik ontdek de schelmerijen tot op den bodem der lagunen, dat weet de signoria. Als er dus buiten hem nog een dader is, daar hij het toch niet wil wezen, dan zal ik hem wel vinden. Mij is nog niemand ontkomen. Maak u niet ongerust, gij ziet de zaak is niet te veranderen. Ik ben wel een magtig man — de republiek kent mij, maar ik ben ook een regtvaardig man, en kan in die zaak niets veranderen."

»Maar om 's hemels wil," riep Mariëtta, »als de dader niet ontdekt wordt, als...."

»Dan zal men uwen Pippo eerst in de kanaalgevangenis zetten en dan op de pijnbank leggen, als hij die doorstaat en zwijgt, des te beter voor hem."

»Maar excellenza!" smeekte Mariëtta, »beste heer peetoom! gij zegt zelf, dat gij een magtig man zijt; als gij wilt, kunt gij hem redden."

»Wie zegt u dat?" bromde de fanto. »Uit de handen der justitie is geene redding of bevrijding mogelijk, voor men zijne onschuld bewezen heeft. En al kon ik het ook doen — de staatkunde, die kern van alle wijsheid, leert, dat niemand voor eens anders hoofd moet zorgen, zoolang hij niet verzekerd is, dat het zijne met ijzeren stangen op zijn ligchaam vastzit. Dit is vooral in Venetië van toepassing. Zottinnetje! dat zou mij fraai staan, mij, de aangever van alle misdaden, als ik ten voordeele van een gevangenen moordenaar wilde spreken. Wat denkt gij wel, dat ik doen zou, mijn kind! als Pippo werkelijk de moordenaar was, en gij kwaamt bij mij en vroegt mij om raad, hoe hij het best zich zou kunnen bevrijden of de straf ontgaan?"

»Dit is nu het geval niet," antwoordde Mariëtta, »maar dan zoudt gij mij goeden raad geven, medelijden met mij hebben, mij helpen."

»God beware mij, daartoe is mij mijn eigen hals te lief. Ik zou dadelijk heengaan en alles aangeven, al ware ik ook de eenigste, die er van wist, en al ware Pippo mijn eigen broeder. Eerst mijn ambt en pligt en dan het medelijden en de menschlievendheid. Wie noodeloos voor het hoofd

van een ander zorgt, verspeelt ligt zijn eigen. Geloof niet, dat ik alleen in Venetië waak; er waken nog vele anderen, zij slaan mij gade, alle mijne schreden en handelingen worden bespied — één misslag en ik ben verloren. Daarin juist bestaat de verhevene wijsheid der republiek, dat hier de een den ander gadeslaat, dat de een de geheime spion van den ander is. Zoo wordt de orde, de eendragt in den staat gehandhaafd, zoo laaf men het kwade na uit vrees, en zoo behoort het ook. Ja, mijn kind! ik zou u zelve verraden, hoe leed het mij ook zijn zou, als het zoo wezen moest. Mijn hoofd heb ik toch altijd liever, als dat van een ander."

»Dus zendt gij mij weg, zonder raad, zonder hulp," jammerde Mariëtta. »Ach God, over vier weken was onze trouwdag bepaald, en nu moet Pippo onschuldig sterven."

»Daar valt mij nog eene bezwarende omstandigheid in," vervolgde de fanto, »want de naam van de staatsinquisitie was slechts een voorwendsel, die zoekt hare offers op eene andere wijze. Het is in allen gevalle een moord uit wraakzucht en de dader een nobile. Als dat zoo is en hij een grooten aanhang in den senaat heeft, dan zal men hem ongemoeid laten, en wiens hoofd zal het moeten ontgelden? Dat van uwen Pippo; want met gemeen volk maakt men zooveel omstandigheden niet."

»Dus laat gij mij gaan, zonder hoop, zonder troost, zonder hulp, peetoom?"

»Heb geduld, mijn kind — alles zal van de verklaring van den gewonde afhangen, want hij is nog niet dood. Als hij Pippo vrijspreekt, goed, ofschoon het dan nog altijd heeten zal, dat hij hem in den gondel gelokt heeft, waarin reeds iemand verborgen was. Ga naar huis, mijn kind! troost u, en heb geduld, dit is de eenige raad, dien ik u geven kan."

Met deze woorden zette hij zijn bril op en ging weder aan het lezen.

Het arme meisje vertrok, in tranen snikkende, hopeloos en troosteloos.

VII.

De twee dolksteken hadden Ranuzio niet oogenblikkelijk gedood. Bewusteloos was hij nedergezonken, maar het koude water, waarin Pippo hem in wanhoop geworpen had, bragt hem weder tot bewustzijn. Hij had den oever van het smalle kanaal kunnen bereiken, zijn gekerm had menschen gelokt, men bragt hem in een huis digt bij het paleis Grimani, zond om een heelmeester en verpleegde hem zoo zorgvuldig mogelijk. Ook de dienaren der geregtigheid waren dadelijk bij de hand geweest.

Ranuzio verklaarde dadelijk, dat hij zich met den gondelier alleen bevonden had, toen hem op het oogenblik, dat hij zich zijwaarts wendde, plotseling twee dolksteken getroffen hadden, dat hij bewusteloos nedergevallen en eerst in het water weder tot zichzelven gekomen was. Eene andere toedragt der zaak kon hij zich natuurlijk niet voorstellen. Deze verklaring sprak regtstreeks tegen den gondelier. Ongelukkig voor Pippo kende de nobile hem; hij was het kanaal Onofrio zoo dikwijls langs gewandeld, om Giuditta aan het venster te zien, en daarbij was hem de kloeke welgemaakte knaap meermalen in het oog gevallen. In weerwil van de duisternis had hij hem, toen hij hem zijne dienst aanbood, dadelijk herkend. Pippo van zijnen kant kende den edelman even min als den moordenaar.

Meerdere bijzonderheden kon men voorloopig van den gewonde niet vernemen, want het bloedverlies had hem zoo verzwakt, dat hij naauwelijks spreken kon. Op eene diepe onmagt volgde eene zenuwkoorts, zoodat de geneesheer niet voor zijn behoud instond.

VIII.

Bleek als een marmeren beeld, met de wanhoop op het gelaat en loshangende haren, vloog Giuditta luid snikkend haars vaders kabinet binnen.

»Vader, vader!" gilde zij, »om Godswil, help! Ranuzio is vermoord!"

»Wie? Ranuzio?" vroeg Grimani en eene doodelijke bleekheid bedekte zijn ernstig gelaat, »het is onmogelijk, het kan niet zijn — Ranuzio Solani zegt gij?"

Giuditta was, de handen wringende, hem te voet gevallen. Een verschrikkelijk denkbeeld vloog den ouden krijgsman door het hoofd. Hij sidderde voor eene misdaad, die hij zelf.... — »Maar neen, neen, zóó kan Grassi mijne meening niet opgevat hebben," zeide hij, »dat wilde ik niet — dat was nimmer mijn oogmerk. — Heeft hij zich ook misschien van mijn last willen ontslaan — dien eene andere, al te dienstvaardige hand opgedragen. — Grassi, mijn oude strijdmakker, is tot geen bandietenstreek in staat. — »Ontsla mij van hem," heb ik gezegd — zóó kan hij dit toch niet opgevat hebben."

Hij liet Giuditta uitweenen. Troost kon hij haar toch niet geven, daar hij zelf vruchteloos zijne kalmte poogde te herkrijgen.

»Misschien vergist gij u, mijn kind!" zeide hij na eene pijnigende stilte. »Ik moet licht in de zaak hebben. — Wie — wie is de dader — weet men...."

Hij sidderde tegenover zijn kind; het denkbeeld, zelf deze misdaad uitgelokt te hebben, verpletterde hem. Hij wilde Grassi ontbieden, maar bedacht zich, dat deze reeds dien nacht de haven had verlaten.

»Spreek, mijn kind!" zeide hij, Giuditta in zijne armen sluitende, »waar is het gebeurd — waar — wanneer?"

»Hier op het kanaal," antwoordde deze, »niet ver van ons paleis, in den afgeloopen nacht —

hier nevens ons paleis ligt hij doodelijk gewond — misschien om mijnentwil!" Tranen verstikten hare stem; elk harer woorden doorsneed Grimani het hart.

»Dus is hij nog niet dood," zeide hij met een diepen zucht, »misschien nog te redden — ja, hij zal nog gered worden. Venetië's grootste geneesheeren zullen hem behandelen, ik zal hen vorstelijk beloonen. Hoop, mijn kind! alles is nog niet verloren. God zal barmhartig zijn. Hij zal mij — u, wil ik zeggen — niet zoo ongelukkig maken. — Gij bemint hem, Giuditta! hoop, bid! Hij zal gered worden; hij zal — al zou het mij ook mijn rang kosten — uw echtgenoot worden. Ik zal uw huwelijk goedkeuren — ik zal alles herstellen — God zal genadig zijn. De proveditor is bedenkelijk ziek; ik behoef eerst mijn woord te houden, als ik van den krijgstogt terugkeer. Tijd gewonnen, alles gewonnen — Giuditta! hij zal de uwe worden. Wees bedaard, mijn kind! hoop en bid. Zend den huishofmeester naar alle doctoren, laat hen niet van het bed van den gewonde wijken; hij moet alle half uren mij berigt brengen; indien ik slaap, moet men mij wekken. Wees bedaard, Giuditta! en hoop op God."

Hij streelde hare wangen, droogde hare tranen en kuste haar op het voorhoofd. De vader had den krijgs- en staatsman overwonnen; wat hij door een onbezonnen woord misdreven dacht te hebben, wilde hij door eene opoffering vergoeden. Zijne belofte aan den proveditor, zijne eerzucht, zijne ijdelheid — alles was vergeten bij het gezigt van zijn lijdend kind.

Vijf dagen zweefde Ranuzio in doodsgevaar, maar zijne wonden waren niet doodelijk, en de geneesheeren gaven hoop op zijn geheel herstel.

IX.

Mariëtta zat op het St. Marcusplein, achter hare tafels, waarop de meloenen en oranjeappelen, limoenen en vijgen in piramiden tusschen bloemen gestapeld stonden. De schoone ooftverkoopster had altijd de schoonste vruchten, en gelijk haar voorkomen, zoo was ook hare kraam bijzonder net. De volksmenigte woelde op het plein heen en weder. Men zag er niet alleen alle standen, maar ook de kleederdragten van schier alle volkeren bij elkander.

Mariëtta had roodgeweende oogen en zag neerslagtig voor zich. De jonge nobili, die sorbet of oranjeappelen bij haar kochten en gelijk anders met het schoone meisje wilden schertsen, ontvingen een verdrietig gezigt en een kort onvriendelijk antwoord.

Thans naderde een edelman van eene kloeke gestalte en een bevallig voorkomen. Op zijn regelmatig gelaat, in zijne zwarte oogen lag echter iets stuitends; zijn blik duidde moed en vastberadenheid, maar tevens woestheid en opvliegendheid aan. Hij kende de schoone limonadiera.

»De schoone Mariëtta heeft geweend," zeide hij, een paar oranjeappelen uitzoekende, »als men zoo bevallig is als Mariëtta, moest men nimmer treurig zijn. Dat ontsiert uw fraai, spotachtig gezigtje. Wat schort er aan, Mariëtta?"

De toon van zijne stem was zoo innemend, dat Mariëtta hem antwoordde.

»Zou ik niet treurig zijn?" riep zij. »Men heeft mijn bruidegom — Pippo — gij kent hem zeker wel — hij is de knapste gondelier van Venetië — hij lag altijd bij de brug Onofrio...."

»Ik weet het," antwoordde de nobile verstrooid en woelde in de oranjeappelen.

»Men heeft hem onder de looden daken gezet, omdat hij den signor Solani vermoord heeft, zoo als men zegt. En toch heeft een ander het gedaan — een schurk, die in zijn gondel geslopen is en zich voor eenen dienaar der staatsinquisitie uitgaf. Had ik den booswicht hier, ik zou hem de oogen uitkrabben. — En mijn Pippo, die onschuldig is, zal nu in het kanaal Orfano worden verdronken. — En over vier weken zouden wij bruiloft houden."

De nobile was onder dit gesprek verlegen geworden, hij stiet een hoop oranjeappelen om — hij scheen het te vermijden op te zien.

»Maar," zeide hij, na eene lange pauze, »als hij schuldeloos is en de dader wordt ontdekt — dan komt hij zeker vrij."

»Ja," zuchtte Mariëtta, »maar de bandiet was geen gewone bandiet, maar een nobile, zoo als gij — hij zal zichzelven toch niet aangeven. God weet waar hij zich verborgen houdt, totdat mijn Pippo lang dood is."

De jonge man werd bij deze woorden beurtelings bleek en rood, hij stamelde, zonder dat dit Mariëtta bijzonder in het oog liep.

»Gij zijt een voornaam heer," vervolgde zij, »gij hebt zeker zitting in den raad van honderd. — Gij kondt voor mijn Pippo een goed woord doen, daar hij toch onschuldig is."

»Wat kan ik bij de staatsinquisitie doen?" zeide de nobile met een gedwongen lachje. »Wees niet dwaas."

Hij wierp een blanken sechien in haar geldmandje, wachtte niet tot zij hem klein geld teruggaf, maar begaf zich, met een hoofdknik tot afscheid, weder onder de menigte.

Mariëtta ging zitten en staarde werktuigelijk op het blinkende geldstuk.

»H. Moeder Gods," riep zij plotseling uit, »welk een denkbeeld komt mij voor den geest! — Buurvrouw!" zeide zij tot de naast haar staande fruitverkoopster, »zie eens naar mijne kraam; ik kom dadelijk terug."

Zij vloog onder de menigte den nobile na, wiens hooge pluim boven alle hoofden rondom hem uitstak. Zonder op de spotternijen van de haar ontmoetenden acht te slaan, volgde zij hem op de hielen. Toevallig zag hij om. Mariëtta bukte en deed alsof zij iets van den grond zocht, maar verloor hem niet uit het oog. Bij de Rialtobrug

ging hij een casino binnen. Een oppasser stond aan de deur.

»Wie is de signor, die zoo even den trap opging?" vroeg zij. »Ik heb eene boodschap aan zekeren signor — signor...."

»De nobile Tomasso Morosini is het," antwoordde de gevraagde en liep naar binnen.

»Morosini," herhaalde zij, en vloog weder de straat op, de Rialtobrug over, naar San Ildefonse. Daar stond het paleis Morosini. Zij trad bij den portier binnen, zag angstig om, alsof zij bang was beluisterd te worden, en begon schroomvallig: »Signore! ik kom van mijne donna — gij kunt — heeft zij gezegd — eene goede belooning bekomen, als gij haar eene dienst doen — dat wil zeggen, opregt zijn wilt. Mijne signora wilde gaarne weten — gij begrijpt mij, mijne donna kent uwen heer, Tomasso Morosini, en wel heel goed; zij is zijne geliefde, maar dit blijft onder ons; zij wilde gaarne weten, of signor Tomasso in de laatste acht of tien dagen ook vroeg te huis is gekomen, of eigenlijk, wanneer hij te huis is gekomen?"

»Zotte wijvepraatjes," bromde de portier, die in dit alles slechts vrouwelijke nieuwsgierigheid en jaloezij zag, »zoo als alle voorname jonge nobili in onze stad, is hij des nachts in zijn casino en komt niet voor twee of drie ure des morgens te huis; zoo is het ook de laatste acht dagen geweest. Maar wacht, ik bedenk mij, verleden vrijdag was het geloof ik, ja, toen kwam hij voor middernacht. Ik moest hem nog een bad gereed maken. Hij had met eenen anderen nobile op het kanaal Giudecco om het hardst geroeid. Hij was geweldig verhit en doornat."

»Ik dank u, ik dank u," riep Mariëtta, en zij klapte vrolijk in de handen. »Dus heeft mijne signora de weddingschap gewonnen. Dat zal eene vreugde en een gelach geven. O wat zal mijne signora blijde zijn. Gij zult niet verraden worden, wees gerust. Ik vlieg naar huis, en kom spoedig terug met de belooning voor uwe mededeeling."

Als eene hinde vloog zij het paleis uit. Angst en hoop, duizend plannen doorkruisten haar hoofd, toen zij bij haren peetoom, den messer grande, kwam. Dezen verhaalde zij hare ontdekking, zonder eene omstandigheid te verzwijgen.

»Zeide ik het niet," riep zij eindelijk met van vreugde fonkelende oogen, »dat Pippo onschuldig was?"

»Mogelijk, misschien, waarschijnlijk," zeide de fanto, en ging met over elkander geslagene armen in zijnen stoel liggen. »Maar ik zie niet in, dat daardoor de zaak veel verbeterd is. Gij, de arme limonadiera van de piazza, wilt den nobile Tomasso Morosini, een lid van den raad van honderd, den neef van den kapitein-generaal Grimani, van sluipmoord beschuldigen? Om eenen gemeenen gondelier zou een nobile, een spruit van een der edelste geslachten, onder de bijl bloeden? Gelooft gij, hoopt gij dit uit te voeren? En denkt gij, dat ik u daarbij behulpzaam zal zijn — ik, de messer grande, zou eenen edelman, die nog eens doge kan worden, die mij nu reeds in het verderf kan storten, onder de bijl brengen? Dat zal ik wel laten, zottinnetje! Zet die dwaasheid uit uw hoofd, anders hangt men u nog naast uw Pippo op."

»Foei!" riep Mariëtta en zette de armen in de zijde, »dat had ik niet van u gedacht, peetoom! Maar nu weet ik, dat, ofschoon geheel Venetië bang voor u is, gij toch geen moed hebt. Gij weet nu, dat mijn Pippo onschuldig is, en wilt hem niet helpen, omdat gij voor de groote heeren bevreesd zijt. Maar ik weet wel wat ik doe; ik ga naar signor Grimani, en zal hem die fraaije historie van zijn neef vertellen. En als hij mijn Pippo niet vrijlaat, dan ga ik op het St. Marcusplein staan en zal alles onder het volk uitschreeuwen, opdat het wete, dat er in Venetië geene geregtigheid meer bestaat. Ik ben niet bang voor hem, niet voor de geheele signoria — laat men mij dan naast Pippo ophangen."

Zij vloog weg en sloeg de deur achter zich toe, dat de messer grande verschrikt opsprong.

Te huis gekomen vergeleek zij de van den nobile ontvangen sechien met die, welke Pippo haar had gegeven. Het was dezelfde stempel en hetzelfde jaartal. — Vrees en hoop deden haar eenen slapeloozen nacht doorbrengen.

X.

Den volgenden morgen werd aan den kapitein-generaal Grimani berigt, dat een jong meisje hem verlangde te spreken, en zich niet wilde laten afwijzen; zij gaf voor, hem eene gewigtige ontdekking te moeten doen.

Eindelijk werd zij binnengelaten. Vrijmoedig trad zij binnen en deelde hem mede wat zij wist.

»Gij weet, excellenza!" zeide zij, »dat verleden vrijdag de nobile Ranuzio Solani hier op het kanaal doodelijk gewond is. Men heeft mijn bruidegom Pippo gevangen genomen, en dien beschuldigd het gedaan te hebben! Maar ik weet het beter, excellenza! ik ken den dader — en ik wil mijn hoofd te pand geven, wil met mijnen Pippo gehangen worden, als ik niet de waarheid spreek."

»Waarlijk, eene jonge fanto," antwoordde Grimani lagchende. »Wilt gij de taak van den messer grande op u nemen, meisje?"

»Ja, excellenza!" vervolgde Mariëtta, »en al moet het u ook leed doen, ik wil mijn bruidegom redden. Met een woord, het is signor Tomasso Morosini, uw neef, die den nobile Ranuzio op den gondel van Pippo overvallen en met twee dolksteken gewond heeft. Ik kan het bezweren en wil niet levend dit huis verlaten, als ik lieg. Waarom hij het gedaan heeft, weet ik niet — maar gedaan heeft hij het, dat is zeker."

»Zijt gij waanzinnig, meisje?" riep Grimani barsch. »Mijn neef, de zoon mijner zuster, een

bandiet, een bravo? — meisje! de smart om uwen bruidegom heeft uw verstand gekrenkt. — Weet gij wel," vervolgde hij, toen zij driftig het hoofd schudde, »dat eene valsche beschuldiging u het leven kost?"

»In Godsnaam," riep zij, »als ik lieg, mogen zij mij nevens Pippo hangen; dat scheelt mij niet."

En nu verhaalde zij, rood van ijver, alles wat zij van Pippo vernomen had, hoe zij den nobile op het spoor gekomen was, den portier uitgevorscht en de gelijkheid der sechinen herkend had. Zij toonde hem de laatste, dien zij, zorgvuldig in een papier gewikkeld, bij zich droeg.

Terwijl het meisje sprak, viel Grimani een steen van het hart. Maar alles was nog slechts een verward vermoeden.

»Blijf hier in de kamer," beval hij, nadat hij haar alles nogmaals had laten verhalen, »ik kom dadelijk terug."

Met een kloppend hart ging hij naar Giuditta.

Zij zat met het bleeke gelaat op de hand geleund voor het venster naar de drijvende wolken te staren.

»Giuditta!" zeide Grimani, »eene ernstige vraag: heeft uw neef Tomasso u nimmer van liefde gesproken?"

»Gij kent hem, vader!" antwoordde Giuditta, »hij is even onbezonnen in scherts als in ernst, even heftig. Wel heeft hij mij dikwijls verzekerd, dat hij mij lief had, dat hij zonder mij niet kon leven, dat mijne koelheid hem den dood aandeed. Ik hield het echter steeds voor scherts en lachte om zijne onstuimigheid. Want het waren toch slechts grappen. Eene enkele maal scheen het hem bijkans ernst te zijn. Hij toonde mij eenen dolk en zeide: »Giuditta! gij vermoordt mij met uwe koelheid; maar voor ik sterf wil ik gewroken zijn. Het hart, waarom ik smeek, hebt gij aan een onwaardige geschonken, maar bij alle duivels, ik zal hem treffen!" Daarmede stormde hij weg. Eenige dagen was hij afgetrokken en scheen mij te vermijden, maar daar hij weldra weder even vrolijk en spottend werd als vroeger, heb ik begrepen, dat het even als vroeger, slechts scherts was."

»Genoeg," zeide Grimani, wiens voorhoofd betrok, »genoeg, ik doorzie alles."

Hij ging naar Mariëtta terug, die angstig op hem stond te wachten.

»Mijn kind!" dus begon hij op een luchtigen toon, »voor uwe jaren hebt gij veel aanleg om misdrijven op te sporen. — Maar in ernst, in spijt van uwe scherpzinnigheid, staat uwe zaak slecht. Indien mijn neef schuldig is, dan treft hem het zwaard der geregtigheid, want Venetië's regters straffen den schuldige, zonder onderscheid van rang. Maar voor de wraak zijner vrienden, die het niet zullen kunnen verkroppen, dat een nobile, op uwe aanklagt, een schandelijken dood moet sterven, kan ik u niet beschermen. Venetië heeft bandieten genoeg, die u en uw bruidegom kunnen treffen. Als echter Tomasso Morosini onschuldig is, dan sterft gij en uw geliefde onder beulshanden, omdat gij eenen edelman valschelijk beschuldigd hebt. In beide gevallen zijt gij verloren, hoe gaarne ik u ook helpen wilde.

Mariëtta smolt weg in tranen. Grimani ging zwijgend op en neder.

»Hebt gij," vroeg hij na eenigen tijd, »uwe vermeende ontdekking nog iemand anders medegedeeld?"

»Niemand, dan mijnen peetoom, den messer grande," antwoordde zij, »maar die is een lafaard, die durfde u, exzellenza! de zaak niet mededeelen."

»Dan is het nog goed," antwoordde Grimani, en vervolgde na eene poos: »Arm meisje! gij treft mij; het lot heeft u eene harde beproeving opgelegd. Maar ik wil u helpen — uwe redding wil ik aan uzelve overlaten. Kunt gij zwijgen?"

»Als het graf, excellenza!"

»Ook tegen uwen bruidegom?"

»Ik wil er op sterven."

»Welnu," zeide Grimani ernstig, »van al wat gij sedert gisteren vernomen hebt, wat gij vermoedt, spreekt gij geen enkel woord, zelfs niet al zou men u met den dood dreigen. Dan zal uw bruidegom vrij worden."

»Om Godswil, ja," riep Mariëtta, en viel voor hem op de knieën; »ik zal zwijgen, al zou men mij op de pijnbank brengen; red slechts mijnen Pippo."

»Onthoud het wel," vervolgde Grimani, »als mijn neef schuldig is en de verdiende straf ondergaat, dan treft uwen Pippo de wraak van zijne vrienden, want den verborgen arm kan men niet ontwapenen — als hij schuldeloos is, dan is uw ondergang zeker."

»O excellenza!" smeekte zij met gevouwen handen, »ik wil alles doen wat gij gebiedt. Ik zie, dat gij het wel met mij meent, dat gij de arme Mariëtta niet aan de wanhoop ten prooi wilt laten. Als Pippo mij vraagt, zal ik hem zeggen, dat ik zijne vrijheid van u heb afgesmeekt; anders verpraat hij zich; hij praat gaarne, vooral als hij een glas wijn gedronken heeft, en dan kon hij zichzelven in het verderf praten."

»Welnu," vervolgde Grimani, »uit medelijden met u wil ik u helpen. Op mijne voorspraak zal hij morgen ontslagen worden."

Mariëtta bedekte zijne hand met kussen en tranen, en verwijderde zich getroost en verheugd.

Een uur later was Tomasso Morosini in het paleis van den kapitein-generaal.

»Tomasso!" zeide Grimani, en hield hem de sechien voor oogen, die hij van Mariëtta gehouden had, »ik heb u voor een paar weken driehonderd van deze sechinen gegeven, nieuw, zoo als zij uit de munt kwamen. Is het niet zoo?"

»Ja, oom!" antwoordde Tomasso bedaard, daar hij hierin slechts de inleiding tot eene strafpredikatie over zijne verkwisting vermoedde.

»Gij hebt in de laatste dagen," vervolgde Grimani, en vestigde zijne doordringende oogen op

hem, »van deze sechinen, die hier in Venetië nog in de handen van niemand anders dan in de mijne en de uwe gekomen zijn, aan eenen gondelier tien, twaalf, vijftien stuks gegeven, en gisteren een op het St. Marcusplein aan eene fruitverkoopster. Is het niet zoo?"

Tomasso verbleekte. »Het is zoo," stamelde hij.

»Bandiet!" donderde Grimani en vatte hem bij de borst. »Bandiet! moordenaar van de eer van ons huis!"

Tomasso was verpletterd; hij viel op de knieën. Alle kleur was van zijn gelaat verdwenen.

»Gij zijt aan den beul vervallen," zeide Grimani met verpletterende koelheid.

»Oom, oom!" smeekte Tomasso in de vreeselijksten angst, »hoor mij, heb medelijden met mij. Mijne liefde, mijne grenzelooze liefde voor Giuditta heeft mij waanzinnig gemaakt — en dan nog hare koele spotternij! Ik kon het niet verdragen, dat een ander dit geluk genieten zou — een onbewaakt oogenblik en razernij maakte zich van mij meester. — Toen het geschied was — o hadt gij mijne wanhoop, mijn berouw gezien! Wees barmhartig; God is ook barmhartig geweest, Hij heeft de daad slechts half laten gelukken."

»Dus met bloedschuld beladen, wildet gij de hand naar mijn schuldeloos kind uitstrekken?" vervolgde Grimani. »Over het lijk van een schuldelooze u den weg naar de bruidskamer banen? Ga, ik vervloek u! Niemand van ons doorluchtig geslacht, zoo ver de geschiedenis er van reikt, was een moordenaar. Gij hebt den helschen triomf van de eerste te zijn. Niemand uit de stammen van Grimani en Morosini stierf ooit door beulshanden; gij hebt de eer de eerste te zijn."

Tomasso rukte zich wanhopig de haren uit.

»Dank het aan onze bloedverwantschap," vervolgde Grimani na eene lange stilte, »dat gij niet tusschen de bogen van het St. Marcusplein hangt, als medgezel van bravo's, of met eenen steen aan de voeten de diepte van het kanaal Orfano peilt. Zoo uwe schande niet ook mij trof, waarachtig, het zou uw lot zijn. Sta op, verworpeling! morgen zeilt gij naar Candia. Waag het niet, mij weder onder de oogen te komen, voordat gij in 's vijands bloed het onschuldige bloed, dat uwe handen bezoedelt, hebt afgewischt. Ik wil zien, of gij het zwaard tegenover den gewapenden vijand even goed weet te voeren, als den dolk achter den rug van eenen ongewapende. — Verlaat mij."

Met een bedekt gelaat verwijderde Tomasso Morosini zich. — Niemand wist waar hij zich begeven had; hij was en bleef verdwenen, zonder dat men eenig spoor van hem ontdekken kon.

XI.

Grimani kruiste in den Archipel. Een der Illyrische schepen, onder bevel van den Dalmatijner Davidovich werd, terwijl hij op de ongeloovigen jagt maakte, van de vloot gescheiden. Eene windvlaag dreef het naar den ingang van Negroponte. Hier overwinterde juist de Turksche vloot. Toen de kapudan-pacha het afzonderlijke Venetiaansche oorlogschip ontdekte, maakte hij er dadelijk met al de schepen, die zee konden kiezen, jagt op. In een oogenblik was Davidovich van een aantal Turksche galeijen omringd. Maar dit ontmoedigde den dapperen zeeman niet. Zijn aanhoudend vuur belette hen een langen tijd hem te naderen, en toen zij hem eindelijk omsingeld hadden, brak hij door hunne rijen heen. Eene galei enterde hem; zij werd in den grond geboord. Hageldigt vlogen de kogels der Turken over zijn boord, reeds juichten zij en dachten hem overwonnen te hebben, weder wist Davidovich zich van hen te ontslaan. Eene windvlaag gaf hem hoop het te ontkomen, maar zij deed ook de zeilen der vijandelijke schepen zwellen. Nogmaals hadden zij hem omringd, het schip maakte reeds op verscheidene plaatsen water; drie Turksche galeijen enterden hem. Davidovich stoof met opgeheven sabel de barbaren te gemoet. Een allermoorddadigst gevecht begon, elke duimbreed gronds werd met lijken gekocht. Daar trof den kapitein een kogel in de borst. — »Broeders!" riep hij nog met zijne laatste krachten, »sterft, maar geeft u niet over." — »Sint Marcus!" klonk het eensklaps als uit één mond, en thans viel er op de ruime zee een schot. Een tweede en derde volgde. Drie schepen kwamen ijlings nader, zij voerden de vlag van St. Marcus. Het was de kapitein-generaal, het was Grimani. Als een losgelaten tijger viel hij op de Turksche vloot aan, enterde het schip van den kapudan-pacha, sprong het eerst aan boord, en stortte zich op de verraste Moslims. Ranuzio volgde hem op de hielen tot aan den grooten mast — hier waren zij een oogenblik afgesneden, maar streden als leeuwen tegen de overwinnaars — een Moslim zwaaide de sabel en zou Grimani het hoofd gekloofd hebben, als niet Ranuzio den ongeloovige had nedergeveld. Thans kwamen hunne lieden toeschieten en weldra waren zij meester van het vaartuig. De andere galeijen hadden zich even dapper gedragen, en het overschot der Turksche vloot werd door hen tot op de reede van Negroponte vervolgd. Alle Turken, die Davidovichs schip bestegen hadden, waren gedood of gevangen.

»Ranuzio!" riep Grimani, en sloot den jongeling in zijne armen; »gij hebt mij ten tweeden male het leven gered; gij hebt uwe bruid dubbel verdiend! — Maar thans naar Davidovich's schip, wij moeten dien held eeren — zoo hij nog in leven is." Zij begaven zich aan boord der Illyrische galei; de bevelhebber lag op een stuk zeildoek uitgestrekt, te zieltogen. Zijne weinige manschap stond somber zwijgende, om hem heen geschaard.

»Davidovich," riep Grimani; »eer en dank zij u, in naam der republiek!"

De kapitein wenkte den admiraal nader te komen, hij rukte zijn valschen baard af — het was

Tomasso Morosini!" — »Oom," zeide hij met eene flaauwe stem, »is het zoo goed? Heb ik mijn misdrijf geboet? Mag ik het oog tot u opslaan? Vergeeft gij mij? De dood verzoent alles — ik poogde het weder goed te maken. Vergeef mij, en ook de anderen zullen mij vergeven."

»Ik dank u om uwentwil en om mijnentwil," antwoordde Grimani met een traan in het oog. »Gij hebt alles weder goed gemaakt. Uw naam zal eervol in de geschiedenis der republiek bewaard blijven. Ja, bij God, gij zijt mijn bloed, gij zijt de zoon mijner zuster. God zegene u!" Hij stak hem de hand toe.

»Vaarwel," hijgde Tomasso; »groet Giuditta!" Zijn oog trok, hij haalde nog eenmaal adem, en was niet meer.

»Een schoone dood, een edel hart dat hier gebroken is!" zeide Ranuzio, over den doode heengebogen, terwijl een traan uit zijne oogen viel.

Grimani vatte den jongeling bij de hand, en trok hem met zich mede. »Ween niet om hem," zeide hij, »hij heeft het beste deel gekozen. Gij vermoedt niet waarom. Vrede zij zijner ziel. — Venetië is nog groot zoo lang het zulke mannen oplevert."

Zegevierend keerde in 1647 de Venetiaansche vloot in de lagunen terug; de halve maan was vernederd; de magt der republiek gestegen, en eene heerlijke toekomst, aan de vroegere grootheid gelijk, scheen zich voor de stad van St. Marcus op te doen. Algemeen gejuich ontving den heldhaftigen Grimani.

Na eene lange, lange scheiding, vloog Giuditta haren vader, haren geliefde, in de armen. De hemel had, gelukkig voor haar, den proveditore van zijne jicht bevrijd, door hem van deze wereld af te roepen.

De klokken van St. Marcus luidden, de hemel was onbewolkt, prachtige gondels wiegelden op het kanaal Onofrio en Giuditta, schoon als een engel in haar bruidsgewaad, leunde aan de borst van haren Ranuzio, toen Mariëtta in feestkleeding binnentrad, een schoonen bloemkrans aan Giuditta's voeten legde en zeide: »Sta toe, signora, dat ook ik u heden mijne hulde toebreng. Gelijk deze bloemen zijt gij schoon en bevallig — zij zullen spoedig verwelken, maar lang, lang bloeije uwe schoonheid en uw geluk! — Ach, signora," vervolgde zij, »wat hebben wij beide niet al moeten uitstaan — laat mij thans uwe dienares zijn." Zij wenkte Pippo te naderen, die bedremmeld en verlegen aan de deur stond; »uw heer vader, heeft dezen, wiens onschuld gebleken is, tot zijn portier benoemd, en ik ben heden zijne echtgenoote geworden."

»Zijt gij met uw lot tevreden?" vroeg Ranuzio, »of verlangt gij weder naar uw gondel?"

»Ach, signor," antwoordde Pippo, »als men eens de tranenbrug overgegaan is en onder de looden daken zit, vergeet men alles wat vroeger ons geluk was. Maar thans is alles weder goed."

Een uur later sprak de priester, onder orgeltoonen en klokgelui, den zegen over het jonge paar uit.

EEN ZONDERLINGE TAK VAN HANDEL

Heeft in Frankrijk en België plaats in het menschelijk hoofdhaar. — Sedert vijf en twintig jaren heeft dit vak van handel eene aanmerkelijke uitgebreidheid gekregen. — Een aantal lieden doorloopen een groot deel van Europa, waar zij meestal op het platte land het hoofdhaar der boerenmeisjes en vrouwen inkoopen. Gewoonlijk geven zij daarvoor katoenen of andere stoffen tot kleeding in ruiling. — In de lente en den zomer gaan deze lieden op den haaroogst uit, gelijk zij het noemen, en in de dorpen die zij bezocht hebben, komen zij niet terug dan na een tijdverloop dat, huns erachtens, voldoende is tot het weder aangroeijen van eenen nieuwen oogst. Het door hen gekochte haar zenden zij naar de steden, om te verwerken, of om buiten 's lands gevoerd te worden. Men rekent dat alleen in Frankrijk jaarlijks 100,000 ponden haar op deze wijze wordt ingekocht, welks bruto waarde men op 500,000 francs schat. Het uitzoeken, bereiden, enz. doet den prijs tot 80 francs per pond stijgen. Tot dien prijs wordt het aan de pruikenmakers verkocht. Deze tak van nijverheid is van meer belang dan men verwachten zou, want voor eene pruik van 25 francs is slechts een ons haar noodig.

Volgens de gedane opgaven zijn in Frankrijk uitgevoerd in 1816, 3240 Ned. ponden haar, ter waarde van 35,652 francs, en in 1833 bedroeg de uitvoer, volgens officiële opgaven, 16,551 pond, hebbende volgens de gedane aangiften eene waarde van 137,410 francs.

WELKE BEWIJZEN NAMEN EN GETALLEN LEVEREN.

Toen de onderhandelingen over het huwelijk van Lodewijk XIII met Anna van Oostenrijk nog slepende waren, trachtte men te Parijs die te bespoedigen en vond onder anderen de volgende drangredenen daartoe:

De naam van Lodewijk (Loys de Bourbon) bestond uit dertien letters, even als die van Anna (Anne d'Autriche); hij was dertien jaren oud geweest, toen het huwelijk op het tapijt was gebragt; Anna was het op dat oogenblik; Lodewijk was de dertiende vorst, en Anna de dertiende Infante van dien naam.

Wat kon er tegen zulke bewijzen aangevoerd worden?

DE BLOEDWRAAK.

EEN TAFEREEL VAN CORSIKAANSCHE ZEDEN.

Eene ware Gebeurtenis.

»Uwe passen, heeren!"

De reizigers zagen vreemd op bij dezen toeroep, want sedert een uur was hun op den steenachtigen weg door een der kloven van den Monte d'Oro geen menschelijk wezen ontmoet. Zij waren hunnen gids met de muildieren ver vooruit, en tusschen de groote klompen kalksteen, die schier geen spoor van groeikracht opleverden, scheen ook het dierenrijk uitgestorven. Slechts zelden steeg een havik of andere roofvogel bij hunne nadering van den steen op, waarop hij zat, om, naar het scheen verdrietig over eene zoo onverwachte storing, naar eene wat hoogere rotsspits heen te fladderen.

De gendarme, die hun hier plotseling in den weg trad, had de reizigers waarschijnlijk reeds van eene hoogte den krommen weg, die bergopwaarts liep, zien opstijgen. Het ontcijferen der passen scheen den dienaar der openbare orde eenige moeite te baren. Zij maakten zich dien tijd ten nutte om in de schaduw eener rots zich het zweet van hun gloeijend voorhoofd te droogen.

»Ik had willen wachten met te rusten tot wij den top der hoogte bereikt zouden hebben," zeide de een. »Nu kunnen wij hier eenige oogenblikken uitblazen, om met vernieuwde kracht het tafereel van boven te beschouwen."

»Ook zal het avondrood zijne schoonheid verhoogen."

»Dat heeft het niet noodig," hernam de eerste, een man van middelbare jaren, wel met een ronden hoed en gewonen jas, maar wiens onderkleeding den geestelijke aanduidde. De beide mannen spraken Fransch, aan beide kon men echter hooren, dat het hunne moedertaal niet was. De geestelijke sprak snel en met een Italiaansch accent. Ook zijne gebaren gaven zijne zuidelijke afkomst te kennen.

»Van Bastia naar Ajaccio," had de gendarme eindelijk uit een der passen gespeld.

»En heden komen wij van Corte," viel de abbate hem in.

»Dan zijt gij thans half weg," antwoordde de gendarme beleefd, en thans eerst scheen hij de geestelijke kleeding van den reiziger te bemerken, waarop hij de pas snel toevouwde, haar met eene buiging terug gaf, den geestelijke het kleed kuste en om vergiffenis verzocht. De andere reiziger ontving het papier terug, zonder dat de gendarme de moeite genomen had er een blik op te slaan, daar hij vermoedelijk door zijn geleider voldoende gelegitimeerd was; vervolgens wenschte hij hun goede reis, en ging den weg naar het dal, dat zij afgekomen waren. De abbate verzocht hem, hunnen muildierdrijver, als hij dien ontmoette, te zeggen, dat zij hem hier wachtten. »Tot uwe dienst, heeren," antwoordde de gendarme, op militaire wijs groetende.

»De man, die voor het geregtshof zoo dikwijls op uwe wenken zal moeten vliegen, verwaardigde u hier naauwelijks met een blik," zeide de geestelijke glimlagchende.

»Zijne onverwachte verschijning in deze wildernis weêrspreekt uwe bewering, mijnheer," antwoordde de ander. »De wet en de beschaving laten ook in deze woestenij zich gelden! Hoe zou het ons gegaan zijn, als wij ons in Bastia van geene passen voorzien hadden, zoo als uwe meening was?"

»Mij had hij, zoo als gij ziet, ongetwijfeld doorgelaten, en vergezeld als ik het verlangd had, wat overigens eene slechte aanbeveling voor mij bij mijne landslieden zou geweest zijn. U had hij misschien gearresteerd; het zou wel aardig zijn geweest, als de nieuwe regter van instructie van Ajaccio, als een vagebond door een gendarme voor de policie was gesleept."

»Het ware mij zeer aangenaam geweest, en ik zou het hem niet kwalijk genomen hebben."

»Omdat gij geen Corsikaan zijt. De goede man zou, dat verzeker ik u, weinig vertrouwd hebben op uwe betuigingen van genegenheid, maar bij de eerste gelegenheid de beste gedeserteerd zijn, zoo men hem niet door verplaatsing in een afgelegen district uit den angst geholpen had."

»Ik zal den man onthouden, die op dezen afgelegen weg, die volgens u in een kwaad gerucht staat, zulk eene strenge waakzaamheid oefent."

»Verlaat u echter niet te veel op hem; gij zoudt u zeer kunnen bedriegen. Ons vroeg hij onze passen af, omdat hij ons naar ons uiterlijk voor vreemde reizigers hield, althans voor lieden, die vermoedelijk een paspoort hadden. Waar hij dit niet onderstelt, zal hij niet vragen, en als hem een smokkelaar ontmoet, zal hij voorzigtig een zijweg inslaan."

»Gij spreekt kwaad van uwe landslieden."

»Wat noemt gij kwaadspreken? Ieder land heeft zijne zeden, die hier zijn niet gelijk elders; de geschiedenis heeft het bewezen."

»Gij spreekt van de tijden van Paoli en van koning Theodoor. Onder de heerschappij van Frankrijk geldt de wet toch voor het hoogste gezag, en een paspoort der regering...."

»Een geladen buks, een scherp mes zijn en blijven het beste paspoort voor deze bergen," viel de abbate hem in.

»Hoort gij wel hoe vrolijk onze drijver daar zingt en met zijne muildieren spreekt; hij logenstraft uwe bewering."

»Bloot een teeken, dat hij niemand te vreezen heeft; hij is arm, dus heeft hij geen roovers, goedhartig, dus heeft hij geene vijanden te duchten. Overigens kunt gij aan de vele kruisen hier aan den weg de veiligheid van dit gebergte afmeten. Niet allen zijn vermolmd en met mos begroeid."

»Abbate, aan uwe taal zou men niet zeggen, dat gij twintig jaren uw vaderland niet gezien en tien jaren de Parijsche lucht ingeademd hadt."

»Ik moet bekennen, dat de lucht dezer bergen mijn bloed in beweging heeft gebragt. Menige herinnering, die ik in ernstige studiën, in de dienst der kerk, in het aangenaam gezelschap met de eerste geesten van Frankrijk voor verdwenen geacht had, komt weder bij mij op. Maar genoeg, wij willen onzen gids afwachten."

»Gij zoudt zelf gids kunnen zijn. Ik zie het aan de blikken, die gij nu hier dan daar heenslaat, dat deze streek u bekender is dan gij wilt bekennen."

»Als knaap ben ik wel eens dezen weg gegaan," zeide de ander, terwijl hij zich snel omkeerde en tot den muildierdrijver wendde.

»Beppo, gij drijft de arme dieren te hard voort. Laat hen wat uitblazen; het is een warme dag geweest. Wij hebben zulk eene haast niet."

»Maar ik heb haast," antwoordde de vlugge knaap.

»Een goede Corsikaan, Beppo, neemt zich den tijd, zoowel ten goede als ten kwade, opdat hij veilig aankome."

»Maar ik niet, van daag niet, signor. Alles op zijn tijd; maar — ja, als gij dat eens wist — en hij zwaaide met een uitdagend gebaar zijn met linten versierden hoed in de lucht. »Ja, zonder dat konden de heeren zich van een ander laten brengen. Ik ben geen ezeldrijver. Kunt gij dat niet aan mij zien? Ik wilde maar naar huis, spoedig, spoedig; toen hoorde ik, dat de heeren ook hierheen wilden. Santa Brigitta, ik zeide het tegen mijn neef, den logementhouder met wien gij onderhandelde, gij zijt een dolle jongen, zeide hij, en zoo werd ik ezeldrijver. Hu, hu, Marcilla, Cabilla, vooruit; naar huis kunt gij zelf den weg zoeken."

»Wel en wat is dat dan, Beppo; als wij eens wisten dat....?"

»Wat het is? Wie ben ik dan? Kunt gij het mij niet aanzien? Een bruidegom ben ik! De dochter van den molenaar uit het dal van Gravona, Marcella, is mijne bruid."

»Zulk een jonge knaap? Gij moet nog groeijen."

»Dat zeide Marcella ook; verleden jaar zeide zij het. »De zwarte Andrea is een hoofd grooter, dien zou ik liever willen," zeide zij; »maar ik wil nog een jaar wachten, of gij dan zoo groot zijt als hij, dan wil ik u meten." Nu heeft zij ons gemeten; Andrea streek zij het haar glad, maar mij trok zij met hare blanke hand bij de haren alsof zij ze er uit wilde trekken. »Beppo is grooter!" riep zij, de schalksche meid, en ik sprong wel drie voet hoog in de lucht."

»En Andrea?"

»Die was niet meer zwart, maar groen, geel en blaauw van kwaadheid. Een jaar lang had hij zich van de sluwe meid op den tuil laten houden; zij had er eene grap van gemaakt, en hij had het werkelijk geloofd. Nu trok hij af als de vos van het duivenplat."

»Neem u in acht, Beppo."

»Dat heeft men mij al meer gezegd. Maar het heeft niets te beteekenen. Haar vader is de rijkste molenaar uit het dal van Gravona, en hij heeft een aantal verwanten! En zijne bloedverwanten en de onze...."

»Dat belet niet, dat hij niet op eene eenzame plaats u een mes tusschen de ribben boort."

»Ik ben immers bij u, signor. Dat zeide mijn neef in Corte ook. Daarom gaf hij mij zijn ezels mede en u. Houd u in goed gezelschap, zeide hij. En naar Corte ging ik met een troep lotelingen. De lieden dachten, dat ik er ook bij behoorde en konden niet begrijpen, dat ik zoo vrolijk was. Ik ben tot eene geheel andere dienst bestemd, zeide ik, en in Corte heb ik mijne papieren gehaald. Willen de heeren niet opstijgen? Mijne molenaarster moet gij eens zien; wij komen er langs heen; dat is een meisje om van te watertanden. En zij zelve zal u zeggen, dat ik haar bruidegom ben."

De reizigers verkozen liever tot aan den voet des bergs te wandelen.

»Een knappe, vrolijke jongen, een onbedorven zoon der natuur," zeide de regter.

»Een Corsikaan, een zoon van zijn volk," antwoordde de abbate, »van dat volk, mijnheer, waaruit een Napoleon Buonaparte geboren werd; van het volk, waarover reeds Rousseau zijn profetisch oordeel geveld heeft, dat in vervulling gaat. Dat karakter heeft zich nergens verloochend, noch in Napoleons legers, noch onder het gepeupel van Parijs. Het bloed wil zijn regt, en om daartoe te geraken, laat het zijne ijzerdeelen gisten. Zoo toomeloos de jongeling in zijne vreugde is, zoo toomeloos zou hij in zijne smart zijn. Wee Andrea, zoo het meisje hem gefopt had; nu zij Andrea gefopt heeft, kon zijne vreugde wel eens van korten duur zijn."

»Gij meent dus, dat...."

»De dorst naar wraak ligt diep in 's menschen aard."

»Moet ik dat van een dienaar der kerk hooren, die mij nog in Bastia zijne strenge grondbeginselen mededeelde, en naauwelijks over deze bergen...."

»Spreekt de Corsikaan uit hem, wilt gij zeggen. Nu ja, mijnheer, eerst ben ik geboren, daarna gewijd. Gij zijt, gelijk gij mij verhaald hebt, uit den Elzas, dus zijt gij eerst Duitscher, daarna Franschman. Gelooft gij ook niet, dat ik in uw oordeel over staatkunde, godsdienst en regtswezen den invloed van het Duitsche bloed heb kunnen bemerken, hoezeer gij u ook moeite hebt gegeven een goed Franschman te zijn. De natuur gaat boven de leer. Dat is een waar spreekwoord."

Zij hadden onder dit gesprek de afhelling van den Monte d'Oro bereikt. De abbate had niet te veel gezegd, toen hij beweerde, dat tot de schoonheid van dit schouwspel, dat zich hier plotseling voor hunne oogen opdeed, niet eerst het avondrood noodig was, hoewel dit van lieverlede aanbrak, en de zon reeds hare laatste stralen over de zee uitspreidde. Op een afstand schitterde de

zee, in azuurblaauw met purper overgoten, witte zeilen waren als zoo vele stippen daarop zigtbaar, terwijl het tafereel dubbel aan schoonheid won door de klippen en met hout bezette bergen aan weêrszijden. De reizigers stonden op den rug des bergs, voor het Gravonadal, dat digt onder hunne voeten wild en afgebrokkeld lag, dorre naakte klippen, gelijk de weg, die zij afgekomen waren; maar hoe verder het oog de slingeringen der rivier volgde, des te afwisselender, bekoorlijker en vrolijker werd het dal, door boschrijke hoogten, olijf- en kastanjeboschjes, en in de verte zag men reeds het lichtere groen der wijnbergen. De rook kronkelde uit de schoorsteenen der naar torens gelijkende steenen gebouwen, wier platte daken hier en daar door het menigvuldig gekleurde groen heenschemerden. Ook kon men reeds door het bruisen van den waterval der Gravona heen, een watermolen hooren klepperen.

Terwijl Beppo, die tusschen hen beide in was gaan staan, den geestelijke als het merkwaardigste punt de plek toonde, waar de molen stond, in welke het merkwaardigste voorwerp van het geheele dal, zijne Marcella namelijk, woonde, en terwijl hij plotseling, toen een dunne rook van die plaats omhoog steeg, juichend en in de handen klappend uitriep: »Ziet, nu legt zij vuur aan voor het avondeten!" beschouwde de andere reiziger het tooneel om hem heen, dat al het akelige van eene woeste bergstreek bevatte. Achter hem verhieven zich links de naakte loodregte wanden van den Monte d'Ore, met ontzettende kloven, als waren die er met eene reusachtige sabel in gehouwen, en als doorgloeid van de ondergaande zon; regts volgde zijn oog het verder afgelegen maar gelijksoortig tooneel, dat de afgebrokkelde spitsen en wanden van den Monte Rotondo opleverden. Aan de regterzijde baande de Gravona zich een honderd voet beneden hen bruisend en schuimend een weg door rotsen en klippen, en aan de andere zijde der kloof verhief zich steil en brokkelig en veel hooger de andere oever.

Van groeikracht en bebouwing was deze verstoken, men ontdekte nergens een spoor van een weg, en toch scheen op eene kleine platte hoogte eene gedaante in de avondzon te flikkeren. Er moest dus ook hier een heiligenbeeld staan, werwaarts vrome pelgrims den moeijelijken weg wisten te vinden. Terwijl de regter zich moeite gaf om deze gedaante te onderscheiden, meende hij deze te zien bewegen, een langwerpige straal schitterde als ware het metaal, toen flikkerde kruiddamp. Een oogenblik daarna viel er een schot. Terwijl dit tienvoudig tusschen de bergen weerkaatste, stortte Beppo met den uitroep: »Jezus, Maria!" op den grond. De kogel, die hem doorboord had, zou, ware hij slechts eene halve schrede regts of links gegaan, den regter of den geestelijke getroffen hebben. Maar hij had Beppo's hart maar al te goed gevonden. Zijne laatste woorden waren: »Andrea — Marcella!" Bij den eersten keerde zich zijn brekend oog naar den rotswand aan gene zijde, en krampachtig balde zich zijne hand.

»Help!" riep de regter, zonder dat hij wist waarom.

»Daaraan valt hier niet te denken," antwoordde de geestelijke, die reeds over den stervende neêrgeknield was, om hem de laatste diensten der godsdienst, voor zooveel de omstandigheden zulks toelieten, te bewijzen.

Het scheen alsof op dit oogenblik het bloed, dat den stervende ontvloot, hemel en aarde kleurde. De zon dook juist onder de kim en te zelfder tijd werden rots en struik, de grond en de knielenden zoowel als de liggende door een purperen gloed overstroomd. De reiziger rilde, toen hij zijne eigene hand als met bloed overdekt zag. Het purperrood ging in violet over, het violet veranderde zich in een dof graauw. De abbate was opgesprongen en had de muildieren gegrepen. »Opgestegen, signor, spoedig! Dit is geene plaats om te vertoeven."

»Onmogelijk kunnen wij den stervende hier alleen...."

»Hij is dood, hij heeft gebiecht en de absolutie ontvangen. Er is niets meer aan te doen."

»Hij is nog warm."

»Maar eer hij koud is, weet gij of wij dan nog warm zijn? Om aller heiligen wil, stijg spoedig op! Ik weet den weg. In het voorbijrijden zullen wij er aan den molen kennis van geven. Dat is het eenigst wat wij in onzen toestand doen kunnen."

Met tegenzin besteeg de reiziger zijn muildier. Als zijn reisgezel hem verliet, wat zou hij dan alleen bij het lijk doen, in den nacht, in het gebergte, in een vreemd land? Dat Beppo werkelijk dood was, daarvan had hij zich eerst overtuigd.

Het was een akelige, sombere rid; de abbate joeg de vermoeide dieren voort. Ook bij den molen hield hij maar een oogenblik op om een der knechts, die in de deur stond, van den zadel af de treurige tijding mede te deelen. Het daglicht was nog niet geheel verdwenen, toen zij aan eene knappe herberg afstegen, om te overnachten. Zij stond midden in het gebergte. Een door wijnranken omgeven priëel, waarin men hen voerde tot hunne kamer in orde gebragt was, had het uitzigt op het lagere deel van het dal en de zee, die nog in de verte in zilveren licht schitterde.

Terwijl de abbate op den hof zich met de lieden uit het huis onderhield, had de andere reiziger eenige aanteekeningen in zijn zakboek gekrabbeld, zoo goed het daglicht dit nog toeliet, aanteekeningen over een moord, terwijl de balsemgeuren der bevredigde natuur uit millioenen kruiden en heesters, terwijl de rust en de diepe vrede der geheele schepping hem toeademden.

»Gij kunt uwe studiën en uw beroep, als Duitscher en Franschman, niet vergeten," zeide de geestelijke. »Maar ik raad u, stel dat uit uw

hoofd. De plaats behoort niet meer tot uw regts distrikt. Het is niet goed, als men in dit land zich om dingen bekommert, die ons niet zelf aangaan. Men kan niet weten in welke verlegenheid men tegen zijn wil geraakt. Ik heb hier ook niets van het voorval gesproken, want wie weet in welke betrekking deze Andrea of Beppo tot de lieden hier in huis staat. Ook in den molen hoordet gij, dat ik onze namen niet noemde; ik deed slechts wat mijn pligt als mensch en christen vorderde."

»Mijnheer, ik geloof dat ieder mensch, voor wiens oogen een moord bedreven is, dien zoover aangaat, dat hij alles doen moet om den moordenaar in handen der geregtigheid te leveren. Bovendien zult gij, zoowel als ik, als de naaste getuigen opgeroepen worden. Het is derhalve goed bij tijds alle omstandigheden op te teekenen."

»Wie zal ons oproepen?"

»De regtbank."

»Als die van de zaak notitie neemt."

»Waartoe is dan eene regtbank op Corsika?"

De abbate glimlachte, hoewel hij in ernstige gedachten scheen. »Dat vraag ik soms mijzelven ook."

»Ten slotte verdedigt gij ook de bloedwraak?"

»Wie bloed vergiet, diens bloed zal weder vergoten worden."

»Maar de wet heeft dit gebod in regels en vormen gebragt, ten einde geen onschuldig bloed vergoten zou worden."

»En toch zou men vele boekdeelen kunnen vullen met de geschiedenis der geregtelijke moorden in de zoogenaamde beschaafde landen."

»Regtvaardigt dit de bloedwraak?"

»Wat is dan de geregtigheid op aard? — Een bedelaarsmantel met gouden lovertjes om het gebrekkelijke van ons weten te bedekken. Maak regels en formulieren zooveel gij wilt, om onregt te verhoeden, het blijft toch lapwerk."

»Ik geloof niet," vervolgde hij bedaarder, »dat mijn volk daarom gelukkiger zou worden, als het ootmoedig den hals onder de ijzeren letter der wet boog, in plaats van zichzelven regt te zoeken in het warme bloed. Men wenscht immers de aartsvaderlijke tijden terug; laat men dan tevreden zijn, dat op de bergen van dit eiland een volkje in stand is gebleven, waar de aartsvaderlijke banden nog kracht bezitten, waar liefde, haat en trouw nog in de menschelijke borst leven, niet verschroeid, niet verminkt door de beschaving. Als alle oorspronkelijke sappen in de volkeren van Europa uitgestorven zijn, als de levensadem in de groote zee der eentoonige beschaving is blijven steken, misschien haalt men dan van dit eiland nieuwe stof om de verslapte menschheid nieuwe levenskracht in te enten. Als uwe Bossuets, uwe Fenelons, uwe godgeleerden en wijsgeeren, als zelfs uw Mirabeau vergeefs tegen de dwaasheid van het duel gestreden heeft, dan heeft ten minste het beschaafdste volk der wereld geen regt ons arme Corsikanen deze onze vaderlandsche gewoonte te verwijten. Bij het tweegevecht bezwijkt de beleedigde even dikwerf als de beleediger; de dolk van den Corsikaan treft alleen den beleediger. Als de Franschen het tweegevecht laten varen, willen wij de bloedwraak opgeven."

»Dit is een lange weg."

»De onze naar Ajaccio zal morgen korter zijn," antwoordde de abbate, die gevoelde, dat hij te heftig geworden was, en hief zijn glas op. »Dat wij elkander daar nog meermalen mogen zien."

Glimlagchend klonk de regter met hem.

De herbergierster, eene nog kloeke vrouw, die reeds vroeger met den geestelijke hare kennis hernieuwd had, was thans met het nageregt binnengetreden.

»Dat had ik waarlijk niet gedroomd," riep zij uit, "dat ik mijnheer Antonio Samperi zoo weder zou zien! Maar ik zeide toch dadelijk tot mijzelve, toen ik de heeren zag afstijgen: dien heer moet ik meer gezien hebben. En dat is nu al achttien of twintig jaren geleden! Lieve Hemel, gij zijt uw vader als uit het gezigt gesneden. Wel, wat zullen uwe bloedverwanten te Cortina groote oogen opzetten. Zóó groot was Antonio toenmaals, vijftien jaar oud of daaromtrent, het staat mij nog voor alsof het gisteren gebeurd was. En nu al tot pastoor te Ajaccio aangesteld! Nu, ik zeg de Samperi's komen tot eer, en zij verdienen het ook. O, wat zal uwe zuster blijde zijn, haar broeder weder te zien."

»Kent gij mijne zuster?"

»Zou ik signora Julietta niet kennen; het mooiste meisje in Ajaccio is zij, als zij namelijk daar in de stad op een bal komt. Daarover is maar eene stem. Dat is eene dame! In de Parijzer kleederen ziet zij er ook heel anders uit. De signor zal haar niet herkennen, zoo schoon is zij."

»Dat geloof ik wel;" zeide de geestelijke met een flaauwen zucht, »want toen zij geboren werd, had ik Corsika reeds verlaten."

»Juist, juist, dat was toen...." De herbergierster scheen plotseling iets in te vallen, dat haar deed blijven steken. De geestelijke scheen niet geneigd dit onderwerp aan te roeren, maar deed haar spoedig eenige vragen over andere onderwerpen.

»Wat zal ik u zeggen, signor Curate, het gaat zoo als het gaat. De tijden zijn slecht. De een gaat vooruit, de ander achteruit. Met den handel gaat het niet meer zoo als vroeger. De douanen zijn al te streng. Men wil niets meer door de vingers zien; lieve Hemel, en wij zijn toch allen christenmenschen met elkander! Rijke lieden zijn er in het geheel niet meer."

»In het geheel niet? Dat is erg."

»Ten minste op een paar na. De Cavallo's zijn als het ware de graven. Voor hun nieuw kasteel op den olijfberg aan zee behoefde zich geen prins te schamen. De oude Vincente heeft het nog gebouwd. Van dien is juist alles afkomstig; de jonge heeren zijn te voornaam. Als die Romano door de straten rijdt, he, wat laat hij dan zijn paard springen en strijkt zijne knevels op. Die verbeeldt zich heel wat te zijn."

»De oude Vincente — is dood?"

»O, al meer dan tien jaren. Men mogt toen wel zeggen, dat heeft God zoo bepaald. Hij was al schatrijk en toch was hij met niets begonnen; het geld scheen 's nachts bij hem uit den grond te groeijen; trouwens, 's nachts verdiende hij het ook. Hij had het nu zoo goed als hij het maar wenschen kon; maar hij had geen rust, hij moest altijd weder op zee. Een gendarme bij Nizza had hem al eens een oor afgehouwen, maar hij moest smokkelen, hij kon zonder dat niet leven. Toen gebeurde het in de haven van Livorno, juist toen hij van wal stak; de kogel trof hem in den schouder, hij liet het roer los en viel in het water...."

»Een buit der visschen?" viel de toehoorder haar met eene hevige aandoening, die men reeds vroeger bij hem had kunnen bemerken, in de rede.

»God beware mij; hij is als een Christen gestorven, zijn dood was beter dan zijn leven. Zijn volk haalde hem er uit en roeide zich bijna dood. Hij heeft op Elba gebiecht en de absolutie ontvangen en men heeft hem naar Ajaccio gebragt; dat was eene begrafenis, zoo als men nog nooit gezien had. Neen, dat moet men zeggen, hij rust in gewijde aarde, en in alle kerken zijn ik weet niet hoeveel honderd zielmissen voor hem gelezen. Dat alleen bekommerde hem, dat hij zijn geld aan geen eigen kinderen kon nalaten. Zijne neven, daar hij zich bij zijn leven weinig aan gelegen liet zijn, hebben alles gekregen. Maar zij hebben hem ook een gedenkteeken gezet, dat wel gezien mag worden."

»Bij u gaat alles goed; gij zijt zeer opgeruimd," zeide de geestelijke, die zijne aandoening bedwongen had.

»Zou ik niet? Mijn zoon Beppo — ja, gij kent hem niet — hij heeft gevrijd en zijn meisje gekregen, de dochter van den molenaar, ginder waar gij langs zijt gereden, het mooiste en het rijkste meisje uit het geheele dal. De familiën stonden vroeger op geen goeden voet, maar dat is bijgelegd, en dat kan in het vervolg voor ons allen heel goed worden. Hij moest lang wachten eer zij ja zeide; er was zooveel bij in acht te nemen, ik wist het wel al lang, maar ik mogt niet klappen. Het is een ondeugend ding, die Marcella, maar een meisje, dat in het huishouden de handen uit de mouw weet te steken. En een bruiloft zal er zijn — maar Beppo was immers in Corte, daar de heeren van daan komen. — Hebt gij mijn Beppo niet gezien, hij is blond, zóó groot en...."

Een rumoer, een gil, een ontzettend geschreeuw riep de herbergierster in den hof en bespaarde den reizigers een pijnlijk antwoord. Zwijgend maar met veelzeggende blikken zagen zij elkander aan, toen de vrouw, de handen wringende, weder binnenstoof, de reizigers aanstaarde, dan weder naar buiten liep en een oogenblik daarna terugkwam.

»Gij — gij — komt van Corte met de muildieren — mijn Beppo is — dood!"

»Ik zag hem sterven," antwoordde de abbate snel; »hij stierf, door den kogel des moordenaars getroffen, in mijne armen, maar na de biecht, als een goed Katholijk Christen, en hij heeft de absolutie ontvangen."

De moeder viel hem te voet en bedekte de handen van den geestelijke met hare kussen en tranen. »Hij is als een goed Christen, met de absolutie, gestorven. Ave Maria!"

Droefheid en rouw hadden slechts op het eerste oogenblik regt, het volgende werd reeds door een ander gevoel beheerscht. »Andrea!" en »wraak!" waren de woorden, die mompelend van mond tot mond gingen. De bleeke gezigten werden rood en in het schijnsel der vele ontstoken fakkels flikkerden geweerloopen, messen en sabelklingen. De mannen en jongelingen uit de herberg, door die uit den molen versterkt, maakten een troep uit, die zelfs een gewapend corps ontzag ingeboezemd zou hebben.

Maar de wilde uitroepingen waren even spoedig bedaard; er werd zacht beraadslaagd. Wie de moordenaar was, daaraan viel niet te twijfelen; men onderzocht bij den geestelijke slechts naar de juiste plaats, waar het schot gevallen was. Men berekende tijd en afstand, en een helsch gejuich ging op, toen men bevond, dat de moordenaar van die rots aan de overzijde zulk een omweg moest maken om naar huis te keeren, dat men hem nog onderweg kon afsnijden.

»Aan de Rocca perduta vinden wij hem, maar wij moeten de beek door," zeide de zeventienjarige Federigo, Beppo's jongere broeder, met de houding van een ervaren veldheer, en terwijl hij zijn horologie uithaalde, zeide hij op een vasten en bedaarden toon: »Tusschen 11 ure en middernacht. Voorwaarts, heeren!"

Dat niemand, die wapens dragen kon, zich uitsloot, scheen van zelf te spreken. Hoe het kwam, dat ook de aanstaande regter van Ajaccio zich er bijvoegde, dat wist hij zichzelf niet te verklaren. De abbate immers ging ook mede. Misschien vreesde de vreemdeling alleen te blijven in het huis der wanhoop. Het lijk was aangekomen; de moeder lag daarover in vlagen van wanhoop, woede en droefheid, die het hart doorgriefden. Zij twistte met Marcella als het ware om het regt, den doode het meest te beklagen, om de laatste kussen op zijne koude lippen te drukken.

Maar toen de trein der wrekers over veld en akker, langs eenzame paden van het gebergte voorttrok in de diepste stilte — want ook de fakkels had men gebluscht — sloop voorbij onzen reiziger eene jeugdige, krachtige, vrouwelijke gestalte, in wier hand een dolk flikkerde. Het was Marcella; de dorst naar wraak was heviger dan de droefheid om haren beminde — het meisje

ware in den strijd thans voor een man eene geduchte tegenpartij geweest.

Wij zullen hen niet stap voor stap op hunnen somberen, langen en moeijelijken togt volgen, noch beschrijven met welk levensgevaar zij den glibberigen oever der beek afklauterden, om met nog grootere moeite den wand aan de overzijde te beklimmen. Marcella sprong zoo vlug als eene gems van klip tot klip, en ook de abbate scheen naauwelijks de hulp van den bejaarden man te behoeven, dien de vreemdeling thans eerst bemerkte, ofschoon hij zich reeds op den hof bij de troep gevoegd had. De geestelijke ging dikwijls gearmd en sprak druk en heimelijk met hem.

De Rocca perduta lag voor hen, eene woeste klip met een breeden rand, die met verscheidene kleine uitstekken in de beek nederliep. Over den rug van de rots liep het smalle pad, waar langs de moordenaar komen moest en — hij kwam, zoo als een zacht gefluit en fluisterende stemmen te kennen gaven. Hij kwam, en als hij afdaalde, zou men hem hier ontvangen. De reiziger verwonderde zich, dat men de fakkels weder begon te ontsteken: »Dat moet hem immers verjagen en hij zal terugkeeren."

»Hij kan niet meer terug," antwoordde de geleider van den abbate zacht. »Die van den molen zijn aan gene zijde van de rots omhoog geklommen, en hebben hem den terugtogt afgesneden."

Ook van omhoog flikkerde thans een roodachtig licht en het gefluit werd beantwoord, niet meer dof en heimelijk, maar krachtig, uitdagend, bespottend. Bij het steeds helderder wordende fakkellicht zag men de gestalte van den vervolgde besluiteloos op den rug van den berg staan. Hij had zijn geweer van den schouder genomen.

Een barbaarsch hijgen van duivelachtige vreugde, toorn en woede, spanning en verrukking deden zich thans om den vreemdeling hooren en verplaatsten hem in de tijden van Rome, waar het edelste volk der wereld in het worstelperk het oogenblik afwachtte, dat de deuren zouden opengaan, om de wilde dieren op hunne sidderende slagtoffers los te laten. »Grijpt hem, laat den misdadiger aan den wrekenden arm der geregtigheid over; zijne straf, eene hardere straf, dan die gij hem hier toegedacht hebt, kan hij niet ontgaan!" Hij wilde dit uitroepen, maar de woorden bleven hem in de keel steken. Wie zou naar hem geluisterd, en zoo al, met welke verwonderde spottende blikken zou men hem geantwoord hebben!

»O, Sanctissima!" riep Marcella, de handen boven het hoofd wringende en haar ligchaam krampkrachtig voorover buigende, »hij treedt aan den rand. Als hij naar beneden sprong!"

»Wees gerust!" antwoordde haar eene stem. »Gij ziet immers, dat Federigo naar boven sluipt. Hij is al half weg. Het komt Federigo toe. Daar ligt hij aan!"

»O, gelukkige Federigo!" zuchtte met eene vreesselijk liefelijke stem de schoone bruid.

De fakkels en de verdorde struiken, die men thans in brand gestoken had, verspreidden een akelig rood licht over den woesten rotsmuur; een licht, waarbij men alle voorwerpen duidelijk onderscheiden kon. Het schot van Federigo viel, maar te laat; een oogenblik te voren had Andrea zich achterover laten vallen. De rots liep, gelijk gezegd is, steil naar het dal naar omlaag, maar was met struikgewas bedekt en had hier en daar uitstekende hoeken. Het was een halsbrekend waagstuk, maar niet om zijn ligchaam te verbrijzelen, had de vervolgde zich naar beneden laten vallen. Hij was een behendig bergbeklimmer, en rolde thans, met de armen achter zich uitgestrekt, het hoofd achterover geworpen, terwijl hij ook met den kolf van het geweer zich tegenhield, de steilte af. Ademloos, met bange hartklopping en het hoofd vooruit gestrekt, volgden hem de blikken der toeschouwers. Hij viel niet om, hij buitelde niet over het hoofd. Na ongeveer tachtig voet voortgegleden te zijn, viel hij op een vooruitspringenden hoek der rots. Hij was gered en — verloren. Onder hem gaapte de afgrond, boven hem hing de rots; geen pad, hoe steil ook, geleidde van hier naar de zijnen. Hij scheen veilig en was gevangen.

Het volgend oogenblik hoorde men een half dozijn hanen overhalen. Een, twee, drie schoten vielen, maar de plek, waarop Andrea stond, werd van de eene zijde beschermd door een hoek van de rots, die den vervolgde tot eene borstwering verstrekte. Van den anderen kant, waarvan de molenaars afgekomen waren, was de plek in het geheel niet te beschieten. Thans zag men ook Andrea zijn dubbel geweer aanleggen; hij mikte, maar of het ontbrak den geoefenden schutter aan ruimte, of hij was bij het nedervallen gekwetst, althans zijne beide kogels floten over hun hoofd heen.

De molenaars hadden thans van den anderen kant den top des bergs beklommen; zij rolden steenen naar beneden, die hem echter meer last dan wezenlijk gevaar veroorzaakten, want de groote rolden in een boog over zijn hoofd heen in den afgrond. Daar trof een schutter, toen Andrea zich ter zijde gewend had om een steen te ontwijken, hem in den arm. Men hoorde geene klagt, geen geluid, maar zijn arm moest er door verlamd zijn. De abbate klopte den schutter op den schouder: »bravo!" en zijn blik daarbij deed den reiziger ijzen. Welk een hartstogt kon deze man zoo in vuur brengen, wien dit voorval, deze personen zoo vreemd waren?

De opmerkzaamheid werd plotseling op een ander voorwerp gevestigd. De steenen rolden nog steeds neder en waarschijnlijk hadden zij den ongelukkige ten laatste de standplaats benomen en hem tot het wanhopig uiterste gebragt, dat Marcella zoozeer vreesde, toen men eenigzins zijwaarts Federigo bemerkte op de steilte, langs welke Andrea zich had laten afglijden. Hij was ligter dan zijn voorganger gekleed, ook schenen zijne leden

jonger en veerkrachtiger. Voorzigtig, zachtjes liet hij zich zakken. In ademlooze spanning volgden hem aller blikken. Bij elken steen, waarop hij zijn hiel wilde plaatsen en die nederrolde, steende men van angst, bij elken gelukkigen stand, waarin hij door eene gelukkige wending zich plaatste, glimlachte men tevreden. Het was een waagstuk: de knaap trachtte den leeuw in zijn hol te verrassen. De leeuw was wel afgemat en bloedde uit meer dan eene wond, maar hij kon, als hij zijn nieuwen vijand bespeurde, met de laatste kracht der wanhoop hem omvatten; hij behoefde hem slechts vast te houden, en de ontwijfelbare afloop van den strijd op de kleine effene plek zou zijn, dat beide in den afgrond tuimelden. Battista, zoo als de medgezel van den abbate genoemd werd, mompelde reeds: »De arme jongen!" Maar Andrea bespeurde den nieuwen vijand niet voordat deze met een kletterenden steenregen aan zijne zijde nederschoot. Eer hij zich had kunnen omwenden, was Federigo's mes tweemaal in zijn hals gedrongen. Krampachtig stak hij de hand naar den wreker uit, maar de kracht verliet hem. Zijne knieën waggelden en hij stortte in den afgrond.

De vreemdeling had genoeg gezien, hij keerde zijn gelaat af, maar zijn oor kon hij niet sluiten voor het gejuich, voor de duivelachtige vreugde, die zich in een luidruchtig bravo, in een handgeklap openbaarde, welk een en ander minder de daad zelve dan den moed en behendigheid, waarmede zij volbragt was, gold. Ook zag hij niet hoe Federigo door de overigen uit zijn gevaarlijken toestand bevrijd werd. Maar toen hij juichend door zijne makkers naar beneden gebragt was, terwijl het fakkellicht het bleeke moordenaarsgelaat van den knaap verlichtte, toen zag hij hoe Marcella, de armen uitbreidende, hem te gemoet vloog, hem om den hals viel. Zij noemde hem haren wreker, haren redder. In de overmaat harer verrukking viel zij voor hem op de knieën en kuste het bloed van zijne handen. Battista merkte aan: »Die Federigo kon zijn broeder wel eens tweeledig beërven."

De vreemdeling gevoelde een weerzin met deze woeste bende terug te keeren; hij ging in de schaduw van een boomstam om hen op een afstand te volgen. Toen hij een laatsten blik op den nog door een rooden gloed verlichten rotsmuur sloeg, vatte de abbate hem bij de hand. »Op die rots, mijnheer, viel twintig jaren geleden ook mijn vader. De graauwe rots gloeide even als straks in het avondrood; hij viel voor mijne oogen en ik kon hem niet wreken zoo als die gelukkige Federigo. Hebt gij mij thans begrepen?"

Het was den regter aangenaam, dat zijn medgezel hem alleen liet; nog aangenamer was het hem, toen hij in de herberg hem niet meer aantrof.

De herbergierster was den volgenden dag reeds weder eene geheel andere vrouw. Op hare droefheid was balsem gedroppeld, die zelfs een zekeren hoogmoed, een zeker genoegen gebaard had. De schuld, die op de familie rustte, was betaald, zelfs door de hand van haren tweeden zoon; de oudste was met de absolutie gestorven, de vriendschap met de molenaarsfamilie door bloed naauwer verbonden; mogelijk daagde voor de moeder reeds de hoop op, dat Federigo, de gelukkige bloedwreker, in alle regten van den dooden Beppo zou treden; alles was in orde. Voor de gevolgen van den nieuwen moord scheen zij volstrekt niet bekommerd; haar bleef nog slechts over, de laatste eer aan den doode te bewijzen, en deze taak vorderde thans hare geheele werkzaamheid en gaf haar verstrooijing. Zij kon zelfs met haren gast over andere dingen spreken.

»Ja, die goede heer Antonio Samperi reisde reeds gisteren af; hij ontmoette hier in den nacht zijn neef Battista. Ik weet niet of dat een goed gezelschap voor hem is; ik weet ook niet of hij heel vergenoegd zal zijn, als hij in Ajaccio het nieuws hoort. Ik wilde het hem niet zeggen, maar Battista zal wel den mond niet hebben kunnen houden. Het is met de Samperi's een eigenaardig ding. In dien tijd was dat eene oude familie, heel oud, en zij lieten er zich ook vrij wat op voorstaan. Hunne bezittingen strekten zich uit tot over het gebergte. Maar zij waren te trotsch, wel niet zoo als de Cavallo's, ik meen de tegenwoordige heeren. Neen, het zat hen meer van binnen. Liever arm dan nederig, zeiden zij. Zoo ging het eene goed na het andere weg, en om hen te kwellen, kochten de Cavallo's het. Ook het schoone kasteel op den olijfberg aan zee, dat Vincente Cavallo heeft laten opbouwen, zoo als het nog nooit geweest is, de oude toren namelijk, was eigenlijk de zetel van de familie Samperi."

»Leefden die twee familiën in vijandschap?"

»Weet gij dat niet? Niemand weet eigenlijk, waarvan die ontstaan is. Alleen ten tijde van Paoli verdroegen zij elkander; maar dat was nog maar zoo, zoo. En toen volgde die gebeurtenis hier."

»Welke?"

»Wel, dat Mijnheer Marco Samperi ginder aan de Rocca perduta door Vincente Cavalló doodgeschoten werd. Nog zie ik den kleinen Antonio, veertien of vijftien jaren was hij oud, toen hij hierheen gebragt werd; hij was doodsbleek en kon niet spreken, en toch kookte hij van woede, en sloeg om zich heen, dat men hem niet alleen durfde laten. Er zou een ongeluk gebeurd zijn. Het was goed, dat verstandige lieden zich met de zaak bemoeiden, en toen zond men hem weg, en maakte een geestelijke van hem, dat was nog het beste."

»En waarom zou hem in Ajaccio iets onaangenaams wachten?"

»Signor Romano Cavallo is thans de bruidegom van signora Julietta Samperi. Dat is gegaan, zoo als men dat meer ziet; op eens was het zoo, zon-

der dat men wist hoe. Nu, Romano is ook de knapste gentilhuomo, dien men zien kan; volmaakt een Spanjaard als hij zijn sigaar rookt en met de pink er de asch afknipt. Alleen kon hij de menschen wat meer aanzien als hij met hen spreekt. En zoo als hij over straat rijdt, zoo mag de Turksche keizer rijden, maar Napoleon reed zeker zoo niet. Dan denkt menigeen bij zichzelf: Hoe komt hij er toch aan? van den tabak, dien zijn oom op den schouder droeg? Ja, zoo is die begonnen. En ook toen hij rijk werd, liet hij de jongens, zijne neven, barrevoets loopen. Menigeen heeft hen gezien, nu, ik zal niet zeggen hoe. Maar overigens is het toch eene goede familie, en in oude tijden hadden zij ook hunne kasteelen en lieden, al was het dan ook niet zoo als de Samperi's. Maar zoo gaat het, de een gaat omhoog, de ander omlaag, en wel bezien, zijn allen blijde, dat het zoo geloopen is. De Samperi's hebben het noodig, gaat het niet op de eene wijze dan op de andere. Battista is het op zee niet medegeloopen. Signor Antonio is nu pastoor geworden, eene pastorie is nog geen bisdom. Daarvan kan men niet veel timmeren en metselen of schulden betalen. Maar de hoogmoed zit hun in het bloed."

»En gij denkt, dat signor Antonio over de verbindtenis zijner zuster niet tevreden zal zijn?"

»Ik zag het zoo naauwkeurig niet; mijne oogen waren ergens anders," — de vrouw bragt haren zakdoek aan de oogen — »maar toen hij met Battista in dien hoek sprak, Heer in den hemel! hoe vloog hem toen het bloed in het gezigt! Met de hand greep hij aan den muur, maar de nagels krabden er de kalk af."

Zou hij dan zijne toestemming weigeren?"

»Daar valt wat te weigeren! Dat is een meisje, ik wil zeggen eene dame, die signora Julietta, met een gezigtje als eene perzik, maar haar bloed kookt zoo als het in den Vesuvius en den Etna kookt, en hare oogen — Marcella kan ook een paar oogen opzetten, die door merg en been gaan, maar als die Julietta hare oogen laat rollen! — Een officier van het garnizoen, die het haar met zijne galanterie al te lastig maakte — dat kunnen die Franschen nooit laten — heeft zij met haren kleinen dolk zoo aangevallen, dat hij uit de eene kamer in de andere vlugtte, en eindelijk moest hij op de knieën om zijn leven bidden. Hij moest naderhand zijn afscheid nemen, zijne kameraden lachten hem uit. Haar broeder kan tegen haar niets uitrigten."

»Maar de overige bloedverwanten?"

»Och lieve Hemel, hoe ziet het er met de Samperi's uit! De een loopt op krukken, sedert hij bij Waterloo een kogel gekregen heeft, en de reederij in de stad staat ook te waggelen. De twee oude tantes gaan nog wel altijd in zijde en fluweel gekleed naar de kerk, met den moor met het zonnescherm achter zich, maar te huis leven zij van kastanjes en kleine visschen. Zij hebben wel tegengestribbeld en zich geschaamd, maar, lieve God, men moet toch redeneren. Rinaldo reed naar haar toe, en sprak van de groote eer, waarop hij naauwelijks hopen mogt, als hij niet op de goedheid van het hart der edele dames rekende en zoo al meer. En goed van hart zijn zij ook en Julietta is haar oogappel. En toen kwam er eene kist met cachemiren shawls en rozenwater uit Konstantinopel, en toen reden zij naar zijn kasteel aan zee, en — och, mijn goede heer, wij zijn allen menschen. Het is maar, dat die Battista nu ook net terugkomen moest."

Meer vernam de vreemdeling niet. De herbergierster werd geroepen, en hij moest naar de stad opbreken.

De Fransche regter vond in Ajaccio veel zaken geheel anders dan hij zich had voorgesteld. Het gesprek, dat hij bij den prefect gevoerd had, werd bij den maire herhaald.

»Mijn goede heer, ik kan u geen beter raad geven dan dat gij uwe beschouwingen, die op zichzelve zeker zeer edel en prijsselijk zijn, voorloopig op den achtergrond houdt, en u eerst grondig met het terrein, waarop gij staat, bekend tracht te maken."

»Maar de geregtigheid moet de grondslag van ieder volk zijn."

»Echter moet zij uit 's lands zeden ontsproten zijn, zij moet daarmede overeenstemmen, anders wordt zij er op geënt, maar verdort, gelijk de tak van een eik op een vruchtboom. Eene geregtigheid, die niet begrepen wordt, schijnt tirannij. De bloedwraak is nu eenmaal door de zeden hier niet alleen geoorloofd maar pligt."

»En als het bestuur en de wetgeving geene magt hebben, oefent dan de kerk hare magt niet uit?"

»Vreemde priesters hebben geen invloed; inboorlingen worden door den stroom medegesleept. Het eenigste middel is nog de uitputting. Als de moord te vreesselijk gewoed heeft, als de krachtige stammen gevallen zijn, dan sluit men wapenstilstand, ten einde de jonge loten kunnen opschieten. Zoo belet men, in het belang zelf van den haat, dat familiën uitsterven."

»En dan begint de sluipmoord van nieuws af?"

»Als de tijd om is. Wij hebben hier thans een geval, dat den bewoners van Ajaccio veel belang inboezemt. Twee der aanzienlijkste familiën hebben voor ongeveer twintig jaren, na lange vijandschap, zulk een vrede gesloten, omdat er van beide zijden bijkans niet dan kinderen en zwakke grijsaards in leven waren. Tot hiertoe is bij gehouden, ja, nog meer, de oude geschiedenis van Romeo en Julia heeft zich weder hernieuwd; een jong verliefd paartje heeft getracht over deze kloof van den familiehaat eene brug te slaan. Ik verwacht hen zoo aanstonds, zij zullen hier komen om de noodige bewijsstukken. Echter beken ik, dat ik niet zonder eenige bekommering ben, en ik niet alleen."

»Ik heb daarvan gehoord."

»Dan zult gij mij gelijk moeten geven. Juliëtta is de na haar vaders dood geboren dochter van Marco Samperi en Romano Cavallo de neef van den moordenaar Vicente! Als zulk eene verbindtenis reeds overal aanstoot zou geven, wat moet zij dan in Corsika doen! Sommigen hopen er alles van, anderen vreezen het. Ik behoor tot de laatste. Veel zal afhangen van de beslissing van den broeder der bruid, Antonio Samperi, die, zoo als gij weet, aan onze hoofdkerk beroepen is."

»Ik ben met hem gereisd."

»Dan zult gij mij het beste kunnen zeggen, wat ons van hem te wachten staat. Hij was twintig jaren van Corsika verwijderd. Komt hij als Franschman, als Parijzenaar terug, dan mogen wij hoop voeden. En toch heeft men voorbeelden, dat Corsikanen, nog langer dan hij van hun geboorteland verwijderd, van de Europesche beschaving doordrongen, op het oogenblik, dat zij den grond van hun vaderland weder betraden, door de hen omgevende lucht, de bij hen opkomende herinneringen, als bedwelmd, vergiftigd werden, alles vergaten en — in alles weder Corsikanen werden."

De regter zweeg een oogenblik. »Ik ken hem te weinig."

»Dat is minder dan ik hoopte," zeide de maire. Op dit oogenblik werden de verloofden aangediend en binnengelaten.

De herbergierster in het gebergte had in de schildering, die zij van Julietta's schoonheid gemaakt had, niets overdreven. Eene volmaakt zuidelijke schoonheid met al de bekoorlijkheid, die het bewustzijn eener gelukkige gloeijende liefde eene vrouw kan bijzetten. Dit bewustzijn gaf veerkracht aan haren vluggen tred, hare bevallige bewegingen; maar daarin lag ook, ondanks alle bekoorlijkheid, eene vastberadenheid, die in andere omstandigheden uitdagend zou geheeten worden, en hare groote zwarte oogen drukten den stempel op dit karakter. Ook Romano, die een hoofd grooter was dan zijne bruid, was een toonbeeld van mannelijke schoonheid. De voormalige kavallerie-officier was dadelijk in hem te herkennen. Maar in zijne vastheid lag iets vermetels. Julietta scheen slechts uitdagend, omdat zij aan den tegenstand dacht, die zich mogelijk nog kon opdoen, en iedereen wilde doen weten, dat zij daartegen gewapend was. Romano was daarover heen, zijn blik eischte onderwerping; tegenstand zou hij slechts met verachting beantwoord hebben. Het was een paar, waarvan ieder op den ander rotsch mogt zijn; Romano's blik echter zeide: ik ben ook op mijzelven trotsch. De regter moest beider schoonheid bewonderen, maar hun gezigt verwekte bij hem geen genoegen. Gelijk het moeijelijk was een schooner paar te vinden, zoo kon men ook niet denken, dat het geluk, dat hen bezielde, toen zij zoo arm in arm voor den maire stonden, nog voor verhooging vatbaar was. Op den purperen gloed, dien de ondergaande zon in zuidelijke hemelstreken over aarde en hemel verspreidt, volgt met een snellen overgang een vaal aschgraauw. »Als deze zinnelijkheid bevredigd, als dit vuur verteerd is?" vroeg de toeschouwer uit het noorden aan zichzelven. Het was zonderling, maar in den geest zag hij in deze van geluk stralende gelieven een ongelukkig echtpaar.

De maire scheen noch van hunne schoonheid verrast, noch door zulke treurige overwegingen ontrust. Hij hield het echter voor zijn pligt, het jonge bruidspaar af te vragen, of zij ook aan al hunne overige pligten gedacht hadden, toen zij deze verloving aangingen. Zijne taal was ingewikkeld, angstig, gelijk de teedere familiebetrekkingen dit geboden; maar hij zinspeelde van verre op de oude familieveete, op de zeden, het geloof, de vooroordeelen der Corsikanen, nog meer uit de verte op het bloedige lijk van den vader der bruid, eindelijk op den eenigen broeder, dien zij bezat, en hier kon hij duidelijker, onbewimpelder spreken.

Romano streek zijn knevel op. »Is uw broeder nog niet hier?" Hij sprak het, gelijk iemand die geeuwt en vraagt: »Is het nog geen tijd om naar bed te gaan?"

»Wat heeft mijn broeder daarmede te maken?" vroeg Juliëtta. »Mijn broeder is een vreemdeling hier geworden, mijn broeder heb ik eergisteren voor de eerste maal gezien. Mijn broeder kent mij niet, ik ken hem niet."

»Evenwel,...." zeide de maire, maar zij liet hem niet aan het woord komen.

»Evenwel heeft hij tot mij gesproken, zoo als het misschien zijn pligt is, en ik heb hem geantwoord, zoo als mijn hart mij ingaf. Hij heeft mij alles gezegd wat gij zeggen wildet; hij heeft het gezegd op eene wijze, zoo als ik alleen een broeder vergeven kan. Ik heb weder tot hem gesproken, en hij heeft mij moeten aanhooren tot hij zweeg."

»Zwijgen is geene toestemming."

»Heb ik volgens de wetten zijne toestemming noodig?"

»Maar hij is uw eenigste beschermer, uw natuurlijke voogd."

»Een voogd heb ik niet noodig, want ik ben vrij en kan over mijzelve beschikken. Een beschermer behoef ik ook niet, want ik kan mijzelve beschermen. Maar ik heb een beschermer gevonden, in wiens handen ik mijzelve overgeef. Hier staat hij, Romano Cavallo. Als ik, een onervaren meisje, in het spreken te kort schiet, zal hij voor ons het woord doen."

Romano vroeg of zijne wettelijke verpligtingen den maire voorschreven, hunne verbindtenis moeijelijkheden in den weg te leggen, die volgens zijn advocaat niet bestonden. De maire verontschuldigde zich, hij verklaarde dat het zijn opregte wensch was, dat hunne verbindtenis aan de wenschen van *al* hunne bloedverwanten evenzoo voldeed als aan de zijne; dat het in velerlei opzigten wenschelijk zou zijn als ook de naaste bloedverwant der bruid zijne bepaalde toestemming gaf. »Bedenk, signora, als bij uwen togt naar de kerk,

bij de plegtige handeling, die overal in Corsika door de aanwezigheid der verste bloedverwanten geëerd wordt, uw broeder ontbrak. En uw broeders taak is het uw verbond in te zegenen. Bedenk eens tot welke praatjes, tot welke onheilspellingen dit aanleiding zou geven."

»Stel hem toch gerust, Juliëtta," zeide de bruidegom met een lachje.

»Ik wilde maar zien," zeide zij op even luchtigen toon, »of onze wil dan niet vermogend genoeg is, of wij volstrekt een broeder noodig hebben. Als nu uw broeder Michele niet wilde, zou men dan ook weigeren onze namen in het stadsregister in te schrijven, of de kerkdeur voor ons sluiten?"

»Schelmsche meid," zeide Romano lagchend, »dat zou Michele hartelijk gaarne doen als *hij* daarvoor u naar de kerk mogt geleiden."

De maire zag, dat zijn ernst op dit vrolijke paar geen indruk maakte. Maar toen hij zijn register opensloeg, trad Juliëtta eene schrede nader en zeide:

»Om u gerust te stellen, om u te doen zien, dat mijn broeder even zoo verstandig is als die van Romano en zich schikt in hetgeen niet te veranderen is, kan ik u zeggen, dat hij beloofd heeft ons in de kerk op te wachten om ons te trouwen. Maar dat is nog niet alles, dat moet hij doen, dat is zijn pligt. Maar hij heeft mij ook mijn bruidskleed beloofd, hij heeft het uit Parijs laten komen. Zijt gij nu gerust?"

Wat kon de maire meer verlangen! Men ging tot een beleefd, vriendschappelijk gesprek over, waarin ook de nieuw aangekomen regter betrokken werd. Juliëtta was in dit vrolijk, luchtig onderhoud de bevalligheid zelve; zij hoopte, dat de maire bij hare trouwing niet ontbreken zou en ook den regter noodigde zij daarbij, opdat hij zien zou hoe in Corsika eene bruid naar het altaar gevoerd werd. Romano moest de noodiging zijner bruid herhalen, dat geschiedde echter op eene wijze, die den genoodigde eer bewogen zou hebben haar af te slaan, als de bekoorlijke Juliëtta niet haar verzoek had laten voorafgaan.

»Deze verbindtenis," zeide de maire, nadat de verloofden vertrokken waren, »kan voor ons distrikt de belangrijkste gevolgen hebben. Wij moeten haar wenschen en vreezen. Romano's verwatenheid is ondragelijk."

Het publiek scheen aan de opregtheid der verzoening tusschen de beide huizen geloof te slaan. Onze reiziger, die als gast in beide op de beleefdste wijze genoodigd was geworden, helde er eer toe over, die te betwijfelen. Misschien hadden zijne ondervinding als regtsgeleerde en hetgeen hij in het gebergte bijgewoond had, hem te achterdochtig gemaakt, maar het bevreemdde hem, dat hij hier niets van de terugkomst van Battista vernam. Men sprak van dezen slechts als van een afwezigen bloedverwant. De nieuwe pastoor Antonio Samperi predikte met veel goedkeuring en toeloop, maar de regter meende in zijne leerredenen nu en dan duistere toespelingen te hooren, als hij van Gods toorn sprak, welke hem treffen zou, die de Goddelijke geboden niet in acht nam. Als hij hem in gezelschappen ontmoette, scheen de pastoor zijnen voormaligen reisgezel eer te ontwijken dan te zoeken. Hij miste bij hem in het gesprek die openhartige, levendige mededeeling, die rondheid, waarmede hij voor zijne dikwijls steile begrippen uitkwam. Antonio Samperi was in zijne vaderstad ten minste tegen hem, de Parijzer man van de wereld geworden, die alle meeningen gelden liet, en althans eenigermate allen gelijk gaf. Op zekeren dag, toen het gesprek op hunne reisontmoetingen kwam, vatte Antonio den regter bij de hand en zeide, te hopen, dat hij de paradoxen, die hij op reis dikwijls, om het gesprek levendig te houden, had opgeworpen, zou nemen voor wat zij waren. Desniettemin kon de regter den twijfel niet van zich afweren, dat men nog eene hindernis trachtte te vinden, om het huwelijk tegen te gaan.

Battista was niet afwezig; hij moest zich in zijne vaderstad slechts verborgen gehouden hebben, want op eenen nacht zien wij hem met Antonio in de maneschijn aan het strand wandelen. Hen verrukte niet de betooverende nacht, het klotsen der aan hunne voeten brekende golven, niet de zilveren glans der kalme zee, die zich als een spiegel voor hen uitstrekte. Een ernstig somber gesprek hield hunne geheele ziel geboeid.

»Dit heet nu eene verfraaijing en verbetering," zeide Battista. »Mijn oude roode toren met zijne zwarte spleten, met het klimop, dat zich tot om de tinnen slingerde, en dan weder in den wind spelende nederhing, staat mij nog altijd voor de oogen. Ik kan dat witte ding daar in het geheel niet zien."

Antonio zweeg.

»Hebt gij vergeten, neef! dat het deze toren was, waarin onze voorvader Ruggiero zich vijf weken lang tegen de Mooren verdedigde? Hij redde Ajaccio. — Had hij den kelder maar laten staan, den schoonen gewelfden kelder, waarin koning Theodoor een nacht sliep. De Samperi's waren nog op de zijde van Genua, maar Marco Samperi oefende het heilige regt der gastvrijheid, hij verloochende hem, en in de kamer daarboven zat hij met de Genuesche officieren aan tafel, tot zij allen beschonken waren, en toen geleidde hij met het aanbreken van den dageraad den koning door de bergkloof naar zijne aanhangers. Op dien toren telde Paoli met den verrekijker de Genuesche schepen; bij dien toren leverde hij den slag, die de vijanden terugdreef. De gebroeders Buonaparte kwamen dikwijls, om dien toren te zien, waar Paoli gestaan had, en Napoleon ging op de steenen bank zitten, waarop de koning geslapen had.

»Wij bouwen geene piramiden meer. Het leven der menschelijke geslachten hecht zich aan andere steunsels dan aan den dooden steen."

»Signor Romano is zoo goed geweest, toen hij met de voeten in het puin woelde en tegen het steenen wapen stiet, dat eens boven den ingang stond — hij heeft de genade gehad, zeg ik, het boven een achterdeurtje in den hof te laten metselen. Is dat niet merkwaardig — een Cavallo erbarmt zich over het wapen der Samperi's. Gelijk Lodewijk Filips in Versailles een tempel opgerigt heeft »*pour toutes les gloires de la France*," gelijk hij de overwinningen van du Guesclin, Condé, Turenne, Napoleon wel onder zijne vleugelen heeft willen beschermen, zoo heeft ook de ridmeester Romano Cavallo, de zoon der limonadeverkoopster in de straten van Ajaccio gezegd: »Kom, het wapen van Samperi moet niet ondergaan; ik zal het onder mijne bescherming nemen."

»Antonio!" vervolgde Battista, die bij den ander geen spoor van aandoening zag, terwijl hij zijn mantel over den schouder sloeg, »gij zijt van den ouden stam afgeweken. Heeft de Parijzer lucht uwe geestkracht ook uitgedoofd? Uw woeste blik wil mij zeggen, dat gij niet ongevoelig zijt voor eer en schande. Ja, het kookt in uw binnenste, maar het is het regte vuur niet. Als Romano, toen gij Ajaccio binnenreedt, u niet opgeblazen voorbijgegaloppeerd had, als hij u, toen gij hem opzocht, niet in zijne voorkamer had laten wachten, als hij zijne sigaar niet zoo en zoo gerookt had, als hij bij de tijding van uwe aankomst u verschrikt te gemoet gevlogen, bevend uwe hand gevat, met vochtige oogen en als een smeekende u toegesproken had, u te voet gevallen was, u als broeder, als christen bezworen had...."

»Dan toch zou ik gezegd hebben: het mag niet geschieden."

»Is dat koele woord voldoende voor de zaak, die gebeuren moet?"

»Mag de Corsikaan geen hart hebben, moet hij ongevoelig zijn voor de aandoeningen eener zuster, van zulk eene zuster? Mag hij geen oogenblik huiveren voor het denkbeeld, het geluk van zoovele wezens te vernietigen, zoo barbaarsch in de heilige regten der levenden in te grijpen, om eene herinnering uit het graf? Mag hij niet — ach, gij hebt de wereld niet leeren kennen, in welke wij als een klein verloren eiland uit vervlogene tijden, ronddobberen als schipbreukelingen. Wie twintig jaren onder hunne wetten leefde, die kan zijn vaderland wel tegen een vreemdeling verdedigen, maar voor zichzelven beeft hij terug, gelijk men voor den razende terugdeinst, die in de hospitalen liep en de verbanden der gekwetsten losrukte."

»Vaarwel, Antonio!"

»Wij gaan denzelfden weg."

»Neen, Antonio! een Corsikaan mag die zachte aandoeningen niet voeden; geen oogenblik mag hij er aan toegeven. Zijne zenuwen moeten in het vuur gehard zijn, opdat hij de wetten kan naleven, die niemand meer erkent dan hij. Hoe zou Napoleon anders de heer der wereld zijn geworden? Vlugt! Laat aan ons over, te doen wat noodig is. Ik ben nog sterk. Mijn zoon Mattheo is nog geen vijftien jaren oud, maar ook hij weet voor de eer der Samperi's te sterven."

Zwijgend gingen zij eene poos nevens elkander.

»Waarheen geleidt gij mij? Over het gebergte?"

»Naar eene verzameling van eerwaardige zamenzweerders. Hunne stemmen zijn stil, maar vreeselijk. Wees niet bevreesd voor uwen goeden naam; het zijn noch bandieten, noch Buonapartisten, noch republikeinen. Hier loeren geen, die u in kwaad gerucht konden brengen — het zijn slechts onze voorvaderen."

Door eene vervallene poort traden zij op een kerkhof, op eene vlakte van den berg, dat met doornen en onkruid begroeid was en door het volle licht der maan bestraald werd. In treurige grootheid stonden nog de half vervallene gedenkteekenen van eenen vroegeren tijd.

De laatste maal had Antonio hier als kind aan de hand zijns vaders rondgewandeld. Bij iederen steen had deze hem de namen, de daden en de lotgevallen zijner voorzaten verhaald. Bijkans een menschenleeftijd was er sedert dien tijd verloopen, maar de vijfentwintig jaren verdwenen als een schaduwbeeld, en het toenmalig oogenblik stond hem weder helder voor den geest. Hij hoorde weder zijns vaders stem; hij zag hem met groote schreden aan zijne zijde gaan; hier bleef hij staan, daar legde hij de hand op een grafteeken; hier zette hij den voet op eene trede. Hier weder nam hij het klimop weg, dat zich om het beeld in eene nis had geslingerd, en toonde zijn zoon de door wind en regen uitgewischte trekken. Bij hen die door eene vijandelijke hand snel en onverwacht uit het leven geroepen waren, vouwde hij zijne handen en bad een Ave Maria. Ook Antonio moest de kleine handen zamenvouwen en hem naspreken. Ach, hoe dikwijls had zijn vader de handen ineengelegd.

Op deze plaats was hij door het tamarindenboschje getreden en peinzend blijven staan.

»Hier zal ik eens rusten, Antonio!" had hij gezegd. Antonio stond op de plaats, waar zijn vader gezegd had, dat hij eenmaal rusten zou. Maar waar was zijn graf? Hij zag slechts eenige steenbrokken, een met gras overgroeid voetstuk. Beschadigde, aan stukken geslagene marmeren steenen lagen in het rond.

»Waar rust mijn vader Marco?"

»Gij staat op de plaats."

»Maar waar is zijn graf? De familie heeft hem toch een gedenkteeken gezet, dat zijner waardig was. Men heeft het mij geschreven."

»Hier heeft het gestaan."

»Heeft het gestaan? Waar staat het nu? Wat is er mede gebeurd?"

Battista wenkte hem te volgen. Was het een spel van het toeval, dat twintig schreden van de graven der Samperi's die van het geslacht Cavallo lagen. Waren gene vervallen, deze prijkten met versch bepleisterd metselwerk, met prachtige marmeren beelden. Bijzonder verhief zich groot en prachtig, maar smakeloos een katafalk.

»Wie rust hier?"

»Vicente."

Antonio deinsde terug. »Als dat mijn toorn verhoogen moest, dan hebt gij u verrekend, Battista! God heeft hem reeds gerigt; ik heb niets meer met hem uitstaande."

»Gij wildet het graf uws vaders zien; daar hebt gij ten minste brokken er van."

»Maria Jozef!" riep Antonio sidderend uit.

»Daar ziet gij een zijner wapenen; daar een paar zinnebeelden, begrijpt gij, zinnebeelden van zijn eigendom; vroeger voegden zij hem, maar nu niet meer, sedert Cavallo de goederen in eigendom verkregen heeft. Toen heeft degeen, die met groote kosten dit gedenkteeken liet zetten, zeker gedacht, nu de zaak niet meer bestaat, wat behoeft nu de schijn nog? Marco's graf lag toen in puinhoopen, misschien had de storm en regen het omvergeworpen. Men zou wel hebben kunnen verwachten, dat hij gewacht had, of een of ander bloedverwant zich het arme verlatene graf zou aantrekken. Hij heeft niet gewacht."

»Wie?"

Battista scheen die vraag niet te hooren. »Waarom ook rigten wij grafteekenen op. Over de geslachten der onverschilligen moge de storm heenstrijken, de brandnetel opwassen, de ploeg heengetrokken worden; wat gaat het hun aan te weten, dat hunne voorzaten voor hen leefden, en dat zij leven moeten voor hunne voorzaten.

»Wie beging die schanddaad?" vroeg Antonio knarsetandend.

»Romano Cavallo, geloof ik, voor zijnen oom. Men kan juist niet zeggen, dat hij het uit genegenheid deed. Maar hij moest toch een grafteeken hebben, en daar de steenen van uws vaders graf bloot lagen, heeft hij ze gebezigd. Men mogt hem wel bedanken, meenen sommigen, dat hij de fraai gehouwen steenen zoo nuttig gebruikt heeft. Anders waren zij toch maar vertrapt. Ook bestond er toen nog niets tusschen hem en Juliëtta. Anders zou hij wel een metselaar hebben laten komen. Gierig is hij niet, en het zou toch lager geweest zijn dan dat van Vicente, zoo als dat ook past. Hij bleef de overwinnaar en Marco slaapt ongewroken.

Antonio had zich op den grond geworpen en verkoelde zijn brandend voorhoofd aan een steen. Hij hief den arm op en stak Battista de hand toe.

»Ik ben uw bondgenoot."

De middernacht zag beide nog op het overgroeide voetstuk van het vernielde grafteeken zitten. Antonio had zijn gelaat met beide handen bedekt.

»Let er niet op, Battista! als gij een geluid hoort, dat u aan zwakheid doet denken. Zij is al overwonnen."

»Op een kerkhof mag men wel weenen."

»Zij is zoo schoon en zoo gelukkig."

»Hoe spoediger het geschiedt, des te eer is de smart voorbij. Gij zoudt haar nimmer overreed hebben; zij is eene Samperi."

»Ik was een oogenblik zwak. Zij was al te aanvallig — haar bruidskleed van Parijs is onder weg."

»Laat het zwart verwen, dan is het een rouwkleed."

Verwonderd zag Antonio hem aan.

Battista vervolgde met korte, afgebrokene woorden: »De schande is te groot. Een openlijk, ontzettend geregt! Geen schot uit het kreupelhout op eene eenzame wandeling, geen overval in een hollen weg. Geheel Ajaccio moet getuige zijn, dat er nog Samperi's bestaan."

»Voorzigtig," zeide Antonio. »Battista! als de laatste Samperi op het schavot als sluipmoordenaar.... — het zou een schrikkelijke afloop van zulk een begin zijn."

»Laat dat aan mij over. Battista Samperi zal niet op het schavot sterven. Wees gij echter voorzigtig, neef! vermijd alles wat achterdocht kan wekken. Wees vriendelijk, maar niet al te vriendelijk. Houd u op den achtergrond, maar vermijd hen toch niet. Omwikkel u geheel met uw kleed; uw bloed verzet zich tegen deze verbindtenis, dat mag, dat moet iedereen weten; maar gij onderwerpt u aan hetgeen niet te veranderen is. In de kerk, waarin gij voor hen gegaan zijt, zult gij ze wachten."

»Ik trouw hen niet."

»Dat zult gij ook niet."

»Spoedig, Battista! spoedig wat geschieden moet. De lucht is te drukkend, als er een onweerswolk hangt."

»Ik heb mijne rekening nog niet opgemaakt. Maar uwe zuster moet ten volle regt geschieden. Waartoe hebt gij een bruidskleed besteld, als er geene bruiloft komt? Moet zij dan levenslang de schande dragen, dat zij eene verlatene bruid is? Zal de schurk ter helle varen met den troost, dat hij zulk een meisje zitten liet? Zullen de lieden haar met vingers nawijzen: die *was* de bruid van Romano Cavallo, maar hare bloedverwanten hebben zich over haren bruidegom geschaamd!"

»Wat wilt gij dan?"

»Ik ben een koopman en reken. Dat mag, dat moet men wel in deze wereld vol schurken. Zij behoeven den drempel der kerk niet te betreden, als gij het niet verlangt, en het bruidsbed zullen zij niet bestijgen; geen vloek zal uit deze verbindtenis in het leven komen; maar uit het raadhuis moet Juliëtta Samperi als echtgenoote komen, en als weduwe met volle regt — begrijpt gij — en met volle eer haar verder leven doorbrengen."

»Gij zijt een vreeselijke rekenmeester;" zeide Antonio.

De trouwdag was aangebroken. De kist met het bruidskleed was van het schip gekomen. Juliëtta stond in een ochtendgewaad daarnevens, met den hamer in de hand, dien zij lagchend tegen Romano zwaaide, die — tegen alle gebruiken op Corsika aan — zich een vroegtijdig bezoek veroorloofd had op den dag, waarop de bruidegom eigenlijk slechts

met afgemetene plegtstatigheid, als het uur slaat, mag verschijnen.

» Gij gaat heen."

» Ik ga niet."

» Dan kleed ik mij niet."

» Dan geleid ik u naar het altaar, zoo als gij daar staat."

» En dan ga ik, tot uwe straf, in het geheel niet naar het altaar."

» Maar het bruidskleed is nu toch eenmaal gekocht en aanwezig.

» Dan neem ik uwen broeder Michele, die veel beleefder en zachter is. Hij zal op den trouwdag niet 's morgens vroeg het huis komen instormen, niet tot schrik van de tantes aan hare ontbijttafel gaan zitten, niet hare chocolade uitdrinken, en terwijl zij met hem spreken niet naar haar luisteren. Hij zal er niet onstuimig op aandringen, dat zijne bruid in zijne tegenwoordigheid haar bruidskleed aantrekt. Hij zal niet wachten tot zij het hem gelast, hij zal al heengaan, als zij het hem verzoekt."

» Juliëtta! ik bid u, laat mij de kist openmaken. Dat is een te zware arbeid voor u."

» Gij gaat oogenblikkelijk."

» Ik ben zoo nieuwsgierig om het kleed te zien, dat u versieren zal."

» Gij zult het vroeg genoeg zien. Ik tel nu tot negen, en als gij niet weg zijt...."

Zij sloeg met de hakken van hare pantoffels op den schoorsteen. Romano kende zijne bruid, hij zag haar oog fonkelen en wist, dat hij gehoorzamen moest. Bij den negenden klop trok hij de deur reeds achter zich toe, maar bij den derden had hij nog eens den arm om haren hals geslagen, en bij den zevenden reeds een aantal kussen op haren mond gedrukt. Het meisje liet dit toe, maar zoo hij bij den negenden klop niet uit de kamer geweest was, zou men er op hebben kunnen wedden, dat de hamer, in plaats van hare lippen, hem hadden geantwoord.

Met behulp van de kamenier werd nu de kist opengeslagen; het deksel vloog er af, en de kamenier, zeker nog nieuwsgieriger dan de bruidegom naar het Parijsche kleedje, ligtte het graauwe linnen op. Daaronder lag *een zwart rouwkleed.*

Zij gaf een half gesmoorde gil. Juliëtta strekte den arm uit, maar eene poos bleef zij ademloos, met eenen half geopenden mond, als een steenen beeld staan. Het bloed vloog haar naar het hoofd, haar bewustzijn verliet haar, en zij zeeg naast de kist op den grond.

» Jezus Maria," riep het meisje, en liet het krippen kleedje op de onmagtige Juliëtta vallen, terwijl zij naar haar toevloog. Zij wist haar niet te helpen; zij liep de kamer uit, en in hare verbijstering wist zij de deur eerst niet te vinden, die zij zocht. Toen zij eindelijk het vertrek der oude tantes gevonden had en bij deze aanklopte, begrepen deze uit haar geroep, dat zij toch eens bij hare meesteres komen zouden en zien, dat zij haar kwam noodigen, om het fraaije bruidskleed te zien, en zelve bezig met zich te kleeden, antwoordden zij, dat het den tijd wel had, en zij hare meesteres maar moest gaan helpen. Zoo had niemand iets van het gebeurde vernomen.

Juliëtta was weder bijgekomen. Nog lag zij op de knieën en hield het kleed in de hand, staarde het aan en huiverde. » O die barbaren!" — Zij keerde het om, het was en bleef een rouwkleed, ook eene muts van zwart floers, zwarte handschoenen lagen er bij, alles wat tot eene volkomene rouwkleeding behoort. Zij drukte de hand aan het voorhoofd, dat scheen te willen barsten; vervolgens sprong zij op en haalde diep adem.

» Binnen!" riep zij het meisje toe, dat met een glas water op den drempel aarzelend was blijven staan, en sloot achter haar de deur toe.

» Barmhartige koningin des hemels, wat is dat?"

» Een misverstand, Francisca, anders niets."

» Wie heeft dat gedaan?"

» Hoe kunt gij zoo iets vragen? — Mijn broeder zond mij dikwijls uit Parijs fraaije, nieuwe kleederen, veel te prachtig voor deze stad. — De modehandelaarster, die hij daarmede belastte, heeft veel te doen, en hoe gemakkelijk gebeurt er dan eene verwisseling. Het bruidskleed ging naar Engeland en het rouwkleed naar Corsika.

» Als het maar niets beduidt!"

» Het mag niets beduiden. Onthoud het wel, Francisca! ik wil het niet. Ook mag niemand iets van het misverstand vernemen. Begrijpt gij mij, als er een woord over uwe lippen komt...."

Zwijgende gaf de kamenier een teeken, dat zij gehoorzamen zou. » Maar signora! in welk kleed wilt gij naar de kerk..."

» Van de laatste kleederen uit Parijs heb ik het witte nog nooit gedragen. Spoedig het zwarte in de kast en breng mij dat."

Huiverend nam de kamenier het rouwkleed op en hing het in de kast. Het witte kleed zag er nieuw en prachtig uit, als een pas gereed gemaakt bruidskleed. Toen haar toilet geëindigd en de kamenier vertrokken was, opende Juliëtta eene lade en haalde er een kleinen dolk uit. Zij beproefde de scherpte op haren vinger en zwaaide hem met een krachtigen arm door de lucht. Toen stak zij hem los in de scheede en verborg hem in haren boezem. » Zij zullen zich misrekend hebben, als zij dachten mij bang te maken."

De trouwing op het raadhuis was afgeloopen. Nooit had Romano Cavallo zijn naam met zulke fraaije trekken geschreven, die sierlijk die van zijne Juliëtta omsloten. Te gelijk onderteekenden zij een testament, waarbij zij elkander wederkeerig erfgenaam maakten. Romano had dit zoo verlangd.

» Waartoe dat?" vroeg Juliëtta. » Misschien om den haat en het vooroordeel onzer familiën uit den weg te ruimen?" — Zij had er niet tegen gestreefd, maar het evenmin goedgekeurd; de zaak kwam haar zeer onverschillig voor. Hoe kon eene bruid als Juliëtta, bij hare verloving, aan sterven en erven denken.

Maar op dezen dag schenen beide van rol verwisseld te hebben. In Romano's oogen straalde de bedwelming van eenen overgelukkige, die voor niets meer ooren, oogen of gevoel heeft. Zij had eene fiere houding aangenomen, die hare schoonheid misschien vermeerderde, maar niet de zachte bekoorlijkheid bezat, die anders haar voorkomen omgaf. Geen traan van aandoening parelde in hare oogleden, geen doek werd er aan hare oogen gebragt. Vlug, met mannelijke kracht had zij haren naam geschreven, de pen haren verloofde toegereikt, en terwijl hij schreef, stond zij als een waakzame beschermengel half nevens, half achter hem, terwijl zij haar fier gebiedend oog over de verzamelden in den achtergrond liet weiden.

De regter had opgemerkt, dat van de familie Samperi niet allen bij de plegtige handeling tegenwoordig waren. Antonio had zich wel bij den aanvang der handeling op het raadhuis vertoond; maar zich voor de onderteekening verwijderd. In het voorbijgaan had hij tot den regter van instructie gezegd: »Als men mij bij het collation mist, dan zult gij mijne verontschuldigingen wel willen uitdrukken. Bij eene verrigting, die mij van zoo nabij aangaat, die te gelijk, wat ik niet ontken, in menigerlei opzigt kwetsend voor mij is, moet ik als mensch mij aan de heilige plaats langer voorbereiden, om de noodige kalmte te verkrijgen en in de behoorlijke stemming te geraken."

Nog eens was hij teruggekeerd en had den regter bij de hand gevat. »Weeg mijne woorden niet op een goudschaaltje. Ik ben niet altijd mijzelven meester, als het mij voor het altaar voor den geest komt. Ik zal verzoening prediken, maar eenige verwijtingen, bestraffingen zullen mij ontvallen. Sla daar geen acht op."

»Waartoe deze voorzorg?" dacht de regter.

Ook in de zaal van den aanzienlijken man, waar de gasten zich thans verzamelden, was het wel vol, maar de Samperi's, die daar gemist werden, ontbraken ook hier, ja, zelfs van degenen, die zich op het raadhuis vertoond hadden, waren eenige weggebleven. De Cavallo's schenen er allen te zijn, in al de pracht en trotschheid op hunnen rijkdom. De heer des huizes, die zijne zalen voor de feestelingen geopend had en ververschingen liet ronddienen, was zelfs een, ofschoon verre, bloedverwant van den bruidegom.

De jonggehuwde vrouw, gelijk zij volgens de wet thans was, scheen in dezen kring geruster. Zij schertste zelfs met hare oude tantes, met haren schoonbroeder Michele Cavallo, die als cavaliere serviente op hare wenken vloog. Er waren zoovele aanzienlijke ambtenaren des konings aanwezig, de maire, de regter van instructie, de procureur-generaal; hunne aanwezigheid scheen haar een gevoel van veiligheid te geven. Maar een dezer aanzienlijke gasten moest zich verwijderen. De procureur-generaal fluisterde den regter in het oor:

»Eene zeer verdrietige zaak roept mij van hier. Zoo even is mij aangifte gedaan, dat Battista Samperi, een gevaarlijk persoon, tegen wien verscheidene aanklagten bestaan, zich in de stad vertoond heeft. Daar de aanwijzing schriftelijk en in den behoorlijken vorm geschied is, moet ik er werk van maken, en dat wel oogenblikkelijk. Ik wil niet hopen, dat de voor ons allen zoo gewenschte verzoeningsdag daardoor gestoord worde."

Men wilde juist van tafel opstaan, om den optogt naar de kerk te regelen, toen de deur openvloog en een jongen, met onbeschaamde, stoutmoedige houding, onder de opgesierde gasten trad, die, naar zijne kleeding te oordeelen, slechts op de vischmarkt of onder de bevolking der kaaijen behoorde. Hij was barrevoets, een gescheurde blaauwe mantel hing om zijne schouders, en eene roode visschersmuts zat schuin op zijn zwartgelokt hoofd. Maar was zijne kleeding te gering voor de verzamelde bruiloftsgasten, dit vergoedde de knaap door zijne vermetele houding en zijn uitdagenden blik. Op den drempel bleef hij staan, zag met honende blikken in het rond, en terwijl hij den mantel als een oud Romein over zijnen schouder wierp, riep hij met luider stem:

»Ik, Mattheo Samperi, zoon van Battista Samperi, moet u aanzeggen. en breng ter uwer kennis, aan u, die van het geslacht Cavallo zijt, dat de Samperi's zich van dit oogenblik af in acht zullen nemen voor u, en raden u, dat gij u in acht neemt voor hen, waar het ook zij."

Dit was de formule van oorlog uit den ouden tijd, de opzegging van vriendschap, van verdragen, van wapenstilstand, de aankondiging der bloedwraak, die voortaan tusschen de vijandelijke familiën woeden zou. Zoodra deze vreeselijke veeteaankondiging over den drempel van een huis klinkt — gewoonlijk wordt zij door een knaap in de schemering overgebragt, ten einde, zoo de zaak voor de regtbank kwam, het voor een kwade jongensstreek kon gelden — dan grijpt ontzetting alle leden der familie aan; onaangeraakt blijft de spijs op de tafel, de wijn in de glazen staan. De rust van den gelukkigste is verloren. Wie over de straat moet, gaat niet dan gewapend, hij voegt zich bij het gezelschap van anderen; als hij het land door moet, geschiedt dit niet dan verkleed, onder een anderen naam en langs omwegen. De rijkere sluit zich in zijn huis op, het wordt als eene vesting van leeftogt voorzien en bewaakt. Velen reizen buiten 's lands. De zwakke zoekt overal bescherming, behalve bij de wet.

Mattheo, de heraut die de veete in de vergadering aankondigde, was lang verdwenen, toen de aanwezigen zich van hunne ontsteltenis hersteld hadden. Wie van de Samperi's aanwezig was, verliet de zaal, de eene tante werd half in onmagt er uitgeleid. De Cavallo's traden bijeen, hunne oogen spraken meer nog dan hunne lippen; hunne handen grepen krampachtig naar de wapens. Romano was in de eerste opwelling van woede den bode nagevlogen; hij wist zelf niet waarom. Het was op de straat stil, slechts aan de markt stonden eenige ledigloopers te gapen. Hij haalde diep adem en vloog terug in de zaal.

Aller oogen waren op Juliëtta gevestigd. Zij was de eenigste Samperi in de zaal. In oude tijden zou men het, zoo niet verwacht, dan toch voor mogelijk gehouden hebben, dat de banden des bloeds ook bij eene beminnende vrouw meer invloed hadden dan die der liefde. Welligt dat eenigen van hen verwachtten, toen zij Romano de hand toereikte, dat zij tot hem zeggen zou: »Vaarwel, wij moeten scheiden."

Maar zij zeide: »Romano, mijn echtgenoot! ik ben geen Samperi meer. Mijne bloedverwanten hebben mij uitgestooten; voer mij in den kring der uwen; ik zal hunner waardig zijn."

Toen verhieven zich een aantal stemmen. Terwijl de een nog zijne verontwaardiging verklaarde, riep de ander, dat deze vermetelheid ongehoord was. De maire verklaarde, zoo het geen kwade jongensstreek was, zou de overheid met voorbeeldige gestrengheid tusschen beide treden en straffen.

Aan het zwijgen en het gefluister rondom hem had hij kunnen waarnemen, dat men daaraan geen groot gewigt hechtte. De aanwezigen streden onderling, of het in dezen staat van zaken raadzaam ware naar de kerk te gaan.

Juliëtta had gedurende dit geheele tooneel noch van kleur veranderd, noch een teeken van schrik en zwakheid gegeven. Strak had zij den aanzegger der veete aangestaard, ernstig daarna de verzamelden, en toen zij bij deze den moed scheen te missen, waarop zij gerekend had, fluisterde zij Michele Cavallo eenige woorden in. Deze drukte haar de hand en zeide: »Verlaat u op mij, mijne schoonzuster! mijn oog voor u en mijn arm voor Romano."

»Wat is er dan voorgevallen, mijne vrienden!" zeide zij, »dat gij aarzelt? Hoe, is onze verbindtenis niet waardig, dat haar de zegen der kerk bezegelt? Wilt gij onze vijanden wapenen in de handen geven, dat zij zeggen: het is geen ware echt, geen priester heeft hen ingezegend. Ik en Romano willen een waar huwelijk, ten spijt onzer vijanden. Naar de kerk, Romano! wat verhindert ons?"

Ook de regter, hoezeer hij ook voor de toekomst vreesde, achtte deze voorzorg overbodig. Hoe verbitterd en talrijk de tegenpartij ook wezen mogt, zij zouden waanzinnig moeten zijn, die op de markt van Ajaccio, onder de oogen van het openbaar gezag, een aanval op den trein van bruid en bruidegom hadden durven wagen. Juliëtta's woorden hadden op de aanwezigen een onbeschrijfelijken indruk gemaakt.

De weg naar de kerk was met bloemen bestrooid. Het volk juichte en zwaaide met de mutsen. »O, hoe schoon is zij," klonk het uit aller mond. De bedelaars ontvingen rijke giften, volgens landsgebruik. Geene verdachte beweging was te bemerken. Reeds naderden zij de hoofdkerk, aan wier portaal de pastoor Antonio, in zijn brevier lezende, hen stond af te wachten, en de koorkinderen stonden met kaarsen om hem heen. Hij hief juist een gezang aan, toen verscheidene barrevoeter monniken met hunne bussen voor het jonge paar traden.

»Voor de zielen der op zee verongelukten!" zeide een van ouderdom gebogen monnik met eenen langen grijzen baard. Terwijl Romano dieper in zijne beurs tastte — Juliëtta en Michele gingen aan de andere zijde — fonkelde een dolk in de hand des barrevoeters; op hetzelfde oogenblik vielen zijn baard en pij op den grond.

»Vendetta!" schreeuwde eene vreeselijke stem. »Dit voor Marco — dit voor zijn grafteeken — dit voor Juliëtta!" Van drie dolksteken doorboord, zeeg Romano Cavallo, zonder eenig geluid te geven, op den grond. De dolk bleef bij den laatsten stoot in zijne borst zitten. Juliëtta gaf een gil. Zij verhief zich krampachtig op de teenen, zij strekte de armen uit, hare oogen rolden den moordenaar na, die zich onder de groep van monniken gemengd had, maar daarop verliet haar hare kracht, zij stortte op het lijk, en kuste, den geliefden naam uitroepend, den laatsten zucht van zijne lippen.

Alles was het werk van een oogenblik. De moordenaar was reeds ontvlugt toen de versteende menigte tot bezinning kwam. De monniken, waaronder hij zich begeven had, waren waarschijnlijk zijne vermomde medestanders, althans dit geloofde men. Dit was te waarschijnlijker, omdat Michele Cavallo, die zijne oogen overal had, een dolk had zien flikkeren, maar toen hij zich wilde omwenden, hield een barrevoeter, dien hij een geldstuk gegeven had, zijne hand met beide handen vast, en drukte er, onder duizend verzekeringen van dankbaarheid, kussen op. Toen hij zich losgerukt had was het te laat.

Anderen, en daaronder de regter, zagen hoe op het oogenblik dat Romano neergestort was, en Juliëtta de armen naar den moordenaar uitstrekte, Antonio met den uitroep: »Help, help!" op de groepe toevloog. Door zijn driftig vooruitschieten waren, naar hunne meening, in het eerste oogenblik diegenen terug gehouden geworden, die den moordenaar hadden kunnen vervolgen. Middelerwijl riep Antonio, de armen omhoog heffende: »Grijpt den snooden moordenaar!" terwijl deze moordenaar toch bij zijne vlugt den geestelijke schier aangeroerd had moeten hebben. In de omstandigheid dat Battista — want deze was de moordenaar — door niemand gegrepen was, vond het volk niets opmerkelijks. Zelden wordt een bloedwreker op de daad gegrepen, omdat iemand dien het niet aangaat, zich daartoe niet geroepen voelt; en degenen die het aangaat weten wat hun te doen staat, en in den regel het ongaarne zien dat de justitie hun het werk uit de handen neemt.

Toen Antonio Juliëtta met hare rollende oogen voor zich zag, kromp hij ineen. Hij kon haar niet langer in de oogen zien, het schemerde hem voor de oogen, hij zeeg een der omstanders in de armen. Men geloofde niet dat het misleiding was.

Toen echter Juliëtta, wier wit kleed met bloed bevlekt was, zich weder had opgerigt en den dolk uit hare borst trekkende: »Wraak!" riep, trad Michele Cavallo aan hare zijde, en wrong haar

zacht het staal uit de handen, met de woorden: »Die komt mij toe, schoonzuster, ik ben de naaste."

Battista Samperi was de handen der geregtigheid ontvlugt; vermoedelijk gelukte het hem een zeilree liggend schip te bereiken. Maar de justitie was ditmaal buitengewoon werkzaam. Zulk een groot, openlijk, als het ware om haar te bespotten bedreven misdrijf mogt niet ongestraft voorbij gegaan worden. Er waren te veel aanwijzingen tegen Antonio Samperi, dat deze, zoo al niet als aanlegger, dan toch als medeweter en medestander van den vooroverlegden moord, werkzaam was geweest. Niets kon hem van de aanklagt en hechtenis bevrijden. De instructie der zaak had met bijzondere zorgvuldigheid plaats, nogtans waren de meeningen zeer verschillend of de jury het schuldig zou uitspreken.

Hij verdedigde zich met veel kalmte en bekwaamheid op elk bijzonder punt. Maar juist de scherpzinnigheid en geestkracht, waarmede hij op deze punten een kunstmatig tegenbewijs poogde te geven, leverde voor velen, voornamelijk voor onzen bekende, den regter, het zedelijk bewijs, dat hem het bewustzijn zijner onschuld ontbrak, dat hem eene moediger, vrijer taal in den mond zou gegeven hebben.

Onze bekende zat niet mede in de regtbank; daar hij als getuige was gedagvaard over de verdachte gesprekken, die Antonio op reis en later met hem gevoerd had. Juist tegen deze aanwijzingen verdedigde hij zich met bijzondere redekunstige bekwaamheid. Zelfs greep hij zijne Duitsche afkomst aan, waardoor hij, uit eene zijn landaard eigene neiging tot het wonderbare en geheimzinnige, uit enkele waarnemingen zielkundige besluiten trok, die in poezij en wijsbegeerte van waarde mogten zijn, maar voor geene crimineele regtbank behoorden, en niet mogten in aanmerking komen om daaruit de schuld van een aangeklaagde af te leiden.

Reeds geloofde men dat hij vrijgesproken zou worden. Maar eene omstandigheid was óf eerst later ontdekt, óf men had haar tot het laatste oogenblik bewaard. De los weg gedane vraag van den voorzitter: »Gij hebt uwe zuster het bruidskleed geschonken?" deed den aangeklaagde ontstellen. Hij beantwoordde haar kortaf met: »ja."

»Het was te Parijs besteld?"

»Ja."

»Het is in deze kist aangekomen?"

»De kist zal er wel zoo uitgezien hebben."

»Van welke kleur was het?"

»Ik herinner mij niet — niet duidelijk — het was het kleed dat mijne zuster op haren trouwdag droeg — hetzelfde kleed."

»Het is met het bloed van den vermoorde bevlekt geworden," zeide de voorzitter. »Echter heeft men de signora overgehaald, het dezen dag aan te trekken, om de identiteit te bewijzen. Zult gij met een gerust geweten het bloedige kleed kunnen aanschouwen?"

»Dat zal ik," antwoordde Antonio, doch sloeg de oogen neder.

Juliëtta trad van uit de getuigen te voorschijn, heden voor de eerste maal.

»Is het dit kleed?" vroeg de voorzitter.

»Ja," antwoordde Antonio, nog altijd den blik op den grond gevestigd.

»Zie het naauwkeuriger aan. Gij zoudt u kunnen bedriegen."

Antonio sloeg de oogen op. Juliëtta stond voor hem in het rouwkleed, van het hoofd tot de voeten in het zwart.

»Dit was het kleed, Antonio Samperi! dat gij uwe zuster voor hare trouwing zondt," zeide zij met eene stem, die als het doodsgelui te middernacht klonk. Hij was tegen dezen indruk niet bestand, en zou bewusteloos op den grond gevallen zijn, zoo niet de gendarmes hem hadden opgevangen.

»Ik heb mijn pligt vervuld," zeide de weduwe, »meer kunt gij van mij niet vorderen."

Eene huivering overviel de jury en de toeschouwers, toen zij vertrok. Zij had haren broeder — aan het doodvonnis overgeleverd.

De jury verklaarde hem schuldig.

Hier eindigt ons verhaal, althans de bronnen, waaruit wij het geput hebben. Het verder beloop daarvan blijve aan de verbeelding van onze lezers overgelaten.

VERSTROOIDHEID VAN GEDACHTEN.

Een Amerikaansch dagblad deelde onlangs, bij gelegenheid dat het den dood mededeelde van een lid van het congres, eenige staaltjes mede van de buitengewone verstrooidheid van gedachten, waarmede de overledene behebt was geweest.

Het was iets zeer gewoons, dat men hem zijn glas zag omroeren met zijne sigaar, terwijl hij het suikerlepeltje in den mond hield; ook had men hem meermalen in zijne studeerkamer gezien, terwijl hij, na met zijn pennemes het vuur te hebben opgerakeld, bezig was met den vuurpook zijne pen te versnijden.

Het was meermalen zijne gewoonte, zijne kleederen in zijn bed te leggen, terwijl hij zelf den nacht in de kleederkast doorbragt.

Toen eens zijn zoontje over honger klaagde en hem om een boterham verzocht, nam hij hem op zijne knie, nadat hij brood en boter gekregen had, maar boterde bij vergissing het hoofd des kinds, en zou, zoo niet gelukkig eene der dienstboden toegeschoten ware, het zeker den hals afgesneden hebben, eer hij bespeurd had, dat hij, in plaats van een brood, het hoofd van het jonge kind onder handen had.

CAYETANO, DE SMOKKELAAR.

Herinneringen van een bezoek aan de kusten der Stille Zuidzee.

De staat Sonora bevat in de grenzen van zijn uitgestrekt gebied slechts drie steden van eenige beteekenis; de eene, Guyamas, is belangrijk om hare haven; de andere, Hermosillo, als de stapelplaats van den handel, en de derde, Arispa, als de zetel der wetgevende magt. Hermosillo, het voormalige Pitec, en eertijds de hoofdstad van den staat, eer Arispa het dit voorregt ontnam, heeft thans nog eene bevolking van 7000 zielen. Deze voormalige hoofdstad van Sonora, welke op eene hooge vlakte gebouwd is, die naar den kant der zee, dat wil zeggen van het noorden naar het zuiden, zacht afhelt, ligt aan deze zijde veertig mijlen van de Stille Zuidzee; maar van het oosten naar het westen is zij naauwelijks vijftien mijlen van de golf van Californië verwijderd. Op deze zijde loopt de vlakte gelijkmatig tot aan de zee, waar hare steile oevers, aan wier voet de golven woedend breken, plotseling eindigen. Een smal kanaal scheidt het vasteland van een klein eiland, Tiburon of het Háaijeneiland geheeten, dat aan zijne oostkust eene niet zeer veilige ankerplaats heeft. In deze ligging kan Hermosillo zijne pakhuizen vullen met goederen, die op eene geoorloofde wijze van Guyamas komen, zoowel als met die, welke smokkelaars, die gewoon zijn tusschen klippen te varen, over de steile kust kunnen in brengen.

De smokkelhandel blijft voortduren, in weerwil van de strenge bepalingen van het congres, die aan deze afgelegene kusten nimmer worden opgevolgd. De eenigste verandering, die men verkregen heeft, bestaat daarin, dat terwijl vroeger de sluikhandel op klaarlichten dag, juist door hen, die er tegen waken moesten, op eene groote schaal gedreven werd, dit thans in het geheim geschiedt. Er was een tijd, waarop in eene zeehaven de tolbeambte aan den minister van financiën in Mexico altijd het volgende berigt verzond: »Heden is een schip, met hooi geladen, aangekomen. Deze lading heeft geen tol betaald, omdat zij bestemd is tot voeding voor de muildieren, die het schip zal uitvoeren. De passagiers aan boord hebben verklaard, dat zij alleen om verandering van lucht aan onze kusten gekomen zijn.” Behoeven wij te zeggen, dat deze passagiers, welke verandering van lucht zochten, eene rijke lading vergezelden, die geen accijns aan de schatkist betaalde. Alleen de haven- en bakengelden werden getrouw opgebragt en verrekend. De ministers konden zich te regt verwonderen over de vermaardheid der gezonde lucht, die zoovele reizigers in de stad lokte, maar niet minder zonderling was het, dat er volstrekt geen geld inkwam voor de uit te voeren muildieren, voor wier voeding men hooi uit Europa had medegebragt. De koopprijs der muildieren en andere altijd onvoorziene hindernissen verhinderden namelijk geregeld altijd, dat de koop tot stand kwam, grootelijks tot nadeel van de inkomsten der republiek, maar niet van de bijzondere kas der tolbeambten, die door deze zonderlinge ladingen spoedig rijk werden.

Altijd heeft in Mexico aan beide zeeën de sluikhandel het belangrijkste en bijkans eenigste inkomen van den staat, aan zijn voordeel dienstbaar gemaakt. Deze misdadige handel is daar niet, zoo als in Europa, in handen van eenige vermetele gelukzoekers. Uithoofde van den jammerlijken toestand der geldmiddelen, streeft ieder staatsdienaar er naar, zich op kosten van den staat, die hem niet betaalt, schadeloos te stellen. De troepen verlangen met groot geschreeuw hunne soldij, en de burgerlijke ambtenaren maken gemeene zaak met hen. De staat blijft doof, gelijk men wel denken kan, en nu tracht ieder zich op eene andere wijze een inkomen te verschaffen. De ontvanger geeft den visiteurs, de visiteurs geven den wachters, de wachters den dragers onbeperkte volmagt. En nu wordt, naarmate van de luim van den president of van de strengheid der pas uitgevaardigde wetten, de sluikhandel op klaarlichten dag in de havens, of des nachts op eenzame kusten gedreven. Ieder echter leent er middellijk of onmiddellijk de hand toe. Men begrijpt, dat in den tijd, waarin de parelvisscherij en schildpaddenvangst niet kan gedreven worden, de parelduikers en de visschers zeer voortreffelijke handlangers van de smokkelaars zijn.

Ik was in Hermosillo aangekomen, nadat ik onder groote bezwaren, de gloeijende woestenij, die zich van Guyamas tot aan deze stad uitstrekt, was doorgegaan. Het was kort voor Kerstijd, en ik had mij reeds acht dagen in de stad opgehouden, zonder een der brieven te kunnen afgeven, die ik van Guyamas had medegenomen. Op een avond, toen ik ze bezag, viel mij het opschrift van een dezer brieven in het oog, en ik kon mij niet herinneren wie mij dien medegegeven had. Er stond alleen op: »Al sennor don Cayetano!” Ik riep den bewoner van het huis, bij wien ik afgestegen was, omdat hij een Chinees was, en ik wist, dat zijne landslieden als koks en barbiers in eenen goeden naam staan. Van hem hoopte ik omtrent dezen Cayetano iets te vernemen.

»Ik ken hem anders niet,” antwoordde de Chinees, »dan dat ik dikwijls krokodilleneijeren en haaijenvinnen van hem koop, die ik gaarne eet, en die ik u ook eens zal voorzetten, zoodra Cayetano ze mij bezorgt. — Als gij wilt, zal ik hem den brief zenden.”

Ik nam dit gaarne aan. »En weet gij anders niet van hem?”

»Neen,” antwoordde de Chinees, »niets dan eene zonderlingheid, van welke ik heb hooren spreken; maar voor de waarheid waarvan ik niet insta, daar ik eerst sedert een half jaar hier in de stad woon. Men verzekert namelijk, dat sennor Cayetano den toon van den Cerro de la campana

(klokkenberg) (1) niet met bedaardheid kan hooren; deze toon brengt hem in drift, en als hij in drift geraakt, dan is hij.... dan is hij heel driftig. Dat is al wat ik weet."

De Chinees zeide dit als iemand, die vast besloten heeft geen woord meer te zeggen, en ik liet hem gaan. Eenige dagen later, toen ik er volstrekt niet meer aan dacht, bragt het toeval mij met den bedoelden persoon te zamen.

De stad Hermosillo bezit geene andere merkwaardigheden der natuur dan den Cerro de la campana, waarvan de Chinees gesproken had. Ik had dezen berg bezocht en de echo doen ontwaken; spoedig echter verveelde mij dit eentoonig vermaak, en ik zag omlaag naar de stad. De dag liep ten einde en de heuvelen verloren hunne blaauwachtige kleur. Het was de tijd, waarin de avondkoelte op de gloeijende hitte van den dag volgt. Toen ik den berg besteeg, waren de straten stil en ledig, gelijk de bedding van den Rio San Miguel. Thans echter begon Hermosillo levendiger te worden. Men was ijverig aan het maken van toebereidselen voor het Kersfeest. Hier en daar beschreven vuurpijlen lichtende bogen in de lucht; het roodachtige schijnsel van het harsachtige hout, dat op ijzeren drievoeten brandde, verlichtte reeds eenige plekken van den stroom; men hoorde het roepen der waterverkoopers en het gesuis van de volksmenigte, het klapperen der castagnetten en de klank der mandolinen. De stad ontwaakte uit hare sluimering, waarin zij sedert den morgen gelegen had.

Toen ik den Cerro verlaten had, en een straatje nabij denzelven doorging, hoorde ik in een laag huisje geld klinken, en ik vermoedde, dat ik voor een speelhuis stond. Ook bemerkte ik door de houten latten aan de vensters een groen kleed en spelers, die zwijgend om eene langwerpige tafel zaten. Om den tijd tot aan het avondmaal door te brengen, trad ik het huis binnen. Alle spelers schenen hunne geheele opmerkzaamheid op het spel gevestigd te hebben, want niemand sloeg op mijne komst eenige acht. Twee kaarsen, door duizenden motten omzweefd, wierpen haar flikkerend licht op ongeveer dertig personen, die in het lage vertrek bijeen waren. Alle gezigten schenen bedaard en onverschillig. Spelers en aanschouwers rookten met gelijke koelbloedigheid; ik mogt wel haast zeggen, met gelijke waardigheid. Alleen de kleeding maakte eenig onderscheid tusschen hen. Onder de spelers kon men leden van alle klassen der Mexicaansche maatschappij vinden; de toeschouwers bestonden echter grootendeels uit personen in eene grof katoenen kleeding, die de borst en armen bloot liet; de meesten hadden lange lidteekens, het gevolg van tweegevechten met het mes, en de gezigten hadden schier altemaal eene uitdrukking, daar een eerlijk man van huiveren kon.

Toen ik binnentrad was de opmerkzaamheid op twee spelers gevestigd. De een, die een strooheod en een fijn katoenen buis droeg, scheen mager te zijn; de andere krachtvolle, reusachtige man was ondanks de warmte met een grooten mantel met breede gouden tressen bekleed, en had een geruiten doek om het hoofd, welks tippen van onder zijn hoed, als een Andalusisch netje, op zijne schouders viel. De eerste keerde mij den rug toe, en ik kon zijn gelaat niet zien; de tweede, die tegenover de deur zat, had een vrij regelmatig gezigt, dat alleen door een lidteeken misvormd was, dat van het voorhoofd over de regterwang tot aan de kin liep. Deze speler en hij, die mij den rug toekeerde, speelden *monte*, gelijk overal in Mexico.

»Met uw verlof, heer senator!" zeide de speler met het lidteeken, terwijl hij de hand uitstak om eene handvol piasters bij diegene te leggen, die hij reeds op eene kaart gezet had, »als gij er niet tegen hebt, wil ik zelf afnemen."

»Met genoegen, mijn zoon!" antwoordde de ander, dien ik niet zien kon, »ik ben overtuigd, dat gij mij geluk aanbrengt." En hij gaf het spel kaarten, dat hij reeds in de hand hield, aan zijne tegenpartij over. Deze legde langzaam de afzonderlijke kaarten uiteen; maar zijne hand scheen te beven, schoon zijn gezigt onveranderd bleef.

»Zijt gij soms bevreesd, mijn zoon?" vroeg hem de senator.

Een ongeloovig lachje kwam bij deze woorden op het gelaat der toeschouwers.

»Waarlijk niet," antwoordde de reus, die zijne onrust vergeefs trachtte te verbergen, »maar ik weet niet, wie er thans juist vermaak in schept, den Cerro te laten klinken, en telkens als ik deze helsche muzijk hoor, geraken mijne hersenen in vreeselijke spanning."

Deze verklaring scheen op alle aanwezigen een diepen indruk te maken, want er ontstond dadelijk eene ledige ruimte om den speler, die uitdagend omzag, maar naar het scheen weldra zijne bedaardheid herkreeg. Ik begon te begrijpen, dat deze man niemand anders was dan de leverancier van krokodilleneijeren en haaijevinnen, waarvan de Chinees gesproken had, met een woord, Cayetano. De voorgewende zenuwachtige prikkelbaarheid bij een man als een Hercules, kon, naar ik meende, slechts eene belagchelijke inbeelding of iets werkelijk ontzettends zijn, zoo als de moorddadige invloed van den sirocco of levante in verscheidene streken van Andalusië.

»Schoppenaas voor u, senator! ik heb verloren," zeide Cayetano, en nam de sigaar, die hij op de groene tafel gelegd had, zoo bedaard in de hand, alsof het verlies, dat hij geleden had, hem niet aanging. Hij wilde opstaan, toen de senator hem eene handvol piasters, zonder te tellen, toeschoof en zeide: »Daar, beproef uw geluk op nieuw; maak geene complimenten, speel voort."

(1) De Cerro de la campana is een vrij hooge berg aan het einde der stad. Op zijne spits liggen ontzettend groote steenklompen, die bij den geringsten slag daarop een helderen metaalklank geven, even als eene gewone klok (van daar den naam), en die naar de rigting van den wind, op eenen verren afstand hoorbaar is.

Cayetano telde de piasters met de meeste oplettendheid.

»Lieve hemel," voegde de senator er bij, »gij behoeft u zoo naauw niet te bekommeren, hoeveel er zijn."

»Verschoon mij, heer senator! daarin stel ik meer belang dan gij denkt."

Terwijl Cayetano het geld telde, scheen hij ergens over na te denken.

»Gij denkt er zeker over, hoe gij uwe schuld aan mij zult afdoen?"

»Ik bereken, heer senator! dat ik vijftien piasters medegebragt heb, en daar gij er mij tweeëntwintig gegeven hebt, heb ik dus nog altijd zeven piasters verdiend, als ik er u niets van teruggeef."

Deze woorden verwekten een goedkeurend gelach in de zaal, waarmede de senator echter niet regt van harte instemde. Cayetano stond bedaard op, stak de piasters in zijn zak en ging heen. Toen de senator, want dit was de ander, hem verlegen nazag, wendde hij zich naar mijne zijde, en ik herinnerde mij, hem in Mexico gezien te hebben. Men weet, dat elk der verbondene staten een bijzonder congres en senaat heeft, en dat de afgevaardigden van deze beide kamers in de hoofdstad der republiek het zoogenaamde souvereine congres uitmaken.

Don Urbano (zoo wil ik hem noemen) werd rood, toen hij mij zag, want hij had een flaauw besef van onze denkbeelden van fatsoen en welvoegelijkheid. Snel stond hij op en kwam naar mij toe.

»Het zijn mijne kiezers," zeide hij, na de gewone pligtplegingen, als om zich te verontschuldigen.

»O zoo, uwe kiezers," zeide ik, en zag met verbazing de galgentroniën in het rond aan, »het schijnen zeer fatsoenlijke lieden."

»Ongetwijfeld, want zij zijn de talrijksten," zeide don Urbano.

»Dat belet u echter niet, hun hun geld af te winnen?"

»Men moet toch iets voor zijne kiezers doen," antwoordde de senator. »Gij weet misschien niet, dat een gevaarlijke mededinger mij de eer betwist, den staat op het souvereine congres te vertegenwoordigen?"

De senator sprak nog eenigen tijd met mij over zijne staatkundige plannen, en stelde zich vervolgens met Mexicaansche beleefdheid geheel te mijner beschikking, stelde mij voor, eene wandeling over de markt te maken, en ging met mij mede. De esplanade, die de Rio San Miguel overziet, en de uitgedroogde bedding van den stroom zelve zagen er bijzonder levendig uit. Ik heb reeds gezegd, dat het Kersfeest naderde. Hier en daar waren hutten van takken gebouwd, en de vuren, die op de ijzeren drievoeten brandden, verlichtten met hun rood flikkerend schijnsel hoopen van ooft en planken vol met verkwikkende dranken. In bonte kleederdragt woelde het volk dooreen. Aan den eenen kant dansten creolen bij het geklepper der castagnetten en mandolinen zedelooze fandango's; verderop volbragten Indianen hunne akelige dansen op het geluid van uitgeholde kalabassen met steentjes gevuld, en de zwaarmoedige liederen van hunne zangers, die nu en dan afgebroken werden door een wild krijgsgeschrei. In het vrolijk gewoel der Creoolsche dansers klonken deze geluiden, als de klaagtoonen der overwonnenen, en het krijgsgeschrei kon voor een kreet van wraakzucht gelden, die in de harten van onverbasterde volkeren nimmer uitgebluscht wordt. Ik deelde deze denkbeelden aan don Urbano mede.

»Het treurig overschot van volkeren, die vroeger zoo geducht waren, denkt er volstrekt niet aan, eene onafhankelijkheid te herkrijgen, welke zelfs hunne vaderen reeds vergeten hadden," zeide hij. »Gij kunt u echter nog eene naauwkeurige voorstelling maken van den Indiaan in al zijne fierheid en wildheid, als gij de Papagos-Indianen ziet. Zij vieren thans echter ook hun Kersfeest en wonen daarom onze feesten niet bij."

»Hoe," vroeg ik, »zijn zij Christenen?"

»Neen, maar door eene zonderlinge overeenkomst viert hun geloof de geboorte der zon op denzelfden tijd, als wij het Kersfeest. Ik zal de plegtigheid met een vreemdeling bijwonen, en als gij mij vergezellen wilt, zal ik u aan hem voorstellen; hij zal gaarne kennis met u maken. Ik heb van een opperhoofd der Papagos vrijgeleide ontvangen, en wij bekomen een gids, waarop wij ons kunnen verlaten."

De zaak was van dien aard, dat zij mij nieuwsgierig maakte, en ik nam het aanbod aan. Wij kwamen dus overeen, dat de senator en zijn medgezel mij den volgenden dag, den 24 December, zouden afhalen en dat wij vroeg zouden opbreken. Daarna scheidden wij, en ik begaf mij naar mijne woning.

Den volgenden morgen was ik met zonsopgang gereed te paard te stijgen, toen drie ruiters voor mijne deur stilhielden. De eerste was de senator, de tweede zijn vriend, dien hij mij als een Engelschman voorstelde, en in den derde herkende ik den speler met het lidteeken van den vorigen avond. Hij was de gids, die ons geleiden zou. Aan den vreemdeling vond ik iets opmerkelijks, hij sprak het Fransch zeer slecht en radbraakte het Spaansch op eene ongeloofelijke wijze; dit vond ik natuurlijk; maar hij had eene zoo donker bruine kleur en zulk een zuidelijk gelaat, dat dit een zeer langdurig verblijf scheen aan te duiden in landen, wier taal de Engelschman naauwelijks verstond.

Wij reden naar de lagunen heen. Onze gids, die stevig op een zeer schoon en krachtig paard zat, dat ongeduldig op het gebit knabbelde, reed eenige schreden voor ons uit.

»Gij kende dezen man dus reeds?" vroeg ik den senator.

»Iedereen kent hem hier," antwoordde don Urbano, »hij is van beroep een schildpadvanger, en

heeft overal bekenden, want door hem ontving ik een vrijgeleide, of liever verlof, de plegtigheid bij te wonen, welke wij dezen nacht bij de Papagos zullen zien, met wie wij overigens in vrede leven. Het zou mij veel te ver voeren, als ik u al zijne bekwaamheden wilde opsommen," voegde de senator er geheimvol bij, »en dan is hij ook een kiezer, die veel invloed heeft."

Dit laatste was voor don Urbano alles, en ik verwonderde mij nu niet meer, dat de senator zich den vorigen dag het vrij zonderling gedrag van zijn tegenstander had laten welgevallen.

Op den weg van Hermosillo naar het eiland Tiburon komt men aan den Rio San Miguel. Deze vloed is, naar gelang van het jaargetijde, een smal beekje, dat schier onbemerkt in zijne uitgestrekte bedding voortvloeit, of een onstuimige stroom, die geene plaats in zijne oevers vindt en zijne leemachtige golven in ontzettende lagunen uitstort, alvorens hij een meer vult, dat hij op zijnen weg ontmoet. Eenige dezer lagunen zien er uit als kristallen spiegels, anderen zijn met riet en biezen, en nog anderen met eene dikke korst van groene planten bedekt, die aan hunne bewegelijke oppervlakte een bedriegelijken schijn van vastheid geven. Een nevel zweeft gewoonlijk over deze moerassen en over het riet, dat altijd in beweging is, hetzij door den adem des winds, of door de bewegingen van de in het slijk wentelende kaaimans. Over dag is alles stil en eenzaam, maar als de zon ondergaat, als de lage heuvels, die boven deze stilstaande poelen uitsteken, allengs in den opkomenden nevel ondergaan, laten zich eenige dieren zien; een wild paard jaagt door het gras; een jaguar kruipt op den buik nader, om eene prooi te bespringen; een dorstig hert waagt zich vreesachtig aan den rand dezer savanna's; het ruikt den muskusreuk der alligators, en lescht dan zijnen dorst, terwijl het de ooren spitst en angstig voor zich heenziet. Slechts zwermen vogels storen nog door hun gekrijsch de stilte van deze eenzame plaats; maar zoodra de nacht invalt, komen zeldzame gestalten aan de oppervlakte dezer heldere wateren te voorschijn, of werken door den digten nevel van deze slijkerige poelen heen; akelige toonen stijgen uit de groene rietboschjes op, en deze toonen, die nu naar het geschrei van een pasgeboren kind, dan naar het brullen van woedende stieren gelijken, naar gelang de kaaimans, van wie ze komen, hunne paardrift, hunne klagten of hunne woede uitdrukken, vermengen zich met het akelige geklepper van de kinnebakken dezer dieren, die elkander uitdagen of antwoorden. Als men nu nog verder komt, dan verdooft eene geweldige stem al deze toonen: de stem des oceaans, die tegen de hooge oevers slaat.

Wij reden op eenen door de natuur gevormden vrij hoogen dam langs deze moerassen, en Cayetano was ons altijd vooruit, zoodat hij aan ons gesprek geen deel kon nemen. Op eens zag ik hem zijn paard aandrijven en den dam afrijden.

»Wat wil hij doen?" vroeg ik den senator verwonderd.

Don Urbano zag eerst opmerkzaam naar de lagunen, en toen antwoordde hij mij:

»Ziet gij daar omlaag, op eenigen afstand van de laatste lagune, een klein veld met riet? Dat riet beweegt zich, en zoo ik mij niet bedrieg; niet door den wind. Er zal een alligator liggen, en Cayetano, die zich verveelt, wil waarschijnlijk jagt op hem maken."

De weg, dien Cayetano nam, scheen deze verklaring in den beginne tegen te spreken, want in plaats van zich naar dat rietveld te begeven, verwijderde hij er zich van; op eens echter keerde hij zich snel links om, en joeg in galop in eene regte lijn naar de plaats, die de senator aangewezen had. De schreeuw, die hij gelijktijdig uitstiet, werd door een toornig gegrom beantwoord, en een ontzettende kaaiman keerde zich met al den spoed, dien de bouw van dit logge dier toelaat, naar de lagune toe, vanwaar zijn vijand hem den weg wilde afsnijden. De zwartachtige, schubbige rug van het dier was schier geheel en al met dik slijk bedekt, waaraan hier en daar biezen hingen. De kaaiman kwam op zijne vlugt ongeveer op tien schreden het paard van Cayetano voorbij; het edele dier steigerde verschrikt en wilde zijwaarts wegvlugten, maar het had met eenen bekwamen ruiter te doen; de sporen bragten het weldra weder op den regten weg, en op hetzelfde oogenblik viel de lazzo van gevlochten riemen, dien Cayetano wierp, op den kaaiman. Deze sperde een geweldigen muil op, die eer met palen dan met tanden gewapend scheen te zijn, en bij het vreeselijk gebrul, dat hij uitstiet, trilden onze paarden. De strik, die thans toetrok, sloot echter met geweld den open muil, en drong het gebrul als een dof gereutel tot diep in de keel terug. Een oogenblik scheen het afschuwelijke dier in tweestrijd, of het zich op zijnen vijand zou storten of naar de poel keeren. De vrees dreef hem tot het laatste, maar Cayetano had het einde van zijn lazzo driemaal om zijn hoogen zadelknop geslagen, en de kracht van het paard woog tegen die van den kaaiman op. Eenige minuten lang trokken de beide dieren met de grootste inspanning naar verschillende kanten. De alligator drukte woedend zijne pooten in den weeken grond, dien de hoeven van het paard doorploegden. Eene korte stilte had er plaats, gedurende welke wij alleen het kletteren der ijzeren sporen op de zijden van het paard en het geklepper der schubben op den staart van den alligator hoorden. Tweemaal hief eene onwederstaanbare kracht het paard op de achterpooten omhoog, en tweemaal zag men van den met geweld omhooggetrokken alligator, den buik die den angst en de woede eene violetkleur hadden gegeven. Eene laatste en wanhopige inspanning hief eindelijk het paard ten derdenmale omhoog, zoodat het bijkans met zijn ruiter achteroversloeg, toen plotseling de buikriem brak. Het stond met Cayetano veeg geschapen; zijn vijand moest hem

met den zadel voortsleuren, zonder dat wij hem konden helpen. De senator verbleekte bij het gevaar, waaraan zijn veelvermogende kiezer blootstond; ik zelf kon een angstkreet niet onderdrukken. Cayetano echter vatte, met de snelheid van eene gedachte, toen de zadel onder hem week, de manen van zijn paard, hief zich, gelijk onze kunstrijders doen, op de handen omhoog, en bleef zoo door een wonder van kracht en bedrevenheid in de rijkunst op den rug van zijn ontzadeld paard zitten.

»Bravo!" riep de senator, terwijl hij juichend zijn hoed in de lucht wierp.

De alligator, die waarschijnlijk dacht, dat zijne tegenpartij bezweken was, draaide zich langzaam om, nadat hij zich van den worgenden strik had bevrijd, om op hem aan te vallen, maar het paard was met een paar sprongen buiten zijn bereik, en het monster plompte in het water, dat hoog over hem heensloeg. Cayetano balde de vuist tegen den poel, steeg toen van het paard, herstelde den gebroken buikriem zoo goed als mogelijk was en sprong toen op nieuw in den zadel.

»Caramba!" zeide de senator tot hem, »wat dacht gij wel?"

»Mijne zenuwen waren in spanning," antwoordde Cayetano.

De senator liet dit antwoord gelden, en wij vervolgden onzen weg.

Na een half uur ongeveer zeide Cayetano tot mij: »Ziet gij die hutten in de verte, en het bosch, dat zich als eene donkere streep aan den gezigteinder uitstrekt, dat is het doel onzer reis, en wij zullen juist te regter tijd komen, om niets van de plegtigheid te verzuimen, namelijk tegen zonsondergang."

In het midden van eene uitgestrekte vlakte, die aan drie zijden van eene keten lage heuvels, en aan de vierde van een digt bosch ingesloten is, ligt een van de grootste dorpen der Papagos, dat uit ongeveer honderd hutten met platte daken bestaat, die aan de oevers van eene beek staan, die het in twee schier gelijke rijen deelt. Toen wij in het dorp kwamen, scheen dit geheel verlaten. De zon ging in de dikke dampen der afgelegene poelen onder en liet slechts een mat licht vallen op deze hoop hutten, die met buffelhuiden gesloten waren, welke langzaam door den avondwind heen en weder bewogen werden. Deze wind scheen van tijd tot tijd ook zonderlinge geluiden aan te voeren, die uit het nabijliggende bosch kwamen. Ik vroeg Cayetano naar deze zonderlinge geluiden.

»Gij zult die dadelijk leeren kennen," zeide hij. »Wij kunnen tot aan den zoom van het bosch rijden, waar wij afstijgen en den nacht doorbrengen zullen. De nieuwsgierigheid zal u wel een groot deel van den nacht wakker houden."

Wij vervolgden onzen weg tot aan de aangeduide plaats. Hier werden de toonen, die ik mij niet verklaren kon, duidelijker, en een oorverdoovend getier verraste mij. Het was het brullen van den leeuw, het gehuil van den jaguar, het gebrom van den beer, het loeijen van den stier, en duizend verwarde toonen, die onder het bladerrijk gewelf ineensmolten, terwijl van boven af het gekrijsch der roofvogels, het klagend gesteen der nachtvogels en de vrolijke toonen van den spotvogel zich daarmede vereenigden, die alle geluiden achtervolgens nabootste. Weldra echter klonken twee kort uitgestooten geluiden, die uit de geweldige longen van eenen Afrikaanschen leeuw schenen te komen, boven al het geraas uit, en na deze geluiden van den koning des wouds werd alles stil. Toen deed, in de algemeene stilte, eene stem, eene menschelijke stem eenige woorden hooren, die wij niet verstonden.

Terwijl wij van het paard stegen, zeide onze gids: »Ik zal mij aan de voorposten bekend maken; verroert u niet voor ik terugkom, en maakt geen gedruisch, wat gij ook zien moogt; er is geen gevaar bij; de dieren, die gij hier zult aantreffen, zijn eerlijke Papagos."

Met deze woorden trad Cayetano het bosch in, waar wij hem weldra uit het oog verloren. De nacht was inmiddels ingevallen, en wij konden niets meer onderscheiden, toen plotseling onderscheidene vuren, die plotseling als door tooverij op eens ontvlamden, de duisternis verdreven en zonderlinge tafereelen zigtbaar deden worden, die de droomen van een verbijsterd brein schenen te verwezenlijken. Onder de digtbijeenstaande boomstammen, die in het schijnsel der vuren er als zuilen van rood gloeijend ijzer uitzagen, en onder een gewelf van rook, die uit alle openingen van het gebladerte optrok, bewogen zich groepen van zonderlinge dieren naar alle rigtingen. Men had zich kunnen verbeelden, in de eerste dagen der schepping verplaatst te zijn, toen er nog geen strijd tusschen de verschillende diergeslachten bestond. Voor hen, die niet weten hoever de Indianen het gebragt hebben in de kunst, zich als dieren te verkleeden en die na te bootsen, zou de misleiding en begoocheling onbeschrijfelijk zijn geweest. Alleen waren de vogelen, die boven op de boomen door de vlammen verlicht werden, te reusachtig om tot de wezenlijkheid te behooren. Op het oogenblik dat de Engelschman en ik dit schouwspel met verbazing aanstaarden, kwam onze gids terug.

»Alles gaat goed," zeide hij. »Gij zult nu het avondmaal mede aanschouwen, voor hetwelk de Indiaansche vrouwen reeds vooraf de noodige spijzen gereed gemaakt hebben."

Naauwelijks had onze gids dit gezegd, of op nieuw liet zich dezelfde stem hooren, die vroeger stilte geboden had.

»Wat zegt deze stem?" vroeg ik aan Cayetano.

»De zonen der bosschen," antwoordde hij, »zullen den grooten geest, ieder in zijne taal, danken voor de spijzen, die hij hen toezendt."

De verschrikkelijkste uitboezeming, die ooit een menschelijk oor vernomen heeft, barstte op eens los in allerlei gehuil, gefluit, geblaf en gekrijsch, en alle geluiden, die de natuur aan de dieren gegeven heeft. Daarop vielen allen op hun voedsel

aan, en behielden daarbij getrouw de manieren in het oog van die dieren, welke zij voorstelden, terwijl de vogels van de boomen afkwamen, op wier takken zij gezeten hadden. Toen de maaltijd afgeloopen was, strekten zich al de Indianen bij de vuren uit, ook de vogels, die in de avondkoelte op de boomen geheel verstijfd moesten zijn.

»Wij zullen hun voorbeeld volgen," zeide onze gids.

Cayetano sloeg vuur en stak een stapel hout, dat hij bijeengezocht had, in brand, waarna wij onzen mondvoorraad opzochten en met grooten eetlust daarop aanvielen. Allengs werd het stiller, de nacht viel in en nog lang verlichtten de vuren, eer zij uitgingen, een der zonderlingste tooneelen, die men zien kon; vervolgens omgaf de duisternis allengs het woud en deszelfs wilde bewoners.

»Nu kunt gij gaan slapen," zeide Cayetano tot ons, »ik zal u wekken, als het tijd is, om het einde der plegtigheid te zien."

Ik was doodmoede, legde mij neder en volgde zeer spoedig den raad van Cayetano. Eenigen tijd voor de morgenschemering wekte onze gids ons. Het leven scheen in het stille bosch zijn gewonen loop te nemen. Gestalten, die men slechts onduidelijk zien kon, liepen heen en weder; van lieverlede stonden de Indianen op en verlieten, op het geroep van hun opperhoofd, dat gedeelte van het bosch, waarin zij den nacht hadden doorgebragt.

»Op, heeren!" zeide Cayetano, »wij moeten hen volgen; er is nog wat merkwaardigs te zien."

Het eerste morgenkrieken verlichtte het bosch, toen de Indianen aan den zoom van eene kleine opene plek kwamen, die van alle kanten door stekelachtige boomen ingesloten was. Hier boven staken boomen, waarvan de takken afgehouwen waren, als pilaren uit. Het struikgewas aan den zoom leverde ons eene uitmuntende plaats op, om alles te zien en te hooren, zonder zelf gezien te worden.

Boven deze pilaren of boomen breidde zich een gehemelte uit van ineengewerkte boomwol, die de geheele ruimte als met eene half doorschijnende wolk bedekte. Onder dit dak hield de stam halt. Allen verschenen nog in de verkleeding van den vorigen nacht, en het gezigt van de dooreengemengde huiden en vederen had iets ontzettends bij het flaauwe schemerlicht van den morgen. De ochtendwind ruischte door het loof en deed het ligte dak, dat allen bedekte, schudden. De eerste lichtstralen flikkerden aan den hemel in het oosten, achter de bergen, die boven het bosch uitstaken, in hetwelk de duisternis van lieverlede verdween. Te midden van de stilte der natuur werd een loflied in langzame maat aangeheven; vervolgens kwamen de stemmen nader, zonder dat men zelfs het dorre loof onder de voeten der zangeressen hoorde kraken; want te regt vermoedde ik, dat slechts vrouwelijke stemmen deze zachte weeke toonen konden voortbrengen. En werkelijk verschenen spoedig de vrouwen met dien zachten veerkrachtigen tred, welke alleen de Indiaansche vrouwen eigen is, en plaatsten zich tegenover de mannen, waar zij, steeds doorzingend, onbewegelijk bleven staan. Een sluijer van boomwollen stof bedekte haar gelaat en viel in plooijen tot op haren gordel. Slechts weinige droegen op haar hoofd biezen korven met afgeplukte bloemen.

Het opperhoofd van den stam, die met eene leeuwenhuid bekleed was, wenkte daarop, en na eenige oogenblikken werd het gezang door eene diepe stilte vervangen. Het opperhoofd nam daarna uit de hand van eenen reusachtigen aap een brandende fakkel, trad aan het eene einde der vrije ruimte, keerde zich naar het oosten en bleef, met de oogen op den top van het gebergte gevestigd, onbewegelijk staan. De lucht achter het gebergte kleurde zich spoedig met een helder rood, dat in purper overging. Op dit oogenblik hief de leeuw den fakkel op en bragt dien aan het boomwollen dak, dat zich boven zijn hoofd uitstrekte. Het losse weefsel ontvlamde dadelijk, en de vlam verspreidde, op het oogenblik, waarin de laatste duisternis van den nacht nog niet geheel geweken was, een verblindend helder schijnsel. Binnen weinige oogenblikken was het dak verteerd en had het gras met zwarte vlokken bestrooid. Inmiddels was de zon opgegaan, en toen de laatste vonken uitgegloord hadden, verlichtte zij reeds alle voorwerpen.

Nu wierp het opperhoofd zijne leeuwenhuid af en vertoonde den omstanders zijn kalm, fier gelaat. Hij stak zijne hand naar het overschot van het verbrande dak uit, en hield met eene plegtige stem eene aanspraak, die ons Cayetano ongeveer op de volgende wijze vertolkte:

»Wie van ons kan zeggen, hoeveel jaren er verloopen zijn, sedert de groote Geest de zon, op een dag als deze, geschapen heeft? Onze vaderen waren niet in staat ze te tellen; maar zoo als het vuur deze boomwol verteerd heeft, zoo heeft de zon de duisternis verdreven, die de aarde bedekte, terwijl hare warmte leven gaf aan hetgeen dood was, en haar licht het levende volmaakter deed worden; door haar zijn de dieren tot menschen geworden."

Alle Indianen legden nu, op het voorbeeld van hun opperhoofd, hunne verkleeding af, de dieren werden weder menschelijke gedaanten; vrolijke gezangen kwamen in mannelijke toonen uit deze wilde keelen, en de liefelijkste vrouwenstemmen wisselden die der mannen af, terwijl zij de bloemen uit hare manden rondstrooiden.

De godsdienstige plegtigheid was geëindigd; ik zou echter een nog veel indrukwekkender tooneel bijwonen. Op een wenk van het opperhoofd omarmden alle Indianen elkander, en op elks gelaat stond openhartigheid en braafheid te lezen. Slechts twee mannen zagen elkander wrevelig aan. Dit ontsnapte het opperhoofd niet, die het voorhoofd rimpelde en tot de beide Indianen eene korte vermaning rigtte. Zij antwoordden met gemor. Nu nam het

opperhoofd eene stelling, waarbij hij het noorden aan zijne regter- en het zuiden aan zijne linkerhand had, strekte plegtig de armen uit, en sprak met de plegtige stem, waarmede hij den vorigen nacht het eerst stilte geboden had, de volgende woorden:

»Onze vaderen hebben gezegd: twee vijanden mogen niet in één dorp leven; de oneenige Indianen worden de slaven der blanken; de haat tusschen twee Papagos is ballingschap."

De haat, die de beide wilden scheidde, moest zeer hevig zijn, want bij geen van beiden was eenig gebaar, eenig blijk van berouw zigtbaar. Het opperhoofd echter vervolgde:

»Het dorp der Papagos van het westen kan de hutten van twee vijanden niet bevatten; het is te klein. Beide moeten het verlaten; onze broeders in het noorden zullen den een, onze broeders in het zuiden zullen den ander opnemen. Zij zullen gaan, tot deze bergen en deze wouden tusschen hunne vijandschap liggen. Wat onze vaderen gedaan hebben, was welgedaan; vertrekt!"

Eene diepe stilte volgde op deze woorden. De beide vijanden bogen het hoofd voor deze uitspraak der Indiaansche geregtigheid; zij hadden voorzien, dat, volgens de zeden huns volks, de verbanning tegen hen zou worden uitgesproken. Geen van beide nam het woord op, om zich te verdedigen; maar in de rijen der vrouwen hoorde men snikken, want ook twee van haar zouden het dorp verlaten, waarin zij geboren waren. De uitvoering volgde oogenblikkelijk op het vonnis. Een Indiaan bragt de paarden der beide tegenstanders aan, en gaf hun hunnen boog, hunne pijlen en hunnen macana (knods). Bovendien ontvingen zij uit handen van het opperhoofd ieder eene zonderling beschilderde pijl, die hen tot paspoort en tot inlijving in den stam, waartoe zij van nu af aan behoorden, moest strekken; vervolgens wenkte het opperhoofd hen, en haalde, ten teeken van droefheid, de plooijen van zijne deken over zijn hoofd. De beide Papagos stegen te paard, zonder dat hun gelaat de aandoeningen te kennen gaf, die hen ongetwijfeld bezielden. Zij verwijderden zich langzaam in eene tegenovergestelde rigting, terwijl hunne treurige gehoorzame gezellinnen te voet, in den zonnegloed, den zoo langen en vermoeijenden weg in de ballingschap aanvingen. De stilte, die op dit oogenblik onder de ontroerde Indianen heerschte, maakte het ons mogelijk, zelfs het geringste gedruisch te hooren, dat het ontwaken der natuur in de Amerikaansche bosschen te kennen geeft. Alles droeg er toe bij, om de majesteit van dit zonderlinge tooneel te verhoogen. Deze eenvoudige, van hunne voorvaderen ontleende geregtigheid, die hare uitspraken onder den vrijen hemel deed, toonde ons het Indiaansche leven van eene zijde, die ik, naar de vermommingen van den nacht, niet verwacht had.

Wij verwijderden ons thans uit onzen schuilhoek, en keerden naar de plaats terug, waar wij onze paarden vastgebonden hadden. Daarop sloegen wij den terugweg naar Hermosillo in. Op de plaats, waar het pad, langs hetwelk wij ons naar de Papagos begeven hadden, zich vereenigde met dat, hetwelk naar de zee en het Haaijeneiland voerde, hield Cayetano stil.

»Ik geloof, dat de heeren mijne diensten thans niet verder noodig hebben," zeide hij, »en gij zult mij dus toestaan, u hier te verlaten."

De senator had er niets tegen, en Cayetano vervolgde, terwijl hij zich tot mij wendde:

»Als gij mij noodig mogt hebben, de eerste hut, die gij honderd schreden van hier naar den zeekant toe vindt, is de mijne; daar woon ik, als de zaken van den staat mij niet naar Hermosillo roepen. Als vriend van don Urbano zult gij mij altijd welkom zijn, en zeg aan den Chinees Vicente, dat het mijne schuld niet is, dat ik hem geene krokodillenstaart heb medegebragt. Vaarwel."

Cayetano gaf zijn paard de sporen en verwijderde zich in galop.

»Zou hij gelooven, dat ik hem noodig kon hebben, om bij uwe verkiezing als mededinger op te treden?" vroeg ik aan don Urbano, toen wij onzen gids uit het oog hadden verloren, »of denkt hij, dat ik mij even als mijn Chinesche huisheer, om krokodilleneijeren tot hem zal wenden?"

»Neen," antwoordde de senator, »maar als gij eenige baren zilver zonder uitvoerbiljet aan boord hebt te brengen, dan bezorgt Cayetano dit."

»Hij drijft dus smokkelhandel?"

»Stil!" antwoordde de senator lagchende, »gij moet dat woord niet uitspreken in het-bijzijn van een lid van het souverein congres. Ik heb mede voor maatregelen tegen den sluikhandel gestemd. Hij drijft dien, zoo als gij zegt, en wel soms op eene zeer eigenaardige wijze."

»Ik zou wel eens willen hooren," zeide ik, »nu hij er toch niet bij is, waarom hij den Cerro niet kan hooren klinken zonder te beven."

Don Urbano wilde er zich niet over uitlaten.

»Ik kan u omtrent Cayetano niets zekers zeggen," antwoordde hij, »overigens zijn er geheimen, die het gevaarlijk is te kennen."

»Gij maakt mijne nieuwsgierigheid niet weinig gaande; maar daar gij geen lust schijnt te hebben, mij iets te zeggen, zal Cayetano zelf het mij misschien wel vertellen."

De senator schudde het hoofd, alsof hij van het tegendeel zeker was.

»Vraag hem daar niet naar, als ik u een raad mag geven," zeide hij, »ja, al zou hij u uit zich zelven aanbieden, de zaak te verhalen, luister dan niet naar zijne woorden; want Cayetano is er de man wel naar, om u het geheim, dat hij u toevertrouwt, ook weder te verzegelen."

Don Urbano maakte door een veelzeggend gebaar zijne bedoeling duidelijk, en voegde er bij:

»Ten minste als er een geheim in het spel is. Als gij hem bezoekt, denk dan aan mijnen raad, maar vergeet vooral niet, dat ik u niets gezegd heb en ook niets weet."

Ik geloofde niet verder bij hem te moeten aan-

dringen, en wij gingen in Hermosillo van elkander af. Bij mijne bezigheden vergat ik Cayetano spoedig, in weerwil van de groote nieuwsgierigheid, die hij bij mij verwekt had. De Engelschman van zijnen kant leefde in Hermosillo zoo afgezonderd, dat ik hem in veertien dagen geene enkele maal te zien had kunnen krijgen. Hij had een winkel, waarin hij alleen zonder een bediende verkocht, en van tijd tot tijd bleef deze winkel verscheidene dagen achtereen gesloten, zonder dat iemand iets wist van de reden der afwezigheid van den eigenaar of hoe lang die duren zou. Gedurende eene zoodanige afwezigheid besloot ik op een dag, dat ik geene bezigheden had, mijn ochtendrid, dien ik elken morgen deed, tot aan de hut van Cayetano uit te strekken. De ruwe kaaimanvanger was mij weder in de gedachten gekomen; ik dacht thans zonder eenige opgewektheid der verbeelding aan hem. De hut van Cayetano was mij een doel voor mijn weg, meer niets. Ik had bijkans vijf mijlen af te leggen, om haar te bereiken; maar vijf mijlen legt men met de paarden, die men hier heeft, zeer goed in twee uren af. Ik sloeg dus die rigting in en kwam spoedig bij de plek, waar de weg zich in tweeën scheidt en Cayetano afscheid van ons genomen had. Na eenige minuten ontdekte ik de hut van den schildpaddenvanger. Zij had een plat dak, de wanden bestonden uit stammen van palmboomen, wier tusschenruimten met leem en paardehaar toegemaakt waren, in welk mengsel ik hier en daar groote parelmosselen ingezet zag, die in de zonnestralen schitterden en flonkerden. Twee tamarindeboomen wierpen hunne schaduw over de hut. Op eenigen afstand breidde een meer zijn helderen waterspiegel uit. De hut zou in deze lagchende eenzaamheid onbewoond geschenen hebben, zoo niet een ligte rookzuil tusschen de tamarindeboomen opgestegen ware. Geen gedruisch liet zich hooren, dan het welluidende gesuis van het riet in het meer, dat flaauw door een zacht koeltje bewogen werd, en het knabbelen van een paard, dat in eene kleine omheining zijn voeder maïs at. Ik herkende het paard van Cayetano.

De deur van de hut stond slechts aan. Zonder af te stijgen reed ik tot aan den drempel en gaf mijne komst te kennen met de gewone begroeting: »Ave Maria purissima."

»Sine peccado concibida," antwoordde eene stem, welke die van Cayetano was. Te gelijker tijd begroetten onze paarden elkander met een vrolijk gebriesch. Ik steeg af en trad de hut binnen. Koeken van maïsmeel lagen op gloeijende kolen te bakken of liever te verkolen, naast eenige stukken gedroogd vleesch, die aan het vuur sisten. Eenige schreden van daar zat Cayetano op eenen stoel van bamboes eenige harpoenen schoon te maken, zoo als lieden van zijn beroep gebruiken.

»O, zijt gij het?" zeide hij, zonder zijn werk te staken. »Welkom in mijne hut! Gij ziet, ik ben aan mijn ontbijt bezig. Wilt gij mij de eer bewijzen daaraan deel te nemen?"

Ik begreep, dit beleefde aanbod, dat mij juist niet zeer uitlokkend voorkwam, te moeten afslaan en zeide, dat ik reeds ontbeten had.

»Ik had u slechts een geringen maaltijd voor te zetten," zeide Cayetano, »maar het geschiedde met een goed hart; met uw verlof zal ik hem alleen nemen."

Het inwendige der hut was armoedig en kaal; onder de netten echter, gelijk die waarvan de parelvisschers zich bedienen, onder de harpoenen en andere gereedschappen, die aan de muren hingen, was een voorwerp, dat mijne opmerkzaamheid bijzonder opwekte. Het was eene soort van kamizool of wambuis, waaraan op gelijken afstand drie geweldig groote zakken waren.

»Gij zult het vergeven," zeide ik na eene korte stilte, »dat een reiziger nieuwsgierig is, en u vraagt, waartoe deze soort van harnas u dienen kan?"

»Dat zal ik u zeggen," antwoordde Cayetano. »Vroeger bragten wij op klaarlichten dag, op alle uren, met behulp van de tolbeambten zelve, zilveren baren aan boord, in weerwil van de wetten, die den uitvoer verbieden. Thans zijn de ambtenaren zoo inschikkelijk niet meer en men kan op hen niet rekenen. Daarom heb ik dat wambuis noodig. Als ik in ieder der zakken eene baar steek, en dan mijn mantel omsla, kan ik voor den neus der tolbeambten in mijne boot gaan en ieder hunner vriendschappelijk de hand geven, zonder dat mij een last schijnt te hinderen, waaronder een man van gewone kracht zou nederzijgen. Zoo zijn tien togten genoeg, om dertigduizend piasters op een schip te brengen, zonder dat ik de winst met iemand behoef te deelen. Dat is voor mij eene vermeerdering van mijne inkomsten, waarvoor ik don Urbano, den senator, te danken heb."

»Gij hebt in hem een zeer welwillend begunstiger," zeide ik; »maar hoe kon hij u die dienst bewijzen?"

»Zeer eenvoudig en op eene hem allezins passende wijze. Op zekeren dag sprak hij in het congres zoo juist en zoo krachtig over den sluikhandel, die op onze kusten gedreven werd, dat hij grooten indruk maakte. Niemand is in die zaken bedrevener dan hij."

»Vermoedelijk had hij goede redenen om zoo te spreken."

»Hij sprak zoo goed," vervolgde Cayetano; »dat het congres strenge wetten uitvaardigde."

»Maar het is toch zonderling, tegen den sluikhandel en ten voordeele der sluikhandelaars te spreken," voerde ik hem te gemoet.

»Iedereen was tevreden," antwoordde Cayetano, »de leden van het congres, dat zij een misbruik gestuit, onze representant, dat hij zich grootere voordeelen verworven had, door zich van zijne mededingers te ontslaan, en wij, zijne helpers, omdat wij hooger betaald worden. Ja, mijnheer! men mag zich gelukkig achten, als men zulke afgevaardigden heeft."

Nadat hij de overblijfselen van zijn eenvoudig ontbijt met den voet weggestooten had, hing de sluiker de harpoen, die hij naast zich gelegd had, bij de overige gereedschappen aan den wand. Nu zag ik ook voor de eerste maal een paar blaauw zijden schoentjes, die, naar hunne kleinheid te oordeelen, de voetjes der vrouw, die hen gedragen had, geene oneer moesten hebben aangedaan. Roestkleurige vlekken hadden wel den glans der zijde verdoofd, op den een in kleine droppels, op den ander in eene breede vlek. Op het oogenblik, dat ik deze sporen van eene teedere of bloedige herinnering beschouwde, hoorde ik paardengetrappel naar de zijde der stad, en eenige minuten later stegen twee mannen aan de deur der hut af. Beide traden binnen; de een was mij onbekend; de andere, die een baard van acht dagen oud, bestoven kleederen en een langen regten degen droeg, was mijn onzigtbare Engelschman. Cayetano veranderde bij het zien der vreemdelingen van kleur en zijne leden trilden, alsof hij den toon van den Cerro gehoord had. Hij herstelde zich echter spoedig. De Engelschman groette mij vriendelijk, zonder, naar het scheen, zich over mijne tegenwoordigheid te verwonderen, en zeide tot Cayetano:

»De schoener moet heden op de reede van het Haaijeneiland liggen; ik heb gelden aan boord te brengen, en heb u noodig; want ik heb reden, om te gelooven, dat er eene aangift van mij gedaan is. Misschien hebben wij met tolbeambten te doen."

»Des te beter," antwoordde Cayetano, terwijl hij zijne krachtige ledematen uitrekte. »Een weinigje beweging is juist wat ik noodig heb."

Daarop nam hij zijn wambuis met de groote zakken en zijne harpoen van den wand, en ging naar buiten, om zijn paard te zadelen.

»Als gij niets beters te doen hebt," zeide de Engelschman, »kunt gij ons vergezellen, als gij wilt; gij zult, zonder u in het minst aan gevaar bloot te stellen, een landschap zien, dat u nog onbekend is, en mij tevens van nut kunnen zijn. Ik heb het losgeld van een onderkoning bij mij."

Ik had reeds te veel van de avontuurlijke ondernemingen der sluikhandelaars gehoord, om niet dadelijk zijn aanbod aan te nemen. Wij stegen spoedig te paard. Een naar het scheen vrij zwaar beladen muildier werd aan den zadel van den onbekende vastgemaakt. De Engelschman had zich, buiten de sabel die hij droeg, nog van een paar pistolen voorzien, die in zijne holsters zaten. Ik moet bekennen, dat hij met zijn langen baard, zijne bestovene kleeding en zijne wapens naauwelijks te herkennen was. Wij braken op. Het was ongeveer vijf ure in den namiddag, toen wij een dof geruisch vernamen. Ofschoon wij in een vrij wijden omtrek geen boom vernamen, was het geruisch toch slechts met dat van de bladeren en takken, die de wind beweegt, te vergelijken. Spoedig echter ontdekten wij de oorzaak. Wij waren in de nabijheid der zee gekomen en zagen ook weldra zijne kokende golven en het zandige Haaijeneiland, dat allengs zigtbaar werd; toen wij boven op de hoogte van den steilen oever kwamen, konden wij het smalle kanaal overzien, dat dit eiland van het vasteland scheidt. Het kanaal is naauwelijks eene mijl breed.

Wij stegen af; Cayetano floot onverschillig een liedje binnen 's monds, terwijl de Engelschman een verrekijker uit den zak haalde en opmerkzaam den westelijken gezigteinder beschouwde. Hierdoor bespeurde hij den top van den mast van een klein schip, achter boomen, die den schoener, in den bogt waar hij lag, verborgen. Toen Cayetano dit vernam, gaf hij zijnen kameraad een teeken, die verdord gras bijeenzocht, het aanstak en toen de helder opflikkerende vlam met groen gras bedekte, zoodat spoedig een zwarte rook in dikke wolken opsteeg.

»Gelooft gij, dat men ons sein gezien heeft?" vroeg de Engelschman aan Cayetano, die nog altijd voortfloot.

»Wees maar gerust," antwoordde Cayetano hem, »zelfs al zagen zij ons, dan zouden zij niet over deze holle zee gaan, als ik er niet was. Men moet, zoo als ik, van der jeugd af onder deze klippen gevaren hebben, om zich met zulk eene rijkgeladene boot er tusschen te wagen. In allen gevalle moeten zij ons gezien hebben, en het was niet kwaad, dat wij dadelijk aan het werk gingen."

Cayetano ontlastte het muildier en legde een grooten klomp zilver, die wel zeventig pond zwaar zal geweest zijn, nevens eene menigte zakjes, die goudstof bevatten, en met elkander wel even zwaar zullen geweest zijn, op den grond, daarna verdeelde hij den kostbaren last in de zakken van zijn reeds gemeld wambuis.

»Hebben wij eenig gevaar te vreezen?" vroeg de Engelschman, die met ongerustheid deze maatregelen van voorzigtigheid scheen aan te zien. Cayetano haalde de schouders op en zeide kortaf:

»Het beste is op alles voorbereid te wezen. Als wij omlaag zijn, doet Pepe het wambuis aan, en ik neem het overige op mij."

Toen Cayetano deze laatste woorden met een ironisch lachje sprak, stak hij een lange dunne lijn, aan welks eind een stuk kurk zoo groot als eene hand vast was, in zijn zak. Daarop klom de smokkelaar met zijn medgezel den hoogen steilen oever af, om een plat bootje te zoeken, dat gewoonlijk in eene rotskloof beneden lag. Ik moest de kracht en behendigheid bewonderen, waarmede Cayetano, zonder onder zijnen ontzettenden last neder te zijgen, dezen langen en gevaarlijken weg aflegde. De Engelschman en ik gingen op ons gemak boven aan den oever zitten, met het gezigt naar de zee toe, om alles wat er voorvallen zou, naauwkeurig gade te slaan.

De plek, waarop wij ons bevonden, liep als een dam ongeveer vijftig schreden ver in zee uit. Voor ons lag het Haaijeneiland, met een driedubbelen gordel van zwarte klippen, die zoo spits en glinsterend waren als haaijentanden, waarvan het

den naam waarschijnlijk ontleend heeft, en die nu digt bijeenstaan als orgelpijpen, dan weder afzonderlijk als vuurtorens, en die allen onder wolken van schuim nu verdwijnen dan weder zigtbaar worden. De zee, die hier tusschen de kust en de rotsen ingeklemd is, loopt met lange golven, die langzaam opzwellen, dan plotseling eene holte vormen, het strand als met sneeuwvlokken bedekken, de klippen onzigtbaar maken en ver daarbuiten haar schuim verspreiden. De zeeleeuwen toonden nu en dan hunnen snuit en brulden vrolijk in dit eeuwige gewoel, dat zoozeer afstak bij de majestueusche kalmte en helderheid des hemels.

Cayetano en Pepe vervolgden middelerwijl hunnen gevaarlijken togt langs de klippen, omlaag naar de zee.

»Vreest gij niet," vroeg ik den Engelschman, »dat deze lieden in verzoeking geraken, zich datgene toe te eigenen, wat gij hun zoo geheel en al toevertrouwt?"

»Neen," antwoordde hij. »Het menschelijke hart is nu eenmaal zoo; hij, die zijn vader en moeder zou bestelen, zal er voor terugdeinzen, een droppel bloed te vergieten, terwijl een ander, voor wien een menschenleven niets is, zich er eene gewetenszaak van maken zal, zich iets van eens anders goed toe te eigenen. Vertrouwt men niet alle dagen nog tienmaal grootere sommen aan onbekende muildierdrijvers? — En dan," vervolgde hij, »is mij de geschiedenis van dien man bekend; ik weet met welk eene dweepzieke woede de ongelukkige datgene verdedigt, wat hij de eer van zijnen naam noemt."

»Hoe, kent gij zijne geschiedenis, en wilt gij mij die verhalen?" vroeg ik, nadat ik hem had medegedeeld, dat ik den Chinees en den senator niet had kunnen overhalen, mij iets omtrent hem te zeggen.

»Waarom niet? Hij heeft ze mij niet verhaald en ik ben niet de eenigste, die ze weet, ofschoon hij het niet vermoedt. De geschiedenis is even bloedig als kort."

»Ik verlang zeer die te hooren."

»Nog geen jaar geleden," vervolgde hij, »was Cayetano gehuwd met eene vrouw, die hij hartstogtelijk lief had, maar die hem bedroog. Het huis, dat hij in Hermosillo bewoonde, stond digt aan den Cerro de la campana, welks zonderlinge eigenschap u bekend is. Een vriend van den minnaar zijner vrouw, die op den Cerro de wacht hield, paste van daar op Cayetano's terugkomst, en maakte de schuldigen door drie bijzondere slagen daarop opmerkzaam. Op dit sein sloop de minnaar door eene achterdeur het huis uit. Een dienstvaardige vriend echter, zoo als er vele zijn, deelde Cayetano mede, wat er bij hem voorviel. Op een avond nu, en dat heb ik van dien vriend zelf, klonk de Cerro zoo akelig en verschrikkelijk, dat de beide gelieven rilden bij het akelig gegil, dat daarmede gepaard ging. Cayetano verbrijzelde het hoofd van den op wacht staanden oppasser op de steenen; vervolgens begaf hij zich bedaard naar huis; zijne eer moest bovenal ongekrenkt blijven. Eene maand later verscheen hij met het schrikkelijke lidteeken, dat gij aan hem ziet, maar de minnaar zijner vrouw was en bleef verdwenen. Eenige dagen later verspreidde zich het gerucht, dat zijne vrouw zelve vermoord onder het afdak van zijn huis gevonden was. Cayetano werd in hechtenis genomen en voor den regter gebragt; maar in plaats van zich te verontschuldigen en de echtbreuk te openbaren, wier straf deze moord was geweest, beweerde hij stijf en sterk, dat hij geenerlei reden had gehad, om zijne vrouw om te brengen, en bekende slechts, dat zijne zenuwen zeer geschokt waren. De regter vond de zaak, zoo als gij wel begrijpen kunt, zeer slecht."

»Voor Cayetano? Dat begrijp ik zeer goed."

»Neen, voor zichzelven," antwoordde de Engelschman. »Gij weet immers, dat de armen hier te lande niet voor de regtbanken getrokken worden. Cayetano was niet rijk, en hetzij hij veroordeeld of vrijgesproken werd, er was van hem geen losgeld te verwachten. Daarom was de regter ook zeer ruw en hard tegen hem, voer hevig tegen hem uit, en zeide dat deze verontschuldiging hem wel de vrijheid wedergaf, maar waarschuwde hem ernstig, dat zulk eene verontschuldiging hem voor de tweede reis niet baten zou. Sedert dien tijd zijn allen, die van dien moord en zijne oorzaken weten, niet op hun gemak, als zij den moordenaar in drift zien geraken, wat altijd geschiedt, als hij aan de vrouw denkt, die hem bedroog, en ik heb reden om te gelooven, dat hij dikwijls aan haar denkt. Het klinken van den Cerro houdt hij altijd voor eene akelige herinnering of eene onvergefelijke beleediging. Cayetano heeft zelfs niet geschroomd met eigene handen zijn huis in brand te steken, om alle sporen van het verledene uit te delgen."

»En zijn dienstvaardige vriend, die hem de schillen van de oogen geligt heeft?" vroeg ik.

»Ik weet niet," vervolgde de Engelschman glimlagchende, »of het standvastige gedrag van den regter tegen Cayetano hem ontzag ingeboezemd heeft, dan of hij maar eene gelegenheid afwacht, om zijne rekening met hem te vereffenen; zooveel is zeker, dat hij nog leeft, hoewel Cayetano, zoo als ik hem ken, steeds gepijnigd door het noodlottig geheim, dat hij in bloed versmoord meende te hebben, mij een onverklaarbaar raadsel blijven zou, als hij den man, die hij weet dat zijn geheim kent, in leven liet."

De verhaler zweeg en ik wendde mijne blikken weder naar de zee, om den held van dit bloedig treurspel nieuwsgierig gade te slaan, alsof ik hem heden voor de eerste maal zag. Ik zag hoe hij bijkans onder onze voeten het brooze vaartuig, dat hij met onvergelijkelijke kracht en behendigheid hanteerde, snel over de holle zee voortdreef. Toen hem de zon verlichtte, die juist in zee zou ondergaan, en een roodachtigen nevel over het water verspreidde, scheen hij als in een bloedigen damp gehuld. Op eens deed mijn medgezel een uitroep

en floot zoo gillend, dat het mij door merg en been drong. Vervolgens vormde hij van zijne beide handen als het ware een roeper, terwijl Cayetano op het eerste sein zich omgedraaid had, en riep hem in het zuiverste Kastiliaansch, maar met een accent waaruit men den Andalusiër herkende, toe, dat hij om de noordelijkste spits van het Haaijeneiland zou heenvaren, daar van het zuiden eene verdachte boot naderde. Ik moest natuurlijk de snelle vorderingen van den Engelschman in de Spaansche taal bewonderen; dat was een nieuw geheim voor mij, en ik meende, dat mijn gehoor mij bedrogen had. Cayetano beantwoordde dit sein van den Engelschman met een gelijksoortig gefluit en hield een oogenblik op, om het gevaar te overzien.

Juist van dat punt van het eiland, dat Cayetano wenschte te bereiken, kwam eene boot met vijf man, waarvan vier op de riemen zaten, met groote snelheid naar hem toe. Aan de driekleurige vlag — groen, wit en rood — herkende men ligt de kleur der douane, die op eenen vrij verren afstand hier een post had. Slechts eene aangifte, gelijk de Engelschman gevreesd had, kon hunne opmerkzaamheid herwaarts gelokt hebben. Op het oogenblik toen de golven de boot van Cayetano omhoog voerden, kon hij het verdachte vaartuig bemerken. Hij maakte een gebaar van verachting, zwaaide de harpoen, die hij uit de boot nam, over zijn hoofd, bukte zich over het roer en gaf de boot een zoo hevigen ruk, dat zij met de snelheid van een vliegenden visch over de oppervlakte voortschoot. Cayetano had juist de tegenovergestelde rigting ingeslagen. De boot der tolbeambten kon, ondanks alle inspanningen van hare roeijers, naauwelijks met hem op gelijken afstand blijven, laat staan hem inhalen, en dit stelde den Engelschman gerust. Hij achtte zijn schat echter eerst behouden, toen hij eene derde boot bemerkte, die plotseling van het eiland afstiet en denzelfden weg als die van het tolkantoor insloeg. Zij werd door vier roeijers pijlsnel voortgedreven.

»Dat zijn mijne getrouwen," riep de Engelschman uit, terwijl hij zich in de handen wreef, »zij hebben mijne seinen gezien en mijn metaal is in veiligheid."

Ik maakte van dit oogenblik gebruik, om hem te vragen welk een wonder hem zoo plotseling de kennis der Spaansche taal had doen verwerven.

»Ik heb mij verraden," zeide hij, »maar hoop, dat ik van u niets te vreezen heb. — Ik drijf een gevaarlijk handwerk," vervolgde hij, »niet omdat ik mij met smokkelarij ophoud, maar omdat dit mij in staat stelt, mijne goederen goedkooper te leveren dan mijne collega's, die mij uit afgunst reeds lang zouden hebben laten vermoorden, als zij konden vermoeden, dat ik een Spanjaard was. Als Engelschman ben ik veilig. Ik bezit voor de helft met don Urbano den schoener, die ginder ligt, en ten gevolge van mijne list, die de senator tegen iedereen, die het hooren wil, bevestigt, is de voormalige stiervechter van Sevilla, dien gij in mij ziet, op den besten weg om zijn fortuin te maken.

De Mexicaansche tolbeambten hebben op deze afgelegen kusten den diepsten eerbied voor de gewapende smokkelaars. Bij het zien der nieuwe versterking, die Cayetano ontving, geloofden zij den staat een voldoend bewijs van hunne dapperheid en zelfopoffering gegeven te hebben, en keerden met bewonderenswaardige bedaardheid om. Nu werd mij echter het gedrag van Cayetano onverklaarbaar. Hij rigtte nog altijd koers naar eene plek, die de dwaaste roekeloosheid, de wanhopigste moed niet hopen kon te bereiken. Dit was een punt van het Haaijeneiland, dat men in den gloed der ondergaande zon nog bemerkte, die lange roode stralen tusschen de spitse klippen doorwierp. Van minuut tot minuut verdwenen deze stralen, en de klippen werden onzigtbaar onder de hooge golven, die daar tegen opliepen of in watervallen van schuim er weder afstroomden. Slechts een zeeleeuw had daar kunnen doorkomen. In deze rigting voer Cayetano echter met eene snelheid daar men van duizelde, en dat zonder dat het noodig was, daar de vijanden zich teruggetrokken hadden. De angst van den Spanjaard werd ook grenzeloos. Nog eene minuut en zijn vermogen kon verdwenen zijn.

»Ach!" riep hij uit, terwijl hij de handen wrong, »dat ik ook zoo dwaas moest zijn. Ik had dat kunnen voorzien en verwachten, de man is onverzoenlijk."

»Maar welk belang, welke reden kan hij hebben, om deze zonderlinge manoeuvre uit te voeren?" vroeg ik.

»Welke reden?" antwoordde de Andaluziër, »de man, die den rampzalige vergezelt, is zijn vriend."

Terwijl hij dit zeide, liet hij zich in het gras vallen. Ik nam den kijker, dien hij uit de hand had laten vallen, en kon, als betooverd door het gruwelijke schouwspel, er de oogen niet afwenden. Nog op eenigen afstand van de klippen, in het gloeijend schijnsel der ondergaande zon, rijsde en daalde de boot van Cayetano op de golven. Een van de beide rampzaligen, die zich er in bevonden, ging overeind staan, daarna scheen hij neder te knielen en te bidden; de andere, en dat was Cayetano, maakte een dreigend gebaar, waarna de eerste nederzeeg en de armen ten hemel uitstrekte. Eene wolk van schuim belette mij op dit oogenblik het vervolg van dit tooneel te zien; een schreeuw van doodsangst scheen zich echter met het ontzettend gehuil der golven te paren, die de klippen teisterden. Dit alles geschiedde met de snelheid eener gedachte De boot scheen door eene golf opgeheven, uit het water te vliegen, werd regt overeind gerigt, deed toen een sprong vooruit, en trilde een oogenblik tusschen twee klippen, zoo scherp als dolken; ik zag Cayetano den arm uitstrekken; een ligchaam werd over de klippen geslingerd en toen verdween alles. Eenige oogenblikken later wentelden overblijfselen van een boot rond in wolken van schuim, en

hieronder was geene menschelijke gedaante te onderscheiden.

Onder de keerkringen valt de nacht plotseling, zonder schemering in; de duisternis had het licht vervangen; het kanaal fonkelde van phosphoriek schijnsel, de hemel van tallooze sterren, en wij, de Spanjaard en ik, zaten nog altijd op dezelfde plaats. Bij mijn medgezel was echter de neêrslagtigheid door den toorn vervangen, de koopman had voor den stiervechter plaats gemaakt, en hij stiet de vreesselijkste bedreigingen tegen Cayetano uit, als deze het ontkomen mogt zijn. Op eens vernam ik gedruisch; er schenen steenen onder iemands treden, die den steilen oever opklom, los te laten; vervolgens vertoonde zich een hoofd in onze nabijheid, en aan het water, dat van zijne haren droop, herkende ik Cayetano; hij floot den Riego-marsch, even als een half uur te voren.

Ik hoorde in de handen van den Spanjaard, terwijl deze opsprong, een catalonisch mes opentrekken.

»Stil," zeide ik, »laat hem eerst spreken."

»Wees gerust," zeide Cayetano, terwijl hij nader trad, »uw goud is in veiligheid."

»Waar?" riep de voormalige stiervechter in de hoogste vreugde uit.

»Ik heb het aan Pepe overgegeven en die bewaart het."

»Maar waar?" riep de Spanjaard op nieuw.

»Caramba, op den bodem der zee."

De Spanjaard stiet eene soort van gebrul uit; Cayetano, die den toorn van den voormaligen stiervechter niet scheen op te merken, vervolgde:

»Ik heb het noodig geacht, zeg ik u, en ben ook al meermalen door die klippen heengekomen. Als ditmaal de boot verbrijzelde, dan is dat de schuld van Pepe, ofschoon zij ook over de gevaarlijkste spits gekomen was. Vaar slechts om de klippen heen en op de plek, waar het water stil is, zult gij het teeken bemerken, dat ik achtergelaten heb om het lijk van mijn waarden vriend te kunnen wedervinden."

»Mijn goud en zilver is dus in veiligheid?" vroeg de Spanjaard.

»Heb ik u dan ooit bedrogen?" vroeg Cayetano met al de waardigheid van een gekrenkt eergevoel. »Maar spoed u; uwe roeijers wachten u omlaag, en gij hebt geen tijd te verliezen als gij niet wilt, dat de haaijen den armen Pepe beletten u eene laatste dienst te bewijzen. Ik heb van mijnen kant gedaan wat ik te doen had, en ik stijg te paard om naar huis terug te rijden. Goeden nacht! Tot wederziens! — Maar, daar zou ik haast iets van belang vergeten hebben; bij het bad, dat ik genomen heb, zijn al mijne sigaren nat geworden en ik zou gaarne rooken."

Cayetano, die reeds te paard gestegen was, strekte de hand naar den Spanjaard uit, en begon op nieuw een zijner lievelingswijzen te fluiten, ofschoon met een schijn van sombere gedachten, die zijne geveinsde zorgeloosheid tegensprak. Daarop verwijderde hij zich, terwijl hij vuur sloeg, dat de vonken om hem heen vlogen.

Wij stegen snel af naar het strand, waar de Spanjaard de manschap zijner boot op hem vond wachten. Wij voeren af. Achter de klippen, op welke de boot verbrijzeld was, was het water werkelijk, gelijk Cayetano gezegd had, stil en in rust. Wij zochten eenigen tijd zonder het teeken, waarvan hij gesproken had, te vinden, en de Spanjaard geloofde reeds door den smokkelaar misleid te zijn geworden. De golven, die tegen de andere zijde der klippen sloegen, vielen op de binnenste als een vurige regen, en bij het phosphorieke licht, dat zij verspreidden, bespeurde men een zwart voorwerp op het water dobberend; het stuk kurk, dat ik Cayetano in de hand had zien nemen. Nu was het duidelijk; de Spanjaard juichte, want daar moest zijn goud en zilver liggen. De spitse stangen, die men in de rigting der lijn naar beneden stiet, schenen in de modder te zinken; spoedig echter ontmoette men tegenstand, en met onuitsprekelijke inspanningen haalden de matrozen eindelijk het lijk van Pepe met strikken omhoog. De lijn, waaraan de kurk zat, was met het andere einde aan een harpoen vastgemaakt; de spits dezer harpoen had het ligchaam doorboord, dat het zware wambuis droeg. De Spanjaard zocht gretig en vond alles. Nadat men het lijk zijn kostbaren last had afgenomen, lieten de onmeêdoogende menschen het onverschillig weder in zee vallen. Lichtende strepen, die plotseling onder het doorschijnende water naar de plek schoten, waar het lijk gezonken was, toonden dat de haaijen het spoedig verteren zouden.

»Cayetano heeft zijne laatste wraak trouw volbragt;" zeide de Spanjaard, terwijl hij de lederen zakjes telde, »ja en slim ook; ik ben hem herstelling van eer schuldig; en wil mij laten hangen als de crimineele regter hem kan overtuigen, dat hij op dit oogenblik getergd is geweest."

Het goud en het zilver werden naar den schoener gebragt; en wij zochten onze paarden weder op.

»Wilt gij hem een nachtverblijf vragen?" vroeg de Spanjaard mij, toen wij nabij Cayetano's huisje gekomen waren.

»Neen," antwoordde ik, »ik ben tot nog toe nog geen stiervechter geweest, en heb dus zulke sterke zenuwen niet als gij. Ik gruw van den man, die in een jaar driemaal menschenbloed vergoten heeft."

»Zoo als gij wilt," zeide mijn medgezel.

De streek om het huisje was eenzaam en stil. De bewoners van het meer sliepen in het slijk, en slechts het riet paarde zijn geruisch aan dat der bladeren. De galop onzer paarden weêrklonk in de verte. Toen wij op eenigen afstand de woning van Cayetano voorbijkwamen, zag ik hem in de deur verschijnen. Hij herkende ons en riep ons aan:

»Welnu, sennor Engelschman! hebt gij iets gemist?"

»Neen," antwoordde de Spanjaard, »en ik wacht u om met u af te rekenen."

»Nu," antwoordde Cayetano, »gij zijt mij ten minste eene waskaars te Paschen schuldig, want uw goud is maar ter naauwernood gered geworden. Goeden nacht, en vergeet niet, dat men in den sluikhandel en den oorlog dikwijls tot treurige noodzakelijkheden verpligt is.

Nimmer zal ik den spotachtigen toon dezer stem in den donkeren nacht vergeten. In de koele ironie des moordenaars lag iets nog verschrikkelijks dan spotternij. Ik gaf mijn paard de sporen en had spoedig de hut uit het gezigt verloren, die mij dien morgen zoo lagchend en schilderachtig voorgekomen was, en die mij nu in de duisternis en de stilte als eene gevloekte plaats vreeswekkend en afgrijsselijk voorkwam.

FREDERIK EN EMILIA.

I.

HET BOOGSCHUTTERSFEEST.

Hij mikte koelbloedig met vinger en oog,
En schoot zijnen pijl, dat het snort, uit den boog.
ELTON.

Het was op een der schoonste dagen van de maand Mei des jaars 1590, dat er eene groote menigte volks op het voorplein van het kasteel Zuidhoek, een uur ten westen van Naarden gelegen, verzameld was.

Midden op het plein stond een hooge staak, waarop een houten vogel van middelbare grootte geplaatst was, die door den behendigsten in het boogschieten ter nedergeschoten moest worden, om de uitgeloofde belooning te verwerven en de koning van het feest te worden, dat door den eigenaar van den huize Zuidhoek aan de landlieden, die in de omstreken van het kasteel woonden, gegeven werd. Aan de eene zijde van den staak was eene kleine verhevenheid opgeslagen, waarop men door middel van eenige trappen, die met een gestreept tapijt bedekt waren, konde geraken.

De vrolijkheid van het volk was algemeen; op de eene plaats echter luidruchtiger dan op de andere. Hier zong en danste men; daar vermaakte men zich met vrolijke gesprekken. In het kort, het ging er woelig toe.

Op eens werd het zingen gestaakt; de dansen hielden op en de gesprekken werden afgebroken. Er heerschte eene doodsche stilte, die langzamerhand overging in een stil gemompel: »Daar is de freule! Wat is zij schoon! Hoe vriendelijk is zij!" en andere uitboezemingen meer. Weldra echter hield ook dit op en het volk barstte in een eenparig: »Lang leve de dochter van den edelen heer Zuidhoek!" uit.

Emilia, zoo heette zij, groette het volk op eene innemende wijze, beklom de stellaadje en zette zich op dezelve in eene leuningstoel neder.

Zij was schoon als eene der gratiën. Hare blonde haarlokken hingen in golvende bogten langs haar schoon gevormd hoofd en over haren albasten boezem; hare hemelsblaauwe oogen blikten met eene engelachtige goedheid over de menigte heen, en een bevallig blosje kleurde hare wangen; wanneer zij de koraalroode lippen opendę, aanschouwde men eene rij van hagelwitte tanden, en als hare rijzige gestalte daar luchtig henen zweefde, scheen het nette voetje den grond naauwelijks te raken. In het naauwe paarsche kleed, zat zij daar neder als een engel in menschengedaante. Er kwam een bediende van den heer van Zuidhoek, die de grenslijn teekende. Dezelve te overschrijden, was het volk niet meer geoorloofd. Zij, die aan het feest deel wilden nemen, plaatsten zich daarop in een wijden kring, en de oudste van hen trad in het midden om het eerst te schieten, terwijl er bepaald werd, dat men volgens den ouderdom te werk zoude gaan.

De man spande zijn boog, legde aan en weldra snorde de pijl door het luchtruim. Het gelukte hem echter niet den vogel te treffen en een tweede verscheen in het midden van den kring.

»Bertold! gij hebt slecht geschoten!" sprak hij, »indien ik het zoo deed, zou ik de oogen niet op durven slaan."

Hij mikte en schoot, doch ten straf voor zijne snorkerij, snelde de pijl op een vrij grooten afstand bezijden den vogel, zoodat er een daverend gejuich onder de menigte opging. Een derde, een vierde en verscheidene anderen verschenen, de een min of meer gelukkig dan de andere.

»Ramse! nu is het uwe beurt! Gij hebt ons dikwijls doen zien, dat gij den boog kondt hanteren; toon nu, dat gij het schieten niet verleerd zijt!" riep het volk na eenige oogenblikken uit.

Ramse trad voor.

»De staart is er af; de kop zal spoedig volgen," sprak hij. Zijn pijl kliefde de lucht en de kop van den vogel stortte weinige minuten later ter neder.

»Het ongelukkige beest!" riep hij lagchende uit.

Nu kwam de beurt aan een kort, maar krachtig en gezet man. Hij had moeite om met de korte armen den boog te spannen. Toen hem dit gelukt was, legde hij aan, doch niet op het doel. Hij schoot en de pijl steeg zoo hoog, dat dezelve een geruimen tijd onzigtbaar bleef. Eindelijk stortte er op eenigen afstand van den staak een zeer groote sperwer neder.

»Dat is voortreffelijk geschoten! Dat is een tweede schot waard!" juichte het verbaasde volk. Hij spande, schoot nogmaals en een halve duim beneden den vogel in den staak bleef de pijl steken, terwijl het volk deszelfs trillend geklir eenige oogenblikken konde hooren.

De kring ging rond en elk toonde zijne ervarenheid in het boogschieten; doch de vogel lag nog niet ter neder.

Daar snelt een jongeling het plein op, begeeft zich terstond naar den heer van Zuidhoek, wis-

selt eenige woorden met hem, en groet hem eerbiedig.

Het is een schoon jongeling in een gewaad gekleed, dat zijne welgevormde leden nog beter uit doet komen.

Hij begeeft zich naar het volk, neemt een boog, spant denzelven, mikt, schiet en, — daar waggelt de vogel en tuimelt op den grond.

»Eere zij den koning van het feest!" juicht het volk, en geleidt den jongeling naar de trappen van de stellaadje.

Met eene betamelijke vrijmoedigheid beklimt hij dezelve, en knielt voor de jonkvrouw neder.

Een hooge blos bedekt haar gelaat als Frederik Dalke, de schoone jongeling, wiens gitzwarte haarlokken in bevallige wanorde langs het hoofd nederhangen, wiens donkere oogen van een hevig vuur schitteren, daar voor haar ligt geknield. Hare hand beeft als zij hem den eikenkrans op het hoofd drukt, als zij hem de uitgeloofde belooning overreikt, die in een voor dien tijd fraai bewerkten boog bestaat.

Als hij daarop eene bevallige buiging makende, zich verwijdert, als zij dan elkander in de oogen blikken, dan doortintelt een tot nog toe bij hen onbekend gevoel hunne aderen.

Dat is het gevoel eener eerste liefde, en in zulk een ongelijken stand.... ach! — Het overige van den dag wordt in echt vaderlandsche vrolijkheid gesleten, doch de Koning van het feest is stil en afgetrokken.

II.

HET VERHAAL.

Daar reikt van den hemel onzigtbaar een hand,
Om 't lot van de menschen te meten!
En wie hier zijn leed en zijn jammer betreur,
En wie hier de handen al morrende beur,
Geen enk'le wordt immer vergeten.
J. L. Nierstrasz Jr.

Drie maanden waren er sedert verloopen. In eene armoedige, doch zindelijke woning zat eene oude vrouw, bezig zijnde met eenig huisselijk werk. Het was laat in den avond en het licht, dat er in het kamertje brandde, wierp slechts een flaauw schijnsel over de weinige meubelen, waarvan hetzelve voorzien was. Tegenover vrouw Dalke, deze was de bewoonster der hut, zat een jongeling, die nu en dan den boezem lucht scheen te geven door een bangen zucht, en door de oude van ter zijde met een weemoedigen blik gadegeslagen werd. Na aldus eenigen tijd gezeten te hebben, sprak zij hem met de volgende woorden aan:

»Frederik! reeds lang zijt gij zoo treurig. Wanneer gij eenige maanden geleden, van den arbeid wederkeerdet, waart gij opgeruimd; doch tegenwoordig altijd stil en zuchtende. Ach, zeg mij wat u schort."

De jongeling antwoordde niet.

»Mijn zoon!" ging de vrouw weder voort, »verhaal mij wat u grieft: het zal u verligting schenken en misschien kan ik u troosten."

Frederik schudde het hoofd.

»Troosten," sprak hij; »kunt gij mij niet, moeder!" En hij voegde er op een hartverscheurenden toon bij: »Ach, ik ben zeer ongelukkig!"

»Stort uw boezem voor mij uit, mijn zoon! Zeg mij wat u deert."

»Ach! ik bemin zonder hoop."

»Maar wie bemint gij dan? Gij zijt zoo moedeloos en de liefde is toch het hoogste genot des levens."

»Voor mij.... voor mij niet. Helaas, ik bemin de dochter van den heer van Zuidhoek."

De vrouw ontstelde.

»Frederik!" sprak zij op een liefdevollen toon, terwijl er tranen in hare oogen blonken: »Frederik! tracht die liefde te bedwingen. Zij zal u niets dan onheil aanbrengen, want nimmer zult gij Emilia uwe vrouw mogen noemen."

»Helaas, moeder! ik weet het en evenwel is het mij onmogelijk die liefde in mijn boezem te smoren. Toen ik haar op het boogschuttersfeest zag, vestigde zij zich in mijne borst. Toen op den daaropvolgenden dag de freule zich met paardrijden vermaakte, toen haar vurig ros begon te stijgeren en haar uit den zadel wierp, toen zij door hetzelve in den stijgbeugel hangende medegesleurd werd; toen was ik daar tegenwoordig en redde haar. Dat was een zalig oogenblik. Zij rustte in mijne armen, zag mij, toen zij weder eenigzins hersteld was, zoo vriendelijk aan en zuchtte. Ja, ik zag het; zij bemint mij ook. En evenwel zal ik haar nooit kunnen bezitten, ach! dat grieft mij."

De oude vrouw zuchtte en zweeg.

Zij bespeurde het: die liefde kon niet meer gestuit worden. Dezelve had reeds te diep wortel geschoten in het hart van den vurigen jongeling, en zij zag, helaas! maar al te wel de droevige gevolgen van dezen ongelukkigen hartstogt. Een geruimen tijd bleven zij sprakeloos, doch eindelijk vatte vrouw Dalke het woord weder op:

»Frederik!" sprak zij, »gij zijt reeds negentien jaren oud, en de Heer zal mij welligt spoedig tot zich nemen. Het is dus tijd, dat ik u bekend maak met een zeker voorval, dat op uwe afkomst betrekking heeft.

»Nu achttien jaren geleden, en dus in het jaar 1572, werd Naarden door de Spanjaarden belegerd en eindelijk ingenomen. Vreesselijk werd er door die onmenschelijken gemoord. Vrouwen, kinderen noch grijsaards werden ontzien, zoodat er van de geheele bevolking, zoo als men mij gezegd heeft, slechts zestig menschen overbleven. Op verscheidene plaatsen werd er brand gesticht, zoo ook bij kolonel Sieburg, die afwezig was. Een Spanjaard beroofde zijne echtgenoote van het leven, na haar eerst op de schandelijkste wijze mishandeld te hebben, en al de dienstboden werden gedood, uitgezonderd mijn man, de oppasser van den kolo-

nel, die zich onder het bed verborgen had. Toen hij eindelijk niets meer hoorde, waagde hij het te voorschijn te komen, doch verbeeld u zijne ontsteltenis, toen eene laaije vlam hem tegensloeg, terwijl hem uit de naaste kamer het geschrei van een kind in de ooren klonk. Dadelijk spoedde hij zich door de vlammen om het te redden en het mogt hem gelukken. Het was avond en zeer donker. Hij verliet met het kind het brandende huis, en spoedde zich door de straten van Naarden, zonder door de Spanjaarden ontdekt te worden; doch de poort werd door een groot getal krijgslieden bewaakt, en het was hem dus onmogelijk dezelve door te komen. Hij bedacht dus iets anders, trok zijne jas uit, wikkelde het kind in dezelve, beklom de muren der stad en sprong, terwijl hij het kind in de hoogte hief, naar beneden in de stadsgracht, die hij overzwom. Door den schok verschrikt begon het kind, dat ondertusschen opgehouden had met schreijen weder luid te weenen, hetwelk eenige nabijzijnde krijgslieden opmerkzaam maakte. Zij snelden toe en deden verscheidene schoten, die gelukkig het doel niet troffen, zoodat mijn man met het kind behouden te Weesp kwam, alwaar ik destijds woonde.

»Gij, Frederik! waart dat kind en ik ben dus uwe moeder niet. Hoeveel moeite ik ook aangewend heb om uw vader op te sporen, want gij zijt de zoon van den kolonel, het is mij niet gelukt, en of gij hem nog eens zult wederzien, weet ik niet."

Hier zweeg de oude vrouw. Frederik had aandachtig geluisterd en luisterde nog, toen vrouw Dalke reeds zweeg. Eindelijk sprong hij op en riep levendig uit:

»Dan zal ik tot Emilia's vader gaan en hem zeggen, wie mijn vader was."

»Doe dat niet, Frederik! De heer van Zuidhoek zou u niet gelooven en u met minachting afwijzen."

»Helaas, ja! daar dacht ik niet aan!" sprak de jongeling, en verzonk weder in zijne vorige somberheid.

III.

TWEE JAREN LATER.

Des morgens.

Dat maekten si vaste onder hen tweeën.
MELIS STOKE.

Langzaam en statig verrees de blonde god des dags boven de kimmen en hulde de gansche natuur in eenen gouden weêrglans, terwijl de groote dauwdruppelen als zoovele parelen op kruiden en bloemen verspreid lagen. De melodij van het gevederde koor klonk uit de boschaadjes. Alles verkondigde de liefde van den Schepper. In den uitgestrekten hof van het kasteel Zuidhoek wandelde freule Emilia in een hagelwit morgengewaad gekleed. Zij scheen dezelfde niet meer. De bevallige blos, die voorheen hare wangen bedekte, was verdwenen, en had plaats gemaakt voor eene doodelijke bleekheid. Het eertijds vrolijke gelaat was met eene zwaarmoedige tint overtogen, evenwel hadden hare gelaatstrekken nog diezelfde en edelaardige uitdrukking behouden; ja, zij was nog schooner dan weleer.

Zuchtende bukte zij zich naar eene schoone roos, en strekte hare hand uit om dezelve te plukken; doch trok haar onwillekeurig terug, alsof zij aarzelde het ter naauwernood ontlokene roosje voor altijd te vernietigen.

»Neen," sprak zij, »het zou mij tot een aandenken aan vorige jaren verstrekken. Ook ik bloeide voorheen even als deze bloem. Toen was ik eene blozende, nu slechts eene bleeke roos."

Aldus voortsprekende bemerkte zij niet, dat twee personen haar van ter zijde gadesloegen.

Het waren de heer van Zuidhoek en een generaal, die sinds eenigen tijd op het kasteel vertoefde.

»Het schijnt," sprak de eerste, »dat haar eene geheime smart verteert; zij is het vrolijke meisje niet meer van vroegeren tijd, maar meestal in zichzelve gekeerd, wandelt zij treurig rond. Elken dag neemt hare gezondheid af, en helaas! ik vrees, dat mij mijne dochter welhaast ontnomen zal worden en dan, ach! boeit mij niets meer aan deze aarde."

»Verban deze treurige denkbeelden, mijn vriend!" zeide de generaal; doch onwillekeurig parelde er een traan in zijn oog. »Tracht te ontdekken wat de oorzaak van haar kommer is."

»Menigmalen vond ik haar weenende, wanneer ik onverwachts hare kamer binnentrad, en als ik dan naar de oorzaak harer droefenis vroeg, antwoordde zij slechts: »Wat ik verlang zoudt gij mij toch niet toestaan." En hoeveel moeite ik dan ook mogt doen om haar geheim te ontdekken, meer sprak zij niet; doch hare tranen getuigden van hare boezemsmart."

»Ik vermoed wat haar deert."

»O, zeg het mij dan, verberg mij niets!"

»Misschien bemint zij een jongeling beneden haren stand."

»Ach, dat hoop ik niet, want nimmer zou ik tot hun huwelijk mijne toestemming geven. En toch.... het zal, het kan niet anders zijn. Elken avond verlaat zij het kasteel en keert dan na een geruimen tijd weder. Wanneer Emilia tegen het ondergaan der zon weder uitgaat, zal ik haar heimelijk volgen. Wilt gij mij verzellen?"

»Indien ik u er genoegen mede geef, gaarne!"

Aldus onder het voortwandelen met elkander sprekende, waren zij het kasteel weder genaderd. Zij staakten het gesprek en traden binnen.

IV.

Des avonds.

Reine, zuiv're, ware liefde
Vindt haar loon toch schaars op aard;
Haar genot is in den hemel
Voor 't gevoelig hart bewaart.
FEITH.

Langzaam en statig, even als bij het opkomen, zonk de blonde god des dags beneden de kimmen, en zijne wegstervende stralen hulden de natuur in eenen kwijnenden weêrglans. De dauw verspreidde zich al verder en verder over de landerijen, en de bonte zangers zongen uit de weelderige boschaadjes hun avondlied. Eindelijk zweeg dat gezang; het werd al duisterder en duisterder en er heerschte eene doodsche stilte in de natuur, nu en dan afgebroken door de sombere toonen der klok of het fladderen eener nachtuil.

Emilia verwijderde zich met een mandje aan den arm van den huize Zuidhoek en spoedde zich een geruimen tijd voort. Eindelijk klopte zij aan eene nederige woning aan, en nadat de deur voor haar geopend was trad zij de hut binnen.

»Vrouw Dalke! hoe gaat het met hem?" vroeg zij aan eene vrouw, die naast het ledekant gezeten was, waarin een jongeling rustte, op wiens gelaat de kenteekenen eener kwijnende ziekte zigtbaar waren.

De vrouw wischte eenen traan uit het oog en antwoordde met eene naauwelijks hoorbare stem:

»Freule! ik wil u niet vleijen; welhaast zal Frederik niet meer zijn. Thans slaapt hij en denkelijk zal hij ook zoo, meer en meer afnemende, de eeuwigheid ingaan."

De jonkvrouw ontstelde hevig, doch hare grievende smart liet haar niet toe eenige woorden te spreken.

De zieke ontwaakte, opende de oogen en sprak op een afgebroken toon:

»Is Emilia nog niet hier?"

»Ja, Frederik! ik heb weder eenige verkwikkende vruchten voor u medegebragt," antwoordde Emilia bewogen.

»Ik zal ze niet meer behoeven, want reeds voel ik mijn einde naderen. In mijn laatste uur zal ik het u herhalen. Ik bemin u met eene reine, hemelsche liefde. Deze ongelukkige hartstogt is misschien.... de oorzaak van mijn dood, doch.... ik wil niet morren;.... het was de wil des Heeren.... Ik weet ook.... dat gij mij.... bemint, doch.... mijne Emilia.... ween niet!.... Eenmaal.... zien wij el....kan....der weder.... Vaarwel.... o.... God!.... ik sterf...."

Emilia bukte zich over hem heen, en ving zijn laatsten ademtogt op.

De ziel van den hier op aarde ongelukkigen jongeling zweefde naar de betere gewesten.

Daar werd de deur der hut met geweld opengeduwd en de heer van Zuidhoek, vergezeld van den generaal, trad binnen.

Verbeeld u hunne verbazing en ontsteltenis bij het aanschouwen van zulk een treffend tafereel. Vrouw Dalke gaf hare droefheid door luide klagten lucht; Emilia echter weende niet, maar de verwilderde blikken, die zij in de rondte wierp, getuigden van hare inwendige smart.

Droeve harten lijden stil.

De generaal sloeg de oogen op het lijk en op eens overtoog eene doodelijke bleekheid zijn gelaat.

»Wie was die jongeling?" vroeg hij, zich tot vrouw Dalke wendende.

»Waartoe dient die vraag op dezen tijd, mijnheer!"

»Omdat ik er groot belang bij heb."

Vrouw Dalke door dit antwoord opmerkzaam gemaakt, verhaalde nu, dat Frederik haar zoon niet was, en op welke wijze hij bij haar was gekomen, hetwelk de lezer reeds weet.

De generaal luisterde met klimmende belangstelling naar haar verhaal, en toen zij hetzelve geëindigd had, vroeg hij op een bangen toon, alsof hij voor het antwoord vreesde:

»Gij hebt in uw verhaal gesproken van een kolonel, maar niet gezegd, hoe hij heette. Kent gij zijn naam misschien niet?"

»Hij heette — Sieburg."

De heer van Zuidhoek ontstelde en een »hoe is het mogelijk!" ontsnapte zijn mond.

»Dat is het lijk mijns zoons; ik was destijds kolonel!" zeide de generaal, zijne hand naar den gestorvene uitstrekkende. »Zoo moest ik hem dus wedervinden! Heere! uwe wegen zijn wonderbaar!"

Meer sprak hij niet niet. Hij maakte eene beweging met de hand, ten teeken van afscheid en verliet de hut.

De Heer van Zuidhoek keerde met zijne dochter naar het kasteel terug.

Eenige dagen nadat men Frederik ter aarde besteld had, droeg men ook Emilia ten grave.

De bleeke roze was geplukt.

Acht jaren lang vernam de heer van Zuidhoek niets van zijn vriend; doch op zeken morgen las hij in de berigten der gesneuvelden ook den naam: generaal Sieburg.

Hij was in den slag bij Nieuwpoort gevallen.

Delft, 1847. P. J. v. D. N.

VEIT.

(Naar aanleiding eener Brusselsche kronijk.)

Het zou moeijelijk wezen zich een juist denkbeeld te vormen van al de veranderingen welke in de laatste honderd jaren zich beijverd hebben aan Brussel eene geheel nieuwe gedaante te geven. Indien men eene Brabandsche volksoverlevering gelooven mag, dan heeft in den jare 1759 de Joodsche Wandelaar deze stad met een bezoek vereerd niet alleen, maar zelfs in gezelschap van twee eerwaardige burgers het estaminet *In den Beer* bezocht en daar vijf stuivers vertering gemaakt. Doch wanneer deze eeuwigdurende reiziger het in onze dagen nog eens in het hoofd kreeg zijn route over Brussel te nemen, men kan er vast op aan, dat hij, in weerwil eener achttienhonderdjarige ondervinding, in weerwil eener sterkgeoefende memorie, geenszins in staat zou wezen de oude stad van Karel den Stoute en van Karel den Vijfde, de stad der Geuzen en Egmonds te herkennen.

Waar men tegenwoordig witte huizen aanschouwt, welke in zindelijkheid met die van Holland kunnen wedijveren, daar zag men in die dagen niets anders dan zwarte en sombere woningen. De straten, die vooral in den laatsten tijd veel breeder en regter zijn geworden, kronkelden zich toen in alle bogten; haar aanzien hing geheel en al van het toeval en de grondgesteldheid af, en hobbelig, naauw en donker, scheen Brussel een akelig labyrinth. Gelijk thans de woningen haar licht ontvangen door groote, hooge ramen, die breede en heldere glasruiten bevatten, zoo moest destijds het daglicht zich een weg banen door smalle openingen van hoogstens een duim breedte. Bovendien hadden onophoudelijke oorlogen en vijandelijke invallen de bewoners gedrongen die ellendige openingen van buiten met dikke ijzeren stangen te voorzien, zoodat in de treurige gebouwen van hen die in den »goeden ouden tijd" leefden, het gansche jaar geen enkele zonnestraal werd binnengelaten. Elk huis van meerder aanzien was eene soort van citadel; en de steden zelve, omringd door wallen en door muren met hooge torens en platte daken, grachten en valbruggen waren zoovele zekerheidsoorden, waarin de burgers bleven opgesloten en van de buitenwereld afgescheiden, eensdeels door het gestadig woelen der België omringende groote mogendheden en anderdeels door, helaas! te dikwijls zich hernieuwende binnenlandsche twisten. De overmagtige schreden der immer voorwaarts dringende, algemeene beschaving hebben, God zij dank! dergelijke muren nutteloos gemaakt. Even als om vele andere vroegere vestingplaatsen, zoo vindt men ook thans rondom Brussel een' prachtigen cirkel, de met boomen beplante boulevards, die de stad als met eenen groenen gordel vriendelijk omsluiten en den vreemdeling de liefelijke geuren toeademen eener frissche natuur, die hem lagchende toeroept: Welkom, welkom! ook hier vindt gij broeders, ook hier bevindt ge u in den schoot van de hedendaagsche beschaving!

Maar ook in dien tijd waarop ons verhaal doelt, verloor Brussel van jaar tot jaar al meer zijn morrend en somber aanzien, zoodra de lente het aardrijk uit zijne sluimering begon te wekken. Want aan den gevel van bijna ieder huis zag men dan de teedere wijnranken uitschieten die met haar liefelijk groen aan iedere woning een nieuw, een aangenaam uitzigt gaven. En naauwelijks begon de natuur op deze wijze haren milden schoot te openen, of men begreep waartoe in iederen muur digt bij de huisdeur twee ijzeren krammen moesten dienen; want hierin werd alsdan eene bank bevestigd, waarvan vorm en sieraad juist deden zien in hoeverre de eigenaar een grooter of kleiner vermogen bezat, in welken stand hij te huis behoorde en in hoeverre hij aanspraak kon maken op een gekuischten smaak voor schoonheid, pracht en kunst. Zoodra het gunstige jaargetijde zulks veroorloofde, zag men hier iederen avond de leden des huisgezins bijeenkomen om verkwikking te genieten voor een dag van hitte en arbeid; en terwijl zij op deze banken het zoete eener liefelijke koelte smaakten, gebeurde het niet zelden dat verscheidene huisgezinnen zich vereenigden tot een of ander spel, hetwelk, hoe onschuldig, nogtans ook toen reeds gevaarlijk was voor jeugdige gemoederen, vooral voor het ligt ontvlambare meisjeshart, dat zich veelal zoo sterk waant en juist daardoor zoo zwak is. Dikwijls plagt het dan tevens te geschieden, dat de in eene en dezelfde familie grijs gewordene dienstmeid nog eene tafel bij de bank kwam voegen, daarop een extra maaltijd voorzettende, die, volgens overoud en erfelijk gebruik, uit een stuk peperkoek en een mondvol franschen brandewijn bestond en door de aanwezigen met graagte genuttigd werd. Weder op andere banken zaten meer bejaarde personen rondom eene tafel bij tusschenpoozen hunne groote glazen aan het oor vattende en met lange teugen hun faro of lambiek drinkende, terwijl anderen, op stoelen gezeten, de oplettende toeschouwers waren van het geliefkoosde jassen, dat aan dergelijke tafels meestal plaats vond en bij de liefhebbers zoo hoog in achting staat dat zij beweren dat er reeds gejast werd voor nog de kaarten ten dienste van Frankrijks waanzinnigen koning Karel den Zesden waren uitgevonden. Langs en rondom deze groepen dartelde de jeugd zingend en lagchend, terwijl op andere punten, en vooral in de armere straten, zich ook nog wel het eentoonig geraas liet hooren van de houten pennen of naalden der arbeidzame kantwerksters. Deze vrouwen, aan wien de Brusselsche kant haar wereldroem te danken heeft, vormen nog heden ten dage eene merkwaardige middeleeuwachtige kaste in de moderne hoofdstad van België. Nog tegenwoordig ziet men in vele minder gegoede straten van Brussel vele schilderachtige groepen van deze kunstenaressen, wier vingerbehendigheid voor geen List of Thalberg be-

hoeft onder te doen, in de opene lucht zitten, waar zij het kunstprodukt vervaardigen, dat bij menige vorstin op hoogeren prijs staat dan de kostbaarste juweelen.

Niet een gedeelte der stad kon in de dagen waarvan wij schrijven wedijveren met de hoogstraat, wat het bekoorlijke en opgeruimde uitwendige betrof. Veel breeder dan al de andere straten uit vroegeren tijd, en veel beter en langer door de zon bestraald, bood het voorste gedeelte der huizen eene zachte schakering aan van wijngaard- en kamperfoelieranken, waarop het oog welgevallig kon blijven rusten, daar zulks de geheele straat als een onafgebroken tapijt van bloesems en bladeren en bloemen doorliep; want daar de hoogstraat geheel en al door de arbeidende volksklasse bewoond werd, zoo zag men nergens een gebouw hetwelk trotsch op granietwanden en uitgehouwene wapens en sieraden, het doorloopende tooisel der natuur versmaadde, om zich met de zinnebeelden van eigene grootheid en magt te bedekken.

Bij de onderhoudende avondpartijtjes op de bank voor de huisdeur ontbrak nooit een enkel lid van de talrijke bevolking der hoogstraat, die aan eenvoudige zeden, schier aartsvaderlijke gewoonten paarde. Elk huis had zijne bank, zijne tafel, zijne spelers, zijne drinkers en zijne lustig rondhuppelende kleinen, die hunne vermaken aanvingen zoodra de zon aan de westerkimmen was ondergegaan. Onder de bewoners van dit kwartier, die op gezette tijden als mieren door elkander wemelden, slopen niet zelden vreemdelingen als nieuwsgierige toeschouwers rond, doch altijd in het gevaar van links een duw en regts een stoot te ontvangen, en bij ontdekking het mikpunt te worden van de geestige of schertsende aanmerkingen van dezen of genen vrolijken Frans.

Aan het begin dezer hoogstraat nu, vlak tegenover de kerk, waar de straat iets breeder is en het plein zich bevindt, waar men den ganschen dag spelende kinderen ontmoet, daar stond nog in het laatst der voorgaande eeuw een huisje dat, in weerwil van deszelfs armoedig aanzien, evenwel de opmerkzaamheid van alle voorbijgangers tot zich trok. Men zag namelijk boven de voordeur eene groote, dikke rat uitgehouwen, wier staart van het ligchaam was afgescheurd en niet ver van daar in eene groote reet van het hout zat. Indien men meende dat de luim van den bouwmeester dit dier daar geplaatst had zou men zich vergissen; en wilde men den oorsprong van deszelfs aanwezen in eene of andere volksoverlevering zoeken, men zou zich bij elke navorsching zien teleurgesteld; want deze rat was doodeenvoudig het uithangbord van hem die het huis bewoonde. Polykarpus Lerat, de beste schoenmaker uit de gansche buurt, had geen beter middel weten te vinden om zijne woonplaats wereldkundig te maken dan deze allegorische voorstelling van zijn naam. Dit huis nu, of liever deze hut was insgelijks aan de overzijde met digte wijngaardranken bedekt, en wanneer des zomers de door Geertruida, des schoenmakers behuwdzuster opgekweekte vogels van allerlei aard hun gezang en gekweel aanhieven, dan had de vreemdeling zich ligtelijk kunnen laten verleiden het gansche gebouw aan te zien voor een groote volière.

Eens op een schoonen junijavond merkten de buren op dat de schoeisel-kunstenaar zich niet op zijne bank bevond.

»Zie, zie eens," zeide de koster der naburige kapel, die zijne hoogere geestelijke waarde en lijvigheid in een ouden leuningstoel ten toon spreidde, en een aan den omvang zijns ligchaams geevenredigd glas faro voor zich had staan; »ziet ge het wel? De oude Lerat is van avond niet op zijne wormstekige bank om zijn stuk stokvisch als avondmaal op te knabbelen en zijn slok brandewijn toe te drinken."

»Men moet hem geregtigheid laten wedervaren," antwoordde een klein ventje naast den koster, wiens gelaat en handen door hunne blaauwe kleur al dadelijk zijnen stand verrieden. »De oude Lerat heeft zorg en kommer, zijn zoon Johan geeft hem meer verdriet dan noodig is. Men zegt dat de jongen zoo geleerd is als een Leuvensch professor; maar wat baat het hem dat hij den ganschen dag in oude boeken zit te wurmen en papier verkrabbelt; hij wint er geen stuiver meê en zijn vader moet hem dag in dag uit als een lediglooper den kost geven."

»En hoeveel geld verslindt hij niet aan kleêren!" zeide eene zwaarlijvige buurvrouw, moeder van drie ongetrouwde dochters, welke naast haar zaten en even als zij ijverig bezig waren met de naalden, waarmede de fijne Brabandsche kant wordt gemaakt, door hare met ringen beladen vingers heen en weder te vliegen. — »Want de jonge heer gaat immers gekleed als een vorst, en kijkt ter naauwernood een burgermeisje aan; uwe dochters zoowel als de mijne zijn hem naauwelijks het groeten waard."

»Men moet hem geregtigheid laten wedervaren," hernam de verwer weder, op zijn eenigzins aanmatigenden toon. »Zijn peet, de kapellaan van graaf Klijnsteen is van alles de schuld; hij heeft Johan volstrekt willen opvoeden met den zoon van zijnen heer. Thans evenwel zijn de hoogwaardige heer kapellaan en de jonge graaf beiden gestorven, en zoo is de jonge Lerat als een groot geleerde achtergebleven; met al zijn Latijn en al zijn Grieksch zit hij nu nog naarder dan de belegerden in eene vesting; want als zijn vader hem niet houdt, dan moet hij doodhongeren. En daar is het waar den ouden Polykarpus de schoen wringt."

»Des te meer nog," hervatte de dikke moeder, »dewijl zijn jongen sedert eenigen tijd er zoo bleek uitziet als een doode, en zigtbaar met den dag wegkwijnt. Daar! ik heb drie dochters uit te huwen doch hem zou ik er waarachtig geen van willen geven."

»Ba, ba!" zeide de verwer, »men moet hem geregtigheid laten wedervaren; als hij ze begeerde,

zoudt gij ze hem alle drie wel tegelijk willen geven, al ware het maar om ze onder dak te brengen.”

Een dergelijk antwoord moest de waardige vrouw natuurlijk op de gevoeligste plaats kwetsen; zij rigtte zich dan ook schielijk op; plaatste hare twee gebalde vuisten in de zijden en sprak, terwijl zij haren hemelsblaauwen buurman scherp in het gezigt keek:

»Onder dak brengen? Wat meent ge daarmeê, vader blaauwkuip? Mijne dochters zijn me nog niet te veel in huis, en hebben ook nog geen gebrek aan vrijers gelijk anderen, die naar Hal moeten trekken om aan de Moeder Gods eene waskaars te offeren, om toch maar spoedig een man te krijgen. Zij kunnen er Goddank genoeg krijgen en hebben er reeds dikwijls van de hand gewezen, daar andere meisjes en moeders vinger en duim naar konden likken. Uw. stiefzoon Jozef, zoo'n knappe jongen als het is, zou daarvan nog wel een staaltje weten te vertellen.”

»Mijn stiefzoon Jozef!” riep de verwer met een gelaat waarop de grootste spotternij te lezen stond. »Mijn stiefzoon Jozef! Nu, buurvrouw! hoor eens; als gij geene andere vrijers voor uwe dochters weet te noemen, dan raad ik u, als goed vriend, maar liever geheel en al te zwijgen. Jozef is op alle meisjes van de gansche parochie uitgeweest, en het ergste wat ik voor hem vreesde was dat men hem hier of daar aan zijn woord hield. Zijne oogen en zijn knap gezigt en zijn geheele houding zijn duivelsche valstrikken, die hem in zijn ongeluk zullen storten, want tot hiertoe heeft hij er enkel gebruik van gemaakt, om alle onschuldige meisjes te verleiden, die zoo mal zijn geweest van aan zijne woorden geloof te slaan.”

Op dezen oogenblik kwam de behuwdzuster van den schoenmaker in de deur staan, om volgens het gebruik voor de woning waar zij pas had schoongemaakt een weinig zand te strooijen.

»Kijk,” ging de verwer voort, terwijl hij met den vinger op haar wees, »daar is moeder Geertruid! Nu, zij mag over haar dochter Mina wel een wakend oog houden. Zij is kamenier bij de jonge jufvrouw Volkers; Jozef is haar buurman en hij schijnt zijne zinnen op het meisje gezet te hebben. Als zij niet goed op hare hoede is, dan wil ik voor de gevolgen niet instaan.”

»Kom, kom, buurman! uwe tong staat altijd gereed om te lasteren,” was het antwoord. »Gij weet zeer wel, dat men met den schepen Volkers niet zoo ligt den draak kan steken; zijne nicht, jufvrouw Maria, is even gestreng als hijzelf; het huis heeft veel overeenkomst met een klooster, en ik houd het voor totaal onmogelijk, dat Jozef hier zou slagen.”

De verwer haalde zijne schouders eens op en hernam:

»Ik merk al dat gij den deugniet nog niet kent. Heeft hij eenmaal zijne hersens op iets gezet, zoo is niets ter wereld in staat hem daarvan af te houden. En vooral wanneer het een meisje geldt. Ik geloof, dat hij den stadhuistoren zou durven opklauteren om een lief gezigtje te zien. Ik heb hem dikwijls genoeg gezegd, dat hij nog eens verkeerd aan zijn eind zal komen; doch aan dat oor was hij altijd doof. En nu is zijne moeder zaliger dood, nu heeft hij de erfenis, die wel niet veel beduidt, ingepakt, en zoodoende zijn eigen heer en meester geworden, wil hij in het geheel niet meer naar mijne zedepreeken luisteren. Ik laat hem dus aan zijn lot over. Hij is nu onderbaas in de greinfabriek van meester Stokkens en verdient eene schoone som gelds. Wil hij dolle streken maken, zoo weet hij en de geheele stad dat hij die uit zijn eigen zak betalen moet; hij kan bij gevolg handelen zoo het hem goeddunkt. Voor de rest is Johan Lerat juist een gebakje als Jozef; want geen eenen avond komt hij vroeger thuis dan twee, soms drie uren na het luijen van de avondklok.”

»Johan is een vrome, brave jongeling,” zeide de koster terwijl hij zich met waardigheid opritgtte, zijn glas ledigde en zijne hollandsche lange pijp zorgvuldig uitklopte. »Ik zie hem iederen morgen in de kerk, waar hij eerbiedig mis hoort, en ik ben overtuigd dat hij zijn vader geen verdriet aandoet. Dat de oude Lerat van avond niet voor zijne deur zit, behoeft ons niet te verwonderen; en ik zou er in het geheel niet van gesproken hebben, indien ik wat eerder bedacht had dat het van daag zaturdag is. Wij weten immers allen dat hij elken zaturdag avond eenigen tijd doorbrengt bij den jood die achter in zijn huis woont, doch ik kan mij niet verklaren hoe een vroom christen, gelijk de oude Lerat, al twintig jaar lang zulk een ketter als die Veit in zijn huis kan houden. Ik heb altijd hooren zeggen dat een jood, die met een christen onder een dak woont, altijd ongeluk aanbrengt.”

»Men moet hem ook geregtigheid laten wedervaren. De oude Lerat is ook al niet rijk; want als hij wat overgegaard had, dan zou hij zijn huis wel koopen, dat reeds sinds twee jaren te koop staat. En dit zou hij nog te eer doen daar de rijke looijer, schepen Volkers het hem goedkooper zou geven dan aan een ander, omdat hij jaar in jaar uit zijn leder bij hem koopt en zij in hunne kinderjaren zamen hebben school gegaan. — Doch ik wensch u wel te rusten, buren, de klok heeft al lang geluid; en morgen is het zondag, dan ben ik altijd op vóór de vroegmis. Goeden nacht.”

Gedurende dit gesprek dat wij tot goed verstand der volgende bladzijden eenigzins uitvoerig hebben medegedeeld, was de oude Lerat, wiens afwezigheid de stof van hun onderhoud had uitgemaakt, werkelijk bij zijn huurder, gelijk de koster gezegd had. Veit, de jood, die reeds meer dan twintig jaren twee kleine, vochtige, donkere vertrekjes bewoonde in het achterste deel van het huis des schoenmakers, was een grijsaard van ruim zestig jaren oud, uitgedroogd als eene Egyptische mumie

en gekromd onder den zwaren last der jodenvervolgingen in die onverdraagzame tijden; in weêrwil daarvan kenmerkte hij zich door eene schier bovenmenschelijke werkzaamheid, die door eene ijzeren gezondheid niet weinig werd bevorderd. Door personelen haat en wraakgierigheid van een Duitschen groote was hij gedwongen geworden, met opoffering van zijn gansche vermogen, zijn vaderland, Frankfort aan den Main, te verlaten, en vlugtende was het hem gelukt zijn leven te redden. Van alles ontbloot, kwam hij te Brussel aan; hier werd hij door zijne geloofsgenooten ondersteund, en met ijver bezield en met een vindingrijk brein begaafd, werd hij al spoedig ingewijd in den eenigen tak van volksvlijt, die den joden vergund was, namelijk schacheren en woekeren. De gelukkige uitslag van eenige gewaagde spekulatiën had niet alleen zijn vermogen binnen korten tijd op eene zeer beduidende wijze hersteld, maar hem daarenboven in de christelijke koopmanswereld eene soort van vermaardheid verworven, zoodat hij met de aanzienlijkste handelshuizen betrekkingen had aangeknoopt; en daar hij altijd over belangrijke geldsommen te beschikken had, werd hij al ras voor onnoemelijk rijk gehouden, ofschoon hij inderdaad toch grootendeels voor buitenlandsche geloofsgenooten handelde. Van dit alles evenwel wist men in de hoogstraat weinig of niets; want aan den vos gelijk, die altijd op verren afstand van zijne schuilplaats zijnen buit gaat zoeken, had Veit nog nooit in de buurt waar hij woonde zaken willen doen. Integendeel was zijne levenswijze en zijn bedrijf daar eene soort van geheim, en bleef zulks voortdurend, daar hij iederen dag met het krieken van den morgenstond zijn huis verliet en nooit terugkeerde dan met het vallen van den avond.

De oude Lerat was niet zoo zeer een vriend van den jood — want meer dan eens had de grievendste ondervinding het hart van dezen ongelukkige met een ijskorst omschorst en voor elk teeder gevoel ontoegankelijk gemaakt — maar hij was slechts de eenige goede bekende aan wien het veroorloofd was de woning van Veit binnen te treden, en dezelve was zoo behendiglijk in den armoedigsten staat gehouden, dat het gezigt van zooveel ellende nog den indruk moest vermeerderen welke de armzalige uitwendige leefwijze van den jood teweeg bragt. De gansche vertrouwelijkheid tusschen hem en den schoenmaker bepaalde zich overigens hierbij, dat zij iederen zaturdag avond zamen eene kruik bier dronken, door de oude Gudel, Veits huishoudster, toebereid, en dat Lerat nooit gebruiken kon, zonder daarbij eenige leelijke gezigten te trekken. De praatmoedertjes uit de buurt wilden weten dat deze minzaamheid van des schoenmakers kant een oorsprong had in erkentelijkheid voor zekere bewezene geldelijke diensten; doch hoe verstandig zulke vrouwen soms ook weten te gissen en te raden, hierin tastten zij geheel en al mis. De jood was veel te geslepen en had de wereld en de menschen al te zeer van de schaduwzijde proefondervindelijk bestudeerd, dan dat hij het gewaagd zou hebben den man, wiens dak hij deelde, in geldelijke aangelegenheden bij te staan; en zoodoende hem, die zich met de taak en de zorg had belast zijne woning tegen aanranding te beveiligen, in de gelegenheid te stellen vroeg of laat een ondankbare, en dus een gevaarlijke vijand te worden.

Een leven vol van de onregtvaardigste vervolgingen en eene volkomene bekendheid met het treurig lot dat zijne geloofsgenooten onschuldig reeds een aantal eeuwen moesten verduren, hadden Veit tot een menschenhater gemaakt. Zelfs omtrent zijne geloofsbroeders, bij wien hij, helaas! maar al te dikwijls de stuitendste eigenliefde in plaats van broederlijke deelneming had gevonden, was hij onverschillig, zonder zich met meerdere hartelijkheid aan hen aan te sluiten, dan zulks het geval is bij alle vervolgden die in een en hetzelfde treurige lot deelen. Niettegenstaande deze gedurige verharding van zijn gemoed was in hetzelve evenwel eene soort van genegenheid voor den schoenmaker ontstaan; doch nooit had hij daarover met eenig sterveling gesproken en hij wachtte zich wel hiervan het minste te laten blijken.

In weerwil van den nederigen stand waarin Lerat zich in de maatschappij bevond, genoot hij in Brussel eene algemeene achting en oefende een niet onbeduidenden invloed uit op de klasse waartoe hij behoorde. Hij was vroeger soldaat geweest, en had zich evenzeer door zijnen moed als door, wij mogen het zeggen, zijne fijnere beschaving onderscheiden. Later had hij zich in zijne geboorteplaats Brussel gevestigd, en ook hier maakte hij zich door de striktste regtschapenheid, door een verstandig, wijs gedrag, door een zachtzinnig, doch ten geschikten tijde fier, energiek karakter algemeen geacht en bemind. Veit, een scherpzigtig menschenkenner, had al spoedig geraden welke kostbare diamant onder dit nederig uiterlijk verborgen zat, en oordeelde met veel juistheid dat des schoenmakers populariteit voor hem in vele gevallen een schild en een bolwerk kon zijn. Vandaar dat Lerat, wiens edele hoedanigheden den jood des te schitterender schenen, wijl hij overal niets dan ellendigen laster en kwaadaardige vijandschap ontmoette, vandaar zeg ik dat Lerat eenigermate het voorwerp zijner genegenheid was geworden. In weerwil hiervan verliepen er bijna vijftien jaren voordat de enkele, naauw merkbare flikkeringen van dit ontkiemende gevoel zich in den boezem van Veit tot eene geringe warmtestof hadden zaamgepakt, om eenige verkwikkende koestering te brengen aan de borst die zoo lang onder het ijs van afkeer en menschenhaat bedolven lag. En toen nog was eene krachtige aandrijving van buiten noodig om dat herlevend gevoel voor zachte gewaarwordingen lucht te doen krijgen, opdat het zich aan ieders oog vertoonen zou. Dit middel nu deed zich weldra op; de schoenmaker werd door eene hevige ziekte aange-

tast, die zelfs de minste hoop op zijn levensbehoud scheen te vernietigen.

Veit gevoelde thans het treurige van zijnen toestand in deszelfs ganschen omvang; hij stond op het punt den man te verliezen die eene reeks van jaren zijn eenige beschermer was geweest, en weldra zou hij zich genoodzaakt zien het toevlugtsoord te verlaten, waar hij eene ongestoorde rust had mogen smaken, nadat het leven hem reeds tot een last was geworden. Dit denkbeeld dreigde hem te verpletteren. De zucht tot zelfbehoud deed zich bij hem gevoelen en verdreef allen haat, alle koude onverschilligheid om zijn gemoed voor betere gewaarwordingen open te zetten. Een meer edel gevoel, hetwelk zich tot hiertoe onderdrukt had, maakte zich thans geheel en al van hem meester. Van dien dag af aan bezocht hij zeer dikwijls meester Lerat, die vroeger slechts gewoon was hem eens om de drie maanden tot betaling der huishuur bij zich te zien. Hij ging zelfs zoo ver van den zieke op te passen en te verplegen, weken achtereen zat hij onafgebroken bij het krankbed en verwijderde zich niet dan voor zaken die uiterst gewigtig waren. Met het geheim van verschillende geneesmiddelen bekend, bereidde hij zelf eenige drankjes, en zoo gelukte het hem de verlorene hoop weder op te wekken, en weldra was meester Lerat volkomen hersteld. Toen het gevaar geweken was, wilde Veit weder zijne oude koelheid in praktijk brengen, maar het betere gevoel had zich nu evenwel lucht gegeven en liet zich niet zoo gemakkelijk weer versmoren; integendeel, wanneer hij zijn huisbaas ontmoette veranderde plotseling zijn gelaat, en zijn strakke ernst ging in eene zachte, minzame wellevendheid over, waarin niet onduidelijk eene wezentlijke deelneming doorstraalde. Sinds dien tijd dan ook begonnen de wekelijksche bijeenkomsten op den zaturdag avond, als wanneer Veit door geenerlei bezigheid verhinderd werd.

Deze vertrouwelijkheid bleef des te ongestoorder voortduren en toenemen, daar meester Lerat zich zorgvuldig wachtte over zaken te spreken die den jood betroffen, om niet den schijn op zich te laden, van op dit of dat dienstbetoon, hoe gering ook, te willen aandringen. Op den avond evenwel waarmede wij onze geschiedenis hebben aangevangen, zag de schoenmaker zich door een voorval van het uiterste gewigt in de noodzakelijkheid gebragt van zijnen gewonen regel af te wijken. Wij hebben hierboven reeds gezien dat het huis van Lerat sedert geruimen tijd te koop stond, des morgens nu van denzelfden dag had een onbekend persoon het gebouw in oogenschouw genomen, het beviel hem en hij verklaarde zonder omwegen dat hij van plan was hetzelve te koopen.

Meester Lerat was in dat tijdperk des levens gekomen, waarin de mensch zijn einde meer van nabij begint te zien naderen, en juist daardoor, hetzij uit gewoonte, hetzij uit ingeborene neiging, zich meer begint te hechten aan alles wat hem omgeeft. Hij leefde dus in dit huis als in het verblijf waar hij een geruimen tijd aan de zijde van eene brave vrouw en omringd van hoopvolle kinderen rustig en gelukkig had doorgebragt; hij beminde het bovendien als de plaats waar hij, op zijn zoon Johan na, alle teedere betrekkingen, de een na den ander, door den dood aan zich had zien ontrukken; want dit is zeker, dat de herinnering van de treurigste, smartelijkste verliezen ons door den tijd even dierbaar wordt als het aandenken aan de schoonste dagen van ons geluk. Het was dus voor hem eene pijnlijke gedachte dit huis te moeten verlaten; doch voor het overige was niets hem zoo gemakkelijk als in dezelfde straat een ander huis te bekomen; zijn beroep kon door verandering van woonplaats niet de geringste schade lijden, en door deze overwegingen opgebeurd, zou meester Lerat zich gelaten in het geval hebben kunnen troosten. Doch geheel anders was het met zijn huurder Veit gesteld. Vervloekt, verstooten en voortvlugtig op de wereld, ieder oogenblik blootgesteld aan vervolging en verguizing, had hij in de twee kamertjes die hem tot verblijf dienden, niet alleen eene woning gevonden gelijk ieder ander mensch, maar bovendien een toevlugtsoord, eene beschutting tegen het gevaar. Altijd versmaad en verworpen door de maatschappij, met welke hij juist daarom in openbare en heimelijke vijandschap leefde, keerde hij iederen avond na een dag van slooven en zwoegen, onder het schamele dak terug, en was daar als in eene geheiligde schuilplaats onttrokken aan alle vervolging en wraakzucht van hen die hem haatten en verachtten. Voor Veit was dus zijne woning tevens zijne rust, zijn slaap en zijn leven. Hem dit veiligheidsoord ontrooven, dat hij eindelijk gevonden had, na dertig jaren te hebben rondgezworven, steeds voortgezweept door onrust en angst, hem dit plekje ontrooven waar hij zijn loopbaan dacht te eindigen, zou hetzelfde geweest zijn als hem aan den grenspaal zijns levens te noodzaken voor het weinigje tijds dat hem restte nog een geheel nieuwe loopbaan te zoeken en aan te vangen.

Toen nu de schoenmaker, wien het toch ook genoeg smartte zijn huis te moeten verlaten, besloot den jood bekend te maken met hetgeen er dien dag was voorgevallen en er bij te voegen dat de schepen Volkers stellig van plan was het huis te verkoopen, toen had hij den noodlottigen dolk getrokken die aan Veit den doodsteek kon geven. Want naauwelijks had hij dezen het een en ander medegedeeld, of de jood sprong verwilderd van zijne zitplaats op, zijn gelaat werd bleek als dat van een doode, zijne lippen trokken zich krampachtig te zamen, en met de gebalde vuist stond hij op het punt zichzelven voor het voorhoofd te slaan. Doch op denzelfden oogenblik liet hij den arm nederzakken en ging weder bedaard op zijnen stoel zitten zonder een woord te spreken; zijne vertwijfeling was niet langer zigtbaar dan een voorbijgaand wolkje aan den helderen zomerhemel.

»Gij weet wel;" nam de schoenmaker weder het woord, »dat het huis reeds lang te koop staat. Ik heb er mij reeds dikwijls over verwonderd dat er in al dien tijd niet een liefhebber is komen opdagen. Van morgen evenwel is een burger hier geweest met den boekhouder van de looijerij en zij zijn het op weinig na over de koopsom eens geworden."

«Gij hebt toch een huurcedül?" vroeg de jood op een afgetrokken toon en zigtbaar aan iets anders denkende.

»God beware mij, neen! Mijn huurtijd was, een jaar geleden, geëindigd, en daar ik wist dat meester Volkers zijn huis wilde verkoopen, heb ik het niet gewaagd een nieuwen huurtermijn te vragen."

»Ik moet daar eens goed over denken, meester Lerat! wij zullen zien of...... Ik zal niet dulden dat men mij......"

De jood brak zijn gezegde ten halve af; de woorden die hij gesproken had schenen hem tegen zijnen wil ontsnapt te zijn en de uitdrukking te wezen eener gedachte die hem kwelde en die hij niet wilde kenbaar maken. Hij verzonk in een diep gepeins, stond eenige oogenblikken later van zijnen stoel op en liep de kamer op en neder als iemand die met zichzelven iets schijnt te overleggen. Ofschoon het uur nog niet geslagen was waarop Lerat en Veit gewoon waren te scheiden, geloofde de eerste evenwel dat het voor hem thans tijd was om heen te gaan; en verre van hem terug te willen houden, kon de jood slechts met moeite zijn genoegen over dit vroegere heengaan verbergen. Weinig minuten had hij zich alleen bevonden, toen hij zelfs nog uitging, hetgeen tot heden nog nooit was gebeurd.

Wij hebben boven gezien dat meester Lerat door zekere mate van fijnere beschaving en door een voortreffelijk karakter boven allen verheven was die met hem in de maatschappelijke zamenleving op eene lijn stonden; maar hij had ook zijne zwakheden, en onder deze was de meest in het oog loopende eene blinde genegenheid voor zijnen zoon. Van den anderen kant evenwel moet ook gezegd worden dat Johan dezelve dubbel verdiende, daar hij in alle opzigten geschikt was de trots eens vaders te zijn.

Rank van gestalte, welgevormd en met eene aangename, innemende uitdrukking in zijne geregelde gelaatstrekken, beviel hij ieder die hem zag door de zachte inborst die op zijn wezen stond uitgedrukt als op den trouwen spiegel zijner edele ziel. Met den jeugdigen graaf Klijnsteen opgevoed, en onderwezen door even grondige geleerden als waardige priesters, had hij in deze voortreffelijke school elken gelukkigen aanleg van verstand en hart ten schoonste ontwikkeld, en de rijkste burger zou er trotsch op geweest zijn, hem zijnen zoon te kunnen noemen. Smartvol was hem het treurig verlies van zijne beide beschermers; want toen zag hij ten duidelijkste in, dat de toekomst die hem nog zoo even had toegelagchen, hem thans niets meer beloofde. Doch terwijl hij de rijke grafelijke woning moest verwisselen tegen het nederige dak zijns vaders, pijnigde hem geen ander gevoel, dan dat nu voor immer de loopbaan voor zijnen werkzamen geest zou gesloten zijn. Geen gemor, geene ontevredenheid uitte hij over zijne lage geboorte, die nu de eenige hinderpaal was om met het geleerde voordeel te doen; hoe verre ook in geestbeschaving boven zijn vader verheven, was en bleef deze het voorwerp zijner teederste liefde en grenzelooze hoogachting. Het zal dus den lezer weinig verwonderen, dat de oude Lerat, die in alle andere omstandigheden, zelfs daar, waar het zijn eigen persoon gold, steeds de strenge wetgeving van het koude verstand gehoorzaamde, zoodra het zijnen zoon betrof, meer de inspraak volgde van een warm kloppend vaderhart.

Toen hij dezen avond bij den jood van daan kwam en zoo naar het kleine benedenvertrek meende te loopen, waar gemeenlijk den maaltijd gehouden werd, hoorde hij zijn' knecht Bastiaan in een levendig gesprek met zijne behuwdzuster Geertruid, waarbij meermalen de naam van Johan genoemd werd. Hij besloot, ongemerkt dit gesprek eens af te luisteren, te meer daar hij reeds dikwijls tot zijn leedwezen gemerkt had, dat Geertruid geene gelegenheid liet voorbijgaan zijnen zoon te doen gevoelen, dat zij hem alles behalve genegen was.

»Gij doet verkeerd, moeder Geertruid," zeide Bastiaan, »gij doet zeer verkeerd Johan zoo hard te behandelen en zijn eten niet warm te willen houden tot dat hij te huis komt."

»Waarom zorgt hij niet, dat hij hier is wanneer wij allen eten?" was het knorrige antwoord. »Is hij een voornaam heer; is hij beter dan wij? Gij denkt geloof ik, dat er anders niets te doen is dan hem te bedienen. Ik zeg u nu als hij niet te huis is kan hij zonder avondeten naar bed gaan, dat zal hem wel leeren voor een ander' tijd."

»Gij weet zoo goed als ik, dat hij den ganschen dag onder zijne boeken zit en werkt, zoodat hij alleen des avonds eenige uren kan gaan wandelen."

»Gaan wandelen! o ja, o ja! maar wie weet waar hij loopt. Ging hij nog naar zijne bloedverwanten, men zou het hem vergeven; maar hij is te trotsch om er te komen. Reeds langer dan eene maand is hij niet bij mijne dochter geweest, en toch is het zijne vleeschelijke nicht, eene zusters dochter van zijne moeder zaliger. Maar weet gij waar het zit? Het borstje is verwaand op zijne geleerdheid."

Dit laatste verwijt had misschien eene diepere beteekenis, die evenwel aan meester Lerat niet onbekend kon zijn. Het scheen hem ten minste juist op de regte plaats te treffen; want hij deed aanstonds driftig de deur open, en toen hij binnen kwam was zijn gansche gelaat in buitengewone beweging.

»Is Johan nog niet thuis?" vroeg hij terwijl

hij eene bedaardheid voorwendde, die door het beven zijner stem werd gelogenstraft.

»Al thuis!" riep Geertruid al te zeer met hare eigene gedachten bezig, om de buitengewone stemming van haren zwager te bemerken. »Al thuis Wel, dat zou immers wel het eerst zijn, dat hij op zijn' tijd thuis was."

»In ieder geval hoop ik, dat hij zijn avondeten gereed en warm zal vinden," zeide meester Polykarpus met nadruk.

»Het eten staat op de tafel," hernam Geertruid op eenen schotel met groenten en aardappelen benevens eenige boterhammen wijzende. »Hij heeft slechts te komen om er zijn deel van te hebben."

»En wat weet gij," riep de schoenmaker met eene forsche stem, »of ik hem niet bevolen heb zoo laat buiten'shuis te wezen. Gij bemoeit u met dingen die u volstrekt niet aangaan. Ik raad u goedschiks Johan niet langer te plagen en te mishandelen, zoo als dit eenigen tijd geduurd heeft; al verdraagt hij het geduldig; het is mijn oog niet ontgaan en ik verkies het niet langer. Want ik weet zeer goed waarom ge hem niet moogt lijden."

»Ja, gij weet altijd het fijne van de zaak."

»Ik zeg u dat ik volkomen weet, wat de oorzaak van uwe misnoegdheid is; en dat ik mij niet duidelijker uitdruk is enkel omdat ik iemand niet gaarne iets onaangenaams zeg."

»O man! gij behoeft voor mij niet te zwijgen, ik weet dat ik niets te vreezen heb; en voor Bastiaan kunt gij glad van de tong weg redeneren, hij is hier zoo goed als eigen. En het zou mij zelfs pleizier doen alles te hooren wat gij weet, zoo ge iets weet."

»Nu wil ik u dan eens kort en bondig aan het verstand brengen, waarom gij Johan niet lijden kunt? Gij hadt er op gerekend dat hij uwe dochter zou trouwen.... en hij heeft er geen zin in."

»Mijne dochter is wel twintigmaal meer waard dan uw zoontje. Zij is bij jufvrouw Volkers gelukkig en tevreden, en behoeft waarachtig zulk een huis niet te verlaten, om een ingebeelden straatslijper te trouwen, die geen stuiver verdienen kan."

»Geertruid! leg de hand op uw mond en spreek geen kwaad van Johan meer; want als het er op aan komt zal ik andere dingen van Mina voor den dag weten te brengen — dan zal ik u haar groote litanie eens lezen."

En inderdaad, het scheen dat Mina niet geheel en al vrij van gebreken was, ten minste hare moeder sprak verder boe noch ba, at schielijk haar avondmaal en ging even schielijk naar bed, terwijl zij haar zwager en den knecht op de tehuiskomst van Johan liet zitten wachten.

Naauwelijks waren vijf minuten verloopen, toen er herhaalde malen zeer heftig op de deur geklopt werd.

»Wie duivel maakt daar zoo'n leven?" zeide de schoenmaker. »Johan komt altijd stil en bedaard, en Veit heeft de sleutel van de deur. Toe, Bastiaan! doe eens open; doch neem de lamp meê en wees op uwe hoede; want zulk een nachtelijk bezoek komt mij vreemd voor en gaauwdieven hebben allerlei listen en kunstgrepen."

Bastiaan liep voor om de deur open te doen; maar hoe ontstelde hij, toen hij den zoon zijns meesters ontwaarde, met bloed bedekt en naauwelijks meer in staat zich overeind te houden, benevens twee mannen die hem te huis bragten.

»Het is niets," zeide de jongeling; »ik heb eene kleine wonde bekomen en heb niets anders noodig dan rust."

Doch in weerwil van deze herhaalde verzekering was meester Lerat niet eerder gerustgesteld, dan nadat hij zich van de waarheid dezer woorden zelf overtuigd had. Johan werd dadelijk ter rust bezorgd en nu eerst gaf de vader zich den tijd de beide mannen te ondervragen, welke zijn zoon hadden te huis gebragt. Het waren twee knechts uit de looijerij van den schepen Volkers, die niets anders wisten te zeggen, dan dat hun meester den schoenmaker liet verzoeken eens dadelijk bij hem te komen, er bijvoegende dat zij zouden wachten, totdat hij gereed was met hen te gaan.

Meester Volkers werd voor het rijkste lid van het looijersgild gehouden, waarvan hij dan ook overman was. Zijn vermogen, zijne kennis van zaken en zijn rustig en onbevooroordeeld, maar daarom niet minder warm patriotismus, hadden de oogen der menigte op hem getrokken toen er een nieuwe schepen moest verkozen worden, en niemand kon de werkzaamheden van zulk eene gewigtige bediening waardiger en meer eervol vervullen, dan zulks door hem gedaan werd. Slechts in een punt handelde hij naar de meening van het publiek minder goed; men wilde namelijk weten, dat hij zich te veel aan zijn eigentlijken tak van nijverheid onttrok en dikwijls zeer gewaagde handelsspekulatiën ondernam met de voornaamste reeders der stad Antwerpen. Er liep zelfs een gerucht dat zijn vermogen door verscheidene zware verliezen aanmerkelijk was geschokt geworden; en ofschoon hij de geledene rampen uit de opbrengst zijner groote looijerij weêr had weten te herstellen, zoo hadden dezelve nogtans eenigzins nadeelig op zijn krediet teruggewerkt en schonken de groote kapitalisten des lands hem niet meer dan een beperkt vertrouwen. — Tot den armen schoenmaker Lerat stond hij in menigerlei betrekking. In hunne jeugd waren zij schoolmakkers geweest, en de nog heden ten dage in België heerschende gelijkheidszin oefende ook in dien tijd reeds een werkdadigen invloed uit. De drie groote afdeelingen der maatschappij, voornamelijk de adel en de burgerstand waren toen wel niet zoozeer van elkander gescheiden als tegenwoordig bij ons, doch toenmaals was de grenslijn toch nog eenigzins meer merkbaar dan thans in België het geval is. Daarentegen leefden ook reeds toen de verschillende klassen van elken stand minder van elkander afgezonderd, zoodat de schoenmaker en de rijke koopman en schepen elkander altijd als oude schoolkameraden behandel-

den. Daarom had Lerat in weêrwil van zijn onafhankelijken burgergeest niet geaarzeld de ondersteuning aan te nemen, hem door zijnen vroegeren speelmakker in een oogenblik van nood aangeboden. Toen Lerat namelijk zonder andere bezitting dan twee gezonde armen, grondige kennis van zijn handwerk, de noodzakelijkste gereedschappen en een sterk vertrouwen op de Voorzienigheid zich in het huwelijk ging begeven en voor eigene rekening wilde beginnen, toen had de rijke looijer Volkers hem een onbepaald krediet aangeboden, en zoodoende was hij tot hiertoe steeds bijzonder aan den schepen gehecht geweest, eensdeels uit erkentelijkheid en anderdeels uithoofde van de uitmuntende waar, die deze hem leverde. In lateren tijd had de heer Volkers op nieuw de familie Lerat aan zich verpligt, daar hij de nicht van den schoenmaker, Mina, van wie hier boven gewag is gemaakt, als kamenier bij zijne nicht had in dienst genomen. Deze laatste had bij hare geboorte hare moeder verloren en kort daarop haar vader, de jongste broeder van den looijer, die haar toen als zijne dochter tot zich had genomen, te meer daar hij een weduwnaar zonder kinderen was. In den tijd waarop onze geschiedenis doelt, was zij omstreeks achttien jaren oud en werd niet alleen voor eene der rijkste en aanzienlijkste partijen, maar tevens voor eene der beminnelijkste schoonen uit geheel Brussel gehouden.

Haar oom, bij wien zij inwoonde, had destijds het schoonste en grootste huis uit de looijersstraat, hetwelk nog in het laatst der voorgaande eeuw onveranderd bestond en de opmerkzaamheid van alle vreemdelingen tot zich trok zoo door deszelfs geheel eigendommelijken bouwtrant, als door de ouderwetsche pracht van den bewonderenswaardig schoon gehouwen gevel en meer andere merkwaardige bijzonderheden die de oudheid betroffen. De vernieling, waarmede eene overstrooming in 1789 gepaard ging, heeft ook dit huis getroffen en van de aarde doen verdwijnen. Het was geheel uit hout zamengesteld. De eerste verdieping sprong minstens twee voet voor het benedengedeelte uit, de tweede insgelijks twee voet voor de eerste, terwijl in de derde, die minder vooruitstak, aan de voorzijde tien groote dakvensters waren aangebragt, welke in even zooveel spitse daken uitliepen, die te zamen het gansche dak vormden. Karyatiden, die de vreemdste, de wonderlijkste figuren, waaronder zelfs sommige uit het gebied der liefde, voorstelden, schraagden deze dakvensters; terwijl vier groote looden draken met opgesperden muil en uitgebreide vleugelen ter afleiding dienden van het water, hetwelk de rijkbeladen wolkenhemel van België zoo ruimschoots over dat gedeelte van Europa uitstort.

De vergulde horens van een houten ossenkop, het gewone beroepswapen van het looijersgild, schitterden naast een verzilverden leeuwenkop boven den ingang van het huis. De laatste diende tot bijzondere aanduiding der fabriek van goudleêr, hetwelk destijds geheel Europa door *en vogue* was.

Naar dit rijke en prachtige gebouw nu begaf zich onze schoenmaker, Polykarpus Lerat, in de grootste haast, gedreven door ongeduld en nieuwsgierigheid, naar het voorgevallene van dezen avond. Hij werd aanstonds in het kabinet van den schepen binnengelaten, die daar op hem zat te wachten en van tijd tot tijd eens een oog in zijne koopmansboeken wierp.

»Het spijt mij, oude Lerat!" begon hij tegen den binnenkomende, »u nog zoo laat lastig te moeten vallen; doch ik begeef mij morgen naar Antwerpen, en ik wilde niet afreizen dan na u alvorens te hebben bekend gemaakt met iets dat heden avond bij mij heeft plaats gehad, en waarvan ik u tevens de noodzakelijke gevolgen wil mededeelen. Omstreeks een half uur geleden deed ik mijne gewone ronde door de werkplaatsen en magazijnen; op eens bemerkte ik een mensch die zich zoo goed mogelijk, doch vruchteloos, trachtte te verbergen. Dit was uw zoon; maar ongelukkigerwijs had ik hem niet zoo spoedig herkend, ik greep hem bij de keel, riep om hulp en een mijner knechts bragt hem in zijnen ijver een duchtigen slag met zijn stok op het hoofd toe. Nu wenschte ik gaarne van u te vernemen wat hij zoo laat hier te doen had, want uit hemzelven heb ik geen woord dienaangaande kunnen krijgen."

»O, mijnheer de schepen!" zeide de schoenmaker, door deze woorden geheel en al verward en bedremmeld; »mijn Johan is eerlijk......"

»Dat weet ik," viel meester Volkers hem in de rede, »en betwijfel zulks geen oogenblik; hij is uw zoon en dit zegt genoeg; want de vrucht valt nooit ver van den stam. Het is dan ook niet in mijn hoofd opgekomen zijne tegenwoordigheid aan oneerlijke bedoelingen toe te schrijven; doch luister, wat ik van de zaak gedacht heb. Uw Johan is een knappe jongen; Mina, de kamenier van mijne nicht, is ook niet onaardig en bovendien niet nonachtig, en daarom vertrouw ik dat bij deze geschiedenis de liefde de voornaamste hand in het spel heeft."

»Heeft mijn zoon u iets van dien aard bekend?"

»Neen, dat ook niet; want hij heeft op al mijne vragen het diepste stilzwijgen bewaard; en ik kan hem zulks volstrekt niet kwalijk nemen; doch het is voor mij eene reden te meer om mij in mijn gevoelen te bevestigen. Er zijn slechts drie vrouwelijke wezens in mijn gansche huis: mijne nicht Maria, de oude huishoudster Doortje en uwe nicht Mina. Mijne Maria is de verloofde bruid van mijn korrespondent in Antwerpen, dus zij staat met het gebeurde in geene de minste betrekking. De zestig jaren van mijne huishoudster zijn zestig bolwerken waartegen elke verdenking zal terugstuiten. Sluipen er dus vrijers in mijn huis, dan is het, zoo klaar als het daglicht, om Mina alleen. Wat denkt ge daarvan?"

»Maar hij bemint haar niet, schepen! hij bemint haar niet! Nog gisteren heeft hij mij gezegd dat hij nimmer zou kunnen besluiten haar te trouwen."

Deze woorden ontsnapten den schoenmaker deels uit blinde genegenheid voor zijnen zoon, deels uit de herinnering van het zoo kort te voren plaats gehad hebbende gesprek met zijne behuwdzuster Geertruid; maar naauwelijks waren ze over zijne lippen, of hij begreep zijne onvoorzigtigheid. Door dit ongelukkige gezegde had hij het eenige middel vernietigd waardoor het gedrag van Johan verschoond zou kunnen zijn geworden, en hij had er dubbel berouw van, toen hij te gelijker tijd merkte dat de vriendelijkheid van den schepen eensklaps in strengen ernst veranderde.

»Nu," hervatte deze, »als dit het geval is, dan verlang ik te weten wat uw zoon op zulk een ongelegen tijd in mijn huis doet?"

De arme vader stotterde eenige half verstaanbare woorden, en beefde van angst, dat de schepen diezelfde noodlottige vraag herhalen zou. Gelukkigerwijs was dit het geval niet, en de heer Volkers liet zich aldus hooren:

»In ieder geval, meester Polykarpus! kunt gij u toch wel in uwe meening vergist hebben. Uw zoon is een jong mensch van een zachten, stillen aard en daarbij een weinig bloode; waarschijnlijk heeft hij u zijne liefde voor Mina niet durven bekennen. En daar dit het eenige middel is om zijne verschijning in mijn huis te verklaren, zoo rest ons niets anders dan het jonge paar te laten trouwen, en zulks wel hoe eer hoe beter. Want mijne knechts weten wat er gebeurd is; morgen is het aan de gansche buurt en overmorgen aan de geheele stad bekend. Uw nicht zou geschandvlekt wezen en ook mijn huis er een kwaden naam door krijgen; alleen hun huwelijk is in staat dit alles te voorkomen. Mina is wel een meisje zonder fortuin, doch mijn nicht heeft beloofd haar in haar huishouden te zetten. Van mijnen kant geef ik haar het huis dat gij bewoont in eigendom, onder beding dat gij er uw leven lang in zult blijven wonen. Zoodoende wordt het gebeurde met uwen zoon in zeker opzigt ook voor u nog een geluk; want anders zou uw huis binnen weinig dagen verkocht geworden zijn. Deze zaak is dus afgepraat en tot het nemen der verdere maatregelen verwacht ik u dingsdag avond ten tien ure nog eens bij mij. Ik moet morgen naar Antwerpen en kom niet voor overmorgen terug, zoodat ik mij niet eerder daarmede afgeven kan."

Zulk eene onverwachte grootmoedigheid maakte den schoenmaker nog verder verlegen; de tranen schoten hem in de oogen, en hij was zoo bedremmeld dat hij geen woord kon spreken. De schepen reikte hem vriendelijk de hand en zeide:

»Geen dank, meester Lerat; geen dank; ik doe niets te veel voor een ouden schoolkameraad en voor een mijner beste klanten. Adieu, tot wederziens; tot dingsdag avond."

De schoenmaker moest zich dus vergenoegen met eene diepe buiging te maken, en verwijderde zich met den drukkenden last van een aantal met elkander strijdende gevoelens.

Het kabinet van den schepen was een benedenvertrek in het achterste gedeelte van het huis, en om weder aan de deur te komen moest men over de binnenplaats, die wel viermaal zooveel ruimte besloeg als het gebouw dat thans op dezelfde plaats staat. Toen meester Polykarpus langzaam, in gedachten daarheen kwam, riep een der knechts hem toe:

»Vader Lerat! de deur is nog niet gesloten; gij hebt den grendel maar weg te schuiven, oogenblikkelijk draai ik zelf het nachtslot om en leg er de ijzeren bouten voor."

De schoenmaker bedankte voor deze inlichting, en ofschoon het reeds nacht en zeer donker was, vond hij gemakkelijk de buitendeur, daar hij zeer goed met den weg bekend was. Naauwelijks had hij evenwel den grendel weggeschoven, of hij voelde zich door twee sterke armen een eind uit den weg smijten, terwijl tevens iemand in allerijl de deur uitsnelde en dezelve digt achter zich toetrok. De schoenmaker volgde hem even schielijk achterna, doch op de straat gekomen, was er van den gevlugte geen spoor meer te vinden; alles was eenzaam en stil.

Zijne eerste gedachte was naar den schepen terug te keeren en hem van dit zonderling voorval kennis te geven, doch na een oogenblik bedenkens schrikte hij voor de gevolgen van dit nieuwe tooneel terug, zoodra het slechts bekend werd. Hij herinnerde zich de onvoorzigtigheid, de liefde van zijnen zoon tot Mina geheel ontkend te hebben; en, ofschoon zonder den minsten grond, vreesde hij toch half dat deze tweede gebeurtenis met de eerste in eenig verband kon staan. Hij ging dan, hoewel met een beklemd hart, naar zijne woning terug, latende het aan den tijd over dezen gordiaanschen knoop te ontwikkelen.

De klok der kerk sloeg middernacht toen meester Lerat zijn huis binnentrad. Het deed hem niet weinig genoegen zijn knecht Bastiaan nog wakker te vinden; want zijne gewone vastheid van karakter scheen hem in deze omstandigheden te zullen begeven, en bij de denkbeelden die zijne verhitte verbeelding bestormden, ware de eenzaamheid hem eene doodelijke marteling geweest. Bastiaan werkte reeds tien jaren bij hem als knecht. Hij was een geboren Duitscher, en behoorde tot die soort van wezens, die zwijgend en stil alle opwellende gevoelens in hunne borst versmoren en als ware het onverschillig, het pad afleggen dat hen naar den eindpaal van het leven voert. Bijna veertig jaren oud, had Bastiaan zijne jongelingsjaren gesleten zonder zelfs die hartstogten te kennen, welke de levensboot van velen zoo vaak met storm en onweder over de woeste baren die het noodlot schiep, heen en weder slingeren; de geschiedenis van eenen dag was de geschiedenis van zijn gansche leven; hij was altijd dezelfde en aan den wijzer van een uurwerk gelijk, die nooit zijnen loop eindigt dan om denzelven weder op

nieuw te beginnen. Na het overlijden van zijn eersten meester in een stadje van Duitschland, was hij op reis gegaan en was des winters te Brussel aangekomen; hier vond hij werk en hechtte zich aan zijn nieuwen baas als de klimop aan den eikenboom, totdat ook deze steun hem door den wreeden dood werd ontnomen. Acht jaren had hij bij dezen gewerkt toen hij bij meester Lerat in dienst kwam. Hier evenwel greep er een volslagen ommekeer in zijn gansche karakter plaats; de voortreffelijke inborst van den schoenmaker en zijne meer dan gewone minzaamheid jegens allen die hem omringden, veranderden in Bastiaan die gehechtheid, die tot hiertoe alleen instinktmatig was geweest, in eene warme, deelnemende liefde, die nergens eene plaats vindt dan in een regtschapen menschenhart. Van zijnen kant had meester Polykarpus al spoedig de edele neigingen van zijnen knecht opgemerkt, en niet geaarzeld hem te behandelen als een getrouwen vriend, aan wien zijne geheimste gedachten mede te deelen hem eene wezentlijke behoefte was geworden. Bastiaan was bovendien een geschikt en voorzigtig raadsman. De altijd voortdurende rust van zijn gemoed stelde hem in staat alles wat er gebeurde naauwkeurig gade te slaan, de handelende personen met evenveel juistheid als omzigtigheid te beoordeelen, en van de geringste voorvallen alle gevolgen zorgvuldig te berekenen. In dit opzigt had hij reeds zoo dikwijls proeven van het helderste doorzigt gegeven dat hij vrij algemeen Bastiaan de waarzegger genoemd werd.

Toen nu meester Lerat te huis kwam, viel het zijnen knecht niet moeijelijk te ontdekken dat nieuwe zorg hem kwelde, en daarom begon hij dadelijk zijns meesters hart te openen voor eene vertrouwelijke mededeeling, door de vraag:

»Wel, meester! gij schijnt geen best nieuws mede te brengen?"

»Helaas, mijn zoon, gij zegt de waarheid. Wacht een oogenblik, laat mij eerst eens zien hoe het met Johan is, dan zal ik u alles vertellen. Goede Bastiaan! ik heb veel verdriet van Johan, en toch ik bemin hem, en zal hem liefhebben tot aan mijn dood toe."

»Daar doet gij wel aan, want hij verdient het. Maar ik zou hem nu in de rust laten, meester! ik ben zoo even nog bij hem geweest en hij sliep als eene roos — dat is het beste wat hij doen kan. De jood Veit is ook bij hem geweest en zij hebben langer dan een uur te zamen gesproken; dit zal hem vermoeid hebben."

»Weet de jood wat er gebeurd is?"

»Ik heb het hem verteld toen hij te huis kwam; ik dacht daar wél aan te doen, want anders verneemt hij het van vreemden, en wie weet wat men er dan wel bij had kunnen voegen. Het nieuws is juist als een reiziger; hoe verder deze komt, hoe leugenachtiger hij is. En bovendien, de oude Veit heeft uw zoon altijd wel mogen lijden."

»Ja, omdat Johan hem helpt met rekeningen schrijven."

»Dat is nu zoo, meester! hij is en blijft een jood. Die lieden geven niets, zij leenen slechts en dat altijd nog tegen hoogen intrest, onverschillig of het hun geld of hunne vriendschap zij."

»Ik weet dat altemaal en daarom heb ik nog nooit iets van hem verlangd. Doch luister nu eens naar hetgeen er gebeurd is."

Polykarpus verhaalde zijn gansche onderhoud met den schepen, benevens zijne ontmoeting bij het uitgaan der deur, en eindigde met deze vraag:

»Zeg mij nu eens wat gij van dit alles denkt? Is het niet om het verstand te verliezen? Want dat is toch altijd maar zeker dat Johan geene liefde voor Mina heeft: niet eens, maar wel honderdmaal heeft hij mij zulks gezegd, en als hij gedwongen wordt haar te trouwen, dan stort men hem in het ongeluk, te meer daar nichtje-lief, even als hare moeder, een weinig scherp en onverdraagzaam is. En bovendien...... doch ik wil van niemand kwaadspreken; maar gij weet ook wel, Bastiaan! dat er van Mina nog al wat te zeggen zou vallen, voornamelijk sinds Jozef van den verwer vlak over hare deur woont. Aan zulk een huwelijk is dus niet te denken."

»Mijne gedachten zijn juist als de uwe, meester!"

»Ja, maar wat zal de schepen daarvan zeggen? Hij is een brave, milddadige en volstrekt niet trotsche man; doch op zijn punt van eer staat hij onwankelbaar vast, en hij zeide mij ook dat het gedrag van Johan eene schande voor zijn huis was. En dan, bedenk eens hoe onbekrompen hij de kinderen zal uitrusten; dit alleen reeds bewijst hoeveel hem aan dit huwelijk gelegen ligt. Als ik er dus niet in bewillig, wat zal er dan van ons worden? Nu, gij spreekt geen woord, Bastiaan! staat uw verstand nu ook stil?"

»Het scheelt weinig, genoeg......"

»Bij dat al," viel de schoenmaker hem in de rede, »wilde ik toch om 's hemels wil wel eens weten, wat hij des nachts ten elf ure zich bij meester Volkers doet te verschuilen. Kon ik daar eerst maar achter komen, dan was er misschien gemakkelijker een goeden raad te vinden; doch gij hebt het zelf gehoord hoe onwederstaanbaar smeekend hij mij verzocht hierover niet te spreken...... Waarachtig, het is om gek te worden! Gij zit daar ook zoo sprakeloos als een wassen beeld. Doe uw mond eens open en raad mij hoe ik uit de verlegenheid zal komen. Een goede raad is op dit oogenblik goud waard, en wien zal ik er beter om kunnen vragen dan u, gij zijt met alles bekend en zult ook thans het juiste middel weten aan te wijzen."

»Ja, meester! als ik slechts rond uit de borst durfde spreken!"

»Hoe! Durven spreken! Heb ik nu ooit in mijn leven zulk een mensch gezien! Ik zit hem reeds een paar uren te verzoeken zijn mond open te doen en nu betwijfelt hij nog of hij spreken durft. Waarachtig, Geertruid, Johan en gij, ge schijnt het er alle drie op toe te leggen mijn geduld ten einde te brengen."

»Ja meester, maar als ik mij goed bedenk eer ik spreek, dan heb ik daarvoor grondige reden; want ik weet alweer vooruit dat gij mij niet zult gelooven en zeggen, dat ik mannetjes in de maan zie."

»Laat dan eens hooren."

»Nu, meester! als gij het dan volstrekt weten wilt, dan zal ik het u openhartig zeggen; uw Johan is verliefd op Maria, op de nicht van den schepen."

»Ja, ik had er wel voor gevreesd!" riep Polykarpus op den toon der wanhoop uit. »Reeds langer dan eene maand zweeft mij die ongelukkige gedachte voor den geest; maar het scheen mij zoo waanzinnig toe, dat ik mij schaamde er van te reppen. Ik was er nog banger voor dan voor een spook, en voor geen geld in de wereld had ik iemand durven zeggen, dat zulk een denkbeeld in mijn brein was opgekomen. Altijd poogde ik mijzelven te overreden dat ik misgeraden had, in weerwil van de warmte, waarmede Johan gedurig over Maria sprak. Telkens als ik er aan dacht stelde ik mij weer gerust met de woorden: Mijn God! zoo iets is toch geheel onmogelijk. Johan is een verstandige jongen, die het hoofd op de regte plaats heeft en door een der geleerdste mannen van ons land is opgevoed. Hij zal dus wel begrijpen, dat de zoon van een armen schoenmaker zijn oog niet kan laten vallen op de nicht van een schepen, op de erfgename van een onnoemelijk vermogen. Och, dacht ik dan, ik haal mijzelven dingen in het hoofd die mij kwellen, zonder dat er grond voor bestaat; en zoo liet ik de zaak op haar beloop. Maar den tweeden en den derden en elken dag komt mij Johan alweer over de jonge jufvrouw Volkers praten en jaagt mij een schrik door het gansche ligchaam.... Daarbij komt zijn laat uitblijven des avonds..... het voorval van dezen nacht..... Ja, Bastiaan! gij hebt gelijk! God zij ons genadig, gij hebt volkomen gelijk!"

»En zoo hij overdag met u over haar spreekt, zoo droomt hij er 's nachts van. Gij kent het beschot, dat tusschen onze bedsteden is; nu, dikwijls heb ik hem gehoord: Maria!.... Maria!.... En dan een oogenblik later: Nooit!.... Nooit!.... Ik heb al lang eene zware ziekte voor hem gevreesd."

»Om Godswil, Bastiaan! zeg dat niet of zeg het niet aan mij; ik geloof dat het mijn dood zou wezen."

De arme vader legde zijne elboogen op de tafel en bedekte zijn gelaat met beide handen, ten einde de tranen te verbergen, die zijn wanhopige toestand hem uit de oogen perste. Zijn knecht eerbiedigde eene geruime poos deze aandoening door het diepste stilzwijgen; ten laatste klopte hij zijn meester vertrouwelijk op den schouder en zeide:

»Kom, meester! geen moed verloren! Het geval kon nog erger zijn en wij hebben immers tot dingsdag avond den tijd om te overwegen; wij komen een van allen misschien wel op een gelukkigen inval. Laat ons nu naar bed gaan; goede raad komt altijd na den nacht, en de zon, die alles bestraalt, kan welligt ook onze hersens verlichten."

»Gij hebt gelijk," zeide de schoenmaker; »en bovendien moet ik morgen vroeg opstaan; ik dien met Veit te spreken eer hij uitgaat."

»De jood is op reis gegaan," hernam de knecht; »hij is omstreeks een uur in huis geweest en toen hij vertrok had hij zijn reisjas aan."

»God! Alles schijnt mij tegen te loopen. — Maar Bastiaan, gij hebt toch nog geen woord gesproken over mijne ontmoeting bij het uitgaan van het huis van den schepen, en dat is toch ook nog al een ding van belang. Als er van nacht bij den heer Volkers eens gestolen wierd, dan waren Johan en ik onherstelbaar verloren."

»O, daarvoor behoeft gij niet te vreezen, meester! Ik zou om alles durven wedden, dat het niemand anders is geweest dan Jozef van den verwer, en die komt ook niet dáár om te stelen, vertrouw ik."

»Bij mijne ziel, Bastiaan! gij hebt gelijk; dat ik nog zoover niet gedacht heb..... En mijn arme Johan zou dat schepsel moeten trouwen!..... Neen, dat nooit! Liever....."

De knecht wenschte den meester een goeden nacht en stuitte zoodoende een nieuwen stroom van klagten en jammeren, die reeds in den mond van den ouden Lerat waren zamengevloeid.

Beide lagen weldra in eene diepe rust.

De greinweverij, waarin de stiefzoon van Bloomans den verwer, Jozef van Daelen, de Don Juan uit de hoogstraat, als meesterknecht werkte, stond juist over de woning van den schepen Volkers. Beide huizen waren in denzelfden trant gebouwd, en zoodoende lag er beneden eene tamelijke ruimte, zoo breed als de straat was, tusschen beiden, terwijl de dakvensters niet veel meer dan een voet van elkander verwijderd waren.

Gelijk wij vernomen hebben, was de eigenlijke minnaar van Geertruids dochter Mina, niemand anders dan Jozef van Daelen; doch onder de vele jonge lieden, die in deze drukke fabrieken arbeidden, was hij geenszins de eenige geweest, op wiens hart de bevalligheden van het aanminnige kameniertje een levendigen indruk gemaakt hadden. En zoo al zijn gunstig, innemend voorkomen en zijne betrekking van meesterknecht niet weinig hadden medegewerkt om hem den weg tot Mina's hart te banen, zoo was hij toch niet daarin geslaagd, dan na zich boven een aantal mededingers voordeelig te hebben onderscheiden. Een derzelve, Peters genaamd, zocht hem de behaalde zege nog altijd moeijelijk te maken; en eensdeels doordien Mina hem onbewimpeld haren afkeer had te kennen gegeven en anderdeels dewijl Jozef hem allerlei bedreigingen deed, indien hij niet van zijne verliefde plannen wilde afzien, was het gevoel zijner blakende liefde in den ijverzuchtigsten haat tegen zijn overwinnaar veranderd.

Nu wij met de omstandigheden van Peters eenigzins zijn bekend gemaakt willen wij ons een oogen-

blik in een *estaminet* begeven, hetwelk niet ver van de greinweverij verwijderd stond en waar de werklieden in hun tusschentijd, van vier tot vijf uren 's namiddags, gewoon waren een glas bier te drinken. Wij vinden er Peters en eenigen zijner kameraads aan eene tafel zitten. Allen rooken op de smakelijkste wijze hun kort pijpje, en spoelen zich van tijd tot tijd de keel met eene lange teug faro; het onderhoud loopt over onbeduidende zaken uit hunnen beperkten kring. Alleen Peters zit met het hoofd op de beide handen leunende en zoodoende zijn gelaat verbergende; zijne pijp ligt uitgegaan naast zijn glas, hetwelk hij nog niet heeft aangeroerd, terwijl hij evenmin met het oor als met den mond aan het gesprek deel neemt.

»Kom, kom, Peters!" zeide een zijner makkers, »drink eens en denk aan iets anders; gij moest Jozef en Mina maar geheel uit uwe gedachten verbannen."

»Wat? Niet meer aan haar denken?" was het antwoord, »dan stierf ik liever op staanden voet. En zoo waar als mijn naam Peters en de uwe Dikkens is, zoo zeker zal ik mij wreken op haar zoowel als op hem."

»Och, houd toch op met al die laffe praatjes," hernam Dikkens.

»Laffe praatjes? Nu, ik mag het lijden. Maar ik moest nog dommer dan dom zijn, indien ik al die ellendige potsen vergeten kon, die mij die Jozef van dag tot dag speelt."

»Neen, vergeten zult gij ze stellig niet," zeide een ander, Willems genaamd, met een spotachtig gezigt; »want Jozef heeft u tamelijk dikwijls en nog al vrij erg bij den neus. Maar, arme Peters! de jaloezij maakt u blind als een gehitste stier; zij beneemt u uw verstand en zoo loopt gij zelf in de strikken, die u door Jozef gespannen worden. Als gij mij een goeden raad verschuldigd wilt wezen, houdt u dan bedaard; want Jozef is veel sterker en behendiger dan gij."

»Zoo, denkt gij dat?" riep Peters bleek van woede; »nu, Dikkens! wat durft gij er onder verwedden, dat ik Jozef binnen kort met zulke goede munt zal betalen, dat hij niet eens begeerig naar den intrest zal zijn?"

»Och, laat mij met vrede. Ik wil u het geld niet uit den zak kloppen," was het antwoord.

»Zeg liever dat gij bang zijt de weddingschap te zullen verliezen."

»Ik bang? Neen, jongen, dat raadt ge verkeerd, en om u zulks te bewijzen verzie ik er een heerlijken maaltijd voor ons vieren aan, indien het u gelukt u op Jozef te wreken."

»Goed, een man een man, een woord een woord," zeide Peters. »Wij hebben vandaag maandag; voor aanstaanden zondag zal de zaak beslist wezen. En daar wij allen met Jozef in hetzelfde huis wonen, behoeft gij geene moeite te maken, om bij mijne wraakneming tegenwoordig te zijn."

Inmiddels had in de werkplaats de klok reeds geluid en allen verlieten het *estaminet*, om naar hunnen arbeid terug te keeren.

Drie dagen (voor den braven en eerlijken schoenmaker drie eeuwen van onrust en angst) waren er verloopen sedert den avond waarop onze geschiedenis een aanvang neemt. Zijn arme zoon lag nog altijd in de ijlhoofdigheid der koorts, die op zijne verwonding gevolgd was; de jood Veit bleef nog afwezig en Geertruids kwade luim openbaarde zich voortdurend in een hardnekkig stilzwijgen en in een aantal nietige plagerijen, die, gelijk het prikken met eene naald meerdere pijn veroorzaakt dan eene scherpe snede, den schoenmaker veel ongeduldiger maakten dan al zijne andere bezorgdheid. Zoo was dan den ongelukkigen meester Lerat in zijnen kommer geen anderen steun overgebleven, dan zijn getrouwe, maar weinig spraakzame Bastiaan, en ook deze was dikwijls niet in staat hem uit zijne smartelijke overdenkingen op te beuren. Want ofschoon hij op elke vraag altijd een verstandig en vertroostend antwoord gereed had, zoo was hij toch, uithoofde van zijn terughoudend en bloô karakter, weinig geschikt de stomme vragen te bevatten eener door leed neêrgebukte ziel, die soms door één woord van deelneming of door één blik der sympathie getroost en opgebeurd wil worden. Aan den anderen kant evenwel was deze gedwongene afzondering niet zonder nut voor meester Lerat; want het gevolg hiervan moest noodzakelijk wezen, dat hij zich niet geheel en al overgaf aan het gevoel zijner smart, maar dat ook de stem zijner rede zich somwijlen hooren liet en hem met menigen goeden raad te hulp kwam. Op deze wijze had hij van lieverlede het vertrouwen herwonnen, dat hij vroeger in zich zelven plagt te stellen, en dat hij, alvorens zich naar den schepen te begeven, eenige glazen bier tot opwekking ledigde, geschiedde louter om in het genomen besluit met des te meer vrijmoedigheid te volharden.

Toen hij zich aangekleed had en gereed stond de deur uit te gaan, zeide Bastiaan tot hem: »Meester! als gij er niets tegen hebt zal ik u tot aan den *Zilveren Leeuw* vergezellen."

»Met pleizier, mijn jongen; uw gezelschap kan mij van nut wezen om mijne ooren te sluiten voor de raadgevingen van mijn hart, hetwelk altijd in verlegenheid zit als mijn zoon in het spel is."

Zij waren weldra in de looijersstaat aangekomen en bevonden zich bijna voor het huis van den heer Volkers, toen Bastiaan tot den schoenmaker zeide:

»Nu, meester! laat uw hoofd nu de baas blijven en geeft in Godsnaam uwe toestemming niet tot een huwelijk met Mina; voor dien prijs kan de schepen zijn bouwvallig nest van een huis wel behouden."

»Wees maar niet ongerust; in dit punt blijf ik vast op mijn stuk staan. — Maar als de schepen mij nog eens die vérwenschte vraag doet wat Johan zaturdag avond zoo laat in zijn huis deed, wat moet ik dan antwoorden?"

Daar Bastiaan zijnen meester hierin evenmin wist te raden, als deze in weerwil van ongeloofelijk veel

hoofdbreken er iets op had weten te vinden, zoo deden zij wat ook tegenwoordig nog door velen gedaan wordt, die zich in gelijksoortige verlegenheid bevinden. Zij stapten namelijk het reeds vroeger vermelde schenkhuis binnen, en zochten, daar het nog geen tien ure was, eene goede uitkomst op den bodem van eene kruik bier. Terwijl deze brave lieden zich daar een poosje ophouden, willen wij ons een oogenblik in het kabinet van den schepen Volkers verplaatsen, hetwelk het tooneel van zeer gewigtige gebeurtenissen moest worden, waarvan wij een niet onbelangrijk bedrijf zullen bijwonen.

Naauwelijks was de heer Volkers van Antwerpen teruggekeerd of hij had zich naar zijn kabinet begeven, ten einde de boeken na te zien en inzage te nemen van de handelsoperatiën die gedurende zijne afwezigheid hadden plaats gehad. Zijn gelaat in welks opene, vrije trekken men anders gewoonlijk de uitdrukking kon lezen van dat energieke karakter en van die natuurlijke beradenheid, die in al zijne ondernemingen doorstraalden, droeg thans den stempel van heftige aandoening en treurige moedeloosheid. Aan zijne schrijftafel gezeten, trachtte hij te vergeefs zijne opmerkzaamheid op de voor hem liggende briefwisseling te vestigen; één denkbeeld scheen hem geheel en al bezig te houden, en alle andere gedachten in hem te overweldigen. Loodzwaar, en als werd het door een drukkenden last neergebogen, zonk zijn hoofd in zijne beide handen, waarvan de beide vingers zich krampachtig aan zijne digte, donkere, doch reeds hier en daar grijs wordende haarlokken vastklemden. Van tijd tot tijd was het alsof eene onzigtbare magt hem noodzaakte naar de uitspraak te luisteren van eene geheime stem, die hem zijn ondergang aankondigde. Met den angst op het gelaat zag hij weder op die wijze in het rond, toen er eensklaps driemaal aan de deur werd geklopt. Hoe zacht dit ook geschied was, ontging het echter zijne opmerkzaamheid niet, en terwijl hij huiverend ineenkromp, riep hij met sidderende lippen: binnen!..... De deur werd langzaam en voorzigtig geopend; met een wanhopigen blik staarde hij dezelve aan, alsof de binnentredende voor immer over zijn lot beslissen zou. Weldra herkende hij den bezoeker, en zijn bleek gelaat nam eene gele kleur en de krampachtigste trekkingen aan, terwijl zijne oogen woest heen en weder rolden, hetwelk de uitdrukking is van den bittersten haat, en van eene hevige, maar bedwongene, gramschap. De man, wiens verschijning zulk eene verschrikkelijke werking op den schepen deed, was een grijsaard van kleine gestalte; zijne wezenstrekken waren door den ouderdom geheel ontzenuwd en misvormd, en zijn voorhoofd was met zulke diepe rimpels doorploegd, dat men niet behoefde te vragen of de geschiedenis zijns levens eene aaneenschakeling was van onrust, rampspoed, ellende en vermoeijenis. Zijne met stof bedekte en in wanorde geraakte kleeding, zijn langzame en moeijelijke tred deden vermoeden dat hij van eene verre reis eerst zoo even was aangekomen. Hij sloot de deur met dezelfde voorzigtigheid als waarmede hij die geopend had, nam de muts af die zijne sneeuwwitte haren bedekte, en kroop toen meer dan hij liep naar eenen stoel, waarop hij nederviel als iemand wiens krachten geheel zijn uitgeput. Er heerschte een diep, een akelig stilzwijgen; ieder van deze twee mannen scheen voor den aanvang van een gesprek terug te huiveren, en terwijl zij elkander van tijd tot tijd een doordringenden blik toewierpen, scheen elk hunner ter verdediging op zijne hoede te zijn. Eindelijk verhief zich de borst van den schepen en een zware zucht ontsnapte aan zijne beklemde longen, waarop hij de volgende woorden liet hooren:

»Veit!" zeide hij — want de grijsaard was niemand anders dan de jood die bij meester Lerat woonde — »ik had u verwacht. Ik kom van Antwerpen, maar ik heb geen nieuws voor u."

»Zoo," zeide de jood.

»Doch het is goed u iets mede te deelen; het huwelijk van mijne nicht met den zoon van mijnen Antwerpschen korrespondent, bankier van Geest, is nu stellig besloten. Het is eene uitmuntende partij, waardoor een der rijkste huizen in België mij tot een krachtigen steun zal worden."

»Ja, van Geest is een rijk man."

»Wat onze schepen betreft, men heeft van dezelve nog geene berigten, doch hunne aankomst kan niet lang meer duren, en zoodra zij in de haven zijn, zal ik ook uwe schuldvordering vereffenen. Ik weet dat de termijn reeds eene maand verstreken is; zij beloopt, meen ik, vijf en negentig duizend gulden."

»Honderd duizend, heer schepen! behalve den intrest van het loopende jaar.

»Het kan zijn. In de hypotheek die gij op al mijne vaste eigendommen hebt, is overigens het bedrag uwer schuldvordering naauwkeurig vermeld, daarover kunnen wij het dus niet oneens worden. Maar met de betaling kan ik u niet anders helpen; gij moet den terugkeer mijner schepen afwachten."

»Hemelsche vader! Den terugkeer uwer schepen afwachten! En wanneer zij dan eens in het geheel niet terugkomen?"

»Het is immers dwaas bij een dusdanig vermoeden een oogenblik te blijven stilstaan."

»Vermoeden? Neen, geen vermoeden, loutere waarheid, meester Volkers. Uwe schepen zijn met man en muis vergaan, en bijaldien gij u den tijd gegund hadt den brief van van Geest te lezen, dien ik hier nog ongeopend op uwe tafel zie liggen, dan zoudt gij hetzelfde weten wat hij mij dezen morgen omstreeks een uur na uw vertrek heeft medegedeeld. Ik kom ook van Antwerpen, en toen ik vertrok, reed juist de renbode af dien hij u nazond, en die misschien vroeger hier is aangekomen dan een van ons beiden."

Volkers strekte haastig de hand uit naar den

bedoelden brief; met eene stuiptrekkende hand brak hij het zegel los, en zat daar roerloos, als van den donder getroffen, toen hij de rampzalige woorden van Veit bewaarheid vond.

»Veit!" zoo begon de schepen eindelijk, »mijne eenige hoop is op u. Gij weet dat ik, in weerwil van dezen zwaren slag, nog ruim tweemaal zooveel bezit als ik u schuldig ben. Van Geest schrijft mij dat het verlies onzer schepen nog eenige dagen geheim kan worden gehouden. Ik wil mij dus dadelijk onledig houden met het beramen van middelen om de dringendste verbindtenissen na te komen, en mijne looijerij in den gewonen gang te houden, want deze zal de gansche wond moeten heelen. Tot dit einde heb ik eene verlenging van uwen wissel noodig, en ik reken er stellig op dat gij mij helpen zult. Wij doen nu reeds tien jaren zaken met elkander, en het zou de eerste keer zijn dat gij neen zeidet."

»Ik ben slechts een arme jood, heer schepen! en als het van mij afhing dan hadt gij geen weigerend antwoord te vreezen. Maar gij weet zeer goed dat het u geleende geld toebehoort aan het huis Gerson Levi in Frankfort. Dit huis is wel rijk en staat wel onder de bescherming onzer doorluchtige gebiedster, keizerin Maria Theresia; doch Levi is een gestreng man, en hij heeft mij uitdrukkelijk gelast, op de betaling uwer schuld zonder verwijl aan te dringen. Ik kan dus onmogelijk een nieuw uitstel verleenen."

»Veit! wat beduiden nu die uitvlugten en die valsche listen? Het is uw eigen geld, dit weet ik, en gij hebt het geheel in uwe magt daarmede te leven zoo als het u goeddunkt."

»Ik wenschte wel dat gij de waarheid zeidet, heer schepen! doch ik herhaal u dat ik van anderen afhankelijk ben, die mij gebieden bij u op betaling aan te dringen. Nu zijt gij nog in staat; maar wie weet of later......"

»Zoo, zoo! De hoofdzaak is dus dat gij maar betaald wordt; en of ik later onderga of niet, dat is u onverschillig."

»God in den hemel beware mij voor zulke gedachten! Doch ik wil alleen de aan mij toevertrouwde gelden redden, waarvoor ik mijnen eerlijken naam heb te pand gesteld, en verder niets."

»Wat? Gij blijft dus onwankelbaar? Gij geeft mij dus niet het minste uitstel?"

»Onmogelijk."

Bij deze woorden, door Veit met vaste en beslissende stem uitgesproken, sprong de schepen plotseling op den jood toe. Zijne oogen vonkelden als die van eenen tijger die zich door den beet eener slang gewond voelt; hij greep den sidderenden grijsaard in de borst en schudde hem heen en weder, dat zijne witte haren op en neder vlogen.

»En gelooft gij dan, ellendige jood!" riep hij, buiten zichzelven van gramschap, »dat ik mij door uwe schraapzucht zal laten onteeren? Gij denkt mij uit te zuigen, gelijk gij misschien reeds honderd anderen gedaan hebt, die nu van huis tot huis moeten loopen bedelen, terwijl gij u in schatten kunt baden. Bij den heiligen Anastasius, dat zal niet geschieden. Hier!" schreeuwde hij in gedurig hooger stijgenden toorn, terwijl hij den jood naar den lessenaar sleepte, »ziet gij dit papier? Het is eene verlenging van den wissel op drie maanden; ik had uwe hardnekkige weigering wel voorzien. Onderteeken, jood! of sidder!"

»Ik ben een oud man," zeide Veit, die werkelijk over al zijne leden beefde, »ik ben een grijsaard en heb veel boosheid in de wereld beleefd en met eigene oogen zien ten uitvoer brengen; doch ik kan niet gelooven dat een schepen van Brussel, een magistraatspersoon, die voor geregtigheid en orde moet waken, een man in zijne binnenkamer verworgen zal, om hem als een struikroover zijn eigendom te ontnemen."

»Ellendeling, gij waagt het mij te beschimpen?"

»Ik beschimp u niet; want ik zeg dat gij niet zijt gelijk die Belialskinderen; ik zeg dat ik een te getrouw inwoner der stad Brussel ben, om te betwijfelen dat onze waardige schepen den eigendom van een vreemdeling weet te eerbiedigen. Ik zeg dat ik het voor onmogelijk houde dat de heer Volkers, met wien ik sinds zooveel jaren zaken doe, in staat zou wezen een ouden, zwakken, eerlijken koopman in het verderf te storten."

»Ik wil u niet in het verderf storten; ik wil niets anders dan mijnen wissel drie maanden verlengd zien."

»Ik kan niet, meester. Het handelshuis, dat ik hier vertegenwoordig, heeft mij streng bevolen betaling te eischen. Ik ben een jood, maar ik ben een eerlijk man; ik heb veel kommer en ongeluk om mijn geloof moeten verduren, en toch heb ik het niet verlaten; ik wil ook mijne eerlijkheid met mij in het graf nemen."

De schepen die door de ernstige woorden van den jood een oogenblik tot zichzelven was gekomen en zijn ontwerp scheen te zullen laten varen, ging met groote schreden het vertrek op en neder. Veit wachtte den uitslag met angstvolle blikken. Plotseling hield de rijke koopman stil; zijn gelaat was kalmer, zijn blik bedaarder, de toon zijner stem koud en snijdend.

»Jood!" zeide hij, »de minuten zijn geteld; wilt gij inwilligen of niet? Spaar uwe leugens en uwe klaagliederen; antwoord kortaf: ja of neen."

»Om Godswil, hoor mij, heer schepen!" smeekte Veit, door de plotselinge bedaardheid van den heer Volkers veel meer verschrikt dan door zijne vorige woede. »Ik zweer u, ik kan niet!"

»Zwijg, hond, en spreek geen meineed; antwoord ja of neen!"

»Nu dan," zeide Veit met eene zwakke stem, terwijl hij op een stoel nederzeeg, »neen!"

»Het zij zoo," antwoordde de schepen. »Doch weet dan ook, strenge mijnheer, dat gij mij oogenblikkelijk naar boven in een afgelegen vertrek zult volgen, waar ik de vrijheid nemen zal u zoolang opgesloten te houden totdat ik den tijd heb gewonnen die mij ter redding noodig is. Kom,

eerlijke man," vervolgde hij met een spottenden glimlach; »kom, wij zullen u goed bewaren."

Welligt was de angst, die tot hiertoe op het gelaat van Veit te lezen stond, eenigzins gemaakt geweest; welligt had hij inwendig zulk een geweldigen maatregel niet gevreesd, als die waarmede Volkers hem thans bedreigde. Het nijpende gevaar schonk den afgeleefden grijsaard bovenmenschelijke kracht; ook hij veranderde eensklaps zijne stem, en liet zich op een fieren en kalmen toon aldus hooren:

»Wanneer gij mij dan met geweld datgene wilt afdwingen, waarop gij geen het minste regt hebt, dan zal ik u ook zonder aarzeling zeggen, welk treurig lot gij uzelven bereidt. Ik zal u in eene afgelegene kamer volgen; ik zal mij gelaten aan uwe gruwelijke behandeling onderwerpen; ik wil zelfs niet eens schreeuwen en om hulp roepen; want ik ben een sidderende grijsaard, en gij zijt een man in de volle kracht des levens. Maar waant niet dat uw toestand gunstigen wezen zal, wanneer gij mij de vrijheid geroofd hebt en mij van honger hebt doen sterven. Of vergeet gij dat er nog andere schuldvorderingen ten uwen laste bestaan? Is niet het huis Bernard uw krediteur voor zestig duizend gulden en het huis van Bakkey voor vijftig duizend? Heden avond voor dat ik bij u kwam heb ik die lieden ter loops gesproken en wij hebben eene nadere bijeenkomst op morgen bepaald, ten einde maatregelen tot onze onderlinge zekerheid te beramen. Ik weet dat zij er op aandringen dadelijk betaald te worden; zoo gij mij dus gevangen houdt, kan mijne afwezigheid u meer schade dan voordeel doen. Als ik bovendien eenige woorden goed verstaan heb, die den heer van Geest ontvielen toen ik mij bij hem bevond, juist terwijl hij de tijding van uw ongeluk kreeg, dan behoeft gij, mijns inziens, niet op zijne ondersteuning te hopen, en kunt ge het denkbeeld van een huwelijk tusschen zijnen zoon en uwe nicht geheel en al laten varen. De smart is dikwijls zeer onverstandig, heer schepen! zoo heeft uw Antwerpsche korrespondent in de eerste opwelling van zijn gevoel, mij dieper in zijn hart laten blikken dan hem waarschijnlijk wel aangenaam is. Gij kunt verzekerd zijn dat ik hiervan geen misbruik in uw nadeel maken zal, maar gij kunt u nu dan ook verklaren waarom ik er op blijf aandringen dat gij mij de gelden betaalt, u namens Gerson Levi te Frankfort voorgeschoten."

Het is, zelfs voor den krachtigsten man, eene verpletterende teleurstelling den eenigsten straal van hoop, die nog restte, te zien verdwijnen; maar nog zwaarder moet zich die slag doen gevoelen wanneer hij, om eene ijdele hersenschim nog een oogenblik vast te houden, gehoor heeft verleend aan de booze raadgevingen der wanhoop, en op eens de grondstelsels van eer en pligt met voeten heeft getreden, die hij zijn gansche leven door ten rigtsnoer genomen had. Zoo ook was de schepen niet in staat den ijselijk drukkenden last des ongeluks, hem door Veit naar waarheid geschilderd, te torschen, en bleek, krachteloos, uitgeput en overstelpt van smart, zonk hij meer dood dan levend in zijnen armstoel neder.

»Veit!" zoo begon hij na eene lange pauze, »gij zijt een rijk man, dat weet ieder die met u te doen heeft. Gij hebt geene kinderen, Veit! welk nut hebt gij van al uwe schatten? Spottende erfgenamen zullen de vruchten van uwen arbeid plukken; — heb medelijden met mij, Veit. De rijke, geëerde schepen van Brussel vernedert zich, u, den armen, verachten jood om medelijden te smeeken. Erbarm u over mij! Hoezeer gij en uwe geloofsgenooten ook de christenen haat, zult gij toch niet zoo verstokt zijn dat gij mij van u zoudt stooten in de ure des gevaars, waarin mijne eer en mijn goede naam op het punt staan een prooi van den laster der wereld te worden, terwijl een woord uit uwen mond in staat is mij te redden en te helpen."

»Heer schepen!" antwoordde de jood, en terwijl hij sprak scheen zijn voorover gebogen ligchaam zich met waardigheid te verheffen; »ik haat de christenen niet. Ik had reden hen te haten, hen bitter te haten; want deze haren zijn grijs geworden onder hunne vervolging en verguizing. Maar een hunner heeft mij het leven gered en ik heb alles vergeven. Ik ben niet rijk, meester Volkers! de wissel dien ik in handen heb behoort niet mij toe, maar den huize Gerson Levi in Frankfort: dat zweer ik bij den God mijner vaderen. Wat ik mijn eigendom zou noemen, zou niet ten volle toereikend zijn de som te dekken die gij aan hetzelve huis schuldig zijt. Bovendien heeft het weinige dat ik bespaard heb, reeds zijne bestemming; het smart mij u niet te kunnen helpen, heer Volkers! maar ik kan niet, ik kan niet."

»Gierigaard, beul, Godslasterlijke jodenhond!" schreeuwde de schepen, buiten zichzelven van gramschap. »De moeder Gods en alle Heiligen zijn mijne getuigen, dat ik alles heb aangewend om uw tijgerhart te vermurwen. Ik heb mij vernederd voor een jood, en hij blijft zoo hard als een steen. Uw vermogen, zegt gij? Uw goed? Waar hebt gij het verkregen, opeen geschraapt, bij elkander gewoekerd? Waar anders dan in deze stad die u en uws gelijken al te toegevend huisvesting en vrijheid heeft toegestaan. Uit het vleesch van duizende eerlijke christenen hebt gij den Mammon geperst, om uw roofzuchtig en diefachtig ras na uwen dood daarmede te verrijken. Beef, beef!"

»Ik beef, heer schepen! want ik vrees den man die het goed, dat uit het vleesch zijner geloofsgenooten en medebroeders geperst is, zichzelven wil toeëigenen. Ik beef; want de regtvaardige heeft oorzaak den onregtvaardige te vreezen. Ik, meester Volkers! ik arme jood, die hier in doodsangst voor u sta, ik ruil met u, den verwaten christen, den magtigen raadsheer, niet. God kent mijn hart en Hij zal mij mijne zonden vergeven; want wat ik bijeengezameld heb zijn de spaarpenningen van hetgeen ik met moeite en zweet, maar eerlijk verdiend heb. Ik ben geen speler geweest,

heer Volkers! die van eens anders geld den inleg betaalt; wat ik in mijne ondernemingen waagde was mijn eigendom. En omdat ik het met zooveel zorg en moeite en tranen verkregen heb, wil ik het ook naar eigen goedvinden achterlaten aan hen die mij lief en dierbaar zijn. Of ik het aan roovers of dieven vermaak, daarvan heb ik u geene rekenschap af te leggen. Maar gij, de raadsheer, die over regt en onregt moet waken, gij moet mij en uw geweten en uwe moeder Gods en uwe Heiligen rekenschap geven, met welk regt gij iemand zijnen eigendom poogt te ontwringen. Ik geloof niet aan de Evangeliën gelijk gij; maar ik geloof aan een regtvaardigen God, voor wien gij zoowel als ik eenmaal teregt zult moeten staan. Mijn leven is in uwe hand; met het mes dat hier voor u ligt, kunt gij mij martelen en vermoorden; maar afdwingen zult gij mij — niets! Ik heb geen zoon, ik heb geen broeder; maar mijn eigendom wil ik vermaken aan menschen die mij lief en dierbaar zijn — en onder dezen behoort gij niet, meester Volkers! neen! nu ik u goed heb leeren kennen, driemaal neen!"

Meester Volkers, geheel buiten zichzelven, greep naar het mes. De jood scheen zijn eigen lot te beslissen, door hem dit moordtuig als in de hand te geven. Met eene schielijke beweging stiet hij naar den hals van Veit; doch deze, niets anders wachtende dan den dood, was onwillekeurig met afgewende oogen op den stoel neêrgezegen, en ontkwam juist daardoor aan den ongelukkigen stoot van zijn wanhopigen schuldenaar. Deze, door het mislukken zijner gruweldaad eenigermate tot zichzelven gekomen, wierp het mes met afgrijzen van zich.

»Ik ben geen moordenaar," riep hij uit; »mijne hand zal zich niet met uw bloed bezoedelen; maar luister wat ik u te zeggen heb, jood. Gij hebt Jezus Christus en zijne Heiligen gelasterd, gij hebt een magistraatspersoon van deze stad gehoond en beschimpt. De geestelijkheid en het volk van Braband is sinds lang wars van uwe natie; wij alleen, de hoofden des volks, hebben u voor plundering en doodslag behoed. Gij hebt het aan uzelven te wijten, dat die bescherming van heden af aan een einde neemt. Gij weigert eenen edelen, regtschapen man de hulp die in uwe magt is; hij onttrekt u voortaan de hulp die hij in zijne hand heeft. Dat is regt voor regt, geweld tegen geweld, jood; en dat zal God niet aan mij kunnen wreken. U alleen zal de vloek van al uwe geloofsgenooten treffen; over u alleen komt het bloed, dat het opgeruide volk vergieten zal. Ik geef u nog zes uren tijd om u te beraden; morgen met het aanbreken van den dag moet ik uw besluit weten. Volhardt gij in uwe schraapzuchtige gierigheid en in uw voornemen mij ongelukkig te maken, zoo stel ik morgen aan den raad de uitdrijving van uw gansche ras uit deze stad voor; en gij kent mijnen invloed, — gij kent de gevoelens onzer genadige keizerin, — gij kent het lot, dat de joden in dit jaar nog te Weenen, te Praag en in meer andere steden ondergaan hebben. Het zwaard is over u opgeheven; wilt gij mijnen ondergang, dan wil ik ook den uwen. Morgen ten zes ure verwacht ik uw antwoord."

Meester Volkers wees gebiedend naar de deur. Veit stond een oogenblik, als van den donder getroffen, roerloos, verpletterd; eindelijk wilde hij vertrekken.

»Niet daarheen," riep de schepen; »ik wil niet dat gij gezien wordt. Die deur uit, dan komt ge in het magazijn; de oude Kirckx zal u wel lichten, en gij kent zelf den uitgang wel."

Met looden tred bereikte de grijze jood de huisdeur. Toen dezelve achter hem gesloten werd zonk hij uitgeput en bewusteloos op de straat neder en lag daar een geruimen tijd zonder eenig teeken van leven te geven. Eindelijk sloeg hij de oogen op; zijn jammer gaf zich in eenen stroom van tranen lucht. Hij wilde opstaan, maar het was hem niet mogelijk.

»God, mijn God!" riep hij uit, »barmhartige, langmoedige God! waarom hebt Gij mij weêr in het leven geroepen! Gij weet, mijn Schepper! dat ik het moede ben. Wat weêrhoudt mij nog? Mijn dagwerk is ten einde gebragt. Wilt gij mij in de laatste oogenblikken mijns levens nog zwaarder beproeven? Gij weet hoe mijn hart voor ons heilig geloof gloeit en voor die arme broeders die gij in alle oorden der wereld verstooten hebt om hen voor hunne zonden te laten boeten. Maar gij weet ook wat ik dengene verschuldigd ben die mij het leven gered heeft met gevaar van het zijne. Leid mij niet in verzoeking, o Heer! Indien mijn wandel genade heeft gevonden in uwe oogen, almagtige God! neem mij dan nog dezen nacht van de aarde weg. Laat mij den dag van morgen niet beleven, die zoo vreeselijk dreigt......"

Wij hebben onzen ouden vriend, den schoenmaker Lerat, met zijn getrouwen Bastiaan in de kleine herberg schuins over de woning van meester Volkers, achtergelaten. Zij bleven daar ongeveer een half uur zitten, zonder een nieuwen uitweg te kunnen bedenken, en gingen eindelijk ongetroost weder naar buiten. Op den drempel komende, keek de schoenmaker toevallig in de hoogte, en liet zich te gelijk dezen uitroep ontglippen:

»Wat hagel! Bij mijne nicht in de kamer op de hoogste verdieping brandt 'er nog laat licht."

»Wat weêrga!" liet Bastiaan er op volgen, terwijl hij een paar schreden verder ging en naar de greinweverij van meester Stockens keek; »ook bij Jozef zie ik nog licht in het dakvenster."

»Nu verwondert het mij niet," zeide Lerat, »dat Jozef en Mina zoo spoedig kennis aan elkander gekregen hebben, zij wonen nagenoeg onder een dak. Want de huizen staan daarboven zoo digt bijeen, dat zij malkander over de straat bijna de hand kunnen reiken."

»Dat licht, meester! zoo laat in den nacht op beider kamer, komt mij verdacht voor."

»Voor de eer van mijne nicht hoop ik dat gij u bedriegt, Bastiaan. Doch in allen gevalle moet die zaak toch een anderen keer nemen. Een weinigje geduld slechts, als ik eerst uit mijne eigene verlegenheid geraakt ben, dan zal ik wel zorgen dat zij eerbaar als man en vrouw met elkander kunnen leven, of dat zij wat verder van elkander verwijderd worden.”

Gedurende dit gesprek waren zij aan de groote huisdeur van den schepen genaderd; Bastiaan nam afscheid van zijn meester, hem nogmaals moed en standvastigheid aanbevelende, en keerde toen naar het herbergje terug om daar te wachten totdat de schoenmaker hem zou komen afhalen.

Terwijl de schepen den jood Veit gebood zich door eene andere deur te verwijderen, werd er aan den gewonen ingang van zijn kabinet onderscheidene malen getikt; de op het »binnen” inkomende was de schoenmaker.

De heer Volkers deed alle mogelijke moeite zijn door zenuwtrekkingen misvormd gelaat in eene vriendelijke plooi te zetten, en de uitwerking te verbergen, die zijne in beweging gebragte hartstogten veroorzaakt hadden. De looijer had misschien wel een gevaarlijker bezoek verwacht, en ademde dus eenigzins vrijer toen zijn oog het vreedzame gezigt van zijn ouden schoolkameraad ontmoette.

»Ha, zijt gij daar, oude vriend?”

»Verschoon mij, heer schepen! dat ik u misschien wat lang heb laten wachten. Maar de oude Kirckx hield niet op of ik moest eerst het frissche schoone leder bekijken, dat van daag uit uwe kuipen te St. Johannes gekomen is. Ah! welke prachtige waar; de heilige, onder wiens bescherming deze kuipen staan, is u goedgunstig geweest. — Maar, mijn God!” ging de schoenmaker voort, terwijl hij wat digter bij den schepen kwam; »wat scheelt er aan, meester Volkers? Gij ziet zoo bleek; gij zijt toch niet ongesteld?”

In plaats van hierop te antwoorden, bleef de schepen eenige oogenblikken in gedachten zitten; het gezigt van Lerat scheen hem plotseling op een geheel ander denkbeeld gebragt te hebben. Gelijk aan den schipbreukeling, die zich zelfs aan een stroohalm vastklemt, in de hoop zich nog te kunnen redden, geloofde de zwaar bedreigde looijer in dezen oogenblik door de verschijning des schoenmakers een wenk van het Noodlot te ontvangen. Inwendig kon hij zichzelven het jammervolle van zijnen toestand niet ontveinzen; hij vreesde maar al te zeer dat zijne bedreiging niet veel op de hardnekkigheid van den jood te weeg brengen zou, en ofschoon dan ook vast besloten zich te wreken en zijne bedreiging ten uitvoer te brengen, zoo zag hij daarom den gapenden afgrond nog evenzeer gereed hem den volgenden dag te zullen verzwelgen. Eindelijk wendde hij zich tot Lerat en zeide:

»Het is niets, Polykarpus! maar luister eens naar hetgeen ik u zeggen zal. Gij zijt een oud vriend van mij, wij kennen elkander reeds over de dertig jaren.”

»Ja, meester Volkers! het is bijna veertig jaren dat ik u ken, en zonder vleijerij kan ik u wel zeggen, dat ik u reeds dertig jaren hoogachting en liefde toedraag; want zonder uwe hulp ware ik misschien al spoedig na mijn huwelijk van honger gestorven, en later hebt gij mij ook nog dikwijls voor ellende bewaard.”

»Laat dat daar, Polykarpus! ik heb u nu over dingen van meer gewigt te spreken.”

»Ach, heer schepen! die noodlottige historie van mijn zoon brengt mij de hersens op hol.”

»Ook daarover spreken wij in dezen oogenblik niet; dat zullen wij wel eens nader bepraten. Ik heb u nu eene dienst te vergen.”

»Spreek, heer schepen! mijn arm, mijn bloed, mijn leven, alles is tot uwe dienst.”

»Ik dank u, beste vriend. Zeg mij toch eens, woont niet reeds een twintig jaar lang die jood Veit bij u in huis? Gij moet wel zeer vertrouwd met hem wezen.”

»Sinds eenige jaren drinken wij elken zaturdag avond eene kruik bier met elkander, maar overigens zie ik hem zeer zelden. En ofschoon ik half overtuigd ben dat hij mij nog al genegen is, zijn wij toch op verre na niet vertrouwd met elkander, zelfs nog niet eens vrienden.”

»Gij hebt hem evenwel groote diensten bewezen; ik weet dat gij hem drie jaar geleden beveiligd hebt tegen eenige slechte schuldenaars, die een oploop in uwe buurt bewerkt hadden, om hem bij die gelegenheid uit den weg te ruimen.”

»Dat is de waarheid, heer schepen! ik heb hem uit dat gevaar gered, en menigmaal reeds voor soortgelijke behoed; doch hij neemt alles en geeft niets, zelfs niet eens zijne vriendschap. Maar ik moet er ook bij zeggen dat ik nog nooit iets van hem verlangd heb.”

»En daaraan hebt gij verstandig gedaan, Polykarpus! ik wenschte wel dat ik gehandeld had even als gij. Hetgeen ik u nu zal vertellen weet geen sterveling, en alleen aan uwe beproefde trouw en stilzwijgendheid waag ik het zulk een geheim toe te vertrouwen. Ik ben Veit geld schuldig en ongelukkigerwijze veel geld. Zoo op den oogenblik was hij nog bij mij; hij dringt op de betaling van zijnen wissel aan, en het is mij onmogelijk die nu te voldoen. Tracht hem te bewegen dat hij mij drie maanden uitstel geeft. Gelukt het u niet goedschiks, dan kunt gij hem met geweld dwingen; zeg hem dat gij hem met al wat hij heeft op straat zult zetten, indien hij uwen vriend in het ongeluk stort. Gij behoeft geen medelijden met hem te hebben; het is een jood, een mensch van God verlaten en vervloekt. Zoolang dit ongedierte zich stilhoudt moeten wij er medelijden mede hebben; maar zoodra het ons durft aantasten, wordt noodweêr de heiligste pligt. En als ik een jood, die mijne eer bedreigt, door honden liet vaneen scheuren, dan doe ik volstrekt niets anders

dan een wolf doodslaan, die zich in mijne schaapskooi had gewaagd."

»Mijne hand zal hem niet aanroeren, meester Volkers; want ik heb jaren lang met hem onder een dak gewoond en met hem uit een glas gedronken. Ik heb hem voor een menschelijk wezen gehouden, in weêrwil zijner geloofsbelijdenis; ik heb gemeend, dat ook de jood een mensch is, ofschoon men hem hoofdgeld laat betalen gelijk het vee. Ik heb dikwijls medelijden met hem gehad, wanneer ik zag hoe hij zich afsloofde, en welke moeite hij aanwendde om een kroon te verdienen; wanneer ik zag hoe hij jaarlijks zonder morren zijne driehonderd guldens, in goudstukken, naar het stadhuis bragt, die iedere jood moet betalen, om in Brussel te mogen wonen. Dikwijls dacht ik dan: die ongelukkige lieden zijn ons nog nuttiger dan men wel denkt. Nooit heb ik aan Veit een penning ter leen gevraagd; maar als ik in nood had gezeten, dan geloof ik dat hij mij zonder intrest geholpen zou hebben.... Doch nu zie ik dat hij een woekeraar is gelijk al de anderen, en dat de Christen met den jood onmogelijk in vriendschap kan leven. Ik zal uwe woorden in acht nemen, heer Volkers; morgen vroeg breng ik hem hier, en weigert hij u het verlangde uitstel te geven, dan zweer ik bij alle heiligen, dat ik hem uit mijn huis jaag en aan zijne vijanden overlever. Hun getal is niet gering; ik wilde wel eens zien dat hij u in verlegenheid liet. Zoo gij wilt, meester schepen, dan ga ik hem nog dezen avond spreken; want hij kon morgen, als naar gewoonte, wel zoo vroeg uitgaan, dat ik er geene gelegenheid toe had."

»Gij spreekt als een waarachtig vriend en als een braaf man. Doe gelijk gij zegt en ga dadelijk naar huis; ik verwacht u beiden morgen ochtend, hoe vroeger hoe beter; doch laat hem volstrekt niet uitgaan, voordat hij bij mij is geweest. — Wat uw zoon betreft, daarover zullen wij wel eens nader spreken."

»O, dat heeft geen haast, heer Volkers! dat heeft volstrekt geen haast. Gij kunt er voor de rest staat op maken, dat ik den jood morgen hier breng. Dat ik ook zoo dwaas kon zijn den oude eenige menschelijkheid toe te schrijven; neen, al geeft hij u het uitstel, dan zal hij toch mijne deur uit; ik houd hem geen uur langer onder mijn dak. Een jood durft een schepen komen bedreigen met arrest! Wel dat moet ik Johan vertellen; die zal er even als ik vreemd van opkijken."

Kort nadat Bastiaan van zijnen meester gescheiden en in het *estaminet* teruggekeerd was, sloegen alle klokken der stad Brussel tien uren. Omstreeks een kwartier later opende Jozef van Daelen, de meesterknecht der greinweverij en de minnaar van de kamenier van Maria Volkers, voorzigtig en stil zijn venster, sprong even vlug als gewaagd op het dak en keek toen eene geruime poos door de straat heen of er geene menschen meer op de been waren. Tevreden over den uitslag van zijn onderzoek ging hij het raam weder in en blies het lampje uit, dat tot hiertoe op eene kleine tafel had staan branden. Dadelijk verdween nu ook het licht, dat men in de kamer van Mina had opgemerkt en zoodoende lag de straat in de diepste duisternis gehuld, daar de vreemde bouwtrant der huizen het schemerlicht van een schoonen zomernacht in dezelfs werking verhinderde.

Naauwelijks was Mina's licht uitgegaan of Jozef van Daelen kwam op nieuw aan zijn open venster en luisterde aandachtig of hij geene voetstappen hoorde: doch alles was stil; nu haalde de listige verleider eene zwartgeverwde plank voor den dag en stak die van zijn vertrek naar het dak van de woning van meester Volkers, zoodat de beide huizen met elkander in gemeenschap stonden. Behendig liep hij over dit vreemdsoortige pad naar het opene venster van zijne geliefde en weldra was hij in hare kamer. Mina slaakte een halfgesmoorden gil toen zij den binnenkomende gewaar werd.

»Wat schreeuwt gij, Mien?" zeide Jozef terwijl hij haar zachtkens in zijne armen sloot; »gij wist immers dat ik komen zou?"

»Maar ik heb het u immers verboden, deugniet?"

»Ja, maar toen ik het sein gaf dat ik kwam door het uitdoen van mijn licht, deedt gij hetzelfde en dat was juist het regte antwoord."

»Och, ik kan het niet helpen dat mijn hart zoo zwak is; maar ik zal er mij tegen verzetten; ik meen het in ernst."

»Gij, in ernst?"

»Ja, in ernst. Dat kan zoo niet langer voortduren; ik ben bang dat men ons bespieden zal. Die domme Peters heeft u al eens beloerd, en hij heeft mij gedreigd, dat hij alles aan meester Volkers zal vertellen. Hemel! als dat gebeurde, dan wierd ik met schimp en schande het huis uitgejaagd; ik beef als ik er slechts aan denk."

»Hoor eens, Mien, die Peters maakt ons niets, want ik zou hem armen en beenen aan stuk slaan. Maar weet gij wat mij in het naauw brengt? Gisteren heb ik nog een nieuwen storm op uwe moeder gewaagd, en zij zegt maar ronduit, dat ik u niet krijgen kan wanneer ik niet zooveel heb, dat ik mijn eigen weefstoel kan oprigten. Hoe duivel kom ik aan dien schat?"

»Och hemel! was jufvrouw Maria maar getrouwd, dan waren wij geholpen. Maar zij heeft zelve ook eene ongelukkige liefdeshistorie. Gij zoudt vreemde oogen opzetten als ik u vertelde met wien; maar ik durf het niet zeggen."

»Gij behoeft mij niets te zeggen, ik weet het toch; ik heb hem onlangs gezien, toen is hij tegen de lamp geloopen. Niet waar kind, heb ik het niet geraden? Ik heb hem wel zien zitten, hoe hij zich op den grond verborg om door het raam bij uwe jufvrouw Maria in de kamer te gluren. Maar zij hebben hem gesnapt en voor een dief gehouden, hij is gelooid als eene ossenhuid. Ik zat in een anderen hoek, doch ik was niet gek genoeg mijzelven te verraden, en toen de oude Polykarpus zijn leedwezen kwam betuigen

over de klappen die zijn zoon had opgeloopen, maakte ik bij zijn vertrek van die gelegenheid gebruik om het te ontkomen. Ik liep den ouden schoenflikker bijna het onderste boven, zoo vrolijk had mij die kloppartij gestemd; en terwijl de onnoozele Johan te huis in onmagt lag, sleet ik bij mijne lieve Mina een zalig uurtje. Leve de sluwheid!"

»Gij zijt een ondeugd, Jozef! en met al uwe sluwheid zult gij u nog ongelukkig maken. Indien gij werkelijk zoo knap waart als gij u inbeeldt, dan hadt ge reeds lang een middel moeten uitvinden om ons te helpen."

»Één middel? Ik heb er wel twee. Het eerste eischt overleg, het tweede vordert moed, het eerste kunt gij ten uitvoer brengen, het tweede moet ik zelf beproeven. Welk middel verkiest gij?"

»Wel het eerste, dan kan ik er ook iets aan doen!"

»Luister dan. Wat dunkt u, als wij den ouden Volkers eens bij den neus konden nemen; de spitsboef heeft geld genoeg, hij kan wel wat missen. Ik zou hem komen openbaren, dat er tusschen Maria en Johan reeds lang een geheime minnehandel bestaat, hij zou zichzelven niet kennen van kwaadheid. Hij zou u wel een beetje doorhalen; maar dat is niets. Voor geld moet men zich al eens wat laten welgevallen. De oude zou u wegzenden, omdat gij de hand in het spel hadt gehad; doch ik ken hem genoeg, en weet dat hij uw stilzwijgen met goud zou koopen, en daar is het ons juist om te doen."

»Gij zijt een slechter mensch, dan ik wel dacht Jozef," zeide Mina rood van verontwaardiging. »Ik zou jufvrouw Maria in het ongeluk storten? Ik zou mijne weldoenster verraden om mijzelve te redden? Neen, zulk een afschuwelijken raad had ik niet van u verwacht."

»Omdat gij mij niet bemint, omdat gij eene koude slang zijt, die uwen minnaar geen enkel offer wilt brengen," zeide Jozef geheel en al vertoornd. «Elken avond zet ik mijn leven in de waagschaal om de heks te zien; om harentwil klauter ik langs de daken met tiendubbel gevaar den hals te breken, en zij heeft nog geen moed genoeg, voor mij een paar klappen te ontvangen. Want aan uwe trouw geloof ik weinig, Mina! het is de hand van meester Volkers, die gij vreest. Maar ik zal u toonen, dat ik meer moed heb dan gij; reeds lang heb ik dit plan gehad en ik weet zelf niet waarom het nog altijd is uitgesteld; maar nu zal ik het ondernemen, al moest ik er bij omkomen. Gij zult mijne vrouw worden, Mina! in weêrwil, dat gij het niet waard zijt."

Terwijl hij zoo sprak was zijn zenuwgestel dermate in beweging, dat de oogen hem uit het hoofd puilden en dat hij onwillekeurig de hand zijner geliefde, die hij hartstogtelijk scheen te beminnen, zoo vast in de zijne klemde, dat zij pijnlijk uitriep:

»Jezus, Maria! wat zijt gij van voornemen?"

»Niet veel, maar er kan veel uit geboren worden. Ik wil geen geheimen voor u hebben, Mien; gij kent den ouden jood Veit, die in hetzelfde huis als uwe moeder woont. Die schraapwolf moet veel geld bezitten; hij zal ons van het noodige voorzien."

»Waar zijn uwe gedachten, Jozef? De oude woekeraar geeft geen stuiver uit zijne handen."

»Hij behoeft het ook niet te geven; wij zullen het wel nemen. Ik weet, dat hij eenige flinke kerels reeds lang een doorn in het oog is; zij zijn gereed hem bij de eerste gelegenheid de beste uit te plunderen, en hebben mij reeds dikwijls willen overhalen gemeene zaak met hen te maken, omdat ik het huis van binnen en buiten goed ken. Ik heb het altijd afgeslagen; niet omdat ik het voor zonde rekenen zou zulk een gierigaard zijn gewoekerden schat te ontnemen, die toch uit louter christen-geld bestaat, dat hij gestolen heeft en dat niet weêr in de handen der christenen komen zal; maar enkel, omdat hij met uwe moeder in een en hetzelfde huis woont. Doch nu zal ik doortasten; de zaak is gemakkelijk. Ik zal eerst met den kerel handel zien te doen; zoo komen wij gemakkelijk in twist, en dan verzeker ik u, dat niemand voor hem partij zal trekken. Zijne besnoeide dukaten zullen aangevallen worden eer hij er om denkt, en dat ik mijzelven niet vergeten zal is zoo klaar als de zon."

»Maar het geregt?"

»Och, wat geregt! Die kunnen immers ook niet tooveren; de zaak is beslist eer het geregt er iets van weet. En wie zal zich dan de zaak van een jood aantrekken? Misschien wordt deze of gene eenige dagen achter slot gezet als rustverstoorder, maar dat is ook het allerergste. Onder die bedrijven is de oude vrek zijn geld kwijt."

»Maar het is toch goddeloos, een mensch...."

»Een jood, wilt gij zeggen. Of ik eene spin doodtrap of een jood dat staat gelijk."

»Doch als hij eens tegenstand biedt?"

»De oude hond. Ik werp hem ter aarde, dat hij nooit weer op kan staan."

Hier werd het gesprek door eenig gedruisch afbroken.

»Daar komt iemand!" riep Mina verschrikt. »om Godswil, maak u weg!"

Met een vluggen sprong was Jozef buiten het venster; en had reeds hetzelfde luchtige pad ingeslagen waar langs hij gekomen was, toen eensklaps op de derde verdieping der greinweverij een raam werd geopend, en vier welbekende stemmen hem een oorverdoovend Bravo! Bravo! toeriepen; terwijl zij zoo duchtig daarbij in de handen klapten, dat zij de gansche buurt door hun leven dreigden op de been te brengen.

Bij dezen onverwachten vijandelijken aanval, verloor Jozef, hoe beraden hij anders ook ware, zijne zinnen. In plaats van schielijk door te loopen, keerde hij ijlings om, deed een verkeerden stap zoodat hij onvermijdelijk te pletteren zou gevallen zijn, indien hij niet gelukkig met de eene hand eene der dakgoten van het huis van meester

Volkers had gegrepen. Hieraan klemde hij zich met de kracht der wanhoop vast, terwijl zijn ligchaam tusschen hemel en aarde bleef hangen.

De werklieden ziende welk eene noodlottige wending hun grapje genomen had verkeerden in doodelijken angst om hem toch maar spoedig te hulp te komen. »Houd vast, Jozef!" riepen zij, »wij halen de groote brandladder, dan kunt gij naar beneden komen; houd goed vast!"

De aanblik van den ongelukkigen Jozef, die aan den opgesperden muil hing van een dier draken, die tot waterleiding, dienden, was verschrikkelijk. Zijn ligchaam en dat van het ondier namen in de schaduw, de afschuwelijkste vormen aan; de draak met zijne uitgebreide vleugelen scheen een engel der wrake te zijn, die zich op zijne prooi wierp, juist toen deze zich met zondige plannen bezig hield. Jozef verzamelde al zijne krachten en deed eene uiterste poging om op het dak te komen, doch het gelukte hem niet. Weldra voelde hij eene krampachtige rilling over zijn gansche ligchaam, zijn bloed verstijfde, en met een akeligen gil van vertwijfeling stortte hij naar beneden, op den oogenblik toen zijne makkers met de groote ladder verschenen om hem te redden.

Ook dezen gaven een kreet van afgrijzen en schrik; doch wie schetst hunne verbazing toen zij naderbijkomende, in plaats van een, twee lijken bemerkten. Jozef werd in allerijl opgenomen en in de greinweverij gedragen; in het andere lijk herkende Bastiaan, die uit het bierhuis op het geraas derwaarts was gekomen, den huisgenoot van zijnen meester, den ouden jood Veit.

De Hemel had het gebed van den levenszatten grijsaard verhoord en hem nog dien eigen nacht tot zich genomen.

Jozefs woorden waren eerder vervuld, dan hij wel gedacht had. Hij had den jood ter aarde geworpen, zoodat hij nooit weêr zou opstaan!

Drie dagen later reden twee lijkwagens door geheel tegenovergestelde poorten de stad uit. De een door twaalf fakkeldragers omgeven, gevolgd door eene menigte rijtuigen, waarin zich de voornaamste magistraatspersonen der stad bevonden, Burgemeester en Raden, die hunnen afgestorvenen ambtgenoot, den heer Volkers, naar zijne laatste rustplaats vergezelden. De aanminnige Maria, in lange rouwkleederen gehuld was het voorwerp van het algemeen medelijden.

De andere lijkwagen reed eenzaam en zonder pracht naar een afgelegen plekje, hetwelk men den joden tot begraafsplaats had aangewezen. Eenige gebaarde, arme Israëlieten, die meer uit besef van pligt dan wel uit gehechtheid aan den overledene de lijkkist volgden gaven dezen optogt een somber aanzien. Een enkele, wel is waar, bleeke maar toch indrukwekkende gestalte stak bij deze neêrgebukt gaande groep niet weinig af: het was Johan Lerat, de naauwelijks half herstelde zoon van den schoenmaker, die zijnen huisgenoot en vertrouwde naar de grafplaats volgde, ofschoon hij niet tot zijn geloof behoorde.

Toen de ouderlooze en nu verlatene nicht van den rijken leerlooijer terugkeerde vond zij alle kamers, magazijnen, kasten en wat dies meer zij van regtswege verzegeld. Naauwelijks bleef haar een klein vertrekje waar de ongelukkige de treurige en plotselinge wending van haar lot beweenen kon. Wel had de dood van Veit den heer Volkers van dezen lastigen schuldeischer ontheven; maar het huis Bernard en het huis van Bekken waren even onverbiddelijk geweest als de agent van het huis Gerson Levi. En het ergste was dat deze twee christen huizen met geene bedreigingen van ze uit Brussel te verdrijven waren af te schrikken. Het levendige, aandoenlijke gestel van den heer Volkers kon de schande van bankroetverklaring niet verduren; hij was woedend tegen zichzelven, tegen zijn noodlot, tegen zijne schuldeischers. In eene vlaag van gramschap, die aan razernij grensde, zag hij de geregtsdienaars al wat hij bezat in beslag nemen; het bloed steeg hem naar het hoofd en overstelpte zijne hersens — een uur later was hij niet meer! Het vermogen van den zoo rijken schepen was op verre na niet toereikend zijne schulden te betalen, ofschoon hij zichzelven dikwijls beschouwd had als een der grootste kapitalisten. Zijne nicht Maria, bestemd of misschien wel bedreigd eerlang de schoondochter van den rijken van Geest te worden, was nu eene hulpelooze bedelares.

Polykarpus Lerat, de arme, nijvere schoenmaker, had dadelijk de donkere vertrekjes van zijn joodschen huurder gesloten en den sleutel naar het stadhuis gebragt. Toen nu de Israëlieten, die het lijk hadden ter aarde besteld, volgens gewoonte terugkeerden, om in het sterfhuis een gebed te lezen, vonden zij een magistraatspersoon en een geregtsbode, die bezig waren de door Veit nagelatene goederen op te schrijven. Onder in eene oude kast vonden zij een perkament met drie zegels en met het opschrift: TESTAMENT VAN DEN JOOD VEIT.

Dadelijk werd hetzelve opengebroken; het was in de Vlaamsche taal opgesteld en door eenen notaris met getuigen onderteekend. De magistraat begon overluid te lezen:

»In den naam des Heeren, in den naam van den God Abrahams, Izaäks en Jakobs, wil ik hier de weinige woorden opteekenen, die na mijnen dood bekend dienen te worden. Ik heb zeventig jaren op deze aarde rondgezworven; ik heb gewandeld in het geloof mijner voorvaderen; hun lijden is ook het mijne geweest. De vijanden van ons geloof hebben mij vervolgd, verguisd en vertrapt en mijne haren zijn vóór den tijd grijs geworden. Terwijl een volkshoop in Frankfort alle joden met den dood bedreigde, heb ik mijne vrouw begraven; zij stierf van schrik op het rumoer en baarde mij in haar stervensuur een dochtertje. Met een angstig voorgevoel heb ik mijn kind grootgebragt; de achttienjarige maagd was

de vreugde haars vaders. Zij werd door een christen onteerd. De booswicht was te magtig voor de wraak van een armen jood, ik moest zijn toorn ontvlieden en mijn kind stierf onder den dubbelen last van kommer en schande. Ik vlugtte naar Brussel met den haat in mijn hart, met den dood in mijne ziel. Door arbeid zocht ik mij spoedig in het graf te werken, maar mijn ligchaam was sterker, dan ik vermoed had. Ook hier in dit land trof mij de druk der christenen. Ik ondervond dat de haat tegen mijne geloofsbroeders dezelfde is in alle oorden der wereld. Op zekeren morgen was er gebrek aan brood, de oogst was mislukt, het volk hongerde. Ofschoon de grootste korenmagazijnen zich in de handen der christenen bevonden, kregen de joden de schuld; er werden huizen geplunderd en ook ik zou het slagtoffer der volkswoede geworden zijn — reeds dankte ik God, dat hij mij uit het leven rukte — zoo niet een christen mij beschermd en de moordslagen van mij had afgeweerd. Lang heb ik hem gehaat, dien christen, die zoo moedwillig mijne streelende hoop verijdelde; ik haatte hem nog meer, dan al zijns gelijken. Maar mijn hart was zwak en het gaf zich eindelijk over aan de ingevingen des verstands. Ik erkende, dat er ook onder onze vervolgers mannen zijn, die waard zijn bemind te worden. Ik begon eindelijk mijn redder lief te hebben. En deze liefde heeft veel in mijn geest veranderd.

Door vlijt en spaarzaamheid heb ik mij met leêge handen een vermogen verworven van honderdduizend gulden. Naakt en kinderloos, zoo als ik in de wereld gekomen ben ga ik ook de wereld weder uit.

Een tiende deel van mijn vermogen mag aan tien arme joodsche weezen worden uitgedeeld op den dag hunner besnijding; op den dag waarop zij de rust en de zekerheid, de vreugde en de eer dezer wereld verliezen, worde hun een kleine talisman ten deel, waardoor zij zich later eenigzins tegen hunne vijanden kunnen staande houden. Twee tiende deelen van mijn vermogen moeten besteed worden aan begrafeniskosten voor ongelukkige joodsche grijsaards, zij hebben zoo onrustig geleefd, zij moeten gerust kunnen sterven. De rest van mijn vermogen maak ik aan dien christen, die ik zoolang gehaat heb en dien ik eindelijk heb liefgekregen. Het is Polykarpus Lerat. Hij heeft mij den leerrijksten troost gegeven, dien ik wenschen kon; den troost, dat het menschelijke hart beter is, dan de leerstelsels van het menschelijk geloof; den troost, dat de geloofsbelijdenis niet altijd de scheidsmuur zal wezen, die de menschen van de menschen vervreemd — dat betere dagen sluimeren onder den sluijer der toekomst — en dat eenmaal ook de jood, het lang vervolgde wouddier, het menschenregt zal erlangen, dat hem toekomt. Mijne dienstmaagd, Rachel, beveel ik aan de bescherming van mijnen christelijken vriend."

Polykarpus brak in tranen los.... »En ik," riep hij snikkende uit; »ik heb hem uit mijn huis willen stooten!"

Johan sprak geen woord. Hij was in diepe mijmering verzonken. De magistraat opende de portefeuille, die naast het testament lag en vond de vermelde som in geaccepteerde wissels van het huis Gerson Levi in Frankfort. De joodsche omstanders slopen langzaam uiteen om de bepalingen van dit zonderlinge testament in hunne gemeente bekend te maken.

Een jaar later was jufvrouw Maria Volkers de schoondochter van den schoenmaker Lerat. Mina, hare kamenier, was met Peters gehuwd; Jozef was door den geduchten val wel niet gedood maar toch aan het eene been kreupel geworden; zij werd hem daarom ontrouw. — Op het joodsche kerkhof ziet men nog tegenwoordig een ouden grafsteen, waarop niet met Hebreeuwsche karakters, maar met Romeinsche letters dit enkele woord te lezen staat: Veit.

ESPARTERO.

Een der meest beroemde Spanjaarden van den tegenwoordigen tijd, die, volgens de laatste berigten, waarschijnlijk het staatkundige tooneel zijns vaderlands op nieuw betreden zal, nadat hij zich eenigen tijd vrijwillig uit hetzelve had verwijderd, willen wij in de volgende regelen schetsen.

Don Baldomero, graaf van Luchana, hertog van Vittoria en grande van Spanje, eerste klasse en exregent, een der merkwaardigste en gewigtigste mannen van den tegenwoordigen tijd, werd in 1792 te Granatula in de provincie la Mancha geboren, waar zijn vader het ambacht van timmerman uitoefende en hij de jongste was van 9 kinderen. Van eene te zwakke ligchaamsgesteldheid zijnde om in den zwaren arbeid van zijnen vader te kunnen deelen, bestemde men hem reeds vroeg voor den geestelijken stand, voor welke hij echter zoo weinig geneigdheid gevoelde, dat hij op het eerste teeken van oorlog het seminarium, waarin hij zijne opleiding ontving, verliet en in het, bijna geheel uit jonge theologen bestaande, zoogenaamde heilige bataillon in dienst trad, om tegen den vijand des vaderlands, de Franschen, ten strijde te trekken. Na eenen korten veldtogt kreeg hij door bemiddeling eener aanzienlijke familie, welker kappellaan zijn broeder was, de toestemming om op de toen gevestigde militaire school van het eiland Leon, aangenomen te mogen worden. Den leeftijd van 23 jaren bereikt hebbende, verliet hij deze inrigting met de epauletten van eenen 2den Luitenant en kwam als zoodanig bij het in Cadix zich bevindende corps ingenieurs, van waar hij echter, als niet in staat zijnde om het gebruikelijk onderzoek door te staan, in 1814, naar een infanterieregiment te Valladolid ver-

plaatst werd. Die gedwongene verwisseling trof hem zoo zeer, dat hij reeds besloten had om zijne demissie te vragen; toen er onverwachts zich een nieuw veld voor zijne werkzaamheid als krijgsman opdeed.

De generaal don Pablo Murilla, dezelfde die het bevel zoude voeren over het expeditieleger, dat naar de in opstand zijnde koloniën van Zuid-Amerika bestemd was, zag eens des morgens eenen jongen krijgsman bij zich komen, die op eene zeer levendige wijze bij hem aandrong, om in de onderneming te mogen deelen; zijn geheel uiterlijk beviel den generaal, die hem aanstonds zijn verzoek toestond en hem tot kapitein benoemde. De jonge krijgsman was Espartero, die nog gedurende den overtogt tot chef van den generalen staf benoemd werd. Doch daar de werkzaamheden aan zulk eene betrekking verbonden hem weinig voordeel opleverden, zoo werd hij spoedig als majoor bij de ligte infanterie in Peru verplaatst. Hier behaalde hij, door zijne uitstekende dapperheid, stoutmoedigheid en vastberadenheid, al zijne rangen met zijn zwaard. Reeds in den beginne stond hij tegenover den geduchten la Madrid, een van die gevreesde bendenaanvoerders, aan wien de opgestane volkplantingen hunne onafhankelijkheid grootendeels te danken hebben. Met drie wonden bedekt verkreeg hij in 1817 in het gevecht van Cochabamba het bevel over een bataillon, dat hij met zeldzame onverschrokkenheid ter bestorming eener redoute had aangevoerd en eenige dagen later werd hij op het slagveld van Sapachui tot overste luitenant benoemd. In 1818 behaalde hij met zijn regiment een belangrijk voordeel op de opstandelingen van Quito, in de vlakten Mayocoye, nam daarna in 1823, tot overste benoemd zijnde, een werkzaam aandeel aan alle militaire operatiën, voornamelijk aan de gevechten bij Torata, waarin hij weder door twee wonden getroffen werd. De capitulatie van Ayacucho, in 1824 gesloten, maakte aan de heerschappij der Spanjaarden in Amerika een einde. Met Laserna, Valdez, Canterac, Rodil, Maux, Lopez, Narvaez, Maroti en anderen keerde hij naar Spanje terug, waar hij als brigadier te Logronno in garnizoen kwam. Het Spaansche volk echter gaf hem, even als al zijne wapenbroeders, den bijnaam van »Ayacuchos" naar de plaats hunner laatste nederlaag. Die Ayacuchos vormden onder elkander eene soort van broederschap, welke des te vaster werd, daar de oude officieren uit den oorlog der onafhankelijkheid hen met minachting behandelden. Een aanzienlijk vermogen, dat Espartero in Amerika door een gelukkig spel verworven had, stelde hem in staat op eenen hoogen voet te leven en zijne beminnenswaardige hoedanigheden deden hem de liefde van eene rijke koopmansdochter te Logronno, met name Santa Cruz verwerven, met wie hij zich, tegen den wil zijns vaders, nadat hij hem zijne toestemming eindelijk had afgedwongen, in het huwelijk begaf. Weldra daarna werd hij naar het garnizoen van Palma op het eiland Mayorca gezonden, hetwelk hij slechts somtijds voor enkele dagen verliet, om zich te Barcelona in de gezellige kringen zijner echtgenoote, die aldáár als een voorbeeld van schoonheid en bevalligheid werd aangehaald, te verheugen. Toen Isabella in 1832 de troon beklommen had, verklaarde hij zich aanstonds voor de jonge koningin, en de burgeroorlog uitgebarsten zijnde, verlangde hij in het noorderleger te mogen dienen en werd tot generaal-opperbevelhebber der provincie Biscaye benoemd. Hier scheen de fortuin des oorlogs hem eerst tegen te zullen zijn; hij werd meer dan eens door Zumalacarreguy geslagen en echter spoedig daarna tot generaal-majoor en eindelijk tot luitenant-generaal benoemd. Na het ontslag van Cordova in Mei 1836 nam Espartero het operbevelhebberschap provisioneel op zich, redde door zijne persoonlijke tegenwoordigheid, in Augustus, Madrid uit een dreigend gevaar en werd bij een decreet van den 17den September tot generaal en chef van het noorden, tot onderkoning van Navarre en tot kapitein-generaal der Baskische provinciën (1) benoemd. Hij maakte gebruik van het beste

(1) Die provinciën, van welke er vier, namelijk: Opper-Navarre, Biscaye, Guipuzcoa en Alava (de laatste drie vooral de Baskische provinciën genoemd) tot Spanje en Neder-Navarre, Soule en Labourd tot Frankrijk behooren, worden door eene van de merkwaardigste volksstammen der aarde bewoond.

De Basken (Biscaaijers) onderscheiden zich van alle Spaansche en Gallische volksstammen, daar zij van de oudste tijden af in hunne gebergten onoverwonnen zijn gebleven en hunne eigenaardigheden bewaard hebben. Hunne ligchamelijke gestalte is rank en mager, maar anders stevig gebouwd en sterk; zij hebben grijze oogen en zijn niet zoo donker van gelaatskleur als de Spanjaarden. De vrouwen zijn over het algemeen schoon. Zij zijn zeer levendig, hebben veel lust tot ondernemingen en zijn vlug in het uitvoeren. Het gevaarlijkste handwerk, dat hen door den bergachtigen grond en de ligging huns vaderlands gemakkelijk is gemaakt, de smokkelhandel, heeft voor hen de grootste aanlokkelijkheid. Reizigers en ongelukkige vervolgden, die zichzelven en hun eigendom aan de Basken toevertrouwden, hebben hen trouw aan hun woord, redelijk en gastvrij gevonden. Even zoo als zij met den doolhof hunner bergengten gemeenzaam bekend zijn, even zoo zijn de Basken als zeer goede zeelieden bekend. Als echte zeeheeren wierpen zij den harpoen naar den walvisch in de IJszee, voordat de Engelsche matrozen op denzelven jagt maakten of dat Holland aan dezelve dacht. Lang vóór Columbus hadden zij reeds Amerika ontdekt en sporen van hun verblijf in die afgelegene streken achtergelaten.

In hunne spelen en vermaken toonen de Basken al het vurige van hunnen aard. Het meest algemeene van alle openbare vermaken is het balspel (*Pilota*); waarbij duizende aanschouwers op eene uitgestrekte ruimte bijeenkomen. Het is een ernstige kamp, waar de grootste meesters tegen elkander in het strijdperk treden, waarbij de grootste weddingschappen worden aangegaan, waar het geheele vermogen van iemand op het spel wordt gezet en een enkele menigmaal 50,000 franken durft wagen. De muren, de vensters, de daken, de boomen zijn met duizende aanschouwers van elken leeftijd en geslacht als bedekt. Men vormt eene jury van grondige kenners der speelregelen, welke als hoogste regtbank onherroepelijk beslissen. — Na het balspel is de dans de meest geliefkoosde uitspanning der Basken. Soms ziet men dansende koren om de graven der afgestorvenen, van welken leeftijd of geslacht zij ook zijn, aan welker hoofd zich de maire bevindt, die in zijne hand olijf- en lauriertakken houdt en met zijn voet de maat aangeeft. Slechts een muzijkant is

en eenige middel om de krijgstucht van het leger geheel te herstellen, en begon hetzelve met eene overwinning, welke hij op de Carlisten behaalde, die hij van de hoogten van Luchana verjoeg en Bilbao alzoo bevrijdde. Deze moedige daad verschafte hem den titel van graaf van Luchana. Na dien gunstigen uitslag ging hij krachtig voort met het herstel der orde onder zijne troepen. Te Miranda aan de Ebro en 10 dagen later te Pampeluna, waagde hij het, de moordenaars van Escalera en Sarsfield uit de gelederen der soldaten te doen pakken en in tegenwoordigheid hunner makkers te laten doodschieten. Nadat dit had plaats gehad, verviel hij weder tot zijne gewone werkeloosheid, waarom hem de dagbladen van Madrid, van welke partij ook, zoo menigwerf gehekeld hebben. Hij liet don Carlos gerust met zijne voorhoede tot bij Madrid komen en kwam zelf eerst nader, toen de pretendent zich reeds teruggetrokken had. Het jaar 1837 verliep onder weinig beteekenende bewegingen en operatiën. Eerst in de lente van 1838 begon Espartero weder ernstig offensief te ageren, sloeg den 27sten April, bij Burgos, den Carlitischen generaal Negri, waardoor het Carlistische leger, al meer en meer, eene geheele ontbinding naderde, bragt den generaal Guergué, bij Penacerrada, eene volkomene nederlaag toe, en had juist toebereidselen gemaakt om Estella te belegeren, toen hem de tijding trof van de ongeloofelijke nederlaag van den generaal Oraa, der Christino's, door Cabrera (1) bewerkt, welke het constitutionele leger moedeloos maakte en de belegering moest doen opbreken. Espartero moest nu weder tot zijn oud stelsel van temporiseren terugkeeren en defensief ageren. In Mei 1839 maakte hij zich aan het hoofd van 30,000 man van de bevestigde positiën: la Pena del Moro, Remales en Guardamino meester, welke schoone overwinning hem den titel deed verwerven van: grande der eerste klasse en hertog van Vittoria, tevens werd hem ook het grootkruis van het Fransche legioen van eer en dat van de Portugesche orde aangeboden. De gang der gebeurtenissen werd door de nederlaag der Carlisten bij Kamales verhaast; Espartero wist zijn voordeel te doen met de oneenigheid der Carlistische aanvoerders en onderhandelingen met Marota aan te knoopen, die het verdrag van Bergara (29 Augustus 1839) ten gevolge hadden, waardoor don Carlos genoodzaakt was de vlugt naar Frankrijk te nemen.

Nu werd hij door zijne landgenooten als de regtstreeksche erfgenaam en opvolger van den Cid begroet. — Tot na de omwenteling van la Granja, heeft Espartero zich aan alle staatkundige zaken onttrokken. Tusschen de twee groote partijen de gematigden en de geëxalteerden staande, had hij menigmalen zijn afkeer te kennen gegeven over alle revolutionaire woelingen en over de vernielingszucht der democraten. Als afgevaardigde in de bijeengeroepene Cortes, deed hij den eed op de constitutie van 1837, doch ontevreden zijnde met het ministerie der exaltados van Calatrava, veroorzaakte hij door de protestatien van de garde officieren in Aravanca, dat zij hunne demissie moesten nemen, waardoor hij zich, voor de eerste maal, bepaald op den voorgrond der staatkundige gebeurtenissen plaatste. Daarna tot minister van oorlog en president van den raad der ministers benoemd zijnde, bedankte hij voor deze twee hooge waardigheden doch wist zijn getrouwen vriend, den generaal Alaix, tot minister van oorlog te doen benoemen. Zijn haat tegen de geëxalteerden scheen van dag tot dag toe te nemen. Terwijl de gunst der koningin regentes hem steeds onveranderd bijbleef, werd hij al meer en meer oneenig met het ministerie Ofalia, aan hetwelk hij de schuld gaf steeds werkeloos te moeten blijven. Zijne eischen voor het leger aan de uitgeputte staatskas werden steeds dringender en zijn aanzien bij het leger begon de ministers te verontrusten. Geheel als dictator handelende, weigerde hij zelfs rekenschap van de onderhandelingen van Bergara te geven en later, nadat dezelve volkomen geëindigd waren, maakte hem, de in Barcelona aangebodene kleine zegepraal tot den eersten regeringspersoon van den staat. De zonder zijne toestemming daarop volgende ontbinding der Cortes en de terugneming van de portefeuille van oorlog uit de handen van zijnen vriend Alaix, waren voldoende om den eerzuchtigen man buitengemeen te vertoornen. Nu

---

daarbij en deze houdt in de linkerhand eene lange fluit met drie gaten, terwijl de regter met een stokje de maat op de snaren eener lange violine aangeeft, die van zijnen linker schouder afhangt. Eindelijk hebben zij ook nog een derde nationaal feest: de *Novilladas* of dierengevechten in het klein voorgesteld. — Onder de voornaamste karaktertrekken dier krachtvolle menschen behoort vooral ook trotschheid op het aanzienlijke aantal adelijken, welke men onder de bevolking vindt, van welke een vierde gedeelte tot hen gerekend wordt. Die talrijke adel stamt van de vele gelukzoekers af, welke uittrokken om onder de koningen van Asturië, Leon en Kastilië rijkdom en eer te verwerven en alzoo ridders en edelen werden.

(1) Deze gewezen opperbevelhebber van de koningrijken Arragon, Valencia en Murcia, luitenant-generaal in het leger van den pretendent Don Carlos, is bekend door zijne krijgskundige bekwaamheden en dapperheid, maar ook berucht als een Robespierre van het absolutismus, als een bloeddorstige dweeper, onbekend met de beschaving en de behoeften van den tijd. De verwoester van zijn vaderland, die den burgeroorlog op allerlei wijzen zocht aan te vuren, die in eene domme verblindheid, of in eene strafbare bekendheid met het onregt, de wapens tegen zijn vaderland voerde, en vloek en smaad op zijn hoofd deed stapelen, werd in 1810 te Tortosa, aan den Ebro, uit arme ouders geboren. Reeds in zijne vroegste jeugd toonden zich zijne buitensporige driften, lust tot vermaken en halsstarrige handelingen. Als onderofficier trad hij in het carlistische corps te La Cenia, onder Carnicer en was reeds in 1835 als een bekwaam en stoutmoedig partijhoofd bekend. Overal waar hij zich vertoonde waren zijne togten door moord en brand gekenmerkt, van welke menige bewijzen gemeld worden. Hij streed ook meer uit dweepzieken godsdienstijver en wraak tegen de constitutionele regering, dan voor de regten van den pretendent, van wien hij zelfs onderscheidene bevelen niet verkoos op te volgen. — Cabrera is klein van gestalte, behendig, vlug en verbazend sterk. Hij slaapt slechts vier uren, leeft zeer matig, eet geen vleesch, drinkt geen wijn en was de stoutste ruiter, strijder, springer, looper en zwemmer van zijn leger.

verscheen de fameuse brief van Linage, de secretaris, adjudant, raad en factotum van Espartero, welke zulk een groot opzien maakte, dat de ministers hun ontslag aanboden. De regentes weigerde dit ontslag aan te nemen en vorderde van Espartero zich over den brief van Linage te verklaren. Het antwoord des hertogs was ontwijkend ten aanzien der ministers, waarop het ministerie eischte, dat Linage zoude ontslagen worden. Espartero verzette zich hiertegen en liet eenen tweeden brief schrijven om den toon des eersten te matigen zonder denzelven echter te herroepen. De nieuwe verkiezingen maakten hem steeds meer en meer oneenig met de ministers, en de zaak van den ministerieelen agent Aviranetta, welken Linage ter dood wilde laten brengen; terwijl de politieke chef van Saragossa hem echter, op bevel van den minister van binnenlandsche zaken vrij liet; in welke zaak de koningin Christina zich mede gelden deed verstoorde ook eenigzins de betrekkingen met de vorstinnen. Toen hij in 1840 den veldtogt tegen Cabrera zoude openen, vorderde hij, dat Linage als generaal zou benoemd worden. De ministers beschouwden deze vordering inderdaad als eene beleediging, doch Espartero was reeds te magtig; Narvaez moest zijn ontslag uit het ministerie nemen en Linage werd benoemd. Intusschen waren de zittingen der Cortes begonnen en het ministerie, op de meerderheid steunende, meende een gunstig oogenblik gevonden te hebben, om de exaltado's tot welke partij Espartero nu geheel behoorde, door de voorgedragene wet over de beperking der gemeentebesturen (Ayuntamento's) eenen gevoeligen slag te geven. De koningin-regentes was naar Barcelona vertrokken. Hier gaf zij aan de door de Cortes goedgekeurde wetten de bekrachtiging door hare onderteekening. Espartero van zijnen zegevierenden togt tegen Cabrera teruggekeerd zijnde werd door de Exaltado's met een onbeschrijfelijk gejuich ontvangen, maar raadde haar te vergeefs den gedanen stap af. De algemeene beweging, welke dit besluit der koningin veroorzaakte, bewoog haar de ministers te ontslaan, welker leven bedreigd was, doch zij weigerde standvastig hare onderteekening te herroepen en de Cortes te ontbinden. Eene demonstratie der moderatos ten voordeele der regentes veroorzaakte den 21 eene reactie der tegenpartij. Om de regeringloosheid te stuiten verklaarde Espartero Barcelona in staat van beleg te zijn en herstelde door dezen maatregel de rust. Toen hij echter aan de regentes zijn programma aanbood om een nieuw ministerie zamen te stellen, werd het verworpen, waarop een nieuw, meer gematigd doch altijd een ministerie van Exaltado's ontstond.

Op het eerste berigt van de nieuwe zamenstelling van zulk een ministerie gaf de municipaliteit van Madrid het teeken van opstand en verklaarde zich permanent; de nationale garde vatte de wapens op en het grootste gedeelte der linietroepen maakte gemeene zaak met hen. Terwijl de Ayuntamente eene provisionele junta van regering benoemde en verscheidene andere steden zich voor de beweging verklaarden, bleef Espartero in Barcelona werkeloos en eerst toen de koningin hem van Valencia deed bij zich ontbieden, om den opstand door kracht van wapenen te onderdrukken, verklaarde hij in een den 7den September uitgegeven manifest, dat hij als voorwaarde voor zijne medewerking aan de regering de herroeping van de wet op de Ayuntamentos vroeg en tevens de ontbinding der cortes en het ontslag der ministers verlangde. Onder deze omstandigheden was Christina wel genoodzaakt Espartero naar Valencia te ontbieden en hem tot president van den raad der ministers te benoemen, met volmagt, zelven een ministerie te kiezen. Daarop begaf hij zich spoedig naar Madrid, waar hij, in een voormalig aan don Carlos behoorend rijtuig staande, eenen meer dan vorstelijken intogt hield en na eenige dagen met zijne ministers naar Valencia afreisde, waar hij met dezelfde eer ontvangen werd. De eerste conferentiën met de koningin waren onstuimig; de laatste werd den 10den October des morgens eensklaps door de koningin afgebroken met de eenvoudige woorden: »Espartero! ik neem mijn ontslag," waarop zij het ministerie, tot aan de bijeenkomst der nieuwe cortes, het regentschap opdroeg en den 14den October zich naar Frankrijk inscheepte. De 8ste Mei 1841 werd Espartero door de cortes tot eenigen regent van Spanje verkozen. Met kracht, behendigheid en stoutmoedigheid bestuurde hij het roer van staat. Hij belette de aanmatigingen van den pausselijken stoel, onderdrukte de gevaarlijke woelingen der republikeinen, vooral in Valencia, bedwong den opstand te Pampeluna, waar O'Donnell ten gunste van Christina de banier des opstands had ontrold en het gelukte hem nog tijdig genoeg achter eene zamenzwering van militairen te komen, welke den 7den October te Madrid uitbrak, waardoor hij zich genoodzaakt vond, zijnen voormaligen wapenbroeder Diego Leon te laten doodschieten; snelde daarop naar de Baskische provinciën en wist ook daar de opstandelingen te bedwingen. Nadat hij ook te Barcelona, waar zich een republikeinsche geest tegen hem begon te verzetten, de orde weder hersteld had, deed hij den 30 November weder een zegevierenden intogt in Madrid.

Van nu af nam de staatkunde van Espartero eene geheel tegenovergestelde rigting. Terwijl hij in eene naauwe verbindtenis met Engeland het grootste geluk van zijnen staat zocht, haalde hij zich daarom ook te meer den haat van Frankrijk op den hals en verwekte eene revolutionaire gezindheid onder het volk, welke in de herhaalde oproeren te Barcelona eindelijk een bloedige strijd werden. De opstand van Barcelona werd in December 1842 door een hevig bombardement der ongelukkige stad (1) bedwongen, welke treurige

(1) Het bombardement begon den 3den December des morgens ten 11 uren en duurde onophoudelijk voort tot middernacht. 817 (volgens anderen 1200) bommen werden in de stad geworpen, maakten eene groote verwoesting en veroorzaakten op vele plaat-

overwinning, echter niet verhinderen kon, dat het gelukkige gesternte van Espartero begon te dalen. Den 9 Mei 1843 moest hij de door het ministerie Lopez voorgedragene algemeene amnestie inwilligen en de nu teruggekeerde Moderado's begonnen allerlei kuiperijen, tegen hunne staatkundige tegenpartij, aan wier hoofd zij Espartero beschouwden, aan te wenden. Toen echter het ministerie het ontslag van zijnen secretaris Linage, een vasten aanhanger der Engelsche staatkunde en van andere met Espartero in vriendschap staande mannen van den regent verlangde, ontsloeg hij het ministerie den 20 Mei en ontbond de Cortes den 26 van die maand. Dat was het teeken voor Spanje om wederom de wapens op te vatten. De opstand verspreidde zich snel door Katalonië, Andalusië, Arragon en Gallicië; slechts Madrid, Saragossa en Cadix bleven getrouw aan den regent. Den 19 Junij vertrok hij met een gedeelte der troepen naar Valencia, vanwaar hij tegen Barcelona wilde oprukken; doch meer dan 3 weken moest hij in en om Asbacete blijven vertoeven; terwijl de opstand tegen hem en zijne partij zich steeds meer en meer verbreidde. Reeds den 13 Junij had de revolutionaire Junta van Barcelona besloten Espartero van het regentschap vervallen en de koningin Isabella meerderjarig te verklaren, waarop de bijeengekomene provisionele regering van den 1 Julij, uit Lopez, Caballero en Serrano bestaande, besloot hem als verrader des vaderlands te beschouwen, daarom van het regentschap vervallen en alle Spanjaarden van den eed jegens hem ontslagen te verklaren. Aan het hoofd van den opstand te Valencia, stond de oude, persoonlijke vijand van Espartero, die den 3 Julij de eerste overwinning op de partij van den regent behaalde. Geheele benden van de troepen des' laatsten verlieten hem nu en zelfs te Madrid begon zich de geest des opstands te vertoonen, door omkoopingen van Narvaez zijde krachtig aangespoord, daar deze den 22 Julij 1843 zijne intrede in de hoofdstad deed. Misschien had Espartero zich nu nog door eene stoutmoedige krachtige daad van de geledene nederlagen en teleurstellingen kunnen herstellen, maar de ongelukkige neigingen der wankelmoedigheid en radeloosheid, verlamden zijne geestkracht en slechts de belegering van Sevilla kon hem nog eenige hoop doen koesteren. Maar ook deze hoop moest hij opgeven en terwijl zijn escorte den generaal Concha eenen dapperen tegenstand bood, zorgde hij zich zoo snel mogelijk onder de bescherming van het Engelsche linieschip Malabar te begeven, met hetwelk hij zich over Lissabon naar Engeland begaf, waar hij te Falmouth den 19 Augustus aanlandde en met allerlei bewijzen van eerbied ontvangen werd, nadat hij bij een bevelschrift van den 16 Augustus in Spanje van alle waardigheden en ordeteekenen vervallen was verklaard.

De tijd is nog niet dáár om een beslissend oordeel over Espartero te vellen, daar de toegenegenheid en de haat der partijen de schets van zijn karakter slechts in een schemerachtig licht hebben voorgesteld. Het volgende kan echter door echte bewijzen gestaafd worden: dat hij alle goede eigenaardigheden maar ook alle gebreken van zijn volk in de ruimste mate bezit; daarenboven is hij stoutmoedig, maar bedaard, vastberaden en toch wankelmoedig, een groote liefhebber van halve maatregelen en geduldig van aard; naar onze wijze van zien, zou hij veel van eenen Fabius Cunctator gehad hebben, en in staat geweest zijn, het arme door partijen verscheurde Spanje, in vrede, gelukkig te maken, indien de verwarde toestand en de algemeene regeringloosheid van dat ongelukkige land geene grootere krachten van geest had vereischt, dan Espartero bezat. Eene bijna ongeneeselijke ongesteldheid, eene chronische ontsteking der blaas, veroorloofde hem reeds sinds lang niet meer, aanhoudende vermoeijenissen te verdragen; de geringste inspanningen werden steeds door hevige pijnen vergezeld en veroorzaakten de grootste vermoeijenissen. Daaruit is vooral de gedeeltelijke besluiteloosheid en traagheid te verklaren, welke hij menigmalen in beslissende oogenblikken toonde en die zijnen val verhaast hebben.

Het is eindelijk genoeg bekend, dat Espartero wederom Engeland verlaten heeft en reeds eenigen

sen brand. Den 4den liet van Halen in de stad bekend maken, dat hij met het vuren 6 uren lang zoude ophouden, om der regering en junta tijd te laten het vrijcorps, dat nog altijd tegenstand bood, te ontwapenen; dat hij echter, als de stad zich na verloop van dien tijd niet had overgegeven, het vuren op nieuw zou doen beginnen. De regering liet nu de aanzienlijkste burgers bijeenroepen en nam, door een groot gedeelte der bevolking ondersteund wordende, tevens maatregelen om de opstandelingen te ontwapenen. Dit geschiedde en in den namiddag van den 4den December nam van Halen bezit van de stad. Nu begon hij werkelijk als gebieder te handelen en nam de strengste maatregelen. De schade, door het bombardement te weeg gebragt, was buitengemeen. Het archief der stad (op het stadhuis bewaard wordende), een van de rijkste en gewigtigste voor de geschiedenis der middeleeuwen, en vooral voor den zeehandel van dien tijd, was bijna geheel vernietigd. Toen van Halen den 5den December zijnen intogt hield, bezette Zurbano met een bataillon de citadel. Talrijke inhechtenisnemingen hadden er de volgende dagen plaats, terwijl alle wapenen aan de huizen werden opgehaald. De in de stad zich bevindende troepen werden steeds door nieuwe troepen versterkt, terwijl vele menschen ter dood gebragt werden. — Eerst tegen het midden van December begon in Barcelona een rustiger leven te heerschen. De huiszoekingen, gevangennemingen en andere gestrenge maatregelen, welke de grootste ontsteltenis onder de bevolking veroorzaakt hadden, hielden op. Ook de dagbladen begonnen weder moed te scheppen en veroorloofden zich, in weêrwil dat de stad nog steeds in staat van beleg bleef verkeeren, menige scherpe aanmerking over het wreede gedrag van den regent en over zijne nieuwe bevelen. Intusschen had hij zijne oogmerken bereikt. De opstand was onderdrukt, Barcelona ontwapend, de nationale garde ontbonden; de stad verloor de munt en de tabaksfabriek, en daarenboven werd er besloten, dat de citadel, welke in den opstand van October 1841 gedeeltelijk afgebroken was, in den kortstmogelijken tijd en met de gedwongene hulp der inwoners moest opgebouwd worden. De stad moest eene oorlogscontributie van 3,000,000 franken opbrengen, welke binnen de acht dagen moest betaald worden. Tegen deze maatregelen werden eenige vertogen bij den regent gedaan, daar men meende dat deze slechts door de Cortes konden opgelegd worden; Espartero wilde echter niets daarvan hooren.

tijd in de hoofdstad van Spanje heeft vertoefd. Familiezaken zouden hem naar Logrono geroepen hebben, maar het geheimzinnige, waarin dat verblijf tot nu toe verkeerd heeft, belet ons, voor als nog, een man te beoordeelen, die, misschien meer dan iemand anders in staat zal kunnen zijn, uit den doolhof der Spaansche zaken een rijk van orde en regt voort te brengen.

A. W. O. G.

ONZE VRIEND.

Wij zien het, maar doorgronden 't niet.

Veel werd er reeds gesproken en geschreven over het geheimzinnige verkeer der zielen, over de verborgene krachten der ziel zelve. En geen wonder ook! In de eerste plaats waren het de slingerpaden der droomen, waarvan men grillige bogten en kronkelingen zocht te ontwarren, en vervolgens lag daar het opengeslagen boek der geschiedenis, waarin, door de pen van Clio's ijverige trawanten, zoo menig feit stond opgeteekend, dat, schoon medegedeeld als onwraakbare waarheid, van de waarheid niet eens den schijn bezat, en dan nog al die sagen en sprookjes, waardoor men zoo menigen langen winteravond kort gemaakt had, en die zoo vaak aan dezen of genen Thomassiaan dat *misschien* ontlokten, dat, volgens Dumas, het laatste woord der menschelijke wijsheid is. Geen wonder, wij herhalen het, dat er zoo velen naar de ontsluijering van al die diepzinnige raadsels stonden! Maar ach! ook nu werd het weder bewezen, dat wij nietige, kortzigtige wezens en van gisteren zijn; want ondanks al de in het werk gestelde pogingen, en ondanks dat er millioenen ponden brein, miriaden pennen, bergen papier en stroomen inkt werden verbruikt, is de zaak nog even donker als het vooruitzigt onzer financiën, en bleef zij, tot op den huidigen dag, in ondoordringbare, met al de nasporingen van de doordringendste vernuften openlijk den spot drijvende, nevelen gehuld.

Doch, zullen wij nu al die wonderen loochenen, enkel en alleen, omdat wij ze niet vatten, niet begrijpen? Zullen wij de geschiedenis, beide van de wereld en van het bijzondere leven, en de door haar aangebodene bewijzen, voor een ons begrip te boven gaanden omgang van verwante zielen, louter verzinselen wanen, alleen daarom, dewijl een zoodanige omgang ons een raadsel, eene verborgenheid is? Zullen wij, omdat wij deze aarde niet doorgronden in al hare diepten, die zon daar niet begrijpen, de tallooze sterren niet tellen kunnen, sterren, zon en aarde voor hersenschimmen houden? het bestaan Gods ontkennen, als de gedachte aan zijne grootheid ons doet duizelen? Neen, dat zij verre! Want, ziet gij, dat wij de wonderbare diepten van het zieleleven niet peilen kunnen, bewijst, om met Asmus te spreken, ook niets meer, dan dat wij dit niet kunnen; maar aan een niet te verklaren verkeer tusschen zielen en zielen heeft Byron geloofd, en Marryat schijnt er niet aan te twijfelen, en Young evenmin, en Dumas houdt zich er van overtuigd, en Stilling was, en onze gevierde Toussaint is er boven alle bedenking zeker van; en wij, lieve lezer! wij willen, in plaats van over de zaak verder uit te weiden, en meer en meer tijd met ijdele drogredenen te verbeuzelen, of door de eene of andere hoogklinkende magtspreuk de knoop gewelddadig door te hakken, ons liever aan de zijde van hen scharen, die, zonder blinde aanbidders van het geheimzinnige te zijn, het bovennatuurlijke den tol der eerbiedigste bewondering betalen, en thans, in verband daarmede, u een voorval verhalen, dat, vreemd en ongeloofelijk als het schijne, nog maar weinige jaren geleden, is voorgevallen en door nog levende en geloofwaardige personen aan ons medegedeeld, eene even eenvoudige als roerende en wonderbare waarheid bevat.

Niemand wane echter, dat wij kleingeestigheid en bijgeloof in de hand willen werken, maar niemand duide het ons ook ten kwade, dat wij de alle wonderen al meer en meer nul verklarende geest onzer eeuw als uiterst onzinnig en gevaarlijk beschouwen. Mogt nu niettemin iemand van eene tegenovergestelde meening wezen niet alleen, maar zich ook sterk maken, om ons uit onze tegenwoordige stelling te werpen, dan zullen wij volgaarne den zoodanige tegen ons te velde zien trekken, en zoodra wij ons overwonnen erkennen, daarvoor ruiterlijk uitkomen; want hierin toch zijn wij het met professor Opzoomer eens, dat het eene groote dwaasheid mag heeten, hardnekkig vast te houden aan onhoudbare stellingen. En nu vertellen wij.

»Ik had," verhaalde mij een van mijne kennissen — wiens later, door een ander, bevestigde woorden ik thans, op mijne wijze en zonder te kort te doen aan de waarheid, tot de mijne maak — »ik had," zeide hij dan, »eerst kortelings mijn achttiende jaar bereikt, toen ik aan de akademie kwam, om theologie te studeren. Op het land geboren en opgevoed, kende ik de wereld slechts uit boeken en van hooren zeggen, en gevoelde ik mij in de groote, woelige stad aanvankelijk weinig te huis, en nog veel minder op mijn gemak. Bovendien werd ik nog gekweld door eene, ik mag wel zeggen, lastige blooheid, die, gelijk bij den ongelukkige in de *Nina* van Frederika Bremer, na aan achterdocht en menschenschuwheid grensde. Dit werd nog verergerd, doordien eene min of meer dichterlijke opgewondenheid en eene levendige verbeelding mede tot de hoofdtrekken van mijn karakter behoorden, en ik daardoor, schoon ik weinig romans had gelezen, mij de dingen dezer wereld doorgaans geheel anders had gedacht en voorgesteld, dan mij later wel bleek, dat zij eigenlijk bestonden. Ook waren de eerste tooneelen, die ik als student moest aanschouwen

en bijwonen, zeker weinig geschikt, om mij met de menschen op een meer vertrouwelijken voet te brengen, en daar bijna alles wat mij in de eerste maanden van mijn akademieleven onder de oogen kwam, mij afkeer, ja, niet zelden walging verwekte, zoo deed mij dit al spoedig besluiten, om zooveel mogelijk alleen en op mijzelven te staan, en vooral in het aangaan van vriendschappelijke verbindtenissen niet slechts de meestmogelijke omzigtigheid te gebruiken, maar ook den kring mijner vrienden slechts tot eenige weinigen te beperken.

»Een jaar later bezat ik twee vrienden, die den zoo vaak misbruikten naam, in ieder opzigt, volkomen waardig waren. De een was, gelijk ik, theologant, de andere studeerde in de medicijnen. De herinnering aan de vele zalige uren, die wij koutende, wandelende, studerende, zamen gesleten hebben, zal mij, naast die aan mijne teeder beminde ouders en aan mijne eerste liefde, steeds onbeschrijfelijk dierbaar blijven. Hoewel van verschillende inborst, waren wij niettemin één hart en éénе ziel, en de harmonie, die ons vereenigde, was, gelijk alle harmonie, welligt te welluidender, naarmate de in één akkoord opgeloste toonen verder van elkander verwijderd waren. — »Vriendschap," zegt Clarendon, »heeft de bekwame hand en het naauwlettend oog van den besten der geneesheeren, de werkzaamheid en de waakzaamheid van de beste der voedsters, de teederheid en het geduld van de beste der moeders," — en Sirach leert: »Een getrouw vriend is een sterk schild; wie een zoodanigen ontdekt, heeft een schat gevonden." — Ik zal hier nog slechts bijvoegen, det ons verbond innig was en vertrouwelijk, en wij een duurzaam onafscheidbaar driemanschap vormden, zooveel in ons was, er naar strevende, om elkander onderling gelukkig te maken.

»Vijf jaren, vijf gelukkige jaren, waren er zoo voorbijgevlogen, en de banden, die onze harten omsnoerd hielden, waren hechter, en de wederzijdsche ineenvloeijing onzer zielen en gedachten was volkomener geworden dan ooit; — toen onze vriend, die de geneeskunde beoefende, zijn examen deed, en vervolgens, een Gelderschman zijnde, zich gereed maakte om ons te verlaten. — Wij moesten scheiden.

Nog staat mij, alsof het eerst gisteren gebeurd ware, dien laatsten, dien onvergetelijken avond voor den geest, toen wij daar stonden, hand in hand, een traan in het oog — doch genoeg, die herinnering is al te pijnlijk, om er lang bij te verwijlen. Mijn vriend vertrok, nadat wij vooraf elkander plegtig de gelofte hadden gedaan, dat, zoo ooit een onzer in moeijelijke omstandigheden, in ziekte of in doodsgevaar mogt verkeeren, hij dan de anderen onverwijld, tot elken prijs en onverschillig door welke middelen, daarvan kennis zou geven; terwijl wij ons tevens nog tot het voeren eener levendige briefwisseling verbonden, waarin wij, in plaats van beuzelarijen, gelijk dit bij jonge lieden veelal het geval is, de belangrijkste levensvragen zouden behandelen.

»Op zekeren avond, ongeveer negen maanden na het vertrek van onzen vriend, zat ik op mijne kamer en studeerde. Eigenlijk kon het eer nacht dan avond heeten, want de verschillende klokken hadden zoo even half twaalf geslagen. Ik hield mij onledig met het ontwerpen eener proefpreek, die ik, daar mijn studietijd ten einde liep, in den loop van de volgende maand in gereedheid moest hebben. Daar het werk mij vlot van de hand ging, mijn stijl gemakkelijker, vloeijender was dan ooit, en ik eene groote mate van geestelijke helderheid in mij ontwaarde, zoo dacht ik mij in lang niet ter ruste te begeven, maar meende veeleer een groot gedeelte van den nacht aan den arbeid te blijven; doch — men schetse zich mijne verbazing, toen ik eensklaps en nog voor middernacht werd aangegrepen door eene even plotselinge als onverklaarbare onrust, en mij, als het ware, een sluijer over de oogen werd geworpen. Ik kon geen letter meer onderscheiden, mijne gedachten schenen als van een digten nevel omgeven, alle helderheid was verdwenen, mijne leden trilden, mijne polsen sloegen koortsachtig gejaagd, en het hart klopte mij hoorbaar in de borst. Ik stond op, wandelde de kamer rond, nam weder plaats, wilde schrijven — te vergeefs! de beklemdheid, die zich van mij had meester gemaakt, nam toe met elke seconde, mijne denkbeelden waren ten eenenmale verward, of liever, ik dacht in het geheel niet meer, mijn hoofd gloeide, mijne kamer begon mij te benaauwd en geheel mijn zonderlinge toestand mij hoe langer zoo meer een onoplosbaar raadsel te worden. — Werktuigelijk opende ik nu een venster, liet de koude nachtwind om mijn brandend voorhoofd spelen, zocht door een ernstig beschouwen van de daar buiten heerschende indrukwekkende stilte weder tot bewustzijn te komen — onmogelijk! hetzelfde namelooze, drukkende, bijna zou ik zeggen, verstikkende gevoel, dat mij het venster had doen openen, noopte mij nu ook weder, het te sluiten.

»Als ik nu op nieuw eenige malen de kamer op en neder was gegaan, te vergeefs mijn werk had zoeken te hervatten, en mijn hart nog al angstiger, mijne kamer nog al enger begon te worden, wierp ik haastig mijn mantel over mijne huiskleeding, en stond op het punt van het vertrek te verlaten, toen ik eindelijk de huisdeur van mijn altijd laat in de weer zijnden hospes hoorde opengaan, bijna gelijktijdig haastige schreden op den trap vernam, aanstonds daarop de deur van mijne kamer zag openrukken, en mijn vriend, de nog aanwezige aan de akademie, binnenstuiven, in eene houding, die mij met ontzetting deed terugdeinzen. Hij was doodsbleek en sidderde als een blad; zijn haveloos gewaad, de verwilderde haren, de wilde, wijd opgespalkte oogen, de vast op elkander geklemde tanden gaven aan hem het voorkomen van een waanzinnige.

»»Groote God, Jakob! wat is het?" riep ik, en mijne stem beefde. Hij gaf geen antwoord, zag mij eenigen tijd stijf in de oogen, trad, of liever,

waggelde langzaam op mij toe, greep mijne hand, drukte die krampachtig in de zijne, en vroeg met eene stem, die ik ter naauwernood herkende: »En gij, Karel! wat scheelt u?"

»Zonderling — maar ook ik bleef hem het antwoord schuldig, staarde hem een oogenblik strak aan, gelijk hij mij had gedaan, en geleidde hem vervolgens naar de sofa, waar wij, de handen voortdurend vast ineengeklemd, zwijgend nevens elkander zaten. Wie ons zoo gezien had, had ons ongetwijfeld krankzinnig gewaand.

»Omstreeks een uur na middernacht begonnen wij beide, als had men ons gelijktijdig een stillend middel doen toedienen, weder eenigermate te bedaren, en de vreeselijke angst allengs plaats te maken voor groote droefgeestigheid; en onder een stroom van tranen deelden wij elkander nu mede, wat ons was bejegend, waarbij bleek, dat Jakob, even als ik, en in hetzelfde oogenblik, was aangetast door eene zelfde, even raadselachtige gejaagdheid, die hem eindelijk de straat op en naar mijne kamer had gedreven.

»Daar ik nu ongaarne weder alleen wilde blijven, en ook Jakob weinig lust gevoelde, om ten zijnent terug-te keeren, zoo kwamen wij, daar alle slaap nu toch onmogelijk zou wezen, overeen om bij elkander te blijven, en al pratende den morgen te verbeiden. Het zal welligt bevreemding baren, dat wij niet een eenige maal den naam van onzen Gelderschen vriend noemden, en toch was, gelijk wij het elkander later betuigden, de gedachte aan hem, gedurende dien ganschen nacht en geheel den volgenden dag, bij ieder onzer ongemeen levendig, maar het was, als vreesden wij elkander te bedroeven, door van hem te spreken. De nacht kroop langzaam voorbij; het eene treurige slepende uur volgde het andere; eindelijk begon het te dagen. Ook nu nog bleven wij elkander voortdurend gezelschap houden. Eten, drinken, studie, alles was ons onverschillig; ons gemoed was vol, tot barstens toe, en meermalen begonnen wij te schreijen, zonder ons daarvan rekenschap te kunnen geven. Tegen den avond begaf Jakob zich naar zijne kamer; en hoewel ik hem aanvankelijk zocht terug te houden, had ik hem toch eindelijk laten gaan, en bleef dus met mijne sombere gedachten alleen.

»Een avond, een nacht, een dag gingen weder voorbij, zonder dat ik mijne kamer verliet. Ook liet Jakob niets van zich hooren.

»Den volgenden avond, toen het begon te schemeren, werd ik gestoord in mijne stille overdenkingen, doordien er iemand bij mij den trap kwam opstormen, dat het huis er van dreunde. Alsof mij een adder had gebeten, sprong ik op en wilde naar de deur snellen, doch reeds werd zij geopend en ik zag Jakob, bleeker, verwarder, wanhopiger dan den vorigen nacht.

»»Karel!" riep hij, en drukte mij een geopenden brief in de hand, »hier — lees!" En zonder er een woord meer bij te voegen, zonk hij op de sofa en weende.

»Met een duister voorgevoel doorliep ik dat onheilspellend geschrift, en als aan den grond genageld stond ik daar, toen ik, na eene reeks van dubbelzinnige volzinnen, de volgende woorden las:

»Doch.... gij hebt het reeds geraden.... uw vriend, mijn broeder, mijn vurig beminde broeder is.... niet meer. Naauwelijks zie ik wat ik schrijf.... Eene even korte als hevige ongesteldheid, eene beroerte heeft een einde aan zijn, ons allen zoo dierbaar, leven gemaakt. Nog geen uur geleden heb ik hem de oogen gesloten — het is nu twee ure in den morgen."

»»Niet waar?" riep Jakob, terwijl de tranen hem langs de wangen biggelden, »niet waar, Karel! hij heeft eerlijk zijn woord gehouden."

»»Hij is trouw geweest tot in den dood," snikte ik."

H. Ilpzema Vinckers.

EEN RUSSISCH DORPSHISTORIETJE.

Door A. Puschkin.

In een der afgelegenste gouvernementen van Rusland lag het landgoed van Iwan Petrowitsch Berestow. In zijne jeugd had hij onder de garde gediend, doch later zijn afscheid genomen en was op zijn landgoed gaan wonen. Hij huwde eene arme adellijke dame, die in het kraambed stierf, na hem eene dochter geschonken te hebben. Hij vond zijn troost in huiselijke bezigheden. Hij bouwde een huis naar zijn eigen plan, legde een lakenfabrijk aan, verdriedubbelde zijne inkomsten en hield zichzelven voor den verstandigsten mensch die er uren ver in het rond te vinden was; eene meening die door geen zijner buren tegengesproken werd, zoo dikwijls zij met hunne familie bij hem ten eten waren. In de week droeg hij een grof wambuis, maar zondags een rok van eigengemaakt laken. Hij boekte zelf zijne ontvangsten en uitgaven en las niets anders dan de staatscourant. Ofschoon men hem voor hoogmoedig hield, was hij toch over het geheel nog al gezien. Alleen zijn buurman Gregori Iwanowitsch Muromsky kon niet met hem overweg. Dat was een echt Russisch edelman. In Moskou had hij het grootste gedeelte van zijn vermogen verkwist, en toen hij weduwnaar geworden was, ging hij naar zijn dorp en vervolgde zijne levenswijze, ofschoon op eene eenigzins andere manier. Al zijne inkomsten besteedde hij aan zijn landgoed, dat geheel op Engelsche wijze aangelegd werd. Zijne stalknechts werden als Engelsche jockeys gekleed. De gouvernante zijner dochter was eene Engelsche. Zijne velden liet hij op de Engelsche wijze bewerken, maar »het Russische koorn wil niet naar vreemde gebruiken groeijen."

Hoewel hij zijne uitgaven zeer vermeerderd had, verminderden echter zijne inkomsten. In het dorp zelf vond hij gelegenheid nieuwe schulden te ma-

ken. Desniettemin hield men hem voor in het geheel niet dom. In het geheele gouvernement was hij de eerste onder alle landeigenaars, die op den inval kwam zijn goed te beleenen, en daar was te dier tijd beleid en moed toe noodig. Onder hen die zijn wijze van handelen afkeurden, was Berestow echter de hevigste. Deze onderscheidde zich bijzonder door zijn haat tegen alle nieuwigheden. Van de Anglomanie van zijn buurman kon hij nooit met koelbloedigheid hooren spreken, en bij elke gelegenheid maakte hij er bijtende aanmerkingen op. Als hij een bezoeker zijn landgoed rondleidde en deze zijne huisselijke inrigtingen prees; zeide hij met een schamper lachje: »Ja, het is hier bij lange na zoo niet als bij mijn buurman Gregori Iwanowitsch. Waarom zouden wij ons op Engelsche wijze ruïneren; wij kunnen immers op Russische manier eten en drinken?" Dergelijke geestigheden werden dan met de noodige bijvoegselen aan Gregori Iwanowitsch weder overgebragt. De Anglomaan kon evenmin kritiek dulden als onze dagbladschrijvers. Hij werd woedend boos en noemde zijn lasteraar een lompen boer, een ongelikten beer.

Zoo stonden de zaken tusschen de beide landeigenaars, toen Berestows zoon in het dorp kwam. Hij had de hoogeschool te ** bezocht en wilde nu in de krijgsdienst gaan. Daartoe wilde de vader echter zijne toestemming niet geven. Voor de staatsdienst had de jonge man noch lust noch talenten. Noch vader noch zoon wilden toegeven en Alexei begon middelerwijl den grooten heer te spelen en liet bij voorraad zijne knevels staan.

Alexei was inderdaad een bijzonder knappe jongen. Het zou jammer geweest zijn die slanke gestalte in eene uniform te rijgen, en in plaats van te paard rond te rijden, zijne jeugd onder de muffe papieren der kanselarij te verslijten. Als de buren zagen, hoe hij op de jagt altijd de voorste was, zonder op weg of steg acht te slaan, dan zeiden zij: »Dat zal eens een fraaije president in de kanselarij worden. Alle meisjes zagen hem na en ook wel eens te diep in de oogen. Alexei schonk haar echter weinig opmerkzaamheid en men dacht algemeen, dat hij wel eene beminde zou hebben.

Diegenen onzer lezers, die niet op het platte land gewoond hebben, kunnen zich naauwelijks verbeelden hoe lief en aanvallig onze Russische landmeisjes zijn. In de frissche, vrije lucht opgewassen, hebben zij hare wereld- en menschenkennis alleen uit boeken kunnen putten. De eenzaamheid, de vrijheid en het romanlezen wekken bij haar hartstogten en gevoelens op, die bij onze naar verstrooijingen hakende stadsschoonen onbekend zijn. Voor een meisje op het land is het gerinkel van de bellen van een voertuig al eene gebeurtenis; een togtje naar de naburige stad maakt epoque in haar leven, en het bezoek van een gast laat eene lange, somwijlen eeuwige herinnering achter. Het is waar, soms moet men over sommige van hare eigendommelijkheden lagchen. Maar de voornaamste gaven der natuur kunnen toch nimmer door de spotternijen van een oppervlakkig waarnemer in de schaduw gesteld worden. Vastheid en zelfstandigheid, zonder welke volgens Jean Paul geene ware grootheid bestaan kan, zijn de hoofdtrekken van haar karakter. In de hoofdsteden bekomt het vrouwelijke geslacht wel is waar eene betere opvoeding; maar de gewoonte van in gezelschappen te leven ontneemt aan het karakter der vrouwen de zelfstandigheid en haar hart wordt even eentoonig als haar kapsel. Dit willen wij echter niet voor een onbepaald veroordeelend vonnis gehouden hebben.

Men kan gemakkelijk denken welk een indruk onze Alexei in den kring der landmeisjes máken moest. Maar hij was in haren kring altijd somber, sprak van verloren vreugde, van vreugdelooze jeugd. Bovendien droeg hij een ring met een zwarten steen, daar een doodskop op afgebeeld was. Het geheele voorkomen van Alexei was iets nieuws voor het geheele gouvernement. De meisjes werden bijkans gek om hem.

Maar meer dan iemand boezemde hij belang in aan de dochter van onzen Anglomaan. Elizabeth, of Betsy, gelijk Gregori Iwanowitsch haar gewoonlijk noemde. Hunne vaders hielden geen omgang. Elizabeth had den jongen Alexei nog nooit gezien, terwijl al hare buurmeisjes van niets anders dan van hem spraken. Zij was zeventien jaren oud; hare fonkelende zwarte oogen verlevendigden haar liefstallig gelaat. Zij was het eenigste en dus het verwende kind haars vaders. Hare vrolijkheid en hare ondeugende grappen verrukten haren vader, en bragten hem schier buiten zichzelve. Hare gouvernante, miss Jackson, was eene veertigjarige maagd, die zich blankette en hare wenkbraauwen verwde, en viermalen 's jaars Pamela doorlas. Daarvoor ontving zij jaarlijks 2000 roebels, en stierf bijkans van verveling in het barbaarsche Rusland.

De kamenier van Elizabeth was Nastja, een meisje dat wel wat ouder maar even zoo ligtzinnig als hare meesteres was. Elizabeth hield veel van haar, ontdekte haar al hare geheimen, en beide bedachten te zamen allerlei dolle grappen; met een woord, Nastja was in Anosowo een veel gewigtiger personaadje dan eenige kamenier in het Fransche blijspel.

»Mag ik vandaag uitgaan om een bezoek te geven?" vroeg Nastja op zekeren dag, nadat zij hare meesteres had gekleed.

»Ja wel; maar waar heen?"

»Naar Tugrilowo, naar de Berestows; de vrouw van den kok viert haar verjaardag, en heeft mij gisteren ten eten gevraagd."

»Zie eens aan," zeide Elizabeth, »de heerschappen zijn in twist, en de dienstboden noodigen elkander te gast."

»Wat gaat ons de twist der heerschappen aan?" zeide Nastja. »Bovendien behoor ik niet aan uw vader maar aan u. Gij zijt nog niet met den jongen Berestow in twist geraakt. Laat de oude lieden in 's hemels naam op elkander schelden als zij daar genoegen in vinden."

»Gij moest maken, Nastja, dat gij dien Alexei eens te zien kreeg; dan kunt gij mij eens naauw-

keurig vertellen hoe hij er uitziet en wat voor een slag van een mensch hij is."

Nastja beloofde het. Ongeduldig wachtte Elizabeth hare terugkomst af. Des avonds kwam zij. »Nu, Elizabeth," zeide zij, »ik heb den jongen Berestow gezien. Den geheelen dag zijn wij met elkander in gezelschap geweest."

»Hoe zoo? Vertel mij alles eens."

»Dat zal ik doen. — Wij gingen, ik, Anisja Negtiowna, Nonila Dunka...."

»Ja, dat weet ik, maar verder."

»Met uw verlof, ik zal u alles naauwkeurig vertellen. Juist op den middag kwamen wij aan. De kamer was vol gasten. Er waren de Kolbins van Sacharjeur, de huishoudster met hare dochters..."

»Nu goed, maar Berestow?"

»Wacht dan toch. Wij gingen aan tafel, de huishoudster zat bovenaan, en ik naast haar. Maar hare dochters zetten zulk een trotsch gezigt, dat ik haar wel had willen aanspuwen."

»Ach, Nastja, wat verveelt gij mij met al die langdradigheid."

»En wat zijt gij ongeduldig. Nu, wij stonden van tafel op. Maar wij hadden er drie uren lang gezeten, en het middagmaal was heerlijk. Koeken, allerlei gebak, wit, blaauw, rood, gestreept. Nu stonden wij op, en gingen in den tuin om blindemannetje te spelen. Toen verscheen de jonge heer."

»Wel, en is het waar dat hij zoo schoon is?"

»Heel mooi, een knap man; lang, rijzig en bloeijend van kleur."

»Zoo? — Ik dacht dat hij een bleek gezigt had. En hoe zag hij er uit? Treurig, neerslagtig?"

»Och wat denkt gij! Ik heb nog nooit zulk een uitgelaten mensch gezien. Hij kreeg het in het hoofd om mede te spelen."

»Mede te spelen, met u? — Dat is onmogelijk."

»Het is zeer mogelijk. En wat hij er nog bij bedacht! Zoodra hij een meisje gegrepen had, kuste hij haar."

»Nastja, gij vertelt mij onwaarheden."

»Ik zeg niets dan de waarheid. Ik kon naauwelijks van hem ontslagen raken. Den geheelen dag is hij bij ons gebleven."

»Maar hoe hangt dat zamen? Men zegt dat hij al eene beminde heeft, en geen ander meisje aanziet."

»Dat weet ik niet. Mij heeft hij toch dikwijls aangezien, en Tanja, de dochter van de huishoudster ook, en Parsche Kolbenskaja ook. Maar hij heeft ons volstrekt geen kwaad gedaan, die dolle mensch."

»Dat is zonderling. Maar wat zegt men te huis van hem? Men heeft hier uitgestrooid dat hij een ondragelijk heer is."

»O hij is zoo goed en vriendelijk. Een ding is maar in hem te misprijzen: dat hij te veel van de meisjes houdt. Maar ik denk niet dat het zoo erg is, en met der tijd zal hij zich wel beteren."

»Ik zoude hem wel eens willen zien," zeide Elizabeth met een zucht.

»Dat kunt gij gemakkelijk. Tugrilowo is zoo ver niet, maar een half uur van hier. Ga eens daarheen wandelen of rijden. Ongetwijfeld zult gij hem ontmoeten, want hij gaat alle morgen vroeg met zijn geweer op de jagt."

»Neen, dat gaat niet. Hij mogt eens denken dat ik op hem jagt maakte, en daarbij komt nog de oneenigheid van onze vaders. Zoo kan ik niet met hem in kennis komen. Maar Nastja, weet gij wat, ik zal mij als een boerenmeisje verkleeden."

»Dat is goed. Gij moet dan een grof linnen kiel aantrekken en dan moedig naar Tugrilowo gaan."

»En de platte tongval van de boeren hier kan ik ook heel goed praten. O, Nastja, lieve Nastja! wat is dat een heerlijke inval!"

Elizabeth ging naar bed met het vaste voornemen hare vrolijke onderneming uit te voeren. Den volgenden dag ging zij dadelijk aan het werk. Zij zond naar de markt en liet grof linnen en koperen knoopen koopen. Met Nastja's hulp sneed zij voor zich eene kleeding en alle vrouwelijke dienstboden moesten aan het naaijen, zoodat voor den avond alles gereed was. Elizabeth paste hare nieuwe kleeding voor den spiegel aan, en moest zichzelven bekennen, dat zij er nimmer beter had uitgezien. Nogmaals oefende zij zich in hare rol, ging op en neder, maakte diepe buigingen, sprak den boerschen tongval, lachte, bedekte haar gelaat met hare mouw, en oogstte Nastja's hoogste goedkeuring in. Iets was er echter dat haar belemmerde. Zij beproefde het op den hof barrevoets te loopen, maar de doornen staken hare fijne voetjes en het zand en de steentjes vielen haar ondragelijk. Ook hier wist Nastja raad. Zij nam den maat van Elizabeths voeten, liep naar het veld naar den herder en bestelde dezen een paar schoenen uit lindenbast. Toen naauwelijks de morgen aanbrak was Elizabeth wakker. Alles in huis lag nog in diepen slaap. Nastja wachtte voor de poort op den herder. Weldra klonk zijn horen en de kudde ging voorbij het *huis* van den landheer. In het voorbijgaan reikte de herder Nastja een paar nette schoenen over, en ontving van haar daarentegen een halven zilveren roebel. Elizabeth kleedde zich haastig in alle stilte aan, fluisterde hare Nastja in, hoe zij zich ten opzigte van miss Jackson moest gedragen, ging de achterdeur uit en kwam zoo door den moestuin in het vrije veld.

Het morgenrood gloeide in het oosten en de vergulde wolkjes schenen op de verschijning der zon te wachten, als de hovelingen op den keizer. De heldere hemel, de frissche morgenlucht, de dauw, een zacht koeltje en het gezang der vogelen vervulden Elizabeths hart met kinderlijke vreugde. Uit vrees een bekende te ontmoeten vloog zij meer dan zij ging. Haar gang werd eerst wat gematigder, toen zij aan het bosch kwam, dat aan de grenzen van haars vaders goed lag. Hier zou zij Alexei afwachten. Haar hart klopte hevig; zonder dat zij wist waarom. Maar juist de angst, waarmede de ligtzinnige streken onzer jeugd gepaard gaan, zet haar dubbele bekoorlijkheid bij. Elizabeth trad het

bosch in, welks dof geruisch haar te gemoet klonk. Hare vrolijkheid begon wat te verminderen. Van lieverlede verviel zij in aangename mijmeringen. Zij meende.... maar wie kan zeggen waaraan een zeventienjarig meisje, alleen in het bosch, op een schoonen lentemorgen denkt? Zoo in gedachten verdiept wandelde zij op een weg, die aan beide zijden door hooge boomen beschaduwd was. Plotseling werd zij door een fraaijen jagthond aangeblaft. Elizabeth schrikte en gaf een gil. Daarop riep dadelijk eene stem: »*Tout beau*, *Spogard*, *ici!*" en een jonge jager trad achter het kreupelhout te voorschijn. »Wees niet bang, lief kind!" zeide hij tot Elizabeth, »mijn hond bijt niet."

Elizabeth herstelde zich van haren schrik en besloot van de omstandigheden gebruik te maken. »Ja, neen, mijnheer," zeide zij, terwijl zij zich hield alsof zij half verschrikt, half bedeesd was, »ik ben toch bang — de hond ziet er zoo kwaad uit, hij zal mij zeker aanvliegen."

Alexei — de lezer heeft hem zeker reeds herkend — zag het boerenmeisje scherp aan. »Ik zal met u medegaan als gij bang zijt," zeide hij tot haar. »Gij zult mij toch wel toestaan dat ik naast u ga?"

»Wie kan u dat verbieden," antwoordde Elizabeth; »een vrij man kan doen wat hij wil en de weg is voor iedereen."

»Waar woont gij?"

»Te Briludschino. Ik ben de dochter van Basilius, den koperslager, ik wil aardakers zoeken. (Elizabeth droeg een zakje aan den arm). Maar gij, zijt gij de heer van Tugrilowo?"

»Ik ben de kamerdienaar van den jongen heer," zeide Alexei.

Elizabeth zag hem aan en lachte

»Dat jokt gij," zeide zij. »Ik ben zóo dom niet als gij denkt. Ik zie wel dat gij de heer zelf zijt."

»Waarom gelooft gij dat?"

»Wel, zou ik den heer niet van den kamerdienaar kunnen onderscheiden? Gij zijt immers geheel anders gekleed, gij spreekt anders, en roept uwen hond niet in onze taal."

Elizabeth begon den jongen Alexei steeds meer belang in te boezemen. Gewoon met de knappe boerenmeisjes weinig complimenten te maken, wilde hij haar een kus geven. Elizabeth echter rukte zich los en nam plotseling zulk eene stugge en koele houding aan, dat, hoewel Alexei er om lachte, hij echter van alle verdere pogingen afzag. »Als gij wilt dat wij vrienden blijven, wees dan zoo goed uzelven niet te vergeten," zeide zij op een ernstigen toon.

»Wie heeft u die wijsheid geleerd?" vroeg Alexei lagchend, »zeker Nastja, mijne bekende, de kamenier van uwe freule. Dus langs zulke wegen verbreidt zich de verlichting."

Elizabeth bemerkte wel dat zij van hare rol was afgeweken, maar spoedig herstelde zij zich weder.

»Wat denkt gij dan? Denkt gij dat ik nooit in het huis van mijnheer kom? Gij kunt er op aan dat ik daar al vrij wat gezien en gehoord heb. Maar," vervolgde zij, »als ik hier met u blijf praten, vind ik geen aardakers. Ga uwen weg, mijnheer, ik zal den mijnen gaan."

Elizabeth wilde heengaan, Alexei hield haar bij de hand terug.

»Hoe heet gij, kindlief?"

»Akulina," antwoordde Elizabeth, terwijl zij hare hand uit die van Alexei trachtte los te maken; »maar laat mij nu gaan, mijnheer, het is tijd dat ik naar huis ga."

»Goed, Akulina, ik zal zeer zeker uw vader, Basilius, eens komen bezoeken."

»Om 's hemels wil," riep Elizabeth, »wat wilt gij doen? Kom toch niet bij ons! Als men tehuis hoorde dat ik met een jongen heer alleen in het bosch had gesproken, zou het mij kwalijk bekomen; mijn vader zou mij doodslaan."

»Maar ik wil, ik moet u wederzien."

»Nu, ik zal hier wel eens wederkomen om aardakers te zoeken."

»Wanneer dan?"

»Misschien morgen."

»Lieve Akulina! ik zou u gaarne willen kussen naar hartelust, maar ik mag immers niet. Dus morgen om dezen tijd, niet waar?"

»Ja, ja."

»En gij zult uw woord houden?"

»Ja."

»Zweer het mij."

»Ik zal komen, bij den goeden vrijdag."

De jongelieden scheidden van elkander. Elizabeth verliet het bosch, liep snel de weilanden door, sloop den tuin in en naar de schuur waar Nastja haar wachtte. Zij verkleedde zich hier, beantwoordde verstrooid de vragen van hare ongeduldige kamenier en begaf zich naar de eetkamer. Het ontbijt stond gereed en miss Jackson, duchtig geblanket en zoo dun geregen als een wijnkelk, sneed boterhammen. Haar vader prees haar over hare vroege wandeling. »Er is niets gezonder dan 's morgens vroeg te gaan wandelen." Hij haalde daarbij eenige voorbeelden aan, dat lieden heel oud geworden waren, en merkte aan, gelijk hij uit Engelsche journalen geput had, dat alle menschen, die over de honderd jaren geworden waren, nimmer brandewijn gedronken hadden, en winter en zomer met het krieken van den dag opgestaan waren. Elizabeth hoorde er niets van. In hare gedachten herhaalde zij alles, wat bij dit morgenbezoek voorgevallen was, het geheele gesprek van Akulina met den jongen jager en haar geweten begon haar een weinig te knagen. Vergeefs trachtte zij zichzelve tevreden te stellen met het denkbeeld, dat hun gesprek in geenerlei opzigt de grenzen der betamelijkheid had overschreden, en dat dit grapje geene gevolgen kon hebben. Haar geweten sprak luider dan het verstand. Voornamelijk verontrustte haar de belofte op den volgenden dag. Zij besloot zelfs haren plegtigen eed niet te houden. Maar hoe ligt kon het gebeuren dat Alexei, na lang vruchteloos gewacht te hebben, in het dorp de dochter van den koperslager, de ware Akulina, een plompe lee-

lijke deern, opzocht, en dat zoo hare ligtzinnige streek aan den dag kwam. Door dit denkbeeld verschrikt besloot zij den volgenden morgen weder als Akulina te verschijnen.

Alexei van zijn kant was verrukt. Den geheelen dag dacht hij aan zijne nieuwe kennis en des nachts verscheen hem het beeld zijner schoone in den droom. Naauwelijks begon de dag aan te breken of hij was reeds gereed tot de jagt. Zonder eerst zijn geweer te laden, ging hij het veld in met zijnen trouwen Spogard en spoedde zich naar de plaats der bijeenkomst. Een ondragelijk half uur ging er met wachten voorbij. Eindelijk zag hij tusschen het geboomte een blaauwe kiel; ijlings liep hij zijne schoone Akulina te gemoet. Zij glimlachte verrukt toen hij haar zijn dank betuigde. Maar Alexei ontdekte tranen van kommer en zorg op hare wangen. Hij vroeg naar de oorzaak. Elizabeth bekende dat hare handelwijze haar laakbaar toescheen; zij gevoelde er berouw over. Ditmaal had zij haar woord moeten houden, maar het zou hunne laatste bijeenkomst zijn. Zij smeekte hem hunne bekendschap te doen ophouden, waaruit toch voor haar niets goeds ontspruiten kon. Dat alles zeide zij, zoo als van zelve spreekt, met den platten boerschen tongval. Zulke denkbeelden en gevoelens echter, die men anders bij een meisje van lagen stand niet altijd aantreft, verwonderden Alexei niet weinig. Hij riep al zijne welsprekendheid te hulp, om Akulina van haar voornemen af te brengen, verzekerde dat hij haar nimmer eenige reden tot berouw geven zou; hij zou haar in alle opzigten gehoorzaam zijn, als hij haar maar om den anderen dag, al ware het maar tweemaal in de week zien kon. Het was de taal der hartstogt, die uit hem sprak, en op dit oogenblik was hij ook werkelijk verliefd. Elizabeth hoorde hem zwijgend aan. Eindelijk zeide zij: »Geef mij uw woord dat gij mij nimmer in het dorp zult opzoeken, noch naar mij vragen. Geef mij uw woord dat gij nimmer andere bijeenkomsten met mij wilt zoeken, dan die ik bepalen zal." Alexei wilde dit haar bij den goeden vrijdag bezweren, maar Elizabeth weêrhield hem. »Ik heb geen eed noodig," zeide zij, »uw woord is mij genoeg." Vervolgens wandelden zij in het bosch tot Elizabeth zeide: »Nu is het tijd." Zij scheidden en toen Alexei alleen was, kon hij maar volstrekt niet begrijpen hoe een eenvoudig boerenmeisje zooveel magt op hem had kunnen verkrijgen. De kennismaking met Akulina verkreeg voor hem eene eigendommelijke bekoorlijkheid, en zoo al de voorschriften van een lijfeigen boerenmeisje hem soms lastig voorkwamen, kwam het hem toch nooit in het hoofd die te overtreden. De reden hiervan was dat Alexei wel een jong en vurig man was, maar ook een rein hart bezat, dat in staat was de onschuld te ontzien en te eerbiedigen.

Als ik nu mijzelven een genoegen wilde verschaffen, dan zou ik zeker met alle mogelijke uitvoerigheid de bijeenkomsten der jonge lieden afschetsen, hunne aangroeijende wederzijdsche toegenegenheid, hunne vertrouwelijkheid en hunne gesprekken. Maar ik weet dat het grootste deel mijner lezers hierin weinig behagen zou vinden. De uitvoerigheid zou ons te ver leiden, en daarom wil ik slechts in de meest mogelijke kortheid melden, dat het geen twee maanden duurde of Alexei was smoorlijk verliefd. Elizabeth was even zoo min onverschillig gebleven, ofschoon zij hare gevoelens niet zoo openbaarde. Beide leefden in het gelukkig tegenwoordige, en dachten niet aan de toekomst.

Een denkbeeld was reeds dikwijls bij beide opgekomen; maar zij spraken nimmer met elkander daarover. De reden daarvan is gemakkelijk te raden. Hoe hartelijk Alexei ook Akulina beminde, zoo herinnerde hij zich toch steeds den afstand die er tusschen hem en het arme boerenmeisje lag. Elizabeth daarentegen wist maar al te goed welk eene vijandelijke stemming er tusschen hunne vaders heerschte, en kon op geene verzoening van beide hopen. Maar eensklaps deed eene gewigtige gebeurtenis alle betrekkingen veranderen.

Eens op een helderen herfstmorgen, gelijk men in Rusland zoo velen vindt, reed Iwan Petrowitsch Berestow uit, vergezeld van drie koppels jagthonden, een jager en eenige boeren jongens. Te zelfder tijd liet ook Gregori Iwanowitsch Muromsky zijn paard zadelen, en deed, door het schoone weder uitgelokt, een toertje door zijn Engelsch park. Toen hij in de nabijheid van het bosch kwam, zag hij zijn buurman deftig in een pels gewikkeld te paard zitten, terwijl hij op een haas loerde, die de jongens met schreeuwen en slaan met hunne stokken uit het hout dreven. Als Gregori Iwanowitsch had kunnen voorzien dat hij hier zijn buurman zou aantreffen, ware hij zeker een anderen kant heengereden. Maar het was geheel onverwacht, en zij waren geen pistoolschot meer van elkander af. Muromsky, als een beschaafd Europeër, reed op zijn vijand aan, en groette hem beleefd. Berestow bedankte zoo ongeveer op dezelfde wijze als een beer aan den ketting op bevel van zijn leider de omstanders bedankt. Juist ruimde de haas het bosch en liep het veld in. Berestow en de jongens schreeuwden wat zij konden, lieten de honden los, en galoppeerden weg. Muromsky's paard, dat nog nimmer mede op de jagt geweest was, werd schuw en ging door. Muromsky, die zich altijd voor een volmaakt ruiter uitgaf, liet het loopen, inwendig verheugd over het toeval dat hem uit zulk een onaangenaam gezelschap bevrijd had. Toen echter het paard aan eene laagte gekomen was die het vroeger niet bemerkt had, deed het een zijsprong, en Muromsky viel er af. Hij kwam vrij onzacht op den bevrozen grond neder, en verwenschte zijn paard, dat dadelijk, toen het zijn ruiter afgeworpen had, stil was blijven staan. Berestow kwam ijlings aanrijden, en vroeg of hij zich bezeerd had. De jagers bragten inmiddels het paard. Men hielp er Muromsky op, en Berestow noodigde dezen bij zich. Muromsky kon dit niet afslaan, want hij was hem dankbaarheid voor zijne beleefde hulp schuldig.

Zoo keerde Berestow met eer en buit beladen naar huis; want hij had een haas geschoten en bragt zijn vijand als krijgsgevangene mede. Onder het ontbijt was er tusschen de beide buren een vriendschappelijk gesprek ontstaan; Muromsky verzocht Berestow om een droschke, daar na zijn val zijne gekneusde ledematen hem weinig lust gaven weder te paard te stijgen. Berestow deed hem uitgeleide tot aan de poort en Muromsky reed niet eer af, voor hij zijn woord gegeven had den volgenden dag met Alexei bij hem in Briludschino te komen eten. Dus scheen aan de oude, diepgewortelde vijandschap plotseling door een schuw rijpaard een einde gemaakt te zijn.

»Elizabeth kwam haren vader te gemoet huppelen. »Wat beteekent dat, papa?" vroeg zij verwonderd. »Waarom hinkt gij? Waar is uw paard? Van wien is die droschke?"

»Kunt gij dat niet raden, *my dear?*" antwoordde Muromsky en verhaalde haar alles wat er voorgevallen was. Naauwelijks kon Elizabeth hare ooren gelooven. Haar vader liet haar echter geen tijd tot nadenken, maar zeide kortaf dat morgen de twee Berestows, vader en zoon, bij hem zouden komen eten.

»Wat zegt gij?" riep zij verbleekende. »De Berestows, vader en zoon? Morgen bij ons eten? Neen, papa! het mag u aanstaan of niet, maar ik laat mij niet zien."

»Wat? Zijt gij gek geworden, meisje?" antwoordde de vader. »Sedert hoe lang zijt gij zoo menschenschuw? Of voedt gij tegen hen een erfelijken haat, als een romanheldin? Hou toch op met die gekheid!"

»Neen, vader! om alles in de wereld vertoon ik mij niet aan de Berestows."

Muromsky haalde de schouders op en streed niet langer, daar hij wel wist dat er met zijn dochtertje niet veel te beginnen was en begaf zich naar zijne kamer.

Elizabeth ging naar hare kamer en riep Nastja. Beide spraken lang over het bezoek dat den volgenden dag verwacht werd. Wat zou Alexei denken, als hij in de welopgevoede freule zijne Akulina herkende? Hoe zou hij over haar gedrag oordeelen? Aan den anderen kant wilde Elizabeth toch gaarne zien welk een indruk het onverwachte bezoek op hem maken zou. Thans viel haar iets in, dat zij Nastja mededeelde. Beide hielden het voor een goed bedacht middel en besloten het uit te voeren.

Den volgenden morgen vroeg Muromsky zijne dochter of zij nog altijd bij haar voornemen bleef, om voor de Berestows onzigtbaar te blijven. — »Papa," antwoordde zij, »als gij het begeert zal ik ze ontvangen, maar onder ééne voorwaarde, dat hoe ik ook voor den dag mag komen, hoe ik mij ook mag gedragen, gij mij noch berispen, noch eenig teeken van verwondering of misnoegen aan den dag zult leggen."

»Zeker hebt gij weer zotte grillen in het hoofd," zeide Muromsky lagchende. »Nu goed, ik neem het aan. Doe zoo als gij wilt, kleine actrice." Met deze woorden kuste hij haar op het voorhoofd en Elizabeth huppelde weg om zich gereed te maken.

Precies te twee ure kwam een wagen met zes paarden bespannen het voorplein oprijden. Berestow met zijn zoon stapte er uit. Zij begaven zich naar de eetzaal, waar de tafel reeds gedekt stond. Muromsky ontving zijne gasten zeer beleefd en stelde hun voor, alvorens zij aan tafel gingen, zijn tuin en diergaarde eens te bezien. Zij wandelden op paden, die netjes geharkt en met zand bestrooid waren. De oude Berestow beklaagde in zijn hart den aan nuttelooze aardigheden verkwisten tijd en moeite, maar zweeg uit beleefdheid. Zijn zoon deelde noch in het misnoegen van den zuinigen vader, noch in de verrukking van den met zijn eigen werk hoogst ingenomen gastheer. Met ongeduld wachtte hij dat de dochter des huizes zou verschijnen, van wie hij zooveel gehoord had, en schoon hij zijn hart reeds weggeschonken had, hield zijne verbeelding zich toch een weinig met de jonge schoone, die hij weldra zien zou, bezig.

Men keerde naar de eetzaal terug en nam plaats. De oude lieden spraken over vroegere tijden en verhaalden anekdoten uit hunnen diensttijd. Alexei echter overlegde welk eene rol hij in tegenwoordigheid van Elizabeth zou spelen. Koele verstrooijing vond hij nog het meest gepaste en daartoe maakte hij zich gereed. De deur ging open. Hij hief het hoofd op met zulk eene hoogmoedige onverschilligheid, dat zeker de allerergste coquette voor hem gebeefd zou hebben. Ongelukkig kwam in plaats van Elizabeth miss Jackson, geblanket en beschilderd, sloeg de oogen neder, knikte even en de uitstekende krijgslist van Alexei was vruchteloos geweest. Een oogenblik daarna werd de deur op nieuw geopend en ditmaal trad Elizabeth binnen. Allen stonden op, de vader stelde zijne dochter voor, bleef echter steken en beet zich op de lippen. Elizabeth, zijne Elizabeth was tot over de ooren geblanket, wit en rood, nog veel meer dan miss Jackson. Valsche lokken, veel lichter dan haar natuurlijk haar, waren gekruld als de pruik van Lodewijk XIV. Hare mouwen stonden stijf als een hoepelrok. Zij was geregen als de letter X en alle juweelen harer moeder schitterden aan hare vingers, hals en ooren. In deze belagchelijke, met juweelen beladene freule kon Alexei zijne Akulina zeker niet herkennen. Zijn vader kuste haar de hand en met tegenzin moest hij dit voorbeeld volgen. Toen hij hare blanke vingertjes aanraakte scheen het hem toe dat deze beefden. Intusschen had hij toch nog tijd gehad het voetje op te merken, dat opzettelijk vooruitgezet en met de meestmogelijke coquetterie bekleed was. Dit verzoende hem weder eenigermate met hare verdere kleeding. Wat echter het blanketsel betreft, argeloos bemerkte hij dit zelfs niet. Muromsky herinnerde zich wat hij beloofd had en deed zijn best zelfs geen zweem van verwondering te laten blijken. Maar de Engelsche gouvernante had geen reden om te lagchen. Zij begreep dat het blanketsel uit hare kaptafel gekaapt was en de roode kleur der ergernis blonk door het witte kleursel van haar gelaat heen. Zij wierp woedende blikken op hare leerling,

die deze echter niet eens scheen op te merken.

Men ging weder aan tafel zitten. Alexei vervolgde zijne begonnen rol. Elizabeth sprak slechts door de tanden, op een zingenden toon en niet dan Fransch. Haar vader kon volstrekt haar oogmerk niet begrijpen, maar vond de zaak toch heel grappig. De Engelsche verteerde in stilte van woede. Iwan Petrowitsch deed of hij te huis was, at voor twee man, dronk zijn gewonen maat, lachte over zijne eigene grappen en werd hoe langer hoe vrolijker.

Eindelijk stond men van tafel op. De gasten reden weg en Muromsky liet zijn gelach en vragen den vrijen loop. »Hoe komt het u in het hoofd de lieden zoo voor den gek te houden?" vroeg hij Elizabeth. »Maar laat mij u zeggen, het blanketsel staat u goed. Ik wil mij niet met uwe toiletgeheimen bemoeijen, maar in uwe plaats zou ik mij blanketten, hoewel niet zoo erg als gij dat thans gemaakt hebt." Elizabeth was verrukt over den gelukkigen uitslag van haren inval. Zij gaf haren vader een kus en beloofde hem over zijn voorslag te zullen nadenken en spoedde zich weg om de toornige miss Jackson tevreden te stellen, die slechts met moeite te bewegen was de deur te openen en hare verontschuldigingen aan te hooren. Toen zij eindelijk overtuigd was geworden, dat Elizabeth haar niet belagchelijk had willen maken, werd zij weder tevreden, kuste het meisje en schonk haar tot onderpand der verzoening een potje Engelsch blanketsel, dat Elizabeth ook met de meeste dankbaarheid aannam.

De lezer zal vermoeden dat Elizabeth den volgenden morgen niet verzuimde op de plaats der bijeenkomsten in het bosch te verschijnen. »Gij zijt gisteren bij onzen heer geweest," zeide zij tot Alexei zoodra zij hem zag. »Hoe vindt gij onze freule?"

Alexei antwoordde dat hij op haar geen acht had geslagen.

»Dat spijt mij," hernam Elizabeth.

»Waarom?"

»Ik had u willen vragen of het waar is wat men zegt."

»Wat zegt men dan?"

»Of het waar is dat ik op de freule gelijk?"

»Hoe kunt gij zoo praten. Bij u vergeleken gelijkt zij een vogelverschrikker."

»Heer, het is zonde dat gij zoo spreekt. Onze freule is zoo blank als sneeuw en zoo beschaafd! Hoe zou ik bij haar te vergelijken zijn?"

Alexei verzekerde haar dat zij toch schooner was dan eenige freule en om haar geheel tevreden te stellen begon hij de freule met zulke belagchelijke kleuren te schetsen, dat Elizabeth hartelijk lachte.

»Maar," zeide Elizabeth met een zucht, »al is ook de freule belagchelijk, dan ben ik toch dom bij haar vergeleken; ik kan immers lezen noch schrijven."

»Wel, daarover behoeft gij niet te klagen," zeide Alexei. »Dat wil ik u dadelijk leeren, als gij wilt."

»Zeker?" vroeg Elizabeth, »wilt gij dat waarlijk doen?"

»Als gij wilt, mijne lieve! zullen wij er dadelijk een begin mede maken."

Zij gingen zitten. Alexei haalde zijn brieventasch en potlood te voorschijn, en Akulina leerde ontzettend snel de letters. Alexei kon zich niet genoeg over hare vlugheid verwonderen. Den volgenden morgen wilde zij ook het schrijven beproeven. Eerst wilde het volstrekt niet lukken, maar na eenige minuten begonnen de letters al voor den dag te komen. »Het is wonderbaarlijk," zeide Alexei, »het leeren gaat bij ons veel spoediger dan naar de Lancastersche methode. Een paar dagen daarna kon Akulina reeds een boek, syllabe voor syllabe, lezen. Dikwijls maakte zij onder het lezen opmerkingen, waarover Alexei verbaasd stond. Ook schreef zij weldra bladen vol met gezegden, die zij uit het boek gespeld had.

Zoo vergingen een paar weken. Nu kwam er eene briefwisseling tot stand. Een oude holle eik werd tot postkantoor bestemd. Nastja verrigtte in het geheim de dienst van postiljon. Derwaarts bragt Alexei zijne heel duidelijk geschreven brieven, daar vond hij ook op slecht graauw papier het gekrabbel zijner beminde. Van dag tot dag leerde Akulina eene betere woordvoeging en haar verstand ontwikkelde zich met reuzenschreden.

Middelerwijl werd de hernieuwde kennismaking tusschen Muromsky en Berestow ijverig voortgezet, en ging weldra in vriendschap over. Dikwijls dacht Muromsky er aan, dat na den dood van den ouden Berestow Alexei diens geheele vermogen erven en dus een der rijkste grondeigenaars van het gouvernement zou worden. Het zou zoo kwaad niet zijn, dacht hij dan, als hij mijne Elizabeth trouwde. De oude Berestow van zijn kant, ofschoon hij ook de zucht, voor al wat Engelsch was bij zijn buurman niet goedkeurde, wist toch ook zijne voorregten, zijn stand en verkeering in de zamenleving te schatten. Muromsky was wel een bloedverwant van graaf Bromsky, een rijk man van veel invloed, maar — zoo dacht Berestow — hij zal zijne dochter toch wel gaarne getrouwd zien. De beide vaders bespraken de zaak, beide waren er evenzeer over tevreden en zij besloten er spoedig werk van te maken. Muromsky vond er eenige zwarigheden in, hoe hij zijne Betsy zou overreden wat vertrouwelijker met Alexei te worden, dien zij sedert het bewuste middagmaal niet wedergezien had. Alexei kwam niet weder op Briludschino, en Elizabeth verwijderde zich zoodra de oude Berestow verscheen. »Maar," dacht Muromsky, »als Alexei maar wat meer komt, dan moet hij eindelijk toch op Betsy verliefd worden."

Berestow gevoelde minder zorg. Dienzelfden avond nog riep hij zijn zoon bij zich, stak een pijp aan en zeide, nadat hij eene poos gezwegen had: »Hoe komt het toch, Alexei! dat gij volstrekt niet meer over de militaire dienst spreekt? Heeft de huzarenuniform geene bekoorlijkheid meer voor u?"

»Neen! vader!" antwoordde Alexei eerbiedig, »ik zie dat het niet met uwen wil overeenkomt, dat ik onder de huzaren ga. Ik wil u gaarne gehoorzaam zijn."

»Goed," antwoordde de vader, »ik zie, gij zijt een gehoorzame zoon. Dat is een groote troost voor

mij. Ik wil u ook niet dwingen in de staatsdienst te treden. Maar daarentegen heb ik besloten u te laten trouwen."

»Met wie dan, vader?" vroeg Alexei ten hoogste verbaasd.

»Met Elizabeth Grigoriewna Muromsky," antwoordde de vader. »Eene uitstekende bruid, niet waar?"

»Ik denk nog in het geheel niet aan trouwen, vader."

»Gij denkt er niet aan, maar ik heb voor u er aan gedacht."

»Dat kan wel zijn, maar Elizabeth bevalt mij in het geheel niet."

»Van geen belang. Gij zult eerst leeren met elkander overweg te komen en dan elkander beminnen."

»Ik wil haar ongeluk niet."

»Laat u dat geen zorg verschaffen, het is voor haar een geluk. Hoe is het, volgt gij zoo uw vaders wenschen op? Dat is wat moois."

»Ik wil in het geheel niet trouwen."

»Gij moet trouwen of ik vervloek u, en — ik zweer het u bij God — ik zal mijne goederen verkoopen, het geld doorbrengen en u geen kopek nalaten. Gij hebt drie dagen om u te bedenken, kom mij tot zoolang niet onder de oogen."

Nooit week zijn vader een stap af van hetgeen hij eens bepaald had, dat wist Alexei wel. Maar de laatste was even moeijelijk te overreden. Hij ging op zijne kamer en begon te philosopheren over de grenzen der vaderlijke magt, over Elizabeth, over de plegtige gelofte zijns vaders hem te zullen onterven en eindelijk over Akulina. Op de laatste was hij smoorlijk verliefd. Het denkbeeld van met een boerenmeisje te trouwen en van den arbeid zijner handen te leven, kwam bij hem op en hoe meer hij er over nadacht, des te vaster greep dit wortel bij hem. De bijeenkomsten in het bosch waren door het regenachtige weder eenigen tijd afgebroken geweest. Hij schreef aan Akulina een brief, waarin hij haar het onheil dat hen boven het hoofd hing mededeelde, en haar zijne hand aanbood. Oogenblikkelijk bragt hij zijn brief op den post in den hollen boom en ging daarop gerust naar bed.

Den volgenden morgen reed Alexei, zoodra het dag was, naar Muromsky, om hem zijn voornemen mede te deelen. Hij hoopte diens grootmoedigheid op te wekken en hem voor zich te winnen. »Is Gregori Iwanowitsch te huis?" vroeg hij op het plein een bediende.

»Neen," antwoordde deze, »hij is reeds vroeg uitgereden."

»Is dan ten minste Elizabeth er?"

»Ja."

Alexei sprong van het paard, gaf den bediende den teugel over en trad binnen zonder zich te laten aandienen.

»Zoo is de zaak op de kortste wijze afgedaan," dacht hij, »ik zal aan haar zelf eene verklaring geven." Hij bleef staan als een steenen beeld — Elizabeth, neen Akulina, de lieftallige Akulina, niet in eene grove kiel, maar in een wit ochtendgewaad, zat aan het venster en las zijn brief. Zij was er zoo in verdiept, dat zij hem volstrekt niet hoorde binnentreden. Alexei kon een uitroep van vreugde niet terughouden. Elizabeth schrikte, zag op, gaf een schreeuw en wilde wegloopen. Hij vloog naar haar toe om haar te weerhouden. Akulina, Elizabeth, trachtte zich van hem te ontslaan.

»Mais laissez moi donc, Monsieur! mais êtes vous fou?" herhaalde zij met een afgewend gelaat.

»Akulina! mijne geliefde Akulina!" riep hij en bedekte hare hand met kussen.

Miss Jackson, die getuige van dit tooneel was, wist volstrekt niet wat er van te denken. Op dit oogenblik ging de deur open en Muromsky trad binnen. »Aha," zeide hij, »bij u schijnt de zaak al in orde...."

De lezer zal mij wel van de taak ontslaan, om den afloop te beschrijven.

EEN PORTRET VAN GERARD DOU.

I.

Het was in het jaar 1632 in de stad Leiden. In eene zindelijke, smaakvol ingerigte woning, welker voorvertrek eene verwerswinkel vertoonde, waren op zekeren avond drie personen vereenigd. De een, een man van middelbare jaren, uit wiens trekken goedheid en gezond verstand straalden, hield zich onledig met lezen, en zijne huisvrouw, de tweede persoon, met eenig huiselijk werk.

De derde persoon was een bloeijend jongeling, omtrent twintig jaren oud. Zijn blik, waaruit levenslust blonk, liet hij rusten op eenige schilderstukken, die voor hem lagen op den eikenhouten tafel, waarop een helderbrandende lamp stond, die een aangenaam licht in de kleine kamer verspreidde.

Indien men hem gadegeslagen had, zou men weldra hebben bemerkt, dat hij eene meer dan oppervlakkige kennis van de schilderkunst moest hebben.

Nu en dan rimpelde zich zijn voorhoofd; het was dan als bemerkte hij iets aan de stukken, dat hem niet voldeed; doch somwijlen speelde er om zijne lippen een glimlach, schitterden zijne oogen van een hevig vuur. Dan scheen hij over zijn werk voldaan. Die jongeling was de naderhand zoo beroemde schilder Gerard Dou, een leerling van den eenigen Rembrandt.

»Marijtje!" zeide de oude Douwe Jansz. tot zijne vrouw, »ik geloof dat er geklopt wordt; ge moest eens gaan zien wie er is."

De huisvrouw stond op en ging de deur openen. »Gerard!" sprak zij, toen zij de kamer weder binnentrad; »de heer graaf van Bieland laat u verzoeken morgen middag ten drie ure bij hem te komen, om het portret van de freule te vervaardigen."

Men moet weten dat Gerard Dou toen reeds door eenige schilderstukken zeer gunstig bekend was en hem daardoor de toegang tot vele aanzienlijke familiën openstond.

»Zeg dan, moeder! dat ik het mij eene groote eer reken aan zijne uitnoodiging te voldoen."

De jongeling nam de schilderstukken op en stak ze in eene portefeuille, terwijl zijne moeder zijn antwoord aan den bediende van den graaf van Bieland overbragt.

Toen zij weder binnentrad, wendde zij zich met een lagchend gelaat tot haren echtgenoot.

»Douwe!" sprak zij, »wat zegt ge er van? Denkt ge niet dat het eene groote eer voor ons is, onze zoon door den heer graaf uitgenoodigd om zijne lieve dochter te conterfeiten?"

»Maar, vrouw! gelooft gij dan dat het niet hetzelfde is, of Gerard het gelaat van een burgermeisje of van eene freule schildert?"

»Ja... dat is wel waar;... maar toch... de dochter van een zoo voornaam mensch als de graaf is, is toch meer... dan een eenvoudig burgermeisje... Is 't niet zoo?"

»IJdelheid, vrouwtje!" antwoordde Douwe Jansz., terwijl hij glimlagchend het hoofd schudde en met lezen voortging.

Ondertusschen zat Gerard in gedachten verzonken; waarover mijmerde hij? Hij had den ouderdom bereikt, waarin de hartstogt den mensch met forsche kracht beheerscht, en bovendien... hij was schilder. Geen wonder derhalve, dat er na eenige oogenblikken een naauwelijks hoorbaar: »Is zij schoon?" aan zijne lippen ontvloeide. Zoo zeer had hij zichzelven vergeten.

Douwe keek hem eenigzins verwonderd aan; zijne vrouw evenwel riep uit: »Hemel, Gerrit! hoe kunt ge dat vragen? Hebt gij dan freule Maria nog niet gezien? Het is waarlijk 't liefste meisje van geheel Leiden.

»Vrouw, vrouw! stil toch! Gij zoudt Gerard misschien bevreesd maken, dat zij zoo schoon is, dat hare gelaatstrekken niet te treffen zijn." — En waarlijk, het was zoo: Gerard tooverde zich eene meer dan menschelijke schoonheid voor. Verwonderd wendde hij zich daarom tot zijn vader, en zeide tot hem:

»Als de freule zoo schoon is, zal ik er zeker weinig eer mede behalen; ik zal haar lang zoo schoon niet kunnen schilderen als zij is."

»Och, maak er u maar niet bang over, Gerrit! Er zijn wel mooijer meisjes in Leiden dan de freule. Gij zult haar wel kunnen treffen."

Het mogt echter weinig baten; want wel was de jonge schilder eenigzins gerustgesteld omtrent de bekoorlijkheden, die hij den volgenden dag zou moeten nabootsen; maar het meisje, dat hij zich in zijne verbeelding schiep, bleef toch altijd nog een ideaal der idealen van menschelijke schoonheid; want hij was schilder! Het zal den lezer dus weinig verwonderen, wanneer wij hem zeggen, dat Gerard dien avond zijn hoofd vol had van freule Maria, van het schoonste meisje uit Leiden.

II.

Ofschoon Gerard Dou met de gedachte aan freule Maria zich te bed begaf, ofschoon hare gestalte als die eens engels hem in zijne droomen verscheen, toch stond hij des morgens op, veel opgeruimder dan toen hij zich ter ruste gelegd had.

Op het bepaalde uur begaf hij zich naar den graaf. Toen hij de wijde, Gothische zaal binnentrad, waar zich de graaf en zijne gade bevonden, waarden zijne oogen rond om freule Maria te vinden, maar ze was er niet.

Doch daar trad een meisje binnen, een meisje, waarvan ik eene korte beschrijving zal trachten te geven. Hare gestalte was middelmatig en eenigzins gezet, hare gelaatstrekken waren fijn, gevormd en regelmatig. Hare gitzwarte oogen werden overschaduwd door lange wimpers en straalden van een levendig vuur; zij rigtte ze, bij het binnentreden, eenigzins schuchter op den schilder, doch toen ze de zijne ontmoetten, sloeg zij ze bloozende neder.

Zij had een mondje, waarvan wij met den dichter kunnen zeggen:

> dat zoete lustjens wekt,
> En iedereen tot kusjens trekt.

Zware, kastanjebruine lokken vielen achteloos over hare schouders en boezem, wier blankheid het geschiktst bij het marmer van Paros kan vergeleken worden.

Hare... doch genoeg. Hoe zou ik trachten eene volkomene schets harer schoonheid te geven? En waartoe behoeft het? Gij ziet haar immers ook, terwijl de graaf haar aan Gerard Dou voorstelt als zijne dochter, die hij geportretteerd wenscht? Gij ziet het immers ook, hoe een hooge blos hare wangen kleurt, wanneer zij tegenover den schilder plaats neemt?

Gerard vond, dat Maria veel schooner was dan hij zich haar had voorgesteld, veel schooner dan hij ooit een meisje gezien had, en om die reden begaf hij zich eenigzins beschroomd aan het werk. Daar zat ze, de schoone!

Zij had haar gelaat niet in eene strenge, effen plooi gezet, opdat hij hare trekken des te beter zou kunnen treffen; neen! ze zat er achteloos bij neder en rigtte de oogen nu hier, dan daar; daardoor was het dan ook, dat Gerard Dou eindelijk eene schets had gemaakt van het lieve gelaat, dat hij voor zich had, natuurlijk onschuldig als het was.

Hij verwijderde zich, nadat er bepaald was, dat hij den volgenden dag, op hetzelfde uur, weder zou komen om zijne schets verder af te maken. Te huis gekomen, dacht Gerard aan niets anders dan aan Maria. Dat schoone meisje, op wier gelaat de onschuld geteekend stond, had een diepen indruk op hem gemaakt.

Een blik, dien zij op hem geworpen had, onderwijl hij tegenover haar was gezeten; een blik, die den zijnen had ontmoet, waarop zij bloosde en de oogen had nedergeslagen, en hij, verward, eenigen tijd had noodig gehad om van die verwarring te bekomen en zijn werk weder aan te vangen... die enkele blik, in onschuld des harten op elkander geworpen, was genoegzaam geweest

om eene reine, onverwelkbare liefde in beider ziel te planten. Elken dag bezocht de jonge schilder de grafelijke familie om het portret van freule Maria te voleindigen. Langzaam werkte hij er aan voort, om des te langer het genoegen te smaken haar te mogen zien; doch eindelijk was het gereed.

Het was gereed, en in al den glans harer bekoorlijkheden stond zij daar op het doek!

Toen Maria haar portret aanschouwde, kon zij zich niet onthouden aan den schilder een dankbaren oogblik toe te werpen, zoozeer was zij over zijn werk voldaan.

Wij zullen niet behoeven te zeggen dat die blik Gerard Dou meer waard was dan de grootste belooning.

Gerard Dou was geen portretschilder; nu en dan heeft hij er zich wel aan gewaagd; doch zijn werk ging zeer langzaam en de gelaatstrekken vielen meestal eenigzins gedwongen uit; hoe het zij, of het toeval hem gunstig was geweest, of de ongedwongene houding van Maria hem had medegewerkt, hare beeldtenis was schoon en natuurlijk uitgevallen.

Hij zelf scheen er echter weinig tevreden mede, en ijverig begaf hij zich aan het vervaardigen eener schilderij, die onder zijne grootste meesterstukken gerekend wordt te behooren en meer dan honderd jaren later over de veertienduizend gulden heeft opgebragt. Het stelt eene schoone, jonge vrouw in eene prachtig gemeubileerde zaal voor; zij heeft een zuigeling aan de borst en nevens haar staat eene wieg.

Voor het gelaat van die vrouw koos hij dat van Maria.

Toen hij dat uitmuntende schilderstuk voltooid had, bood hij het den graaf van Bieland ten geschenke aan.

Langzamerhand echter werd Gerard stiller en afgetrokkener; de beeldtenis van Maria zweefde hem steeds voor den geest, volgde hem, waar hij ook ging.

Mijmerend, altijd over Maria mijmerend, wandelde hij dikwijls in de omstreken van Leiden. Hij begreep het, de zoon van den eenvoudigen glazenmaker Douwe Jansz. zou het geluk niet mogen smaken de dochter van den edelen graaf van Bieland zijne vrouw te noemen, en echter dat meisje was hem zóó dierbaar geworden.

Deze toestand dompelde hem in eene droefgeestigheid, die langzamerhand toenam en eindelijk dreigde zijne gezondheid te zullen ondermijnen.

Met smart werd dit door den ouden Douwe en zijne vrouw opgemerkt, die, daar zij zich van zijne zwaarmoedigheid geene reden wisten te geven, eindelijk besloten hem er over te onderhouden.

Op zekeren avond, dat de oude schilder afwezig was zaten zijne huisvrouw en Gerard aan de groote tafel in het kleine vertrek, dat door een goed onderhouden vuur aangenaam verwarmd werd. De laatste was volgens zijne gewoonte afgetrokken en sprak geen woord; zijne moeder, met eenig naaiwerk op den schoot, sloeg hem met een bezorgden blik gade en oordeelde dat het thans een geschikte tijd was, om hem naar de reden zijner droefgeestigheid te vragen; zij sprak hem dus vriendelijk aan:

»Gerard!" zeide zij, hem in het gelaat ziende, »zeg mij toch eens, waarom gij tegenwoordig zoo stil zijt. Ik hoop niet, dat gij iets gedaan hebt, hetgeen niet goed is."

»Wees daaromtrent gerust, moeder! En wat het eerste betreft, ik ben even opgeruimd als voorheen."

»Ho, ho! Gerard! tracht mij dat niet wijs te maken: uw vader, zoowel als ik, heeft het beter gezien. Te voren waart gij opgeruimd en vrolijk, ja ik zou haast zeggen wild; en nu..... altijd even stil.... altijd in gedachten verdiept! Hoe komt dat toch, Gerard?"

Hij bevond zich in verwarring gebragt, maar eindelijk besloot hij het hart voor zijne moeder uit te storten en haar zijne liefde voor freule Maria bekend te maken.

Zijne moeder zag hem verwonderd en tevens bezorgd aan, toen zij hoorde dat hij beminde, dat hij de dochter van den graaf van Bieland beminde; doch zij sprak niet, besluitende daarover met haar man te spreken.

In den laten avond met Douwe Jansz. alleen zijnde, begon zij met hem het volgende gesprek:

»Ik heb met Gerard gesproken en hij heeft mij openhartig bekend, dat hij..."

»Welnu, dat hij?"

»Doch hij wilde het eerst voor mij verborgen houden; hij was zoo verward, zoo verward, o zoo verward!"

»Maar zeg mij dan toch wat hij u gezegd heeft."

»Wel Douwe, wat zijt ge ongeduldig! Hij heeft mij gezegd, dat hij freule Maria bemint."

»Hoe, wat! Heeft hij dat gezegd! Malligheid, vrouw! Niets dan malligheid!"

»Ik voor mij geloof dat het geen malligheid is, de arme Gerrit verkwijnt als sneeuw in den zonneschijn en God weet," vervolgde de vrouw met tranen in de oogen, »of wij hem over een paar jaar nog wel hebben, als dat zoo blijft."

»Moed gehouden, Marytje!" antwoordde de man bewogen. »Hij zal wel anders gaan denken, want hij begrijpt het immers wel, dat de dochter van den graaf van Bieland nimmer zijne vrouw zal kunnen worden, al ware het ook dat zij hem beminde."

»Ja, maar gij weet wel hoe het met de liefde is, zij laat zich nooit dwingen; en Gerard heeft hier te weinig afwisseling, om zich verstrooijing te verschaffen."

»Gij hebt gelijk; ik had er al vroeger over gedacht hem voor te stellen eens te gaan reizen."

»Te gaan reizen! Dat meent gij immers niet?"

»Zeker!"

»Maar reizen kost veel geld, en hoe zullen wij hem dat geven?"

»O, wat dat betreft kunt gij gerust zijn, Marytje! Gerard zal met zijn penseel wel zooveel kunnen verdienen, als zijne reiskosten beloopen zullen. Het zal hem afwisseling geven en buitendien zal zijne kennis meer uitgebreid worden, indien hij Italië en Frankrijk bezoekt."

De vrouw stemde eindelijk toe en Douwe Jansz. besloot zijn plan den volgenden dag aan Gerard mede te deelen.

Eenige weken later vertrok de schilder, vergezeld van de gelukwenschingen zijner ouders.

III.

Een schoone dag van de maand Augustus des jaars 1633 brak aan. Langzaam en prachtig ontsluijerde zich de zon aan de oosterkimmen, den nevel voor zich uitjagende door het onmetelijke luchtruim.

Weldra steeg ook de dauw op, maar zijn zegen verbleef voor kruid en bloem, waarop hij zich den vorigen avond had ter ruste gevlijd. Hoe schoon parelden de zuivere droppen op den grashalm! hoe liefelijk ruischte de zephyr door de bladeren der wilgen, waarmede de groene oevers van het kabbelende beekje beplant waren! hoe vrolijk kwinkeleerde het bonte vogelkoor in het zwaarbelommerd woud! Hoe schoon was de natuur!

Over velden en dalen weidde hij het oog, de forsche krijgsman, die in de omstreken van de stad Antwerpen rustig rondwandelde, en men kon het hem aanzien, dat de natuur een diepen indruk op hem maakte; want somwijlen rigtte hij het oog naar boven en het werd vochtig.

Het was dan als dacht hij aan Hem, die dat alles, wat hem thans zoozeer boeide, geschapen had. Dan weder straalde er uit zijn blik vreugde en levenslust of een: »Hoe schoon! hoe liefelijk!" rolde er zachtkens van zijne lippen.

Het mannelijk schoone gelaat van dien krijgsman, die de kleedij van een zeeofficier droeg, was ligt bruin en verried, dat hij de ongemakken van het zeeleven had verduurd.

Langzaam ging hij voort, toen hij in de verte iemand ontwaarde, die bezig scheen eene schets te maken van het oude, bouwvallige kasteel, dat zich op eenigen afstand vertoonde, en welks halfingestorte torens door de stralen der morgenzon verguld werden. Een bewonderaar der natuur zijnde, was hij ook een kenner en liefhebber van schilderstukken en nieuwsgierig doch behoedzaam begaf hij zich dus naar den schilder. Nieuwsgierig om zijn talent te leeren kennen, behoedzaam om hem niet te storen.

De schilder was een krachtvol en schoon jongeling van omstreeks twintig jaren.

Reeds een geruimen tijd had de krijgsman achter hem gestaan, zonder dat hij nog had bemerkt dat zijn werk gadegeslagen en bewonderd werd.

IJlings en eenigzins vergramd keerde hij zich dus om, toen er een luid: »God! dat is voortreffelijk!" aan de borst van zijn bewonderaar ontsnapte. Buiten zichzelven als deze werd door de schoonheid van het stukje en het talent van den jongen kunstenaar. Toen deze echter aan het gelaat van den krijgsman bespeurde, dat hij verlegen werd over zijn gedrag, toen hij den schilder beleefdelijk verschooning vroeg, nam zijn gelaat een vriendelijke uitdrukking aan en hij sprak tot den krijgsman: »Mijnheer is zeker ook een beoefenaar van de kunst?"

»O neen, ik ben slechts een liefhebber."

»Indien ik mij niet vergis zijt gij een Hollander."

De officier knikte toestemmend.

»Het is aangenaam indien men, na eenige maanden niets dan vreemde taal gehoord te hebben, in onze moedertaal wordt aangesproken," hernam de schilder.

»Gij hebt dus ook gereisd?"

»Ja, mijnheer!"

Het voorkomen van den jongeling, zijne vriendelijkheid en wellevendheid, bevielen den krijgsman zoodanig, dat het verlangen in hem levendig werd hem tot reisgezel te hebben, indien het eenigzins mogelijk was, en daarom wendde hij zich weder tot hem.

»Mijnheer," sprak hij, »vergeef mij mijne nieuwsgierigheid. Waar voert de reis u heen?"

»Naar mijne woonplaats Leiden."

»Vergun mij nog eene vraag; daar Leiden uwe woonplaats is, zult gij er misschien eenigzins bekend zijn. Kunt gij mij ook zeggen of de graaf van Bieland nog leeft?"

»De graaf van Bieland! Toen ik uit Leiden vertrok leefde hij nog en wat meer is, waren hij en zijne huisgenooten gezond."

»Zijne huisgenooten," herhaalde de officier verwonderd, »heeft de graaf dan kinderen."

»Ja, hij heeft eene dochter. Gij hebt hem zeker in vele jaren niet gesproken, daar u dit onbekend is?"

»In geen twintig jaren heb ik hem gezien!.... maar nu herinner ik mij.... Zijne vrouw bevond zich zwanger, toen ik hem verliet.... Dat kind zal dus nu negentien jaar oud zijn.... O, gij weet niet hoe verlangend ik ben den graaf en zijne familie te zien. Hij is een oud vriend van mij. Doch zeg mij, hoe heet zijne dochter?"

»Maria."

»Maria!" herhaalde de krijgsman somber, alsof voor hem aan dien naam eene droevige herinnering was verbonden.

Na eenige oogenblikken stilte hernam hij weder: »Indien zij hare moeder gelijkt, moet zij zeer schoon wezen."

»O ja, zij is schoon, zeer schoon en ook goed," antwoordde de jonge schilder eenigzins treurig. — »Eenige maanden geleden heb ik het geluk gehad haar te mogen portretteeren. Onder de schetsen, die ik bij mij heb, is ook haar afbeeldsel, maar o! het haalt niet bij haar natuurlijk en onschuldig gelaat."

»Ik ben regt nieuwsgierig om het te zien."

De schilder opende zijne portefeuille en haalde er een schoon vrouwenportret uit, hetwelk hij den zeeofficier overreikte.

Naauwelijks had deze er een vlugtigen blik op geworpen, of het ontviel zijne hand. Zijn gelaat werd doodsbleek, zijne oogen verloren den schitterenden, levendigen glans, zijne trekken krompen zich krampachtig te zamen.

Toen hij van deze ontroering eenigzins bekomen was, sprak hij zacht: »God! is het mogelijk!" en zich tot den schilder wendende, vervolgde hij:

»Mijnheer! vergeef mij, dit is de beeldtenis im-

mers niet van de dochter des graven van Bieland?"

»Ja, mijnheer," was het antwoord van den verwonderden schilder.

»Zonderling, ja, waarlijk zonderling!"

»En evenwel is het zoo."

»Welk eene treffende gelijkenis!"

»Mijnheer!" vervolgde hij zich herstellende, »het zal u verwondering gebaard hebben, dat ik zoo kon ontstellen op het zien van het portret van 's graven dochter. Welnu, ik zal u mijne ontroering verklaren, luister:

»Twintig jaren geleden leerde ik te Leiden een meisje kennen, de dochter van een armen werkman; zij was onschuldig en schoon en bij den eersten aanblik vatte ik eene vurige maar zuivere liefde voor haar op. Zij beantwoordde die liefde en zonder er onze ouders kennis van te geven — zij had nog slechts hare moeder, ik mijn vader — gaven wij onzen hartstogt nieuw voedsel, door elkander des avonds te bezoeken; want hoewel mijn vader te Amsterdam woonde, was ik destijds te Leiden bij een lid mijner familie.

»In een noodlottig, onbewaakt oogenblik, gaven wij ons geheel aan onzen hartstogt over, en, helaas! te laat ontdekten wij wat wij gedaan hadden. Weldra maakte Maria (zoo heette zij) mij bekend, dat zij een pand onzer liefde onder het harte droeg. Ik maakte alles aan mijn vader bekend in een brief waarin ik hem de toestemming tot ons huwelijk verzocht; maar ik kreeg een weigerend antwoord. Zeven noodlottige maanden gingen voorbij; maanden, waarin wij elkander in stomme smart aan het hart drukten en trouw zwoeren, doch... zonder hoop eenmaal echtgenooten te worden, zonder de schande van Maria te kunnen verminderen.

»Eindelijk besloot ik zelf naar mijn vader te gaan en ik vertrok, na aan mijn vriend, den graaf van Bieland, die toen reeds verscheidene jaren gehuwd was, mijn misslag bekend te hebben.

»Op mijne knieën smeekte ik mijn vader om de toestemming tot ons huwelijk te geven, maar alles te vergeefs.

»Eenige dagen later werd hij ziek en éène week later was hij niet meer. Op zijn sterfbed had ik zijne toestemming bekomen.

»Na zijne begrafenis en de regeling mijner zaken, maakte ik mij gereed naar Leiden te vertrekken. Toen was het dat ik een brief ontving, waarin mij door hare moeder berigt werd dat Maria gestorven was, na ontijdig bevallen te zijn van eene doode dochter.

»Ik kan u niet zeggen hoe dit berigt mij schokte, ik beschouwde mijzelven als de oorzaak van den dood van haar en ons kind. Niets, dacht ik, boeide mij meer aan de aarde; ja, ik was toen ondankbaar genoeg te vergeten dat ik een vriend, een waren vriend had, en zonder van hem afscheid te nemen, begaf ik mij in 's lands dienst.

»Twintig lange, lange jaren heb ik den onmetelijken vloed doorkruist; mijn gelaat is gebruind door de ongemakken van het zeeleven, en de hitte der zon; want ik heb Amerika, Azië en Afrika bezocht. Ik ben bevorderd tot schout-bij-nacht. In verscheidene schermutselingen tegen onze vijanden ben ik gewond. In onderscheidene stormen en orkanen heb ik gedacht den voet nimmer meer op het vaste land te zullen zetten. Eindelijk is het verlangen bij mij levendig geworden mijn ouden vriend nog eens weder te zien. Ik heb mijn ontslag gevraagd en ik heb het gekregen; thans keer ik door Frankrijk en België naar ons vaderland weder, en mijn hart klopt van verlangen om den graaf en zijne familie te zien; doch de herinnering van mijn misslag is weder levendig geworden door het portret van 's graven dochter, want wanneer dat hare beeldtenis is, moet zij dezelfde gelaatstrekken, dezelfde oogen, hetzelfde haar, in het kort, hetzelfde onschuldige en lagchende gelaat hebben als het meisje had, dat ik beminde en wier trekken nog diep in mijn geheugen geprent zijn."

Hier zweeg de krijgsman.

Zijn mannelijk gelaat was bleek; een droefgeestige glimlach speelde om zijne lippen en in zijn helder en levendig oog parelde een traan.

De schilder was bewogen, bewogen tot in het binnenste zijns harten; dat verhaal van den rondborstigen zeeman had hem geschokt, en hij voelde zich, als het ware, tot dien man getrokken.

»Kom," sprak hij hem opbeurend toe: »Het is troost, wanneer men na jaren van afzijn een oude vriend de hand weder mag drukken. Verban dus de gedachte aan het verdrietig verledene en werp met een opgeruimd hart een blik in de toekomst. Wie weet of die toekomst u voor het verledene niet schadeloos zal stellen."

Zoo sprak de jongeling, wat was hij veranderd.

»Ik wil het hopen, mijn vriend!"

»O ja! Laten wij vrienden worden."

»En opdat wij elkander niet vergeten, zeg mij uw naam."

»Gerard Dou. En de uwe?"

»Van Winter."

En daarna sloegen beiden de handen ineen, en sloten een verbond van vriendschap.

»Daar gij naar Amsterdam moet, zult gij uw vriend te Leiden een bezoek geven, niet waar?" vroeg Gerard daarop.

»Ja, ik wil hen zien, den graaf en zijne vrouw, maar ook vooral hunne dochter, die zooveel op...."

»Laat die droevige herinneringen rusten, mijn vriend!" viel de jongeling hem in de rede, »en laten wij onze reis vervolgen, want zie, mijne schets is af...."

IV.

Het was eene schoone, verkwikkelijke avond in de laatste helft van de maand Augustus des jaars 1633.

Twee personen gingen met haastigen tred door de straten der stad Leiden.

De een was een man die ruim veertig jaren oud scheen, hij was gekleed als een zeeofficier.

De andere was een jongeling van twintig jaren.

Zij gingen een geruimen tijd voort; eindelijk bleven zij staan voor een aanzienlijk huis.

»Als ik mij wel herinner, moeten wij hier zijn," sprak de officier, zich tot zijn medgezel keerende.

»Juist, hier woont de graaf van Bieland."

Daarop sloeg hij met den koperen klopper eenige malen op de deur, en tot den bediende, die hem de deur opende, sprak hij:

»Dien den schout-bij-nacht van Winter aan."

»En u, mijnheer!" sprak de livereiknaap, zich tot den jongeling wendende.

»Gerard Dou."

De bediende ging hen voor in den langen gang, die naar het vertrek leidde waar zich de graaf, zijne gade en Maria bevonden.

Hij opende de deur der zaal, en zich tot den graaf wendende, diende hij aan: »Mijnheer van Winter, schout-bij-nacht! Mijnheer Gerard Dou!" Vervolgens geleidde hij hen in de zaal en vertrok.

Maria zat voor de tafel.

Zoodra de zeeofficier haar gelaat had gezien, was zijne ontroering zigtbaar; die ontroering werd dan ook door den graaf van Bieland bespeurd, hij wisselde een veelbeteekenenden blik met zijne gade, welke zich daarop naar Maria begaf, haar iets influisterde en vervolgens met haar de zaal verliet.

De graaf deed de twee binnengekomenen aanzitten, en zijn ouden vriend hartelijk de hand drukkende, sprak hij:

»Gij zult zeker veel verontschuldigingen te maken hebben over uw vertrek zonder afscheid te nemen?"

»O vergeef mij, mijn vriend! Ik was toen ondankbaar! maar.... mijne omstandigheden waren voor twintig jaren...."

»Ik weet het," viel hem de graaf in de rede: »het noodlot vervolgde u in dien tijd; het eene onheil volgde het andere op... Eerst stierf uw vader... toen hebt gij de tijding gekregen dat uwe Maria en uw kind gestorven waren...."

»Waartoe, mijn vriend! de oude wonden thans weder zóó wreed opengescheurd?"

»Nu," vervolgde de graaf, alsof hij die woorden van zijn vriend niet gehoord had: »nu is de herinnering weder levendig geworden door de trekken van dat meisje, dat gij de zaal hebt zien verlaten. Ik heb het op uw gelaat kunnen lezen. Ik zal haar weder binnenroepen." En hij ging heen.

Na eenige oogenblikken trad hij weder binnen, Maria aan de hand geleidende.

De laatste scheen ten prooi aan eene hevige ontroering.

»Mijn vriend!" sprak de graaf daarop, zich weder tot van Winter wendende: »het is waar, dat uwe Maria bij eene ontijdige bevalling is gestorven; maar zij heeft eene dochter het leven geschonken."

»Hare moeder heeft u geschreven dat Maria van eene doode dochter was bevallen; maar dit was zoo niet. Zij heeft dit alleen gedaan omdat zij vreesde dat gij dit kind zoudt opeischen, hetwelk haar te dierbaarder was, daar het de oorzaak van den dood harer eenige dochter was geweest."

»Het is het eenige pand, heeft zij mij dikwijls gezegd, dat mij aan het leven boeit; hadde ik hem geschreven dat hij eene dochter had, hij zou haar hebben opgeëischt en ik ware dan alleen geweest."

»Doch die vrouw werd ziek, en op haar sterfbed heeft zij mij bekend dat zij berouw gevoelde over hare handelwijze. Toen zij dood was hebben wij, mijne vrouw en ik, dat kind tot ons genomen; wij hebben het als het onze beschouwd, en het heeft onze zorgen ruim beloond; dat kind is schoon en goed geworden; het is het evenbeeld harer moeder. Mijn vriend! zie hier uwe dochter."

En Maria, zich met ongeduld aan de hand van den graaf ontrukkende, wierp zich in de armen van haren vader.

O het was een zóó schoon, zóó treffend tafereel, het penseel van den jongen schilder waardig, die er getuige van was.

V.

Eenige maanden zijn er verloopen.

Het is eene schoone mei-morgen.

Een koeltje ruischt door het loof van den hof, die aan het huis van den graaf van Bieland grenst.

Dat koeltje brengt de schoone, bruine lokken eener jonkvrouw in beweging, die in den hof wandelt en als eene bruid is getooid in een wit zijden kleed.

Die jonkvrouw is Maria.

Nog vertoeft haar vader in het grafelijk huis.

Doch Maria is bleek.

Waarom is zij zoo bleek?

Heeft zij niet een edelen vader wedergevonden? een vader, dien zij eenige maanden vroeger welligt gedacht had nimmer te zullen zien, nimmer te mogen omhelzen?

Is zij niet gelukkig?

Ja, zij is gelukkig, en toch, zij is bleek; want die dag is voor haar een merkwaardige dag.

Het is de dag harer bruiloft.

Welk meisje is niet ontsteld op dien dag? Welk meisje wordt niet meer en meer bedeesd, naarmate die beslissende stond nadert?

Op eens scheen Maria naar iets te luisteren; want zij bleef staan, vervolgens begaf zij zich met haastigen tred door de kronkelpaden van den hof naar het huis van den graaf.

Eenige oogenblikken later hield er eene koets voor de deur stil. Er sprong een jongeling uit in eene nette, smaakvolle kleeding.

Het was Gerard Dou.

Hij kwam zijne bruid afhalen om haar voor het altaar te geleiden. Hij had den moed gehad aan haar vader de toestemming tot hun huwelijk te vragen, en deze had er met vreugde in bewilligd; want zij beminden elkander, en hij wist het, Gerard Dou was zijner dochter waardig.

Weldra waren zij door den band des huwelijks vereenigd.

En wanneer wij de menigte genoegelijke tafereelen uit het huisselijk leven beschouwen, door den beroemden schilder vervaardigd, komt als van zelven de gedachte bij ons op: »Zeker, Gerard Dou smaakte stil, huisselijk geluk!"

Delft. P. J. v. d. Noordaa.

LAATSTE BLADZIJDEN UIT HET LEVEN VAN PYRRHUS.

I.

Hy meynt dat hem de slach ontstond uit sware nydt,
Die veeltyds in het Hof met felle tanden byt.
Noch gaf hy lyckewel syn hoope niet verloren.

J. Cats.

»O, ik gevoel het duidelijk, mijne geliefde! zoo gij gaat zal het voor het laatst zijn, dat uw bijzijn mij streelt. Ach, ik zal den moed niet hebben onze scheiding te overleven; verlaat mij niet!"

»Ik *moet*, Erigone; mijne eer, onze toekomst dwingt er mij toe; laat mij dan gaan en blijf hopen."

»Ach, wat is die ijdele eer, wat deert de toekomst, als ons het heden rest? Na jaren van rouw en eenzaamheid breekt voor ons het morgenrood des geluks aan, en nu — wilt gij al wat het lot u bood van u stooten. Och, zoo gij mij bemint, verlaat mij niet."

»Nog eens, ik moet, Erigone! Het zij den goden geklaagd, wat ik lijde; verzwaar de toekomst niet, die mij wacht. Zijn de schikgodinnen ons gunstig, dan keer ik na een korten tijd van leed als een gelukkig man terug. Vaarwel, de oogenblikken zijn vervlogen, die de karige gunst uws vaders ons toestaat. Denk hoe hij wacht en wensch mij vaarwel."

»Ik kan niet, licht mijner oogen! Ik zal sterven van angst, nu de nijdige fortuin, die ons scheen toe te lagchen, ons weder ontglipt."

»Erigone, lieve! herneem uwen moed, toon nu de fiere heldhaftigheid, die u zoo onweêrstaanbaar schoon staat, kom, schenk mij nog eens dien liefdevollen lach, die het geluk mijner ziel bevat, en dan, vaarwel."

En zachtkens ontwond zich de scheidende aan de armen zijner Erigone, om na eenen laatsten blik vol onbeschrijfelijke teederheid weg te ijlen, eene toekomst tegemoet, die hem veel zwaarder scheen, dan hij zijner geliefde durfde verklaren. Het was Cleonymus, de verdreven koning van Sparta, die aldus sprak en handelde, en in dit gesprek met zijne geliefde, in hare ouderlijke woning, het grondbeeld voorstelde van zijn gestadig worstelen met het noodlot, zoodat zijn rampspoed het beweegrad zal zijn van de gebeurtenissen, welker verhaal hier eene plaats vindt, en wij eerstelijk eene korte beschrijving van de aanleidende oorzaken tot dit gesprek behoeven.

Men kent den bijzonderen regeringsvorm van Sparta, in de geschiedenis zonder weerga. Twee koningen deelden daar het weinigje gezag, dat de ephoren hun overlieten, en hielpen den uiterlijken vorm bewaren van het oude staatsgebouw, dat door Lycurgus gesticht, maar sedert Lysander onmerkbaar gesloopt was. Een dezer koningen was Cleomenes, die na eene zestigjarige regering door zijnen jongsten zoon Cleonymus opgevolgd werd.

De veel oudere broeder van dezen vorst was reeds bij het leven des vaders overleden, maar liet, daar hij reeds vroeg in het huwelijk was getreden, in Areus eenen zoon achter, die zoo niet ouder, dan toch van gelijken leeftijd was als de jonge koning. Het was dus te voorzien, dat te eeniger tijd twist over het troonregt ontstaan zou, te meer daar de echt van Cleonymus kinderloos was, en Areus daarentegen eenen veelbelovenden zoon bezat, Acrotatus genaamd.

Wij spraken daar van eenen echt van Cleonymus, hetgeen in tegenspraak schijnt met het zoo even medegedeelde tooneel, doch kort voor den dood zijns vaders had deze hem gedrongen tot een huwelijk met de dochter van een der aanzienlijkste en invloedrijkste ephoren, ten einde daardoor zijn geslacht te beter op den troon te bevestigen. Hevigen tegenstand had Cleonymus aan deze begeerte zijns vaders geboden, want bij gelegenheid eener zending, welke hij voor zijnen vader te Argos volbragt, had hij de dochter leeren kennen van Aristippus, een aanzienlijk maar uiterst eerzuchtig burger dier stad.

Schoon nu Cleonymus reeds den mannelijken leeftijd bereikt had, en Erigone naauwelijks de grenzen der kinderjaren overschreden was, vergoedde de buitengewoon snel ontwikkelde geestvermogens en ligchaamsbevalligheden van dit meisje het verschil in jaren zoozeer, dat bij Cleonymus de grond gelegd werd tot eene duurzame genegenheid, welke niettegenstaande de verwijdering steeds aangroeide en in hevigen twist overging, toen hij bij gelegenheid der isthmische spelen, waarin hij als overwinnaar gekroond werd, het hart der jeugdige maagd, welke mede aanschouwster was, zoodanig medesleepte, dat zijne liefde innige wederliefde mogt ontmoeten.

Het is door kenners van het menschelijk hart reeds lang opgemerkt, dat een op zoo verschillenden leeftijd gehechte band, zoo zeldzaam hij getroffen wordt, eene ongewone sterkte verkrijgt, en veelal den blakenden hartstogt van jeugdiger jaren in kracht en duurzaamheid overtreft, terwijl zoodanige liefde gewoonlijk in hoogen graad onze belangstelling wekt. Wie toch kan zonder ontroering de lotgevallen herlezen van eenen Abeillard en Heloïse, en is het niet aan dit buitengemeene medegevoel toe te schrijven, dat de geschiedenis dier ongelukkige gelieven, hoe weinig aantrekkelijk zij ook verhaald moge zijn, gedurende zoo vele eeuwen is bewaard gebleven en in menigte van talen is overgebragt. Hoe dit zij, wij vinden in onze hoofdpersonen eenen Abeillard en Heloïse der oude geschiedenis, wier ontluikende liefde ongemerkt werd begunstigd door den vader van Erigone, die daarin eene aanvankelijke vervulling zijner eerzuchtige plannen meende te bemerken.

Vreeselijk werden dus de zoete droomen van Cleonymus geschokt door het verhaalde huwelijksplan van zijnen vader. Na wanhopigen tegenstand echter en menigen vruchteloozen raadslag met zijne geliefde had Cleonymus moeten bezwijken voor de

dwangredenen en overigens onverzettelijken wil van zijnen vader, en zich met Chelonida in den echt verbonden.

Al had zijn hart nog geene liefde gekend, hij zou toch reden genoeg gehad hebben voor zijnen tegenzin in het karakter en de ongeregelde leefwijze van Chelonida. Aan eene verrukkelijke schoone gestalte paarde deze vrouw eene ziel, die daarmede volkomen in tegenspraak was. Bij wulpschheid en ongestadige zucht naar nieuw genot, naar aanzien en grootheid, bezat zij eene bekwaamheid in het smeden van intrigues, die eene hovelinge van het Fransche hof der 18de eeuw tot eer zou gestrekt hebben, en deze gevaarlijke gaven worden bekroond door het bezit van die ruwe heldhaftigheid, welke aan de ruwe Spartaansche vrouwen herinnerde.

Bekoord door het mannelijk schoon en den toekomstigen rang van Cleonymus, had zij gereedelijk in deze verbindtenis bewilligd; maar toen zij door de koelheid van haren echtgenoot in haren zucht naar ligchamelijk genot geene bevrediging vond, zocht zij dit in vroegere kringen en zag tevens naar eene gelegenheid uit, om tot elken prijs de beide gaven, die zij van Cleonymus te vergeefs gewacht had, op eene andere wijze deelachtig te worden.

Terwijl alzoo van die zijde Cleonymus toekomstig ongeluk bereid werd, smeedde van den anderen kant Areus, de zoon van zijnen ouderen broeder, den toeleg, om hem zijne kroon te ontnemen. Mogelijk zou de jonge vorst in deze worstelstrijd verwinnaar zijn gebleven, ware niet Chelonida in aanraking gekomen met Areus zoon Acrotatus, die, schoon nog van teederen leeftijd, reeds eene mannelijke inborst en houding ontwikkelde en den hartstogt van Cleonymus gemalin opwekte.

Door vurigen minnegloed gedreven en in de verheffing van Areus het middel ziende, om door eene vereeniging met diens zoon zelve eenmaal heerscheres te worden, daar hare onwederstaanbare aanvalligheid den jongen prins weldra aan hare voeten bragt, ontkiemde bij Chelonida het plan om de zaak van haren echtgenoot te verraden, en tot elken prijs het huis van Areus te verheffen. Door eene reeks van kunstenarijen, waarvan het verhaal den lezer slechts vermoeijen zou, wist zij, in verband met Areus, Cleonymus de achting en liefde zijner medeburgers te ontnemen. Dit viel haar te gemakkelijker door de betrekkingen, welke zij aangeknoopt had met de aanzienlijkste jongelieden en tot dit oogmerk ijverig onderhield.

Ook het karakter van Cleonymus, die door zijne ongelukkige verbindtenis in zichzelven gekeerd en weinig toegankelijk voor anderen was, werkte er toe mede, en zoo gelukte het dan Areus zijnen oom van den troon te stooten en dien zelve te beklimmen.

Chelonida begaf zich dadelijk uit het huis van Cleonymus naar het nieuwe hof en verbond zich volgens de gemakkelijkheid, waarmede de echtscheidingen toen plaats hadden, met Acrotatus.

De treurige invloed zijner hartstogt had Cleonymus aan den rand des afgronds gevoerd, eer hij regt besef had van den wankelenden toestand, waarin hij verkeerde. Hoe vreeselijk hem echter de slag trof, ontwikkelde hij op het hagchelijk tijdstip eene kracht, die zijner volkomen waardig was, maar niet bestand tegen de koelberekende maatregelen van Areus, zoodat Cleonymus zich genoodzaakt zag met slechts geringe hulpmiddelen zijne vaderstad te verlaten; terwijl slechts een trouwe slaaf hem verzelde, daar op zijn uitdrukkelijk verlangen zijne vrienden, die hij niet in zijn ongeluk wilde medeslepen, achtergebleven waren.

Waarheen zou de arme balling zich nu begeven? Zijne wanhoop belette hem er zelve over na te denken; ongevoelig voerden zijne schreden hem echter naar Argos, waar de vriendelijke avondster schitterde, wier glans hem in den nacht zijner vertwijfeling nog immer verlichtte.

Eene afwezigheid van vier jaren had in niets de hevigheid van zijnen hartstogt verminderd, maar dien de bedaarde standvastigheid van rijper jaren geschonken. Toen hij dus eenigzins in staat was zijne gedachten te verzamelen, bleef hij wel zijne schreden rigten naar het eenige lichtpunt, dat hem in zwarte duisternis overbleef, maar oordeelde hij het toch noodig eenige plannen te beramen voor zijn toekomstig leven. Hoe dieper hij echter nadacht, des te beklemder werd hem het hart, want hij overtuigde zich meer en meer van het kommerlijke zijns toestands.

Ten einde die onaangename denkbeelden te verdeelen, poogde hij een gesprek aan te knoopen met zijnen togtgenoot, die van den nederigen slavenstand nu opgeklommen was tot eenigen vertrouwde en makker van zijnen heer.

»Zijt gij meermalen met mij te Argos geweest, mijn Glaucias?" sprak Cleonymus, uit zijn diep gepeins ontwakende.

»Ja heer! ik heb u dikwijls vergezeld, wanneer gij u in het huis van Aristippus gingt verpoozen," gaf de aangesprokene ten antwoord, verheugd, dat hij het middel vond om de gedachten van zijnen heer van treuriger onderwerpen af te leiden.

»Zijt gij dan bekend in het huis mijner Erigone?" vervolgde Cleonymus met belangstelling.

»Is Ismenia, hare vertrouwde slavin, niet mijne landgenoote, en sloten wij den tijd, dien gij, o heer! in het bijzijn van hare meesteres doorbragt, niet met zoeten kout over ons dierbaar vaderland, zoodat de tijd van uw verblijf mij altijd te spoedig voorbijsnelde?"

»Hoor Glaucias! gij zijt mij eenig overgebleven van al mijne magt en vrienden; ik wil daarom tot u spreken als tot eenen vriend. Zijt dus aandachtig, en geef mij raad, als gij eenen vriend raden zoudt. Zoo gij in het bijzijn van Aristippus geweest zijt, kan u zijn karakter ook niet onbekend zijn. Gij weet, dat buitengemeene eergierigheid en zucht tot zelfverheffing in hem alle gevoelens onderdrukken, dat hij aan de vervulling zijner heerschzuchtige plannen zijne dierbaarste belangen zou opofferen. Ik ben dus overtuigd, dat hij alleen mijne liefde tot Erigone begunstigde, om het uitzigt, dat

mijn hooge rang hem bood. Aan Chelonida verbonden, verbood mijn pligt als echtgenoot mij iedere gemeenschap met mijne geliefde. Het is mij dus onbekend, welken invloed deze verbindtenis op Aristippus gehad heeft; of hij overtuigd van het nuttelooze van langer verwijl, haar uitgehuwelijkt heeft, dan wel in de hoop, dat ik na den dood mijns vaders den mij opgelegden dwang verbreken zou, haar voor verdere aanzoeken gespaard heeft. Dit echter weet ik, dat nu Chelonida eigenmagtig ons huwelijk verbroken, en het ondankbaar volk mij van mijn wettig gezag beroofd heeft, Aristippus gevoelen te mijwaarts geheel veranderd zal zijn. Nimmer zal hij toestaan, dat een arme balling als ik, zonder huis, zonder aanzien of vermogen zich aan zijn eenige dochter verbinde. Daarmede Glaucias! is mijn toestand u geheel ontwikkeld, verklaar gij mij nu, hoe het best te handelen."

»Dit mijnheer! vereischt ernstig nadenken; zooveel evenwel is zeker, dat gij u vooraf overtuigen moet van Erigone's lot en verblijf. Mijn gevoelen is dus, dat ik mij aan het huis uwer geliefde vervoege, van Ismenia den toestand harer meesteres zoek te vernemen, en die in staat stel, haar op uwe komst voor te bereiden. Ons pad voert ons thans naar Sellasia aan de Oenus; wanneer wij daar ons nachtverblijf hielden; hetgeen gij na al het gebeurde, wel noodig hebt, kunnen wij juist morgen tegen den avond Argos bereiken, en dan zonder gevaar ons onderzoek aanvangen."

»Gij spreekt naar mijn hart, waarde Glaucias! laat ons dit voor bepaald houden, en de zorgen van ons werpen, en morgen aan de toekomst denken. Gij spraakt zoo even van eene landgenoote, — zijt gij niet uit het westen van Hellas afkomstig?"

»Ja heer, uit Etolie, aan de boorden van den Achelous, teregt door Homerus, den vorst der stroomen genoemd, zag ik het eerste levenslicht."

»Ei lieve! verhaal mij tot verkorting van den weg uwe geschiedenis, die zeker gelukkiger tijdperk gekend heeft, dan het tegenwoordige, naar den zucht te oordeelen, dien gij loosdet bij het noemen uwer geboortegrond."

»Gij hebt regt mijn gebieder! Er zijn dagen geweest, waarin voor Glaucias geene hinde te vlug, geen berg te steil, geen boog te strak gespannen was. Door zijne naburen geacht, door zijne vijanden gevreesd, sleet hij een leven, door eenen vorst te benijden. Doch mijne geschiedenis is kort en eenvoudig. Mijne dappere landgenooten hadden van de verdeeldheden der Macedoniërs gebruik gemaakt, en vroegeren hoon door glansrijke wapenfeiten gewroken en zoo waren zij zwoegende onder den buit teruggekeerd, toen een dezer Macedoniërs, Polysperchon was zijn naam, van onze rust gebruik maakte en met overmagt van volk in ons vaderland viel, onze verdeelde strijders ombragt of verdreef, onze steden en dorpen verwoestte, bloeijende velden baldadig vernielde, en vrouwen en kinderen als slaven medevoerde. Ook ik van den triomftogt teruggekeerd en in zoete rust verzonken, was gevangen eer ik ontwaakte. Toen ik de oogen opsloeg, zag ik mijne jammerende echtgenoote van mij sleuren, en mijn arm kind, die barbaren! ik moest zien, hoe zij mijnen eenigen zoon mishandelden en eindelijk voor dood achterlieten. O mijn meester, vergeef eenen armen slaaf de aandoening, die hem bevangt bij het herdenken aan die gruwelen. — Sedert sleepten meêdoogenlooze kooplieden mij van stad tot stad, tot uw doorluchte vader mij kocht en aan uwe dienst wijdde."

»Arme Glaucias! en gij hebt nimmer iets van vrouw en kind vernomen?"

»Nimmer iets. Zulk berigt zou het geluk mijns levens zijn."

»Troost u, mijn getrouwe vriend. Welligt breekt de dag nog eenmaal aan, waarin gij uw geboortegrond wederziet, want uwe vrijheid hebt gij door uwe trouwe diensten reeds lang gekocht, en dan — wie weet, wat geluk de goden u nog goedgunstig bereiden. Kom, verdrijf die sombere denkbeelden, die ook mij mijn noodlot herinneren, en verhaal mij tot leniging van ons beider smart liever van uw vaderland."

»O heer! niets liever dan dat, maar wat zal ik u van den ongekenden grond verhalen, die alleen voor mij eenige waarde heeft. Arm aan geschiedenis en bevolking, arm aan schatten en rijke voortbrengselen is Etolie! Verbeeld u eenen uitgestrekten heuvelachtigen grond, welks bergreeksen van den geheiligden Oeta glooijend naar zee dalen. Die bergachtige streken geven oorsprong aan ontelbare beekjes, die zich tot meertjes en rivieren vereenigen, waarvan het water in helderheid met het blaauwe firmament wedijvert. Zoo vloeit er de verrukkelijk schoone, ja majestueusche Achelous, die onzen grond van het nog hooger gelegen Acarnamië scheidt, en een groot deel van het water onzer beekjes medevoert, tot zij met eenen rijken dos van bloemen en kruid getooid in den Corinthischen zeeboezem stroomt."

»Op die heuvels en aan den voet daarvan glinsteren onze weiden en weinige welige akkers, onze eenvoudige woningen, alsof zij in den grond geplant waren, en verlustigt zich de heldhaftige jongelingschap met het jagtvermaak, waartoe de wouden en bosschen die verre het grootste deel van mijn vaderland bedekken, ruime gelegenheid geven. — Meent echter niet, dat talrijke steden onze landouwen sieren. Weinige volkstammen van oud-Griekschen oorsprong hebben er zich gevestigd, en laten zich slechts noode aan vaste woonplaatsen binden. Het is waar, sommige dier stammen hebben nog hunne ruwe zeden behouden en voeden zich met raauw vleesch en voor de maag der verfijnde Grieken onverteerbare spijzen, maar allen hebben ook dien onverbasterden heldenmoed en ontembare vrijheidszucht bewaard, welks bezit den roem onzer voorvaders uitmaakte. Mogt ook al de Athener onze vaderlandsche spraak een barbaarsch mengelmoes van moeijelijk uit te spreken klanken noemen; geen Etoliër heeft nog geleerd, die te

misbruiken tot valsche vleijerij of schandelijke logentaal. Geene burgten beschutten onze hoofden; — als in den gezegenden voortijd uwe burgers, stellen ook mijne landgenooten hunne veiligheid in waakzaamheid en dapperheid. Vrij als de arend leeft de Etoliër, van de twisten zijner valsche naburen gebruikmakende, om zich als de koning der vogelen met onhoudbaar geweld op hunne door verdeeldheid verzwakte benden te storten, die als een stortvloed te overstelpen en den rijken buit naar zijne ondoordringbare wouden te voeren."

»En wie beheerscht zoo ontembaar eene natie," vroeg Cleonymus, die weinig naar de geestvervoering van Glaucias geluisterd had, op eenen toon, alsof een onverwacht plan in hem was opgerezen.

»Beheerschen? de Etoliërs onder het bedwang van eenen despoot? neen heer! zoo min de leeuw des wouds eenen meester erkent, bukt de Etolier voor vreemd gezag. Slechts uitstekende moed en ligchaamskracht perst hem achting af, en alleen het besef van het nut der eenheid doet hem in den strijd eenen aanvoerder kiezen."

»Maar wie behartigt dan de belangen van uwen staat, wie maakt oorlog of vrede, of beslist uwe geschillen?"

»Onze stammen, mijn gebieder! vormen een onverbreekbaar verbond, het *panatolium* genaamd. In den herfst vergaderen onze aanvoerders en oudsten zich onder offeranden en plegtige feestvieringen te Thermus om onze aangelegenheden te beslissen. De voorzitter dier vergadering heeft in den krijg de noodige magt, waarvan hij later verantwoording schuldig is, en een andere raad, *Apocleti*, is belast met het toezigt over dit bestuur en de uitvoering der besluiten, terwijl zij uit de keur der natie bestaat. Van deze vergaderingen gaan de raadslagen uit, die als eene zwangere onweerswolk, onze ruiters over de vlakten zenden, en in een gevecht man tegen man dood en verderf verspreid."

»Hoor eens Glaucias! antwoord mij openhartig, en stel u een oogenblik in mijne plaats. Uwe woorden hebben een plan in mijnen geest op doen rijzen, dat mijne toekomst mogelijk eenigzins verhelderen zal. Wat dunkt u, als ik mij, sterk en gehard als ik ben, naar uwe ruwe landgenooten begaf, en in den gedurigen krijg, die hen omringt, mogelijk roem en aanzien, mogelijk de hand mijner Erigone verwierf, of anders in het gewoel van den strijd vergetelheid van mijn lijden, of het einde van mijn rampspoedig bestaan vond?"

Als van een ongekend gevoel gedreven, wilde Glaucias op dit onverwacht voorstel zijnen heer in de armen snellen. Het vooruitzigt zijnen geboortegrond en het heerlijke leven zijner vrije wouden weder te aanschouwen, deed hem voor een oogenblik den afstand vergeten die hen scheidde. Hij herstelde zich echter, en toen zijne eerste vervoering bedaard was, besteedden beiden het overige deel van den weg, die onder hunne gesprekken reeds merkbaar ingekort was, om het voor en tegen te overwegen, dat het plan van Cleonymus aanbood. Ook de volgende dag werd daaraan gewijd, en toen men aan den avond van den tweeden dag de poorten van Argos binnentrad, had de wanhopige zielsgesteldheid van onzen held plaats gemaakt voor eene zoete hoop op betere tijden, en waren zij vastbesloten, om na het lot van Erigone onderzocht te hebben, naar Etolie te trekken, en met de bekendheid van Glaucias onder zijne landgenooten en den oud-Spartaanschen krijgsmoed, van Cleonymus zich te onderscheiden of beiden in den dood vergetelheid te zoeken.

Aan de ijverige pogingen van Glaucias was het te wijten, dat Cleonymus de zekerheid verkreeg, dat zijne geliefde nog in welstand en vrij was niet alleen, maar door Ismenia eene zamenkomst tusschen de twee gelieven zou worden bereid.

De gewaarwordingen te schetsen, welke beiden na eene zoo lange en droeve scheiding bezielden, daartoe moet de beste voorstelling zich onvermogend gevoelen. Eerst na lang, zeer lang verwijl, en toen de tijd, hun toegestaan, bijna verstreken was, werd het mogelijk een bedaard gesprek aan te knoopen, waarin bepaald werd, dat Cleonymus zich bij Aristippus zou vervoegen, hem zijne plannen bekend maken, en toestemming verwerven zou, om na door den krijg eer en vermogen verworven te hebben, zich met Erigone te vereenigen.

Met eenen glimlach op de lippen hoorde Aristippus aanvankelijk de woorden van Cleonymus, doch de vervoering, waarmede de minnaar sprak, en de kracht, welke hem de alvermogende kracht zijner liefde verleende, deelde eindelijk een vonkje geestdrift mede aan de koude ziel van den trotschen burger, zoodat hij zich noode de belofte liet afpersen, ten minste zoolang Erigone niet met huwelijksvoorstellen lastig te vallen, tot Cleonymus berigt van zich gegeven had.

Even groote moeite kostte het zijne welsprekenden tong toestemming tot eene laatste zamenkomst met zijne geliefde te verwerven; waarin het afscheidstooneel plaats had, dat wij aan het hoofd des verhaals getracht hebben weder te geven.

II.

Il parle: sa franchise est la seule éloquence;
Et jusqu'à la prière humiliant son coeur,
Dans ses soumissions découvre sa grandeur.

Henriade.

Nog eenmaal had het geluk den dapperen Pyrrhus toegelagchen. Na zijnen slecht geëindigden togt in Italië was het hem gelukt met weinige manschappen Macedonië aan zich te onderwerpen. Een enkele veldslag, eer gewonnen door de toegenegenheid der benden, welke hem tegengesteld waren, dan door den strijdlust zijner krijgslieden, had het lot van deze monarchie beslist. Met vreugde was hij door zijne nieuwe onderdanen ontvangen, en de verdreven koning Antigonus moest, nadat hem in Thessalonica zijn laatste toevlugtsoord ontnomen was, in de digte wouden van Thessalië eene wijkplaats zoeken.

Een schoone voorjaarsdag van het jaar 273 voor Christus was door Pyrrhus bestemd, om zijne verovering te bekroonen door het ontvangen der hulde van de onderworpen deelen des rijks en der gezanten van de omringende natien.

Egium, de oude residentie der Macedonische koningen zou het tooneel dezer plegtigheden zijn. Geene stad was er echter op dat tijdstip minder geschikt toe; plundering en verwoesting hadden haar aanzien treuriger en onbehagelijker gemaakt, dan dat van het geringste vlek in den omtrek.

De verderfelijke woestheid der toomelooze Galliërs, aan wie Pyrrhus, ja een groot deel zijner overwinningen te danken had, maar die ook in hunnen overmoed hem eenen inwendigen vijand tegenoverstelden, van welken hij zeker tot elken prijs ontslagen zou hebben willen zijn, had van gansche wijken der schoon getooide stad geenen steen op den anderen gelaten.

Is er treuriger aanblik denkbaar, wekt iets meer den weemoed, dan het aanschouwen van een verlaten, uitgeplunderde, voor een groot deel verwoeste stad, vooral wanneer die vroeger de verzamelplaats was van al wat prachtig en heerlijk is, van al wat weelde en wellust tot veraangenaming des levens kan uitdenken? en echter zoo was Egium. Waar de oogen weidden, vertoonden zich puinhoopen, uitgebrande gebouwen en geblakerde muren, welke ieder oogenblik dreigden in te storten; dit alles gemengd met vernield huisraad of baldadig vernielde voorwerpen van kunst of weelde, en het was slechts aan de vrees voor besmettelijke ziekten toe te schrijven, dat de akeligheid van dit tooneel niet verhoogd werd door de lijken van hen, die zonder onderscheid van jaren, rang en kunne op de overblijfselen hunner woonsteden den dood gevonden hadden door de wreede hand hunner onmenschelijke overwinnaars.

Ook de uitgestrekte paleizen en gebouwen, welke tot het koninklijk hof behoorden, waren vernield door den verterenden brand, die eens ontstoken bijna onbluschbaar was. Het was aan deze omstandigheid te wijten, dat de voorgenomen plegtigheid binnen de stad geen plaats kon hebben, en ver genoeg van de poorten verwijderd, om niet door het gezigt der verlaten puinhoopen onaangenaam getroffen te worden, had de vorst zijne tenten doen opslaan en was er binnen de omwalling der legerplaats, welke hij daar met zijne gewone zorgvuldigheid had doen aanleggen, eene soort van troonhemel opgerigt, waar hij geschikt de opwachting der gezanten kon aannemen.

Op den aangewezen dag begaf zich de vorst naar de plaats der bijeenkomst. Hij was van eenen schitterenden hofstoet vergezeld, die naar de eischen des tijds met alle Oostersche pracht was uitgedost. In zooverre aan de algemeene wenschen toegevende, had Pyrrhus voor zich zelven aan dezen opschik zich niet onderworpen.

Een naauw sluitend krijgsmansgewaad, zoo als dit bij de Romeinen werd gedragen, omsloot zijne forsche leden en een kleine diadeem, met één fonkelend edelgesteente van uitstekende waarde versierd, bedekte zijn ontzagwekkend voorhoofd. Alleen de purperen mantel als achteloos over de schouders geworpen, maar in bevallige plooijen afdalende, teekende zijne waardigheid en onderscheidde hem van zijne krijgsbevelhebbers, waarboven hij anders alleen door zijne majestueuse en gebiedende houding, waarin meerderheid van ligchaam en geest doorstraalde, verheven zou geweest zijn.

Reeds stond al wat van het leger bij Egium vereenigd was, in orde geschaard, de plegtigheid af te wachten. Een verrukkelijk gezigt leverden de talrijke scharen op, wier onderscheiden wapening, kleeding, handeling en gelaat hun verschillenden landaard teekenden. Aan de regterzijde van den troon stonden de weinige maar uitgelezen benden der getrouwe Epiroten en Molossers, welke den koning vergezeld hadden. Hier torschten zij hunne zware wapenrusting en het was of op hun gebruind en met lidteekenen bezaaid gelaat de woorden *Tusculum*, *Sicilie*, *Beneventum* geschreven stonden. Aan de andere zijden van den troon vertoonden zich de lange ineengedrongen rijen der Macedoniërs. Hunne sierlijke wapenrustingen waren rijkelijk van edele metalen voorzien. De greep van het korte zwaard, dikwijls met kostbaar gesteente getooid, de met schitterende kleuren afgezette stof der tunica, wel eens met goud- en zilverdraad doorweven, — alles toonde aan, dat dit de mannen waren, die het Oosten doorgetogen waren en de heugenis aan de pracht der hofhouding aldaar met zich medegedragen hadden.

De toegangen tot de feestplaats en de overgebleven ruimten waren met digte drommen van Galliërs bezet; het waren reusachtige, zwaargespierde mannen met wreede, harde gelaatstrekken, ongeharnast en met zwaarden gewapend van een vervaarlijken omvang en eene greep, welke alleen de vuist van eenen Galliër omspannen kon. Zij bekreunden zich weinig aan orde of de eerbiedwaardigheid der plaats, maar lagen voor een deel in schilderachtige houding over den grond verspreid of leunden achteloos op hunne korte lansen, nu en dan een verachtelijken blik slaande op de prachtig versierde Macedoniërs.

Nadat de vorst het eergestoelte beklommen had en ook zijne beide zonen, Ptolomeüs en Helenus, plaats genomen hadden op de hun bestemde zetels, nam de huldiging eenen aanvang. Het zou te veel van het geduld der lezers gevergd zijn, hen te vermoeijen met de ceremoniën, redevoeringen en beantwoordingen, welke bij zulke gelegenheid gebruikt werden en reeds menigmaal beschreven zijn. Genoeg zij het te weten, dat al wat Macedonië groots en edels opleverde, zich gehaast had, den gevierden held hunne onderwerping te komen betoonen en hunne hulp tegen zijne vijanden aan te bieden, dat elk naburig landschap, zelfs de stammen der woeste Daciërs en Moesiërs er hunne vertegenwoordigers hadden, en uitzigt gaven op een innig bondgenootschap; — genoeg, dat Pyrrhus tot

den bodem den kelk ledigde van bevredigde heerschzucht, en reden had zich te verheugen in de hulde, welke hem eenen stap nader bragt tot de bereiking van zijn ideaal: den grooten Alexander.

De dag was inmiddels verre gevorderd, en schoon onophoudelijk schitterend uitgedoste slaven in gouden vaatwerk ververschingen ronddienden, teekende veler aangezigt afmatting en verveling, toen de verflaauwde opmerkzaamheid wederom opgewekt werd door de nadering van eenen ontzagwekkenden stoet, die zich door eenvoudige kleedij, forsche gestalte en vooral door strijdbaren wapendos van al het geziene onderscheidde, te meer daar tot dusverre alle gezanten naar de hofgebruiken ongewapend verschenen waren.

Langzaam naderde het gezelschap tot de afgepaalde ruimte, waar het stand hield, en een krachtvol man van middelbaren leeftijd den doorgang verleende. Het was eer de houding eens gebieders dan van eenen gezant, die hulde aanbood, welke de vreemdeling vertoonde, toen hij onverzeld de legerplaats binnentrad, en een gemompel van tevredenheid of bewondering, dat door de rijen der krijgslieden liep, verkondigde hem den goeden indruk zijner verschijning. Zoo iemand dan was ook deze man geschikt die bewondering op te wekken: vooral zijne statige gestalte van ongemeene lengte en eene gespierdheid, die bij elke beweging eene ongewone ligchaamskracht verraadde, dwong den eerbied af. Een edel belangwekkend gelaat, door de zon gebruind, maar met een bloeijend waas overtogen, dat anders alleen den jongelingsjaren eigen is, maar hier het gevolg zijn moest van een uiterst matige en tegen ongemakken hardende leefwijze, deed bij dien eerbied liefde ontwaken, en zijne eenvoudige kleeding, welke eene Grieksche afkomst aanduidde, versterkte die gevoelens.

Hij, de eenige van zijn gezelschap, was ongewapend, en droeg daarom de tunica en den mantel; de eerste was van eenvoudig wit katoen zonder eenig sieraad, en had deze eenvoudigheid het niet gezegd, dat men hier eenen Spartaan van den ouden stempel voor zich zag, dan was het toch uit den eigenaardigen dragt van zijnen mantel kenbaar geworden, die voor de belemmering van het gaan hoog opgeschort was, en waarvan een slip tot beschutting van het anders ongedekte hoofd diende. Overigens duidden de met stof bedekte voeten en sandalen eenen verren reistogt aan.

Zoo naderde de vreemdeling den troonhemel, maar met eenen smartvollen weemoedigen trek op het gelaat, die sterk in tegenspraak was met de ernstige mannelijke houding, die hij anders vertoonde. Zonder den knie te buigen maar met welwillende ernst sprak hij eenvoudig:

»Cleonymus, koning van Sparta groet u, o heer der Macedoniërs!"

De sombere trek, welke het gelaat van Pyrrhus sedert des mans eerste verschijning had aangenomen, daar hij in hem, zoo geen mededinger in roem en gezag, dan toch eenen, die gelijken aanspraak met hem had op achting en eerbied, erkende, maakt plaats voor eenen welwillende glimlach van voldane eigenliefde: een koning van Sparta aan zijne voeten! — Daarna stond hij ijlings op, ontdekte zich en ging op zijnen bezoeker toe, hem omhelzende en uitnoodigende zijnen zetel met hem te deelen. Cleonymus weigerde dit echter met de woorden: »Ik ben die eer onwaardig, mijn koning! zet u dus neder en bewijs mij de gunst van een goedwillig gehoor," en na alzoo Pyrrhus tot zijnen troon teruggeleid te hebben, vervolgde hij:

»Eens was ik als gij, de gevierde beheerscher van een krachtig mij eerbiedigend volk; thans ben ik een onwaardig smeekeling. Vrouwenlist en familiehaat hebben wij daartoe gebragt. Mogt ieder deze slagen van het noodlot tot eigen leering gebruiken. Van mijn wettig erfdeel beroofd, uit mijn geboortestad verdreven, kom ik tot u, hulp vragende tegen eenen heerschzuchtigen neef en een onregtvaardig volk. Ik kies daartoe dezen dag en deze plaats om een gunstig oor en eene dadelijke medewerking te vinden."

Getroffen had Pyrrhus deze eenvoudige rede aangehoord. Zijn ligt ontvlambaar gemoed stemde tot geestdrift voor de verdelging van het onregt. Zijn waarlijk edel hart, slechts door den fellen gloed der eerzucht verschroeid, had de ziel verstaan van den ongelukkige, die voor de slagen des noodlots moest bukken, had de gekrenkte fierheid begrepen van hem, die gewoon te gebieden, thans voor het oog van eene talrijke vergadering een smeekeling was.

Haastig stond hij dus weder op, nam Cleonymus in den arm en sprak: »ten onregte hebt gij deze plaats gekozen, mijn Cleonymus, om mijne hulp en raad, die ik u van ganscher harte beloof, in te roepen. Ten allen tijde en plaatse zoudt gij in mij gevonden hebben een wreker der onschuld en straffer van alle boosaardige aanslagen. Kom daarom met mij in mijne tent, waar wij ongestoorder kunnen overleggen, wat in uwen toestand raadzaam is." En met een teeken van de hand de vergadering opheffende, trok hij langs de rijen zijner dapperen naar zijn verblijf, terwijl de lucht weêrgalmde van toejuichingen over de achtbaarheid van Cleonymus en de edelmoedigheid van Pyrrhus, die te sterker waren, naarmate zij lang bedwongen waren door de statigheid der plegtigheid en de tegenwoordigheid des vorsten.

Terwijl de beide vorsten nu in stilte beraadslagen over hunne belangen, is het hier de geschiktste plaats, om de bevreemding onzer lezers op te heffen, die zeker gewaand hadden, Cleonymus in Etolie te zullen ontmoeten en hem nu om hulp biddende aan het Macedonische hof vinden.

Inderdaad had onze held zich naar Etolië begeven, en daar door bemiddeling van Glaucias eene welwillende ontvangst gevonden. Vooral de laatste was door zijne voormalige krijgsbroeders met uitbundige vreugde ontvangen, en onbeschrijfbaar verrast door de ontmoeting van zijnen doodgewaanden zoon, die na den aftogt der plunderaars

zijne bewustheid herkregen, en zich zoo snel zijne wonden hem dit toelieten, naar zijner ouders vrienden begeven had. Het was een aandoenlijk tafereel, dat zelfs Cleonymus voor eene wijle, zijnen toestand deed vergeten — de naïve vrolijkheid van den bloeijenden jongeling, die zich naauwelijks zijnen vader kon voorstellen, en hem zich zoo op eens hergeven zag, te vergelijken met de zalige vreugde van Glaucias, die het genot van de heerlijke vaderlandsche beemden met de vreugde over zijne vrijheid en den trots over het bezit van zulk een mannelijk opgewassen zoon in zijnen boezem vereenigde, en deze aandoeningen eenen uitweg liet banen door zijne betraande oogen, die van geluk schitterden.

De geheele familie van Glaucias hechtte zich nu om Cleonymus, dien zij als haren weldoener beschouwde en wiens ongelukken men door hulpvaardigheid zocht te lenigen. Cleonymus, geheel van zijn plan vervuld, zocht vurig iedere gelegenheid waarin hij zich kon onderscheiden, en streefde onveranderlijk naar zijn doel, om door een meer verheven stand zijne Erigone te verdienen. De gedurige worsteling der Etoliërs met Antigonus-Gonatus, van Macedonië, waarvan reeds gesproken is, werkte zijne pogingen uitnemend in de hand. Vermetele togten met geringe magt ondernomen, werden onder zijn bestuur met nooit gehoorden uitslag bekroond; dikwijls ontsnapte hij als door een wonder aan behendig gelegde lagen en kwam uit elk gevecht sterker en krachtiger weder te voorschijn. Hij verpligtte de Etoliërs te meer aan zich, door hen met de Spartaansche krijgskunst bekend te maken en met beteren uitslag in gesloten gelederen te leeren strijden, daar zij tot dusverre ongeregeld man tegen man vochten. Door zulke diensten was hij er na een paar jaren verblijfs zoo in geslaagd de achting der woeste natie te winnen, dat deze vrije volkstammen, die nog nimmer den fieren nek gekromd hadden, er ernstig op bedacht waren, hem tot opperbevelhebber hunner legers te verheffen, en op de eerstvolgende vergadering van het panatolium te Thermus tot voorzitter en alzoo bestuurder van hunnen staat te benoemen.

Blijde hoop vervulde het hart van Cleonymus, voor wien thans weder gelukkige dagen schenen aan te breken, toen eensslags eene verpletterende tijding al deze hoop den bodem insloeg. De geheime gemeenschap, die hij door Glaucias en Ismenia nog immer met Erigone onderhield, verzekerde hem in den aanvang van de onwankelbare trouw zijner geliefde en de schijnbaar goede gezindheid haars vaders. Eerlang echter werd hij verontrust door zekere onderhandelingen, welke er bestonden tusschen Aristippus en Alcionnae, eenen zoon van Antigonus.

Deze jongeling, wuft en hartstogtelijk van inborst, had Erigone gezien en de uitwerking van hare onovertroffen bekoorlijkheden ondervonden. Aanzoeken om hare gunst waren zoo bepaald afgeslagen, dat hij na eenig aanhouden, overtuigd van deze zijde niets te zullen winnen, die pogingen opgaf, en zich tot haren vader wendde. De aard zijner zending naar den Peloponnesus veroorloofde hem, die eenen geruimen tijd te rekken, en gaf hem gelegenheid genoeg, de eerzucht van Aristippus aan te wakkeren en hem droombeelden van grootheid voor te spiegelen. Een en ander werd zoo behendig aangelegd, dat de uitslag van deze onderhandelingen eene overeenkomst was, waarbij Alcionnae zich verbond, zijns vaders bijstand te verwerven om Aristippus tot eersten magistraatspersoon van Argos te verheffen, ten prijs waarvan den jongen vorst na den afloop dezer onderneming het bezit van Erigone gewaarborgd werd.

Alleen de eigenbelangzuchtige eergierigheid van eenen Aristippus was in staat zulk een onmenschelijk offer te brengen — de prijs voor de verheffing des vaders — de schande der dochter!

Hoe bedekt deze overeenkomst was tot stand gebragt, kon de inhoud daarvan niet ontglippen aan het opmerkzame oog van Erigone, dat nog door de liefde gescherpt werd. Zij haastte zich dus hare vrees aan Cleonymus mede te deelen, wiens ongerustheid het gevaar nog grooter achtte, dan Erigone dit zelf durfde vermoeden. De verdrijving van Antigonus door Pyrrhus deed in hem echter de hoop herleven, dat de kans ten zijnen voordeele keeren zou, en zoo tusschen hoop en vrees dobberende, verkeerde hij in eenen toestand, die elk gestel, minder krachtig dan het zijne zou ondermijnd hebben.

Wat hij als een gelukkigen lotskeer beschouwde, moest het netelige zijns toestands nog verhoogen. Pyrrhus achtte het namelijk in zijn belang vriendschapsbetrekkingen met zijne onrustige naburen, de Etoliërs aan te knoopen, en zond hun daarom een gezantschap, waarmede hij het deed voorkomen alsof de Etoliërs door hunne worsteling met Antigonus hem eene vriendschapsdienst hadden willen bewijzen; hij liet hun daarvoor zijnen dank betuigen met aanbod van eene naauwere verbindtenis. Daardoor brak voor Etolië een tijdperk van rust aan, waarin de krijgsroem van Cleonymus minder aanspraak en onderscheiding zou hebben, zijne verheffing minder noodzakelijk was, en dus onbepaald bleef uitgesteld, waaruit weder voortvloeide, dat Aristippus een voorwendsel te meer had, om zijne verbindtenis met Erigone te verschuiven.

Iets bragt de vrede hem toch aan: de gelegenheid om zelf naar Argos te ijlen, en na eene tweejarige afwezendheid zijne beminde aan het hart te drukken.

Met een treurig voorgevoel en beklemd gemoed, welke geleden rampen en het uitzigt op nieuwe slagen des noodlots ons mededeelen, naderde hij de dierbare woning. De voorzigtigheid raadde hem er slechts heimelijk binnen te treden, en vóór hij zich aan den vader vertoonde, een geheim onderhoud met Erigone te zoeken. Hij wendde zich dus tot Ismenia, de vertrouwde slavin, die hem door Glaucias genegen was geworden, en de gelegenheid verschafte tot de vertrekken harer meesteres door te dringen.

Cleonymus had al zijne standvastigheid noodig

om bedaard te blijven bij den aanblik van zijne geliefde; kommer had haar liefelijk gelaat verbleekt en lusteloos lag zij op eene rustbank in diep gepeins verzonken, zoodat zij niet eens het binnentreden van den beminden man bemerkte.

Hij waagde het bijkans niet hare smart te storen, en eerst na eene wijle toevens zuchtte zijne diepe welluidende stem:

»Erigone!"

Hij deinsde terug voor zijn eigen geluid, en verwachtte Erigone van schrik over zijne onverwachte verschijning te zien opspringen, doch zóó had de smart alle ander gevoel in de teedere maagd verdoofd, of zóó waren hare gedachten met zijn beeld vervuld, dat het was, of zijne komst haar niet verraste en zij hem met onbeschrijfelijk weemoedigen blik de hand tot welkomst bood.

Die stomme smart was echter voor Cleonymus welsprekender dan overvloed van woorden; een kille schrik sloeg hem in het hart, want hij begreep, dat alles verloren was. Nog sprak hij niet, het scheen, dat hij vreesde, de volle maat zijner ellende te vernemen. Eindelijk brak Erigone de stilte af, die voor beide pijnlijk werd, en zij zeide:

»Veel, zeer veel heb ik in den laatsten tijd geleden, geliefde! De kelk der smart heb ik tot den bodem geledigd, en alleen uwe tegenwoordigheid is in staat mijne smart te verligten."

»Zoo heeft mij dan mijn voorgevoel niet bedrogen, en ben ik inderdaad de ongelukkigste aller stervelingen," sprak Cleonymus.

»Bereid u op het ergste, mijn waardste! Gij zult zien, dat ons, rampspoedigen, niets rest, dan te sterven, en in de Elizeesche velden den zegen te beiden, dien ons de goden hier niet gunnen. Een lage woestaard, door vurige hartstogt gedreven, heeft alle andere aandoeningen in mijns vaders hart onderdrukt, en hem ontoegankelijk gemaakt voor de smeekingen zijner dochter. Alcionnae, de ontaarde zoon van Macedonië's koning, heeft gedurende zijn verblijf alhier mijnen vader met ijdele droombeelden gevleid, hem door zijne voorspraak magt en aanzien beloofd en tot prijs daarvan geëischt, — een schandoffer, eene misdaad — uwe beminde! mijn Cleonymus! Eischt dit geen wraak — wraak over den verwoester van ons geluk? — doch wat spreek ik van wraak, wij onmagtigen. Sterven, sterven is het eenige wat ons rest!"

De tong verlamde Cleonymus van schrik bij de ongewone hartstogtelijkheid van Erigone; hij vreesde, dat de schrikbeelden der toekomst het licht der rede in haar verduisteren zouden. Toen hij kracht vond tot spreken, zocht hij haar en zichzelven te bemoedigen, door de grootte van het gevaar te ontveinzen. Mijne Erigone, zielsgeliefde! bedaar en hoor mij aan; om onzer liefdewille wees rustig en besef, dat wij thans al onze bedaardheid noodig hebben, om de slagen des noodlots te keeren. Gij vergroot u het gevaar; bedenk toch, dat Alcionnae thans, nu zijn vader uit Macedonië is verdreven, niet meer in staat zal zijn zijne beloften te vervullen, dat zoo uw vader al niet terugtreedt bij het zinken zijner plannen, de eerlooze belager door de vlugt zijns vaders zelf genoodzaakt zal zijn den Peloponnesus te verlaten.

»Hij zal dien *niet* verlaten," sprak op ijskouden toon eene forsche mannenstem, die den gelieven het bloed naar het harte joeg, want het was die van Aristippus, welke plotseling de kamer zijner dochter binnentrad, waar Ismenia te laat binnenijlde om hare meesteres te waarschuwen. »Zoolang de Macedonische bezetting in de Grieksche burgten Antigonus getrouw blijft, zal geen woeste veroveraar onze aangelegenheden kunnen veranderen; zoolang Aristippus nog eenig aanzien in Argos heeft, zal Alcionnae er geacht en geëerd zijn, en om den wille eener ondankbare en onbuigzame deerne de eer van haars vaders huis niet geschonden worden."

En zich tot Cleonymus wendende, vervolgde hij: »Ik kon genoegdoening eischen voor de wederregtelijke wijze, waarop gij de gebruiken des lands schendt, en binnen de vrouwenvertrekken doordringt. Ik wil echter edelmoedig zijn, en in vrede van u scheiden, doch besef wel, *dat dit de laatste maal is*, waarop wij elkander ontmoeten; gij hebt aan de voorwaarden niet voldaan, waaromtrent was overeengekomen; en overigens reiken mijne plannen verder, dan tot het in de hand werken van eenen dwazen hartstogt."

Verontwaardiging kleurde den verongelijkten held het aangezigt, de woede klemde zijne tanden op elkander, en dreigde in eenen vloed van woorden uit te storten toen hij door eenen overspannen kracht zich nog eenmaal bedwong. Door eenen gelijktijdigen aandrang bezield, wierpen de ongelukkigen zich aan de knieën van den onmeêdoogenden vader, en baden met afgebroken woorden om ontferming en genade.

Met een wreeden lach stiet de onmensch hen echter van zich, en sprak op spottenden toon: »Ziedaar een tooneel, welks schildering onzen waardigen Eschylus eer zou gedaan hebben; ik echter gevoel grooten lust, in dit geval een Aristophanes te zijn."

Deze spotternij deed Cleonymus zijne waarde geheel hernemen. »Zoo is het dan haat — eeuwige haat tusschen u en mij, en alleen om den wille uwer dochter, dat ik u heden nog spare," sprak hij. »Moge de furiën u in uwen jongsten stond aangrijpen, en de smart doen gevoelen, die gij mij heden berokkent. En gij mijne Erigone, vaarwel! wij zien elkander weder, zoo niet hier, dan toch op de plaats, welke Zeus ten loon bereid heeft voor de minnenden, nadat zij in den Lethe-stroom de herinnering hunner rampen hebben uitgewischt." En na eenen laatsten smartvollen blik op haar geworpen te hebben, ijlde hij met wanhoop in het hart uit het vertrek, en kwam eerst tot bezinning, nadat Argos verre, zeer verre achter hem lag.

Bittere tranen welden in zijn mannelijk oog. Thans, meende hij, was de laatste druppel der lijdenskelk gedronken; hij ondervond zelfs eene zekere

soort van welbehagen in de grootheid van zijn ongeluk, en voelde met zekeren wellust de heete druppels op zijn gelaat. De nachtwind koelde zijne verhitte wangen, maar haar adem waaide hem geene verkwikkende rust toe, geen slaap look zijne vermoeide oogen, en in de stilte van den nacht kwam het plan in zijne ziel tot rijpheid, om als laatste toevlugt een poging tot redding te wagen, door zijn trots te vernederen tot eene hulpbede bij Pyrrhus, en door diens bijstand in zijn wettig regt op den troon hersteld te worden en de hand zijner geliefde weder te verwerven.

Een togt van Pyrrhus naar den Peloponnesus toch zou de laatste aanhangelingen van Antigonus daaruit verdrijven, Sparta aan den wettigen heerscher wedergeven en den baatzuchtigen vader dwingen tot afstand zijner aangebeden dochter. Het was een beslissende stap, dien Cleonymus waagde, en waarvan wij den aanvankelijken uitslag hiervoren hebben gezien. Hij stelde er zijne eer en goeden naam bij tijdgenoot en nazaat, de rust van zijn vaderland mede in de waagschaal. Zoo echter de nakomelingschap hem nimmer vergaf, dat hij tot voldoening zijner wraak- en eerzucht vijanden in zijn vaderland riep, en de onafhankelijkheid daarvan wilde opofferen, zullen wij hem toch niet te hard beoordeelen, en diep medelijden gevoelen met den man van waarlijk edele inborst, die door het laaghartig gedrag zijner bloedverwanten, het verraad zijner gade, de ondankbaarheid zijns volks en de barbaarsche handeling van eenen vader, die hem tot speelbal zijner eerzucht wilde gebruiken, van alle hulpbronnen beroofd werd, en van trap tot trap moest zinken tot een middel, dat hem in gelukkiger dagen tot even grooten afschuw zou gestrekt hebben, als wij het beschouwen.

III.

Peut-être l'avenir me gardait-il encore
Un retour de bonheur dont l'espoir est perdu!

LAMARTINE.

Slechts weinige dagen na de huldiging te Egium was de grootste magt van Pyrrhus reeds op weg, om tot herstelling van Cleonymus Lacedemonië binnen te dringen. Verschillende oorzaken hadden den vurigen krijgsheld tot deze spoedige inwilliging van diens verzoek genoopt. Vooreerst moeten wij een groot deel zijner hulpvaardigheid stellen op rekening van zijn waarlijk edelmoedig hart, dat reeds te dikwijls getoond had, hoe hoog regtvaardigheid daarin stond aangeschreven, om hiervoor bewijs te behoeven. Die aandrang was echter nog verhoogd door beweegredenen van een minder zuiveren aard; Pyrrhus hoopte door dezen stap een onbeperkt overwigt op den Peloponnesus — toen het voornaamste deel van Griekenland — te verkrijgen; Antigonus, die nog in Thessalië en Hellas stand hield, geheel te verdrijven, en alzoo het gebied van Alexander den Groote voor een deel weder te herstellen. Dit laatste vooral was een lokaas, dat de Karel de Stoute der oude Geschiedenis niet weêrstaan kon, en den strijdbaren vorst tot dezen onberaden stap bewoog. Onberaden, omdat zijn gezag in Macedonië nog zeer zwak bevestigd was, en de geringe uitgestrektheid van zijn oorspronkelijk gebied daaraan geen genoegzaam tegenwigt opleverde; onberaden, omdat hij daardoor eenen vijand in den rug liet, wiens standvastige sluwheid hem niet dan noodlottig kon worden.

Ten einde eene ontmoeting met dezen vijand, die hem thans onpas zou komen, te ontwijken, vermeed het leger van Pyrrhus Thessalië, maar trok door het bevriende Etolië naar de zeehaven Naupactus; vanwaar men naar den Peloponnesus overvoer. Hier voegde zich, deels uit gehechtheid aan Cleonymus, deels uit hoop op buit en uit strijdlust een aantal van 2000 Etolische ruiters bij het lèger, dat alzoo uit de vreemdsoortigste bestanddeelen was zamengesteld. Talrijke drommen van Galliërs en Macedoniërs, welker aantal op ongeveer 25000 man begroot werd, maakten er het hoofdbestanddeel van uit, daar het meerendeel der Epiroten tot bewaking der Macedonische grenzen tegen Antigonus achtergebleven was. Etoliërs, Illyriërs en zelfs Traciërs, allen in nationale kleederdragt, maakten eene schilderachtige verscheidenheid, die nog verhoogd werd door den legertrots met al wat tot een versterkingskamp noodig was en een twaalftal olifanten, die bestemd waren om wanorde in de vijandelijke gelederen te brengen. Het bevel over de achterhoede was tusschen 's konings beide zonen verdeeld, terwijl Pyrrhus zichzelf het bevel over het hoofddeel des legers voorbehouden had. Hij, de eenige man, die geschikt was om orde en rust in dit mengelmoes te scheppen, reed koen en rustig naast Cleonymus, die evenwel te afgetrokken was, om een geregeld gesprek vol te houden.

Diens fel gegriefde ziel, zoo menigmaal reeds tusschen hoop en vrees, tusschen verrassing en vertwijfeling geslingerd, had zich met den angst, die een drenkeling naar een stroohalm doet grijpen, aan deze laatste toevlugt gehecht, en er zijn gansche toekomst op gebouwd. Groote tweestrijd had hem de keuze tusschen vaderlandsliefde en nooddwang berokkend, maar eens besloten ging hij zonder omzien op den gekozen weg voort, en spande al zijne zielskrachten in tot het welgelukken van deze onderneming. Hij had daarbij nog een ander plan ontworpen, van welks goeden uitslag hij zich bijna verzekerd hield, daar hij met de voorzigtigheid, den ongelukkigen als bij instinct eigen, alle omstandigheden voorzien, en er de uitvoering van aan den gewezen slaaf, nu zijn vertrouwden vriend Glaucias toevertrouwd had.

Teregt begreep hij, dat Aristippus na de laatste bijeenkomst nog nadrukkelijker handelen zou dan vroeger, en tot dwang zijne toevlugt nemen. De angst van Cleonymus deed hem zijne beminde reeds in de armen van den wellusteling wanen, en liet hem niet toe bedaard te wachten tot de onderneming tegen Sparta afgeloopen zou zijn. Hij beraadslaagde dus met Glaucias over eene mogelijke ont-

vlugting van Erigone uit Argos, om zich te Sparta met hem te vereenigen, en de deelnemende vriend verklaarde zich terstond bereid deze taak op zich te nemen.

De loop onzes verhaals brengt dus mede dat wij eerst de gevolgen dezer beraadslaging mededeelen.

De woelingen van Aristippus hadden in Argos te weeg gebragt, wat wij hedendaags eene reactie zouden noemen. Had hij magtigen steun van buiten, aanzienlijk vermogen en talrijke vrienden van binnen, er waren er genoeg, die den trotschen aristocraat haatten, en gretig naar elke gelegenheid zochten om hem te dwarsboomen. Aan het hoofd van dezen stond Aristias, die in aanzien, rijkdom en invloed weinig voor Aristippus behoefde te wijken, en door zijne behendige sluwheid een gevaarlijke mededinger werd.

Met deze verdeeldheid zocht Cleonymus zijn voordeel te doen, daar Aristias zijne oogmerken tegemoet kwam met zekere stappen, welke hij bij Pyrrhus deed, om met diens ondersteuning op Aristippus te zegepralen. Hij zorgde zich als middelaar op te werpen tusschen den eerzuchtigen burger en den strijdlustigen vorst en won door belofte van hulp en voorspraak den eerste in zijn belang. Zoo werd het mogelijk de gemeenschap met zijne geliefde te herstellen, die door de achterdocht van Aristippus afgebroken was, want Glaucias nam in het huis van Aristias zijnen intrek, om vandaar den aanslag te besturen.

Met Erigone in verstandhouding te komen, was uiterst moeijelijk, daar de waakzaamheid van den vader en de ijverzucht van den minnaar haar geheel afgezonderd hielden, en ook Ismenia met argwanende naauwkeurigheid werd nagegaan. Evenwel »eene vrouw is duizend mannen te erg," en schoon de met was bekleede schrijftafeltjes, welke men toen gebruikte, zoo gemakkelijk niet te verbergen waren als een hedendaagsch billet-doux, verkreeg Erigone er toch een, waarin zij van het plan onderrigt werd, en een voorschrift bekwam, waarnaar zij moest handelen.

Volgens deze onderrigting zou Erigone veinzen eindelijk aan den dwang haars vaders of aan de vernieuwde aanzoeken van Alcionnae toe te geven en als voorwaarde daarvan te stellen eene togt naar het naburig vlek Temenium, waar een tempel van Diana was, om die eene laatste offerande te brengen, en zich daarna onbepaald over te geven. Onbevreesd moest zij dezen togt in gezelschap van haren belager ondernemen, maar zich bereid houden nimmer in het vaderlijk huis weder te keeren, en haar verder lot den goden en haren goeden vrienden aan te bevelen.

Bij de ontroering, die het onverwachte en gewigtige van dit berigt haar veroorzaakte, behield zij toch tegenwoordigheid van geest genoeg, om door het wegsmelten van het was de laatste sporen dezer mededeeling uit te wisschen, waarna het overige van den dag gewijd werd aan beraadslaging met Ismenia, over hetgeen haar verder te doen stond, terwijl het haar menig oogenblik van zwaren strijd kostte, eer zij tot een vast besluit geraakte. Niet dat zij aarzelde haren geliefde dit offer te brengen — de handelwijze haars vaders had haar dit helaas ligt gemaakt — maar het viel haar zwaar de woning te verlaten, waar zij aan de zijde harer te vroeg gestorven moeder zoovele rustige, gelukkige uren gesleten had, waar zij uit den mond van hare voedster Ismenia, nog altijd haar vertrouwde, zoo menig wonderbaar verhaal gehoord had, waar zij zoo vaak en vurig hare huisgoden had geofferd en gebeden; de woning, die door de afzondering, waartoe de Grieksche zeden de meisjes noopten, voor haar bijna de geheele wereld was!

Weemoedig peinzend zat zij nog in hare kamer, toen het gewigtig oogenblik naderde. Door eerzucht en hartstogt opgewonden, hadden vader en minnaar zonder achterdocht de toestemming van hun slagtoffer ontvangen en gereedelijk in haar laatst verlangen bewilligd, ofschoon een geoefend oog gemakkelijk aan den verlegen toon en houding van het meisje, tot nog toe onvertrouwd met de logen, bemerkt had, dat daarachter een geheim schuilde.

Het was te voorzien, dat Alcionnae het bepaalde uur, dat zeer laat in den avond gesteld was, niet verzuimen zou, en dus moest Erigone zich haasten alles in orde te brengen, wat tot hare vlugt noodig was. Slechts de sieraden en geschenken van hare lieve moeder, welker beschouwing haar tranen afperste, terwijl haar hart de dierbare afgestorvene vergeving smeekte voor den te doenen stap, wilde zij medenemen, terwijl zij al wat niet tot haar bijzonder eigendom behoorde, achterliet. Ismenia zou onder het voorwendsel eener huisselijke zending met een en ander belast iets vroeger de woning verlaten en het paar ongemerkt buiten de stadspoort volgen.

Eene fijne behaagzucht deed haar *ditmaal* van haar toilet meer werk maken, dan sedert lang hare droefgeestigheid veroorloofd had. Verrukkelijk schoon stond de edele ranke gestalte het schitterend witte, rijk met goud gestikte kleed, dat in digte plooijen nederdaalde, en bijna tot op den grond sleepte. Het blaauwe lint, dat de enge middel zoo heerlijk deed uitkomen, was bestemd om het gewaad op te houden, dat verder met eene vonkelende agraffe om den gevulden boezem gesnoerd was, niet altijd bevestigd genoeg om het hijgend zwoegen te bedekken, dat zoovele inwendige ontroering verraadde, en zooveel bekoorlijks bloot gaf. De naauwsluitende mouwen deden de poezele welgevulde armen uitkomen en eindigden aan de hand in een paar eenvoudige armringen. Schitterender sieraad flonkerde om den heerlijk gebouwden zwanenhals; verscheiden kleine ketens van edel metaal daalden daar langs af en droegen een rijk sieraad, in kostbaar gesteente gevat, zoo als dit alleen door de aanzienlijkste vrouwen gedragen werd. Zedig werd zooveel pracht en schoonheid, tegelijk met het aanminnig, door een eigenaardig weemoedigen trek belangwekkend gelaat door eenen digten sluijer verborgen, en het lange golvend zwarte haar getooid met eenen mirtekrans,

welks eenvoudigheid wonderwel bij den anders kostbaren dos afstak.

Hoe zij zich gehaast had, naauwelijks was zij gereed, of Alcionnae zich aan het einddoel zijner wenschen wanende, trad haar vertrek binnen en noodigde haar uit tot den voorgenomen togt; dronken van zinnelijk genot bij het gezigt van haren opschik, dien hij als eene hulde hem bewezen aanmerkte, weinig denkende, dat die haren oorsprong had in de onschuldige coquetterie, welke de jonge maagd gevoelt voor de aanstaande ontmoeting van haren minnaar, en zich nimmer verloochent noch in het nijpenst gevaar, noch bij den innigsten wedermin.

Vast besloten bood Erigone met eene ligte beving den jongeling de hand, en liet zich door hem naar buiten leiden. Op den drempel wierp zij zich nog eenmaal neder, en smeekte de schim harer moeder om vergiffenis en bijstand en sloeg toen eenen laatsten beteekenisvollen blik op het geliefkoosd verblijf. Het scheen voor haar zwaarmoedig oog alsof alles met een sombere tint was overtogen, alles scheen te treuren over haar vertrek, en zelfs de gouden lamp, die aan metalen ketens van de hooge zoldering daalde, geleek flaauwer te branden.

Geroerd stond zij op; zij had helaas van niemand afscheid te nemen, want haar vader had zich uit een laatst besef van schaamte niet durven vertoonen; zij ijlde dus naar buiten, voort, voort, eene onzekere toekomst te gemoet.

Alcionnae verteerde inmiddels zijne blikken aan hare aanlokkelijke gedaante; nimmer was zij hem zoo bekoorlijk voorgekomen, als in hare huidige, zonderlinge gedragingen, die hij aan maagdelijke schuchterheid en haren ongewonen toestand toeschreef. Hij kon zich echter een geheimen angst niet ontveinzen, en zag op den donkeren, eenzamen weg gestadig achter zich. Weldra vond hij reden voor zijnen angst, want ver genoeg buiten de poorten der stad, om geen gerucht te verwekken, verhaastten vijf mannen met gesluijerd gelaat, daar sedert den avond verborgen, hunne schreden en traden den verschrikten minnaar, wiens kleinmoedig hart zoo geheel van zinnelijken lust vervuld was, dat daar geen plaats meer overbleef voor persoonlijken moed, ter zijde, grepen hem aan en lieten hem wel verzekerd aan de zorg van hunnen aanvoerder over, om de verbaasde Erigone in eenen gemakkelijken draagstoel te plaatsen.

»Mijn Gl....," wilde zij uitroepen, toen een der mannen haar met de hand beduidde geene namen uit te spreken, »och, spaar het leven van den ongelukkige, en zend hem ongedeerd naar Argos terug; laat ons mijnen misstap niet noodeloos verzwaren."

»Zoo als gij verkiest, mijne gebiedster!" sprak de trouwe Glaucias, want deze was het, »de voorzigtigheid gebood ons anders, ons van dezen nietswaardige te ontdoen, maar daar gij het begeert, zullen wij den booswicht hier wel bevestigd en geblinddoekt achterlaten. Zijne gevangenschap zal dan slechts tot den morgen duren, en dat is immers maar eene geringe tuchtiging, ja voor onze veiligheid noodzakelijk."

Na aan deze woorden daden van gelijken inhoud gepaard te hebben, gedurende welke Alcionnae van ontsteltenis en verbazing geen geluid deed hooren, voegde Glaucias zich tot den draagstoel, waarbij juist Ismenia was aangekomen. De trein stelde zich daarop in beweging, en sloeg na een eindwegs van Alcionnae verwijderd te zijn, met verhaasten tred den tegenovergestelden weg in naar Sparta.

Teleurgestelde hartstogt, magtelooze woede en felle wraakzucht maakten den schoonen zomernacht voor den armen Alcionnae tot den akeligsten en langdurigsten zijns levens. Toen hij eindelijk bij het aanbreken van den dag door de stadwaarts snellende landlieden verlost werd uit zijne pijnlijke gevangenschap, en den verwonderden lieden eene verklaring schuldig was voor zijne zonderbare toestand, deed de spijt hem de nagels in de borst woelen. De verrassing, die hem echter trof, toen hij de poorten van Argos voor zich gesloten vond, ja beschimpt en uitgejouwd als eenen uitgezetten balling een goed heenkomen moest zoeken, ging al die gewaarwordingen te boven. Wij vinden voor die verrassing eene verklaring in de kuiperijen van Aristias, die op raad van Glaucias van deze gelegenheid gebruik gemaakt had, om de burgerij tegen de Macedonische zending op te winden, en door de uitzetting van Alcionnae zijnen vrienden eene dienst bewees, zichzelven zeer bevoordeelde, maar bovenal zijnen aartsvijand Aristippus eene felle wonde toebragt.

IV.

Daar spart de dood haar kaken open!
Geen losprijs, die hem vrij mag koopen!
De beste krachten zijn vergaan!
Aan gruwbre ellende prijs gegeven,
Wat blijft hem over, dan te sneven?
Gij, dierbre Hoop, o, spoedt gij aan?
W. BILDERDIJK.

De gang van ons verhaal voert ons thans binnen het wereldberoemde Sparta, want daar toch scheen de ontknooping te moeten volgen van het levensvraagstuk onzes helds Cleonymus. Met plegtig zwijgen treden wij eerbiedig de oude woonplaats der Eenvoudigheid, Moed en Vaderlandsliefde binnen, maar vinden in de onaanzienlijke woningen, meestal uit leem opgetrokken, weinig, om dat gevoel te versterken.

Rondom eenen trotschen heuvel, eenen zoon van den Taygetus, wiens hellende rotsen door den liefelijken Eurotas bespoeld worden, liggen de armelijke hutten bijna zonder orde of regelmaat op den ongelijken grond verstrooid. Geene muren omringen het vlek, dat zich over de oppervlakte van eene mijl uitstrekt, — doch ja — een levende muur door de ijzeren ligchamen der trouwe burgers gevormd, beschermt de veste. Zoo toch luiden de voorschriften des strengen wetgevers, en veel, bijna al-

les moge in de aloude zeden en wetten veranderd zijn, die inzetting was nog blijven bestaan, en de tyran was nog niet geboren, die het wagen zou dezen levenden muur door eenen steenen te vervangen.

De tempel van Minerva, op den top des heuvels gebouwd, en eens het tooneel van den dood des verraderlijken Pausanias, wijst ons den weg door de verwarde straten, en zoo komen wij eindelijk op het uitgestrekte marktplein. Treffelijk steekt de gebouwenpracht, hier ten toon gespreid, bij de armoede der overige woningen af. Zonderbaar juist is de geest en het karakter der bevolking in den bouwtrant dezer marmeren stad uitgedrukt. Het is de sombere kolossale eenvoudigheid, welke de Dorische orde kenmerkt, en hier van de onversierde wanden afstraalt, eenen stempel van degelijkheid en reusachtige kracht drukt op de menschelijke wezens, welke er verblijven.

Hoe majestueus verrijst daar niet de Persicus, dat gedenkteeken van de zegerijken worsteling met de Perzen, uit den Perzischen buit opgerigt, — die trotsche galerij, door geene zuilen, maar door de beelden der verootmoedigde Perzen gedragen! Welk een diepe zin ligt onder deze eenvoudige, waarlijk lakonieke voorstelling verborgen; hoe grimmig grijnzen ze ons toe, die marmeren gelaatstrekken, alsof ze zuchten onder de eeuwige vernedering, waartoe ze gedoemd zijn. Hoe treffelijk zijn de gelaatstrekken van den overmoedigen Mardonius en de mannelijke koningin Artemisia wedergegeven!

Minder boeit ons de uitgestrekte schouwplaats, hoe heerlijk die ook moge zijn ingerigt, en al bestaat ze geheel uit sneeuwwit marmer; het is toch of zij bij deze antieke gedenkteekenen niet voegt, en ons schijnt toe te roepen, dat de gouden tijden van Lycurgus, gouden tijden, omdat men er het goud niet kende, lang verdwenen zijn. Deze treurige indruk wordt ons echter weder verzacht door den aanblik van die schitterende gravenrij van Sparta's koningen. Hoevele namen vindt men er niet, die grootsche herinneringen wekken en de tomben meer versieren dan de pracht, die anders de graven van het Oosten kenmerkt; — één naam ontbreekt er, het is die van Leonidas; hij rust verre van zijn geboortestad, maar de rotsen der Thermopylen zijn zijn lijkgesteente.

Onze schreden leiden ons nu naar het eerbiedwaardige raadhuis, waar wij juist op het tijdstip eener belangrijke bijeenkomst schijnen aan te komen. De talrijke volksmenigte, daar bijeengevloeid, de heftige woordwisseling der 30 raadslieden, de zorgzame blik der ephoren bevestigen ons in dit vermoeden, terwijl de luide gesprekken der bijeengestroomde scharen onze verwondering ophelderen, want zoo even was het gezantschap teruggekomen, dat men den snel voorttrekkenden Pyrrhus gezonden had, om zijnen marsch te stuiten, en nu wederkwam, maar — met de Macedonische legertenten in het verschiet!

Op de eerste tijding van Pyrrhus onderneming had Areus maatregelen genomen, om er de uitwerking van te verijdelen. Hij droeg met toestemming der ephoren de verdediging der stad op aan zijnen jeugdigen zoon Acrotatus, en na den raad gegeven te hebben, om door onderhandeling den gevreesden veroveraar zoolang mogelijk op te houden, begaf hij zich op reis, om hulpbenden te verzamelen, waartoe hij vooral zijne hoop vestigde op het bevriende eiland Creta.

Weinig waren echter de gezanten geslaagd in hunne pogingen, want schoon zij den koning van Epirus alle voldoening aanboden, gunde deze — hij had in Italië de waarde van den tijd leeren kennen — zich naauwelijks een oogenblik, om hen aan te hooren, maar trok met vreeselijke snelheid voorwaarts, en liet hun door een zijner volgelingen antwoorden, dat hij de volledige herstelling van Cleonymus op den troon zijner vaderen eischte.

Lang vruchteloos aanhouden had het achtbare hoofd des gezantschaps, den grijzen Dercyllidas, vergramd, en het nuttelooze daarvan inziende, keerde hij naar Sparta terug, zeggende tot Pyrrhus dienaar: »Indien uw meester een God is, hebben wij niets van hem te vreezen, daar wij hem niet beleedigd hebben; is hij een mensch, zoo vreezen wij hem evenmin, daar wij dan zijns gelijken zijn."

Met diepe neerslagtigheid had men het berigt der gezanten vernomen; van den tempelheuvel toch kon men, hoewel de avond reeds daalde, nog duidelijk de blinkende wapenrustingen, spiessen en zwaarden der legermagt van Pyrrhus onderscheiden, en de toebereidselen bespeuren, welke men maakte om het legerkamp aan de Eurotas even boven de stad neder te slaan. De verslagenheid maakte echter weldra plaats voor den moed der wanhoop, en na lange beraadslaging besloot men tot eene nadrukkelijke verdediging. Alle berouw over de afzetting van Cleonymus was thans uitgewischt; zijne tegenwoordige handelwijze had in hun oog al het voorgevallene geregtvaardigd; het laatste bewijs van genegenheid voor den verdreven vorst verdween en de *burgers*, hunnen moed en geestkracht hernemende, zwoeren elkander getrouwen bijstand, maar besloten tegelijk hunne vrouwen en kinderen om der veiligheidswille naar Creta te zenden.

Dit voornemen wekte de grootste opschudding onder de verontwaardigde Lacedemonische vrouwen. Zij verzamelen zich terstond om over deze zaak te raadplegen, en kiezen de edelste harer, Archidamia, eene vrouw van koninklijke bloede, om hare belangen voor te staan. Voortreffelijk kwijt zich de manmoedige vrouw van hare taak, treedt met een ontbloot zwaard in de hand het raadhuis binnen, en spreekt de vergadering aldus aan: »Wat is dit, onze overheid, dat gij de Lacedemonische vrouwen laag genoeg acht, om haar vaderland te overleven? Verscheurt dit onregtvaardig bevel, want gij onteert ons daarmede; wij allen hebben immers besloten met u te sterven of te overwinnen!"

Deze krachtige taal heeft de hoogste uitwerking, want niet alleen wordt het besluit ingetrokken, maar de algemeene geestdrift er magtig door gesterkt, en blakende van strijdlust ijlt ieder naar

zijne woning om zich en de zijnen, knapen en slaven, te wapenen. Acrotatus neemt de verdediging der stad op zich, en geeft bevel om aan de noordzijde der stad evenwijdig met het kamp des vijands eene gracht te graven, die, met schanspalen voorzien, de toegang tot die zijde verdedigen zal, terwijl aan de uiteinden dier gracht eene soort van verschansing opgeworpen wordt, uit ter helfte in den grond begraven wagens bestaande, en geschikt om de olifanten tegen te houden. De oostelijke zijde der stad wordt verzekerd door de Eurotas, terwijl de overige zijden beschermd worden door de steile rotsen van den Taygetus.

Met ongeloofelijke ijver vatten vrouwen en grijsaards schanspaal en spade, om de krachten der jongelingschap voor den toekomstigen strijd te besparen, werken onvermoeid den ganschen nacht door, zoodat bij het gloren van den morgen alles gereed is.

Vastbesloten wachten de Spartanen nu den aanval af, en hernemen bijna hunne bedaardheid door de kloekmoedige houding hunner vrouwen, die zich insgelijks gewapend hebben, en hare koningin Chelonida omringen. Deze begreep teregt, dat alles voor haar op het spel stond, en elke toekomst haar liever was dan de wraak van den beleedigden echtgenoot. Zij wilde echter in den zwijmel der geestdrift de wroeging vergeten, die het bloed, dat voor namelijk door haar toedoen vloeide, haar verschafte, en had zich zelfs eene koord om den hals gehecht, om daardoor te toonen, dat zij in den uitersten nood aldus de wraak van haren echtgenoot zou ontkomen.

Bij het opgaan der zon steeg Pyrrhus te paard, om de stad, die hij in de schemering van den avond slechts flaauw had kunnen verkennen, in oogenschouw te nemen. Zijne beide zonen en Cleonymus verzelden hem; allen werden echter door een gelijk gevoel van verbazing getroffen, toen zij daar, waar men des avonds eenen onverhinderden doorgang gevonden had, eene diepe gracht en dreigenden wal, met digte drommen van krijgslieden bezet, ontdekten. Bij Cleonymus mengde zich echter een grievend leedwezen over den stap, waartoe zijne landslieden besloten hadden, schoon hij in zijn binnenste den onbezweken moed van zijn landaard erkent. Tot het laatste oogenblik had hij gehoopt, dat het geschil zonder het storten van burgerbloed zou beslecht worden.

Daarom had hij den vorigen avond Pyrrhus den raad gegeven, tegelijk de onverdedigde stad binnen te trekken, alle tegenstand was toen ongerijmd, en hij twijfelde niet of Sparta zou zich op de eerste aanmaning overgegeven hebben. Pyrrhus had echter na lang weifelen besloten tot den morgen te wachten, omdat hij geheime hinderlagen vreesde en in de onbewaakte toegangen eene behendige krijgslist zag.

Onbedwongen strijdlust flikkerde nu in zijnen wilden blik; niet kunnende gelooven aan éenen wederstand, dien hij onmogelijk acht, wil hij reeds bevel geven tot eenen woedenden aanval, toen Cleonymus hem weêrhoudt, en zijn voornemen te kennen geeft, om nog éene poging tot bevrediging te wagen. Met onwillig gebaar geeft Pyrrhus zijne toestemming, en daar treedt de verdreven vorst voorwaarts, om met gevaar van zijn leven zijne vergramde onderdanen toe te spreken. Duizenderlei gevoelens doorkruisen zijne ziel, terwijl hij Sparta naderde; in het diepste zijns gemoeds schitterde het beeld zijner geliefde, en ongerustheid over den uitslag harer vlugt leende een rusteloos waas aan al zijne gewaarwordingen. Bij iedere schrede kan hij te beter zijne heftigste vijanden onderscheiden; de trotsche verachting, die uit hunne blikken straalde, deed hem bijna aan den uitslag wanhopen, terwijl de spottende uittarting van Acrotatus en Clelonida, die met voordacht in de voorste gelederen traden, hem het bloed als naar de keel deden stijgen.

In eene ijlende vlaag van wanhopende kracht vermande hij zich echter en verhief zijne stem, om zijne medeburgers tot inkeer te brengen. De nood maakte hem welsprekend, en op profetischen toon sprak hij van de ellende, die burgerkrijg over zijne verblinde landgenooten brengen zou, en opende hij de verleidelijke toekomst, die hen na vergeving en vergeting van alle veeten wachtte. Te vergeefs! — zijne stem werd verdoofd door den vloed der smaadredenen, welke hem van de wallen toegeworpen werden, en gedurig aanwakkerden door het gezigt van de vermeende oorzaak van den gevaarlijken toestand der burgers.

Het gezigt van de vijandelijke rijen maakte hen doof voor de stem der regtvaardigheid en des medelijdens, en toen de beklagenswaardige vorst in overmaat van hartstogtelijk gevoel zijne wapenrusting van zich wierp, en op de knieën zijnen onderdanen smeekte, dat men hem ten minste tegenover zijne onderdrukkers en vervolgers hooren zou, klom hunne verbittering ten top, en waren honderd pijlen tegen den koning gerigt, en nadat éen vermetele hand de pijl had afgedrukt, snorde het moordend staal van alle zijden om zijn hoofd.

Zoo werd ook in lateren tijd bij Mexico's verovering de ongelukkige Montezuma het slagtoffer van zijne vernedering voor zijne onderdanen. De eerbied voor het koninklijk regt en gezag is een sterke band, die het gemeen lang in teugel houd; naauwelijks slaat echter de vorst zelf de hand aan het verguizen zijner majesteit, of de band lost zich op en — zijn lot is beslist.

Een noodlottige invloed had deze schending van het volkenregt op den geest van Cleonymus: ijlings rigtte hij zich op, ontweek den pijlenregen, en wuifde zijne trawanten en bondgenooten te hulp. Reeds te lang had den op strijd en buit belusten dit oponthoud geduurd, en op het teeken hunner aanvoerders trokken de benden met vrolijken moed voorwaarts.

Jubelende droegen de krijgslieden aardkorven en bossen rijs aan, om de gracht te dempen; stout trotseerden zij de wolken van pijlen, die op hunne koperen harnassen en schilden afstuitten. Men gunde zich naauw den tijd om de groeve behoorlijk te

vullen, om haar te overschrijden en tot de palissaden door te dringen. Weldra was alzoo de strijd algemeen, maar was de aanval krachtig en onwederstaanbaar, niet minder vastberaden was de verdediging.

Immer stond daar, waar het gevaar het grootste was, een levende dam van spietsen en zwaarden gereed, om den stortvloed te keeren, en immer droegen de vrouwen nieuw verdedigingstuig aan of de gekwetsten weg, die door versche strijders vervangen werden. De tanden op elkander geklemd van spijt over den onverwachten wederstand, ijlde Pyrrhus dan her- dan derwaarts, overal waar de strijd het heetst was, maar niets vermogt den stalen moed der Spartanen te fnuiken.

Ook Cleonymus streed aan het hoofd zijner Etoliërs in de voorste gelederen; toen tegen den avond de kamp onbeslist bleef, besloot hij door een beslissend waagstuk een einde aan het gevecht te maken. In gestrekten draf reed hij met de ruiters langs de linie van aanval op de verhakking aan, om zich te midden der half begraven wagens eenen doortogt te banen.

Hoe snel deze beweging ook was uitgevoerd, zij ontglipte der aandacht van Acrotatus niet; met juisten blik overtuigde hij zich van het gevaar, en begreep, dat voor dezen dag de strijd daar beslist zou worden. Hij verzamelt daarop de keur der Spartaansche jeugd, en trekt dwars door de stad langs den zoom van het gebergte den vijand te gemoet. Zijne makkers snellen over den moeijelijken ongelijken grond, alsof het een bebloemd grasperk ware; zoo komen zij juist op het oogenblik aan, dat de geringe bezetting der verschansing zal bezwijken, en storten zich op de zegevierende Etoliërs, die, alzoo in den rug aangetast, door hunne eigene voorwaarts strevende beweging medegesleept, in de gracht gedrongen of tusschen de wagens geworpen worden. Eene treurige verwarring volgt op het triomfgeschal; ellendig worden ruiters en paarden door de gepunte palen vaneen gereten en de tusschen de wagens verstrooide Etoliërs door de als herlevende bezetting afgemaakt. Cleonymus heeft al zijne beradenheid noodig, om zich uit dit gevaar te redden, en het is slechts door eenen dam van lijken en met verlies van een derde zijner getrouwen, dat hij zich door de Spartanen weet heen te slaan, totdat de nacht het gevecht scheidt.

Slechts spaarzaam look de slaap de oogen der vermoeide strijders; ongerustheid over den afloop des gevechts of overmatige inspanning ontnam hun dit genot. Daarenboven werd door de Spartanen een deel der nachtelijke uren gewijd aan het herstellen der verdedigingsmiddelen, en door de aanvallers om hunne verstrooide benden te herzamelen. Maar bovenal daalde de rust te vergeefs voor den hoofdpersoon van den strijd, voor Cleonymus. Bij de schokkende aandoeningen van dezen dag voegden zich nog de folterendste vrees voor het lot zijner geliefde.

In zijnen mantel gewikkeld verliet hij in stilte zijne krijgsmakkers, om in den koelen nachtwind verfrisching voor zijn verhit hoofd te zoeken. Reeds den vorigen avond moest Erigone, wanneer immers de aanslag gelukt was, zich ter bestemder plaatse bevonden hebben, en echter had geen zijner talrijke boden iets van haar of haar geleide kunnen bespeuren.

De schuilplaats, welke Cleonymus haar had uitgekozen, bestond in eene herderswoning, die, wijl in dit jaargetijde het vee naar de grazige vlakten van Messenië gevoerd werd, verlaten was, en diep verscholen lag onder het digte lommer der plataanboomen, welke het worstelperk omringden, dat daarnaar de Platanus genoemd werd, en op eenen afstand van de stad gelegen was, verre genoeg, om niet door het strijdgewoel gestoord te worden. Van die zijde was dus geene stoornis te vreezen en Cleonymus kon niet anders denken, dan dat het plan verijdeld en Erigone in handen haars vaders teruggevoerd was. Zijne verhitte verbeelding schilderde hem allerlei schrikbeelden voor en het was in dezen alles behalve benijdenswaardigen toestand, dat het morgenlicht voor hem aanbrak.

De aanval van Cleonymus had het hoofdtooneel van den strijd naar die zijde der stad overgebragt, want Pyrrhus had door de ondervinding van den vorigen dag geleerd, dat de diepe gracht een belangrijk overwigt aan de belegerden verschafte, en dat de eenige hoop op verovering op de door Cleonymus aangetaste stelling berustte, maar ook de burgers hadden daar het edelst deel hunner magt vergaderd, en drongen de Galliërs en Macedoniërs immer terug.

Langzaam verminderden echter de rijen der Spartanen terwijl de gedunde gelederen des vijands telkens weder werden aangevuld, zoodat de zedelijke kracht der burgers door het vruchtelooze hunner heftigste inspanning begint te verslappen.

Daar stort zich de strijdbare Pyrrhus, vreeselijk als de oorlogsgod, aan het hoofd der Epiroten, die hij tot beslissing van den strijd gespaard had, in de verschansing; de zwaarden der dapperen brengen dood en verderf, waar zij zich vertoonen, en als het zand voor den storm verstuiven de Spartanen voor het zwaard van den vreeselijken koning.

De Macedoniërs vatten moed, en plotseling breekt men den drom van gebroken wagens, lijken en wapentuig door en in het volgende oogenblik zal men meester der stad zijn, maar daar rent op eens het paard van Pyrrhus, door eene pijl getroffen, als dol in de vijandelijke gelederen, en stort daar met den koning ter neder; de trouwe Epiroten zijn blind voor het gevaar en snellen toe om den beminden vorst te redden. Door wonderen van dapperheid ontrukken zij hem aan de handen der Spartanen, maar gedurende deze worsteling hebben de burgers de Macedoniërs teruggedreven, de verschansingen hernomen.... het gevecht staat weder gelijk.

Rijst echter de zon ten derden male over het slagveld, dan zal die gelijkheid ophouden!

De matgestreden burgers hebben zich naauwelijks aan de armen des slaaps onttogen om met wanhopenden blik te staren op de nog altijd over-

magtige vijandelijke gelederen, of met blijde verrukking ontwaren zij de nadering van eene aanzienlijke versterking, die Antigonus hun uit Corinthe, dat hij bemagtigd heeft, toezendt.

Ter naauwernood eene zoo onverwachte redding kunnende gelooven, snelt Acrotatus naar den wal, en verlustigt zich in den aanblik van den fellen strijd, welke er tusschen de aankomelingen en Pyrrhus benden plaats grijpt, toen een bode hem berigt brengt van de aantogt der angstig verbeide hulp, die Areus was gaan halen.

Met eene versterking van 2000 Cretenzers vaart hij den Aurotas op en heeft weldra de veege stad bereikt. Met vreugdetranen ontvangen de verlosten hunne bevrijders, en gunnen hun naauwelijks den tijd om aan land te stappen, daar zij, hunne vermoeijenis vergetende, vreugdedronken met hen naar buiten snellen om de belegeraars te bespringen. Dit maakt den toestand van Pyrrhus allerhagchelijkst; in zijn eigen legerkamp van de eene zijde bestookt door de ontzet brengende Grieken, en van de andere zijde aangevallen door de verbitterde Spartanen en nog onvermoeide Cretenzers, is hij na eenen korten strijd genoodzaakt terug te trekken, en zijne legerplaats met een groot deel der bagaadje aan den vijand over te laten. Vermoeid door den driedaagschen strijd laat hij zich onwillig door zijne makkers medeslepen, en den weg naar Argos inslaan.

Deze beweging vergroot den moed der aanvallers, waarvan het voetvolk terugblijft om de behaalde voordeelen te verzekeren, terwijl de ruiterij onder bevel van Areus opstijgt om de aftrekkende te vervolgen. Weldra bereiken de vervolgers de achterhoede, die gedeeltelijk nedergehouwen wordt, en ook 's konings wakkeren zoon Ptolomeus, die er het bevel over heeft sneuvelt. Sidderende van woede en smart verneemt Pyrrhus het ongeval en als de gewonde stier van la Mancha op den torreador stort hij zich met eenige dapperen in het midden der vijanden.

Wanhoop leent hem bovenmenschelijke krachten, en doet hem den dood braveren, dien hij overal verspreidt met eene woede, waarvan niets de uitbarsting kan beteugelen. Verbaasd deinzen de ruiters terug, en met eene schitterende wraak aan de schim zijns zoons heeft Pyrrhus het overblijfsel zijns legers gered.

Neerslagtig vervolgde het sterk gesmolten leger den terugtogt. Slechts 14,000 man waren het slagveld ontkomen, en trokken ontmoedigd verder, over het veld verspreid, onder eene slechte krijgstucht en soms hunnen wrevel koelende aan hetgeen tot dusverre door den krijg gespaard was. Pyrrhus reed met Cleonymus en de overblijfselen van den koninklijken wachtstoet langs den hoofdweg; somber voor zich starende, kwam geen weldadig troostwoord over hunne lippen: eigen leed had elk onvatbaar gemaakt voor medegevoel met den ander. Nog meer dan Pyrrhus had Cleonymus, wiens lot door dezen derden dag beslist was, onophoudelijk den dood gezocht; en meermalen zichzelven willen geven, wat het noodlot hem onthield. Gedachteloos staarde hij op de menschelijke overblijfselen, welke langs den grond verspreid lagen en meestal sporen toonden van heeten strijd.

Eensklaps wordt evenwel zijn blik vaster, en wendt hij zijn paard naar eene plaats, waar zeker bloedig gestreden is. Om een vijftal mannen, met wonden bedekt en ijsselijk verminkt, ligt een dam van lijken opgestapeld; het blijkt, dat zij alleen voor de overmagt bezweken zijn, maar hun leven tot tiendubbelen prijs verkocht hebben. Cleonymus herkent in hun gewaad de landskleeding der Etoliërs; hij stijgt van het paard, met moeite over de doode massa, en onderkent te midden van de overblijfselen van eenen vernielden draagstoel het gelaat van zijnen trouwen Glaucias!

Buiten zichzelven van angst en duister voorgevoel omvat hij den beminden vriend, vlijdt hem zachtkens neder, en poogt in den nog warmen boezem een vonkje levens terug te roepen. Na lange pogingen gelukt het hem den doodelijk gekwetste de oogen te doen opslaan, die naauwelijks Cleonymus herkent of eenen diepen zucht slaakt en het gebroken oog met onbeschrijfelijke meêwaardigheid op hem vestigt. Dit bewijs van gehechtheid verweekt het hart van Cleonymus, en hem met tranen besproeijende, doet hij eenige pogingen om de gapende wonden van Glaucias te verbinden.

Doch met bijna onhoorbare stem fluistert de laatste hem toe: » te laat.... ik sterf.... red Erigone... in Argos.... op de Macedoniërs gestuit.... voeren krijgslieden haar weg.... O, mijne ingewanden branden.... vuur in mijne aderen.... drinken.... ik sterf...."

Zwijgend had Pyrrhus dit tooneel aangestaard, en ontrukte Cleonymus, die zich op het dierbare lijk geworpen had, zacht aan zijne verdooving. » Kom, mijn vriend!" zegt hij: » laat ons te Argos herstellen, wat hier bedorven is, nog eens ten strijd, en dan verwinnen.... of sterven!" voegt hij er peinzend bij.

V.

Strijden, vlieden, keeren, sneuvlen; worstlen tusschen list en kracht;
Leven-, hoop- en eer-vernieling: was 't gewrocht van éénen nacht.

Was ist der Tod? Der letzte Feind der uns bedroht.
KRUMMACHER.

De afgebroken woorden, die Glaucias geuit had, behelsden ten volle waarheid; de ontvlugting van Erigone was mislukt, zij bevond zich in handen harer vervolgers, en zulks juist op het oogenblik, dat zij het loon meende te ontvangen voor zoo menige beproeving. Wel had men eene tegenovergestelde rigting ingeslagen met den weg, waarop Alcionnae achtergelaten was, doch Aristippus, wiens val of verheffing van het wedervinden zijner doch-

ter afhing, zond wijd en zijd zijne slaven uit om haar op te sporen.

Hij zelf woonde in persoon die nasporingen bij en onderzocht vooral de omstreken van Sparta allernaauwkeurigst, omdat hij wel gissen kon, dat het doel harer vlugt daarheen gelegen was. Rusteloos zwierf hij rond met de gewaarwording van eenen gierigaard, die eenen schat verloren heeft, en pijnigde zich het hoofd met gissingen, wie toch haar op dezen togt behulpzaam was geweest.

Welke haast Glaucias dus ook in het werk gesteld had, de moeijelijk te vervoeren draagstoel zou spoedig ingehaald zijn door de ligtgewapende slaven van Aristippus, toen de zorgvuldig bespiedende Glaucias hen ontdekte. Het eenige redmiddel; wat nu overbleef, was zich te verbergen in eene spelonk van de woudrijke streek, waar zij zich bevonden, en daar af te wachten of het gunstig lot hen van de vervolgers verlossen zou.

Langen tijd, wel drie dagen, hadden zij daar moeten doorbrengen onder nijpend gebrek aan voedsel en vreeselijk kwellenden dorst; de laatste druppels uit zijne waterflesch had de trouwe helper reeds opgeofferd, om de geliefde zijns meesters te laven, en het wanhopig besluit was reeds genomen, om op een onbewaakt oogenblik door de trawanten heen te slaan, toen zich de stoet verwijderde, en Erigone in staat gesteld werd, naar de afgesproken ontmoetingsplaats te ijlen. Het was echter juist de noodlottige morgen, die het leger van Pyrrhus tot den aftogt dwong.

Bij eene kronkeling van den weg stuitte men op de versterking, welke Antigonus onder zijnen zoon Alcionnae naar Sparta zond, die in alle stilte voorwaarts trok, om het leger van Pyrrhus geenen argwaan te geven. Alcionnae met zijnen staf in de voorhoede rijdende, herkende terstond de draagstoel met de mannen, die hem overrompeld hadden. Met vonkelend oog verlustigde hij zich in de verwarring van de overvallenen, en zijne stem beefde van eene valsche vreugde, toen hij den dragers beval hunnen last neder te zetten, en zijne knechten de bewaking opdroeg van het geleide, terwijl hij zelf afsteeg om het voertuig te openen en zijn ontsnapt slagtoffer in bezit te nemen. Dit was echter te veel voor Glaucias, die een oogenblik door den schrik overmand was, maar zich nu met zijne makkers om den draagstoel plaatste, die tot betere verdediging tegen eenen dikken boomstam leunde.

Woest drongen de soldaten van Alcionnae op de wakkere lieden aan, maar de eerste aanvallers tuimelden spoedig doodelijk getroffen daar neder; lang duurde het ongelijke gevecht en zoolang de arm der Etoliërs nog onvermoeid was, zwaaide de doodsengel zijne zeissen onder de Macedoniërs, waarvan een lijkenkring de vijf mannen omringde.

Tot dusverre waren de verdedigers nog ongewond, maar toen op het bevel van Alcionnae door eenen vloed van pijlen een eind gemaakt werd aan de verdelging der zijnen, werd hunne verdediging krachteloos Tot den laatsten man stand houdende, vielen zij, de een na den ander, doodelijk getroffen neder, eindelijk ook Glaucias, die nog in doodsangst den draagstoel omklemde, zoodat zijne handen met moeite losgewrongen werden. Zoo was den belager de toegang mogelijk geworden, en met honend gelach tilde hij de bewustelooze Erigone op zijn paard, om haar mede te voeren. Hij bedacht echter, dat het gewoel van den strijd hem ligt het wedergevonden kleinood zoude doen verliezen, en oordeelde het dus beter, haar onder een sterk geleide naar Argos terug te zenden. Schoon nu door de bemoeijing van Aristippus eene volkomene verzoening met de Macedoniërs had plaats gegrepen, daar de listige grijsaard zijne medeburgers het gevaar voorstelde, eenen zoo nabijzijnden vijand te vertoornen, had Alcionnae toch liever zijne prooi niet weder in handen van den vader geleverd, maar hij kon op dat tijdstip geen voegzamer plaats uitdenken, daar de meeste omliggende steden hem vreemd of zelfs vijandig waren, Corinthe te ver verwijderd was, en ook dan zijn vader, die te edel dacht, om zich van zulke middelen te bedienen, met zijne lage togten bekend zou worden, want Antigonus had daar zijn verblijf gekozen.

Door de vermoeijenis van den togt had Erigone weldra hare bewustheid herkregen en daarmede bedaardheid genoeg om de grootte harer ramp te voorzien. Zij putte daaruit de kracht om haar gemoed te verstalen en wat er ook mogt gebeuren, een trotsch stilzwijgen te bewaren.

Toen de krijgslieden den volgenden morgen met hunnen kostbaren last te Argos aankwamen, vonden zij die stad in de grootste beroering; slechts met de grootste moeite gelukte het hun na hunne boodschap blootgelegd en zich van hunne wapens ontdaan te hebben, de poorten binnen te komen en door de digte volksmassa het huis van Aristippus te bereiken. De geheele bevolking was op de been, en schaarde zich om de redenaars, die het vuur der tweedragt aanbliezen, en naar hun belang het medebragt, de partij van Aristias of van Aristippus voorstonden.

Juist nu, terwijl twee magtige vorsten met geduchte legers naderden, was het tijd geweest de handen ineen te slaan tot wering van het gemeenschappelijk gevaar; partijschap voeden is wroeten in eigen ingewanden en levert de verblinde burgerij in handen harer belagers.

Het twistvuur klom al hooger en hooger, ja dreigde tot dadelijkheden over te slaan, daar de beide mededingers reeds hunne trawanten gewapend hadden en hunne aanhangers zich nevens hen stelden, toen Aristias het spreekgestoelte besteeg en na met groote moeite de noodige stilte verkregen te hebben; de menigte op eene behendige wijze aldus aansprak:

»Mannen van Argos! hoort naar de woorden van eenen man, die in het behartigen van uwe belangen grijs is geworden.

Ziet hoe de Macedoniërs en Epirioten onze poorten naderen, om met onze geschillen hun voordeel te doen, hoe wij blootstaan aan eenen aanval van buiten en het verliezen onzer dierbare onafhankelijkheid.

»Ik weet het, hoe een door zijne bekwaamheid en vermogen geducht mededinger mij mijne regten zoekt te betwisten, uwe liefde en achting te ontrooven, doch verneemt, edele burgers! hoe het welzijn mijner vaderstad boven eigen aanzien mij dierbaar is. Ik doe afstand van mijne eischen op eenig staatsambt, totdat het gevaar zal geweken zijn en de vreemdelingen onze muren verlaten hebben; daarna moge uwe eigene stem beslissen, wie waardig is de belangen onzer geboortestad waar te nemen.

»Laat ons nu, mijne dierbare vrienden, rustig naar onze woningen keeren, en morgen maatregelen nemen, om Pyrrhus en Antigonus te wederstaan!"

Deze korte rede bereikte volkomen het oogmerk, dat Aristias zich daarmede voorstelde. Van alle zijden klonk het: »Welgesproken, Aristias! het geschiede, zoo als gij gezegd hebt!" en welgemoed gingen de burgers uiteen. De aanhangers van den redenaar waren in hunne verkleefdheid versterkt, en menig vroeger vriend van Aristippus erkende in zijn hart, dat Aristias edelmoedigheid de zege boven de eerzucht des anderen behaalde.

Vooral Aristippus gevoelde duidelijk, welk een beslissend overwigt zijne tegenpartij op hem behaald had, en moest met spijt erkennen, dat deze hem voor geweest was. Ook vertrouwde hij diens edelmoedigheid slechts ten halve en nam voor Aristias op het naauwkeurigst in het oog te houden, en zich bij tijds in gemeenschap met Antigonus te stellen, om dien met het minst gevaar te waarschuwen.

Aristias had echter zijne plannen te wel berekend, om ook op dezen argwaan van Aristippus niet bedacht te zijn. De bode, die Pyrrhus moest verwittigen van den toestand der stad, was reeds lang buiten de poort en wachtte slechts op den pijl, die door een der poortwachters als zonder opzet afgeschoten, hem het berigt brengen zou, dat de vorst zich in den aanstaanden nacht voor de poort moest vertoonen; deze wachters, vertrouwde aanhangers van Aristias, hadden zich in schijn als zijne heftigste tegenstanders gedragen, en de sluwe aristocraat zelve begaf zich openlijk naar een offerfeest, waar de aanzienlijksten der stad zich zouden vertoonen, en elk zich overtuigen van de welgemeendheid zijner woorden.

Thans eerst was de gelegenheid voor Aristippus gekomen, om zijne dochter te bezoeken, wier op ligting hem reeds in den nacht door eenen vooruitsnellenden bode, en wier aankomst hem heden morgen op nieuw berigt was. De voorvallen van den dag hadden hem vergramd, en opgewonden begaf hij zich naar huis, om daar zijne kwade luim bot te vieren. De ontmoeting tusschen vader en dochter was een leerzaam tooneel voor den menschenkenner. Een vloed van verwijtingen kwam aanvankelijk over zijne lippen, maar stuitte af op haar waardig stilzwijgen, zoodat zonder een enkel woord de aanvaller zijne nederlaag gevoelde en zichzelven in het ongelijk moest stellen.

Om dit gevoel te verbergen beval hij haar heure kamer te betrekken, en wendde zich toen tot Ismenia, die te voet den ganschen terugtogt naar Argos gevolgd was, en van vermoeidheid aan de voeten harer meesteres was nedergezegen. Aristippus evenwel sloeg op deze zich verloochenende trouw geen acht: hij wilde bevel geven, om haar naar den kerker te voeren, en bedreigde haar met de straf der weggeloopen slaven, maar hij deed slechts ijdele moeite, want de bezwijmde hoorde hem niet en de houding van Erigone, die de getrouwe in de armen nam, en met gebiedenden blik naar haar verblijf voerde, belette hem zijne bedreiging te volbrengen.

Zoo vernederd en van alle zijden teleurgesteld ijlde hij wrokkend en morrend naar buiten, om in het nachtelijk duister zich van de veiligheid der stad te overtuigen en zijne eigene plannen te bevorderen. Zoo naderde hij dan de poort, welke naar Sparta leidde, toen hij in de duisternis met ijzersterke vuist aangegrepen, gekneveld en naar het wachthuis gesleept werd, terwijl men hem het schreeuwen belette door een stevigen doek om zijnen mond te snoeren.

Met schrik ontdekte hij, dat de poort geopend was, en digte kolonnen krijgslieden in alle stilte binnendrongen. Buiten had men fakkels ontstoken, die bij het binnentreden der poort wel uitgebluscht werden, maar den gevangene toch tijd genoeg gaven om te ontdekken, hoe men de pooten van de paarden met stroo en lompen omwoeld had, om het gedruisch der hoeven te smoren, en hoe een onafzienbare magt de stad naderde, en reeds van een aanzienlijk deel bezit genomen had. Achteloos werd Aristippus in het poortgebouw nedergeworpen bij eenige lotgenooten, die daar reeds op gelijke wijze gekneveld nederlagen, dewijl men om geen gerucht te maken alle voorbijgangers op deze wijze het maken van alarm belette.

Een geruimen tijd, die Aristippus wel eene eeuw toescheen, duurde dit binnentrekken voort en reeds was het aantal der gevangenen met menig naar huis keerend en geen kwaad vermoedend burger vermeerderd, toen een wanordelijk dooreendringen der binnen zijnden, een onderdrukt onrustig gemompel in de poort en een plotseling stilstaan der aanrukkende troepen de oplettendheid der gevangenen wekten. Bij het toenemen der wanorde ijlden de bewakers, bevreesd voor eenig ongemak, naar buiten, en lieten de geknevelden alzoo aan hun lot over, die daarvan gebruik maakten, om zich van hunne onvoldoende banden te bevrijden, en door de duisternis en verwarring begunstigd, wisten te ontkomen.

Onder het maken van een vreeselijk alarm naar huis te snellen, zijne slaven te wapenen, de bijeenstroomende menigte met het gevaar bekend te maken, en elk te raden, zich met fakkels en wapenen te voorzien, kostte minder tijd, dan noodig is om een en ander te verhalen, zoodat spoedig eene tamelijk goed uitgeruste troep naar het bedreigde punt snelde, terwijl terzelfder tijd een bode aan

Aristippus het berigt bragt, dat men aan den Corinthischen weg de legervuren van Antigonus ontdekte. »Dit is de bijstand der goden!" riep Aristippus uit en zond bode op bode, om de Macedoniërs tot bijstand te noodigen.

Antigonus had zijne maatregelen goed genomen en alles in gereedheid gebragt, om de stad bij te springen. Hij was van al de bewegingen zijns vijands onderrigt en had hem steeds in het oog gehouden. Zelfs had hij reeds berigt naar Argos gezonden, om de burgers te waarschuwen op hunne hoede te zijn, maar zelf eene gelegenheid zoekende, om daar binnen te geraken, en ook niet kunnende denken, dat Pyrrhus nog denzelfden nacht zijn afgemat, ontmoedigd en verzwakt leger binnen de stad zou voeren, had hij het beter geoordeeld, het beslissende oogenblik af te wachten.

Wat Antigonus niet had kunnen gelooven, was werkelijk gebeurd. Inderdaad had Pyrrhus het vermetele waagstuk ondernomen, om met zijne uitgeputte soldaten de magtige stad te overrompelen. Gebrek aan een vast punt, waaruit hij zijne verdere ondernemingen kon besturen, de gunstige gelegenheid, welke de verstandhouding met Aristias hem scheen aan te bieden, maar vooral het aandringen van Cleonymus had hem tot dit besluit gedrongen.

De dappere veldheer had echter meer zijn moed en strijdlust, dan de voorzigtigheid geraadpleegd; want behalve dat het den geheelen aanslag aan dat zekere en bepaalde ontbrak, welke alleen langdurig en rijp overleg daaraan schenken kunnen en die toch alleen een goeden uitslag waarborgen, had Pyrrhus, niettegenstaande den dringendsten tegenstand van Cleonymus, besloten, zijne olifanten mede binnen de stad te brengen.

Het is geen ongewoon verschijnsel in 's menschen karakter, dat men zich met zekere voorliefde aan een of ander hulpmiddel hecht, niettegenstaande men er zich meermalen slecht bij bevonden heeft. Zoo ook met Pyrrhus. Stijf hechtte hij zich aan het gebruik dezer dieren, die, ja soms de overwinning bewerkt hadden, maar reeds zoo dikwerf zijn ongeluk geweest waren. Welken klem van redenen Cleonymus dan aanvoerde, Pyrrhus bleef bij zijn besluit. Gevaarlijke zamenscholingen konden daardoor gemakkelijk uiteen worden gejaagd, meende hij, en daarenboven was het beter mogelijk, deze dieren een verblijf in de stad, dan daar buiten te verschaffen, terwijl men dan ook gebruik kon maken van de manschappen, die aan dezen trein verbonden waren.

Zoo waren dan reeds de Galliërs binnengedrongen en een goed eind weegs naar de markt voortgerukt; de beide aanvoerders wenschten elkander reeds geluk met den volbragten aanslag, toen men op een beletsel stuitte, dat noch Pyrrhus noch Cleonymus voorzien hadden — de doorgang der poort was niet toereikende voor de verbazende hoogte en omvang der olifanten. Het kostte reeds eene groote moeite, om de bevreesde dieren te bewegen, den ingang binnen te treden, en toen nu een der reusachtigste in den doorgang bleef steken, zoodat hij noch voor- noch achterwaarts kon, wekte zijn angstig gebrul zulk eenen schrik onder de anderen, dat de aanrukkenden zich bevreesd omwendden en onder hunne kolossale pooten menig krijgsknecht verpletterden, terwijl de binnen zijnde met een afgrijselijk gehuil door de straten begonnen te rennen, zoodat men, tot het voorkomen van grooter schade, genoodzaakt was, de logge gevaarten met werpspietsen af te maken. Schoon men dan na lange pogingen dit beletsel te bovenkwam, en den doortogt weder vrijmaakte, was daardoor een kostbaar tijdverlies en eèn ondempbaar alarm ontstaan, zoodat, toen de trein den intogt voortzette, de voorhoede weldra op de gewapende krijgers stuitte en zich met kracht van wapenen eenen weg moest banen.

Dewijl tot dusverre de togt geregeld ging, en de aanvoerders zich nog door het volk konden doen verstaan, bereikten de Galliërs gelukkig de markt, schoon dan ook met verlies van eenig volk. Ook de Epiriërs met Pyrrhus en de Etoliërs met Cleonymus naderden, om hen te ondersteunen, toen de schitterende krijgsmuzijk der Macedoniërs door het nachtelijk duister drong, en de reeds door de straten verspreide Galliërs in de flank gegrepen en aangetast werden — het waren de keurbenden van Antigonus, die onder Alcionnae binnenrukten en gevolgd werden door 1000 Spartanen en even zoovele Cretensers, onder aanvoering van Arcus.

Te vergeefs tracht Pyrrhus eenheid in den aanval zijner soldaten te brengen; zijne stem wordt door het wapengekletter verdoofd. Het werd een afgrijselijken nacht, waarin men van beide zijden met gelijke woede streed. Macedoniërs, Argiërs, Lacedemoniërs en Cretensers; Epiriërs, Galliërs en Etoliërs verkeerden allen in de ondenkbaarste verwarring. De zoo ras gebluschte als ontstoken fakkels waren niet in staat, het dikke duister te verhelderen. Vriend en vijand zijn ondereengemengd en slaan slechts regts en links van zich af, om het eigen leven te beveiligen, onverschillig of men makker of tegenpartij treft.

Een bloedige strijd is immer verschrikkelijk, ook in onze dagen, nu kanongebulder en kruiddamp alle geluid verdooft en de afgrijselijkste tooneelen verduistert, ja die strijders nagenoeg van al hunne zintuigen berooft, maar toen, wij kunnen het ons verbeelden, hoe afschuwelijk toen de oorlog moet geweest zijn, als men man tegen man, onder geen ander gedruisch dan van het wapengekletter en gekerm der gewonden, elkander doodde, en dit had nu plaats in Argos. Het was een gedurig worstelen, wat den boventoon zou behouden: het wapengedruisch en krijgsgeschreeuw, of het pijnlijk gegil en moordgeschrei der vallenden; eene ontzettende worsteling om elkander te vernielen, zonder hoop van het eigen leven te behouden, een onophoudelijke moord, zonder zelfs zijne slagtoffers te bespeuren.

Hier zwaaide een krachtvol man met onvermoei-

den arm het zwaard, waarmede hij tientallen nedervelde, en stortte zelf neder, getroffen door den dolksteek van een zwakken jongeling; daar had zich eene kleine bende vereenigd, om, digt tegen een muur gedrongen, zich een veiligen cirkel te vormen, toen zij onder een van het dak geworpen meubelstuk verpletterd werden; ginds werpt zich een Epirische ruiter tusschen twee strijdenden en treft den een doodelijk, wanneer hij aan den Gallischen vloek en den Macedonischen zegekreet bemerkt, dat hij een vriend heeft geveld, om een vijand te behouden. Het was een afgrijselijk mengsel van vertrapten, gewonden en dooden, van gebrokene wapenen en lillende ledematen, en dit alles bedekt met stof en bloed.

Wanneer wij lazen van de bloedige kampspelen bij de Romeinen, waarbij de veroordeelden met een helm over het gelaat blindelings naar elkander moesten houwen, tot een van beiden nederviel, konden wij nimmer dan met afschuw denken aan hetgeen er in het hart omging van deze ongelukkigen, en toch, dat moeten de verbitterde strijders gevoeld hebben, met dit onderscheid, dat dáár nog hoop was op redding, maar hier niets dan het vooruitzigt, om zoolang te treffen, totdat men zelf getroffen werd.

Het licht, dat eindelijk doorbrak, was echter nog afschuwelijker dan het akelig duister, dat tot nu toe geheerscht had; want het was de vlam van een der schoonste gebouwen, dat door eene bende Galliërs in brand gestoken was, en waarvan het vuur zich weldra aan eene gansche wijk der ligte huizen mededeelde.

Jammerende wierpen zich de wanhopende burgers met vrouwen en kinderen uit de brandende schuilplaatsen, waar zij zich voor het woeden des staals geborgen hadden, en verbijsterd wrongen de ongelukkigen de handen, toen zij hunne laatste bezitting zagen vernielen.

Intusschen had de gloed van den brand gelegenheid gegeven, om elkander te herkennen en zich te vereenigen, zoodat de strijd meer geregeld werd. Zoo had zich dan ook een deel der Etoliërs om hunnen aanvoerder Cleonymus verzameld, en poogden zich naar de markt ruimbaan te maken. Hunne vereenigde krachten deden hen weldra het marktplein bereiken, dat reeds grootendeels door de troepen van Antigonus bezet was, en de dag begon langzamerhand aan te breken, om den bloedigen chaos meer en meer te ontwarren, toen de zoon van Glaucias, die de zijde van Cleonymus niet verlaten had, zijnen aanvoerder opmerkzaam maakte op twee vrouwelijke gedaanten, die zich op den omgang van een brandend gebouw vertoonden, en angstig de handen ten hemel hieven, alsof zij om hulp smeekten. Rillend van schrik herkende Cleonymus het huis van Aristippus, en een onfeilbaar gevoel deed hem onder de in nood zijnde vrouwen zijne geliefde vermoeden. »Ik kom, Erigone! ik kom!" klonk het, en zich woedend in de digte gelederen der Macedoniërs werpende, riep hij zijne verbaasde ruiters toe: »Wie met mij is, volge mij na!" Met bovenmenschelijke krachten sloegen de Etoliërs door de lieden van Antigonus, die als een stroom voor den storm terugweken.

Terwijl zijne trouwe lieden den doorgang beschermden, snelde Cleonymus, in nameloozen angst, de welbekende woning binnen, en bereikte, onkenbaar door den rook, de bevende vrouwen; met forschen arm droeg hij haar naar eene meer veilige plaats, en riep om koorden, ten einde haar te laten afdalen. Eerst toen hij beide in veiligheid zag, dacht hij om eigen behoud, bevestigde de koord aan de reeds half verbrande balken, en bereikte half verzengd den bodem nog even, voordat balken en muren in puin nederstortten en hem bijna onder de vallende brokken verpletterden.

In zalige verrukking omknelde hij, te midden van het strijdgewoel, zijne geredde bruid, en had bijna tijd en plaats vergeten, toen zijne dappere ruiters verschrikt terugdeinsden en de zoon van Glaucias hem opmerkzaam maakte op het nijpend gevaar. Het is noodig, dat wij de gelieven een oogenblik verlaten, om dit te beschrijven.

Met het aanbrekende daglicht had Pyrrhus het onhoudbare zijner stelling ingezien, en dus tot den terugtogt besloten, daar de steeds aangroeijende magt der Macedoniërs de voornaamste punten reeds bezet had, en zijn eigen volk alleronguntigst verspreid was. Hij beval dus, dat men, om den aftogt te vergemakkelijken, een deel van den stadsmuur zou nederwerpen, om eenen beteren doortogt te banen.

In de verwarring was dit bevel verkeerd overgebragt, en Helenus, de zoon van Pyrrhus, die het bevel over de achterhoede had, en zich nog buiten bevond, wilde zich haasten, om zijnen in nood zijnden vader te hulp te komen, waarom hij order gaf, met allen spoed binnen te rukken. De binnendringende achterhoede en de aftrekkende voorhoede bragten dus een allerhevigst gedrang te weeg, waarbij gansche scharen onder den voet geraakten, die alzoo den ingang verstopten en waarvan de Macedoniërs gebruik maakten, om de Galliërs en Etoliërs nog meer te benaauwen. Van alle zijden waren dus de benden van Pyrrhus beklemd en daarenboven van de daken begroet met werptuig, dat vrouwen en kinderen in beweging bragten.

Te vergeefs zocht de veldheer zijne stem te verheffen en de opdringenden tot staan te brengen; hij was onmagtig om het oorverdoovend geraas te overschreeuwen. Wanhopende en zich ten doel ziende aan de pijlen en spietsen der vijanden, wierp hij zijn prachtigen helm, met eenen hoogen vederbos versierd, die hem boven allen onderscheidde, verre van zich en stortte zich bloothoofds in het gedrang. Hier brengt hem een jonge Argiër met eene werpspiets eene ligte wonde toe, maar als een getergde leeuw springt de koene vorst op zijn belager toe en wil hem met zijn zwaard nederhouwen, toen de moeder van den jongeling, die zich op het dak bevond, het gevaar van haren

zoon bemerkt, en in moederlijken angst eene dakpan met zulk eene juistheid naar den koning werpt, dat deze, op het bloote hoofd getroffen, bewusteloos nederzijgt.

Een Macedoniër, Zopyrus genaamd, herkent den koning, snelt op hem aan, en houwt hem met één slag het hoofd af, dat hij vervolgens in zegepraal op zijn zwaard naar Alcionnae bragt. Een bulderend zegegeschrei gaat op dit gezigt bij de Macedoniërs op, terwijl de ontzette soldaten van Pyrrhus verslagen de wapens wegwerpen en op de knieën om genade smeeken.

Alcionnae heeft middelerwijl zijn medeminnaar ontdekt, die zijne geliefde voor zich op het paard geplaatst heeft, en omringd van zijne getrouwen, de stad zoekt te ontruimen, toen hij het sein tot den aftogt vernomen had.

Met het hoofd van den grooten Pyrrhus in de hand, rent hij naar de vlugtenden, toont Cleonymus het treurig lot van zijn beschermer en maakt van diens verbazing gebruik, om hem zijne bruid te ontscheuren. Met honend gelach geeft hij bevel, den gevangen vorst en zijne weinig overgeblevene ruiters, die zich als ongetemde dieren verdedigen, maar voor de overmagt bezwijken, te knevelen, en roept Erigone in zijn overmoed juichend toe: »Nu onverdeeld en immer de mijne!" — »In der eeuwigheid niet!" spreekt de edele maagd met nadruk, en terwijl zij uitroept: »Vaarwel, mijn Cleonymus! volg mij spoedig!" drukt zij zich een dolk in den boezem en zijgt doodelijk getroffen neder.

»Ik kom, mijne bruid!" klinkt in razernij de stem van Cleonymus, die met onhoudbare kracht zijn zwaard aan de handen zijner bewakers ontscheurt, en zich voor de oogen van den ontzetten Alcionnae daarmede het hart doorboort.

Zoo eindigde de *noche trista* uit de Grieksche geschiedenis. Menschelijk handelde Antigonus met de verwonnenen; zelfs verschafte hij aan Helenus, 's konings gevangen zoon, de middelen, om ongestoord met de zijnen Epyrus weder te bereiken. Onder deze aftrekkenden bevond zich ook de zoon van Glaucias, die Ismenia in veiligheid medevoerde en aan haar vaderland wedergaf.

Streng berispte hij zijn zoon over diens handelwijze met het lijk van den gedooden koning, en zorgde voor eene luisterrijke uitvaart van den zoo treurig omgekomen Pyrrhus.

Met verachting werd Aristippus bejegend, die zijn aanzoek, om aan het hoofd van Argos bestuur geplaatst te worden, durfde te berde brengen, zoodat de eerzuchtige grijsaard in schande en wroeging over het nutteloos opofferen van het geluk zijner dochter, zijne dagen sleet.

Te Sparta had in Chelonida en Areus het onregt gezegepraald. Schrikkelijk werd echter in hun geslacht de misdaad vergolden, door de ouders gepleegd. Vreeselijke twisten vernielden de beste krachten van den staat; menig lid uit het geslacht van Areus moest die twisten met den dood bekoopen; tirannen maakten zich van het bewind meester, totdat eindelijk de gansche staat in den afgrond der Romeinsche magt verslonden werd.

Zoo werd ook daar de spreuk bevestigd, dat: geregtigheid een volk verhoogt, maar de zonde eene schandvlek der natiën is.

NASCHRIFT.

Het zal waarschijnlijk voor sommige lezers niet ongepast zijn, te doen opmerken, dat de hier boven verhaalde feiten allen een zuiver historischen grondslag hebben, gelijk dan ook nagenoeg alle daarin voorkomende personen werkelijk gehandeld hebben, zoo als voorgesteld is. Deze opmerking is te meer noodig, door de tegenwoordig in gebruik zijnde, onzes inziens te ver gedrevene, vrijheden in den historischen roman, waarin anachronismen, gewrongene voorstellingen, ja, geheel tegenstrijdige opgaven medewerken, om de geschiedenis geweld aan te doen of te omsluijeren.

Moge verder het behandelde onderwerp ten bewijs strekken, hoe leerzaam ook in dit tijdperk de geschiedenis van Griekenland in een engeren zin is, een tijdperk, dat door de dadelijk voorafgaande verbazende wereldomwenteling, onder Alexander den Groote, verduisterd wordt, en daarom waarschijnlijk met minder zorg dan andere perioden wordt behandeld.

Eindelijk is bij het verhaal van Pyrrhus uiteinde alle lofspraak op den grooten man bespaard, om hier zijne karakterschets door Cicero in te voegen, wiens oordeel dus voor het onze moge gelden.

»Pyrrhus en Hannibal," zegt de redenaar, »kwamen beide gewapenderhand voor de poorten van Rome, om aan deze stad het gebied over Italië te betwisten. Nog spreekt men met lof van de regtschapenheid des eersten. Rome bewondert hem.

»Pyrrhus was niet vrij van gebreken; gloeijende van eerzucht, toonde hij dikwerf groote onstandvastigheid, maar het was niet om schatten te verzamelen of een rijken buit te behalen, dat hij de volken zocht te onderwerpen. Alexander was het eenig model, dat hij zich voorstelde, en in al zijne daden zocht hij de schitterende hoedanigheden van dien vorst te toonen, ten minste ze te naderen. Zijne opmerkelijke onstandvastigheid berokkende hem het grootste nadeel; zijne levensgeschiedenis geeft ons daarvan treffende bewijzen. Naauwelijks had hij zijne krachten met den vijand gemeten, of hij verliet hem, om anderen aan te tasten, en een veldtogt was nog niet geëindigd, wanneer hij zich haastte een nieuwen te onderneme; onderwierp hij eene landstreek, dan trok hij daaruit weldra zijne troepen terug, hoeveel hem de verovering ook gekost had. Ziedaar, waarom Antigonus hem bij een gelukkig en bekwaam speler vergeleek, die onbedachtzaam alles verkwist, wat hij heeft weten te winnen."

Februarij 1848. CHAMAVE.

HET GEROOFDE KIND.

EENE SCHETS UIT VAN DIEMENSLAND.

I.

Ik was reeds sedert een geruimen tijd in Van Diemensland als landbouwer gevestigd, en had er, zoo al geene rijkdommen, echter een onafhankelijk en ruim bestaan voor mij en de mijnen verworven. Het volgende avontuur verdient onder de vele zonderlinge gebeurtenissen van mijn leven misschien, dat ik het mededeel.

Ik had in Nieuw-Norfolk eenige zaken verrigt en den nacht doorgebragt. Den volgenden morgen vertrok ik van daar, om huiswaarts te keeren. Gemakkelijk kon ik voor den avond te huis zijn, want mijn paard was een ongewoon sterk en vlug dier. Voor *bushrangers* (in de bosschen ontvlugte misdadigers) behoefde ik niet te vreezen, want met uitzondering van twee, waren allen sedert kort opgevangen, en zoo gewapend en bereden als ik was, vreesde ik ook volstrekt niet voor eene ontmoeting met de inboorlingen.

Tot op eenen afstand van acht Eng. mijlen van mijn huis wedervoer mij niets bijzonders, maar toen bespeurde ik een troep schapen, die mijn merk droegen. Door die onwillekeurige aandrift voortgedreven, die een landbouwer zijn verloren gegaan vee doet volgen, al was het maar een enkel stuk, volgde ik de dieren, die mij een ver eind over de bergen medevoerden. Er waren ongeveer twintig, maar zij liepen als herten (want in Van Diemensland en in het bosch worden de schapen zeer spoedig wild), en geheel alleen en zonder hond had ik weinig kans, ze in eene rigting naar mijn huis te drijven.

Deze jagt had mij intusschen digt bij een der steile heuvels aan den rand der Clyde gebragt, en daar mijn paard vrij vermoeid was geworden, nam ik het bij den teugel, en bragt het naar den waterkant, ten einde het wat te laten uitblazen, daar bond ik het op een grazig plekje de voorpooten bijeen en klom toen den heuvel weder op, om eens rond te zien, want het scheen mij toe, dat het eene fraaije weide voor 4 of 500 schapen, misschien voor meer, was, van welke nog niemand bezit had genomen.

Ik was juist aan den rand eener rots genaderd, die honderd voet over het water uitstak, toen ik uit het nabijgelegen hout een man zag komen, met een geweer in zijne hand. Ik, die op dat oogenblik aan geen bushranger dacht, hield hem voor een gewoon veehoeder, die reeds voor mij de weide gevonden en in beslag genomen had.

In het eerste oogenblik was mij dit vrij onaangenaam, want in mijne gedachten had ik reeds bij de rivier eene hut geplaatst, en berekende nu juist hoeveel schapen deze plek wel voeden kon. De veehoeder kwam inmiddels steeds nader, en mijn geweer had ik gemakshalve en omdat ik aan geen gevaar dacht, naast mij in het gras gelegd.

Toen ik echter nogmaals een blik op den naderenden persoon sloeg, wekte de wijze, waarop hij zijn geweer droeg, mijne achterdocht. Ik zag thans scherper toe, en herkende tot mijn grooten schrik de gelaatstrekken van den aanvoerder der eerst kortelings gevangen genomene bende ontvlugte misdadigers, die ik bij een, voor eenigen tijd gehouden, gevecht met eene afdeeling soldaten, waarbij ik toevallig aanwezig was geweest, diep in mijn geest geprent had. Naauwelijks had ik nog tijd, mijn geweer te grijpen en op de been te springen, toen hij, geene vijftig schreden van mij af, zijn geweer aanlegde en mij gelastte, het mijne neder te leggen. Dit had ik echter reeds aangelegd, de haan overgehaald, en mijn vinger was aan den trekker, gereed dien over te halen.

Eene minuut lang bleven wij beide in deze houding, tot mijn arm mij van het lange mikken pijn deed en ik mijn geweer liet zakken, maar nog altijd met den tromp naar den ander gerigt en met mijn vinger aan den trekker. Ik zag, dat hij een oogenblik aarzelde, maar toen liet hij zijn geweer ook zakken.

Ik wist thans inderdaad niet, hoe ik mij bij deze zonderlinge ontmoeting gedragen zou; het eerst vuren wilde ik niet, hij kon makkers in de nabijheid hebben; en waarschijnlijk vreesde hij ook, zijn geweer af te schieten, daar hij, zoo hij miste, geheel in mijne magt was.

Terwijl ik hem echter zoo opmerkzaam, en het ergste duchtende, gadesloeg, scheen het mij toe, alsof zijn uiterlijk meer smart en neerslagtigheid dan booze hartstogten uitdrukte. Zijn stoppelige, graauwe baard en zijne gescheurde kleederen gaven hem zeker een woest voorkomen, maar in zijn blik scheen mij iets te zeggen, dat hij geen gevecht zocht, als hij het vermijden kon. Ik wierp daarom het geweer over den schouder, en wenkte hem toe, hetzelfde te doen.

»Wie zijt gij, en wat wilt gij?" vroeg ik.

»Wie zijt gij?"

»Iemand die u geen kwaad wil doen, al waart gij zelfs wat ik bijna vrees."

»En dat is?"

»Het schijnt alsof gij het bosch tot uwe woning verkozen hebt — maar — laat mij met vrede, en gij hebt van mij niets te vreezen."

Bij deze woorden naderde hij mij tot op twaalf schreden, en zeide:

»Ik zie thans, dat gij niet tot de soldaten behoort — ik kan u vertrouwen."

»Kom niet nader," zeide ik. »Het zijn gevaarlijke tijden, en gij kunt mij niet euvel duiden, dat, ofschoon gij meent mij te kunnen vertrouwen, ik echter van u niet hetzelfde kan zeggen."

»Dat is waar," zeide hij, en zag mij eenige minuten lang strak aan. Daarop vroeg hij:

»Gij zijt een der oude volkplanters?"

»Ja — mijne hoeve ligt aan den oever der rivier, eene mijl of twaalf hooger op — ik heet

William Thornley — nu weet gij alles wat gij noodig hebt. — Wie zijt gij?"

Ik herkende hem wel, maar achtte het niet geraden, dit te doen blijken.

»Wie ik ben?" zeide de vlugteling. »Ach, dat is niet zoo gemakkelijk te zeggen — maar ik wil u ten minste bewijzen, dat ik vertrouwen schenken durf, al verdien ik het ook niet — geef mij uw woord, dat gij u van geen oneerlijk middel tegen mij bedienen zult — niet, omdat ik vreesde...."

»Ik geef u mijn woord — ik zal niets vijandelijks tegen u ondernemen — wat wilt gij?"

Hij antwoordde niet, maar legde zijn geweer in het gras, ging toen om mij heen en eenige schreden van mij af zitten, maar zoo, dat ik tusschen hem en zijn geweer zat.

»Is dat genoeg, mijnheer Thornley? Gij ziet, ik ben ongewapend, maar verlang dat niet van u — ik mag niet eischen, dat gij in mij vertrouwen stelt — maar om de waarheid te zeggen, ik wilde wel een paar woorden met u spreken. Er ligt mij iets op het hart, dat mij de borst bijkans zamensnoert en dat ik tot hiertoe geen levend wezen heb durven toevertrouwen. — Ik ken uw karakter; ik weet, dat gij de arbeiders der regering nimmer hard behandeld hebt, zoo als velen doen. Maar hoe het ook zij, ik moet tot iemand spreken; wilt gij mij aanhooren?"

Ik zag vreemd op bij dit onverwacht verzoek op zulk een tijd en op zulk eene plaats. Geen geluid, geen levend wezen buiten ons stoorde de eenzaamheid en stilte, die ons omgaven; aan mijne voeten stroomde in een gapenden afgrond de Clyde, verder strekten zich lange reeksen van heuvelen uit, in het verschiet blaauwden de met sneeuw bedekte toppen van het gebergte; wij waren in deze wildernis geheel alleen, en ik beschouwde den bushranger eenige seconden niet zonder achterdocht, want ik had van die klasse van menschen zooveel verraderijen hooren verhalen, dat ik in zulk eene openhartigheid naauwelijks iets anders dan eene geheime list kon zien, om mij naderhand te beter en gemakkelijker te verrassen. Bovendien herkende ik gelijk ik zeide, in den man den woesten aanvoerder van eene bende vlugtelingen, die voor eenigen tijd, na een hardnekkig gevecht, door de soldaten gevangen was gemaakt, en waarbij het hem alleen gelukt was te ontkomen.

Hij scheen het mistrouwen te bemerken, dat bij mij opkwam, maar wees op zijn geweer, dat in mijn bereik lag, en zeide:

»Wat kan ik meer doen, om u te overtuigen, dat ik niet de minste kwade bedoeling heb? Zoo gij mij slechts hooren wilt, dan zult gij overtuigd zijn, dat dit al mijne wenschen en hoop zou vernietigen."

»En wat is het dan? Spreek ronduit. — Zijt gij een der ontvlugte misdadigers, die onlangs zooveel onheil gesticht hebben?"

»Ik ben er een van; nog meer, ik was hun aanvoerder. Ik beraamde het plan tot de vlugt uit Macquarie-harbour (1), ik hield hen bijeen en leerde hen hunne sterkte kennen. Doch daarover wilde ik niet spreken; het strekke u slechts ten bewijze, dat ik geene valsche bedoeling heb — want ik heb een verzoek, een belangrijk verzoek aan u, en zoo ik de vervulling daarvan onder geene andere voorwaarde verkrijgen kan, dan — neem mij dan mede naar de stad, als uw gevangene, en laat dan de overlevering en de dood van den aanvoerder der bushrangers — want eens moet het toch zoo ver komen — de prijs zijn van dat verzoek, wat ik u niet genoeg kan smeeken, mij toe te staan."

»Spreek ronduit, man!" zeide ik. »Gij hebt veel kwaads gedaan, maar daarover spreken wij thans niet. Wat zal ik doen? Kan ik het als eerlijk man volbrengen, dan beloof ik u reeds vooruit, het te doen."

»Gij zult uw woord houden. — Luister:

»Gij weet waarschijnlijk niet, dat ik al tien jaren in de kolonie ben — ik was voor mijn leven gedeporteerd. Die straf is echter te zwaar. Het is beter iemand op te hangen, dan hem zoo te straffen — de hoop, een einde aan zijne ellende te zien, moest men ieder laten, dan kon men nog altijd naar den afloop verlangen, dan had men nog iets behouden. Maar weg daarmede — ik zeg het maar, omdat ik geloof, dat juist het gevoel van wanhoop mij het eerst tot verkeerdheden aanzette en mij naderhand steeds verder en verder dreef.

»Dadelijk na mijne aankomst alhier, werd ik aan eenen zeer goeden heer overgegeven; destijds waren er nog niet vele volkplanters, en wij wisten ook niet zooveel van het land, als tegenwoordig; daar ik echter in vele dingen bekwaamheid aan den dag legde, en veel kende, waarmede geld te verdienen was, genoot ik spoedig mijne vrijheid onder de oude voorwaarde, van namelijk wekelijks eene zekere som gelds aan mijn heer op te brengen. Dit geschiedde destijds veel, zelfs met de voornaamste lieden des lands. Echter bleef mij het bewustzijn, dat ik een gevangene was, en op een gril van mijn heer weder tot openbaren arbeid kon gedwongen worden. Ik had een jong meisje leeren kennen en beminde haar. Thans was de slavernij mij tot een last, want ik beminde mijne vrouw hartelijk, en kon niet aan eene scheiding van haar denken. Toen ik ongeveer drie jaren op deze wijze geleefd had, beproefde ik met haar in een schip naar Engeland te ontvlugten. Het was eene dolle onderneming; maar wat doet men niet al, om zijne vrijheid te herkrijgen?"

»Waarom wildet gij naar Engeland terug? Wat was de reden van uwe straf?"

»Ach, al zeide ik u dat, gij zoudt mij toch

(1) De plaats, werwaarts de ballingen, die zich aan nieuwe en zware misdrijven hebben schuldig gemaakt, heengezonden en onder strenge tucht bewaakt worden. Het verblijf onder dit uitschot der misdadigers mag eene ware hel genoemd worden, en is zelfs voor de verhardste booswichten ondragelijk.

niet gelooven. Er is naauwelijks een gevangene op het geheele eiland, die, als men hem vraagt, niet zeggen zal, dat hij onschuldig veroordeeld is. Ik werd met andere stroopers op een nacht door jagers en boschwachters betrapt; het kwam tot een gevecht, en vier der lieden werden gedood."

»En men beschuldigde u van moord?"

»Mij en twee anderen. Een werd er gehangen en wij beide voor ons leven gedeporteerd."

»Hoe minder wij daarover spreken, hoe beter — ga voort met uw verhaal, en zeg mij wat gij van mij verlangt."

»Dat zal ik u zeggen. — Ik werd met mijne vrouw op het schip ontdekt en aan land gebragt. Gij weet, dat op ontvlugting de dood staat, maar de gouverneur schonk mij genade — doch ik werd tot arbeid aan den ketting veroordeeld. Dat was een verschrikkelijk leven, en ik besloot het niet langer te verdragen. Spoedig vond ik verscheidene makkers, die, even als ik, geneigd waren, om in het bosch te vlugten. Op een nacht ontdeden wij met ons vieren ons van onze ketenen, en klommen toen gemakkelijk over den muur, eerst de een, toen de tweede, de derde, en eindelijk ik. Geen woord werd er gesproken, maar mijn hart klopte ligter, toen ik aan de buitenzijde der gevangenis was — doch mijne vreugde was kort van duur. Een der laffe schurken had ons verraden, en toen ik op den grond kwam, werd ik door twee konstabels aangegrepen. Den een velde ik ter neder, en zou ook den ander wel meester geworden zijn, zoo hij geen alarm had gemaakt; uit alle hoeken kwamen zij thans met fakkels en soldaten toeschieten. Tegen zoo velen kon ik weinig uitrigten; men bond mij handen en voeten, en ik werd voor de regtbank gebragt wegens uitbraak en verzet tegen een konstabel, en veroordeeld om naar Macquarie-harbour gevoerd te worden."

»Ik zou u niet in uw verhaal willen storen, maar wat heeft dat gemeens met de dienst, die ik u zou bewijzen? De zon daalt achter gindschen heuvel, en...."

»Toef nog slechts een oogenblik, en gij zult alles vernemen. Ik heb u nog niet gezegd, dat mijne vrouw mij eene dochter geboren had. Zij is thans zeven jaren oud. Ik beminde het kind, mijnheer Thornley! vuriger dan ooit een vader zijn kind liefhad; zij was immers de eenigste vreugde, het eenigste genot in mijn rampzalig leven. Toen ik naar Macquarie-harbour veroordeeld werd, zou ik een doodvonnis als eene barmhartigheid beschouwd hebben, en ik zou zelf een einde aan mijn ellendig leven gemaakt hebben, als niet destijds de gedachte aan mijn kind mij aan de wereld geboeid had. Mijne grootste kwelling was, dat ik thans van haar gescheiden moest zijn. Ik was echter naauwelijks eene maand in Macquarie-harbour, of ik vernam, dat mijne vrouw overleden was.

»Ronduit gezegd, hoezeer ik ook haar beminde, verheugde mij dit toch. Het denkbeeld, dat zij een ander zou toebehooren, was mij onverdragelijk, en op eene hereeniging met haar kon ik nimmer hopen; en nu was zij van alle smart en pijn ontheven. Maar mijn arm kind, wat was er van haar geworden? Dag en nacht folterde mij dit denkbeeld, en eindelijk werd het verlangen naar mijn kind zoo sterk, dat ik besloot te ontvlugten, hoe waanzinnig het ontwerp ook schijnen moge, niet alleen te vlugten, maar dan ook nog zonder levensmiddelen of wapenen het bosch door te trekken, voortdurend blootgesteld aan de aanvallen der woeste inboorlingen. Wat kan echter niet door geld, vastberadenheid en gebruikmaking van het regte oogenblik geschieden? — dat heb ik bewezen."

De geschiedenis van den vlugteling begon mij thans belang in te boezemen. »Maar hoe kondt gij ontvlugten?" vroeg ik.

»Ja, het is wel de moeite waard, dat te hooren. Wij waren met ons veertienen in het geheel. Gij weet, dat de arbeid in Macquarie-harbour ontzettend zwaar is, en zoo de gevangenen niet zoo scherp bewaakt en hunne ketenen dagelijks onderzocht werden, zou er alle dagen een opstand uitbreken. Maar al gelukte de vlugt, dan is het leven in het bosch zonder wapenen of levensmiddelen naauwelijks minder verschrikkelijk. Wij hadden echter besloten er ons leven aan te wagen.

»Wij waren met ons veertienen en moesten over dag boomen vellen en naar den zaagmolen slepen. Wij vermeden alles wat achterdocht kon wekken en zorgden alleen, dat wij bij het naar huis keeren wat achteraf bleven. Wij hadden twee schildwachten op zijde en twee oppassers volgden ons; op een gegeven teeken wierpen zich eenigen op den soldaat, die het verst afstond, terwijl ik den bij mij staanden zoo vast omklemde, dat hij niet schieten en geen sein van alarm geven kon. Anderen bonden en knevelden terwijl de twee oppassers, en alles was binnen eene minuut afgeloopen. Wij ontnamen den soldaten hunne geweren en patronen, en onze eerste zorg was thans, ons van onze ketenen te ontslaan, want wij hadden geen tijd te verliezen, aanstonds zouden wij gemist en dan oogenblikkelijk vervolgd worden.

»Nadat wij een eindweegs het bosch in waren, gelukte het ons, ons van onze ketenen te ontdoen, behalve drie, wier ijzers wij niet konden afslaan; wij sleepten hen dus in de ketens mede en hadden den volgenden morgen het geluk ook hen te bevrijden. Wij hadden den geheelen nacht doorgeloopen, want wij hadden de stormklok en het alarmteeken gehoord, hoe moeijelijk het ons ook viel, daar wij volstrekt niet meer gewoon waren ver te loopen. Den tweeden avond kropen wij in een hol, dat van binnen vrij warm was, maar de honger plaagde ons geweldig. Wij durfden niet schieten, want de slag van het geweer kon ons verraden. Den volgenden dag vingen wij een kangeroe, dien wij raauw verslonden, omdat wij geen vuur durfden maken.

»Maar ik zal u met geene bijzonderheden ophouden. Wij bereikten de uiterste grenzen van de

volkplantingen van Nieuw-Norfolk, en hier overreedde ik mijne makkers, naar de zeekust te gaan en daar eene boot te — te stelen, om te trachten het land geheel te verlaten. Wij bereikten Pittwater en hielden ons eene poos stil, maar moesten eindelijk een volkplantershuis overvallen, om levensmiddelen te bekomen, en dit maakte alarm. Wel verkregen wij nu eene boot, maar de soldaten waren reeds op de been, en wij moesten nu naar de meeren terugtrekken en van daar westwaarts vlugten."

»Goed, maar nu de zon weldra zal ondergaan, zeg mij nu haastig, wat gij van mij verlangt."

»Mijnheer Thornley! ik heb u van mijn kind gesproken. Ik heb sedert mijne vlugt het van tijd tot tijd wedergezien. Gij weet, dat bij het gevecht, waarbij mijne makkers gevangen genomen werden, ik en een ander het ontkwamen. Sedert heb ik mij verkleed tot in de stad gewaagd, om mijn kind te omhelzen. Het gezigt van dit kind, hare liefkozingen hebben eene geheele verandering bij mij teweeggebragt; ik zou mijn leven willen geven, om haar gelukkig te maken. Ik kan mij zoo niet verbergen, of eindelijk word ik toch gevangen, en als ik niet ellendig in het bosch omkom, dan word ik toch eenmaal verraden en doodgeschoten of gehangen."

»Wat kan ik doen, om dat te beletten?"

»Niets — dat weet ik wel. Ik kan op geene genade hopen; de regering moet mij wel hangen, al was het maar om het voorbeeld. Mijn lot voorzie ik zeer goed, doch ik denk niet aan mijzelven, maar aan mijn kind. Mijnheer Thornley! wilt gij iets voor mij doen? Wilt gij eene daad van liefde en barmhartigheid aan een ellendeling bewijzen, wien hier ter wereld nog slechts een ding ter harte gaat? Ik weet wel, ik verlang veel, en ik kan niet klagen, als gij het mij weigert; maar ik waag het toch. — Wilt gij een oog houden op mijn arm verlaten kind, en het zooveel u mogelijk is beschermen? Ik mag u niet verzoeken, het te verzorgen; maar wees haar beschermer, laat het onschuldige kind weten, dat er in de wijde wereld toch een mensch is, wien het om raad, in nood misschien om hulp, in allen geval om deelneming vragen kan. — Dit is mijne bede. Wilt gij met den armen gejaagden vlugteling zooveel medelijden hebben, dat gij hem de vervulling van deze bede toestaat?"

Met verbazing, ik mag wel zeggen met aandoening en deelneming, had ik het bezorgd smeeken van dezen woestaard, aangaande zijn kind, aangehoord? Ik zag, dat wat hij sprak uit zijn hart kwam, in zijn angst was geene valschheid, geen verraad, maar toch overdacht ik snel bij mijzelven al de onaangenaamheden, die de zorg voor het kind van eenen beruchten misdadiger mij op den hals kon halen. Maar nu ontmoette mijn oog dat van den vader, dat met zulk een onuitsprekelijken angst en verwachting aan mijne lippen hing, die in de bezorgdheid voor zijn kind alles scheen vergeten te hebben, dat het mij onmogelijk was, den man een weigerend antwoord te geven. »Ik zal naar haar zien," zeide ik: »ik zal voor haar zorgen — maar gij moet geen bloed meer vergieten — beloof mij dat. Verlaat er u op, ik zal haar verzorgen. — Ik heb nog nooit mijn woord gebroken."

»Genoeg, genoeg — meer dan ik hopen mogt," riep de bushranger. »Ik dank u, mijnheer Thornley! ik zou u op mijne knieën willen danken. — Maar — wat is dat? — zie eens, een ruiter — nog meer te voet — ik moet weg."

Op hetzelfde oogenblik kwam er een man snel naar ons toe galopperen, en de voetgangers kwamen in geregelde orde nader; ik zag, dat het soldaten waren. De vlugteling zag een oogenblik opmerkzaam naar hen en liep toen naar zijn geweer; maar door zijne haast struikelde en viel hij. De ruiter, een konstabel van Hobart-town, was hem te gaauw af — eer hij weder opgestaan was, was hij bij hem.

»Geef u over, schurk! geef u over, of ik sla u de hersens in."

Te gelijker tijd greep de vlugteling het paard bij den teugel, dat wild omhoog steigerde en den konstabel uit den zadel wierp. Maar deze, een vlugge en sterke kerel, greep in het vallen den ander, en beide vielen worstelend op den grond.

»Komt hier," riep de konstabel, »komt, dan grijpen wij hem levend."

De soldaten liepen naar hen toe, en de konstabel had zijn gevangene onder zich; maar deze hief zich met eenen geweldigen ruk op, sloeg de armen om zijnen vijand, en rolde met de kracht der wanhoop aan den afgrond.

»Om Godswil, help! wij vallen!" riep de konstabel.

De soldaten schoten toe; maar het was te laat. Beide vielen in de ontzettende diepte. Over den rand van den afgrond zagen wij, hoe beide, elkander vast omklemd houdende, naar beneden wentelden en in den stroom vielen.

Eenige oogenblikken bleven wij zwijgend en zonder adem te halen in de diepte nederzien.

»Dat was een wanhopige kerel," zeide de korporaal, die het eerst het stilzwijgen afbrak. »Wie had gedacht, dat hij het zoo ver zou drijven?"

»Het heeft hem evenveel geholpen als den konstabel," merkte een der soldaten aan.

»Het is gelukkig, dat het niet erger is," antwoordde de korporaal. »Het had ons een van allen even goed kunnen gebeuren, als de konstabel niet zoo voorbarig was geweest. Het is gelukkig maar een konstabel. — Maar, heerschap! wie duivel zijt gij?" vroeg hij, zich tot mij wendende. »Toen wij kwamen, waart gij drok in gesprek met dien dooden schoft. Hier, neemt dezen man in bewaring. Gij moet mede naar de stad. Onze bevelen zijn, den vlugteling en wie wij bij hem vinden, gevangen te nemen."

»Daar zit ik mooi in," dacht ik. »Het was een toeval," zeide ik, »dat mij met dezen man in

aanraking bragt, ginder staat mijn paard in de laagte; ik was juist op weg naar huis."

»Dat is mogelijk, maar toch wat verdacht — in allen geval moet ik mijne orders opvolgen. Bomman haal, het paard van mijnheer."

»Ik zal er toch wel op mogen rijden?"

»Jawel, jawel, maar wij moeten den teugel houden. Gij moet het mij niet euvel nemen, maar ik moet mijn pligt doen; gewoonlijk binden wij de lieden de armen een weinig, om hen te beletten eenig onheil te stichten — gij zult mij verontschuldigen. — Steadman, uw geweer is geladen?"

Deze knikte.

»Magtig pleizierig," dacht ik en vroeg: »Gij zult er toch niets tegen hebben mij naar den naastbijzijnden regter te brengen?"

»Waar is die?"

»Aan de Clyde, tien of elf Engelsche mijlen verderop."

»Wij gaan dien kant heen om daar de afdeeling van een sergeant rapport te doen."

»Goed," zeide ik, »laat ons dan spoed maken; het wordt duister, als wij goed doorstappen kunnen wij er binnen een paar uur zijn."

»Eerst," zeide de korporaal, »zullen wij echter eens onderzoeken of de vlugteling en de konstabel beide werkelijk dood zijn."

»Dood?" riep een ander. »Na zulk een luchtsprong moeten al hunne leden gebroken zijn."

»Ja," hernam de korporaal; »maar men weet niet tot welke streken die bushrangers al in staat zijn. Wij zullen ons haasten moeten, anders sleept de stroom ze te ver mede."

Wij klommen thans een steil pad af naar de plek waar zij neergestort waren, die door plekken bloed duidelijk genoeg zigtbaar was. Vanhier volgden wij den stroom tot op eene plaats, waar eenig aangespoeld hout de beide lijken gestuit had. De korporaal onderzocht eerst dat van den konstabel.

»Laat ons dezen eerst nazien," zeide hij. »Wat is dat? Een paar handboeijen — juist van pas, de bushranger heeft ze niet meer noodig, maar zijn kameraad zullen ze wel passen."

»Man!" riep ik uit. »Gij zult mij toch niet die boeijen willen aandoen; ik heb u gezegd wie ik ben, gij zult spoedig genoeg de waarheid hooren."

»Dat kan wel zijn, maar ik heb last alle makkers van den vlugteling te vatten, en gij zat al heel vriendschappelijk bij hem. Wat hebben wij nu — een zakboekje — een, twee, drie — negen banknoten van een halve kroon — een zakdoek — daar kunnen wij alles in doen. Thans zullen wij zien wat de bushranger heeft. Haal diens zakken eens uit, Steadman."

»Hallo — een goede vondst — een pakje banknoten van een pond!"

»Banknoten van een pond — hoe duivel kwam hij er aan — wat nog meer?"

»Een paar kleine pistolen — een er van gebroken — drie vuursteenen, staal en zwam, een zakje kogels — een zakmes — tabak en een mooije houten pijp — bij George! hier is een goud horologie met ketting en cachetten — en hier voor in den rok genaaid een pakje — wat zou dat zijn? laat mij zijn rok opensnijden, het zijn papieren."

Mij viel oogenblikkelijk des bushrangers kind in, en dat het pakje wat de ongelukkige zoo zorgvuldig verzorgd bij zich droeg, inlichtingen omtrent het vroegere leven van den man kon geven. Ik wist hoe misdadigers in Engeland dikwijls zich onder valsche namen laten veroordeelen, om hunne bloedverwanten voor schande te vrijwaren.

»Ik zou u raden dit pakje niet te openen," zeide ik, »maar het aan den regter over te leveren. Gij zoudt misschien anders eene zware verantwoording op u laden."

De korporaal zag mij met een achterdochtigen blik aan, alsof hij geloofde dat ik eenig geheim oogmerk daarmede had; dit maakte hem echter gelukkigerwijs zooveel te voorzigtiger er mede.

»Geef dat pakje hier," zeide hij tot den soldaat. »Iedereen (met een zijblik op mij) hoeft er zijn neus niet in te steken. Maar wat zullen wij met de lijken beginnen?"

»Het best zou dunkt mij zijn dit aan den regter over te laten," zeide ik. »Het verstandigst ware beide te begraven waar zij liggen, daar de identiteit van den roover nu toch bewezen is."

»Zoo — dat kunt gij, niet waar? Nu misschien spreekt dat nog in uw voordeel bij het verhoor. Maar nu op weg."

Diensvolgens trokken wij voort. Ik zat deftig te paard met gebonden handen, terwijl aan weerszijden een soldaat den teugel hield. De korporaal stapte achteraan en liet nog langzaam een kogel in zijn geweerloop vallen, terwijl hij mij aanzag, alsof hij zeggen wilde: »Gedraag u goed, anders is dit uw deel."

Binnen twee uren bereikten wij des regters woning, wien ik mijn avontuur verhaalde en op wiens verzekering de korporaal mij in vrijheid stelde, of liever aan de burgerlijke overheid overleverde. Vervolgens werden alle voorwerpen, die bij den bushranger gevonden waren, hem overgeleverd, en ik vestigde zijne aandacht bijzonder op het pakje papieren, dat in den rok van den doode gevonden was, en spoedde mij vervolgens naar huis om mijne vrouw en kinderen gerust te stellen, die mij veel vroeger terug verwacht hadden.

II.

Het was op een schoonen, maar eenigzins kouden morgen in Julij (de wintermaand in Van Diemensland) toen ik mijn paard zadelde om naar Hobart-Town te rijden, om naar het kind van den bushranger onderzoek te doen. Langzaam vervolgde ik mijn weg, hield mij onderweg nog eenigen tijd op en toen ik in de stad gekomen was en mijn paard behoorlijk verzorgd had, ging ik naar het huis, waar de man wonen moest, aan wien de bushranger zijn kind toevertrouwd had. Ik klopte aan maar ontving geen antwoord; ik nam de klink en vond dat de

deur open stond. Het huis scheen leeg en het verwonderde mij dat men het niet eens gesloten had.

Terwijl ik nog op den drempel stond te overleggen wat mij te doen stond, en het heerlijk uitzigt over de rivier en de haven, dat ik vandaar had, bewonderde, scheen het mij toe dat er aan de kaai een ongewone toeloop van menschen was, en ik zag eene afdeeling soldaten naar een schip toeroeijen, dat op eenigen afstand van de kaai met reeds losgemaakte zeilen gereed scheen te vertrekken.

Daar er niemand kwam begreep ik dat de bewoners uitgegaan waren en door nieuwsgierigheid gedreven begaf ik mij naar de kaai, waar steeds meer volk bijeenliep. De boot met soldaten was thans bij het schip gekomen.

Op de kaai komende zag ik dat de volksmenigte uit een gemengden hoop bestond. De meesten waren veroordeelden of gouvernementslieden, gelijk men hen op Van Diemensland noemt, waarbij zij, die in dienst der regering staan, aan hunne gele buizen kenbaar zijn, terwijl de overigen door hun schuwen blik, die steeds den grond zoekt, gemakkelijk van de vrije lieden te onderscheiden waren. De aanmerkingen, die ik rondom mij hoorde, leerden mij spoedig wat er van de zaak was.

»Heeft men hem gevonden?" vroeg de een.

»Gevonden? Neen; ziet gij dan niet dat de soldaten hem thans eerst gaan zoeken."

»Zij vinden hem nooit."

»De konstabels hebben iedere ruimte in het schip onderzocht, daar een rot in wegkruipen kon, en niets gevonden."

»Zij zullen het schip misschien berooken."

»Dat zal hem niet lijken. Niets is beter om een weglooper terug te krijgen, dan een schip uit te rooken."

»Wie is weggeloopen?" vroeg een ander.

»Zwarte Jack," antwoordde een echt gaauwdievengezigt met eene gele buis; »men zegt dat hij in een of ander vat zit en dat eenigen van de manschap hem geholpen hebben."

»Jack heeft altijd geld in overvloed; hoe hij er aan kwam weet ik niet."

»Ik wil het gelooven," zeide de geelbuis. »Jack had altijd plannen, maar nooit kon men te weten komen wat."

»Was hij een gouvernementsman?" vroeg een ander.

»Ja, een levenslange — maar hij verkreeg een vrijpas, zoodat hij overal gaan mogt — de hemel weet waarom, maar geld kan veel doen. Eenigen zeggen hij was vroeger een advokaat geweest — zoo een die voor getuigen voor de regtbank zorgt en dergelijke."

»Wat zullen wij nu echter met hem doen?" vroeg een ander, blijkbaar een kortelings aangekomene.

»Hem laten hangen," zeide de geelbuis. »Weet gij niet dat op desertie de galg staat?"

Ik begon belang te stellen in den vlugteling en drong door de menigte tot aan den waterkant, alwaar ik eenige bekenden vond. Na een kwartieruurs zagen wij een dunnen rook uit het schip opgaan en daarop werd een seinvlag geheschen, dat van den oever beantwoord werd. Aan boord scheen drukte te heerschen en eene afdeeling soldaten marscheerden de kaai op, om de landingsplaats vrij te maken. Eenige minuten daarna werd eene gestalte in de boot afgeheschen, die daarop spoedig naar land roeide.

»Daar is zwarte Jack!" riep eene stem die ik dadelijk voor die van de geelbuis herkende. »Zij hebben hem zijn hol uitgerookt en brengen hem — zijn vonnis is geveld, dat is zeker."

Te gelijk drong hij naar de plaats waar de gevangene aan land moest komen, alsof hij bijzonder nieuwsgierig was om dezen te zien.

»Terug!" zeide de sergeant, die het bevel over de soldaten voerde. »Terug, wat dringt gij zoo. Er is plaats genoeg op de kaai."

»Ik dring niet," antwoordde de ander, »ik wilde maar eens zien hoe er een man uitziet die gerookt is. Het schijnt niet heel pleizierig te zijn; hij is thans nog eens zoo zwart als hij ooit geweest is."

Twee konstabels namen, toen de boot landde, den armen duivel in hun midden en hielden hem op de been; hij zag er echter zoo uitgeput uit, dat zij hem niet eens de handen bonden. Toen hij zoo voortwaggelde kwam hij ook aan de plaats waar de geelbuis stond; hier gekomen struikelde hij en viel uit de armen der konstabels, terwijl de geelbuis dienstvaardig vooruitsprong en hem bij de hand vatte als om hem te ondersteunen, waarbij beide een veelzeggenden blik met elkander wisselden. Dit bragt mij tot het vermoeden, dat hij zich maar zoo zwak hield en dat de ander zijn medestander in een of ander geheim plan was.

Mijne nieuwsgierigheid was gaande gemaakt en ik wendde geen oog van de geelbuis af, die echter thans op den gevangene niet verder scheen te letten, maar zoo spoedig mogelijk uit het gedrang trachtte te komen.

Ik weet niet waarom ik hem naging; naar mijne meening moest er echter eene verstandhouding tusschen deze twee personen bestaan en het denkbeeld van eene zamenzwering onder de veroordeelden was reeds genoeg reden tot waakzaamheid; toen *hij* dus door den volkshoop heendrong volgde ik *hem* op de hielen. Zonder het hoofd om te wenden en met eene zorgelooze houding begaf hij zich naar het bovendeel der stad. Toen hij een hoek om was stond hij stil en beschouwde iets opmerkzaam dat hij in de hand hield. Snel wilde hij voortgaan, toen *hij* mij bespeurde en blijkbaar even verrast als verschrikt was mij zoo digt bij zich te zien. Een oogenblik scheen hij te aarzelen, keerde toen terug, nam in het voorbijgaan den hoed voor mij af en sloeg eene andere rigting in.

Het speet mij nu dat ik den man niet aangesproken had, maar hoe ik ook naar hem rondzag, hij was en bleef verdwenen.

De avond begon thans te vallen en ik besloot eer ik naar de herberg terugkeerde, nog eens het huis op te zoeken, waar ik wist dat het kind van den bushranger zich bevond. Even als vroeger vond ik

geen gehoor en toen ik de deur opende vond ik er nog steeds niemand. Dit kwam mij zonderling voor, en vermoeid van mijne reis, ging ik aan het venster zitten.

Toen ik den weg opzag, in de andere rigting dan welke ik afgekomen was, bemerkte ik den man in de gele buis, die ook hierheen scheen te komen. Op eens kwam het denkbeeld bij mij op, dat hij met de personen die ik zocht in eenige betrekking moest staan. Niemand dan hij was op straat, en terwijl hij schijnbaar onverschillig rondzag of iemand te zien was, kwam hij regt op het huis aan. Hij sloeg de hand aan de klink, liet die weder los en ik hoorde hoe hij langzaam het huis rondging.

Oogenblikkelijk begreep ik dat hij onderzoeken wilde of er niemand in de nabijheid was en ik besloot zijn list met eene andere te beantwoorden.

In den achtergrond was een venster dat met een luik gesloten was, daar het geheele huis slechts uit eene kamer en daarachter liggende keuken bestond. Het werd thans duister, en ik begreep dat ik, zoo ik ongehoord de deur openen kon, aan de eene zijde om het gebouw kon sluipen, terwijl de raadselachtige bezoeker om de andere zijde ging. Zoo gezegd zoo gedaan en toen ik op zijde was hoorde ik hoe de man de deur opende en het huis binnentrad.

Voorzigtig sloop ik nu naar het venster en wachtte af wat er verder gebeuren zou. Wel een half uur was mijn wachten vergeefs en reeds verdroot mij mijn vruchteloos vertoeven, toen ik aan de boschzijde, want dat huis was het laatste aan de buitenzijde der stad, het geluid van den Australischen ekster hoorde, dat, hoe natuurlijk ook, mij toch nagebootst scheen. Niet te onregt begreep ik dat het een sein was, en daar ik juist tusschen het bosch en het achtervenster stond, ging ik een weinig ter zijde, en juist van pas, want op hetzelfde oogenblik werd er een licht in het venster vertoond en toen het sein herhaald.

Het was thans vrij donker en mijne nieuwsgierigheid ten hoogsten opgewekt, ik bleef derhalve stijf tegen den muur gedrukt staan en wachtte af wat er volgen zou. Ik twijfelde niet langer of dit alles stond in verband met het kind dat ik onder mijne hoede wilde nemen.

Na korten tijd hoorde ik iemand voorzigtig nadersluipen en stond niet weinig angst uit dat hij mij ontdekken mogt; gelukkig echter klom de laatst aangekomene door het venster, of eigenlijk door de opening (want het had geen glazen maar alleen een luik) het huis in. Om nu geen woord van het gesprek tusschen die beide personen te verliezen, kroop ik op handen en voeten zachtjes weder onder het venster, waardoor de man naar binnen geklommen was. Ik kon geen licht meer zien en begreep dat het tot een sein aangestokene weder uitgebluscht was. De eerste woorden die ik hoorde waren:

»Dus heeft men zwarten Jack weer gevangen? Het was toch niet kwaad overlegd zich in een vat met twee valsche bodems en water van onder en boven te laten inkuipen."

»Ja," zeide de geelbuis, »maar de rook was te erg — hij werd bedwelmd en begon met handen en voeten te trappelen — en toen hadden zij hem."

»Denkt gij dat het hem den hals zal kosten?"

»Dat is hetzelfde; *ons* is hij van geen dienst meer; maar wat zullen wij nu doen?"

»Ik laat mij hangen als ik het weet. Waarom zullen wij nu het meisje nog achterhouden als Jack weg is?"

»O, dat is Jacks zaak niet," zeide de geelbuis; »die was maar de tweede hand daarbij; neen, daar zijn voorname lieden achter; gij weet dat er op geen geld gezien werd."

»Maar hoe waait de wind?" vroeg de ander. »Men loopt niet gaarne zoo met toegebonden oogen; wil men het meisje uit den weg ruimen?"

»Ik denk wel van ja," zeide de geelbuis; »thans is zij namelijk zeer *in* den weg, zeide Jack laatst. Zij moet in Engeland goederen of zoo iets bezitten — Jack kon er nooit regt achterkomen. Het gaat ons ook niet aan; wij worden er goed voor betaald en dat is genoeg."

»Dan wil ik er niets mede te doen hebben," zeide de ander. »Ik weet dat ik zonder dat al naar Macquarie haven gezonden word, als men mij krijgt; onze kapitein is ons altijd trouw geweest en ik wil niet medehelpen om zijn kind van kant te maken. Haar een poosje achter te houden, daar heb ik niets tegen, maar ik moet weten wat men nog verder wil. Waarom heeft zwarte Jack ook willen vlugten, nu men hem hier zoo noodig had?"

»Dat begrijp ik ook niet; — ik heb overigens een stuk papier van hem."

»Ha — hoe kwam dat; wat staat er op?"

»Hier is het — er staat niet veel op."

»Steek licht aan en laat ons eens zien."

»Het zegt niet veel. — Als ik gevangen word, breng dan dezen brief in het roode huis in de Emustraat — de brenger zal eene goede belooning ontvangen."

»Gij zult hem waarschijnlijk er niet heen willen brengen?" vroeg de geelbuis.

»Neen, waarachtig niet — de stad is te gevaarlijk voor mij — doe gij het, en wat de belooning betreft, daarin verlaat ik mij op uwe eerlijkheid."

»Wees daarop gerust — maar nu moet ik weg; om zeven ure moet ik op het appel zijn."

»Dan ga ik ook. Wanneer zien wij elkander weder?"

»Morgen, op gelijken tijd, en geef hetzelfde sein."

»Goed."

Het venster werd weder geopend en ik sloeg den hoek om, en bleef stijf tegen het huis gedrukt staan. De vreemdeling hield zich geen oogenblik op — schoon het ook te donker was om mij te kunnen zien, en spoedde zich naar het bosch.

Zoodra hij op eenigen afstand was, sloop ik weder onder het venster, dat, gelijk ik thans bespeurde, niet goed gesloten was. Door knellende nieuwsgierigheid gedreven, hief ik mij voorzigtig op en gluurde door de reet van het luik. Nu zag ik den man met de gele buis een steen van den haard opnemen, een brief — waarschijnlijk de-

zelfde, waarover zij gesproken hadden — daaronder plaatsen, en alles weder zooveel mogelijk in denzelfden staat als vroeger brengen; daarna verliet hij het huis en keerde naar de stad terug.

Nadat ik een poosje gewacht had, trad ik in de kamer. Het was donker, maar nogtans wist ik de plek te vinden, tilde den steen op, haalde met niet weinig zelfvoldoening den brief te voorschijn, en sloeg toen insgelijks den weg naar de stad in. Onder weg overlegde ik wat mij thans te doen stond, en besloot weldra geen tijd te verliezen, maar alles aan de overheid te ontdekken; eerst wilde ik echter beproeven, welke uitwerking de brief op den bewoner van het roode huis zou hebben, eer iemand hem nog had kunnen waarschuwen. Ik onderzocht den brief; hij had geen opschrift en was zoowel met ouwel als lak gesloten, op welk laatste de letters J. S. stonden.

In de eerste plaats overwoog ik thans of ik hem openen zou, maar vermoedde, dat hij wel zoo geschreven zou zijn, dat hij alleen verstaanbaar was voor hen, die in de zaak ingewijd waren. Het gebroken zegel moest daarbij noodzakelijk achterdocht verwekken en mij beletten verder in het geheim door te dringen, terwijl ik als overbrenger en schijnbare bondgenoot welligt meer vernemen kon. Van dien kant bezien, achtte ik het raadzamer den brief onopengebroken over te geven en dan naar omstandigheden te handelen.

Ik begaf mij dus naar de woning van een vriend, dien ik zeide, dat ik een plan voor had, waarbij het noodig was mij te vermommen. Mijn vriend zag mij verbaasd aan, maar te beleefd om iets te zeggen, vergenoegde hij zich met zijne beide handen diep in zijne zakken te steken, terwijl hij zoo hard hij kon eene aria floot. Ik had te veel in het hoofd om hierop te letten, en weldra voorzag hij mij van een matrozenpak, met een zeer kleinen, lagen hoed, hetgeen door de vischreuk, die er aan was, mij van een landbouwer plotseling in een zeeman veranderde.

Mijn vriend ried mij ernstig mijne handen in een emmer teer te wasschen, waardoor ik een veel beter voorkomen zou hebben, terwijl hij beweerde, dat door mijn gelaat en bakkenbaard daar ook eens duchtig mede in te zeepen, ik volmaakt op een zeeman zou gelijken. Ik weigerde dit alles en nam alleen een groot stuk tabak aan, dat hij mij in den mond stopte. Ik bemerkte niet eer den boosaardigen streek, dien hij mij daarmede gespeeld had, voor ik, aan dit afschuwelijk matrozengenot ongewoon, ziek en misselijk er van werd.

Door mijne verkleeding bemoedigd stapte ik naar het roode huis toe, dat er van buiten zeer deftig uitzag. Ik trok ruw aan de schel en wachtte met een kloppend hart den uitslag af mijner list.

III.

Het zal negen uren geweest zijn en de nacht was bitter koud. Er waren enkele sneeuwvlokken gevallen, zoodat de grond als met een wit laken bedekt scheen, maar de donkere wolken om den berg voorspelden nog ruwer weder en waarschijnlijk eene sneeuwjagt.

Terwijl ik nog met beide handen in den zak en het akelig stuk pruimtabak in den mond, voor de deur stond, trachtte ik zooveel mogelijk de houding van een matroos aan te nemen. Allerlei gedachten doorkruisten op dit oogenblik mijn geest, en plotseling kwam een denkbeeld bij mij op, dat mij niet weinig in verlegenheid bragt; namelijk, dat ik vergeten had te vernemen, hoe de bewoner van het roode huis heette, en thans als een gek staan zou als iemand mij vroeg, wien ik spreken wilde. Het was nu echter te laat om terug te treden, want reeds hoorde ik den grendel van de deur schuiven; deze werd geopend en een leelijk oud wijf stond voor mij en deed juist dezelfde vraag aan mij, die ik niet beantwoorden kon.

»Wien verlangt gij te spreken?"

»Daar hebben wij het al," dacht ik, maar tegelijk viel mij den raad in, dien ik eens van een advokaat gehoord had, om, als men eene vraag niet beantwoorden wil, spoedig eene andere te doen, en ik antwoordde derhalve fluisterend:

»Is *hij* te huis?"

»Wie?" vroeg het verwenschte oude wijf.

»Wie?" zeide ik, »wel *hij* — weet gij niet?" Hierbij trachtte ik mij een paar zeemanstermen te herinneren, maar mij viel niets in dan zeemeerminnen, en dat scheen mij toch niet regt gepast, ik vergenoegde mij dus met haar een wenk te geven.

»Ik heb een brief voor hem."

»Een brief — geef op."

»Met uw verlof — dat kan ik in allen geval volstrekt niet doen, ik heb last, dien in eigen handen van den heer te geven, als hij handen heeft ten minste; en zoo wendde ik den boeg en voer aan stuurboordszij (ik wist zelf niet wat dat beduidde, maar hoopte, dat het met het oude wijf ook zoo gaan zou) en zoo ben ik hier binnengeloopen."

Ik zag, dat mijne spreekwijze indruk op de oude vrouw maakte, en om haar nog meer van mijn stand te overtuigen, kaauwde ik op mijn tabak, dat mij de oogen overliepen, en spuwde als een echt Amerikaan.

»Morsig beest," riep het oude wijf, »hoe durft gij bij fatsoenlijke lieden zoo het huis vuil te maken, denkt gij dat ik niets anders te doen heb...."

»Wat is het?" riep thans eene stem uit de kamer, terwijl de deur geopend werd; »wat beteekent dat rumoer zoo laat in den avond?"

»Wel," schreeuwde de oude," »hier komt een smerige matroos, die bespuwt hier alles en zegt, dat hij een brief voor u heeft...."

»Ja, ja," zeide ik, »ik heb een brief voor u, dat wil zeggen als hij voor u is, en als hij voor u is, dan zult gij wel weten, dat ik voorzigtig moet wezen."

»Sluit de deur," riep hij spoedig tegen de oude

vrouw, »schuif er den grendel voor. — Zoo, kom nu binnen, vriendje!"

Ik trad daarop in een klein, goed gemeubeld vertrek, dat tegenover den ingang nog eene deur had; hierop echter lette ik in den beginne niet.

»Welnu, waar is de brief?" vroeg de man op een norschen toon.

Ik sloeg van ter zijde een blik op hem, om te zien met wat slag van een man ik eigenlijk te doen had, maar moet bekennen, dat dit onderzoek niet tot zijn voordeel uitliep. Hij was ongeveer veertig jaren; zijne kleeding was grof en versleten, maar daarmede stemde zijn voorkomen niet overeen, en onwillekeurig drong zich de overtuiging bij mij op, dat hij zich in deze ongewone slechte kleeding niet regt voegen kon, en de hand, die hij uitstak, om den brief te nemen, was fijn en blank. Zijn gelaat scheen mij niet onbekend toe, schoon ik mij niet herinneren kon, waar ik hem of iemand, die op hem geleek, gezien had. Zijn gelaat zou niet ongunstig geweest zijn, zoo niet een zekere arglistige en tevens angstige uitdrukking daarvan elken gunstigen indruk had weggenomen. Hij herhaalde driftig:

»Geef op den brief."

»Met uw verlof, heer!" antwoordde ik, »ik zou eerst zeker willen weten of gij de regte zijt, voor wien hij bestemd is. Wilt gij mij uw naam noemen (hij zag mij vorschend aan) ik moet toch zien of hij met den brief overeenstemt."

Hij zag een oogenblik naar de andere deur, maar scheen zich toen te bedenken, en zeide:

»Goed," zeide hij, »mijn naam is — natuurlijk, waarom zou ik mijn naam niet noemen — gij weet dien toch zeker?"

»Dat begrijpt gij," antwoordde ik; »de brief ware mij niet toevertrouwd geworden, zoo ik het geheim niet kende — het gevaar, dat wij loopen is te groot — vervolgde ik, hem strak aanziende, ik moet weten, dat gij de regte man zijt."

»En hoe heet gij?" vroeg hij plotseling.

»Daar stond ik — ik had aan die vraag volstrekt niet gedacht en wist niet wat ik zeggen zou; maar begrijpende, dat een oogenblik dralens achterdocht verwekken moest, ontviel mij schier zonder het te weten, mijn eigen naam:

»William Thornley."

»Is dat een aangenome of de ware?"

»De ware en ik kom er rond voor uit, het best is, dat wij vertrouwen in elkander stellen."

»Ja wel," zeide hij — »zoo ver is het dus gekomen — ja juist — wij — wij moeten elkander vertrouwen. Maar wij kunnen niet den geheelen avond blijven praten. Ik ben voor het tegenwoordige bekend onder den naam van Johan Wolsey. Is u dat voldoende?"

»Dat moet het wel," dacht ik en gaf hem den brief. Hij zag naar de plaats, waar hij het opschrift verwachtte, maar vond niets.

»Wat is dat?" riep hij, een stap nader komende, »op den brief staat geen naam, en ik moest u den mijnen noemen?"

»Zie naar het zegel," zeide ik, niet wetende hoe mij hieruit te redden.

»Het is in orde," zeide hij. »Maar in uw geheele voorkomen is iets, dat ik niet begrijp. Ga zitten, terwijl ik den brief lees."

Hij brak hem open en scheen over den inhoud voldaan; een oogenblik daarna drukte zijn gelaat echter weder bezorgdheid uit.

»Gij weet den inhoud?" vroeg hij.

»Zeker," antwoordde ik.

»En hier staat, dat gij met het binnenland goed bekend zijt?"

»Ja, wat dat betreft, goed genoeg," antwoordde ik zonder het oogmerk van zijne vraag te begrijpen.

»Gelooft gij mij nog dezen nacht naar de plaats te kunnen brengen, waar men haar gebragt heeft?"

»Gemakkelijk," antwoordde ik, bevende van ontroering, want ik twijfelde thans niet of ik was op het spoor van des boschzwervers dochter gekomen.

»Naar de verlaten hut, nabij den zevenmijlenoever," zeide hij. — »Kunt gij rijden?"

»Ik heb mijn leven lang schier niet anders gedaan," zeide ik, door deze onverwachte vraag verrast. Ik zag mijn misslag wel in, maar het was te laat.

»Uw leven lang gereden?" vroeg hij verbaasd opspringend. »Wat is dat? Laat mij uwe handen zien — ha, gij zijt geen matroos — gij hebt mij bedrogen — wie en wat zijt gij? — Mensch! ik kan u dwingen mij te woord te staan. Wat wilt gij? Waarom zijt gij hier gekomen? Hoe komt gij aan dien brief?"

Terwijl hij nog sprak opende hij de deur achter zich en riep eenige woorden naar buiten. In dit hagchelijk oogenblik sprong ik toe en greep ijlings den brief. Op hetzelfde oogenblik echter verschenen twee mannen in de achterdeur. Ik zag, dat ik geen tijd te verliezen had, vlugtte snel door de andere deur en bereikte ook de deur, die op de straat uitkwam, maar kon in het duister niet dadelijk den grendel vinden, en de beide mannen grepen mij aan, waarop ik luidkeels om hulp schreeuwde.

»Slaat hem neder!" hoorde ik den zoogenaamden Wolsey roepen, en op hetzelfde oogenblik ontving ik een zwaren slag op het hoofd, zoodat ik bewusteloos nederviel.

Toen ik weder tot mij zelven kwam, bevond ik mij in het duister, en wist niet waar — in mijn hoofd gevoelde ik eene brandende pijn en ik was in het geheel bedwelmd en benaauwd. Ik beproefde op te staan, maar stiet mijn hoofd geweldig tegen een digt boven mij zijnd gewelf, en om mij heen tastende bespeurde ik, dat ik in eene soort van kelder lag, want ik kon niets dan koude en vochtige baksteenen voelen.

Geen geringe angst overviel mij thans, want ik begreep, dat ik in handen van personen gevallen was, die, zoo zij het tot hunne veiligheid raadzaam achtten, niet aarzelen zouden mij van kant te maken, en bitter berouwde het mij thans een zoo onberaden stap alleen ondernomen te hebben.

Overigens begaf mij de veerkracht van mijn geest ook hier niet, en zoodra ik een weinig tot mij zelven gekomen was, begon ik aan de vlugt te denken. Eerst dacht ik aan mijn vriend, die mij de matrozenkleeding verschaft had, maar die kon eerst den volgenden morgen, als hij dan in het logement navraag naar mij deed, op mijn spoor komen, en wat zou er tot dien tijd van mij worden? Het denkbeeld echter: waar leven is, is hoop, beurde mij weder op. Na een naauwkeurig onderzoek bevond ik mij gevangen in een gewelf van tien of twaalf voet lang en vijf of zes voet breed. Nergens kon ik eenige opening er in bemerken, hoe zorgvuldig ik ook overal rondtastte. Dit kwam mij geheel onbegrijpelijk voor. Hoe was ik er dan in gekomen? Tevens werd ik hoe langer hoe benaauwder, wat ik aan de enge ruimte, waarin ik mij bevond, toeschreef, en ik begreep, dat, zoo ik er nog eenigen tijd in vertoefde, ik groot gevaar liep van te stikken. Wanhopig tastte ik nogmaals alles rond en toen ik aan eene plek kwam, waar de kalk bijzonder week en vochtig was, kwam eerst het denkbeeld en toen de overtuiging bij mij op, dat mijne moordenaars mijne gevangenis toegemetseld hadden en ik levend begraven was.

IV.

Verscheidene minuten bleef ik, verbijsterd door mijn hulpeloozen toestand, bewegingloos liggen, en mijne hoofdpijn werd steeds heviger; daar ik echter overtuigd was dat mij van buiten af geene hulp te wachten stond, nam ik al mijne zinnen bijeen, en begreep, dat, daar de schurken dat gewelf eerst zoo kort geleden gemetseld hadden, de kalk ook nog week moest zijn, en ik er de tigchelsteenen gemakkelijk een voor een zou kunnen uithalen. Ik tastte in mijn zak naar een mes, en vond daarin den brief die mij in mijnen tegenwoordigen toestand gelokt had.

Het verheugde mij toch den brief te bezitten, ofschoon ik naauwelijks hopen kon te ontkomen. Voorzigtig stak ik hem weder bij mij, want het arme kind begon mij belang in te boezemen, en nu ik er eens mijn hoofd op gezet had, liet mijn ingeschapen zucht tot volharding mij er niet aan denken de zaak op te geven. Gelukkig vond ik mijn groot mes in mijn zak, en tot mijne verbazing ook mijne beide pistolen, mijn kleinen kruidhoorn en kogelzak. Het bewustzijn wapens te bezitten waarmede ik ingeval ik overvallen werd, mij kon verdedigen, gaf mij oogenblikkelijk mijne geheele geestkracht weder, en nadat ik onderzocht had of mijne pistolen geladen en het kruid op de pan droog was, begaf ik mij moedig aan het werk.

Daar ik niet overeind staan kon, moest ik op mijne knieën in eene zeer ongemakkelijke houding werken; overigens viel het mij gemakkelijk, de kalk tusschen eenige steenen weg te krabben, maar vond deze zoo stijf opeengedrukt, dat ik ze niet verwrikken kon. Na eenige minuten vruchteloozen arbeid was ik uitgeput; mijn hoofd gloeide en klopte zoo hevig, dat ik er aan dacht mij op eene of andere wijze eenig bloed af te tappen om wat lucht te bekomen. Eindelijk viel mij in, dat het gewelf door zijne eigene zwaarte de steenen neerdrukte, en ik dus zoo ik het wat op kon heffen, de losse steenen er gemakkelijk zou kunnen uithalen. Maar hoe dit te doen? Ik ging midden in het gewelf en drukte daar zoo wanhopig en met alle mijne kracht mijne schouders onder, dat de steenen werkelijk losraakten. Zoodra ik er een paar uit had gehaald, viel het mij gemakkelijk eene opening te maken waar ik door kon kruipen.

Het was stikdonker en ik kon volstrekt niet gissen waar ik was, maar vermoedde, dat ik niet ver was van de plaats waar men mij neergeveld had, en kroop uit het gewelf. Rondtastende kwam ik aan een muur die hooger was dan ik met de hand reiken kon. Hieruit maakte ik op, dat ik in een kelder of pakhuis zijn moest, want in de vrije lucht zou ik toch de lucht hebben kunnen zien.

Voorzigtig rondtastend kwam ik aan eene zware deur, die met een lomp, *groot slot gesloten* was. Ik durfde mijn mes, dat mijn voornaamste wapen was, daaraan niet wagen, maar al rondtastend vond ik een hoop oude duigen en andere goederen, waaronder gelukkig een ijzeren bout was. Met deze gelukte het mij weldra het slot af te breken en de deur te openen.

»Thans komt het gevaarlijk oogenblik," dacht ik, en trad dus met de ijzeren bout in de eene, de overgehaalde pistool in de andere hand, voorzigtig in de deur. Ik bevond mij in de vrije lucht. Eenige schreden verder stiet ik tegen een muur, dien ik voor dien van het roode huis hield. Hoe donker het ook was, kon ik toch door de sneeuw nog de omtrekken der tegenoverstaande huizen bespeuren. Daarbij versterkte de frissche lucht mij buitengemeen.

Alles was stil. Langs den muur gaande bereikte ik eene andere deur, tegenover die welke ik was uitgekomen. Ik had geen lust mij weder daarin te wagen, en toch kon ik geen anderen uitgang bespeuren. Geheel gerust was ik nog in geenen deele. Ik wist wel dat het afschieten van mijn pistool de buurt op de been zou brengen, maar voor dien tijd kon ik lang vermoord zijn, en al was het dan naderhand voor de regering eene groote voldoening de schurken te ontdekken en na mijn dood op te hangen, zoo zag ik toch niet in, dat mij dit veel nut zou doen. Ik begreep dat het best was te wachten tot den dag aanbrak.

Ik weet niet dat ik ooit zulk een bangen nacht doorgebragt, of in zoo korten tijd zoo veel van angst en koude te lijden gehad heb. Eindelijk echter moet ik toch een weinig ingesluimerd hebben, want ik sprong met een waren schrik op, bij het denkbeeld dat ik aan den slaap toegegeven en mij aan het gevaar blootgesteld had van verrast te worden. Tot mijne groote vreugde bemerkte ik dat de dag aanbrak, en ik kon thans rondom mij zien. Ik zag dat het gewelf waarin men mij ge-

metseld had, midden in een oud pakhuis of wat het zijn mogt, lag, dat geen enkel venster en geen andere toegang dan de deur, die ik opengebroken had, bezat. Dit gebouw stond naast het roode huis, en de gang tusschen beide werd aan het einde door een muur van ongeveer twaalf voet hoog gesloten. Aan het huis zelf zag ik geen vensters, alleen de deur, die ik reeds in het donker gevoeld had en die, gelijk ik voorzigtig onderzocht, van binnen gesloten was.

Deze open te breken, durfde ik niet wagen, maar ik besloot te trachten op het dak te komen, en mij dan zoo op de straat te laten afvallen. Met veel moeite kwam ik, door mijne beenen op het groote slot te plaatsen, op de deur en vandaar op het platte dak, dat uit zware planken bestond, die door de gevallen sneeuw zeer glad waren. Toen ik echter gereed stond om naar beneden te springen, viel het breekijzer, dat ik nedergelegd had, naar beneden met genoeg gedruisch om de bewoners van het huis te wekken. Ik kon echter slechts langzaam voorwaarts kruipen en was aan den rand van het dak, toen de deur van het roode huis geopend werd en de man met de gele buis, dien ik aan de haven en later in gesprek met den kerel uit het bosch gezien had, kwam naar buiten. Ik haalde mijne pistool uit en legde op hem aan. Hetzij hij voor mij of mijn wapen schrikte, hij sprong in huis en wierp de deur weder toe.

Een oogenblik daarna liet ik mij op de straat vallen, en hoezeer ik struikelde en viel, gevoelde ik toch geen pijn; maar was dadelijk weder op de been, en liep wat ik kon naar mijn logement, terwijl ik niemand op straat ontmoette. Hier hield ik niet op met schellen, voor de deur mij geopend werd.

»Hoe laat is het?" was mijne eerste vraag.

»Precies vijf ure, Mijnheer! het heeft ons zeer verwonderd, dat gij niet te huis kwaamt, gisteren avond. De vrederegter van de Clyde is aangekomen en heeft naar u gevraagd. Hij moest u dringend spreken, zeide hij en heeft lang op u blijven zitten wachten."

»Wijs mij dadelijk zijne kamer," zeide ik, »en leg spoedig een goed vuur aan en zet wat thee voor mij. — Ik heb bezigheden, die mij tot een onverwijld vertrek dwingen."

Eene minuut later was ik in het bijzijn van mijn vriend en verhaalde hem alles.

»En waar is die geheimvolle brief?" vroeg hij.

»Hier; ik heb hem zelf nog niet gelezen."

Hij nam den brief en las het volgende:

»Alles is in orde — het kind is in John Buska's hut aan den zevenmijlenoever verborgen. De schoener kan het daar gemakkelijk aan boord nemen; maar er is geen tijd te verliezen, want in dit afschuwelijk land vertrouwt de een den ander niet. Mark zal er u brengen.

J. S."

»Het zegt niet veel, maar voor ons voor het oogenblik genoeg. Wie is die Mark?"

»Ik weet het niet — misschien de kerel met de gele buis."

»Of zijn kameraad, die gisteren avond het bosch weder inging."

»Dat is mogelijk; hij zou heden avond te zeven ure met den geelbuis weder bijeenkomen."

»Wij zullen voor hen beide zorgen; bovenal echter moeten wij de bewoners van het roode huis binnenpakken; gevoelt gij u sterk genoeg een paar regels naar het policiebureau te brengen? zoo ja, wacht dan met den konstabel, dien men u zal medegeven aan den hoek van het postkantoor, tot ik bij u kom; ik zal mij intusschen zoo gaauw ik kan kleeden."

Na een kop thee en eenig voedsel genuttigd te hebben, begaf ik mij naar het bureau van policie, waar men op 's regters verlangen zonder verdere navraag mij vier konstabels medegaf, waarvan een met mij medeging, terwijl de drie anderen, om niet in het oog te loopen, ieder afzonderlijk volgden, zonder ons echter uit het oog te verliezen. Er waren nog slechts weinig lieden op de straat, en de lucht was helder, maar koud. Op de afgesprokene plaats vond ik den regter op mij wachten en oogenblikkelijk braken wij naar het roode huis op.

»Ga naar de achterdeur," zeide de regter tot twee der konstabels, »en neemt ieder gevangen, die ontvlugten wil; wie zich te weer stelt, dien schiet gij zonder medelijden ter neder."

Een der konstabels klopte een- en andermaal, maar vond geen gehoor. Hij haalde daarop een kort breekijzer te voorschijn om de deur open te breken.

»Wacht," zeide zijn makker, »misschien hebben zij zich uit de voeten gemaakt en de deur achter zich gesloten. Laat mij eens beproeven."

Hij haalde daarop een bos loopers uit, en een daarvan uitkiezende, beproefde hij dien en de deur ging open.

»Ik dacht het wel; zij hebben hun piek geschuurd."

Het huis werd van onder tot boven doorzocht, maar niemand gevonden. Dit alles nam echter veel tijd weg. In de kamer, waarin ik mijn brief had afgegeven, stond een open schrijflessenaar, waarin nog eenige papieren lagen. De regter liep deze haastig door en verzegelde ze daarop.

»Wat zullen wij nu doen?" vroeg ik.

»De schurken zijn ons een eind weegs voor," zeide de regter. »Het zou mij niet verwonderen als zij naar de bepaalde plaats aan den zevenmijlenoever gevlugt waren. Eerst moeten wij echter maatregelen nemen om de geelbuis en zijn vriend heden avond gevangen te nemen, als zij weder eene bijeenkomst houden, want misschien zijn wij dan nog niet terug."

Hij zond daarop een der konstabels weg om te zorgen, dat wij aan het veer naar Pittwater dadelijk met onze paarden konden overgezet worden;

en na een haastig ontbijt waren wij weldra aan boord van de veerboot.

V.

»Hebt gij al iemand overgezet dezen morgen?" vroeg mijn vriend den veerman.

»Niet veel — een half dozijn misschien — een partij scheen magtig veel haast te hebben, zij namen een boot en roeiden naar de Kangoeroe-spits ginder. Het is schande, dat zij zoo mogen overvaren, als er een landsveerboot is, de gouverneur moest dat niet toestaan — pas op deze bank, Dick! — veel goeds zullen zij ook wel niet in den zin gehad hebben — de kerel met zijn zwarten rok zag er uit alsof de konstabels hem op de hielen zaten."

»Welken weg namen zij, toen zij geland waren?" vroeg ik.

»Zij gingen in de rigting naar Knopwoods hoeve, en dat is toch de weg niet naar Pittwater. Zij hadden vast niet veel goeds voor, anders zouden zij wel als eerlijke lieden met de gewone veerboot overgegaan zijn."

Wij stegen thans aan land, en volgden den wenk van den veerman. Niet lang duurde het of wij bespeurden voetstappen in de sneeuw. Twee personen hadden hier geloopen.

»Dat is ons wild," zeide een der konstabels; »zij hebben spoed gemaakt, zie maar eens, hoe diep die voetstappen van voren ingedrukt zijn. Als iemand op zijn gemak gaat, zet hij den voet plat op den grond en heft hem ook zoo weêr op, maar als hij haastig loopt, dan buigt hij den voet en drukt de teenen diep in den grond; zulke sporen kan men gemakkelijk onderscheiden."

»Dat is waar," zeide de regter, »daar had ik niet aan gedacht. Gij kunt waarlijk zoo goed sporen vinden als een inboorling."

»Nog beter, hoop ik," zeide de man, »schoon die zwarte duivels dikwijls wonderbaarlijk het kleinste teeken weten te volgen; maar aan hetgeen ik hier heb, zou geen roodhuid gedacht hebben — hier heb ik een schoen, dien ik in het roode huis gevonden heb — daar, zie eens, hij past juist op dien voetstap hier in de sneeuw — wij zijn op het regte spoor, dat is zeker; maar de schurken zijn ons een groot eind voor, en wij hebben geen tijd te verliezen."

»Nu wij van het spoor zeker zijn," zeide de regter, »ware het dunkt mij best, dat Thornley en ik vooruitreden; de voetstappen zijn duidelijk, en gij kunt dan nakomen."

»Dat is het beste, Sir!" zeide de eene konstabel; »tracht gij de canailles in te halen; wij zullen niet ver achterblijven."

Wij draafden thans voort en volgden gemakkelijk de voetsporen tot aan den zevenmijlenoever, waar het meer alle verdere sporen uitgewischt had. De vloed ging nog, maar het water was bijkans op zijn hoogst. Wij wisten niet wat wij beginnen zouden; nergens was eenig levend wezen te ontdekken, van het strand liepen wij naar het bosch, van het bosch naar het strand terug, en reeds begonnen wij de hoop op te geven van het spoor terug te vinden, toen de konstabels aankwamen, en Sanders, degeen, die vroeger zijne bedrevenheid in het vinden van een spoor reeds had doen blijken, op een grooten steen neêrviel.

»Met uw verlof," zeide hij, »ik kan niet meer — de heeren schijnen niet te weten, welken weg in te slaan — ja, water laat geen sporen achter."

»Wij hebben eene mijl ver alles nagezocht, maar niets gevonden. Zij hebben zeker eene boot genomen, want de voetstappen loopen duidelijk tot aan het water en daar houden zij op."

»Laat mij eens bedenken," zeide Sanders. »Zoo wat half weg tusschen deze zandbank en de volgende, eene halve mijl landwaarts in, ligt de hut van Jim Burke. Ik zou durven wedden, dat zij digt langs het water gegaan zijn, wetende dat de vloed weldra hunne voetstappen zou uitwisschen; zij zullen echter wel naar de hut gegaan zijn, doch dit zal weldra blijken."

Wij gingen thans nog drie of vier mijlen voort, toen de voorste konstabel, die eenige honderd schreden vooruit was, ons met de hand wenkte.

»Zoo is het goed," zeide Sanders, »nooit geschreeuwd of rumoer gemaakt als men wild jaagt, hetzij twee- of viervoetig."

»Waarschijnlijk heeft hij het spoor gevonden," zeide ik.

»Zeker, en wij ook — zie maar, de schoen past er volmaakt in."

»Volg ons zoo snel gij kunt," zeide de regter; »wij zullen vooruitrijden."

Binnen weinige minuten hadden wij de vervallen en verlaten hut bereikt. De muren waren van gevlochten takken met leem opgevuld, en het uiterst beschadigde dak van riet en biezen zamengesteld.

»Een armzalig lusthuis voor een onafhankelijk heer — maar zeer stil en afgelegen," merkte Sanders aan. »Hier zal wel menig gestolen schaap gevild zijn."

»Verlies geen tijd, Sanders!" zeide de regter; »gij zijt een sluwe kerel, zie eens rond of gij ook iets vinden kunt, wat ons nader op het spoor kan brengen van de personen, die wij achtervolgen."

»Laat Scroggs eerst zoeken, bid ik u," zeide Sanders; »ik ben half dood van vermoeijenis."

Deze doorzocht alles met de meest mogelijke naauwkeurigheid, maar vond niets dan de overblijfselen van eenige verbrande schapenvellen, die zeker, om ontdekking te voorkomen, uit den weg geruimd waren. Thans stond Sanders op.

»Scroggs!" zeide hij, »hebt gij het dak onderzocht? Daar omhoog is het gescheurd."

»Dat heeft de wind gedaan," zeide zijn kameraad.

»Ja, maar ziet gij niet aan de boomen, van welke zijde de wind gewoonlijk blaast? Het dak daar is kort geleden door iets anders dan door den wind getroffen, daar wil ik op zweren."

Terwijl hij nog sprak, klom hij op de schouders van zijn kameraad, en stak zijn arm in het riet van het dak.

»Ik dacht het wel," zeide hij; »maar het is een vond van weinig belang — een vuurslag en tonderdoos — van weinig nut voor ons — laat het niet wegwaaijen echter, Scroggs, men weet nooit hoe het te pas kan komen — wacht, hier op de nog ongebrande tonder staat een naam — ohn — dat is John, Shir — l — ey — John Shirley; maar wie dat is, zou ik wel eens willen weten."

De regter nam mij ter zijde, en zeide zacht:

»George Shirley was de ware naam van den bushranger, ten minste als zijne papieren de waarheid spreken, en dat zullen zij wel. Hij moet tot eene deftige familie behoord hebben. Waarschijnlijk zijn wij een nabloedverwant van hem op het spoor gekomen."

»Nu begrijp ik alles," riep ik uit; »deze John Wolsey scheen mij gisteren avond zoo bijzonder op iemand te gelijken, maar ik kon mij niet bezinnen op wien — het was op den bushranger. Hij wierp mij, toen hij mijne vermomming ontdekte, een blik toe, die mij dien ongelukkige onwillekeurig voor den geest riep, toen hij in den afgrond stortte. — Thans doorzie ik alles; dit is de broeder en naaste erfgenaam, zoodra het meisje uit den weg geruimd is. Verlaat er u op, dit is de sleutel van het geheim."

»Ik geloof het ook," zeide de regter, »maar daar is nog veel duisters bij; doch laat ons thans al onze krachten inspannen, om het arme kind weder in handen te krijgen. De kerel, in wiens handen het gevallen is, zal zeker zijn best doen het begonnen werk te volvoeren; als zij het meisje maar niet vermoorden eer wij hen ingehaald hebben; de schoener, dien gij daar ginder ziet liggen, bevalt mij ook niet. Vooruit dus, onze lieden zijn thans uitgerust; wij moeten weder op weg."

»Hier moest eigenlijk een derde spoor zijn," zeide Sanders, »maar ik zie er geen. De voet van een kind is wel ligt, maar hij moet toch een indruk achterlaten — hier zijn onze twee en daar nog een ander, — alsof zij naar dat riviertje gevlugt zijn, waar eene boot hen kon afhalen — maar nergens zie ik de voetstappen van de kleine — ha, daar heb ik het — de groote voet heeft het kind gedragen, opdat wij niet zouden weten, dat zij het hadden medegenomen."

»Dat is zeer voorzigtig; maar het zou toch hard wezen, als wij in de kolonie niet tegen die kerels opgewassen waren. Hier is een zware indruk van den grooten voet — hier heeft hij gestruikeld en is bijkans gevallen, en bij den hemel! daar is ook de indruk van een kindervoet — zij hebben het wel zoo wat platgetrapt, maar het is nog duidelijk genoeg zigtbaar. Drie mijlen brengen ons aan het riviertje en dan zullen wij verder zien."

Binnen een half uur bereikten wij den oever van het riviertje, dat, als de vloed loopt, diep en bevaarbaar is, maar dat bij de eb door zoovele zandbanken doorkruist wordt, dat zelfs eene kleine boot er naauwelijks door kan komen. Het scherpe oog van Sanders ontdekte spoedig in het zand den indruk van een aan land geschoven boot, en wij moesten met leedwezen erkennen, dat zij, die wij zoo digt op de hielen waren, voor het oogenblik ten minste buiten het bereik onzer vervolging waren.

De regter was de eerste, die het stilzwijgen afbrak.

»Waar kunnen wij eene boot bekomen?"

»Niet digterbij dan te Pittwater," zeide Sanders, »en het is de vraag nog, of er daar zelfs wel een te bekomen is; en al hebben wij er een, dan weten wij nog niet waar zij heengegaan zijn."

»Het is toch mogelijk, dat zij de boot alleen gebruikt hebben om naar de overzijde te komen en ons van het spoor te brengen," zeide de regter, »en in dat geval vinden wij dit aan de overzijde weder terug."

»Daar had ik waarlijk niet aan gedacht," zeide Sanders. »Als die verwenschte banken er maar niet waren, dan konden wij met de paarden overzwemmen, maar nu moeten wij geduld hebben."

»Als dan Mijnheer Thornley u zijn paard wil leenen, zullen wij zamen heenrijden."

Ik gaf mijne toestemming en beide vertrokken, terwijl ik met den anderen konstabel achterbleef. Langen tijd bleven zij afwezig, maar eindelijk hoorde ik van den anderen oever mij toeroepen; ik sprong op en zag den regter, die zijn hoed zwaaide, en onmiddellijk daarop zagen wij eene boot naar ons toekomen. Met veel moeite, daar het laag water was, kwamen wij aan boord, en terwijl wij overvoeren, vroeg ik den man in de boot of er niets nieuws was.

»Neen," antwoordde hij, »maar ik hoor, dat gij twee mannen en een meisje achterna zit, die ik dezen morgen overgezet heb. Ik kwam hier om te visschen en vond hen ginder. Zij zeiden mij, dat zij naar de overzijde wilden en boden mij, de een namelijk, de heer, een paar dollars. Ik vond het wel vreemd, dat zij dat meisje bij zich hadden, maar dacht het gaat mij ook niets aan."

»Hoe zag het meisje er uit?" vroeg ik.

»Och, zoo als andere meisjes, denk ik, haar gezigt heb ik juist niet gezien, maar het arme kind scheen vermoeid en treurig. Een van de mannen droeg haar, en zij scheen veel geweend te hebben; in de boot was zij heel stil, maar scheen toch geweldig bang voor den man met den zwarten rok. Ik denk, dat zij niet ouder dan zes of zeven jaar zal geweest zijn; maar wat zij met haar willen weet ik niet; het gaat mij ook niets aan."

Aan de overzijde vonden wij den regter en Sanders met de paarden, met eene groote mand vol levensmiddelen, waaraan wij wel behoefte hadden.

»Ziet gij," zeide de regter, op den grond wijzende, »wij hebben hier hun spoor weder; maar zij zijn ons een groot eindweegs vooruit, en de sneeuw zal spoedig gesmolten zijn, want lang blijft zij hier te lande nooit liggen. Zoodra wij gegeten

hebben, moeten wij weder op weg; ik heb ook een paar geweren en een grooten voorraad kruid en lood medegebragt."

VI.

Nadat wij ons aan een rijkelijk middagmaal verkwikt hadden, vervolgden wij het wedergevonden spoor. De zon neigde ten ondergang en wij hadden het niet zeer aangename vooruitzigt van den nacht onder den blooten hemel, die ons met eene sneeuwjagt bedreigde, te moeten doorbrengen. Het was derhalve met genoegen, dat wij ontdekten, dat zij, die wij vervolgden, de rigting naar de Coal-river genomen hadden, waar zich verscheidene landhoeven bevinden. Verscheidene kleine hoeven waren wij reeds voorbijgetrokken, toen het spoor ons naar een heining van boomstammen voerde, waarin men met geweld eene opening gemaakt had. Wij traden er door tot in het midden van de omheinde plek, waar wij een vrij groot steenen huis, de woning van een welgesteld landbouwer bemerkten. Hier waren de voetstappen naauwelijks te onderscheiden, maar eensklaps zagen wij de sporen van een hoefijzer.

»Dat ziet er gek uit," zeide Sanders. »Ziet gij wel, heeren! die knapen hebben een armen boer zijn paard ontstolen; zij schijnen haast te hebben gemaakt."

»Waarschijnlijk willen zij zoo spoedig mogelijk het eiland verlaten," zeide de regter, »en daar hun dat in Hobert-town belet is, zou het mij niet verwonderen als zij het in Launceston beproefden."

»Dat zou wat moois zijn," riep ik uit; »een weg van honderd en twintig mijlen nog af te leggen; maar ik hoop dat wij hen voor dien tijd inhalen. Als zij het paard houden kunnen wij hun spoor gemakkelijk volgen. Ware het niet best de gedaante en grootte der hoefijzers goed op te nemen, nu het nog licht is."

Sanders liet zich dit geen tweemaal zeggen, en vond, dat het paard aan den linker voorpoot een breed, aan den regter een smal ijzer had. Hij meette beide naauwkeurig en schreef zijne bevinding op.

»Het best ware thans, dat wij een nachtverblijf zochten," zeide hij, »en zoo wij dan een paar paarden konden leenen, zouden wij des te beter in staat zijn de vlugtelingen in te halen."

Wij besloten 's mans raad te volgen, en na een half uur bereikten wij de hut van een volkplanter, waar wij verlof vroegen den nacht door te brengen. Toevallig was dit een gedeporteerde, wien de regter een paar jaren geleden een paspoort of ontslag van het gewone opzigt gegeven had, uit hoofde van zijn goed gedrag, en die thans eene kleine hoeve bebouwde. Wij werden vriendelijk ontvangen en ons alles voorgezet wat de arme lieden hadden. Er werd droog hout op het vuur geworpen, schapenvleesch in de pan gedaan, en de vrouw bragt het theegoed in orde; want de maaltijden der armere klasse bestaan meestal alleen uit thee en schapenvleesch. Van onze vlugtelingen wisten de hutbewoners ons overigens niets te zeggen.

Den volgenden morgen zadelden wij onze paarden, die een goed voeder van garst en zemelen hadden gehad (want hooi en haver was toenmaals in van Diemensland bijna niet te bekomen) en namen afscheid van den volkplanter, wien wij niet konden overhalen eenige vergoeding voor ons verblijf aan te nemen; de regter en ik vonden echter eindelijk beter gehoor bij zijne vrouw, en daarna vertrokken wij.

Het had des nachts vrij zwaar gesneeuwd; eenige duimen hoog was de grond er mede bedekt en de lucht voorspelde ook geen gunstig weder, zoodat wij onze vervolging juist met geen bijzonder gunstig vooruitzigt begonnen.

»Wel, Sanders!" zeide de regter, »laat mij nu eens zien wat gij kunt, als de nood aan den man komt. Waarheen zullen wij ons thans wenden en hoe zullen wij de vlugtelingen weder op het spoor komen. De sneeuw heeft natuurlijk alles bedekt."

»Hebt geen zorg, mijnheer!" antwoordde de konstabel, »dezelfde sneeuw, die een gedeelte van de sporen verbergt, verraadt de anderen, en wat er thans slim uitziet, wordt naderhand des te beter. Zij kunnen ons niet ontsnappen."

Ofschoon wij thans in eene bevolkte streek waren, ontmoetten wij echter niemand daar het nog zeer vroeg in den morgen was, en wij achtten het verloren moeite hier onderzoek te doen. De tijd was voor ons van het meeste belang; na een paar uur rijdens ontdekten wij werkelijk de sporen weder.

»Ziet gij," zeide Sanders, daar zijn zij; zij kunnen ons thans niet meer ontgaan. Naar de sporen te oordeelen, moeten zij het meerendeel van den nacht op weg zijn geweest."

»Het arme kind zal veel koude hebben uitgestaan," zeide de regter; »het is waarlijk een gruwel zulk een teêr kind aan de sneeuw in zulk een guren nacht bloot te stellen."

»Het arme kind," zeide Scroggs, die anders hoogst zelden een woord over zijne lippen liet komen; »het arme kind! Zouden zij het dan niet den hals afgesneden hebben, denkt gij? Dat denkbeeld heeft mij den geheelen nacht gekweld, mijnheer! Ik weet nog heel goed, toen ik het eerst hier in het land kwam, dat ik voor mijn heer een lam zou slagten; en bij vergissing nam ik het makke lam van de dochter des huizes. Zij kwam er juist op aan, toen het gebeurd was, en nooit in mijn leven zal ik den blik vergeten, dien zij op mij sloeg. Ik had den kop van het lam tusschen de knieën, en mijn mes...."

»Goed man — houd maar op!" riep ik, want het beeld, dat hij met zijne schildering mij voor den geest bragt, deed mij ijzen. »Wij weten natuurlijk niet of het kind leeft of niet, maar het is toch waarschijnlijk, daar zij een paard genomen hebben, dat het nog leeft. Pas goed op, en zoodra gij iets van belang ontdekt, zult gij eene flesch rum hebben."

»Goed, mijnheer! goed, ik zal wel oppassen — niet zoozeer om den rum, neen, waarlijk niet. Het arme kind gaat mij aan het hart; het is altijd alsof ik het voor mij zie, met het hoofd omlaag en even als een lam....”

»Ja, ja, zwijg maar, ga liever vooruit en zie of gij iets ontdekken kunt.”

Weldra vonden wij, dat de voetstappen van een der personen, die wij volgden, links afweken. De regter volgde deze, terwijl wij de anderen volgden. Na eene poos zagen wij hem dwars op onzen weg aanrijden. Hij had achter den heuvel, werwaarts de voetstappen hem leidden, een herderswoning gevonden, en hier had iemand in een zwarten rok dien morgen vroeg eenige levensmiddelen gekocht en daarbij gezegd, dat zijn makker hem in de nabijheid wachtte. Door de voetstappen te volgen, had hij zich weder aan ons aangesloten.

Het was reeds namiddag en hoe hongerig wij waren, hielden wij ons geen oogenblik op, daar wij elk oogenblik de vlugtelingen dachten in te halen, toen eensklaps weder een der sporen zich ter zijde afwendde, ditmaal was het de grootste voet. Wij vermoedden, dat hij om een soortgelijke reden als de ander, dien morgen zich ter zijde afgewend had, en de uitkomst bevestigde in zoover ons vermoeden, dat wij een paar mijlen verder de sporen van een paard zich aan die van het eerste zagen aansluiten; en wij begrepen, dat de andere schurk ook een paard zich had weten aan te schaffen; weshalve beide nu, niet meer door een voetganger belemmerd, hun best deden om zoo snel mogelijk voort te komen.

De regter had snel een besluit genomen. Hij scheurde een blad uit zijn zakboek en schreef daarop een verzoek om de beide constabels, tot bijstand der justitie, van paarden te voorzien, voor wier teruggave, huur of koop hij zelf borg bleef, en zond de beide mannen daarmede weg, terwijl wij de voetstappen der beide paarden volgden.

Zij echter, die wij vervolgden, althans een van beide moesten goed met het binnenland bekend zijn, want voor zoover dit met het vermijden van bewoonde plekken overeen te brengen was, liep hun weg in eene regte lijn door het eiland. Tegen den avond bezweken onze paarden bijkans onder ons, toen wij gelukkig voor hen en ons zelven een goed nachtverblijf vonden.

Den volgenden morgen werden wij door de beide constabels begroet, die kort nadat wij ons ter rust hadden begeven, ieder met een zeer goed paard aangekomen waren. Wij vonden met weinig moeite de plek terug, waar wij den vorigen avond het spoor hadden moeten verlaten. Het berigt, dat wij in ons laatste nachtverblijf hadden vernomen, dat er in de haven van Launceston een schoener zeilree lag, deed ons vermoeden, dat, zoo wij al hun spoor verloren, wij hoogstwaarschijnlijk niet verkeerd zouden handelen met toch regelregt naar Launceston te gaan.

Na eene poos rijdens bragt het spoor ons aan eene eenzame hut, waar de vlugtelingen blijkbaar den nacht doorgebragt hadden; het vuur op den haard was nog niet geheel verteerd. Een half uur verder kwamen wij aan de Macquarierivier, en vervolgens aan het daar liggende veer. Het scheen, dat de vlugtelingen het echter niet hadden durven wagen den gebaanden weg te nemen, want zij waren hier regtsaf gegaan.

»Zij hebben de brug niet over durven gaan,” zeide de constabel, »maar als zij naar Launceston willen, moeten zij óf zwemmen, óf eene waadbare plaats zoeken; het naaste veer ligt verscheidene mijlen verder op; maar ik denk, dat zij ginder aan de kromming wel overgezwommen zullen zijn.”

Hierin dwaalde hij echter, want het spoor bragt ons op eene plek, eene halve mijl vandaar, waar niet ver van het bosch eene groep mimosaboomen stond. Hier hadden zij ongetwijfeld halt gemaakt; misschien zich willen verbergen, want de aarde was vooral op eene kleine oppervlakte bijzonder omgewoeld. De scherpziende Sanders ontdekte echter plotseling de sporen van naakte voeten.

»Halt — halt!” riep hij. »Zie eens, daar zijn de inboorlingen omgekropen, daar van de regterzijde af — rijd niet door de sporen, dat wij zoo ten naastenbij tellen kunnen hoeveel van die zwarte knapen er wel zijn.”

Voor zooveel wij uit de dooreenloopende voetstappen der inboorlingen konden opmaken, moesten er ongeveer een twintigtal geweest zijn.

»Ik verwed eene guinje,” zeide Sanders, »dat dit de reden is, waarom de vlugtelingen zich hier het eerst onder de boomen verscholen hebben; zij zagen de inboorlingen tusschen zich en de rivier, en wilden hen niet gaarne ontmoeten.”

»Rijd voort,” zeide de regter, »de voetstappen loopen naar de rivier en ginder zie ik aan den oever iets liggen als ik niet mis heb.”

Een scherpe draf van eenige minuten bragt ons aan den rand van het water, en daar lag een man in eene gewone grof lakensche kleeding, wiens gelaat mij echter bekend voorkwam. Bij nader onderzoek herkende ik in hem den man met de gele buis, dien ik het eerst aan de haven in Hobarttown ontmoet, en bij mijne vlugt uit het roode huis weder gezien had. In weinig woorden deelde ik dit den regter mede.

De arme kerel leefde nog, maar alles aan hem gaf te kennen wat hem wedervaren was. De hersenpan was hem door de bijlen der inboorlingen verbrijzeld en het ligchaam op vele plaatsen door hunne dunne speren doorboord.

»Konden wij hem nog maar eens aan het spreken brengen,” zeide de constabel, »dan konden wij nog misschien wel iets nuttigs van hem vernemen. Scroggs! waar is uwe flesch?”

Op deze uitnoodiging haalde de phlegmatieke Scroggs zijne flesch voor den dag, welks inhoud, rum, naar zijne meening, een geneesmiddel voor elke kwaal was.

»Maar als hij nu dood is, wat helpt het dan

hem rum te geven?" zeide Scroggs, »dat is de edele drank verkwisten."

»Hij is niet dood," zeide Sanders, »ofschoon hij het niet lang meer maken zal; laat ons echter ten minste trachten hem aan het spreken te brengen; hij kan ons zeker omtrent den anderen inlichting geven. Het is Bill Ammers, de grootste schurk uit de kolonie, maar dat doet er thans niet toe. Geef mij de flesch."

Hij hief den zieltogende op, en gaf hem voorzigtig eenige droppels rum in, terwijl de regter hem koud water op het gelaat sprengde. Langen tijd gaf de man geen ander teeken van leven, dan dat hij flaauw ademde, en er verliepen bijkans twee uren, die ons als zóovele eeuwen voorkwamen, eer hij in staat was eenig verstaanbaar geluid te geven. Eindelijk mompelde hij zacht:

»Zij hebben het kind."

»Wie hebben het kind?" vroeg de regter.

»De wilden — zij grepen mij aan — in de rivier."

»En uw medgezel; waar is hij?"

»Ik zag hem — door de rivier zwemmen — maar hij verliet het kind — om zijn eigen leven te redden — en de wilden — namen het kind — het kind van George — van kapitein George."

»Hebben de wilden het kind vermoord?" vroeg ik.

»*Mij* hebben zij vermoord — hunne bijlen — speeren — mijn hoofd — kind — medegenomen."

»Hoe lang is dat geleden, dat zij u aangrepen?" vroeg de regter.

»Ik weet het niet — het was — juist dag geworden — de wilden — overvielen ons — hebben het kind — medegenomen."

»Hoe laat is het?" vroeg Sanders ons.

»Half elf," zeide ik.

»Dan zijn zij ons vier en een half uur voor," vervolgde de constabel, en bovendien zal het moeijelijk zijn hen te paard te volgen, als zij zich in het gebergte begeven hebben."

»Wij kunnen hun spoor in de sneeuw niet missen," merkte de regter aan.

»Ja, zoo lang die liggen blijft," antwoordde de constabel, »maar dat zal met dezen warmen noordewind en zonneschijn niet lang zijn. Het is ook geene kleinigheid de wilden in het bosch te volgen, en een blanke kon even goed ondernemen een vogel in de lucht, als de wilden in het bosch na te sporen."

»Ik volg hen in allen geval," zeide de regter, »wat dunkt u, Thornley! zullen wij dit arme kind aan de onbarmhartigheid der wilden overlaten?"

»Ik ben bereid u te vergezellen," zeide ik; »maar laat ons eens overleggen, wat wij beginnen. Het jaargetij is niet gunstig om het bosch te doorkruisen; is hier in de nabijheid geen plaats, waar wij eenige kangoeroevellen tot dekking en levensmiddelen kunnen bekomen?"

»Ja wel, ja wel," viel Sanders mij in; »ik bedenk daar, dat Marks weidegronden hier naauwelijks twee mijlen van afleggen; en misschien laat die wel een van zijne herders medegaan, zwarte Tom, dat is een inboorling van Sidney; dan kunnen wij met een wilde op de wilden jagen."

»Komaan dan," zeide de regter, »en laat ons geen tijd verliezen; ik zal medegaan om als er zich zwarigheden opdoen, die uit den weg te ruimen, — maar wacht, de stervende wil nog iets zeggen. — Wat is het, mijn arme jongen?" vroeg hij op een minzamen toon den ongelukkige; »wat wilde gij ons nog zeggen?"

»Mus—qui—to," zuchtte de stervende met zijn laatsten ademtogt.

»Musquito!" riep Sanders. »Drommels, dan hebben wij geen tijd te verliezen, dat is de wreedste booswicht, die ooit eene kolonie gekweld heeft, hij moordt, alleen om te moorden, bloot uit vermaak."

»Ik heb er voorbeelden van gehoord," zeide de regter.

»Ik ook," zeide ik.

»Dan moeten wij ons haasten als wij het kind nog redden willen."

De regter vertrok thans in galop, door Sanders gevolgd, en keerde in korter tijd dan ik verwacht had terug, beladen met levensmiddelen en kangoeroehuiden, en vergezeld van een zwarte. Deze was een hupsch, slank man, van het zoogenaamde vaste land van Australië, en zeer zindelijk in de kleêren; hij droeg eene lakensche buis en broek; want de beschaafde wilden hebben spoedig behagen in goede, zelfs in fijne kleedingstoffen.

»Maar," vroeg ik, »zal de inboorling, die geen paard heeft, ons niet ophouden? Hij kan toch onmogelijk onze paarden bijhouden?"

»Heb geene vrees," zeide Sanders, »als de paarden hem maar kunnen bijhouden, mogen wij wel tevreden zijn. — Nu, Tom, mijn jongen! zijt gij gereed?"

Deze knikte.

»En waarheen wilt gij ons voeren?"

Tom zag naar de voetstappen, tusschen welke duidelijk die van een kindervoet zigtbaar waren, en wees naar de heuvels.

»Goed," zeide de regter. »Thans *begint* een ander avontuur; dat is overigens mijne eerste jagt op inboorlingen; het is wel niet het beste saisoen om rond te zwerven, maar wij kunnen het arme kind thans in geen geval in den steek laten; de vervloekte Musquito zou het zekerlijk vermoorden."

Spoedig ging het thans voorwaarts, en Tom met zijne lange beenen gunde onze paarden weinig rust. Weldra traden wij het digtbewassen bosch in.

VII.

De digte massa's overhangende takken met hunne donkergroene bladeren, hadden slechts weinig sneeuw op den grond laten vallen, maar toch waren er genoeg teekens van de inboorlingen zigtbaar, om den sluwen Sidney-Indiaan in staat te

stellen hun spoor te volgen en zwijgend volgden wij onzen gids. Nu en dan keerde Tom zich naar ons toe, liet met een vriendelijken grijns zijne ivoorwitte tanden zien, en wees met veel zelfsvoldoening op de onduidelijke sporen alsof hij ons uitnoodigde zijn doorzigt en scherpzinnigheid te bewonderen.

Twee uren lang drongen wij op deze wijze door het digte bosch, waarna wij eindelijk weder op eene vrij groote en bijkans van boomen ontbloote vlakte kwamen. De zon had bijkans al de sneeuw doen smelten en deze lag nog slechts in de schaduw van enkele zware boomen. Daar wij echter onder de leiding van den zwarte niet vreesden het spoor weder te verliezen, trokken wij welgemoed ruim twintig mijlen verder. Eindelijk ontzadelden wij onze paarden, bonden die aan eene lange lijn om te grazen en de constabels legden een vuur aan om een maaltijd gereed te maken, zoo als men in het bosch gebruikt; dat wil zeggen, zij deden eene hand vol zwarte thee in den ketel, dien Scroggs aan zijn zadel droeg, en zetten deze te vuur; en de wilde, die eene bijl op den schouder droeg, stroopte daarmede snel eenige stukken bast van een boom, om ons tot borden en schotels te dienen; en met een stuk gebraden rundvleesch en brood hielden wij, daar wij hongerig genoeg waren, een smakelijken maaltijd. Zoodra wij dit genuttigd hadden, vervolgden wij onzen weg, totdat de achter de met sneeuw bedekte toppen der bergen ondergaande zon ons waarschuwde aan eene warme legerstede voor den nacht te denken; want de nachten zijn in dit jaargetijde te guur om in de open lucht te slapen. Wij hadden wel slechts eene bijl bij ons, maar wisten allen er zeer goed mede om te gaan, het beste nog de inboorling, zoodat wij in een korten tijd twee hutjes zagen ontstaan, die met zware takken belegd, ons voor den nacht voldoende beschutting beloofden, en voor wier opening wij den geheelen nacht een goed vuur lieten branden, en onder de dikke kangoeroehuiden warm en gemakkelijk sliepen.

Tegen den morgen vervolgden wij onzen weg bij heldere lucht, maar strenge koude. Met den middag werd het weder zacht en warm, en zoo wij niet zoo bezorgd waren geweest om het arme kind zou het heerlijke landschap, dat wij doortrokken, ons verrukt hebben, maar toen wij nog een dag en een nacht het spoor der wilden gevolgd waren, steeg onze bekommering tot een koortsachtigen angst. Geen spoor van het kleine voetje konden wij meer ontdekken, of liever onze gids niet, want voor ons waren de sporen der overige voetstappen naauwelijks zigtbaar; Tom volgde ze echter blijkbaar met gemak.

Ongerust bragten wij nog een alles behalve aangenamen nacht door, waarbij het gebrek aan levensmiddelen bovendien zich begon te laten gevoelen. Onder deze niet zeer opbeurende vooruitzigten werd het verlangen van Scroggs naar eene hartsterking steeds heviger, en hij deed herhaalde pogingen zijn matiger kameraad tot een gemeenschappelijken aanval op de flesch over te halen, hetgeen deze echter met bewonderenswaardige standvastigheid afsloeg.

»Het ware te wenschen, dat gij twee flesschen, in plaats van een hadt medegebragt," zeide hij, »dan konden wij ons aan de eene eens verkwikken, maar wij weten niet wat er nog gebeuren kan, en een slok rum te regter tijd heeft wel eens iemand het leven gered. Bewaar de flesch dus liever tot wij haar noodig hebben."

Den volgenden morgen begonnen wij onzen togt veel neêrslagtiger dan te voren; wij hadden echter nog slechts een kort eind weegs afgelegd, toen bij eene kleine bron, die uit eenige rotsen opwelde, de zwarte Tom ons op den weeken grond den verschen indruk wees van een naakten voet. Wij reden juist den heuvel op en zagen met belangstelling naar de sporen, die ons de zekerheid gaven, dat wij het doel van onzen togt naderden. Spoedig zagen wij onze wapenen na, veegden de vuursteenen af, deden versch kruid op de pan en zetten de lading nog eens aan. De mogelijkheid van een nabijzijnd gevaar gaf aan allen, als het ware, nieuwe, frissche krachten, waarbij zich zekerlijk eenige zorg voor onze eigene veiligheid mengde, want wij waren thans in een deel van het land gedrongen, dat nog nooit door den voet van een blanke betreden was, en dat ver van alle mogelijke hulp verwijderd was. Voorzigtig stegen wij derhalve een groot deel van den heuvel op, waar de regter ons een teeken gaf stil te blijven staan en den Indiaan last gaf het omliggende land te bespieden.

Zwijgend en zonder gedruisch sloop Tom naar boven, ging echter spoedig liggen en kroop op zijn buik als een slang voort, zich door omgevallen boomen, steenen en grasplekken heenschuivende, tot hij van den bovensten top af de geheele lager liggende landstreek kon overzien, waar hij van de overal in het rond liggende zwartgebrande stukken hout volstrekt niet te onderscheiden was. Hier bleef hij eenige minuten onbewegelijk liggen, en daarna zacht en voorzigtig op dezelfde wijze terugglijdende, deelde hij ons den uitslag zijner waarnemingen mede.

»Zwarte man in het dal," fluisterde hij, »Musquito er bij."

»Wat doen zij?" vroeg de constabel.

»Vuur maken — eten."

»Is het piccaniny (klein kind) bij hen?"

»Ik kan niet zien — ga achter die boomen daar," — vervolgde Tom, naar eene groep boomen ter regterzijde wijzende, — »kan alles zien."

Wij begaven ons dadelijk daarheen, en de paarden aan de zorg der constabels overlatende, slopen wij eerst beneden den kam des heuvels heen, en kropen toen naar boven, waar wij achter eenige boomen post vatten. Van hier konden wij de wilden in de voor ons liggende vallei waarnemen. Oogenschijnlijk hadden zij besloten op deze plek eenigen tijd te blijven, want met ongewone zorgvuldigheid hadden zij op verscheidene plaatsen afdakken van

takken gemaakt en met groote lappen boomschors bedekt. Deze ruwe beschutsels waren ongeveer vier voet hoog, en wij merkten een daarbij op, dat door een bijzonder smal dak, naauwelijks breed genoeg om een persoon te beschutten, zich van de andere hutten onderscheidde. Er brandden verscheidene groote vuren, en hier en daar stonden eenige wilden tegen hunne afdakken of de boomen geleund, terwijl anderen ledig om hen heen stonden en de vrouwen zich grootendeels met hare kinderen bezig hielden. De geheele troep was naakt en slechts een man, dien wij naar geheel zijn voorkomen als Musquito herkenden, droeg een zwarten hoed, broek en buis; en sommige vrouwen hadden eenige lappen om zich heen geslagen, die veel op oude gescheurde wollen dekens geleken. Een geruimen tijd sloegen wij uit onze schuilplaats de groepen hoogst opmerkzaam gade, maar konden geen spoor ontdekken van het kind, om hetwelk wij zoover gekomen waren en begonnen thans inderdaad het ergste te vreezen. Na alles echter zoo goed wij konden opgenomen te hebben, trokken wij achter den heuvel terug en beraadslaagden wat wij thans zouden aanvangen.

»Als gij mijn raad wilt volgen," zeide Sanders, »dan wachten wij tot het duister wordt, de inboorlingen zijn in het donker bang; wij kunnen hen dan verrassen en in de eerste plaats Musquito ter nederschieten; loopen zij dan met het kind weg, als zij, wat God verhoede, het niet omgebragt hebben, dan kunnen wij hen te paard vervolgen, want voor paarden zijn zij uiterst bang, omdat zij denken, dat zij bijten en met de voorpooten slaan."

»Ik moet bekennen," zeide de regter, »dat ik zeer gaarne dat kleine meisje zou aantreffen; maar ons doel was dit meisje te bevrijden en niet de naakte wilden af te maken. Zouden zij wel ooit blanken gegeten hebben? Sanders! spreek daar eens over met Tom; zie eens of gij het uit hem krijgen kunt. Misschien is hij tegen u openhartiger dan tegen ons."

»Tom!" zeide Sanders, »zwarte man eet blank piccaninny (kind)?"

Tom zag onrustig met zijne diepliggende, onophoudelijk rondzwervende oogen (eene eigendommelijkheid der Australische wilden) naar den constabel, en scheen hem niet gaarne te willen antwoorden, want de weinige inboorlingen, die met de volkplanters verkeeren, weten zeer goed, welk een afschuw de blanken van het eten van menschenvleesch hebben.

»Tom heeft nooit blanken man gegeten," zeide Sanders op een vleijenden toon, »neen, Tom niet; maar booze, zwarte mannen eten die dikwijls blanken! Dikwijls piccaninny?"

»Booze, zwarte mannen eten dikwijls menschen," zeide Tom, »als zij boos zijn en vechten; Tom heeft nooit mannen gegeten."

»Neen, gij niet; maar eet booze zwarte man dikwijls blanken?"

»Ja."

»En blanke kinderen, de booze zwarte mannen."

»Ja — booze zwarte mannen."

»Die afschuwelijke, barbaarsche wilden," riep Scroggs, die niet ver van daar de paarden vasthield, verbitterd uit, »als men er aan denkt, dat dat arme kind door die zwarte schelmen opgegeten is, alsof zij een ossen- of schapenbout was. Hier, Sanders! neem de flesch rum uit mijn zak en geef ze aan den zwarte voor het kind. Ik zou er wel één slokje uit willen hebben — maar neen — neen — neem de heele flesch; liever den rum gemist dan dat die beesten dat arme kind eten."

»Bravo, Scroggs!" zeide de regter, »gij kunt er op aan, dat ik die edelmoedige opoffering niet zal vergeten, want ik weet, welk eene overwinning dit voor u is; maar ik hoop ook zonder dat ons doel te bereiken. Tom!" vervolgde hij tot den zwarte, »wilt gij eens gaan zien, of gij een klein blank meisje onder de zwarte mannen ginder kunt zien — zóó hoog."

Tom begreep alles wat hem in het Engelsch gezegd werd, veel beter dan hij het beantwoorden kon; hij begreep ook oogenblikkelijk wat de regter van hem verlangde, en nadat hij een poosje, als in gepeins zijne oogen op den grond geslagen had, zeide hij:

»Ik gaan."

Zonder een woord meer te spreken, want de inboorlingen zijn zoowel onderling als met blanken uiterst stilzwijgend en karig met hunne woorden, begon hij zich van zijne kleederen te ontdoen, en stond weldra naar de mode des lands, dat wil zeggen zonder eenig bekleedsel, voor ons, vervolgens begaf hij zich linksaf en wij verloren hem spoedig uit het gezigt.

Na verloop van een uur kwam hij terug en deelde ons, op de gewone korte wijze zijner landslieden, en zonder een spier van zijn gelaat te vertrekken, de verlangde tijding mede:

»Blanke piccaninny bij zwarte mannen."

»Dat is heerlijk!" riep de regter, »dan leeft het arme kind toch nog — hoe zag het er uit, Tom?"

Tom begreep deze vraag niet, maar beseffende, dat er een antwoord van hem verwacht werd, zeide hij:

»Piccaninny daar," met de hand op het kleine afzonderlijk staande afdak wijzende.

»Wat willen zij met het kind doen?" vroeg ik.

»Wel, opeten natuurlijk," zeide Scroggs, »en nu hebben zij het in een stal en mesten het, zoo als wij een lam doen, tot het vet genoeg is. Laat ons op die zwarte schurken losgaan, en ze tot den laatsten man neêrschieten, ik doe mede."

»In dat alles is iets dat ik niet begrijp," zeide de regter; »het is altijd moeijelijk achter het ware oogmerk dier wilden te komen; maar daar zij thans vreedzaam gezind schijnen, ware het, dunkt mij, het beste Tom vooruit te zenden en om een mondgesprek te vragen, waarbij hij hen dan tevens omtrent onze bedoelingen gerust stellen kan. Wij zullen dan hem te paard en met de wapens in de

hand volgen, ten einde, als zij werkelijk vijandelijk gezind zijn, hen te verrassen en vrees aan te jagen. Gij weet, dat de regering der kolonie ernstig verlangt de wilden niet noodeloos te verdrukken, maar hen door zachtheid te winnen."

»Met uw verlof," viel Sanders hem in; »Musquito heeft meer dan een moord gepleegd en hij is bovendien een Sidney-Indiaan, die wel weet, dat hij dat niet-doen mag. Wij hebben bevel hem te vatten waar wij kunnen."

»Wij zullen naar omstandigheden handelen," zeide de regter; »maar voor het oogenbik is ons oogmerk het kind te bevrijden, en daarbij moeten wij ten minste trachten bloedvergieten te vermijden."

Ik gaf den regter volkomen gelijk, schoon ik vreesde, dat de zaak zoo gemakkelijk niet zou afloopen, maar ik vertrouwde op het overwigt, dat onze paarden en wapens ons gaven, en twijfelde dus niet aan den afloop.

Wij daalden dus den heuvel af, sloegen regtsaf om de vlakte te bereiken, eer de wilden ons zien konden, en reden daarop naar de hutten der wilden toe.

VIII.

Tom, de Indiaan, ging ongeveer twintig schreden voor ons uit, en toen wij op eenigen afstand van hen waren, hielden wij stil en verbeidden met eenige hartklopping, welke gevolgen onze verschijning hebben zou. Tom had zijne kleederen weder aangetrokken; de wilden konden echter aan zijn gelaat en kleur gemakkelijk zien, dat hij niet tot hunnen stam behoorde. Tot onze grenzelooze verbazing echter, want de wilden hebben anders een waren afschuw van hunne beschaafde broeders, lieten zij hem bij hunne vuren naderen zonder de minste merkbare beweging te maken. Mogelijk was het het gezigt van eenige mannen te paard, zoo digt achter hem, wat hen hiertoe aandreef; maar deze volmaakte en geheel onverwachte onverschilligheid deed ons dadelijk voor verraad vreezen, en wij zagen voorzigtig rond of wij iets bespeuren konden, wat onzen argwaan bevestigde, maar bespeurden niets.

Dikwijls heb ik gelegenheid gehad den doffen, op niets zich vestigenden blik, het geheele, bijkans simpele voorkomen der inboorlingen van van Diemensland, als zij niet door honger of een anderen hartstogt in beweging gebragt worden, gade te slaan, en opmerkelijk was mij altijd hunne gelijkheid in dit opzigt met onze tamme huisdieren, zoo zielloos en onverschillig zijn zij in hun uiterlijk. De vrouwen spreken nog somtijds een woord met elkander, hetgeen over de geheele wereld in het karakter der vrouw schijnt te liggen; maar de mannen nemen meest altijd het diepste stilzwijgen in acht. Deze doodelijke stilte echter, zoo afstekende bij het woeste geschreeuw en tumult, dat wij verwacht hadden, vervulde ons met eene zekere bijgeloovigen angst, die nog door de diepe stilte der ons omringende, onafmetelijke wildernis verhoogd werd.

Inmiddels had er een gesprek van weinige woorden tusschen het opperhoofd der troep en onze zendeling plaats gehad, welks inhoud Tom ons vooraf aankondigde met te zeggen:

»Musquito zegt — gij komen."

»Wat moet dat beteekenen?" riep de regter verbaasd uit; »zij toonen niet de minste vrees en het schijnt toch, dat zij volstrekt niet aan vechten denken. Zou daar een krijgslist achter schuilen; wat dunkt u, Thornley?"

»Ik ben er zoo door verrast, dat ik volstrekt niet meer weet, wat ik er van denken moet," zeide ik. »Sanders! gij kent nog al hunne gewone wijze van doen; zijn er geen van hunne speren of bijlen te zien?"

»Men kan nooit zeggen wat deze arglistige schurken in den zin hebben," antwoordde Sanders, »maar zelden is het wat goeds. Gij ziet wij zijn in een van hunne kampen gekomen, als men die afdakken zoo noemen mag, maar Musquito moet nu en dan nog al vriendelijk kunnen zijn."

»Scroggs! gij hebt hem toch al zoo dikwijls ontmoet, wat zou hij nu willen?"

»Altijd het ergste," antwoordde deze; »maar als ik niet mis heb, dan moeten de wilden thans voornemens zijn een feest te vieren; daar ginder hangt eene geheele rij opossums — en daar achter — de Heer beware ons — dat moet zeker het kind zijn, dat de zwarte beesten voor hun middagmaal willen braden."

»Het kind?" riep de regter, »dat is onmogelijk. Tom zag het kind immers nog voor een kwartieruurs in het leven. Tom! ga eens naar Musquito en vraag hem of hij het kind, de piccaninny van blanken man heeft?"

Tom volgde dit bevel op en keerde bijna oogenblikkelijk terug met het antwoord:

»Musquito zegt: blanke man doodslaan piccaninny; Musquito doodslaan blanken man, piccaninny dáár."

»Dat is allervreemdst!" riep de regter. »Wat kan Musquito daarmede meenen? Zij schijnen echter heel vreedzaam gezind, en dus zullen wij naar hem toegaan en zien of wij niet met goede woorden het arme kind kunnen bekomen."

»Ware het niet beter, dat twee onzer op de wacht bleven, als zij toch eens een aanval mogten wagen," viel een der constabels hem in. »Dat is toch nog beter dan dat wij allen weerloos afgemaakt worden."

»Dat is een zeer noodzakelijke voorzorg, Sanders!" antwoordde de regter; »blijft gij met Scroggs dus bij de paarden, en ik zal met mijnheer Thornley te voet naar hen toegaan, als deze er ten minste niets tegen heeft."

»Volstrekt niet," antwoordde ik; »het beste bij wilde menschen en dieren is hun te toonen, dat men niet bang voor hen is."

»Neem mijne flesch rum mede," riep Scroggs in

overmaat van grootmoedigheid uit; »laat er Musquito maar een slok van nemen, en zie dan of hij niet in eene goede stemming komt."

»Neen, neen," zeide de regter, »bewaar den rum nog maar tot wij hem noodig hebben. Het is al lastig genoeg met een wilde om te gaan als hij nuchteren is; maar als hij sterken drank geproefd heeft, wordt hij erger dan een dolleman." Kom, Thornley! laat ons stoutmoedig en onverschrokken op hen afgaan."

Wij stapten regt op Musquito aan, die bij een vuur stond, digt bij het afdak, waarin, volgens Toms opgave, het kind zijn zou. Hij had, naar het scheen, dezelfde doffe, stompzinnige uitdrukking in zijne trekken, die ik reeds bij vroegere gelegenheden bij hem had waargenomen, en stond in eene lustelooze, ineengezonkene houding bij het vuur; maar toen ik naderkwam, bemerkte ik, dat aan zijne halfgesloten, maar rusteloos rondzwervende blikken niets ontsnapte. Ik moet bekennen, dat ik niet zonder eene ligte beving en een kloppend hart den arglistigen wilde in zijne eigene legerplaats naderde. Hij sloeg thans de oogen naar ons op, beschouwde ons eenige seconden, en sloeg ze toen weder op den grond zonder eenig teeken, dat hij ons herkende of eenige andere gewaarwording, die toch bij onze zoo plotselinge verschijning zeer natuurlijk zou geweest zijn, te geven.

Wij bleven zoo wat eene minuut lang in dezen alles behalve aangenamen toestand, als ongenoodigde gasten staan. Geen onzer sprak een woord, en de gewone inleiding tot een gesprek: mooi weder van daag, of iets van dien aard kon hier ook slecht te pas gebragt worden; eindelijk brak de regter het stilzwijgen af.

»Zijn er veel kangoeroe's in deze streek, Musquito?"

»Dáár," antwoordde Musquito, en wees naar een kangoeroe van de grootste soort, die aan een boom hing en vroeger bij Scroggs zulk een akelig vermoeden verwekt had.

Mijn vriend, die waarschijnlijk geloofde, dat onder goede vrienden, bij eten en drinken het gesprek beter vlotte, en ook misschien gedreven door de overtuiging, dat hij langer dan eigenlijk noodig was gevast had, gaf zijn zwarten gastheer te kennen, dat hij gaarne een stuk van den kangoeroe eten wilde.

Musquito riep een van zijn volk een paar woorden toe, en deze bragt dadelijk eenige stukken vleesch, en legde die op een teeken van ons, zoo bereidvaardig op de kolen, dat wij niet denken konden, dat de vriendelijke ontvangst der inboorlingen ditmaal geveinsd was.

Toen het vleesch gaar was gingen wij op den grond zitten, terwijl Musquito tegenover ons nederhurkte. Eenige zijner makkers stonden op een kleinen afstand ons met blijkbare nieuwsgierigheid aan te staren, terwijl wij, alle pligtplegingen ter zijde stellende, insgelijks in het diepste stilzwijgen ons maal nuttigden.

Daar ik thans de gelegenheid gunstig achtte, deed ik mijn vriend den voorslag, den wilde, als eene inleiding tot ons verzoek, een glas rum te geven; deze stemde dit toe en riep Scroggs toe hem de flesch te brengen.

Ik bemerkte hoe Musquito's oog fonkelde, en hij de voeten optrok om dadelijk te kunnen opspringen en zeide derhalve den constabel:

»Vertoon de flesch."

Scroggs hief zijn zorgvuldig bewaarden schat hoog omhoog, op welk gezigt Musquito dadelijk weder in zijne vorige houding verviel.

Inmiddels naderde de arme Scroggs, wiens tanden waterden bij het zien van den maaltijd, waaraan hij geen deel mogt nemen, en die zag, dat zijne eenigste verkwikking op het punt was van hem voor altijd ontnomen te worden, met langzame, aarzelende schreden.

»Deze wilden, mijnheer!" zeide hij thans tot den regter, »zijn geweldig wantrouwig — als gij het goed vindt, Mijnheer! zal ik even van den rum proeven, dat zij het zien, dan begrijpen zij, dat wij hen geen kwaad er mede willen doen. Wil ik er de kurk maar afhalen?"

»Maak dat gij dadelijk weder weg komt en stijg te paard; wie weet hoe spoedig wij uwe hulp noodig hebben. Deze rum kan ons van veel dienst zijn, maar wij willen hem niet voor onzen eigen mond besteden; als wij te huis komen, kunt gij zooveel drinken als gij wilt."

Hiermede legde mijn vriend beslag op de flesch, die de arme Scroggs hem met een allertreurigst gezigt en kwalijk verborgen tegenzin overliet. Alle moed scheen hem verlaten te hebben, tegelijk met zijn geliefden drank, en hij zat ineengedoken in den zadel.

De regter schonk thans eenigen rum in een tinnen kroes en overhandigde die het opperhoofd met een plegtigen ernst, die hem bij eene heilige offerande tot eer zou gestrekt hebben; deze echter nuttigde den drank met onmiskenbaar welgevallen en verloor daardoor gedeeltelijk zijne terughouding. Na den eersten beker in ongelooflijk korten tijd geledigd te hebben, gaf hij zijn genoegen te kennen door zulk een grimmig gelach, dat ik onwillekeurig de hand aan het slot van mijn geweer bragt; hij echter sloeg zich op de borst en hield ons den beker toe om eene tweede portie te vragen. Thans achtte ik het een gunstig oogenblik om onderhandelingen aan te vangen.

»Musquito doodslaan blanken man?" vroeg de regter; »waarom Musquito doodslaan blanken man?"

»Blanke man zeer boos," antwoordde het opperhoofd; »wil doodslaan piccaninny — Musquito hem doodslaan."

»Waarom behoudt Musquito piccaninny?" vroeg mijn vriend. — »Musquito wil piccaninny groot brengen, en gin (vrouw) voor zwarten man van maken?"

Musquito schudde het hoofd en zou gelagchen hebben, als hem dit mogelijk ware geweest.

»Piccaninny blank," zeide hij, »niet goed voor zwarten man."

»Waarom dan neemt gij piccaninny — neemt haar van den boozen blanken man?"

Musquito scheen thans plotseling te bevroeden wat de regter met zijne vragen bedoelde, want zijn gelaat nam plotseling eene levendige en schier scherpzinnige uitdrukking aan, en hij antwoordde driftig:

»Kapitein George's piccaninny — George sterft, George goed met Musquito — George Musquito's broeder. Musquito laat boozen blanken, niet piccaninny van George doodslaan."

Onwillekeurig wisselde ik met den regter een blik van verbazing, en wij beide konden niet genoeg den wonderbaren zamenloop van omstandigheden bewonderen, waardoor het arme hulpelooze kind uit zulk een dringenden nood en gevaar gered was geworden. Ik hoopte nu ook te gemakkelijker mijn doel te kunnen bereiken, als ik maar in staat was den wilde mijn voornemen, om het arme meisje te verzorgen, begrijpelijk te kunnen maken.

»Kapitein George Musquito's broeder?" zeide ik.

»Kapitein George Musquito's broeder," herhaalde het zwarte opperhoofd.

»Musquito," vervolgde ik, »gij kent mij?" Hij was dikwijls aan mijn huis geweest en dan had ik hem altijd op een kop thee met veel suiker en nu en dan zelfs wel op een glas rum onthaald."

»Gij master Thornley?" zeide Musquito.

»Ja," vervolgde ik, »en ik kapitein George's broeder."

Musquito sloeg een snellen blik op mij, die even zeer verwondering als achterdocht uitdrukte, maar ik vervolgde bedaard:

»Kapitein George Musquito's broeder, kapitein George Thornley's broeder, Thornley Musquito's broeder."

Door deze sluitrede wilde ik mijn zwarten vriend zoover brengen, dat hij mij ook als een trouwen bondgenoot en broeder beschouwde, daar ik het kind thans gaarne door goede woorden en zonder bloedvergieten in mijne magt wenschte te bekomen. Musquito scheen over het gehoorde na te denken, en vroeg mij eindelijk:

»Waarom gij kapitein George's broeder?"

»Kapitein George," antwoordde ik, »toen booze blanke man hem doodsloeg, zeide tot mij: »geef mijn klein piccaninny brood en vleesch" — klein — zóó klein — ik zeide tot kapitein George, Thornley kapitein George's broeder."

Musquito was, terwijl ik dat zeide, opgestaan, en riep een van zijn volk iets toe, die wegliep en kort daarop met een jong, slank meisje van eene schitterend zwarte kleur terugkeerde, die, gelijk ik uit haar geheel voorkomen en vooral uit hare kleeding opmaakte, de favoriet sultane van Musquito was. Een oud soldatenbuis zonder knoopen, dat van voren met bevallige achteloosheid openhing, vormde eene soort van spencer, die zoowel tot zomer- als winterdragt geschikt scheen, en een roode katoenen doek, die om haar wollig hoofd geslingerd was, gaf blijkbaar de voorkeur te kennen, die zij boven de overige minder begunstigde leden van het serail genoot. Behalve deze twee kleedingstukken, waren er geene om de vrije beweging harer slanke en welgeëvenredigde ledematen te verhinderen. Als een getrouw geschiedschrijver moet ik hierbij nog vermelden, dat haar neus wel wat heel breed en plat was, maar dat hare oogen van een levendig vuur schitterden, terwijl verscheidene strooken van gele oker, zeer coquet aangebragt, scherp tegen de eentoonige, donkere kleur der huid afstaken, terwijl een groote graat, dwars door haar neus bevestigd, de laatste polituur aan haar toilet verleende.

Aan deze bekoorlijk zwarte schoone gaf Musquito eenige bevelen, en de jonge dame keerde na eenige oogenblikken terug met het teedere, sidderende dochtertje van den bushranger aan de hand.

O, welk eene tegenstelling moet in hare tegenwoordige omstandigheden de herinnering van dien dag in haar verwekken, toen zij met waggelende schreden, angst en droefheid in de lieve zachte trekken, in eene verzameling van lieden gevoerd werd, van welke zij, naar haar laatste verschrikkelijk wedervaren, het ergste vreezen moest. Zij sloeg de groote zwarte oogen op, die mij onweêrstaanbaar den laatsten blik van den stervenden bushranger herinnerden, en zocht den kring rond naar een bekend, welwillend gezigt; daar zij echter slechts vreemdelingen zag, sloeg zij de oogen weder neder en wist zeker niet of zij de blanken als vrienden of vijanden moest beschouwen.

»Georgina!" zeide ik zacht.

Het kind ontstelde op het hooren van dien naam, en vouwde hare kleine handen, terwijl zij bevend en twijfelachtig met den eenen voet vooruitgestrekt, vragend mij aanzag, alsof zij op het haar geheel vreemde gelaat naar bekende, beminde trekken zocht.

Nimmer heb ik een aanvalliger kind gezien, dan het meisje op dit oogenblik; een waar engelenkopje, omgeven door de glorie van jeugd en onschuld, terwijl zij mij vragend aanstaarde; en door mijn gevoel weggesleept, breidde ik mijne armen uit en riep haar toe op een toon, die haar tot het hart doordrong:

»Kom bij mij, Georgina! arme wees; gij zult mijne dochter zijn, een zuster mijner kinderen, ik wil uw vriend, uw vader zijn."

Het kind gaf een kreet van blijde verrukking, en terwijl zij in tranen uitbarstte, vloog zij in mijne armen, en verborg snikkend en mij stijf omklemmend haar gelaat aan mijne borst.

Zelfs de wilden schenen door dit tooneel getroffen, de vrouwen drongen om ons heen, en beschouwden met blijkbare belangstelling de groep, terwijl zelfs de strenge trekken der mannen iets van hunne vroegere onverschilligheid verloren. De natuur, die alle harten geheimzinnig verbindt, sprak tot hen.

»Wees voorzigtig, Sir! wees voorzigtig," zeide Sanders, die in de algemeene opschudding met Scroggs naderbij gekomen was, »men weet nooit hoever men een wilde vertrouwen kan, en een

voordeel laten zij niet gaarne ongebruikt voorbijgaan."

»Gij hebt de flesch laten vallen," klaagde Scroggs; »daar ligt zij, vlak voor uwe voeten; wees toch voorzigtig, als gij ze omgooit breekt ze, en dan is al de rum weg."

Laat ons thans maken, dat wij uit de voeten komen," zeide de regter, »zij zijn thans allen nog in eene goede luim, en het is zeer wenschelijk, terwijl die nog aanhoudt, buiten het bereik hunner speren te komen, wij kunnen het kind gemakkelijk voor ons op het paard nemen. Dus, mannen! houdt de oogen open, het gaat naar huis toe."

»Zullen wij dan heengaan zonder iets gegeten te hebben!" klaagde Scroggs, »mijne maag is zoo ledig, dat ik al tweemaal mijn gordel heb moeten aanhalen; als ik het nog eens doe dan komen mijne ribben tegen elkander."

»Zonder levensmiddelen kunnen wij er niet aan denken den terugtogt te beginnen," voegde ik er bij, »wij hebben immers niet eens een paar honden bij ons om een kangoeroe te vangen; het was zeer dom van ons, dat wij zonder een paar van die trouwe wachters en proviandmeesters op weg gegaan zijn."

»Dan moeten wij ons nog eens tot de inboorlingen wenden," zeide de regter, »misschien staan die ons wat af."

»Musquito! kunt gij ons een kangoeroe bezorgen?"

»Kangoeroe, ja."

Hij gaf zijnen makkers eenige bevelen en deze begonnen dadelijk hunne toebereidselen, zij scherpten de punten hunner speren en haalden hunne steenen bijlen voor den dag.

Het is zonderling, dat deze wilden het gebruik van pijl en boog nog niet kennen, hoewel verscheiden houtsoorten toch daar groeijen, die door taai- en hardheid daartoe bijzonder geschikt zijn; ook zouden de lange en sterke darmen der kangoeroe's hun uitmuntende pezen leveren. Hun eenigste wapens zijn hunne speren, steenen bijlen, en de halve maanvormige womera, die zij in den oorlog naar den vijand, op de jagt naar den kangoeroe werpen.

De vrouwen hadden inmiddels begrepen, dat wij vleesch voor het kind verlangden, en eene van haar kwam met eene kleine steenen bijl in de hand naar ons toe, en wenkte ons haar te volgen, waarbij zij een aantal onverstaanbare, maar niet onvriendelijke woorden voegde. Wij aarzelden ook niet haar te volgen, en lieten de constabels, wien wij het overschot van onzen maaltijd hadden gegeven, achter om de paarden te bewaken.

Wij volgden de zwarte dame naar den rand van een digt met zwaar geboomte bezet plekje. Nadat zij daar een poosje in den letterlijken zin des woords rondgesnuffeld had, als een hongerig toeschouwer voor eene opene keuken, bleef zij voor een boom staan, waarin haar reuk haar zeide, dat een opossum zat. Daar zij niet het minste kleedingstuk droeg, behoefde zij zich van deze ook niet te ontdoen, om, gelijk wij spoedig zagen dat haar oogmerk was, den gladden, zwaren boom te beklimmen. Eerst maakte zij twee of drie voet boven den grond eene snede in den boom, die niet grooter was dan dat zij er even haar groote teen in kon plaatsen; deze er in zettende, hief zij zich op en stond met hare geheele zwaarte op dit kleine ligchaamsdeel gesteund, terwijl zij zich op eene wijze, die mij nog altijd onbegrijpelijk is, aan den stam vasthield, die veel te zwaar was, dan dat zij er een arm om heen kon slaan; hierop maakte zij met hare bijl een tweede kerf en klom op deze wijze steeds hooger, tot zij ongeveer vijftig voet van den grond de eerste uitstekende takken bereikte. Hier zat in den stam een opossum, dat zij er snel uithaalde en afmaakte; daarop klom zij met het dier in de eene hand van den boom weder af met eene vlugheid, die onze onverdeelde bewondering opwekte; hierbij trad zij met eene vlugheid en onbevangenheid van de eene kerf in de andere, dat wij met ingehouden adem alle oogenblikken verwachtten, dat zij *uitglijden* en dan naar beneden storten zou. Zij kwam echter behouden beneden en scheen volstrekt niet te meenen, dat zij iets bijzonders verrigt had. Ik had dikwijls van de groote behendigheid der inlandsche vrouwen in het klimmen hooren spreken; maar dit was de eerste maal, dat ik er ooggetuige van was, en met groote belangstelling sloeg ik de vlugheid en zekerheid harer bewegingen gade.

Zij hield het gevangen dier bij het oor en gaf het met een minzamen lach aan mijne kleine beschermeling. Ik wist eerst waarlijk niet hoe ik deze waarlijk hartelijke daad zou beloonen, toen het mij gelukkig inviel, dat ik een rooden zijden zakdoek bij mij had, deze gaf ik de goedhartige zwarte schoone, waardoor zij weldra het voorwerp van de bewondering en afgunst harer speelnooten werd, die naauwkeurig en oplettend den in hare oogen alles behalve geringen opschik beschouwden. Zij bond hem dadelijk als een gordel om haar lijf, en ging tegen een boom staan leunen, terwijl zij een half spottenden, half medelijdenden blik op de sultane met haar rooden doek wierp.

Inmiddels hadden de wilden zich tot de kangoeroejagt voorbereid, en terwijl Musquito al zijn volk, mannen, vrouwen en kinderen om zich heen verzamelde, vertrokken wij uit de legerplaats, waar wij de paarden aan de zorg der beide constabels overlieten. Met de kleine Georgina, die mij geen oogenblik wilde verlaten, aan de hand volgde ik met den regter den trein, die in het geheel uit vijfentwintig personen bestond. Twee of drie vrouwen bleven achter bij de kleine kinderen, waarvan er ongeveer een half dozijn bij dit ongewoon rumoer, uit niet te ontdekken schuilhoeken voor den dag was komen kruipen.

Het uitdeelen van scherpe speren onder de mannen, die nog bovendien met hunne bijlen gewapend waren, beviel mij niet, en ik zeide dan ook tot den regter:

»Ik hoop, dat alles maar vreedzaam mag afloopen; als die wilden door de jagt in vuur gebragt zijn, beproeven zij misschien tot besluit hunne speren op ons ligchaam.”

»Vooral als Musquito of een van zijn volk u herkent voor dengeen, die hun, toen zij met die bushrangers zich vereenigd hadden, zoo menigen kogel hebt toegezonden.”

»Dat is niet wel mogelijk; mijn baard was toen tien dagen oud, en ik bovendien geheel anders gekleed.”

»Dat is wel mogelijk, maar deze wilden hebben verduiveld scherpe oogen en laten nooit iets van hunne aandoening blijken voor de tijd tot handelen gekomen is. Hunne wapens bevallen mij niet, en ik begin te wenschen, dat er een goed stuk weegs tusschen ons en deze scherpe speren was.”

Wij waren gaarne van de jagt weggebleven, maar het was te laat.

IX.

De gewone traagheid der Indianen had thans voor een ongewone drift plaats gemaakt, waarin zelfs de vrouwen en kinderen deelden. De mannen spraken onderling en lachten; de vrouwen kakelden, dat de papegaaijen op de takken van schrik stilzwegen en de kinderen juichten, en wierpen in kinderlijken overmoed elkander met kleine pijlen. Ik trachtte onzen gids aan het verstand te brengen, dat hij ons bij den minsten schijn van verraad zou waarschuwen, maar deze scheen overtuigd, dat de wilden niets vijandelijks in den zin hadden.

»Niet vechten,” zeide hij, »kangoeroe jagen.”

Wij bemerkten overigens, dat hij zich bij het voorttrekken niet onder de inboorlingen mengde maar digt bij ons bleef, alsof hij zich in onze nabijheid veiliger achtte, dan onder de »zwarte jongens,” zoo als hij ze noemde.

De naakte troep trok thans het leger uit, en na verloop van een half uur begon Musquito zijne schikkingen tot de jagt. De helft van eene afdeeling zond hij, zoo als Tom ons verklaarde, naar eene plek, ongeveer vier Eng. mijlen verder, terwijl hij anderen regts en weder anderen links heen zond. Op deze wijze trachtte hij eenen zekeren uitgestrektheid gronds te omsingelen, en zoo eene soort van drijfjagt te houden. In het drooge jaargetij steken de wilden gewoonlijk het bosch in brand en jagen er op deze wijze het wild uit, dat zij uit hunnen schuilhoek afmaken, als het daar voorbij komt; in den winter wil echter het gras niet branden en moet dus eene eenigzins moeijelijker wijze gekozen worden.

Musquito ging op het gras zitten en wij volgden zijn voorbeeld door op een omgevallen boomstam plaats te nemen, terwijl Tom opmerkte, dat wij wachten moesten, tót de andere jagers de bepaalde plek bereikt hadden, waarna wij eerst vooruitrukken konden. Vruchteloos echter trachtten wij met Musquito een gesprek aan te knoopen; hij scheen niet tot spreken gestemd, maar over iets na te denken.

»De zaak heeft eene nieuwe wending genomen,” zeide de regter; »ik zou nooit geloofd hebben, dat wij nog met onze dubbelzinnige kennissen op de jagt zouden gegaan zijn.”

»Ik hoop maar, dat alles goed afloopt,” zeide ik. »Uwe opmerking, dat misschien eenigen dier zwarte knapen mij konden herkennen, heeft mij niet geruster maakt. Een gevecht met de wilden behoort juist niet tot de wenschelijke genoegens des levens, en daarbij komt dat onze kleine hier ons zeer in de noodige vrije bewegingen belemmeren zou.”

Toen ik van gevaar gewag maakte, drong het kind zich digter op mij, maar sprak geen woord.

»Het is slechts weinige dagen geleden,” zeide de regter, »dat ik een aantal uitvoerige bewijzen gelezen heb, waarmede een Fransch schrijver het natuurlijk vrije leven, het leven der wilden, tegen de levenswijs der beschaafde wereld verdedigt; als deze welsprekende wijsgeer thans onze ervaring genoten, en deze wilden, die zich toch ongetwijfeld in den zuiversten staat der natuur bevinden, had leeren kennen, dan geloof ik toch haast, dat hij wel eenigzins van begrip veranderd zou zijn.”

»De inboorlingen van van Diemensland,” antwoordde ik, »zijn naauwelijks een trap boven de dieren verheven; zij schijnen den laatsten schakel tusschen den mensch en de dieren te vormen. Ook tot hunne spijs hebben zij enkel en alleen de kangoeroe. Maar ook hierin ligt naar mijne meening eene oorzaak van hun bijkans redeloos gedrag, dat zij noch planten, noch vruchten kennen om van te leven en geen ander wild bezitten, dat zij konden aanfokken, of dat ten minste in hunne eentoonige levenswijs eenige verandering kon brengen. Het eenigste dier, waarvan zij leven, behalve opossums en dergelijke walgelijke beesten, is de kangoeroe, en om deze te bekomen, moeten zij voortdurend van de eene plaats naar de andere trekken, hetgeen hun reeds belet woningen te bouwen en een huisselijk leven te leiden, wat toch het eenigste is, waardoor een zekere graad van beschaving voortgebragt kon worden. Heeft men ooit kunnen ontdekken of zij aan een Opperwezen gelooven?”

»Door vragen en navorschingen heeft men zooveel uit hen gebragt, dat zij aan een boozen geest gelooven, die altijd voornemens is hun kwaad te doen; maar van een goed Wezen of Schepper vindt men geen spoor bij hen. Cook en Flinders hebben voor langen tijd de godsdienstige of liever bijgeloovige gebruiken der Sidney-Indianen beschreven, maar de oorspronkelijke bewoners van dit eiland vieren deze niet, althans men heeft daarvan nog niets kunnen ontdekken.”

»De onbekendheid met hunne taal moet wel de voornaamste hindernis zijn om eene grondige kennis van hunne godsdienstige begrippen zoowel als van hunne verdere zeden en gewoonten te verkrijgen.”

»Dat is zeker; maar hunne taal omvat, zoover wij die hebben leeren kennen, slechts de allereenvoudigste denkbeelden, en inderdaad schijnen zij ook alleen deze te kunnen uiten."

»Zij hebben zeer levendige gebaren."

»Gelijk alle wilden; zelfs dieren onderscheiden zich dikwijls in dit opzigt; vogels bootsen geluiden, apen bewegingen na. Maar onze gastheer staat op, het spel zal beginnen."

Musquito stond langzaam van den grond op en riep regts en links de Indianen, die het digtst bij hem stonden iets toe, wat deze verder riepen tot het geluid in de verte wegstierf, daarna rukten wij voort; het opperhoofd scheen zich echter om ons volstrekt niet te bekommeren, of hield zich althans alsof hij onze tegenwoordigheid naauwelijks bemerkte, en bewaarde voortdurend een norsch, stompzinnig stilzwijgen. Toen echter de kreten zijner makkers luider en luider werden, en zich hier en daar in de verte enkele stukken wild vertoonden, ontwaakten ook de sluimerende hartstogten van den wilde; zijn doffe blik verdween, zijn geheele ligchaam scheen te herleven, en met een verschrikkelijk gehuil en allerlei afzigtelijke gebaren begon hij het naderkomende wild terug te jagen in den kring, tot deze zich digt genoeg om de verschrikte dieren zamengetrokken had. Dit geschiedde echter ontzettend snel, reeds konden wij de verste wilden hooren, hoe zij de schuwe kangoeroes terugdreven, en de tierend rondspringende zwarten schenen zoovele helsche geesten, die hier een hunner duivelsfeesten vierden.

Thans kwam een bijzonder groot kangoeroe, wel zes voet hoog, met razende sprongen aangevlogen. Musquito begroette hem met een speer, die in zijn linker schouder zitten bleef, maar in het lage hout dadelijk afbrak; het dier kwam echter niet verder, want de andere jagers dreven het door hun afschuwelijk geschreeuw terug, waarna Musquito het te gemoet vloog en zijne steenen bijl op zijn schedel liet vallen. Het dier schudde den kop en de ooren een weinig, maar alvorens het, eenigzins bedwelmd van den slag, zijne vlugt voortzetten kon, herhaalde hij zijne slagen, waarbij hij voorzigtig de zware achterpooten vermeed, waarmede het naar hem sloeg, en weldra zag hij het zieltogend voor zich liggen. Een triumfkreet verkondigde zijne overwinning, en Musquito, thans niet langer de norsch zwijgende wilde, toonde thans het geheele ziedende bloed van den Zuidlandschen Indiaan. Zijne oogen spuwden vuur en zijne sterke armen zwaaiden in razenden moordlust de wapens, zoodat het ons reeds hartelijk berouwde, dat wij ons aan den jagtstoet hadden aangesloten.

De kring werd thans steeds naauwer en wij zagen er vijf zware kangoeroes ingesloten, waaronder een bijzonder groot, op hetwelk de inboorlingen elkander met het gejuich: »buwa — buwa!" opmerkzaam maakten. Drie der kleineren werden met de speren en bijlen weldra afgemaakt, maar de buwa bleef in het midden staan, en wachtte de oprukkende vijanden af. Weldra was het dier door vele speren getroffen, maar sprong bij elken goed gemikten worp slechts even in de hoogte en zag scherp uit naar eene plek, waar het door den kring der vijanden zou kunnen heenbreken. Eindelijk sprongen vlak tegenover ons drie of vier zwarten er op af en trachtten het met hunne bijlen te treffen; hierdoor verschrikt, deed het pijlsnel een sprong in de hoogte en ter zijde, en wel juist in de rigting, waar de regter en ik met het kind stonden, waarop het dadelijk zich buiten den kring bevond. Musquito stampvoette van woede en ergernis; op dit oogenblik ontwaakte echter bij mij de oude jagtlust, en het geweer opheffende, in welks eene loop ik altijd een kogel had, drukte ik af. Gelukkig trof ik het dier, dat juist een oogenblik stilstond, in den kop, en het zeeg zonder een geluid te geven ineen, gelijk in het geheel de kangoeroes nimmer een kreet slaken.

Dadelijk na het schot heerschte er bij de inboorlingen eene doodelijke stilte, en zij stonden allen als steenen beelden, terwijl zij angstige blikken op mij en op elkander sloegen. Deze plotselinge stilte op zulk een helsch geraas en getier maakte een eigendommelijken indruk; ik liep echter dadelijk naar het gevelde wild, terwijl ik mijn afgeschoten geweer dadelijk weder laadde, waarbij de wilden mij opmerkzaam gadesloegen. Ik wenkte degeen, die het digtst bij mij stonden, dat hij het gevelde dier in ontvangst zoude nemen, waarbij ik hem trachtte te doen begrijpen, dat de kangoeroe voor hen was. Zoodra zij begrepen, wat ik eigenlijk wilde, kwamen zij ook nader, maar langzaam en besluiteloos. Musquito echter trad onbeschroomd nader, en gaf, terwijl hij het wild met een kennersoog monsterde, zijne tevredenheid te kennen. Vier der Indianen droegen thans den zwaren last naar hun leger, dat niet ver af was, terwijl de overigen toebereidselen tot een feest schenen te maken. Eer wij echter de vuren bereikt hadden, kwamen ons reeds de beide constabels tegen, die op het hooren van het schot dadelijk te paard gestegen, en tot onze redding, zoo als zij meenden, toegesneld waren.

»Wij dachten, dat gij in nood waart," zeide Sanders, »en Scroggs brandde al op het gevecht, want dan is hij niet van de laatste, dat hebben wij al meer gezien."

»Praatjes helpen toch niet," riep Scroggs, »het best is ze maar dadelijk overhoop te schieten, dan weet men ten minste, dat zij in het vervolg geen kwaad kunnen doen. Alles behalve een wilde vertrouwd."

»Gij moest liever te paard stijgen, heeren!" zeide Sanders, »zij hebben hunne speren en bijlen nog in de hand, en men kan nooit weten, wanneer zij lust krijgen die te werpen. Zie eens, die drie kerels staan daar te praten, en voortdurend op mijnheer Thornley te wijzen."

»Zij spreken over zijn meesterlijk schot," zeide de regter, »en verwonderen zich misschien hoe het mogelijk was."

»Het kan wezen, Mijnheer! maar de manier be-

valt mij niet, waarop zij stilzwegen, toen wij naar hen zagen. Voorzigtigheid kan geen kwaad."

Wij geloofden wel niet, dat wij iets te vreezen hadden, maar namen de constabels toch de paarden af en hielden ze aan den teugel, terwijl ik het kind op het mijne plaatste en het zeide zich aan de manen vast te houden, maar niet bang te wezen. Op deze wijze naderden wij de vuren, en nadat de inboorlingen het gevelde wild aangebragt hadden, verstrooiden zij zich. Bij de kangoeroes lagen twee slangen en ik vroeg aan Tom, wat zij daarmede doen wilden.

»Eten," zeide Tom, »slangen goed eten."

Terwijl hij nog sprak, nam een der inboorlingen de slangen, en wierp ze, zonder ze vooraf gevild of uitgehaald te hebben, in het vuur, en nadat zij daar, naar zijn gevoelen lang genoeg gelegen hadden, verteerde hij met nog twee anderen die er een zeker regt op schenen te hebben, ze met zigtbaar welgevallen.

Zij begonnen thans den grooten kangoeroe te ontweiden, maar daar de scherpe vuursteenen, waarmede zij dit verrigtten, daartoe niet zeer geschikte werktuigen zijn, haalde ik mijn zakmes uit en gaf het aan Musquito. Dit bevatte een groot en een klein lemmet, benevens eene zaag. Ik verklaarde hem het gebruik van de laatste, wat de omstanders zeer scheen te verwonderen, hoewel het groote lemmet hun het beste viel. Musquito bezigde dadelijk mijn geschenk en begon het wild met veel behendigheid te snijden, waarbij hij ons met meer beleefdheid, dan ik van hem verwacht had, het beste deel aanbood. Sanders steeg af en wierp de achterbouten over zijn paard, waarna hij oogenblikkelijk weder opsteeg en bij ons aandrong geen tijd meer te verliezen, daar wij levensmiddelen genoeg hadden, tot wij de naaste hut zouden bereikt hebben. Wij volgden zijn raad, maar de regter en ik draalden nog eenige oogenblikken, om de nieuwsgierigheid en verwondering gade te slaan, waarmede de wilden de kogelwonde in den kop van het dier beschouwden. Dit vestigde echter hunne opmerkzaamheid weder op het wapentuig, dat een zoo snellen en zekeren dood had aangebragt, en verscheidene drongen om mij heen en wezen met levendige gebaren op den fraaijen met kleine zilveren munten belegden kolf, waarop nog eene breede plaat, voor den naam des eigenaars, was. Zoo lang ik den kolf onder den regter arm gedragen had, hadden de Indianen dezen niet kunnen zien, maar thans beschouwden zij hem met zulke verbaasde en verwonderde blikken, alsof hij een oude kennis was.

»Wees op uwe hoede, Sir!" zeide Sanders, »dezelfde zwarte schurken, die straks de hoofden bijeenstaken, hebben uw geweer in het oog."

»Thornley!" zeide de regter driftig, »ik ben overtuigd, dat men u herkend heeft; deze wilden herinneren zich uw geweer; hoe spoediger wij heengaan hoe beter. Rijd met het kind vooruit, ik zal met de beide constabels uwen aftogt dekken. Kan Tom hard loopen als het noodig wezen mogt?"

»Zoo hard als wij draven," zeide Sanders.

»Vooruit dan, en laat ons geen tijd meer verliezen."

De regter en ik stegen thans op, toen een kreet plotseling uit den drom der wilden opging, die duizendvoudig door de echo herhaald werd, en zoo snijdend en gillend was deze, dat onze paarden wild begonnen te steigeren en te springen. Ware er nog iets noodig geweest om ons tot spoed aan te drijven, dan verscheen dit thans in de gedaante van een speer, die naar mij geworpen werd en het paard van Scroggs trof. Het dier wachtte geen tweeden spoorslag, noch de rijder een tweeden wenk, want deze openlijke oorlogsverklaring zeide ons allen, wat ons te doen stond. Wij galoppeerden met Tom vooruit om den heuvel heen, maar hadden hem spoedig achtergelaten en hielden op het roepen van den regter stil, om den armen zwarte niet in den steek te laten. Sanders moest hem derhalve, daar wij thans een effen bodem voor ons hadden, achter zich op het paard nemen, en toen dit gebeurd was, draafden wij snel voorwaarts. Door deze vertraging hadden de wilden echter vroeger dan wij de plek bereikt, waar de weg, dien wij inslaan moesten, om den heuvel heenliep, en ofschoon hunne speren ons niet bereikten, trof toch een behendig geworpen womera Scroggs paard weder aan den poot en veroorzaakte daardoor eenige vertraging.

»Bedaard, mannen! bedaard," zeide de regter, »wij hebben een open en ruim veld voor ons."

Een hagelbui van speren brak zijne woorden af.

»Sanders! schiet eens op dien wilde, daar aan den hoek met dien bundel speren in de hand."

De constabel gaf vuur en de Indiaan viel; de overigen trokken daarop achter de boomen terug.

»Komaan, Scroggs! doe nu wat gij kunt om uw paard voort te brengen," zeide de regter, »nog vierentwintig uren en dan zijn wij in veiligheid. Wij konden echter slechts langzaam vorderen en mogten toch ook den man niet in den steek laten, een uur lang trokken wij derhalve langs den zoom van het bosch voort en bereikten even den voet van een kleinen met hout bedekten heuvel.

»Nu, heeren!" zeide Sanders, »hier hebben wij eene plek, zoo als de inboorlingen tot hunnen aanval kiezen, en dit zullen zij thans doen als zij er nog lust in hebben. Dat mijnheer Thornley de man is, dien zij vroeger reeds eens vervolgd hebben en die ongetwijfeld verscheidene hunner bloedverwanten neêrgeschoten heeft, is wel zeker, en de overgeblevenen willen bloed voor bloed, dat is zoo hun aard."

»Maar hoe komt het, dat Musquito zich zoo rustig gedroeg?" vroeg ik. »Die heeft mij toch zeker herkend."

»Ja, ziet gij, dat is een Sidney-Indiaan, en die behoort eigenlijk tot geen der stammen van dit eiland. Als gij een van zijne vrouwen kwaad gedaan had, dan ware het iets anders geweest, want in dat opzigt zijn de wilden even als de blanken; zij gedoogen niet, dat men hunne vrouwen te na

komt; daar vandaan komen ook de meeste vijandelijkheden tusschen de blanken en de inboorlingen; de veehoeders lokken hunne vrouwen van hen af voor een paar spijkers, een stukje glas of een rooden zakdoek; een roode doek trekt het meeste. Dat bevalt de Indianen echter niet en zoo komt het tot bloedstorting."

»Dat zal hier ook wel gebeuren," zeide de regter, »want daar komen de inboorlingen in massa aanzetten. Ik had het wel anders gewenscht, maar ons leven moeten wij verdedigen, en het best is moedig te blijven."

Middelerwijl hadden wij den rug des heuvels bereikt, aan welks voet zich weder eene ruime vlakte zonder boomen uitstrekte, de streek echter die wij afdalen moesten was zeer ruw en met hout bezet, wij hielden derhalve op eene plek, die eenigzins open was, stil om den verwachten aanval af te slaan. De Indianen verzamelden zich insgelijks op een honderd schreden afstands, en een hunner trad vooruit met een bundel speeren in de regter- en eene bijl in de linker hand, en hield eene lange toespraak, waarbij hij geweldig met de armen heen en weder zwaaide, maar geenszins grooten toorn of ontembare woede aan den dag legde.

»Wat zegt hij, Tom?" vroeg de regter.

»Hij zegt gij allen booze blanke mannen."

»Wat nog meer; dat is toch niet alles?"

»Hij zegt gij hier gekomen, eet kangoeroes en neemt gins. Hij zegt gij allen booze blanke mannen, en hij zegt deze heer, master Thornley, heel booze booze blanke man; ja wel; broeder doodgeschoten, broeder van den zwarten jongen daar — en hij zegt, hij wil master Thornley daar voor hem gaat staan, en hij hem met speer werpen."

»Hij zendt u eene uitdaging, Thornley!" zeide de regter, »als man van eer kunt gij hem geene voldoening weigeren. Anders zou de zwarte u een kwaden naam bezorgen.

»Master Thornley, daar gaan staan," vervolgde Tom; »zwarte jongen werpt een, twee, drie speren naar hem, dan zwarte jongen niet meer vechten wil, alleen master Thornley ombrengen, dan goede vrienden."

»Thornley," zeide de regter lagchend, »hier zit niet anders op; gij moet u als Quintus Curtius gedragen."

»Met uw verlof," viel Scroggs hem in; »ik weet wel niet hoe die het met het zwarte vee gemaakt heeft; maar als wij maar met dien eenen balker te doen hebben, dan was die misschien wel af te koopen; wij hebben toch nog verscheidene dingen bij ons; hier is bij voorbeeld de halve flesch rum, als gij hem die eens aanboodt?"

Tom ging derhalve naar hem toe, en riep: »corrobara," hetgeen zeggen wilde, dat hij vooraf eens met hem wilde onderhandelen, wees hem toen de rumflesch en vroeg of hij daarvoor van alle vijandelijkheden wilde afzien.

Dit aanbod werd met versmading afgewezen; Tom gaf er ons kennis van en de wilde begon op nieuw het geleden onregt op te sommen en daarbij te verzekeren, welke wraak hij nemen wilde.

»Laat ons beproeven hem wat meer te bieden; als wij hem eens aan het onderhandelen brengen, zullen wij het wel spoedig met hem eens worden. Wat zullen wij hem geven, Tom?"

»Gij geeft flesch rum, master Thornley rooden zakdoek voor zijn gin en knoopen van uw rok."

»Mijne roksknoopen!" riep de regter, »nu, als ik daarmede een vriend het leven redden en een vredebreuk verhinderen kan, zijn ze hem van harte gegund; want ik zie wel, dat Thornley niet razend op dat tweegevecht verzot is.

Tom werd met dit nieuwe zoenoffer afgezonden; maar den zwarte stak nog Toms eigen bijl in de oogen, en toen ook deze hem gegeven was, bleef er nog altijd iets te bemiddelen, want beide voerden eene poos een druk gesprek en daarop keerde onze afgezant terug.

»Zwarte jongen zegt, dat master Thornley heeft piccaninny, hij daarvoor een beetje speer werpen wil naar dien man."

»Naar mij?" riep Scroggs; »ik wil geen beetje speer naar mij laten werpen; zeg hem, dat hij naar den duivel kan loopen."

»Zwarte jongen zegt, hij moet een beetje speer werpen naar iemand; want als hij in het geheel niet speer werpt, dan gins hem met den vinger nawijzen, hij zegt geen kwaad doen, blanken man, maar een beetje speer in hem steken."

»Een beetje speer in mij steken!" bulderde Scroggs — »ik denk er niet aan — laat hem zijn speer in een boom steken, als hij daar lust in heeft. Waarom zal ik dan juist speren in mijn lijf laten steken?"

»Mijn goede Scroggs," zeide de regter, »als gij ons thans deze opoffering wilt doen, zult gij in allen geval een groot bloedbad voorkomen; ik kan u natuurlijk in dit opzigt niets bevelen, het hangt alleen van uw moed en grootmoedigheid af, maar bedenk, dat gij misschien door eene kleine wonde vele menschenlevens kunt redden. Zoo gij het ondernemen wilt, kunt gij er op aan, dat ik voor u bij den gouverneur niet alleen om belooning, maar ook om bevordering zal aanhouden."

»Het is al te erg," klaagde Scroggs; »maar ik ben altijd in het hoekje daar de slagen vallen. Mijne flesch rum was het, die de zwarte schoften leêggezopen hebben, en nu daardoor hun hoofd op hol is geraakt, zal ik tot een wit moeten strekken voor dien zwarte schelm, die daar met zijne speren staat te zwaaijen."

»Laat mij u nog iets zeggen, Scroggs!" viel ik thans in. »In geen geval is er gevaar voor eene ernstige kwetsuur, anders zou ik er nooit mijne toestemming toe geven, maar als gij, daar ik nu toch voor het kind moet zorgen, de zaak voor mij overnemen wilt, geef ik u honderd dollars."

»Nu, hetzij zoo," zeide Scroggs, »ik zal gaan — maar niet gaarne. Honderd dollars in geld meent gij toch, niet in goederen?"

»Ja, honderd dollars in geld," zeide ik.

»Ik doe het om het kind, niet om de dollars," zeide Scroggs; »overigens zal niemand mij betwisten, dat ik wel wat verdien, als ik mij door dien kerel met zijne spitse houten laat werpen."

»Hij raakt u toch niet," riep Sanders, »en naar het gebruik der wilden, moogt gij ook een speer op hem werpen."

Het uitzigt op de dollars woog zwaarder dan de vrees voor den wilde, en de wakkere constabel stapte, hoewel met langzame schreden naar de plaats, waar dit zonderlinge tweegevecht zou gehouden worden, en wachtte; terwijl hij ongeveer veertig schreden van den wilde afstaan bleef, met een alles behalve vriendelijk gezigt diens worp. Deze echter verwelkomde hem met eene lange en zeker zeer welsprekende toespraak, die Scroggs echter met blijkbare teekens van misnoegen aanhoorde. Vervolgens begon de inboorling allerlei gehemzinnige sprongen te maken, die echter de zaak zoo lang rekten, dat Scroggs eindelijk wrevelig uitriep:

»Verd—, als gij gooijen wilt, gooi op en laat mij hier niet den geheelen dag staan."

Het eenigste woord, dat de zwarte verstaan kon, was het eerste, want de meeste inboorlingen hebben dit in hunnen omgang met de veehoeders geleerd, en daar hij wel wist, dat het een uitroep van toorn was, hield hij dit voor een bewijs van moed en trotsering, waarmede de blanke zijn aanval te gemoet zag; hij hield derhalve plotseling met zijn springen op, en wierp den constabel een speer toe, die dezen digt aan den arm voorbijsnorde en wel twintig schreden achter hem nederviel.

»Hola, dat is al te nabij om aangenaam te zijn, zoetjes aan, zwarte dagdief...."

De volgende speer trof hem in de regter zijde, maar stiet daar tegen zijn tabaksdoos, waarin zij een gat maakte, en viel toen magteloos neder. Dit was echter te veel voor Scroggs, die met een hartelijken vloek tegen alle inboorlingen van het geheele eiland, en tegen zichzelven daarbij, dat hij zoo gek was om te blijven staan, terwijl een zwarte schurk van zijn huid een zeef maakte, schandelijk op de vlugt sloeg. De volgende pijl echter trof het vleezigste deel van zijn ligchaam, en met een sprong, die een kangoeroe eer aangedaan zou hebben, stiet hij een vreesselijken kreet uit en kwam bij ons terug, terwijl Sanders bijkans van het paard viel van het lagchen.

»Maar, Scroggs!" riep hij uit; »gij zult nooit de wonden kunnen laten zien, die gij hier verkregen hebt. Weet gij wel, hoe de sergeant van het 40 regement ons zijne likteekens vertoonde? Dat zult gij nooit durven doen. Laat die zwarte heer toch nog een pijl naar u werpen, en u van voren eene fatsoenlijke wond toebrengen."

»Honderd dollars," mompelde Scroggs, die blijde was er zoo afgekomen te zijn, »dat wil zeggen in geld en niet in goederen; nu, voor honderd dollars zou ik het nog wel eens willen doen."

De wilde middelerwijl, die een triumfkreet had geslaakt, toen hij den laatsten speer in het achterdeel van zijn slagtoffer zag blijven steken, zocht zijne wapens weder bijeen en keerde naar zijne medgezellen terug; wij werden thans ook niet meer door de wilden opgehouden en konden ongestoord onzen weg vervolgen.

Dezen nacht moesten wij nog in het bosch doorbrengen, waar wij ons zoo goed wij konden, moesten behelpen; den volgenden dag echter bereikten wij tegen den avond eene veehoedershut, en hier ontsloegen wij Tom, die van den regter eene aanwijzing ontving, tegen welke een zeker koopman in Launceston, hem goederen naar zijne eigene keus, ter waarde van 5 pond zou afgeven.

Met vreugde begroetten wij den volgenden avond eene goede herberg, waar de regter ons den volgenden morgen verliet om in Launceston onderzoek te doen, wat er van Georgina's oom geworden was; en de constabels vergezelden mij op mijn verzoek tot aan mijne woning, waar ik hun voor hun goed gedrag rijkelijk beloonde en aan Scroggs bovendien eene assignatie op de bank te Hobart-town van honderd dollars gaf. Mijne kleine beschermelinge werd door alle mijne huisgenooten met hartelijke liefde en teederheid ontvangen; hetgeen het arme meisje had moeten doorstaan, had ieders hart voor haar ingenomen, hetgeen buitendien haar lieftallig gedrag en voorkomen toch zouden gedaan hebben.

Den volgenden dag, toen de kleine behoorlijk uitgerust was, moest zij ons de geschiedenis van haar lijden en hare vlugt, of liever hare wegvoering verhalen. In de hut aan de zevenmijlenoever was zij door een voormaligen kameraad haars vaders verborgen gehouden geworden. Deze was echter waarschijnlijk door het geld van den man in den zwarten rok overgehaald te helpen haar aan boord van een schip te brengen, want verscheidene gesprekken, die hij des avonds voor de deur der hut gehouden had, hadden het bevreesde kind ettelijke woorden, daarop doelende, doen opvangen; hij was echter oogenschijnlijk altijd zeer minzaam jegens haar geweest, en had zooveel hij kon voor hare behoeften gezorgd. Op een morgen nu was plotseling de man in den zwarten rok met nog een ander in de hut gekomen, en hadden haar medegenomen, in weêrwil van alles wat haar verzorger daartegen aanvoerde, die eerst met den man in den zwarten rok eene hevige woordenwisseling had gevoerd, maar hen daarna ook gevolgd was en het kind gedragen had, terwijl de ander zich regtsaf wendde en het bosch hield.

Nadat zij eindelijk met eene boot over een breed water gestoken waren, had er weder eene lange beraadslaging plaats, en de mannen hadden hevig getwist; die met den zwarten rok had haar daarop medegenomen, en kort daarna hoorde zij om hulp roepen — daarna was alles weder stil, en de norsche man had zich weder bij hen gevoegd, echter zonder haren vroegeren beschermer; en toen zij daarover weende, had de ander haar barsch toegegraauwd en zij uit vrees stilgezwegen.

Na eene poos scheen de man, die haar thans voor zich op het paard hield, van dien in den

zwarten rok de toestemming bekomen te hebben tot iets, waartoe hij bij den ander meermalen aangedrongen had, want hij rukte thans het arme kind ruw van het paard en riep: »Schepsel, gij hebt mij lang genoeg geërgerd — gij zult het ten minste niet meer aan de overzijde der rivier doen, die u zoeken mogen haken en stangen medebrengen." Zijn ruw aangrijpen gaf het kind, meer dan zijne duistere uitdrukkingen, een vermoeden van zijn ontzettend voornemen. Het schreeuwde en jammerde, maar de barbaar stoorde zich niet aan hare klaagtoonen, hij droeg het naar den oever der rivier, vergeefs strekte het smeekend de handjes naar den anderen man uit; deze was ter zijde gereden en hoorde het niet, of wilde het niet hooren. Op eens vlogen uit het digte mimosaboschje, waaronder zij eerst kort geleden halt gehouden hadden, eene menigte zwarte gedaanten te voorschijn; de man, die haar droeg, werd nedergeveld en zij medegenomen, maar daarbij vriendelijk en voorkomend van de wilden behandeld. Dit was alles wat zij zich nog herinnerde; naderhand kwamen hare redders, en zij vond een vader weder.

Onmiddelijk nadat de dochter van den aanvoerder der bushrangers een lid van mijn gezin was geworden, deden zoowel de regter als ik alle noodige stappen om het arme kind in het bezit harer regten in Engeland te herstellen. Verscheidene brieven werden gewisseld, en na verloop van vier jaren kwam een agent, met voldoende volmagten voorzien, om haar naar Engeland mede te nemen. Naar wij van deze vernamen, had haar oom, John Shirley, als naaste erfgenaam van de goederen, bezit genomen; er bestond echter een testament van den oudsten broeder, William, waarbij deze al zijne bezittingen aan George Shirley vermaakte, ingeval deze of zijne kinderen naar Engeland mogten terugkeeren. Het was onmogelijk het testament te vernietigen, maar de oom weigerde het huwelijk en de echtheid van het meisje te erkennen, ofschoon dit nu alles in de kolonie zeer gemakkelijk bewezen kon worden, verlangden de administrateurs toch het meisje in Engeland te hebben. Daar juist een vriend van ons met zijne vrouw naar Engeland terugkeerde, namen wij deze gelegenheid waar om het kind, dat wij allen als onze eigene dochter beminden, aan vrouwelijke opzigt en verzorging over te geven, en vergezeld van den agent begaf zij zich aan boord van een naar Engeland bestemd schip. Destijds was zij elf jaren oud en een der schoonste kinderen, die ik ooit gezien heb. Spoedig na hare aankomst bij ons hadden wij eene gouvernante in huis genomen, en bij deze had zij de grondslagen tot eene uitstekende opvoeding gelegd, en gaf regt op de schoonste verwachtingen.

Jaren lang duurde het proces tegen haren oom, schoon niemand aan den uitslag ten haren gunste twijfelde, en reeds had zij ons tien jaren verlaten, toen ik den navolgenden brief van haar ontving:

»Door mijne vroegere brieven zult gij, mijn waardste heer Thornley! wel reeds tot het vermoeden gekomen zijn, dat ik voornemens was den gewigtigsten stap mijns levens te doen, en wederom van naam te veranderen; eene verwisseling echter, die nimmer, neen, nimmer eenige verandering te uwaarts in het hart uwer dankbare Georgina zal te weeg brengen."

»In Milaan, waar ik met mijn voogd, op onze reis door Italië, eenigen tijd vertoefde, leerde ik mijnen echtgenoot het eerst kennen. Wij waren op den avond onzer aankomst in de opera gegaan, zonder te vragen wat er gegeven werd. De opera ging aangenaam genoeg voorbij, maar het nastukje heette: De rooverhoofdman. Het spel bragt met wonderbare kracht oude, lang geleden, en liefst vergeten tooneelen mij voor den geest, en hetzij toeval, hetzij wezenlijkheid, de groote zwarte oogen van den tooneelspeler, die voor den hoofdman der roovers speelde, herinnerden mij zoo duidelijk de sombere en toch liefderijke blikken mijns vaders, toen hij kort voor zijn schrikkelijken dood mij vaarwel zeide, dat mijne aandoeningen mij overweldigden en ik in onmagt nederzeeg. Een jong, zeer welgemaakt man hielp mijn voogd mij naar de koets terugbrengen, en zulk een bijstand verontschuldigde zekerlijk een bezoek van hem den volgenden morgen. Wij werden met elkander bekend, en leerden, ofschoon hij acht jaren ouder is dan ik, elkander beminnen. Ik deed echter al wat in mijn vermogen is om een hartstogt te weêrstreven, die, gelijk ik vreesde, door hem niet meer beantwoord zou worden, als hij eerst het geheim van de dochter van den gedeporteerde vernam. Twee jaren lang, zoo lang wij op reis waren, duurde deze betrekking, en ik besloot eindelijk hem mijn geheim te ontdekken. Hij verzekerde, dat hij mij daarom niet minder beminde, maar om mijn vertrouwen en mijne opregtheid mij hooger achtte. Spoedig daarna verliet hij ons, daar zijne zaken, zoo als hij zeide, zijne aanwezigheid in Engeland vereischten. Bij onze terugkomst in het vaderland, kwam hij bij mij, gaf mij een pak papieren over en verwijderde zich bijna dadelijk weder. Ik schrikte van dit gedrag, maar opende de geschriften en vond daarin de bewijsstukken, die mijnen vader van alle schuld aan den dood van den strooper, waarom hij gedeporteerd was, zuiverden. Ik had thans geene tegenwerping meer tegen eene vereeniging met mijn geliefde, en met toestemming van mijn voogd legde ik mijn toekomstig lot in zijne handen, en schrijf u thans als zijne gelukkige echtgenoote.

»Mijn oom John Shirley leeft buitens lands, en mijn proces over de erfenis is nog altijd niet beslist; maar daar wij rijk genoeg zijn, hebben wij toch, zoo als mijn man zegt, de voldoening van te weten, dat het vermogen eenmaal aan onze achterkleinkinderen zal ten deel vallen. Mijn oom moet wel gezind zijn de zaak in der minne

te schikken, als hem slechts eene kleine lijfrente werd toegezegd. Onze advokaten hebben ons aangeraden den voorslag aan te nemen, maar mijn man kan het hem nog maar niet vergeven, dat hij mij eens zoo schandelijk geroofd en in gevaar gebragt heeft van door de wilden omgebragt en opgegeten te worden, alleen om mij naderhand aan zijn zoon te kunnen uittrouwen. Mijn man zegt, hij had zoo gaarne den Indiaan Musquito leeren kennen, die toen zoo edelmoedig jegens mij handelde, en hij zegt, het is schande, dat zij dien braven kerel opgehangen hebben; maar de wreedheden en moorden, die hij zooveel gepleegd heeft, verdienden zeker wel eenige straf."

Terwijl met de mededeeling van dezen brief de lotgevallen van de schoone en thans gelukkige dochter van den gedeporteerde eindigen, moet ik, ten einde men uit het voorgaande omtrent den staat der kolonie geene verkeerde begrippen zich vorme, nog het volgende hierbij voegen.

Toen ik mij in 1817 op van Diemensland neêrzette, waren er nog slechts zeer weinig landverhuizers, en bestond de kolonie genoegzaam alleen uit gedeporteerden; thans echter zijn er bloeijende landhoeven over het geheele eiland verspreid. Tijdens mijne aankomst waren er niet meer dan 2000 zielen, waaronder slechts weinigen, die vrij waren; thans is de bevolking tot bijkans 50,000, waarvan meer dan de helft vrijen, gestegen. In het jaar 1817 werd er nog geen enkel pond wol uitgevoerd, in het jaar 1838 daarentegen reeds 1,942,000 pond. Er zijn kerken gebouwd en in de meeste bevolkte distrikten leeraars aangesteld; het leven en de eigendom zijn niet meer in gevaar zoo als vroeger. De inboorlingen heeft men reeds in 1830 op een eiland in de Bass-straat geplaatst, en in de kolonie zijn zij nog slechts bij overlevering bekend. Daar het land zoo digt bebouwd is, behooren busbrangers tot de zeldzaamheden, en diefstallen van schapen worden niet meer, zoo als te dier tijd, in het groot gepleegd.

In Hobart-town vooral zijn de vergrootingen en verbeteringen in het oogloopend. Overal verheffen zich rondom de stad vrolijke en prachtige landhuizen, en bruggen en wegen worden verbeterd en nieuw aangelegd. Schepen van vierhonderd ton kunnen aan de gemakkelijke kaai aanleggen en laden, en niet alleen de stad, maar ook de maatschappij heeft zich in alle opzigten verbeterd.

Naar het Engelsch. X. W.

MANNENTROUW.

(*Eene oorspronkelijke Novelle.*)

»O love, thou art the very God of evil,
For after all we can not call thee devil."
BYRON.

I.

Ook het leven heeft eene lente, gelijk ieder nieuwgeboren jaar. En gelijk de aarde ontwaakt uit haren doodslaap, als de geurige adem der voorjaarsmaanden de kille boeijen doet wegvallen, welke een ruwe en onverbiddelijke vorst haar op de leden wierp, zoo ook doet de bloeimaand der jeugd de groene knopjes uitbotten aan den boom des levens, en de bloesems zich ontzwachtelen uit de kluisters, die haar binden. En schooner is die viertijd voor het jaar en het leven, naarmate hij korter is; en met meerder wellust geniet men het geschapene, naarmate er minder tijd daartoe vergund wordt. De bezielende kracht, welke het schoone saizoen bezit, dankt het aan de frissche en tevens verwarmende zonnestralen, welke als een glorie het lokkig hoofd der flora omringen, en het vuur, dat de jeugd doorblaakt, is ze evenzeer verschuldigd aan eene rijke en alsdan overvloedige bron van leven, warmte en licht — de liefde. En de aarde prijst zich gelukkig onder den invloed der physische zon; en het redelijk schepsel gevoelt zich zalig onder de inwerking dier kracht, welke als een vonk der goddelijkheid, in de zielvermogens ontwikkelt en aan dezelve genietingen schenkt, welke deze aarde vreemd schijnen.

Ook onder haren invloed bevonden zich de twee gelieven, welke wij in den achtergrond van het voor ons liggend landschap opmerken, en als hadde zich de natuur ten pligt gemaakt, om het tooneel hunner weelde met hare schoonste gaven te sieren, zoo bood de plek, waar zij zich bevonden, het kort begrip aan van een aardsch paradijs. Doch het was niet alléén die geheimzinnige stilte, welke hen omgaf, naauwelijks afgebroken door het halfluid gekweel der woudbewoners, niet alléén die welriekende geuren, welke er opstegen uit de veelkleurige kelkjes der gras- en heibloempjes, niet alléén die luchtige koelte, welke den eigenaardigen, verfrisschenden reuk der bosschen op zijne vleugelen meêdroeg; niet alléén het half-licht, dat er heerschte op het lichtgroene grasperk, als het dikke loverdak hier slechts gedeeltelijk der zonnestralen den toegang liet, om ze daar weder geheel af te sluiten en eindelijk ginds geheel vrij te laten, niet alleen dat gewiegel der dauwdruppen, die er parelden op iederen halm, op ieder blad, op ieder mosplantje; niet alleen dat helder lichtazuur, weêrgekaatst in den effen vloed, die zacht murmelend het groenend veld doorsneed, en, getrouw als een spiegel, teruggaf, hetgeen boven en om haar was; niet alleen het onuitsprekelijk ge-

voel, dat de borst verruimt en het oog verheldert, als men de schepping bewondert, wanneer ze in lentetooi zich voor ons uitbreidt....; het was niet alleen het vermogen dier zigtbare schoonheid, welke zoo krachtig werken op de gemoedstemming der minnenden, die we onder den olm verrassen, want hij zag den hemel in hare oogen, en hoorde het zephyrsuizen in de klanken van hare stem en zag de natuur in hare grootste schoonheid, als hij op hare beeldtenis staarde, maar het was het zalig bewustzijn — »beminnen en bemind te zijn," dat voor hen alles overgoot met een zacht en schitterend tooverlicht.

»O, zalig," zoo sprak hij aan de voeten der aangebedene geknield, terwijl hij hare hand tusschen de zijne klemde, en het glinsterend oog ophief naar het heerlijke gelaat der beminde, — »o, zalig is mij de dag, die mij leerde, dat ik leefde, omdat ze mij leerde hoe gij mij bemint. Eerst nu heet ik mijn aanzijn een genot; eerst nu hecht ik waarde aan mijne jeugd; eerst nu begin ik mijzelven te gevoelen, sinds ik wete, dat er een hemelsch wezen is, hetwelk belang stelt in mij, en mij verkoren heeft om de eenige bezitter te worden van haar hart."

En zich opheffende sloeg hij den arm om haren hals en drukte een kus op die purperlippen, die geen antwoord wisten te vinden op de vurige uitdrukking zijner teederheid.

Ja, heerlijk was de groep; die zich hier vertoonde. Het meisje, misschien zestien zomers oud, doch slank en welgemaakt, bezat in dat helder blaauw oog, dat steeds van tranen nat scheen, zoo vochtig was de glans, waarvan het blonk, eene uitdrukking van dweepend gevoel, dat tot in de ziel drong. Hare lange en golvende blonde lokken golfden zoo bevallig als rijk langs de donzige wang, die even rood genoeg gekleurd was om niet bleek te heeten, maar die zachtkens overgaande in het lelieblanke voorhoofd, den betooverenden indruk versterkte, welke hare verschijning bij onbekenden te weeg bragt. De lieve lippen plooiden zich gaarne tot den glimlach der voldoening en ontdekten dan de parelwitte tanden, die den schoonen mond versierden. Haar schoone boezem, bijna geheel verborgen in de ruime plooijen van haar wit gewaad, hetwelk met een licht blaauw lint om hare tengere middel bijeengehouden werd, beefde van verrukking als ze den beminden jongeling aanzag, en het spichtig voetje, dat aan haar kleed ontsnapte, vertrad naauwelijks het geurig heidekruid, dat zich slechts even onder hare schreden boog. Naast haar die fiere jongeling, uit wiens gewelfd voorhoofd, vurig bruin oog en edele gelaatstrekken zich eene verhevene ziel scheen te spiegelen. Hoe bevallig slingeren zich de bruine lokken om het mannelijk hoofd en hoe vol uitdrukking is zijn blik, die zich niet verzadigen kan in het gezigt der eenige, welke zijn hart zich verkoos.

»Zie, August!" hernam het dweepende meisje, »het is alsof mijne ziel al de genietingen niet bevatten kan, die haar op eens overstroomen. Mij dunkt, mijn geluk is voor deze aarde te volmaakt en kan zoo iets wel duren?"

»Ja, dierbare Elize! het zal duren zoo lang ons dezelfde gevoelens bezielen, die we heden aan elkander openbaarden; zoo lang zich onze verlangens naar het eene punt rigten, dat nu ons hoogste geluk uitmaakt: wederkeerige liefde."

»Maar dan is die gelukstaat eeuwig!" antwoordde ze weifelend.

»Dat is zij," hernam August met vuur, »dat is zij; eeuwig als de goddelijke vlam, die in onzen boezem blaakt en ons opwekte tot een leven, zoo als we geen denkbeeld hadden, dat er hier bestaan kon; eeuwig als de geheime harmonie onzer verwantschapte zielen; eeuwig als ons geloof aan de onwankelbaarheid onzer trouw."

Schuchter verborg zij het schoone hoofd aan den boezem van den beminden man, en een traan van weelde welde er op in haar oog, toen ze dankbaar voor zooveel geluk, zich dat heil voor altijd hoorde verzekeren, want de gronden, waarop haar dit werd voorzegd, waren immers hecht als de olm, die hen overschaduwde, als de blaauwende bergen, welke den horizon bepaalden?

O, het is zoet zich zoo te wiegelen op de golven der verwachting en blijde uit te zien naar de toekomst, die niets anders kan, dan het geluk doen voortduren, omdat het de nieuwheid heeft in zichzelven en geene verandering behoeft om verveling te vermijden. Het is zoet den aanvang des levens te beschouwen, door het tooverwaas, dat eene poëtische jeugd over hetzelve uitgiet; het is zoet de eerste schreden, die men zet op het pad onzer wandeling, verlicht te zien door de zon der liefde. Ei, laat ons hopen, laat ons verwachten, laat ons vertrouwen! Genieten we het heden met het tot geloof gegroeide hopen, dat het mooijer worden zal dan het heden is, opdat geen wolk van smart den hemel verduistere van ons heil; opdat het ten minste eens rondom ons zij: licht zonder schaduw; geluk zonder zorg; genieten zonder kwelling; leven zonder smart!

»Hoe gaarne," sprak Elize na eene poos, »hoe gaarne geef ik mij over aan die zoete gedachten, welke zich opvolgen voor mijnen geest, en hoe geloof ik wat ge mij voorspiegelt, al geluk in de toekomst."

»Zoo lang gij de engel wezen zult, die mij ter zijde staat, kan mij geen ongeluk treffen," sprak August met fier vertrouwen, »zoo gij het ongeluk met mij deelt, glimlagchen we over deszelfs magtelooze woede en heeten het lijden: genot."

»Ei, verre zij van ons tot zelfs het woord, dat ons aan smart herinnert, lieve! op dezen heerlijken dag, die schijnt gekomen te zijn om ons een blik te gunnen in den rijken voorraad van zegeningen, welke den sterveling bereid kunnen zijn."

»Zoo zij het, mijne Elize! want nimmer lichtte de zon over heilrijker ochtend in mijn leven, dan heden, en nimmer zal er een avond gedaald zijn,

die zoo schoon een dag bekroonde, als de eerstvolgende schemering doen zal."

Er volgden weder eenige oogenblikken van dat verrukkende en welsprekende zwijgen, waarin de overmaat van genieten de tong geboeid houdt en een verward, een overstelpend bewustzijn van weelde de krachten der ziel tijdelijk onderdrukt, waarin het gevoel zich openbaart in één blik, in één handdruk, in één traan, in één glimlach, en het verstand verwonderd vraagt of het smart zij of vreugde, die ons zoo onbeschrijfelijk aandoet.

»Bij het zalige gevoel, dat mijn boezem doortintelt," riep August eindelijk met hartstogt uit, »bij de weelde, die mij doorstroomt en het heilige gevoel, dat mij bezielt, dierbaarste Elize! zweer ik u onwankelbare trouw en eeuwige liefde. Hoor, hoor nogmaals de bekentenis, dat ik u bemin; dat ik u aanbid en laat mij ze nog eens vernemen, die heerlijke klanken, welke weêrkaatsten in mijn hart, waarmede ge mij uw gevoelen bekend maakte. Elize! zeg mij nog eens, dat ge mij bemint, dat ik uw eenige, uw August ben!"

En met vuur sloeg hij de armen om haren hals en drukte haar aan zijn zwoegende borst, toen de jeugdige maagd haren jonkvrouwelijken schroom overwinnende, hem bloozende en met nedergeslagen oogen de woorden herhaalde:

»August! ik bemin u!"

»En zij dan deze ring u het onderpand der liefde, die zonder begin is en zonder einde als zij zelve;" sprak August, terwijl hij een kostbaren ring van zijne hand trok en dien aan Elize's vinger stak. »Gedenk daarbij hem, die beproefd is als het goud, en vast als het gesteente, hetwelk zij omsluit."

»En draag dit," hernam Elize, terwijl zij de eenvoudige medaillon, die ze droeg, om Augusts hals hing, »niet om u mijner te binnen te brengen, want onze herdenking behoeft zulke hulpmiddelen niet, maar om u te bewijzen, hoe ik u ook op verren afstand in den geest zal nabij wezen, gelijk deze medaillon u nabij is..... En wanneer ooit" ging ze na eenig zwijgen voort, »wanneer ooit, hetgeen immers onmogelijk is, August? uwe liefde verkoelde en het beeld, dat gij aan uw borst draagt, u met het oorspronkelijke, min der dierbaar worden kon, zou dan de enkele herdenking aan dezen heerlijken ochtend, aan dit plegtig oogenblik, dat over twee levens beslist, niet genoeg wezen om u terug te voeren tot de plaats, die ge nimmer hadt moeten verlaten, aan mijn hart....?"

»O, spreek zoo niet, Elize! onveranderlijk is onze min als de hemel, die ons hoort, en onschendbaar als de trouw...."

Toen stonden ze op van de zodenbank onder den olmstam en Elize aan zijn arm geleund, doorwandelde het park, dat getuige was geweest van hunne bekentenissen, eeden en geloften, om zich weder in den huisselijken kring te begeven.

Wij hebben u, lezer! gevoerd in het heerlijke bosch, hetwelk men in den omstreek van Ackermünde aantreft, en gaven u daar het tooneel te aanschouwen, zoo als onze zwakke pen u hierboven beschreef. Thans nu de gelieven de plek verlaten hebben, in welker beschouwing we ons zoo even verdiepten, een enkel woord over hunne maatschappelijke betrekking.

Elize Darnheim is de dochter van een kapiteinsweduwe, welke na den dood van haren man, in den slag bij Bautzen, het aangenaam gelegen dorpje tot hare woonstede koos, eensdeels omdat de afzondering van de wereld, die op den dood haars echtgenoots volgen moest, haar dragelijker wezen zou in de school der lieve natuur, dan binnen de muren; anderdeels omdat haar matig vermogen haar op het land meer genot zou kunnen verschaffen, dan in de stad. De weduwe bewoonde aan den ingang van het dorp een klein, maar keurig huisje, dat er bevallig genoeg uitzag met deszelfs wit gepleisterden gevel en groene persiennes, langs welke zich de rozenstruiken naar boven werkten en de geurige kamperfoelie hare twijgen sloeg; en gaarne vertoefde het oog op den sierlijk aangelegden tuin, van welken eene kundige hand de meest mogelijke partij had weten te trekken. De weduwe — eene vrouw van hooge geboorte en opvoeding — bezat in hare dochter een onberekenbaren schat. Nog kind zijnde verkortte zij de dagen harer moeder, door hare onschuldige vrolijkheid en kinderlijken eenvoud; als meisje beloonde zij de zorgen aan hare geestbeschaving besteed, door aanhoudendende vlijt en steeds aanwakkerende weetgierigheid; als jonkvrouw beloofde zij de schoonste toekomst in haar edel karakter — een erfdeel van haar vader — en dweepende gemoedsstemming, die ze van hare moeder had overgenomen. De dorpelingen eerden en beminden beiden om het zeerst; toch zagen ze de jeugdige Elize liever hunne hutten binnentreden, omdat haar glimlach zachter was en haar oog vriendelijker lichtte, dan dat der ernstige moeder. Waar er troost noodig was, daar bevond zich de jonge schoone, waar vreugd te deelen mogt zijn, daar deelde zij er gaarne in, waar smart was weg te nemen, verligtte zij die naar haar vermogen en krachten. Geen wonder, dat de kinderen vriendelijk naar haar opzagen en de eigenaardige schuwheid aflegden, die de jeugdige spruiten der landbewoners kenmerkt, als ze naderden om haar gemeenzaam de knieën te omhelzen of stoutmoedig de vruchten en bloemen aan te bieden, die ze in weide en bosch voor hare vriendin hadden bijeenvergaderd. En Elize was trotsch op die hulde, welke zij aan hare schoone natuurlijke hoedanigheden te danken had, en maakte gaarne van haren invloed gebruik, om de jeugdige dorpelingen menige nuttige les, menige wijze vermaning mede te deelen, die nimmer vergeten werd, omdat ze van »de goede jufvrouw Lize" kwam.

De afzondering der twee vrouwen werd in de eerste jaren bijna niet gestoord. De predikant der naastbijgelegen plaats bezocht nu en dan Acker-

münde, hetwelk met zijne gemeente een geheel uitmaakte, en legde dan altijd bij de weduwe zijn bezoek af. Een paar inwoners van het dorp kwamen nu en dan in persoon zich van den welstand der vrouwen overtuigen en werden altijd wel ontvangen, maar kregen nimmer de aansporing om niet zoo karig te wezen met hunne bezoeken, omdat de weduwe, naar het scheen, meer de eenzaamheid dan de gezelligheid zocht. Maar eenzaamheid kon de vrijwillige afzondering niet heeten, waaraan zij zich overgaf, afgewisseld door zooveel middelen van bezigheid, als ze in en om zichzelve vond, en al had opvoeding en kennis slechts dit *éne* voordeel, dat ze den mensch nimmer verlaten, maar steeds met hare veredelende en aangename eigenschappen op zijde zijn, toch zouden ze hooger blijven geschat worden dan rijkdom en schatten. Wij zullen niet pogen de heerlijke uren te schetsen, die de beide vrouwen doorbragten in de stille plaats harer woning, ook zonder in aanraking te wezen met de wereld en hare onrust, want genoeg reeds merkten we op hoe ze willens de gelegenheid vermeden van met de dorpbewoners in kennis te geraken.

Een jaar echter, voordat dit verhaal aanvangt, vermeerderde zich het getal der dorpelingen met een jongeling van omstreeks negentien jaren, die sedert twaalf jaren uit Ackermünde verwijderd gebleven, op verren afstand van dit dorp zijne opvoeding had ontvangen. Zijne ouders, want daarvoor hield men de reeds bejaarde echtelingen, welke bij hunne aankomst in dezen afgelegen hoek der aarde, onzen August als een bijna eenjarig kind, met zich bragten, ontvingen hem met ongeveinsde blijken van hartelijkheid, waarin echter de naauwkeurige opmerker een zweem van eerbiedige terughouding niet miskennen konde.

Van zijne eerste jaren, in Ackermünde doorgebragt, herinnerde men zich niets, dan dat zijne ouders, welke in vrijwillige afzondering hunne dagen sleten, voor hem de hoogstmogelijke zorg droegen, en, zooveel in hun vermogen was, de schoone geestvermogens van den jongen August tot ontwikkeling bragten. En rijker aanleg vertoonde geen kind uit den omtrek; en schooner en vruchtbaarder grond ter ontginning en bebouwing, dan dit jeugdig gemoed, was er welligt nimmer aan vrouwenhanden overgegeven. De ziel spiegelde zich uit den glinsterenden blik van het opene oog, en de purperen lippen, welke de lach der teederheid en vriendelijkheid bestendig omzweefde, stortten over de kinderlijke gelaatstrekken die magische aantrekkingskracht uit, welke den aanschouwer onwillekeurig herinneren aan het ideaal van onschuld en deugd. De ouders schenen met opzet de gelegenheid af te snijden, welke hun zoon had om met de jeugdige dorpelingen in kennis te geraken, en hadden gewoonlijk slechts weinig antwoord over voor de moeder of dochter, welke aangetrokken door de lieftalligheid van den blozenden knaap, met die opgewondenheid in uitdrukking, waarmede gewoonlijk de schoone sekse over jonge kinderen spreekt, den lof van August vermeldden. Toen de knaap zijn zevende jaar even bereikt had, werd hij eensklaps uit het dorp gemist; en op de nieuwsgierige vragen der bergbewoners werwaarts hij getogen was, bleven de ouders meestal het antwoord schuldig of berigten in weinige woorden, dat hij bij een verwijderden bloedverwant, op grooten afstand, eenige jaren vertoeven zou om zijne opvoeding te ontvangen.

Die jaren verliepen en reeds was de herinnering aan den jeugdigen August bij velen uit de gedachtenis gewischt, toen onverwacht een vreemdeling het eenzame Ackermünde bezocht. Men giste, men ried, men vermoedde, men vorschte en vernam eindelijk, dat de schoone, welvarende jonge man, niemand anders was dan de knaap, welke de belofte had gehouden, die hem door zijn aanleg gegeven was, om op te groeijen met al de voorregten, waarmede hem de natuur op kinderlijken leeftijd, reeds zoo kwistig bedeeld had. Het bevallige van zijn omgang en de beschaafdheid zijner manieren, welke al het ongekunstelde der natuur met al de gratie der kunst vereenigden, openden hem den toegang tot het huis der weduwe — en we zagen reeds, hoe die omgang beslissend werkte op zijn lot, dewijl zij de oorzaak was der verbindtenis, die zijne bestemming verbond aan het leven zijner aangebedene Elize!

II.

Het was te Wisbaden, en in den bloeitijd der badkuren. Zulks is genoeg gezegd, om te doen begrijpen, dat al wat schoon, jong, rijk en fashionable was zich aldaar in *één* brandpunt vereenigde. Ja, het is eene wereld in het klein, die maatschappij van kurgasten, met hare weelde en ellende, met haar vreugde en haar smart, met haar licht en met hare duisternis, met haar leven en dood! — Kent gij ze, lezer, die manier van zijn onder gezonden en kranken, bij jubel en gezang, bij dans en spel, bij toonkunst en poëzij? Dat woelen en keeren, dat gaan en komen als de baren eener zee, die ebt en die wast? Zoodat men het oog naauw vestigt op eenig voorwerp, dat ons bijzonder aantrekt, of hetzelve is verdwenen uit onzen blik, om plaats te maken voor een ander, dat pas even onze opmerkzaamheid verwekt, om dadelijk daarop te verdwijnen.

Geen wonder dus, dat men weinig acht gaf op de equipage, welke met stof bedekt en met van vermoeidheid snuivende postpaarden bespannen, voor het hotel de vier jaargetijden stilhield, ofschoon ze méer dan prachtig was, die glimmend bruine reiskales met haar schitterend monteersel en adelijke wapens, en er weinig livereibedienden waren, wiens uiterlijk meer den hoogen stand teekende van hun gebieder. Een stoet van ondergeschikte personen volgde in een tweede rijtuig. De majordomus der kellners vloog, door zijne be-

dienden gevolgd, met echt Duitsche gedienstigheid de trappen van het voorplein af, om de voorname gasten naar behooren te ontvangen en keek angstig rond naar zijne onderhoorigen, of ze wel allen aanwezig waren, opdat de rij toch regt groot wezen mogt, welke de aangekomenen met een vriendelijken glimlach en onderdanige buiging welkom heeten moesten. Een oudachtig heer, wiens voorkomen al de deftigheid en ernst bezat, welke zijne jaren medebragten, keurig, maar eenvoudig gekleed en met een rood ordelint in het knoopsgat van zijn donkergroenen rok, trad uit het rijtuig en reikte eerbiedig de keurig gehandschoende vingers aan eene dame van middelbaren leeftijd, welker rijzige houding nog meer zou zijn uitgekomen, indien de lange sluijer, die ook haar gelaat bedekte, niet voor een gedeelte hare taille verborgen had gehouden. Haar volgde een jeugdig meisje, dat naauwelijks de toppen aanraakte der haar geboden hand, luchtig de trede afsprong en zich met een bevallig hoofdknikje wendende naar den heer, zijn arm greep, dien hij haar niet durfde aanbieden, en zonder verder op of om te zien, het hotel binnentrad.

Ofschoon men ook aldaar het aankomen en vertrekken der reizigers weinig opmerkt, zoo werd de algemeene aandacht toch voor een oogenblik getrokken door den rijkdom, dien de equipage, de majesteit, die de oudere dame, den glans van bewondering, dien het jeugdig meisje en de afgemeten deftigheid, welke haar geleider ten toon spreidde, totdat de vragende blik, welke de een den ander toewierp, onbevredigd zich op een ander voorwerp vestigde, want daar eerst des avonds de Fremdeliste werd gedrukt en uitgegeven, moest men tot dien tijd ten minste zijne nieuwsgierigheid onvoldaan laten.

Er mogten eenige dagen verloopen zijn, en nog had men van de aanwezigheid der onbekenden in Wisbaden niets naders gemerkt, toen de verzamelde badgasten, des morgens bij de mineraalbron met het bekende, walgelijk smakende water in hunne buitengewoon groote drinkglazen de lanen op en neêrliepen, welke aan beide zijden door ruime colonnades begrensd, de gewone morgenwandeling der zieken en gezonden uitmaken. Reeds ten zes ure des morgens klinkt de opwekkendste muzijk uit die zuilengangen u tegen; dáár ontmoet men elkander het eerst en informeert naar de voortgangen, die de ziekte maakt of het herstel, dáár drinkt men de bepaalde maat mineraalwater, die soms tot tien glazen stijgen kan, dáár wandelt men een uur op en neêr, totdat men zich naar zijne woning begeeft om de dien dag weêr aangevangen kuur te huis verder voort te zetten, en, zoo als het heden is.... Doch, ik was bezig te zeggen, dat de vreemdelingen, wier komst men zoo lang verbeid had, dáár eindelijk aan de bron verschenen. Het jonge meisje had den arm gevat der oudere dame, welker gelaatstrekken door een digten kanten sluijer werden bedekt, zoodat men den eerbied, dien zij overal verwekte, niet kon toeschrijven aan den opslag van een oog, dat achting gebood, of aan een uiterlijk, dat terughoudende trots teekende, maar aan de majesteit, welke hare koninklijke gestalte als omkleedde. En al zag men haar gelaat niet, men besloot uit de gelijkenis, welke de dochter had met de moeder, die slechts daarin verschilde, dat de eene het beeld der bloeijendste jeugd; de andere der rijpere jaren vertoonde, dat ook zij schoon moest geweest zijn, toen ze als maagd het tooneel der wereld betrad, of nog zijn moest nu ze als vrouw daarop voortwandelde.

De achttienjarige Anna, slank als een eik en buigzaam en veerkrachtig als eene Silphide, had moeite den afgemeten tred bij te houden, dien hare moeder had aangenomen. Men kon het haar aanzien, dat ze dartelend plagt voort te gaan op den levensweg, jong en opgeruimd als zij was, terwijl zij rondom zich vrolijkheid en lust verspreidend, de rozen gaarde, die zich opdeden op haar pad, en de dorens overliet voor anderen, minder fijngevoelig dan zij. Achter de beide vrouwen op een eerbiedigen afstand, ging de oude heer, die de dames hare shwals nadroeg en zich, zoodra de lieve Anna haar lokkig hoofdje omkeerden, gedienstig aan hare zijde voegde, om de gevraagde ophelderingen te geven over al het nieuwe en verrassende, dat haar blik ontmoette.

De badgasten oogden de bevallige verschijning met bewondering na en beantwoordden eerbiedig bijna den beleefden groet, die in het algemeen werd gegeven. De dames werden door haar medgezel van mineraalwater voorzien, nadat hij eerst met bijzondere zorg een plaats voor haar had uitgekozen, en begonnen langzamerhand een gesprek, dat in de Engelsche taal gevoerd werd. Dit gevoegd bij de verschillende omstandigheden, welke de reizigers verzelden; gaven grond aan het vermoeden, dat de dames van hoogen rang en de heer, die haar verzelde, een ecuyer de service zijn zou, zoo als men er velen in adelijke Engelsche familiën aantreft, welke, hetzij bij het leven of bij den dood van het hoofd des huizes, enkele van diens functiën overnemen. En zoo was het ook. — De oudere dame was de gravin van Cheaptoncourt; haar echtgenoot, die onderscheiden aanzienlijke posten in den staat bekleed had, was voor omtrent vijf jaren aan eene slepende ziekte overleden, en had haar van genoten geluk slechts de herinnering en hare dochter Anna overgelaten die thans voor hare moeder alles was. Dadelijk na den dood van haren echtgenoot had de gravin zich teruggetrokken van het tooneel der wereld; ze had Londen verlaten en zich naar hare uitgestrekte goederen, in het noorden van Engeland, begeven, om zich daar te verdiepen in herinneringen aan hetgeen zij bezeten en verloren had, om zich geheel te wijden aan de opvoeding van Anna. Drie jaren vloeiden alzoo kalm en rustig daarheen, en niets stoorde het geluk der gravin, toen op eenmaal een naderend gevaar den vrede van haar ziel voor altijd dreigde weg te nemen.

Bij de jeugdige Anna schenen zich sporen op te doen van die slepende kwaal, welke, als het ware, van Engeland onafscheidelijk is, die bij voorkeur hare offers kiest onder jeugd en schoonheid, die, wreed en onverbiddelijk, het liefst haar stempel drukt op zulke hoofden, op welke zich de vooruitzigten, de hoop, de verwachtingen bouwden van een gansch geslacht. De tering — scheen hare aankomst voor te bereiden. O, hoe angstig ging de moeder de teekenen na, die zich op het gelaat harer lievelinge vertoonden; hoe bespiedde zij het scherpgeteekende blosje op de doorzigtige wang; hoe benaauwde haar het leliewit van voorhoofd en hals; hoe pijnigde haar het ongewone vuur, hetwelk uit de sprekende oogen glinsterde, en hoe joeg haar hart als zij het verraderlijke kuchje vernam, hetgeen de lieve Anna poogde weg te lagchen, om aan hare dierbare moeder de kwelling der zorg te besparen. Alles wat de kunst vermag werd natuurlijk aangewend om den voortgang der ziekte te stuiten, en werkelijk scheen zulks te gelukken, zoodat de verschijnselen zich minder snel en minder hevig begonnen op te volgen. Men verwachtte veel van eene reis naar het vaste land en ried de gravin aan, om eenige Duitsche badplaatsen te bezoeken, minder met oogmerk om in het verblijf aldaar, een middel tegen de kwaal te vinden, als wel om de heilzame afleiding en verstrooijing, welke zulk eene reis de kranke verschaffen zoude. De gravin volgde dien raad op — en zoo hebben we haar ontmoet, reeds een gedeelte van haren togt afgelegd hebbende, terwijl zij de heerlijke streken van Wisbaden bezocht.

Wij zullen de kranke in den voortgang van hare ziekte of herstelling niet op den voet volgen, noch haar gadeslaan, hoe ze in de nieuwe plaats van haar verblijf, weldra de genegenheid gewonnen had van allen, die met haar in aanraking konden komen, maar vergenoegen ons met te doen opmerken, dat de kuur aanvankelijk gunstig scheen te werken, en dat daarom onze reizigers besloten, langer aldaar te vertoeven, dan wel vroeger in haar plan gelegen had.

Tegenover Bingen, een net en aardig plaatsje aan den linker Rijnoever gelegen, bevinden zich onderscheidene dorpen, waarvan het bekoorlijke Rudesheim er een uitmaakt. Aan denzelfden oever als het dorpje bevindt zich een hooge en trotsche berg, den Niederwald geheeten, van wiens top men een heerlijk en uitgestrekt gezigt geniet. Mijlen ver naar boven en beneden ontwaart men den Rijn, als een breed zilveren lint zich kronkelend tusschen smaragdgroene weilanden, welige akkers, vruchtbare wijnbergen, welvarende dorpen, bloeijende steden. Van beide zijden ziet men onderscheidene landriviertjes, die den grijzen stroomgod hunne verschuldigde schatting komen betalen als ze zich uitstorten in zijnen schoot. Enkele eilandjes — waarvan er sommige met frissche boschaadjes, andere met bevallige gebouwen, weder andere met overblijfselen van burgen en torens gekroond zijn, breken het effen vlak des strooms en verschaffen aan de menigvuldige booten en schepen, die zijn rug bevrachten, veilige aanligplaatsen. Hooge bergen en steile rotsen stuiten hier en daar den blik, om plotseling vaneenwijkend, aan het oog een dubbel uitgestrekt vergezigt aan te bieden. Daarbij de frischheid, die u omgeeft, het glimlagchen van het geheele landschap in de stralen der zon, de doorzigtige slagschaduw, die het azuur des hemels, over de verschillende voorwerpen uitgiet — alles werkt mede, om deze door de natuur zoo kwistig bedeelde plek tot een Oosterschen lusthof te vormen.

Het was avond en de dichterlijke tint, die reeds over het landschap gespreid ligt, werd nog verlevendigd door die half blaauwe stralen der avondzon, die de scherpe omtrekken ontnemen aan de voorwerpen en ze, als het ware, hullen in een doorzigtigen sluijer van schaduw en licht. Dan trekt een heir van vreemdelingen, die in Bingen gehuisvest zijn, naar de boorden des Rijns en ieder kiest zich een bootje om zich naar den tegenovergestelden oever te laten varen, of, indien hij bekend genoeg is met de hier en daar verraderlijke plaatsen in den stroom, roeit hij zichzelve midden in den vloed, om zich door de kracht des waters zachtkens naar beneden te laten afdrijven en de genietingen te smaken, die een zomeravondstond op het water doorgebragt, aanbieden kan. Ook nu was de rivier bevolkt en tallooze vaartuigen doorkliefden den effen spiegel. Hier hoorde men gelach en gejuich, opklimmende uit een bootje, hetwelk verschillende jongelieden bevatte, op welke de avond niet anders dan een vrolijkmakenden invloed scheen uit te oefenen; daar klonk — uit een ander vaartuig — de een of andere melodieuse canon, welken de Duitschers alleen met zooveel kunst en smaak weten uit te voeren over de vlakte van den stroom; ginds bevonden zich schuitjes, die de min schenen aan boord te hebben, want de jonkvrouw, die zij bevatteden, legde zoo vertrouwelijk het hoofd op den schouder van den jongeling, die zijn arm geslagen had om haar leest, en uit wiens blik zooveel gevoel en zooveel sympathie te lezen was, dat we met den Provencaalschen dichter vragen mogen: » *Si amour non sies, queque dounque sara?*" (Indien het geen liefde was, wat mag het anders zijn?) Verder eindelijk een eenzaam scheepje, dat slechts een persoon bevatte, dien men gerust stellen kon, schilder, dichter, verliefd of Engelschman te wezen. Onder die laatsten was er een, die reeds vroeger dan de anderen, met een schetsboek onder den arm, naar den anderen oever was overgestoken en langzaam den Niederwald beklommen had. Dáár had hij langen tijd rondgedwaald in de schaduw van eenige boomgroepen, die ter halver hoogte van den berg gelegen zijn, en den blik laten weiden over het heerlijke landschap, als zocht hij een punt voor zijne tekenstift geschikt, maar of hij zulk een niet vinden kon, dan of hij er niet aan dacht hetzelve

op te zoeken, genoeg, zijn schetsboek bleef gesloten en het potlood kwam niet te voorschijn. Eindelijk toch scheen hij bepaald wat te doen. Hij zette zich op een zodenbank, zoodat het hotel Zum weizen Ross, hetwelk zeer bevallig op een der einden van Bingen gelegen, met den daarbij behoorenden tuin, aan de rivier paalt, juist tegenover hem lag. Doch ook dáár scheen hij zijne aandacht niet op gevestigd te hebben, want toen zijne teekenstift eenige malen met vaste en meesterachtige trekken over het papier gegleden was, stond niet de vorm van het landschap, maar een jong en aanvallig vrouwengelaat op het blad geschetst. De teekenaar zelf scheen verwonderd over deze afdwaling van zijn genie, want toen hij de vormen oplettend beschouwde, die hij gedachtenloos en zichzelven, als het ware, onbewust, daarheen geworpen had, riep hij met ontzetting en bijna met schrik uit: »Zij is het, Anna!"

Hij was het met zichzelve oneens, of hij het blad, hetgeen hem zoo onverwacht aanschouwelijk had gemaakt, hetgeen hij zichzelve niet belijden wilde gedacht te hebben, zou vernietigen of behouden; zijne vingers hadden zich reeds gesloten om het portret te vernietigen, maar plotseling trok hij de hand terug en wierp op de beeldtenis van Anna van Cheaptoncourt eenen zoo langen en veelzeggenden blik, dat ook de minstkundige in de kennis der oogentaal, uit denzelven geredelijk het gevoel zou hebben afgeleid, hetwelk den schilder voor het oorspronkelijke bezielde. Lang, lang staaroogde hij op de schets; lang ondersteunde hij peinzend het hoofd met de eene hand, terwijl de andere nog hier en daar met iedere trek, eenige meerdere gelijkenis bragt in het beeld van Anna; nu gaf een diepe zucht aan zijn boezem lucht, dan schemerde er iets in het bruin en vurig oog, totdat hij eindelijk het schetsboek sloot, daar hij bemerkte, dat de avond reeds ver gevorderd was, en langzaam den berg afklom, om zich naar Bingen terug te begeven. — En zoo vervuld was zijn gemoed met verschillende aandoeningen en gedachten, dat hij — anders vatbaar genoeg voor iederen indruk, dien de natuur hem gaf, geen blik over had voor het tintelend licht der maan, dat den vloed als met zilver bestrooide, voor het kleurgemengel op de toppen der bergen, noch luisterde naar het geruisch der zephyrs in de takken, die hun geluid paarden met het kabbelen van den vloed — maar zonder op of om te zien naar zijn bootje stapte en het bijna geheel aan zichzelf overlatende, den overtogt aannam. De stroom voerde hem in eene schuinsche rigting naar den tegenovergestelden oever, en deed hem, als het ware, instinktmatig de ondiepten en kolken vermijden, die de eeuwig wentelende vloed zich hier en daar opgeworpen of uitgegraven heeft, en voor welke een geringere stroom of grootere golfbeweging altijd schijnt te waarschuwen. Plotseling verneemt de eenzame gondelier achter zich een noodkreet, en eer hij zelf regt weet wat er gaande is, bemerkt hij een bootje, waarin vier personen gezeten zijn, dat toevallig te digt bij een der boven vermelde kolken gekomen, pijlsnel wordt rondgedraaid en tevens in de rigting eener ondiepte gevoerd, waar de scherpe rotspunten hare toppen boven het water heffen. Aarzelen was verloren gaan. De jongeling overziet met een oogenwenk het gevaar, waarin de schepelingen zich bevinden, en waarin hij zich begeven gaat, indien hij hunne redding beproeft, maar steunende op zijne kracht en zijne bekendheid met het vaarwater, en aangevuurd door eene geheime stem, die hem zegt, dat hij helpen moet, brengt hij de riemen buiten boord en zoo afhoudende, dat hij den kolk half bevaart en half vermijdt, terwijl hij met inspanning van alle kracht de draaijende beweging vermijdt, maar zich alleen in de rigting van het hem vooruitloopende bootje laat voortbewegen, bereikt hij hetzelve op den oogenblik, dat de ranke kiel tegen de rotspunten zich te bersten stoot en de voorsteven plotseling zinkt, terwijl de achtersteven voor het oogenblik op de zandplaat blijft zitten. Dadelijk legt hij zijn vaartuig schuins tegen de rotsen aan, ofschoon de branding hem omspat en het tengere vaartuig bij iederen golfslag tegen de steenklompen wordt aangeschuurd, slaat beraden een sterk touw, hetwelk hij in de boot gevonden had, een paarmaal om de vooruitstekende punt en werpt zich in den vloed om de drenkelingen te redden. Zijn moed, zijne koelbloedigheid, zijne kracht helpen hem. Niet ver van de plaats des ongeluks grijpt hij eene vrouw, die naauwelijks boven water getogen, in hartbrekend klagen uitbarst: »*Anne! my dear Anne!*" De schilder, wien deze uitroep de verwezenlijking van zijn voorgevoel bewijst, plotseling met nieuwe kracht en grooteren moed bedeeld, legt de geredde in zijne boot en met den uitroep: »*With the Lords aid I shall save her,*" springt hij weder in den kokenden vloed, en onder de golven doorzwemmende, grijpt hij, na herhaalde mislukte pogingen en schier bovenmenschelijke inspanning het ligchaam eener vrouw. Met eenen kreet van triomf verheft hij zich boven de oppervlakte des waters, kampt met den bruisenden vloed, die zich noode zijne twee offers ontscheuren ziet, en legt de dierbare geredde naast hare moeder in het vaartuig neder. Maar nu bezwijken zijne krachten. Nog even heeft hij tijd zichzelven in het bootje te werpen, toen hij van uitputting in zwijm valt, zoodat men naauwelijks den redder van de geredden zou kunnen onderscheiden. Gelukkig heeft men aan de beide oevers zijn stout bestaan opgemerkt, en aangevuurd door zijn zelfopofferenden moed, zich naar den plaats des onheils gespoed. Omtrent een kwartieruurs verder heeft men de ligchamen van twee mannen gegrepen, waarvan de een slechts nog flaauwe sporen van leven vertoont. Deze worden naar Rüdesheim gevoerd als het naastbijgelegen, waar men hun dadelijk alle mogelijke hulp verschaft. Een paar scheepslieden zetten koers naar de rots, waar het bootje in gevaar is van stukgeslagen te worden, door den geweldigen golfslag, en komen aldaar

aan op het oogenblik, dat de schilder uit zijne bezwijming, als door eene ingeving, plotseling ontwakende, zijne krachten bijeenverzamelt en zich gereed maakt naar Bingen terug te keeren. Gelukkig intusschen, dat er hulp kwam; zijne krachten zouden voorzeker niet half toereikend zijn geweest, om tegen den sterken stroom op te roeijen en grooter ongeluk dan het voorgaande zou zich hebben opgedaan, dewijl den redder zelf het vermogen zou ontbroken hebben, zijn eigen leven te behouden. De scheepslieden namen de drenkelingen in hunne ruimere boot, bonden het kleinere vaartuig daaraan en bragten het drietal naar Bingen over.

Er zijn vier weken verloopen. Van het gebeurde ongeluk wordt weinig meer gesproken, behalve in die kringen, waar men den dood beklaagt van den ongelukkigen bootsman, die, door dwaselijk toe te geven aan de nieuwsgierigheid zijner passagiers, zich en zijne medeschepelingen het onheil berokkende. Mevrouw de gravin en hare dochter zijn den schrik en de daaruit voortvloeijende ongemakken, geheel te boven. De ecuyer de service, die door eene hevige ziekte is aangetast, begint langzaam te herstellen; het beste geneesmiddel, dat men hem geven kon, toen hij voor veertien dagen uit de ijlende koorts in eene kalmer stemming overging, was het berigt, dat de gravin en Anna gered en geheel hersteld waren. De schilder deelt met hen in hetzelfde geluk, en heeft van zijn waagstuk geene aangenamer herinneringen dan de dagelijks herhaalde dankbetuigingen der geredden. De omgang met de twee vrouwen, die voor 's hands van mannelijk geleide verstoken waren, was hem de zoetste belooning. Men leerde hem kennen als een welopgevoed, innemend jong mensch, wiens uiterlijk hooge beschaving, wiens geest buitengewone ontwikkeling, wiens hart edele gevoelens verried. Men had hem naar naam, noch rang gevraagd, maar zijne uiterlijke omstandigheden en levenswijze hadden iedere gedachte aan materieele belooning geheel afgesneden, zoodat de dankbaarheid der geredden zich ontrust gevoelde, hoe zij zich wel het best vertoonen mogt. Dagelijks bevond de jongeling zich in het gezelschap der dames, en de indruk, dien de bevallige Anna reeds vroeger op des schilders hart gemaakt had, wij hebben hem immers bij zijne avondwandeling op den Niederwald bespied? moest natuurlijk nog vergroot worden, zoodra hij haar van naderbij leerde kennen. Ook de jeugdige schoone begon den invloed te gevoelen, dien de vreemdeling op haar gemoed maakte, maar onbewust van de strekking die zulk een gevoel verkrijgen kon, en geloovende dat dit alles een uitvloeisel harer erkentenis was, zoo als immers hare moeder, bij iedere gelegenheid, den jongeling betoonde, wachtte zij zich wel hetzelven tegen te gaan en te onderdrukken. Dikwijls geleidde hij haar door de bevallige dreven, waarin zij zich bevonden, en de gloed, waarmede hij zijne bewondering aan den dag legde bij al het schoone, dat zij zagen, de verheven gevoelens, die hem daarbij doorstroomden en de welsprekendheid, met welke hij ze wist onder woorden te brengen, waren niet de minste aantrekkelijkheden van zulke wandelingen. Eens des avonds, toen de gravin met haren ecuyer, zich met het beheer harer goederen en briefwisseling naar Engeland bezig hield, hadden Anna en de schilder zich naar den overkant begeven om van den Niederwald het ondergaan der zon te aanschouwen. Nu is er wel niets geschikter om slapende aandoeningen te wekken en verholen gevoelens aan het licht te brengen dan de invloed, dien grootsche vertooningen op ons gemoed hebben; vooral heeft zulks met de liefde plaats. Hoevele bekentenissen ontsnapten, misschien wel, onverwacht, aan den mond des jongelings als hij aan de zijde van het geliefde meisje, den weemoedig-aangenamen indruk gevoelt, dien eene dalende zon, eene klimmende maan, een glinsterend starrenheir op zijn hart maken. Hoe gemakkelijk overwint men den schroom, die de bekentenis zoo lang heeft teruggehouden, hoeveel ontvangbaarder is het hart en hoeveel gewilliger in het aannemen der geloften!

Ook de beide jongelieden ondervonden dien invloed, voor hen dubbel sterk, omdat de plaats, waar zij stonden, haar herinnerde de edele zelfopoffering van hem, dien ze zoo groote regten toekende op hare dankbaarheid, hem, omdat die plaats hem de bekentenis te binnenbragt, die hij zonder het te willen of te weten, *zichzelven* gedaan had, dat hij Anna beminde.

Eer hij het wist, had zijn hart zich gemengd in de verheven taal, waarmede zijn fijngevoelig gemoed de schoonheden opsomde der hen omringende natuur; eer hij het wist, had hij hartstogtelijk hare hand gegrepen, en in de zuivere en onoverdachte taal des gevoels, haar om wedermin gesmeekt, en bukkende onder den invloed des oogenbliks; genoopt door de dankbaarheid, die haar boezem vervulde; gedrongen door de liefde, die zij in dit oogenblik eerst leerde kennen en onderscheiden van het min teedere gevoel, dat haar vroeger bezielde; eer zij het wist had zij zijne bekentenis vernomen en legde zij schaamrood, maar met weelde in het hart, het schoone hoofd aan zijn kloppende borst.

Van nu af aan begon er een nieuw leven voor Anna. Hare gezondheid keerde weder, haar blos werd matter en zachter, haar oog was niet meer vervuld met den koortsgloed eener verborgen kwaal, maar blonk vredig en vrolijk onder de breede oogwimpers. Hare gestalte, door de ziekte eenigzins gebogen en vermagerd, werd regt en vol. Enkele buijen van zwaarmoedigheid, die somwijlen haar opgeruimd gemoed verduisterden, verdwenen als sneeuw voor de zon, kortom hare physieke en intellectueele verandering ten goede, was zoo merkbaar, dat de gravin naar de oorzaak van zulk eene omkeering onderzoeken moest.

Het was op den twintigsten verjaardag der bloei-

jende maagd, dat hare moeder, overstelpt door het zaligste gevoel van hare dochter gezond en weder opluikende ten leven, aan haar hart te mogen drukken, vooruit ziende in een gouden toekomst, rozen meenende te plukken op den weg, die haar nog zou zijn toegestaan, haar afvraagde wat toch wel de oorzaak dier plotselinge verandering wezen kon? En de schoone Anna, het blonde hoofd verbergende aan den boezem der gelukkige moeder, en hare gloeijende wangen bedekkende achter hare rijke lokken, sprak voor het eerst den naam van »Ernst" uit.

De gravin, op zulk een antwoord geenzins voorbereid en meer verbaasd dan getroffen door de bekentenis harer dochter, zag haar strak aan en wilde ophelderingen vragen, toen Anna, die in den blik harer moeder meer reeds dacht te lezen, dan er in gelegen was, een paar tranen niet onderdrukken kon, en haar met bevende stem de toedragt der zaak verhaalde.

»Maar, Anna!" vraagde haar eindelijk de gravin, die misschien zichzelve beschuldigde, dien hartstogt meer gelegenheid tot ontwikkeling gegeven, dan tegenstand geboden te hebben, »maar, Anna! hoe hebt ge kunnen luisteren naar de bekentenissen van een jongeling, die ons, ja, een onbetaalbare dienst bewezen heeft, en wiens uiterlijk den man van de wereld verraadt, maar wien niemand alhier kent; van wien wij niet weten wie of wat hij is. Of kent gij zelfs zijn naam?"

»Dien heb ik hem nooit gevraagd, moeder. Alleen weet ik, dat hij Ernst heet, en zoo noem ik hem gaarne, omdat hij mij zeide, dat zijn naam hem zoo dierbaar was, sinds ik dien had uitgesproken," antwoordde Anna, ligt blozende.

»En wat denkt ge van zijn plotseling verdwijnen? wij missen hem sinds zes dagen, zonder dat wij eenig berigt hebben gehad; en waarom kwam hij zelf niet om met mij zaken te bespreken, die men niet met jonge en onervaren meisjes behandelt?"

»Ik wist eergisteren wel, lieve moeder! dat hij door plotselinge omstandigheden genoodzaakt was geweest, zonder afscheid, van ons te gaan. Hij heeft mij die tijding, door middel van een paar regeltjes schrift in het Engelsch doen toekomen, en het was onze afspraak, dat hij op mijn verjaardag met zijn verzoek tot u komen zou."

»Mij dunkt, dat hij dan heden komen moest," merkte de gravin aan.

»Dat zal hij zeker, lieve moeder! hij komt gewis. Hij heeft het immers beloofd."

»Het is reeds acht ure in den avond, lieve! De dag zal zijn loop moeten vertragen, of de schilder zijn gang verhaasten, als ze elkander bij het scheiden nog ontmoeten willen. Maar wanneer ik nu eens, Annalief! na over alles wat ik wensch te weten onderrigt te zijn, en na alles vernomen te hebben, wat ik van belang reken te vernemen, tot het besluit komen moest, dat uw hart zich had weggeschonken, eer het daartoe de vergunning had erlangd van uw verstand, als ik hem zijn aanzoek weigeren moest?"

De lieve maagd verbleekte. Dáár had zij nog nimmer aan gedacht. Hare moeder had haar zoo zelden iets geweigerd, dat haar genoegen deed, en hoe zou die nu dit doen bij het eerste verzoek, dat haar geheele leven met geluk of ongeluk kroonen zou. Intusschen de stem der rede zeide haar, dat hare moeder gelijk hebben kon; dat de toestemming, die zij wachtte, haar misschien ongelukkig maken zou, en dat de meerdere ondervinding, de meerdere wijsheid, de mindere partijdige ingenomenheid der moeder, voor de dochter kiezen en beslissen moest.

»Dan zou ik," hervatte zij met kalmte, terwijl zij de hand op het hart legde, als wilde zij de zucht onderdrukken, die vandaar scheen op te rijzen, »dan zou ik mijnen wil ten offer brengen aan mijne gehoorzaamheid als kind. Doe, moeder! zoo als gij vermeent, dat het beste wezen zal."

»Ik hoop, mijn kind! uwe wenschen overeen te kunnen brengen met mijne moederlijke pligten en wensch niets vuriger, dan...."

Op dezen oogenblik werd de deur der zaal geopend en een lakei diende den graaf von Eckardstein aan.

»Dien naam ken ik niet. Kent gij dien, Anna? Doch om het even, misschien hebben we dien graaf ergens ontmoet, zonder ons hem te herinneren; al weder eene visite de ceremonie! Verzoek den heer graaf tot ons te komen."

Anna nam naast hare moeder plaats op de sofa. De vleugeldeuren werden nogmaals geopend, maar door de invallende duisternis kon men den binnentredende niet eer herkennen, voor hij tot midden in de zaal gekomen der gravin met eene bevallige buiging nader trad. Eene ligte trilling had Anna overvallen, zoodra zij het gelaat van den vreemdeling ontdekte, en krampachtig drukte zij den arm harer moeder, op welken zij hare hand gelegd had; want zij had haren Ernst herkend. Wie schetst de verbazing der beide vrouwen!

De graaf bood, met een vriendelijk lachje, aan de verraste Anna eene sierlijke bouquet aan, uit rozen en pensées te zamengesteld, terwijl hij zeide:

»De graaf von Eckardstein wenscht, uit naam van den schilder Ernst, aan de freule Anna van Cheaptoncourt, de hulde aan te bieden, die haar altijd, maar op het feest harer verjaring dubbel toekomt."

Anna zag hare moeder vragend aan, en toen een ligt hoofdknikken haar vergund had des graven geschenk aan te nemen, ontving zij hetzelve, terwijl de Gravin antwoordde:

»Wij wenschen op den graaf von Eckardstein de gevoelens van achting en dankbaarheid over te dragen, die we zoo dikwerf aan den schilder Ernst hebben bekend verschuldigd te wezen."

Nadat men van beide zijden de verrassing overwonnen had, die de spraak als geboeid hield, begon de schilder (nu de graaf) weder:

»Eer ik, mevrouw! tot iets anders overga, moet ik ophelderingen geven nopens den naam en stand, dien ik bezit, en u bekend maken, hoe het komt,

dat ik eerst nu van denzelven een openlijk gebruik maak.

De korte inhoud van des graven lotgevallen was deze: zijn vader, uit een doorluchtig en aanzienlijk geslacht gesproten, was kolonel geweest in Oostenrijksche dienst, en had als zoodanig mede deel genomen aan de verschillende veldtogten onder Napoleon. Hij was gehuwd geweest met eene Engelsche jonkvrouw, eene weeze, die hij, tijdens zijn verblijf in Italië, had leeren kennen. Een eenige zoon, wiens geboorte aan zijne moeder het leven had gekost, was de vrucht van dien echt. De vader, door zijne betrekking aan herhaald reizen en trekken blootgesteld, had den jeugdigen knaap, ter aanvankelijke verzorging, overgegeven aan twee oude, getrouwe dienstboden zijner familie, die in het vreedzaam Ackermünde, verre van alle woelingen des oorlogs, een kalm en stil leven leidden. Hij vertrouwde hun zijn zoon toe en verzekerde dezen zoodanig jaarlijks inkomen als meer dan genoegzaam wezen zou, om hem op eene plaats, waarheen hij den jongen knaap beval te zenden, zoodra hij den ouderdom van zeven jaren bereikt had, onderrigt te doen geven in die kundigheden, welke hem naderhand, in zijn hoogeren rang van nut wezen konden. Intusschen verbood hij de pleegouders van den knaap, hem ooit iets van zijne toekomstige grootheid te doen bemerken, omdat hij zichzelven het genoegen voorbehield, zijnen zoon, bij rijperen leeftijd, te ontdekken wie en wat hij eigenlijk zijn moest. De knaap werd dan in Ackermünde opgenomen, en de bevelen van zijn vader met de grootste naauwkeurigheid nagekomen. Intusschen deed de kolonel de meeste veldtogten mede, tot welke de grootste generaal zijner eeuw, Napoleon Buonaparte, zijne legerbenden aanvoerde, en bevond zich met den overwinnaar nu hier, dan daar. Van tijd tot tijd ontvingen de pleegouders van den knaap een brief, totdat de berigten langzamerhand in aantal verminderende, eindelijk geheel ophielden. De goede ouders, die hiervan de redenen geenszins bevroeden konden, misten intusschen niet de bevelen van den graaf stiptelijk op te volgen, en lieten den jongeling in den waan, dat hij hun zoon was, totdat deze door den vader zelf daaromtrent beter ingelicht worden zou. Een paar jaren waren intusschen na de terugkomst van hun kweekeling in Ackermünde verloopen, en nog liet de graaf niets van zich hooren. Wij hebben den jongeling (onder den naam van August) reeds vroeger leeren kennen, en troffen hem later aan op eene kunstenaarsreize, welke hij langs de Rijnboorden had ondernomen. Zijne kortstondige liefde voor de bekoorlijke Elize, hebben wij zien opkomen, verflaauwen en te niet gaan, en vernamen daarna, hoe hij door de schoone Anna de Cheaptoncourt op nieuw geboeid, zijne Elize vergeten en aan eene andere de trouw had toegezegd, die haar alleen toekwam. Zijn plotselinge afwezigheid van Bingen was veroorzaakt door de dringende boodschap van een hem onbekend officier, die op een dieper landwaarts ingelegen dorpje gevaarlijk ziek zijnde, hem had laten aanzeggen, dat hem aldaar belangrijke berigten nopens zijne ouders wachtteden. Hij verzelde den bode, die op haast aandrong, dadelijk en kwam nog tijdig genoeg in het dorp om van een stervenden majoor, een wapenbroeder zijns vaders, te vernemen hoe deze door het vijandelijk lood op het bed van eer gesneuveld was; hoe hem was opgedragen geworden aan zijn zoon te Ackermünde wonende, het geheim van zijne geboorte en rang te ontdekken, en daarvan de bewijzen te overhandigen, hoe de majoor, afgemat door lijden ten gevolge van verschillende eervolle verwondingen, den weg naar zijn vaderland inslaande, naar het dorp gezonden had, om berigten nopens den jongeling in te winnen, hoe diens pleegouders hem hadden doen boodschappen, dat deze zich in de streken van Wisbaden bevond, en hoe de majoor, ofschoon op den oever des doods, zich toch, ten einde aan de belofte te voldoen, die hij zijn stervenden vriend gegeven had, had laten vervoeren tot digt bij de hem aangeduide plaats. Eer hij die echter bereikte, had zijne zwakte zoodanig toegenomen, dat hij, die gewenscht had zijne nasporingen in persoon te verrigten, gedwongen was geworden, dezelve door anderen te laten doen, en zoodra ze gelukt waren, den jongeling te ontbieden om aan hem den laatsten wil zijns vaders te volbrengen. Hij zelf had hem de bewijzen van zijn naam en stand overhandigd, hem bekend gemaakt met de uitgebreidheid zijner bezittingen en van zijn vermogen, hem den zegen zijns vaders gegeven en was gestorven in de heilrijke bewustheid van de laatste begeerte eens getrouwen spitsbroeders, te hebben vervuld! En na dit verhaal, welks echtheid de graaf met bondiger bewijzen staafde, dan hij wel strikt noodig zou gehad hebben, om de vrouwen er van te overtuigen, verzocht de graaf aan de gravin een afzonderlijk onderhoud; hetgeen hem gereedelijk werd toegestaan en ten gevolge had, dat men des anderen daags door geheel Bingen elkander verhaalde: »de schilder, die de Engelsche juffrouw onlangs redde, is met haar verloofd!" in hoogere kringen sprak men van het engagement van Ernst August, graaf von Eckardstein en Anna van Cheaptoncourt.

III.

BESLUIT.

Toen omstreeks drie maanden daarna het huwelijk der jongelieden voltrokken was, en men zich gereed maakte tot den terugtogt naar Engeland, werwaarts de gelukkige echtgenoot verkozen had te gaan, omdat er geen band was, die hem meer aan Duitschland bond, drong de bekoorlijke Anna er op aan, dat men eerst nog Ackermünde eens bezoeken zou, hetwelk de bakermat van haren Ernst geweest was, »opdat ook ik," zeide zij, »een paar bloemen nederlegge op het graf der goede

oude lieden, die uwen kinderlijken leeftijd beschermden, en die ons zoo plotseling door den dood zijn ontrukt, dat ze de omkeering, welke er in uw lot heeft plaats gehad, niet eens vernomen hebben. Ook zij zouden zich wel in ons geluk verheugd hebben, dunkt mij!" — En ofschoon ongaarne, willigde de graaf eindelijk in de reis naar Ackermünde, waarvan de naam alleen dikwijls pijnlijke gevoelens opwekte in zijne ziel, en zijn in slaap gewiegd geweten plotseling deed ontwaken uit de kunstmatige sluimering, waarin hij het gebragt had. Ingewonnen berigten verzekerden hem, dat Elize en hare moeder het dorpje verlaten hadden, waar alles haar aan den ontrouwen August herinnerde, en afscheid genomen hadden van de plek, die haar, na een onrustig en zwervend leven, eene veilige schuilplaats had aangeboden, totdat de wufte liefde van een man, op welken beide haar hoop en vertrouwen gevestigd hadden, haar te zamen den gevoeligsten slag toebragt, die het levens beginsel knakken moest van haar, welke slechts door en in hem scheen te bestaan; totdat hij wreedaardig den rozenband verscheurde, die twee edele, fijngevoelige harten aan het zijne verbond en daardoor eene wond veroorzaakte, welke in den dood moest eindigen.

De jonggehuwden kwamen te Ackermünde aan. De sombere tint, die de gemoedsstemming des graven toen aannam, verklaarde de liefdevolle vrouw uit de menigvuldige aandoeningen, die het hart van haren Ernst bestormen moesten, bij het aanschouwen der plaats, waar hij zijne kindschheid had doorgebragt, en zoodra ze zag, hoezeer hem die aanblik schokte, willigde ze gereedelijk in zijn verzoek, om hun verblijf aldaar niet langer te rekken dan noodig was, om haar eenig denkbeeld te geven van het oord zijner vroegere woning. Toen het rijtuig, den weg van het dorp verlatende, om naar het kerkhof te rijden, een witgepleisterd huisje voorbijreed, waarvan de vensters met groene persiennes gesloten waren, en de net aangelegde, maar toch eenigzins verwaarloosde tuin, met keurige bloemen pronkte, wierp de graaf met zoo onmiskenbare teekenen van smart en angst het hoofd terug in de kussens van zijn rijtuig, dat het der meêwarige Anna bijna berouwde hem de vervulling van haren wensch, om Ackermünde te bezoeken, met zooveel aandrang verzocht te hebben. Op het kerkhof vonden de echtgenooten spoedig de nieuwe marmeren zerk, door de bezorging des graven op het graf zijner pleegouders nedergelegd, en beiden sloegen met aandoening de plaats gade, waar hun stoffelijk overschot begraven lag, toen ze beiden, opziende door het geruisch in het naaste rozenboschje, een jonge vrouw bemerkten, die, in diep rouwgewaad gekleed en met de zakdoek voor het gelaat, geweend en gebeden hebbende, bij een naburig graf, hetwelk het jonge hout voor hunne oogen verborg, van het kerkhof terugkeeren wilde. Zij zou de echtgenooten voorbijgegaan zijn zonder hen te zien, zoo niet eene onwillekeurige beweging van den graaf haar de oogen had doen opslaan.... en Elize zonk met een gil ter aarde, toen zij haren ontrouwen geliefde herkende.

»Alweder eene gebroken van harte," zuchtte Anna, terwijl zij medelijdend de bezwijmde ter hulpe snelde en haar tot het leven terugbrengen wilde, toen de graaf, met eene uitdrukking van gejaagdheid en wanhoop in zijn doodsbleek gelaat, die zij zich nooit heeft kunnen verklaren, haar onstuimig ophief en in het rijtuig voerde, waar hij den postillon, met een gebiedend teeken der hand, aanzette den grootst mogelijken spoed te maken.

En Anna heeft nimmer geweten, dat de somberheid en melancholie, die zich dikwijls van de ziel haars echtgenoots meester maakten, zóó zelfs, dat de uitdrukkingen van hare liefde niet toereikend waren om die te verdrijven, veroorzaakt werden, door de pijnigende herinnering aan een rein, een onschuldig wezen, dat hij vertrapt, gebroken, vermoord had!

KATHINKA.

Het was op den 16 September van het voor Frankrijk zoo gedenkwaardige jaar 1812, dat Moskou, die uitgestrekte hoofdstad van het Russische rijk, aan zijne vier hoeken begon te branden. De inwoners, welke niet waren gevlugt, hadden zich tot zoo lang in hunne woningen schuil gehouden; het grootste getal echter bestond uit grijsaards, vrouwen en kinderen. Door de vreesselijke aannadering der vlammen waren zij genoodzaakt hunne schuilplaatsen te verlaten. In stomme smart dwaalden deze ongelukkigen door de straten; sommige beladen met de laatste overblijfsels hunner bezittingen, andere met hunne voornaamste kostbaarheden, hunne kinderen. Honderden wierpen zich neder op den drempel hunner brandende woning, en wilden den ondergang van hun vaderland, dat zij verloren rekenden, niet overleven. Alle openbare plaatsen en inzonderheid alle kerken waren met de beklagenswaardige offers der veroveringszucht opgevuld, doch zelden werd een jammerkreet, een zucht der vertwijfeling, gehoord; elk hart scheen overstelpt van weemoed. De brand verspreidde zich meer en meer; en greep reeds het schoonste gedeelte der stad aan. In een oogenblik flikkerden de vlammen uit alle deuren en vensters der prachtige paleizen, de zuilenrijen storteden met geweldig gekraak ineen, en op hunne puinhoopen verbrijzelden de kostbare beelden en loofwerken, welke zij tot zuilen gediend hadden. Ook de kerken, ofschoon met koper en lood gedekt, konden het geweld des vuurs niet wederstaan, en van al die trotsche torens, wier koepels en spitsen zich in de wolken verhieven, was weldra niet

meer over dan rookende zwartgeblakerde steenhoopen. Het verschrikkelijkste schouwspel boden de hospitalen aan, waarin de 12,000 gekwetsten lagen; slechts weinigen derzelven gelukten het uit de met rook gevulde zalen te kruipen, en zich half verbrand over de straten te slepen, terwijl anderen te vergeefs trachtten zich van onder een berg van lijken heen te worstelen.

Bij deze toooneelen der schrikkelijkste ellende, voegden zich die der grootste roekeloosheid! Napoleon aanschouwde van uit het kremlin deze verwoesting en vaardigde het bevel uit tot eene algemeene plundering. Soldaten, oproermakers, misdadigers, die de gevangenissen ontvloden waren, alles stroomde in de woningen om het vuur deszelfs roof te betwisten. Geene schuilplaats was nu meer heilig, en de begeerige rooverbenden kenden geen mededoogen.

Een dezer benden drong in de kerk des heiligen Michaels, waarin zich de keizerlijke grafplaatsen bevinden. Hier dachten de plunderaars ontelbare rijkdommen te vinden; met fakkels in de hand daalden zij in de onderaardsche gewelven neder, en verstoorden de rust en stilte der dooden. Maar in plaats van de gewenschte schatten, vonden zij niets dan steenen doodkisten met rood fluweel bekleed. Op dezelve waren kleine zilveren schilden bevestigd, waarin de namen, geboorte- en sterfdagen der Czaren waren gesneden. Eenige soldaten drongen verder door in de onderaardsche gangen, en ontdekten aan het eind derzelve een flaauw brandend lampje, dat een altaar verlichtte. Op de treden van het altaar lag een jong, sierlijk gekleed meisje geknield. Op het gerucht der naderende Franschen gaf zij een angstigen gil en zonk bewusteloos neder. De soldaten maakten zich van haar meester en voerden haar tot hunnen generaal. Deze had juist eene menigte officieren bij zich — het schoone, bleeke, sidderende meisje wekte de algemeene nieuwsgierigheid en deelneming op. De generaal verzocht haar moed te houden en bood haar zijne diensten aan. Op zijne wenken verwijderde zich het grootste gedeelte der tegenwoordig zijnden, en nu bad hij haar hem haar vertrouwen te schenken, en hem nader met haar lot bekend te maken. Zij verhaalde het navolgende echter zonder eenigen zamenhang en vaak door haar snikken afgebroken:

»Ik heet Kathinka, en den naam van mijn geslacht is in de geschiedenis van Rusland niet onbekend. Mijn vader bekleedt zelfs thans nog eene hooge betrekking in het leger, hetwelk tegen u overstaat. Op den avond voor uwen intogt binnen Moskou, zoude ik in den echt vereenigd worden met een jong officier, die in den slag bij Borodino schitterende bewijzen van dapperheid heeft gegeven. Te midden der toebereidselen voor het bruiloftsfeest kwam de tijding, dat de Fransche armee de hoofdstad naderde. Mijn vader nam mijnen bruidegom en mij bij de hand. »Kinderen!" sprak hij, »het is thans geenen tijd om aan liefde en vreugde te denken, maar slechts aan strijd en dood. Uw huwelijk blijft uitgesteld tot het vaderland buiten gevaar is." Ook mijn verloofde gevoelde zeer goed wat hij zijner eer en pligt verschuldigd was; beiden grepen hunne wapens op en ijlden naar het leger. Den volgenden dag zat ik bij mijne andere betrekkingen: de een zocht bij de andere eene hoop levendig te houden, die hij zelve niet meer koesterde. Plotseling kondigde het gedonder der kanonnen ons de nadering der vijanden aan, en daar het geschut immer luider klonk, bleef ons geen twijfel omtrent het lot der hoofdstad over. Ieder vlugtte uit zijne woning: wij deden hetzelfde, maar geraakten echter bij het kremlin in een vreesselijk gedrang; ik werd afgescheiden van mijne moeder en zusters, en al mijn geroep, al mijne moeite om hen weder te vinden, was te vergeefs. Mijne zwakke stem verloor zich tusschen het kletteren der wapens en het gejoel der menigte. De vijand naderde het kremlin; dit toppunt van nood gaf mij mijne bedaardheid terug. Ik nam mijne toevlugt in de kerk van den heiligen Michael, in de graven der Czaren en smeekte hunne schimmen, mij, hun land en de plaatse hunner stille rust te beschermen. Zij hoorden mij niet. Uit de heilige verblijfplaats der dooden werd ik weggevoerd!"

Bij deze woorden brak de arme Kathinka in een vloed van tranen uit, en gaf zich de moeite niet dezelve te droogen. Zij wierp zich voor de voeten des generaals, en bezwoer hem medelijden met haar ongeluk te hebben en haar aan de haren weder te geven. Op dezen echter werkte Kathinka's schoonheid meer dan hare ellende; doch hij wist zulks te verbergen. Hij bood haar in zijne woning eene veilige plaats, en gaf haar op zijn woord de verzekering, al zijnen invloed aan te wenden om de verblijfplaats harer ouders op te sporen. Kathinka liet zich door die zoete woorden verblinden, want zij was openhartig en onschuldig, en het behoefde den verleider niet zwaar te vallen haar argeloos hart te verstrikken. Hij bewees haar zooveel deelneming en teederheid; er scheen hem zóóveel aan gelegen te zijn om narigten van hare ouders te bekomen, hij was daarbij zóó bescheiden, zóó oplettend en voorkomend aan alle hare wenschen en verlangens, dat hij hare innigste erkentenis en vertrouwen won. Zij geloofde hare eer niet beter te kunnen bewaren, als door dezelve onder eenen heiligen naam in zijne handen te stellen. De arme Kathinka! Terwijl zij zich als de gade des roovers beschouwde, zag iedereen haar aan als eene ongelukkig gevallene. De generaal was gehuwd en zijne echtgenoote woonde in Frankrijk.

Op den verschrikkelijken terugtogt van Moskou volgde Kathinka haren vermeenden gemaal, en deelde alle zorgen en kommer met hem. Den 6 November bereikte het Fransche leger Doroghobui; vandaar moest hetzelve nog drie dag-marschen maken naar Smolensko. De ellende was onuitsprekelijk. De sneeuw viel in digte vlokken, en hemel en aarde schenen door elkander te stuiven. De storm huilde ontzettend door de akelige bos-

schen, en waarheen men de oogen rigtte, ontwaarde men eene onmetelijke sneeuwwoestijn.

Duizenden kwamen om van honger en koude. Eenigen riepen stervende de namen hunner ouders en geboorteplaatsen uit, velen vervloekten den grondlegger van alle deze rampen. Talloos waren de heuvels van lijken, die onder de sneeuw lagen verspreid. Zwermen van raven trokken uit de vlakte naar de bosschen en verkondigden door hun akelig gekras de vernieling van het vlugtend heirleger. Geheele troepen honden volgden van Moskou af de tallooze hier en daar terugblijvenden, om hunne lijken te verslinden. In zulk eenen toestand kwamen de Franschen te Doroghobui aan, van welke stad nog slechts weinige huizen stonden. Het ontbrak echter niet alleen aan woningen, maar ook aan levensmiddelen, inzonderheid aan sterken drank. Het smartelijk lijden werd niet weinig vermeerderd door de tijding, dat Smolensko en zijne magazijnen grootendeels vernield waren, en men aan winterkwartier daar niet had te denken. Zelfs de moedigsten wanhoopten in dezen benarden toestand. Slechts de ongelukkige Kathinka legde eene buitengewone standvastigheid aan den dag. Onder haar hart droeg zij de vrucht eener vereeniging, die zij voor wettig en heilig hield, en dit maakte haar zoo sterk. Een nieuwe schoone band bevestigde haar aan den man, die haar zoo dierbaar was! Maar naauwelijks vernam deze ellendeling, dat de terugtogt onafgebroken tot Wilna zou worden voortgezet, of hij nam het besluit zich van haar te ontdoen. Met eene meineedige ziel en een onmeêdoogend hart, kondigde hij haar, onder een schijnbaar voorwendsel aan, dat zij scheiden moesten. Eene doodelijke rilling overliep Kathinka. »Neen!" riep zij uit, »ik heb voor u alles opgeofferd, mijn vaderland, mijne ouders, mijne eer; de hemel kan mij verstooten, want tegen hen heb ik gezondigd, maar gij kunt het niet, of gij moest mij mijne trouw als eene misdaad aanrekenen. Voor God ben ik uw vrouw, en geene ellende, geene ontberingen zullen mij wederhouden u te volgen."

De onmensch verzekerde echter zeer koel, dat de omstandigheden niet meer gedoogden vrouwen met zich te voeren. Hij zelf had eene vrouw te huis, en hij moest haar aanraden spoedig naar Moskou weder te keeren, waar zij nu waarschijnlijk haren bruidegom, hare ouders en magen zou wedervinden. De arme Kathinka stond daar als een beeld, bewegingloos, bleek als een stervende, zoo als zij uit de gewelven van het kremlin was verschenen. Geen traan rolde uit haar oog, geen woord kwam uit haren mond. Eenige minuten stond zij zoo strak voor zich heen te zien, en viel toen bewusteloos neder. De generaal maakte van dien oogenblik gebruik om zich te verwijderen, niet omdat hij vreesde voor de ontwaking van zijn menschelijk gevoel, maar dewijl hij in dien oogenblik het wraakgeschreeuw der Russen meende te vernemen, en de hand der vergelding boven zijn hoofd zag naderen.

Van de ongelukkige Kathinka heeft men nimmermeer iets vernomen.

Vertaald. J. C. Perk.

DE GEMS OF KLIPGEIT.

Op de hooge toppen der Alpen, waar slechts hier en daar bloemen en geurige kruiden wassen, die van alle zijden door graauwe rotsen, ijs- en sneeuwvelden omringd zijn, daar is het vaderland van de gems, daar huppelt zij rond, en stijgt over de sneeuwvelden naar onbeklimbare rotshoogten; vlug en onbevreesd springt zij over de kloven, welke onder de sneeuw verborgen liggen; en ofschoon de stormwind de rotsen schudt, de sneeuwstortingen (lawinen) alles met vernieling dreigen, en de bliksemstralen de lucht doorklieven, de gems blijft rustig op de toppen ronddwalen. Eeuwig ijs is haar leger; de felle koude verdrijft haar niet, noch verkoelt eenigermate haar bloed; haar groot en wijd geopend oog wordt niet verblind door de zonnestralen, welke met afmattende helderheid van de sneeuwvelden terugkaatsen; dat oog wijst haar een zeker pad, te midden van dikke nevels en donkere wolken, welke de rotskruinen dikwijls omringen. Vrolijk en vrij beweegt zij zich in hare hooge woonplaats, haar ontbreekt niets: bloemen en welriekende kruiden, zoo als de beeren gemsenwortel zijn op haar pad gestrooid; zoutdeelen, waaraan zij zich zoo gaarne vergast, zijn voor haar op de oppervlakte der rotsen verspreid; in de gletscher-kloven vloeijen voor haar de altijd frissche beken, en eene zuivere lucht, door geene vuile dampen bezwangerd, omvangt haar. Boven steile afgronden op ongenaakbare plaatsen, komt zij ter wereld, en als door de geuren van de bloesems der Alpenkruiden, en door de zuivere lucht versterkt, huppelt zij weldra vrolijk en argeloos de moeder na. De gems dwaalt vrij van weide tot weide rond, houdt zich des winters in het bosch, des zomers op de hooger gelegene plaatsen op; en waar te midden van eeuwig ijs, bloemen en welriekende gewassen de rotsen bekleeden, weet zij haar voedsel in overvloed te vinden (1). De gemsen hebben, als het ware, eene eigene regering; zij leven troepswijze en hangen elkander getrouw aan; er bevindt zich aan haar hoofd eene ervarene geleidster, welke zij springende en spelende volgen. Die geleidster waakt altijd over de kudde, wanneer dezelve graast, en slechts dan vergunt zij

---

(1) De Alpen worden onderscheiden in Hoog-, Middel- en Laag- of Voor-Alpen. De Hoog-Alpen verheffen zich boven de 25000 el, en zijn altijd met sneeuw en ijs bedekt. De Middel-Alpen bereiken van 1500 tot 2500 el hoogte, en bevatten eenen schat van Alpenplanten. Deze uitgestrekte dreven zijn vol heilzame kruiden; daarheen trekken des zomers uit de lagere deelen de ontelbare kudden der Zwitsers. De Laag- of Voor-Alpen dalen af van 1500 tot 650 el. Zij bevatten de meeste bosschen en zeer bevolkte en vruchtbare dalen. Alleen in de hoogste gewesten dezer Laag-Alpen nemen de eigentlijke weiden der zoogenaamde geurige Alpenplanten eenen aanvang.

zich rust, als hare volgelingen de wacht houden. Elk windje vangt zij op, of het haar soms den reuk van haren vijand mogt aanbrengen; zij waarschuwt voor elk gevaar; eerst geeft zij een zacht geluid, vervolgens springt zij bij de nadering des vijands ter zijde op vooruitstekende rotsbrokken, ziet met eenen scherpen blik om zich heen, en heeft zij haren vervolger, den jager, bemerkt, dan roept zij met een scherp fluitend geblaas hare gezellen; nu ontvlugt de kudde pijlsnel het gevaar, dat haar dreigt, springt over steenklompen, rotspunten en beken, en werpt zich over de ruwe opeenstapeling van ijsbrokken in de wijde diepten tusschen de gletschers; daar waagt de jager het niet haar te vervolgen: het eeuwenheugend ijs heeft door jaarlijksche af- en toeneming daar ongenaakbare kloven en punten gevormd, die den vijand met dood en vernieling dreigen.

De gems is in hare vlugt snel als de arend, in het klouteren behendig als de eekhoorn, gezwind en sterk als het hert; het roodachtig bruine lijf is door aanhoudend springen en klauteren, als het ware, uitgestrekt, de hals is rank, de pooten sterk gespierd en veerkrachtig, de hoef spits en klein, en zeker zijn hare schreden. Helderheid, zachtheid, list en schranderheid stralen uit hare groote oogen; haar regtopstaande, fijne oor vangt het geluid onbegrijpelijk snel op, en bemerkt reeds den vijand, voor hij zigtbaar is; hare kleine ronde horens, die laag op het voorhoofd, even boven de oogen staan, zijn achterwaarts haakswijze omgebogen en verstrekken tot vreesselijke wapenen; met neêrgebogen kop rigt de gems zich tegen den vijand en ploft hem in den afgrond. In gevaar zijnde vreest zij zelfs den jager niet, en niemand waagt het haar aan te grijpen; zij valt slechts als het slagtoffer van laf-hartige list, wanneer de vijand, voor haar onzigtbaar, uit eene verborgene plaats door kruid en lood haar ter neder velt. De jager begeeft zich met zijnen hond meestal op de groene Alpenvelden op de gemsenjagt, en verbergt zich dan onder de kudden geiten en schapen der Alpenherders. Zeer moeijelijk kan hij de gems op steile en woeste plaatsen betrappen; daar beloert hij haar op het scherpe en smalle rotspad, waarop zij noodzakelijk zich moet omkeeren. Op eenen anderen tijd bespiedt hij uit zijne schuilplaats of de gemsen afgemat nederliggen, maakt dan eenen omweg, en wint haar den wind af, dat is: plaatst zich tot de kudde in eene rigting, dat de fijne reuk der gems zijne tegenwoordigheid niet kan verraden. Geene list, geen bedrog versmaadt hij, geene opoffering is hem te groot, om de gems magtig te worden. Hij kruipt ongeschoeid en blootshoofds over het sneeuwveld, houdt onwrikbaar het oog op de geleidster gevestigd, en wendt zich deze naar den kant, waar hij zich bevindt, dan verroert hij zich niet, en zoodra het dier zoo nabij is, dat hij zijne horens zien kan, legt hij op hetzelve aan; het schot dondert luid door het gebergte, de rotskloven weêrkaatsen het duizendvoud, en het gejuich des jagers vermengt zich met hetzelve; want de geleidster is gevallen. De gemsen van hare aanvoerster beroofd, nemen verschrikt en in verwarring de vlugt; zij zoeken den dood in den afgrond, of verstrooijen zich tusschen de ijs- en rotskloven, en verscheidene van haar worden eene prooi van den onvermoeiden en listigen jager. Hij slurpt het warme bloed der gevallene op, dat hem, volgens zijne meening, met moed en onverschrokkenheid wapent, en voor duizeligheid vrijwaart, die hem, wanneer hij zich soms boven verschrikkelijke afgronden waagt, verpletterd in de diepte dreigt neder te ploffen.

Dit is dan uw lot, vrolijke, moedige, getrouwe en onschuldige gems! gij vreesdet den vijand niet, gij trotseerdet storm en onweder, maar gij waart niet bestand tegen de list der menschen. Doch kunnen nevels en stormen, rotskloven en rotspunten u niet tegen uwen listigen vijand beschermen, of hem van uwe vervolging doen afzien, zij worden toch eens uwe wrekers; want de jager, geheel en al met de gedachte aan uwe vervolging vervuld, alleen op de uitoefening van zijn bloedig handwerk peinzende, vindt geene rust meer, dwaalt ernstig, onspraakzaam, mijmerend rond, wordt met elke overwinning begeeriger en vermeteler, en wordt ook daardoor zijn eigen vervolger. Noch hitte, noch koude, noch de ruwheid des weders, noch zelfs de duisterheid van den nacht vermogen iets op hem; en hij klimt al hooger en hooger over de graauwe rotsen. Bij het aanbreken van het morgenrood kan men hem op den rand des gapenden afgronds, en des nachts op een hard leger onder den blooten hemel vinden. Hij telt de afgronden niet meer en klautert over of langs dezelve op de overhangende rotsbrokken, als op eenen gebaanden weg. Even als de gems, vindt hij, te midden der nevels, te midden van het zwaarste onweder, den weg. Zijn blik is altijd even ernstig, hetzij hij dien van de hoogten, waarop hij staat, in de zwarte rotskloven, of in de bloeijende dalen werpt. Somtijds staat hij aan den rand der donkerblaauwe, gapende afgronden nadenkend stil, alsof het hem spijt tot deze niet te kunnen afdalen; uit zijne mijmering ontwaakt, vervolgt hij zijnen togt over kloven en ijsvelden, en staart immer met een heimelijk verlangen naar de bergtoppen. Ja, hij is letterlijk gevangen; de koude en de storm, de ijzingwekkende rotsen hebben zooveel bekoorlijks, zooveel wegslepends voor hem, dat hij er zich niet van verwijderen kan. Hij is niet meer vrij; maar hij weet het niet. Eens echter slaat zijn laatste levensuur: Eene duizeling overvalt hem, en een verschrikkelijke val eindigt zijn onrustig bestaan. En al is dit het geval niet, dan gebeurt het niet zelden, dat de nevels zich verdikken en hem het uitzigt beletten; dan ziet hij de afgronden niet, en meent, dat de weg zich al verder en verder uitstrekt. Eindelijk is hij te hoog geklommen, kan zich noch voor-, noch achterwaarts begeven; want vóór hem bevindt zich een vreesselijke afgrond, achter hem een smal, steil en glad pad, waarop hij niet kan terugkeeren. Hij klemt

zich nu krampachtig met eene der gespierde handen aan de koude rotsen, tast met de andere in het rond of er zich nog eenig voorwerp in zijne nabijheid bevinden mogt, waaraan hij zich kan vasthouden; maar vruchteloos is zijn pogen. Intusschen gaat de zon onder, en terwijl het dal reeds in eene diepe duisternis is gedompeld, vergulden de laatste stralen van het vriendelijke hemellicht nog de toppen der bergen. Eindelijk spreidt de nacht zijnen valen sluijer over het geheele aardrijk: maar het uitspansel, met millioenen sterren bezaaid, blijft de grootheid des Scheppers verkondigen. Thans geraken de krachten des jagers uitgeput; hij sluit afgemat de oogen toe, en — ploft in den gapenden afgrond neder. Zijn ontzield en verpletterd ligchaam, door geenen vriend eene begrafplaats geschonken, wordt eene prooi van den vraatzuchtigen gier; terwijl zware slagregens het overgeblevene geraamte afwasschen, de zon hetzelve doet verbleeken, tot eindelijk de stormwinden het vermolmde gebeente verstrooijen. Dit heeft uw bloed uitgewerkt, vervolgde gems! — Zoo hebben u de rotsen gewroken!

CALAKENA.

Aan den bloemrijken oever van den Ebro, nabij Saragossa, leefde eene oude vrouw, Calakena, genaamd. Zij was, zoo als zij zeide, zestig jaren, doch in weêrwil van de rimpels op haar gelaat, kon men nog duidelijk de sporen eener vroeger uitstekende schoonheid ontdekken.

Calakena bewoonde geheel alleen eene afgelegen en vervallen hut, welke zij zelden verliet. Zij voerde niets anders met zich, dan eenen grooten zwarten staf, op welken zij leunde. Zij was zeer schamel gekleed, en op verschillende plaatsen waren hare kleederen met lappen van allerhande kleuren versteld. In den geheelen omtrek van Saragossa, Faragona, Huenca, in de vlakte van Navarra, ja zelfs tot op de grenzen van Estramadura, hield men haar voor eene tooveres, en elk Spanjaard, die Calakena ontwaarde, maakte ijlings het teeken des kruises.

Tot beter verstand van dit verhaal, moet de lezer weten, dat Calakena, eerst in het jaar 1830 te Saragossa verscheen. Zij kwam, volgens haar zeggen, van Madrid, om het overige harer dagen in rust en eenzaamheid door te brengen.

De burgeroorloogen, die Spanje in stroomen bloed als bedolven, boezemden de oude vrees noch deelneming in; Calakena trok met hetzelfde genoegen de horoscoop van de officieren der Christino's als van de soldaten van Cabrera. Zij doorliep moedig de gelederen der aan den oorlog gewone scharen, en zelfs de wildste krijgslieden hadden ontzag voor hare sekse, en voor de geheime tooverkracht, die de ligtgeloovigheid des volks haar toeschreef.

Op eenen avond van de maand December des vorigen jaars, hield een rijtuig voor de hut van Calakena stil, een rijzig meisje stapte uit hetzelve. Het was eene heerlijke gestalte, eene kostelijke bloem van schoonheid. Hare oogen blaauw als azuur, schitterden met eenen zachten glans, en hare haren waren zwart als ebbenhout.

»Oude vrouw!" dus begon de onbekende tot de waarzegster, terwijl zij haar een goudstuk in de hand drukte, »ik wil huwen; zeg mij eens, of ik in de toekomst gelukkig zal zijn?"

»Waar is uw verloofde geboren?"

»Te Venetië," antwoordde de jonge vreemdelinge.

»Venetië....!" mompelde de tooveres, wier oogen plotseling van een buitengewoon vuur schitterden.

»En zijn naam?"

»Giacomo Salvadi."

De sibylle beefde.

»Bemint hij u?" vroeg zij verder.

»Ja."

»Hij noemt u gewis schoone engel, zijne godin, zijne gelukster, de zon van zijn leven?"

»Ja, moedertje!"

»Des daags ziet gij hem gedurig aan uwe voeten, als in het azuur uwer oogen zwelgende, en de nachten brengt hij wakende onder de vensters van uw huis door."

»Ja, ja, zoo is het moedertje; zoo is het!"

»En dan zingt hij, zijnen zang met de guitar begeleidende, de volgende woorden der liefde:

Amethyst en Diamant,
Met heur gloënde stralen,
Kunnen bij mijn liefjes oog,
Niet in luister halen;
Ja, de heldre morgenster,
Hoe vol glans, moet wijken —
Dierbre! gij vindt heinde en ver,
Nergens uw gelijken.

»Ik zwicht voor uwe kennis, goede vrouw! ja, ja, zoo luiden zijne woorden, zijn minnezang, die mij des nachts in de ooren klinkt. Doch beantwoord nu mijne vraag: zal mijne toekomst gelukkig zijn."

»Om het ware besluit des noodlots naauwkeurig op te sporen, lief meisje! is het noodzakelijk, dat gij uwen beminde bij mij zendt. Van zijnen vasten wil, zijnen moed bij de proeve, welke ik hem zal opleggen, hangt uwe en zijne toekomst af."

Het jonge meisje, donna Isabella genaamd, nam vrolijk afscheid van de oude vrouw.

»Wanneer alleen de komst van mijnen Giacomo het middel is, om de toekomst te leeren kennen, en ons geluk te bevorderen, kunt gij verzekerd zijn, moedertje! dat hij niet aarzelen zal zich bij u te vervoegen."

»Zeer goed, mijn kind! Ook uwe tegenwoordigheid wordt bij het groote werk vereischt, maar gij moet alleen komen, en eenigen tijd vóórdat uw geliefde verschijnt."

»Maar waarom alleen en voordat hij komt?"

»Omdat het tooverwerk zulks zoo begeert. Ook mag Salvadi niet weten, dat gij hier zult zijn."

»Wees zonder zorg; uw wil zal geschieden, vaarwel, moedertje!"

Des anderen daags verscheen Giacomo op het bepaalde uur in de hut der oude vrouw.

Eene volksmenigte dringt naar de zaal van het koninlijk geregtshof van Saragossa. De regters zijn vergaderd, voor hen staat Giacomo Salvadi. Zijne handen zijn op zijn rug geboeid, en ketenen rammelen aan zijne voeten. Op eene tafel ligt het met bloed bevlekte gewaad eener vrouw, als het bewijs zijner schuld. Nog meer: voor den president staat een glas met bloed gevuld.

»Giacomo Salvadi!" zegt de alcade tegen den gevangene, »gij zijt aangeklaagd wegens sluipmoord, gepleegd aan donna Isabella de Valléda, uwe verloofde. Wat kunt gij ter uwer verdediging bijbrengen?"

»Het geregt kent reeds uit de memorie van mijnen advokaat, de geheimzinnige uitnoodiging, door welke ik tot het bezoek in de hut van Calakena werd verzocht. »Het geluk, de toekomst mijner liefde," dus luidde het briefje, »vereischten mijne tegenwoordigheid bij de tooveres." — »Volg mij, mijnheer!" mompelde zij, »doch zeg mij vooraf, hebt gij moed?" — »Welk eene vraag!". antwoordde ik misnoegd." — »Goed dan, volg mij." De oude trok mij met zich mede. Het was middernacht, de hemel was met donkere wolken omtogen, slechts somwijlen brak een flaauwe lichtstraal der maan door de scheuren der wolken. Wij zullen ongeveer een kwartieruurs zijn voortgegaan, toen wij op eene binnenplaats kwamen. De oude liet mij in een laag vertrek treden; over eene groote tafel lag een zwart kleed gespreid, waaronder iets verborgen scheen, daarnevens stond een glas en lag een dolk. — »Giacomo!" sprak de oude, »neem dezen dolk, en stoot daarmede moedig door dit kleed, het is uw geluk, en dat van Isabella."

»Eene akelige rilling overviel mij, toen de oude deze woorden uitsprak. Onwillekeurig sidderde ik. »Lafaard!" riep Calakena toornig, »gij wilt het noodlot onderwerpen en beeft!" — Bij deze woorden bloosde ik over mijne vrees; en zonder verder na te denken, stiet ik met krachtige hand door het kleed. — Hemel! door de opening, die de dolk gemaakt had, stroomde bloed, en een zucht volgde daarop. De oude nam het ledige glas, vulde het met bloed en dronk daarvan, nadat zij met verschrikkelijke stem had uitgeroepen: »Op uw welzijn, Giacomo! Marianetta brengt u dezen dronk."

»In hetzelfde oogenblik viel het kleed, eene met bloed bevlekte vrouwelijke gedaante, met eene doodelijke wonde in de borst lag voor mij! Het was Isabella! De tooveres was eene vroegere beminde, die ik in den jare 1830 had verlaten, en die gezworen had zich op mij te zullen wreken. De onschuld en het bijgeloof van Isabella hadden haar plan tot grootere rijpheid gebragt, en op deze wijze viel de laatstgenoemde als een offer van de woeste wraakzucht van Marianetta, die mijzelven tot den moordenaar mijner beminde had gemaakt."

Naauwelijks had de aangeklaagde dit verschrikkelijk verhaal geëindigd, of verschillende getuigen verhieven hunne stemmen ten zijnen behoeve. De eene had de waarzegster gezien, toen zij vlugtende over de velden snelde; een ander had de laatste bekentenis van Isabella gehoord, welke geheel met de uitspraak van Giacomo overeenkwam. Het geregtshof verklaarde, onder de luide toejuiching des volks, Salvadi onschuldig, en stelde hem op vrije voeten.

Marianetta, of zoo als het volk haar noemde, de heks Calakena zag men nimmer weder. Bij verdere nasporingen in hare hut, vond men verschillende zelfstandigheden, met behulp, van welke het haar gelukt was, haren waren ouderdom te verbergen, om des te gemakkelijker op het bijgeloof van het volk te werken; zij misvormde daarmede haar gelaat, en wist het onkenbaar te maken; want naar de verklaring van Salvadi, was zij naauwelijks tweeëndertig jaren oud.

W. J. G.

ONVERSCHROKKENHEID VAN EENEN HESSISCHEN ONDEROFFICIER, TEN TIJDE VAN DEN FRANSCHEN OORLOG.

Bij de belegering van Landau, deden de Franschen verscheidene uitvallen op de voorposten; doch werden, daar zij slechts ligt geschut hadden, altoos door de keizerlijke zware batterijen reeds van verre af geslagen. Op zekeren dag schoten zij met houwitzers, om een in de Hessische voorpost gelegen dorp in brand te schieten. Een Hessisch onderofficier, Schäfer genaamd, zat juist achter eene hoogte, niet ver van het dorp, en gebruikte met de dochter van zijnen waard eenige verversching, die zij hem gebragt had. Het meisje, zoo als gemakkelijk te begrijpen valt, zijne geliefde, zat vertrouwelijk naast hem. Verscheidene soldaten stonden om hem heen. Een houwitzergranaat viel digt bij het meisje neder, die door de schrik en ontsteltenis flaauw viel. Dadelijk sprong de onderofficier op, nam een handvol losse aarde, kneedde dezelve om de rusteloos woelende granaat, die, wanneer hij gebarsten ware, het meisje onfeilbaar zou gedood hebben, en doofde daardoor de brandende lont met de vochtige aarde uit. Voor Valenciennes verkreeg een keizerlijke artillerist voor eene dergelijke daad de gouden eerpenning. Hier echter, welk een verschil! gaf de Hessische overste het bevel, den onderofficier vijfentwintig stokslagen toe te deelen, dewijl, zoo als hij zich uitdrukte, de onderofficier een knap man was, en de granaat *hem* gemakkelijk den dood had kunnen berokkenen.

C. P. H. Jr.

CROMWELL EN ZIJN GEZIN.

(*Met eene plaat.*)

Groote gebeurtenissen doen groote mannen ontstaan. Deze waarheid is te allen tijde door de geschiedenis bevestigd. En toch is het eene zonderlinge stelling, die men in den eersten opslag wel lust zou hebben om te keeren, en voor waarheid aan te nemen de bewering, dat groote mannen groote gebeurtenissen doen ontstaan. Evenwel is dit het geval niet, althans in de meeste groote gebeurtenissen zijn de groote mannen met en door haar opgetreden. Men denke slechts aan de vele uitstekende personen, die bij en door de Fransche omwenteling in het laatst der vorige eeuw ten tooneele zijn verschenen en daar ten aanzien van geheel Europa, schier door geheel Europa hebben uitgeblonken. Boven die allen verhief zich een groot, een gelukkig krijgsman, voor wien allen zich bogen, wiens zedelijk overwigt allen scheen te huldigen.

Zonder groote begaafdheden zou zeker Napoleon Buonaparte dien hoogen trap, die meerderheid en dat gezag boven zoovelen, die vroeger boven hem waren, niet hebben kunnen verkrijgen, noch den bevelhebbersstaf door eenige stoute en gelukkige wapenfeiten verworven, zoo krachtig hebben kunnen zwaaijen.

Maar welk eene gewigtige plaats hij dan ook in de geschiedenis zal beslaan, één man verdient in vele opzigten met hem vergeleken te worden — Cromwell. Beide leveren verscheidene punten van overeenstemming op; beide waren kinderen der omwenteling, maar toen deze, gelijk Saturnus, hare eigene kinderen verslond, toen breidelden beide haar en — onder algemeene toejuiching — vestigden zij het despotismus op den omgeworpen zetel der vrijheid.

Engeland had eene eeuw vroeger dan Frankrijk aan de wereld het schouwspel gegeven, dat een stoutmoedig en gelukkig krijgsman uit lagen stand zich op den vorstelijken zetel plaatste, en den schepter met een vaste hand zwaaide, bemind door zijn volk, geëerbiedigd door Europa.

Zoo lang de geschiedenis van Europa beoefend wordt, zal de naam van Cromwell als een der grootste mannen van zijn tijd, voor de vergetelheid bewaard blijven; zoolang zal hij onderwerpen voor de teekenpen en het graveerstift opleveren, gelijk die, welke wij thans onzen lezers aanbieden.

Zou het noodig zijn hierbij eene verklaring van dezelve te geven — zou het de waarde er van verhoogen, zoo er een versierd verhaal mede in overeenstemming ware gebragt geworden? Wij achtten het ditmaal beter de verklaring der nevensgaande plaat aan onze lezers zelve over te laten. Moeijelijk zal deze hun wel niet vallen. En omtrent het hoofdvoorwerp daarvan — den ijzervasten protector van Engeland — hebben wij reeds in vroegere jaargangen van dit werk eene en andere levensbijzonderheden medegedeeld, waarnaar wij onze lezers verwijzen.

JA OF NEEN.

I.

HET LANDHUISJE.

Op eenigen afstand van Munchen stond eene kleine buitenplaats, zoo als er eene door de verbeeldingskracht van eenen achttienjarigen jongeling kan gebouwd worden, wanneer hij van een onbewolkt en eindeloos geluk aan de zijde van eene jonge beminde echtgenoot droomt. Niets ontbrak aan dezelve: men vond er eene laan met populieren, een moestuin, duizendschoonen, de geliefkoosde bloemen van Goethe en van J. J. Rousseau, broedsels duiven op de naburige velden, op het dak en voor de deur.

Aan deze deur werd door een man van omstreeks dertig jaren geklopt, op het oogenblik dat de ondergaande zon hare schitterende stralen op de vensterruiten schoot, welke deze op duizend heerlijke wijzen terugkaatsten en even zoovele groote diamanten en saffiersteenen vertoonden.

Naauwelijks had de klopper zich doen hooren, of eene nog jonge, blonde vrouw, die, hoewel de eerste jeugd ontwassen, hare zuivere, regelmatige en bevallige schoonheid behouden had, opende de deur en geleidde met drift den bezoeker binnen.

»Ondeugd!" riep zij uit, »waar zijt gij zeven maanden lang geweest? Laat gij zulk eenen langen tijd verloopen, alvorens den geringen afstand af te leggen, welke onze buitenplaats van Munchen scheidt, omdat mijn man u teederlijk bemint en ik in deze genegenheid deel! Maar wat ziet gij bleek? Zoudt gij ziek geweest zijn, of heeft eenig verdriet u getroffen? In dit geval is het eene reden te meer om uwe vrienden op te zoeken, aan hunnen haard neder te zitten, plaats aan hunne tafel te nemen, uw hoofd onder hun dak neder te leggen, en hunne handen in de uwe te drukken. Ga zitten, Felix! en ontvang mijnen dank voor uw bezoek. Hoe laat het zij, gij zijt welkom."

Felix ging zitten, veegde het zweet af dat zijn voorhoofd niettegenstaande den koelen herfstavond bedekte, en hetwelk bewees dat de aandoening zijner ziel, zonder dat hij het bemerkte, snelheid aan zijnen gang gegeven had. Vervolgens wendde hij zijne blikken rondom zich, totdat zij op de meesteres der woning terugkwamen, die zich onledig hield met hare kleine blanke handen eenen heerlijken en smakelijken koek gereed te maken. Hij zuchtte, glimlachte en langzamerhand ontfronste hij zijn bezorgd en treurig gelaat, dit werd rustig en door een straal van geloof en hoop opgehelderd. Het gezigt van het bekoorlijke en edele schepsel, de engelachtige vrolijkheid van haar gelaat en de bevalligheid van hare minste bewegingen drongen

De uitgave geschiedt te Amsterdam bij C. L. Schleijer en Zoon. Prijs per jaargang f 3,00. — Franco per post f 4,00.

tot in zijn hart door en vervulden het met eerbied en hoogachting.

»Zij is schoon! Zij zal ook goed zijn!" riep hij uit.

En toen de bevallige huishoudster zich naar Felix keerde, om hem te vragen wat deze woorden beteekenden, hoorde men aan de deur het gekef van eenen hond en eene heldere en vrolijke stem zeggen:

»Doe open, Maria! doe open, ik ben niet alleen."

Maria snelde naar de deur, opende, en haar echtgenoot trad met eenen vreemdeling, dien hij ondersteunde en die gewond scheen, binnen. Hoezeer verbleekte en verontrustte zij zich.

»Verontrust u niet, mijne goede Maria," hernam hij een kus op het blanke en reine voorhoofd van zijne vrouw drukkende, »wees gerust, de wond van mijnheer is niet zwaar. Hij heeft zijn been opgereten met het beklimmen van eene rots."

»En door het vallen in eenen afgrond, waarin ik gestorven zou zijn, indien gij uw leven niet gewaagd hadt om er mij uit te halen," viel hem de onbekende in de rede, die omtrent vijftig jaar oud scheen en meer door zorgen en vermoeijenissen dan door jaren verouderd was; want de huisheer bezat, hoewel niet jonger, een jeugdig voorkomen, waarvan geen spoor bij den vreemdeling te vinden was.

Maria sloeg hare oogen vol tranen van aandoening op George en begon de wond van haren nieuwen gast, welke minder ernstig dan pijnlijk was, te verbinden.

»Gij hebt volstrekt vijf of zes dagen rust noodig," zeide zij, toen zij deze heelkundige verrigting met de handigheid van den knapsten wondheeler verrigt had.

»Gij blijft dus al dien tijd op mijn bevel als geneesheer hier. Daarna zullen wij zien hoeveel dagen gij aan uwe vrienden zult schenken, want ik hoop dat wij dan zoo door u zullen genoemd worden."

»Gij wordt het reeds. Ja, gij hebt mijne vriendschap reeds verkregen," riep hij uit, en evenwel is vriendschap iets waaraan ik weinig geloof sla, even zoo weinig als aan het geluk!"

»Ach! zeg die dingen niet op eene plaats, waar de vriendschap en het geluk wonen," zeide zij, haren vinger op zijne lippen houdende. »Ook verbied ik u, als geneesheer, alle bittere en treurige gedachten. Plaatsen wij ons aan tafel, want men brengt het avondeten op. Kom, Felix! George! kom mijnheer.....!"

»De kolonel Darnheim," voegde de vreemdeling er bij.

Maria neeg, bood den gewonde haren arm aan en geleidde hem naar de tafel, waar zij hem gemakkelijk nederzette, een taboeret onder het been plaatste en zich overtuigde dat dit been zoodanig geplaatst was, dat het noch pijn noch vermoeijenis kon gevoelen.

Toen elk met smaak gegeten had, werd de tafel afgenomen en men plaatste zich rondom den haard; vervolgens bood Maria den kolonel, Felix en haren echtgenoot pijpen aan. Het gesprek werd geestiger en vrolijker, ja zelfs vertrouwelijk en hartelijk, zoodat Felix zeide:

»Ik kwam uwen raad vragen, mijne vrienden. De ondervinding van den kolonel zal mij niet onnut zijn en zal mij, voor zoover ik hoop, niet in den steek laten in de omstandigheden, waarin ik mij bevind. Naast de woning mijner moeder woont een jong meisje, even blond, schoon, zachtzinnig en werkzaam als uwe vrouw, George! mijne moeder zag gaarne dat ik haar huwde, en mijn hart geeft mij denzelfden raad.... Maar mijn oude oom Burstadt houdt mij steeds voor, dat het eene dwaasheid is, eene vrouw zonder middelen te nemen. Wat moet ik doen? En welken raad zult gij mij in dezen toestand geven?"

Maria, de handen van George in de haren houdende, wilde antwoorden, toen de kolonel uitriep:

»Ik ben en zal gedurende geheel mijn leven ongehuwd blijven. Een voorval, hetwelk met een mijner vrienden gebeurd is en hetwelk ik u verhalen zal, heeft mij dit besluit doen nemen. Luistert. In het najaar van 1782 ontving de chirurgijn Lodewijk Thevenot te Calais eene ongeteekende uitnoodiging, om den volgenden dag op eene buitenplaats in de nabijheid van den weg naar Parijs te komen en al de noodige instrumenten voor eene amputatie mede te brengen. Thevenot was toen als de knapste man in zijne kunst bekend en dikwijls riep men hem aan gene zijde van het kanaal in Engeland, om zijne ondervinding te raadplegen. Hij was lang bij het leger geweest en had iets ruws in zijne manieren aangenomen; evenwel was men, dank zijne natuurlijke goedheid, gedrongen hem te beminnen.

»Thevenot was zeer over het naamlooze briefje verwonderd; tijd, uur en plaats bepaald, alleen de onderteekening was vergeten. »Waarschijnlijk wil de een of andere guit mij een poets spelen," dacht hij, en hij ging er niet heen.

»Drie dagen later ontving hij eene nieuwe, veel dringender uitnoodiging. Een rijtuig moest den volgenden morgen te negen uren voor zijne deur stilstaan om hem af te halen.

»Er kwam werkelijk des anderen daags te negen ure eene prachtige kales. Thevenot klom er zonder verdere bedenkingen in en vroeg buiten de poort aan den koetsier: »Waar brengt gij mij heen?"

»»*Things unknown to me; I am not concerned for*," hetgeen zooveel zeggen wil als: wat ik niet weet deert mij niet.

»»Lompert," antwoordde Thevenot.

Het rijtuig hield stil voor eene eenzame buitenplaats.

»»Bij wien ben ik? Wie woont hier? Wie is hier ziek?" vroeg Thevenot den koetsier voor hij uit het rijtuig stapte.

»Hetzelfde antwoord, de wondheeler was nog weinig gevorderd. Op den dorpel der deur ontving hem een jong mensch van achtentwintig jaar en geleidde hem in eene zaal.

»Aan zijne uitspraak herkende men den Engelschman. Thevenot begon het gesprek:

»»Gij hebt mij doen roepen," zeide de chirurgijn.

»»Ik ben u verpligt voor uwe welwillendheid," antwoordde de Engelschman. »Wilt gij niet wat uitrusten? Hier is chocolade, koffij, wijn: gij zult toch wel iets voor de operatie gebruiken."

»»Laat mij eerst den zieke zien, Mijnheer. Men moet de kwaal onderzoeken alvorens te weten of de operatie noodzakelijk is."

»»Er is geen haast bij, Mijnheer Thevenot! ga slechts zitten. Ik stel vertrouwen in u; hoor naar mij. Hier is eene beurs met duizend livres: zij is voor u, en als gij slaagt zal mijne erkentenis het hier niet bij laten berusten; als gij weigert..... gij ziet deze twee pistolen..... welnu! de duivel hale mij! wanneer ik ze niet op u afschiet."

»»Uwe pistolen boezemen mij weinig schrik in; maar wat verwacht gij van mij! Antwoord, ik verzoek er u om, zonder veel omhaal, wat moet ik hier doen?"

»»Gij moet mijn been afzetten."

»»Volgaarne, mijnheer! ook uw hoofd, zoo gij dit verlangt. Maar, zoo ik mij niet bedrieg, is uw been zeer gezond; gij gingt vóór mij de trap op, zoo vlug als een koordendanser. Wat scheelt uw been?"

»»Niets; ik wil er mij van ontdoen."

»»Gij zijt gek!"

»»Verontrust u daar niet over, mijnheer Thevenot."

»»Welke zonde heeft dit been dan begaan?"

»»Geene.... Maar zijt gij van plan mij te weêrstreven?"

»»Ik ken u niet, mijnheer! geef mij de bewijzen dat gij bij uw verstand zijt: getuigen...."

»»Wilt gij mijn been afsnijden, mijnheer Thevenot?"

»»Mijnheer, zoodra gij mij bondige redenen zult gegeven hebben om uw been af te zetten."

»»Ik kan u de waarheid niet zeggen... Misschien eens.... maar ik wed, mijnheer! ik wed dat gij dan zelf zult toestemmen, dat ik de edelste beweegredenen had om mij van dit been te ontdoen."

»»Ik wed niet als gij mij niet met uwen naam, uwe woonplaats, uwe familie, uwe bezigheden bekend maakt."

»»Gij zult alles later vernemen: voor het tegenwoordige kan ik hieraan niet voldoen, maar houd mij voor een man van eer."

»»Een man van eer bedreigt zijnen geneesheer niet met een pistool. Hoewel onbekend heb ik pligten omtrent u te vervullen: ik zal u niet verminken zonder noodzakelijkheid. Hebt gij lust om de moordenaar van den vader eens huisgezins, die u geen kwaad gedaan heeft, te worden? Welaan, schiet!"

»»Genoeg, mijnheer Thevenot," hernam de Engelschman een pistool opnemende; »ik zal niet op u schieten, maar ik zal u evenwel dwingen om mijn been af te zetten. Hetgeen gij noch uit welwillendheid, noch uit winzucht, noch uit vrees voor een kogel zoudt doen, zult gij uit medelijden doen."

»»Hoe dat?"

»»Ik zal mijn been hier, onder uwe oogen, door een schot verbrijzelen."

»De Engelschman ging zitten, nam de pistool en legde haar op zijne knie aan. Thevenot sprong naar hem toe om hem tegen te houden.

»»Nader niet," zeide de Engelschman, »of ik haal den trekker over. Nu, een woord, wilt gij noodeloos mijn lijden vermeerderen en verlengen?"

»»Gij zijt gek, mijnheer! doch uw wil geschiede; ik zal dat vervloekte been afsnijden."

»Alles was spoedig tot de operatie gereed. Toen de amputatie zou beginnen, stak de Engelschman een pijp tabak aan, en men zou gezworen hebben dat hij niet wist wat er gebeurde: hij sprak geen woord. Het been lag reeds op den grond toen de Brit nog rookte.

»Thevenot verrigtte zijn werk als een meester. De zieke bevond zich na verloop van eenigen tijd redelijk wel. Dagelijks dankte hij zijnen geneesheer, welken hij elken dag hooger begon te schatten; met vreugdetranen bedankte hij hem, dat hij hem van zijn been ontdaan had. Hij stak naar Engeland over.

»De heer Thevenot ontving vijf maanden daarna den volgenden brief uit Engeland:

»»Gij vindt hierbij ingesloten, tot een bewijs mijner erkentenis, eene assignatie van tweehonderd en veertig guinies op den heer Panchaud, bankier te Parijs. Gij hebt mij tot den gelukkigsten sterveling gemaakt, door mij van een lid te bevrijden, hetwelk mij in den weg stond, om mijn geluk op deze aarde te maken. Thans kan ik u de oorzaak van mijnen dwazen inval, gelijk gij denzelven geliefdet te noemen, mededeelen. Gij beweerdet voor eenigen tijd dat er geene gegronde reden bestond om eene verminking als de mijne te bewerkstelligen; toen stelde ik u eene weddingschap voor: indien gij dezelve had aangenomen zoudt gij ze verloren hebben.

»»Voor de tweede maal uit Oost-Indië teruggekomen, maakte ik kennis met Emilia H., de beminnelijkste aller vrouwen; ik werd haar voorgesteld. Hare middelen, hare familie bevielen uitmuntend aan mijne ouders; hare schoonheid en hare hemelsche zachtaardigheid waren voor mij voldoende. Ik mengde mij onder de menigte harer aanbidders: helaas, mijn waarde Thevenot! ik was weldra gelukkig genoeg van de ongelukkigste mijner medevrijers te zijn: zij beminde mij, zij verborg zulks niet, en, verwierp mij juist om deze liefde. Te vergeefs smeekte ik haar met gevouwen handen, te vergeefs kwamen hare ouders en hare vrienden voor mij tusschenbeide; zij bleef onwrikbaar.

»»Lang was het mij onmogelijk de oorzaak van dezen afkeer tot eene vereeniging met mij, dien zij tot gek wordens toe beminde, te ontdekken. Miss Harley was een wonder van schoonheid; maar zij had een natuurlijk gebrek.... zij had slechts een been, en zij vreesde dat ik haar

eens zou verachten. Mijn besluit was spoedig genomen: ik wilde op haar gelijken, en, dank zij u, mijnheer Thevenot, thans gelijk ik op haar.

»»Ik kwam te Londen met een houten been terug; mijne eerste zorg was miss Harley te gaan bezoeken. Zij was er van verwittigd en ik zelf had haar bij mijn vertrek uit Engeland geschreven, dat ik mijn been door een val van het paard gebroken had, en dat het moest afgezet worden. Emilia viel in flaauwte toen zij mij voor de eerste maal zag; zij was lang troosteloos, maar nu is zij mijne vrouw.

»»Den dag na ons huwelijk vertrouwde ik haar het geheim der opoffering, welke mij haar bezit gekost had, toe: zij bemint er mij des te teederder om. O, waarde Thevenot, hadde ik nog tien beenen te verliezen, ik zou ze laten afzetten om ze Emilia aan te bieden. Zoolang ik leven zal, zal ik uwer gedenken. Kom te Londen, kom ons opzoeken om mijne vrouw te leeren kennen: dan zult gij mij zeggen of ik gek ben.

»»Charles Temple."

»Thevenot maakte het voorval en den inhoud des briefs, dien hij onvangen had, aan zijne vrienden bekend. Hij lachte er hartelijk om, en zoo dikwijls hij het verhaalde kon hij niet nalaten uit te roepen: »Welk een gek!" Hij gaf het volgende antwoord aan den Engelschman:

»»Ik dank u, mijnheer! voor het rijke geschenk: ik moet het zoo noemen, want ik kan het niet als de betaling voor de weinige moeite, welke ik gehad heb, beschouwen. Duizendwerf geluk met uwe beminnelijke gemalin.

»»Ik vind het inderdaad zeer veel een been tegen eene vrouw, hoe schoon zij ook wezen moge, te verruilen; het is evenwel niet te veel, wanneer men zich bij slot van rekening door den ruil niet bedrogen ziet. Adam betaalde het bezit zijner vrouw met eene zijner ribben.

»»Mijne aanmerking duurt evenwel, zelfs met gevaar van u te mishagen, voort: misschien hebt gij heden gelijk, maar morgen.... laat ons slechts geduld hebben. Pas op, mijnheer! ik ben zeer bevreesd dat gij binnen twee jaren berouw zult hebben uw been van de knie gescheiden te hebben; dan zult gij bedenken dat zij zeer goed bij elkander pasten. Na verloop van drie jaren zult gij bekennen, dat het verlies van den voet voldoende zou geweest zijn; een jaar later zult gij overtuigd zijn, dat het genoeg geweest zou zijn den grooten toon opgeofferd te hebben; en God weet, of een lid van uw pink u een jaar later niet voldoende zou voorkomen?

»»God geve, dat gij bij het einde van het zesde jaar niet van mijne meening zijt, dat ik mij eenvoudig had kunnen vergenoegen met u de nagels af te snijden. Laat niets van alles wat ik hier zeg uwe bevallige echtgenoot beleedigen: de vrouwen kunnen zonder hare eer te na te komen schoonheid en deugd behouden, even als de mannen hunne gevoelens. Ik herinner mij, dat ik in mijne jeugd God dikwijls voor het leven mijner beminde bad, maar ik zou geen been voor haar opgeofferd hebben en indien ik het gedaan had, zou ik heden nog zeggen: »Thevenot, gij zijt een gek!"

»»Hiermede heb ik de eer te zijn uw dienaar

»»Thevenot."

»Nadat Thevenot in 1793 een jongen geneesheer, van aristocratie verdacht, had zien arresteren, vlugtte hij naar Londen, om zijn hoofd te onttrekken aan het de gelijkheid bevorderende mes der guillotine.

»Eens onderzocht hij uit verveling of uit nieuwsgierigheid naar sir Charles Temple: men wees hem zijn paleis. Hij liet zich aanmelden; men geleidde hem binnen. Hij vond den edelman in een breeden leuningstoel zitten, bij een schoorsteen, naast eene flesch schuimenden porter en door twintig dagbladen omringd.

»»Ha! welkom, mijnheer Thevenot!" riep de Engelschman uit, die niemand anders dan sir Charles Temple was, »duid het mij niet ten kwade als ik blijf zitten; dat vervloekte been belet mij... Gij komt waarschijnlijk zien of gij gelijk hadt...."

»»Ik kom als vlugteling eene schuilplaats in Engeland zoeken."

»»Welzoo! Gij zult bij mij logeren, want gij zijt waarlijk een zeer verstandig man; gij zult mijne smarten verligten. Welligt ware ik zonder dit ongelukkige been admiraal geworden. *Ik lees* de dagbladen en ik ben buiten mijzelven van spijt, omdat ik in de tegenwoordige omstandigheden geen rol kan spelen. Kom bij mij wonen en troost mij."

»»Mevrouw uwe echtgenoot zal u ongetwijfeld veel beter dan ik kunnen troosten."

»»Neen, neen, daar haar houten been haar belet te dansen, heeft zij zich aan het kaartspel overgegeven. Ik heb haar niet noodig, hoewel zij voor het overige de beste vrouw der wereld is."

»»Hoe? Ik had dan gelijk?"

»»Waarachtig ja, waarde Thevenot! maar laat ons daar een speldje bij steken. Ik heb een domme streek begaan, maar dit blijft onder ons. Indien ik mijn been slechts terug kon krijgen, zou ik zelfs mijne nagels voor mevrouw Temple niet afsnijden. Ik was gek; maar houd dat voor u.""

»Ik zal mijn schoon buurmeisje niet trouwen," zeide Felix zuchtende, toen de kolonel, na zijn verhaal geëindigd te hebben, zijn pijp genomen, aangestoken had en weder was gaan rooken. Toen legde George zijne pijp op de tafel en zeide op zijne beurt:

»Alvorens zulk een bepaald besluit te nemen, moet gij het voor en tegen onderzoeken. Het verhaal van den kolonel is afschrikkend en noodlottig; vergun mij hetzelve van een ander te doen volgen, hetwelk u welligt gunstiger voor de plannen van uwe moeder zal stemmen. Luistert.

»Maar het wordt zeer laat om nu dit verhaal nog te beginnen," viel Maria in; »gij moet uwen

31

n—
m—
or-

jn

ast
je—
bet
am
de

het
n-
oe-

n-
an

be-
tte

vie
n!
eel

nu
b,

hij
va-
hig
ng
it-
en
ge
an
a-
e-
ch
be-
an
en

eet
en
ste
ul-
el-
Gij
he-

ekt
En
kt;
ik

000

eer
no
u,
:
ter
be:
ha
ver
gel
En
ste
is

he
ge
de
be
ze
za
or
d

»
des
den
dikv
te r
antv

gast laten rusten, en Felix moet naar de stad terugkeeren. Indien hij belang in uw verhaal stelt, zal hij er morgen naar komen luisteren."

Iedereen schikte zich naar de uitmuntende redenering van Maria. Felix keerde naar Munchen terug, George bragt den kolonel in de kamer, welkè men voor hem had gereed gemaakt, en de beide echtgenooten begaven zich naar hunne slaapkamer.

II.

DE BELOOFDE GESCHIEDENIS VAN DEN VORIGEN DAG.

Felix kwam den volgenden avond op het etensuur; de kolonel was minder pijnlijk en bijgevolg minder gemelijk; wat Maria en George betreft, hunne gewone vrolijkheid heerschte op hun gelaat en in hun hart.

Na het eten, en toen de pijpen aangestoken waren, nam ieder zijne gewone plaats in het vertrekje: Maria en de kapitein aan de beide hoeken van den haard; George op de kanapé onder twee schilderijen, het eene van van Mieris en het andere van Boucher; Felix voor het vuur. George begon zijn verhaal op deze wijze:

»Men verhaalt thans nog te W. eene menigte zonderlinge daden en grappige streken van zekeren heer. Ik mag u zijnen naam niet zeggen; daar hij er evenwel eenen moet hebben, zullen wij hem Marbel noemen. — Ik zeide u dan, dat men van den heer Marbel eene menigte wonderlijke dingen vertelt. Ik heb lust om er u een van te verhalen, hetwelk aan weinig menschen bekend is en waarin gij misschien belang zult stellen. — Mijnheer Marbel was een regtschapen, verstandig man, niet vooringenomen noch hoogmoedig, maar opregt, zeer deugdzaam en ging dus voor een buitengewoon man door. Men hield hem over het algemeen voor een gek, van wien weinig goeds te verwachten was.

»Hij bekommerde zich weinig over dit zot geklap der wereld. »Zij hebben gelijk," zeide hij, »ik leef op mijne wijze: des te erger indien het hun hindert. Zij leven zoo als zij willen, zij volgen den loop des strooms: gelukkige reis! Zij kleeden zich naar de mode, zij eten en drinken naar de mode en vinden zelfs eenen buitengewonen smaak in oesters. Zij geven aan hunne kinderen eene opvoeding naar de mode.... zij oordeelen, prijzen, vitten naar de mode, nooit naar overtuiging of naar hun geweten: ik laster hen niet; maar dat zij mij laten begaan!"

»Mijnheer Marbel was zeer rijk, hoewel hij met niets begonnen was. Hij was kantoorknecht in een aanzienlijk huis te Hamburg geweest, waar hij spoedig de eerste posten waarnam. Tweemaal had men hem naar Indië gezonden. Hij vatte het voornemen op voor eigene rekening zaken te doen; eerst was hij beschroomd, besluiteloos, vervolgens werd hij stouter en eindelijk deed hij groote speculatiën.

»Om gedurende zijne reizen een getrouwe administrateur te hebben, huwde hij eene jonge verstandige wees, die zonder hem waarschijnlijk ongehuwd gestorven zou zijn; hij vond haar weenende onder eene heining zitten, toen hij eens door eene kleine landstad kwam.

»»Waarom weent gij?" zeide hij.

»»Mijne moeder is gestorven; men geeft mij mijn afscheid."

»»Ga met mij mede, lief kind!"

»Hij deed haar in zijn rijtuig stijgen, ging naast haar zitten; toen hij in de nabijgelegene stad gekomen was, bragt hij haar op een postwagen met aanwijzing zijner woning. Het jonge meisje nam het huishouden van Marbel waar; deze trouwde haar na verloop van eenigen tijd.

»»Gij zijt gek!" zeiden hem zijne vrienden: »met uw vermogen hadt gij een rijk meisje kunnen vinden, maar eene vrouw onder eene haag op te zoeken en haar te trouwen!"

»»Is alles zeer goed," antwoordde Marbel; »aangaande de jonge meisjes, geef ik de voorkeur aan de beste en vooral de deugdzaamste."

»Toen hij eene goede som bijeengebragt had, besloot hij zijne zaken aan kant te doen; hij zette zijn geld uit en ging stil leven.

»»Gij zijt gek!" zeiden hem zijne vrienden, »wie zal op zijn vijftigste jaar reeds aan rust denken! Nu hebt gij ondervinding, nu moest gij u geheel aan uwe zaken overgeven."

»»Het is goed," antwoordde Marbel, »maar nu wil ik het brood eten, dat ik overgewonnen heb, nu heb ik nog tanden om het te kaauwen."

»Rijk, zoo als ik u gezegd heb, bewoonde hij een burgerhuisje; zijne meubelen en kleederen waren eenvoudig; hij had noch paarden noch rijtuig en hield geen open tafel: er was geen zoo gering koopman in de residentie, die geene meerdere uitgaven maakte dan hij. Evenwel ontzag hij geen geld, wanneer het hem lustte: hij huwde de jonge lieden uit, vestigde hen; hij kocht de zoons van kunstenaars vrij van de dienst en betaalde advokaten, om de belangen en de regten van hem geheel vreemde menschen te verdedigen. Door zich op deze wijze met een ander mans zaken te bemoeijen, gaf hij veel uit. Maar indien andere dan arme dorpelingen bij toeval geld ter leen kwamen vragen, dan weigerde hij:

»»Ik heb het niet," zeide hij barsch.

»»Gij zijt gek," zeiden zijne vrienden, »gij weet geen gebruik van uw geld te maken. Bouw een groot huis, maak vertooning, schitter. De eerste familiën uit de stad, de aanzienlijkste heeren zullen u opzoeken. Wilt gij titels, brieven van adeldom? Spreek! Waar is al uw goud goed voor? Gij moet sterven, en uw goud kunt gij niet medenemen."

»»Allerbest!" antwoordde Marbel, »gij spreekt meesterlijk, maar gij zult mij niet bekeeren. En bovendien ben ik zoo rijk niet als gij wel denkt; ik moet zuinig zijn: ieder penning is er een: ik heb ze noodig."

»»Dat is onmogelijk, gij hebt ten minste 30,000 gulden jaarlijks te verteren."

»»Zekerlijk, maar ik heb 2000 gulden voor mijn huishouden noodig; het overige is voor hen, die niet te eten hebben. God heeft mij tot rentmeester en tot vader over al de armen der residentie aangesteld.”

»Marbel verloor in hetzelfde jaar zijne vrouw en beide zijne kinderen. Nu was hij weder alleen. Men wilde hem verstrooijen, hem troosten.

»»'t Is wel, 't is wel zoo,” zeide hij, »ik ben niet treurig; mijne ziel is veel bedaarder dan vroeger; thans behoor ik aan eene geheel andere wereld: mijne vrouw en mijne kinderen volgen mij overal; ik zie hen, spreek met hen, leef met hen. Ik bid u mij aan mijzelven over te laten en mij niet te vertroosten.”

»Niettegenstaande deze redenering vond hij door het verlies van zijne vrouw en zijne kinderen iets ledigs in de wereld en eene zekere verveling in het leven. Altijd alleen, verlangde hij naar verstrooijing, die meestal verligting te weeg brengt! Dikwijls plaatste hij zich met roodgeweende oogen aan zijn lessenaar, zijne dienstboden, die hem als eenen vader beminden, vestigden hunne treurige blikken op hem.

»»Gij hebt gelijk: hebt medelijden met mij, maar zoekt mij niet te troosten: de smart is eene behoefte voor mij. De tijd verzacht de zielssmarten, maar niets kan de wonden van oude verbrokene genegenheden verzachten.”

»Wanneer hij verstrooijing zocht bestonden zij in werken van liefdadigheid. Men ontmoette hem op de hoogten in den omtrek van W., den arme onder het rieten dak of den bedelaar opzoekende.

»Eens wandelde hij in den kruidtuin; eene menigte volks ging onder het lommer, even als op de zondagen. Marbel hield veel van deze woelige en vrolijke menigte; maar er kwam een onweersbui op, het begon hevig te waaijen; de boomen bogen zich al fluitende als zwakke halmen. De kinderen zochten eene schuilplaats, de marskramers pakten in, de muziek hield op in de boschaadjen en de dansers braken hunne quadrilles af.

»Marbel stond onbewegelijk; hij bleef bedaard te midden van het geweld des donders: dit schouwspel vermaakte hem. Spoedig waren de uitgestrekte lanen geheel ontvolkt. De wind dreef de stofwolken hemelhoog op. In dit oogenblik ging de jonge prinses Emilia in groote haast langs een der zijwegen; naast haar gingen twee gedecoreerde kamerheeren, daar achter twee officieren, die zich alleen bekommerden om de lange hanenvederen van hunne hoeden tegen den wind te beschermen. Eensklaps huilt de wind met nieuw geweld en de sluijer der jonge prinses raakt los en vliegt weg. Verschrikt strekt zij de armen uit om haar versiersel te grijpen, maar de sluijer blijft aan den top van een denneboom hangen en fladdert even doorschijnend als een spinneweb.

»»Mijn sluijer, mijn sluijer!” riep zij, »breng hem mij terug; mijn sluijer, ik wil hem terug hebben; hij is een nieuwjaarsgeschenk van mijne moeder, hij is voor mij onbetaalbaar.”

»De beide kamerheeren bogen zich, de officieren met hunne hoeden met lange veeren haalden de schouders op.

»»Ik wil ze terug hebben, al moest ik hier blijven,” herhaalde de prinses; hare oogen stonden vol tranen.

»Zij, die bij haar waren, hieven de oogen treurig naar den boom op. De een zuchtte, de andere wreef zijn voorhoofd; deze nam uit wanhoop een snuifje, een ander deed krachtige verwenschingen, om de onmogelijkheid aan te toonen tot het vervullen van hare wenschen.

»»Gij spreekt mij steeds van uw leven voor mij te willen opofferen, ik vraag u slechts om op den tak van dezen boom te klimmen. Welnu! gij ziet hoe mijn sluijer fladdert, hoe gemakkelijk het is hem te grijpen. Mijnheer de majoor, gij zijt de jongste, ga mijnen sluijer losmaken,” zeide de prinses weenende.

»De majoor wierp een smartelijken blik op zijn witten kasimieren broek, zette den voet vervolgens tegen dezen ongelukkigen, ten minsten twintig voet hoogen, den. Hij scheen zich voor de gevaarlijke onderneming te willen gereed maken, hoestte verscheidene malen met geweld, maar verliet zijne plaats niet. Een slecht gekleed kind van omstreeks twaalf jaar had, even als Marbel, deze zamenspraak gehoord.

»»Ik zal hem gaan halen, dien sluijer,” zeide hij naderbij tredende. En zijn oog mat de hoogte van den boom.

»»Kom, spoedig!.... naar boven,” riepen tegelijk de vijf personaadjen van dit tooneelspel.

»Het kind aarzelde niet. Het klom van den eenen tak op den anderen, gleed tusschen dezelve door, en verdween in een oogenblik, tot men hem eindelijk in den top van den den gewaar werd. In dit oogenblik verdubbelde het onweder met nieuwe woede, de boomen stieten met een afgrijselijk geweld tegen elkander. Het kind klemde den dunnen top in zijne armen; deze boog, zakte neder, hief zich weder op, terwijl hij de arme kleine met zich in de menigvuldige cirkels, welke hij beschreef, medesleurde.

»Marbel beefde, de officieren lachten in hunne vuist, en de jonge prinses sprong van vreugde toen zij haren sluijer in de handen van het kind zag.

»»Als die onhandige jongen hem maar niet verscheurt,” zeide zij, door eene nieuwe vrees aangegrepen.

»Het kind maakte den sluijer los, klom gezwind naar beneden en gaf denzelven zonder eenig letsel terug.

»»God zij geloofd!” riep de prinses uit, wegloopende om zich aan het onweder te onttrekken; haar gansche gevolg deed evenzoo.

»Het kind liep hen met uitgestrekte handen na, om eene aalmoes vragende. Een kamerheer wierp het eenige stukjes klein geld toe. Het kind raapte dezelve op en opende de hand om ze te zien.

»Nooit was Marbel zoo nieuwsgierig geweest als in dit oogenblik. Dit kind, zijn klein open ge-

laat, zijn moed, alles was hem bevallen. Reeds doorzocht hij zijne zakken, om zijne stoutmoedigheid te beloonen.

»»Hoeveel hebben zij u gegeven?" vroeg hij hem.

»Het kind toonde hem het geld, dat in zijne beide, door harst kleverige en door de takken opgereten handen uitgespreid lag.

»»Vijf kreutzers, mijnheer."

»»Vijf kreutzers!" herhaalde Marbel met eenen zucht; »arm kind!" Vervolgens eene handvol klein geld nemende, vulde hij er de handen van den kleinen jongen mede, die door zulk een grooten rijkdom verbaasd, zijne blikken bij afwisseling, op het geld en op zijnen weldoener vestigde.

»»Alles....?" vroeg hij hem.

»»Alles.... en wat wilt gij er mede doen?"

»»Dat weet ik waarlijk niet: nieuwe kleêren koopen. Nu ga ik als een groot heer leven."

»»Waar is uw vader?"

»»Sedert twee jaren heb ik er geen meer. Mijn vader was soldaat; hij is in den oorlog gedood; mijne moeder is gestorven en men wil in het dorp niets met mij te doen hebben."

»»Kind! geef mij al dat geld terug."

»»Alles?"

»»Alles!"

»Het arme kind gaf hem bedroefd zijnen geheelen schat stukje voor stukje terug, en twee tranen verduisterden den glans van zijne zwarte oogen.

»»Geef mij uwe vijf kreutzers ook."

»»Zij hooren mij toe."

»»Gij zult geen geld meer noodig hebben. Ik neem u mede: gij zult mijn zoon zijn, zoo lang gij u wel zult gedragen. Wilt gij?"

»»Meent gij het wel?"

»»Hebt gij nog meer geld?"

»Het kind bezat slechts een stuk geld en een groot stuk brood. Marbel nam alles en nam hem met zich mede.

»De kleine Koenraad Eck werd met grof laken op de eenvoudigste wijze gekleed. Hij, die tot hiertoe slechts stallen bewoond had of zijne nachten onder den blooten hemel had doorgebragt, ontving van Marbel een stroozak tot bed en de geringste spijzen tot voedsel. Evenwel was hij vrolijk, vlug, dienstvaardig, zachtzinnig, onvermoeibaar, vol geest en nog onbekend met alles, wat men door den omgang en de gewoonten van een bedelaar leert. Na verloop van zes maanden was deze ongelikte beer zoo beschaafd, dat men hem reeds voor eenige fatsoenlijke menschen kon brengen en eenige kleine boodschappen kon laten doen.

»De gewoonte aan orde en zindelijkheid had hem eenige moeite gekost. Om zijn goed hart werd hij van alle huisgenooten bemind en de heer Marbel noemde hem zijn zoon. Koenraad bezocht de openbare scholen en was er ijverig. Eerst hield hem de studie bezig, vervolgens legde hij er zich met allen ijver op toe. De vreugde, welke zijne vorderingen aan zijnen weldoener veroorzaakten, was zijne grootste belooning, diens koelheid zijne ergste straf.

»Ik zal in geene bijzonderheden over de opvoeding van den kleinen bedelaar treden; hetgeen ik er van gezegd heb is voldoende, om het karakter van Marbel te schetsen. Een jaar na zijnen intrek in dit huis nam Koenraad plaats aan zijne tafel. Naar goedvinden kon hij de spijzen, welke men opdischte, gebruiken: Koenraad was niet gulzig. Mijnheer Marbel was telkens verrukt van vreugde, wanneer hij hem bij verkiezing gekookt vleesch met aardappelen zag nemen.

»Niets belette hem op een zacht bed te slapen: Marbel was zeer tevreden te zien, dat hij zijnen stroozak getrouw bleef. Koenraad ontving eene halve gulden 's weeks, waarvoor hij nooit iets kocht, hetzij hij eene betere gelegenheid afwachtte, om dezelve uit te geven, hetzij hij dezelve bewaarde voor den tijd, waarin hij den heer Marbel niet meer bij zich zou hebben.

»»Tracht weinig behoeften te hebben, weinig uit te geven; spaar voor uwe naasten," herhaalde hem zijn weldoener onophoudelijk.

»Toen Koenraad zestien jaar oud was, gaf Marbel, om den geboortedag van den wees te vieren, hem vierhonderd kroonen.

»»Nu zullen wij onze zaken scheiden. Daar hebt gij eenig geld, het moet dienen om u te voeden, te kleeden, uwe meesters te betalen en u het noodige te verschaffen. Gij zult hier blijven, maar gij zult mij elke maand vier kroonen voor uwe kamer, uw bed en uwe meubels betalen: bevalt u dat?"

Koenraad was eerst een wenig verwonderd; maar, verrukt zooveel geld te bezitten, nam hij het aan. Zijne uitgaven verminderden maandelijks. Marbel verloor hem niet uit het oog, gaf hem raad, en hoorde hem aan.

»Koenraad leefde, zoo als Marbel verwachtte, zoo zuinig als een gierigaard, maar even verkwistend als een vorst als hij nut kon stichten. Bij het einde van het jaar hield hij honderd en twintig kroonen over, welke hij uitzette. Voor de tweede maal ontving hij vierhonderd kroonen.

»Zoo ging de tijd om tot het twintigste jaar van Koenraad. Marbel besloot hem naar de hoogeschool te zenden en vermeerderde tot dat einde zijn inkomen.

»»Mijn zoon, gewen uw ligchaam om van weinig te leven, maar weiger hetzelve nimmer het noodige. Geen goed werkman zonder goed gereedschap. Het ligchaam is een werktuig: de kunstenaar een gezond verstand: volmaak het uwe. Het leven is kort, het is eene school. Vorm uwen geest en uwe gevoelens. Waartoe kan deze oefening ons dienen? Deze ondervinding zullen wij in de eeuwigheid opdoen, waar onze Vader ons tot een meer verheven werk roept. Ik heb voor uwe drie universiteitsjaren eene groote som bestemd: gebruik ze geheel en al, bezie de wereld, bestudeer zelfs de slechten; het is nuttig hen te kennen. Zijt gij zwak, dan zult gij bezwijken; zijt gij sterk, dan zult gij weêrstand bieden.

»»Ik ben rijk, omdat men dat rijk noemt," ging Marbel voort, »maar de rijkdommen hebben op zich-

zelven weinig bekoorlijks voor mij, want ik hang er niet aan; ik kan van even weinig als mijne dienstboden leven: waar dient mij het geld dan toe? Het verheugt mij zooveel gewonnen te hebben door mijne eigene krachten en door eene strenge regtschapenheid. Mijn fortuin heeft mij noch bloed, noch tranen, alleen zweet gekost: dit is de grootste deugde van den wijze. Deugd alleen is noodzakelijk in voor- en tegenspoed: al het overige: naijver, begeerte naar rijkdom, heerschzucht, nijd, haat, dweeperij; alles is dwaasheid. Onthoud dit wel, Koenraad! zich onverschrokken zoowel in groote als in kleine zaken toonen, is de ware wijsheid. Veracht de kleine dingen niet omdat zij gering zijn. God heeft niets gering gemaakt: de korrel graan en de worm hebben ook hunne grootheid.

»»Ik heb u eene goede opvoeding gegeven; gij waart eene wilde maar krachtige plant. Gij zijt thans twintig jaar: dit is de ouderdom waarin het dierlijke met den engel Gods strijdt: zorg dat de engel overwinnaar zij. De mensch wil eerst als eene plant, daarna als een dier, vervolgens als een engel opgekweekt worden. Vele zijn slechts welafgerigte dieren.

»»Het redélooze dier is zelfs niet te verachten. Bloeit de van witheid schitterende lelie niet midden in het stof der aarde? Eene kleinigheid besliste mijn gansche leven: ik leerde naaijen, vandaar de oorsprong van mijn fortuin.

»»Gij zult mij misschien niet gelooven en niets is toch zekerder. Ik kon lezen, schrijven, rekenen, niets meer. Ik was de zoon van een armen dagloonner; uit gebrek aan geld wist mijn vader niet wat hij met mij beginnen zou; want het geld is alles: ik heb het na dien tijd dikwijls gezien.

»»Ik had tot kameraad een jongeling, Albert genaamd. Wij waren lomp en ongeoefend; onze kleederen, welke zelden door nieuwe vervangen werden, waren altijd vuil en gescheurd: dat berokkende mij slechte behandeling te huis; maar als het verdriet over was, begon ik op nieuw.

»»Eens zaten wij op de bank van eenen tuin, welken wij open vonden; wij spraken over hetgeen wij wilden worden: ik wilde luitenant-generaal, Albert opperambtman worden.

»»Gij zult nooit iets worden," zeide ons een welgekleed man met een witte pruik, die achter de bank stond en ons gesprek gehoord had.

»»Waarom niet?" vroeg Albert, toen hij een weinig van zijne verwondering was hersteld.

»»Ik kan aan uwe kleederen zien, dat gij zonen van brave menschen zijt; maar gij zijt geboren om bedelaars te blijven: zoudt gij anders gaten in uwe ellebogen kunnen dulden?"

»»Toen nam hij ons beide bij den arm, stak zijne vingers in de gaten van onze mouwen. Ik was beschaamd. Albert ook.

»»Indien gij geen van beide naaijen kunt, waarom leert gij de behandeling van de naald dan niet? In den beginne zouden twee naaldensteken uw kleed hersteld hebben; nu is het te laat, en gij ziet er als bedelaars uit. Gij wilt luitenant-generaal, opperambtman worden, havelooze jongens! Maakt eerst het gat van uwe mouw digt en denk vervolgens aan grootheid."

»»Tot in het diepste des harten beschaamd, gingen wij, zonder één woord te spreken, heen. Ik draaide mijn elleboog zoo, dat niemand het gat zien kon. Mijne moeder leerde mij spelende naaijen, want ik wilde haar niet zeggen waarom ik met de naald wenschte te kunnen omgaan. Zoodra er sedert dien tijd een naad van mijn kleed los ging, haalde ik er slechts een draad door en het ongemak was verholpen; dat maakte mij zorgvuldiger. Weldra werd mij de onzindelijkheid op mijn goed zonder gaten onverdragelijk. Ik was zorgvuldig, ik werd zindelijk; ik was voldaan en zeide tot mijzelven: »De oude heer met zijne witte pruik had toch gelijk: met twee steken herstelt men een kleed, met een handvol kalk maakt men een huis wit, met een glas water bluscht men het begin van een brand; een koperen penning levert kroonen op, een pit wordt een zware boom: God weet hoe.....!"

»»Albert nam de zaak zoo ernstig niet op; hij had ongelijk. Wij werden beide bij eenen winkelier voorgesteld, die een jongeling, bekwaam in het rekenen en schrijven, verlangde. Hij stelde ons op de proef en gaf mij de voorkeur. Ik had een oud kleed zonder scheuren en vlekken aan; de slordigheid van Albert was op zijn zondagskleed zigtbaar. De patroon zeide mij: »Hij alleen, die ontziet wat hij heeft, kan koopman worden." Dit deed mij aan den ouden heer denken. Spoedig bemerkte ik, dat ik nog vele gaten in mijne kunde en in mijne neigingen te stoppen had. Twee naaldensteken herstellen alles in een oogenblik zonder moeite of zorg; wacht u slechts het gat groot te laten worden: anders hebt gij voor het kleed den kleêrmaker, voor de gezondheid den geneesheer en voor de gaten in de zedelijkheid de straf der overheid noodig. Er is niets onbeduidend, onverschillig voor het goede of voor het kwade: die het tegendeel gelooft kent noch zichzelven, noch het leven.

»»Mijn patroon had ook een leelijk gat in zijne mouw: hij was onredelijk, driftig, heerschzuchtig, grillig. Dat bragt mij dikwijls in een kwade luim. Ik wilde mijn hoofd toonen, hij maakte zich nog boozer: »Wacht!" dacht ik, »ik word met een tweede gat in de mouw bedreigd, indien ik driftig, ongeduldig als mijn patroon ga worden." Van dat oogenblik af aan gaf ik mijn patroon gelijk en vergenoegde mij redelijk te handelen. Ik bewaarde dus den vrede.

»»Toen ik een weinig geleerd had, veranderde ik van meester. Gewoon eenvoudig te leven en mij met weinig te vergenoegen, ontbrak het mij aan geene plaatsen. Zorgvuldig vermeed ik de gaten in de mouw en deed alsof ik die in de mouw van anderen niet opmerkte, iedereen leefde in vrede met mij en ik met iedereeen. Zoo had ik steeds vrienden, hulp, vertrouwen, zaken. God zegende mij. Wel handelen en wel denken bevatten de geheele zedekunde, evenals de dop van eene noot de kiem van een grooten boom bevat.

»»Zoo bevestigde zich mijn fortuin, en ik zeide tot mijzelven: »Ik heb slechts het twintigste deel van dit geld noodig; ik zal mijne zaken aan kant doen. Welk eene dwaasheid! Hoe! Ik zou mij op mijnen ouden dag met een gat in de mouw vertoonen! Neen: help uwe naasten, dit is alles wat gij nog te doen hebt. Het grootste goed, dat rijkdom naast onafhankelijkheid verschaft, is een uitgebreide kring van werkzaamheid."

»»Koenraad! gij vertrekt thans naar de hoogeschool. Leer regtvaardig zijn; denk nu en dan aan den ouden heer met zijne witte paruik: wacht u wel voor het eerste gat in de mouw; doe niet gelijk mijn makker Albert: eindelijk werd hij soldaat en liet zich in Amerika doodschieten."

»Koenraad ging naar Göttingen, studeerde met veel ijver in de regten, zonder zich evenwel aan de zamenleving of aan de vermaken te onttrekken. Hij bespaarde zijn geld, want hij had een groot voornemen: hij was van plan eene reis door Europa te doen. Marbel spoorde hem er toe aan, maar wilde hem geen duit geven. Koenraad stelde alle zijne pogingen in het werk, om datgene, hetwelk zijnen weldoener eenmaal behaagd had, ten uitvoer te brengen. Maar om te reizen is er geld noodig: Koenraad had spoedig een besluit genomen. Zoodra hij den graad van *doctor utriusque juris* verkregen had, ging hij in dienst van een schrijnwerker, leerde zijn ambacht, schaafde, sneed, zaagde, lijmde, polijstte enz. Zijne kennis in het teekenen, zijn smaak, zijne bekwaamheden in de scheikunde waren hem zeer nuttig. In den tijd van negen maanden had hij reeds veel geleerd: spoedig was hij met zijn meester gelijk. Door middel van twintig louis d'ors verkortte hij den leertijd en deed zich als gezel aannemen.

»De heer Marbel kwam op zekeren avond van zijne gewone wandeling terug en floot, terwijl hij een luchtje aan zijn venster schepte. Een vreemd werkman ging met een ransel op den rug voorbij, groette hem en stond zonder een woord te spreken met den hoed in de hand stil. Marbel wierp eenig geld in deszelfs hoed; de werkman bedankte, stak het geld in zijn vestzakje en verzocht den heer Marbel alleen te mogen spreken: men deed hem binnen komen.

»De werkman deed hem de hartelijkste groeten van Koenraad. Marbel was verrukt van vreugde: hij had in negen maanden niets van zijn aangenomen kind, dat hij meer beminde dan hij zelf dacht, vernomen. Terwijl hij geheel verheugd het gelaat van den werkman beschouwde.

»»Wat!" zeide hij terugtredende van verrassing, »zijt gij Koenraad niet? Speelt gij dus komedie? Is dat de uitrusting van een doktor?"

»Koenraad zeide lagchende: »De doktor is in mijn ransel; thans ben ik slechts een reizend schrijnwerkersgezel, die den kost wint en van weinig leeft. Hier is mijne diploma als doktor, daar mijn geleidebrief; thans ben ik op reis naar vreemde landen. Ik heb niet naar W. willen gaan, alvorens mijnen uitmuntenden vader mijne dankbaarheid te betuigen en hem zijnen zegen te vragen."

»Deze woorden hadden den heer Marbel diep getroffen; zijne oogen stonden vol tranen; hij kon niet spreken.

»»Ja," zeide hij, Koenraad om den hals vallende en hem aan zijn hart drukkende; »ja, gij zijt mijn zoon en ik wil uw vader zijn."

»De heer Marbel hield hem verscheidene weken bij zich, toen liet hij hem zijnen weg vervolgen en gaf hem zijnen zegen.

»»Hebt gij geld?" vroeg hij hem op het oogenblik van zijn vertrek.

»»Ik heb nog vijfentwintig kroonen," antwoordde Koenraad, »dit is alles wat ik heb kunnen sparen."

»»Dit is geld genoeg voor een werkman, en met de kroon, welke ik u gegeven heb, zijt gij rijk. God zij met u. Schrijf mij elke drie maanden wat u overkomen is. Wacht u voor gaten in de mouw en alles zal welgaan."

»Koenraad ving zijne reis door Europa met zesentwintig kroonen aan. Eerst doorliep hij Duitschland, trok vervolgens over de Alpen, hij bezocht Rome en Napels: hij wenschte de overblijfsels van eene verwoeste wereld te zien. Daarna scheepte hij zich naar Frankrijk in, werkte te Parijs en te Lyon, om zich in zijn ambacht te volmaken; begaf zich naar Londen, waar hij bijna een jaar bleef; toen hield hij zich in eenige Hollandsche steden op, vertrok naar Denemarken, bezag Stokholm en Petersburg, en kwam eindelijk in zijn vaderland terug. Kwam hij in eene stad, waar iets merkwaardigs te zien was, dan konden noch vermoeijenis, noch zucht om geld te verdienen, ten einde zijne reis te vervolgen, hem verhinderen zich op te houden; hij plaatste zich bij een schrijnwerker om te werken. Des zondags veranderde de werkman zich in een geleerde. Een of twee klassieke schrijvers hadden hem steeds op zijnen togt vergezeld. Zoodra hij eenig geld verdiend had, zette hij zijne reis voort. Zijne meesters hadden hem gaarne langer bij zich gehouden, want een geleerd werkman vindt men niet altijd en zij waren allen over zijne bekwaamheden verwonderd. Menige schrijnwerkersdochter wenschte dezen bewonderenswaardigen vreemdeling nog eenigen tijd op te houden en hem misschien tot haren meester te maken, want Koenraad was een schoon jongeling: in zijne zwarte oogen schitterde verstand en vuur, zijne manieren waren als die van een man van goeden huize; zijn omgang was, niet alleen met zijne minderen, maar zelfs met hen, wier kundigheden de zijne evenaarden, verbindend en leerzaam: iedereen hield hem voor een opmerkenswaardig man.

»Na het einde van het vierde jaar zijner reizen kwam hij te W. terug. In geen drie jaren had hij iets van Marbel vernomen, niettegenstaande hij zijnen weldoener geregeld om de drie maanden geschreven had: het was dus onzeker voor hem of deze brave man nog leefde.

»Koenraad was zoo bleek als een doode, toen

hij voor het huis kwam, dat hij bewoond had. Vreemde gezigten ontvingen hem en verhaalden hem, dat de heer Marbel sinds lang zijn huis verkocht en W. verlaten had. Treurig dwaalde hij van de eene straat in de andere. »Indien hij toch eenige vriendschap voor mij gevoeld had, zou hij mij deze verandering geschreven hebben," zeide hij in zichzelven; »nu is hij weg en niemand weet waar hij is."

»Hij ging met den ransel op den rug naar de herberg der schrijnwerkers, om er den nacht door te brengen; den volgenden dag begaf hij zich naar den bankier Schmid, om nadere inlichtingen aangaande zijnen weldoener in te winnen.

»De oude bankier kende hem: hij ontving hem hartelijk.

»»God lof!" riep hij uit; »eindelijk zie ik u weder, doktor! Onze oude vriend is, zoo als gij weet, naar Oost-Indië vertrokken; hij heeft mij tweehonderd louis d'ors voor u gegeven, welke gij gebruiken moogt om u neder te zetten op de plaats, waar gij uw beroep wilt uitoefenen."

»»Hij is in Oost-Indië!" herhaalde Koenraad, en de tranen vloeiden over zijne wangen.

»»Wist gij het niet? Hij heeft in deze stad zeer veel verdriet gehad. De prins wilde hem tot den adelstand verheffen, en hij (gij kent zijne wijze van denken) nam dit niet aan; hij zond de brieven van adeldom terug, zeggende dat elk mensch zijn eigen adeldom had en dat niemand door de handen van een ander kon geadeld worden. Dit gaf aanleiding tot verkeerde uitleggingen, tot leelijke streken, eindelijk tot eene zekere vervolging. Men noemde onzen goeden Marbel een Jakobijn, omdat hij een wissel van iemand, dien men verdacht hield een aanhang onder het volk te vormen, had geaccepteerd; deze zaak werd bij de vorige gevoegd: om kort te gaan, het leven van dezen braven man was verbitterd. Gij weet hoe vertrouwend en goed hij jegens iedereen was. Men deed hem groote sommen verliezen; hij werd ziek van verdriet; hij deed nieuwe speculatiën, welke mislukten. Eens kwam hij mij zeggen, dat hij in Indië nog een aanzienlijk kapitaal bezittende, hetzelve zelf wilde gaan opnemen. Mijne tegenwerpingen waren vergeefs, hij verkocht en gaf alles weg wat hij bezat, stelde mij eene som voor u ter hand, en vertrok: dit is nu anderhalf jaar geleden."

»Koenraad was verplet; indien hij geweten had waar hij hem in Indië had kunnen vinden, zou hij dadelijk op reis zijn gegaan.

»De heer Schmid zou er zich waarschijnlijk tegen verzet hebben; hij bood hem zijn huis aan, totdat hij een levensplan zou gemaakt hebben. Koenraad had bijna lust om een schrijnwerkerswinkel te beginnen, maar Schmid bragt hem hiervan terug: hij raadde hem zich als advokaat neder te zetten, hetgeen veel nuttiger voor de maatschappij zou zijn."

»Eene week later trad de heer Schmid lagchende, met een nieuwsblad in de hand, in de kamer van Koenraad.

»»Vriend! gij moet mij bij den heer Wallenroth volgen, hij vraagt een regter voor zijne landgoederen; hij bezit een heel dorp. Gij zijt zijn man. Hij is een mijner beste vrienden. Hij heeft deze plaats in het advertentieblad gezet. Zeshonderd gulden inkomen, vrij wonen, licht, vuur; waarschijnlijk een voordeelige post. Wat wilt gij meer? Bevalt het u?"

»Koenraad haalde de schouders op.

»»Neen? Volg mij, doktor!" ging Schmid voort, »laat mij de plaatsvervanger van den heer Marbel zijn. Deze plaats is volkomen voor u geschikt."

»Koenraad nam naast hem plaats in het rijtuig en zij lieten zich bij den heer Wallenroth brengen. Deze was een oud, openhartig en beminnelijk man.

»»Ik heb de eer niet u te kennen," zeide hij tegen Koenraad, »maar het is voldoende dat mijn vriend Schmid u voorstelt; gij zult de plaats hebben: niemand anders kan er naar dingen. Evenwel wenschte ik u met zekere bijzonderheden bekend te maken. Ik ga naar Parijs; het hof zal mij waarschijnlijk lang afwezig houden. Ik vertrouw u mijne goederen, het beheer over het regt op mijne heerlijkheid van Alteck toe: gij zult niet alleen de plaats van regter, maar zelfs de mijne vervullen. De administratie zal geheel en al op u berusten. Gij zult in mijnen naam mijne landgoederen, die thans zonder opzigt zijn, bewonen, en, hetgeen mij het meest ter harte gaat, gij zult mijne boeren tot menschen maken, want de bewoners van Alteck zijn wezenlijk domme, onbeschaafde, arme, onwetende menschen. Ik ben eerst een jaar hun heer: zij hebben nog geen tijd gehad om mij ontevreden te maken. Om kort te gaan, gij zult voor mijne regten waken; gij zult jaarlijks mijne inkomsten en uwe rekeningen aan den heer Schmid zenden, die ze mij zal overmaken."

»Koenraad wilde zijne onwetendheid in de landhuishoudkunde bijbrengen; zijne zedigheid was nutteloos: de beide grijsaards hielden met eene opmerkenswaardige goedheid aan. Koenraad vond de jaarwedde voor zulk eene groote verantwoordelijkheid te gering.

»Mijnheer Wallenroth, getrouw aan zijne denkbeelden, roemde zijne bekwaamheden, verzocht hem den post aan te nemen en verdubbelde eindelijk zijn inkomen. Koenraad was verstomd maar tevens tevreden.

»»Maar," zeide hij, »waaraan ben ik zulk een onbepaald vertrouwen verschuldigd?"

»Mijnheer Wallenroth wees met den vinger op den heer Schmid. »Het hart van dezen uitmuntenden mensch en het mijne zijn slechts één."

»De zaak werd overeenkomstig alle regelen in geschrift, zoo als men ligtelijk denken kan, afgemaakt. Mijnheer Wallenroth voegde er een kontrakt bij, waaraan hij veel waarde hechtte.

»»Alles zal aan uwe bevelen ondergeschikt zijn, met uitzondering van eene persoon, welke ik zeer lief heb, hoewel ik haar naauwelijks ken. Ik had aan haren overledenen man groote verpligting. Deze persoon is de weduwe van eenen braven leeraar,

Walter genaamd. Zij heeft geen geld, leeft van een klein pensioen op Alteck, waar ik haar voor haar leven huisvesting gegeven heb. Gij zult met haar onder hetzelfde dak leven: zij is de beste vrouw der wereld; ik hoop dat gij eensgezind met haar zult zijn."

»Koenraad had tegen dit verdrag niets in te brengen, en, als men alles moet zeggen, hij was zeer verheugd te Alteck eene vrouw te vinden, die hem al die kleine diensten kon bewijzen, waartoe eene vrouw alleen in staat is.

»De heer Wallenroth en Koenraad begaven zich nog diezelfde week naar Alteck: de aanstelling geschiedde in behoorlijken vorm. Mijnheer Wallenroth hield zich nog slechts één dag op en liet den nieuwen regter bij mevrouw Walter achter.

»Het heerenhuis, gelijk men het noemde, was aangenaam gelegen, in het midden van eenen tuin op eenen heuvel, welke het dorp bestreek. De stallen, de schuren en eene groote plaats vormden een zuiver vierkant: overal heerschte de grootste orde; in het heerenhuis de grootste zindelijkheid. Fraaije, eenvoudige, maar met smaak gemeubelde kamers waren voor den regter bestemd. Er ontbrak niets, men had zelfs aan eene kleine bibliotheek en aan eene piano gedacht. Mevrouw Walter had, op de aangenaamste wijze het huis, tuin en den spijskelder ingerigt.

»Mevrouw Walter was eene levendige maar tevens ernstige vrouw, van ongeveer veertig jaren en zeer welopgevoed. De bleekheid van haar gelaat en haar eenigzins treurige blik bewezen hare treurige ondervinding des levens. Niemand had voor haar een vreemd voorkomen.

»Reeds den eersten dag ging Koenraad met haar om, alsof hij haar verscheidene jaren gekend had. Zij maakte hem met het huis en deszelfs omstreken, met de werkzaamheden der verschillende bedienden bekend: om kort te gaan, zij maakte hem alles bekend wat tot zijne betrekking behoorde.

»»Men kan met deze vrouw leven," dacht Koenraad na verloop van eenige dagen en hij zocht naar de reden waarom mijnheer Wallenroth zooveel gewigt aan zijn kontrakt, waarvoor hij eerst een weinig beducht was geweest, had kunnen hechten.

»»Waarlijk, het is zeer wel mogelijk met deze vrouw te leven," dacht hij na verloop van eenige weken, die voldoende waren om hem tot burger van Alteck te maken.

»Hij droeg mevrouw Walter ware achting toe. Het oogenblik, waarin hij 's morgens of 's avonds, wanneer zijne werkzaamheden afgeloopen waren, zich aan tafel plaatste, was een waar geluk voor hem, want zelden zag hij haar ergens anders. Aan dezelfde tafel bevond zich de rentmeester, een goed man, maar vol pligtplegingen. Ieder praatte om het meest: de opzigter over landhuishoudkunde en Koenraad somtijds over zijne reizen. Mevrouw Walter beviel hun beide door de zachtheid van haren aard.

»Koenraad was met zijne betrekking zoo tevreden, dat hij den bankier Schmid eenen brief met de levendigste dankbetuigingen schreef. »Ik wensch gedurende mijn gansche leven," schreef hij, »geen aangenamer lot. Ik ben gelukkig, dat gij mij in de gelegenheid gesteld hebt om veel goed te doen, en dit zal plaats hebben, zoodra ik mijne bezigheden goed magtig zal zijn. De menschen zijn hier woest, even als de omtrek: hoe aangenaam zoude het mij zijn hun een weinig te beschaven. Ik hoop zulks tot genoegen van den heer Wallenroth te doen."

»Maar de bloemen des geluks verwelkten spoedig en de vreugde woonde niet lang in het hart van Koenraad. Mevrouw Walter had hem gezegd, dat zij eene dochter had, die zij binnen weinige dagen bij zich verwachtte. Dit meisje was in de naburige stad bij eenen bloedverwant.

»Op zekeren avond kwam hij uit het bosch terug, waar hij landmeters gevolgd was. Onder weg ontmoette hij een rijtuig met twee jonge jufvrouwen; zij schenen van het heerenhuis te komen en naar de stad terug te keeren.

»In de eetzaal komende vond hij bij mevrouw Walter den rentmeester en een jong meisje van omstreeks zestien jaar, eene brunette van eene fraaije leest en een zeer bekoorlijk gelaat. Koenraad boog zich eerbiedig; de schoone vreemdelinge groette hem een weinig blozende.

»»Ik stel u mijne dochter Josephine voor," zeide mevrouw Walter.

»Men gewent zich wel aan het leelijke, waarom zou men zich niet aan het schoone gewennen? Toch waren er reeds verscheidene weken verloopen, en nog was Koenraad niet met Josephine gemeenzaam. Zij was nimmer twee dagen achtereen dezelfde: elken morgen scheen zij zich te vernieuwen. Niettegenstaande hunne levenswijze, niettegenstaande onschuldige scherts bleven zij met elkander op een afstand, even als den eersten avond. Koenraad sprak gaarne met haar op eenen vertrouwelijken toon, want hij bevond dat zij geestig en tevens schrander was. Zij liet zich even weinig op hare schoonheid voorstaan, als zij het verkeer hinderde door gemaakte manieren; maar wanneer hij met haar sprak, scheen eene onoverschrijdbare kloof zich tusschen hen te plaatsen. Josephine sprak iedereen vriendelijk toe, maar tegen Koenraad had zij altijd het minst te zeggen, en zij scheen dit verschil zoo weinig te bemerken, dat zij hem dikwijls het verlangen te kennen gaf meer bij hem te zijn.

»»Het leven is hier zeer vervelend," dacht Koenraad; »ik wenschte dat Alteck op Kamschatka lag, dan ware ik er nimmer gekomen." Zijn wensch ging evenwel niet zoover, dat hij verlangde, dat Josephine vreemd op Alteck bleef, en voor niets ter wereld zou hij gewild hebben dat zij hem verliet.

»Hij vreesde des te meer voor verveling, daar hij dezelve nooit ondervonden had. Reeds waren al de goederen opgemeten, reeds had hij alle regelen der landhuishoudkunde in beoefening gebragt, eene school gebouwd, den schoolmeester aangesteld. Gaar-

ne had hij van geestelijke willen veranderen, omdat hij in den beginne veel op hem tot de verbetering der boeren gerekend had: maar de goede man vervulde zijne bediening tegen zijnen zin; hij bekommerde zich even weinig over de ziel der boeren als over hunne eijeren en hunne tienden.

»Toen Koenraad hem over de verbetering der jeugd, over de ruwheid en onwetendheid der boeren wilde spreken, keurde hij alles lagchende goed en bevestigde zijne meening met scherpe spotternijen over de onderneming. Den volgenden zondag tierde hij tegen de ketters, tegen de wederdoopers, tegen de godloochenaars, tegen de Arianen, tegen de Socinianen, die de godsdienst geheel en al met hunne voorgewende verbeteringen wilden onderwerpen.

»De bewoners van Alteck hadden veel overeenkomst met hunnen herder; hunne godsdienst bestond minder in de liefde tot God dan in de vrees voor den duivel. In hun huishouden en in den landbouw volgden zij de gewoonten hunner vaders, die, naar hun zeggen, er evenveel van geweten hadden, maar ook even arm geweest waren. Zij leefden van aardappelen en water, in ongezonde woningen, te midden van magere koeijen en havelooze kinderen. Stug en bedriegelijk jegens vreemdelingen, huichelaars jegens hunnen leeraar, in het stof kruipend voor de bewoners van het heerenhuis, onderling haatdragend, jaloersch, lasterziek, trotsch en leugenachtig; zoo waren hunne gewoonten.

»Koenraad zag spoedig hoe hij met deze menschen moest handelen. Hij deed er een twaalftal voor begane misslagen in de gevangenis zetten, en van dat oogenblik af aan beschouwden zij hem als een verheven wezen.

»Toen hij op deze wijze gezag gewonnen had, viel het hem niet moeijelijk zijne plannen ten uitvoer te brengen. Vooreerst wilde hij zijne boeren aan orde gewennen, want zij zagen er met hunne met gaten bezaaide kleederen als bedelaars uit. Toen kwam hem de opvoeding, welke zijn aangenomen vader hem gegeven had, en de geschiedenis van den ouden heer met de witte paruik voor den geest.

»Buiten eene naaister was er in het dorp niet eene boerin, die tamelijk met de naald kon omgaan. Hetgeen de moeders niet kenden was niet beter bij de dochters bekend. Wanneer er een gat in hunne nieuwe kleederen kwam lieten zij het zoo groot worden, totdat het te laat was om het te herstellen: zoodat hunne kielen onbruikbaar waren eer dat zij dezelve versleten hadden. Bovendien maakte de onzindelijkheid een tweede gat in hunne mouw, en de onzindelijkheid had treurige gevolgen..... allerhande ziekten.

»Meestal vindt men onder gescheurde kleederen lage neigingen en grove ondeugden, en hoe vele afschuwelijke daden worden er niet door een gat in de mouw veroorzaakt. Het gat in de mouw voert tot eene menigte ondeugden, welke de welsprekendheid van eenen dorpsleeraar niet kan uitroeijen. Maar gelijk in de hooge standen de deugden der vrouwen de zeden der mannen verzachten, zoo moest men op de dorpen met de bekeering der vrouwen beginnen.

»Zoo dacht Koenraad ten minste. Zijn eerste denkbeeld was eene werkschool te stichten, om de jonge meisjes te vormen, maar de naaister weigerde, uit vrees van hare broodwinning te zullen verliezen, haar handwerk algemeen te maken. De dominésvrouw zeide, in weêrwil der loftuitingen, welke haar echtgenoot openlijk aan de denkwijze van den regter gaf, dat zij geen tijd had om zich met de opvoeding van jonge meisjes bezig te houden. Den volgenden zondag hoorden de boeren eene krachtige preek tegen de godloochenaars, de wederdoopers, de Arianen en tegen andere lieden van hetzelfde gevoelen, die eene werkschool in het dorp wilden vestigen."

Op dit oogenblik stond de hond op en lag half slapende en vermoeid zijnen bek op de knieën zijner meesteres.

»Vriend, ik begrijp u," zeide zij, het fraaije dier met hare hand streelende, »gij waarschuwt mij, dat het uur voor den terugtogt geslagen is. Rust wel, heeren! tot morgen."

De vrienden gaven elkander de hand en scheidden.

III.

HET GAT IN DE MOUW.

George hervatte den volgenden morgen zijn gesprek op deze wijze:

»Koenraad ontlastte zijn hartzeer in den kleinen kring, welke zich met hem aan dezelfde tafel vereenigde. Josephine luisterde altijd met de uiterste oplettendheid naar hem, stemde levendig met hem in alles overeen, en zij verzocht hem haar tot leermeesteres in zijne nieuwe school te verkiezen.

»»Maar," zeide mevrouw Walter, »het is niet genoeg om met de naald te kunnen omgaan; onze boeren kunnen noch hunnen tuin bebouwen noch hunne keuken verzorgen. Wij zullen onze koks wegzenden, in hunne plaats zullen wij boerenmeisjes aanstellen; in de keuken en in den tuin zal ik hare leermeesteres zijn. Voor het overige is het middel gemakkelijk: een klein loon, een mooije strooijen hoed zullen wonderlijk wel den ijver opwekken, dien de zucht tot opschik en een weinig ijdelheid zullen onderhouden, want verwacht niets van de mannen zonder de ijdelheid der vrouwen: de liefde voor het schoone is de bron van al het goede dat zij doen. De schoonheid verzacht hen; laat ons hun hart aan de zwakke zijde aantasten, laat ons de boerinnen schooner maken en de boeren zullen gemakkelijk veranderen."

»Op deze wijze drukte mevrouw Walter zich met hare gewone lieftalligheid over dit onderwerp uit. Koenraad wierp beschroomd zijne blikken zijdelings op Josephine. Zij had het bemerkt en zou op zijn gelaat hebben kunnen lezen hoezeer hare moeder de waarheid gezegd had; maar zij scheen willens

niets van deze schoone preek begrepen te hebben. Zij wond eene streng garen op, terwijl zij den rentmeester aansprak. Koenraad had dit geluk nooit gehad. Josephine scheen den rentmeester te beminnen; op de wandeling nam zij altijd zijnen arm: Koenraad bood den zijnen gewoonlijk de moeder aan.

»De naai-, kook- en bouwschool werden spoedig naar de voorgenomene wijze ingerigt. De leermeesteressen waren vlijtig, en de jonge dorpsmeisjes wilden meesteressen in de huishoudkunde worden, zoodra zij van roode linten, van strooijen hoeden en nieuwe voorschoten hoorden spreken. Het hielp den herder weinig of hij tegen de aanhangers van Arius uitvoer, de jonge meisjes naaiden, de jongens leerden.... alles ging best.

»Koenraad alleen bevond zich niet wel. Terwijl de boeren de gaten in hunne mouwen herstelden, had hij er een groot in, en wist het niet te stoppen.

»Van toen af verwijderde hij zich zooveel mogelijk van Josephine; hij bevond zich zelden in haar gezelschap; de boeken trokken hem weder tot zich. Hij vermeerderde de aangevangene verbeteringen op de goederen van zijnen patroon; zelf voerde hij, om de regten van den heer Wallenroth te handhaven, een proces, dat hem dikwijls van Alteck verwijderde; kortom, hij deed alles om zijn vroeger evenwigt te herstellen, maar hij bereikte slechts ten halve zijn doel.

»Josephine scheen zijne afwezigheid naauwelijks op te merken; zij bleef voor hem wat zij steeds geweest was, beleefd en koel. Hare moeder en zij spraken van aanstaande voorjaar eene reis naar eene verafgelegene stad te doen. Josephine dacht er altijd met verrukking aan: Koenraad scheen dit goed te keuren.

»Eens kwam er een brief voor mevrouw Walter; 's avonds pakten zij in en het vertrek werd op den volgenden dag bepaald.

»»Valt het u dan zoo gemakkelijk, waarde Josephine! ons stil Alteck te verlaten?" vroeg Koenraad haar.

»»Alteck is voor mij overal," antwoordde zij lagchende.

»»Ik geloof het; misschien vindt gij het de moeite niet eens waard aan ons te denken."

»»Dat zegt gij niet in ernst! Het kost mij waarlijk moeite mijne bloemen en mijne school te verlaten; maar wat zijn vier weken! Ik heb aan diegene mijner scholiersters, die het ijverigste zal geweest zijn, beloofd iets moois voor haar mede te zullen brengen."

»»En wat zult gij mij geven?" voegde hij er bij, nam van smart aangedaan hare hand in de zijne en vestigde zijnen blik op den haren.

»Zij begon te lagchen.

»»Voor u, mijnheer Eck?.... Welnu! indien gij goed voor mijne bloemen zorgt, zult gij een nieuwen gieter hebben."

»Deze woorden gezegd hebbende liep zij huppelende weg. Koenraad was verplet.

»Hij nam afscheid van mevrouw Walter, en begaf zich naar het land, om het vertrek van Josephine niet te zien.

»Op zijnen weg zag hij de natuur en de ontluikende lente slechts door eenen sluijer; alles was zielloos, nietsbeteekenend voor hem: een boom was slechts een stuk groen hout, de nachtegaal een fluitende vogel, het met boschjes omringde, aan de zuidzijde van den voet des heuvels gelegene meer, eene groote uitgestrektheid water; het kostte hem moeite de wereld te beschouwen: zij bezat voor hem noch nieuwheid noch kracht, zij kwam hem als een oud kleed voor. De dichtkunst zelfs was niet meer in staat zijne verbeeldingskracht zoozeer op te wekken als hij wel wenschte; de zangen der natuur kwamen hem vervelend, die der liefde dwaas voor.

»»Ach! de oorzaak van dit alles ligt zeker in uzelven," zuchtte hij dikwijls. »Koenraad! Koenraad! gij hebt het grootste gat der wereld in uwe mouw." Hij kende zichzelven.

»Deze vier weken duurden vier jaren. Josephine kwam met hare moeder terug. Koenraad had zich voorgenomen haar met eene gelijke onverschilligheid te ontvangen en dit besluit had zijn hart eenigzins gerustgesteld.

»Maar dit bekoorlijke meisje had er nog nooit zoo verleidend uitgezien: zij toonde zooveel vreugde op Alteck terug te zijn. Zij wierp op Koenraad eenen blik, waarin haar hart zich uitstortte, reikte hem vlugtig de hand, deed hetzelfde aan den rentmeester, die uit het huis kwam om haar uit het rijtuig te helpen, viel hem om den hals, omhelsde hem en begon te weenen.

»Koenraad zag alles met een oogopslag en was er door getroffen. Het was alsof een brandend vuur even als vergif tot in zijn hart doordrong.

»Op zekeren morgen kwam er, terwijl de huisgenooten ontbeten, een koerier van den heer Schmid; hij bragt een brief mede. Koenraad verbleekte toen hij denzelven las. De aanwezigen beschouwden hem in stilte, zonder te weten waarom hij van kleur veranderde. Hij zond den koerier terug, ging naar zijne kamer en sloot er zich in op. Des middags kwam hij niet aan tafel.

»Mevrouw Walter zelve bragt hem op zijn verzoek, om niet in zijne werkzaamheden gestoord te worden, zijn middagmaal. Zij kwam zachtjes binnen, zonder zich ééne vraag te veroorloven, alleen op haar gelaat was eenige ongerustheid zigtbaar.

»Koenraad begreep deze taal; hij nam de hand van deze uitmuntende vrouw.

»»Ik vertrek morgen met het krieken van den dag," zeide hij, »er zal een andere regter op Alteck komen. Ik dank u voor uwe vriendschap..... nu kan ik er u niet meer van zeggen."

»»Wat! gij verlaat ons," riep mevrouw Walter uit; »voor altijd?"

»»Zeer waarschijnlijk."

»»Groote God....! waarom dan? Mijnheer Wallenroth kan...."

»»Vraag er mij thans niets meer over."

»Mevrouw Walter ging stil weenende heen.

»Koenraad zette zijn werk voort. Zijn besluit was genomen: hij kende in de stad een zeer bekwaam jong regtsgeleerde; hij verkoos hem tot opvolger, met toestemming van den heer Wallenroth. Hij schreef voor den nieuwen regter en voor den rentmeester de noodige instructiën voor de loopende zaken; vervolgens pakte hij met het ondergaan der zon de noodzakelijkste voorwerpen bijeen, want hij had slechts een reisje naar de Indiën voorgenomen.

»De heer Schmid had hem eenen brief, welken Marbel hem uit Benares geschreven had, gezonden. Deze schreef hem, dat men hem van al de goederen beroofd had, waarop hij het grootste regt had, dat hij in behoeftige omstandigheden verkeerde, dat hij noch een advokaat kon betalen, om zijn proces voort te zetten, noch langer in denzelfden toestand kon blijven; dat hij wel in Europa zou teruggekomen zijn, maar dat het hem aan geld ontbrak, om de reis te doen; dat hij gaarne zou werken, indien hij niet te oud, te zwak en te weinig met de Engelsche taal bekend ware. Hij verzocht den heer Schmid dus naar Koenraad Eck te vernemen, dien hij eertijds groot gebragt had, hem met zijn lot bekend te maken en hem te zeggen, dat hij zijne hoop alleen op hem vestigde. De Heer Schmid schreef hem dus om hem te vragen, of hij naar den Heer Marbel zou gaan, om zijn proces voort te zetten en het leven van eenen grijsaard, door het werk zijner handen of zijner geestvermogens te verlengen; dat hij, ingeval Koenraad tot zijn vertrek besloot, door den heer Marbel gemagtigd was hem het noodige geld voor de reis te verschaffen, op rekening van de twee honderd louis d'ors, welke hij voor zijne vestiging ontvangen had.

»»Het is mogelijk," dus eindigde de brief, »dat Koenraad niet komt; misschien kunt gij zijne woonplaats niet ontdekken, misschien leeft hij niet meer. Dan verzoek ik u medelijden met mij en met onze oude vriendschap te hebben, en mij eenig geld te zenden; ik heb niet genoeg voor de weinige levensjaren, welke mij nog overblijven."

»Bij dezen treurigen brief had de heer Schmid eenige woorden gevoegd, welke kortelijk hierop nederkwamen:

»»Waarde regter! gij moogt u over den goeden heer Marbel niet verontrusten, want ik zal zeker iets voor hem doen, al ware het maar om onze oude vriendschap. Het is niet van u te vergen, dat gij Alteck zoudt verlaten om een oud man in Indië te gaan opzoeken (God weet of gij hem in uw gansche leven wel vindt) om een nietig proces voort te zetten, en hem door uw schrijnwerkersambacht het noodige te verschaffen, dat aan zijn levensonderhoud ontbreekt. Ik kan niet begrijpen, hoe deze brave man zich deze ongelukken op den hals heeft gehaald. Hij moet nu een- of tweeënzestig jaar oud zijn; verdriet, mislukte plannen hebben hem waarschijnlijk verouderd. Het met den heer Wallenroth gemaakt kontrakt zal u hoofdzakelijk verhinderen aan zijn verlangen te voldoen. Mijnheer Wallenroth bevindt zich thans te Regensburg, waar hij waarschijnlijk tot den 29sten dezer zal blijven. Gij moet deze zaak met hem vereffenen, want hij alleen heeft het regt u van uwe verpligting te ontslaan: een man van eer, zoo als gij, houdt zijn woord. Gij zult intusschen zeer verheugd zijn eenig geld aan den heer Marbel te kunnen zenden; gaarne wil ik het hem door eenen wissel op Benares zenden; indien dit uw voornemen is, verzoek ik u mij oogenblikkelijk te melden, welke som gij voor hem bestemd hebt, want er is geen oogenblik te verliezen. Ik zal den heer Marbel tevens schrijven, dat uw verblijf mij tot nog toe onbekend is, hetwelk in zijne oogen eene voldoende verschooning zal zijn.""

»»Mijnheer Schmid," riep Koenraad met bevende lippen en betraande oogen uit, »mijnheer Schmid! gij zijt een schelm naar de mode, een laag mensch onder schoone uiterlijkheden, even als al onze hedendaagsche deugdzame lieden zijn. Ik ben de zoon van Marbel, ik ben zijn schuldenaar, want aan hem ben ik verschuldigd mensch te zijn. Komaan, Koenraad! ga naar Indië, ga uwen vader helpen."

»Koenraad maakte den opzigter met de noodzakelijkste dingen bekend, opdat niets door zijn verhaast vertrek zou lijden.

»Hij zeide hem: »Ik ga naar Regensburg om mijnheer Wallenroth mijn ontslag te vragen en hem te verzoeken een anderen regter te benoemen."

»Toen Koenraad in de huiskamer kwam, barstte mevrouw Walter in tranen uit; Josephine zat treurig en somber in eenen hoek.

»»Het is u dan ernst?" vroeg mevrouw Walter.

»»Zekerlijk, ik moet vertrekken.... misschien voor altijd. Ik ga naar Indië."

»»Naar Indië!" riep mevrouw Walter uit, en op hetzelfde oogenblik werd Josephine zoo bleek als de dood; haar breiwerk en hare koude handen vielen op hare knieën. Koenraad al te zeer door het ongeluk van zijnen vader getroffen, sloeg niet de minste acht op Josephine, hij zag niet, dat zij aan eene geknakte lelie gelijk, op de kanapé leunende, zonder kracht, zonder stem en zonder tranen hare flaauwe blikken op hem wierp. Koenraad vertelde haar zijne betrekking tot Marbel, de ongelukken van zijnen weldoener, de verderfelijke raad van den heer Schmid en zijn besluit om zijnen pligt tot in het geringste te vervullen.

»»Is het niet zoo? Zou ik geen monster zijn, wanneer ik te Alteck bleef, indien er de hemel zelf voor mij was, en indien de dood.... op zee...."

»»Wel, wel!" zeide de opzigter, »op die wijs drijft men de grootmoedigheid te ver."

»»Neen," zeide mevrouw Walter snikkende; »neen....! het is zoo goed.... maar welligt haast gij u te veel in de uitvoering van uw plan. Indien gij slechts nog een dag wachtte.... de beste raad komt dikwijls des nachts...."

»Haar blik viel op Josephine, wier bleekheid

vermeerderde. Josephine verzamelde al hare krachten en riep met eene doordringende stem:

»»Mama, mama! bedroef zijn hart niet meer; hij moet vertrekken, hij moet, hij kan niet blijven....”

»Koenraad sloot zich in zijne kamer op en ging te bed liggen; de koorts benam hem allen slaap gedurende den ganschen nacht. Het rijtuig, waarmede hij vertrekken moest, stond met het aanbreken van den dag voor het huis, en de dorpelingen snelden toe, omringden het rijtuig om hunnen weldoener nog eens te zien en te zegenen. In een jaar had Koenraad zich bij al de dorpelingen bemind gemaakt; voor elk hunner was hij een vriend. In stilte had hij meer goed gedaan, dan men gelooven kon; toen vertelde men elkander met tranen in de oogen, hoe hij den zieken geneesmiddelen bezorgd, den behoeftigen kleederen, den hongerigen brood gegeven en bij lastige schuldeischers borg gestaan had. Elke huisvader meende, dat hij en de zijnen door Koenraad het meeste bemind en geholpen was geworden; aan allen had hij het zwijgen opgelegd, en de algemeene door zijn vertrek veroorzaakte smart had hunne tongen losgemaakt.

»Toen Koenraad in de eetzaal kwam om zijnen laatsten maaltijd te nuttigen, vond hij er den opzigter en mevrouw Walter in hunne tranen zwemmende. Men ontbeet. Koenraad trachtte eene afleiding aan hunne droefheid te geven.

»Toen hij tot zijn vertrek gereed was stond hij het eerst op, drukte zwijgende de beide aanwezigen aan zijn hart, beval zich in hun aandenken en ging de kamer uit. Hij had den moed niet gehad naar Josephine te vragen, maar hij vatte op het oogenblik, dat hij van haar zou scheiden, voor de tweede maal de hand van mevrouw Walter en zeide haar met eene afgebrokene stem:

»»Doe Josephine somtijds aan mij denken!”

»Van het huis ging hij naar het rijtuig. De opzigter en mevrouw Walter volgden zijne schreden. De bevolking van het dorp weende en snikte als eene menigte, die door droefheid gebukt gaat en hief de handen naar haren weldoener op. De reeds ontroerde Koenraad sprong, om zijne aandoeningen niet te vermeerderen, in het rijtuig en beval den koetsier te vertrekken, toen hij Josephine, verbleekt, met roodgeschreide oogen, met eene onbeschrijfelijke smart gewaar werd. Toen bedekte zij haar gelaat en ging schielijk weder in huis....”

»Twaalf uren!” riep de kolonel, bij toeval zijn horologie voor den dag halende. »Ik dacht dat het naauwelijks tien uren was.”

»Tien uren! dit zou reeds te laat zijn voor een zieke,” zeide Maria met een doktoraal gezag. »Slaapt allen wel; tot morgen.”

IV.

WAAR MEN EENEN VRIEND WEDERVINDT.

»Gij herinnert u,” zeide George tegen de vereenigde vrienden, »de droefheid van Koenraad toen hij vertrok.

»Koenraad was in het rijtuig, hetwelk de postiljon langzaam door de menigte stuurde, nedergevallen. Gevoelloos in een der hoeken leunende, kruiste hij zijne armen over zijne borst, alsof hij er de liefde en de droefheid te zamen in wilde opsluiten, terwijl de wagen, geene hinderpalen meer ontmoetende, zich met snelheid van het dorp Alteck verwijderde.

»Des avonds kwam hij te W.; dadelijk ging hij naar den heer Schmid. Deze scheen tevreden en verrast over zijne komst te zijn.

»»Ik zelf breng u het antwoord op uwen brief.”

»»En wat is uw besluit?”

»»Naar Indië te gaan. Ik ben mijnen vader te veel verschuldigd: ik zou vervloekt zijn indien ik hem oud en ziek in armoede liet! Hoe verschrikkelijk ware het te weten, dat deze regtschapen en deugdzame grijsaard te vergeefs zijne handen naar mij uitstrekt.”

»»Het is wel, waarde Eck! maar gij moet niets zonder overweging doen; eene reis naar Indië is geene wandeling. Wie verzekert u dat gij er zult komen? Zult gij een schip vinden? Kunt gij onderweg niet sterven? Kan uw schip niet verbrijzelen of zinken?”

»»Dit alles is mogelijk, maar ik zal mijn pligt doen en voorzorg gebruiken.”

»»Zeer wel, maar indien de goede Marbel (hij is reeds zeer oud) overleden ware, voordat gij Benares zaagt, waartoe zou u die reis rondom de wereld dan nuttig zijn? Waartoe zou het u dienen uwe loopbaan te vernietigen, uw aanstaand geluk op te offeren?”

»»Mijne loopbaan zal er niet door bedorven worden. De weg, welken ik betreed, is pligt! en ik zou als een lafaard terugtreden! Neen, ik zal leven, ik ben jong. Ik smeek u, laat mij slechts vertrekken. Geef mij eenen wissel voor al mijn geld, en indien gij er uit eigene beweging iets voor mijnheer Marbel bij wilt voegen, zal ik er door verrukt zijn: ik stel mijzelven verantwoordelijk voor de som en ik zal u dezelve met intrest en intrest van intrest teruggeven, wanneer ik terugkom, al moest ik als een galeislaaf werken.”

»»Dat is wel! zeer wel! maar laat ons een weinig bedaarder redeneren. Het is Marbel zeker onverschillig u terug te zien of geld genoeg te ontvangen om zijn proces voort te zetten en naar Europa terug te keeren: zorg dat hij geld bekomt en hij is tevreden; gij zoudt hem geheel en al nutteloos zijn. Zeg mij nu hoeveel gij verlangt dat ik er bijvoegen zal; het is tegenwoordig veel gemakkelijker wisselbrieven dan menschen naar Engeland te zenden. komaan, volg mijnen raad.”

»»Neen, mijnheer Schmid! ik kan het niet doen. Ik kan mijnen vader nuttiger zijn dan mijn geld en het uwe. Hij is oud en zwak, hij heeft eenen zoon noodig, een zoon, die hem liefheeft en hem ondersteunt. In zulk eenen toestand is een vriend meer waard dan baren gouds, een hartelijk ver-

troostend woord krachtiger dan al de diensten van huurlingen. Laat ons er dus niet meer over spreken. Morgen ga ik naar Regensburg, ik stel mijnheer Wallenroth mijne rekeningen ter hand, vraag hem mijn ontslag en zeg hem mijnen dank: hij is een edelaardig man en zal mijn vertrek niet verhinderen. Wilt gij toonen mijn vriend en die van mijnheer Marbel te zijn, geef mij dan eene schriftelijke aanbeveling mede; ik heb ondervonden dat zij bij mijnheer Wallenroth gewerkt heeft."

»Mijnheer Schmid zag hem lang zwijgend aan. Koenraad stond vastbesloten voor hem en men kon zien, dat hetgeen hij gezegd had het gevoel van zijn hart was. De bankier scheen een oogenblik door de kracht van zooveel liefde en dankbaarheid getroffen te zijn..... maar hij beproefde vervolgens hem door nieuwe beweegredenen van zijn voornemen af te brengen.

»»Het is te vergeefs!" riep Koenraad uit. »Indien ik een ander besluit had moeten nemen, zou ik er redenen genoeg voor gehad hebben. Ik bemin een bekoorlijk meisje (gij kent Josephine Walter): op het oogenblik van onze scheiding heb ik voor het eerst bemerkt, dat ik haar dierbaar ben; evenwel..... zegepraalt mijn pligt over mijn geluk. Dus, mijnheer Schmid! mijn wissel, mijn wissel, opdat ik naar Benares vertrekke."

»De tranen kwamen Schmid in de oogen, toen hij Koenraad zoo hoorde spreken.

»»Kom aan mijn hart. Ik benijd Marbel zulk een zoon, zulk een vriend. Hoevele vaders zijn niet zoo gelukkig als hij! Gij zult den verlangden wissel hebben, en gij zult geene hinderpalen bij mijnheer Wallenroth ontmoeten. Ik ga zelf met u naar Regensburg."

»Koenraad was eenigzins over de plotselinge verandering van den heer Schmid verwonderd. »Er is dan," dacht hij bij zichzelven, »er is dan bij elk mensch, welke zijne levenswijze ook zijn moge, al ware hij in de kantoorwerkzaamheden geroest, als eene mumie uitgedroogd, als een steen verhard, er is dan eene goddelijke vonk, die nooit wordt uitgedoofd: dezelve wordt ongetwijfeld met den adem geboren, welke ons bezielt. De oorspronkelijke natuur verlevendigt zich eindelijk in ons met al hare kracht: het debet en credit des handels kunnen haar niet geheel verdooven, de godgeleerde stellingen kunnen haar niet vervalschen; noch staat- noch krijgskunde kunnen haar vernietigen: daar staat zij.... als eene rots. Nu dan, onze oorspronkelijke natuur is goddelijk.... Het is schoon, mensch te zijn."

»Koenraad dacht spoedig niet meer noch aan den van den bankier ontvangenen brief, noch aan zijne mondelinge raadgevingen. Hij vergaf hem al deze armhartigheden, welke even zoovele bedekte verraderijen tegen de menschelijke natuur zijn, maar die in het dagelijksche leven doorgaan, en hij omhelsde hem ten tweeden male, omdat het edele grondbeginsel, hetwelk wij romanesk in ons dagelijksche leven noemen, nog bij hem bestond, even als de grootheid van ziel, welke wij in zoovele mannen van den ouden tijd bewonderen en welke uit het werkelijke leven in de dichtkunst is overgegaan.

»In weêrwil van het ongeduld van Koenraad werd zijn vertrek door den heer Schmid nog acht dagen uitgesteld.

»»Ik had er in het geheel niet op gerekend om u te vergezellen," zeide de bankier, »en evenwel moet ik het thans doen. Mijne zaken zijn al te uitgebreid, dan dat ik dezelve zonder nadeel eene week aan vreemde handen zou kunnen toevertrouwen: nog minder kan ik van u scheiden. Mijnheer Wallenroth heeft een brief van mij ontvangen; hij weet dat wij vertrekken zullen: hij wacht ons en zal zich niet verwijderen."

»»Maar," zeide Koenraad zuchtende, »elke dag vermeerdert de gevaren van den Oceaan en de zorg van een verlaten grijsaard."

»De dag tot het vertrek was eindelijk aangebroken; men nam postpaarden en klom in het rijtuig. De oude Schmid, al te zeer op zijn gemak gesteld, wilde des nachts niet reizen; rust en geduld was voor Koenraad verloren. Terwijl de heer Schmid snorkte, schreef hij een dagboek, hetwelk waarschijnlijk voor Josephine bestemd was en hetwelk hij haar wilde sturen, alvorens de Europesche stranden te verlaten en naar Benares te vertrekken.

»Eindelijk kwam men te Regensburg. Op den eersten dag was de heer Wallenroth niet te spreken. Koenraad vermoedde er niet veel goeds uit, want hij twijfelde er in het geheel niet aan, of de heer van Alteck zou elk uur voor den bankier te spreken zijn. Dit kon wel overleg zijn. Het is waar, dat de heer Schmid 's avonds met een vrolijk gelaat terugkwam, maar deze vrolijkheid zelfs kwam Koenraad verdacht voor.

»Op den tweeden dag liet de heer Wallenroth zijne twee vrienden eindelijk zeggen, dat hij hen aan tafel wachtte. Koenraad drong er op aan om vroeg te gaan; hij had besloten om, in geval zijn patroon nieuwe hinderpalen voor zijn vertrek stelde, zich denzelfden nacht te verwijderen, zonder hem verder lastig te vallen.

»Mijnheer Wallenroth ontving hem zeer vriendelijk. Koenraad verklaarde na de eerste gebruikelijke pligtplegingen, met eene koortsige drift, de oorzaak van zijne komst en de noodzakelijkheid van zijn afscheid; hij bood zijne rekeningen aan en gaf eenige inlichtingen over hetgeen er op Alteck plaats had.

»»Gij hebt," zeide mijnheer Wallenroth, »datgene, waartoe gij u verbonden hadt, ten uitvoer gebragt, zelfs boven mijne wenschen, met uitzondering van het eenige punt omtrent mevrouw Walter: deze uitmuntende vrouw is ongelukkig..... en gij zijt...."

»Koenraad werd zoo rood als vuur.

»»Ik?"

»»Eergisteren heb ik een brief van haar ontvangen; zij meldt mij hoezeer gij in het dorp bemind zijt, hoe iedereen over uw verlies treurt; zij spreekt mij ook van een jong en beminnelijk meisje, Jose-

phine genaamd, die als eene lamp zonder olie wegkwijnt.....”

»»Zij schrijft u dit?”

»»Zekerlijk. De moeder en de dochter denken edel genoeg om uw besluit, van naar Benares te gaan, te eerbiedigen; maar de moeder vreest voor het leven van hare dochter, hetwelk thans in gevaar is.”

»Koenraad verbleekte.

»Mijnheer Wallenroth verwijderde zich een oogenblik en kwam met eenen brief terug. Koenraad las denzelven: hij was van mevrouw Walter. Zij beschreef Wallenroth het spoedige vertrek van den regter, en voegde er bij, dat zij reeds lang en niet zonder ongerustheid den indruk bemerkt had, dien hij op het hart van Josephine gemaakt had, dat zij in stilte verkwijnde, dat de geneesheeren de schouders ophaalden, verstrooijing en reizen bevolen, maar dat Josephine Alteck niet wilde verlaten; dat zij bovendien te zwak zou zijn om de vermoeijenissen van eene reis te verdragen. De geheele brief schetste het verdriet van eene bedroefde moeder.

»Koenraad wierp zich op eenen stoel, bedekte zijn gelaat met zijnen zakdoek en kon zijne klaagtoonen niet inhouden. Wallenroth naderde; Koenraad schepte weder moed.

»»Ik lees in uwe ziel,” zeide de heer Wallenroth, »en uwe tranen regtvaardigen hetgeen ik gedaan heb. Ik ken Josephine; zij is mij ook dierbaar, zij is een engel.... Gij bemint haar?”

»»O ja!” riep Koenraad uit.

»»Welnu! bedaar: de gezondheid van Josephine en het geluk van hare moeder zijn mij zoo dierbaar, dat ik op het oogenblik, waarin ik dezen brief ontving, met eenen koerier geschreven heb: »Mijnheer Eck gaat niet naar Indië, de omstandigheden zijn veranderd; mijnheer Eck keert naar Alteck terug.” Mijn brief is ongetwijfeld reeds in handen van mevrouw Walter. Zeg mij, heb ik wel gedaan?”

»»Gij hebt wel gedaan; het is altijd weldoen een traan af te droogen, al ware het zelfs achter den sluijer der begoocheling. Ik dank u, mijnheer Wallenroth: ik zal van hier naar Alteck schrijven, om hunne hoop staande te houden: de tijd geneest vele dingen. Josephine zal door deze onschuldige list gered worden, maar ik zal niettemin naar Indië gaan.”

»»Wat, mijnheer Eck! wilt gij mij tot een leugenaar maken?”

»Koenraad haalde de schouders op.

»»Neen,” riep Wallenroth uit, »ik begrijp zeer wel dat het eene verschrikkelijke keus is tusschen eenen vader of weldoener, die alle regten van vader heeft en eene bruid.”

»»De regten van den vader zijn ouder, heiliger dan die van eene bruid; de een zou mij niet meer beminnen, indien ik tot eene laagheid in staat ware; Josephine zou mij haten indien ik....”

»»Laat ons de zaak uit een ander oogpunt beschouwen,” antwoordde mijnheer Wallenroth, »en houd in het oog, dat gij ter hulp van eenen grijsaard wilt snellen, die spoediger en beter door eene groote som dan door u kan gered worden, en dat gij een in droefheid gedompeld jong meisje achter wilt laten, dat door al het goud dezer aarde voor uw verlies niet schadeloos kan gesteld worden. Gij wilt naar Indië gaan om het korte bestaan te verzorgen, om den laatsten adem van eenen afgeleefden man op te vangen, en hier een leven in deszelfs eerste bloei hopeloos achterlaten.”

»Koenraad antwoordde: »Mijn grondbeginsel is mij nooit te verontrusten over hetgeen men *omstandigheid*, *noodzakelijkheid* noemt, wanneer pligt gebiedt. Het leven van Josephine en dat van mijnen vader zijn in de magt des hemels; maar het hangt van mij af eene goede daad te doen, en ik zal doen wat de pligt mij voorschrijft: het overige hangt van Hem af, die alles ten beste regelt: dit is mijne zaak niet. Ben ik zeker het leven van Josephine door eene laagheid te redden?”

»»Gij hebt mij niet laten uitspreken, mijnheer Eck!” hernam de heer Wallenroth. »Ik heb geschreven dat de omstandigheden veranderd waren, en dit is werkelijk zoo. Ik wed dat gij niet naar de Indiën zult gaan.”

»»Hoe! Zou Marbel dood zijn? Wilt gij mij misleiden, of zoudt gij door latere brieven vernomen hebben, dat mijn weldoener op weg is om naar Europa terug te keeren? Ik bid u, breng mij niet op de pijnbank: ik ben ongelukkig genoeg!”

»»Niets van dat alles,” antwoordde Wallenroth lagchende. »Gij zult zeer verwonderd zijn, gij zijt eigenaar van Alteck. Alteck behoort mij niet meer toe; het heeft mij slechts kort toebehoord. Mijnheer Marbel heeft dit eigendom van mij gekocht: hij had het voor u bestemd, maar hij wilde eerst zien welk voordeel gij door uwe reizen hebt opgedaan. Mijnheer Schmid is de uitvoerder van Marbels wil geweest; gij hebt de proef doorgestaan, alles is nu afgeloopen: gij zijt zoo als Marbel het verlangde. Gij hebt Alteck verdiend: het behoort u in eigendom.”

»Koenraad stond als versteend; hij wist niet meer wat hij gelooven moest. Eindelijk riep hij met eene bevende stem, met naar den hemel geslagen en met tranen gevulde oogen:

»»Edelmoedige Marbel! gij denkt altijd aan anderen en nooit aan uzelven. Gij zijt dus niet meer in nood! Daar dit zoo is (want ik denk, mijnheer Wallenroth! dat gij in dit plegtige oogenblik niet met mij den spot zult drijven), verzoek ik u en mijnheer Schmid, met mij eene voordeelige overeenkomst te sluiten. Alteck brengt jaarlijks zestigduizend gulden op; binnen weinige jaren zal het honderdtwintigduizend gulden opbrengen. Wilt gij er mij het beloop van in wissels op Londen geven?”

»»Alvorens te onderhandelen,” zeide Wallenroth met eene zigtbare aandoening, »moest gij de akte van eigendom in handen hebben.”

»Hij ging uit het vertrek om dezelve te halen.

»Zoodra de heer Wallenroth met de akte terug

was, nam de bankier Koenraad in zijne armen en drukte hem in stilte aan zijn hart: zijne oogen waren vochtig; hij verliet het vertrek.

»Mijnheer Wallenroth was niet bedaarder; hij gaf het perkament aan Koenraad en volgde haastig den heer Schmid, om de tranen te verbergen, die hij niet langer weêrhouden kon.

»Koenraad begreep het gedrag van zijne gastheeren niet. »Wat scheelt hun dan?" dacht hij, toen hij hen nazag; »zij zijn aangedaan. Mijn besluit om naar Indië te gaan draagt ongetwijfeld hunne goedkeuring weg; waarom zouden zij er zich dan tegen verzetten? Wat scheelt het hun of ik ga dan of ik blijve, of ik win dan of ik verlieze? want voor menschen, wier ziel in den handel verroest is, komt alles er hoofdzakelijk op aan om te winnen of te verliezen, te ontvangen of te betalen."

»Hij ging bij een venster zitten en opende het perkament. Toen hij Marbels naam, door de hand van zijnen weldoener geschreven, ontmoette, kuste hij de plaats waar deze geliefde hand gerust had. Vervolgens las hij. Het was werkelijk een afstand van eigendom van Alteck met deszelfs regten en vrijheden ten voordeele van Koenraad Eck, dien hij zijn pleegzoon noemde. De handteekening verraste hem zoo sterk, dat hij de akte voor valsch hield; zij was te Regensburg geschreven en de dagteekening eerst twee dagen oud. Hoe kwam daar de handteekening van Marbel, indien dezelve de zijne was?

»Koenraad stond op om zijne twee oude kennissen op te zoeken, toen de heer Wallenroth met een vrolijk gelaat binnenkwam.

»»Welnu! had ik ongelijk, waarde Eck?" riep hij met van vreugde fonkelende oogen uit. »Wij vertrekken niet meer naar Indië; wij blijven, niet waar?"

»»Voor niets ter wereld; deze akte is valsch...."

»»Neen, waarlijk niet; zij is echt, op mijn woord."

»»Maar zij is eergisteren pas onderteekend?...."

»»Ongetwijfeld."

»»Wie heeft er de handteekening van mijn vader op gezet?"

»»Wie.... wie? Wel, mijnheer Marbel zelf. Gij moet zijne handteekening kennen."

»»Ongetwijfeld; ik ken dezelve. Maar wanneer heeft hij deze akte onderteekend?"

»»Lieve hemel! gij ziet het immers; lees dan.... eergisteren...."

»»Eergisteren? Houdt gij mij dan voor een gek? Wat is dit? Hoe heeft hij kunnen schrijven? Is hij niet te Benares? Of hij moest terug zijn..... Spreek.... spreek dan?"

»»Hij is niet terug."

»»Welke bedriegerij....!"

»»Neen, geene bedriegerij! hij is nooit naar Indië gegaan," riep eene stem uit de naaste kamer.

»De deur ging open en de oude Marbel kwam, de hand aan Schmid gevende, binnen. Hij strekte zijne armen naar Koenraad uit.

»»O, mijn zoon!" zeide hij, den jongeling, die, even onbewegelijk als een standbeeld, niet wist wat hij denken moest van hetgeen hij zag, omhelzende, en niet in staat zijnde zijne tranen te weêrhouden.

»»Neen, mijn vriend, mijn kind! ik ben nooit naar Indië gegaan. Kom, druk mij aan uw edel hart: gij zijt de vreugde mijns levens.... God zij geprezen! gij zijt wat gij zijn moest!"

»De vreugde van den ouden Marbel was niet minder dan die van Koenraad, die in verscheidene minuten geene woorden had kunnen vinden, om zijne aandoening uit te drukken. Men had hem zooveel gezegd, hij zelf had zooveel reeds gesproken, en toch begreep hij na verloop van eenige uren nog niet wat dat alles beteekende.

»»Welaan, mijn zoon!" zeide mijnheer Marbel, »ik zal u alles ordelijk verhalen: ga zitten. Het is waar, dat ik veel verdriet te W. heb gehad. Ik weet niet waarom de vorst mij met eenen titel van adeldom wilde versieren. Ik eerbiedig den adel: er moet eene maatschappelijke opklimming zijn, hoewel de wol vrij wat krachtiger is dan de naam, om het schaap van de geit te onderscheiden. Laat een ieder, elk ambtenaar, die zijn geluk in den omgang met den vorst vindt, en die zich van dezen invloed wenscht te bedienen, om den kring zijner weldaden uit te breiden, laat die zich tot den adelstand doen verheffen: hij doet, op mijn woord, wel; het is eene goede en nuttige erfenis voor zijne kinderen. Maar een man, die noch kinderen, noch invloed heeft, die om geenen post vraagt, die tevreden is, die heeft hetgeen geene vorsten kunnen geven, een rein hart, die zooveel goed doet als hij kan, voor zulk eenen man, zeg ik, is een perkament slechts ballast, eene lastige onderwerping.

»»Het gebeurde dikwijls dat ik eene nietsbeteekenende zaak ernstig opnam. Ik kwetste den vorst door mijne weigeringen, of liever ik kwetste zijne hovelingen: het zal mij lang heugen. Men begon ieder oogenblik twist met mij te zoeken. Ik maakte mij kwaad, pakte mijn boeltje bijeen en verliet de residentie. Toen schreef ik u mij geregeld berigt van u te geven, dan zelfs, wanneer gij geen antwoord van mij ontvingt: het schrijven valt mij moeijelijk....

»»Ik ging naar eene kleine buitenplaats, waar ik in vrede en rust leefde. God bezocht er mij om mij te leeren, dat de hemel hier beneden niet is: ik kreeg eene hevige rotkoorts, zoo als de geneesheeren dezelve noemen. Toen zij mij in levensgevaar beschouwden, vroegen zij of ik mijn testament gemaakt had. Men had gelijk: hij, die niet altijd gereed is om te sterven en voor zijnen regter te verschijnen, heeft waarlijk een gat in de mouw. Gij begrijpt mij, Koenraad?....

»»Maar ik, arme duivel! ik heb geene kinderen! Daarentegen heb ik een groot aantal verre bloedverwanten, die met ongeduld naar mijnen dood verlangen: allen zijn met het regte gebruik van het geld onbekend. Indien ik mij niet bedrieg verstaan zij bij uitnemendheid de interest-rekening: zij zijn baatzuchtig, vol ijdelen roem, eten er goed

van en houden het voor eene dwaasheid, om zich van het minste te berooven, om iets nuttigs voor hen te bewaren; die niets hebben. Ik dacht, deze menschen zijn waarlijk rijk genoeg. Ik heb een groot aantal kinderen opgevoed of doen opvoeden, maar weet ik of zij zijn wat zij wezen moeten: zij hebben allen een gat in de mouw. Om er een einde aan te maken, heb ik elk als erfenis eene gelijke som nagelaten: mogt dezelve hen voor de toekomst dienstig zijn! Het is voor hen des te erger, indien zij er een slecht gebruik van maken.

»»Toen ik ziek werd, toen huurlingen mij verzorgden, gevoelde ik de groote behoefte, om mijzelven alleen bemind te worden; ik dacht aan u: ik verlangde u te zien. Gij kwaamt terug. Ik wilde u op de proef stellen en weten of gij geen gat in de mouw hadt. Ik had Alteck, een waar nest vol ellende, gekocht. Ik dacht, er is geen beter middel om te weten of hij een goed hart en een gezond verstand heeft: mijn vriend Wallenroth was zoo goed mij zijnen naam af te staan. Mijn vriend Schmid deed in een dagblad den post als regter bekend maken; hij zelf bragt u het blad: het overige is u bekend.

»»Mijnheer Wallenroth maakte een verdrag ten voordeele eener weduwe van eenen man, dien ik zeer goed gekend had. Deze man was als kind mijn vriend geweest, zijne vrouw was een engel in menschelijke gedaante: indien zij mijn vriend Walter niet bemind had, zou ik haar tot vrouw genomen hebben. Als jong meisje beminde ik haar in stilte; zij wist het niet: zij kende mij naauwelijks. Maar, zoo als ik u gezegd heb, beminde zij Walter. Ik verwijderde mij en bestreed eene neiging, die mij ongetwijfeld een bijna onherstelbaar gat in de mouw zou veroorzaakt hebben. Van tijd tot tijd ontving ik door mijnheer Wallenroth eenig berigt van mijne oude geliefde, en toen de oude Walter, zonder middelen na te laten, gestorven was, deed ik zijne weduwe door Wallenroth helpen: wij plaatsten haar op Alteck. »Deze vrouw is een engel," zeide ik tegen Wallenroth. — »Indien zij een engel is," zeide hij tot mij, »dan is hare dochter zeker een serafijn." — »Als dat zoo is," dacht ik, »en indien Koenraad een braaf man is, kan hij niet nalaten...." Mevrouw Walter bleef met hare serafijn op Alteck; wij plaatsten er u op.

»»Zoo dikwijls gij te W. kwaamt, om uwe rekeningen aan den heer Schmid over te geven, begaf ik mij incognito naar Alteck: mijn hart genoot door u. Gij hadt ook een gat in de mouw!.... Gij deedt veel in een jaar; toen besloot ik u als mijnen zoon aan te nemen en u al mijne goederen te schenken, want, dacht ik, Koenraad betreedt mijne voetstappen; hij is een goed jongeling, maar bemint hij mij als eenen vader?

»»Dit was eene vraag. Om er mij van te overtuigen speelden wij de kleine komedie, welke u zoo bitter bedroefde, dat uw hart er van moest breken. Wees er niet verdrietig over: gij hebt mij in mijne laatste dagen het paradijs doen terugvinden, dat ik verloren had. Luister nu naar de ontknooping der komedie. Ik ga met u naar Alteck, ik zal bij u inwonen. Wij zullen elkander niet meer verlaten..... Bijaldien..... wij elkander zullen verlaten.... maar zoo laat mogelijk...."

»Marbel veegde een traan af.

»»Kom, laat ons daar niet aan denken. Wij zullen een hemel van Alteck maken.... Maar een onbewolkten hemel..... Ik wil met mijne grijze haren mevrouw Walter met de geheele liefde bekend maken, welke ik haar toedroeg.... En gij, Koenraad! zoudt gij Josephine, uwe serafijn, niets te zeggen hebben?"

»Weinig tijds daarna had het huwelijk plaats. Toen zij uit de kerk kwamen klommen zij in een rijtuig.

»»Mijn zoon!" zeide Marbel tegen Koenraad, »blijf hier geen kwartier langer. Overmorgen gaan wij naar Alteck, waar wij onze schikkingen voor de toekomst zullen maken. Gij gaat op weg naar Leipzig, waar gij het geld, dat ik bij den bankier R. geplaatst heb, zult opnemen: zie hier uwe orders. Gij zult ten uiterste binnen veertien dagen terug zijn. Uit vrees voor verveling zal Josephine u op uwe reis vergezellen."

»Zoo gezegd zóo gedaan. Binnen veertien dagen was Koenraad op Alteck met zijne jonge vrouw terug. Marbel, mevrouw Walter en het gansche dorp ging hen juichende tegemoet."

»Dit is voorzeker eene treffende geschiedenis," zeide de kolonel, die een aan zijn oog ontvallen traan afwischte; »maar na den roman komt de geschiedenis: waren zij gelukkig?"

»Zoo gelukkig als de engelen in den hemel!" riep Maria uit.

»Ha, ha!" zeide de kolonel, »nu ben ik overtuigd van hetgeen ik vermoedde: Koenraad is niemand anders dan gij, George! en gij hebt onder den naam van Josephine mevrouw Walter geschetst. Dat bewijst juist zooveel als mijn houten been. Laat ons eens zien, waarde Felix! wat zult gij nu doen? Welk besluit zult gij nemen? Is het ja? Is het neen?"

»Het is ja, kolonel! Ik zal Louize Blum trouwen!"

»Louize Blum!" herhaalde de kolonel met verwondering: »eene jonge blondine van twintig jaren, wier moeder weduwe is van eenen dapperen kapitein, die gedurende de Fransche veldtogten gesneuveld is."

»Hoe weet gij al deze bijzonderheden zoo goed?"

»Omdat Louize Blum mijne nicht is, de dochter van mijne zuster, welke ik na eene lange reis uit Amerika ga bezoeken. Aan het reizen te voet gewoon, verkoos ik de zes mijlen, welke mij nog van Munchen scheidden, te voet af te leggen. Deze wandeling is mij eerst slecht gelukt, maar hare gevolgen komen mij thans als zeer gelukkig voor, want mijn verblijf alhier heeft mijn, door de schandelijkste misleidingen, gebroken hart met vele edele gevoelens en een aangenaam vertrouwen verzoend, want nu ben ik weder voor het huwelijk gestemd,

niet voor mijzelven, want ik ben te oud, maar voor mijne nicht. Ik heb met eer een ruim inkomen verworven; indien gij wilt, zal de oude soldaat het met u, met Felix en met zijne nicht deelen: daarvoor vraagt hij u eene plaats aan uwen haard, eene plaats zoo als die, welke ik hier gevonden heb."

»Bovendien zult gij geheel en al de teederheid van eenen zoon hebben!" riep Felix uit.

Wij omhelsden elkander, en de moeder van Louize meende den volgenden morgen van vreugde te sterven, toen zij haren dood gewaanden broeder terugzag. Louize was niet minder aangedaan, toen haar oom haar Felix voorstelde en haar zeide:

»Daar is een echtgenoot; wilt gij hem hebben, ja of neen?"

Blozend en aangedaan, antwoordde Louize noch ja noch neen, maar zij gaf de eene hand aan haren oom en reikte de andere aan Felix.

N. P. v. G.

DE LIJFEIGENE.

Een Verhaal uit Rusland.

I.

HET ONDERPAND.

Novogorod ligt honderdtachtig wersten van Petersburg, zijne omstreken bezitten noch de bevalligheid van die om deze hoofdstad, noch het wilde belangwekkend voorkomen der Finsche streken. Men ziet hier slechts lange, dorre wegen, door eene onbebouwde, schier onbewoonde landstreek, ontzettende berken- en dennenbosschen, een hoogst eentoonigen gezigtseinder. De reis van Petersburg naar Novogorod zou dan ook den reiziger of kunstenaar volstrekt niets belangwekkends of bekoorlijks opleveren als niet van tijd tot tijd het gezigt van in het wit gekleede boerenmeisjes, die men voor Vlaamsche zou kunnen aanzien, of het vrolijk gedartel van blonde kindertjes, die, bij het gemis van de grazige plekjes van zachtere streken, in de sneeuw zich rondwentelen, eenige vergoeding verschaft.

In dit gedeelte van Rusland duurt de winter acht maanden, en velen kunnen van de daarzijnde rivieren en meren zeggen, wat Alexander van Humboldt eens in onze tegenwoordigheid van de Newa zeide: »Ik ben driemaal in Petersburg geweest, zonder de Newa gezien te hebben." De rivieren, meren en stroomen zijn inderdaad ook gedurende de helft van het jaar de eigenlijke heerwegen, en een zonderling schouwspel is het, de ligte voertuigen, die in de verte veel op een met een pels overdekten leuningstoel gelijken, over deze witte ijsvloeren met verwonderlijke snelheid te zien heenzweven. De bewoners der Timor-eilanden vergelijken hunne bootjes bij den wind; met evenveel regt kunnen de Russische Iswoschiks (huurkoetsiers) dit beeld op zich toepassen. Niets evenaart de onvermoeidheid hunner meest rossige, magere, maar sterke en vurige paardjes. De leerzaamheid van dit dier wordt misschien alleen door de gehechtheid van hun meester overtroffen, want de boeren uit de binnenlanden van Rusland, die hunne bloedverwanten en woonplaats verlaten hebben, om in de groote steden als koetsiers te dienen, dragen natuurlijk de liefderijke zorg, die zij den hunnen niet kunnen wijden, op de paarden over, die hun toevertrouwd worden. De zweep is in hunne handen een geheel nutteloos en overbodig werktuig, want als de paarden, na misschien dertig wersten vliegend afgerend te hebben, wat verflaauwen en vermoeidheid laten blijken, dan is gewoonlijk een aanmoedigende toeroep van den koetsier genoeg, om hun plotseling hunne vorige kracht en volharding te hergeven.

Het was in 1842; ofschoon in het midden van April, heerschte er nog altijd eene strenge koude, en niets deed vermoeden, dat het in deze streken zoo gevreesde dooiweder weldra de met hout bedekte vlakten tusschen Borotzka en Novogorod in een slijkerig moeras zou veranderen. De lucht was met een laaghangenden loodkleurigen nevel bedekt en op de hoogste toppen der bergen ontwaarde men eene menigte raven, de gewone gasten dezer uitgestrekte vlakten, wier zwarte kleur scherp op de witte sneeuwvlakte afsteekt.

Een houten beschilderde slede, met een vossenpels bekleed, zweefde over de ijsvlakte; het eenvoudige paardetuig en de looden nommer aan den kaftan van den koetsier toonden duidelijk dat het geen heeren-, maar eene huurslede was.

De koetsier was een nog zeer jong man. Zijn regelmatig gelaat deed aan het Grieksche ovaal denken, en onderscheidde zich tevens door dien eigenaardigen trek van zwaarmoedigheid, die door de zoo niet ingeschapen, dan toch van der jeugd af ingeprente onderworpenheid, en het eentoonige leven, op elk Russisch gelaat als met eenen onuitwischbaren stempel geprent schijnt. Zijne haren waren op het midden van het hoofd gescheiden en vielen hem over de ooren en in den hals, en waren, even als den waaijervormig gesneden baard, met de uiterste zorgvuldigheid opgemaakt.

Zoo als de meeste personen van zijn stand droeg hij eene soort van tunica van lichtblaauw laken, die door een rooden zijden gordel om de heupen bijeengehouden werd; een hooge, katoenen Poolsche muts, die hem blijkbaar reeds lang gediend had, bedekte zijn voorhoofd, en de wijde geplooide broek eindigde in engsluitende laarzen, die slechts halverwege het been kwamen, en voltooide het wel ouderwetsche maar schilderachtige kostuum. Onze man liet een eigenaardig gefluit hooren en met vernieuwde snelheid vloog de slede over de vlakte.

»Vooruit, mijn duifje!" riep de Iswoschik uit, »spoedig zijn wij aan het doel mijner reis; nog een klein eind en wij zijn in Borotzka.... ik zie het witte torentje van onze kerk al..... niet daarheen," voegde hij er bij met eene ligte wending van den teugel, toen het paard naar een huis, dat

ter linker zijde van den weg stond, heen wilde; »Maschinka (1) wacht alle avonden op mij, als de zon achter gindsche berken ondergaat, op den drempel harer *isba;* Stepanow zal altijd voor haar slechts een beschermer, vriend en broeder zijn..... Dien kant heen, paardjelief! dien kant heen; loop als de wind."

Deze Oostersche wijze van uitdrukking in den mond van een Russisch koetsier moge vreemd klinken in Engelsche of Duitsche ooren, waar de lagere volksklasse over het geheel deze fijnheid van gevoel, die reine kuische wijze van zich uit te drukken, ten eenenmale mist, maar niemand zal er zich over verwonderen, die gelegenheid gehad heeft den Russischen boer van naderbij, de oorspronkelijke, natuurlijke poezy van zijn geest te leeren kennen. In weêrwil van de knoet en de slaafsche onderdanigheid rollen de jaren over zijn hoofd zonder een spoor na te laten; hij leeft als het ware in eene eeuwige jeugd; zijn geheele leven door blijft hij een kind, met hetzelfde bijgeloof, met dezelfde naïviteit, dezelfde onschuldige vreugde en vertrouwvolle berusting. De onwetendheid, waarin hij leeft, bewaart hem voor het bewustzijn zijner vernedering, en dit is als het ware een geneesmiddel tegen zijn ongeluk. Uitsporige legenden, wonderbaarlijke vertellingen leveren hun de stof tot hunne gesprekken, als het buiten sneeuwt en de wind hunne gebrekkige hutten doet trillen, en voor den reiziger, die de volkstaal verstaat, is niets belangwekkender dan hunne verhalen te hooren van de Russalki, de nimfen der oud-slavische bosschen, van Haymanak, den bandiet van Novogorod, of als zij elkander de overleveringen toefluisteren, waarin Damawoi, de ondoorgrondelijke en onzigtbare booze geest, eene hoofdrol speelt.

Eindelijk had de slede Borotzka bereikt. Dit dorp bestaat, gelijk alle Russische dorpen, uit eene enkele, lange en regte straat, die aan beide zijden met houten huisjes bezet is, van boomstammen zamengesteld, van welken alleen de bast afgedaan is, en die aan de einden zorgvuldig aaneengehecht zijn, terwijl de tusschenruimten met mos goed toegestopt zijn.

Het binnenste dier isba's stemt met hun bescheiden uiterlijk overeen. Gewoonlijk treft men er slechts eene enkele kamer aan, en in deze zou men vruchteloos naar de gemakken zoeken, die men in de boerenwoningen in Duitschland en in Holland vindt. Geen spoor van zindelijkheid, geen keuken of slaapkamer is er te zien. Planken, die rondom den muur loopen, dienen tot ligplaats voor de geheele familie; van den zolder hangt een vaatje met water af, dat tot de dagelijks dikwerf herhaalde wasschingen gebruikt wordt; eenige ruw bewerkte houten zitbankjes, steenen potten, houten borden en lepels, tangen en aschschoppen, fakkels van pijnboomhout; eenige staken, waaraan de kinderwieg hangt, dit is al het huisraad van zulk eene hut, wier kleine vensters meestal met geolied papier, zelden met glasschijven bedekt zijn.

(1) Verkorting van Maria.

Als de boer rijker is dan bestaat de isba uit twee vertrekken, het zwarte en het witte genaamd. Hier en daar is zelf onder het dak nog een vlieringkamertje afgeschoten, dat alsdan altijd aan de vrouw en dochters van den boer toebehoort. Deze laatste vertrekjes spelen ook eene gewigtige rol in het Russische volksgezang.

Ziet men hier of daar eene hechter, gemakkelijker en sierlijker woning, dan behoort deze ontwijfelbaar aan een vreemden kolonist, die in dit ongastvrije land het zich zoo dragelijk mogelijk tracht te maken.

Aan den ingang van Borotzka verheft zich de houten kerk, wier dak met een ijzeren kruis en vier kleine blaauwgeschilderde koepels versierd is, maar die thans met sneeuw bedekt zijn. Aan den anderen kant van het dorp zag men een groot kasteel, door een geweldig hek van den weg afgescheiden en midden in een Engelsch park staande, welks kunstige waterwerken, bruggen, eilanden, Chinesche zomerhuisjes, grotten en digt overgroeide lanen des zomers, ondanks de overdrevene gekunsteldheid, een fraai gezigt moeten opleveren, maar thans, gelijk elk met sneeuw bedekt landschap, een eentoonig en treurig schouwspel vormen.

Deze bezitting behoorde aan vorst Nicolaas Weratschin.

De Iswoschik hield stil voor eene hut, op welks drempel een blonde knaap met roode wangen zat te spelen. Ofschoon zijne gescheurde schoenen en kleeding hem weinig tegen de koude beschutten, scheen hij er toch geen last van te hebben, want de kinderen der lagere volksklassen sterven of spoedig na de geboorte, of zij worden schier onbegrijpelijk gehard, en hieruit kan men begrijpen vanwaar de Muschiks deze ijzeren gezondheid hebben, die tegen alle inspanning en ontbering, ja schier tegen alle smarten bestand is.

Toen het knaapje zijne lichtblaauwe oogen opsloeg, scheen onze Iswoschik zigtbaar getroffen, hij hief hem op en beschouwde zijne gelaatstrekken met driftige, schier angstige opmerkzaamheid; plotseling zette hij het kind niet zonder duidelijke blijken van onbedwingbaren afkeer weder op den grond; evenzoo bleef hij op den drempel van het huis staan en scheen in hevigen tweestrijd met zichzelven.

Eindelijk vermande hij zich, stapte over den drempel en trad de kamer binnen. Zijne eerste verrigting was zich driemaal te bekruisen voor den *bogh* (het heiligen beeld) dat in den hoek onder cipressentakken hangt en waarbij altijd eene lamp brandt. Nimmer zal een Rus dit vergeten, en als er brand ontstaat wordt altijd het heilige beeld het eerst gered.

Vervolgens zag onze Iswoschik rond en bespeurde nu vlak bij zich eene boerin, die met nedergeslagene oogen voor hem stond.

»Stepanow!" — »Daria!" riepen beide tegelijkertijd met eene halfgesmoorde stem; zij op een smeekenden, hij op een verwijtenden toon.

»Behooren u deze kinderen?" vroeg de iswoschik somber, terwijl hij op het vroeger vermelde knaapje

wees en op een tweejarig kind, dat in de wieg lag te slapen.

De jonge vrouw poogde hare tranen te verbergen, zij wees op hare gladgekamde, onder eene muts verborgen haren en zeide:

»Mijne haren zijn niet meer gevlochten (1); ziet gij dat niet?"

»De heilige Nicolaas moge u bijstaan en u vergeven.... gij hebt dus alles vergeten?"

»Ik heb niets vergeten, maar alles gedoogd."

Daria sloeg bij deze woorden het deksel van eene kist open en zeide, terwijl zij een rooden rok, van voren met metalen knoopjes bezet, er half uithaalde:

»Zie, herkent gij den sarafaan, dien gij mij voor vier jaren gaaft en dien ik als bruidskleed zou dragen?"

Aangedaan stak Stepanow de hand naar haar toe, maar zij wees die af.

»Ik beminde u," zeide zij, »als de eenigste man met wien ik gelukkig hoopte te worden; met u vereenigd had ik armoede voor rijkdom en ellende voor geluk gehouden; maar wat konden wij doen tegen den wil onzer ouders? Onze beide vaders, lijfeigenen van vorst Weratschin, beminden hartstogtelijk dezelfde vrouw; uw vader werd de begunstigde, de mijne droeg een eeuwigen haat bij zich om, en wij leerden elkander kennen buiten weten onzer ouders.... onze liefde bleef geheim, gelijk onze eeden.... God alleen hoorde ze, dwaas en zondig als ze waren, want gij Stepanow! waart reeds aan Maria Petrowna verloofd, die toen nog wel een kind, maar thans het mooiste meisje in Borotzka geworden is. — Daar hier te veel menschen waren zond vorst Weratschin een aantal jongelingen als Iswoschiks naar Twer, Moskou, Petersburg; ook gij moest weg, en ik zwoer op den drempel van onze kerk een heiligen eed u nimmer te vergeten.... ik heb dien gehouden.... u te beminnen.... gij weet wel dat ik dien eed nagekomen ben.... u getrouw te blijven.... ik had het kunnen doen, maar het ware tegen mijn pligt geweest, en daarom wilde ik het niet."

Stepanow sprong op en wilde een woord van verwijt uitspreken, maar Daria kwam hem voor.

»Houd mij niet te overhaast voor schuldig, hoor en oordeel dan over mij. — Op een avond — ongeveer een half jaar na uwe afreis — lag mijn vader doodziek op gindsche bank, naast welke thans mijn kleine Gregorius ingeslapen is; een man trad de kamer in: het was de boer Fedor, wien gij u uit vroeger tijd nog wel herinnert. Hij bezocht ons dikwijls, maar nimmer was iemand minder spraakzaam. Hoogst zelden sprak hij een woord en vergenoegde zich zijne doordringende blikken, die mijne geheimste gedachten schenen te willen doorgronden, op mij te vestigen. — Op dien avond had echter zijn gelaat zulk eene geheimvolle uitdrukking, dat mij dadelijk een onwillekeurigen angst overviel. Fedor ging naar den zieke toe en hield hem tot mijne hoogste verbazing eene gewijde medaille voor, dien ik als een klein kind mijn vader eens om den hals had gehangen.

»Batucka," zeide hij, »hier is het pand." — Hetzij nu mijn vader in mijn hart gelezen had — of dat hij eene andere reden had — ik zag hem eenige minuten besluiteloos.

»Goed, mijn zoon — geef hier."

»Fedor drukte hem de hand, boog zich voor den bogh en ging heen, niet zonder een vorschenden blik op mij te werpen.

»Ongetwijfeld las mijn vader den angst, die mij verteerde, op mijn gelaat — hij zuchtte diep, riep mij aan zijn bed, vatte met zijne van de koorts gloeijende handen de mijne, en zeide:

»Vier jaren geleden verliet ik op een winternacht, terwijl gij nevens uwe moeder sliept, ongemerkt onze hut, om een beer op te zoeken, die ongeveer zes wersten van hier omzwierf en op wiens dood de vorst een prijs van vijftig roebels gezet had.... Vijftig roebels! Welk eene som voor een armen lijfeigene! — Met een geweer, een hertsvanger en mijne bijl gewapend, hoopte ik onbemerkt het dorp te kunnen verlaten, maar Fedor, die juist buiten rondzwierf, had mij herkend, en vroeg mij waar ik zoo midden in den nacht heenging; toen ik hem dit openbaarde, begeerde hij mij te vergezellen, hoezeer ik mij hiertegen verzette; ik stond er echter op, dat hij op een afstand blijven en geen deel aan het gevecht zou nemen.

»Lang gingen wij zonder een spoor van den beer te vinden. Eindelijk ontdekte ik het versche spoor, gaf Fedor het afgesproken teeken, dat hij op een afstand blijven zou, en ging, met mijn geweer gewapend, alleen voorwaarts. Plotseling gaf ik een kreet, want slechts weinig schreden van mij af zat de beer bedaard op zijne achterpooten. Door den stam van een denneboom gedekt, legde ik op het dier aan, maar bij deze al te haastige beweging struikelde ik over een boomwortel, zoodat ik op den grond viel. De beer, die zijne oogen geen oogenblik van mij afgewend had, kwam naar mij toe; mijne tegenwoordigheid van geest verliet mij, zoodat ik noch mijn hertsvanger, noch mijn geweer, die regts en links van mij gevallen waren, kon grijpen, en er ook niet aan dacht dat er nog een bijl in mijn gordel stak. Ik achtte mij dus weêrloos prijs gegeven aan het wilde, van woede snuivende dier, welks gloeijende adem ik reeds digt bij mijn gezigt voelde. Plotseling sprong Fedor te voorschijn, hij greep den hartsvanger en stiet daarmede naar den schouder van mijn grimmigen vijand, die zich nu van mij af en tegen hem wendde. Geen spoor van angst was op het gelaat van Fedor te ontdekken; hij zette het gevest van den hartsvanger tegen zijne borst en wachtte zoo kalm en moedig het op hem afkomende monster af; — mijn bewustzijn verliet mij hier, maar toen ik de oogen weder opsloeg lag de beer in zijn bloed te reutelen.

»Hoe had ik na deze wonderbaarlijke redding een grens aan mijne erkentelijkheid kunnen stellen?

(1) De ongehuwde meisjes dragen het haar bloot en gevlochten; de getrouwde vrouwen dragen het gladgekamd onder eene muts.

»Fedor!" zeide ik tot mijn redder, »hoe zal ik u dit ooit kunnen vergelden!"

»Aanstaanden winter wordt Daria twintig jaren oud en ik dertig; — ik bemin haar."

»Ik nam de medaille van mijn hals, gaf haar aan Fedor en zeide:

»Op den dag dat gij mij dit pand terugbrengt: wordt Daria uwe vrouw. — Spreek thans, arm offerlam," vervolgde mijn vader, »zal ik meineedig worden jegens den man, die mij het leven gered heeft?"

»Wees overtuigd, Stepanow! dat uwe afwezigheid niets in mijne gezindheden veranderd had; mijn hart behoorde u, en geen ander kon daarin ooit plaats vinden, — maar toen ik mijn vaders woorden gehoord, toen ik vernomen had, welke groote schuld door mij moest worden afbetaald; toen boog ik het hoofd en zeide snikkende:

»Ik ben bereid."

»Wat zal ik verder zeggen? Mijn vader is dood en mijn lot onherroepelijk beslist... ik ben gehuwd, ik ben moeder; en," dit voegde zij er met een bitter lachje bij, »ik ben gelukkig."

Stepanow had de jonge vrouw ongestoord laten uitspreken; tranen rolden over zijne wangen en vielen in zijn zwaren blonden baard; hij wees op een zilveren ring aan Daria's hand, en zeide met eene sombere stem:

»Wij hadden reeds de ringen gewisseld."

Hunne blikken ontmoetten elkander en welligt hadden deze nimmer levendiger teederheid uitgedrukt. Door de herinnering van hun vroeger geluk weggesleept, vergaten zij de jarenlange scheiding en dachten er op het oogenblik niet meer aan hoe treurig hunne betrekking veranderd was.

Maar het knarsen van de deur, die driftig geopend werd, bragt hen oogenblikkelijk tot de treurige wezenlijkheid terug.

Een magere hond met korte ooren, van een twijfelachtig ras, wit en geel gevlekte huid, sprong vrolijk de kamer binnen; toen hij Stepanow zag stond hij echter stil en ging wantrouwend naar dezen toe. Weldra scheen hij in den Iswoschik een ouden kennis herkend te hebben, want hij kwispelstaartte vrolijk en ging midden in de kamer zitten om zijn heer af te wachten.

Weinige oogenblikken daarna trad Fedor binnen; hij was een man van middelbare gestalte, eer klein dan groot, maar naar zijne schouders en breede borst te oordeelen buitengewoon sterk; de lichtgrijze oogen, de witachtige blonde haren en de ongewone blanke huid staken vreemd af bij de mannelijke uitdrukking zijner gelaatstrekken. Zeker was hem kort te voren iets zeer onaangenaams ontmoet, want zijn gelaat gloeide nog van hevigen toorn. Verwonderd een vreemdeling in zijne isba te vinden, vestigde hij zijne sombere doordringende oogen nu op Stepanow dan op Daria; de kalme en schuldelooze blik zijner vrouw benam hem echter spoedig alle achterdocht, maar toch stiet hij de hand, die de Iswoschik hem toestak, ruw terug en riep:

»Wat zoekt gij hier? Hebt gij ooit honger geleden? Weet gij dat daarvoor maar een enkel hulpmiddel is, de eenzaamheid; maar een enkele troost, de geheimvolle duisternis van het bosch? Zie maar dat heerlijke schouwspel hier! Mijne vrouw is uitgeput, mijne kinderen zijn half naakt, in de ledige hut is geen droppel brandewijn, geen stukje brood te vinden.... Laat mij," riep hij bitter uit, terwijl hij de kinderen, die zijne knieën omvat hadden, van zich losmaakte, »laat mij! Ik kan u geen brood meer verschaffen; ga aan den grooten weg bedelen of sterf, zoo als de vogels in hun nest; gaat, want de hechtste moed, de krachtigste wil zijn magteloos tegen het noodlot.... 's Vorsten opzigter heeft mij in het bosch aangetroffen, gescholden, geslagen, met de spitsroeden bedreigd, als ik weder stroop..... dat wil zeggen, men wil mij ook het laatste middel, om u levensonderhoud te verschaffen, ontnemen.... Maar geduld; ook de lijfeigene kan eens heer worden en dan zal hij met eene vaste hand de knoet zwaaijen.... de wet, ik weet het zeker, gelast den heeren hunne boeren in tijd van nood te onderhouden.... Maar waar staat die wet geschreven? Hoe kan men hare bescherming inroepen? Hoe lang zal men moeten wachten eer eene klagt gehoord wordt, eer er geregtigheid geschiedt?.... Fidelka," zeide hij tot zijnen hond, die oplettend naar hem scheen te luisteren, »geen avondjagt meer in de sneeuw; geen beer wordt meer in zijn leger opgejaagd, geen patrijs meer op de heide geschoten! Zoek elders uw heil, oude makker!"

In plaats van te gehoorzamen naderde de hond en legde schroomvallig zijn spitsen kop op de knie van zijnen heer.

»Waarom zoo moedeloos, broeder?" zeide de Iswoschik. »Het ongeluk duurt niet altijd en de H. Nicolaas...."

Een bittere glimlach vloog over de lippen van Fedor.

»De H. Nicolaas daar," zeide hij, op het heiligen beeld in den hoek wijzende, »is een vuil stukje blaauw en rood beschilderd papier."

De koetsier en de vrouw bekruisten zich met eene vrome huivering.

»Wat baten nuttelooze woorden! Hebt gij overvloed, geef dan aan hen die niet genoeg hebben; zoo niet, laat ons dan eenzaam en zonder getuigen weenen. Vaarwel!"

Een blik van Daria verzachtte den bitteren indruk dezer woorden op Stepanow; hij nam uit zijn lederen beursje vijf zilveren roebels en zeide:

»Ik kwam naar Borotzka om den intendant des vorsten mijne jaarlijksche schatting te betalen; deze vijf roebels zijn de helft van mijne spaarpenningen; neem ze gerust, want de slede voor de deur is mijn eigendom en zal mij, als ik met Gods hulp gelukkig te Petersburg teruggekomen ben, spoedig in staat stellen u verder te ondersteunen."

»Gij belooft te veel," zeide Fedor op een ruwen toon.

»Ik neem alles met dankbaarheid aan," zuchtte eene zoete stem.

Toen Stepanow vertrokken was, beschouwde Fedor zijne vrouw met een strakken blik, die echter van diepe aandoening getuigde:

»Gij vervloekt den dag waarop gij mijne vrouw werdt, niet waar? Stepanow zou u gelukkig gemaakt hebben en ik ben uw ongeluk. — Hij zou voor uw hals kanten van Moskou, voor uwe vingers ringen van Tula, voor uwe voeten schoenen van Torjok medegebragt hebben; bij mij wachtte u slechts jammer en ellende."

»Ik bezweer u bij het aandenken uws vaders, bij uwe kinderen, houd op met die taal. Fedor.... heb ik mij ooit beklaagd? Heeft onze armoede mij ooit een traan; heeft uwe somberheid mij ooit een verwijt ontlokt? Ben ik niet altijd eene onderdanige vrouw, eene zorgvuldige moeder geweest? — Zie," vervolgde zij bevend, terwijl zij op een zwarten kraai wees, die verscheidene malen om den kerktoren heenvloog en daarna op het uitstekend dak hunner hut ging zitten.

»Wat zou dat?"

»Een kraai met vurige oogen: dat voorspelt ongeluk."

»Het is al gekomen," zeide Fedor en sloot snel de deur.

II.

MARIA PEROWNA.

Ofschoon de verschijning van eene slede in Borotzka eene zeldzaamheid was, daar in dit afgelegen dorp buiten den reiswagen des vorsten en de karren der boeren geen voertuig te vinden was: had toch geen der dorpelingen zijne hut verlaten, om te zien wie er gekomen was. De muschiks hebben, in weêrwil van hun koud klimaat, volkomen de koele rust der Oosterlingen; als zij eenmaal op hunne brits liggen, zijn zij hoogstens door de stem van den pope of de zweep van huns heeren opzigter uit hunne rust, hunne doffe mijmering te wekken; slechts Maria Petrowna voelde haar hart heviger kloppen, toen er eene slede over den gladgevroren weg gleed. Welke andere Iswoschik zou naar Borotzka komen dan haar verloofde, de speelnoot harer jeugd, haar Stepanow, dien zij reeds sedert drie jaren wachtte. Vrolijk sprong derhalve de kleine Maria van haar zitbankje op, gaf haren vader, een braven, koelbloedigen boer, een kus en riep, terwijl zij naar de deur vloog:

»Hij is het!"

»Hoe weet gij dat?"

»Mijn hart zegt het mij."

»Daar is niet veel op te rekenen, gekkin."

Maria Petrowna bekruiste zich voor haren heilig en verliet lagchende de hut, na een blaauw doekje om het hoofd geslagen te hebben, waarvan een tip het voorhoofd bedekte, terwijl de beide anderen onder de kin vastgemaakt werden.

Vruchteloos zag zij op de straat overal rond; Stepanows slede was niet meer te zien. Verbaasd zag zij rond; eindelijk werd zij het ligte voertuig voor de deur van het kasteel des vorsten gewaar. Werkelijk was Stepanow, die in vroeger jaren zijne schatting te Petersburg betaald had, naar den rentmeester op het kasteel gegaan, om thans daar het hoofdgeld te brengen, dat ieder grondeigenaar van zijne lijfeigenen heeft en dat, hoe betrekkelijk hoog ook, nog velen toegelaten heeft een niet onbelangrijk vermogen te verwerven. Maria ijlde dadelijk naar de andere zijde van het dorp, hoewel het haar griefde dat Stepanow hare hut voorbijgereden was zonder haar te bezoeken, zonder haar te groeten. Weldra had zij de plaats bereikt; nieuwsgierig beschouwde zij de slede van haren verloofde en ging er een oogenblik in zitten; vervolgens liefkoosde zij zijn paardje en gaf het de zoetste woordjes, want in teedere vleijende uitdrukkingen kan geene andere taal, zelfs de Italiaansche niet, met de Russische wedijveren.

Na eenige minuten kwam Stepanow den trap van het kasteel af en ging peinzend, met gebogen hoofd naar den weg toe. Maria verschool zich achter een zwaren berk, welke digt bij het hek stond, maar juist toen de Iswoschik de teugels greep en weder in de slede wilde gaan zitten, legde onze kleine, die zoo vlug als een ree achter hem geslopen was, hare kleine ronde handen op zijne oogen en fluisterde hem in het oor:

»Raad eens wie, Stepanow Iwanowitsch...."

»Maschinka!" riep de jonge man verschrikt, en bleek geworden bij deze onverwachte ontmoeting.

»Ja, ik ben het, mijnheer.... uwe Mascha, uwe Maschinka, uwe Duschinka, die u verwachtte, u opzocht en nu u vasthoudt, ondankbare! Zie maar eens hoe oud en hoe groot ik geworden ben; zie mij dan toch aan; de starost (oudste van het dorp) beweert dat ik mooi geworden ben: heeft hij gelijk, Stepanow?"

Het liefstallige kind sloeg hare groote blaauwe oogen met de naïfste, onschuldigste coquetterie op haren geliefde; hare wangen, waarop anders naauwelijks een zacht rood doorschemerde, gloeiden thans van een blos van vreugde en schaamte; hare schoone armen, hare bevallige gestalte, die zelfs de wansmakelijke dragt der Russische boerinnen niet kon misvormen, hare vertrouwelijke, kuische liefde gaven eene onwederstaanbare bekoorlijkheid aan deze midden in de sneeuw ontloken roos. Stepanow gevoelde dit zeer goed en besefte misschien onduidelijk, dat in deze bekoorlijke maagd het geluk hem toewenkte; dat eene zondige hoop of een wezenloos droombeeld alleen hem naar den anderen kant lokte, — maar de liefde tot Daria was nog te vast in hem geworteld, dan dat deze zoo spoedig uitgewischt en verstikt had kunnen worden. Zoo stond hij langen tijd onbewegelijk voor Maria, als iemand die het niet waagt de waarheid te spreken en die toch niet huichelen wil — maar plotseling sprong hij in de slede, greep de teugels en riep het als verpletterd voor hem staand meisje toe:

»De starost heeft gelijk, Maschinka! maar God wil het niet."

Lang was het paardje uit het gezigt van het dorp, achter het zware dennenbosch, verdwenen, toen Maria Petrowna nog op de knieën in de sneeuw lag en met betraande oogen, vol diepe smart zuchtte: »God wil het niet.”

III.

DE HOOP.

De vreemdeling, die voor de eerste maal Petersburg bezoekt, is zeker hoogst verrast door de majestueusche pracht en schoonheid dezer stad. Als hij van Kroonstad op den statigen Newa voor de stad komt en midden in een bosch van schepen van allerlei natiën en bouworde aan land stapt op de Engelsche kaai, die met de schoonste hotels bezet is, en naar den kant van het Izaaksplein naar de prachtige hoofdkerk en het bewonderenswaardige standbeeld van Peter den Groote voert, of dat hij door de dennebosschen, tusschen de rotsige heuvels en met mos begroeide heuvels van Finland gereisd is, en nu te land voorbij de eilanden en het fort komt, waar de St. Pieter- en Paulusspitsen glinsteren — telkens is de eerste aanblik verrassend, eenig. Spoedig echter maakt zijne verbazing voor een minder gunstigen, ja bedroevenden indruk plaats. Eene vlakke landstreek, als waarin Petersburg ligt, heeft behoefte aan uitstekende punten, die aan den gezigteinder oprijzen. Deze zijn er bijkans niet; men ziet niets dan de lange eentoonige rijen der witte, gelijkmatig gebouwde huizen, met hunne van klinkers gemetselde en gepleisterde kolommen; alles is grootsch maar niet oorspronkelijk. Bovendien ziet men op deze uitgestrekte wandelplaatsen nergens die lieftallige, coquette vrouwengezigtjes, de vrolijke levendige gezigten, die van het bestaan eener geestig werkzame, beschaafde maatschappij getuigen; op de openbare wandelplaatsen van Petersburg ziet men slechts enkele wandelaars, die traag en somber rondslenteren; zijne groote hotels zijn ledig; zoowel in het zedelijke als in het stoffelijke heerscht hier een eeuwige winter.

Een reiziger, wien de woelige bedrijvigheid van Parijs, Londen, Weenen en Florence nog versch in het geheugen ligt, kan men het naauwelijks ten kwade duiden als de verveling hem zelfs onregtvaardig maakt jegens de onloochenbare schoonheden der Russische hoofdstad, en hem doet vergeten dat hier voor nog geen honderdvijftig jaren slechts een uitgestrekt moeras was, dat met de grootste opofferingen en de bewonderenswaardigste geestkracht tot datgene kon gemaakt worden wat het thans is.

Maar hij, die zich thans juist het Newsky perspectief afspoedde, dacht zeker niet aan de prachtige paleizen, de ontelbare winkels, de vele kerken, welke de heerlijke straat versieren. De onzekere gang van den boer, zijne sombere gelaatstrekken, zijn slechte kleeding gaven maar al te duidelijke blijken van de armoede, van de hopelooze ellende, waaraan hij zich prijs gegeven gevoelde. Hij ging de Hollandsche kerk en het prachtige hotel, paleis des adels genaamd, voorbij, en het plein bereikt hebbende, waarop het Michaelspaleis staat, trad hij het hotel van vorst Weratschin binnen, en het voorwendsel, dat hij eene gewigtige en dringende boodschap moest overbrengen, verschafte hem dadelijk toegang tot den heer des huizes.

Vorst Weratschin stond aan het keizerlijk hof in groot aanzien, dat hij niet alleen aan zijne algemeene kennis van zaken, maar aan uitstekende diensten, die hij den staat in verscheidene hagchelijke omstandigheden had bewezen, te danken had. Zijn algemeen geacht karakter, versierd door onbuigzame regtvaardigheid en eene nimmer betwijfelde onomkoopbaarheid, had echter als keerzijde een even algemeen gevreesde, schier bovenmatige gestrengheid; maar juist deze strengheid, die niet zelden in wreedheid scheen te ontaarden, werd eenigermate door den uitslag geregtvaardigd. De hiervoor genoemde eigenschappen zijn ook onwaardeerbaar bij een administratief ambtenaar in een land, waar het omkoopen eene onverdelgbare epidemie schijnt geworden te zijn; waar een vreemdeling geene inlichting, geen pas, geenerlei dokument bekomen, niet de minste zaak bij een bureau ten uitvoer brengen kan, zonder dat begeerige handen zich naar hem uitstrekken; waar zulk eene lage bron van inkomsten de al te geringe jaarwedde der ambtenaren tegemoet komen moet.

De kamer, waarin de muschik gevoerd werd, diende den vorst tot werkkamer; een prachtig portret van keizer Nicolaas hing aan den eenen wand, terwijl de andere met eene sierlijk bewerkte boekenkast bedekt was; door eene halfgeopende deur bemerkte men aan het einde van het belendende vertrek een kleinen kunstigen tuin, waar midden in den winter de schoonste rozen en tulpen bloeiden — een gebruik dat men in de meeste woningen der grooten te Petersburg aantreft, en grootelijks tot veraangenaming en verfraaijing strekt.

Toen de boer binnentrad bevond vorst Weratschin zich juist in een staat van zedelijke afgematheid en onaangename vermoeijenis, gelijk een man met zoó menigvuldige en gewigtige bezigheden wel meermalen moet overkomen. Met eene zekere verachtende nieuwsgierigheid sloeg hij zijne oogen op den gemeenen bezoeker, die zich diep boog.

»Wie zijt gij?” vroeg de vorst, »en wat is de boodschap, die gij voorgeeft te moeten doen?”

»Ik ben een uwer lijfeigenen, mijn naam is Fedor, en ik smeek voor alles om vergiffenis, dat ik door eene onwaarheid mij de gunst heb weten te verwerven u zelve te spreken; ik heb geen boodschap te doen, geen brief over te brengen, maar alleen een ootmoedig verzoek voor te dragen, dat ik u verzoek gunstig aan te hooren. Onder uwe lijfeigenen verkoos men mij tot boschwachter, ik heb dien post een tijdlang onberispelijk vervuld; ook geloofde ik, als ik nu en dan een lijster of een patrijs op uwen grond schoot en des avonds te huis bragt, uwe excellentie daardoor niet te benadeelen; want uwe excellentie is onmetelijk rijk en

ik ben daarentegen zoo arm, dat mijne kinderen dikwijls niet anders dan een stuk berkenbast te eten hebben. Nu werd uw voormalige opzigter, die goed en menschlievend was, door een hardvochtig, wreedaardig en onregtvaardig mensch vervangen. Hij betrapte mij op zekeren dag op een dergelijken diefstal van wild; hij sloeg mij; ik verdroeg het geduldig en beloofde geene straf mij meer op den hals te zullen halen. Maar de honger, dien mijn gezin leed, deed mij twee maanden later in denzelfden misslag vervallen. Uw opzigter vernam het. Hij ontnam mij een mijner kinderen en mijn hond; ik smeekte om genade: hij bleef echter doof; ik viel voor hem op de knieën; hij sloeg mij weder gelijk de eerste maal. Zie hier, heer! dit lidteeken op mijn voorhoofd is het blijk van zijne gruwzame wreedheid. Ik behoefde slechts mijne hand uit te strekken om het monster te verpletteren.... maar ik was echtgenoot en vader.... ik was slaaf; het was mijne bestemming mij onder eene zoo schandelijke behandeling te moeten buigen — ik deed het met tranen. Wat zal ik er verder bijvoegen, genadige vorst? Ik bemin mijn kind, gelijk alleen de armen hunne kinderen beminnen; gij zijt mijn heer en moet geregtigheid oefenen, opdat God, die u zoo hoog boven ons gesteld heeft, niet in zijn oogmerk, dat gewis goedertieren was, misleid wordt; daarom ben ik zonder aarzelen afgereisd om u zelven te zien en te spreken; ik heb meer dan zestig wersten met een paar kopekken en een stuk brood in den zak afgelegd, maar in de zekere hoop dat gij zeggen zoudt: »Gij zult uw kind en uwen hond terug bekomen; keer terug naar uwe hut, naar uwe vrouw, en gedenk mijner in uwe gebeden.""

Vorst Weratschin hoorde niet zonder verbazing uit den mond van een armen muschik deze eenvoudige woorden, in welke, ondanks de schijnbare ootmoedigheid, eene zekere fierheid lag, gelijk men in zijne aan slaafsche, ja hondsche onderdanigheid gewone standgenooten zeker niet dikwijls vinden zal. Een oogenblik vertoonde zelfs het koele gelaat van den vorst een zweem van onwillekeurige deelneming, die echter maar al te spoedig verdween, daar deze hooggeplaatste staatsbeambten altijd gewoon zijn alles slechts uit een algemeen oogpunt te beschouwen, en hun hart tegen alle medelijden met het lijden van enkele personen te sluiten.

»Neen," zeide hij tot Fedor, »ik kan u uw verzoek niet toestaan; het ongeluk is geene verontschuldiging dat men zijn pligt en de wet overtreedt. Gij hebt gestroopt, of wat hetzelfde is, gestolen; mijn opzigter heeft u daarop betrapt; hij had u kunnen aanhouden en in de gevangenis werpen, maar heeft u slechts uw kind en uw hond ontnomen. Zoudt gij niet, in plaats van onverstandig te klagen, beter doen met uzelven geluk te wenschen, dat gij er zoo goed afgekomen zijt? Keer dus zoo spoedig als gij kunt naar Borotzkà terug, en wees blijde dat gij mij in eene zoo goede luim getroffen hebt....."

Terwijl vorst Weratschin sprak, stond Fedor met gebogen hoofd voor hem; smart en woede kookten in zijn vurig hart; plotseling hief hij het doodsbleeke gelaat naar zijn heer op en zeide met een somberen, doordringenden blik:

»Is dat uw laatste woord?"

»Mijn laatste!"

»Welnu.... ik zal morgen terugkomen."

»Zorg dat gij het niet doet," zeide de vorst met eene strenge stem, »of ik geef u aan de policie over, en gij weet...."

»Ik weet, dat op een wenk van uwe excellentie een policiedienaar mij ontkleeden en zoolang geeselen zal, tot het vleesch bij stukken mij van het lijf valt.... dat weet ik zeer goed, maar dat doet er niets toe. Morgen zie ik u weder, vorst."

Met deze woorden opende Fedor snel de deur en was in een oogenblik verdwenen.

De Russische lijfeigenen zijn zoo geheel en al slaven; zij verdragen hunne vernedering zoo geduldig, worden zoo weinig als eigenlijke menschen beschouwd, dat hunne bedreigingen en klagten noch vrees noch medelijden wekken. Zoo was ook vorst Weratschin onder zijne staatszaken dit voorval geheel en al vergeten en zou er waarschijnlijk nooit weder aan gedacht hebben, zoo niet den volgenden dag, juist toen hij in zijne koets wilde klimmen, een mensch tot hem doorgedrongen was met de woorden:

»Hier ben ik, vorst... gij ziet, ik heb mijn woord gehouden."

Woedend over deze vermetelheid, die hij begreep door zijne bewezen toegevendheid veroorzaakt te hebben, wilde vorst Weratschin den boer in hechtenis laten nemen, toen hij met verbazing ontdekte dat deze zich reeds uit de voeten had weten te maken.

Hoe echter Fedor drie dagen later, ofschoon de dienstboden te zijnen aanzien gewaarschuwd waren, onbemerkt heeft kunnen binnensluipen en tot in het kabinet van den vorst dringen, is altijd een raadsel gebleven, maar zeker is het dat hij daar binnentrad, de deur achter zich sloot en den vorst met somberen ernst beschouwde.

»Voor de laatste maal," zeide hij eindelijk met eene gesmoorde stem, »smeek ik om mijn kind en mijn hond terug te hebben; op de knieën bid ik u er om."

Toen de vorst niet antwoordde, vervolgde hij:

»Ik weet, gij zijt gewoon ons zoo te zien..... gunst en straf ontvangt de slaaf knielend van zijn heer; maar hoewel een lijfeigene geboren, ben ik in mijn binnenste een vrij man en kniel slechts bij bijzondere omstandigheden."

Eene huivering overviel den vorst, want de toon, waarop deze woorden gesproken werden, gaf maar al te duidelijk den dreigenden zin te kennen, die daaronder verborgen lag; hij zag Fedor strak aan en geloofde eene uitdrukking van vastbesloten wraakzucht daarop te lezen. Hooghartig, koelbloedig en moedig van aard, verachtte hij het gevaar; door smeekingen had hij zich misschien laten bewegen, maar bij bedreigingen was hij onwrikbaar.

»Weg! pak u weg, ellendeling!" riep hij met eene gebiedende houding.

»Nog niet, nog niet," antwoordde de muschik, »de zaak is ernstig, geloof mij op mijn woord, zeer ernstig.... Voor de laatste maal vraag ik u of gij mij mijn verzoek toestaat?"

»Nooit of nimmer."

»Zijt gij uw leven zat?"

»Ik ben uw bijzijn zat..... geen woord meer..... buiten wacht u de knoet."

»Mij de knoet, u den dood.... beide wat ons toekomt!"

Terwijl de vorst zijne hand naar de schelkoord uitstrekte om zijne bedienden te roepen, haalde Fedor bliksemsnel eene pistool uit zijne kiel, mikte en drukte los. Verscheidene stukjes lood en ijzer, waarmede de pistool geladen was, troffen den vorst achter het linker oor; hij waggelde en stortte aan de voeten zijns moordenaars neder, terwijl hij met eene gebroken stem zeide:

»Zij had het voorspeld."

Fedor staarde met een somber gelaat op zijn slagtoffer, en deed niet de minste poging om te ontvlugten.

»Hier hebt gij mij," zeide hij zonder eenige aandoening te laten blijken, terwijl hij zich aan de dienstboden en soldaten, die op het hooren van het schot waren komen toeschieten, overgaf.

De pistool was aan de hand des moordenaars ontvallen; bij naauwkeurige beschouwing vond men er met een mes de drie woorden ingesneden: »mijne laatste hoop."

»Zij had het mij voorspeld!" Dit waren de laatste woorden van den vorst geweest. Fedor beleed dit naderhand en spoedig vond men den sleutel tot deze raadselachtige uitdrukking. In 1815 had de vorst, destijds officier bij de garde, met verscheidene zijner kamaraden de beroemde madame le Normant bezocht, en deze hem uit de kaarten voorzegd, dat hij door een geweer- of pistoolschot sterven zou. De vorst, die niet geheel vrij was van bijgeloof, had sedert dien tijd de jagt, die hij hartstogtelijk beminde, opgegeven en altijd bij het zien van vuurwapens eene onbedwingbare huivering bespeurd, gelijk Jacobus I bij het zien van een blooten degen.

IV.

DE TROUWE VRIEND.

Het Semanowskyplein, zoo genoemd naar de kazerne van een bekend infanterie-regement, ligt aan de zuidzijde van Petersburg. Vandaar rijdt men op de sierlijke waggons der ijzeren spoorweg naar Charskoselo en Paulosk. Vijf dagen waren reeds sedert den dood van vorst Weratschin verloopen, zonder dat er in de stad iets naders over het verhoor of de straf, die de moordenaar moest ondergaan, ruchtbaar was geworden. Maar thans deed het roeren der trom eene ongewone troepenbeweging op het Semanowskyplein vermoeden, en vanwege de policie werd er bekend gemaakt, dat de regering een voorbeeld van gestrengheid zoude geven.

Twee lange rijen van soldaten waren langs het geheele plein geschaard, en de witte buigzame roeden in hunne hand toonden duidelijk met welk oogmerk zij hier verzameld waren. Op hunne koele, strakke gezigten was even zoo weinig medelijden zigtbaar, alsof zij tot eene parade op het Marsveld gekommandeerd waren geworden. De strenge krijgstucht verstikt elk gevoel, elke zachte opwelling in het hart van den Russischen soldaat; iemand dood te slaan is zoo goed eene soldatenverrigting als ieder andere, met dit onderscheid, dat deze eene dubbele bedeeling brandewijn oplevert.

Jonge officieren, die met ijdele hoovaardij met hunne gouden sporen, kromme sabels, zijden sjerpen en wapperende pluimen pronkten, galoppeerden tusschen de rijen door, en dachten weinig aan de dienst, waartoe zij hier geroepen waren, maar des te meer om hunne bedrevenheid in de rijkunst te vertoonen. Van tijd tot tijd bragten zij hunne lorgnetten aan het oog, om onder de omstanders de destijds te Petersburg zich ophoudende Parijsche actrices te zoeken. Tot eere van deze dames zij het echter gezegd, dat geen harer tegenwoordig was bij dat bloedige drama (ernstiger dan die, waarin zij de heldinnen uitmaakten) dat op het Semanowskyplein zou geschieden, waar een ellendige, wien de ellende tot razernij, de razernij tot de misdaad vervoerd had, door eene wreede geregtigheid aan twaalfhonderd beulen zou overgeleverd worden.

Daarentegen zag men eenige Russische dames in open wagens, en eene groote menigte boerinnen, met manslaarzen aan en gele en roode halsdoeken, de meesten niet schoon, maar blond en frisch, gelijk de meisjes, die men te Koppenhagen of Amsterdam ziet. De slecht gemaakte stellaadjen bezweken op verscheidene plaatsen onder den zwaren last, waarbij niet weinig armen, beenen en ribben gebroken werden, hetgeen echter weinig opzien baarde.

De hemel scheen eer tot een feest dan tot eene strafoefening gestemd; de zon, door geen wolkje bedekt, gaf eene brandende hitte, gelijk men in Italië alleen in de hondsdagen vindt. Het ongelijke Semanowskyplein scheen als in vuur te staan en geen windje streek over de weinige bloembedden, die de eerste koele Septembermorgen na een korten bloei vernietigt.

Een dof geroffel der trom — en plotseling keerde zich de menigte, door nieuwsgierigheid of angstige deelneming bezield, naar de noordzijde van het plein, waar men in de verte den treurigen optogt zag naderen. Met de handen van achteren stijf aan eene lage kar geboeid, waarvoor eenige soldaten liepen, ging Fedor, de boer van Borotzka, de moordenaar van vorst Weratschin, tot aan den gordel ontkleed, en het hoofd en de kin geheel gladgeschoren.

Zoo zonder baard of hoofdhaar scheen deze mensch nog bijzonder jong; zijn blank voorhoofd was niet bleek, zijne wangen hadden hare kleur, zijne oogen hunnen somberen gloed niet verloren. Had de ongelukkige deze sterkte aan eene koortshitte, of aan schier bovenmenschelijken moed te danken? Dit

was niet te bepalen. De eerste geeselslagen, die reeds diepe voren in het naakte vleesch maakten, ontlokten hem geen uitroep van schrik of pijn. Zijn gelaat scheen integendeel eene fierheid uit te drukken, die met elken angst spotte; slechts de opgezwollen halsaderen en de opeengeklemde lippen gaven te kennen, dat het ligchaam zich verzette tegen het stoïcismus eener ziel, wier kracht eene proef opgelegd was, die de menschelijke vermogens te boven ging.

Ik wil datgene, wat ik met verontwaardiging, met afgrijzen, met een verscheurd hart heb moeten aanzien, niet nader beschrijven; er zijn tafereelen, die men niet in alle bijzonderheden mag afmalen, vooral niet als zij waar, als noch het slagtoffer, noch de straf gewrochten der verbeelding zijn.

De deelneming was algemeen, de meesten wendden hunne oogen met ongeveinsden afschuw af, anderen konden hunne tranen niet weêrhouden; er waren echter ook eenige, hoewel een zeer klein getal, die de strafoefening met opmerkzaamheid, ja met een woest genoegen aanzagen.

Een Iswoschik, die zich door zijn welgemaakt, zachtaardig gelaat en door de zindelijkheid van zijn kaftan onderscheidde, smolt in tranen; het was Stepanow. Hij had van zijne gewone standplaats verscheidene kooplieden naar het Semanowskyplein moeten brengen, en was door het vreesselijk gedrang, ondanks een zekeren onverklaarbaren tegenzin, gedwongen daar te blijven. In den beginne herkende hij het van haar en baard beroofde slagtoffer niet, maar toen hij onwillekeurig door de anderen tot in de voorste rijen was gedrongen, kon hij niet meer aan den persoon twijfelen.

Stepanow stond als versteend van schrik en ontzetting; op hetzelfde oogenblik drong een magere, wit en geel gevlekte hond, met een spitsen kop, door de digt opeengepakte menigte, vloog bliksemsnel door de gelederen der soldaten, en wentelde zich met een luid, het hart doorsnijdend gehuil van vreugde, voor de voeten van zijnen heer, dien men juist eenige teugen brandewijn ingaf, om zijne schier bezwekene levenskracht op nieuw op te wekken.

Fedor herkende zijn hond.

»Mijn Fidelka, mijn vriend, mijn oude makker!" riep hij met eene bevende stem.

Het was zeker een zonderlinge zamenloop van omstandigheden, dat de hond den opzigter te Borotzka ontloopen was en vandaar den verren weg naar Petersburg had weten te vinden. Naar men later vernam was hij des nachts losgebroken, had zijn heer te huis en in de geheele streek gezocht, en waarschijnlijk eindelijk in de sneeuw diens spoor gevonden. Aan het dorp Jaschery had hij zich bij eenige boeren, die leder naar Petersburg bragten, gevoegd, en was zoo, half door zijn instinkt geleid, half bij toeval op het Semanowskyplein gekomen.

Dit onverwachte voorval had onder de soldaten zoowel als onder de toeschouwers eenige opschudding verwekt; de hond moest verwijderd worden, en een soldaat deed een slag met zijne roede naar hem; maar de hond sprong op de kar, wees brommend de tanden en dreigde den eerste aan te vallen, die hem of zijn heer te na zou komen.

Een officier, die achter den veroordeelde moest gaan, had dit tooneel lang met gedachtelooze onverschilligheid aangezien; onbemerkt naderde hij thans met getrokken degen en bragt den hond een steek in de zijde toe, zoodat hij reutelde.

Ofschoon bijkans zinneloos en buiten bewustzijn van de pijn, had Fedor toch nog zooveel kracht, dat hij met eene smeekende stem zeggen kon:

»Ach, heb medelijden! Dood hem niet! Waarom steekt gij hem! Wat heeft hij gedaan! Heb toch medelijden!"

Een oude, met de medaille van 1812 versierde onderofficier, die of medelijden gevoelde of enkel aan de zaak een einde wilde maken, nam den kermenden hond op en wierp hem zoover hij kon midden onder het volk.

De veroordeelde zag met aandoening den trouwen vriend na, die hem vroeger zoo dikwijls tegen den woedenden beer verdedigd, en thans aan zijne voeten den dood gevonden had; en nu betaalde hij den tol aan de menschelijke zwakheid, die hij zoolang op eene bijkans ongeloofelijke wijze bedwongen had, door een stroom van tranen.... De akelige optogt werd op nieuw voortgezet.

V.

DE LAATSTE WENSCH.

Het akelige treurspel kon niet geheel worden afgespeeld; lang eer hij het hem opgelegde getal slagen had ontvangen, lag hij bewusteloos op het plein, en de heelmeesters verklaarden dat, zoo men voortvoer, men na de eerste slagen slechts een lijk zou behouden. Fedor werd derhalve naar het hospitaal Abukoff gebragt, waar hij genezen zou worden, om later de nog ontbrekende drieduizend zeshonderd geeselslagen te ontvangen. Natuurlijk is geen menschelijk gestel hiertegen bestand en wij kunnen bij deze gelegenheid niet nalaten op te merken, dat de bewering valsch is, alsof in Rusland de doodstraf afgeschaft zou zijn, daar het schier dagelijks gebeurt dat een misdadiger onder de zweep of de roede den laatsten adem uitblaast, ja vier of vijf met eene geoefende hand toegebragte knoetslagen reeds genoeg zijn, om den dood te veroorzaken.

Ondanks de daartegen genomen maatregelen maakte het geheele voorval toch een buitengewonen indruk in Petersburg; de Russische dames, wier lustelooze traagheid haar zoo wel afgaat, hadden een stof tot gesprek gevonden, die in het eentoonige van haar gewoon leven eenige verandering bragt. Was de moordenaar groot of klein, blond of bruin, mooi of leelijk, jong of oud, getrouwd of ongetrouwd, een Pool, een Lijflander, een Fin, een Georgiër of een Rus? Allen vragen van het hoogste belang voor deze werkelooze schepsels. De hooge ambtenaren, de adel en hovelingen hielden zich

nog ernstiger met de zaak bezig, daar zij er hun eigen belang in betrokken achtten, en de beweegredenen tot de daad nog in een ondoordringbaar duister gehuld schenen. Had Fedor, terwijl hij aan een der magtigste ambtenaren, aan het hoofd van een der oudste en edelste geslachten de hand sloeg, niet tegen de onregtvaardigheid der nog bestaande lijfeigenschap, van den maatschappelijken toestand in het algemeen, willen protesteren? Had hij proselyten, lieden, die eenstemmig met hem dachten? Zou hij navolgers vinden? Zulke vragen werden, ofschoon heimelijk en fluisterend, in de hoogste kringen besproken. Men begrijpt ligtelijk, dat de regering er groot belang in stelde omtrent de beweegredenen van Fedor, die deze tot hiertoe op het hardnekkigste geheim gehouden had, ingelicht te worden. Derhalve liet graaf Benkendorf, de minister van policie, aan den directeur van het hospitaal gelasten alle vrienden of bloedverwanten, die toegang tot den veroordeelde mogten verlangen, bij hem toe te laten en hunne gesprekken te beluisteren.

Men kan zich de verbazing en schrik van Stepanow begrijpen, toen hij Fedor in zulk een toestand zag. Het beeld van den gemartelden vriend zijner jeugd bleef voortdurend in zijne ziel geprent, en zonder ook maar in de verte een baatzuchtig denkbeeld aan Daria's bezit te laten opkomen, ging hij uit zuivere deelneming naar het verdere lot van den ongelukkige vernemen.

Te dien einde begaf Stepanow zich den volgenden dag naar het hospitaal, waar hij, tot zijne groote verwondering dadelijk binnengelaten, en door verscheidene lange gangen eindelijk aan de ellendige legerstede van Fedor gevoerd werd.

»Gij hier, Stepanow?" zeide de gewonde met sombere verbazing.

Ofschoon de Iswoschik tot hiertoe voor hem een voorwerp van ijverzuchtigen haat was geweest, lag er toch iets bijzonder zachts in den toon van Fedor; misschien had het zien van den vriend zijner jeugd alle andere denkbeelden bij hem onderdrukt en den lijder naar zijn huis, zijne vrouw en kinderen teruggevoerd. Hij vatte de hand van Stepanow en drukte die sterk.

»Aan de poort van het graf is de eeuwige vergetelheid," zeide hij met eene zachte, schier onhoorbare stem, »waarom zou men hen niet beminnen, die tot aan den dood getrouw blijven?"

Stepanow huiverde, toen hij het geheel veranderd gelaat van den lijder beschouwde.

»Gij lijdt zeker veel pijn?" zeide hij, terwijl hij met moeite zijne tranen bedwong.

Fedor legde de hand van den Iswoschik op zijn hart en fluisterde:

»Alleen hier; het is de laatste kreet der natuur, en spoedig zal ook dat lijden voorbij zijn; maar beklaag mij niet. In het graf vindt de onbeminde wederliefde, de arme het geluk, de slaaf zijne vrijheid."

»O neen, gij zult niet sterven, Fedor! God verhoort het gebed des ootmoedigen, en ik heb den geheelen nacht in de heilige Kazanskerk op de knieën gelegen; gij zult uw vaderland, uwe geliefden wederzien...."

»Stil, broeder! Waarom wilt gij mij eene vergeefsche hoop voorhouden? Zoo al mijne wonden zich sloten; zoo al de verterende koorts ophield, zoo ik al dit huis des jammers verliet — zou het niet zijn om van nieuws af op het Semanowskyplein de overige drieduizend zes honderd roedeslagen te ontvangen, die ik den keizer en de wet nog schuldig ben? Heb ik niet eene misdaad te boeten? Mag een moordenaar op eene gelukkige toekomst hopen? Het geweten, zijne booze daad vervolgt hem overal, als een onzigtbare, maar verschrikkelijke medgezel."

Krachteloos liet hij zijne hand zakken, en scheen met starende oogen een gruwelijk schrikbeeld zijner verhitte verbeelding voor zich te aanschouwen.

»Ja," vervolgde hij, »hoe wreed de straf ook is, zij was toch regtvaardig. Maar mijn hond, mijn trouwe moedige makker, die door een wonder mij in mijn laatste uur kwam verheugen, wat had het arme dier misdaan, dat men het zoo gruwzaam behandelde.... Ach, misschien hebben kwade jongens hem nog in zijne laatste stuiptrekkingen mishandeld...."

»Wees gerust daaromtrent, Fedor!" zeide Stepanow. »Ik stond niet ver van u af, toen een soldaat uwe Fidelka onder de menigte wierp, spoedde mij derwaarts, nam hem onder mijn mantel en heb bij mij te huis zijne wonden verbonden."

»Ik dank u," fluisterde Fedor. »Gelukkiger dan zijn heer zal hij de bosschen wederzien, waar wij zoo menigen nacht den vos of den beer vervolgd hebben. Maar luister thans naar mij, Stepanow! hoor naar de laatste woorden eens stervenden en laten zij u heilig zijn....; ik was ijverzuchtig op u.... tot dol wordens toe ijverzuchtig op u.... Daria trouwde mij slechts uit gehoorzaamheid jegens haren vader....; haar hart bewaarde eene trouwe, stille liefde voor u... ik wist het.... de gedachte aan u vervolgde haar aan de wieg harer kinderen, voor het altaar als zij bad, overal.... In mijne armen beminde zij u; ook de geheimste gedachte van het menschelijk hart verraadt de tong des nachts in den slaap! Hoe dikwijls heeft zij haar zielsgeheim op die wijze verraden! Hoe dikwijls heb ik de folteringen der ijverzucht gevoeld als ik in den droom uwen naam over hare lippen hoorde komen....! Dan wilde ik u dooden, door een slag hare liefde voor u uitwisschen.... Sidderend stond ik van mijne legerstede op en bad voor het heilige beeld.... de slechte denkbeelden verdwenen, de rust keerde weder en ik hoopte door trouwe, zorgvolle liefde haar weêrspannig hart te veroveren; ondanks mijne armoede wilde ik de schoonste sarafaan voor haar verdienen, opdat zij, de schoonste vrouw uit het dorp, ook het fraaist gekleed zou zijn.... dit, Stepanow, was mijn hoogst, mijn eenigst doel.... maar een dorre tak brengt geene bladeren meer voort (1)."

(1) Russisch spreekwoord.

Fedor zuchtte diep, nam een zilveren ring van zijn vinger en gaf dien aan den Iswoschik over.

»Neem aan," zeide hij, »breng Daria dezen ring tot een teeken harer vrijheid.... trouw haar, ik wensch, ik wil, ik beveel het; zij was uwe eerste liefde; gij waart hare eerste, hare eenigste gedachte; ik heb mij tusschen ulieden en de voorzienigheid, die u voor elkander bestemd had, geplaatst.... maar thans zal mijn dood u weder vereenigen. Verzoek haar alleen in het gebed den echtgenoot, die haar zoo vurig bemind heeft, niet te vergeten.... kus mijne arme, onschuldige kinderen, wees een vader voor hen, en leer hun smaad, straf, armoede en honger hun leven lang te verdragen, zonder klagten, zonder nijd, toorn of wraakzucht...."

Thans begon zijn geest verbijsterd te worden, en een kwartieruurs later had de rampzalige opgehouden te leven.

VI.

DE WEDUWE EN VERLOOFDE.

Meer dan een jaar was er sedert den dood van vorst Weratschin verloopen, en deze gebeurtenis bij iedereen vergeten, toen ik na een verblijf van anderhalf jaar in Petersburg ook nog de overblijfselen van het oude Novogorod, en de paleizen van Moskou besloot te bezoeken. Ik ondernam deze reis met een mijner vrienden.

Onze weg leidde ons langs Borotzka, en dus konden wij zonder tijdverlies naar het slot van het drama vernemen, van welks voornaamste tooneel wij ooggetuigen geweest waren, en welks geheime drijfveeren en beweegredenen wij gelegenheid hadden gehad uit de laatste woorden van den veroordeelde op te maken. — Zou Stepanow de weduwe gehuwd hebben, zou hij de vader der beide weezen geworden zijn? Wat was er in dat geval van zijne verloofde, van de kleine Maria Petrowna geworden? Het verlangen, omtrent deze beide punten inlichting te bekomen, had niet weinig tot ons besluit bijgedragen, om deze reis te ondernemen. In het laatst van Junij 1843 verlieten wij de hoofdstad, en ontmoetten op de geheele reis niets merkwaardigs, behalve de kegelvormige aardheuvels en een dorren, onbebouwden zandgrond, tot wij Novogorod bereikten, die oude republiek, die thans nog slechts eene stad, die stad, die thans nog slechts eene ruïne is, zonder iets belangwekkends op te leveren.

Van Novogorod naar Borotzka is de afstand kort en de weg niet zonder eene zekere woeste oorspronkelijkheid; eene armzalige telaga bragt ons derwaarts, nadat wij door het onophoudelijke schokken schier geledebraakt waren. Weldra hadden wij de bescheidene woning van Daria uitgevonden, en niet zonder aandoening betraden wij het huis der zwaarbeproefde lijderes.

Onze eerste blik viel op den mageren, gevlekten hond, wiens moed wij op het Semanowskyplein bewonderd hadden. Bij ons intreden was hij snuffelend opgestaan, alsof hij zijnen heer verwachtte; maar na ons opmerkzaam beschouwd te hebben, liet hij den kop weder treurig op de uitgestrekte voorpooten zakken.

Aan den wand zat eene vrouw, wier natuurlijk schoon door de schilderachtige dragt — het hemd met lange armen, het korte jak, de gekleurde kousen en den bevallig om het hoofd geslingerden doek — slechts verhoogd werd; zij stond op, zag ons met groote, blaauwe oogen vragend aan, en vroeg wat wij verlangden. Ik verborg haar niet, dat hare geschiedenis en die van Fedor mij bekend waren, en dat ik zijne laatste woorden vernomen had.

Het scheen Daria niet aangenaam te zijn, dat het geheim van haar leven en haar hart ook nog aan anderen bekend was; toen ik haar echter mijne verwondering te kennen gaf, dat zij als weduwe den schoonen droom harer jeugd niet verwezenlijkt en naar Fedors begeerte Stepanow gehuwd had, viel zij mij driftig in de rede:

»Ik ben geene weduwe, maar," zeide zij met eene dichterlijke uitdrukking, die bij de Russische boeren niet ongewoon is, »aan een graf verloofd."

Zij riep daarop hare beide blonde knaapjes en omhelsde deze, terwijl zij onder hare tranen glimlachte.

»Dus is Stepanow...."

»Stepanow is mijn vriend, mijn broeder; maar geen ander zou mij den overledene hebben kunnen vergoeden."

Deze woorden troffen mij diep en ik bewonderde de vrouw, die haren overleden man dezelfde, zoo niet meer getrouwheid bewees als den levende.

Wij hadden nu vernomen wat wij wenschten te weten; ik vatte Daria bij de hand, wenschte haar voortdurend welzijn, en kon bij mijn vertrek niet nalaten een vriendelijken blik te slaan, in weêrwil van zijn ongunstig uiterlijk, op den trouwen hond, die nog altijd zijn gestorven heer zat af te wachten.

Toen wij het dorp doorgingen, troffen wij bij de kerk een ouden muschik aan, die met de korte scherpe bijl, welke de boeren in het Noorden zoo goed weten te hanteren, een ouden, gestorven boom velde. Hij groette ons met die aangeboren, echt bevallige beleefdheid, die de Russische lijfeigene zoo goed bezit als de edelman; wij dankten hem en vroegen hem of hij geen jongen boer, Stepanow genaamd, kende, die lang in Petersburg als huurkoetsier gediend had.

»Die is mijn schoonzoon."

»En uwe dochter heet?"

»Maria Petrowna."

J. F. C.

BESCHOUWINGEN VAN EEN MILTZIEKEN ENGELSCHMAN OVER DEN RIJN.

Ik ben pas van den Rijn teruggekeerd, en ik beschouw mijn vertrek van dien onder-valsche-aanmatigingen-geld-afpersenden-stroom, voor het

verstandigste ding, dat ik sedert mijn vertrek daarheen heb gedaan.

Niet dat de Rijn op zichzelf niet vrij wel is. Integendeel hij is een vrij knap slag van een rivier, — wel wat groene-erwten-soepachtig van kleur, maar niet zulk een volslagen modderpoel als de »blaauwe Moezel."

Gij zult er kasteelen zien bij menigte — het een lijkt wel een tweelingsbroeder van het ander. Van dezelfde grijze steenen gebouwd, dezelfde peperbosachtige torentjes, dezelfde teleskoopachtige groote toren, en dezelfde — of nagenoeg dezelfde wonderbaarlijke legende van den baron van Schreckenstein of graaf van Eulenburg. Gelukkig zijn die vervallen, oude, sterkten (ik weet de riddermatige uitdrukking niet voor bewaarplaatsen van gestolen goed) onbewoond. Verbeeld u daarheen te klimmen om te eten! Verschrikkelijk! En om vandaar af te stijgen na den eten! In de veertiende eeuw was zeker geen enkel edelman gezet.

Wijn is er zeker. Het meeste is eene soort van azijn, die omgeslagen is, zijn regten smaak kwijt en zoetachtig geworden is. Ik vroeg om Johannesberger, en kreeg eene soort van versneden ciderwijn; ik begrijp dat het de regte was, want ik betaalde een pond St. voor de flesch.

Ik verliet den Rijn en zijne listen, en ging het hartje van Duitschland in — het echte, onvervalschte Duitschland, waar men zuurkool eet, houtskool brandt en over bovennatuurkunde redeneert. Ik ben er omtrent van honger omgekomen. Mungo Parks reis was een bagatel bij de mijne. Ik heb geen eerbied meer voor Bruce of Clapperton, na hetgeen ik doorgestaan heb. Ik kan geen soep eten, die geen soep is, maar eene ongeoorloofde vermenging van water en zuurachtig vet, geen rapen aan schijfjes gesneden en raauw in gesmolten boter en suiker gelegd, geen aan flarden gekookte bouilli op gesuikerde peren, geen ragouts, gemaakt de kok weet hoe, zamengesteld van de hemel mag weten wat. Maar ik nam van een en ander wat — de honger is een scherp zwaard — en dan, helaas! — alle dagen, juist als ik het zoo ver gebragt had dat mijn eetlust vergaan was door een en ander van het minst slechte van die dooreen geklutste mengsels van chaotische kookkunst, helaas, dan kwam er rôti en poulet en fricandeau, alles vrij goed, — maar nooit voordat men geheel buiten staat was er iets van te gebruiken.

Wie heeft ooit het Hoogduitsche geld leeren onderscheiden? Wie heeft ooit de geheimenissen doorgrond van kreutzers, pfenningen en groschen? Ik daag de grootste rekenmeester uit om ooit iets te maken van die akelige stukjes zilverachtig koper en koperachtig zilver. De Duitschers zelve dwalen daaromtrent in het blinde rond. Wissel een thaler, en gij zult in stomme wanhoop die hoop stukjes metaal beschouwen, die gij krijgt. Niemand heeft er iets aan — zelfs de eigenaar niet. Om het zilver van het koper te onderscheiden, daar is geen denken aan. De eenigste algemeene regel, dien ik weet is, dat hetgeen het meest naar koper gelijkt, zilver is en zoo omgekeerd. Men kan daar wel niet vast op aan, maar het komt toch het naast bij de waarheid. De vlekken op de munt zijn zonderlinge verschijnselen van heete ziekten, waaraan metaal onderhevig is. Men zou denken, dat in iemands beurs geweldig de pokken geheerscht hebben, en dat gij al de geschonden lijders hebt gekregen. Het best wat men met de pasmunt kan doen, is ze weg te gooijen. Het is het eenvoudigste en zal u veel verdriet besparen. Bij voorbeeld, gij hebt, naar gij u verbeeldt, een aardig hoopje klein geld bijeen, dat er fatsoenlijk uitziet, en al die leelijke, besnoeide dingen aan de armen gegeven. Maar nu zijt gij vlak mis. Het onoogelijke geld was het eenigste, dat wezenlijke waarde had; dat er fatsoenlijk uitziet, is alleen »verlokkend voor het oog, maar verderfelijk voor het hart." — Wel heeft het in theorie eene zekere waarde — maar wat hebt gij aan geld, waar niemand u iets voor geven wil? Ik herhaal het, het best wat gij doen kunt, is het weg te gooijen. Kunt gij het echter te huis brengen en het verkoopen aan een of anderen half blinden oude muntverzamelaar als een stel oude munten van het Karthaagsche rijk — dan is het natuurlijk een ander geval. Als gij kunt doe dat.

Ik heb mij eens laten wijsmaken, dat er in Duitschland een woord bestond, dat hetzelfde uitdrukte wat wij » spoed" noemen. Maar het is eene bewering, die ik ten stelligste tegenspreek. Ik heb dat aan den postwagen wel anders gezien. Die kwam dagelijks op een sukkeldrafje mijn venster voorbij. Hij was aan geen uur gebonden, maar kwam op een of ander van de vierentwintig, zoo als het viel. Men had er een aardige manier van de paarden in te spannen. Gewoonlijk liepen er vier voor en een half dozijn achter. Eerst dacht ik, dat de achtersten moesten duwen, zoo als men een locomotief wel eens achter een zwaren spoortrein tegen eene hoogte op plaatst, en ik bewonderde die nieuwe uitvinding. Maar naderhand kwam ik er achter, dat dit de manier was, waarop men in Duitschland de aan het vorige posthuis achtergelaten paarden naar huis bragt. Zij waren met lange touwen aan de diligence vastgemaakt en daar zij negenmaal van de tien meer gestemd waren om stil te staan dan om te loopen, was het gevolg dat zij achteruit trokken — de zeven ongeveer met de kracht van drie — zoodat, terwijl er vier paarden vooruit trokken, eigenlijk het bedrag der trekkende kracht op één paardekracht neêrkwam. De spoed verdient dus geene opmerking — maar wel de langzaamheid. Inderdaad, zoo men eens eene week lang goedkoop reizen wil in Duitschland, is het best plaats op de diligence voor een honderd mijlen te nemen, dan zult gij, wat het nachtlogies betreft, zeker uw doel bereiken.

Natuurlijk kan men dan niet naar bed gaan — maar dat is een voordeeltje in Duitschland. Men kan begrijpen, dat iemand *op* een bed ligt, maar er *onder* is heel wat anders. In Duitschland zijn

twee dingen, die, als alle ongelukken, nooit alleen komen — vlooijen en bedden. De eerste zijn de allerfelste in hun soort, de laatste geheel dons. Ik heb nooit tusschen twee veeren bedden gelegen, of ik dacht aan die jonge Prinsen die in den tower gesmoord werden. Maar ik zou wel eens iemand willen zien, die een Duitscher smoorde. Zij zijn onversmoorbaar. Opgevoed bij tabaksrook, verstikkend heete ovens en ongeopende vensters, is frissche lucht een ding, daar zij geen behoefte aan hebben. Als men een groote luchtpomp over Duitschland plaatste, de lucht uitpompte — geen Duitscher zou er iets van weten.

Zoo iemand blasé is van diners, die hij kan eten, van bedden, waarin hij kan slapen, lucht waarin hij kan ademen, van postwagens, die voortgaan en paarden, die draven — laat hem in een stoomboot naar den Rijn gaan, daar in eene diligence klimmen, die hier of daar honderd mijlen ver heen moet, en, men kan er op aan, hij komt terug als een melancholieker, een wijzer en magerder mensch.

Om zijn geluk te voltooijen, moet hij terugkomen te Dover als men niet bij de kaai kan aanleggen; moet hij met ruw weder zich met een klein bootje aan wal laten brengen, moet hij door de beweging van de boot zeeziek worden, en moet hij dan gaan opsommen op hoe hoog hem zijn uitstapje wel te staan komt, en hoeveel geld hem onderwijl zijn gezin te huis gekost heeft.

HUWELIJKSPLEGTIGHEDEN BIJ DE OOST-VRIEZEN.

Die ouderwetsche eigenaardige gebruiken verdwijnen ook in Oost-Vriesland meer en meer en zijn nu nog slechts bij den landman, in de meer landwaarts gelegene oorden, aanwezig.

Wanneer een jongeling zijne keuze heeft bepaald tot haar, welke hij tot vrouw begeert, dan gaat hij of alleen tot hare ouders, of doet zich door een of twee helpers vergezellen. Sommigen nemen een flesch brandewijn mede, om de ouders der dochter daarmede een glas toe te brengen; daarentegen komen anderen met ledige banden, zeggende: »Ik neem niets mede: gij moet mij iets geven." — Is nu de vrijer welkom, dan wordt er koffij gekookt, spekpannekoeken gebakken en den geheelen nacht door gegeten en gedronken. De vrijer zit naast het meisje, of wel zij op zijnen schoot. Intusschen krijgt de zaak terstond haar beslag niet, daar de zeden vorderen, dat ouders en dochter drie of vier weken tijd van beraad nemen.

De dag der verloving is gewoonlijk een zaturdag. Daarbij worden de naaste buren en vrienden van het dorp uitgenoodigd; er wordt voor eene halve ton bier en den noodigen brandewijn gezorgd, grutten met spek of rundvleesch gekookt. Nadat de verloving door eenen handslag en een ernstig »ja" voltrokken is, gaat men aan tafel. De gasten roepen dan luidkeels: »*Bruegam unn Bruut hör Gesundhiet, unn den een Oort uut* (1)." Hierbij geven de naast elkander zittende zich de hand en zwaaijen met hunne hoeden. Zoo gaat het den ganschen nacht door onder afwisseling van dans, welke door het verloofde paar geopend wordt.

De noodiging tot de bruiloft geschiedt twee, drie of vier dagen voor den daartoe bestemden dag, immer met de spreuk: »*Ji schölen in Saterdag in N. N. sien Huus komen unn kieken in de Bruutkiste;*" of wel met deze: »*Ik schull jo de grötenis dene van de Brüegam unn de Bruut. N. N. unn N. N. laten jo nögen, ji möggen so goot wesen unn kamen an Saterdag in N. N. sien Huus in de Hochtied.*"

Hasen unn Patriesen
De schölt ju de Weg ter hen wiesen,
Hühner unn Schnippen
Schölt up de Tafel wüppen,
Warm Beer
Willen wir hebben up unse pleseer;
Longe Piepen unn beste Tobak
Wille wie hebben up unse gemak;
Een Last Beer und een Aam Brannwien
Daarbei willen wie freudig sein;
Vijoelen, Seiden unn Spiel
Will wie hebben up unse will.

De bruiloftsnoodiger wordt door de gansche dorpsjeugd omgeven, die zijn rijmpje van huis tot huis met de grootste vreugde aanhoort. Op den bruiloftsdag stroomt jong en oud te zaam, ook nabestaanden en vrienden en kennissen uit andere dorpen brengen geschenken van allerlei aard: geld, tinnen schotels, eijeren, boter, enz.

De bruid wordt door een met vier paarden bespannen wagen afgehaald: twee meisjes, die onophoudelijk met witte doeken wuiven, rijden mede; ook een muzijkant, die tegenover de bruid zit en op de viool speelt. Wanneer de bruid aldus in vollen galop in het ter bruiloft bestemde huis is aangekomen, dan wordt het paar in tegenwoordigheid der geheele vergaderde menigte door den prediker getrouwd. Daarop wordt er den ganschen nacht gegeten, gedronken en gedanst. Is de bruid uit een ander dorp, dan gaat het er ten huize harer ouders eveneens toe, als in het huis des bruidegoms. Rijdt de bruidswagen door een vreemd dorp, dan verzamelt zich de jeugd en stelt iets in den weg, opdat de wagen stil zou houden, waarvoor een duchtig drinkgeld moet worden betaald. Niet zelden rijden voor den bruidswagen uit jongelieden, even als hunne paarden en die van den wagen met rozen en veelkleurige linten versierd.

J. C. P.

(1) *Een oort uut.* Oort is ¼ van een Oost-Triesche kan; een gewone brandewijnmaat.

STUURMAN BECKER.

Een verhaal uit den vreemde.

I.

Stuurman Becker was een goed zeeman, en wat meer zegt, een braaf mensch. De kapitein, onder wien hij voer, was mede bij de baren als opgevoed, doch had menige ondeugd uit het ruwe matrozenleven in zijn tegenwoordigen stand overgebragt. Onder die ondeugden was er eene in zijne betrekking hoogst verderfelijk, het gebruik van sterken drank. Kapitein Hallner was buiten deze kwade neiging een goed zeeman en de trouw en eerlijkheid zelve, van daar dat hem op zijne togten menige commissie ter uitvoering werd opgegeven, die zijne inkomsten aanmerkelijk had kunnen vermeerderen, ware het niet, dat zijne kwade gewoonte veel geld eischte.

Op zekeren avond kwam de kapitein op het dek. Stuurman Becker stond aan het roer en zong zijn avondlied.

»Hebt gij haast gedaan met dat zingen? Ziet gij niet, dat gij een valschen koers maakt?" riep eene schorre stem den zanger toe.

De stuurman wendde zich om, en zijn oog viel op den kapitein, die naar hem toeliep. Zijn waggelende gang, de vuurroode tint zijner wangen, het staren zijner oogen deden, als de toon zijner stem het niet gedaan had, hem spoedig den toestand van Hallner bemerken. Hij wist hoe tegenspraak den man verbitterde, en zeide daarom slechts: »'t is goed, kapitein!"

»Goed?" bromde deze. »Houd dan af, zeg ik. Wilt gij het beter weten dan ik, kerel?"

»Zie zelf — ik weet zeker, dat ik de goede rigting heb. Maar, Hallner! wat ik u bidden mag, ga naar beneden; laat de matrozen u hier zoo niet zien."

»Kerel! denkt gij dat ik dronken ben? Hé...." en Hallner hief de vuist naar hem op en wilde op hem toeschieten; maar in zijne onwisse vaart geraakte hij met zijn voet in eenig touwwerk verward, struikelde en viel over boord.

Op den angstkreet van Becker kwam het volk naar achteren loopen; de stuurman wendde het roer en vier matrozen sprongen in de sloep.

»Daar!" riep Becker hun toe. Zijn scherpe blik had op eenigen afstand den met de golven worstelenden Hallner bespeurd. De sloep roeide er op aan, maar eer de zeelieden den kapitein bereiken konden, sloegen de baren over hem te zamen, en ieder spoor van den ongelukkige was verdwenen.

Met een droevig hart legde de stuurman het roer weder om; het volk, dat terstond had ingezien, waardoor de bevelhebber zijn einde had gevonden, schoolde stil te zamen en beklaagde de vrouw en de kinderen, die den man wachtten en niet zouden wederzien, en hoewel sommigen het voor dezen zulk een groot ongeluk niet achtten, daar de sterke drank zooveel van de inkomsten verzwolg, was toch in den dronkaard hun eenige verzorger verloren. Inmiddels vloog het schip, door de winden gejaagd, als eene pijl door den vloed — het was dien nacht ruw weder, en het scheen of de verongelukte kapitein het krakende schip met zijn vloek vervolgde.

Met den morgen echter bedaarde de storm, en de stuurman riep al het volk in de kajuit te zamen en zeide, dat het voor hunne en zijne verantwoording noodig was, dat zij eene verklaring van het gebeurde opmaakten en onderteekenden, alsmede dat in aller tegenwoordigheid eene lijst werd opgemaakt, wat als het eigendom van den kapitein bekend was en van die goederen, welke onder zijne bewaring waren. Dit werd goedgekeurd, de stuurman schreef alles op en sloot het daarop voor aller oogen in eenige kisten, die hij verzegelde, en het daartoe gebruikte cachet werd vervolgens over boord geworpen. — Men was bij deze bezigheid zeer verwonderd geweest, van nergens het geld, noch het horlogie, noch iets anders van waarde te vinden, en Becker was het nog meer dan het volk, daar hij wist, dat de kapitein, behalve het ontvangen geld, nog vele gouden en zilveren kostbaarheden in Amsterdam voor rekening van Koningsberger handelaars gekocht had, maar hoe naauwkeurig men alles ook onderzocht, er werd niets gevonden.

De Frau Joanna liep te Koningsbergen binnen. Buiten den storm had het eene goede reis gemaakt en was gelukkig de kapers ontzeild. Zoodra het anker gevallen en het noodige bezorgd was, sprong stuurman Becker in eene sloep en roeide naar wal. Zijn eerste gang was naar het huis van Hallner; het was eene zware taak voor den gevoeligen man daar de brenger van zulk eene boodschap te zijn. Toen hij deze smartelijke pligt vervuld had, spoedde hij zich naar den eigenaar van het schip, legde zijne papieren over en gaf een omstandig verhaal van de noodlottige terugreis, welke maatregelen door hem omtrent de nalatenschap des kapiteins en de overige goederen genomen waren; hij verzweeg het echter niet, wat zij hadden moeten vinden en toch niet gevonden hadden. Inderdaad was dit een vreemd geval, en de eigenaar van het schip kon het zich evenmin verklaren, wat er met die goederen gebeurd was, wier verlies de weduwe van den kapitein moest vergoeden, en die haar in een droevigen toestand verplaatsten. Wel wilde zij stuurman Becker als mede daarvoor aansprakelijk doen voorkomen, wel wilde men een smet op zijne eerlijkheid werpen, alsof hij wel wist wat er met dit goed gebeurd was, maar de verklaring der matrozen, dat Becker met hen allen het aanwezige opgeschreven, opgepakt en verzegeld had, dat zij niets ondoorzocht gelaten hadden; eene verklaring, die zij met eede bevestigden, alsmede dat de stuurman niet voor hen in de kajuit geweest was, deed hem voor den regter vrijspreken. Maar zoo niet het openbaar gevoelen, dit hield hem schuldig van die voorwer-

De uitgave geschiedt te Amsterdam bij C. L. Schleijer en Zoon. Prijs per Jaargang f 3.00. — Franco per post f 4.00.

pen verduisterd te hebben; de laster zwalpte rond met haar gif, en de eerlijke man, op wien men huizen gebouwd zou hebben, wien geen mensch iets te last kon leggen en die om zijne braafheid algemeen geacht en in zijnen stand gezien was, werd door velen geschuwd; — en hij, die zóo het algemeene gevoelen tegen zich had, kon, wat moeite hij deed, in Koningsbergen niet meer op een schip geplaatst worden. Nu kon hij het in zijne geboortestad niet langer uithouden; hij vertrok naar elders, waar hij die kunde en bevarenheid, welke hem tot de moeijelijkste togten bekwaam maakten, door den nood gedwongen, tot de kustvaart op een klein scheepje bepalen moest.

Zijne jonge vrouw moest zich thans kommerlijk behelpen van het sober loon, hetwelk hij te huis bragt; en die hunne armoede gezien had, had geen twijfel kunnen voeden over de waarheid van hetgeen Becker verklaard had. Die armoede had hij kunnen dragen, maar zwaarder drukte hem op het eerlijke hart het gevoel van gewantrouwd te worden, den verloren goeden naam. Hij was gerust voor zichzelven, ook dat hij alles gedaan had, om zich bij de menschen te regtvaardigen; maar die algemeene minachting kon hij niet overwinnen — hij moest zwijgen — maar in stilte, als hij daar zoo langs de kust heendreef, aan vrouw en kind dacht, dan had hij aan God zijn nood geklaagd en soms bittere tranen geweend.

II.

Eenige jaren waren voorbijgegaan, en stuurman Becker, wien het door vlijt en arbeid gelukt was zijn staat eenigzins te verbeteren, lag met zijn vaartuig in de haven van Pillau. Het woei een hevigen storm, en Becker en eenige andere schippers, die op de kaai stonden, rekenden zich gelukkig den vasten wal onder de voeten te hebben. Zij waren op dit gesprek gebragt door het letten op een schip, dat de haven poogde binnen te zeilen, en telkens teruggestormd werd. Meer nog dan van de anderen, toen het schip naderkwam, was de aandacht van Becker er op gevestigd. Is dat niet de Frau Joanna, waarop hij onder Hallner zoolang gevaren heeft? Is dat niet de bodem, die zijn ongeluk geworden is? Ja, hij herkent die ranke masten en het bruine boord; ja, het is de Joanna, en geen ander schip. En meer dan een der anderen rekt hij den hals, tuurt hij op het vaartuig, welks behoud aan een draad schijnt te hangen. Maar de Joanna was een goed schip, het roer in bekwame handen en het volk rap en onverschrokken. Onder een luid gejuich van de aan wal staande zeelieden is het schip de gevaarlijkste plaats voorbijgezeild, en het hoera der matrozen klinkt als een danktoon voor hunne behoudene aankomst.

De kapitein, die thans de Frau Joanna voerde, was mede een Koningsberger. Becker liet zich door een paar schippers overhalen, om aan boord te roeijen en hem met zijn behoud geluk te wenschen. Het schip had veel geleden. Zelfs de kajuit was niet vrij van schade gebleven, de hooggaande golven hadden ook hier de sporen hunner vernielende kracht achtergelaten, de glazen in den spiegel waren geheel vernield, het hout, waarin zij gevat waren, was geheel stukgeslagen en het beschot der kajuit hier en daar gespleten. De schippers dreven den spot met de geledene schade en de wanorde, die in de kajuit heerschte.

»Basta, heeren!" riep de kapitein, »dáár, voor de haven, zoudt gij, bij mijne ziel, niet gelagchen hebben, maar ik ben verheugd, er zoo af te komen; intusschen, gij zult den langsten tijd er over gelagchen hebben, en ik laat u niet gaan, voor den boel eerst wat opgeruimd is. — Hei, jongen! twee flesschen wijn, en dan schielijk naar den wal en mij den eersten den besten schrijnwerker medegebragt."

Terwijl de landslieden zich om de tafel schaarden en de behoudene reis dronken, is de schrijnwerker bezig, om het gebrokene na te zien. Verhaal op verhaal uit het woelige zeemansleven volgt elkander op. Becker echter luistert niet veel naar die gesprekken. Zijne gedachten zijn in vroegere dagen teruggekeerd, hoe hij op deze zelfde plaats gelukkige dagen gesleten had, hoe hij hier de schoonste plannen gevormd had, hoe dit alles was ondergegaan bij de laatste reis, die hij met dit schip deed, die reis, welke hem na den dood zijns kapiteins diens plaats als had aangewezen. Het berouwde hem bijna, dat hij hier gekomen was. Onwillekeurig werden zijne blikken op den immer bezigen werkman gevestigd, die ijverig bezig was de schuiframen weg te nemen. Wat is het, dat den schrijnwerker eensklaps doet ophouden en zijne werktuigen doet nederleggen? Hij vat echter een van deze weder op en steekt het in de voegen van het beschot. Wat haalt hij daar te voorschijn? Becker staat op; zijn hart klopt sneller; het is of de geheele kajuit met hem omdraait, hij moet zich vasthouden; zijn oog is strak op den werkman gerigt, die immer met zijne bezigheid voortgaat, en nu het een dan het ander pakje te voorschijn haalt. Is dit niet het uurwerk, zijn dat Hallners sieraden niet? Is dit de zak met thalers, dit die doos met kostbaarheden niet, ringen en oorhangers, zijn dat die andere sieraden niet, zoo als de mode toen eischte?

»Goede God!" was het eerste woord, dat de stuurman kon uitbrengen, en oog en hand hief zich ten hemel, »moest ik daarom in Pillau zijn, daarom hier aan boord komen?"

»Wat is het, stuurman?" roept de kapitein, die in het vuur des gespreks nergens op gelet had, doch thans met de andere over Beckers woorden verschrikt, oprijst.

»Ziet, ziet!" riep de verheugde man en schoof den schrijnwerker op zijde, en hij toonde hun de voorwerpen, die op de vensterbank uitgespreid lagen. »Ziet, dat is Hallners goed; daarom heb ik de Joanna moeten verlaten, daarom heeft men mij

een dief genoemd. Maar God is barmhartig en getrouw, Hij doet de waarheid aan het licht komen, al is het na jaar en dag. Ziet, hier ligt al dat vermiste. Hallner heeft het daar zeker verborgen, uit vrees voor de kapers. Wie had het daar gezocht? Geloofd zij Hij, die den storm gebood! Mijn goede naam is gered."

»Amen!" riepen de zeelieden, en drukten den verheugden stuurman de hand, en met een hartigen dronk wenschten hem de ruwe maar welmeenende mannen geluk. Onder al hun gejubel was Becker in zichzelven gekeerd, en hij dacht aan de zijnen en aan de vrouw van Hallner, en hoe overal het geluk weder zou inkeeren.

Ter naauwernood kon hij wachten, dat zijne zaken in Pillau verrigt waren, maar toen ook was hij niet meer te houden, en weldra lag het scheepje voor Koningsbergen. Becker snelde naar Hallners weduwe; de drift en de vreugde benam hem de spraak, en het was met moeite, dat hij sprak: »Hier, hier, waarde vrouw! breng ik u het vermiste goed van uwen man zaliger, waarvoor de menschen mij verdacht hebben."

Toen verhaalde hij wat er gebeurd was, en alles voor haar op de tafel leggende, zeide hij: »Zoo is het wedergevonden door de leiding Gods. Dank gij nu ook God. Zijt vrolijk, want gij en de uwen zijt nu mede geholpen."

De verraste en beschaamde vrouw wilde hem een deel van het geld opdringen, tot eene vergoeding voor den smaad hem aangedaan, maar Becker was weder heengesneld naar de zijnen.

Het werd ruchtbaar in de stad, en het was ieder als een wonder wat er met dit goed gebeurd was. Maar de eerlijke Becker rees hooger nog in ieders achting, naarmate men hem meer verdacht had, en hij had weldra de keus uit het beste schip en de voordeeligste vaart. Het ging den braven man voorspoedig en ruime welvaart werd zijn deel.

Zoo dikwijls hij deze gebeurtenis verhaalde — en de kinderen van zijnen zoon vroegen het den grootvader dikwerf — besloot hij zijn verhaal met te zeggen: »Eerlijkheid duurt het langst. Houdt God voor oogen en vertrouwt op Hem, als u de menschen smaden en verachten; die de deugd bewaart, zal ook in armoede geluk vinden, en zijne liefde gaat over alle zijne schepselen. Vertrouwt op Hem in alles wat u overkomt, en wat u ongeluk scheen, kan door zijne goedertierenheid de bron van uw geluk worden."

Zaandijk. J. Honig Jz. Jr.

BERTHA, DE DOCHTER DES LEEUWENOPZIGTERS.

Eene Novelle.

In de vroegere tijden, toen nog hier en daar aan onderscheidene Duitsche hoven een glimp bestond van vroegere pracht, plagt men eenige wilde dieren, als leeuwen, tijgers en anderen te voeden, om ze bij groote plegtigheden en hoffeesten een deel te doen uitmaken van de feestelijke optogten, bij zulke gelegenheden in zwang. Veelvuldig ook werden zij gebezigd bij het geven van de bekende prachtopera's, om aan de vertooning grooteren luister bij te zetten. Men was gewoon, deze dieren, als zij in functie waren, aan hunne gewone oppassers, in bonte kleedij gestoken, toe te vertrouwen, en droeg bovendien zorg, dat hun wel alle gelegenheid benomen was, om eenige schade aan te rigten, door het sluiten van hunnen muil of het voorzien hunner nagels en klaauwen met overtrekken van sterk leder.

Eene der meest beroemde opera's van dien tijd was Artaxerxes, in welke een groote feestelijke optogt bij gelegenheid der krooning van den magnaat alles vereenigen moest wat de kleedkamer en het tooneel aan pracht en rijkdom bezat. Een der viervoetige acteurs was een schoone leeuw, wien het Afrikaansche bloed ongeschonden door de aderen vloeide en wiens bliksemend oog de menigte steeds met een geheimen angst vervulde. Hij was twee jaren oud, vier voeten hoog, van eene goud gele kleur, en — geheel in tegenspraak met zijn vurig uiterlijk — zacht als een lam, hetgeen echter niet belette, dat zijn gebrul den geheelen omtrek vervulde en hij met één sprong den sterksten stier ter nedersloeg. Om den koning der wouden nu bij zijne genadige en vriendelijke stemming te behouden, had men hem in de diergaarde van zijne medegevangenen afgescheiden en een schoon ruim en goed verlicht vertrek tot woning gegeven, waar hem band noch beugel kwelde en een groote houten kogel hem tot speeltuig diende.

De toenmalige opzigter van den leeuw, Paul Radermaker geheeten, had den inval gehad, aan ieder der hem toevertrouwde dieren een christelijken naam te geven, omdat zij toch allen, zoo als hij zich uitdrukte, »goddelijke schepselen" waren. Daarom droeg dan onze leeuw den veelzeggenden naam van Felix. De opzigter der diergaarde was een vrolijk en levendig man, die zich niet weinig liet voorstaan op zijne menigvuldige reizen naar Triest, waar hij gewoonlijk de aangekomene vreemdelingen afhaalde, om ze naar hun verblijf te geleiden, en verbeeldde zich reeds goed Fransch en Italiaansch te kunnen spreken, zoodra hij de weinige woorden kende, waarmede hij zijne gasten moest prijzen of bestraffen, naarmate hun gedrag dat medebragt.

Hij zag gaarne, dat men den leeuwentuin bezocht, deels omdat het hem een goed drinkgeld opbragt, anderdeels omdat hij dan gelegenheid had, veel op te snijden van zijne ware of verdichte togten te zee en te land, en eindelijk, omdat het nuttig werkte op den morelen toestand der menageriebewoners, als zij verschillende menschen en kleedingen zagen en onderscheidene stemmen hoorden. De oppasser was weduwnaar en had slechts eene dochter, die door de gansche stad onder den naam van de schoone Bertha bekend was.

Kinderen gewennen zich gewoonlijk spoedig aan

het bedrijf hunner ouders, en hoewel eerst het gezigt der verschillende dieren op het jeugdige meisje een onaangenamen, angstverwekkenden indruk gemaakt had, was zij langzamerhand gemeenzaam geworden met den omgang der gekerkerde gasten, en dagelijks volgde zij haren vader, als deze bij hen zijn post ging vervullen. Spoedig vonden de woudbewoners behagen in haar bijzijn, en de enkele toon van hare zilveren stem was genoeg, om ze uit den lethargischen toestand te rukken, waarin somtijds de herdenking aan verlorene vrijheid hen gedompeld had. De leeuw intusschen was haar lieveling, en spoedig beminde de goede Felix zijne bekoorlijke vriendin met al die teederheid, waartoe een leeuwenhart in staat kan zijn.

Het is eene bekende zaak, dat een terugstootend uiterlijk iets is, waaraan de dieren zich nooit gewennen, en de oppasser, zelf een schoon en rijzig man, liet dan ook nimmer toe, dat personen, wier gelaatstrekken hem niet bevielen, zich te digt aan de traliën vertoonden, of de dieren toespraken. De toegang tot den leeuw, die slechts door eene enkele deur van het woonhuis gescheiden was, was denzulken geheel ontzegd. Niemand dan Bertha mogt zich tot hem begeven, want zij was schoon en slank, regelmatig gebouwd, en haar rozenrood bloeijend aangezigt bezat de uitdrukking van zachtheid en bevalligheid. Hare stem was, zoo als ik reeds aanmerkte, zuiver en aangenaam als het geluid van zilver, zoodat het Felix niet kwalijk te nemen was, als hij zich met de uitdrukking van teederheid en geheele onderwerping nader drong bij de liefelijke verschijning, zoo dikwijls zij in zijne woning trad. Zelfs legde hij zich gaarne aan hare voeten en hoorde met verrukking naar haar zoet gezang, als zij, bij hem gezeten, zich met eenig handwerk onledig hield. De geweldige had alle sporen van wildheid afgelegd. Zoodra hij Bertha's stem van verre hoorde, sprong hij op, liep kwispelend heen en weder, nieuwsgierig door de getraliede vensters turende en van ongeduld brullende, als zij niet spoedig verscheen. En kwam zij en riep zij hem slechts van verre, dan veranderden plotseling de strenge trekken van het ontzaggelijke dier in de uitdrukking van vriendschap en vertrouwelijkheid; de bliksem van het gloeijend bruine oog ging in een vriendelijk glimmen, de donder van zijne stem in een zacht gebrom over, en na eenige vrolijke sprongen legde hij zich, onder gedurig opzien, voor haar neder.

Eene menigte bezoekers der menagerie, bijzonder onder jonge lieden, hadden voor de schoone Bertha evenzoo vriendschappelijke gevoelens, maar als zij dit te luide lieten blijken, nam vader Radermaker spoedig den post van cicerone op zich, en zond zijne dochter, die even zedig als schoon en op zulke bezoeken geheel niet gesteld was, onder het een of ander voorwendsel weg.

De eenige jongeling, dien zij gaarne zag, was Frits, in de wandeling den beerenjager geheeten, omdat hij den ouden Radermaker, die voordat hij in de residentie den wachterspost der menagerie ontvangen had, op eene vesting aan de grenzen des lands het opzigt voerde over een groot aantal beeren, welke daar op staatskosten onderhouden werden, gevolgd was, en na diens verplaatsing in S. was achtergebleven, om alleen dit ambt waar te nemen. Onverholen had hij getoond, dat hij veel liever den ouden man naar de hofstad ware gevolgd, en daarbij niet onduidelijk te kennen gegeven, dat Bertha voor een goed deel aan dat verlangen schuld was. De oude jager had hem die opregtheid niet euvel geduid, maar hem tevens opmerkzaam gemaakt, hoe het opzigt over de beeren slechts aan één persoon het brood geven kon, en daarom hem enkel vergund, nu en dan eens de hoofdstad te bezoeken, en bij groote feesten een paar dagen ten zijnent in te keeren. Frits droeg zijn lot met geduld als een man, Bertha als een meisje met weemoed en enkele tranen, die tusschenbeiden, als malsche regendroppelen, Felix forsche kaken besproeiden, zonder dat deze er eenigzins door aangedaan werd.

Eens kwam er een vreemde prins in de residentie aan, wien reeds de mare was vooruitgegaan, dat hij een beeldschoon man en volmaakt ridder was, de sterkte bezat van een reus, geoefend in alle kunstgrepen der wereld, edelmoedig, een aangewezen gunsteling der fortuin en overal overwinnaar bij de vrouwen, waar hij zulks wezen wilde. En al had Bertha in hare eenzaamheid van deze laatste gevaarlijke eigenschappen niets gehoord, genoeg toch had zij van de eerste vernomen, om zich van haren vader de vergunning te verwerven van, bij de naderende aankomst van prins Edgar, zich, onder bescherming eener oude bloedverwante, op een der zeven trappen te plaatsen, die naar het voorportaal van het paleis geleidden.

Deze wensch werd haar toegestaan, en reeds twee uren had zij gewacht, toen eindelijk een vooruitgaloperende postiljon de aankomst van den prins meldde. Inderdaad rolde een kwartier later het met zes paarden bespannen rijtuig het plein op. Vier heeren in eenvoudige kleeding zaten in hetzelve, maar al had zijne hoogere plaatsing hem niet verraden, toch zou niemand het betwijfeld hebben, dat die slanke jonge man van omtrent vijfentwintig jaren, in die eenvoudige groene jagtkleedij, met dat hooggewelfde voorhoofd, dat zachte blaauwe oog en dien half trotschen glimlach om den schoon besneden mond, Edgar moest zijn. De menigte mompelde: »Die moet het wezen!" en Bertha, wier blik toevallig den zijne ontmoette, fluisterde met nedergeslagene oogen: »Hij is het!" De prins, die reeds aan de trappen stond, miste, toevallig of opzettelijk, iets, zoodat een zijner geleiders in het rijtuig sprong en onder de kussens het verlorene zocht. In dien tusschentijd zag Edgar, zijn ligt hoofddeksel afnemende en zich de schoone blonde lokken wegstrijkende van het voorhoofd, de menigte eens

rond, die hij met bevallige minzaamheid groette. Bertha stond zoo, dat zij hem dadelijk in het oog moest vallen, hetgeen trouwens ook gebeurde, en haar strak aanziende, riep hij uit: »Welk een heerlijk voorteeken, zoo liefelijk een meisje te ontmoeten!"

Een zacht gelach ontstond er onder de menigte. Bertha bloosde diep. De zoekende begeleider had het vermiste gevonden, de hovelingen stroomden de trappen af, om aan hunne gebieders de aankomst van prins Edgar te melden, en deze was gedwongen andere sterren te volgen, dan Bertha's zielvolle oogen, welke hij, van tijd tot tijd zich omkeerende, met belangstelling nazag. De menigte ging uiteen; ook Bertha verliet hare geleidster en sloeg den weg naar de vaderlijke woning in. Plotseling en in een eenzaam straatje bleef zij staan, en vroeg zichzelve zachtkens af, terwijl zij de hand op den heerlijken boezem drukte, die zich onstuimig tegen deszelfs bedekking bewoog: »Nu, wat is het dan? waarom klopt gij zoo, dwaas hart?" In een oogenblik herinnerde zij zich alles wat er geschied was, maar toefde met welgevallen bij de herinnering aan de woorden, die de prins haar had toegevoegd, en sprak met een diepen zucht: »Nu ja, dat heeft hij mij gezegd, maar daarom is hij ook een prins; had eene andere in mijne plaats daar gestaan, dan zou zij die vriendelijke woorden ontvangen hebben. Dwaasheid!" en vervolgens met een tweeden zucht legde zij de hand op hare oogen. Een oogenblik later stond zij aan het vaderlijke huis. »Prins Edgar," lispelde zij zacht, toen zij de klink opligtte, en met eenen dieperen zucht dan de beide voorgaanden, »is toch beeldschoon."

Toen zij in huis trad rustte haar oog schemerend op eene bekende gestalte, en Frits stak haar trouwhartig de beide krachtige, bruingebrande handen toe.

De wakkere jongeling was ook, om den vreemden prins, die een geweldig jager wezen moest, en dien hij dus bijna zeker in zijn beerenhuis verwachtte, vooraf te leeren kennen, naar de hoofdstad getrokken. Dit ten minste wendde hij voor — de hoofdrede zal wel geweest zijn, om zijne geliefde Bertha eens vroeger weder te zien, dan op het feest, dat hij pas een half jaar achter den rug had. Vader Radermaker scheen zijne beweegredenen niet naauwkeurig te willen onderzoeken, maar gaf zijne vreugde te kennen over zijn bezoek, en beval Bertha den vriend harer jeugd van harte welkom te heeten. Bertha deed gelijk men haar zeide, en zou het ook buitendien gedaan hebben, want zij hield veel van Frits; intusschen viel het haar heden voor de eerste maal eenigzins moeijelijk. Een blik toch op den krachtigen, forschgespierden beerenwachter, op diens ruwe en vereelte vuisten, en de gedachte aan Edgars slanken bouw, aan zijne aristocratisch blanke hand, wekte in haar eene vergelijking op, waarbij de arme Frits het onderspit moest delven. Zij gevoelde intusschen het onregtvaardige van haar gedrag en keerde ijlings tot de oude vriendelijkheid jegens hem terug.

Frits maakte het haar gemakkelijk, terwijl hij zich met den ouden man in een gesprek wikkelde over den nieuwaangekomene. Hij had met den jager van den prins kennis gemaakt, die hem wonderen verhaald had van de schuttersbekwaamheden, die zijn heer eigen waren.

»Denk eens, vader!" riep hij in verrukking uit, »de prins schiet met de pistool de vlam van eene kaars uit, het aas uit de kaart, en met de buks eene duif op den toren den kop af. Hij bevond zich lang in Koerland en Polen, daar heeft hij met de beeren kennis gemaakt, en met den blanken hertsvanger in de eene hand, om den linkerarm den mantel heengeslagen, laat hij gerust den sterksten beer op zich toevliegen en drukt hem het lemmet tot aan de greep in den buik. Duivelsch, dat zegt iets. Ik ken mijn volkje, de beeren; als ik tusschenbeide den ouden Petz nog plaag, die naauwelijks nog een paar jaren meê zal kunnen, eer hij gevild wordt, geeft hij mij nu en dan nog een poot, dat mij de tanden op elkander staan. En die is reeds zoo oud. — Bovendien is hij, de prins namelijk, zoo goed als een kind en grootmoedig als een koning; altijd heeft hij de zakken vol goud. Maar het wild en de meisjes moeten zich voor hem wachten, want hij zit beide gedurig na. En bij mijne ziel, ik kan het niemand kwalijk nemen, dat zij hem wel willen, want hij is schoon als een engel."

Frits zou nog lang zoo voortgeredeneerd hebben, indien niet een paar binnentredenden zijne rede gestoord hadden. Bertha had den goeden Frits willen kussen voor zijne uitboezeming. Zij wenkte hem, toen zij uit het vertrek ging, om Felix te voederen, wiens gebrul reeds begon te kennen te geven, dat het tijd werd, ook eens aan hem te denken. Frits vloog haar snel achterna. Onderweg moest hij van woord tot woord herhalen, wat hij van den prins wist, hoe hij er uitzag, wat de jager van hem verhaald had, enz.

Frits deed gaarne wat Bertha wenschte, en zij veroorloofde hem, toen hij haar verliet — want als vreemdeling was hij bij Felix nog niet genoeg bekend, om onaangemeld binnen te treden — een vlugtige kus op hare donsige wang te drukken. Vrolijk liep Frits van haar af, en nimmer geloofde hij zich zekerder van Bertha's bezit dan nu.

Het regerende hof liet er zich veel aan gelegen liggen, om den voornamen gast den tijd niet lang te doen vallen. Niets was ook gemakkelijker, daar hij even gaarne reed, danste en jaagde; even gaarne een morgen in de boekerij als een avond onder beminnenswaardige vrouwen wilde doorbrengen. Zoo zeer hij verzot was op paarden en jagt, op dansen en vechten, zoo zeer hij de letterkunde gaarne beoefende, bemerkte men intusschen zeer spoedig, dat hij de schoone meisjes voor het meesterstuk der schepping hield en dezelve gaarne den cijns zijner bewondering bragt. Ook hiertoe bood men hem de gelegenheid aan, terwijl men des

avonds de bevalligsten van haar geslacht, die den toegang tot het hof hadden, aldaar bijeenverzamelde en hem op andere dagen den tijd liet, om zijne onderzoekingen en veroveringen voort te zetten onder de schoonen des lands, die juist niet tot de pronkzalen van het hof behoorden.

Hij vergold deze hoofsche oplettendheid door de onbepaaldste opmerkzaamheid en eerbied, maar maakte er tevens zoo geheel gebruik van als b. v. een geleerde kunstverzamelaar doen zou, die niet altijd alleen afdrukken *avant la lettre* zoekt, maar ook in minder prachtige exemplaren den meester weet te erkennen. Daarbij bleef de jagt, deze mannelijke beweging in de vrije lucht, niet ongenoten, en Frits had niet alleen reeds gelegenheid gehad des prinsen dolkoenen moed, en zijn meesterlijk schieten te bewonderen, maar ook verschillende proeven ondervonden van diens grootmoedigheid. Kortom, de geheele stad, voornamen en geringen, wisten iets van Edgar te vertellen, en deden dit volgaarne, hoewel niet altijd met geschiedkundige getrouwheid en naauwgezetheid, zoodat hij nu eens als een tweede Karel de Groote, dan als de geweldige gehoornde Siegfried, eindelijk als Herkules, de godenzoon, naast Omphale spinnende, werd voorgesteld. Overal en altijd eindigde men echter met hem voor te stellen als het ideaal van mannelijke bevalligheid en beminnelijkheid. Slechts de arme Bertha had niets te vertellen; zij alléén scheen vergeten te worden.

Intusschen haar dag kwam ook.

Of er zich onder de gedecoreerde vreemdelingen, die zij eens, op eenen voormiddag, volgens den last van haren vader, Felix had getoond, een dienaar des prinsen bevonden had, die van Bertha sprak tot zijn vorstelijken gebieder, of dat prins Edgar, die kort te voren met kennis der zake en belangstelling het kabinet van natuurlijke historie bezocht had, den geheel natuurlijken inval had, de levendige verwanten van die opgezette leeuwen, tijgers en hijena's te leeren kennen, is mij niet bekend; zooveel is zeker, dat Radermaker aanzegging kreeg den prins binnen kort in de diergaarde te verwachten.

Spoedig daarop kwam hij aan, vergezeld door een hoogleeraar in de natuurlijke geschiedenis. De oude oppasser moest hem alles laten zien, en deze, die den gewonen regel volgen wilde, van 't beste voor 't laatst te houden, besloot, met een bezoek bij Felix te eindigen. De prins, die groote belangstelling en kennis vertoonde, had al spoedig het hart van Radermaker gewonnen, dien hij door zijne vriendelijkheid jegens oppasser en kweekelingen, geheel innam. Geen wonder dus, dat deze om de honneurs van zijn volk naar eisch waar te nemen, in stilte aan Bertha eene boodschap zond, waarbij hij haar beval den leeuw in de vriendelijkst mogelijke stemming te brengen. Bertha wist wien zij wachtte, en ging niet zonder inwendigen angst aan haar taak. Prins Edgar echter wist niet, dat hij hier het meisje aantreffen zou, die 't eerst zijne blikken gekluisterd had, bij zijne aankomst in deze vreemde stad.

Daarom werd hij door het plotseling wederzien der schoone verrast; maar als een man van de wereld en ondervinding, begreep hij snel, dat het in geen geval voordeelig wezen zou, aan te toonen, hoezeer hem de schoonheid der dochter trof, of eenige blijken te geven, dat hij haar bij eene vroegere gelegenheid reeds opgemerkt had. Daarom stortte hij zijn geheel enthusiasmus op de bewondering uit van den koning der wouden, die hem tamelijk ernstig aankeek, en vergenoegde zich met de bekoorlijke oppaster een paar vriendelijke woorden toe te voegen. Dadelijk deelde hij Radermaker mede, dat hij plan had dikwijls terug te keeren, om, zoo mogelijk, de toegenegenheid van Felix te verwerven, daar het zijn voornemen was hem te laten afschilderen. Een blik op Bertha verried deze, dat hij daarbij aan haar dacht, en verzoette de kleine gevoeligheid, die zich bij haar opdeed ten oorzake van den ijskouden welkomstgroet. Toen hij weg was, brak de oude uit in lofspraken op den prins, die hem zoo koninklijk beloond en zooveel belangstelling in zijne dieren betoond had, en beval zijne dochter, dat ze toch regt voorkomend en vriendelijk jegens den genadigen heer zijn zou. Dit nu viel Bertha niet moeijelijk, maar des te zwaarder viel het haar zijn plan te doorzien. Was 't wezenlijk zijn voornemen om den leeuw te laten schilderen? Of beduidde die vriendelijke, veelzeggende blik, dat hij haar herkend had, en iedere gelegenheid aangrijpen zou, om haar weder te zien? Maar waarheen zou dat leiden? Prins Edgar was, wel is waar, aanvallig, lief, schoon en goed, maar bij de meisjes — dit was bekend — hoogst ondernemend, en, omdat hij op de overwinning vertrouwde, altijd overwinnaar. Zou Bertha kracht genoeg hebben, als Edgar het er eens op aangelegd had om haar te veroveren — hem wederstand te bieden? En als dit eens niet zoo ware, welk lot stond haar dan te wachten, en met welk eene houding zou ze dan haren vader en Frits te gemoet treden, die beiden op dit punt geene scherts verstonden?

Het werd haar zwaar en zwaarder bij deze overleggingen, want hoe onschuldig zij was, zij ontkende zich zelve niet, dat des prinsen buitengemeene schoonheid een sterken indruk op haar gemaakt had. Intusschen bleef haar niets overig dan af te wachten hoe Edgar zich gedragen zou, om dien ten gevolge haar gedrag in te rigten.

Na een paar dagen verscheen hij onaangemeld, zonder eenig gevolg, behalve een jong man, die eene doos onder den arm droeg. Bertha spoedde nader en zeide, dat het voor vreemden in het geheel niet raadzaam was in het binnenste van Felix woning te treden, waarom zij den prins verzocht in het voorvertrek te blijven. Daarop schoof zij de gordijnen van voor het tralievenster weg, waardoor zij den kunstenaar een ruim uitzigt opende in 't gedeelte waar de leeuw lag, wees den schilder eene plaats aan voor hetzelve, en begaf zich zelve naar binnen, den leeuw op 't vriendelijkste liefkozend. De prins zette zich op eene kleine sopha,

en beschouwde met verrukking de belangwekkende groep, dien hij den schilder beval spoedig op het doek te schetsen. Toen deze daarmede gereed was, riep hij Bertha tot zich, en zeide den schilder, dat hij zich met het afbeelden van Felix onledig zoude houden. De jongeling schoof zijn zetel regt voor het halve venster, en toog ijverig aan den arbeid. Edgar nam dezen tijd waar om Bertha te verzekeren, dat hij haar in den eersten oogenblik herkend had, omdat een zoo bekoorlijk beeld nimmer zijn geheugen verlaten kon, dat haar blik in zijn hart een fellen gloed verwekt had, en wat men al zoo bij eene dergelijke gelegenheid meer zegt. Daarbij had hij Bertha's hand gegrepen, en toen hij nu, na eene drieste vraag gedaan te hebben, geen antwoord ontving, vatte hij haar zachtkens om de kin, en hief het lieve neergebogen hoofdje omhoog. Bertha's oogen stonden vol tranen van zoeten angst en maagdelijke schaamachtigheid.

Hoe goed nu de geoefende vrouwenkenner dit symptoma verstond, zoo scheen hij toch verontrust, en verzekerde Bertha op het heiligste, dat hij zelfs van verre geen kwaad voornemen koesterde, veelmeer was zijn welgevallen aan hare schoonheid van den reinsten broederlijken aard. Bertha zuchtte; Edgar, om haar gerust te stellen, sloeg met zijn krachtigen arm om hare schoone gestalte, en drukte eenen kus op hare purperlippen, dien een broeder moeijelijk zoo brandend gegeven zou hebben, en die meer dan voldoende was, om aan Bertha den aard te leeren inzien van Edgar's broederlijke liefde. Te gelijk brulde Felix, dien misschien de kunstminnende blikken van den jongen schilder begonnen te vervelen, met een donderstem, waarvan het tralievenster trilde, en vloog het jonge paar snel uitéén, nog tienmaal vlugger stortte de schilder met palet en verwen, stoel en doek voor hunne voeten neder. Op dezen oogenblik trad vader Radermaker binnen, en zag hoe de schilder zich van den grond opwerkte, en hoe prins Edgar in lagchen uitbarstte over diens plotselingen angst. Terwijl hij daarheen zag, waren Bertha's blikken, houding en oogen weder zoo rustig en afgemeten, dat het hem niet mogelijk geweest zou zijn eenigen argwaan te voeden.

De oude reikte den prins een briefje toe. — »Jammer," sprak hij, toen hij het gelezen had, — »ik zal mijne bezoeken bij Felix moeten staken. Eene uitnoodiging tot de jagt bij den vorst van S*** roept mij eenige dagen uit de residentie. De schilder kan intusschen zijn werk voltooijen; als ik terug kom zal ik het origineel met de copij vergelijken, en zien of ik in Felix gunst geene vorderingen maken kan!" Een blik op Bertha uit Edgar's blaauwe, dweepende oogen, deed haar de beteekenis merken. De leeuwenoppasser hield hem aan zijn woord, en was van oordeel, dat Zijne Doorl. maar dikwijls komen moest, dan zou het zich van zelf wel schikken.

Er verliepen acht en nog eens acht dagen: Edgar kwam niet terug. Wel is waar wist Bertha, door haren vader, die hem was tegen gekomen, dat hij terug was, en hoewel het haar verwonderde, dat hij zich zoolang niet zien liet, was zij er toch niet boos over. Zij had in haar hart gelezen en de laatste woorden van Edgar met deze ontdekkingen in verband gebragt, en was nu vast besloten, de zaak niet zoo verre te laten komen, dat ze voor hare rust gevaarlijk worden kon, maar haren vader ronduit de waarheid te zeggen, en tot aan des prinsen afreize, die — zoo zei het gerucht — nog binnen drie maanden plaats zou hebben, tot hare tante te gaan, die in het gebergte woonde. Dat besluit was edel, maar er moest voor dien tijd nog iets plaats hebben, dat deszelfs uitvoering onnoodig maakte.

Des schilders taak was afgeloopen, en nog had Edgar geen gevolg gegeven aan zijn voornemen om het oorspronkelijk te vergelijken met de navolging! Des morgens eens werd den leeuwenbewaarder berigt, dat er dien avond groote opera wezen zou, waarbij men wilde dieren noodig had, hij moest dus de meest geschikte uit zijne menagerie daartoe afzonderen, en op een bepaald uur daarmede ter bestemder plaatse zijn. Alles geschiedde volgens het bekomen bevel. Vader Radermaker, als Pool gekleed, opende den feestelijken togt met een zijner tamste beeren; hem volgde Bertha, in het veelkleurig gewaad eener verleidelijke Odaliske gedost, die den leeuw, aan een kostbaren zilveren ring en keten van het zelfde metaal vasthield, en aan de voeten des troons plaats nam. De zonen der bosschen kweten zich goed van hunne taak, en hielden zich gelukkig stil en rustig.

Des te meer moeite had Bertha om kalm te blijven, toen zij prins Edgar zag, die, de vorstelijke loge verlaten hebbende en plaats nemende in eene der zijloges, aan een wonderschoon meisje, zooveel liefs en zooveel belangrijks scheen te zeggen te hebben, dat hem geen oogenblik tijd bleef om op het tooneel te zien. Vergeefs poogde zij eenige inlichtingen te ontvangen nopens de bevallige onbekende, welker rijk gewaad van edelgesteenten flikkerde. — Niettegenstaande alle voornemens, die ze opgevat, niettegenstaande al het verstand, hetwelk ze te hulp geroepen had, gevoelde ze toch hare vrouwelijke ijdelheid, misschien zelfs haar hart gewond. Éenen vriendelijken blik had ze toch wel verdiend, en tot dien eenen had de vlugtige, wispelturige Edgar ook wel den tijd kunnen vinden, als hij gewild had. Maar die mannen, die mannen; wie leert hun hart kennen?

Mismoedig en droefgeestig verliet Bertha met Felix het tooneel. Naauwelijks had ze dien weder in zijn hok terug gebragt, waarin hij naar zijne woning vervoerd zou worden, toen zij voelde, dat haar een briefje werd in de hand gedrukt. Zij zag om; niemand bevond zich in hare nabijheid, van wien ze zoo iets verwachten kon; intusschen spoedde haar de lijfjager des prinsen voorbij, die, omziende, een blik van verstandhouding op haar

wierp, en geheimzinnig de vinger op den mond hield. Dadelijk liet Bertha het briefje in haren boezem neêrglijden. Haar vader had intusschen zooveel aanmerkingen op den Prins, de opera en het hof, dat Bertha eerst laat haar kamertje bereikte, en gelegenheid vond het keurige briefje uit deszelfs benijdenswaardigen schuilhoek te voorschijn te halen.

Zij bezag het naauwkeurig. »Aan Bertha!" luidde het opschrift, en het zegel, waarmede hetzelve gesloten was, bestond in een vlammend hart, waarin eene gekroonde *E* te lezen was. Zorgvuldig opende zij het billet en las:

»Aanvallige, beminlijke Bertha!

»Gewis ge zijt even zoo goed en deelnemend »als ge schoon zijt. Ja, ik kan op uwe deel»neming, op uw medelijden, op uwe vriend»schap ten mijnen opzigte staat maken. Gij zult »den kommer van mij nemen, die mij drukt; »mijn wensch verhooren. Morgen middag om »11 uur moet ik u spreken.

»Edgar."

Arme Bertha! In welk een strijd der meest tegengestelde gevoelens was zij begrepen. Verstand en pligt geboden haar, zich niet te wagen aan die gevaarlijke zamenkomst — medelijden, welwillendheid (zoo het niet meer was!) poogden haar te overreden, dat zij toch ter bestemder ure te huis mogt zijn. Gevoel van eigenwaarde en ijdelheid rieden haar, op een prins vertoornd te wezen, die een meisjeshart stormenderhand wilde veroveren, en geboden haar tevens voorzigtigheid en rijp overleg, want hoe zoet zijn schrijven ook luidde, geen woord bevatte het, waaruit bleek, dat hij Bertha beminde, maar alleen dat hij rekende op hare hulp en medelijden. Wel is waar zou het moeijelijk te begrijpen zijn, waarom hij Bertha tot vertrouwelinge maken zou bij eene vreemde liefde; wel is waar pleitte zijn vroeger gehouden gedrag en de vurige kus, die nog op Bertha's lippen brandde, veel minder voor het gevoel van medelijden, dan van behoefte naar wederliefde. Maar wat moet het koud, redenerend verstand zich al niet laten opdringen en overtuigen, als het teergevoelig, gloeijend en vurig blijvend hart het daarop aanlegt, hetzelve voor zijne zaak te winnen! Hoe meer Bertha alles bij zichzelve overlegde, des te meer overtuigde zij zich, dat zij het zoowel aan zichzelve als aan den prins verpligt was, het rendez-vous aan te nemen — voor zich: om Edgar van de onwrikbaarheid harer grondbeginselen en de vastheid harer deugd te overtuigen — voor hem: dewijl medelijden en gedienstigheid reeds op zichzelve een pligt was, en hij, in tegenovergesteld geval, ligtelijk aan zichzelven had kunnen twijfelen, aan hare vriendschap en aan de menschheid in het algemeen. En bovendien, zou het niet kinderachtig geweest zijn, voor eenen minnaar de vlugt te nemen, en wel voor zulk eenen, die zich nog niet eens als zoodanig verklaard had?

Wij laten aan onze lezers over, of zij Bertha's redenering voor logisch houden willen, al dan niet. Onze aanvallige lezeressen — wij wedden duizend tegen een — zijn geheel van ons gevoelen, en zouden gedaan hebben, zoo als Bertha deed.

Zij verscheen namelijk des anderendaags, toen men den prins aandiende, getrouw in het voorvertrek van den leeuw. Het toeval wilde, dat haar vader juist van huis was. Niemand als de lijfjager, de vermoedelijke overbrenger van het billet, begeleidde den prins tot aan den ingang van het paleis van Felix. Edgar was zeer onrustig; bekommering en zorg waren in zijnen blik te lezen, op zijn heerlijk voorhoofd zetelde droefgeestigheid; een treurige trek speelde om zijn schoon gevormden mond. Zóó had Bertha hem nog niet gezien, maar dadelijk was haar hart vol van de innigste deelneming aan zijn lot.

»Bevallige Bertha!" sprak de prins, »de oorzaak van mijn tegenwoordig bezoek is — hoe bekoorlijk gij ook wezen moogt — nu geene betooning van hulde en onderwerping, maar een verzoek van ernstigen aard. Eene mij vijandelijk gezinde partij in mijn vaderland, die mij vroeger reeds menig bitter oogenblik bezorgd heeft, bereidde ook nu een strik, die mij hoogst verderfelijk worden kan. Eenige trouwe aanhangers echter gelooven, dat door mijne plotselinge komst mijne omstandigheden een gunstiger keer nemen kunnen. Om mij van alles te onderrigten, hebben zij hunne plannen, zoowel als hunne papieren, aan eenen jongen man toevertrouwd, die, aan mijne familie verwant, het plan heeft eene reis door Europa te maken. Het is van het hoogste belang, dat ik den jongeling spreek, en wel zonder dat iemand daarvan iets weet of vermoedt. Omstandigheden dwingen mij ook, voor het hierzijnde hof mijne plannen te verbergen. Ter bereiking mijner oogmerken zijt gij mij onontbeerlijk, en daarom leg ik mijn geheim in uwe handen. De eenige plaats waar ik gaan kan, zonder dat het in het oog loopt, is de leeuwentuin, omdat men mij reeds vroeger dikwijls hier zag. Hier nu wil ik mijn vorstelijken neef ontbieden, en als gij mij nu het voorvertrek van Felix woning inruimen wilt, zoo kon ik daar met hem een paar zamenkomsten houden en het noodige met hem bepraten. Maar gij moet er ons zonder getuigen laten en evenzoo oppassen, dat wij niet gestoord worden. Zeg mij nu of gij kunt en wilt, en of het in uwe magt staat, ons aan de opmerkzaamheid uws vaders te onttrekken? Ik kon van vorstelijke dankbaarheid spreken, als ik mij niet vleijen mogt, in u, schoone Bertha! genoeg deelneming opgewekt te hebben, om eene vriendin in u te mogen hoogschatten."

In Bertha's hart hadden zich, terwijl Edgar sprak, de afwisselendste gevoelens getoond. Nu eens verheugde zij zich niets te hooren wat haren goeden naam schaden kon, dan weder voelde zij

zich geraakt, dat zij zoo geheel buiten alle gemeenschap met Edgar gesteld werd; nu eens beefde zij voor de kennis van een geheim, hetwelk haar als zoo hoogstgewigtig werd voorgehouden; dan weder was zij verrukt, den prins zoo geheel op hare deelneming te zien rekenen en hem deze met geheel haar hart te mogen bewijzen. Aan de vreemdelinge in de opera dacht zij niet eens meer. In hare reine ziel duurde intusschen de strijd nog voort. Het eigenbelang zweeg, en de wensch, om den zoo dierbaren man, in de gewigtigste aangelegenheid zijns levens, nuttig, ja reddend ter zijde te staan, verkreeg een volslagen overwigt. Een oogenblik nadenken, en de vrouwelijke scherpzinnigheid wist raad.

»Deze valdeur," sprak zij, terwijl zij den prins er eene in den grond aanwees, »diende vroeger, om nieuwaangekomene dieren, welke al te wild waren, door middel van dezelve naar beneden te laten. Zoolang mij heugt, is zij wel is waar niet gebruikt, maar het mechanisme is nog in volle werking. Den sleutel bezorg ik u in was afgedrukt. Tot den ingang komt men door dien steenen gang, welke niet begaan wordt, maar toch bruikbaar is. Laat mij door uwen bediende weten, wanneer gij den vreemdeling brengt, dan zal ik in Felix vertrek wezen, om hem gerust te stellen, als hem de vreemde verschijning misschien mogt doen schrikken. Dit is wat ik doen kan en wil. Al het overige, gelijk het gevaar, als gij eens mogt verraden worden, moet ik geheel aan u overlaten."

»Hemelsch meisje!" riep Edgar, haar met vuur omarmende, »uw plan is voortreffelijk, en het gevaar, als er een is, geheel voor mijne rekening. Eeuwig ben ik u daarvoor verpligt, en ik kom reeds morgen ten twaalf ure met mijnen vertrouweling."

Een vurige kus brandde op Bertha's lippen, eer zij dit vermoeden kon. Zij vloog heen en kwam binnen een paar minuten met het afdruksel in was terug, hetwelk Edgar ontving, met de verzekering, dat hij die dienst nimmer vergeten zou, en de diergaarde verliet.

Edgars goud, de sluwheid van den lijfjager en Bertha's trouw werkten mede, om alles goed te doen afloopen. Niemand bemerkte iets; de prins was na iedere zamenkomst dankbaarder en vriendelijker jegens Bertha, en toch waren er onder die vier menschen, die zich hier tot eene gemeenschappelijke onderneming verbonden hadden, een paar oogen, welke zich eens des morgens plotseling met tranen vulden, een paar wangen, die van schaamte gloeiden — en die oogen en wangen behoorden aan Bertha.

De zaak droeg zich aldus toe. Daags te voren had de jager, door een afgesproken teeken, zijn heer en diens geheimzinnigen vertrouweling, die van kleine gestalte was en altijd geheel in eenen wijden mantel gewikkeld, in hooge ruiterslaarzen met sporen verscheen, aangekondigd. Bertha was op haren post; het valluik had de vreemden op hunne bestemde plaats gebragt. Op den volgenden morgen riep de oude man zijne dochter, die zich met eenig handwerk onledig hield, en verzocht haar eens te gaan hooren, wat Felix verlangde, die zich een paar maal vrij luid had doen hooren. Bertha stond op en begaf zich over de plaats naar haren Afrikaanschen beschermeling, die misschien in den droom gebruld had, want uiterlijk had hij daartoe geene reden, gelijk hij zich dan ook spoedig gerust stelde onder de liefkozingen van zijne oppaster. Bertha zag nog eens naauwkeurig om zich heen naar de valdeur, of misschien een lichtstraal de opmerkzaamheid van Felix kon opgewekt hebben — niets. Maar terwijl hare blikken over den weeken, vochtigen grond dwaalden, ziet zij plotseling de wel te herkennen voetstappen van eene vrouw, juist voor de plaats, waar het valluik zich opende, naar het kleine voorvertrek heen.

De oogen flonkeren, haar adem staat stil; maar zij vermant zich, want mag haar vader niet zien, dat zij geweend heeft, nog minder mogen tranen haar oog verduisteren, wanneer het er op aankomt zich te overtuigen, dat zij alleen bij het geheele komplot de bedrogene is. Scherp ziet zij toe, volgt de schreden, die altijd even groot blijven, en zij vindt eindelijk het corpus delicti — een schoen, wel zwart, wel van leder, maar zoo fijn, zoo bevallig, van zoo schilderachtig teedere vormen, dat nooit een echt ruiter, noch een echte vertrouweling een voet zou hebben kunnen toonen, die in dit schoeisel gepast zou hebben.

Alzoo geen vertrouweling, maar eene vertrouwelinge! Nu eerst herinnert zich Bertha, dat zij juist gisteren op het afdalende paar minder acht geslagen heeft, omdat Felix, wiens fijne organen misschien argwaan gekregen hadden, geheel hare aandacht boeide door zijne ongewone levendigheid. Ja, dit brengt zij zich te binnen, dat de gestalte in den mantel haar veel kleiner voorkwam dan vroeger.

Zwijgend steekt zij de stomme getuige van het verraad, aan hare vriendschap gepleegd, bij zich, nu eens over de roekelooze ligtvaardigheid van de mannen zuchtende, dan den hemel dankende, dat haar vader die verraderlijke vond niet had gedaan. Rustig treedt zij in het vertrek en zegt, dat zij alles in orde gevonden had. Maar pas heeft zij de deur van haar vertrek gesloten en gegrendeld, of zij barst in tranen uit en stort voorover op hare legerstede. Daartoe dan was zij gebruikt geworden! Daartoe had men haar vriendschap en teeder gevoel gehuicheld. Daarom — o Edgar! Edgar! Neen, zij zijn die gevoelens niet waardig, de mannen, die zij eerst opwekken in de reine, jonkvrouwelijke borst.

Hier hield Bertha snikkend op, en haar verstand gebruikte juist dit oogenblik van rust, om haar toe te fluisteren, dat de schoone Edgar misschien wel een ligtmis zijn kon, maar dat hij haar hart niet gewond had, dewijl hij haar slechts het natuurlijk welgevallen toonde aan hare schoonheid, en dat, volgens zijne manier, wel wat te levendig, maar

dat hij nooit een woord van liefde gerept, nog minder eene toezegging, eene belofte haar gedaan had. En misschien was die vertrouwde wel eene ongelukkige van gelijken rang als hij, die hem oneindig beminde, en die een nijdig lot van hem verwijderd hield?.... en reeds was Bertha's week en medelijdend hart bezig, om de geheele gebeurtenis uit het hoogere oogpunt eener ongelukkige liefde te beschouwen. Hierdoor werd zij kalmer. Edgar, dat gevoelde zij, behoorde niet tot hare spheer, en was, naar alle uiterlijke betrekkingen, voor haar niet bestemd; maar bemerken zou hij het, dit beloofde zij zich, omdat er altijd nog een weinig gekrenkte eerzucht in het spel was, dat zij niet zoo eenvoudig en goedhartig was, om zich met opene oogen te laten bedriegen, en als die verwenschte lijfjager wederkomt, dan zal hij het ondervinden, dat....

Maar de jager kwam even zoo min terug als zijn heer, die, van de eene jagt naar de andere trekkende, het gansche hof vergat, en — zoo zeide het gerucht — niet meer naar de residentie zou terugkeeren. Een diepe zucht ontvlood Bertha's borst, toen zij de liefelijke verschijning van den prins als eene schoone, maar verdwenen hoop op den achtergrond harer herinnering bragt.

Weken verliepen er, en reeds was alles weder tot deszelfs vorige eentoonigheid teruggekeerd, toen eens des morgens plotseling de deur van het vertrek zich met drift opende, en Frits binnentrad, in een prachtig eergewaad van opperhoutvester, terwijl vader Radermaker hem glimlagchend volgde. De jeugdige gelaatstrekken en de bruine tint over de wangen kleedden zoo goed bij de groene uniform, dat Bertha een uitroep van vergenoegen niet onderdrukken kon, en haren vriend gaarne de beide handen toestak, terwijl zij hem met een vrolijk: »Welkom lieve Frits!" te gemoet kwam.

Nu echter ging men aan het vertellen. Prins Edgar had namelijk, voor zijne afreis, in den beerenhof, met zijne gewone stoutmoedigheid, met den sterksten der beeren een strijd aangegaan; en was het toeval of vermetelheid, dat hij den mantel vallen liet, dien hij anders om den arm geslagen had, zoodat de eerste slag van het ondier hem den klaauw in het vleesch zou geslagen hebben. Slechts met een arm tot zijne dienst, zou hij in den ongelijken kamp het onderspit hebben moeten delven, ware het niet, dat Frits, die den prins uit voorzigtigheid met aangelegde buks was nageslopen, den beer zijn nimmer missenden kogel door den kop geschoten had. Edgar had de geheele uitgestrektheid van het gevaar erkend, waarin hij verkeerd had, en zwoer den redder zijns levens eene warme dankbaarheid. Hij liet zich door hem een gedeelte van den weg begeleiden, zijne betrekkingen, hoop, vooruitzigten en levensplannen uiteenzetten, en scheen met eene groote vreugde te vernemen, dat Frits zich ook reeds een meisje had uitgekozen. Toen hij echter bij nadere ondervraging vernam, dat dit meisje Bertha, de dochter van den leeuwenopzigter, was, had hij een oogenblik nagedacht, eenigen tijd gezwegen en daarop betuigd, dat hij haar kende, dat zij een lieftallig meisje was, en al zijne beloften herhaald. Frits had toen zijn wensch geopenbaard, dat slechts een van die vorstelijke geloften tot vervulling zou mogen komen, en ziedaar, binnen vier weken was hem de betrekking van opperhoutvester opgedragen, nabij de plaats zijner tegenwoordige woning, die gedurende een half jaar onbezet was gebleven, en nu kwam hij in de residentie, om den eed af te leggen en zich aan het bureau der houtvesterijen aan te melden. Bertha sloeg blozende de handjes ineen en prees des hemels wegen, aan welker einde zij de bruidskroon reeds blinken zag.

»Maar dit is nog niet alles," riep vader Radermaker, verrukt zijne muts in de lucht werpende.

»Nog niet?" vraagde Bertha verwonderd.

»Neen, waarachtig niet," voegde Frits er bij, »want toen ik mij bij den opperjagermeester aangemeld had, heeft deze mij, op bevel van prins Edgar, ter belooning mijner wakkere daad, de som van 1500 thaler laten uitbetalen, en nog een pakket ter hand gesteld, dat veelligt een brief van den prins zou inhouden."

Met deze woorden trok hij een langwerpig verzegeld pakje te voorschijn. Het werd ontzegeld en in een rood marokijnen doos bevond zich een papier, met het opschrift: »Voor de bruid van den dapperen Frits; van prins Edgar." Daaronder schitterde eene prachtige zware dubbele gouden keten. Men denke in welk een enthusiasme de familie uitbrak, en hoe blijde Bertha was, dat zij al hare wonderlijke, tegenstrijdige aandoeningen, welke hare borst bestormden, in tranen van dank en verrassing kon inkleeden.

Natuurlijk drong Frits, die binnen het half jaar zijne plaats zou gaan innemen, op eene dadelijke verloving aan, tegen welke niemand iets had in te brengen, en dus alles tot onderling genoegen geschikt werd. Slechts eene smart benevelde Bertha's diepgevoelend gemoed. Het was de dood van haren kweekeling Felix, die aan een beensplinter stierf. In het laatste reutelen lekte hij nog Bertha's hand, en hare tranen vielen heet en zwaar op zijne brekende oogen. Om zijne fraaije gestalte werd hij opgezet. Bertha bezocht hem, zoolang zij nog in de residentie vertoefde, in het kabinet. En als zij alleen was, drukte zij hare poezele, leliewitte armen om zijn breeden nek, drukte hare rozenlippen vast op zijne goudgele manen, en zij weende stil om den zwijgenden vriend, wien alleen haar geheim bekend was.

DE KAARS DES DUIVELS.

Eene Spaansche vertelling.

I.

Eens leefde er in Toledo een student, die een heel wilde knaap was. Alle studenten van dien tijd, hetzij te Sevilië, te Salamanca of te Toledo, waren wilde knapen, die, zoo als de geschiedenis ons verhaalt, een allerlosbandigst leven leidden; maar degeen van wien wij spreken willen, don Christiano, was erger dan al de anderen. Hij scheen don Juan tot zijn patroon te hebben verkozen. De dagen bragt hij met spelen, de nachten met drinken door, en alle morgen, als hij bij zijn ontwaken geen vooruitzigt had van eenige degenstooten te geven of te ontvangen, scheen hij te begrijpen, dat de dag voor hem verloren was, en te vreezen, dat zijne hand stram zou worden. Als hij twee dagen achtereen niet beschonken ware geweest, zou hij een aanval van spleen gekregen hebben, zoo die ziekte toen al bekend ware geweest; maar drie dagen zonder een liefdesavontuur zouden hem hebben doen begrijpen, dat hij wel onder de heiligen mogt gerekend worden.

Zijne familie was ontroostbaar, dat men hem zulk een leven zag voeren; zijn vader trachtte door goeden raad, zijne moeder door liefderijke toespraak hem op eenen beteren weg te brengen; maar hij bleef ongevoelig voor alles. Hetzij zijn vader in toorn uitbarstte of dat zijne moeder onder tranen bad en smeekte, niets maakte indruk op hem, want hij zette zijne woeste levenswijze voort, terwijl hij ligchaam en ziel ten verderve voerde en nog bij het leven zijner ouders hun vermogen verkwistte.

De laatsten zagen in hunnen troosteloozen toestand eindelijk geen ander middel, dan een familieraad te beleggen, om gezamenlijk middelen te beramen, ten einde het verdoolde schaap weder op den regten weg te brengen. De moeder stelde zachte middelen voor; de vader was van meening, dat men tot strenge moest overgaan; maar geen van beiden dacht er aan, dat zij ieder hun eigen begrip sedert twintig jaren met evenveel vrucht gevolgd hadden. Een oude oom, een Malthezer ridder, was van oordeel, dat men den jongen man maar eenvoudig moest laten begaan, met den tijd zou hij wel bedáarder worden, want, dit was zijn slot, de jeugd moest uithollen.

Deze stelling, die wel niet nieuw, maar evenmin voor de gerustheid der familie doeltreffend was, scheen de eerwaardige vergadering weinig te smaken, en te minder in dit geval, daar men het er voor hield, dat de oude oom, in weerwil van zijne jaren, die nog zelf getrouw bleef, en dat, als zijne podagra het slechts toeliet, hij onder het voorwendsel van een wakend oog op don Christiano te houden, heimelijk neefjes dolle pretjes bijwoonde en mededeed. Men begreep, dat dit slechts olie in het vuur zou zijn.

Eene knorrige oude tante, die naar ligchaam en geest zulke aanvalligheden bezat, dat zich nooit iemand opgedaan had, die haar tot gemalin begeerde, was van meening, dat men den jongen mensch in een klooster moest opsluiten: dit zou het eenigste middel zijn om zijne ziel te redden, daar hij toch nooit tot het huwelijk zou overgaan. In de oogen der oude vrijster was een man, die volstrekt niet aan trouwen scheen te denken, voor niets dan voor de monnikspij geschikt.

Een jong, heel mooi nichtje, die, waarom weet ik niet regt, in de vergadering tegenwoordig was, hief bij deze woorden blozend het hoofdje op, en meende dat het zonde en schande zou zijn, want haar neef scheen haar toe zeer goed te kunnen trouwen. Een andere neef, die in zijne jeugd heel voorbeeldig geleefd, vroeg getrouwd, en vóór zijn huwelijk geenerlei dwaasheden begaan had, waarschijnlijk om er later zooveel te meer te bedrijven, gaf den raad, den jongen man zoo spoedig mogelijk te doen trouwen, waarover donna Carmina, zoo heette het nichtje, nog heviger bloosde. De vader van donna Carmina, die ontzaggelijk rijk was, en voor wiens meening men dus diepen eerbied had, ondersteunde dit gevoelen, dat nu ook eenstemmig goedgekeurd werd.

Men beraadslaagde vervolgens over de keus van eene gemalin, en begreep, dat deze in de eerste plaats zeer schoon moest wezen, ten einde zij in staat ware het hart van den wuften jongen man voortdurend te boeijen. Het nichtje keek daarop in den spiegel, om hare lokken in orde te schikken, hoewel er daarvan geene enkele op hare plaats ontbrak. Verder meende men, dat de jonge vrouw zachtaardig en bescheiden moest zijn, ten einde liefde tot de deugd bij hem te verwekken. Donna Carmina sloeg zedig de oogen neder en vouwde de handen met een zachtzinnig gelaat. De vader zag zijne dochter glimlagchend aan en zoo scheidde men hoogst tevreden. Allen waren het stilzwijgend eens, behalve de oude tante, die onder het heengaan mompelde: »Ik zou wel eens de vrouw willen zien, die in staat is zulk een wildzang te boeijen." Donna Carmina, die dit hoorde, haalde ongeduldig de schouders op, wat eigenlijk geen groot bewijs voor de verlangde zachtzinnigheid was.

Den volgenden dag liet de vader van don Christiano hem bij zich in zijn kabinet ontbieden, waar hij den jongeling eene lange aanspraak hield, waar de student echter volstrekt niet naar luisterde, daar al zijne opmerkzaamheid op de daar hangende wapens gevestigd was, waaronder zijn geoefend oog een kostbaren degen ontdekte, en hij nu alleen op middelen dacht, om dezen, zonder zijn vader te vragen, in zijne magt te bekomen. Eindelijk echter bereikte het voor de derde maal uitgesproken gezegde zijn oor: »En zoo hebben wij dan besloten, u te doen trouwen." Misschien zou hij het ook ditmaal niet gehoord hebben, zoo niet zijn vader, verbaasd dat deze tijding zoo weinig indruk op zijn zoon maakte, aan zijne stem een bijzonderen nadruk gegeven had.

Don Christiano, die plotseling als uit den slaap scheen te ontwaken, en waarschijnlijk niet regt begreep wat men hem zeide, vroeg zijnen vader heel naïf: »Ik trouwen? waarom?" — Bij deze dwaze vraag sprong de oude man van zijn stoel op, en zou na de eerste verbazing waarschijnlijk zijne geheele aanspraak van voren af aan herhaald hebben; maar Christiano, die toevallig de oogen op de klok had laten vallen bemerkte, dat het uur van een rendez-vous geslagen had, en verschrikt door de gedachte, dat hij te laat zou komen, verklaarde bij zijn vader kortaf, dat hij zich nog niet in kluisters wilde laten slaan; en daarop zich omkeerende, verliet hij op hoogst oneerbiedige wijze ijlings het vertrek.

De familieraad had dus niet anders teweeg gebragt, dan de wanhoop der moeder en den toorn des vaders te vermeerderen. Don Christiano scheen in deze openlijke poging slechts één nieuwen prikkel te zien, om zich nog meer aan zijne ongeregeldheden over te geven, en weldra sprak men in de geheele stad van niets anders, dan van zijne dagelijksche tweegevechten en liefdesavonturen. Donna Carmina weende in stilte, en daar zij een der schoonste meisjes van Toledo was, trachtte don Christiano, zoodra hij vernam, dat zij het was, die men voor hem bestemd had, het haar duidelijk te maken, dat hij de voorslagen zijner familie niet uit tegenzin in haar, maar alleen uit afkeer van het huwelijk had afgewezen; daar zij echter niet naar hem luisteren wilde, verwijderde hij zich, hoewel met leedwezen en zuchtend over de halsstarrigheid, zoo als hij het noemde, van zijn nichtje.

Donna Carmina beminde hem echter nog altijd.

II.

Eindelijk werd don Christiano zelf een tegenzin in zijne levenswijze gewaar; hij was van alle genietingen des levens zoo verzadigd, dat geene er van meer het bekorende der nieuwheid voor hem bezat, zoodat hij zelfs somtijds op het denkbeeld kwam, om een geregelder leven te gaan beginnen. Somtijds kwam hem ook donna Carmina voor den geest, die inderdaad zeer schoon was en wel verdiende, dat men iets deed, om het regt te verwerven van door haar bemind te worden.

Op zekeren dag, toen hij, met deze gedachten vervuld, alleen en vol verveling rondwandelde, bemerkte hij een jong meisje van eene verrassende schoonheid, en die hij zich niet herinnerde ooit te voren in gezelschappen gezien te hebben, ofschoon hare rijke en bevallige kleeding deed vermoeden, dat zij tot den adel behoorde. Zij kwam onder geleide eener bedaagde vrouw uit de kerk, en ging haastig het groote plein over, waarschijnlijk om zich naar huis te begeven. Toen zij don Christiano voorbijging, sloeg zij hare groote, zachte, dweepachtige oogen naar hem op, maar ook dadelijk weder neder, toen zij zijne op haar gevestigde hartstogtelijke blikken gewaar werd. Welk eene lieftallige aanminnigheid lag er in haar geheel voorkomen. Donna Carmina alleen kon met haar vergeleken worden. Don Christiano deed deze opmerking bij zichzelven, want op dit oogenblik verbeeldde hij zich, zijn nichtje in allen ernst te beminnen, maar ongelukkig was donna Carmina niet tegenwoordig, en zoo behaalde de onbekende schoone de overwinning op don Christiano, die, zonder te weten wat hij eigenlijk wilde, haar volgde. Onderweg bewonderde hij haren ongedwongen gang en bevallige gestalte, en toen zij, over iets heenstappende, het kleed een weinig ophief, werd hij een zoo bevallig voetje gewaar, dat het hem het hoofd geheel op hol bragt.

Gaarne ware hij het schoone meisje genaderd, maar de oude duegna was te zeer op hare hoede, en dus moest hij zich voor ditmaal vergenoegen, met het huis, waarin zij woonde, te bespieden. Een gedeelte van den dag en het meerendeel van den nacht bragt hij door, met rondom het huis te sluipen, in de hoop de sennora nog eens weder te zien, maar het huis bleef gesloten, en niemand vertoonde zich. Eindelijk toen hij den volgenden dag wederkwam, vernam hij van eene vrouw, die in het huis fruit verkocht, dat het jonge meisje Isolina heette, eene weeze en verloofd was aan eenen jongman, met name don Rodrigo. — Don Rodrigo echter was een vriend van don Christiano, en zoo weifelde deze eenige oogenblikken in zijn besluit, want dit ware alle wetten der vriendschap met voeten treden. Don Rodrigo was niet in de stad, en hij kon derhalve Isolina niet verdedigen. Don Christiano verstikte echter het betere gevoel, dat hem vermaande zijne oogmerken te laten varen, en hij herinnerde zich, dat don Rodrigo hem reeds eens, toen zij medeminnaars waren, de loef had afgestoken. Hij had om deze vlek uit te wisschen, eene schitterende overwinning noodig, en daar don Rodrigo naar ligchaam en geest in niets voor hem onderdeed, meende hij, dat het voor hem hoogst roemrijk zou zijn, de overwinning over zijn mededinger en Isolina's hart te behalen. Daarbij kwam nog, dat hij tijdverveling had, en deze reden alleen scheen hem reeds toereikend.

In den beginne viel het hem alles behalve gemakkelijk, Isolina te naderen, want het jonge meisje leefde, in de afwezigheid van don Rodrigo, zeer ingetogen en bezocht volstrekt niemand dan eenige bloedverwanten van haren verloofde.

Er schoot derhalve voor don Christiano geen ander middel over, dan als een vriend van don Rodrigo dezen een bezoek te geven, onder welken titel hij zoowel van de familie als van donna Isolina goed ontvangen werd, welke laatste verrukt was over de nieuwe gelegenheid, van over haren verloofde te kunnen spreken. Ofschoon don Christiano het meisje in het geheel niet genaderd was, om haar over zijn vriend te onderhouden, verborg hij echter een tijdlang het verdriet, dat dit hem veroorzaakte.

Het gelukte hem, het vertrouwen te winnen

van diegenen, die hem door alle mogelijke middelen zouden getracht hebben te verwijderen, als zij zijne oogmerken vermoed hadden, en spoedig was het hem vergund, geheele uren bij donna Isolina door te brengen. Het jonge meisje moest inderdaad bijzonder veel aantrekkelijks bezitten, anders zou hij zich de moeite niet gegeven hebben, zich zoo lang te vermommen. Van lieverlede echter werd Rodrigo's naam minder drok tusschen hen genoemd, en op zekeren dag viel eindelijk don Christiano donna Isolina te voet, die hem aanhoorde, zonder zich al te geraakt te toonen. Ik kan juist niet zeggen, hoe dit toeging, maar weldra was don Christiano zoo gelukkig, als de strenge beginselen van donna Isolina en de onvermoeide waakzaamheid harer duegna toelieten.

Er zou een groot feest plaats hebben. Don Christiano wist het zoo ver te brengen, dat Isolina daaraan deel mogt nemen, ondanks de omzigtigheid van Rodrigo's bloedverwanten en de belofte, die de jonge sennora haren verloofde gedaan had, om gedurende zijne afwezigheid geene dergelijke plaatsen te bezoeken.

In den beginne verzette haar geweten er zich wel tegen, dat zij naar het feest ging, maar eindelijk deed zij het toch, en Christiano wist het zoo in te rigten, dat Isolina hem naar een afgelegen plekje van den tuin volgde, dat minder helder verlicht was. Zij wilde wel deze eenzame plek dadelijk weder verlaten, maar Christiano bezwoer haar in zulke eerbiedige en aandoenlijke bewoordingen hem aan te hooren, dat Isolina het genoegen, om naar zijne vleijende woorden te luisteren, niet wederstaan kon, en zelfs, waarschijnlijk door den angst over de schemering, in welke zij zich bevonden, zich digter bij Christiano drong en wat meer op zijn arm leunde, dan juist volstrekt noodzakelijk was, toen een plotselinge lichtstraal, die uit eene zijlaan kwam, haar verschrikt deed opspringen. Deze kwam uit eene lantaren, die de oude duegna droeg, die, daar zij hare sennora nergens onder de dansenden vond, ongerust geworden en haar was gaan zoeken. De jonge lieden namen de vlugt, en toen de oude dame, na vruchteloos ronddolen, in de danszaal terugkwam, vond zij Isolina op haar wachtende, en van den dans en de warmte, zoo als zij zeide, afgemat.

De waarheid echter was, dat zij nog sidderde over het gevaar, dat zij geloopen had, en daar de herinnering aan Rodrigo in haar hart ontwaakt was, besloot zij Christiano niet weder te zien. Toen hij echter den volgenden dag wederkwam, wilde zij hem evenwel spreken, om hem verwijtingen over zijn onstuimig gedrag te doen, en hem te verzoeken zijne bezoeken te staken. Het liep echter af, gelijk men wel zal vermoeden. Christiano toonde zooveel berouw en teederheid, dat hij volledige vergiffenis verwierf, en toen hij heenging was het met de vergunning, dat hij dien avond terug mogt komen, om het gesprek te vervolgen, hetwelk de duegna zoo ontijdig had afgebroken.

Te middernacht beklom Christiano het balkon van donna Isolina, waar hij zich aan de voeten van het hem wachtende meisje wierp. De jonge sennora trilde als een blad, maar don Christiano geleidde haar zacht naar hare kamer, waar beide plaats namen. Hier trachtte hij haar gerust te stellen, wat hem ook werkelijk van lieverlede gelukte; maar op eens hief Isolina de oogen op, die zij tot hiertoe op den grond gevestigd had gehouden, gaf een gil van schrik en bedekte met beide handen haar gelaat. Haar blik was op het portret van don Rodrigo gevallen, dat door het licht der luchters helder verlicht werd en dreigend op haar scheen neder te zien. De jonge man verwenschte het portret en het licht bij zichzelven; al zijne welsprekendheid was verloren gegaan, en hij moest zijne beden en betuigingen van voren af beginnen. Naauwelijks meende hij weder eenigzins verder in Isolina's hart gedrongen te zijn, of een nieuwe oogopslag van het jonge meisje deed bij haar de herinnering van don Rodrigo herleven. Christiano had gaarne het portret uit het venster geworpen, maar daar hij dit niet kon, wilde hij ten minste de waslichten uitblazen, waartegen de sennora zich echter ten stelligste verzette. Christiano riep zijn patroon don Juan aan.

»Dat licht is toch eene vervloekte uitvinding," zeide hij in eene opwelling van misnoegen bij zichzelven, »waarachtig, als ik het verwijderen kon in oogenblikken, waarin ik het niet noodig heb, dan zou ik het gaarne aan den duivel afstaan."

Naauwelijks had hij deze woorden binnen'smonds gemompeld, of de vlam der waskaarsen verduisterde, en hoewel de pitten nog wel brandden, verspreidden zij toch geene stralen, en het portret werd voor Isolina onzigtbaar.

Niet lang daarna verhaalde men in Toledo, dat don Rodrigo in een tweegevecht gevallen was en dat donna Isolina zich in een klooster had begeven, waarschijnlijk om over haren verloofde te treuren.

III.

Don Christiano troostte zich spoedig over dit avontuur en vergat het, gelijk zoo vele, die hem uit het geheugen waren gegaan. Terwijl hij aan Isolina het hof maakte, had hij zijne oude vrienden zeer verwaarloosd; met vreugde keerde hij nu tot hen terug. Zijne liefde voor het jonge meisje was maar eene soort van tusschenbedrijf geweest, waarna hij de eenigen tijd ontbeerde genietingen slechts te kostelijker en aantrekkelijker vond. Bovendien had een nieuwe hartstogt zich van hem meester gemaakt, wier voorwerp den voorbijgaanden indruk, dien Isolina op hem gemaakt had, geheel uit zijn geheugen deed verdwijnen. Op een avond, toen hij verdrietig te huis kwam, omdat hij de dame, die zijne gedachten uitsluitend bezig hield, niet op de plaats aangetroffen had, waar hij gehoopt had haar te ontmoeten, gaf men hem

een geparfumeerd briefje over, dat, zoo als hij dadelijk vermoedde, eene verontschuldiging over het wegblijven, dat hem zoo zeer verwonderd had, moest behelzen. Spoedig vloog hij naar zijne kamer, en zag vreemd op, dat zijn bediende de kaarsen niet had opgestoken. Toen hij daarover hevig tegen hem uitvoer, verzekerde deze hem, dat hij die als gewoonlijk had aangestoken en niet begrijpen kon, hoe zij uitgegaan waren. Met deze woorden ontstak hij ze op nieuw. Don Christiano, die driftig verlangde alleen te zijn, zond hem onmiddellijk daarop weg. Maar naauwelijks had de bediende de deur achter zich toegemaakt, of op eens verduisterden de kaarsen, even zoo als onlangs in Isolina's vertrek had plaats gehad. Zonder zich door deze herinnering in het minst te laten storen, nam de jongeling het vuurtuig in de hand, maar het gelukte hem niet ze te doen vlammen. Zoodra een zwavelstok vuur gevat had, liet zich een zacht gesis hooren, dat naar een gesmoord spottend gelach geleek, en het waslicht vertoonde niets dan een pit, die wel gloorde, maar geen licht verspreidde.

»Daar heeft de duivel waarachtig de hand in," riep don Christiano uit.

Een gillend gelach beantwoordde deze uitroep.

»Satan!" riep don Christiano uit, »als gij hier zijt, zeg het dan en maak niet zooveel omstandigheden."

»Hier ben ik," zeide de satan, »wij moeten eens praten."

Op dit oogenblik zag don Christiano op den schoorsteenmantel eene kleine gedaante van nog geen twee voet hoog; zij hield eene brandende stroofakkel in de hand, bij wier licht onzé student haar volkomen kon onderscheiden; zij was als een Spaansche caballero en naar de nieuwste mode gekleed; slechts bemerkte men aan hare handen, waaraan zij geene handschoenen droeg, nagels, die als klaauwen uitliepen, en op haar hoofd, welks rijke lokken naar den smaak opgemaakt waren, twee kleine glinsterende horens, maar die zoo sierlijk gevormd waren en zoo goed bij het gezigt pasten, dat zij volstrekt niet misstonden.

Don Christiano begreep dadelijk, dat hij den duivel voor zich zag. Wel was hij door deze verschijning in het eerst wat verbaasd, maar spoedig herstelde hij zich weder en zeide:

»Zoo is het mij eigenlijk het liefst; ik weet dan toch met welken vijand ik te doen heb. — Eer ik u echter om eene verklaring van uw zonderling gedrag jegens mij verzoek, zal ik eerst van uw licht gebruik maken, om den inhoud van dit briefje te vernemen, waarin ik veel belang stel."

Met deze woorden maakte hij zich zeer koelbloedig gereed den brief te lezen.

»Een oogenblik geduld," zeide de duivel, met zijne hand het licht zijner fakkel bedekkende. »Zoo haastig niet, als het u belieft, het licht van mijn fakkel staat zoo niet iedereen ten dienst."

»Wilt gij mij nu wel eindelijk zeggen," vroeg don Christiano verbitterd, »waarom gij u vermeet zoo met mij den spot te drijven?"

»Heb ik daar het regt niet toe?" vroeg de duivel.

»Het regt? — Ben ik dan uw eigendom?"

De duivel vergenoegde zich, dit met een grijns te beantwoorden.

»Ik merk het al; gij zoudt gaarne mijne ziel willen koopen, niet waar?" vroeg don Christiano. »Het is goed, neem ze, en laat mij den brief lezen."

»Neen, neen," zeide de satan, »dat begeer ik niet."

»Ook goed," zeide don Christiano, eenigzins gerust gesteld.

»Voor zoo dom zult gij mij toch niet aanzien," vervolgde satan, »dat ik iets koopen zou, wat mij van regtswege toekomt? Waarom zou ik uwe ziel koopen? Die hebt gij mij reeds voor langen tijd prezent gedaan."

»Hoe zoo?" vroeg de student.

»Niets is zekerder; hebt gij niet al honderd malen u den duivel toegezworen? Eene enkele maal was al voldoende; ik weiger niets, wat mij zoo gulhartig wordt aangeboden."

»Welnu, als mijne ziel u al behoort, wat verlangt gij dan nog meer?" hernam don Christiano zeer deftig. »Ik wil u die immers niet betwisten, waarom plaagt gij mij dan zoo? Waarom legt gij mij hindernissen in den weg en laat mij mijn lot niet lezen, dat deze brief bevat? Hebt gij het regt, mij dit te beletten?"

»Waarom niet?" zeide de duivel, zich heen en weder wiegende.

»Hoe zoo? Kunt gij mij dan mijne dagen op aarde niet in rust laten genieten? Ik geef u toe, dat mijne ziel u toebehoort; maar mij komt toch het vruchtgebruik toe, en daarin wil ik niet verkort zijn."

»Het is wel te beklagen, mijn vriend! dat gij volstrekt geen geheugen hebt. Maar laat ons gaan zitten; ik spreek niet gaarne staande."

»Spreek op dan," zeide de student met eene uitdrukking van treurige onderwerping; tevens liet hij zich in een armstoel vallen en begon op zijne nagels te bijten. Satan zag hem grijnzend aan en ging bedaard op de knie van eene der nimfen, die de bronzen armluchters versierden, zitten.

»Gij hebt dus uwe liefde voor Isolina vergeten en den avond, waarop...."

»Laat dat," antwoordde don Christiano met eene sombere houding. »Waartoe mij dit te herinneren? Het doet mij leed van het arme kind, dat zij door mij haren bruidegom verloren heeft. Maar hoe kon ik anders handelen?"

»Eene heerlijke grap," riep satan, lagchende dat hij schudde, »gij zult toch niet gelooven, dat ik u daarover verwijtingen zal doen? Of dacht gij, dat ik u om Isolina wat wilde plagen? Deze is thans in een klooster gegaan, zij is een zwak zieltje, daar ik mij niet veel over bekommer. Als

zij mij eens van zelf in de handen loopt, mag ik het lijden, maar ik zal geene hand uitsteken, om haar meester te worden. Over haar echter wilde ik niet spreken."

»Waarover dan?" vroeg don Christiano.

»Over de lichten, die in de kamer der sennora brandden, over het licht, dat gij naar den duivel gewenscht hebt en dat ook inderdaad naar hem toe gegaan is."

»Hoe," riep don Christiano, die thans alles begreep, »gij hebt dien ongelukkigen wensch, dien ik uitte, in ernst opgevat?"

»Op het oogenblik dat ik aanwezig was," zeide de duivel vrolijk, »ik heb u immers gezegd, dat ik alles aanneem wat men mij geeft."

»Neem dat dan ook," riep don Christiano, buiten zichzelven van woede, en vergetende, dat hij met den duivel te doen had, stiet hij met den dolk naar de kleine bronzen nimf, in wier borst de kling steken bleef.

»Gij moet u niet boos maken," zeide de duivel, hem met eenen spottenden blik beschouwende, »hebt gij niet het licht der waskaarsen den duivel toegewenscht?"

»Ja zeker;" antwoordde don Christiano moedig.

»Wel nu dan?"

»Maar tot hiertoe?"

»Tot hiertoe heb ik, uit pure goedhartigheid, u een goed laten genieten, dat mij toebehoorde; maar heden bevalt het mij, mijn eigendom tot mij te nemen, en derhalve blaas ik de kaarsen uit."

»Maar dat is afschuwelijk," riep don Christiano. »Hoe kunt gij willen, dat ik zoo leef? Op die wijze moet ik mij immers alles ontzeggen; bals, het spel, alles opgeven."

»Zoo erg is het niet," zeide de duivel, »dat wil ik niet; ik ben een goede drommel, ziet gij, en om de waarheid te zeggen, zou ik daar ook mijne rekening niet bij vinden: als men u niet meer zag, zou men u voor een vroom man gaan houden, en uwe bekeering zou mij schade kunnen doen. Ik wil u integendeel al uwe voordeelen laten genieten, ook heb ik u, behalve van daag, nog niet veel geplaagd."

»Ja, maar van daag?" zeide don Christiano somber, wiens gedachten door deze woorden weder op het briefje gevestigd waren geworden, dat hij in de hand hield, en hem in de drift van het gesprek schier uit het hoofd gegaan was.

»Gij zult nu en voortaan weder de helderheid van het licht kunnen genieten, met uitzondering van de nachten, waarin ik goedvind het u te onttrekken."

»En dan zult gij waarschijnlijk het oogenblik uitkiezen, waarin ik dat het pijnlijkst zou missen?"

»Als ik dat niet deed, zou men mij een domoor heeten," zeide satan.

»Welnu, toon dan nu eens uwe goede zijde en geef mij een middel aan de hand, om die zaak tusschen ons te schikken."

»Dat was ik juist voornemens, toen gij dat arme nimfje op een dolksteek onthaaldet," antwoordde de duivel, terwijl hij bedaard den dolk uit den luchter trok, wat don Christiano, ondanks alle moeite, niet had kunnen doen.

»Ik wilde juist zeggen," vervolgde hij, »dat ik u het licht der kaarsen zal wedergeven, maar onder eene voorwaarde."

»Onder welke?" vroeg don Christiano.

»Onder die, dat gij mij," vervolgde de duivel dralend en als verlegen over den voorslag, dien hij voornemens scheen te zijn te doen, »dat gij mij, ik wil juist niet zeggen uwe ziel afstaat, want die behoort mij reeds, noch de dame van uw hart, ondersteld dat gij haar niet boven de acht dagen lang getrouw blijft, en waaraan ik evenmin iets zou winnen als gij verliezen; noch uw vermogen, dat al lang aan mijne bloedvrienden, de woekeraars, behoort, noch...."

»Maar wat dan, in 's hemels naam, spreek op," riep don Christiano.

»Als gij zoo spreekt," zeide satan met eenen afschuwelijken grijns, »dan ben ik buiten staat voort te gaan; maar ik wil medelijden met uw ongeduld hebben, en daarom uwe ongepaste uitdrukkingen over het hoofd zien. Gij zult mij dan geven, de eenigste zaak, die mij toekomt, namelijk — uw leven."

»Mijn leven?" riep de student ontsteld uit.

»O wees gerust, ik zal het u niet dadelijk ontnemen; maar ziet gij, onder ons gezegd, uwe ziel behoort mij zonder eenige tegenspraak, maar men kan niet weten wat er voor uwen dood nog gebeurt, en ik zou gaarne uw leven kunnen nemen, als ik gevaar bespeur, uwe ziel te verliezen. De gebeden van uwe moeder doen mij al een beetje kwaad."

»Die goede vrouw," zeide don Christiano.

»Houd maar op, gij hebt nog tijd genoeg, om aangedaan te worden; laat ons nu eerst bij mijn voorslag blijven."

»Maar ik wil u mijn leven niet geven."

»Ik zeg u immers, dat ik het niet dadelijk wil hebben; op het oogenblik bezit ik geene andere magt, dan om u naar welgevallen het licht der waskaarsen te onttrekken."

»Maar dat is voor mij eene verduiveld slechte hoop," vervolgde de student.

»Zoo erg niet als gij denkt; want al ontnam ik u ook het licht op het oogenblik, dat gij voor het belangrijkste houdt, dan verpligt ik mij daarentegen, het u ook weder terug te geven, zoodra gij het verlangt. In dat geval behoeft gij slechts mijn dienaar Brandhout te roepen, en gij zult dadelijk bediend worden; maar vergeet niet, dat als gij driemaal op deze wijze mijne aanwezigheid verlangd hebt, uw leven mij toebehoort; uitgezonderd," voegde de duivel er grijnzend bij, »in het geval, dat iemand vrijwillig aanbieden mogt in uwe plaats te treden."

De student aarzelde nog wat hij doen wilde, want hij was toch nog meer aan het leven, dan aan zijne avondgezelschappen gehecht, en over het geheel, dacht hij, heeft de dag toch ook zijne

genietingen. Op de herhaaldelijk gedane verzekering echter van satan, dat hij van zijn egt maar zelden gebruik zou maken, stemde hij toch eindelijk toe, en het verdrag werd onderteekend. De duivel stak met zijn fakkel eene der waskaarsen aan en verdween.

Zoodra don Christiano zich alleen bevond, verloor hij geen oogenblik, maar opende het briefje en las het volgende:

»Eene onvoorziene omstandigheid heeft mij belet mijn woord te houden; kom echter van nacht ten drie ure onder mijn venster, waaruit u eene koordladder zal worden toegeworpen. Ik bepaal dat late uur daarom, omdat ik om dien tijd eerst van een bal zal terugkeeren, dat ik genoodzaakt ben te bezoeken; en daar ik niet twijfel aan de opregtheid van uwe betuigingen, wenschte ik niet onverzoend met u ter rust te gaan. Uwe komst zal mij het bewijs geven, of gij ernstig voornemens zijt, den band voor eeuwig vast te knoopen, dien gij steeds als het doel uwer wenschen afschildert."

Don Christiano kuste het briefje en greep naar zijnen hoed en mantel. Op dit oogenblik echter sloeg de torenklok vier uren.

»Vervloekte duivel!" riep de verliefde stampvoetend uit.

Desniettemin spoedde hij zich onder het venster zijner dame, dat echter, daar het veel te laat was, digtgesloten bleef. Den volgenden dag kon hij niet bij de sennora toegelaten worden, en eerst des avonds zag hij haar in den schouwburg, aan den arm van een jong ridder, naar wiens woorden zij met de grootste aandacht scheen te luisteren, zonder dat zij don Christiano met een enkelen blik verwaardigde.

»Als gij zulk een spel wilt drijven met het leven, dat gij mij gelaten hebt, satan! dan word ik een kluizenaar, zeg ik u, en dan blijf ik geen oogenblik op, nadat de zon ondergegaan is."

IV.

Satan scheen zich volstrekt niet er aan te storen, dat de student hem van trouweloosheid beschuldigde, maar behandelde de zaak zeer uit de hoogte. Hij vergenoegde in het eerst er zich mede, hem door spoedig voorbijgaande duisternissen in zijne genietingen te storen; eindelijk wiegde hij hem geheel in bedriegelijke gerustheid, zoodat als de herinnering van zijn gesprek met den duivel don Christiano begon te kwellen, deze het als een dwaze droom zich uit de gedachten zette.

Na eenigen tijd gebeurden er echter eenige omstandigheden, die don Christiano bewezen, dat de duivel hem niet geheel vergeten had. Zoo bevond hij zich onder anderen eens aan eene rijkbezette tafel, waar de fijnste wijnen geschonken werden, en waar hij, met oogenblikkelijke blindheid geslagen, eene flesch greep, die zeker bij toeval op de tafel was gekomen, en in de meening, dat zij edelen wijn bevatte, zijn glas tot aan den rand volschonk, en tot verbazing zijner vrienden en zijn eigen geweldig misnoegen, in eene teug ledigde; want de vloeistof, die zij bevatte, was volstrekt niet naar zijn smaak.

Hij waagde het nu niet meer, zichzelven in te schenken, en de heer des huizes, die zijne gasten geen dwang wilde aandoen en begreep, dat don Christiano om eene of andere reden zoo gehandeld had, gaf zijne bedienden een wenk, en zoo gebeurde het, dat, gedurende het verdere van den maaltijd, het glas van den student, tot zijn bitter misnoegen, voortdurend ledig bleef. Hij zelf waagde het niet, de oorzaak van zijnen misslag te bekennen; en evenmin eene tweede poging te ondernemen. Den volgenden dag sprak men er in de geheele stad over, dat don Christiano of gek geworden of zwaar ziek geweest moest zijn, want hij had gedurende den maaltijd niets dan een glas bronwater gedronken. Christiano en bronwater! Dit nieuws was zoo buitengewoon, dat iedereen er zich van overtuigen wilde, en de nieuwe kluizenaar ontving menige uitnoodiging, die hij onmogelijk aannemen kon, want hij was inderdaad ziek, zoowel uit ergernis over de streek, die hem gespeeld was, als door den ongewonen drank, dien hij bij vergissing gebruikt had, en die hij verafschuwde.

Eindelijk was hij weder beter, en na zich voor die noodlottige dwaling ruimschoots schadeloos te hebben gesteld, begaf hij zich naar een groot bal, waarop de schoonste dames der stad genoodigd waren. Door zijn ongelukkig noodlot wist hij niet tot wie hij zich wendde, en zoo kwam het, dat hij verscheidene malen rijke, maar zeer leelijke en bejaarde juffers ten dans noodigde, wat een algemeen heimelijk gelach verwekte. Den volgenden dag fluisterde men elkander in het oor, dat don Christiano geruïneerd was, en daar hij niets meer van zijne familie ontving, besloten had zijne fortuin met eene of andere tandelooze geldzak te verbeteren.

Buiten zichzelven van woede, wilde don Christiano den lastertongen bewijzen, dat hij, wel verre van geruïneerd te zijn, nog geld genoeg in den zak had, en noodigde derhalve zijne vrienden tot een prachtig avondmaal, waarbij menige flesch geledigd werd, om de herinnering der noodlottige dwaling met het glas water weder uit te wisschen. Na den maaltijd ging men aan het spel, en don Christiano speelde roekeloozer en hooger dan alle anderen. In het begin wankelde de fortuin, maar weldra scheen eene wolk voor zijne oogen te dalen, zoodat hij de voorwerpen slechts als door een nevel zien kon; hij speelde als een dwaas, verwisselde de kaarten en beging den eenen misslag na den anderen. Zijne vrienden schaarden zich vol verbazing om hem, om getuigen te zijn van dezen merkwaardigen strijd, en zagen elkander aan, terwijl zij den wijsvinger aan het voorhoofd bragten,

een teeken, dat wel niet verkeerd begrepen kon worden.

Christiano leed verschrikkelijk; groote zweetdroppelen liepen van zijn voorhoofd; vergeefs trachtte hij de kaarten te onderscheiden, het was hem onmogelijk. Reeds had hij al het goud, dat hij bezat, verloren, toen het huis, dat hij bewoonde, toen zijn paard en eindelijk zijne meubelen; niets bleef hem over dan zijn degen, dien hij zelf uit de scheede trok en waarmede hij gaarne zijne tegenpartij zou doorstoken hebben, als hij zeker ware geweest, dien te treffen. Desniettemin wilde hij den schijn niet aannemen, alsof hij zich liet afschrikken, en toen zijn tegenspeler eene nieuwe som inzette, wierp hij woedend zijn degen op de tafel.

Wat zou er echter van hem worden, als hij ditmaal weder verloor? In dit geval ware hij onherroepelijk verloren, onteerd. Wel was er nog een middel op, maar hij was aan het leven gehecht en aarzelde derhalve den eersten stap te doen, die hem den dood moest nader brengen. Zijn degen moest hij echter tot elken prijs redden. Hij riep dus Satans dienaar, en dadelijk verscheen het duiveltje Brandhout met zijn fakkel, en ging zonder complimenten op don Christiano's schouder zitten, die in den beginne over deze verschijning eenigzins bedremmeld was, maar spoedig zich herstelde en op nieuw begon te spelen. Hij won, en men zegt zelfs, dat de raadgevingen, die het duiveltje hem in het oor fluisterde, niet weinig er toe bijdroegen, zijn geluk te veranderen, doch ik wil dit niet met zekerheid beweren. Hoe het ook zij, hij won, en won steeds door, zoodat eindelijk zijne tegenpartij, beschaamd en geheel in den grond geboord, het huis verliet.

Don Christiano kon in den beginne niet begrijpen, waarom de duivel hem sedert eenigen tijd zoo plaagde; eindelijk vernam hij, dat zijne moeder eene bedevaart naar San Jago te Compostella had ondernomen, om zijne bekeering af te smeeken; dit was voor hem eene lichtstraal. Onder deze omstandigheden zweefde hij echter in een tweeledig gevaar: of hij zou genoodzaakt worden, den duivel nog tweemaal te hulp te roepen, en dan moest hij sterven, of als de beden van zijne moeder verhoord werden, zou hij tegen zijn wil bekeerd worden. Hij wist nog wel niet op welke wijze dit zou kunnen geschieden, maar de mogelijkheid bestond dan toch, en dit vooruitzigt deed hem beven. Waarheen hij zijne oogen sloeg, hij zag niets dan gevaar, en dus besloot hij, om zich te bedwelmen, den tijd, die hem nog overschoot, zoo vrolijk als mogelijk door te brengen en de gebeurtenissen af te wachten.

Om dezen tijd kwam een jonge buitenlander te Toledo, wien de naam van een berucht vechter vooraf gegaan was. Verscheidene jonge lieden van Toledo besloten, hem in een tweegevecht te wikkelen, maar ondanks al hunne kracht en geoefendheid moesten zij voor hem zwichten. Opgeblazen door zijne overwinning stapte de jonge vreemdeling als een paauw door de stad, met spottende en verachtende blikken, ging voor niemand uit den weg, zag de dames onbeschaamd onder de oogen en groette niemand. Zulk eene vermetelheid mogt niet ongestraft blijven, en men moest dezen twistzoeker bewijzen, dat Toledo toch nog mannen bezat, die men als eene waardige tegenpartij tegenover hem stellen kon. De jonge lieden hielden eene bijeenkomst, en alle valsche schaamte ter zijde stellende, verklaarden zij eenstemmig, dat alleen don Christiano in staat was, tegen den gevreesden vreemdeling te strijden. Ten hoogste gestreeld door de op hem gevallene keus, nam don Christiano de uitnoodiging daartoe dadelijk aan. Toen hij echter vernam, dat de strijd des avonds en wel bij kaarslicht zou plaats grijpen, om de zaak een zeker plegtig aanzien te geven, poogde hij dit besluit te doen intrekken, maar vergeefs. Dit sloeg don Christiano geweldig ter neder, want hij vreesde een nieuwe streek des duivels, ja, zijne beklemde gemoedsgesteldheid was zoo zigtbaar, dat een jongeling, naijverig op de aan don Christiano te beurt gevallene onderscheiding, zich eenige woorden liet ontvallen, die eene twijfeling aan don Christiano's moed schenen te bevatten. Deze, toen hij de onbeschaamde uitdrukking hoorde, zag den ander op eene wijze aan, die ongetwijfeld een tweegevecht zou teweeg gebragt hebben, zoo de overige aanwezigen de beide heethoofden niet nog te regter tijd hadden gescheiden. Don Christiano besloot thans, het te beproeven, en elke vrees voor eene mogelijke arglistigheid des duivels ter zijde te stellen. Men liet eene groote zaal in gereedheid brengen, waarin duizenden waskaarsen een licht als dat van den dag verspreidden; in het rond waren zitplaatsen voor de talrijke aanschouwers opgerigt, die dit merkwaardig tweegevecht wilden bijwonen. Eindelijk verschenen de beide tegenstanders; men had bepaald, dat zij gescheiden zouden worden, zoodra er bloed gestort was. Het teeken werd gegeven; in den beginne schenen beide van gelijke sterkte, ja, een oogenblik lang scheen don Christiano de overhand te hebben. Plotseling verduisterden voor hem alleen al de lichten, en hij kon slechts met moeite den degen van zijne tegenpartij onderscheiden, wiens spits verscheidene malen op het punt was hem de borst te doorboren; hij kon er niet meer om denken, aan te vallen, maar hij trachtte alleen verdedigenderwijs te handelen; hij deed twee schreden achteruit, terwijl een afkeurend gemompel door de vergadering liep. Van woede buiten zichzelven, vergat don Christiano alle omzigtigheid en riep Satan te hulp. Dadelijk gelukte het hem, door middel van de fakkel van Brandhout, het verloren voordeel te herwinnen, en op hetzelfde oogenblik vloot het bloed uit de wonden zijner tegenpartij. Een daverend gejuich verhief zich van alle kanten, don Christiano's vrienden drongen om hem heen, om hem met zijne overwinning geluk te wenschen en daarvoor te bedanken; zij waren echter niet weinig ver-

baasd over de verstrooijing, waarmede hij hunne losstuitingen ontving, want zij vermoedden niet tot welken prijs hij die verworven had.

Don Christiano had zeker alle reden tot nadenken; hij mogt thans nog slechts eenmaal den duivel te hulp roepen; en hij stelde zichzelven ernstig de vraag voor, of het niet beter voor hem ware, als hij zich door zijne moeder liet bekeeren. In allen gevalle besloot hij zijne familie meer te naderen, zijne levenswijze te veranderen en zelfs als het noodig ware te trouwen; zoo zeer had bij hem de liefde tot het leven de overhand op alle andere bedenkingen.

V.

De duivel liet echter zijne prooi zoo gemakkelijk niet varen, maar omringde don Christiano met steeds naauwer en grooter verzoekingen. Er werden thans talrijke feesten aangelegd, om zijne behaalde overwinning te vieren, en de jonge man vergat in de bedwelming een oogenblik het verstandige voornemen van zijn leven te beteren.

Op eenen avond, toen don Christiano en zijne vrienden van een vrolijk feestgelag huiswaarts keerden, kwamen zij onder de muren van een klooster langs. Plotseling werd in hetzelve een lijkgezang aangeheven, welks toonen tot hen doordrongen. De jonge woestelingen, waarschijnlijk door den boozen geest gedreven, beantwoordden de heilige psalmen met een drinkliedje. Dit was eene onverschoonbare roekeloosheid, maar zij wisten geen van allen regt wat zij deden. Op eens trad een man in een zwarten mantel gehuld van achter een uitstek van den muur te voorschijn, trad naar don Christiano toe, die zich aan de spits der overigen bevond, greep hem bij de schouders en wierp hem met reuzenkracht op den grond.

»Heb eerbied voor de dooden," riep hij met eene donderende stem. »Don Christiano! heb eerbied voor uw slagtoffer!"

Te gelijk gaf hij met eene krachtige hand den student een vuistslag in het aangezigt. De andere jonge lieden schoten toe, om hen te scheiden, maar deinsden verschrikt terug, toen zij don Rodrigo herkenden. — Deze was het inderdaad, die na eene langdurige ziekte, van het krankbed herrezen en teruggekomen was, om, voor zoo ver de strenge wetten des kloosters het veroorloofden, de ter aarde bestelling van zijne nog altijd beminde Isolina bij te wonen.

De hem aangedane beleediging eischte bloed; don Christiano sprong dus op, en zijn degen trekkende, brulde hij:

»Laat mij die zaak afdoen, mijne vrienden! mij komt het toe, deze beleediging te wreken."

Te gelijker tijd kruisten hunne degens elkander met zulk eene woede, dat de overigen, buiten staat de zaak te verhinderen, genoodzaakt waren werkelooze getuigen van een strijd te zijn, die alleen door de flikkerende vlam van eenige toortsen verlicht werd. Daar beide door eene gelijke dorst naar wraak bezield werden, waren beide even vurig in den aanval en in de verdediging. Hetzij nu dat de toorn don Christiano zoo verblindde, dat hij de stooten zijner tegenpartij niet zag, of dat de satan hem het licht der fakkels onttrok, althans hij stortte zichzelven in den degen zijner wederpartij, en viel in zijn bloed zwemmende op den grond, op hetzelfde oogenblik dat de klagende stem des priesters in het klooster voor de laatste maal de woorden: »requiescat in pace" uitsprak, waarbij te gelijk de zerk op het overschot van de ongelukkige Isolina geplaatst werd, welk geluid tot in de ooren van den zieltogende doordrong. De jonge lieden haastten zich nu, don Christiano op te beuren; don Rodrigo was inmiddels verdwenen, en nimmer heeft men na dien tijd in Toledo weder iets van hem gehoord.

Don Christiano werd zieltogend naar huis gedragen en men deelde dadelijk zijn vader mede, wat er voorgevallen was, maar de oude man lag gevaarlijk ziek, van kommer over het gedrag zijns zoons. Hij antwoordde dengenen, die hem opgezocht hadden, dat hij God zou danken, als deze Christiano tot zich nam, eer hij zijne familie geheel en al onteerd had. Zijne moeder was van hare bedevaart nog niet teruggekeerd, en de overige leden der familie bekommerden zich niet om eenen bloedverwant, die hun niets dan schande aandeed. Niemand trok zich dus den armen gewonde aan, met uitzondering van eenige vrienden die hem soms bezochten, als zij van hunne partijtjes eens een uurtje vrij hadden. Zijne verzorging werd derhalve aan eene oude knorrige en inhalige oppaster overgelaten, die vooruit berekende, dat zij van hare diensten weinig voordeel zou hebben, en begreep, dat het nog lang duren kon, eer de dood haar van een post bevrijdde, die haar belette andere zieken op te passen, van welke zij meer voordeelen hoopte.

Don Christiano's lijden duurde inderdaad lang; de treurige verlaten toestand, waarin hij zich bevond; de herdenking aan zijn verloopen leven, de troostelooze gedachte van te moeten sterven, zonder dat zijne laatste blikken een deelnemend aangezigt ontmoetten, of zonder te mogen hopen, dat zijn laatste zucht iemand een traan zou kosten, vermeerderden nog zijn lijden. Op een nacht echter, toen don Christiano zich wanhopig op zijne legerstede rondwentelde en vergeefs zijne oppaster riep, die in haren armstoel ingeslapen was, en de zwakke stem niet hoorde, die haren bijstand inriep, werd de deur langzaam geopend.

Eene vrouwelijke gestalte trad binnen, naderde met ligte zwevende schreden als een geest het bed van den zieltogende, en beschouwde hem een oogenblik, zonder een woord te spreken. Don Christiano raapte al zijne krachten bijeen en zeide: »Ik heb dorst." Zij keerde zich naar de oppaster, haalde zuchtend de schouders op, nam daarop de schaal met den gereedstaanden drank

van de tafel, boog zich over den zieke, beurde behoedzaam zijn hoofd op en liet hem drinken. Don Christiano, die zich daardoor verkwikt gevoelde, haalde diep adem en keerde daarop het hoofd om, om te zien wie hem te hulp gekomen was, maar hij was niet in staat de vermoeide oogleden op te heffen. Hij liet het hoofd weder zinken en viel onmiddellijk daarop in eenen gerusten slaap. De jonge dame vertrok. Toen de waakster des morgens wakker werd, was zij zeer verwonderd, don Christiano nog in leven te vinden, en nog verbaasder, dat hij zich beter bevond; ook wist zij niet regt wat zij er van denken zou, dat de schaal ledig was, maar zij stelde zich gerust met het denkbeeld, dat zij waarschijnlijk zich het oogenblik niet meer herinnerde, waarop zij gewis half slapende den zieke den voorgeschreven drank had ingegeven, en brak daar verder het hoofd niet mede. De doctor scherpte haar in, vooral den volgenden nacht den drank op het bepaalde uur in te geven. Het oude wijf beloofde het wel, maar sliep desniettemin weder gerust in, en even als den nacht te voren trad ook thans de jonge dame weder binnen, om hare taak op zich te nemen. Heden bevond don Christiano zich reeds beter, en ofschoon hij de gelaatstrekken zijner verzorgster nog niet kon onderscheiden, bemerkte hij toch, dat de bevallige en vlugge gestalte niet die zijner oude oppaster was. Terwijl zij zich over hem heenboog, beroerden eenige lokken van haar zijden en welriekend haar zijn gelaat; ook gevoelde hij, dat de hand, die op de zijne gelegd werd, om zijn pols te onderzoeken, klein en zacht als die van een kind was. Dit alles gaf hem veel stof tot peinzen. Toen zij weg was, vroeg hij zichzelven af, wie toch wel die dame zijn kon, die hem op deze wijze bewaakte, en hij besloot, zoodra zij terugkwam, alle moeite te doen, om haar in het gelaat te zien. Den volgenden nacht kwam zij inderdaad weder, maar de kap, die haar hoofd bedekte, belette hem hare gelaatstrekken te onderscheiden. Don Christiano's herstel ging thans, dank zij de onbekende, met snelle schreden vooruit, en de oude oppaster, zeer tevreden dat hare taak zoo gemakkelijk was, ging des avonds op haar gemak liggen, en sliep den geheelen nacht door, terwijl de jonge dame bij den zieke waakte.

De jonge man, die thans weder bij zijn volle bewustzijn was, vreesde thans bijkans, dat zijne herstelling al te spoedig geschied zou zijn. Deze onrust en het vurig verlangen, de onbekende te leeren kennen, veroorzaakten hem op nieuw een ligten aanval van koorts; de dame, die zijn minder rustig gedrag bemerkte, trachtte hem in eene gemakkelijker ligging te brengen, door zijn hoofdkussen wat hooger te halen. Door de beweging, die zij maakte, viel haar kap af en Don Christiano zag — niets; want op hetzelfde oogenblik verduisterde voor hem de kleine lamp, die de kamer verlichtte.

Te gelijk stond al het verledene hem helder voor den geest; hij behoefde nog maar eens den duivel aan te roepen, om geheel in zijne magt te zijn. Maar hoe duidelijk dit denkbeeld hem ook voor oogen stond, gevoelde hij echter thans alles behalve lust tot sterven; hij wilde leven, al ware het maar alleen om de onbekende zijne dankbaarheid te bewijzen, die zeker de schoonste dame van de wereld zijn moest, waarvan hij zich ook gaarne verzekerd had. Eindelijk zegevierde zijn brandend verlangen over zijn verstand, en hij riep des duivels dienaar. Dadelijk bespeurde hij aan het voeteneinde van zijn bed, met zijne fakkel in de hand, de kleine gestalte van Satan, zoo als hij hem reeds gezien had, en die hem thans grijnzend aanzag. Don Christiano gunde zich thans geen tijd, om dit leelijke gelaat te aanschouwen, maar keerde zich snel om, en herkende over hem heengebogen het zachtaardige en schoone gelaat van donna Carmina. Hij gaf een kreet van verrassing en vreugde. Het jonge meisje bloosde en trachtte hare mantilla over het hoofd te halen, wat haar ondanks alle moeite niet wilde gelukken. Don Christiano had derhalve volkomen den tijd, de schoonste oogen en den liefstalligsten mond van de wereld te beschouwen. Op eens en als door tooverij herinnerde hij zich de bestendige gehechtheid van zijne nicht, hare toegevendheid, zachtmoedigheid en de duizend eigenschappen, die haar versierden, en zoo vatte hij bij zichzelven het besluit op, als de hemel hem de gezondheid wedergaf, zoovele gehechtheid te beloonen en donna Carmina te trouwen. Reeds gaf hij zich aan de zoetste mijmeringen over, toen een zacht, heesch en ongeduldig gekuch hem aandrong, de oogen weder op Satan te slaan.

»Welnu," zeide de duivel, met eene zachte, doordringende, hoewel alleen voor don Christiano hoorbare stem, »welnu, gij hebt uw nichtje herkend, niet waar? U blijft evenwel nu nog maar weinig tijd over; bezie haar dus goed, om hare gelaatstrekken vast in uw geheugen te prenten, waarvan de herinnering u in mijn rijk eene kleine verstrooijing zal verschaffen. Haast u echter, want gij moet thans op weg."

»Op weg? met u?" vroeg de jonge man, wien de schrik belette te denken.

»Wel zeker. Behoort gij mij niet? — Ik heb mijn woord gehouden. Thans is de beurt aan u."

»Nog niet," antwoordde don Christiano met eene zwakke stem.

»Ik zal natuurlijk moeten wachten totdat uwe moeder teruggekeerd is, niet waar? en totdat hare smeekingen, ondersteund door de liefde van donna Carmina, mij ontrooven wat mij toebehoort; want donna Carmina bemint u opregt. Neen, neen, op die wijze zoudt gij mij kunnen ontsnappen."

»Sterven! thans reeds sterven!" riep don Christiano uit.

Sedert eenige minuten beschouwde donna Carmina haren neef met angstige verbazing; zij begreep de zonderlinge ontroering niet, die bij hem blijkbaar was, en kon niet raden, waarnaar hij aan het voeteneinde van zijn bed zoo oplettend

staarde. Toen hij echter deze woorden sprak, viel donna Carmina, van angst en smart overweldigd, voor zijn bed op de knieën en riep uit:

»Ach neen, Christiano! gij moogt thans nog niet sterven, liever wil ik mijn leven voor u geven.”

Bij deze woorden knarstandde de duivel en trok den arm terug, dien hij reeds naar don Christiano uitgestrekt had, terwijl hij te gelijk met eene verbijsterde houding naar het hoofdeinde van het bed staarde. Don Christiano keerde zich om, en zag nevens zich den beschermengel van donna Carmina, die over beide zijne blanke, helder lichtende vleugels uitgespreid hield. Satan, die zich overwonnen zag, schuimbekte van woede. Maar wat zou hij beginnen. Eerst ging zijne fakkel uit, waarna hij zelf van lieverlede gelijk eene schaduw onzigtbaar werd. Een flaauw gesis, als van eene uitgaande vonk, vergezelde zijn verdwijnen, en don Christiano hief het hoofd op.

Ik behoef den lezer niet te zeggen, hoe kort daarna in de hoofdkerk van Toledo eene groote plegtigheid gevierd werd, waarbij don Christiano donna Carmina naar het altaar geleidde; maar ik vergenoeg mij, door deze vertelling een nieuw bewijs geleverd te hebben, dat de reine en trouwe liefde der vrouw de kostbaarste schat op aarde is, dien een man vinden kan, en die hem dikwijls uit de dreigendste gevaren redt.

DE HERVORMER DER MENSCHHEID.

»Zoo heb ik u dan eindelijk weder, zalige vrijheid! zoo ben ik dan nu van allen dwang ontslagen, en niets zal mij op nieuw kunnen wegrukken uit den verheven werkkring, tot welken ik geroepen ben. Niemand zal mij nu weder naar die gevangenis terug kunnen krijgen, waar men uit loutere verveling zijn verstand zou verliezen.”

Zoo sprak een man in zichzelven, die gelegenheid had weten te vinden, om het krankzinnigenhuis te ontsnappen, waarin men hem geplaatst had, omdat de goede ziel zich stijf en sterk verbeeldde, dat hij als boetprediker verpligt was, de gansche menschheid de waarheid te zeggen. Nu, menschen, die van zulk een idée uitgaan en het ten uitvoer brengen, zijn gevaarlijke wezens, die de maatschappij, om met hare andere leden vrede te houden, uit haar dient te verwijderen, want wie zou het goedvinden, dat iemand ongeroepen als zijn zedemeester optrad en hem in het publiek of in het geheim kapittelde en harde waarheden zeide? Ruim een half jaar had onze vriend nu reeds te midden der gekken zijn beroep uitgeoefend, waarin de verstandigen volstrekt geen smaak hadden, toen hij de waakzaamheid des opzigters wist te misleiden en weder op vrije voeten stond.

In den beginne gedroeg zich de gekke op eene zeer verstandige en bedaarde wijze; zijne gedachten waren voor een oogenblik bij zijne vrijheid en zijn heerlijk lot bepaald, en hij had dus geen tijd, om zich met anderen te bemoeijen. Weldra echter ontwaakte het grootsche bewustzijn weder in hem, dat hij geroepen werd, om de dwalende menschheid te verbeteren, en hij gevoelde eenen onwederstaanbaren aandrang, om haar hare gebreken onder het oog te brengen.

De eerste, die de aandacht van den zedemeester tot zich trok, was een jong heertje, dat, in zijne uiterst smaakvolle kleeding, in houding en gedragingen, den volkomen modegek vertoonde.

»Zeg, vriendlief!” vroeg de gekke den jongeling, »van welk merino mag wel de wol zijn, waarvan uwe fraaije kleederen geweven werden?”

Verwonderd zag de jongeling den vrager aan, en betrachtte hem van onder tot boven, zonder hem echter met een antwoord te verwaardigen.

»Laat ons eens aannemen,” begon de gekke weder, zonder zich door de trotschheid van den ander uit het veld te laten slaan, »dat het schaap, van welks wol uwe kleederen gemaakt zijn, tot het edelste ras behoorde; maar wat dunkt u, zou het dier daarom trotsch op zijne sierlijke vacht geweest zijn? En zeg mij, wie van beiden, het schaap of gij, had dan het meeste regt, zich op die schoone gave der natuur iets in te beelden?”

»Mijnheer! ik verdraag zulk eene brutaliteit niet.”

»En ik verdraag zulk eene handelwijze ook niet langer, die ten eenenmale strijdig is met de waarde des menschen. Huldig niet iedere domme mode, die in het hoofd van een Parijschen leeglooper wordt uitgebroeid. Steek veel liever uw neus in een goed boek en de handen uit de mouw. Laat de lieve meisjes haren gang gaan, en blijf te huis en doe wat nuttigs, dan zult gij de straten, die bovendien reeds zooveel aan den staat kosten, ook niet verslijten en uwe schoenzolen besparen. Maar gij zult ook nog veel betere dingen besparen, de luttele krachten, die gij bezit, uw weinigje geheugen en de halve once verstand; de oude dag komt vroeg genoeg, dat dit alles ontbreekt. Wilt gij echter zoo blijven voortleven, zie dan bij tijds om naar eene menagerie, waar een aap gestorven is, en men zal u zonder bedenken in zijne plaats stellen.”

Vruchteloos sloofde de modejonker zich uit, om den gek iets te antwoorden, vruchteloos noemde hij hem een zotskap — het hielp hem niets; hij kon zich niet anders van den zedepreeker ontslaan dan door de vlugt.

Nog was de gestrenge man maar een paar schreden verder gegaan, toen hij een dik heer met een vuurrood gezigt ontmoette, dien hij zonder eenige pligtplegingen aldus aansprak:

»Vriend dikbuik! waarom wilt gij de wereld zoo vroeg verlaten? Weet gij dan niet, dat uw grootste vijand, de waterzucht, u zoekt en u spoedig vinden zal? Och, gij arme paarden, die eens dien vleeschklomp de poort zult moeten uittrekken! Verheugt u, gij bewoners der onderwereld, en gij wormen onder de aarde, uw leven is nu verzekerd, uwe kolonie zal weder vele jaren lang bloeijen.”

»Mijnheer!" gij zijt, geloof ik, niet wel bij uw hoofd," sprak de niet weinig verwonderde dikbuik. »Wat hebt gij u toch om mijne zwaarlijvigheid te bekommeren?"

»Die bekommert mij zeer veel," hernam de zedemeester, »gelijk de gansche wereld het voorwerp mijner bestendige zorgen is. Het zal u zeker toch wel zeer onaangenaam zijn, dat gij zoo spoedig van hier moet; vlied daarom de dranken, die uwe tong kittelen; eet, maar smul niet, en maak niet iederen maaltijd tot een feest voor uwe kinnebakken. Voor alle dingen moet gij minder rust genieten; loop en draaf dagelijks zoo, dat gij daarbij zweeten moet; ieder droppel, dien gij stort, is een juweel, waarmede gij een dag leven koopt."

»Ik dank u duizendmaal voor uw goeden raad, maar gij hadt toch wel wat zachter in uwe uitdrukkingen kunnen zijn. Vaarwel!"

Hiermede verwijderde zich de dikbuik.

Naauwelijks had de albedil den dikken heer uit het oog verloren, toen hem een man met eenen bril op den neus en een boek onder den arm, tegenkwam.

»Mijnheer!" begon al aanstonds de menschenverbeteraar, »gij zijt zonder twijfel een geleerde. Ik schat u als zoodanig hoog, maar zal u bewonderen, wanneer gij mij drie vragen beantwoordt."

»En die zijn?" viel hem de geleerde nieuwsgierig in de rede.

»Van waar zijn wij? waar gaan wij heen? en wat doen wij hier op de wereld? — Daar hebt gij ze," antwoordde de andere.

»Ik moet bekennen, dat uwe drie vragen even zoovele raadsels zijn, wier volkomene oplossing buiten de grenzen van ons weten ligt," hernam de geleerde, »de wijsbegeerte geeft ons daaromtrent wel eenige inlichtingen, doch om haar te kunnen verstaan, behoeft men eenige voorstudie."

»Ha, ha, ha!" snaterde de gekke. »Loop met uwe wijsbegeerte, die dekmantel voor uwe onwetendheid. Het begrip der waarheid, mijn waarde heer! behoeft geene voorstudie. — Wees opregt, vriendlief! en beken: wij weten niets! Dat zal uw verstand eer aandoen."

»Gij schijnt eene valsche gedachte van onze wetenschap te koesteren," zeide de wijsgeer, zij die zich met regt den titel van koningin aller wetenschappen kan toeëigenen. Hij, die zich eens onder hare banieren geschaard heeft, kan haar nimmer ontrouw worden. De wijsbegeerte kan ook op uwe drie vragen antwoorden, doch, daar ik vrees voor u onverstaanbaar te worden...."

»Dank u wel, heer philosoof!" riep de ander driftig uit, »vermoei u niet noodeloos. Hoor mij een oogenblik aan, en ik zelf zal die vragen beantwoorden. Ziet gij die donkere wolk aan den hemel? — Van waar komt zij? Antwoord: Uit haar moeders schoot, de groote zee, die ieder oogenblik hare lieve kinderen, de wolken over de aarde zendt. — En waarom is zij daar? Antwoord: Om goed te doen, de smachtende aarde te verkwikken. — En waarheen gaat zij weder? Antwoord: Wanneer zij haren zegen uitgedeeld heeft, en van den hemel op de aarde is gekomen, wanneer zij bloed en leven verspreid heeft en uit het graf der aarde als ruischende bron vrolijk opwelt, en eerst als een murmelend beekje en daarna als een trotsche vloed voortstuwt; zeg mij, geleerde heer! waarheen gaat de wolk dan? Van waar zij gekomen is, in 's moeders schoot, de groote zee, die lievend de armen naar hare kinderen uitbreidt — daarheen gaat zij. En dat noemen wij menschen sterven. Ha, ha, ha! Vaarwel, diepzinnige wijsgeer! vaarwel! Groet uwe broederen, en zeg het hen, dat ik uit het gekkenhuis gekomen ben. Ha, ha, ha!"

Nu bereikte onze zedemeester eene brug, die juist, om een schip door te laten, opgetrokken was. Vele personen stonden reeds met ongeduld te wachten op het oogenblik, dat zij weder nedergelaten werd. Dit was een fortuintje voor den voortvlugtige uit het dolhuis. Met eenen enkelen blik monsterde hij de kleine schaar, die voor een groot gedeelte uit jonge meisjes bestond, welke den zonderlingen wandelaar met een verachtelijken blik aanzagen en hem dan den rug toedraaiden, misschien hoofdzakelijk, omdat de man niet zwierig genoeg gekleed was.

»De natuur," begon hij, »heeft het wijselijk ingerigt, dat zij het oor niet met eene klep voorzag, waarmede men het naar welgevallen sluiten kan, welk voorregt zij om goede redenen aan de oogen gaf. Ik dank haar, dat zij het woord ten minste eene opene deur heeft verschaft, want anders zou mijne bestraffing bezwaarlijk ingang bij ulieden vinden; en nu helpt u niets, mijne jonge dames! gij moet mij aanhooren. Ik wil u eens zeggen, hoe gij het best aan een man kunt komen, hoe binnen korten tijd de regte huwelijkskandidaten bij u zullen aankloppen. Dat wil ik u leeren, en ik mag in mijne eigene oogen waanzinnig zijn, wanneer mijn raad niet de beste van de wereld is. — Ei, zie eens, hoe nieuwsgierig zij die lieve kopjes naar mij toewenden. Doch ik heb niet veel tijd, de brug zal zoo aanstonds vallen, en dan moet ik voort. Hoort mij dus aan. Ik meen, gij zoudt eerst regt beminnenswaardig zijn, wanneer gij ophoudt zulke ijdeltuiten en pronksters te zijn. Alleen het natuurlijke bevalt, ja, het bevalt niet slechts, maar het trekt aan, het betoovert."

De brug viel neder, de jonge meisjes wierpen een blik vol spot en hoon op den spreker en verdwenen.

Nu kwam de beurt aan een paar studenten.

»Halt, mijne heeren!" riep onze vriend, »ik heb alle mogelijke achting voor u. Gij zijt zeker studenten, niet waar?"

»Om u te dienen."

»En welke faculteit hebt gij gekozen?"

»De regtsgeleerdheid."

»Bravo. Er is gebrek aan juristen, ik meen aan knappe. Er is ook nog plaats genoeg over tot standbeelden voor waarlijk groote regtegeleerden, en gijlieden zoudt daarvoor charmant passen. Doch

weet gij ook, hoe gij het moet aanvangen, om in het marmer en op een voetstuk te komen? Nu, raad eens."

»Wel, wij zijn nieuwsgierig om het van u te vernemen, vriend!"

»Komt, dan zal ik het u zeggen. Ziet gij deze brug, die de beide oevers aan elkander verbindt? Zulke bruggen zijn er in menigte, maar nog veel meer zijn er, die van het regt naar het onregt leiden. Afbreken moet gij zulke bruggen, opdat onregt niet meer in regt en het regt in onregt verkeerd worde. Verstaat gij mij? Legt het natuurlijke en de gelijkheid der menschen tot grondslag, dan zal uit dit heldere stelsel al het andere helder worden. Ja, gelooft mij, er is nog veel plaats voor gedenksteenen. Zulk een eenvoudig, voor alle geregtigheid tot maatstaf dienend wetboek zamen te stellen — het is moeijelijk, zeer moeijelijk zelfs, maar men moet slechts willen."

»Wij zullen het proberen, vriend! Maar u raden wij, zoo spoedig mogelijk naar een geneesheer om te zien. Adieu!"

Met deze woorden sloegen de levenslustige studenten een hoek om.

»Wat?" begon de gekke in zichzelven. »Ik zou naar een geneeskundige gaan? Waartoe dat? Ben ik dan niet volmaakt gezond? Aha! Maar wacht, daar valt mij iets in. Zij willen hebben, dat ik dien de waarheid ook eens zeggen zal. Dat kan gaan. Wanneer ik de menschen zoo haastig voor mij zie wegloopen, weet ik niet, of ik lagchen of schreijen zal. Onder honderd gezigten slechts een enkel opgeruimd en vriendelijk. Zooveel ontevredenheid en geheimen kommer staan er met diepe voren op de meeste voorhoofden geschreven. Nijd en afgunst, die verdervers van alle frissche levenslust en levenskleur, tanen de meeste wangen, en de hatelijkste hartstogten hebben reeds veel jeugdige koppen met grijze haren bedekt. Arme menschen! hoe gelukkig kondt gij zijn, en hoe ellendig zijt gij!"

Een bedelaar, die van oordeel was, dat onze man nog wel eenige duiten te missen zou hebben, kwam op hem toe met de woorden:

»Een aalmoes, mijnheer! ik heb honger."

»Ach, mijn goede man!" kreeg hij tot antwoord, »ik heb geen enkele duit in den zak. Ik ben ook hongerig, vriendlief! doch misschien kan ik u een goeden raad geven."

»Wanneer men daarvan maar zat kan worden," zuchtte de ander.

»Hebt gij dan werkelijk zoo'n honger? Ik dacht gij zoudt heden wel al iets hebben opgehaald. Ik moet echter bekennen, dat het mij verwondert, waarom gij op geene voegzamer wijze zoekt aan den kost te komen. Gij ziet er toch regt gezond uit — waarom arbeidt gij ook niet?"

»Handenarbeid valt mij te moeijelijk, en andere heb ik niet geleerd."

»Met een woord dus, gij zijt lui?"

»Wel mogelijk."

»Ik raad u echter een vast beroep te kiezen."

»Dat heb ik immers? Mijn beroep is — bedelen, en ik geloof, dat mijn stand in geene goede maatschappij ontbreken mag. Het hoofdstuk van weldadigheid en Christelijke liefde zou toch uit ieder godsdienststelsel worden weggeschrapt, indien ik en mijnsgelijken aan die verhevene deugden geene gelegenheid gaf, om zich te oefenen. Wij bedelaars zijn levende oproepingen, om die groote deugden in praktijk te brengen. Was het mogelijk, dat iemand mild zou kunnen zijn, indien er niet een arme drommel was, met wien hij zijnen overvloed zou kunnen deelen? Gij ziet dus, mijnheer! wij bedelaars zijn onontbeerlijke medeleden van iederen welgeordenden staat."

»Op welke hoogeschool hebt gij gestudeerd, knaap? Wee, wee ons! wij hebben nu ook al philosophische bedelaars. Wat zal daarvan worden? Maar gij zegt, dat gij honger hebt? Welnu, gij kunt mijn gast zijn, wanneer gij het met een eendje voor lief neemt, zoo maak geene pligtplegingen, en ga mede naar mijne woning."

»Hoe, wat? gij eet eendvogels en zoudt geen enkele penning bij u hebben? Dat zou wel raar zijn. Geld moet ik hebben; geld maakt zelfstandig; geld maakt vrij; voor uwe uitnoodiging bedank ik wel vriendelijk. Smakelijke maaltijd!"

»Die is onverbeterlijk," zeide de wijze gekke, hoofdschuddend, »maar er ligt toch iets waars, iets piquants in zijne woorden. De vent is niet dom."

Het toeval wilde, dat onze scherpe zedemeester een geneesheer, die juist in zijn rijtuig wilde stappen, in den weg trad.

»Gij hebt toch reeds zoo menig recept geschreven," begon onze man, »en zoo menigeen, die op het kerkhof van de moeiten des levens uitrust, mogt u er voor danken, dat gij hem de poort des vredes opende. Zeg, mijn waarde heer doctor! ware het dan ook niet mogelijk, dat gij de gansche menschheid een slaapdrank ingaaft, want in onze stormachtige dagen en bij de dagelijks toenemende verwarringen heeft zij de rust hoog noodig. Geloof mij, wanneer wij zoo eene halve eeuw geslapen hadden, wij zouden veel verstandiger ontwaken. Waarlijk, dat was het beste middel, om de waanzinnige, als dol op zichzelve inrennende menschheid te genezen."

»Uw raad is niet slecht," hernam de trotsche verpleger der menschelijke gebreken. »Wees zoo goed en rijd met mij naar mijne woning. Wij zullen daar er ruim en breed over spreken."

Zij stegen zamen in. De wagen hield eindelijk stil; doch waar?

Voor het gekkenhuis. — Onze zedepreeker was genoodzaakt af te stijgen en zijn ambt provisioneel neder te leggen. Of hij naderhand nog weder zich openlijk aan het heil der menschheid heeft kunnen toewijden, weten wij niet; doch is het zoo, dan zullen wij onze geëerde lezers daarvan een volgend jaar verslag doen.

G. B. Z.

Een ander naverteld.

HET MEISJE UIT CRETA.

Dertig jaren zijn er verloopen sedert de geschiedenis, die wij voornemens zijn te verhalen, en hoewel dit tijdvak aan geheel Europa eene andere gedaante heeft gegeven en millioenen menschen van de aarde doen verdwijnen, heeft het op het schoone eiland Creta geene of slechts geringe veranderingen teweeggebragt. Destijds stond, gelijk nog heden, deze heerlijke bloem der zee onder de heerschappij der Turken, en de eenigste, maar ongelukkig uitgevallen poging der Cretensers, om hunne vrijheid te herkrijgen, heeft geen spoor achtergelaten dan in de harten der bedroefde weduwen en weezen van de martelaars in deze edele zaak. Tegenwoordig kan dus nog dikwijls in Canea, de hoofdstad van Creta, een tooneel plaats hebben, gelijk voor dertig jaren op een schoonen zomermorgen plaats greep.

Het was kort na zonsopgang, het geschiktste uur voor bezigheden onder dit klimaat; de bazars, waar allerlei goederen opeengehoopt lagen, waren vol koopers en verkoopers, die op echt Oostersche wijze door zwijgende gebaren met elkander handel dreven. Hoofdzakelijk bestonden zij uit Grieken en Turken, schoon er ook eene groote menigte Joden en Armeniërs, zoowel als Egyptische soldaten tegenwoordig waren. Een groot deel van dezen gemengden hoop bevond zich in eene vierkante ruimte, waar eene eigenaardige verkooping plaats had, die aller belangstelling scheen gaande te maken. Het was de openbare verkooping van slaven, die alle weken op een bepaalden dag plaats had. De slavenhandelaars waren meest allen Afrikanen, en de ongelukkige gevangenen zelve schenen tot die verschillende Oostersche natiën te behooren, en alleen uitgekozen te zijn met het oog op de waarde, die zij ter markt konden hebben. Zeer velen echter waren Cretensers, uit de bergen bijeengesleept, door de fouragerende troepen van den Turkschen aga, die volgens een oud gebruik, dat destijds, even als nog ten huidigen dage, in zwang was, gewoon was kleine afdeelingen soldaten het eiland rond te zenden, om de jonge en krachtige inboorlingen op te halen, op welke dan weder de kooplieden speculeerden, die daarvan zooveel voordeel als mogelijk was trokken.

De handel was ongeveer een uur geleden met veel levendigheid begonnen, hoewel het daarbij zeer ordelijk toeging. Eindelijk kwam de beurt aan een ouden plompen Egyptenaar, zijne goederen uit te stallen, en nadat hij twee zwarte slaven verkocht had, bragt hij het naar zijne meening kostbaarste deel zijner waren te voorschijn. Dit bestond uit een jonge man en vrouw, wier houding en uiterlijk voorkomen uitwezen, dat zij niet alleen Cretensers waren, maar ook dat zij in hunne woonplaats een zekeren rang bekleed hadden. Blijkbaar was het man en vrouw, en de radelooze stomme wanhoop, waarin zij verkeerden, bewees, dat de gevangenschap nieuw voor hen was, want ofschoon de bewoners van het schoone eiland Creta werkelijk slaven zijn, zoo was toch slechts een klein gedeelte van hen tot de onnatuurlijke schande veroordeeld van verkocht te worden. Het groote ongeluk scheen echter op het jonge echtpaar eene zeer verschillende werking te hebben. Beider gedachten waren, terwijl zij ten verkoop uitgestald waren, gewis op hunne dierbare woonplaats, waar de morgenstond van een gelukkig huwelijk zoo heerlijk voor hen gedaagd had, om zoo spoedig weder in donkeren nacht te verdwijnen. Het nette hutje, dat tegen de helling van den grooten Ida hing, van de groene wijnbergen omgeven, waarin al hun rijkdom bestond, de mirtenboschjes, die het voor den bergwind beschutten; dit alles stond voor hunnen geest. Maar de bitterheid van hun verlies openbaarde zich niet bij beiden op gelijke wijze. Het gelaat van den jongen man vertoonde slechts eene doffe en troostelooze wanhoop. Hij behoorde niet tot hen, die het ongeluk hebben van diep te gevoelen; hij behoorde tot het verwijfde ras van menschen, dat men onder de weelderige volkeren van het Oosten zoo veelvuldig aantreft. Zeer verschillend daarentegen was de uitdrukking in de groote zwarte oogen zijner vrouw. In haar lag de volle kracht eener lijderes; zij was in staat de hoogste mate van ellende te dragen. Ach, er was iets wat haar nader aan het hart lag, dan de vrijheid en het geluk wat hun ontrukt was; en van dezen schat, van deze gift des hemels meende zij, dat de hand van den Afrikaan voornemens was haar voor altijd te scheiden. Stijf aan haren boezem gedrukt, met al de kracht harer zwakke armen, hield zij haar eenigst kind, een meisje met schoon haar, wier vriendelijke blik uit de zachte blaauwe oogen, sedert drie of vier jaren, de zon haars levens geweest was, en zij, de jonge moeder, wist wel, dat het geene ongewone wreedheid der schandelijke zielverkoopers was, dat de kooper de kinderen niet met de moeder te zamen koopen wil, als de eerste de jaren nog niet hebben, om zelf slavendiensten te kunnen doen, en haar dus tot last zullen vallen. Hare kleine lievelinge kon echter onder de laatste gerekend worden; zij gevoelde — want zij was zoo ongelukkig, dat zij geene hoop meer durfde voeden — zij gevoelde, dat als zij verkocht werd, men er geene bedenking tegen zou hebben haar datgene te ontrukken, waaraan geheel haar hart hing.

De handel ging zijn gang. Een Turksch koopman van Gallipoli kwam eindelijk, na lang handelen, zoo ver, dat hij het jonge paar kocht, terwijl hij hunne jeugd en krachten berekende, en daaruit hunne geschiktheid tot onafgebroken arbeid opmaakte, wat hem zijn koop voordeelig maakte. Zoo als gewoonlijk wilde hij echter het kind niet medekoopen. De Egyptische verkooper had, toen hij de jonge moeder uit hare woning gestolen had, getracht haar kind van haar af te scheiden, om zich van eenen nutteloozen last te bevrijden, daar hij voornemens was de reis naar

de hoofdstad te voet te doen; maar zij klemde zich aan haren schat met eene wanhoop, die hem deed toegeven, om haar leven niet op het spel te zetten; hij zeide haar derhalve met een spotachtigen lach, dat zij haren last maar op zich moest laden als zij er lust toe had, maar hij zou wel middelen vinden haar te dwingen, gelijken tred met hem te houden, waarmede zij zich ook wilde belasten. Zij antwoordde niets; en ondanks vermoeijenis, uitputting en honger, droeg zij haar kind over berg en dal, zonder dat er eene klagt over hare lippen kwam, zonder te morren als de zweep haar trof en zij onder haren last dacht neder te zijgen. Thans echter toonde de slavenkoopman niet eens zoo veel medelijden meer, haar nieuwe meester mogt haar behandelen, zoo als hij wilde, maar om zijn pligt bij den koop geheel te vervullen, trad hij plotseling naar haar toe en rukte haar met alle magt het schreijende kind uit de armen, dat hij op de straat zou geworpen hebben, en dat daar omgekomen zou zijn, zoo niet een medelijdend hart onder dien gevoelloozen hoop geweest was. Geene woorden kunnen de smart afschilderen, die de hartverscheurende doordringende kreet der moeder te kennen gaf, toen zij vergeefs tegen de wreede handen van hare pijnigers worstelde, die haar weerhielden, toen zij naar haar dochtertje wilde toevliegen. Geen woord kwam er over hare lippen dan: »Mijn kind! mijn kind!" maar geene boekdeelen zouden toereikend zijn, om de diepe wanhoop af te schilderen, die in deze woorden lag.

Onder de toeschouwers was een man, die al het voorgevallene met al dien afschuw had bijgewoond, dien een gevoelig en edel hart bij zulk eene verregaande schending van goddelijke en menschelijke wetten treffen moest. Deze was een Amerikaansche zendeling, die met eene vrouw, even vroom en goedhartig als hij, vaderland, vrienden en bloedverwanten verlaten had, om met al zijne krachten het groote werk, de uitbreiding des Christendoms in het Oosten, te bevorderen. Hij had zich alleen naar deze afschuwelijke markt begeven, om zoo mogelijk op eenigerlei wijze van nut te zijn, en vond ook hier gelegenheid te ondervinden, dat een goed oogmerk in dit ondermaansche zelden teleurgesteld wordt, maar zeker altijd een lijden vindt, dat behoefte aan verzachting heeft. Zijn zacht gevoelig hart werd door den smartelijken kreet der ongelukkige moeder ten diepste gegriefd, en weggesleept door een dier edele drijfveeren, die, zoo zij meer gevoeld en meer gevolgd werden, het droeve schemerlicht, dat de strijd van het goede en kwade om ons verbreidt, zou ophelderen, sprong hij vooruit en hief het hulpelooze kind liefderijk in zijne armen; daarop trad hij zoo digt naar de moeder, als de Turksche bedienden van haren nieuwen meester dit wilden gedoogen, en zeide in hare landtaal tot haar:

»Laat het tot uwe geruststelling strekken, arm, gevangen slagtoffer! dat uw kind eene gelukkige woning en een onvermoeiden verzorger zal vinden. Ik zweer u, in het aangezigt des hemels, wiens genade mij hierheen gezonden heeft, dat ik voor het kind, niet alleen nu, maar zoo lang ik leef, alles zijn zal, wat de ouders, die het verliest, voor haar hadden kunnen zijn."

Hij was niet in staat, er meer bij te voegen, want de Turk gaf een teeken, en de andere slaven sleepten hunne nieuwe makkers mede; maar zij had hem verstaan; er lag iets in het hemelwaarts geslagen oog en den ernstigen opregten toon van den Amerikaan, wat haar onwillekeurig een volkomen vertrouwen in hem deed stellen, ofschoon hij haar geheel vreemd was. Het ligt in den aard der moederliefde onbaatzuchtig te zijn, en ofschoon zij gevoelde, dat het leven zonder hare lievelinge voor haar slechts treurige en sombere dagen hebben kon, zoo beloonde zij toch den zendeling met eenen blik vol innige vreugde en dankbaarheid, daar zij gevoelde, dat, zoo al de wanhoop haar dooden mogt, haar kind toch gered was. Een oogenblik later was zij in de volkrijke straten verdwenen, en volgde zij haren meester met de overige slaven, onder welke haar echtgenoot, door het ongeluk stompzinnig geworden, zwijgend voortging.

De goede Amerikaan stond alleen nog op de markt, met zijne nieuwe bezitting in den arm, maar hij gevoelde geen berouw over den plegtigen eed, dien hij over het arme kind gezworen had, toen de kleine zich vast aan hem klemde en hem met hare schuldelooze oogen vol vertrouwen aanzag. Hij nam het naar huis, naar zijne vrouw, en deze, gewoon den ijver van haren man te matigen, zag eerst met schroom tegen de groote pligten op, die hij door zijne belofte op zich genomen had. Maar die vrouw zou haren waren aard verloochenen, die de jammerkreten van een hulpeloos en verlaten kind kon wederstaan, en naauwelijks had de kleine hare mollige armpjes om haren hals geslagen, of zij drukte het kind aan haar hart, en verwelkomde het even liefderijk in haar huis als haar echtgenoot zelf.

Zoodra de hitte van den dag eenigzins bedaard was, ging de zendeling uit, om te vernemen, waarheen de nieuwgekochte slaven bestemd waren, daar hij de ouders van het door hem opgenomen kind niet uit het oog wilde verliezen. Het was echter reeds te laat; men verhaalde hem, dat de Turk dien morgen met al zijne waren, levenden en levenloozen, scheep gegaan en afgezeild was, waarheen wist niemand. Al wat hij vernemen kon, was dat hij een rijk koopman uit Gallipoli was, eene stad die nabij de zee van Marmora en tegenover het oude Lampsekur ligt. Hij keerde derhalve naar huis terug, overtuigd dat het arme kind, dat eene weeze was, ofschoon hare ouders nog leefden, eene gift des hemels was, waarvan hij zich niet meer mogt ontdoen.

Maanden en jaren vergingen, en de kleine Stameta — zoo had de zendeling haar door hare moeder hooren noemen — groeide op en ontwik-

kelde zich voordeelig onder de zorgende hand. Kort nadat zij een lid des gezins was geworden, had dit zich met der woon naar een der Ionische eilanden begeven, waar de zendeling het oppertoezigt bekwam over de scholen, die het Amerikaansch zendelinggenootschap daar gesticht heeft. Nog niet lang had hij hier gewoond, toen hij zijne vrouw verloor, en van nu af bragt zijne goede daad vruchten op. Stamata werd voor hem wat ooit eene liefderijke en getrouwe dochter voor haren vader zijn kon; zij was een zoo beminnelijk en innemend kind als er ooit een geweest is. Nadenkend, ernstig en met eene ongemeene scherpzinnigheid begaafd, ondersteunde zij den zendeling in alles wat hij deed, en het was zijn genoegen haar te onderwijzen en haren zoo vatbaren geest zooveel hij kon verder te beschaven. Zij was eene zeer geschikte scholierster, en maakte vooral in het godsdienstige deel van hare studiën groote vorderingen; hij mogt met alle reden hopen, dat zij hem, als hij ouder werd, in het beheer der scholen zou ondersteunen: dit was dan ook zijn schoonste droom, zijne zoetste hoop. Hij achtte het, toen zij volwassen was, zijn pligt, haar mede te deelen, op welke wijze hij haar het eerst had leeren kennen, en waarom hij haar tot zich had genomen; hij bevond echter, dat zij, hoe jong zij destijds ook geweest was, zich tot in de kleinste bijzonderheden den schandelijken verkoop harer ouders herinnerde, en men zag, dat die gebeurtenis zulk eenen diepen indruk op haar had gemaakt, dat deze den grootsten invloed op geheel haar volgend leven had gehad. Hare aandoening, als men van haren vader of moeder gewag maakte, was zoo diep en smartelijk, dat hij besloot dit onderwerp nimmer weder aan te roeren, in de hoop dat de herinnering van het noodlot harer ouders van lieverlede uit haar geheugen zou verdwijnen. Of dit werkelijk het geval was, bleef hem onbekend, daar hij het niet meer waagde haar dit te herinneren, en eene zekere onoverwinnelijke terughouding een der meest uitgedrukte trekken van haar karakter uitmaakte, toen zij de maagdelijke jaren bereikt had. Vlugtige kenteekens gaven hem somwijlen te kennen, dat zij dag en nacht denkbeelden bepeinsde, die zij voor iedereen verborgen hield; daar echter gedurende verscheidene jaren de naam van hare ouders niet weder over hare lippen kwam, kon hij niet anders denken, dan dat zij met hem van dezelfde meening was, namelijk dat deze reeds lang onder hunne kwellingen en onverpoosden zwaren arbeid bezweken waren, en dus of lang hunne aardsche loopbaan geëindigd of de hoop op eene betere toekomst voor altijd opgegeven hadden.

Stamata was nog zeer jong, toen de aanmerkelijke uitbreiding der scholen het haren tweeden vader onmogelijk maakte langer zonder hulp zijn gewigtig ambt te blijven bekleeden. Tot zijne grootste vreugde begrepen de directeuren, dat niemand voor die taak beter berekend was dan het kind, dat hij zelf zich tot eenen zoo hechten en bekwamen steun gevormd had; want haar eigenaardig talent en hare groote beschaving waren algemeen bekend. Door deze nieuwe, eervolle betrekking verwierf Stamata een niet onaanzienlijk inkomen; deze omstandigheid deed een nieuwe karaktertrek bij haar zigtbaar worden, die den zendeling zeer verontrustte.

Elke zepta (de kleinste Grieksche munt), die zij op eenigerhande wijze bekomen kon, was eene aanwinst voor haar vermogen, dat zij met een beleid, men mogt schier zeggen met eene hebzucht trachtte te vermeerderen, gelijk men slechts van den schraapzuchtigsten vrek zou verwachten. Ofschoon in de jaren, waarin jonge meisjes gewoon zijn alles aan haren opschik ten koste te leggen, zonderde zij slechts het noodigste voor hare kleeding af, die grof, men mogt wel zeggen armoedig was; en wat het ergste was, nimmer maakte zij van eenige gelegenheid gebruik eene weldaad te bewijzen.

Stamata, ofschoon zij met gretige hand de eene som op de andere stapelde, was veel milder met een anderen schat, dien zij bezat, namelijk met de eerste warme aandoeningen van haar hart; zij had, eer zij het wist, haar hart aan een man geschonken, die gelukkig harer waardig was. Deze was een jonge Ioniër, die door eene ongelukkige onderneming al zijn vermogen verloren had, en thans als tolk bij vreemdelingen, die nu en dan het eiland bezochten, een sober stuk brood moest trachten te verdienen. Maar Petrarchi, hoewel arm en ongelukkig, was toch een edelmoedig en beschaafd jongeling, en van het oogenblik af, waarin hij haar voor het eerst gezien had, gevoelde hij eene innige en onbaatzuchtige genegenheid voor de zachtaardige, zwaarmoedige Stamata. Zij zelve, die in sommige opzigten zoo terughoudend was, was toch aan den anderen kant te onschuldig en te ongekunsteld, dan dat zij hare stille liefde voor de waakzame blikken van haren pleegvader had kunnen verbergen; en toen de jonge man dezen zijne innige liefde kwam openbaren, gaf de goede zendeling niet alleen zijne toestemming, maar beloofde hem ook zijne hulp, om het huwelijk tot stand te brengen. Dit kon echter slechts dan plaats grijpen, als Stamata eene genoegzame som had bijeengebragt, daar Petrarchi geheel zonder vermogen was. Vroeger dan zij gehoopt had, zou zij in de gelegenheid geraken, dat zij *haren* wensch kon vervullen. Het opperbestuur der scholen was namelijk over hare bekwaamheid en vlijt zoo voldaan, dat het besloot haar inkomen te verdubbelen, en ongeveer een jaar nadat Petrarchi haren pleegvader zijne liefde bekend had, zag zij zich in het bezit eener som, die in dat land reeds voor een klein vermogen kon doorgaan. Verscheidene malen had de jonge man er reeds bij haren pleegvader op aangedrongen, hem te ontslaan van de belofte, die hij hem had afgeëischt, dat hij aan zijne beminde zijn hartstogt zou verzwijgen; en eindelijk ontving hij verlof haar zijne liefde te

openbaren en hare hand te vragen, daar de goede zendeling thans de verbindtenis hoe eer hoe liever tot stand gebragt wenschte te zien. Verheugd en met de zoetste hoop bezield, ijlde Petrarchi naar Stamata, eene hoop die ook de oude man met hem deelde; maar hoe groot was zijne verbazing, toen kort daarna de jongeling wanhopig de kamer kwam binnenstuiven en hem smeekte naar Stamata te gaan, om haar te overreden. Zij had, zeide hij, zijn aanzoek ronduit afgeslagen, hoewel zij hem daarbij openhartig bekend had, dat zij hem uit grond van haar hart beminde. Niet weinig was de zendeling verbaasd en verrast door deze tijding, want niets was zigtbaarder dan de liefde, die de jonge man haar inboezemde; hij kon derhalve niet begrijpen, hoe zijn kind plotseling zoo grillig en luimig was geworden.

Weldra echter waren zij omtrent deze buitengewone omstandigheid ingelicht. Stamata deelde haren pleegvader mede, dat zij wel verre van ooit hare ouders te hebben vergeten of hare gevoelens voor hen met den tijd te hebben laten verflaauwen, integendeel van maand tot maand, van jaar tot jaar slechts eene enkele hoop in haar hart gekoesterd had — die van hen uit de slavernij te verlossen. Dit voornemen was haar droom bij nacht, hare eenigste gedachte bij dag geweest. Van een Turk, die op het eiland woonde, had zij vernomen wat de gewone prijs was, die voor eenen mannelijken en vrouwelijke slaaf gevorderd werd, en om dezen bijeen te brengen had zij gearbeid, zich afgesloofd, en zich niet alleen alle persoonlijke genieting, maar ook het zoetste genoegen op aarde, dat van wel te doen, ontzegd, ontzegd om een doel, dat haar gewigtiger en heiliger dan elk ander toescheen. In stilte en zonder iemand om raad te vragen, had zij met eene zeldzame vereeniging van onbezorgden moed en scherpzinnigheid haar plan gemaakt en besloten, dit, ondanks alle hindernissen, door te zetten. Nimmer, scheen het, was het denkbeeld bij haar opgekomen, dat hare ouders hare hulp niet meer behoefden; zij koesterde integendeel de vaste overtuiging, dat zij nog leefden, en had diensvolgens gehandeld. Zorgvuldig had zij hare hoop en hare wenschen voor den zendeling verborgen gehouden, daar zij zijn edel hart te goed kende, om niet te weten, dat zoodra hij vermoedde hoe haar geheel geluk van den uitslag afhing, hij zich dadelijk van een gedeelte zijner spaarpenningen zou ontdaan hebben, om haar de benoodigde som te verschaffen, en tegen zulk eene nieuwe opoffering van zijne zijde verzette zich haar edel hart. Hij had waarlijk reeds genoeg voor haar gedaan, meer dan zij hem ooit kon vergelden, en alleen aan hare zelfopoffering en onvermoeiden ijver zouden hare ouders hunne vrijheid te danken hebben. Van hare genegenheid voor Petrarchi had zij geen geheim gemaakt; maar in den beginne had zij zoo vast besloten zich en haar geluk aan haar edel streven op te offeren, dat zij van lieverlede de hoop opgevat had, dat zijn zwijgen het gevolg van onverschilligheid was; maar thans, hoezeer haar hart bloedde bij de gedachte, dat ook hij door haar edelaardig besluit zou lijden, wilde zij, toen de zendeling haar bij de beraadslaging riep, hem toch vast verklaren, dat hij geene hoop kon voeden, ooit zijne wenschen vervuld te zien, daar tot de bevrijding harer ouders alles noodig was wat zij had kunnen besparen, en zij hem niet wilde verzoeken te wachten tot zij weder eenig vermogen zou hebben bijeengegaard, daar hiermede de schoonste dagen zijner jeugd voorbijgaan zouden. Petrarchi's blikken zeiden haar, dat hij wachten zou of zij het wilde of niet, terwijl de deelnemende blik haars pleegvaders haar tot eene nadere uiteenzetting harer plannen scheen uit te noodigen.

Hetgeen zij hun medegedeeld had, zeide zij, was slechts eene schets van de gevoelens, die haar bezield hadden, terwijl zij geduldig arbeidde, om het noodige geld bijeen te brengen; maar thans was voor haar de tijd van handelen gekomen, en het eenigste wat haar bittere tranen ontlokt had, was de gedachte geweest, weldra alles wat haar op aarde dierbaar was te moeten verlaten, om het thans tot rijpheid gekomen plan ten uitvoer te brengen. Door een gelukkig toeval, zeide zij verder, was eene familie, met welke zij bekend was, op het punt, om naar Konstantinopel te reizen, en deze had haar aangeboden haar tot Gallipoli mede te nemen, waar hare ouders, zoo zij nog leefden, zich allerwaarschijnlijkst zouden ophouden; mogten deze zich echter ergens anders bevinden, dan zou zij hen ook daarheen volgen; ja, zij had reeds voor alle benoodigdheden op reis gezorgd, en het meerendeel van haar geld in de tip van hare roode muts genaaid, om het veilig te bewaren. Petrarchi en de zendeling zagen wel in, dat het vruchteloos zijn zou haar de uitvoering van een zoo lang gekoesterd plan af te raden; maar beide drongen er bij haar op aan, dat zij toch niet alleen de gevaarlijke reis zou ondernemen. Stamata echter was vast besloten en verdedigde haar besluit op het hardnekkigst, zoodat men vermoeden moest, dat zij eene geheime reden daarvoor had, die zij niet wilde openbaren. Zij ontkende ook niet, dat afdoende redenen haar noopten het geleide harer vrienden van de hand te wijzen; bovendien gaf zij te kennen, hoe de welvoegelijkheid verbood, dat Petrarchi haar vergezelde, en aller geluk hing er welligt van af, dat de zendeling het toezigt over de scholen bleef behouden, ten einde deze niet in andere handen vielen. Eindelijk, na lange beraadslagingen, verklaarde de oude man, dat zij geheel naar goeddunken handelen kon, want hij behoorde tot diegenen, die liever zien zouden, dat iemand in de uitvoering eener goede daad te gronde ging, dan dat hij in de veronachtzaming zijner pligten zijn geluk vond.

De familie, onder welker bescherming zij haar geliefd verblijf en hare nog meer beminde vrienden zou verlaten, zou reeds binnen weinige dagen

vertrekken, en dit was het vooral wat de oude zendeling betreurde, want hoewel hij zag, dat Stamata vast besloten was, bemerkte hij toch tevens, dat de smart haar verteerde, daar zij hunne scheiding als eene scheiding voor eeuwig scheen te beschouwen, terwijl hij er verre van was zich die zoo voor te stellen. Had hij geweten welk voornemen haar op dit denkbeeld bragt, en de reden gekend, die haar bewoog van alle geleide af te zien, zeker zou hij liever gestorven zijn, dan haar toegestaan hebben hem te verlaten. Zij had namelijk besloten, als de magt van het geld niet toereikend was, gelijk hier en daar wel eens plaats grijpt, of als de som, die zij bezat, te gering was, om haren vader en moeder de vrijheid te hergeven, dan zou zij een middel aanwenden, waardoor zij zeker was althans een van beide te bevrijden — zij wilde zich als werkslavin in hunne plaats aanbieden. Dit besluit was voor haar niet minder verschrikkelijk dan het voor ieder vrijgeboren Europeesch meisje zou zijn. Niet alleen toch was haar geest buitengewoon beschaafd, maar zij was door een Amerikaan opgevoed, die haar al zijne denkbeelden van vrijheid en menschenwaarde had ingeplant; maar daarbij had hij niet verzuimd haar zulke edelaardige grondstellingen in te boezemen, dat zij met gelijke kalmte alle verschrikkingen en de schande der slavernij, te gemoet ging, als deze ten doel had hare ouders te bevrijden.

De dag van scheiden kwam. Onder de tranen en zegenwenschen van hen, wie zij zoo dierbaar was, verliet de trouwe dochter hare gelukkige woonplaats; maar juist zij, die haar het meest beminden, konden het minst de hevigheid harer droefheid begrijpen, want zij wisten niet, dat zij in hare zelfopoffering zich geene grenzen gesteld had. De bitterste beproeving was eindelijk voorbij; nog slechts in de verte zag zij de gestalten van den goeden ouden zendeling en van Petrarchi, die beloofd had een zoon voor hem te zullen zijn, en weldra verloor zij ook deze uit het oog; zij bleef alleen met het smartelijk vooruitzigt hen nimmer weder te zien. Onder de passagiers, die met haar op het schip waren, vond Stamata tot hare groote vreugde een Griek, die gewoonlijk in Gallipoli woonde, werwaarts hij thans in gezelschap zijner moeder, eene beschaafde vrouw, terugkeerde. Met deze lieden maakte Stamata spoedig nadere kennis, daar zij het hoogstwaarschijnlijk achtte, door hen iets te vernemen van den Turk, die hare ouders gekocht had, en wiens naam zij zich nog zeer goed herinnerde. Haar vermoeden was juist; zij kenden hem zeer goed, daar hij een zeer aanzienlijk koopman dier stad was, en wat nog meer zeide, de oude Grieksche dame was dikwijls in zijn harem geweest, waar zij aan zijne vrouw verf om hare nagels en wenkbraauwen te kleuren had verkocht. Gelukkig was zij zelfs met den naam en den toestand van enkele slaven bekend. Dat onder deze Stamata's vader zich bevond kon zij ten stelligste verzekeren, want zij beweerde nog zeer goed de bijzonderheden van den koop zich te herinneren; de oude Turk namelijk had zich vreeselijk geërgerd, dat deze zoo ongelukkig voor hem uitgevallen was, want de arme moeder was, nadat men haar van haar kind beroofd had, aan het kwijnen geslagen en na weinige maanden gestorven.

Grenzeloos was Stamata's smart bij deze tijding; want de herinnering aan het gejammer van hare moeder bij hare scheiding had haar hart, dat zij geheel aan haar doel had gewijd, tegen alle genoegens des levens gehard. Toen echter de oude vrouw haar verhaalde, dat de Turk gezworen had dat hij de overblijvende voor twee zou laten werken, en dat het lijden en de kwellingen, die haar vader sedert jaren had moeten doorstaan, niet te beschrijven waren, maakte de droefheid om degene die zij verloren had, plaats voor de zorg voor hem, die haar nog was overgebleven. Bij al haar verstand was Stamata toch argeloos en openhartig als een kind, en zij ontsloot haar geheele hart voor hare nieuwe bekenden, wien zij al hare hoop en ontwerpen mededeelde, en zelfs de som niet verzweeg, die zij ter volvoering daarvan bij zich voerde. Bij de openbaring van deze laatste omstandigheid fonkelden de oogen van moeder en zoon op eene wijze, die Stamata achterdocht had moeten doen opvatten, als zij de wereld, of ook slechts het land waar zij tot hiertoe had geleefd, beter had gekend; want dan zou zij geweten hebben, dat men in het Oosten de meest laaghartige karakters vindt bij hen, die, gelijk hare nieuwe Grieksche vrienden, hun vaderland en familie verlaten hebben, om naar een ander land te gaan, werwaarts geldgewin hen lokt. Werkelijk zou ook iedereen, die de wereld slechts wat meer van hare schaduwzijde had leeren kennen dan de arme Stamata, reden gevonden hebben, om aan de opregtheid van hare nieuwe kennissen te twijfelen, daar zij haar thans hare vriendschap en deelneming als met geweld schenen te willen opdringen. Maar zij oordeelde anders; in het volle bewustzijn dat zij, ware het geval omgekeerd, even zoo zou handelen, vond zij het zeer natuurlijk, dat zij haar, onder den schijn van de grootste onbaatzuchtigheid, uitnoodigden bij hen in Gallipoli zoo lang haren intrek te nemen, tot zij in het paleis van den rijken koopman toegang zou verkregen hebben. Dankbaar nam zij het aanbod aan, daar zij beloofden haar het sluiten van den koop zonder groote opofferingen gemakkelijk te zullen maken, vooral daar zij met de vrouw van den Turk, die thans juist op reis was, goed bekend waren.

Na eenen voorspoedigen overtogt stapte Stamata met hare vrienden in Gallipoli aan wal en begaf zich dadelijk met hen naar huis. Haar ongeduld was zoo groot, dat de oude Griekin haar niet kon weigeren dadelijk de harem van den Turk te bezoeken, om voor Stamata's pogingen den weg te banen. Zij was eenige uren afwezig en kwam toen met de beste tijdingen terug. Zij had Stamata's vader gesproken, die het berigt van de hem wachtende

bevrijding der slavenboeijen met eene zoo waanzinnige vreugde vernomen had, dat elk ander gevoel, zelfs het geluk van een kind, hetwelk men lang verloren geacht had, weder te vinden, daardoor verdoofd was. Zij had ook de gebiedster van den harem gezien, die gemagtigd was, in de afwezigheid van haren heer en meester, aangelegenheden als deze af te doen, en deze had haar beloofd de som te zullen aannemen, die Stamata ter bevrijding van haren vader aanbood. De oude vrouw had afgesproken, dat het bezoek den volgenden morgen vroeg zou plaats grijpen. In de zoete zekerheid, hare lang gekoesterde hoop spoedig vervuld te zien, genoot Stamata na langen tijd weder voor het eerst de weldaad van eenen gerusten slaap, en ofschoon zij in dezelfde kamer als hare gastvrouw sliep, was haar slaap echter zoo vast, dat zij den geheelen nacht niet wakker werd.

Den volgenden morgen begaf zich het meisje uit Creta alleen naar de woning van den Turk. Maar thans, nu zij het toppunt harer wenschen meende bereikt te hebben, thans eerst zou zij de bitterste teleurstellingen ondervinden. De eerste werd haar door haren vader bereid. De slavernij had op den geest van dezen man, die zich nimmer bijzonder door fijn gevoel onderscheiden had, als een invretend gif gewerkt; zijn ik was zijn afgod en het eenigste wat hem ter harte ging. Jaren van lijden en gevangenschap hadden elke andere gedachte, elk ander gevoel uit zijne ziel uitgewischt, de zelfzucht alleen bezielde hem. Toen hij, een door jaren en handenarbeid neergebogen man, te voorschijn kwam om zijne edelmoedige dochter te ontvangen, gaf hij met geen enkel woord zijn genoegen over het wedervinden of zijne dankbaarheid over het groote offer, dat zij hem bragt, te kennen, maar riep op eenen jammerenden toon, dat zij toch geen oogenblik zou verliezen om hem de vrijheid weder te geven en de noodige koopsom te betalen — hij had lang genoeg er op gewacht. Het valt niet te ontkennen, dat Stamata een zeker berouw gevoelde, toen zij hare schoonste vroegere droomen, waarin zij zich zoo dikwijls het wederzien van haren vader had voorgesteld, zoo in niets zag vervliegen. Maar hare onderneming was uit pligtbesef gedaan, en de pligt bleef dezelfde, hoe weinig ook haar vader hare teedere zorg verdiende. Zij volgde hem naar de vrouw des koopmans, en ontving van deze ten bescheid, dat zoodra de koopsom betaald zou zijn, de vader de vrijheid had zijne dochter te volgen. De oogen van den ouden man flonkerden van vreugde bij deze tijding, en snel nam Stamata haar hoofddeksel af, terwijl zij driftig het geld wilde te voorschijn halen. Maar hoe verpletterend was hare verbazing, toen zij zag, dat het geld niet voorhanden, en in plaats daarvan eenige steenen er ingenaaid waren, opdat zij het verlies niet bemerken zou. Een oogenblik bezweek Stamata's vertrouwen op den hemel, toen zij bedacht hoe dit verlies onherstelbaar was; in hare argeloosheid dacht zij er zelfs niet aan, de vrouw, die haar den afgeloopen nacht huisvesting verleend had, daarvan te beschuldigen, maar meende, dat het geld haar aan boord van het schip, terwijl zij sliep, ontstolen was geworden, en zoo stond zij thans eensklaps geheel verlaten, zonder de minste hoop ooit weder de som te kunnen bijeenbrengen, waarom zij zich zoo lang gepijnigd had. Om haar ongeluk te voltooijen, werd haar vader, toen hij den beker der vreugde zoo van voor zijne lippen zag weggenomen, half waanzinnig van spijt, en stiet een vreeselijken vloek over zijne ongelukkige dochter uit. Zij bezweek schier toen zij dit hoorde, maar hare smart bedwingende, wendde zij zich weder tot de vrouw des koopmans, en deed eene nieuwe poging om haren pligt te vervullen. Zij bood zichzelve als werkslavin aan, in plaats van haren vader. Het aanbod werd aangenomen; het krachtvolle gezonde meisje was een goede ruil voor den ouden zwakken man; hij werd dadelijk vrij verklaard en kon den harem verlaten, zoodra zijne dochter in zijne plaats achterbleef. Bij deze tijding gaf hij een wilde kreet van vreugde, en vloog naar de deur, alsof hij geen oogenblik langer de gevangenschap kon verdragen, waarin hij sedert jaren geleefd had; door geen enkel woord, door geen blik zelfs verzoette hij Stamata den bitteren kelk, dien zij te ledigen had; hij bleef wel plotseling staan, maar alleen om haar de weinige sieraden af te vragen, die zij van hare geliefde vrienden, voor wie zij thans meer dan ooit verloren was, ten geschenke ontvangen had, ten einde met deze de reis naar Gallipoli te betalen. Eene enkele bede rigtte zij nog tot hem, die hij haar vervullen zou voor dit groote offer dat zij hem gebragt had; zij verzocht hem naar haren pleegvader te gaan, dien zij thans eerst als haar waren vader beschouwde, en nadat hij haar beloofd had dit te zullen doen, zag zij hem vertrekken en hoorde de deuren der gevangenis, want dit was het huis voor haar, achter hem sluiten, om haar voor eeuwig gevangen te houden.

Zwijgend en zonder morren berustte Stamata in hare nieuwe treurige bestemming. Al hare denkbeelden en gevoelens waren zoo zeer die van eene Europesche en Christin, als ooit een meisje kan hebben, die nimmer het beschaafde deel van Europa verlaten had, dat men wel bevroeden kan wat het voor haar zijn moest, de slavin te worden van Turksche slaven, wat inderdaad thans haar lot was, en nog bovendien zonder eenige hoop op verbetering van haren toestand; want zij was geenszins zeker, dat haar onwaardige vader ooit zijne belofte vervullen en aan hare vrienden haren toestand mededeelen zou. Hierin dwaalde zij echter; hij had niet geheel alle menschelijk gevoel uitgeschud, en volvoerde stipt haren last, waarvoor hij met de opname in het huis van den zendeling beloond werd. Deze en Petrarchi zouden zich ongetwijfeld aan wanhoop hebben overgegeven, zoo niet de Voorzienigheid aan de maagd van Creta in het uur van nood nieuwe vrienden geschonken had. Onder de vreemdelingen, die

het schoone eiland, waar de zendeling zich ophield, bezochten, was een zijner landslieden, een man van ontzettend grooten rijkdom, en wat nog veel zeldzamer is, een man, wien het verheugde als hij zijne schatten kon besteden, om wel te doen. Met de innigste deelneming had hij Stamata's geschiedenis gehoord, en haren pleegvader en Petrarchi zijn voornemen medegedeeld, het offer dat zij gebragt had, door eene rijke huwelijksgift te beloonen en daardoor de echtverbindtenis van het jonge paar mogelijk te maken. Toen derhalve de Cretenser slaaf de tijding van het ongelukkig lot zijner edele dochter bragt, dankte de rijke Amerikaan den hemel, dat deze hem thans juist naar het eiland gevoerd had. Geen uur was er verloopen, of hij was reeds op weg naar Gallipoli; daar bood hij de vrouw des koopmans elke som, die zij voor hare nieuwe slavin Stamata eischte; en nadat hij welgemoed den overgrooten prijs had voldaan, bragt hij het edele meisje naar hare geliefde woonplaats terug, om daar het loon voor haar aan kinderlijken pligt gewijd leven te ontvangen. Daarmede echter was zijn goed hart nog niet voldaan, hij stelde haar eene genoegzame som ter hand, om haren Petrarchi te kunnen huwen en van nu af een gelukkig leven te leiden. — Hoezeer zij haren werkelijken vader met alle verschuldigde achting bejegende en verzorgde, gevoelde zij echter thans eene veel inniger gehechtheid voor haren pleegvader, den goeden ouden zendeling, dien zij met hart en ziel lief bleef hebben.

's *H.* G. M. L.

DE VIOOL.

In een afgelegen hoek van Londen woonde in een armoedig huisje een vischverkooper, Job genaamd, die, zoo als er velen in Londen zijn, in den vroegen morgen op eene der vischmarkten zijne waar ging inkoopen, om die op den dag langs de straat uit te venten. Jobs bestendige medgezel was een kleine, bij uitstek afzigtelijke hond, dien hij Tickle noemde; en mogt deze met volle regt zijn naam dragen, zoo voerde Job den zijne geheel ten onregte, hij droeg dien ten spot van alle christelijk geduld. Het spreekwoord: zoo heer, zoo knecht, had, en niet alleen in een zedelijk opzigt, bij Job en Tickle kunnen zijn: zoo heer, zoo hond. Job ging aan beide zijden mank, Tickle was aan alle vier kreupel; Tickle gromde tegen elken voorbijganger, Job was tegen iedereen norsch; Tickle vocht met alle katten, Job kibbelde met elke keukenmeid. Zoodra Job zijne stem door de straten deed hooren, was dit een zeker teeken voor de katten, om zich tot een uitval gereed te maken, voor alle keukenmeiden, om een pelotonsvuur te openen, want ofschoon zij telkens met Job eene kibbelpartij hadden, kochten zij evenwel van hem; zijn visch was goed, de schotel, waarop hij dien droeg, met een brandschoonen doek en de visch met versch gras bedekt. Job behoorde volgens zijne staatkundige belijdenis tot de gematigde radikalen, vroeger was hij een ultra geweest, maar daarvan teruggekomen sedert den avond, dat hij in het bierhuis, hetwelk hij somtijds bezocht en dat de verzamelplaats der staatkundige tinnegieters zijner buurt was, had moeten hooren, dat het menschengeslacht een nieuw regt, onder den naam van socialismus, en daardoor meer vrijheid zou verkrijgen, dan de vurigste radikalen, ja zelfs de stemvoerders der chartisten ooit hadden kunnen droomen; door dit regt namelijk zou het aan elken gehuwden man vrijstaan eene andere vrouw te nemen, en zoo ook omgekeerd. Bij dit berigt stond een bijzonder geval Job voor den geest, een geval, hetwelk hem des te meer ter harte ging, dewijl hij zeer goed overtuigd was, dat hij zijne goede, zachtaardige, nog altijd schoone Maria somtijds onbehoorlijk hard had behandeld; terstond vroeg hij zichzelven af: »Wanneer nu eens Maria, om mijn onverdragelijk humeur, een anderen man nam, wat zou er dan van mij, de drie kleine Jobs en van Tickle worden?" Zonder deze vraag te beantwoorden, was hij zwijgend naar huis gegaan, had in verscheidene avonden het bierhuis niet bezocht, en later zich laten ontvallen, dat het hem voorkwam, dat men de regten van het menschengeslacht te ver dreef, en hij vast besloten had, lid van het matigheidsgenootschap te worden. Dit heeft hij evenwel niet gedaan; maar hij bleef volkomen zijne staatkundige kleur getrouw, en gaf daarom een ieder, die met een boos opzet, om hem te ergeren, hem de vraag deed: wat hij was? naar waarheid en op een toon, die den vrager steeds tot zwijgen bragt, ten antwoord: »Wat ik altijd geweest ben, gek."

Vrienden in den waren zin des woords had Job niet. Zelfs de zachtaardige gezellin van zijn moeijelijk leven, die met zooveel geduld zijne luimen verdroeg, vreesde hem; en hoorden zijne kinderen hem aankomen, dan maakten zij zich dadelijk uit de voeten. Voor dat de scharlakenkoorts drie zijner kinderen in eene week wegraapte, had hij er zes. Op eenen kouden Decembermorgen verlieten de drie kleine, met zwart floers bekleede doodkisten het armoedige huisje. Zij stonden op eene baar, die door den doodgraver en eenen vriendelijken buurman gedragen werd. Job en zijne weenende vrouw volgden haar; de hond volgde beiden. De zwijgende optogt zag er zeer treurig uit, en dubbel zwart stak dezelve af bij de helderwitte sneeuw.

Maar Job stortte geen traan, bedankte niet eens zijne buurlieden, die zich bij den optogt gevoegd hadden, en welde er al iets in zijn gemoed op, dan onderdrukte hij het met ijzer geweld. In de geheele buurt werd Job voor den ongevoeligsten, hardvochtigsten, onbuigzaamsten mensch gehouden, maar ook voor den eerlijksten en opregtsten. Zijn woord werd onvoorwaardelijk geloofd, zijne eerlijkheid niet verdacht, hij was een van die

menschen, welke men volstrekt niet in het oog behoeft te houden. Voor niemand nam hij zijne muts af, en slechts eenmaal in zijn leven was hij uitgegaan, om een buitengewoon grooten steur te zien, die men als eene zeldzaamheid op Humpherfordmarket liet kijken. Maar deze nieuwsgierigheid kon hij zichzelven in langen tijd niet vergeven. »Ik ben een zot geweest," zeide hij, »want het was toch eigenlijk niets anders dan een groote visch." Hij lachte nooit en klaagde evenmin. Van alle ijdelheid was hij echter niet geheel vrij. Zijn »fine haddock and live sole" (1) riep hij met eene eigenaardige stembuiging, en wanneer hij »lobsters" (2) riep, wist hij op de eerste sylbe: »lob-bb" een bijzonderen nadruk te plaatsen, en de tweede »sters" met eenen tot »sta-hi-hi-ers" uitgerekten triller te laten volgen, zoodat de geheele uitroep regt melodieus klonk. Toen nu eens eene keukenmeid tegen hem zeide: »Wel Job! mijne jufvrouw vindt, dat het zeer schoon klinkt, wanneer gij »lobsters" roept," antwoordde Job: »Zoo, zegt dat uwe jufvrouw? Nu, daaraan ligt mij niets gelegen; om harentwil kan ik geene andere stem aannemen." — Maar zoo dikwijls Job in de nabijheid van dit huis kwam, riep hij »lobsters" met alle mogelijke welwillendheid, en gluurde daarbij naar het venster, alsof hij vragen wilde: »Welnu, jufvrouw! is het zoo goed?"

Men zou evenwel gedwaald hebben, indien men den vischverkooper voor ongevoelig gehouden had, omdat hij, zonder een enkelen traan te storten, drie zijner kinderen in een graf had zien dalen, zijne goede Maria dikwijls onheusch behandelde, als een buffel in zijne buurt omging, zoodat zijne onbeleefdheid tot een spreekwoord was geworden, met iedereen kibbelde, die visch van hem kocht, en den getrouwsten hond, die ooit zijn meester op zijne schreden gevolgd was, soms vreeselijk sloeg. Jobs verhard gemoed was met eene snaar bespannen, die, zachtkens getokkeld, den liefelijken klank der Aeolusharp deed hooren, wanneer de zachte zephyr in den stillen avondstond hare snaren beroert.

De ontberingen en het lijden der mindere standen in Londen moge men verschrikkelijk noemen, mij zijn zij misschien minder hard voorgekomen; ik ken het lijden en de ontberingen der armen in mijn vaderland. Evenwel had ik daar genoeg gezien, om te kunnen vermoeden, waarom Job langzamerhand haring in plaats van schelvisch, sprot in plaats van kreeften liep uit te venten, waarom zijne wangen bleeker werden, en Tickle elken vleeschhouwerswinkel niet slechts scherper opnam, maar ook nu en dan een been stal, waar voor hij een deerlijk pak slaag ontving. Vrouw Job ging niet meer, zoo als vroeger, naar de markt, en werd haar de reden gevraagd, dan gaf zij ten antwoord, dat zij 's avonds beter te regt kon komen. Zijne armoede werd evenwel zigtbaarder, en hij had nog het ongeluk zijn arm te breken. Zijne verbleekte vrouw ventte nu een tijd lang den visch langs de straat uit; maar veel verkocht zij niet, daar hare stem onder het verward geschreeuw der uitventers verloren ging. Toen nu eene medelijdende dame van de ellende, die in Jobs huis heerschte, had hooren spreken, ging zij naar hem toe, met het voornemen om hem wat te geven. Ongelukkig vond zij Job alleen te huis.

»Kan ik u met iets helpen?" vroeg zij hem.

»Neen," antwoordde Job, en de toon, waarop hij dit zeide, kwetste de medelijdende maar ligtgeraakte vrouw.

Job werd intusschen beter. Men zeide, dat hij volkomen hersteld was. Evenwel verminderde het dozijn haringen tot een hoopje sprot.

»Job!" vroeg hem eens eene keukenmeid, »kunt gij uwe sprot voor versch verkoopen?"

»Neen," duwde hij haar toe, en ging verder, en achter hem bewoog zich de schaduw van datgene, wat eens Tickle was. Deze vraag werd hem twee-, driemaal gedaan. Job was bedrogen geworden, maar te eerlijk, om anderen te bedriegen. »Neen," schreeuwde hij de keukenmeid toe, die hem ten derden male dezelfde vraag deed, en hij wierp zijne sprot op den mesthoop.

Jobs huisraad was altijd armoedig geweest, en thans was het ellendiger dan ooit. Bed en rustbank, ladetafel en huisklok, het eene stuk na het andere was verdwenen. Op den avond van dien dag, dat Job zijne sprot weggeworpen had, lagen zijne vrouw en kinderen op de knieën voor den haard, waarin het laatste stukje vuur was uitgegaan, en zagen elkander met hongerige oogen aan, toen hij binnenkwam; hij ging echter zonder iets te zeggen naar het naaste kamertje, dat in zijne betere dagen zijne slaapkamer was geweest, deed de deur open, opende eene met eene dikke laag stof bedekte vioolkast, die in een hoek lag, en nam er zijne oude viool uit. Rizzio kon met geen inniger gevoel voor zijne koningin op de harp gespeeld hebben, dan Job met een stofferigen strijkstok over de beide laatste snaren zijner geliefde viool streek.

»Ach," lispelde Maria en barstte in tranen uit.

»Moet ik dansen, moeder?" fluisterde het oudste kind met blaauwe, bibberende lippen, »vader heeft niet gespeeld, sedert mijne broertjes gestorven zijn."

Na eenigen tijd kwam Job uit de kamer met de vioolkast onder den arm.

»Job!" zeide zijne vrouw, »gij wilt immers uwe viool niet verkoopen? Hoe dikwijls hebt gij gezegd, Job! dat de dood alleen u van uwe viool zou scheiden. Gij hebt ze nu al zevenentwintig jaren. Verkoop ze niet, Job! Zoo dikwijls gij op uwe viool speeldet, waart gij vriendelijk jegens ons. Zij maakte uw hart week, zij was onze vriendin. Ik heb nog altijd gedacht, dat de tijd wel eens zou aanbreken, dat gij voor ons weder zoudt spelen."

Job gaf geen antwoord, en verliet zijn huis.

(1) Beste schelvisch en levende tong.
(2) Kreeften.

Zonder zich op te houden ging hij voort, en zijne korte, vaste schreden, zijn neergebogen hoofd en zijne strakke blikken duidden genoegzaam aan, dat hij besloten had, uit te voeren, hetgeen hij voornemens was, en dat het voor hem belangrijk was. Hij nam zijn weg naar het bierhuis, waar hij voor het eerst de voordeelen van het socialismus hoorde opsommen.

»Wanneer," dacht hij, »die lieden verlangen, dat wij alles gemeenschappelijk zullen bezitten, zullen zij wel op het verloten van mijne arme viool ieder een schelling wagen."

Job trad de gelagkamer in. Een van het gezelschap hield juist eene redevoering, terwijl een ander, zich op het beginsel verlatende, dat hij even veel regt had gehoord te worden, een lied zong. Eenigen namen voor den redenaar, anderen voor den zanger partij, en Job, zijn schat nog vaster onder zijn arm klemmende, zocht en vond eene ledige plaats, waar hij den uitslag of liever den stilstand van dezen twist wilde afwachten, om dan een plan voor te dragen, hetwelk ten doel had, zijne vrouw en kinderen van een gewissen hongerdood te redden en hem voor altijd van zijne geliefde viool te scheiden. Hij verheugde zich over deze beweging; het was hem alsof de onrust in zijn gemoed daardoor verminderde.

Trotschheid en hoogmoed hadden langen tijd zijne ziel gefolterd, en zoo als hij zijne oogen toedrukte, om zich nog eens met zijne gedachten af te zonderen, zag hij het doodsbleek gelaat zijner vrouw en de blaauwe bibberende lippen zijner kinderen. Dit wekte hem uit zijne mijmering op en spoorde hem tot handelen aan, en van eene oogenblikkelijke stilte gebruik makende, sprong hij op de tafel en verklaarde, met eene stem, die door eene ongewone ontroering dreigde te stikken, dat het zijn wensch was, eene viool, de lieveling zijner ziel, tegen aandeelen van een shilling te laten verloten. Dadelijk verlangde ieder de viool te zien.

»Een shilling de persoon voor dat ding?" riep een kolendrager, »ik geef nog geen shilling vóor kast en viool te zamen."

»Kom, Job! speel ons eens op die twee snaren een deuntje voor," riep een ander spottend, »dat moet allerliefst klinken."

Job zag den spotter aan, alsof hij hem wilde vermoorden.

»Wel, man!" riep de oppasser uit het bierhuis. »John Commins verkocht verleden week een veel mooijer ding voor vijf pence en een glas bier."

»Weet gij wat, Job!" zeide een slagter, »stel het lot op vierpence, en ik neem terstond drie loten. Mij dunkt, dat is zeer liberaal."

»Veel te veel," viel een kleedermaker hem in de rede, »het geheele ding is zooveel niet waard."

»Ware dit geheele ding zooveel niet waard," antwoordde Job, »dan zou ik het niet hier gebragt hebben, om het te verloten, ofschoon God weet, dat...."

De vischverkooper was op het punt zijne armoede te bekennen; maar dit vermogt hij niet, en hij steeg rustig van de tafel.

»Nu, wat zou God weten?" vroeg de slagter.

»Alles," antwoordde Job, en legde zijne viool weder in de kast.

»Kom, kom, Job!" riep de waard, »gij kunt immers scherts verdragen?"

»Neen!" schreeuwde Job, »daar zijt gij nu allen en wilt liberaler zijn dan de geheele overige wereld, en toch — het heeft niets te beduiden. God weet alles!"

Met deze woorden nam Job de kast weder onder zijn arm, stortte de kamer uit, en sloeg den weg in naar de city. Weldra kwam bij hem de gedachte op, dat hij te overijld was te werk gegaan, en dit vermeerderde het gevoel zijner ellende. En nu, daar geen menschelijk oog hem kon bespieden, vloeiden groote bittere tranen langs zijne gerimpelde wangen. Zoo kwam hij bij de brug, die over het kanaal ligt. Het was intusschen laat in den avond geworden; de heldere maan wierp eene zilveren lichtstreep op het water — dat stille zwijgende bed voor allen, die onder zorgen gekromd gaan en hulpeloos zijn.

Job bleef staan, zette zijne kast op den muur, leunde over de borstwering en zag naar beneden in het diepe, naauwe kanaal.

»Ware ik er niet," zoo sprak hij in stilte tot zichzelven, »dan zouden alle buren voor mijne Maria en mijne kinderen zorgen. Mij mogen zij niet lijden, want behalve Maria heeft niemand mij liefde toegedragen. — En toch, dit mogt wel heeten zijn leven in slijk te eindigen; niets dan modder, geen een goede visch van het eene einde tot het andere. — Het is ook zoo digt bij de mijnen."

Na deze korte alleenspraak scheen Job van voornemen veranderd te zijn, want hij nam zijne kast weder op en sloeg den weg in naar den Theems. Misschien was hij van plan, om van de Batersea-brug zijn aardsche leven in den Theems te begraven, maar de bruggeman verlangde het bruggeld, een halve penny, en Job had geen halve penny.

»Komt gij nog terug?" vroeg de bruggeman.

»Misschien niet," stamelde Job.

»Nu, ik meende slechts," hernam de bruggeman, »dat gij mij die kast maar tot onderpand moest laten.'

Nadat Job zich even bedacht had, antwoordde hij: »Goed, het zij zoo; neem de kast."

»He, nog iets!" riep de bruggeman Job na. »Mag ik ook weten, wat er in de kast is?"

Job keerde zich terstond om en opende de kast.

»Eene viool!" riep de bruggeman uit en lachte. »Die is geen halve penny waard."

»Dat is nog niet bewezen," riep eene stem.

De beide mannen zagen verwonderd om, maar de bruggeman nam dadelijk zijn hoed af. Hij herkende in den aankomende een welgesteld man, die, niet ver van de brug af, aan de Surrey-zijde woonde.

»Mag ik de viool eens zien?" vroeg deze.

Job reikte hem dezelve stilzwijgend over, maar met een blik, als verwachtte hij van hem de beslissing over leven en dood. De oude heer beschouwde de viool van alle kanten, klopte hier en daar op den bodem, zag bij de lamp van den bruggeman in de klankgaten, keerde de viool om en om, zag den vischverkooper met een vrolijk gelaat aan, en nam den strijkstok, dien Job hem reeds lang had aangeboden.

»De strijkstok is nieuw," zeide Job, »dat is, nieuw in vergelijking van de viool; ik heb hem zelf gekocht."

»Praatjes," hernam de oude heer, en gaf hem den strijkstok terug.

»Ik heb hem gekocht," herhaalde Job eenigzins geraakt.

»En de viool?" vroeg de ander.

»Die heeft mijn vader van een ouden Italiaan," antwoordde Job, »die plotseling kwam te sterven. Zijne waardin verkocht zijne goederen; en mijn vader, die veel van muzijk hield, nam de viool over voor het geld, dat de overledene haar schuldig was gebleven. Hij speelde daarop, toen ik nog een kind was, en ik danste — danste, o, mijn God!"

Er lag een geheel leven vol ellende in de laatste woorden van Job; de oude heer bemerkte dit niet.

»En gij wilt ze verkoopen?" vroeg hij.

»Ja," antwoordde Job met drift.

»Eer ik u naar den prijs vraag," ging de ander voort, »moest gij mij eens zeggen, of gij weet, wat gij verkoopt?"

»Dat zou ik ten minste denken," mompelde Job, »eene viool."

»Goed," hernam de oude heer glimlagchende. »En hoeveel vraagt gij er voor?"

»Moest ik niet, ik behield mijne viool," antwoordde Job. »Zij is voor mij onbetaalbaar, en menigeen, die mij er op hoorde spelen, zeide dat het eene goede viool is. Mij dunkt, zij is wel dertig shillings waard."

»Dat ding?" riep de bruggeman verwonderd uit.

De oude heer haalde zwijgend zijne beurs uit den zak en schudde den inhoud uit in de hand van Job, drie, vier, vijf gouden sovereigns, toen legde hij er zijn adreskaartje bij en zeide:

»Kom morgen vroeg bij mij aan huis, dan zult gij de volle waarde van uwe viool ontvangen."

Bij deze woorden knoopte hij de viool zorgvuldig onder zijn jas en ging heen, zoo vergenoegd alsof hij den grootsten wensch zijns harten vervuld zag.

Job stond een oogenblik als versteend op de brug. Naauwelijks had hij evenwel bemerkt, dat de vreemdeling den strijkstok vergeten had, of hij liep hem achterna.

»Ik heb hem niet noodig," antwoordde de oude heer. »Kom morgen ochtend maar vroeg bij mij, en vooral niet later dan ten twaalf ure."

Ik weet niet, hoeveel geld Job den volgenden morgen nog ontving; maar ik weet, dat de oude heer een hartstogtelijk vioolspeler was en zich op het bezit van een echten Cremoner beroemen kon, en dat de vischverkooper thans eene groote vischkooperij in Victoria road heeft. Zij, die nader met hem bekend zijn, verzekeren, dat Tickle zoo vet is geworden, dat hij alle katten met rust laat, en dat de betere omstandigheden al het bittere uit het gemoed van Job verdreven en hem tot een handelbaar mensch gemaakt hebben.

DE BRUG BIJ ALMENARA.

Te Almenara, in het koningrijk Valencia gelegen, leefde in vroegere dagen eene edele weduwe, bemind en geacht door alle de bewoners der omstreek, want zij was de verzorgster der armen en de bedrukten beurde zij op. Een eenige zoon, Alfonzo genaamd, was haar oogappel, en met moederlijke teederheid zorgde zij voor dezen haren geliefden zoon. Eens zou er in de hoofdstad Valencia een volksfeest gevierd worden. Alfonzo wenschte daarheen te rijden, en de moeder gaf hem hare toestemming. De stad was niet ver van hare woning gelegen, en welk ongeluk zou hem op dien korten weg kunnen overkomen. Alfonzo omhelsde zijne moeder en vloog dravende den weg op naar de hoofdstad. Zij oogde hem na, zoo ver zij kon. Ach, moeder! wie zou gezegd hebben, dat dit de laatste omarming, het laatst vaarwel zijn zou.

Alfonzo wilde een uit hare oevers getreden vloed oversteken. Het paard gleed achterover en stortte met zijn ruiter in de diepte. De hevige stroom had hem verzwolgen, eer de landlieden, die het van verre zagen, hem hulp konden toebrengen.

Een nabij de plaats des ongeluks wonende priester bragt aan de moeder de treurige tijding, en en daardoor ook de verhaasting van haren dood.

Haar oog staarde onbewegelijk, geen traan gaf het gebroken moederhart lucht, in sprakeloozen toestand worstelde zij met den dood. Doch eenige oogenblikken voor haren laatsten ademtogt kwam hare spraak terug en gaf zij den priester haren laatsten wil op, die aldus luidde:

»Opdat iedere moeder voor het ongeluk, dat mij getroffen heeft, bewaard blijve, zullen mijne erfgenamen eene brug van mijne nalatenschap bouwen, ter plaatse waar mijn zoon Alfonzo in de diepte verzonk, en wensch ik mede aan zijne zijde aldaar begraven te worden."

Haar laatste wil werd opgevolgd.

Men lag moeder en zoon in één graf aan den oever des strooms. Men bouwde eene steenen brug over den vloed; en hij wie daarover gaat en het opschrift, op den steen des grafs gebeiteld, leest; wijdt nog een stillen traan van dankbaarheid en medelijden aan die menschlievende weduwe, die stervende nog het welzijn der menschen zocht te bevorderen, wier laatste zucht nog weldadigheid ademde. Zacht ruste haar asch naast die van haren zoon.

C. P. H. Jr.

DE BANDEN DER BLOEDVERWANTSCHAP.

Wanneer men in deze onrustvolle tijden een aandachtig oog op ons vaderland slaat, dan wordt het gemoed met dankbare gevoelens vervuld, daar het nog onder die weinige landen van Europa kan gerekend worden, waar eene ongestoorde rust heerschende is. Bedriegen wij ons echter niet, dan is de algemeene geest, en dus ook de geest der vaderlandsche huisgezinnen nog verre van tevreden, opgeruimd en dankbaar te zijn. Welke de oorzaken hiervan zijn, zullen wij hier niet ontwikkelen, maar liever aanwijzen, welke de gelukkigste geest voor vaderland en familiën is, en dit door een tweetal voorbeelden, uit de geschiedenis bijeenverzameld, aan onze lezers ter beschouwing voorstellen.

Die geest toch behoort in de huisgezinnen zelve gevonden te worden, dáár wordt hij geboren, dáár breidt hij zich uit en vertoont zich in al zijne kracht. Door echtgenooten en kinderen, door ouders en vrienden, door getrouwe dienstboden en buren is men aan geboorteland en plaats gehecht, en om hunnentwil behoort ook het land goed gediend te worden. Waar die geest gevonden wordt, zijn wij door eenen aangenamen band aan onze minste betrekkingen verbonden. Hij hecht ons aan bezielde of onbezielde wezens, het vaderlijk erfgoed wordt ons even dierbaar als de nagelatene voorouderlijke armstoel, en de plekjes waar hun gebeente rust. Hij haalt de banden der bloedverwantschap en der vriendschap door onderlinge diensten naauwer aan, en hierdoor een nog beteren waarborg aan het goed gedrag van allen gevende vestigt hij eene onwillekeurige goed- of afkeuring van daden welke niet alleen voordeelig is voor de zeden van elken burger, maar zelfs de duurzaamheid van de maatschappelijke orde bevordert.

Door dezen geest bezield, leert men zichzelven achten. Men wordt omzigtig in zijne daden, daar men vreest niet alleen zelf een voorwerp van afkeer te worden, maar ook de familie, waartoe men behoort, aan verachting bloot te stellen. De gemeenschappelijke namen hebben mede eene groote zedelijke kracht, hoe zwak men ook dat riet beoordeeld hebbe. Geen mensch, die eenig goed gevoel bezit, of hij heeft ook, bij het welgelukken zijner zaken, het hengelijk vooruitzigt der vreugde, welke hij aan zijne ouders of bloedverwanten geven zal. Als bewijs zullen wij hier niet de aan eenige openbare inrigting bekroonde jonge mensch, of de door eene regering jaarlijks uitgeloofde tegemoetkoming aan veelbelovende kunstenaars opnoemen, een treffender en sprekender voorbeeld stelt zich aan onzen geest voor. Epaminondas namelijk, die verklaarde, dat het schoonste geluk, dat hij ooit in zijn leven gevoeld had, was de gedachte aan het genoegen, dat zijne moeder zou smaken, als zij de tijding zijner eerste overwinning vernam.

Wij hebben dagen beleefd, in welke de diensten, door den minsten burger aan zijn geboorteland bewezen, ook op zijne geboorteplaats en op de verste bloedverwanten den grootsten invloed hadden. Er werd roem op gedragen, een neef van hem te wezen, ieder in het dorp moest het weten, en de landman, zijne vermoeide ossen naar de hoeve terugdrijvende, zeide met ware zelfvoldoening aan den nog laat opgehouden reiziger: »Die brave jongen is mijn eigen neef." — Het jonge boerinnetje, van de gemolken koeijen huiswaarts keerende, liet niet na, hare gezellinnen te verhalen, dat zij nog op de laatste kermis met hem gedanst had. Het werd voor eene eer gerekend, als zijn vader of zijne moeder u de hand drukte, en zelfs de geringste dienstknecht was zeer in zijn schik, meesters te hebben, die zoo gelukkig in hunne kinderen waren.

Eigenbelangzoekende of oppervlakkig oordeelende menschen kunnen zulk een geest niet achten. Men heeft hem altijd met de eerzucht verward, om fortuin te maken in de wereld, en het zoogenaamde neefschap (népotismus), waardoor menschen, zonder eenige aanspraak op de openbare achting, posten op posten verkregen, werd tevens als een blijk van liefde voor zijne verwanten geroemd. Napoleon haalde zich juist de eerste dier verwijtingen op den hals, door geduchte oorlogen om vorstenkroonen te geven in de handen zijner broeders, welke zij niet in staat waren te dragen.

I.

Wij zullen deze regelen niet voortzetten, maar liever door twee treffende voorbeelden aantoonen, hoe die geest, niettegenstaande de verwijdering en den afstand van de geboorteplaats, al zijne kracht bij wezenlijk brave menschen behoudt. Aan zulke trekken herkent men de deugdzaamste gemoederen.

Toen de beroemde schilder Nicolaas Poussin aan het einde van zijnen aardschen loopbaan genaderd was, wilde hij niet, dat men van zijn bijeengespaard vermogen eene uitgezochte grafstede liet vervaardigen; hij wilde niet, dat zijn naam in gouden letteren op het marmer van een refectorium of van een openbaar gebouw werd gelezen; daarom schreef hij ook uit Rome aan den heer Chanteloup:

»Verwonder u niet, bid ik u, mijnheer! dat ik in langen tijd de eer niet mogt hebben, eenige tijding van mij over te zenden. Wanneer gij de redenen van mijn stilzwijgen zult vernomen hebben, zult gij mij niet slechts verschoonen, maar zelfs medelijden met mijne ongelukken gevoelen. Nadat mijne goede vrouw gedurende negen maanden aan eene zware hoest en uitterende ziekte het bed had moeten houden, zoodat al hare krachten bezweken waren, stierf zij, toen hare hulp mij onmisbaar begon te worden. Haar overlijden laat mij alleen, bejaard, lam, met allerlei zwakheden, vreemd en zonder vrienden achter; want in deze stad (Rome) vindt men er geene. In zulk een toestand

bevind ik mij thans. Gij zult u nu wel kunnen verbeelden, welk een treurige staat dit is. Men predikt mij voor, geduld te hebben, dat een middel is voor alle kwalen, naar men zegt; dit middel neem ik dan ook, daar het niets kost, maar ook niets geneest.

»In zulk eenen staat van zaken, welke niet lang duren kan, heb ik eenige toebereidselen voor mijn vertrek willen maken. Ik heb tot dat einde bij testament bepaald, dat ik 10,000 kroonen (écus) aan mijne arme bloedverwanten vermaak, die in Andelys wonen. Zij zijn nog onbeschaafde en onwetende menschen, die na mijn dood die som ontvangen moeten en groote behoefte hebben aan de hulp en ondersteuning van een welwillend en liefdadig mensch. Om die redenen verzoek ik u zeer dringend en vriendelijk, hen daaraan de hand te willen leenen, hen te raden en onder uwe bescherming te nemen, opdat zij noch bedrogen, noch bestolen worden; zij zullen zich daartoe met hun nederig verzoek in persoon tot u wenden, en ik ben overtuigd, na de ondervinding die ik reeds van uwe goedheid mogt hebben, dat gij gaarne voor hen zult doen, wat gij voor uwen armen Poussin reeds voor vijfentwintig jaren gedaan hebt.

Poussin."

Welk eene treffende eenvoudigheid, welk eene goedheid van ziel leven in deze regelen, door eene zoo zwakke hand geschreven! Ongeveinsde regtschapenheid, die er overal in gevonden wordt, zou, indien de schrijver niet reeds door zijne meesterstukken onze bewondering verdiende, hem nog al onze belangstelling waardig maken. Die edeldenkende man heeft onder al zijne smarten nog de herinnering van zijne arme en onwetende bloedverwanten behouden, de liefde voor zijne familie overleeft nog zijne krachten, en zijne laatste blikken zijn nog naar zijne geboorteplaats, naar zijn geliefd dorp Andelys gerigt. Nu het verlies eener echtgenoote, door hem in eene langdurige ziekte teeder verzorgd, hem veroorlooft vrij over eene som te beschikken, welke hij door den arbeid verkregen heeft, wordt deze volgens zijne begeerte naar Andelys overgemaakt, maar die afzending is niet genoeg, hij zorgt voor de goede ontvangst en waakt met eene navolgenswaardige beminnelijkheid, dat het kapitaal tot het heilig bestemd doel worde aangewend. Waardige nalatenschap van den kunstenaar, die genoeg in den geest van den ouden Griek was doorgedrongen, welke zijne behoeftige weduwe en dochter aan vrienden bij erfenis naliet, om ons ook te doen gelooven, dat hij, in gelijke betrekking, dezelfde taal mede had laten hooren.

Wij zullen deze opmerkingen over den geest der familiën hier eindigen met het verhaal eener ware geschiedenis van een armen landbouwerszoon uit het zuiden van Frankrijk, die tegen het einde der vorige eeuw zich uit zijnen behoeftigen staat tot een der aanzienlijkste menschen van zijn gewest wist te verheffen en als een schoon voorbeeld van deugdzamen familiegeest mag worden aangehaald.

II.

EEN ARBEIDER IS ZIJN LOON WAARD.

De geschiedenis van eenen held der vorige eeuw.

I.

DE PRIJS VAN EENEN HIT.

Te Quimper, eene stad van het departement Finisterre in Frankrijk, leefde een goedaardige jongen van vijftien jaren, die een vast karakter en eenen levendigen geest had, maar voorts alle beschaving miste; geene ouders meer hebbende, was hij steeds zwervende, slecht gekleed, en gedrongen om zijn onderhoud te vinden in het naar huis brengen der paarden, welke zijn oom ter beschikking van weinig door de fortuin begunstigde reizigers hield. Als een zeeman of een van zijne vacantie gebruik makende leerling een der hitten gebruikte, om zich naar eene der naburige plaatsen: Rosporden, Pont l'Abbé of Concarneau te begeven, volgde de jonge Réné, wiens geslachtsnaam wij weldra zullen leeren kennen, hen achterna, met bloote voeten of het schoon of slecht weder was, en vervrolijkte hij menigmalen met zijne vertellingen of Celtische liedjes de reizigers, die alzoo met den post reisden, want geene enkele diligence werd toen nog op de rotsachtige wegen van Neder-Bretagne gevonden.

Bij zulke gelegenheden kwam een koopman bij den oom van Réné, die hem voor twee dagen zijn besten hit ten gebruike vroeg, daar hij voornemens was, zoodra mogelijk naar Brest te vertrekken, alwaar hij eenige zaken te doen had. Met zijne terugkomst zou de afwezigheid dus vier dagen duren. Onder bieden en weerbieden werd de huur gesloten, en Réné zou als een getrouwe knecht het dier terugbrengen, dat hij wel mogt gebruiken, indien er zich geen tweede reiziger opdeed, die er van gebruik wilde maken, om mede naar Quimper te gaan.

Des avonds van den tweeden dag kwam men te Brest aan, juist toen de poorten der stad zouden gesloten worden. Nadat de koopman aan zijnen jeugdigen geleider een vrij goeden drinkpenning gegeven had, begaf hij zich naar zijn logement, waar hij gewoon was te vernachten. Réné nam intusschen zijn hit bij den toom; terwijl hij zijn zweep deed klappen en een vaderlandsch liedje deed hooren, ging hij naar eene geringe kroeg, waar hij wist dat menschen en dieren een zeer goedkoop nachtverblijf hadden. Een Normandische paardenkooper, die hem zoo even had zien voorbijgaan, kwam toen naderbij, sloeg een oog op den hit, voor welken hij een bod scheen te willen doen, bekeek de tanden, blies hem in de oogen, trok hem bij de ooren, drukte de neusgaten, be-

voelde de schenkels, stak de vuist in de zijden, en bood hem eindelijk eene som van zestig pond aan, dat toen eene vrij groote som was, en den volgenden morgen voor zijn vertrek naar Normandië zou betaald worden. Réné lachte hem echter uit, zette zijn paard in eene wagenschuur, gaf het wat versch stroo, onthaalde het op wat goeden haver, uit een aan den knop des zadels vastgemaakten zak, en na eenig hooi in de ruif geworpen te hebben, ging hij zelf aan eene eenvoudige tafel zitten, aan welker beide zijden een half dozijn matrozen zaten, die bijna allen beschonken waren en pas dienst genomen hadden op een kaperschip, waarmede zij den volgenden morgen onder zeil moesten gaan.

Deze waren gretig bezig met een stuk pekelvleesch te gebruiken, waarbij de appelwijn van Guipava geenszins gespaard bleef, en onderhielden voorts elkander luidruchtig over de gevechten, die zij aan de Engelschen zouden leveren, over het enteren, waarin zij eerste meesters waren, over den rijkdom der buitgemaakte schepen, en over het aandeel in de prijzen, dat aan elk te beurt zou vallen. Die gesprekken van jonge zeelieden, die in hunne verbeelding reeds meester waren van den buit des bevelhebbers, die in slecht Fransch gehoudene zamenspraken, aan welke geene krachtige uitdrukkingen uit hunne eigene landtaal ontbraken, waren voor Réné niet te vergeefs gesproken, daar hij die taaleigens zeer goed begreep. Hij had dan ook weinig van dezelve vergeten. Na omstreeks twee of drie uren slapeloos bij zijn paard op het stroo te hebben doorgebragt, ging hij opzitten en hield de volgende alleenspraak, welke weldra door een besluit gevolgd werd:

»Het is nu al zes jaren geleden, dat ik op den openbaren weg altijd de paarden van mijnen oom moet naloopen, en wat ik dan nog in mijn stand ten beste krijg, ben ik aan de edelmoedigheid der reizigers verschuldigd, die mij soms een goed maal in de kroegen laten geven, terwijl ik, nat van zweet of regen te huis komende, naauwelijks een lepel goede soep als voedsel en een ellendig leger met een paardedek vind, om 's nachts op te rusten. Is dat een leven? en waarop zal dat uitloopen?... op ellende!.... heb ik er niet reeds genoeg van?.... En als ik oud ben geworden en mijne krachten zijn uitgeput, zal ik dan met de tachtig kroonen, die mijn oom aan mijne moeder verschuldigd is, den kost kunnen koopen? Ik weet wel, dat het genoeg is, om een vrij aardig kruidenierswinkeltje te beginnen.... — maar de eerlijke Cavélier is zoo hardvochtig als een steen. Wie zal er mij voor instaan, dat hij mij geene leelijke rekening maakt, door mij den kost en de soep aan te rekenen, die hij mij tweemaal daags geeft, als ik zijne paarden niet moet achterna loopen, en voor een hoek in den stal, om 's nachts te rusten, als ik zijne twee hitten verzorgd heb?.... want alleen de drinkpenningen der reizigers geven mij nog eens een linnen vest van Locronan of eene broek van dezelfde stof, of wollen mutsen en klompen, maar dat spaar ik dan ook zoo goed als ik kan, het is mijn beste winterpak, even als in den zomer mijn ronde hoed met fluweelzijden boordsel het beste is. Daaraan moet een einde komen!.... zou ik ook misschien dwazer dan een ander zijn?....

»Ik heb van avond wel gezien, dat mijn Normandische paardenkooper veel lust in den hit heeft; hij kan hem krijgen, maar tegen goede betaling. Met zadel en toom is Friant wel dertig kroonen waard; vijfendertig is er voor betaald, maar nu is het reeds drie jaren geleden, dat hij overal heen moet, en baas Cavélier heeft al wat voordeel van hem getrokken. Iedereen zal het wel moeten hooren van hem, dat ik kaper geworden ben; hij kan er zelfs wel bijvoegen, dat ik hem ongelukkig gemaakt heb, met den verkoop van zijn dier. De goede man zal hierin echter duchtig den bal misslaan, daar hij mij tachtig kroonen verschuldigd is van de erfenis zijner arme zuster. Hij zal ze mij teruggeven, zegt hij, als ik vijfentwintig jaren oud ben. Welnu, dan zal dit zijne schuld zooveel verminderen.... Alles nu te zamen genomen, ik heb zijn brood niet gestolen, en hij blijft mij nog schuldig. Zoo is het goed!"

Deze laatste woorden gezegd hebbende, sloeg Réné Madec, want zoo was zijn familienaam, met de handen op zijn leger, alsof hij daarmede het zegel op zijn besluit legde. Eene standvastigheid, welke voor geene hinderpalen terugdeinsde, zoodra hij eens besloten had, was een kenmerkende trek van zijn karakter. Daardoor werd hij dan ook tot zijne bestemming aangespoord, zoo als het altijd met menschen zal wezen, die door den hemel tot eene belangrijke rol op aarde bestemd zijn.

Met het aanbreken van den dag opgestaan zijnde, ontmoette Réné, zonder eenigzins verrast te schijnen, zijn paardenkooper, die in de nabijheid der kroeg rondliep. De koop werd spoedig gesloten, want de Normandiër had een klein ros noodig, om huiswaarts te keeren. Terwijl deze nu een goede zak kroonen ligter geworden was, waarop echter eerst nog een begeerig oog werd geslagen, haastte de jonge Madec zich reeds, om bij een kleermaker, die een magazijn voor matrozen en scheepsjongens hield, de noodige kleedingstukken in te koopen. Niets ontbrak er nu meer aan zijne uitrusting, noch de schoenen met koperen gespen en de dubbele dunne lederen riemen, noch de ronde geverniste hoed. Zijne wollen gordel voorzag hij met een paar goede pistolen, en in navolging der makkers, met welke hij den vorigen avond eenig voedsel gebruikt had, ook van een mes aan een groen koord op zijne zijde hangende. Alzoo uitgedost door den verkoop van den hit, begaf onze spoedig in eenen zeeman veranderde stalknecht zich stoutmoedig naar den kaperkapitein, die gereed was om onder zeil te gaan. Zoo Réné met de listen der paardenkoopers bekend was, kon deze ook niet minder een moedig jong mensch onderscheiden. Het vastberaden uitzigt van den inwoner van Quimper, die hij uit de ramen van zijn logement reeds had opgemerkt,

zijne met weinige woorden voorgestelde vraag, de drooge en ernstige toon, zoo gewoon aan de bewoners van het oude Cornoailles, zijn aangenaam en reeds mannelijk uitzigt in de jongelingsjaren behaagden den bevelhebber van den kaper. Réné werd als matroos in dienst genomen, met de hem niet ongevallige verpligting van des noodig zijnde kanonniersdienst te doen.

II.

DE ZEETOGTEN VAN DEN SPERWER.

Weinig tijds na het sluiten dezer overeenkomst begaf zich reeds de jonge Madec naar de haven, in een zakdoek, aan zijn gordel gehangen, de noodige kleinigheden hebbende, als: een weinig linnen, een abéboek, want hij kon nog niet lezen, een kleine inktkoker met een vel wit papier, daar hij gaarne wilde leeren schrijven, en eenige dingen om zich te reinigen. Hij vond hier eene boot, welke hem en zijn kapitein aan boord van den kaper zou overbrengen, die onder den naam van Sperwer bekend was. De jonge Réné bemerkte het vaartuig al spoedig met eene vrolijke gewaarwording, maar niet te verbergen ontroering, daar het, onder zijne door eene zuidoostelijke koelte uitgespannen zeilen heen en weder wiegelde en het zoo gunstige oogenblik afwachtte, om uit den naauwen mond der haven te komen. Het scheen hem dan ook wel voor den geest te zweven, dat het vaartuig Madec en zijne fortuin zou voeren. Geene mindere voldoening was het voor hem de zes reisgezellen aan boord te vinden, waarmede hij den vorigen avond kennis had gemaakt. Hij hield zich evenwel alsof hij hen niet kende, om redenen, die wij wel nader zullen hooren.

Wij zullen in geene uitvoerige schets van zijne zeetogten treden, welke hij achttien maanden vrij gelukkig voortzette, tot er eene gebeurtenis voorviel, welke eene meer bepaalde beslissing aan zijne roeping gaf. In die ruimte van tijd had hij het geluk de vriendschap van kapitein Furic te winnen, die hem als zijn vertrouwde bediende aannam. Wanneer aldus de dienst de tegenwoordigheid van dezen bevelhebber op het dek vereischte, dan was zijne kamer altijd open voor Réné, die aldaar van de welwillende lessen des stuurmans gebruik maakte. Deze had hem inderdaad niet alleen eenige schrijfvoorbeelden geschonken, maar deelde hem zelfs eenige beginselen der stuurmanskunst mede, waardoor Madec, na weinige weken oplettend voortgaande, zeer goed lezen kon, terwijl het hem echter niet verhinderde, de eerste in het werk te zijn, hetzij hun eene windvlaag overviel of een zeil aan den horizon werd geseind.

Intusschen veroorzaakte de Sperwer weldra aanzienlijke verliezen aan den zeehandel der Engelschen. Drie verbrande schepen, nadat er alle kostbaarheden waren afgenomen, en de vreemde matrozen in hunne sloepen aan de genade van wind en golven waren overgegeven, een gelukkige strijd tegen eene korvet, welke na de helft harer manschap verloren te hebben, haar heil slechts aan eene onvoorziene windvlaag had te danken, een kaper van Guernsey, welke bij entering genomen werd, hoewel hij in manschappen en geschut veel aanzienlijker in magt was, maakten den kapitein Furic tot een schrik van den Britschen handel. De Engelschen hadden dus ook besloten, hem geen kwartier te geven, als hij ooit in hunne handen viel, waarom hij voor zich ook wel wist, dat er op geen losgeld of uitwisseling tegen andere gevangenen voor hem te hopen was. Vast besloten hebbende geen uur levend in hunne magt te blijven, had hij, ingeval het hem niet mogt gelukken, zijne kruidkamer in brand te steken, een klein fleschje opium bij zich, dat hij tusschen het vest en hemd droeg als een stellig redmiddel.

De fortuin hield eindelijk op, den kaper te begunstigen. Onder den wind van een oorlogschip liggende, dat hij, door eene dikke mist belemmerd, niet gemerkt had, eischte men hem op de vlag te strijken; hij wachtte toen eerst, dat het Engelsche fregat onder het bereik van zijn tamelijk zwak geschut was, en juist toen de vijand zich gereed maakte, om een gedeelte van zijn scheepsvolk bezit van het vaartuig te laten nemen, gaf de Sperwer het de volle laag uit zijne gewone en steenstukken en karabijnen, waarop hij zich gereed maakte de entering te beproeven. De enterdreggen werden geworpen, kapitein Furic, gevolgd door de zijnen, sprong aan boord van het schip, maar wat konden een dertigtal vastberadene mannen tegen een scheepsvolk, uit meer dan tweehonderd zeelieden en soldaten bestaande, die daarenboven verwoed waren over het aanzienlijk verlies dat zij geleden hadden. De strijd was hardnekkig. Van de eerste verrassing bekomen zijnde, bleven de Engelschen meester van het slagveld, en de dappere Bretagners moesten voor de overmagt wijken, met uitzondering van zeven jonge lieden, welke vooraan in den strijd geweest waren. Onder deze laatsten kunnen wij ook Réné Madec rekenen, die met wonden bedekt op het lijk van zijn kapitein werd gevonden, voor wiens verdediging hij zich te vergeefs had opgeofferd. Daar hij nog eenige kracht had en toch eene onteerende straf vreesde, haalde hij uit het vest zijns kapiteins, niet de diamanten, welke hij wist dat daarin verborgen waren, maar het fleschje opium, want de overleveringen van het oude Armorica hadden hem geleerd, dat hij alles te vreezen had van de overwinnaars, die meester van hem waren.

Deze zaak in het kanaal voorgevallen zijnde, bragt de kapitein van het fregat zijn prijsverklaarden bodem naar Plymouth. De admiraliteit oordeelde, dat men een goeden zeiler er aan had, waarom hij, na weder in orde gebragt te zijn, onder den veranderden naam van de Havik en onder eene andere vlag voor nieuwe zeetogten bestemd werd, en de zeven gevangenen, aan welke men vol vreugde over den dood van den onversaagden Fu-

ric genade geschonken had, werden op een Engelsch schip, tot gevangenis bestemd (ponton), geworpen, waar men hen aan de bewaring van een piket mariniers toevertrouwde.

Madec, ofschoon niet groot van persoon zijnde, was sterk en gespierd; hij was spoedig hersteld van zijne wonden. Men had hem niet doorzocht, toen men hem met zijn bloed, even als met dat van zijn meester bevlekt, ophief, daar deze juist aller aandacht tot zich trok. Hierom bleef hij ook bezitter van eenige goudstukken, welke hij in zijn draagband verborgen had, en die zijn aandeel waren van de prijzen, welke men gemaakt had. Op zekeren avond kwam de cipier, belast met de bewaking der Fransche gevangenen en met de geschutpoorten voor hen te sluiten, bij hen en lachte op het zien van een der goudstukken, welke Réné stil in zijne hand had laten vallen, met het dringend verzoek om wat grog voor de arme gevangenen te koopen. Den volgenden morgen reeds volbragt de gevangenbewaarder zijne belofte. Na eene goed gevulde groote houten kruik aan de makkers van Madec gegeven en, naar gewoonte, hen goed opgesloten te hebben, schonk hij hem zelf de bijzondere gunst, om naar een klein kamertje tusscheudeks te gaan, alwaar een kleine koude maaltijd gereed stond. De meester wachtte hier nog zijne mindere bedienden af, voor wie hij opstond om hen open te doen; van dit oogenblik maakte Réné gebruik, om den inhoud van zijn fleschje opium in de kruik met grog te doen, vast besloten hebbende om daarvan niets te gebruiken, maar een stoutmoedig opgevat plan ten uitvoer te brengen.

Het piket mariniers, met de bewaring der gevangenen belast, was voltallig en bestond uit vier man. Men dronk en de groote kruik was weldra ledig. De dienstdoende pontenier haastte zich haar op nieuw te vullen, waardoor Réné Madec gedrongen werd het veinzen te staken, en mede van het geestrijke vocht te proeven. Hij vreesde nu echter door een te ruim gebruik den slaapdrank krachteloos te zullen maken. Hij bedroog zich echter; de wachters werden na een korten tijd in een diepen slaap gedompeld. Nu was het oogenblik van handelen daar; hij maakte zich van hunne wapenen meester, nam de sleutels, welke aan den gordel van den dienstvaardigen eersten wachter hingen, opende het groote hangslot, waarmede de geschutpoorten door eene dwars liggende ijzeren staaf gesloten waren, riep daarna zijne makkers, gaf aan elk eene sabel, pistool of dolk, stelde met hunne hulp nog vijf Spanjaarden in vrijheid, die slechts verlangden met hen in hun lot te deelen, bragt hen allen in de kajuit, waar ieder nog een goed glas grog gebruikte; daarna maakte men zich van de vier bombardiers meester, bragt hen op de plaats waar zij vroeger gevangen gezeten hadden, en sloot hen daar zorgvuldig op; al deze zaken had Réné Madec en de zijnen in den kortstmogelijken tijd volvoerd. Hij sprak hen daarna op deze wijze aan:

»Makkers! wij zijn nog niet vrij, maar moed geschept, en wij zullen weldra vrij zijn; wij weten dat wij op elkander kunnen rekenen, en het zal u niet onbekend zijn wat wij van den vijand te wachten hebben, als wij hem niet ontsnappen; de nacht en de mist begunstigen ons. Op twaalf vademen van ons ligt eene goede ligt opgetuigde boot, in welke slechts een enkele scheepsjongen is, eene gemakkelijke zaak om daarvan meester te worden. Deze kan ons dienen, om den Sperwer te bereiken, die wij van hier op de reede kunnen zien liggen, en gisteren hoorde ik nog van een der manschappen, dat ons voormalig schip, onder zijnen tegenwoordigen naam de Havik, met een deel van zijn scheepsvolk spoedig onder zeil zal gaan. Wij moeten er meester van worden; dat is de hoofdzaak. Door de duisternis beschermd, klampen wij het vaartuig aan boord, beklimmen, zoo goed als wij kunnen, het dek, maken het wachtpiket af, dat ongetwijfeld in slaap gevallen is, en ware dit zoo niet, zullen wij het wel met hen klaar krijgen; de overigen nemen wij gevangen, wij ligten het anker en zijn vrij."

Bij deze woorden onderdrukte Madec op eene veelbeteekenende wijze de levendigste toejuichingen, welke niet zonder gevaar zouden geweest zijn. Hij voegde er echter nog met veel nadruk en geestkracht bij:

»Makkers! ik reken even zoozeer op u, als gij op mij kunt rekenen. Wij moeten ons nu slechts zacht in het water laten afdalen en zwemmende de boot zien te bereiken. Wij zijn allen christenen, God behoede ons! en leve Frankrijk!"

Een der jongste matrozen, in Bretagne geboren, was treurig, omdat hij bekennen moest, niet te kunnen zwemmen, waarop Réné Madec betuigde, hem niet aan de wraak der Engelschen blootgesteld te willen laten, en er bijvoegde:

»Wij zullen u tusschen twee goede zwemmers plaatsen, ik, bij voorbeeld, en vriend Boloré houden u vast en ondersteunen u beurtelings. Binnen drie minuten is de boot bereikt. Komt, laat ons nu gaan."

Zoo gezegd, zoo gedaan. Den scheepsjongen in de boot werd uit medelijden het leven geschonken, maar men bedreigde hem met den dolk te doorsteken, zoo hij een enkelen schreeuw gaf. Slechts even met de riemen het water rakende, kwam men zoo onverwacht aan den Havik, welks opene geschutpoorten eenen gemakkelijken ingang aan onze dertien fortuinzoekers gaven, die, tusschendeks bij elkander komende, naar het dek snelden, waar zes gewapende mannen voor de bewaking van het schip moesten zorgen; het geraas maakte hen wakker, men eischte hen op, zich over te geven, zij weigerden het, waarop zij een schot deden, dat een van de Spanjaarden kwetste. Met zijn doordringenden blik heeft Madec den dader herkend, wien hij eene doodelijke wonde toebragt, toen gaven de vijf andere Engelschen, ontsteld en met de pistool op de borst gedwongen wordende, zich op genade of ongenade over, daar

zij de aanvallers veel sterker meenden te zijn, dan zij werkelijk waren. Men bond hen toen stevig, wierp hen onder in het ruim, wond het anker op, zette zoovele zeilen bij als men kon, en met het opgaan der zon was men buiten alle vervolging.

Het schip was bijna geheel van levensmiddelen voorzien; men nam dus een vrolijk ontbijt, zonder de gevangenen te vergeten. Met eenparige stemmen werd Madec tot bevelhebber en eigenaar van het kaperschip de Havik verklaard, welks oorspronkelijke bezitter omgekomen was. Van dit bewijs van dankbaarheid werd op het dek eene wettige acte opgemaakt, en door de matrozen uit Bretagne en Spanje afkomstig geteekend; de nieuwe kapitein werd in deze hoedanigheid door het scheepsvolk begroet, dat hem plegtig beloofde tot in den dood toe gehoorzaam te zijn.

Het karakter van den bevelhebber nu eenigzins ontwikkeld hebbende, kunnen wij spoediger met het verhaal van een leven voortgaan, aan hetwelk een geschiedschrijver heeft ontbroken, om al de levendige en edele belangstelling in te boezemen, welke hetzelve verdient. Wat ons betreft, daar wij alleen ten doel hadden, den lezer een voorbeeld van die deugd aan te bieden, welke wij de geest der familie genoemd hebben, zullen wij ons haasten aan dat tijdvak te komen, waarin de edelaardige ziel van dien braven bewoner van Armorica (1) zich op de schoonste wijze deed kennen.

De kapitein van den Havik maakte verscheidene prijzen in de zeeën tusschen de keerkringen, en wel nu eens onder Fransche vlag, als hij gelijk in magt meende te zijn met de schepen, welke hij door zijn scherp gezigt van de mars af kon ontdekken; dan weder was het onder Engelsche vlag, als hij het noodig oordeelde, om door eene verrassing op den vijand, het zwakke kaliber van zijn geschut en het gering getal strijders onder zijne bevelen te verbergen. Wij moeten hier echter nog bijvoegen, dat dit laatste getal, ten gevolge van het ontmoeten van eenige koopvaardijschepen, en het opnemen van schipbreukelingen, veel vermeerderd was.

Door hunnen voorspoed aangemoedigd, begonnen thans verscheidene matrozen van den Sperwer heimelijk te overleggen, om naar hun vaderland terug te keeren; maar Madec was van gevoelen, dat zijne bestemming nog niet vervuld was. Zijn oog en zijn voorsteven keerden zich weldra naar Hindostan. Hij wist, dat Frankrijk aldaar vijanden had, en hij verlangde vurig, zich eens met hen op een nieuw slagveld te meten. Men was in 1770. Het oogmerk der Engelschen was, zich van geheel Bengalen meester te maken; de provincie Tanjaer was nog niet geheel in hunne magt; zij hadden echter reeds bezit genomen van de hoofdstad Negapatnam, aan de kust van Coromandel, op slechts dertig mijlen afstands van Pondichery gelegen; Delhy, eene belangrijke stad van Magolistan, was hun schatpligtig geworden, en hunne niet minder hevige dan trouwelooze schermutselingen, troffen Hyder-Aly, den koning van Mysore en der Maratten.

Toen de Havik, na het omzeilen van de kaap de Goede Hoop, niet ver van het eiland Madagascar was, begon de ontevredenheid van het scheepvolk een ernstig aanzien te verkrijgen. Ofschoon dit nog niet de uitdrukking eener algemeene ontevredenheid was, was het echter de voorbode eener weigering van gehoorzaamheid, die door de rigting, welke het schip naar de Oost-Indiën nam, scheen veroorzaakt te worden. Door den scheepsjongen gewaarschuwd zijnde, welke men met de boot te Plymouth had medegenomen, begeeft René Madec zich naar het dek, gaat met eenen kalmen tred naar de groep, welke rondom den Spanjaard Gil-Perez staat, en vraagt hem koeltjes wat hij wil en hoe hij zich durft vermeten het scheepsvolk toe te spreken, welk regt slechts den kapitein toekomt. Dit werd door den redenaar op de onbeschaamdste wijze beantwoord, toen Madec aanstonds een der pistolen uit zijn gordel nam en hem de hersenpan verbrijzelde. Met weinige woorden voegde hij er toen bij:

»Men heeft mij gehoorzaamheid en trouw gezworen op dit schip, dat mij behoort; alzoo zullen allen behandeld worden, die hunnen eed vergeten!' Werpt dat lijk in zee, maak het dek schoon! Stuurman! altijd zuidoostwaarts koers gehouden!"

Alles was nu aan boord van den Sperwer tot de orde teruggekeerd. Nu had men leeren opmerken, waarom die havelooze jongen, in eene gemeene kroeg bij matrozen zittende, die door den kaperkapitein Furic in dienst waren genomen, na zijne herschepping verlangd had onbekend te blijven. Eenige inwendige aandrift had hem gezegd, dat, indien hij ooit bevelen op dit of op een ander schip te geven had, het niet goed zou zijn, als het bekend werd, dat hij van zoo ver heen kwam en van zulk eene lage afkomst was. Hij moest ten minste eerst bewijzen van moed en bekwaamheid gegeven hebben; deze zoo moeijelijke toestand werd door een overleg, zoo zeldzaam in de jeugd gevonden, gelukkig vermeden.

Weldra had men nu den Indus bereikt, welken de Sperwer zou opvaren. Madec ging in persoon, door vijftig man van zijn scheepsvolk gevolgd, Hyder-Aly zijne diensten aanbieden, die volgaarne door hem aangenomen werden. In meer dan eene

(1) Deze bewoners van Armorica of Aremorica woonden voornamelijk tusschen de rivieren de Seine en de Loire, in de later bekende streken van Normandië en Bretagne. Cesar noemt onderscheidene volksstammen van hen op, als: de Nanneten, Unelli, Biducassen en anderen; zij onderwierpen zich aan dien veroveraar eerst na eenen hardnekkigen tegenstand. Tot in het begin der vijfde eeuw bouwden de Armorische stamhoofden, onder den magteloozen keizer Honorius, versterkte plaatsen tot bescherming tegen de Germanen, welke tot aan de verovering dezer streken door den Frankischen koning Klovis bestonden (omtrent 500 j. n. C). Spoedig na dezen tijd kwamen hier vele der door de Anglen en Saxen verdrevene Britten aan, waardoor het land voortaan den naam van Bretagne verkreeg.

algemeene of bijzondere ontmoetiug met den vijand onderscheidde zich steeds deze kleine troep. Het is waar, dat hun bevelhebber niet tevreden was met hen een onversaagd voorbeeld te geven, maar ook eene stoutmoedigheid bezat, welke alleen door zijne tegenwoordigheid van geest geëvenaard werd; hij redde hen ook dikwijls uit dreigende gevaren. In deze verschillende ontmoetingen verloor Madec wel eens manschappen en kreeg meer dan eene wonde. Hierdoor werd hij meer en meer bekend bij een vorst der Maratten, die zijn moed bewonderde, een leenheer van Hyder-Aly was, en in wiens paleis hij van tijd tot tijd eenige dagen rust genoot, terwijl zijn bataillon, langzamerhand door welgezinde manschappen in getalsterkte toenemende, in de naburige dorpen gelegerd was. Deze nabab had eene eenige, schoone en onschuldvolle dochter, met een even zacht karakter begaafd als hare lieftallige oogen onwederstaanbaar boeiden, en echter vatbaar zijnde, om in geestdrift te geraken voor groote zaken. Door de Indische vorsten ten huwelijk aangezocht zijnde, die zich aan het hof van Hyder-Aly bevonden, verkoos zij liever hare hand te geven aan den braven Armoricaner, tot groote verrassing van haren vader, wien zij had kunnen antwoorden:

»Ik heb hem gezien, terwijl mijne naald bloemen stikte, hij verhaalde mij de gebeurtenissen zijns levens, de gevechten welke hij geleverd heeft, de gevaren die hij heeft uitgestaan, zijne verschillende wisselvallige levensomstandigheden, en ik beminde hem.... Er is geene andere verleiding tusschen ons geweest."

Madec huwde de zachtaardige Maria, de dochter van den nabab Syndiah, nadat zij tot het Christendom bekeerd was, want voor haar was de godsdienst van den man harer keuze, zich na dit leven het geluk te verzekeren te zamen te blijven. Zij werd tweemaal moeder gedurende zijn verblijf in Hindostan, en deze twee geboortefeesten gaven aanleiding, in de streek waar zij woonden, tot feesten, welker herinnering mevrouw Madec, na meer dan twintig jaren, in tegenwoordigheid van den steller dezer geschiedenis, nog plegtig vierde, toen de eerste overwinningen der Fransche republiek met vreugdeschoten bekend werden gemaakt. Toen hoorde men haar zeggen:

»Alzoo werd ook het kanon te Mysore op het feest van mijne geboorte en van dat mijner kinderen afgeschoten."

Een onwillekeurige zucht ontsnapte dan dikwijls aan het hart der echtgenoote en moeder.

Intusschen werd de oorlog met vernieuwde verbittering tusschen de Engelschen en de vorsten der Maratten voortgezet, die in dezen strijd een bondgenootschap met de Franschen wilden sluiten, gedurende de worsteling van Noord-Amerika tegen Groot-Brittannië. De zoon van Hyder-Aly, de jonge Tippo-Saib, deed zijn eersten veldtogt in dezen oorlog, waarin de nog onverflaauwde en welberaden moed van den kapitein Madec de overwinning menigwerf ten gunste van den koning van Mysore deed beslissen. Na den dood van Hyder-Aly, omtrent het jaar 1780, ondergingen de Engelschen belangrijke nederlagen, en in 1781 dwong Tippo-Saib hunne troepen kwartier te vragen, tot welken goeden uitslag het bataillon van den moedigen Armoricaner nog veel toebragt, terwijl deze laatste, zich naar de kust van Pondichery begevende, het legercorps der vijanden, dat deze laatste plaats belegerde, op de vlugt sloeg.

III.

DE TERUGKEER NAAR HET VADERLAND.

Madec was zoo gelukkig, van nuttig aan zijn vaderland te zijn geweest; waarom hij thans ook meende, dat zijne bestemming vervuld was, en van nu af aan was de terugkeer naar zijn vaderland beslist. Nadat hij zijne echtgenoote had uitgenoodigd, om zich met hare kinderen en zijne wettig verkregene rijkdommen tot hem te begeven, dankte hij zijne manschappen af, na hen overeenkomstig hunne verdiensten beloond te hebben, kwam te Pondichery, welks gouverneur, bij een depêche, noodig had geoordeeld, om het kabinet van Versailles bekend te maken met de verpligtingen, welke ons eerste handelshuis op de oostkust van Indië, jegens den braven Bretagner had aangegaan. Deze laatste schonk zijn kaperschip aan Tippo Saib, die, van zijnen kant, hem met geschenken overlaadde. Helaas! die ongelukkige vorst kon toen nog niet vermoeden, welk naderend einde hem door de onverzadelijke begeerlijkheid van het Britsche kabinet werd voorbereid! Hij stierf weldra, met de wapenen in de hand, op de wallen zijner vermeesterde hoofdstad, en, onder dezelfde heerschappij, ondergingen zijne kinderen, nadat zij eenen zegepralenden intogt hadden moeten vergrooten, eene schandelijke gevangenschap! De Engelsche ijdelheid versierde weldra de zalen harer aristocratie met schilderijen en platen, waarin dat misbruik van magt op de overdrevenste wijze werd voorgesteld.

Die zeereis was vooral voor zijne vrouw en kinderen moeijelijk. Hij verloor een gedeelte zijner rijkdommen, in balen van kostbare waren bestaande, ten gevolge van stormen tusschen de keerkringen, waardoor hij de zwaarste in zee moest werpen, en alzoo kwam de geringe stalknecht uit Neder-Bretagne, die dertig jaren vroeger blootsvoets langs de groote wegen van Finisterre liep, om de kooplieden, die paarden van zijnen meester gehuurd hadden, na te loopen, en eenige geringe stuivers van hunne milddadigheid moest aannemen, te Brest terug, met eenen reeds beroemden naam, gehuwd met eene jonge vorstin en twee schoone kinderen, met vele kisten gevuld met onderscheidene stoffen en juweelen; een aantal zakken met paarlen en ropijen, echte Indische cachemiren, welker gebruik nog zeer weinig in Frankrijk bekend was, voorts met eenige vrouwelijke bedienden, die, uit ware gehechtheid aan hare mees-

teres, medegegaan waren; ook nog Maratten bedienden met hun bronskleurig gelaat, en eindelijk een uitmuntende knecht, in den persoon van den scheepsjongen Jozef Sylcock, wiens leven hij door eene lofwaardige menschlievendheid gespaard had, toen hij uit de haven van Plymouth ontsnapte. Dat knaapje, nu man geworden, zou thans zijn leven gaarne voor dat zijns meesters opgeofferd hebben. Dat alles, al die Oostersche weelde, betrok nu eenige der schoonste vertrekken van het aanzienlijkste hotel, waar admiralen en de voornaamste regeringspersonen hun intrek namen. Wij zullen nu weldra hooren, wat Madec, vol vreugde van weder in zijn geboorteland te zijn, zal besluiten, en welke zijne eerste verrigtingen zullen wezen.

Naauwelijks te Brest aangekomen, werd hem reeds een brief van het ministerie van buitenlandsche zaken overhandigd, met het zegel van de toenmalige regering van Frankrijk voorzien, en van de maand December 1782 gedateerd zijnde. In dien brief werd Madec uitgenoodigd, zich aanstonds op reis naar Versailles te begeven, ten einde aldaar met Z. M. Lodewijk XVI een mondgesprek te houden over den toestand en de belangens der Franschen in de Oost-Indië. Vooraf echter verzocht hij den schout-bij-nacht en bevelhebber der haven, benevens de eigenaresse van het hotel, alle mogelijke zorg voor zijne familie te dragen, en beval dit niet minder aan zijne mannelijke zoowel als aan zijne vrouwelijke bedienden; zijne terneergeslagene echtgenoote zocht hij door de ernstige betuiging van binnen acht of uiterlijk tien dagen zeker terug te zijn, gerust te stellen, daar hij toch in het bezit was van datgene, waardoor men met postpaarden het snelste kon voortkomen, en daarna zich met zijnen trouwen Sylcock, zoo goed en zoo kwaad als men kon, in een reisrijtuig gezet hebbende, ging de reis dag en nacht door, zoodat men, na eenen afstand van zestig uren afgelegd te hebben, te Versailles aankwam. Hij nam slechts den noodigen tijd om van kleederen te verwisselen, en begaf zich toen naar het kasteel. Lodewijk XVI was in zijn kabinet; door graaf Montmorin aangediend zijnde, werd kapitein Madec weldra ingeleid. De koning ontving hem zeer vriendelijk, en noodigde hem, met een welwillend teeken der hand, uit, om te gaan zitten; want een eenvoudige en beschaafde toon van spreken, eene zedige houding, zonder juist al te nederig te zijn, hadden den monarch zeer goede gedachten van den reiziger doen opvatten. Nadat het mondeling onderhoud, dat door de oordeelkundige gevatheid des kapiteins zeer veraangenaamd werd, omtrent een half uur geduurd had; zeide hem de koning:

»Ik weet, mijnheer! dat ik aan u het behoud van eene voor den handel mijner onderdanen belangrijke plaats verschuldigd ben; ik weet, dat gij moedig tegen de vijanden van Frankrijk gestreden hebt: mijn minister zal u de brieven van adeldom overhandigen, welke ik dezen morgen met genoegen geteekend heb; en ziedaar het kruis van den H. Lodewijk, dat ik u verzoek te dragen."

Deze woorden gezegd hebbende, bood de vorst den bewogen Bretagner het ordeteeken der dapperen aan, en voegde er toen met eene ware koninklijke bevalligheid bij:

»Ik wenschte u te zien, mijnheer! en ik ben voldaan. Gij kunt nu vertrekken, om naar uwe familie terug te keeren; maar vergeeet mij niet, en wees gelukkig!"

Na alzoo een treffend afscheid van den koning genomen te hebben, verliet Madec het kabinet. Dat alles zal thans misschien van weinig beteekenis zijn, maar het was van buitengewoon belang in die dagen. Weldra had zich daarvan dan ook reeds het gerucht in Neder-Bretagne verspreid.

De Armoricaner gevoelde niet het minste leedwezen, toen hij de vermaarde stad verliet, ofschoon hij Parijs nog geenszins kende, niettegenstaande hij er slechts twee poststations van af woonde, waarom hij zich ook vol vreugde weder met zijn trouwen bediende verwijderde. Onderweg vormde hij een besluit, dat zeker veel verwondering moet baren. Gij zoudt zonder twijfel denken, dat hij zijn naar hem verlangend huisgezin thans naar eene van de hoofdplaatsen van Frankrijk of van Europa zal gaan overbrengen. Gij zoudt u bedriegen, want Quimper zal nu voortaan zijne woonplaats zijn. Hoe, Quimper? waar gij ons zoo stellig verhaald hebt, dat hij slechts eene geringe bloedverwantschap had, welke hem zeker hinderlijk moest zijn in zijn nieuwen stand? Wanneer gij echter zult gehoord hebben, op welke wijze hij tot dit besluit kwam, zult gij u waarschijnlijk wel onthouden, om hem te berispen van de gehechtheid aan zijne geboorteplaats, zelfs op drieduizend mijlen afstands van het oude Armorica, niet te hebben kunnen verloochenen. En wij mogen er bijvoegen, dat hij zeker eene groote kracht van ziel en een waarlijk edel karakter moet bezeten hebben, om te doen wat hij deed; hij kon op zichzelven bouwen. Door zijne stoutmoedigheid had hij de vaste overtuiging verkregen, dat men hem in zijn geboorteland om zijn persoon zelve alle achting zou toedragen. Het is echter mogelijk, dat hij van zijnen tijd te veel goeds vooronderstelde. Intusschen hij bedroog zich weinig, want het is eene eigenschap van menschen, met een ferm karakter begaafd, de vooroordeelen te bedwingen en somtijds ten hunnen voordeele van dezelve gebruik te maken. Alzoo wordt het ijzer smeedbaar onder den hamer.

IV.

HET HUISELIJKE LEVEN.

In Neder-Bretagne teruggekeerd zijnde, werd de nieuwe edelman, die geenszins een gelukskind was, weldra eigenaar van het hotel eener voorname familie, staande aan de haven en in de vrolijkste wijk van de stad Quimper. Naauwelijks was hij aldaar gevestigd en het huis van de noo-

dige meubelen en behoeften voor één aangenaam en gemakkelijk leven zelfs voorzien, of hij noodigde al zijne bloedverwanten zonder uitzondering aan een familiemaaltijd. Een enkele maakte geen gebruik van de uitnoodiging. Sommigen, zoo als de reeds vroeger gemelde Cavélier, werden door hunne weduwen vertegenwoordigd. Toen ieder rondom eene tafel had plaats genomen, welke met een zoo keurigen maaltijd was voorzien, als men tot dien tijd toe nog nooit op die plaats gezien had, stond Madec op, en rigtte de volgende woorden tot hen:

»Weest welkom, mijne goede vrienden! Sta mij toe eenige woorden tot u te zeggen, en daarna zullen wij te zamen ons opgeruimd aan dezen disch verzadigen. Mijne vrouw en dochter Betsy zullen bij het nageregt uw aller gezondheid met een glas wijn gedenken, om u daarmede het belang te toonen, dat wij in uw welzijn stellen, waarvan wij u nog meer bewijzen zullen trachten te geven.

»De hemel heeft mijn werk en mijne lange reizen gezegend; ik breng hem hiervoor allen dank toe. Ik dacht evenwel, dat het billijk was, u tevens in zijne weldaden te doen deelen. U allen overziende, zie ik dat gij, met den afwezige medegerekend, dien ik niet vergeten heb, negen in getal zijt; ik heb voor ieder bij den heer Gazon, administrateur van het bisdom, eene som van tienduizend, dus in alles negentigduizend, livres gedeponeerd. Die som zou grooter geweest zijn, had ik niet zoovele verliezen bij mijnen terugkeer naar Frankrijk geleden en mevrouw Madec dit mede ondervonden op den weg, dien zij had af te leggen, om met mijne kinderen te Pondichery bij mij te komen. Ik ben overtuigd, dat gij er een goed gebruik van zult maken. Men zal u voortaan van dezelve betalen, naar evenredigheid van uwe behoeften; mijne bevelen heb ik ten dien opzigte gegeven.

»Gelooft mij, vrienden! dat ik steeds deelgenoot wil blijven van uwen voor- of tegenspoed. In het eerste geval zal ik mij met u daarover verblijden; en in het tweede geval verlang ik insgelijks daarmede bekend te zijn, en indien er een middel is, om uwe moeijelijkheden te vereffenen, rekent dan op mij, want ik wil niet vergeten, dat wij allen tot hetzelfde geslacht behooren.

»Nu verlang ik u tevens eene mededeeling te doen, welke gij mij ten goede zult houden, hoop ik. De hemel heeft mij eenen stand geschonken, welke niet met den uwen overeenkomt, en mij daardoor aan betrekkingen verbindt, in welke gij niet deelen kunt; gij gevoelt dat onze maatschappelijke betrekkingen niet dezelfde kunnen blijven. Wij zouden elkander door een al te menigvuldig bezoek dikwijls hinderen, en onze vriendschap zou er eindelijk door lijden. Dus wensch ik, dat gij even goed onafhankelijk in uwe woning zijt, als ik zulks in de mijne verlang te zijn, dat gij mij gaarne zult toestemmen. Ik zal echter niet eindigen, voordat ik u de verzekering geef, dat deze familiemaaltijd, als God wil, niet de laatste zal zijn. Mevrouw Madec moet binnen weinige weken weder bevallen; weest verzekerd, dat ik u deelgenooten van die tijding zal maken, wanneer ik tevens voornemens ben, ons weder aan een doopfeest vereenigd te zien."

Deze woorden met een goedhartig gelaat en eene waardige houding gezegd hebbende, werden met algemeene goedkeuring ontvangen.

»Hij heeft gelijk," zeiden de oudsten, »wij zouden elkander slechts hinderen.... en wij zouden zeer verlegen zijn, in tegenwoordigheid van graven en markiezen te komen, die, nadat zij met de ontvangst bekend werden, welke onze gastheer bij den koning heeft genoten, het noodig geoordeeld hebben hem een bezoek te geven en uitnoodigingen te zenden.... En hoe zouden wij de hand durven geven aan die groote heeren of hun zelfs een snuifje aanbieden?.... Inderdaad, hij heeft gelijk; ieder is meester in zijn eigen huis, en alles zal goed gaan."

De spijzen werden nu rondgediend en ook met graagte genuttigd, want zulk een onthaal had men nog nooit genoten; men dronk een goed glas wijn, want de vreugde was op elks gelaat te lezen. Het nageregt was eindelijk daar, en de twee plaatsen, welke naast den huisheer ledig gebleven waren, werden nu door zijne echtgenoote en Betsy, zijne dochter, bezet. Zoowel de eene als de andere groette het gezelschap bij het inkomen op de vriendelijkste en bevalligste wijze. Laten wij nog iets van deze laatste hierbijvoegen.

Nog slechts dertien jaren oud zijnde, had zij reeds al de bevalligheden van een meer gevorderden leeftijd; hare oogen hadden veel gelijkenis op die van mevrouw Madec en vormden haar tot eene oostersche schoonheid; hare tanden waren zoo wit als het ivoor, waarmede de natuur de olifanten van haar land heeft gewapend, en zij kwamen op de schoonste wijze uit, als een zachte glimlach een goedhartig woord deed hooren, door haren rozenmond uitgesproken; haar neus herinnerde mij niet zoo zeer dien van hare moeder, welke een weinig dik en plat was, als wel dien van haren vader, welke veel overeenkomst met eenen arendsneus had; hare inderdaad sierlijke gestalte had daarenboven eene bekoorlijke lenigheid. Voeg hier nu nog bij, dat een schoon zwart gevlochten hoofdhaar langs de zuiver gevormde schouders nederhing, en nu zult gij wel eenig denkbeeld van dit beminnelijk kind hebben, dat de vreugde van Madec en de hoogmoed der dochter van den nabab Syndiah was.

De gezondheid der beide Indische meisjes werd wel een weinig luidruchtig gedronken; daarna kwam ook Madec aan de beurt, en eindelijk die van zijnen zoon, welke nog te jong was om aan dezen familiemaaltijd te verschijnen; men vergat zelfs de min niet, die nog niet tegenwoordig was. Men gevoelt, dat het tijd begon te worden, om aan dezen maaltijd, die met eene zekere deftigheid begonnen was, een einde te maken, ten

einde nog gelegenheid te hebben, om eenige bedden voor die goede bloedverwanten van Neder-Bretagne gereed te maken. De gansche stad wist den volgenden morgen wat er gezegd en wat er bepaald was. Iedereen, die met eenig gezond verstand kon oordeelen, keurde in allen deele de maatregelen goed, welke door Madec waren genomen. Het was inderdaad moeijelijk, een eens gevormd besluit met meer edelmoedigheid en naauwgezetheid ten uitvoer te brengen. De door hem voorgeschrevene lijn tusschen zijne tegenwoordige familie en die in Armorica woonachtig, was volkomen billijk en werd nooit overschreden. Terwijl hij in de aanzienlijkste gezelschappen van de stad ontvangen werd en hen ook bij zich ontving, verloochende Madec nooit een van zijne bloedverwanten, werd door niemand gehinderd, koesterde geene vrees, dat hem iemand zijne afkomst zou herinneren, en wist zelfs dat zij, die haar kenden, er hem te meer om achtten. Spoedig werd hij ook eigenaar van het heerlijke buiten Pont-Aras, op eene mijl afstands van de stad, liet daar een fraai huis door den bouwmeester Cajan zetten en een sierlijk rijtuig bragt hem met zijne familie langs den weg, dien hij zoo menigmalen blootvoets had afgeloopen; hij reed alzoo door de straten van Quimper, zonder dat men hem een stand benijdde, welken hij door zijne verdiensten verkregen en door zijne weldaden veredeld had. Schrijver dezes, die hem in zijn jeugdigen leeftijd persoonlijk gekend heeft, die de eer gehad heeft, tegenwoordig te zijn geweest aan zijn feestmaaltijd, herinnert zich nog ten volle zijne edele en waarlijk nederige gesprekken. Als een waardige arbeider, die zijn loon waard is, hoorde men nooit eenig snoevend woord van hem; ofschoon in een van de geringste standen des volks geboren, kwam er geen dubbelzinnig of ongepast woord immer over zijne lippen.

Vijf jaren waren er verloopen, toen de gelukkige echtgenoot van de dochter des nababs door den dood aan eene loopbaan werd onttrokken, die waarschijnlijk onder eene andere luchtstreek van veel langer duur zou geweest zijn. Aan de warmte der heete luchtstreek gewoon geworden zijnde, werd zijne gezondheid geschokt door de koude en vochtige luchtgesteldheid van het oude Cornouailles. Zijne talrijke wonden van vroegere dagen deden hem weder groote smarten verduren, en met ware zielekalmte gevoelde hij ook, dat zijn einde naderde.

Madec stierf in het volle genot zijner verstandelijke vermogens. Wij zagen hem, voordat zijn laatste kleed het gelaat nog overdekt had; de bleekheid des doods had nog niets aan dat waardig uiterlijk noch aan de vaste houding veranderd, welke de kenmerkende trek van zijn karakter was. Hij liet eene diepbedroefde vrouw en kinderen na, waarvan er twee nog zeer jong waren, terwijl de geheele stad, als het ware, hem de eer der laatste uitvaart bewees. Vele edellieden droegen de slippen van het lijkkleed, tranen waren in aller oogen merkbaar, zijne plebejische bloedverwanten volgden de baar, op welke men niet zonder ontroering nog zijn degen en het ordeteeken van den H. Lodewijk opmerkte. Men bemerkte ook nog onder de menigte den man, die zich tot nu toe onthouden had, om aan de uitnoodigingen van den overledene te voldoen; ondubbelzinnige bewijzen van droefheid bemerkte men aan zijne geheele houding.

Waarlijk, Madec was groot in zijn eigen land, dat men zoo zelden vindt, vooral als men terugkeerende omringd wordt, zoo als hij werd. De zoon, welken hij nagelaten heeft, draagt op eene loffelijke wijze den vereerenswaardigen naam des vaders. Zijne liefstallige dochter Betsy overleefde hem niet lang. Wij kunnen hier nog bijvoegen, dat eene aanhoudende droefgeestigheid haar in minder dan twee jaren naar het kerkhof der kleine parochie van Penhars bragt, binnen welks omtrek het eigendom van Madec gelegen was. Op het graf van dit jeugdige meisje zijn treffende regelen gebeiteld, door de beminnenswaardige mevrouw de Pompery vervaardigd, welke langen tijd met Bernardin de St. Pierre in briefwisseling stond. De oorzaak van het zoo treurig overlijden van mejufvrouw Madec bleef niet onbekend. Een edelman van het land, de Keranével, had zijn gegeven huwelijkswoord geschonden, en vond daarna zijn einde op het slagveld tegen de Vendéers.

Met het schetsen dezer ware gebeurtenis en het spreken over die zoo inderdaad belangrijke menschen, wenschten wij eene lofrede te houden ter eere van den goeden geest der familiën, welke, naar waarheid gezegd, het leven van de geheele maatschappij is, die uit zoovele verschillende bestanddeelen bestaat. Misschien heeft Madec zijne gehechtheid aan den vaderlijken grond te ver getrokken, misschien zou hij bij het kiezen van eene andere woonplaats voor zijne beminde huisgenooten, voor zijne kinderen de moeijelijke beproevingen bespaard hebben, voor welke hij niet bezweken was; want het is toch allen menschen niet gegeven zulk een standvastig karakter te hebben als hij had, en daarbij tevens nog eene goedheid te kunnen voegen, die hem deed beminnen. Het leven van Madec maakte eene uitzondering op het leven van eene groote menigte andere menschen; wij hebben de herinnering daarvan tot andere geslachten willen overbrengen. Mogen zijne achterneven er zich steeds op kunnen blijven beroemen, en ook wij in den goeden geest der huisgezinnen onzen waren roem zoeken en vinden.

Lopik, 1848. W. O. Geelhoed.

MARIA.

Historisch-Romantisch Verhaal.

I.

Op de bergen schitterden de vuursignalen, van de bastions der vesting donderden de kanonnen, en de landlieden vlugtten met hunne beste goederen naar het binnenste der versterkte plaatsen, want op de hoogte van het voorgebergte van Sassossa vertoonde zich de Turksche vloot.

De zeventiende eeuw, en bijzonder de laatste helft, was voor het bloeijende eiland Candia zeer rampspoedig geweest. Onder de regering van Ibrahim IV, van dien bloeddorstigen tiran, die bij een opstand der Janitsaren het leven verloor, was een door de Malthesers opgebragt Turksch schip, waarop zich de aga van de besnedenen, benevens Ibrahims eerste sultane en lievelingszoon bevonden, in Calismene, eene Candiaansche haven, binnengeloopen. Hoewel de Venetianen, aan wie Candia toenmaals behoorde, hier volstrekt geen deel aan hadden, vertoonde de sultan zich echter hierover ten hoogste gebelgd, en liet reeds in 1645 een groot leger op Candia landen, dat de beide steden Canea en Retimo, zoowel als de hoofdstad van het eiland Candia, aangreep. De belegerden verdedigden zich evenwel zoo dapper, dat de Turken moesten aftrekken; eene tweede onderneming, vier jaren later beproefd, liep niet beter af. In 1656 werd de stad op nieuw ingesloten, doch ook deze blokkade werd gedurende tien jaren zonder gevolg doorgezet, daar de Venetianen als meesters ter zee de vesting met levensmiddelen, manschap en krijgsbehoeften voorzagen.

Toen verscheen in het midden van Mei 1667 de Turksche vloot voor het eiland, en de grootvizier Kyoperli, die thans zelf aan het hoofd der expeditie stond, landde met 80,000 man landtroepen, om de vesting Candia in te sluiten.

Ongeveer twee weken waren verloopen, sedert het geschut der vesting den voortrukkenden Turken een bloedigen welkomstgroet te gemoet gedonderd had, en de zon begon reeds langzamerhand in zee te zinken, toen drie personen, blijkbaar met moeite, eene van die rotsachtige hoogten beklommen, die ten zuiden van de stad Candia gelegen, zich aan het Idagebergte sluiten en den naam van de heilige bergen dragen. Van deze drie wandelaars, wier kleeding hen op het eerste gezigt als inwoners van het eiland deed kennen, waren er twee gewapend met buks en dolk; buitendien had ieder een paar pistolen met dubbele loopen in den gordel. De derde persoon behoorde tot het zwakkere geslacht. Het was een jong meisje van ongeveer twintig jaren, met een dier regelmatige schoone gezigten, die men nog heden ten dage wel op Candia vindt. In digte welige lokken hing haar ravenzwart haar op den door de zon ligt gebruinden hals, hetwelk benevens de scherpgeteekende wenkbraauwen haar zacht en vriendelijk gelaat zekere stoute vastberadenheid bijzette.

Toen de voorste van de beide vooruitklimmende mannen den top van den rotsachtigen heuvel bereikt had, die, slechts met kreupelhout begroeid, een ruim gezigt op het onderliggende dal en de zee verschafte, bleef hij staan. Hij hield de hand voor de oogen, om de stralen der zon af te weeren, en wees met de buks op het zich aan hunne blikken vertoonende panorama.

»Heb ik het u niet gezegd, Laskaris!" sprak hij tot zijn medgezel, die bijna de helft jonger scheen, »heb ik het u niet gezegd, dat wij van hier het geheele leger zouden kunnen overzien, zonder dat wij zelfs ook het geringste gevaar liepen. Maar bij St. Theodorus, die ongeloovigen hebben de stad zoo naauw ingesloten, dat wij bijna geene hoop hebben, om van de landzijde binnen te komen."

»Helaas, gij schijnt gelijk te hebben," antwoordde de aangesprokene, op zijne buks leunende, en zag met een scherp oog over de vlakte, waar de witte tenten zich in den vorm eener halvemaan rondom de stad verhieven. »Waren wij alleen, dan konden wij het nog wagen — maar Maria?"

Met deze woorden wierp hij een bezorgden blik op het jonge meisje, dat, misschien minder dan de mannen aan hunnen gevaarlijken toestand denkende, nieuwsgierig op het ongewone schouwspel, dat zich onder in de vlakte vertoonde, nederzag; de woorden van den spreker trokken haar evenwel hiervan af, en levendig antwoordde zij:

»Wees niet bekommerd over mij, Laskaris! vader weet wel, hoe ik met eene buks weet om te gaan en dat ik niet voor het gevaar terugbeef."

De oude Griek lachte over het moedig antwoord zijner dochter.

»Ik weet het, mijn kind! ik weet het," zeide hij, »maar evenwel moeten wij beproeven van den zeekant binnen te komen, en wel zoo spoedig mogelijk. De kust is niet ver van hier, en eene zeilboot zal er ook wel te vinden zijn; want het zou eene ware roekeloosheid zijn, wanneer wij wilden beproeven, dwars door de verschanste liniën heen te dringen. Komt, kinderen! de zon gaat reeds onder, wij moeten ons haasten."

Met deze woorden wierp de oude de buks over de krachtige schouders en ging vooruit, terwijl zijne beide medgezellen zwijgend volgden.

Maar opdat de lezer nu ook de hier gemelde personen moge leeren kennen, willen wij er een kort woord over zeggen.

Op het geheele eiland, van kaap Spada tot aan het voorgebergte Langada, was er geen gevaarlijker vijand van de Turken, dan de oude Johannes Georgaki. In zijne jeugd had hij gediend onder de Venetianen, en menigen strooptogt tegen de Turken medegemaakt, tot hij eindelijk naar zijne vaderlandsche dalen terug verlangde. Aan den voet van den ouden Ida beleefde hij aan de zijde van eene getrouwe en geliefde gade eenige gelukkige jaren, zich met de jagt en den wijnbouw bezig houdende, totdat de storm des oorlogs over deze

vreedzame dalen losbarstte. Op zekeren dag overvielen de ongeloovigen zijne stille hut. Tandenknarsend zag Georgaki zijne geliefde vrouw door de barbaren onteerd; hij kon haar niet te hulp komen, want zijne armen waren geboeid, maar zij, hare schande niet willende overleven, ontrukte een der beulen den dolk, en stiet zich denzelven in de borst. Georgaki zou als slaaf weggesleept worden, maar hij wist te ontkomen en vlugtte naar de wouden, zijne buks en zijne kleine dochter, het eenig aandenken zijner vermoorde gade, medevoerende. Zoo wies Maria te midden van gevaren en ontberingen van een woest leven op. In een hol van den Ida vond de gevlugte met meer andere bewoners een toevlugtsoord, totdat de Turken eindelijk aftrokken, en de Candiërs, op betere tijden hopende, hunnen schuilhoek verlieten. Op dezelfde wijze als Maria, was ook de jonge man, dien wij in haar gezelschap vonden, opgegroeid. Johannes Laskaris had zijne ouders insgelijks door de bloedgierige handen der Turken verloren, maar de knaap was den vijanden zijns geloofs ontvloden, en Georgaki nam den hulpeloozen knaap tot zich, die nu tot een krachtigen jongeling was opgewassen, en zijn pleegvader op diens strooptogten tegen de Turken verzelde, wien zij, ondersteund door eene niet onbeduidende bende bergbewoners, zooveel schade veroorzaakten, dat de namen Georgaki en Laskaris door de Turken slechts met schrik genoemd werden.

Niettegenstaande de onrustige tijden, was tusschen Laskaris en Maria eene teedere liefde ontsproten; van hunne jeugd af aan met elkander omgegaan hebbende, hielden zij het bijkans voor onmogelijk, te leven zonder elkander te bezitten, en toen nu eindelijk de Turken, na de vruchtelooze blokkade van Candia, afzeilden, was Laskaris er slechts op bedacht, eerst zijne huishouding in te rigten, om daarna de geliefde daar binnen te leiden. Maar de herhaalde landing van den grootvizier Kyoperli maakte spoedig een einde aan zijne blijde vooruitzigten, en er bleef hem niet eens genoegzaam tijd over, de stad Candia voor derzelver algeheele insluiting door de Turken te bereiken, waarheen de kommandant der vesting, Morosini, de beide dappere Grieken reeds vroeger opontboden had, om hun een grooter kommando toe te vertrouwen.

Hoe gevaarlijk het waagstuk nu ook ware, om de door de Turken ingeslotene vesting te bereiken, besloot Georgaki evenwel het te wagen, om elken schijn van lafhartigheid van zich af te wentelen. Van de landzijde was het evenwel onmogelijk; slechts de weg te water stond nog open, en dus volgen wij hem en zijne geleiders naar de kust.

De weg was, wel is waar, tamelijk ver, en bragt de wandelaars door bijkans ontoegankelijke wouden; maar alle drie gewoon aan zulke bezwaren, achtten dezelve gering; de zon ging langzamerhand onder en de opkomende maan verving het daglicht.

Na eenige uren wandelens werd het digte woud lichter, en eindelijk hadden zij den voet van het gebergte bereikt. Eene ongeveer eene halve mijl breede vlakte lag thans voor hen in de verte; ter linkerzijde hoorden zij het verward gedruisch van uit de Turksche legerplaats en zagen zij de wachtvuren schemeren.

Georgaki, die tot nog toe steeds vooruitgeloopen had, stond stil en overzag nadenkend de door de maan verlichte vlakte, waar geen boom, op zijn hoogst een kleine struik eene schuilplaats aanbood.

»Beter ware het, indien de maan wat minder licht scheen, of dat zij ten minste een uur later ware opgekomen," zeide hij, zich tot Laskaris wendende, »het is een gevaarlijk stuk, hier in de nabijheid van het leger deze vlakte over te gaan, waar men op tweeduizend schreden alles zoo duidelijk zien kan, als ware het klaar dag. Ik zal u iets zeggen, mijn zoon! een van ons kan met het meisje hier achterblijven, terwijl de andere aan het strand naar een vaartuig zoekt, hetwelk voor ons doel geschikt is."

»Waarlijk, vader! gij hebt gelijk; ik zal mij op weg begeven," antwoordde Laskaris.

»Neen, neen, gij blijft bij Maria, daar ik dit gedeelte van de kust het best ken, en ik het gemakkelijkst een vaartuig kan vinden," sprak hij. »Wees tevreden, mijn zoon! ik ben van uw goeden wil overtuigd, maar ik wil, dat gij blijft en mij hier wacht."

Zijn bepaald uitgesproken wil maakte één einde aan alle tegenwerpingen van den jongen man, en terwijl Georgaki, nadat hij zijnen toekomstigen schoonzoon en dochter de hand tot afscheid gegeven had, schielijk maar voorzigtig over de door de maan verlichte vlakte ijlde, zetten zich de achtergeblevenen in de schaduw van eenen grooten kastanjeboom neder, van waar zij gemakkelijk alles overzien konden, maar niet ligt door een vreemdeling bespied worden.

Zoo was ongeveer anderhalf uur onder vertrouwelijke gesprekken verloopen, toen Laskaris, wiens scherp oog onophoudelijk over de vlakte zwierf, opsprong en met de hand op eene donkere gestalte wees, die hen schielijk naderde.

»Vader is het," zeide hij na eene pauze, en werkelijk was het Georgaki, die spoedig de zijnen bereikt had.

»Alles is nu in orde; komt, kinderen! komt," zeide hij, »ik heb eene sloep gevonden; die achter de hooge rotsen van de kust verborgen ligt, en die slechts wacht tot de maan ondergegaan is. De lieden zijn getrouw en stilzwijgend en vlugten zelve voor de ongeloovigen. Evenwel was ik voorzigtig genoeg mijn naam niet te noemen; gij hebt u daarnaar te rigten. — Maar nu voorwaarts!"

Even alsof zijne krachtige leden volstrekt voor geene vermoeijing vatbaar waren, liep Georgaki op nieuw de zijnen vooruit, en alle drie bewogen zich zonder gedruisch, maar toch schielijk, door het hooge gras voorwaarts, hetwelk bewees, dat zij allen de bewustheid hadden, dat de tijd kost-

baar was. Zoo hadden zij reeds een groot gedeelte van hunnen weg afgelegd; de maan scheen nog slechts somtijds hier en daar tusschen de rotsen, die zich in de verte voor hen aan de kust vertoonden, en eene digte schaduw bedekte reeds de vlakte, toen Laskaris een oogenblik luisterend stil stond en daarop door eenen zachten uitroep den vooruitsnellenden Georgaki, die niet had omgezien, tot zich riep.

»Hoort gij niets, vader?" vroeg hij.

De aangesprokene luisterde met de inspanning van het hert, dat den vervolgenden jagthond bespeurt; vervolgens schudde hij het hoofd.

»Gij weet, dat mijn gehoor zwak is," zeide hij.

Laskaris had zich ondertusschen met het oor op den grond gelegd, en wenkte hem stil te zijn.

»Het is ruiterij," fluisterde hij vervolgens zacht en schielijk, »en eene niet geringe bende ook; zij schijnen regt op ons aan te komen; wij hebben geen oogenblik tijds te verliezen, opdat wij de rotsen bereiken."

»Gij hebt gelijk, jongen! thans hoor ik het ook," antwoordde Georgaki. »God weet het, of wij niet reeds al te lang vertoefd hebben. Wanneer wij ons in de rotsen kunnen verbergen, kan de ruiterij ons niet volgen; dit is onze eenige redding."

Alle drie snelden nu vooruit; maar hoewel María van hare jeugd af aan elke inspanning gewend was, kon zij toch, daar hare kleedèren haar hinderden, niet even schielijk als de mannen vooruitkomen. Angstig zag Laskaris naar haar om, terwijl zij hare inspanning verdubbelde, zonder dat zij daardoor iets sneller vooruitkwam. Het paardengetrappel, hetwelk achter hen steeds duidelijker werd, vermeerderde hunnen angst. Ook Georgaki bleef staan.

»Vader!" zeide Laskaris, »ik zal Maria dragen, neem gij mijne buks."

»Neen, het zal wel gaan," antwoordde Maria.

Maar de jonge man gaf zwijgend zijn vader het geweer over, en nam vervolgens het jonge meisje gemakkelijk in zijne gespierde armen. Door een ongelukkig toeval liet Georgaki de buks, die de andere hem gegeven had, los. Door den val ging het schot af; flikkering en slag volgden bijna onmiddellijk.

Eene minuut stonden zij allen als door eenen plotselingen schrik verlamd.

»Wij zijn verloren!" riep Laskaris.

»Nog niet," antwoordde Georgaki na eenig nadenken, »wij moeten onze rigting veranderen. Het is zoo donker, dat zij al zeer digt bij ons moeten zijn, om ons te zien."

Bij deze woorden nam hij schielijk de buks van den grond en ging vooruit met de vastberadenheid van een man, die zelfs in het oogenblik van gevaar zijne tegenwoordigheid van geest niet verliest. Laskaris volgde hem met Maria op de armen.

De doodsche stilte, die op dit onvrijwillig schot gevolgd was, werd plotseling afgebroken door het luid geschreeuw van »Allah! Allah!" achter de vlugtenden, hetwelk hen overtuigde, dat zij werkelijk door eene afdeeling Turksche ruiterij werden vervolgd, die ook nog in enkele piketten de vlakte scheen te doorkruisen, daar de uitroep zelfs uit de verstverwijderde hoeken herhaald werd.

»Wij zullen als mannen moeten sterven; het is onmogelijk te ontkomen," zeide Georgaki tot zijn geleider, die door zijnen last hem moeijelijk kon bijhouden. »De slag van het geweer heeft deze honden op ons spoor gebragt; zij schijnen niet traag te zijn in het vervolgen."

»Laskaris!" fluisterde Maria, »zet mij van uwen arm af, dan kunnen wij schielijker vooruitkomen, en zoo niet laat mij dan alleen terug en red uw leven."

Zij maakte bij deze woorden eene onverhoedsche beweging, om zich uit de armen van den jongen man los te rukken. Werkelijk gelukte haar dit, en met inspanning van alle hare krachten ijlde zij vooruit. Maar juist deze hevige en geweldige inspanning vermoeide haar geheel en al; half onmagtig zonk zij ter aarde.

»Het is, gelijk ik zeide, wij zullen de zon niet weder zien opgaan, Laskaris!" sprak Georgaki treurig. »Neem uwe buks, mijn zoon! en laad ze op nieuw."

»Neen, vader!" antwoordde het jonge meisje met zwakke stem, »waarom wilt gij hier met mij omkomen; laat mij terug, als gij alleen zijt zult gij u kunnen redden."

»En ik zou u in het geweld van deze barbaren laten, die u misschien zullen behandelen, gelijk uwe moeder? — dat nooit."

»Meent gij, dat zij mij levend zullen vinden, mijn vader? Hebt gij geen kogel voor mij op uwe buks?"

Georgaki huiverde; de hoefslagen der vijanden kwamen steeds nader.

»Gij zult mij wreken, vader! en gij ook, Laskaris! Maar dat kunt gij niet, wanneer wij hier te zamen sterven. Voort!".

De oude Griek stond nog steeds verstomd, zijne vuist omvatte krampachtig de buks, als wilde hij het metaal van den loop platdrukken. Eindelijk boog hij zich schielijk tot zijne dochter.

»God en de H. Maagd mogen u zegenen, mijn geliefd kind!" riep hij. »Zij mogen mij deze daad vergeven; maar liever dood, dan in de handen dezer ongeloovigen. — Kom, Laskaris!"

»Gij wilt werkelijk?" riep de jonge man verschrikt, en maakte eene beweging, als wilde hij de geliefde beschermen.

»Terug, knaap!" riep Georgaki met bevelende stem. »Het is mijn kind, en de daad gaat mij dus aan; ik zal dezelve eens verantwoorden."

»Allah! Allah!" klonk het in dit oogenblik digt bij hen. Een Turksche ruiter sprong uit de donkerheid op het groepje toe, zonder hen evenwel te bemerken.

»Die is voor u, Laskaris!" fluisterde Georgaki met eene gesmoorde stem.

Het schot viel te midden der nachtelijke stilte, en de ruiter stortte van het paard.

»En nu vooruit, mijn zoon! vooruit. Het tweede schot is voor mij. — God zij met u, mijne Maria! Groet uwe moeder, en zeg haar, dat ik u zal wreken, gelijk ik haar gewroken heb.”

Maria was op de knie gevallen; zij hief hare handen biddend omhoog, toen haar vader, nadat hij ongeveer tien schreden voortgegaan was, staan bleef, zich omwendde, en het geweer op haar aanlegde. Een oogenblik scheen hij besluiteloos, het geweer sidderde in zijn krachtigen arm; toen hoorde hij weder den hoefslag der vijanden en het luide »Allah! Allah,” — Georgaki rigtte met vaste hand het geweer op zijne dochter, het schot ging af, en toen weinige oogenblikken daarna een Turksch janitsarenofficier zijn schuimend paard op deze plaats liet stil staan, lag het ongelukkige meisje bloedend op den grond; van de vlugtelingen evenwel was geen spoor te ontdekken.

II.

Eene hoogere magt had ondertusschen over het lot van Maria gewaakt. Het was hierboven niet bepaald, dat zij den dood van de hand haars vaders zou ontvangen. De kogel had haren linkerschouder getroffen, zonder een edeler deel des ligchaams te wonden, en toen zij uit de onmagt ontwaakte, in welke hare opgewondenheid en het bloedverlies haar gebragt hadden, bevond zij zich in het Turksche leger, en in handen van eenen Joodschen geneesheer, die onder de Turken de plaats van veldarts bekleedde. De jonge Turk, menschelijker denkende dan de meesten zijner geloofsgenooten, had de gewonde in het leger laten brengen, waar hij de noodige middelen tot hare genezing in het werk stelde.

Hare genezing ging schielijk vooruit, en reeds na weinige weken kon zij van haar leger opstaan. Haar heer hiermede bekend gemaakt zijnde, zocht haar eens op, en nadat hij haar beduid had, dat zij zijne slavin was, vroeg hij naar haar geslacht en ouders. Zij zorgde intusschen wel, geenszins den naam van haren vader te noemen, die bij de Turken maar al te goed bekend was, maar zij gaf zich uit voor de dochter van eenen armen bergbewoner, die in dien noodlottigen nacht naar de vesting wilde vlugten. Haar heer was tevreden met dit antwoord, beloofde haar eene goede behandeling, en beval haar daarna hem te volgen. Sidderende, maar met het vaste voornemen, liever het op nieuw herkregen leven, dan hare godsdienst of hare eer op te offeren, volgde Maria hem. Hare vrees was evenwel ongegrond. De Turk geleidde haar in eene nabijgelegene tent, waar eene naar Oostersche wijze gesluijerde dame zat, die bij haar binnenkomen opstond.

»Hier, Katima!” zeide Maria's heer, »hier breng ik u de slavin, waarvan ik u reeds gesproken heb. Ik schenk ze u; maar behandel haar goed, en gebruik haar slechts tot ligte diensten; de wond van haren arm is nog naauwelijks gesloten.”

Deze woorden waren toereikend, om Maria volkomen over haar tegenwoordig lot gerust te stellen, en ook hare nieuwe meesteres sprak haar liefderijk en vriendelijk toe, zoodat zij zich spoedig met haren tegenwoordigen toestand verzoende. Hare bezigheid was het binnenste van de tent te versieren en in orde te houden. Tot dit doel ging zij dagelijks in het nabijgelegen woud, om versche bloemen te plukken, waarmede zij hare gebiedster verheugde. Dikwijls zat zij dan in gedachten, wat er wel met haren vader en den geliefde gebeurd was, uren lang in de eenzaamheid des wouds en zag over den breeden oceaan. En wanneer haar dan een schip in het oog viel, dat met de witte zeilen den blaauwen vloed doorkliefde, liepen de tranen over hare wangen, want zij dacht, dat dit schip misschien naar Candia zeilde, waar Georgaki en Laskaris haar als eene doode betreurden, en in stomme gebeden voor het welzijn harer geliefden zonk zij dan op de knieën, totdat de donder der kanonnen van de belegerde vesting haar uit hare droomerijen wekte.

Zoo verliepen twee jaren; nog steeds lieten de Turken geen middel onbeproefd, om de vesting te overmeesteren; nog steeds was de moed der dappere verdedigers niet uitgeput. Deze belegering van Candia is over het geheel eene der merkwaardigste geschiedkundige gebeurtenissen; zij toont duidelijk wat Christelijke dapperheid tegen Turksche woede en overmagt vermogten, zelfs ten tijde toen de Europesche krijgskunst slechts onvolmaakt en het Turksche rijk *in zijn grootsten bloei* was. Wel is waar waren de Venetianen meesters der zee, en konden de belegerden van versterking en krijgsbehoeften voorzien, maar desniettegenstaande zal de moedige verdediging der vesting zelfs latere eeuwen tot voorbeeld dienen, want nadat de loopgraven reeds bijna twee jaren geopend waren, hadden de Turken toch nog slechts de uiterste werken bemagtigd. Zij rigtten derhalve hunnen hoofdaanval op een ander punt, op de beide bastions St. André en Sabionetta, die het zwakste waren, en toen de lente van het jaar 1669 inviel, was het eerste werk een puinhoop, en een gedurende den winter opgeworpen wal de eenige bescherming der Venetianen.

Met de grootste smart hoorde Maria de Turken van hunne zekere hoop op overwinning spreken; zij had haar eigen lot bijna geheel voor dat van hare landslieden vergeten, en met ijzing dacht zij aan het oogenblik, dat de vesting bestormd zou worden. Reeds maakten de Turken alles gereed tot een laatsten beslissenden storm, die het van verdedigers ontbloote Candia ontwijfelbaar in hunne magt moest brengen, toen zich de tijding in het Turksche leger verspreidde, dat de belegerden nieuwe versterking gekregen hadden. Werkelijk waren de hertogen van Beaufort en Navailles met eene Fransche vloot en 7000 man landtroepen de haven der belegerde stad binnengeloopen, en de blijde vooruitzigten der Turken zonken weder aanmerkelijk ter neder.

Desniettemin besloot de grootvizier, de ongenade des sultans vreezende, dezen tijd niet ongebruikt te laten voorbijgaan; en indien het mogelijk was, nog voordat de nieuwaangekomene troepen geland waren, eenen storm te wagen. Maria bemerkte uit het gesprek van haren heer, wat men van plan was; zij vernam dat de onderneming in den volgenden nacht zou plaats vinden, en beefde op het denkbeeld, dat zij wel eens kon gelukken. Toen schoot het haar gelijk een bliksemstraal door het hoofd, dat zij de in nood zijnde landslieden moest redden, al zou het ook haar eigen leven kosten.

In hare gewone kleeding was, dit zag zij wel in, geen de minste kans op eenen gelukkigen uitslag, want men zou haar aangehouden hebben, voordat zij nog het uiterste einde van het leger bereikt had, maar er was geen tijd te verliezen. Zij spoedde zich naar de tent van haren heer, dien de dienst verwijderd hield, en onder voorwendsel dat hare gebiedster iets noodig had, zond zij den daar tegenwoordig zijnden slaaf weg. Naauwelijks zag Maria zich alleen, of zij ging zonder toeven aan het werk. Hare eerste zorg was, het lange haar in de vouwen van eenen tulband te verbergen; dit gelukte haar naar wensch, en nu haastte zij zich haar toilet verder gereed te maken. Weinige minuten waren toereikend, om haar in een janitsarenofficier te veranderen, en oplettend bezag zij zich van het hoofd tot de voeten, of er niets aan hare kleeding ontbrak.

Vast besloten opende het meisje de deur en liep stoutmoedig maar schielijk, alsof zij eene gewigtige bezigheid te verrigten had, door de breede legerstraten. De janitsaren, die voor de tenten bezig waren hunne wapenen te reinigen, groetten eerbiedig hunnen voorbijloopenden officier, en zonder opgehouden te worden, bereikte Maria spoedig de voorposten van het leger. Zij had ook inderdaad geen gelukkiger dag tot uitvoering van haar voornemen kunnen kiezen. De hoogere officieren waren bij den grootvizier Kyoperli tot den krijgsraad vergaderd, en in de buitenwerken bevonden zich slechts de arbeiders en de met het opzigt hierover belaste personen, Desniettemin werd van beide zijden een hevig kanonvuur onderhouden, en de kogels sloegen dikwijls in de loopgraven. De Turken waren namelijk van de tot nogtoe bij de belegeringen in gebruik zijnde gewoonte afwijkende, de vesting genaderd, door eene groote menigte menschen eene diepe gracht te laten uitgraven, de aarde opwerpen en die met spaden steeds verder te doen brengen, totdat men met deze aardmassa digt aan de stad was gekomen, terwijl buitendien ook nog de loopgraven zoo digt mogelijk bij de stad gebragt werden. Maria had het uiterste einde der loopgraven bereikt; zij bevond zich op ongeveer drieduizend schreden van de vesting.

»Mijnheer!" zeide een der schanswerkers, toen zij den laatsten voorbij was, »mijnheer! het is gevaarlijk verder te gaan; nog voor een uur heeft men een der onzen van hier weggedragen, dien de kogel het hoofd had weggenomen. Gij kunt nog de bloedvlek zien."

De officier sloeg evenwel geen acht op deze woorden, maar klauterde, zoo goed het afvallend zand dit veroorloofde, over de borstwering der loopgraven tegen de vesting op. De kogels vielen regts en links naast haar neder; zij stond eenige oogenblikken besluiteloos, of zij ook wachten zou, totdat het vuur een weinig verflaauwde. Maar toen zij weder terugzag, werd zij met ontzetting eene groote menigte rijkgekleede Turken gewaar, die de loopgraven naderden. Het was de grootvizier, die waarschijnlijk nog eenmaal het werk der zijnen en den toestand der vesting verkennen wilde. Op dit oogenblik sloeg een kogel digt voor hare voeten in het zand der borstwering, op welke zij stond. Voor haar en achter haar de dood. Maar haar besluit was genomen; zij stortte zich schielijk van den wal af, en liep met wanhopigen spoed dwars over de vlakte, juist op de monden van dat geschut af, hetwelk haar dood en verderf te gemoet braakte, terwijl de terugblijvenden in het eerste oogenblik niet wisten, wat zij van dit zonderling gedrag moesten denken.

Gedurende deze gebeurtenissen hadden zich ook de bevelhebber der vesting, Morosini, en de ridder St. André Montbrun, met de beide hertogen van Beaufort en Navailles, in de buitenwerken der vesting begeven, om den toestand van de bastion St. André op te nemen; in hun gevolg bevonden zich de uitstekendste hunner officieren. Zij waren juist van plan de schans te verlaten, toen een hunner, die met een verrekijker naar de vijandelijke werken had gezien, door eenen uitroep van verwondering de opmerkzaamheid der overigen insgelijks naar dit punt keerde. Zonder het hevig kanonvuur te achten, kwam een Turksch officier schielijk op de vesting aanloopen. Hij had evenwel nog niet de helft der ruimte, die hem nog van de bastion St. André scheidde, afgeloopen, toen eene nabijgelegene Turksche batterij haar vuur op hem rigtte, terwijl daarentegen het geschut der vesting een oogenblikkelijk stilzwijgen in acht nam. Bijkans wonderbaar werd de deserteur, want dat scheen hij te zijn, behouden; onverlet bereikte hij onder het hevigste kanonvuur de bastion, maar zonk aan den voet van het bolwerk, door den hevigen loop vermoeid, neder. Morisini, wien het zonderling schouwspel insgelijks in de bastion had teruggehouden, zond twee soldaten onder naar den wal, om den vlugteling te helpen en geheel in zekerheid te brengen. Dit gebeurde; maar hierbij was de tulband van den Turk afgevallen, en eene welige menigte lang glanzig zwart haar viel langs den kaftan neder.

»Bij mijn beschermheilig, het avontuur begint belangrijk te worden; het is eene vrouw!" riep Morisini.

Nieuwsgierig drongen de overige officieren rondom de onmagtige, doch een van hen, niet in de schitterende uniform der Fransche en Venetiaansche troepen, maar in de nationale dragt der inwoners,

schoof, bijkans zonder zich aan de wetten van den aan zijn overste verschuldigden eerbied te storen, de nieuwsgierigen ter zijde, totdat hij digt naast het nog steeds bewusteloze meisje stond.

»Mijne Maria!" riep hij na een kort stilzwijgen. »Is het mogelijk, gij leeft? Deze hand, die u den dood gaf, zal die uwe bloeijende wangen nog weder streelen? — Ja, ja, gij zijt het, mijne dochter, mijne Maria! — God! gij Almagtige! gij zijt mij genadig geweest."

Uitgeput zonk de oude Georgaki naast zijn kind ter neder, hij voelde naar den polsslag van haar hart, hij vereenigde zijn adem met den haren, tot ook zij eindelijk de oogen opsloeg.

»Mijn vader!" riep zij met de onuitsprekelijkste verrukking.

Georgaki antwoordde niet; tranen stroomden er over zijn grijzen baard.

»Gij leeft!" hernam Maria, »en Laskaris?"

»Ook hij is wel. Kom, dat ik u tot hem geleide." En hij ondersteunde hare pogingen, om van den grond op te staan.

Met zwijgende aandoening zagen de omstanders dit tooneel, al begreep ook niemand het voorval in deszelfs geheele verschrikkelijkheid. Maar nadat de eerste vreugde iets gedaald was, dacht Maria aan het hoofddoel, dat haar aanleiding had gegeven tot het moedige waagstuk, en nu deelde zij aan Morisini het oogmerk der Turken mede, die nog in dien nacht een storm wilden wagen.

Verrast hoorde Morosini deze tijding, en als in triomf geleidde Georgaki de hem teruggegevene dochter naar zijne woning, waar Laskaris haar met dezelfde verrukking ontving en de bruid in zijne armen sloot.

Het ongelukkig einde van dezen strijd is genoeg bekend. Candia viel, voor de overmagt bukkende; op den 27 September 1669 kapituleerde de vesting tegen vrijen aftogt.

Op denzelfden dag stevende eene korvet met volle zeilen naar de oude stad der eilanden, Venetië. Op dezelve hadden zich Morosini, Georgaki, Laskaris en Maria begeven. De regering van Venetië had den beiden laatsten voor hunne bewezene diensten een nieuw vaderland aangeboden.

Toen nu de schemering van den helderen Septemberdag zigtbaar werd, stond Maria, met het hoofd op den schouder van haren geliefden Laskaris leunende, en hare hand in die van haren vader latende rusten, op het dek, en alle drie zagen verlangend naar het vaderland, waarvan iedere golf hen meer en meer verwijderde. Alzoo stonden zij geruimen tijd zonder een woord te spreken, en eerst toen de sterren aan den hemel schitterden en het vaderland reeds lang voor hunne blikken verdwenen was, streek de oude Georgaki met zijne door de zon gebruinde hand over het gezigt, als ware hem iets in het oog gevlogen, en zeide:

»Komt, kinderen! komt beneden in de kajuit, ik zal u van ons nieuw vaderland verhalen, van de schoone stad Venetië met hare stomme lagunen en de zwarte gondels daarop, en van het jaarlijksch huwelijk van den doge met de zee, want gij weet, Laskaris! dat ik reeds in mijne jeugd te Venetië geweest ben. Hoort gij, kinderen! komt naar beneden; de lucht is koel. Kom, Maria!"

Alphen a. R. 1848. P. VAN DE VELDE Mz.

WAT ÉÉN WOORD KAN TEWEEG BRENGEN.

In eene kleine landstad in het zuiden van Frankrijk woonde eenige jaren geleden eene oude dame, madame Perron genaamd. Zij bezat een tamelijk inkomen, dat zij voornamelijk besteedde, om zichzelve van al die kleine geriefelijkheden te voorzien, die het leven kunnen veraangenamen. Daar zij hoegenaamd geene bloedverwanten had, kon men haar deswege niet veroordeelen, vooral daar zij nimmer iemand een kwaad woord toevoegde, en geen arme zonder eene gift liet voorbijgaan. Haar huisgezin was klein, het bestond slechts uit eene dienstmaagd, maar deze was voor haar een ware schat. Annette was waarlijk een meisje uit duizend, en de goede oude dame was van oordeel, dat nooit een knapper dienstmaagd ergens te vinden was, en zij behandelde haar dan ook daarnaar.

Het goede meisje had thans vijf jaren bij hare meesteres gewoond. Zij was er als een kind eerst gekomen, om eene oude knorrige meid, die wat begon te sukkelen en welke de goedhartige madame Perron niet wilde wegzenden, een handje te helpen. Toen deze laatste eindelijk stierf werd Annette voor het geduld, waarmede zij haar opgepast en hare kwade luim verdragen had, beloond door hare plaats in de huishouding in te nemen. Dit pleitte reeds ten voordeele van het meisje, want de oude madame Perron was zeker verreweg de kraakzindelijkste vrouw uit de geheele provincie.

Maar Annette was niet alleen lief en goed, zij was ook heel mooi, en gelijk het mooije meisjes gaat, aan minnaars had zij geen gebrek. Onder deze was een jonge timmermansknecht, een door en door knappe brave jongen, wien het ook weldra gelukte hare liefde te winnen. Nadat Louis Morel zelf een winkel had opgezet, kwam men overeen, dat, als deze wel opnam, zij over twee jaren zouden trouwen. En was er iets, dat meer in het voordeel van Annette pleitte, dan dat dit met de goedkeuring van al de bloedverwanten van haren minnaar was? De ouders van Morel namelijk waren zeer welgestelde lieden, en ook zijne zuster had een bijzonder goed huwelijk gedaan met een der eerste kruideniers van de stad. Niet zonder reden werd de familie van Morel onder de fatsoenlijke van het stadje gerekend, en toch had deze Annette vriendelijk ontvangen, ofschoon zij

eene dienstbode was. Ook was het huwelijk niet zoo geheel onvoordeelig, want ofschoon Annette onbemiddeld was, had madame Perron toch ronduit verklaard, dat zij niet alleen het huwelijk goedkeurde, maar Annette ook ruim in haar testament bedacht had. Ofschoon Annette een werkzaam leven leidde en volop te doen had, was dit echter een gelukkig tijdperk voor haar. Hare vrolijke geaardheid maakte elken arbeid voor haar tot een genoegen, en was tevens eene opbeuring van hare bejaarde meesteres, die als het ware in het gelach en gekeuvel van de vrolijke deern weder jong werd.

Maar geen toestand ter wereld is er, die niet zijne onaangename zijde heeft. Voor Annette bestond deze in den persoon van Nicolaas Sarqui, een slager, die, zoo ongelijk aan Louis Morel als de nacht aan den dag, haar onophoudelijk met zijne liefdesverklaringen lastig viel.

Nicolaas Sarqui was een ruwe, onbeschaafde knaap, en werd voor een der losbandigste uit het stadje gehouden. Als minnaar was hij evenwel een toonbeeld van standvastigheid, want sedert twee jaren, dat Annette zijne eerste liefdesverklaring afgeslagen had, had hij haar gestadig met zijne aanzoeken achtervolgd, en ofschoon hij zoowel als ieder wist, dat zij aan een ander verloofd was, bleef hij haar onophoudelijk lastig vallen met zijne betuigingen, dat hij nimmer eene andere dan haar zou beminnen, en dat, zoo hij hare liefde niet verwerven kon, hij van verdriet zou sterven.

Het was, daar beide in hetzelfde stadje woonden, onmogelijk hem geheel te vermijden, en de arme Annette was dus menigmaal aan zijne lastige betuigingen blootgesteld, tot zij eindelijk, verbitterd over zijne halsstarrigheid, het geduld verloor en hem zeide:

»Nicolaas! laat mij u zeggen, zoo gij het nog niet weten mogt, dat ik niet u, maar een ander bemin, aan wien ik verloofd ben, en die de eenigste man op aarde is, die ooit mijne hand zal verwerven."

De verloving van Annette was in het stadje te zeer bekend, dan dat Nicolaas er onbekend van kon zijn, maar toen hij zich dit zoo ronduit hoorde verklaren, verkreeg de woede bij hem de overhand, en hij hief de vuist zoo dreigend tegen het meisje op, dat deze ijlings verschrikt de vlugt nam, terwijl hij met dure eeden zwoer, dat hij zich op hen beide zou wreken.

Een jaar was er reeds voorbijgegaan, en Louis Morel begon reeds nu en dan een en ander huishoudelijk goed te koopen, ten einde het genot te smaken van het besef dat hij toebereidselen maakte tot zijn aanstaand geluk, toen een onverwacht voorval al zijne vreugde in droefheid en rouw deed verkeeren.

Op eenen kouden en donkeren avond in de maand Januarij zeide de oude madame Perron tot hare trouwe dienstmaagd, dat zij voornemens was dien avond vroeger dan anders naar bed te gaan, omdat zij het te koud vond, om te blijven opzitten.

»Dan kunt gij uw souper in bed gebruiken, madame!" zeide Annette vrolijk, »en dat zal bestaan uit uwe geliefkoosde soupe au lait met stukjes wittebrood en une bonne quillerée de rhum; het zal mij verwonderen als gij daarop niet gerust slaapt."

De oude dame stemde hierin toe, en terwijl zij overeind in bed zat, rondom gesteund door kussens, begon hare gunstelinge zichzelve en hare meesteres te vermaken, met, gelijk zij reeds vroeger dikwijls gedaan had, in het breede uit te weiden over hare toekomstige vooruitzigten en over al de groote zaken, die zij zou doen en laten, als zij madame Morel zou wezen.

»Ja, ja, ik begrijp u wel," zeide de goedhartige oude dame. »Gij denkt, dat als gij madame Morel zult zijn, dat gij dan tevens al eene heele deftige dame zult wezen, maar dat gaat zoo gemakkelijk niet als gij denkt, juffer Annette! Gij zijt wel geene onknappe meid, dat weet ik, maar gij zijt bij lange na zoo teeder en fijn niet als eene dame behoort te zijn. Zie maar eens mijne schoenen, die zullen u nu nog wel te klein zijn, en nu draag ik ze wel eens zoo groot als toen ik uwe jaren had."

»Op mijne voeten durf ik niet bijzonder te roemen," zeide Annette vrolijk, »maar zie eens hier, madame! wat mooije kousen en wat mooije beenen!" Dit zeggende begon het dartele meisje allerlei sprongen en passen te maken, om haar welgevormd been op het gunstigst te doen uitkomen.

De oude dame lachte zoo lang en hartelijk als alleen eene goedhartige oude Française lagchen kan, maar dit had haar zoo vermoeid, dat zij weldra haar hoofd achterover liet vallen en gerust insliep. Annette was het niet onaangenaam, dat hare meesteres zoo spoedig de gewenschte rust genoot, zoowel als dat zij thans een uurtje vroeger dan anders hare eigene meesteres was. Zij sloop stil de kamer uit, en liet als naar gewoonte een nachtlampje op den schoorsteenrand branden, waarna zij, gelijk hare meesteres steeds verlangde, de deur der slaapkamer sloot en den sleutel in haren zak stak. Op deze verrigting was madame Perron zeer gesteld. Zoo lang niemand dan Annette bij haar kon komen, was zij gerust, zeide zij, en daar vlak bij haar bed een koord hing, die eene schel in beweging bragt, die in Annette's bed uitkwam, was zij gerust, dat zij altijd hare dienstmaagd spoedig roepen kon, en dat er geen gevaar bestond bij het sluiten der deur of de afgelegenheid van Annette's slaapkamer van de hare.

Het vrolijke en onschuldige meisje ging daar aan haar werktafeltje zitten en begon ijverig te borduren aan de tippen van eenen doek, die op den bruiloftsdag den hals van Louis Morel zou versieren. De gedachten van de schoone borduurster strookten wel met hare bezigheid, want deze waren op Louis Morel en op hem alleen gevestigd.

Met teedere liefde herdacht zij zijne blikken, zijne woorden, zijne reine, onbaatzuchtige liefde voor haar, arm en dienstbaar als zij was, en aan wie hij toch de voorkeur gegeven had boven zoovele jonge en rijkere meisjes, die allen begeerige blikken op hem sloegen. En dan herdacht zij het gesprek, dat zij dien morgen met hem had gehouden, en hoe zij hem de woorden herhaald had van hare meesteres, die haar op nieuw verzekerd had, dat zij haar ruim in haar testament bedacht en daardoor belet had, dat zijne rijke familie hem ooit zou kunnen verwijten, dat hij eene vrouw zonder eenig vermogen had gehuwd.

Hoe genoegelijk dit echter voor haar ook was, zij wilde echter van het in haar gesteld vertrouwen geen misbruik maken, door het tot later in den nacht uit te strekken dan de tijd door madame Perron haar gesteld, om ter rust te gaan, en naauwelijks had de stadsklok tien geslagen, of Annette legde haar werk weg, zette alles gereed om hare meesteres den volgenden morgen vroeg hare koffij te kunnen verschaffen, zag naar de buitendeur of deze goed gesloten en gegrendeld was, en zij huppelde daarop naar haar slaapkamertje. Zij knielde neder, deed haar avondgebed, en opstaande doopte zij hare vingertoppen in het wijwaterbakje, dat naast haar bed hing, maakte een kruisteeken en begaf zich ter rust.

Ofschoon Annette's levenswijze niet bijzonder vermoeijend was, had zij toch over dag genoeg te verrigten, om des nachts gerust te kunnen slapen, en zelden lag haar hoofdje vijf minuten op het kussen, of zij was gerust in slaap. Naauwelijks had zij thans ook haar hoofd nedergelegd, of hare oogen vielen toe. Uit dien half slapenden, half wakenden toestand werd zij plotseling met schrik gewekt door eenig gerucht, dat zij hoorde; zij wist zelf niet of hetgeen zij gehoord had een schreeuw van een mensch of dier binnen het huis of op de straat was geweest, of dat er in de keuken, boven welke zij sliep, het een of ander van boven neer was gevallen. Zij bleef eene poos overeind zitten luisteren, maar alles bleef stil, en weldra legde zij het hoofd weder neder, terwijl zij zich begon te verbeelden, dat zij gedroomd had. Want wat kon het wezen? Dit overpeinsde zij zoo lang, totdat zij onder het gissen hierover gerust in slaap viel.

Hetzij dat Annette dien nacht van Louis Morel gedroomd had, of dat de oorzaak ergens anders in gezocht moet worden, verscheidene van hare buren waren niet alleen op, maar gingen reeds aan het werk en bespeurden met verwondering, dat het welbekende zijvenster van het slaapvertrek van madame Perron, dat op den tuin nevens het huisje uitzag, openstond, terwijl de huisdeur nog gesloten was en Annette ook niet voor de deur aan hare dagelijksche taak, die van het reinigen der straat voor het huis, te bespeuren was.

De eerste, die er voorbijkwam, was Charles de metselaar, die wel te goed wist, hoe het met Annette's hartje geschapen stond, om zich onder hare minnaars te scharen, maar die toch te gaarne haar lief vrolijk gelaat zag, om niet een oogenblik voor de deur te dralen, in de hoop dat deze wel dadelijk zou opengaan en hij volgens gewoonte een morgengroet met haar zou wisselen. Doch de deur ging niet open, en hij stapte verder. Een smidsknecht, die hem volgde, sloeg ook een blik vol verwondering op het open venster en de geslotene deur, maar vervolgde zijn weg.

Vervolgens kwam de gewone waschvrouw van madame Perron voorbij, maar deze bleef voor het huis stilstaan. Moeder Durand was eene vrouw, die altijd nieuwtjes te vertellen had, en die dan ook geene gelegenheid verzuimde waar zij er kon opdoen. Het was dus volstrekt onmogelijk, dat zij aan haar dagwerk ging, voordat zij er achter was gekomen, waarom het venster in de slaapkamer van madame Perron openstond, terwijl de huisdeur nog gesloten was. Zij had spoedig haar besluit genomen en trok bedeesd aan de schel. Annette was reeds op en gekleed, zoodat de deur onmiddelijk door haar geopend werd.

»Goeden morgen, vrouw Durand!" zeide zij, na de deur geopend te hebben, met het liefstallig lachje, dat iedereen voor haar innam. — »Wat brengt u dezen morgen hier? Het is immers uw dag bij madame Monot?"

»Ja, zeker, mijn kind!" was het antwoord, »maar ik kon zoo niet voorbijloopen, toen ik zag dat de straatdeur nog gesloten was, terwijl het venster van de oude dame al openstond, zonder eens te vragen wat er aan scheelde, of madame ook ziek geworden was?"

»Is madame's venster open?" riep Annette, en sprong de straat op, van waar zij het venster kon zien. — »Het is zoo; maar hoe kan dat wezen?" voegde zij er in de hoogste verbazing bij, en zonder meer tijd met woorden te verspillen, liep zij weder in huis en zoo hard zij kon de trappen op.

Maar vrouw Durand volgde haar op de hielen, zeggende: »Ik zal met u medegaan, Annette! Om alles in de wereld zou ik niet naar mijn werk kunnen gaan, zonder te weten, of aan die goede oude dame ook iets overkomen is."

»Haar overkomen — wat zou haar overkomen zijn?" vroeg Annette scherp, want zij was geraakt over het vermoeden, alsof hare mevrouw iets kon overkomen zijn, zonder dat zij het wist.

»Het kon wel wezen, dat het niets is, mijn kind! maar ziet gij, het kwam mij zoo vreemd voor, dat het venster uwer meesteres openstond, en dat gij er niets van wist — gij weet er immers niets van?"

Annette gaf geen antwoord, maar vloog den trap op, door de waschvrouw gevolgd.

De eerste beweging van Annette was naar de kruk der deur te grijpen, daar zij in hare drift vergat, dat deze gesloten was, en eer zij bedacht had, dat zij zelve den sleutel in haren zak had, riep de oude vrouw uit:

»Hemelsche vader, Annette! de deur is ook gesloten — och, er is zeker wat gebeurd." Dit zeggende begon zij uit al hare magt op de deur te kloppen en te scheeuwen: »Madame Perron! doe open, doe toch open."

Geen antwoord kwam echter van binnen, terwijl Annette haar met de eene hand van de deur aftrok, terwijl zij met de andere in haren zak naar den sleutel zocht.

»Wat wilt gij dan toch?" riep de oude vrouw. »Gij ziet wel, dat de deur gesloten is; en hoe wij er in zullen komen weet ik niet."

»Hier is de sleutel," zeide Annette bevende, want zij begon thans ernstig bevreesd te worden, omdat zij volstrekt de stem van hare meesteres niet hoorde.

»Dwaze meid! hebt gij den sleutel — waarom laat gij mij dan al dien tijd hier voor de deur staan? Geef hier den sleutel, kind! gij beeft zoo, dat gij hem niet gebruiken kunt."

Dit zeggende nam vrouw Durand den sleutel, sloot de deur open, en trad, gevolgd door de bleeke en bevende Annette, de kamer binnen.

De kamer was slechts klein en een paar schreden bragten beide aan het voeteneinde van het bed, en toen gaf een van haar een gil, die men zeker door de geheele straat kon hooren. En geen wonder, nimmer hadden een van beide een akeliger schouwspel gezien dan thans het bed opleverde. De gordijnen, die den vorigen avond nog toegeschoven waren geweest, waren thans weggerukt naar de zijde van het geopende venster, door hetwelk het volle licht op het bed viel, dat een tafereel opleverde, waarvan het kloekste hart ontzet zou zijn. De kussens en peluwen zwommen in bloed, en in het midden daarvan lag het bleeke en zamengetrokkene gelaat der vermoorde madame Perron. Blijkbaar was zij doodgebloed, en toen vrouw Durand de bloedige bedlakens, die naauwelijks verschoven waren, een weinig ter zijde sloeg, bleek het, dat haar de halsader zeer behendig was afgesneden, en een klein zeer scherp zakmes lag digt bij het lijk op den grond. Er was niet aan te twijfelen, dat met dit werktuig de moord bedreven was, want zoowel het lemmet als het hecht zaten vol bloed.

Of de akelige gil, waarmede dit akelig schouwspel begroet werd, door de beide vrouwen gegeven was, weet men niet, doch zoo Annette dien had geuit, was dit het uiterste wat zij vermogt, want een oogenblik daarna lag zij uitgestrekt op den grond naast het bed harer weldoenster, even onbewegelijk en bleek als deze.

Vrouw Durand verlangde veel te vurig, om het nieuws, dat zij gezien had, door het geheel stadje te gaan rondbazuinen, om zich met het flaauw gevallen meisje te bemoeijen, dat dus bleef liggen waar zij lag, terwijl de waschvrouw de trappen af en het huis uitvloog, terwijl zij zoo hard zij slechts kon »moord! moord!" schreeuwde. Deze kreet wordt wel nergens met onverschilligheid gehoord, maar in het stille rustige landstadje bragt hij eene geweldige ontroering en opschudding te weeg. Het huis van het ongelukkige slagtoffer was in een oogenblik vol lieden van allen rang en stand, maar weldra week de menigte eerbiedig ter zijde voor den vrederegter en zijn griffier, die met twee geneesheeren naar het bed toestapte en alles naauwkeurig nederschreef, zoowel den toestand, waarin men het lijk, alsook alle andere voorwerpen rondom hetzelve, gevonden had.

Toen zij de kamer binnentraden, lag Annette nog bewusteloos. De zorg der geneesheeren bragt haar spoedig weder bij, en weldra werd zij naar haar bed gebragt, terwijl eene vriendelijke buurvrouw zich vrijwillig aanbood, om haar te blijven oppassen.

Het eerst werd thans vrouw Durand geroepen, die, daar zij de eerste persoon was, die de kamer der vermoorde was binnengetreden, eene getuige van belang was. Het is noodeloos, hier te herhalen wat zij zeide, daar het den lezer reeds bekend is. Alles werd zorgvuldig opgeteekend, en haar verslag en hare uitvoerige uitweidingen over alles wat zij gezien, wat zij gehoord, wat zij gedacht had, werd in de gevolgen van evenveel gewigt als het inderdaad van gering of geen belang was.

Behalve de reeds genoemde personen waren er een half dozijn van de voornaamste inwoners der stad bij het onderzoek tegenwoordig gebleven, en een hunner, die het waarschijnlijk onmogelijk vond langer het stilzwijgen te bewaren, maakte de aanmerking, dat het noodig was de dienstbode der overledene naauwkeurig en zoo spoedig mogelijk te ondervragen.

Wanneer een dozijn menschen door eene belangrijke omstandigheid bijeengebragt zijn en zij over de zaak zelve niets weten te zeggen, wordt soms de beuzelachtigste of ongerijmdste aanmerking met eene veel grootere aandacht ontvangen en maakt veel meer indruk dan zij verdient. Naauwelijks had monsieur Lemaitre aldus van Annette gewag gemaakt, hetgeen hij deed met die ernstige, om niet te zeggen plegtstatige houding, die bij het besprokene onderwerp paste, of alle aanwezigen zagen elkander met geheimzinnige blikken aan, terwijl al hunne gedachten op Annette gevestigd waren.

Dit was alles zeer natuurlijk en even natuurlijk, dat terwijl men geenerlei spoor van de bewerkers der bloedige daad aantrof, men bedacht dat het arme meisje het althans had kunnen doen. Wel werd het denkbeeld, toen dit het eerst met bedekte woorden werd te kennen gegeven, driftig door sommigen met verontwaardiging verworpen, op grond van het bekende goede karakter van Annette en hare warme gehechtheid aan hare meesteres. Maar daarentegen beweerden anderen, dat deze omstandigheden daarom nog geen voldoend bewijs voor hare onschuld waren, dat men althans uiterst voorzigtig moest wezen, met die als zoodanig aan te nemen en de slotsom van alles was, dat eindelijk een dozijn personen verklaarden, dat

het ten minste mogelijk was, dat Annette den moord gepleegd had.

De staat van het huis en al wat het bevatte werd zorgvuldig onderzocht; doch niets leverde dit onderzoek op. Eene bureau in de slaapkamer der overledene scheen geopend te zijn, en zoo daarin eenig geld of geldswaarde geweest was, was dit geroofd, daar er slechts eenige papieren, waaronder het testament der overledene, in lagen. Eenige laden stonden open, doch zij waren vol kleederen of linnen. De moord scheen bedreven met een scherp mes, dat nevens het lijk lag.

Annette, ofschoon van hare bezwijming bekomen, bevond zich niettemin in een treurigen toestand. Zij weende onophoudelijk, weigerde iets te nuttigen, en scheen volstrekt ongeschikt om naar eenige vertroostende toespraak te luisteren. Op al wat haar gezegd werd antwoordde zij geen enkel woord, maar zij schudde slechts treurig het hoofd. Op deze wijze bragt zij schier den geheelen dag door; doch de verlangende blikken, welke zij telkens naar de deur sloeg, als die geopend werd, deden duidelijk genoeg zien, dat zij iemand verwachtte, jegens wien zij welligt geen zoo strikt stilzwijgen zou in acht genomen hebben. Maar hoevelen haar ook kwamen bezoeken, hij naar wien zij alleen verlangde, verscheen niet.

Wij behoeven wel niet te zeggen, dat de verwachte bezoeker Louis Morel was. De reden waarom hij niet verscheen, was van dien aard echter, dat wij hem daarom niet kunnen laken, ofschoon die aan Annette onbekend was. Een uur namelijk voor het geroep van vrouw Durand den moord van madame Perron had bekend gemaakt, was Louis Morel te paard gestegen, om drie of vier mijlen van daar eene veemarkt bij te wonen.

Het was zeven ure in den avond toen hij terugkwam. Zoo vrolijk als gewoonlijk trad hij het woonvertrek zijner familie binnen, want van de treurige nieuwstijding was hem niets ter oore gekomen. Naauwelijks echter waren er vijf minuten verloopen, of alles was hem medegedeeld, en ligtelijk zal men gelooven, dat bij al de ontzetting, die het treurige nieuws op hem maakte, toch de toestand van zijne geliefde Annette hem het meest bezig hield.

»Gij hebt er immers niets tegen, dat ik haar hier haal, lieve moeder?" vroeg hij, terwijl hij naar zijn hoed greep, dien hij pas had afgezet.

»Ik verwachtte uw verzoek daartoe, mijn zoon!" zeide de moeder, »en ik zou haar zelve reeds bezocht hebben, maar ik hoor, dat ieder die van daag een voet in dat huis zet, later als getuige voor de regtbank zal geroepen worden, en bovendien weet ik, dat al de voornaamste lieden van de stad daar schier den geheelen dag geweest zijn, zoodat ik begreep, dat het voor mij niet paste mij daaronder te begeven. Maar ga er heen, Louis! en breng haar mede, als gij er haar toe overhalen kunt, maar ik denk niet, dat het goede meisje het sterfhuis zal willen verlaten, zoo lang het lijk boven aarde staat."

Louis wachtte geene verdere aanmoediging af; hij vloog de deur uit en had in een oogenblik den afstand afgelegd, die zijns vaders huis van dat van madame Perron scheidde. Maar hoeveel spoed hij ook maakte, hij kwam te laat; Annette was er niet meer. Het was uit zuivere goedhartigheid, dat zij, die met de bewaring van het huis en de bewaking van het lijk belast waren, niet dan aarzelend en met tegenzin zijne vragen beantwoordden, want allen wisten, dat Louis Morel de minnaar van Annette was, en op zijne driftige vragen vernam hij eindelijk de treurige tijding, dat Annette in hechtenis was genomen, als verdacht van den moord harer meesteres.

Het ware eene vergeefsche poging te willen beschrijven, welk een verpletterenden indruk deze tijding op den jongen man maakte; trouwens, iedereen kan ligtelijk beseffen, welke aandoeningen dit bij hem moest verwekken. In stede van hierover uit te weiden, zullen wij alleen kortelijk vermelden, welke redenen in staat waren, het onschuldigste meisje der wereld in een toestand te storten, misschien de treurigste waarin een schuldeloos mensch zich kan bevinden.

Hoofdzakelijk bestonden deze in de getuigenis van vrouw Durand en de wijze waarop Annette zelve de haar gedane vragen beantwoordde. De waschvrouw had waarschijnlijk geenerlei kwaadwilligheid tegen Annette, toen men haar begon te ondervragen; maar toen zij onder haar verhoor bespeurde, dat er eenige achterdocht jegens Annette bestond, en dat al hetgeen zij zeide, wat de strekking had deze te vermeerderen, aangehoord werd met eene oplettendheid, gelijk nog nimmer aan hare woorden was te beurt gevallen, werd zij ongevoelig tot het geloof gebragt, dat men haar vroeg wat men reeds wist, en voordat het verhoor geëindigd was, was vrouw Durand bij zichzelve van Annette's schuld overtuigd.

Ons bestek laat niet toe, hier het geheele verhoor, dat Annette onderging, op te geven. Wij vergenoegen ons met daaruit het volgende aan te stippen. Annette had zeer ontsteld geschenen. Zij had de deur der slaapkamer willen openen, ofschoon zij den sleutel in haren zak had. Zij had halsstarrig elke vraag, die men haar deed, onbeantwoord gelaten. Het mes, waarmede de daad gepleegd was, was uit de keuken afkomstig, en niet door het opzettelijk, ter vermijding van achterdocht, opengelaten venster ingebragt, want er waren drie soortgelijke in de keuken, maar dat, waarmede de moord gepleegd was, was veel scherper dan de overige. Het uur, waarop vrouw Durand het huis van madame Perron nog gesloten had gevonden, was later dan het gewoonlijk geopend werd. En Annette was in zwijm gevallen, zoodra zij hare oogen op het bebloede lijk geslagen had.

De antwoorden van Annette zelve schenen echter nog meer tegen haar te getuigen. Zij erkende dat het haar bekend was, dat het doorsnijden van den halsslagader den dood ten gevolge hebben

moest; maar terwijl zij deze verklaring aflegde, werd zij zoo bleek, dat de haar omringenden zich verbeeldden, dat zij weder in zwijm zou vallen. Zij erkende, dat zij het mes in de kamer gebragt had, en toen men haar ondervroeg over deszelfs scherpte, verklaarde zij dat dit haar bekend was, en dat zij het uitzocht ten einde brood te snijden. Nadat men haar lang ondervraagd had, bekende zij ook met eenige aarzeling, dat zij het wist, dat haar bij den dood harer meesteres eene aanzienlijke som zou te beurt vallen. Zij bekende, dat zij de plaats wist, waar madame Perron haar gereed geld bewaarde, en ook dat zij den vorigen avond een weinig later dan anders was opgebleven. Toen men haar vroeg, hoe zij aan de bloedvlekken op haar kleedje kwam, werd haar bleek gelaat aschgraauw van ontzetting, en zeide zij met eene bevende stem, dit niet te weten. Bovendien was er eene diepe krab op hare hand, veroorzaakt doordien zij bij het nedervallen daarmede tegen eene schroef van het ledekant was gekomen. Het was echter niet het bloed van deze wond, dat die groote vlekken in hare kleeding had veroorzaakt, die zij had verkregen, toen zij in de voor het bed liggende bloedplas was gevallen.

Deze antwoorden werden met een tegenzin en eene aarzeling gegeven, die de achterdocht tegen de arme Annette grootelijks vermeerderde, schoon zij zelve hiervan niet het geringste vermoeden had. Maar hare geheele ziel was zoo vervuld met de verschrikkelijke gebeurtenis, dat het spreken haar eene ware foltering was. Toen men echter eindelijk haar vroeg, of zij niet nu in het huwelijk met Louis Morel dacht te treden, zoodra het haar gemaakt legaat zou zijn uitbetaald, werd zij zoo geschokt door deze bijeenvoeging van hetgeen voor haar de hoogste vreugde en de diepste smart was, dat hare rede scheen verbijsterd te worden, en zij op de knieën viel en haar gelaat op een stoel legde, alsof zij de blikken der omstanders wilde vermijden. Deze wisselden met elkander veelbeteekenende blikken, en op dit oogenblik was waarschijnlijk geen hunner geheel vrij van achterdocht tegen Annette. Eindelijk werd haar gezegd, dat zij in hechtenis genomen zou worden.

In stede echter van verplet te worden door de ontdekking, dat men haar verdacht hield aan den moord harer meesteres de hand gehad te hebben, scheen deze omstandigheid haar hare gewone geestkracht te hergeven. Een paar minuten waren er noodig om haar te overtuigen, dat zij niet droomde, en dat men werkelijk eenig vermoeden van hare schuld had; maar daarop werd zij zeer bedaard en geenerlei angst of schrik was op haar lieftallig maar ernstig gelaat te lezen. Deze bedaardheid echter scheen zij eerst geheel terug te bekomen na haar eerst onderhoud met Louis Morel. Tot dien tijd toe was er eene zekere onrust in haren blik haar bijgebleven. Den volgenden morgen werd het hem toegestaan haar te spreken.

Toen hij haar verblijf binnentrad, strekte hij met fonkelende oogen de armen naar haar uit, als wilde hij haar omhelzen. Zij greep hem echter bij den arm en zag hem een oogenblik strak aan.

Hunne blikken ontmoetten elkander en zij las in zijn oog wat zij wenschte. Met eene onuitsprekelijke uitdrukking van vertrouwen legde zij haar hoofd op zijn schouder.

»Wees niet ongerust over mij, Louis!" zeide zij, »ik kan thans alles verdragen. Lang kan deze toestand toch niet duren. Verzoek uwe moeder mij eenig naaiwerk te zenden, maar laat noch zij, noch iemand van uwe bloedverwanten mij komen bezoeken. Het zou ons beide slechts nutteloos bedroeven, en lang kan deze toestand niet duren.

Louis begreep haar volkomen. Haar onderzoekende blik, hare tevredenheid daarop, haar verlangen naar werk en het verlangen niemand gedurende hare hechtenis te spreken, werden door hem volkomen begrepen en daaraan zonder eenige vragen voldaan.

Annette had gelijk, toen zij onderstelde, dat haar toestand niet lang zoo duren zou. Spoedig begon het verhoor. Behoeven wij te zeggen, dat zij diep getroffen was, toen zij onder de beschuldiging van moord voor de regtbank gebragt werd. Zoowel uiterlijk als in haar binnenste was zij echter kalm en bedaard. Geen oogenblik dacht zij aan de mogelijkheid, dat men haar schuldig zou verklaren; reeds bij voorraad dacht zij er aan, hoe zij aan de verontschuldigingen, die de regtbank haar ongetwijfeld zou maken, zou kunnen ontsnappen.

De getuigenis van vrouw Durand was lang en behelsde hetgeen aan onze lezers reeds bekend is. Daarop volgde die der twee personen, die madame Perrons deur nog gesloten en het venster hadden zien openstaan, en die hare verwondering daarover onmiddellijk daarop aan verscheidene personen te kennen hadden gegeven. Dit alles werd door Annette met de meeste kalmte aangehoord.

Maar toen zij vervolgens deze schijnbaar onbeduidende omstandigheden hoorde ziften en uitpluizen en uitleggen tot zij de gedaante van bepaalde bewijzen schenen aan te nemen, dat zij en niemand anders den moord had kunnen bedrijven, dat zij en niemand anders dien had bedreven; toen zij hare liefde voor Louis Morel hoorde aanvoeren als eene drangrede, als eene verontschuldiging als het ware voor de bloedige daad, toen zij hoorde uitweiden over de kracht der liefde op het hart van een jong meisje en over het moeijelijke van wederstand te bieden aan een middel, dat, door haar in het bezit te stellen van het haar toegedachte legaat, hare onmiddellijke vereeniging met haren minnaar mogelijk maakte, toen scheen het haar toe, alsof zij uit een diepen slaap ontwaakte, en wild en verbijsterd staarde zij met strakke oogen in het rond. Zij wilde opstaan en zich verdedigen, maar zeeg magteloos en buiten staat een woord te uiten weder neder.

Eindelijk werd de uitspraak gedaan. De jury verklaarde, dat het niet bewezen was, dat zij de

daad gepleegd had, en zij werd onmiddellijk in vrijheid gesteld, met eene ernstige vermaning haar hart, zoo dit door eenig schuldbesef gekweld werd, aan haren biechtvader te openen.

En terwijl deze vermaning nog in hare ooren klonk, terwijl zij zien moest hoe oude vrienden en bekenden het hoofd van haar afwendden, verliet Annette de geregtszaal.

Zij kon zich niet over eenig onregt beklagen, dat haar aangedaan was. Op vermoeden in hechtenis genomen, was zij verhoord en vrijverklaard. En toch was zij in de oogen harer stadgenooten niet meer dezelfde die zij vroeger was. Allen, behalve Louis Morel, waren koel jegens haar.

Ook de ouders en verwanten van haren geliefde waren jegens haar niet norsch of onvriendelijk, maar toch zij spraken zoo weinig tegen haar, dat daarin moeijelijk iets onvriendelijks kon gevonden worden. Het is ook waar, dat in plaats van naar het treurige woonhuis harer voormalige meesteres terug te keeren, zij door Louis naar het huis zijner ouders was gebragt, en dat zijne moeder haar had verzocht daar te blijven, totdat zij een voegzaam verblijf voor zich zou gevonden hebben.

Van het legaat werd in haar bijzijn nimmer een woord gerept, want iedereen begreep, dat dit pijnlijk voor haar zijn moest, na de afschuwelijke onderstelling, die men daarop gebouwd had. Het werd echter op zijn tijd uitbetaald, en de treurige Annette zag zich weldra in het bezit van vijfhonderd livres jaarlijksch inkomen, hetgeen in dit stadje reeds aanzienlijk mogt heeten. Maar haar hart was te neerslagtig dan dat het bezit er van haar eenig genoegen zou verschaft hebben. Zij maakte echter gretig gebruik van de onafhankelijkheid, die haar dit verschafte, om zich aan de gedwongene gastvrijheid van de oude Morels te onttrekken.

Wel hadden deze huns zoons verzoek, om haar in huis te nemen, vermeend niet te mogen afslaan, maar hunne betrekking met Annette werd met iederen dag gedwongener. Wij moeten echter hierbij nog zeggen, dat hoezeer het geld van Annette thans zeer gepast kon aangewend worden, om hunnen zoon in eene zeer voordeelige zaak te zetten, dit denkbeeld echter bij hen volstrekt niet in aanmerking kwam.

De liefde, die Louis zijne bleeke en wegkwijnende Annette toedroeg, was zoo warm en zoo trouw als ooit, en zoo hij niet teruggedeinsd had voor het denkbeeld van zijne moeder het hart te breken en zijns vaders grijze haren voor den tijd ten grave te zien dalen, door iemand te trouwen, op wie ieders oogen met koelheid en achterdocht rustten, dan zou hij niet gewacht hebben tot de bepaalde tijd afgeloopen was, maar haar onmiddellijk gehuwd hebben. Thans echter durfde hij dit onderwerp niet aanroeren, en nadat het arme meisje den schijnbaar met tegenzin gegeven raad van zijn vader, hoe zij hare kleine bezitting zou beleggen, had opgevolgd, maakte zij aanstalten om het huis te verlaten, dat, gelijk zij besefte, nimmer hare woonplaats zou worden, ten einde in het afgelegenste en eenzaamste verblijf, dat zij had kunnen vinden, haren intrek te nemen.

Men moet echter niet vooronderstellen, dat Louis Morel aan de onschuld zijner verloofde twijfelde, of dat hij met het denkbeeld zwanger ging, om haar ontrouw te zullen worden, maar er moest nog bijkans een jaar verloopen, eer de tijd verloopen was, dien zij afgesproken hadden te zullen wachten, en derhalve onthield hij zich van alle toespeling op hun huwelijk, zoowel uit kieschheid jegens Annette, als uit een gevoel van pligt jegens zijne ouders. Hij gevoelde dat het spreken daarover slechts eene armhartige vergoeding voor haar was voor het niet dadelijk voltrekken van het huwelijk, terwijl *dit* voor *zijne ouders*, in hunne tegenwoordige gemoedstemming, als eene onuitwischbare vlek op hunnen goeden naam zou schijnen, die hunne gemoedsrust, ja hun leven in gevaar kon brengen. Hij hoopte dat deze gevoelens van lieverlede zouden verdwijnen, maar in allen geval had hij besloten, al bleef men ook in het stadje Annette met dezelfde oogen aanzien, haar na verloop van een jaar te trouwen, in spijt van ouders en vrienden, en dan elders zijn verblijf te vestigen.

Het verlaten van zijns vaders huis was voor haar eene treurige gebeurtenis, en Louis, die overluid zijn voornemen had te kennen gegeven, haar naar haar nieuw verblijf te vergezellen, besloot nu haar niet te verlaten, zonder plegtig van hunne verbindtenis gewag te maken en haar ondubbelzinnig te kennen te geven, dat hij die nog even verbindend als vroeger beschouwde. Aan de deur van haar nieuw verblijf gekomen, legde Louis alle terughouding af en verzekerde haar op nieuw van zijne liefde, op eene wijze, die *hij meende*, dat haar geruststelling kon geven; maar zij ontving die verzekering op eene geheel andere wijze dan hij verwacht had.

»Mijn dierbaarste Louis!" zeide zij met eene stem en oogen, waarin voor de eerste maal sedert hare beproevingen zij al hare teederheid uitdrukte, »mijn liefste Louis! gij zijt *mij* dierbaarder dan ooit; en gij verdient het dubbel, want gij hebt mij nimmer door eenig kwaad vermoeden verongelijkt. Gij behoeft mij dit niet te verzekeren, mijn waarde Louis! ik weet het reeds, en daarom bemin ik u meer dan ooit, en daarom zal ik nimmer, nimmer uwe vrouw worden. *Dit* is mijn onwankelbaar besluit — gij kent mij genoeg, Louis! om te weten, dat ik het opregt meen — dit is mijn onherroepelijk besluit, en daarom zult gij zelf inzien, dat wij elkander niet meer *moeten* zien. Neen, neen, spreek er niet over," zeide zij, toen hij de armen uitstrekte, alsof hij haar wilde tegenhouden, »het zou ons den dood aandoen. Vaarwel!"

In een oogenblik was zij verdwenen en in het kamertje opgesloten; hetgeen zij hoopte te blijven bewonen tot het gewenschte oogenblik daar zou zijn, waarop men haar grafwaarts bragt.

Zij had gelijk, toen zij zeide, dat Louis haar genoeg kende, om te weten dat zij meende wat zij zeide. Hij wist het, en op het oogenblik toen zij uit het gezigt verdween, gevoelde hij, terwijl hare woorden hem de ziel doorsneden, dat zijn bloed stilstond en zijne bevende knjeën hem naauwelijks konden doen staande blijven.

Het zou gemakkelijker zijn dan aangenaam, de beide ongelukkige jongelieden te volgen, gedurende de treurige dagen en nachten, die thans voor hen volgden. Louis begaf zich volgens gewoonte dagelijks naar zijne werkplaats. Hij deed echter niets wat den naam van werken dragen mogt, en weldra had hij ook niets te doen. Het verveelde de lieden weldra, dat hij hunne bestellingen met koelheid ontving en ze traag en langzaam ten uitvoer bragt, en eerlang bragten zij die elders. Ook Annette had haar dagelijksche gang; alle morgen ging zij uit om brood en eene maat melk te koopen. Dit was alles wat zij nuttigde, en nimmer verliet zij vervolgens hare kamer, voor dat de avond gevallen was, wanneer zij uren lang door de velden en het geboomte om het stadje rondzwierf.

Op een morgen ging zij volgens gewoonte een achterstraatje door naar den bakkerswinkel, toen zij zich herinnerde, dat zij eenig naaigaren noodig had, dat zij altijd gewoon was in eene meer drokke straat te koopen. Maar het was nog zeer vroeg in den morgen, en daar zij met grond vermoedde nog niemand op de straat te zullen aantreffen, sloeg zij den weg daarheen in. Zij moest op dien weg den slagerswinkel langs, waar haar afgewezen minnaar Nicolaas Sarqui werkte, en even daar voorbij moest zij eene breede goot overstappen, die dwars over de straat liep, en met hare gewone zindelijkheid hief zij hare kleederen op, terwijl zij op het punt stond er over te stappen.

Zij had, toen zij den slagerswinkel voorbijging, niet bemerkt, dat haar oude plaaggeest Nicolaas zich in denzelven bevond; dit was echter het geval, en toen hij het vroeger zoo bewonderde, thans zoo verachte meisje zag voorbijgaan, sprong hij naar de deur, om haar achterna te zien. Met een onbeschoften lach klopte hij in de handen, alsof hij een hond wilde wegjagen, en riep uit:

»Ks — ks — ks — wat mooije kousen! wat mooije beenen!"

Annette hoorde niet alleen zijn gelach, maar ook de door hem gesprokene woorden. Een oogenblik scheen zij te aarzelen, om de goot over te stappen, maar deze aarzeling was zoo kortstondig, dat zij naauwelijks merkbaar was, en onmiddellijk daarop vervolgde zij haren weg, noch meer noch minder vlug dan te voren.

Maar Annette ging geen garen koopen, gelijk zij voornemens was; zij stapte bedaard naar het huis van den maire, en vroeg dezen een oogenblik te spreken. Na een onderhoud van tien minuten verliet zij hem, en tien minuten later was Nicolaas Sarqui in hechtenis genomen, op vermoeden, dat hij den moord aan madame Perron gepleegd had.

Het slot van mijn verhaal kan men gemakkelijk gissen en is spoedig medegedeeld. De laatste dartele woorden, die zij hare geliefde meesteres, weinige minuten voordat zij haar voor het laatst zag, had toegesproken, waren Annette dikwijls voor den geest gekomen en te wel in haar geheugen bewaard gebleven, om die later met onverschilligheid te kunnen hooren. Annette rilde toen zij ze hoorde, maar op hetzelfde oogenblik vloog de waarheid als een bliksemstraal voor haren geest. Nicolaas Sarqui was de moordenaar van madame Perron. Hij moest in de kamer verborgen zijn geweest tijdens het laatste gesprek van Annette met hare meesteres, en toen het luchthartig gesnap van deze hebben gehoord.

Zoo Annette geneigd en in staat geweest ware, voor de regtbank met evenveel kracht en welsprekendheid zich te verdedigen, als zij thans aanwendde, bij het korte verhaal aan den maire van al wat er dien noodlottigen avond voorgevallen was, dan zou waarschijnlijk deze zaak eene geheel andere wending genomen en zij alle achterdocht van zich afgewenteld hebben. De volkomene overtuiging, die zij teweeg bragt, had dadelijk het nemen van de meest krachtige maatregelen ten gevolge. Nadat de vermoedelijke moordenaar in de gevangenis was overgebragt, werd dadelijk tot een naauwkeurig onderzoek zijner goederen overgegaan. Hier vond men verscheidene voorwerpen, die men dadelijk herkende als in het bezit van madame Perron te zijn geweest, waaronder verscheidene stukken zilverwerk. Kortom, er was genoeg, om hem van schuld te overtuigen, al had hij die niet, gelijk hij reeds in de eerste verbijstering na zijne gevangenneming deed, bekend. Hij werd dan ook spoedig levenslang tot de galeijen veroordeeld.

Behoeven wij er nog iets bij te voegen? Kan men twijfelen, dat Annette de gelukkigste aller vrouwen werd, en dat al de bloedverwanten van haren echtgenoot zoo trotsch op haar waren, dat dit iedere vrouw, die niet hare engelachtige zachtaardigheid bezat, het hoofd op hol had kunnen brengen.

HET BANKBRIEFJE.

Op eene kleine kamer, waar de grootste netheid heerschte, zat Mina met haar tweejarig dochtertje. Vol genoegen staarde zij op dit wicht, het beeld des vaders, met wien zij nu reeds in driejarige gelukkige echtverbindtenis geleefd had. Zij waren tevreden met hun deel, ofschoon zij zich dikwijls moesten behelpen, daar hun inkomen zeer gering was, doch de hoop vertroostte hen, dat eene voordeeliger betrekking hen in ruimer omstandigheden zou verplaatsen.

Reeds dikwijls had zij naar de deur gezien, reeds menigmaal dezelve open gedaan, en met ingespannen aandacht geluisterd, of zij ook schreden op den trap vernam; maar geen geluid had hare ooren getroffen, geene stappen hadden de vermolmde

plankken doen kraken, en toch was de etenstijd reeds sedert lang verstreken en haar geliefde Ernst was nog niet gekomen.

Eerst verwonderd over dit toeven, daar zij dit niet gewoon was, groeide dit weldra tot angst aan, toen het horologie, een erfstuk der afgestorvene ouders, reeds zes ure aanwees. Weenende leunde zij met de hand onder het hoofd, en weerde de liefkozingen van haar dochtertje af, dat, hare moeder ziende weenen, haar vleijend op zijde kwam, en dringend naar de oorzaak vroeg. Nu liep zij naar de deur en luisterde nog eens, en had zij het kind kunnen verlaten, zij was zeker naar beneden gegaan, om te zien, of zij hem ook aan het einde der straat kon ontdekken, dan weder zat zij wezenloos den voortgang van den wijzer op het horologie aan te staren; doch de onverbiddelijke tijd snelt voort, en reeds zijn weder twee uren, die haar twee eeuwen schenen, voorbijgegaan, toen eindelijk voetstappen op den trap vernomen werden. Zij vliegt naar de deur, om haren geliefden Ernst in de armen te snellen, maar zij treedt achteruit, toen hij binnenkomt, en met den uitroep: »Mijn God, wat deert u?" valt zij op een stoel neder.

»Wij zijn ongelukkig, diep ongelukkig," zegt hij, »ik heb dezen morgen, naar het kantoor gaande, mijne portefeuille verloren, waarin zich duizend guldens bevonden, die ik verantwoorden moest. Vruchteloos heb ik overal gezocht, vruchteloos alle middelen in het werk gesteld, om dezelve terug te krijgen. Eindelijk moest ik mij toch naar het kantoor begeven; daar heb ik mijn ongeluk verhaald, doch men wilde mij niet gelooven en hield het er voor, dat ik dit slechts verzon, om mij aldus te verantwoorden over gelden, die ik zeker voor mijzelven gebruikt had. Vruchteloos deed ik alles om hen te overtuigen; ik heb gesmeekt, gebeden, ben hen zelfs te voet gevallen; te vergeefs, ik werd teruggezonden met de bedreiging, indien ik binnen veertien dagen de gelden niet bezorgde, men mij, als aan het verdonkeren van dezelve schuldig, bij den regter zou aanklagen."

»Mijn God, wat moet ons overkomen," zuchtte Mina, »zou er dan geen middel zijn, het terug te vinden? hebt gij het reeds in de courant laten zetten? wie weet of geen eerlijk mensch het gevonden heeft, wien het een wellust is, hetzelve terug te geven."

»Ach," antwoordde Ernst, »die vindt men zoo zelden, want slechts weinigen verkiezen eene eerlijke belooning boven de vervloekingen van den ongelukkige, die door zijn verloren geld in de grootste ongelegenheid geraakt is. Doch wij willen het beproeven; misschien daagt er uitkomst."

»Ja," zeide zij, »al mogt het niet gelukken, dan hebben wij toch den troost, hetgeen menschen mogelijk is gedaan te hebben."

»Gij hebt gelijk," zeide hij, omhelsde zijne vrouw en zonder zich den tijd te gunnen iets te nuttigen, schrijft hij eene annonce en snelt de deur uit.

Dertien dagen waren er verloopen, en nog zaten de beide echtgenooten in droefenis. Morgen zou Ernst naar de gevangenis geleid worden, indien er geene uitkomst kwam. Vruchteloos had hij reeds al die dagen alle pogingen aangewend, maar geen briefje was op de annonce ingekomen, en eene andere, waarin honderd guldens beloofd werd, was mede onvoldoende geweest.

Vruchteloos had hij zijne vrienden en bekenden gesmeekt, hem dit geld te leen te geven. Ach, wanneer men in het ongeluk is, vindt men zoo weinig ware vrienden.

Droevig en neerslagtig zaten zij naast elkander; hunne eenige hoop was op eenen heer gevestigd, die in hunne geboorteplaats woonde, Ernst altijd zeer genegen was geweest, en menigmaal geholpen had. Dezen had hij eenen brief geschreven, doch reeds tien dagen waren er verloopen, en er was nog geen antwoord gekomen, en ook deze laatste hoop beschouwde hij als vervlogen.

Zelfs had hij dezen dag nog eens gepoogd het stalen hart van zijn patroon te vermurwen, doch vruchteloos. Zoo was dan alle hoop vervlogen, en door droefheid overmand, staarden beide in de vlam der kaars, die door de togt der openstaande deur heen en weder flikkerde.

»Morgen," zuchtte Mina, »morgen — ach, ik kan die droevige gedachte niet verdrijven — morgen zijn wij misschien voor altijd gescheiden."

»Troost u," zeide Ernst, »misschien komt er nog uitkomst, en mogt morgen ons dat bitter ongeluk treffen, dan nog zal God, die der weduwen en weezen vader is, de zijnen niet verlaten."

Eensklaps wordt er aan de deur geklopt; de besteller treedt binnen en reikt aan Ernst eenen brief over. Sidderend grijpt hij denzelve aan, beschouwt het postmerk en roept uit:

»Wij zijn gered, lieve vrouw! wij zijn gered. God heeft ons gebed verhoord, mijn gevoel had mij niet bedrogen."

Bevend opent hij den brief; misschien bevat hij slechts verontschuldigingen of troostwoorden. Mina staart deze handeling ademloos aan, waardoor als het ware hun vonnis zou worden uitgesproken, en wier uitkomst over hun geluk of ongeluk zou beslissen. Dat was een pijnlijk oogenblik tusschen vrees en hoop, tusschen schande of verblijden.

Daar is het zegel verbroken; hij opent den brief en, o onbeschrijfelijke vreugde! er bevindt zich een bankbillet van duizend guldens in. Zonder zelfs den brief te lezen, waartoe hij uit vreugde niet in staat is, legt hij het op de tafel, om het met te meer wellust te beschouwen.

»Zoo zijn wij dan gered, geliefde Mina! zoo heeft God ons geholpen!" roept hij dronken van vreugde uit, valt, door zijn gevoel overmand, zijne gade aan de borst, en beiden snikken van vreugde. Vast houden zij elkander omklemd, want nu was het einde van het duldeloos lijden daar, en al mogt hij zijne betrekking verliezen, zijne eer was gered en de schande zou hem niet aankleven. O zulk een oogenblik is voor teederminnende en

gevoelige zielen te veel, zoo was het ook voor de beide echtgenooten, en slechts vreugdetranen zijn de stomme tolken hunner harten. Doch dit gelukkig oogenblik, waarin aan elkanders borst gezonken hunne harten als te zamen smolten in dank aan den Allerhoogste[1], was hun verderf. Het kind neemt in hare onnoozelheid het papier en steekt het in de vlam der kaars, zich verheugende in de helle flikkering van het brandend papier, en verteert onwetend het geluk harer ouders.

Uit de bedwelming hunner vreugde ontwaakt, zien zij van het papier, dat hun een reddende engel geweest was, niets over dan een weinig asch, dat de kleine zat weg te blazen.

Schrikkelijk oogenblik, zoo van het toppunt van vreugde in de diepste droefheid nedergestort te worden, om, naauwelijks van de schande gered, eensklaps dat schrikkelijk wee, door eigene onvoorzigtigheid, met dubbele zwaarte op zich te voelen nederdalen, dat moet een stalen hart zijn, hetwelk dit met geduld verdraagt en niet tot wanhoop overslaat.

Eerst staan zij sprakeloos, doch dit was slechts de voorbode der wanhoop, en wel eener vreeselijke wanhoop, waar de rede aan banden gelegd zijnde, de driften den vrijen teugel gevierd wordt en de mensch een redeloos dier gelijk is.

Eenige dagen later vonden eenige visschers buiten de stad in de rivier drie lijken, een man en eene vrouw, die haar kind aan de borst drukte. Zoo had de onverbiddelijke dood drie offers geëischt.

Hillegom. H. DE V.

DE SCHULDBEKENTENIS.

De nachtwacht riep elf ure. Langzamerhand verminderde het geruisch der rijdende equipages; donkerder en stiller werd het in de schoone Koningstraat, donkerder en stiller werd het in het huis der familie Born. Slechts nog in eene kamer aan de linkerzijde brandde, met een digt scherm bedekt, een astraallamp, en wierp eene schemering, aan het maanlicht gelijk, op het nachttafeltje voor het bed der zieke weduwe van den commercieraad Born, aan hetwelk, uit een boek voorlezende, de aanvallige Emma zat.

»Houd op," zeide de zieke, zich mismoedig omkeerende, »uw lezen verveelt mij; ik zal beproeven den slaap te vatten."

Emma lag het boek ter zijde, nam haar werk in de hand, en gaf daarbij op elke ademhaling van de sluimerende zorgvuldig acht. Reeds menig middernachtsuur had zij in dezelfde kamer op deze wijze met waken doorgebragt — want mevrouw Born, die reeds sedert verscheidene weken ziek was, wilde geene andere oppasster om zich hebben, dan Emma. Zij had altijd voor het lieve meisje, de dochter van de vriendin harer jeugd, en nog bovendien haar doopkind, eene bijzondere liefde gekoesterd, en Emma's moeder, eene weduwe, nam, hoezeer zwak en eenzaam, met vreugde deze gelegenheid te baat, om hare vriendin, door den bijstand harer dochter, hare dankbaarheid voor het goede, dat deze haar zoo veelvuldig bewezen had, te betoonen. Ook was niemand beter dan Emma geschikt om zieken op te passen, want bij haar zacht, duldend, liefderijk gemoed voegde zij eene ondervinding, vroegtijdig verkregen aan het ziekbed van haren overledenen vader, wiens langdurig lijden zij met hare moeder gemeenschappelijk had helpen dragen en zooveel mogelijk getracht te verzachten. Op deze wijze was zij aan het ziekbed gewoon en nam gewillig de oppassing harer lieve peet op zich. Nogthans moet niet verzwegen worden, dat in het huisgezin van Born twee oogen haar dankbaar aanzagen, in welker blikken zij voor alle ontberingen, alle kwade luimen, alle onbillijke eischen der zieke, eene ruime vergoeding vond.

Wilibald, de eenige zoon en het toekomstig hoofd van het huis, was onlangs uit Engeland teruggekomen, had zijne moeder op het ziekbed gevonden en bij haar het beminnelijkste meisje, dat hij ooit ontmoette. Dagelijks zag hij haar hier, dagelijks ontdekte hij nieuwe deugden, zag hij nieuwe aanvalligheden aan haar, en de in zijn boezem opstijgende wensch, om dit lieve meisje eenmaal de zijne te noemen, werd spoedig tot een zwijgend, maar vast besluit. Wel is waar, zijne moeder had, dit wist hij, geheel andere plannen met hem in het hoofd, zij kende de waarde van den rijkdom, zij schatte dien misschien te hoog; doch zij bezat onmiskenbaar eene zekere grootmoedigheid van karakter, die haar in gunstige oogenblikken tot de edelste handelingen in staat stelde, en de zoon hoopte in stilte, want wat hoopt de liefde niet, haar langzamerhand tot de vervulling zijner wenschen te bewegen.

Emma vermoedde niets van dit alles. Zij zag alleenlijk meer dan gewoonlijk naar de pendule, als het uur, waarin Wilibald zijne moeder gewoonlijk bezocht, naderde. Trad hij in de kamer, dan sierde een hooger rood hare wangen, doch zij ruimde hem dadelijk hare plaats voor het bed in, en werkte des te vlijtiger in den anderen hoek der kamer voort. Ook heden had zij hem op deze wijze gezien; heden had haar het hart voornamelijk geklopt, toen hij tot haar trad en zeide:

»Lieve Emma! wordt u het nachtelijk waken niet te zwaar? Gij ziet een weinig bleek, ik zal in den aanstaanden nacht uwe plaats vervullen."

Emma verzekerde echter, dat zij zich het minst niet vermoeid gevoelde; ook was de zieke geheel niet genegen Emma door haren zoon vervangen te zien; volgens gewoonte bleef deze bij haar.

De herinnering van den verloopen morgen zweefde thans in het stille uur van den middernacht op nieuw in het hoofdje van Emma; Wilibald — dit moest zij zichzelve bekennen — werd haar met elken dag dierbaarder. Hij was toch een zoo goed, en ja, zij moest het er wel bij denken — een zoo schoon jong man.

»Emma!" riep nu de zieke, die niet slapen kon, en brak hierdoor de opvolgende gedachten van het beminnelijke meisje af, »Emma! ik heb een verzoek aan u. Hier, neem dezen sleutel," zij nam eenen sleutel uit eene aan de zijde van haar bed vastgemaakte chatoulle, »sluit hiermede in de kamer hier naast de groote kast open, en breng mij uit dezelve het derde schuiflaadje aan de regterzijde; daar zijn papieren in, die ik nog eens wensch door te lezen."

Zonder tegenspraak — want reeds was zij aan dergelijke ontijdige invallen gewoon — deed Emma gelijk haar bevolen werd. Zij ontstak het waslicht, opende de deur der naaste kamer, die zeer ruim en met kostbaar ouderwetsch huisraad gevuld was, en trad naar de aangewezene kast. Het zware, in langen tijd niet geopende slot wilde zoo spoedig voor Emma's teedere hand niet wijken. Knarsend sprong het eindelijk open, toen juist het kamernurwerk twaalf sloeg. Het derde schuiflaadje aan de regterzijde, had mevrouw Born gezegd. Emma trok het uit, doch verschrikte bijna; het was het regte niet, goud en juweelen blonken haar uit hetzelve te gemoet. Het vierde dan, juist, dit bevatte papieren. Zorgvuldig weder sluitende, bragt zij de zieke het begeerde, doch mismoedig schoof deze het terug, grommende, dat het niet het regte was. Geduldig droeg Emma het laadje weder naar de kast, schoof het weder op zijne plaats, opende de andere deur en trok aan de linkerzijde het derde schuiflaadje er uit. Gelukkig had zij het getroffen; de zieke was tevreden, bladerde een weinig in de papieren, doch was het spoedig moede, beval Emma het weder in de kast te sluiten, nam, nadat dit geschied was, den sleutel weder bij zich en sliep weldra gerust in. Ook Emma sluimerde, en een zoete droom deed haar een slapenden engel gelijk zijn.

Emma was slechts sober met uitwendige geluksgoederen bedeeld; zij was vaderloos en zonder middelen. Haar vader had bij een klein ambt slechts weinig voor vrouw en kinderen kunnen ter zijde leggen, te naauwernood had hij een huisje, dat van zijne grootouders afkomstig was, in eigendom kunnen houden. Menigen huiselijken tegenspoed, drie lijken van geliefde kinderen en eindelijk nog zijne eigene langdurige krankheid bragten de goede lieden bijna geheel tot armoede, en hoezeer al het ontbeerlijke gewillig werd opgeofferd, ware het huisje echter voor hen verloren geweest, zonder eene leening van 200 daalders, die mevrouw Born het Millersche huisgezin, kort voor den dood des vaders, op een handschrift voorschoot. Het was aan deze vriendschappelijke hulp, dat de achtergeblevenen het behoud van hun huisje te danken hadden, en hieruit sproot hunne bereidwilligheid tot wederdienst aan hunne welmeenende vriendin.

Jufvrouw Miller, de moeder van Emma, was eene van die zuivere, zachte zielen, die door zevenvoudige beproeving gelouterd, alles als een geschenk des hemels aannemen, en hierdoor ook het schijnbaar kwade in zegen veranderen. Men behoefde de schoone matrone met haar open, rimpeloos voorhoofd, met hare vrome, heldere oogen, die toch zoovele tranen gestort hadden, met de zachte trekken om den mond en de wangen, met den zich niets aanmatigenden maar toch vasten tred, in hare sobere, maar allerzindelijkste kleeding, slechts te zien, om eene ware hoogachting voor haar te koesteren. Ook Wilibald werd, toen hij haar eens bij zijne moeder aantrof, hiervan doordrongen, en inniger gevoelde hij zich tot de dochter van zulk eene moeder getrokken.

Eene verrukkende toekomst scheen den beminnenden jongeling niet al te ver verwijderd te zijn. Zijne moeder begon te herstellen. Hoezeer door de geneesheeren opgegeven, overwon hare goede natuur, en Wilibald mogt hopen, haar voor langen tijd aan het leven te zien teruggegeven. Emma was haar, gedurende hare ziekte, bijna onontbeerlijk geworden, en had zij al een vreemd onbemiddeld meisje nooit tot dochter aangenomen; thans echter hoopte Wilibald — bijna met zekerheid — dat zij Emma volgaarne als zoodanig haren zegen zou geven.

Reeds hadden zijn blik en zijne stem en menig vlugtig daarheengeworpen woordje, dat echter niet ongehoord bleef, aan het schuwe meisje de liefde en het hart des jongelings verraden; een zwijgend afwenden was, wel is waar, haar geheele antwoord, doch dit was genoeg beduidend voor den overgelukkigen Wilibald.

Een vertrouwelijk gesprek met zijne moeder gaf hem gelegenheid hare gevoelens een weinig uit te vorschen. Zij glimlachte vriendelijk bij zijne fijne toespelingen, en deelde hem zelfs in vertrouwen mede, welke geschenken zij Emma voor haren achttienden verjaardag had toegedacht. Op dezen dag zou tevens het feest van hare eigene genezing worden gevierd. Daar zij echter geene gezelschappen beminde, zou, behalve de huisgenooten, alleen Emma's moeder hierbij worden genoodigd.

Een vergenoegd avondmaal vereenigde de goede menschen, allen waren van harte vrolijk; in het bijzonder versierde Emma heden avond den glans eener opgeruimdheid, die zich in hare beperkte omstandigheden niet dan zelden in het volle licht vertoonde, doch hare jeugdige schoonheid ongemeen verhoogde. Wilibald's blik volgde, in de zoete bedwelming der hopende liefde, elke beweging der geliefde gestalte, en met elk oogenblik werd zijne liefde tot haar inniger.

Nu wenkte, toen het dessert opgedragen werd, mevrouw Born haren zoon, terwijl zij opstond en in eene andere kamer ging. Wilibald volgde haar. Zij voerde hem naar eene tafel, op welke de voor Emma bestemde geschenken lagen.

»Is het zoo goed?" vroeg zij hem vriendelijk »wat dunkt u, mijn zoon! is het genoeg?"

»O, lieve moeder!" antwoordde Wilibald, »ik wil u geen voorschrift geven, of grenzen stellen aan uwe goedheid — doe gelijk gij wilt.... O, niet waar? — Emma is uwe dochter?"

»Genoeg, genoeg. Ik bemerk wel, dat de jonge

heer nog niet voldaan is; ik zal er dan nog wat bijleggen."

Met deze woorden trad zij naar de groote notenboomhouten kast, opende met eene geoefende hand het sterke slot, trok een laadje uit, en greep naar de bovenop liggende papieren.

»Hm, waar is dan het handschrift?" zeide zij, een weinig ontstemd, toen zij het derde en vierde blad geopend en weder toegevouwen had.

»Welk, lieve moeder?" vroeg Wilibald.

»Millers schuldbekentenis voor die 200 daalders — gij weet wel — die wilde ik nog bij Emma's geschenk leggen."

»O, mijne beste moeder!" zeide de zoon, en kuste met een traan van vreugde hare hand.

»Laat dat maar," hervatte de moeder, »en help mij zoeken; eerst moet ik het geschrift hebben, alvorens ik het kan wegschenken."

Beide zochten en herzochten de geheele kast door, vergaten het dessert en de gasten — te vergeefs — nergens was de schuldbekentenis te vinden.

Toen er nu geen hoekje, geen verborgen laadje, geene ruimte in de geheele kast was, die zij niet doorzocht hadden, sloot de moeder dezelve met eene bevende hand, leunde, bleek en als door een hevigen schrik van hare krachten beroofd, tegen dezelve, en zeide, met eene verschrikkelijke zekerheid in hare stem en gebaren:

»Niemand kwam ooit in deze kast dan Emma, voor niemand dan voor haar had het handschrift eenige waarde. — Emma heeft het ontvreemd."

Met een kreet van ontzetting stortte Wilibald voor zijne moeder neder, omvatte hare knieën, bezwoer haar, zich te herstellen, te overwegen, na te denken, alvorens zij het verschrikkelijke, het ongeloofelijke, openbaar maakte. — Medelijdend zag zij op haren zoon neder, doch herhaalde dadelijk de woorden: »Emma — anders niemand."

Daar trad deze het vertrek binnen, in het vermoeden, dat hare moederlijke vriendin, die niet terugkeerde, iets overgekomen was. Als versteend stond zij voor de groep: Wilibald, aan de voeten zijner moeder, terwijl de hevigste aandoening op zijn gelaat uitgedrukt was; zijne moeder, doodsbleek, ja aschverwig, kampende tusschen schrik, toorn en verachting.

»Om Godswil, wat is het?" vroeg de bevende Emma.

»Niets, in het geheel niets!" antwoordde mevrouw Born, zich van haren zoon losmakende, met trotschheid en gesmoorde heftigheid, »hier zijn de geschenken voor u.... ik had u nog iets anders toegedacht, hier uit deze lade.... het is mij echter ontstolen...."

Wie kan het tooneel beschrijven, dat hier op volgde?

Vier edele harten werden op het gruwzaamste verscheurd, door de sterkste verbitteringen en beleedigingen gescheiden, — ach, misschien voor altoos!

Arme menschen! Door de zonde, het algemeene verderf, is het zuivere licht van onzen geest verduisterd, dat wij niet kunnen lezen in het hart van anderen. De zonde heeft door hare eerstgeborene dochter, de leugen, ons tot een raadsel voor elkander gemaakt, en ons geheel aanwezen is een duister raadsel geworden. Arme menschen!

Zoo was Emma's geboortedag, die zoo vrolijk begonnen was, allertreurigst geëindigd. De gaven, haar door vriendschap en liefde toegedacht, bleven onaangeroerd op de tafel liggen, niet verre van die heillooze kast, voor welke zij reeds toenmaals bij het slaan van middernacht, eene onwillekeurige huivering ontwaarde. Van hare zoo waarde vriendin was zij verstooten, hare deugd en eer waren beleedigd, zij werd verdacht gehouden van eenen diefstal, — eenen verschrikkelijken diefstal; want mevrouw Born had zich laten ontvallen: »gij hebt op mijn dood gehoopt, er met zekerheid op gerekend; en hierop rekenende, het papier vernietigd, ten einde van deze schuld bevrijd te zijn." Het was hard, het was bitter, maar nog het wrangste niet, wat Emma dezen avond moest ondergaan.

Na met de bevende, bijna bezwijmende moeder aan den arm, haar kamertje te hebben bereikt, zonk zij afgemat, krachteloos op de sofa neder. Nu verzamelde de moeder al hare krachten, en met hare geheele waardigheid, met de geheele hoogheid harer deugd, trad zij voor hare dochter, en zeide: »Ik bezweer u bij God, den Hartekenner, bij Hem, die oogen heeft als vuurvlammen, kunt gij uwe handen rein tot Hem opheffen?"

Dit was te veel voor het arme meisje. De twijfeling der moeder aan hare onschuld was de droesem des bitteren kelks. »Moeder, moeder!" riep zij met eene beklemde stem, »ook gij?" Zij zonk neder, in onmagt zonk zij in de armen der moeder.

Toen zij weder tot zichzelve kwam, zeide de moeder, haar kussende: »Mijne goede, schuldelooze dochter, ja, nu weet ik het, gij zijt onschuldig. O, zoo is het immers goed; nu toch hebben wij een Beschermer, een Vader in den hemel, die ter regter tijd alles zal openbaar maken. Kom, mijn goed kind, laat ons tot Hem bidden."

En voor Gods aangezigt zonken zij in het stof neder; zij baden, niet voor zich alleen, ook voor hare, in dwaling verkeerende vriendin. En de groote zegen van het ernstige gebed, de vrede van boven, kwam, en verzachtte de smart in hare borst.

Den volgenden morgen kwam een brief van Wilibald, in welke hij moeder en dochter bezwoer, het tooneel van gisteren aan de ligtelijk opstuivende, ziekelijke heftigheid zijner moeder, die haar zoo wel bekend was, toe te schrijven, haar te vergeven, gelijk men iemand vergeeft, die, door eene ijlende koorts, het gebruik zijner rede mist. Het heillooze papier moest en zou gevonden worden, en dan zou zijne moeder nog meer berouwen, wat haar thans reeds leed deed. Hij eindigde met dringend te verzoeken toch niet aan hem toe te schrijven, wat nimmer in zijn hart had kunnen

opkomen. »Zoo lang ik mijn gezond verstand bezit, kan ik het geloof aan Emma's onschuld niet verliezen, en mogt ook in het tegenwoordige geval, hare regtvaardiging voor altijd verborgen blijven, dan wil ik nog liever aan de werking van een boozen demon gelooven, dan hare deugd in twijfel trekken."

De brief was met eene bevende hand, was onder tranen geschreven. Emma verstond hem maar al te wel. Zij glimlachte smartelijk, en zeide het hoofd schuddende: »goede Wilibald! — Verloren — alles verloren — maar gij meent het goed — ik dank u."

De eerste zorg der diep getroffene was, mevrouw Born het haar geleende kapitaal terug te geven. Met vele moeiten, met beden, met vernederingen van allerlei aard, want de rijken weten niet, welk eene bovenmatige som 200 daalders voor de behoeftigen zijn, gelukte het haar dezelve bij elkander te brengen, en een vertrouwd vriend nam op zich, de zaak in orde te zullen maken. Koel en trotsch liet mevrouw Born antwoorden: zoodra zij de schuldbekentenis vond, zou zij voor dezelve het geld terugnemen; tot op dat tijdstip had zij geene geldige eischen op de Millersche familie, en om het gezegde kapitaal als een geschenk aan te nemen, dit moest men van haar niet vergen.

»O, het is hard," zeide Emma, de met tranen bevochtigde geldrollen weder wegsluitende.

»Hard, maar toch niet onregtvaardig," antwoordde de moeder, »want spreek, wat kan men met grond hiertegen inbrengen?"

»Niets, lieve moeder! wij zullen hier verder ook niets tegen inbrengen, wij zullen zwijgen — geheel zwijgen."

Dat deden de miskenden. Stil, zeer stil en treurig was het van nu af in Millers huisje. Want hoezeer in elk ongeval een goed geweten den besten troost oplevert, blijft echter miskenning, miskenning van dierbare menschen, eene groote smart; bovendien knaagde aan Emma's hart nog eene geheime, zelfs aan hare moeder verborgene droefheid. Werkzaamheid en vlijt behoedden haar wel voor dat wegzinken in de smart, voor dat bespiegelend beschouwen van het lijden, dat eindelijk gelijk een langzaam werkend vergif alle inwendige kracht verteert, en het gevaarlijkste van alle spelen, het spelen met gevoelens, in den treurigsten ernst verandert; Emma kon niet ledig zijn, zij had geen tijd overig, om in ledigheid alleen over haren kommer na te denken; hierdoor bleef zij, hoezeer ter nedergedrukt, aan ligchaam en ziel gezond. Zij deed alles, zij vervulde elken pligt gelijk voorheen, maar de drijfveer van alle werkzaamheid, opgeruimde moed en hoop, ontbrak haar.

Emma was anders er toe geboren, als het ware, om uit de geringste zaken veel, zeer veel vreugde te putten. Haar kamertje werd, als zij zich des avonds aan het klavier zette, nu in een tempel, dan in eene vreugdzaal veranderd. Haar tuintje, niet veel grooter dan haar kamertje, geleek onder hare verzorging de aanvalligste partij uit een lusthof; thans bleef het ongepleegd, haar klavier bleef gesloten. Zij arbeidde stil met hare moeder, en menige traan, dien geen mensch zag, en dien geen mensch kon afwisschen, viel op haar werk.

Zoo gij, waarde lezer! de stil lijdende familie beklaagt, laat ons ook aan den anderen kant de vrouw niet veroordeelen, die u wel hard en wantrouwend toeschijnt, doch in den grond bij menige eigenzinnigheid en menig gebrek, door haar temperament veroorzaakt, een deelnemend hart en vele neiging tot weldadigheid bezat.

Laat ons, dien avond in het geheugen roepende, ons in hare plaats stellen; alleen bezig met de gedachten, om het lieve meisje, aan wie zij de zorgvuldigste oppassing in eene langdurige ziekte te danken had, eene uitgezochte vreugde te verschaffen, treedt zij naar de kast, en vermist juist dat, waarmede zij haar dacht te verheugen, juist dat handschrift, dat voor geen derde, al ware het bijna onmogelijke geval, dat eene vreemde hand de kast had weten te openen, denkbaar geweest, de minste waarde bezitten kon. Dat middernachtsuur in hare ziekte, Emma's lang wegblijven bij het halen der papieren, dit alles vloog haar pijlsnel door het hoofd. Van nature, en wel nog meer door menige bittere ondervinding, tot wantrouwen geneigd, werd het haar anders onverklaarbare snel tot stellige zekerheid, en hoezeer haar hart ook tegenstreefde, hoe luid het voor Emma pleitte, de snel ontluikende argwaan, die zelfs het koel beslissende verstand op zijne zijde had, sprak nog luider, sprak over Emma het »schuldig" uit, en wel op eene wijze, die haar binnenste nog meer doorgriefde, want zij wist maar al te goed, hoe juist toen, toen zij Emma den sleutel toevertrouwde, haar leven in gevaar gezweefd had, hoe de geneesheeren en huisgenooten voor haar leven beducht geweest waren en gevreesd hadden, dat zij niet weder zou herstellen. Men had dit, gelijk gewoonlijk gebeurt, na het gelukkig doorgestaan gevaar, niet meer voor haar geheim gehouden. Het was haar mede niet onbekend, hoe drukkend deze schuld voor Emma en hare moeder was; gronden genoeg, om ook zielkundig haar den vermeenden diefstal te verklaren; gronden genoeg, om de arme Emma tot zulk eene trouweloosheid in staat te achten.

»Moeder," zeide Wilibald op den droevigen morgen, die dien avond volgde. »Moeder, laat ons alles nog eens bedenken. Naamt gij zelve niet op dien avond een papier uit de kast? Is eene verwisseling niet mogelijk? — Moeder, wij zullen nog eens zoeken." — »Gaarne, mijn zoon," antwoordde de moeder, »ofschoon ik er op zou willen sterven, dat ik geen papier terughield, dat ook de schuldbekentenis in een geheel ander vak lag. Of kent gij mij als zoo onordelijk, dat ik niet weet waar ik mijne zaken leg? Neen, alles, waar geene vreemde hand aan komt, wil ik in het donker vinden. Evenwel, lieve zoon, kom zelf en zoek nog eens."

Nog eens, ach! nog tienmaal deed dit de jongeling, wiens paradijs in de toekomst door dit onverklaarbare voorval vernietigd was. Alles doorzocht hij op het naauwkeurigste, het onbeduidendste stukje papier werd opgeraapt, ontvouwd; — het geringste werd gevonden — het vermiste — niet.

»Moeder, hebt gij nooit de geschiedenis van het halssieraad gehoord," vroeg hij ten laatste ophoudende, en zich het voorhoofd wrijvende, »of van dien beroemden rekenaar, die in eene zaak van aanbelang gedurig voortrekende: een en een is een, en eindelijk waanzinnig werd? — Moeder, de ontzettendste dwalingen zijn mogelijk."

»Ik begrijp wat gij zeggen wilt," antwoordde de moeder, »ik was echter, en ben God zij dank, nog ten volle bij mijn verstand, en zal mij niet krankzinnig denken over eene bittere ervaring te meer in mijn leven. Het is nu hoofdbrekens genoeg! Eene daadzaak laat zich niet wegredeneren, — het is genoeg, laat ons trachten te vergeten."

»Vergeten." — Neen dit kon mevrouw Born niet, hoeveel minder dan Wilibald. Ieder dag, ieder uur herinnerde hun Emma. Hare schikkende hand ontbrak bij elke huisselijke bezigheid; hare kinderlijke blijdschap bij elke vrolijke gebeurtenis, hare verzachtende deelneming bij elk onaangenaam voorval.

En menig onaangenaam voorval had in den loop dezes jaars in het Bornsche huis plaats. Mevrouw Born was met de plaatsvervangsters van Emma niet tevreden, herhaalde malen werden deze weggezonden en met anderen verwisseld.

Haren zoon gelukte het verbergen zijner mismoedigheid slechts ten deele, en tot verdriet zijner moeder, die dit in het geheel niet wenschte, sprak hij van eene tweede verre reis. Bij deze huisselijke onaangenaamheden kwam nog het mislukken van eenige belangrijke ondernemingen, die wel niet den val, maar toch een wankelen van het solide huis te weeg bragten.

Over het geheel wankelde toenmaals alles, de troonen van geheel Europa wankelden. Het tooneel des oorlogs, dat tot nu toe verre verwijderd geweest was, naderde hoe langer hoe meer Wilibalds woonplaats, en weldra ondervond de bloeijende handelstad, alle verschrikkingen van den doortogt van vijandelijke troepen. Bovenal was de Koningstraat aan de buitensporigheden der rondzwervende plunderende horden blootgesteld, en in de fraaiste huizen woedde de roofgierigheid met wilde zucht tot vernieling.

Mevrouw Born was met al de tot haar huis behoorende vrouwen in een afgelegen deel der stad bij eene bekende familie gevlugt. Het beviel haar hier echter geheel niet, zij dacht aan het huisgezin van Miller, — hoe geheel anders zou daar de ontvangst zijn geweest — maar — de betrekking was niet te veranderen.

Wilibald trachtte zoo lang als mogelijk, met mannelijke vastheid, de orde in het huis te bewaren; eindelijk echter ondervond hij de oogenblikkelijke overmagt der teugelloosheid. Het was niet meer de eigenaar, maar de vijand die meester was, en de voorzigtigheid, met welke aan de roofzucht der plunderaars grenzen was gesteld en de vernuftige wijze, op welke men goud en kostbaarheden had verborgen, diende slechts om hen te onstuimiger in hunne nasporingen te maken, terwijl zij alles verwoestten, wat hunne hebzuchtige verwachtingen te leur stelde. Reeds was het kostbaarste huisraad vernield, reeds trok de woeste bende door de met geweld geopende deuren van de eene in de andere kamer, zoekende, wat hunne roofzucht nog ontsnapt was. Nu stormden zij ook in het eenigzins afgelegen vertrek, waarin zich de ouderwetsche meubelen en de noteboomhouten kast bevonden. Dergelijke ontdekkingen waren den plunderaars welkom. Zij wisten reeds bij ondervinding, dat zulke antieke stukken het beste ter bewaring van kostbaarheden geschikt zijn. Begeerig verlangende omringden zij de kast, doch het slot noch de deur wilden voor hunnen aanval wijken. Zij verstonden echter hun handwerk. Vaardig en met geschiktheid werd de kast van den wand gerukt, en het hout aan de achterzijde met de bajonet aan stukken geslagen. Tot hun groot verdriet echter vertoonde zich een dubbeld, ondoordringbaar schijnend schot, terwijl de tusschenruimte niets bevatte dan een beschreven papier.

Vol van spijt hield juist een der plunderaars, hetzelve bij het licht, om het te verbranden, toen Wilibald, die binnen gekomen was, het tooneel aanschouwd, en het papier uit de tusschenruimte had zien vallen, toesprong. »Halt! alles, maar dit niet!" riep hij uit, hem het papier ontrukkende. Toen ging een scherpe bajonet hem door den arm, hij duizelde, en viel, in zijn bloed zwemmende, neder.

»Brand, brand!" klonk het in hetzelfde oogenblik, hem half bedwelmd in de ooren, en uit het achterhuis sloeg de vlam. Vloekende verlieten de tirannen den gewonde en het brandende huis.

Tot hiertoe was het in de stille, weinig bezochte straat, waar Emma en hare moeder woonden, rustig gebleven. Zij hadden in de schriktooneelen niet gedeeld dan door te sidderen voor het lot hunner vrienden en bekenden en voor al hunne medemenschen in het algemeen. »Ach, hoe zou het wel bij de Borns zijn," hadden zij heden elkander reeds eenige malen gevraagd. Toen kwam hun de tijding ter oore: »Het huis van Born staat in vlam, de zoon is doorstoken!"

De teedere Emma — de schrik verlamde nog niet geheel hare krachten, hare voeten konden haar nog dragen, zij kon nog helpen.

Zonder ophouden, zonder aan eigen gevaar te denken, vloog zij, door hoogere kracht ondersteund, door de woelige straten tot aan het brandende huis. Welk een schouwspel! Wilibald bleek als een doode, met bloed bedekt, door mannen

gedragen. — Een in de nabijheid wonende heelmeester kwam juist aanvliegen. »Voort," zeide deze, »voort naar eene stille plaats; in dit gewoel kan geene hulp worden verleend."

»Bij ons, bij ons," riep Emma, door de menigte heendringende, »volg mij naar de kloosterstraat."

Toen sloeg de gewonde de oogen op, gewekt door de lieve stem, die tot in zijne ziel doordrong, dadelijk echter sloot hij dezelve weder, zijne tong was nog door de flaauwte geboeid. Vast hield hij in de regterhand het papier geklemd, dat hij den plunderaars had ontrukt.

In Emma's woning aangekomen, verschaften moeder en dochter alle hulpmiddelen, welke liefde en goedheid van hart konden opleveren, en spoedig verkreeg, door de medewerking des heelmeesters, Wilibald zijn bewustzijn terug. Zijn eerste blik viel op Emma, zijn tweede op het papier in zijne hand. Het was de vermiste schuldbekentenis.

Door eene reet in het middelschot was het papier, in den nacht, toen Emma de begeerde lade zocht, bij het uit- en inschuiven in de verborgene tusschenruimte gevallen, en zonder de vernieling van de kast, was het voor altijd verborgen gebleven, want niemand, ook mevrouw Born niet, kende de geheime inrigting van het oude erfstuk.

Gelijk een bliksemstraal echter vloog het door Wilibalds ziel, toen de soldaat het er uit gevallene papier opnam en verbranden wilde, dit blad kon, ja, het moest, het handschrift van Miller zijn! Met welk een gevoel zag de aan het leven terug geschonkene, zijn vermoeden bevestigd.

Aan zijne in den grootsten angst verkeerende moeder, werd zoodra mogelijk eene geruststellende tijding gezonden, en toen tegen den avond de storm van dezen dag van verschrikking bedaard was, vlogen Emma en hare moeder zelve naar het huis, waar mevrouw Born eene toevlugt had gevonden, en smeekten haar zoo hartelijk, met hen, naar haren zoon te gaan, dat zij zich verwonnen en inwendig geroerd gevoelde. Eene stem in haar binnenste, die niet te stillen was, sprak luider dan ooit: Emma is onschuldig. Zij zeide wel niets maar drukte Emma de hand en ging mede.

Werd het haar onderweg zoo wel te moede, toen zij weder gelijk voorheen op Emma's arm kon leunen, hoe veel te meer nog toen zij in het nette, door de zuiverste zindelijkheid gesierde kamertje trad. Want er bestaat een uiterlijke tooi der deugd, een wederschijn van een inwendig godvreezenden wandel, die niet te noemen, maar wel op te merken is in hetgeen haar omgeeft. Wilibald sluimerde. Zijne moeder zette zich bij zijn bed neder, en wachtte tot hij ontwaakte. »Zijt gij het, lieve moeder?" zeide hij, haar herkennende.

Zij sloot hem in hare armen: »o, mijn zoon! God zij dank, dat gij leeft, — al ware nu nog meer verloren, gij zijt gered."

»En nog iets, lieve moeder," antwoordde Wilibald, en trok de schuldbekentenis uit zijn boezem, »een groot, een onwaardeerbaar kapitaal — dit!"

»O, kinderen!" riep de diep bewogene vrouw uit, toen zij alles vernomen had, »o, kinderen, — o, mijne vriendin! — hoe moet ik mij voor u schamen — hoe moet gij mij gehaat hebben."

Toen omarmde haar de trouwe vriendin harer jeugd, toen viel Emma, met ware nederigheid des harten, haar te voet, en beide verzekerden haar, hoe zij nimmer hadden opgehouden haar te beminnen en God te bidden, dat het Hem mogt behagen, de dwaling op te helderen. — Alle weenden, alle stamelden hunnen dank tot den Almagtige, die schuld en onschuld ter regter tijd aan het licht brengt.

Slechts een gedeelte van het huis van Born was afgebrand, het grootste gedeelte stond nog, en er was niet dan eenige verbetering noodig, om hetzelve weder bewoonbaar te maken. Tot Wilibalds arm genezen, en de herstellingen aan het woonhuis ten einde gebragt zouden zijn, betrok het huisgezin gezamenlijk het Millersche huisje, en hoezeer zij zich eenigzins moest bekrimpen, bekende mevrouw Born echter, dat zij nimmer zoo aangenaam had gewoond.

De geleende 200 daalders lagen onaangeroerd en wel bewaard, terwijl de kleine sommen, uit welke moeder en dochter het kapitaaltje toenmaals bij elkander hadden gebragt, voor lang reeds van haar gering weduwepensioen en de opbrengst harer vlijt waren afbetaald, en hoezeer mevrouw Born op den avond der verzoening het handschrift dadelijk had verscheurd, nam echter Wilibald, in het oogenblik verlegen om geld zijnde, gaarne uit Emma's hand deze som ter leen aan, om hiermede in de eerste, noodzakelijkste behoeften te voorzien.

Toen nu, na verloop van een half jaar, deze dagen van schrik, het voorwerp van nog slechts half treurige herinneringen waren, terwijl de zegeningen des vredes en herlevende welvaart in de omstreken terugkeerden, en het huis der familie Born schooner en gastvrijer dan ooit de schoone Koningstraat versierde, toen voerde de gelukkige Wilibald zijne Emma als zijne verloofde in hetzelve, en arm in arm volgden de beide moeders, die in den avond haars levens niet meer van elkander scheiden wilden, en het fraaiste gedeelte van het huis gemeenschappelijk betrokken.

Emma bragt haren Wilibald, wel is waar, geene aardsche geluksgoederen, maar eenen schat van vrouwelijke, en in het bijzonder huishoudelijke deugden, ten huwelijk, die zigtbaar zijne welvaart vermeerderden en zijne geledene verliezen in korten tijd dubbel herstelden.

Zoo gij, waarde lezer! eenmaal in de bekende handelstad door de schoone Koningstraat wandelt, en dan welligt aan het venster van het hoekhuis eene jonge vrouw ziet met een kind op den arm, die u Raphaels Madonna herinnert, of een jongen man, op wiens bloeijend gezigt de vreugd eens gelukkigen burgers en huisvaders geprent staat, of eene vriendelijke grootmoeder met haren kleinzoon spelende, denk dan dat het een der personen is,

die u in het vorenstaande verhaal toch wel een weinig dierbaar zullen geworden zijn, en zijt gij zelf gelukkig, zoo verheug u, dat er op aarde nog vele gelukkigen zijn, — of — zijt gij het niet — zoo geve u de gedachte, dat ook hier eens tranen vloten, die afgewischt zijn, eene vertroostende hoop.

NOODLOTTIGE REIZE EN WONDERBARE REDDING OP DE GROOTE BELT (1).

'T Zijn klippen van rondom, zoo ver de blikken snellen,
'T Zijn rotsen louter ijs, die aklig overhellen,
Die van den vloed doorknaagd en door den wind gekraakt,
Den dood bedreigen aan den eersten, die hen naakt.
Ziedaar 't ongastvrij oord voor 't menschdom afgesloten.

In het begin van het jaar 1684 kregen Hans Jorgenzeitz en eenige andere mannen van Christiaan, koning van Denemarken, bevel, zich naar Jutland te begeven, ten einde de boeren, welke aldaar veel last van de wolven hadden, die zeer veel schade aanrigtten, te helpen bevrijden.

Na de viering van 's konings verjaringfeest — alzoo vangt het verhaal aan — begaven wij ons op weg, ter volvoering van onzen moeijelijken en gevaarlijken last. Bij onze aankomst te Consoër bevonden wij, dat de geheele Belt met drijvend ijs bezet was; dan zoodanig was onze begeerte, om den last des koniugs uit te voeren, dat wij den 9 Januarij, met het aanbreken van den dag, ons op zee begaven en ons blootstelden aan de gevaren, welke ons van alle zijden omringden. Na vele inspanningen en groote moeite bereikten wij des avonds van dien dag het kleine eiland Sproë, waar wij een groot getal reizigers aantroffen, die zich daar door onoverkomelijke hindernissen verzameld hadden, en die door het ijs verhinderd werden hunne reis voort te zetten, zijnde de schotsen ijs tot bergen opeengestapeld. Op het eiland Sproë bevonden zich op dat oogenblik meer dan honderd menschen.

Het eiland Sproë is gelegen in de Groote Belt, twee uren van Colsoër en Niebourg, en een half uur van Knudshoret, zijnde een voorgebergte van Fuhnen. De omtrek van Sproë bevat slechts zooveel gronds, als voor een boer met zijn huisgezin en vee noodig is. Men zal gereedelijk de toestand van dien man kunnen begrijpen bij de onverwachte komst van zoovele gasten. Wij leden daar honger en dorst, want er was noch brood noch bier voor zoovele menschen. Om onzen honger te stillen, werd het vee van den armen boer geslagt. Die geld hadden kochten melk, die geen geld hadden smolten stukken ijs, die men uit eene nabijzijnde put haalde, dat zoet maar drabbig was. Op deze hoogstnoodlottige wijze bragten wij vijf dagen, van woensdag tot zondag, door. Daar wij noch moed noch krachten verloren hadden, beproefden wij een weg door het ijs te banen tot Knudshoret, hetwelk van daar slechts op een uur afstands gelegen is. Wij besloten, te weten: de jagers met twee burgers en eenige schippers, in het geheel twaalf personen, Fuhnen te bereiken, liever dan op het eiland Sproë onzen moed geheel te verliezen en honger en dorst te lijden. Den 14 Januarij gingen wij scheep bij het aanbreken van den dag. Voorraad hadden wij niet, en het ijs te breken was hoogstmoeijelijk. Zij, die op het eiland Sproë gebleven waren, staarden ons op onzen togt, die hoogstmoeijelijk en gevaarlijk was, na, om door onzen uitslag een besluit te nemen, wat zij in hunnen nijpenden toestand doen zouden. Naauwelijks waren wij op een kleinen afstand van het eiland, of wij begrepen te wel, dat het onmogelijk zou zijn, onze onderneming te doen gelukken; zoodat wij allen wenschten op het eiland Sproë gebleven te zijn, dan de hevigheid van den stroom verhinderde ons naar hetzelve terug te keeren, en zoo doende gingen wij kruipende op onzen togt voort. Wij bragten dag en nacht door met werken zonder evenwel veel te vorderen; somtijds waren er opene plaatsen, en dan trokken wij ons vaartuig met een touw voort.

Den 15 Januarij, nog bezig zijnde met dezen onaangenamen en moeijelijken arbeid, waren wij geheel door het ijs bezet, en daar onze krachten uitgeput waren, werd onze toestand van oogenblik tot oogenblik moeijelijker en smartelijker. Wij verlieten ons vaartuig, in de hoop het zoo doende uit de bezetting van het ijs te bevrijden, maar ook dit wilde ons niet gelukken. Intusschen waren de schippers op het ijs een eindweegs vooruit geloopen, wij riepen hen toe ons te helpen, dan zij antwoordden: »Onze krachten zijn uitgeput, rekent alzoo niet meer op ons; dat ieder zijn best doe, om zijn leven te redden; wij zijn hopeloos en radeloos."

Toen wij deze noodlottige tijding vernamen, zette het elk op een loopen, zoo ver het mogelijk zou zijn. Ik (Frederik de Gramm), die het gevaar niet zoo dreigend beschouwde, was bij het vaartuig gebleven, zonder de overigen op hunnen togt te volgen. In het midden van deze verwarring brak het ijs en scheidde mij van mijne lot- en togtgenooten; ik beproefde van de eene ijsschots op de andere te springen, doch was hierin hoogstongelukkig, want telkens braken de ijsschotsen. Intusschen behoedde God mij, dat ik niet door de ijsschotsen werd ter nedergeslagen of onder het ijs geraakte, maar behouden telkens weder op het ijs kwam. Met veel moeite had ik het zoo ver gebragt dat ik met mijne lot- en togtgenooten kon spreken en hen om raad vragen.

Die het digtst bij mij was, antwoordde: »Dat

---

(1) De Belt is de eigenlijke naam der zee tusschen Scandinavië, Denemarken en Duitschland, die ook onder den naam van Oostzee bekend is. Er is eene Groote en eene Kleine Belt. De eerste is dat vaarwater, hetwelk de eilanden Zeeland en Laland van de eilanden Fuhnen en Lageland scheidt en 3 tot 5 mijlen breed is. De Kleine Belt heeft tusschen Fuhnen en Sleeswijk eene breedte van 2 tot 5 mijlen, doch wordt tusschen de eilanden Fuhnen en Jutland zoo naauw, dat hare breedte daar ter plaatse slechts een vierde eener mijl breed is.

God zich ontferme over uwe ziel, er is geen hoop voor ons meer over en wij moeten allen hier sterven. Vaarwel, ik kan mij niet langer ophouden."

Ik antwoordde hem: »Gij zult het eenmaal moeten verantwoorden, mij hier hopeloos aan mijn ongelukkig lot te hebben overgelaten."

Deze woorden bragten hem tot inkeer, hij kwam terug en trok mij uit het water. En inderdaad, het was hoog tijd, want niet alleen mijne zwakheid, maar ook het water had zoodanig mijn gezigt verzwakt, dat ik bijna niets meer zien kon; ook was er een groot deel water door den mond en de neusgaten naar binnen gedrongen, totdat ik bijna bewusteloos was. De hevigheid van de stroom was zoo groot, alsof er twee mannen aan mijne beenen trokken. Eene massa ijs, door de stroom voortgedreven, stortte met zulk een geweld tegen de ijsschots, waarop ik mij bevond, dat het een wonder mag genoemd worden, dat zij mij niet op nieuw in het water stortte. Door den invloed van den Albestuurder kwam een mijner lot- en togtgenooten mij te hulp. Het vaartuig, dat tusschen de ijsschotsen beklemd lag, werd weldra uiteengescheurd en verbrijzeld.

Eindelijk bereikte ik mijne makkers, die hun leven trachtende te redden, mij een groot eind weegs voor geweest waren. Wij waren verpligt des nachts op de ijsschotsen te blijven, toen een van ons, Joachim genaamd, alle hoop verloren hebbende, besloot, ons te verlaten en te beproeven, om alleen zijn leven te redden. Na van ons een smartelijk afscheid genomen te hebben, nam hij den togt aan, an wij verloren hem spoedig uit het gezigt. Wij beklaagden hem, daar zijne onderneming ons toescheen stout en vermetel te zijn, en beschouwden hem als een verloren man. Dan onze moeijelijke toestand deed ons spoedig dezen ongelukkigen makker vergeten, om bedacht te zijn op onze eigene redding. Daar het gevaarlijk was allen op eene schots ijs te blijven, werd er algemeen besloten, ons op verschillende ijsschotsen te verdeelen.

Maar alvorens met het verhaal voort te gaan, moeten wij eene opmerkzame omstandigheid verhalen, die plaats had voor onze scheiding. Wij werden eensklaps, bij het licht der maan, op het strand van het eiland Fuhnen, een half uur afstands van waar wij ons toen bevonden, een groot vuur gewaar, dat de landlieden ontstoken hadden, om ons een sein te geven, van welke zijde er land was en zoo doende er onze maatregelen ter verlossing naar te nemen; wij zagen zeer duidelijk, de landlieden om het vuur een drok gesprek houden. Daarna meenden wij eene boot gewaar te worden met drie menschen, die van eene lantaarn voorzien waren, ten minste de schijn deed ons dit vooronderstellen, ten einde ter onzer hulp toe te snellen. In onze verbeelding meenden wij, dat zij reeds zoo digtbij genaderd waren, dat een onzer met eene zekere blijdschap uitriep: »Brave lieden! houdt moed, en tracht ons te redden; uwe belooning zal groot zijn." Steeds meenden wij, dat de boot naderde en niet verder dan honderd schreden van ons verwijderd was. Menigmaal kwam het ons voor, de lieden die in de boot waren duidelijk te kunnen onderscheiden. Het was voor ons onbegrijpelijk, hoe zij door de ijsschotsen hadden kunnen heendringen, en in eenen zoo korten tijd tot ons komen, waaromtrent wij zooveel vergeefsche moeite hadden aangewend, zonder in ons oogmerk te hebben kunnen slagen. Dan, op het oogenblik dat onze zinnen zich het meest met de zaak onzer verlossing bezighielden, en wij ons reeds verblijdden verlost te zijn, zie, daar verdwijnt eensklaps alle onze hoop en verwachting, daar de boot, de lieden in dezelve en het licht verdwijnen, en ook daarmede alle hoop en verwachting, van uit onzen moeijelijken en pijnlijken toestand gered te worden, vervlogen zijn. Een onder onze togtgenooten bleef standvastig in het denkbeeld, dat hetgeen wij meenden gezien te hebben, eene misvatting onzer zinnen was; dan wij bleven streng vasthouden, dat wij de boot met drie man met eene lantaarn gezien hadden. Intusschen kan men zich een denkbeeld maken, in welken toestand wij waren, nadat alle hoop als in rook verdwenen was. Wij vervielen in een toestand, dien men gereedelijker kan denken dan beschrijven. In dezen uitersten nood riep een der onzen naar het strand, hoewel wij niemand zagen: »Kunt gij ons niet helpen?" waarop wij duidelijk meenden te hooren: »Neen, neen, beveel u aan God, hier is voor den mensch geene hulp en redding mogelijk." Dit smartelijk antwoord verdubbelde onze verlegenheid. Ook begonnen de ijsschotsen zwakker te worden, zoodat wij verpligt waren andere op te zoeken, die meer hoop op behoud gaven. Ook werd het besluit genomen, dat hij, die gedurende de duisternis van den nacht in het water zou vallen, geene hulp van de anderen zou erlangen, maar aan zijn lot zou worden overgelaten. Ieder was verpligt zich hieraan te onderwerpen; dan dit vermeerderde niet weinig onzen angst bij de aannadering van den duisteren nacht. Daar deze toestand ondragelijk was, zocht ieder naar middelen, om zich te redden; ook waren mijne makkers sterker dan ik, daar zij minder geleden hadden. Zij vertrokken en lieten mij aan mijn lot over. Alvorens mij te verlaten, hadden zij de goedheid, van op de ijsschotsen eene soort van tent te maken, ten einde mij eenigermate tegen de vrij hevige koude te beschutten. Ook beloofden wij aan elkander, dat hij, die het geluk zou hebben het land te bereiken, aan de anderen hulp en bijstand zou trachten te bezorgen. Ook zagen wij boven onze hoofden een schitterend licht (1). Het had

(1) Het Noorderlicht wordt dus genaamd, omdat het in het Noorden gezien wordt, en den dageraad eenigzins gelijk is. Het vertoont zich gewoonlijk in de gedaante van een helderder schijnenden boog. Dit licht ontstaat van de uitdampingen, die in de benedenlucht zijn. Dit lichtgevend verschijnsel, heeft veel invloed op vreesachtige en ongeloovige menschen, die er verschillende vreemde gevolgtrekkingen aan ontleenen en hetzelve als een noodlottig voorteeken beschouwen. Dien in onze

veel overeenkomst met een draak. Ik, die in mijne tent (zoo noemde ik het verblijf van ijsschotsen gemaakt) niet slapen kon, en mij van mijne makkers, met uitzondering van twee gebrekkigen, die bij mij bleven, verlaten ziende, was geheel onverschillig wat men zag of wat men dacht, niets denkende dan hier mijn graf te vinden. Mijne twee ongelukkige makkers kropen digt bij mij, ten einde elkander door onzen adem wederkeerig te verwarmen. In dezen droevigen toestand bragten wij den nacht door, geene hoop meer voedende van door menschen gered te zullen worden, zijnde wij aan den wil der zee overgegeven, op eene niet groote en zwakke ijsschots. Wij hoorden gedurende den nacht niets, dan het aanhoudend geschreeuw van eenden en andere watervogels. Zoo wij somtijds insluimerden verkortte zulks wel eenigermate den tijd, doch bragt geene verligting aan. Tot overmaat van smart werden wij door den honger en nog meer door den dorst gekweld. Wij namen wel van tijd tot tijd kleine stukjes ijs in den mond, maar waren verpligt dezelve dadelijk uit te spuwen, uithoofde van den walgelijken smaak. In dezen beklagenswaardigen toestand dreven wij door de stroom voortgestuwd, en kwamen drie dagen na ons vertrek van het eiland Sproë, des woensdags, 17 Januarij, des morgens, aan het eiland Ramsoë, hetwelk ten noorden van Fuhnen gelegen is en toebehoorende aan een zekeren Niels Krabbe. Daar door den bijstand eener altoos wakende Voorzienigheid, dreven wij tusschen de ijsschotsen door, en bleven alzoo bewaard van in zee te vallen en te verdrinken. Het eiland Ramsoë is acht uren van Knudshoret gelegen. Hoewel wij nu eene vernieuwde hoop op verlossing hadden, waren wij zoo zwak en onze krachten waren zoo ten eenenmale uitgeput, dat het ons onmogelijk was, het strand te bereiken en wij verpligt waren in onze tent te blijven, met gevaar van op nieuw door den stroom te worden medegesleept. Vijf à zes uren dreven wij rond, in de vrees van te sterven en in de hoop van te leven. Meer en meer dreven er grootere en kleinere ijsschotsen om ons heen. Tegen den middag werden wij eene zeer groote ijsschots gewaar, waarop naar onze verbeelding zich eenige groote vogelen bevonden, dan deze schots in den namiddag digterbijkomende drijven, zagen wij met verwondering en vreugde, dat het onze lotgenooten waren, die den vorigen dag ons hadden verlaten. Toen zij digtbij ons waren en gewaar werden in welken smartelijken toestand wij verkeerden, gaven zij ons zooveel hulp en bijstand als in hunne magt was, en bragten ons, daar wij zoo zwak waren, dat wij dit zelve niet konden doen, op het vaste ijs. Intusschen waren, wij nog een half uur van het land verwijderd, en ik was zoo zwak, dat ik zonder hulp van anderen geen voet kon verzetten, maar nadat ik door het loopen wat warmer was geworden, werden mijne beenen wat buigzamer. Dan de eindpaal onzer nooden en beproevingen hadden wij nog niet bereikt. Van de plaats waar wij waren tot aan land waren slechts vijftig schreden. Wij bereikten gelukkiglijk dat zoo vurig gewenschte doel, doch waren zoo uitgeput, dat ons de krachten ontbraken, om God voor onze wonderbare redding te danken, zoo als wij hadden voorgenomen. Het toeval wilde, dat des avonds daar ter plaatse eene vrouw kwam, die ons naar het naastgelegen dorp geleidde; dan het is mij niet mogelijk te zeggen, op welke wijze wij er aankwamen, want de smarten, die zich geheel van ons meester maakten, ontnamen ons alle geheugen. De boer, waar wij kwamen, gaf ons terstond iets te eten, maar vooral iets te drinken, dan wij waren zoo zwak, dat het bier, dat wij gedronken hadden, ons duizelig maakte en ons ter aarde deed nederstorten. Wij waren in eenen zoo deerniswaardigen toestand, dat de boer vreesde, dat wij allen in zijn huis zouden bezwijken. Met behulp zijner buren plaatsten zij ons op wagens met de noodige ligging en vervoerden ons alzoo naar het dorp Kortemunde, twee uren van daar gelegen. Alvorens te vertrekken, verhaalde de boer ons in weinige woorden hoedanig het met Joachim gegaan was, die ons daags te voren had verlaten, om naar het eiland Fuhnen terug te keeren. Volgens zijn zeggen was hij er den vorigen nacht aangekomen, niet zonder groot gevaar van zijn leven te verliezen en niet zonder groote vermoeijenissen te hebben uitgestaan, waarvan hij niet spoedig zou hersteld worden. Hij was het geweest, die zich op strand bevond, toen een der onzen riep: »Kunt gij ons geene hulp geven?" Hij was het geweest, die ons had toegeroepen: »Op den Heer te vertrouwen en van Hem alleen hulp af te smeeken, daar menschelijke hulp onmogelijk was."

Wij bleven den 18 Januarij in het dorp Kortemunde. Wij zouden daar gaarne langer gebleven zijn ter herstelling onzer krachten, die geheel uitgeput waren, dan het verlangen naar de onzen deed ons alle vermoeijenissen en zwakheden vergeten en onze togt, hoe moeijelijk ook, voortzetten. Wij reisden nacht en dag voort, om Jutland te bereiken, waar de opperjagermeester der kroon, Ahrenfelt woonde, ten einde van hem bijstand en hulp in te roepen.

Gedurende deze overhaaste reis leden wij veel koude, daar wij slecht gekleed waren en onze mantels in de boot hadden moeten achterlaten. Bij onze aankomst op Jutland begonnen wij eenige rust te genieten, maar ook toen openbaarden zich alle onze smarten en de gevolgen van het leed, dat wij hadden uitgestaan. Ons kermen en weeklagen deed elk gevoelig hart tranen storten, te meer daar onze handen en voeten bevroren waren, en een besmettelijke stank zich om ons verspreidde. De eetlust hernam hare regten. Ik at viermalen daags, dan de slechte spijsvertering veroorloofde niet, dat de spijzen hunne werking deden, en deze smartelijke toestand duurde vier maanden.

tijden, bij de meerdere kennis der natuurkunde, en de algemeene verlichting, houden meer en meer die vreesachtigheid op, men ziet meer in hetzelve een blijk van Gods grootheid, almagt en liefde.

Na paschen kwam ik eerst te Koppenhagen terug, de voeten geheel omwonden hebbende, en maanden daarna kon ik eerst schoenen aantrekken. Ook ben ik door die ongelukkige reis al mijn leven ziekelijk gebleven. Alle mijne togtgenooten hebben er ook smartelijke herinneringen van overgehouden. Een is doof geworden, twee andere zijn spoedig daarna gestorven, en alle andere zijn nimmer tot vorige gezondheid teruggekeerd.

Ziedaar een waarachtig, getrouw en eenvoudig verslag eener reis, waarin het bestuur der Goddelijke Voorzienigheid zoo klaar is op te merken, als de zon aan den hemel op het midden van den dag. Hij die mij met mijne togtgenooten even wonderbaar als liefderijk gered en geholpen heeft, dien Wijze en Goede zal ik de overige dagen mijns levens wijden, waarin ik nimmer zal vergeten, dat Hij met zijne hulp en zijnen bijstand nabij was, toen het mij bang werd en ik nimmer had kunnen denken, Hem nog eens te mogen toebrengen lof, dank en aanbidding.

Harlingen. VAN STEENDEREN.

ASGARD.

Eene Noorweegsche Novelle.

I.

Kent gij Hardjanger-Fjord en de hooge, naakte, rotsige eilanden, die daar de uiterste spits van den diep landwaarts inloopenden boezem der Noordzee omgeven, waarde lezers? Zaagt gij ook nimmer zelf deze reusachtige, naakte schoonheid in al hare vreeselijkheid, dan heeft toch misschien het penseel van een onzer zeeschilders u die schilderachtige streken in al haar leven en schoonheid voor oogen gelegd.

In allen geval kunt gij verzekerd zijn, dat die sombere woeste baai, en nog meer de kust, vol en magtig het geheimvolle, nevelachtige en toch zoo krachtvolle leven van het noordelijk Scandinavië ademen, gelijk dat in de Edda en de Frithjofssage gevonden wordt.

Twee naakte klippenriffen, waarop naauwelijks een weinig mos groeit, sluiten de buitenste baai en vormen den doorgang tot de voor alle winden beschutte binnenhaven, waar eene onverstoorbare kalmte heerscht. Hoe smal deze strook ook is, is zij toch bijzonder veilig, en zoo eens het anker in den leemen bodem vastzit, dan zal zelfs de woedendste orkaan het niet losrukken. Zelden echter loopt hier een Engelsch of Zweedsch fregat binnen; deze zoeken liever het ruime sop als de felle noordwestewinden de korte woedende golven der Noordzee opkruijen; maar dikwijls komen hier de schoeners, die naar Bergen of nog noordelijker bestemd zijn, en laten hier eenige dagen den storm uitrazen.

Daarentegen wemelt de haven zoowel als de baai van Noordsche vischbooten van allerlei grootte. De zeelieden dezer kust doen misschien naauwelijks wat bekwaamheid en moed betreft voor de Helgolander en Portsmouther loodsen onder. Het moedig karakter dezer krachtige Noorwegers, die zonder aarzelen, zonder eenige baatzuchtige berekeningen hun leven wagen, om in hunne slecht en ligtgebouwde booten een in nood zittend schip te hulp te komen; dit karakter heeft echter ook zijne schaduwzijde en tegenstrijdigheden. De magt der overlevering en eene uit overoude tijden afkomstige gewoonte van te rooven, brengt niet zelden eene plotselinge omkeering van dit karakter teweeg, juist op het oogenblik, waarin het zich het schitterendst zou aan den dag leggen.

»De kapitein is kapitein zoo lang de planken zamenhouden," luidt een artikel van de navigatiewetten van Oud-Engeland. — »Het schip behoort aan de bemanning zoo lang de planken zamenhouden, maar vervolgens ons," zoo luidt de overlevering, waarop vroeger het beruchte strandregt der Noormannen, Hitlanders en Ieren gegrond was. »Wat de zee ons brengt, is ons regtmatig eigendom, hetzij drijfhout, een walvisch of een wrak."

Ondanks de voortgangen der beschaving en ondanks de menschlievendste en meest stellige wetten op dit punt, heeft men aan de Noorwegers toch hunne overtuiging van de waarheid dezer stelling niet kunnen ontnemen.

Zij behoeven slechts te vernemen, dat het gestrande vaartuig, in plaats van hout, ijzer of tonnen teer, koopmansgoederen geladen heeft; eene op strand geslagene kist behoeft hen slechts te doen zien, dat hier rum, koffij, thee, manufacturen te bergen, dat wil zeggen op zijde te schaffen zijn, of hun ijver om de manschap bij te springen wijkt; hunne onbaatzuchtigheid komt met hunne vooroordeelen in botsing, en zij stelen wat zij kunnen, terwijl zij hunne ingeschapene eerlijkheid bevredigen met »mijn grootvader en mijne grootmoeder hebben mij reeds gezegd, dat alles wat de zee aanbrengt ons toebehoort, maar de regering gunt ons, arme lieden, niets.... bovendien is het schip geassureerd, en als God ons dit niet had toegedacht, dan zou dit schip niet juist voor onze deur op strand zijn gezet."

Van dit oogenblik af zijn de schipbreukelingen bijzaken; alles houdt zich alleen met bergen bezig.

Een treffend tooneel van dien aard had op een avond in October 1836 plaats.

Nadat het sedert eenige weken fel koud geweest was, werd het weder zachter en begon het te dooijen. De woedendste storm huilde door de gescheurde en verbrokkelde klippen van Hardjanger-Fjord. De noordwestewind joeg de schuimende golven in de baai, zoodat de ingang van de haven, waarop zij braken, geheel met schuim bedekt was. De anders meestal zoo effen mond van de haven, ofschoon schier geheel onder den wind liggende, was zelfs in beweging en scheen aan de onstuimigheid der zee deel te willen nemen.

Het visschersdorp, uit eene soort van ongeregel-

de straat van ongeveer twintig huizen bestaande, lag in eene laagte zijwaarts van de landingplaats. Geen enkele boot was te water; allen had men hoog op het strand gehaald. Ofschoon het reeds digt bij middernacht was, brandde echter achter al de met blazen voorziene vensters der hutten de een dof roodachtig schijnsel verspreidende traanlamp.

Niet ver van het strand waar de booten lagen, was een pikton aangestoken, die een flikkerend en onzeker licht wierp op het tegen de klippen brekende schuim der zee.

Op deze plek stonden ongeveer vijftien personen van het hoofd tot de voeten digt gewikkeld in eene bonte muts, zwaar visschersbuis en hooge waterlaarzen. Geen van hen sprak een woord, maar allen luisterden met aandacht naar het loeijen van den orkaan, liepen om zich te verwarmen stampvoetend heen en weder en sloegen de armen tegen de zijde.

De mannen hielden zich thans bezig met eene groote boot van acht riemen, die hechter gebouwd was dan de overige; de riemen werden er in gelegd, het roer ingehaakt en het vaartuig zoo digt aan zee gebragt, dat het binnen weinige oogenblikken te water kon gebragt worden. Daarna sloegen de visschers de armen weder over elkander en staarden zwijgend en onverschillig op de kokende golven, die zij misschien eene minuut later zouden moeten doorklieven.

Op hetzelfde oogenblik hieven thans allen eensklaps het hoofd op, hielden den adem in, en zagen daarop elkander strak aan, terwijl de een zich het hoofd krabde, de ander de schouders ophaalde en een derde zijne handen zoo diep mogelijk in zijne broekzakken stak.

» Eén schot," mompelde de een.

» Een noodsein," zeide de ander.

» Het schip moet in nood zijn."

» Ja, maar van avond kunnen wij niet helpen; wij zullen het moeten aanzien."

» O Wegeryk! spreek gij maar voor uzelven.... Hier, mannen! pakt aan; de boot in zee; er zullen nog wel negen brave jongens onder vijftien Noorwegers te vinden zijn."

Zoo schreeuwden de visschers verward door elkander. Degeen die het laatst gesproken had, een jong man van eene krachtige gestalte, met een ernstig en vastberaden gelaat, haalde zijne muts dieper in de oogen en pakte de lootsboot, alsof hij die alleen in zee wilde schuiven.

Nogmaals en nogmaals klonk er een kanonschot boven het geloei van wind en golven uit. De visschers waren van oordeel, dat het schip te veraf was, om aan het aanbrengen van hulp te kunnen denken. Middelerwijl waren ook de vrouwen, de kinderen en de oude lieden op het strand gekomen, liepen vol angst en verwachting heen en weder en luisterden naar de herhaalde noodseinen. De meerderheid was en bleef van meening, dat men niet naar het schip komen kon, voor het dag zijn zou, en de visschers, door hunne vrouwen en kinderen bovendien aangezocht zich niet te wagen, verklaarden dat voor dien nacht het lot van het schip en van de manschap in Gods hand moest overgelaten worden.

Alleen de reeds gemelde jongeling verzette zich hiertegen. Hij ging naar een ouden man, wiens vroeger hooge en krachtvolle gestalte thans door den last der jaren gebogen was, en die met de handen over de borst gekruist tot hiertoe zwijgend naast de boot gestaan had, zonder aan de redewisseling der overigen deel te nemen.

Nevens dezen ouden Noorweger stond een jong meisje van eene waarlijk uitstekende gestalte, in de meest losse en toch schilderachtigste houding. Het meisje was misschien eerst zeventien jaren oud, maar hare gestalte reeds geheel ontwikkeld. De doek, die zij om haar hoofd geslagen had, hield zij met de hand vast, omdat de wind haar de tippen steeds in het gezigt sloeg, en haar bloeijend, welgevormd gelaat, haar zachtaardig en toch moedig flonkerend blaauw oog en hare welige blonde lokken waren ten volle zigtbaar.

Deze oude man was Sven Roller, de oudste loods van het dorp, en het schoone jonge meisje was zijne eenigste dochter, Asgard. De jongeling, die naar hen toeging, was de moedigste, heldhaftigste en opvliegendste van alle dorpbewoners; hij heette Thorbjorn Quadstal.

Thorbjorn beminde Asgard. Hij had van den ouden Roller het jawoord ontvangen, die hem, in weerwil van zijne sombere gemoedsstemming, als den wakkersten jongeling van het dorp, als zijn eigen zoon lief had. Asgard echter had, voor de eerste maal in haar leven, kortaf en vastberaden » neen" gezegd. In zulke aangelegenheden echter worden bij de lagere klasse in Noorwegen de vrouwen, die er het meeste belang bij hebben, altijd het laatst naar haren wil gevraagd, en dan heeft hare stem, ingeval die niet toestemmend mogt zijn, tegenover die van haren verloofde en hare verwanten weinig of geen invloed. Ondanks de bepaald uitgesprokené weigering der schoone Asgard, beschouwde Thorbjorn haar nogtans als zijne verloofde, en volgens het landsgebruik met genoegzame reden.

Thorbjorn wendde zich thans tot Roller.

» Wat zegt gij er van, vader!" zeide hij met zijne geweldige stem, die boven wind en golven uitklonk, » zullen wij hier als luije zeehonden blijven liggen, terwijl men ons ginder zoo hoog noodig heeft."

Asgard greep haren vader vaster bij den arm, en sloeg een vreesachtigen en afkeerigen blik op den wilden Noorweger, die zijne woorden met een paar geweldige vloeken bevestigde.

» Gij zult binnen vijf minuten in zee steken," antwoordde Roller met eene bevelende stem, terwijl hij zich ophief en den kring rondzag.

» Maar waar is het schip?" riep men hem toe. » Het is niet te doen ons met de booten naar buiten te wagen — geen mensch zal er van terugkeeren — bedenk toch, vader Sven! dat in dit jaar reeds drie mannen verongelukt zijn."

»Twee er van waren mijne zonen," zeide de oude visscher ernstig. »Maar die waren bij ruwer weder dan het dezen nacht is, drie mijlen ver gevaren, tot naar Christiernsgarden. En gij wilt niet eens het gat door! Ik zie het wel, gij zijt bang voor de branding, die in het gat staat. — Hier, vrouwen en meisjes! — Asgard! gij het eerst.... uwe mannen en vrijers zijn bang voor het zoute water. Brengt gij de loods, brengt gij Asgard aan boord van het schip. Het is midden in de baai en in korten tijd wordt het op de klippen voor ons gezet, of het loopt op de duinen aan den middengrond. God geve het laatste, dan is de manschap gered."

De loodsen, met Thorbjorn aan het hoofd, vlogen vooruit; in een oogenblik was de boot vlot, zaten negen mannen er in en met den eersten riemslag spoedde de boot zich naar de branding.

Nu geschiedde er iets wat de menschen aan het strand van schrik deed verstijven.

Tot hiertoe had men het schieten slechts dof en onduidelijk gehoord. Het schip had zich achter de hooge klippen bevonden, die het geluid tegenhielden. Thans echter werd het juist in de rigting van het gat helder; men zag eenige seinlantarens, het flikkeren van het afgaand schot en de klank scheen daarop als aan hun oor te dreunen. Bij het flikkeren van het schot, en aan het licht van de lantarens zag men een schip met vreeselijke snelheid voortdrijven. Het scheen van den storm weinig geleden te hebben, stengen en ra's stonden nog. Het was eene brik. Naauwelijks hadden echter de Noorwegers het schip gezien, of men hoorde een akelig dof gekraak — weg was het schip — verdwenen nabij het gat. Een oogenblik scheen de branding feller dan ooit te stijgen en hare prooi vast te houden, maar daarna werd de binnenbaai met planken, stengen, rondhouten en lijken bedekt.

Een lange hartverscheurende kreet van het strand steeg bij dit ontzettend tooneel ten hemel. Zelfs de negen mannen in de loodsboot lieten de riemen vallen en staarden, van schrik verlamd, werkeloos het tooneel aan.

Roller's stem bragt weder leven in hen.

»Vooruit, mannen, vrouwen en meisjes!" riep hij. »Booten aangebragt! Redt de menschen!"

De loodsboot begon dadelijk haar werk. De geheele bevolking van het dorp bragt de booten te water, zoodat spoedig eene geheele reddingsvloot het strand verliet.

Tienmaal werd de loodsboot teruggeslagen en tienmaal worstelde zij weder vooruit, terwijl Thorbjorn zijne kameraden aanvuurde. Lang echter beproefden de onverschrokkene mannen vruchteloos een persoon magtig te worden, dien zij bij het onzekere licht hunner fakkels slechts met moeite in de golven onderscheidden. De branding in het gat, waar de boot wel met inspanning van alle behendigheid en kracht zijner roeijers in staat was door te komen, maar waar zij volstrekt niet eenige oogenblikken stil te houden was, deze sloeg het schip spoedig uiteen en de menschen in de diepte en tegen de klippen. Nogtans maakten de loodsen en vervolgens ook de nakomende visschers zich van eenige personen meester. Het waren echter reeds lijken, toen zij ze inhaalden. Inmiddels was de storm wat gaan liggen, alsof hij thans rusten kon, nu hij zijn werk volbragt had. Met het afnemen van den wind was ook de branding in het gat verminderd. Alle booten waren thans in zee. Zelfs de vrouwen dreven met gespierde armen hare booten vooruit.

Voor alle andere booten uit en altijd in de nabijheid der loodsboot danste eene ligte maar goedgebouwde jol op de golven. Eene enkele vrouw zat daarin: Asgard Roller. Zij alleen had twee lijken der schipbreukelingen uit het water getogen.

Thans was zij in gevaar, zelve bij haar menschlievend bedrijf het leven in te schieten. De groote mast met al zijn want kwam naar haar toedrijven en deed, door eene golf op de boot van het meisje geworpen, deze verbrijzeld zinken. Asgard werd medegesleept, maar kwam een oogenblik daarna weder boven. Met hare regterhand hield zij een drenkeling bij de haren, die op het oogenblik, dat Asgard door de golven medegesleept werd, de steng, waaraan hij zich tot hiertoe vastgeklemd had, van uitputting had moeten loslaten. Asgard trok den bewustelooze weder omhoog en riep om hulp.

Vergeefs. Niemand stoorde zich meer aan de verongelukten. Vaten, kisten en balen dreven rond, en als de gier, als de bloedhond het spoor van het aangeschoten wild, waren de visschers aan het bergen gegaan, zoodra zij bespeurd hadden, dat het verongelukte schip thee geladen had.

Asgard, de heldhaftige Asgard, bragt den ongelukkige met inspanning van al hare krachten tot aan de loodsboot, uit welke haar verloofde Thorbjorn bezig was het bergen te regelen en te bestieren.

»Thorbjorn!" riep het meisje.

»Zijt gij daar, Asgard?" riep de visscher, die haar dienstvaardig de hand en zijn boothaak toestak, »dit is uw verdiend loon, roekeloos meisje! het leert u, dat dit geene onderneming voor waaghalzige meisjes is. Maar kom toch; wat sleept gij daar mede?"

»Neem eerst dezen ongelukkige in," riep het meisje. »Mijne armen en handen zijn verstijfd; ik kan hem geen oogenblik langer houden."

»Laat hem dan toch los, onnoozele meid! De lijken zullen van zelf wel te regt komen."

»O Thorbjorn!" zuchtte het meisje, »deze man leeft nog; ik heb de aderen aan zijn hals voelen kloppen."

»Weg met hem; de anderen zijn alle dood, en hij zal toch niet beter willen zijn dan zijne makkers," riep Thorbjorn, en stiet met den boothaak naar hem. »Wij hebben hier niemand noodig, om ons de thee naderhand weder afhandig te maken."

Asgard gaf een luiden gil en greep met beide handen naar den drenkeling. Zeker zou zij met

hem verdronken zijn, als niet de hand haars vaders in hare nabijheid geweest was.

De oude Sven Roller wenschte Thorbjorn met een vloek naar de hel, terwijl hij zijne Asgard met eene krachtige vuist aangreep. Het meisje, dat den half geredden zeeman volstrekt geen oogenblik wilde loslaten, werd slechts met moeite met dezen aan boord getrokken.

Naauwelijks was de drenkeling aan boord, naauwelijks had de oude loods hem eene teug rum uit zijne flesch ingegoten, of de man sloeg de oogen op en poogde onwillekeurig zich op te rigten. Asgard, de moedige Asgard, knielde in de boot naast den zeeman neder; zij had zijn hoofd op hare knie gelegd, en wreef hem de slapen met brandewijn. Zij sloeg het herleven van den drenkeling met een onbeschrijfelijk gelukkig en zegevierend lachje gade.

»Hij leeft!" riep zij uit, terwijl zij hare fonkelende oogen met eene veelzeggende uitdrukking op de visschers in de boot vestigde. — »En hij, de eenigstlevende van zoovele menschenkinderen, die de zee verzwolgen heeft, hij is door eene vrouw, hij is door Asgard Roller gered!"

Inmiddels was Sven Rollers boot op het strand geloopen, en de oude loods, maar nog meer zijne schoone dochter, beijverden zich, zonder een blik op de door hunne buren reeds geborgen kostbare koopmansgoederen te werpen, hun buit in veiligheid te brengen.

Beide vatteden den geredde onder den arm én voerden hem naar een der visschershutten, die regelmatiger en netter dan de overigen gebouwd was. Toen zij in de hut waren, deed de oude Sven den schipbreukeling drooge kleederen aantrekken en gaf hem de beste plaats aan den haard. Ook Asgard trad thans weder binnen, en vader en dochter beschouwden den schipbreukeling thans met evenveel verwondering als genoegen. Het genoegen steeg nog, toen de vreemdeling begon te spreken, te vragen, hun zijn dank te betuigen en te vertellén.

De zeeman heette Frederik Renk en was van Koppenhagen. Hij was stuurman op het gestrande schip Meta Christina geweest en was een beschaafd jongeling van een innemend en openhartig voorkomen. Frederik Renk zal ongeveer tweeëntwintig jaren oud geweest zijn en was bijzonder welgemaakt. Ofschoon niet groot van gestalte was hij bijzonder sterk gespierd, en waren zijne ledematen volkomen evenredig. Zijne handen en voeten waren bijzonder klein en welgevormd. Frederik had kastanjebruin haar, een bloeijend, geestig en schalksch gelaat en de schoonste oogen en tanden die men zien kon. Gelijk de meeste Zeelanders was hij rond en vleezig van vormen; vooral zijne armen waren zoo rond en gevuld als van een jong meisje.

Deze was de gast van den ouden loods, die thans met dezen en zijne schoone dochter het tafelgebed deed, en daarop wel neerslagtig over den dood zijner makkers, maar toch met dankbaarheid jegens de Voorzienigheid, en zoo hongerig als een uitgevaste leeuw, met den loods en Asgard aan den maaltijd ging.

II.

Eenige weken waren sedert dien gedenkwaardigen nacht verloopen, en Frederik de Deen bleef nog altijd bij Sven Roller aan de kust van Hardanger-Fjord vertoeven.

Zijne redster Asgard had den jongen Deen met onverbrekelijke banden aan zich gekluisterd. Van het eerste oogenblik af had zij dezen man, dien zij en zij alleen aan de woedende zee ontrukt had, als haar eigendom beschouwd. Sedert de eerste dagen van zijn verblijf in haars vaders hut was hij voor haar geen vreemdeling meer. Het hart van dit Noorweegsch meisje, dat zoo halsstarrig het aanzoek van verscheidene zonen harer vaderlandsche kust had afgeslagen, die de liefde van Thorbjorn, ofschoon door de toestemming haars vaders geheiligd, zoo onverbiddelijk en bepaald had afgewezen, dit hart vloog met al de haast en al de warmte der eerste liefde den welgemaakten Deen te gemoet, en het behoorde hem reeds geheel en al, eer hij het nog gewaagd had de hand naar dezen schat uit te strekken.

Asgard werd de geleidster van den diep neerslagtigen stuurman van de Meta Christina; met de sneeuwschoenen aan de voeten, een langen bergstaf in de hand zwierf de schoone met haren nieuwen vriend over klippen en rotsen, en toonde hem de geheele majesteit van deze Noordsche hemelstreek, om hem zijnen rampspoed te doen vergeten. En krachtig werkte dit eenvoudige middel op het gemoed van Frederik. Hij werd spraakzamer en herkreeg allengs de veerkracht van zijn geest en een gedeelte van zijne opgeruimdheid, die tot hiertoe onverstoorbaar geweest was, en werd hierdoor van dag tot dag beminnenswaardiger. Asgard juichte in stilte; zij vermoedde dat het ware geluk voor haar daagde.

Er kwamen brieven van den reeder der Meta Christina uit Koppenhagen, die den stuurman ten aanzien van de geborgene lading eene menigte bezigheden oplegde en hem vervolgens naar Denemarken terugriep. Frederik volbragt zijn last, die hem de vijandschap der strandbewoners en met name den gloeijendsten haat van Thorbjorn op den hals haalden, daar de ijverzuchtige blikken van den laatste in den vreemdeling een gevaarlijken medeminnaar ontdekt hadden. Toen echter Sven Roller vroeg, wanneer hij dacht af te reizen, op een toon alsof hij verwachtte, dat dit zeer spoedig zou plaats grijpen, toen Asgard, bleek en bevende, met tranen in de oogen den wensch stamelde, dat Frederik ten minste niet in het ruwe jaargetijde op reis gaan, maar tot aan het voorjaar wachten zou, toen kon Frederik zich niet langer bedwingen, hij viel Asgard te voet en bekende haar zijne liefde; en Sven Roller, wien een traan in de oogen schemerde, trad plegtstatig nader en

zegende den Deen en de schoone Asgard, die nevens den geliefde nedergezegen was.

Tot hiertoe was Thorbjorn schier alle dagen eens bij Sven Roller gekomen, als de zon achter de eilanden onderging. De oude loods, die vroeger tegen Asgard zoo ijverig de partij van Thorbjorn genomen had, was echter, sedert deze den bewusteloozen Frederik Renk en zijne redster in de diepte had willen doen verdrinken, alles behalve de vriend van den ruwen Noorweger. Asgard bleef jegens Thorbjorn altijd dezelfde ijskoude terughouding in acht nemen. Dit scheen den vastberaden verloofde echter weinig te deren. Kalm en rustig nam hij tegenover zijne verloofde plaats, stak zijne pijp aan en sprak zeer bedaard over allerlei onderwerpen, waarop, zoo de goedhartige Deen zweeg, niemand een enkel woord antwoordde. Thorbjorn nam alles onverschillig op, ofschoon het in zijn binnenste kookte, scheen hij toch volmaakt onverschillig; ofschoon hij zeer goed zag, hoe de zaken stonden, hield hij zich toch alsof hij doof en blind was, en volstrekt geen vermoeden van eenige verandering had.

Op den avond nadat Frederik aan Asgard zijne liefde bekend had, en door Sven Roller plegtig aan het meisje verloofd was, achtte de oude loods zich verpligt aan Thorbjorn eene rondborstige verklaring te doen.

Thorbjorn bedwong zijne geweldige aandoening, hij beet de spits van zijne pijp af, maar wist zich te bedwingen, zoodat hij den ouden man schijnbaar bedaard aanhoorde. Toen hij eindelijk alles wist, stond hij op en zeide met eene ruwe stem:

»Dat was het dus wat er in den wind broeide. Vader Sven! en Asgard! en gij, Deensche schipper! hoe arglistig hebt gij alle drie jegens mij gehandeld. Waarom hebt gij mij niet zoover vertrouwd, dat gij mij van den beginne af in het regte vaarwater bragt? Ben ik dan een slecht monster of een gek? Ik wil geen meisje trouwen, dat mij niet hebben wil, er zijn er genoeg, die geen »neen" tegen mij zullen zeggen. — Ik draag een knappen jongen, die mij een school haringen voor den neus wegvischt, daarom geen kwaad hart toe, want er is in zee voor mij ook nog visch genoeg. Wat wilt gij dus van mij? Mijne verloofde wordt mij ontnomen, en bovendien wordt mij het huis verboden, waar ik sedert mijne kindschheid in en uitging, van den ouden vriend mijns vaders, ten einde ik ook mijn tweeden vader verlieze, en ook nog dezen Deen, dien ik als een broeder lief heb. Dat is waarlijk afschuwelijk."

Deze verwijtingen maakten op alle drie personen een diepen indruk. Toen zij echter in Thorbjorn's voorkomen de waarheid zijner verzekeringen meenden te lezen, trachtten de beide mannen, en in het bijzonder Asgard, den jongen visscher tot bedaren te brengen. Eene verzoening volgde, Thorbjorn werd weder als vriend des huizes aangenomen, en zelden had men in de visschershut een vrolijker avond gezien dan die thans volgde, Thorbjorn ging vrolijk heen, maar naauwelijks was hij in de vrije lucht of hij stortte neder en wentelde zich wanhopig in de sneeuw rond, terwijl hij doffe gesmoorde geluiden uitstiet. Hij greep nu naar zijn scherp mes, en rigtte het met de punt naar de plek, waar zijn hart hevig klopte. Maar hij bedacht zich, werd oogenschijnlijk bedaard en ging peinzend naar huis.

Thorbjorn had zijn plan gemaakt en begon het met de grootste zelfbeheersching ten uitvoer te brengen.

Van dezen dag af scheen de anders zoo barsche Thorbjorn zoo zacht als een lam te zijn geworden. Hij sprak niet meer tegen, was toegevend en inschikkelijk. Elk oogenblik, dat hij uitsparen kon, bragt hij in Sven Roller's hut door. In het bijzonder trachtte hij de vriendschap van den jongen Deen te winnen. Dit viel hem bij den argeloozen en openhartigen jongeling niet moeijelijk. De Deen kreeg allengs meer behagen in dezen krachtigen en moedigen mensch, en de schoone Asgard, ofschoon nog altijd eenigzins argwanend en op hare hoede jegens haren vroegeren verloofde, werd hem, juist omdat hij de vriend van haren Frederik was, meer genegen.

Van lieverlede naderde de tijd tot het huwelijk van Frederik met de schoone Asgard bepaald. Na zijne schipbreuk was hij nog niet weder in eene boot geweest, maar had zich met jagen op de klippen bezig gehouden. Ofschoon Asgard hem meermalen afried des nachts in de kloven rond te zwerven, gaf hij dit toch niet op. Hij wilde namelijk, volgens Noorweegsch gebruik, zijne bruid een bed ten huwelijk aanbrengen; maar het zijne zou bijzonder uitmunten.

De Deen maakte namelijk jagt op de eiderganzen en een groot deel van dit kostbaar dons was reeds door hem bij Thorbjorn, die mede in het geheim was, nedergelegd. Thorbjorn zelf, in deze dikwijls gevaarlijke jagt bijzonder bedreven, had hem dikwijls op zijne strooptogten vergezeld. Nog slechts weinig ontbrak er aan, en Frederik kon Asgard zijn geschenk aanbieden.

Nu verscheen op een avond Thorbjorn, geheel tot de jagt toegerust, bij Sven Roller om den Deen af te halen. Asgard's bekommeringen werden lagchend wederlegd, en Frederik maakte zich gereed met zijn vriend naar de klippen te gaan.

Buiten zeide Thorbjorn, toen hij nabij zijne eigene hut gekomen was:

»Hoor eens, Frederik! ik heb het niet willen zeggen daar Asgard bij was, maar zonder goede ijsschoenen komen wij ditmaal niet voort, en uw kleine klimstok zal ook heden nacht niet voldoende zijn. Kom even bij mij binnen; gij kunt u dan uitrusten tot onze jagt, die wel wat gevaarlijk zal zijn, maar ook veel zal opleveren. Ik heb voor u een paar ijsschoenen en een springstok gereed gelegd."

»Het is goed, dat gij dit Asgard niet gezegd hebt," zeide de Deen, »zij zou van angst gestorven zijn."

Thorbjorn lachte grimmig en streek zich met de

hand over het gelaat, terwijl hij den vreemdeling in zijne hut liet. Frederik deed de schoenen aan, nam den grooten springstok, die van boven met een ijzeren haak, van onderen met eene scherpe punt voorzien was, in de hand en ging met Thorbjorn op weg.

De Noorweger ging vooruit. Hij had eenen zoo moeijelijken weg gekozen, dat er aan geen gesprek te denken viel. Hij liep door diepe kloven, totdat een ruw pad hem naar boven op de klip geleidde. Een der zijden van deze klip liep regtstandig als een muur in eene onafzienbare diepte. Daarnevens bevond zich eene soortgelijke klip, die zijn uiterste scherpe kant tot digt bij den wand der klip aan deze zijde uitstrekte. Het was slechts eene schrede van de eene op de andere klip, zoo scheen het ten minste. Aan den rand gekomen, maakte echter de diepe kloof daartusschen den afstand schrikbarend.

Op deze plaats bleef Thorbjorn staan en zag naar zijnen medgezel om. Weldra stond de Deen nevens hem en staarde in de kloof, die door het maanlicht slechts gedeeltelijk verlicht werd.

»Wij moeten hier toch niet over?" vroeg Frederik, met een zekeren schroom de klip aan gene zijde beschouwende.

»Waarom niet?" vroeg Thorbjorn. »Gij zijt een wakkere Noorman geworden en niet bang voor een spleet, die naauwelijks tien voet breed is. Waarvoor hebben wij dan onze springstokken? Daarmede kunnen wij gemakkelijk over afgronden komen, waarbij deze eene beuzeling is. Kom, ik zal het u voordoen, dan zult gij zien, dat het niet de moeite waardig is, er van te spreken."

De Noorweger deed twee stappen achteruit, zette zijn springstok neder en zwaaide zich met kracht naar de overzijde. Maar toen duizelde en draaide het hem voor de oogen, zijn hart stond stil en zijne knieën wilden hem niet meer dragen. Hij had den vasten grond onder zich, maar nog altijd scheen het hem toe, alsof hij in de lucht zweefde. Hij zeeg uitgeput op den grond. Zelfs nu weifelde hij slechts een oogenblik in zijn voornemen; zijne geweldige hartstogten behielden de overhand.

»Volgt gij mij niet?" riep hij den Deen toe, die tweemaal aanzette om te springen, en even dikwijls aarzelend staan bleef.

Thorbjorn zag bij het maanlicht, dat Frederik bleek en ontsteld was. Hij begon te lagchen.

»Zie den Deen eens aan," riep hij. »Hij heeft het water afgezworen, en nu is hij op het land even bang. Wil ik bij u terugkomen? Dan zullen wij naar huis gaan, en aan Asgard ons avontuur vertellen."

»Gij kunt Asgard vertellen," zeide Frederik somber, »dat de Deen nimmer terugdeinst voor wat de Noorweger kan."

Hij zette zijn springstok aan en zwaaide in een hoogen boog naar de overzijde. Vlak boven de kloof zweefde hij, toen brak zijn springstok als glas en op hetzelfde oogenblik stortte de ongelukkige in de ontzettende diepte. Thorbjorn sprak geen woord, hij verroerde zich niet, hij luisterde naar een dof gedruisch in de diepte en stond toen, nadat alles stil bleef, langzaam op. Zijn gelaat was doodsbleek, zijne oogen rolden, zijn gang was onzeker en waggelend.

Steeds driftiger snelde Thorbjorn voort. Hij had een verren weg af te leggen, voordat hij aan het strand bij het dorp kwam. De morgenschemering begon aan te breken, toen hij voor Sven Roller's hut trad en aan het venster klopte. Er brandde nog licht in het kamertje. Asgard zat aan den haard, waar het vuur echter uitgegaan was. Zij was voor de vermoeijenis bezweken en ingesluimerd. Thans stond zij haastig doch verschrikt op, kwam aan het venster en zag naar buiten.

»Frederik!" riep zij, terwijl zij Thorbjorn vragend aanstaarde. »Waar is Frederik?"

»Maak maar open," mompelde Thorbjorn, »hij is nog achter, maar zal wel zoo komen."

Thorbjorn trad bij Asgard binnen. De oude Sven Roller kwam uit zijn kamertje, en nu verhaalde Thorbjorn, bleek van schrik, het ongelukkig einde van den Deen.

»Hij heeft hem vermoord!" riep Asgard, toen zij uit hare onmagt weder bijkwam. »Ik had juist gedroomd, dat Thorbjorn Frederik vermoordde, en nu komt het monster en verhaalt zijne daad."

»Bij het heilige kruis! ik ben onschuldig," zeide Thorbjorn tot Roller. »Wie zou voor zulk eene misdaad niet terugbeven? Waarom zou ik mijn vriend en broeder ombrengen? Asgard, arme Asgard, gij zijt eene ongelukkige bruid, en daarom vergeef ik u wat gij zegt. Maar deze kust was den Deen noodlottig; het water was hij slechts ontkomen om op het land den dood te vinden."

Jammer en klagten bewoonden thans Rollers hut, die gisteren nog zoo gelukkig was. Het verminkte lijk van den Deen werd gevonden en in stilte begraven. Roller kon dezen slag niet verdragen, hij begon te sukkelen en stierf na eenige weken.

Asgard scheen der wereld afgestorven. Zelden verliet zij hare woning. Zij weigerde naar troost of toespraak te hooren, Thorbjorn wilde zij volstrekt niet zien. Des nachts echter verliet Asgard hare hut en zwierf door niemand bemerkt naar de kloof, waar de overblijfselen van haren ongelukkigen bruidegom gevonden waren. Hier ging zij op den steen zitten, die het lijk van den Deen belet had verder te vallen, en herdacht zwijgend, zonder tranen en onbewegelijk, haren verloofde. Dit hield zij elken nacht vol tot de sneeuw begon te smelten.

Het was een nacht in Junij, schier zoo helder als de dag, waarin Asgard zich volgens hare gewoonte op weg naar de kloof begaf. Nimmer had zij vuriger gebeden dan dezen nacht. Als Frederik nog geleefd had, dan zou hij heden zijn drieëntwintigsten verjaardag met haar, zijne echtgenoote, gevierd hebben.

»Schenk de ziel van mijnen geliefde rust," mompelde de bleeke Asgard, »en neem mij spoedig in uwe eeuwige woning op, barmhartige God! Maar

onthul eerst de geheimenissen van dien nacht! Breng de misdaad, zoo die gepleegd is, aan den dag, en als Thorbjorn aan den dood van Frederik schuldig is, laat dan den moordenaar zijne straf ondervinden eer ik sterf."

Het meisje sloeg de oogen naar beneden. Daar ontdekte zij digt bij zich in eene spleet een voorwerp, dat tot hiertoe hare opmerkzaamheid ontgaan was. Zij bukte en haalde een stok met een ijzeren punt, en daarna nog een tweeden van gelijke lengte te voorschijn. Plotseling deinsde zij terug en sloot de oogen alsof een bliksemstraal haar verblind had. Zij had den moordenaar gevonden. Asgard herkende den springstok, dien vroeger Thorbjorn bezeten had; zij zag, dat die halverwege met een scherp werktuig ingekerfd en op die plaats gebroken was.

Als door een nieuw leven bezield, ijlde het meisje naar hare hut. Hier gekomen vlocht zij haar haar zoo zorgvuldig, als toen zij verloofd was, en legde hare rouwkleeding af. Daarop ging zij, zoodra de dag geheel aangebroken was, naar hare buurvrouw, en zond deze af om Thorbjorn te roepen.

»Thorbjorn?" vroeg de verbaasde vrouw.

»Ja, Janne. Ik had eene gelofte gedaan, tot aan den verjaardag van den Deen te rouwen. Deze is gister geweest. Thans moet ik bedenken, dat ik haast negentien jaar word, en mij bezondigen zou als ik altijd om den doode treuren zoude."

»Amen!" zeide de vrouw in het heengaan. »Als dat niet weder een nieuwe gril van de arme Asgard is, dan schijnt zij weder bij haar verstand te zijn gekomen."

III.

Thorbjorn scheen in weinige maanden zoo vele jaren verouderd. Zijne liefde tot Asgard was echter even hevig gebleven. Nadat Asgard hem verzocht had over haar land, hare twee koeijen en hare boot het toezigt te houden, kwam hij weder dagelijks bij haar, en geraakte van lieverlede weder met haar op een meer vertrouwelijken voet.

Op een avond ging Thorbjorn, wien het schoone Noorweegsche meisje van hare wederliefde verzekerd had, bedwelmd van zijn geluk, zonder aan gewetensknaging te denken, naar huis. Asgard echter, aan de bitterste aandoeningen ten prooi, doorweekte haar hoofdkussen met hare tranen, en stond den volgenden morgen, uitgeput van den inwendigen strijd van dien nacht, op. Thorbjorns lot was onherroepelijk besloten.

Van dien dag af huichelde zij eene liefde, die den Noorweger bijkans het verstand deed verliezen. Asgard bezweek schier onder hare rol, terwijl Thorbjorn vol verrukking den bruiloftsdag reeds bepaalde.

»Maar hoe is het met uw bed, Thorbjorn?" vroeg Asgard, hem op een morgen met een innemend lachje.

Hij verbleekte, maar hij herstelde zich spoedig.

»Alles is gereed, liefste Asgard, dat weet gij wel."

»Maar de vederen?"

»Het is dons," zeide hij aarzelend.

»Dat wat de arme Deen inzamelde?" riep zij schier onhoorbaar. »Hoor eens, die wil ik niet; ik zou er geen nacht gerust op kunnen slapen. Ga gij zelf het zoeken."

»Ik zal liever een paar arme kerels wat laten verdienen," zeide Thorbjorn.

»Neen, neen, gij moet zelf gaan; ik heb mij in het hoofd gezet, dat gij even als de Deen zelf uw bed zult bijeenzamelen. Wilt gij?"

»Ja, Asgard; als het zoo zijn moet. Maar ik kan zoo lang niet van u verwijderd zijn."

»Ik zal medegaan, Thorbjorn," zeide Asgard. »Maar het beste is, dat gij de vederen zelf zoekt. De Deen heeft het ook gedaan, en anders zou ik niet gelooven, dat gij mij zoo lief hebt als hij."

Hier viel niets tegen in te brengen. Nog dien zelfden dag ging Thorbjorn met een ijzeren staf en een lang sterk touw op schouder, met zijne bruid naar de klippen. Asgard geleidde hem zeewaarts, waar de klippen regtstandig naar beneden schieten. Aan deze wanden waren ontelbare nesten, doch moeijelijk te bereiken.

Aarzelend maakte Thorbjorn den ijzeren staf tusschen de spleten vast en beschouwde hem toen diepzinnig. Maar Asgard wees met zulk een innemend lachje naar omlaag, dat de Noorweger zuchtend den breeden lederen gordel omdeed en een langen staf in de hand nam. Het eene einde van het touw werd aan den paal, het andere aan den gordel van Thorbjorn vastgemaakt. Asgard begon het touw te vieren.

Thorbjorn begon zijne inzameling. Met zijnen staf stuurde hij zich links en regts. Asgard liet het touw tot aan het eind toeschieten. Na eene poos riep Thorbjorn:

»Wind mij weder omhoog, lieve Asgard."

Asgard trad aan den uitersten rand der klip en boog zich over den afgrond. Zij zag den Noorweger, die ongeveer vijftig voet lager tusschen hemel en aarde zweefde.

»Thorbjorn!" riep het meisje met eene krachtige stem, »Thorbjorn, moordenaar van mijn geliefde, bid en bereid u ter dood; want hier ten aanhoore der zee en der klippen zweer ik u, dit is uw laatste oogenblik."

Zij wees Thorbjorn een mes en legde het aan het touw.

Thorbjorn sloeg een blik naar beneden en gaf een gil. Met de vlugheid van een zeeman en de kracht van den doodsangst klauterde hij naar boven.

»Genade, genade!" gilde hij, terwijl hij voelde hoe de eene riem na de andere doorgesneden werd.

Hij was de helft van het touw opgeklommen, toen kraakte het en de Noorweger stortte naar beneden in den afgrond.

Asgard stierf een jaar later in het krankzinnigenhuis te Bergen.

DE VALKENJAGT.

(*Met eene Staalgravure.*)

Toen 't ridderlijke spel der jagt
Een weelde en lust te schenken plagt,
Waarvan de dagen, waar we in leven,
Een niet dan flaauwen weêrschijn geven.
VAN ZEGGELEN.

Sedert eenige jaren is de valkenjagt, die schier geheel in Europa verdwenen was, in ons vaderland weder in zwang gekomen. Eene volledige beschrijving van dit jagtvermaak te geven, achten wij overbodig, maar niet onbelangrijk zal men gewis eenige bijzonderheden vernemen omtrent dit edel weispel, waarbij men eenig wild, bij voorkeur den snelvliegenden reiger, doet vermeesteren door een wilden roofvogel, dien men door zorg en geduld gedwee, mak en gehoorzaam heeft gemaakt. Men deed vroeger meer, men bragt het zoo ver, dat verscheidene valken zich vereenigden, en hun moed en behendigheid gezamenlijk aanwendden, om den kiekendief in de hoogste wolken te overmeesteren. Dit laatste was vooral een heerlijk schouwspel; naauwelijks zigtbaar was de wouw en zijne vijanden in de hoogste wolken, sneller dan eene gedachte zag men den overwonnene en zijne overwinnaars strijdende op den grond nederstorten.

De ondergang der valkenjagt, die na de middeleeuwen begon te verflaauwen, dagteekent in Frankrijk van de regering van Lodewijk XIV. Deze had weinig smaak in dezelve en gaf aan de hertenjagt de voorkeur. De hovelingen maken weinig werk van een vermaak, dat hunnen vorst niet bevalt, en bovendien was menigeen niet misnoegd, dat hij bij al de uitgaven, die aan dit schitterend hof vereischt werden, die van zijn valkenhof kon uitzuinigen. En om een goed ingerigt valkenhof te onderhouden, had men eene groote fortuin noodig.

Uit allerlei oorden der wereld bragten vroeger de kooplieden valken aan. Ook ons vaderland leverde valkeniers op, die zich met het vangen en afrigten dier vogels onderhielden, en die hunne kunst van vader op zoon deden overgaan. Het langst heeft deze tak van nijverheid in ons vaderland stand gehouden, waar zij in Noord-Braband nimmer geheel uitgestorven is, en sedert onheugelijke tijden in een geslacht van vader op zoon is overgegaan.

In oude tijden bragt men valken aan uit Zweden en Noorwegen, het eiland Cyprus, Turkije, Spanje, Tunis en Marokko, landen die vogels van allerlei soort opleverden. Een aantal personen vond hierin hun brood. Somtijds werd een welafgerigte valk met vier- en vijfhonderd guldens betaald, dat voor dien tijd een ontzettend hooge som was. De valken uit Turkije aangebragt, waren bijzonder geacht voor de reigerjagt, en daar deze de meest gezochte was, omdat zij de meeste afwisselingen aanbood, werden er jaarlijks honderden valken uit Turkije aangebragt.

De aankomst van eenen Turkschen koopman in valken was eene gebeurtenis, die reeds een half jaar vooruit stof tot praten gaf; men ging hem dikwijls een groot eind weegs te gemoet, om de eerste keus te hebben; men betaalde soms zonder af te dingen; somtijds nam men ook wel zonder te betalen. De edelen, die goedkoop een valk wilden hebben, wachtten den koopman onderweg op en ontroofden hem zijne vogels (1).

Maar het was niet genoeg met groote kosten vogels uit verre landen te laten komen; men moest nog valkeniers hebben om hen af te rigten, eene menigte gevogelte om hen te spijzigen, veel paarden om hen te volgen, veel honden om het wild op te stooten, dat zij moesten jagen. Voor paarden om op de valkenjagt te gebruiken, nam men de snelste, die men vinden kon; men moest maken er bij te zijn als de valk zijne prooi nedergeworpen had, om dezen te keer te gaan als hij lust mogt krijgen haar te verslinden.

Zoodra de valk losgelaten was, rende ieder in de rigting voort, die hij genomen had. De edelen en dames, de jagers en honden vlogen onder geroep en geblaf over de vlakte, over heiningen en sloten, om op de plaats van het slagveld te komen. Om de groote vogels te grijpen, als de valken ze nedergeworpen hadden, of de hazen, die zij in hunnen loop grepen en vasthielden, maakte men van windhonden gebruik. Deze honden sloegen het gevecht in de lucht gade, terwijl zij voortvlogen naar de plek, waar de strijders op den grond zouden nederstorten; daar schoten zij de valken te hulp en voltooiden de overwinning.

Gasse de la Vigne verhaalt de feiten van twee valken, aan koning Karel VI toebehoorende, en die du Guesclin aan dezen vorst had geschonken, en zegt hoe zij een kraanvogel ter aarde bragten, die op den grond zich dapper tegen twee hazewindhonden verdedigde, die hem echter eindelijk vermeesterden. De graaf de Tancarville verklaarde daarbij vol geestdrift, dat hij het genoegen, bij dit feest genoten, voor geen duizend guldens had willen missen.

Men had het zeer ver gebragt in het afrigten dezer wilde vogels; zij gehoorzaamden niet alleen de stem, maar ook het fluiten, de gebaren van den valkenier; in een oogenblik waren zij in de wolken, waar het scherpste oog ze naauwelijks bespeuren kon, een oogenblik later zaten zij op de vuist des jagers. Maar welk een arbeid, welk een taai geduld was er noodig, om hen zoo ver te brengen! Eerst belette men den vogel drie, vier, vijf etmalen achtereen te slapen, waarbij verscheidene valkeniers elkander aflosten. Afmatting en gebrek aan slaap ontnemen den valk aldra zijne wilde geaardheid en maakten hem gedwee. De valkenier gaf hem dan raauw nog warm hoendervleesch, hij sprak tot hem om hem aan

(1) Men beweert zelfs, dat het Fransche woord voleur ontstaan is om hen aan te duiden, die jagtvogels (oiseaux de vol) roofden.

zijne stem te gewennen, en van lieverlede kwam de vogel, die bij gehoorzaamheid spijs ontving en bij verzet niet slapen mogt, zoo ver dat hij zich aan den mensch onderwierp.

Om eenen valk af te rigten mogt men nimmer gereedschappen bezigen, die reeds gebruikt waren. Het oudste werk over de afrigting der valken, dat zich in handschrift in de Koninklijke Bibliotheek in Frankrijk bevindt, *het Boek van koning Modus* geheeten, en in het jaar 1328 zamengesteld werd, zegt daaromtrent het volgende: »Bij een nieuwen valk behoort nieuw gereedschap, als: een goede witte handschoen van zacht en handelbaar hertsleder, eene lijn van stevig leder, die aan den handschoen vastzit, en dan moet men een stokje aan een koord hangen, en daarmede den valk hanteren en regeren." — Somwijlen waren deze handschoenen zeer prachtig. Toen Karel VI aan Bajazet eenige valken met hun toestel zond, waren daarbij eenige handschoenen met paarlen en edelgesteenten versierd, die de bewondering van het hof van Byzantium verwekten.

Eer een valk afgerigt werd, werd hij geblind, dat wil zeggen met eene naald en draad de oogleden toegenaaid. Deze draad, die boven op den kop zamengedraaid maar niet vastgemaakt werd, liet van lieverlede los, zoodat de valk, die zijne oogen niet meer naar achteren kon wenden, naar men begreep, des te beter vooruit zag. Men deed den vogel riemen aan de pooten, waarmede men hem op zijn stok vastbond; men voegde er schelletjes aan, om den vogel te kunnen hooren, als hij buiten het gezigt geraakte. Aan het einde van den riem was een koperen ringetje, waarop men gewoonlijk den naam sneed van den eigenaar des vogels. Op die van den Franschen koning stond aan de eene zijde: »Ik behoor den koning," en aan de andere zijde de naam van den oppervalkenier.

Op den kop des valks werd een lederen kapje geplaatst, dat hem belette te zien en dat van achteren met riempjes vastgemaakt was. Dit kapje werd versierd met eene pluim, waartoe aanzienlijke lieden de duurste en zeldzaamste vederen bezigden. De valken van prinsen en groote heeren waren altijd kenbaar aan de versierselen van hun kapje, zij droegen eene pluim van vederen van den paradijsvogel. De kapjes zonder pluim, die de kooplieden hunne vogels lieten dragen, noemde men »boerenkappen."

De aldus toegeruste valken werden op eene draagbaar naar de jagtplaats geleid. Als het onderweg begon te regenen, hield men een regenscherm, ongeveer van vorm als onze tegenwoordige parapluis boven hen uit.

Maar eer men het zoo ver gebragt had, dat men met den valk op de vuist in het veld kon komen, had men vrij wat voorzorgen moeten nemen en vrij wat lessen moeten geven. Zoodra de valk zijn meester had leeren kennen, werd hij van lieverlede gewend aan het rumoer van menschen, aan honden en paarden, aan hun geblaf en geschreeuw, want als hij, wanneer men hem losliet bang werd, zou hij heenvliegen en nimmer terugkeeren. Vervolgens gewende men hem op het lokaas. Dit bestond uit een nagemaakten vogel van rood leder, ten einde het in de verte zigtbaar zou zijn, opgestopt opdat de valk er zijne klaauwen in zou kunnen slaan, en van bek, klaauwen en vleugels voorzien.

Op dit lokaas legde men warm vleesch van pas geslagt gevogelte, en gewende den valk dit te komen eten op het roepen en het gefluit van den valkenier. De valk werd aan eene lijn gebonden; nadat men hem losgelaten had, nam een ander het lokaas weg, en bragt het een eindweegs verder, waarna men den valk lokte en het lokaas wees. Het gezigt van den nagemaakten eendvogel of haas, de reuk van het versche vleesch lokte hem weldra naar het aas, dat men, als hij er van geproefd had, weder wat verder bragt. Deze lessen werden lang achtereen, eerst te voet, dan te paard herhaald, en eindelijk begreep de vogel, dat hij door gehoorzaam te zijn een lekker beetje verkreeg.

Als de valk goed op het lokaas viel, liet men voor hem een patrijs of kwartel los, dien men eenige pennen uitgeplukt had, om zijne vlugt te verzwakken. De valk viel op den vogel aan, maar zoodra hij dien gepakt had, riep men hem op het lokaas terug, en gaf hem den kop en het hart van den patrijs of eendvogel of wachtel. Als deze vogels opgedischt werden, ontbrak er altijd de kop aan, dien men den valk gegeven had. Het gebruik, om deze vogels zonder den kop op tafel te brengen, is tot in onze dagen in stand gebleven. Na eenige lessen in dier voege genomen te hebben, beproefde men hem voor goed op de jagt. Als hij een verkeerd spoor nam, dat wil zeggen, een vogel greep, waarop hij geen jagt moest maken, gaf men hem op het lokaas denzelfden vogel, in welks vleesch men bittere zelfstandigheden mengde, om er hem eenen tegenzin in te doen krijgen.

Men had valken om patrijzen en wachtels, anderen om hazen en konijnen, weder anderen om reigers, eendvogels, kiekendieven enz. te jagen. Als men een valk op hazen wilde afrigten, liet men hem op een opgestopten haas vallen, waarin zich een levend hoen bevond. Als de valk op het lokaas gevallen was, scheurde hij het met zijnen bek open, de kip stak zijn kop buiten, dien de valk weldra opat. Later deed men hem den haas, dien hij gegrepen had, verlaten, door hem het lokaas voor te houden, waarop versch hoendervleesch zat.

Om valken tot de jagt op roofvogels af te rigten, gewende men twee te zamen te eten en elkander te verdragen, want als twee valken in de lucht op een wouw stortten en dan aan het vechten gingen, ontkwam de wouw het en was de jagt verloren.

Men begon met hen een hoen van de kleur van den wouw te laten afmaken; den volgenden dag

werd hen een wezenlijken wouw op den grond aangeboden, maar die aan een koord zat en wiens slagpennen men uitgetrokken had, opdat hij op den in de leer zijnden valk niet de overhand zou verkrijgen. Zoodra de valk zijne prooi gegrepen had, belette men hem die te verslinden, en bood hem het vleesch van een hoen op het lokaas aan. Men ziet, dat men om een valkenhof te onderhouden niet alleen rundvleesch en hoenders, maar ook levende patrijzen, hazen, reigers, wouwen noodig had. Deze laatste vogels waren niet gemakkelijk te bekomen, men moest veel geld geven als men zich die wilde aanschaffen, want die men op de jagt buit maakte, waren meestal door de valken gekwetst en bleven niet in leven. Zoodra er zich echter liefhebbers voor een voorwerp opdoen, wordt het aldra ter markt gebragt. In Frankrijk werden zij uit vreemde landen ingevoerd, want daar was het vangen dier vogels op de zwaarste straffen verboden, even als het uithalen van de nesten der valken, een voorregt dat alleen aan de valkeniers des konings was toegestaan. Deze hadden zelfs het regt om tot onder de vensters der kasteelen den valk te jagen, en in de dorpen, waar zij doortrokken of waar zij nachtverblijf hielden, waren de boeren verpligt, hen, hunne honden, vogels en paarden te spijzigen. Duclos zegt in zijne geschiedenis van Lodewijk XI, dat in dit tijdperk de honden en valken het volk uitputteden. Mézeray, waar hij van de gierigheid van dezen vorst spreekt, voegt er bij: »Desniettemin was voor zijne vermaken hem niets te duur, vooral voor de jagt, want hij onderhield tallooze honden, vogels, jagers en valkeniers, en was zoo naijverig op het jagtvermaak, dat hij het op straffe van de galg verboden had, zelfs aan edellieden, zoodat het onder zijne regering eene veel grooter misdaad was een hert te dooden dan een mensch, waaromtrent men vele zonderlinge dingen verhaalt.

Men lokte de wouw door middel van een katuil, dien men op eene opene plaats op den top van een boom plaatste. Als een nachtvogel heeft de uil alle andere vogelsoorten tot vijanden; was er nu een wouw op eenige mijlen in het rond, dan kwam deze dadelijk toeschieten, om tegen den uil te krijschen, en dan liet men de valken op hem los. Nog heden zijn de boschwachters gewoon zich van roofvogels te ontdoen door middel van een katuil of zelfs van een steenuil; terwijl zij in de nabijheid op de loer liggen, maken zij de roofvogels af, die den nachtvogel komen aanvallen. Men kan zelfs met eenen opgezetten uil deze jagt houden.

Om een valk tot de reigerjagt af te rigten, had men verscheidene levende reigers noodig. Men liet een daarvan aan den oever van een poel los, nadat men hem den bek en de pooten had gebroken, de valk viel er op neder, en na eenige oogenblikken nam men hem er af om hem nogmaals er op te laten vallen. Als de les geëindigd was, gaf men den valk het hart van den reiger tot belooning.

Alle roofvogels, die tot de jagt afgerigt waren, noemde men valken. De havik, sperwer, valk, allen werden zoodra zij in den valkenhof waren, zonder onderscheid valken genoemd. De mannetjes roofvogels, die, gelijk men weet, veel kleiner dan de wijfjes zijn, werden dan ook voor de jagt op wachtels, patrijzen enz. gebezigd, terwijl de wijfjes op reigers, wouwen of hazen werden losgelaten. Lodewijk XIII van Frankrijk bezat zelfs afgerigte eksters, waarmede hij op klein gevogelte jaagde. Een bewijs hiervan vinden wij bij d'Arcussia, die tevens doet zien hoe ver men het in de pluimstrijkerij kan brengen. »Zoodra Zijne Majesteit," heet het daar, »door het weder verhinderd wordt op de jagt te gaan, schenkt de hemel hem nieuwe vermaken binnen de Louvre zelve, want zoodra Zijne Majesteit zich in den tuin begeeft, komen de winterkoningjes, roodborstjes, musschen en andere kleine vogels om strijd tusschen de cipressen of in de heiningen der lanen vliegen, alsof zij met elkander wedijverden om het eerst in de handen van Zijne Majesteit te vallen. Zijne Majesteit jaagt ze met eksters of sperwers."

De valkenhof had zoowel zijne eigene taal, als thans nog de jagt, en men zou dengene uitgelagchen hebben, die eenige zaak die den valkenhof betrof, niet met de eigenaardige bewoording had uitgeduid, en bij voorbeeld zijne uitwerpselen, die dagelijks zorgvuldig werden nagezien, om te zien of hij welvarend was, anders dan zijn »mest" genoemd had.

Een goed ingerigte valkenhof bevatte behalve de woning van den valkenier, voornamelijk twee vertrekken: in de eerste plaats de keuken, waar men de spijs voor de vogels gereed maakte; deze bestond uit ossen- en schapenvleesch, besprengd met duivenbloed, alsook de geneesmiddelen, die hun van tijd tot tijd werden gegeven; en ten tweede uit de kamer, waar men de valken uitrustte. Buiten den hof, waren twee overdekte galerijen, waar de kooijen der vogels stonden, en voor iedere kooi eene rij graszoden, waarop men bij goed weder den valk plaatste met een riem vastgemaakt.

Een der belangrijkste zaken bij den valk was zijne vlugt. Het gebeurde dikwijls, dat hij in een gevecht met een reiger, wouw of kraanvogel een of meer zijner slagpennen verloor. Het gemis van eene slagpen zou het evenwigt van den vogel in de lucht verbroken en de snelheid van zijne vlugt verminderd hebben, en wanneer dus eene slagpen verwrongen, gebroken of beschadigd was, moest men die vervangen of herstellen. In een welingerigten valkenhof had men pennen van allerlei soort van valken. Zoodra een vogel stierf, werden zijne vleugels en staartpennen zorgvuldig uitgeplukt en bewaard, om later te kunnen dienen ter vervanging van verlorene. Zoo eene pen slechts verwrongen was, wist men die met warm water week te maken en daarna regt te buigen. Men ging zelfs nog verder. Zoo men oordeelde, dat een magere vogel te groote vleugels had, waarmede hij, omdat zij te zwaar waren, niet goed tegen den wind kon opkomen, kortwiekte men hem een weinig;

wanneer hij echter te ligt van vlugt was, veranderde men dit door hem zwaardere slagpennen te geven, zoodat soms de havik met de vleugels van den valk voorzien werd, terwijl de laatste die van den eerste droeg. Ook de zwaarte van de belletjes was eene zaak van het hoogste gewigt.

Maar niet alleen herstelde men gebrokene pennen, maar ook gebrokene vleugels en pooten, althans zoo de poot niet bij het gelid was gebroken, dan was de wond onherstelbaar; maar overigens waren de valkeniers zeer ervaren in het herstellen van gebrokene vleugels en pooten. In het hiervoren aangehaalde werk van den koning Modus, zoowel als in andere over de afrigting der valken handelende werken, vindt men de handelwijzen daartoe uitvoerig omschreven.

Men ziet dat er geene kleinigheid toe vereischt werd, om een goed valkenier te zijn. Dit beroep ging van vader tot zoon over, en ieder voegde bij de wetenschap zijns vaders zijne eigene ervaring, en zoo bragt men de kunst tot volmaaktheid. Een welafgerigte valk doodde den vogel niet, dien hij ving, als deze weerloos was, zoo als de wachtel of patrijs; even als thans nog een goede jagthond een aangeschoten patrijs ons levend brengt. Maar het was veel moeijelijker een valk dan een hond af te rigten, want daar een valk altijd van levend aas zich voedt, was het veel moeijelijker hem te leeren zijne prooi niet te verscheuren. Daarbij komt dat de honden, die wij afrigten, veelal van jagthonden afstammen; de gewoonten, de neiging hunner ouders zijn hun aangeboren, want gelijk men weet, een hond wiens ouders en grootouders gejaagd hebben, is tienmaal gemakkelijker te dresseeren, dan een wiens ouders nimmer gejaagd hebben. Met den valk was dit het geval niet, want deze waren altijd wild, en nimmer hadden zij eenige dier neigingen verkregen, die de dieren door meerdere gemeenzaamheid met den mensch en tamheid verkrijgen. En toch kon een bekwaam valkenier van een valk hetzelfde gedaan krijgen, wat men thans een hond kan leeren. In een oud Fransch dichtstuk van Gasse de la Vigne wordt daaromtrent het volgende verhaald:

Een ridder en zijne vrouw hadden ieder een lievelingsvogel. Die van den man was een sperwer, die vrij door het huis liep; die van de vrouw een spreeuw, die in eene kooi bewaard werd. De laatste kon spreken en fluiten en was de bewondering van de buurt. Op zekeren kouden morgen zette de dame de kooi met de spreeuw digt bij het vuur, maar de kooi open zijnde, vloog de spreeuw er uit. De sperwer valt op den spreeuw aan en vliegt met hem weg. De edelvrouw geeft een gil, maar de ridder, begaan met hare droefheid, roept zijn sperwer en houdt hem de vuist toe, waarop de ander komt neerschieten met den spreeuw in den bek, die volstrekt niet bezeerd was. »Maar," voegt de verhaler er bij, »naar mij verhaald is, wilde hij eene geheele maand lang niet spreken." Het was niet te veel, al had de vogel er de spraak voor altijd bij ingeschoten. Als een naauwgezet schrijver haalt de verhaler zijn getuige aan, Pieter d'Orgamont, die hem »bij alle heiligen van Rome" zwoer, dat hij er bij tegenwoordig was geweest, toen het feit gebeurde.

Wij zouden hier verder in de bijzonderheden kunnen treden omtrent de wijze, waarop de valkenjagt werd uitgeoefend, maar vreezen onze lezers daardoor slechts te vervelen. Welke roman toch, waarvan de tijd in de middeleeuwen voorvalt, bevat niet eene uitvoerige beschrijving daarvan? Wij verwijzen onze lezers daarheen, waar zij gewis zullen zijn ten minste eene beeldschoone jonkvrouw, ten minste een kloek en manhaftig ridder tevens te zullen aantreffen.

EEN VERLOF TOT TIEN URE.

EPISODE UIT MIJN SOLDATENLEVEN.

Door Cesar de Br.

Voor twintig jaren trad ik in een regement lansiers, dat te Moulins in *garnizoen lag*. Ik had mijne studiën in de regten volbragt, toen mij de lust overviel, dienst te nemen bij de lansiers. — Knappe manschappen, fraaije uniform, schoone paarden, wie zou zich op zijn twintigste jaar niet daardoor laten verlokken? Bovendien noemden de meisjes mij een knappen jongen, en ik wist dat de naauwsluitende buis en de roode muts op mijne zwarte lokken mij zeer goed zouden *staan*. Dan hebben lansiers en huzaren van oudsher een witten voet bij de dames, want wie kan hen met onverschilligheid aanzien, als zij op vlugge moedige paarden, de muts op een oor, met kwasten en troedels, met in den wind wapperende vaantjes, door de straten drentelen, en de trompetten en horens den marsch uit de Puritains of Mozes laten hooren? Dan moeten de meisjes immers wel verrukt zijn!

Genoeg, ik was lansier, en wel fourier bij het tweede eskadron. Een fourier is altijd een soort van pronker bij het regement; hij heeft twee strepen op den arm, hij is bevrijd van wachtdienst en schrijver bij den kapitein-kwartiermeester — onderscheidingen genoeg om hem ijdel te maken. En ijdel was ik, zoo ijdel als een wilde knaap van twintig jaren slechts wezen kan. De fourier is altijd te gelijk de Lovelace van het regement; zijne sporen moeten luider klinken dan die van de andere onderofficieren, zijn pallas moet, ondanks het verbod, over de straat kletteren, zijn oog het tirailleervuur der gloeijendste meisjesoogen niet vreezen. Alle naaistertjes en kameniertjes moeten op hem verliefd zijn, en hij alleen de schoonste onder haar verhooren. Zijne muts moet altijd op een oor zitten, en hij in alles iets van een ijzervreter hebben.

Natuurlijk deed ik mijn post geen oneer aan, maar volbragt het onmogelijke, waarbij mij eenige ruimte van geld, eenig vernuft en eene goede kling krachtig ondersteunden. Natuurlijk was ik

ook verliefd, en wel ernstiger dan mij zelven aangenaam was, op een allerliefst modemaakstertje van Moulins, die Rose heette, een meisje, die aan bevalligheid, luimigheid, vrolijkheid, moedwil en ondeugendheid alles vereenigde wat eene grisette piquant kan maken. Ik was tot gek wordens toe op haar verliefd, want waaraan kan men in eene kleine garnizoensstad zijn tijd beter besteden dan aan minnarijtjes.

Op een morgen na het appel drentelde ik vol ernstige gedachten over de straat, naar mijn bureau, dat bij mijn kapitein aan huis was; ik overlegde namelijk hoe ik het maken zou om van den ridmeester verlof te krijgen, dat ik des avonds tot tien ure mogt uitblijven. Wat dit verlof van slechts twee uren — want te acht uren werd de taptoe geslagen, — voor mij zoo begeerlijk maakte, was de hoop van alsdan een paar uurtjes bij mijn modemaakstertje te kunnen doorbrengen.

Toen ik op het bureau kwam vond ik, tegen zijne gewoonte, den ridmeester S. reeds gelaarsd en gespoord in de kamer op en nedergaan. Hij was bijzonder geregen en gepoetst, en zijne kleine tenue, die hij met krijgsmans bevalligheid droeg, zijn pikzwarte opstaande knevels deden hem ten minste tien jaren jonger schijnen, hoewel hij reeds achtenveertig jaren achter den rug had. Dit vroege toilet verraste mij, want de kapitein hield van zijn gemak, en was als de dienst het niet vorderde, zelden voor elf uren anders dan in de gemakkelijker kapotjas, die hem vrijer beweging liet.

»Komt gij eindelijk, fourier?" beet hij mij met een gerimpeld voorhoofd toe. »Alle duivels, het wordt tijd dat gij u eindelijk vertoont! Waar hebt gij gezeten?"

Ik zag vreemd op. »Ik kom regt van de kazerne, kapitein," gaf ik ten antwoord.

»Regt van de kazerne? Dat u de...!" brulde hij mij met stijgende woede toe. »Het is nu zeven ure, en reeds drie kwartier geleden is het appel geweest. Waar hebt gij die drie kwartiers gezeten? De kazerne is pas vijf minuten van hier."

Daar op bleef ik het antwoord schuldig, want terwijl ik mij op een dragelijk voorwendsel bedacht, viel het mij in, dat ik een paar maal het paradeplein over en de straat op en neder gewandeld had. Ik had, wel is waar, de stiptheid uit het oog verloren, die mijn superieur mij als een der eerste pligten aanbevolen had, maar ik behoefde mij, dacht ik, niet over die geringe vertraging te verontschuldigen, want alle tegenspraak, dit wist ik, verbitterde hem slechts te meer.

»En waar zijt gij van nacht te twaalf uren geweest? Zeker ook in de kazerne?" vervolgde de ridmeester met klimmende drift.

Hoe duivel was de kapitein daar achter gekomen? — »Wel zeker, kapitein," gaf ik ten antwoord, »om tien ure ben ik met de andere onderofficieren tehuis gekomen."

»En na het appel zijt gij niet weder uitgegaan?"

Hoe kon hij toch vernomen hebben dat de wachtmeester die in de kazerne de wacht had, en die van mijne minnarij met Rose kennis droeg, mij door het kleine poortje weder had uitgelaten, onder voorwaarde, dat ik voor den dag weder terug zou zijn. De kapitein scheen van zijne zaak te zeker te zijn, dan dat ik durfde hopen met liegen mij uit den nood te helpen; derhalve draaide ik verlegen de muts tusschen de vingers, en bekende met nedergeslagen oogen, dat ik na het appel nog even uitgegaan was, maar voegde er als ter verontschuldiging bij, dat ik een ouden stadgenoot van mij had aangetroffen, met wien ik nog een paar uurtjes gepraat had, daar hij 's morgens vroeg weder moest vertrekken.

»Gij moest u schamen zoo te liegen, fourier," zeide de ridmeester barsch, »spreek dan ten minste de waarheid en kom niet met zulke uitvlugten voor den dag. Die oude bekende, die stadgenoot, is dat ook een modemaakstertje hier uit de stad, met name Rose? Hebt gij ook soms lust gehad, haar naar de *Cabane*, naar de danszaal te geleiden?"

Ik stond als verplet; alleen de wachtmeester die de dienst had, wist mijn geheim, en op hem kon ik rekenen, ja, het ware tegen zijn eigen belang geweest mij te verraden. Ik moet zeker een heel nuchter gezigt gezet hebben, want de ridmeester scheen zich in mijne verlegenheid te verlustigen; hij sloeg de armen over elkander en ging voort met brommen: »Dat is dus het goede voorbeeld dat de onderofficieren aan het eskadron geven? Dat heet immers met alle krijgstucht den spot drijven! Men gaat dus naar goedvinden alle uren van den nacht de kazerne uit, en komt te huis wanneer men wil? Wij zullen toch eens zien of dat bij het regement niet af te leeren is. Ik zal het in het rapport vermelden, en de dienstdoende wachtmeester zal exemplaar bestraft worden; ik sta er niet voor in dat hij niet gedegradeerd zal worden. Gij, mijn fraaije heer fourier," vervolgde hij met klimmenden toorn, »verliest voor eene maand het regt de sabel te dragen, en hebt vier weken lang kamerarrest. Waag het niet de kazerne ooit anders te verlaten dan om hier op het bureau te komen." Met deze woorden hieuw de kapitein met zijne karwarts door de lucht, en verliet met een spotachtigen en zegevierenden blik de kamer.

Daar had ik nu mijn verlof tot tien ure! Eene maand lang arrest en verlies van de sabel, en dat juist nu, terwijl ik met de schoone Rose op den besten voet begon te komen! Vier weken lang haar niet te kunnen zien, niet te kunnen spreken! Wat kon er in dien tijd niet gebeuren!

Rose beminde mij wel, maar wie kan voor de vrouwen instaan! Zij had het mij wel dikwijls genoeg gezegd, maar de bewijzen ontbraken nog. Bij vele vrouwen, vooral bij coquetten, is de liefde slechts eene voorbij gaande, vlugtige opwelling; zij dringt niet tot het hart door, zij hecht niet in de ziel, slechts als eene ligte huivering doet zij de oppervlakte aan. Rose was eene modemaakster, eene grisette — dus coquet. Zij was schalksch, dartel, uitgelaten, en bezat daarbij in elke zelfs

de geringste beweging, die ongekunstelde, ongezochte bevalligheid die onwederstaanbaar medesleept.

De schoonste hoedjes, die uit hare handen kwamen, droeg zij zelve, met eene sierlijkheid, die de elegantste dames haar benijdden. Haar eenvoudig kleedje, dat hare sierlijke vormen zoo volmaakt deed uitkomen, had zij zelve vervaardigd. Ja, de Hemel weet het, Rose was eene volmaakte schoonheid, hare handen en voetjes waren allerfijnst, hare lokken, haar bloeijende kleur, alles... maar...

De adder school in het gras. Een fourier van twintig jaren is wel niet uit den aard der zaak een grondig kenner van het menschelijk hart, maar mijn eenvoudig verstand zeide mij, dat eene maand arrest voor mij bij Rose heeten zou: uit het oog, uit het hart."

Nog half bedwelmd van den zwaren slag die mij getroffen had, zat ik voor mijn schrijftafel, en staarde, terwijl ik op mijne pen knabbelde, in de lucht, waarbij ik het oogenblik verwenschte dat ik, door ijdele roemzucht gedreven, mijne vrijheid aan de krijgstucht had ten offer gebragt, toen een ligt gedruisch aan de deur van het bureau die naar de woonvertrekken des kapiteins leidde, mij uit mijne mijmeringen wekte. Toen ik omzag ging de deur open, en eene schoone blonde, de vrouw van den ridmeester, trad binnen.

»Zijt gij beknord geworden, Cesar?" vroeg zij met hare zilveren stem, die tot in mijn binnenste doordrong, en veeleer muzikale akkoorden dan gewoon spreken geleek. »Mijn man is driftig," vervolgde zij, toen ik slechts met een flaauwen zucht geantwoord had; »hij stuift dadelijk op, maar is ook even spoedig weder verzoend. Mag ik als een oude kennis vragen wat u den toorn des kapiteins op den hals gehaald heeft?"

Mevrouw S. was namelijk eene stadgenoote van mij, en eer mijn dwaas besluit mij onder dienst, en een noodlottig gesternte haar met den ridmeester voor het altaar gebragt had, had ik haar als een lieftallig naïf en onschuldig meisje gekend, dat zoo even uit eene kostschool in de wereld was getreden. Hare goedheid en dankbare hoogachting voor mijne familie had ik het te danken gehad, dat mij verscheidene zwarigheden en struikelblokken, die iederen aspirant maarschalk van Frankrijk voorbehouden zijn, uit den weg geruimd werden, ja, dat ik tot schrijver bij haren echtgenoot, tot fourier bevorderd, en zoo van die akelige eentoonige wachtdienst bevrijd was geworden.

»Ach, mevrouw," zeide ik, »ik heb de discipline overtreden; ik ben heden nacht buiten de kazerne geweest, en daarvoor is mij de sabel ontnomen en eene maand kamerarrest opgelegd."

»Eene maand arrest!" zeide zij met een schalksch lachje en blozende, terwijl zij mij met den vinger dreigde. »Zeker is een of andere romaneske minnehandel daar schuld aan. Ik zou mij geweldig in mijnheer de fourier bedriegen als hij geen minnaar van zulke avontuurtjes was. — Mag men soms ook weten," vervolgde zij, terwijl zij haar schalksch blaauw oog vragend op mij vestigde, »wie de gelukkige is, om wier wil gij zoo lijden moet. Is zij schoon?"

»Niet zoo schoon als gij, mevrouw, maar toch niet onbevallig."

»Vleijer! Is zij nog jong? — Eerst negentien jaren? En wat doet zij? — Ei, ei, een modemaakstertje! Zie eens aan welk een goede smaak mijnheer de fourier heeft! Maar vertel mij dan toch uw avontuur eens! Gij ziet immers dat ik brand van nieuwsgierigheid."

Mevrouw S. was nog zoo kinderlijk en zoo schoon; zij betuigde mij eene zoo levendige deelneming, dat ik bijkans mijn kommer vergat om haar in het geheim van de heugelijke en droevige uren mijner liefde in te wijden. Haar blik en uitroep, een gebaar, haar vriendelijk lachje bewezen welk deel zij in mijn verhaal nam.

»Gij zijt zeker zeer te beklagen," zeide zij toen ik geëindigd had; »eene geheele maand lang heeft men het u onmogelijk gemaakt nieuwe dwaasheden te begaan. En zijt gij nu ook overtuigd dat uwe schoone... apropos, gij hebt heelemaal vergeten mij haren naam te zeggen..."

»Roosje," zeide ik.

»Roosje," herhaalde zij, »dat is een boerinnennaam."

»Maar zij is zoo schoon," riep ik uit.

»Mooi en schoon zijn wij allen in de oogen onzer... minnaars," antwoordde zij, terwijl hare stem daarbij begon te beven. »In het begin schijnt ons als wij verliefd zijn, alles in een rooskleurig licht. — Maar dat daar gelaten. Ik wilde u vragen of gij overtuigd zijt dat Rose u gedurende uwe afwezigheid ook getrouw zal blijven?... De modemaakstertjes — gij zult het als student en als fourier bij een regement lansiers wel reeds geleerd hebben — de modemaakstertjes staan, wat de getrouwheid betreft, juist niet in den besten naam; het is bij hen uit het oog uit het hart. Hoe denkt gij over Rose?"

»Ik zou voor haar niet durven instaan," antwoordde ik de schouders ophalende op een zoo klagelijken toon, dat Mevrouw S. onwillekeurig lagchen moest, wat mij nog verlegener maakte.

»Vergeef mij," zeide zij, plotseling ophoudende, »maar gij zaagt er ook al te koddig uit, ik kon de eerste aandrift tot lagchen niet wederstaan. Gij hebt zeker verkeerd gedaan met des nachts de kazerne te verlaten, en van den wachtmeester was het zeer onvoorzigtig; maar mij dunkt toch dat de straf al te zwaar is. De een zal zijn rang verliezen, de ander zijne sabel en eene maand arrest hebben... zoo streng heb ik den kapitein nog nooit gezien. Wees gerust, ik vermag anders nog al iets bij mijn man, ik zal zien of ik ook thans nog eenigen invloed op hem heb, en gij kunt er op rekenen dat ik in dit geval uw ijverige voorspraak zal zijn." Bij deze woorden sidderde hare stem weder, en een traan kwam in haar oog op; het lagchen en weenen volgde al te snel bij deze vrouw elkander op, dan dat ik niet moest vermoeden dat

achter deze neiging tot droefgeestigheid een treurig geheim stak. Mevrouw S. scheen mijne gedachten te raden, want zij verliet mij snel, met de woorden: »Adieu fourier, reken op mij."

Vergeefs trachtte ik, toen ik weder alleen was, mijn werk af te doen. De letters en cijfers dansten mij voor de oogen, en onwillekeurig schreef ik den naam van Rose aan het hoofd van een rapport aan den kolonel. Een verterend vuur gloeide in mijne borst, — ijverzucht, ontzettende twijfelingen aan Rose woedden in mijn binnenste. Ik gevoelde vooruit, ik besefte dat Mevrouw S. gelijk had als zij de getrouwheid van dit meisje in twijfel trok. Niet alleen mijne eigenliefde kwam in het spel, ook mijne eerzucht, mijn hevigste hartstogt. Ik begreep dat mijn antwoord op de vraag van Mevrouw S., of ik van Rose's standvastigheid overtuigd was, de angst die daarbij op mijn gelaat kenbaar was geweest, mij in de oogen van deze dame belagchelijk had moeten maken, en zoo werd ik door twee hevige aandoeningen gepijnigd. Ik was Rose waarlijk genegen, en zou om harentwil eene nog gevaarlijker dwaasheid dan die van den verloopen nacht hebben kunnen begaan, en nu zou ik voor langen, langen tijd van haar gescheiden zijn? Moest zij mij niet nog dierbaarder worden nu ik voor haar leed? — Dit vroeg ik mij zelve af, en ging met zware schreden de kamer op en neder, en bleef eindelijk in gedachten verzonken, voor het venster staan.

Toen de kapitein weder in het bureau trad, stond ik nog aan het venster, met het voorhoofd tegen de glazen, in somber gepeins verdiept. Ik had hem niet hooren aankomen, eerst zijne barsche basstem verried mij zijne aanwezigheid.

»Welnu, zijt gij met uw werk al gereed?" vroeg hij mij.

»Nog niet, kapitein," gaf ik bedremmeld ten antwoord, en ging weder aan de schrijftafel.

»Waarom staat gij dan daar uit het venster te gapen naar de voorbijgangers?" riep hij toornig, en sloeg met de karwats op de tafel. »Morbleu, ik geloof dat gij mij trotseren wilt, mij driftig maken? Hebt gij het daarop toegelegd? Wilt gij uw werk niet meer doen? — Geef antwoord! Op verzoek van mevrouw S. heb ik u van den kolonel tot schrijver verzocht, om u de vervelende regementsdienst te besparen. Als u dat niet meer bevalt hebt gij maar te spreken, dan kunt gij uw dienst als onderofficier weder beginnen. — Voor den duivel, antwoord dan!"

Het gedrag van den kapitein werd mij steeds raadselachtiger; eer hij kapitein-kwartiermeester werd, ging hij bij het regement voor een hupsch, goedhartig officier door, die alleen in dienstzaken moeijelijk was. Vergrijpen tegen de krijgstucht was hij gewoon streng maar altijd regtvaardig te bestraffen, en zoo hij al daarom bij de soldaten eenigzins gevreesd was, was hij daarentegen onder zijne kameraden en de onderofficieren toch om zijn minzaam gedrag buiten de dienst zeer bemind, en ik zelf had hem, zijne neiging tot brommen en razen daargelaten, altijd als mijn bijzonderen begunstiger beschouwd. Hoe kwam hij dan nu op eens zoo ruw en streng jegens mij, om eene aangelegenheid, die met de dienstpligten van den kapitein in zijn tegenwoordigen post niets gemeens had? Aan de krijgstucht was thans voldaan; waartoe nu nog die barschheid jegens mij, die mij geheel en al onnoodig toescheen.

Juist wilde ik hem en misschien al te gevoelig en te onbescheiden antwoorden, toen mevrouw S. binnentrad. Zij had alles gehoord en wilde nu de zaak bemiddelen.

»Manlief, wees bedaard," zeide zij, »ik heb een gedeelte der verwijtingen verdiend die gij den fourier gedaan hebt, want ik heb hem in zijn werk gehinderd; als ik niet gekomen was zou hij met zijn werk zeker reeds gereed zijn."

»Maar hoe komt gij er toe den fourier te stooren?" vroeg de kapitein, zich driftig tot zijne vrouw keerende.

»Ik heb nog vergeten u te zeggen, mijn beste," zeide mevrouw S. hoog rood wordende over hare leugen, »dat ik een brief van mijne moeder ontvangen heb. Er stonden berigten in die ik dacht dat Cesar zeker gaarne vernemen zou, en heb hem die daarom medegedeeld. Daar ik dit vroeger altijd gedaan heb, dacht ik niet er iets kwaads aan te doen. Gij hebt mij dit toch vroeger niet kwalijk genomen."

»En wie zegt u dan dat ik het nu kwalijk neem?" schreeuwde de ridmeester, die als hij eens boos was, niet de geringste tegenspraak kon verdragen. »Babbel met hem zoo veel gij wilt, maar niet als hij in dienst is. Er was haast bij het werk dat hij onderhanden had, en gij hebt hem en mij eene slechte dienst gedaan met uw gepraat. — Maar, basta, ik weet wat ik wil en doen zal. Gij zult niet van de plaats, fourier, eer deze rekeningen af zijn. Er is haast bij — begrepen?"

Daarbij nam hij zijne vrouw onzacht bij den arm en geleidde haar de kamer uit. Dit tooneel was geenszins geschikt mij meer kalmte en opgeruimdheid te geven, maar ik vatte evenwel de pen op om het verzuimde in te halen. Vergeefsche moeite, het optellen en aftrekken lukte niet. Eindelijk begreep ik, dat het beste middel om mijne bedaardheid te herkrijgen was, een brief aan Rose te schrijven, waarin ik haar ongeveinsd mijne gevoelens schetste, en het heillooze noodlot dat mij om harentwil getroffen had. Zoo gezegd, zoo gedaan; ik begon aan den brief, en nadat ik mijn hart in vier bladzijden lucht gegeven had, voelde ik mij bijzonder verligt. Spoedig ging ik nu aan het regementswerk, en de arbeid zou nog spoediger gegaan zijn, als niet een zeer levendig gesprek in de naastbij zijnde kamer mij nog eenige malen had doen opstaan om te luisteren. Ik verstond wel slechts enkele woorden, maar aan de zachte lieftallige stem van mevrouw S., aan het knorrig brommen en razen van haar echtgenoot en aan mijn naam en dien van den wachtmeester, die herhaaldelijk genoemd werden, begreep ik, dat de

goede mevrouw S. tot ons voordeel sprak. Eindelijk werd het stil, en ik maakte mijn werk af.

Ik wilde naar de kazerne terugkeeren, en had reeds de deur van het kantoor achter mij toegetrokken, toen de goede mevrouw S. zacht hare kamerdeur opende, en mij toefluisterde: »Ik heb den kapitein overgehaald u ten minste de sabel te laten houden. Bedank hem er voor."

Men moet soldaat, vooral kavallerist geweest zijn om deze gunst te kunnen waarderen, en het genoegen te begrijpen dat ik bij deze woorden gevoelde. Een lansier zonder sabel, vooral een onderofficier, houdt zich voor beschimpt, voor gedegradeerd, hij daalt in de achting zijner kameraden, want het dragen van eene sabel buiten de dienst is eene onderscheiding, die bij de infanterie alleen aan de keurkompagniën ten deel valt. Een grenadier zonder sabel zou wegkruipen als een afgeranselde hond, zijn meisje zou hem den rug toekeeren; geen herbergier hem meer krediet geven.

Men kan zich derhalve begrijpen waarom mevrouw S. mij zoo haastig deze heugelijke mededeeling deed, en de aandoening waarmede ik den ridmeester voor deze verzachting van straf bedankte. Ik had bijkans zijne hardheid jegens mij vergeten, zoo hij niet op dat oogenblik op zijn horologie gezien en mij toegegraauwd had: »Over tien minuten is de voedering afgeloopen. Zoolang hebt gij noodig van hier tot de kazerne. Ga nu, ik zal morgen onderzoek doen of gij u ergens hebt opgehouden."

De duivelsche kapitein had blijkbaar zijne schikkingen ten mijnen aanzien gemaakt, en ik durfde het niet wagen mij op een verkeerden weg te laten betrappen. Dat zou mijn toestand slechts verslimmerd hebben. Toen ik in de onderofficierskamer kwam, ontmoette ik Valentin, de wachtmeester, die ten mijnen gevalle zich gewaagd had, en juist in arrest zou gaan. Ik wilde hem om vergiffenis verzoeken, mijn beklag te kennen geven, maar hij wees dit lagchend af.

»Zwijg maar stil daarvan," zeide hij, en bood mij de hand; »gedane dingen nemen geen keer. Maar doe mij het genoegen en bevredig mijne nieuwsgierigheid! Ik heb uw meisje, waarom wij nu beide lijden, nog nooit gezien. Mij dunkt, mijn arrest zou mij ligter vallen als ik mij een regt bekoorlijk beeld van uw schat kon maken. Ziet gij, er ligt voor mij iets troostrijks in de gedachte dat ik voor een mooi meisje lijden moet. Is zij waarlijk zoo mooi?"

»Op mijne eer," verzekerde ik hem, »Rose is het mooiste, liefste meisje dat men zich verbeelden kan; zij heeft de schoonste, vurigste, dartelste, zwarte oogen die men bedenken kan, en eene zoo blanke huid, dat eene prinses haar zou benijden; zij is niet te groot en niet te klein, de vlugheid, de bevalligheid zelve, zij is..."

»Ik wensch u geluk," viel Valentin mij in. »Dat verzoent mij eenigermate met mijn arrest. Uwe Rose moet een engel zijn — hoor eens, broeder, als ik weder in vrijheid ben zult gij mij haar leeren kennen, niet waar?"

Natuurlijk beloofde ik hem dit, en hij ging vrij welgemoed in arrest.

De dag daarop verliep zonder dat ik antwoord ontving. Ik schreef een tweeden, een derden brief, maar met denzelfden ongunstigen uitslag. Deze onverschilligheid van het meisje kwelde mij bitter, en ik kon dien staat van gespannen onzekerheid niet langer uithouden. Ik moest zekerheid hebben, tot wat prijs ook. Op den morgen van den vierden dag eindelijk, nadat ik alle gevolgen van mijn stap wel overwogen had, ging ik — een kwartier uurs voor ik bij den kapitein moest verschijnen, naar Rose's woning op weg.

Juist toen ik den trap wilde opgaan werd ik vrij onzacht op den schouder getikt, en een welbekend brommen deed mij niet weinig ontstellen. »Zoo;" zeide de kapitein, met verbeten woede zijne graauwe oogen op mij vestigend, »heb ik u niet eene maand kamerarrest gegeven? Wat doet gij nu hier?"

Wat zou ik zeggen? Hij had gelijk, ik ongelijk. Ik stond geheel verplet, moest mij nog eene poos duchtig laten afsnaauwen, en sloop toen beschaamd naar mijn bureau. Hoe duivel kwam de kapitein juist hier? Was het bloot toeval dat hem in mijn weg bragt? Of zou hij mij beloerd hebben? En waarom? Zou hij zelf oogmerken op Rose hebben?... Ba, hij was 48, ik 22 jaren oud, en nog voor vier dagen had het meisje mij plegtig verzekerd, dat haar hart mij toebehoorde. In spijt van de coquetterie die hij sedert eenige weken in zijn toilet aan den dag legde, was hij toch, zonder mij te willen prijzen, wat het uiterlijk betrof, niet met mij te vergelijken. Maar hij was kapitein — ik slechts fourier!

Zeker, ware de ridmeester rijk geweest, ik zou meer reden tot ongerustheid gehad hebben; in vier dagen kan een milde verleider het bij een ijdel modemaakstertje ver brengen. Maar de kapitein was in het geheel niet rijk, hij bezat niets dan zijne soldij; Emilie, zijne vrouw, had, zoo zij rijk ware geweest, wel andere partijen kunnen doen!

Ik zette mij die gedachten uit het hoofd, want, dacht ik, zij beleedigen het meisje slechts. Rose kan misschien thans niet schrijven, en heeft daarom niet geantwoord. Alleen het toeval, een ongelukkig toeval heeft den kapitein in mijn weg gevoerd... maar... om kort te gaan, ik kwam, tusschen twijfel en hoop dobberend op het bureau. Het werk wilde mij in het geheel niet vlotten. Tegen den middag bragt de ordonnans van den kapitein mij een dikken brief aan mijn adres; ik herkende Rose's hand, juichend brak ik hem open, en verscheidene blaadjes vielen er uit. Het goede meisje, dacht ik, zij heeft misschien dag en nacht geschreven om dezen dikken brief vol te krijgen. Gretig greep ik naar de inleggenden, daar — ik dacht door den grond te zinken — herkende ik mijn eigen handschrift, het waren mijne eigene brieven; geen regel van haar was er bij. Ik had

dus mijn afscheid, ik was verraden, verstooten.

O Rose! dat was dus uwe getrouwheid. Waren vier dagen genoegzaam, om u zoo geheel te veranderen? En ik had kamerarrest; ik kon haar niet eens met mijne verwijtingen verpletteren, niet eens die geringe wraak aan haar nemen. Ach, welk eene ellendige slavernij is de krijgsdienst!

Uit mijne stille woede en wanhoop werd ik gewekt door de welluidende stem van mevrouw S., die voor mij stond. Hoezeer mijne eigene ergernis mij ook bezig hield, trof het mij toch, dat zij buitengewoon bleek was. Zwijgend ging zij in mijne nabijheid aan de schrijfstafel zitten en bleef eene poos in somber gepeins verdiept. Het was zonderling, maar nog nimmer was deze schoone jonge vrouw, die thans krachteloos en als verpletterd neergezonken was, mij zoo schoon en zoo bekoorlijk voorgekomen, en voor hare smart verdwenen mijn eigen lijden en al mijne gedachten aan Rose, haar trouweloos verraad en hare ondankbaarheid. Blijkbaar werd Emilie door een zwaar onheil bedreigd of had het haar reeds getroffen; ik vermoedde wat het was, en vergat dat ik nog voor slechts weinige minuten mijzelven voor den ongelukkigste aller menschen gehouden had.

Inmiddels duurde deze pijnlijke stilte voort, en ik waagde het niet haar af te breken, zooveel eerbied boezemde het lijden van mevrouw S. mij in. Blijkbaar was zij alleen in het bureau gekomen, om mij eene vertrouwelijke mededeeling te doen.... maar van welken aard zou die zijn? — Eindelijk rigtte zij zich op, en ik bespeurde dat zij weende, ofschoon zij hare tranen onderdrukte.

»Hebt gij nimmer aan de hand van den kapitein een fraaijen ring opgemerkt, met een antieken gesneden steen, het hoofd van Cleopatra voorstellende?" vroeg zij zacht. »Ik heb altijd aan dezen ring een bijgeloovigen geheimzinnigen invloed op mijn lot toegeschreven — hebt gij hem in de laatste dagen nog aan zijne hand gezien?"

De ring was mij bekend, maar vergeefs bedacht ik mij; ik kon haar geen bepaald antwoord op hare vraag geven.

»Is de schoone modemaakster, waarop gij zoo verliefd waart," vroeg mevrouw S. verder, »niet eene brunette, van middelbare grootte, maar slank van gestalte, met eene gezonde blozende kleur?"

Die plotselinge overgang van den ring des kapiteins op de modemaakster wekte vreemde vermoedens bij mij op. Welke betrekking bestond er tusschen den ridmeester en Rose, en waarom deed mevrouw S. mij deze vraag? Waarom beefde hare stem bij deze vraag, daar het toch duidelijk aan de zigtbare smartelijke aandoening in hare trekken bleek, dat dit geene vraag van ijdele nieuwsgierigheid was? Hoe kwam Rose's naam haar op de lippen, en welk aandeel kon de modemaakster hebben aan het diepe zielelijden, dat blijkbaar Emilie vermeesterd had.

»Gij antwoordt mij in het geheel niet," vervolgde mevrouw S. en trachtte in mijne blikken te lezen, »is Rose geene brunette en heeft zij niet blonde haren en zwarte oogen?"

Verbaasd stemde ik dit toe.

»Draagt zij niet het haar met linten gevlochten? Is zij niet onbeschroomd, spotziek, ijdel en baatzuchtig?"

»Gij schijnt haar te kennen, mevrouw! want gij geeft een volmaakt portret van haar."

»Waarlijk? Welnu dan, mijn vriend!" gaf zij met eene geweldige inspanning om zichzelve te beheerschen, ten antwoord, »zet dan dat meisje uit uw hoofd, want zij misleidt u, en hare ontrouw maakt u niet alléén ongelukkig. Ik meen den gelukkigen medeminnaar te kennen, die u bij Rose de loef afgestoken heeft."

Een schrikkelijke argwaan vloog mij door het hoofd; maar ik dacht op dit oogenblik niet aan mijzelven. De geheele toestand van mevrouw S. verried mij duidelijk, dat zij leed en dat zij schier bezweek onder kommer, schaamte en ijverzucht.

»Versta ik u wel, mevrouw?" riep ik en vatte eerbiedig hare hand. »Zou een man, die zulk een engel van schoonheid, onschuld en goedhartigheid bezit, de liefde, die hij aan zijne echtgenoote verschuldigd is en waarop deze zulke regtmatige aanspraken heeft, aan eene andere, eene onwaardige schenken? Zou inderdaad de ridmeester.... maar neen, het is niet mogelijk. Gij bedriegt uzelve, mevrouw! de ridmeester kan zich niet aan zulk eene schandelijke trouweloosheid schuldig maken."

»Ik zeg immers niet, dat hij schuldig is," antwoordde mevrouw S. driftig, en poogde de aanklagt, die haar onwillekeurig ontsnapt was, in te trekken, »gij hebt mij verkeerd begrepen, of ik heb mij niet duidelijk genoeg uitgedrukt. Het was verkeerd van mij, u dat te zeggen, maar ik.... ik weet niet wat ik doe.... ik ben ziek, verbijsterd; ik heb mijne gedachten niet bijeen."

Haastig vertrok zij uit de kamer en liet mij in de vaste overtuiging achter, dat ik mij in mijne vermoedens niet bedrogen had. Een enkele blik op haar gelaat, op hare door kommer nedergebogene gestalte overtuigde mij daarvan.

De arme vrouw! Bij haar leed vergeleken was het mijne een niets, en ik schaamde mij bijkans, dat ik nog op Rose verbitterd was. Zij is eene ellendige, dacht ik, en ik beschouwde het als eene schikking van de Nemesis, dat de ridmeester juist mijn medeminnaar was. Waarlijk, hij heeft het echte loutere goud zijner schoone, bevallige, kuische echtgenoote weggeworpen voor bedriegelijk klatergoud, en de straf daarvoor — ik vermoedde het — kon niet achterblijven. Ik gevoelde eene woeste vreugde, dat de ridmeester, mijn verdrukker, mijn medeminnaar, mij niet alléén ongelukkig gemaakt had, maar zijne echtgenoote in nog hoogeren graad. Ik beschouwde haar met eerbied en medelijden; nimmer was zij mij zoo schoon, zoo heilig voorgekomen als thans in haar ongeluk. En juist dit medelijden deed mij mijn genoegen weder als eene misdaad beschouwen. Ik verweet mijzelven, dat ik heimelijk er over juichte, dat

juist de ridmeester mij bij Rose de loef had afgestoken; het denkbeeld streelde mij, dat ik achter dit echtelijk geheim was gekomen, en bij dit weifelen tusschen vreugde en medelijden lag nog een ander denkbeeld, eene schemerende hoop ten grondslag, die ik mijzelven niet durfde bekennen, omdat ik haar als misdadig beschouwde. »Waarom," vroeg ik mijzelven, »heeft het noodlot juist Emilie's ongeluk met het mijne verbonden? waarom moesten wij juist in denzelfden toestand worden geplaatst, en door denzelfden man, die mij eens Emilie ontroofde, die ik vroeger in stilte beminde, en naar wier hart en hand ik, zoo ik iets meer dan een arm student was geweest, gestreefd zou hebben. — O hoe verachtelijk is het menschelijke hart, als het op het leed van anderen zijne hoop bouwt, en in zijn eigen kommer zwijgt als het het lijden van anderen ziet, als het in het ongeluk van anderen troost vindt.

Des namiddags kwam de kapitein op het bureau; hij was vrolijk, een heimelijke zegepraal blonk hem uit de oogen. Mijn eerste blik was naar zijne hand; de ring was er niet. Deze ontdekking, die mijn argwaan bevestigde, doorsneed mij het hart. Overigens was hij nu tegen mij weder even welwillend als hij in de laatste dagen barsch en streng geweest was. Hij scheen mij zijne ruwheid en hardheid te willen doen vergeten, en zelfs de toon zijner stem scheen mij minzamer toe als hij tegen mij sprak.

Reeds was mijn wrok op hem geweken en dacht ik naauwelijks meer aan Rose, maar des te meer aan Emilie. Als ik zoo alleen aan de schrijftafel voor mijne boeken, rekeningen en papieren zat, begon ik menigmaal te mijmeren; achterover in mijn stoel geleund staarde ik naar de plaats waar Emilie tegenover mij gezeten had, terwijl zij vol kommer het schoone hoofd op de hand leunde, en deze droombeelden bezochten mij te meer, naar gelang Emilie ijveriger vermeed mij te ontmoeten. Slechts door eene deur was ik van haar gescheiden, en dikwerf hoorde ik haar zacht geween, hare half gesmoorde zuchten. Zij was bijkans altijd alleen, even als ik, want de ridmeester was zelden of nooit te huis. Hij kwam slechts voor een oogenblik op het bureau, om te zien hoe ver ik met mijn werk stond, en ik was er hem dankbaar voor, want ik gevoelde mij beklemd in zijne nabijheid. Hij was vriendelijk, eenigermate medelijdend jegens mij, ofschoon hij alles in het werk stelde, om mij elke gelegenheid, Rose een bezoek te geven af te snijden. Maar daaraan dacht ik niet meer; al ware ik ook in de gelegenheid geweest, ik weet niet of ik er wel gebruik van zou hebben gemaakt.

Zoo verliep de maand gedurende welke ik in de kazerne geconsigneerd was, en er als het ware eene geheele inwendige verandering met mij voorviel. Ik dacht sedert lang er niet meer aan wat Rose tot ontrouw jegens mij kon bewogen hebben. Mevrouw S. vervulde al mijne gedachten, hare zwaarmoedigheid zette haar in mijne oogen nieuwe bekoorlijkheid bij, en mijn eenigste wensch strekte daarheen, zekerheid te erlangen, wie mij eigenlijk uit Rose's gunst verdrongen had.

Des avonds voor den dag dat mijn arrest zou ophouden, ging ik met den ridmeester naar de kazerne, waar hij een officier van ons regement wilde bezoeken, een zekeren Mably-Dardennes, die sedert eenige weken Emilie zeer ijverig het hof maakte, en jegens wien ik, misschien juist om die reden, een geweldigen tegenzin had. Toen ik aan de deur der kazerne van den ridmeester afscheid wilde nemen, keerde hij zich tot mij met de volgende woorden:

»Ik heb van mevrouw S. gehoord, fourier! dat gij mij voor eene maand, juist op den dag toen ik u arrest gaf, verlof wildet vragen tot tien ure des avonds te mogen uitblijven. Als gij, gelijk ik niet twijfel, dit nog verlangt, dan wil ik u thans dit genoegen verschaffen; morgen kunt gij tot tien ure uitblijven, en van het appel zijt gij bevrijd. Besteed uwen avond goed, fourier, veel vermaak en mijn compliment aan uw Roosje."

Deze woorden en de spotachtige toon, waarop zij geuit werden, verbluften mij niet weinig; de graauwe oogen van den ridmeester fonkelden van spotternij. Den geheelen volgenden dag was ik in spanning en onrust. Toen echter het uur kwam, waarop ik het bureau verlaten mogt, spoedde ik mij naar de kazerne, en deed al wat ik kon, om mij eens terdeeg op te knappen. Nadat ik mijn toilet met de grootste zorgvuldigheid gemaakt had, stapte ik fier het plein der kazerne en de brug over, die deze van de stad scheidde. Met kletterende sporen ging het nu naar de straat, waar mijne trouwelooze geliefde woonde.

»Waar wilt gij heen, mijnheer de huzaar?" vroeg in de huisdeur mij eene schalksche kleine, die mij reeds vroeger nu en dan ontmoet had, als ik mijne schoone bezocht. »Als gij naar mademoiselle Rose wilt, zijt gij verkeerd."

»Hoe zoo," riep ik, »woont zij niet hier?"

»Wel neen, zij is verhuisd," antwoordde het meisje lagchend. Mademoiselle Rose is nu rijk en voornaam geworden en woont in een prachtig logies tegenover de prefectuur. Eene maand geleden is zij al verhuisd; zij heeft het modemaken laten varen en kent zichzelve niet van hoogmoed. — Heer, en weet gij dat niet eens? Wel zoo!" — Daarmede liet zij mij staan en liep lagchende den modewinkel in, gewis om mijn avontuur dadelijk aan de andere meisjes te vertellen.

»Rose eene voorname dame!" mompelde ik, den weg naar de prefectuur en naar het huis, dat de kleine mij uitgeduid had inslaande. »Dan is de ridmeester ook mijn opvolger niet, want hij is arm. In allen geval heeft men mij bij de schoone modemaakster geheel en al den voet geligt. Zij heeft mij vergeten, ik ben uit haar geheugen gewischt. Waarom zal ik haar nu naloopen? Als ik haar verwijtingen doe, zal zij mij in het aangezigt uitlagchen — ik ken haar. Wie weet of zij mij wel toelaten, of zij mij wel kennen wil?"

Peinzend bleef ik staan en draaide aan mijne knevels; daar viel mij den spotachtigen gelukwensch van den kapitein in, en dit deed mij op nieuw verlangen althans zekerheid te bekomen. — »Misschien doet zich wel eene gelegenheid op, u op Rose te wreken," dacht ik. »Voorwaarts."

Ik stormde de trappen op, tot naar de eerste verdieping, waar mijne voorname dame wonen moest. Ik opende de deur van het voorvertrek, waar ik een leelijk oud wijf aantrof, die mij met listige blikken te gemoet kwam. Dit was voor mij een half bewijs, dat ik te regt was, want Rose kende haar belang; eene jonge knappe dienstmaagd had eene gevaarlijke medeminnares voor haar kunnen worden. Ik vroeg naar mademoiselle Rose, maar het oude wijf kende niemand in het huis, die zoo heette; op de bovenste verdieping woonde eene naaister, zeide zij, misschien was het deze, die ik zocht. Ik liet mij echter niet afschepen, en terwijl ik nog met de oude twistte en deze mij reeds kijvende de deur wilde wijzen, riep eene mij welbekende stem uit het binnenvertrek: »Geneviève!"

»Zij is het, zij is het!" riep ik en schoof het oude wijf ter zijde, »ik herken haar aan de stem; het is Rose."

»Ik wist niet, dat mevrouw de St. Florens zoo heette," bromde zij en liet mij den weg vrij. Snel liep ik in de rigting, vanwaar ik de stem vernomen had, ging eene sierlijke maar eenvoudig gemeubelde zaal door en tikte aan eene binnendeur.

Mijne sabel, die mij over den vloer nasleepte, en het kletteren mijner sporen hadden mij verraden, en in de kamer zelve, gelijk mij niet ontgaan was, eene onaangename verrassing teweeg gebragt, want ik hoorde duidelijk sporen kletteren, stoelen verschuiven en driftig fluisteren. Toen op mijn herhaald getik geen antwoord volgde, deed ik onbeschaamd de deur open en stond op den drempel van een fraai en nieuwerwetsch gemeubeld vertrek. Aan den schoorsteen stonden voor het knetterend vuur twee armstoelen en eene sierlijke gueridon; op de laatste eene punschkom en fraai geslepen kristallen glazen. Tegenover de deur echter stond in een prachtig kleed van lichtgrijze zijde, met eene rijke kanten kraag om, de bewoonster dezer vertrekken — Rose, thans de zoogenaamde mevrouw de St. Florens. Ergernis, verbazing, toorn en verlegenheid over mijne onverwachte verschijning waren op haar gelaat te lezen.

»Wat wilt gij? Wat is dat voor manier van doen zoo maar binnen te loopen?" vroeg zij barsch en onbeschaamd.

»Loop heen," zeide ik, »dat klinkt alsof gij eene prinses waart. Stoor ik u soms, Roosjelief?"

»Wat zoekt gij hier? Ik ben u niet wachtende; ik heb niets met u te maken," zeide zij en zette de armen in de zijde, wat juist niet zeer aan eene voorname dame paste.

»Wat ik wil?" antwoordde ik, nog altijd half spottend, half vertrouwelijk, »enkel maar eenige opheldering over uw gedrag, Roosje! anders niet." Daarbij ging ik regtstreeks naar de deur van een slaapkamertje, waarin ik begreep, dat op dit oogenblik iemand was, die hier niet behoorde. Mevrouw de St. Florens echter — zoo als ik mijn voormalig modemaakstertje voortaan noemen wil — trad mij haastig in den weg. In weerwil harer pogingen had ik de kruk der deur in de hand, maar degeen, die er binnen was, schoof op dit oogenblik een grendel op de deur, die mij den toegang afsloot. Dit was bewijs genoeg voor mij; het sporengekletter van daareven kon echter van iemand anders dan van mijn kapitein komen, en ik ergerde mij, dat ik daarvan geene zekerheid had bekomen. Nu schoot mij eene andere gedachte door het hoofd. »Ba," dacht ik, »tegenwoordig draagt ieder gek sporen, het behoeft daarom juist geen kavallerieofficier te zijn, die daarbinnen zit; in allen geval zal ik wachten tot hij er uitkomt, en middelerwijl...." — De damp van den punsch streelde mij zoo, dat ik voor geen geld weder was heengegaan.

»Zoo, zoo," zeide ik, en trad naar den schoorsteen, »de heer daarbinnen schijnt maar geen lust te hebben kennis te maken; het spijt mij — maar er is niets aan verbeurd, niet waar, mijn schat! wij zullen den tijd wel zamen verdrijven." Daarbij deed ik mijne sabel af en zette die in een hoek, en ging daarop in een der beide armstoelen zitten en gedroeg mij even vertrouwelijk als bij mijne vroegere bezoeken bij de modemaakster.

»Welk eene onbeschaamdheid!" riep mevrouw de St. Florens en wrong van spijt hare handen, »de mensch doet alsof ik in mijn eigen huis niets te zeggen heb. — Wat hebt gij hier te maken?" vroeg zij barsch en ongerust.

»Dat ziet gij immers, mijn schat! ik neem mijn gemak, want ons gesprek zou wel eens wat lang kunnen duren," antwoordde ik zoo bedaard en koel als mij mogelijk was, want ik had besloten haar eens regt naar hartelust te kwellen, en daartoe scheen mij de meestmogelijke koelbloedigheid het geschiktst. Mevrouw de St. Florens was ook van woede buiten zichzelve — zij kon niet spreken, en slechts haar stampvoeten en hare gebalde vuisten, die van woede trilden, verrieden den storm, die in haar binnenste woedde.

Reeds den geheelen dag was ik het met mijzelven oneens geweest, of ik niet den sentimenteele, den wanhopige wilde spelen, en om de eigenliefde mijner trouwelooze te streelen, haar medelijden afsmeken, haar mijne onwankelbare liefde bezweren wilde. Maar ik wist dat zij mij dan slechts uitlagchen en heenzenden zou, en verheugde mij dat ik dit voornemen had laten varen. Misschien zou ik haar verschoond hebben, als zij bij mijn binnentreden verward, beschaamd, ontroerd, verlegen ware geworden. Maar hare koelbloedigheid, hare onbevangenheid, toen zij mij gewaar werd, hare hoogmoedige, verachtende ontvangst, haar geheel veranderd gedrag had mij geheel anders gestemd.

»Mevrouw!" zeide ik spotachtig, »vergeef mij die vertrouwelijkheid jegens een meisje, dat eens

al mijne gedachten vervulde, dat ik van harte genegen was, ja, dat ik nog voor weinige minuten vermoedde, dat mij niet ongenegen was. Vergeef mij dat ik vergeten kon, dat ik maar een arm fourier was, en gij de voorname — voormalige modemaakster. Roosje! als gij mijn gedrag...."

»Ik heet niet Roosje," viel zij mij snijdend in met blikken als dolken.

»O pardon, mijn schat! ik vergat dat gij een hoogdravender, beter klinkenden naam aangenomen hebt," vervolgde ik lagchende. »Mevrouw de St. Florens dus, als gij mijn gedrag ongepast vindt, dan zult gij ten minste opregt genoeg zijn van te bekennen, dat ik het uwe niet prijzen kan. Ik ben wel nooit zulk een ijdele gek geweest van te gelooven, dat ik u voor altijd zou bevallen; maar om mij te doen begrijpen, dat gij mijne vriendschap niet meer verlangdet, was zulk een beleedigend, minachtend gedrag juist niet noodig geweest. Gij zijt valsch jegens mij geweest; reeds op den dag nadat gij mij des avonds te voren eeuwige getrouwheid gezworen hadt — dat eeuwig beteekent bij ulieden juist niet heel lang — schreef ik u een brief, dien gij mij met twee of drie andere onopengebroken hebt teruggezonden, zonder met een enkelen regel uw beleedigend gedrag te verklaren. Ziet gij nu wel, dat ik het regt heb, u verwijtingen te doen?"

»Ga mijnentwege uw gang," zeide zij zonder blikken of blozen, »ik wil zelfs wel bekennen, dat ik uwe verwijtingen verdien, dat ik jegens u schuldig ben, als die bekentenis maar het oogenblik verhaast, dat gij mijn huis verlaat."

Hoe wel had ik gedaan van niet sentimenteel geworden te zijn. Dit schepsel had een keisteen, in plaats van een hart.

»O ho, staan de zaken zóo?" riep ik lagchend, »des te beter. Ik zie wel, dat uwe schoone oogen niet veel tranen over onze scheiding zullen vergieten en de wanhoop den blos niet van uwe wangen zal wegvegen, en dat zou ook jammer zijn. Maar u zoo spoedig te verlaten, daar komt niets van, mijn schatje! Dit bezoek is waarschijnlijk het laatste, en daarom wil ik er partij van trekken. Maar genoeg daarvan; wij willen over iets anders spreken, dat u meer belang inboezemt, mevrouw! Eerst zal ik u echter om een glas punsch verzoeken, die mij uitstekend voorkomt, en een van deze sigaren, die ook niet slecht schijnen. Men mag toch hier wel rooken?"

Hierop schonk ik mij een glas in, stak aan den haard eene sigaar op, en begon met smaak te dampen.

»Maar," vervolgde ik, »heb ik u dan inderdaad zoo boos gemaakt, mijne lieve mevrouw de St. Florens! dat gij mij geen bescheid wilt doen, noch de eer van uw huis ophouden? — Komaan, laat mij uw glas vullen. Laat ons eens klinken op de herinnering onzer minnarij en op de gezondheid van dengene aan wien ik dit aangenaam uurtje en dezen voortreffelijken punsch te danken heb."

Rose's toorn was niet bestand tegen deze uitnoodiging, die ik met snaaksche hoffelijkheid tot haar rigtte, en zij moest zich op de lippen bijten om niet hare ernstige houding te verliezen; maar de grappige bizarre toestand, waarin wij beide en de derde in het belendend vertrek, die alles hooren moest, ons bevonden, zegevierde over haren aangenomen ernst. Na eenige krachtige pogingen om haar lagchen te bedwingen, barstte zij eindelijk in een zoo schaterend gelach uit, dat er de vensters van trilden. Dit moest zeker dengene in de kamer nevens ons niet zeer verkwikkelijk in de ooren klinken, want ik meende achter de deur een gesmoorden vloek te hooren.

»Dus laat ons op zijne gezondheid klinken! Gij moet erkennen, dat wij het hem schuldig zijn," vervolgde ik vrolijk, toen ik Rose in eene goede luim zag, »ik verlies er altijd het meest bij, want hij doet mij mijne geliefde, ik hem slechts een glas punsch verliezen."

»Gij doet waarachtig alsof gij te huis waart," zeide mijne ongetrouwe, die allengs weder haren ernst aangenomen had, »als ik ooit met u klinken zou, zou het op uw spoedig vertrek zijn."

»Och, dat heeft geen haast, ik verveel mij hier nog niet," riep ik, en ledigde een tweede glas. »Ik dacht het wel, dat de punsch zeer uitstekend zou zijn. Nu, de gever leve! — Verbeeld u eens, Rose.... och, pardon, ik wil zeggen: mevrouw de St. Florens! verbeeld u, ik heb eene maand huisarrest gehad; vandaag ben ik eerst weder vrij, en nu heb ik verlof tot tien ure; ik ware immers een dwaas, als ik mij dit niet ten nutte maakte, niet waar? — Verbeeld u.... maar waarachtig, die rum is heerlijk.... waar hebt gij dien toch gekocht? Zulk een glas is een waar genot voor een fijnen kenner. Kom, schoone dame! ledig uw glas eens. Waartoe dient dat mokken? De tijd gaat nog eens zoo aangenaam om, als men hem met drinken doorbrengt. Maar wat wilde ik daar ook zeggen? O ja, ik weet het al; gij zijt hier allerliefst gelogeerd. Deze kamer is met veel smaak gemeubeld; de stoelen, het tapijt en het behangsel passen volmaakt bij elkander. Dit porseleinen servies is zeer smaakvol, en voor die pendule en luchters behoeft eene markiezin zich niet te schamen."

Rose stond op heete kolen en werd hoe langer hoe verlegener, naarmate zij zag, dat haar spijt en toorn op mijne onverschilligheid schipbreuk leden en ik haar volstrekt niet ontzag.

»Ik bid u, laat mij. Ga thans heen," zeide zij angstig, en zag mij met hare zwarte oogen smeekend aan.

»Och, ik heb geen haast, ik heb tot tien ure verlof," gaf ik ten antwoord. »Ga toch zitten, en laat ons nog een glas punsch drinken, dat zal uw driftig bloed tot bedaren brengen."

»O mijn hemel, welk eene kwelling!" zuchtte zij. »Ik bid u, Cesar!" vervolgde zij met gevouwene handen, terwijl zij hare zwarte oogen smeekend op mij vestigde, «ik bid u, verlaat mij nu. Gij dwaaldet straks; ik was alleen en er is nie-

mand bij mij; maar alle oogenblikken wacht ik iemand, en als men u dan hier vond, kon dit onaangename tooneelen verwekken. — Och, ik bid u, ga thans heen. Op een ander tijd en in eene bedaarder stemming wil ik u gaarne ontvangen; maar ik bid u, verlaat nu mijn huis."

»Wilt gij mij weder ontvangen? En dat terwijl mijn bijzijn u compromitteert?" riep ik luid. »Als gij meent, dat ik dit verlang, dan kent gij mij slecht, mevrouw de St. Florens! Mag ik echter, zonder onbescheiden te zijn, vragen wien gij zoo ongeduldig verwacht?"

»Mijn broeder — waarom zou ik dat verbergen."

»Uw broeder? Drommels, daar hoor ik vandaag voor het eerst van. Dus is het uw broeder, die u met al die pracht omringt? Heeft hij u ook dien fraaijen ring geschonken, dien gij daar aan den vinger hebt?" riep ik en greep naar hare hand; want ik had den steen met het hoofd van Cleopatra herkend, naar welken mevrouw S. mij had gevraagd.

Rose stond op en week haastig terug. Terwijl ik naar haar toetrad, zag ik op eens in een hoek der zaal iets blinken, wat tot hiertoe mijne aandacht ontsnapt was. Tot mijne niet geringe verwondering herkende ik de sabel van een kavallerie-officier.

»Alle duivels, uw broeder is dus soldaat?" riep ik, en onderzocht de sabel, die zij mij vergeefs poogde te ontwringen. Daarna ging ik met dezelve weder op mijn gemak voor het vuur zitten.

»Wat gaat u dat aan?" riep Rose, vol woede en met doorborende blikken, »hoe dwaas ben ik, dat ik u nog in het geheel antwoord. Ik ben die onbeschaamdheid moede, en zal er terstond een einde aan maken. — Geneviève, Geneviève!" riep zij buiten de deur.

Middelerwijl bezag ik de sabel naauwkeuriger en overtuigde mij, dat zij aan een officier van ons regement behooren moest, die alleen deze kromme, half oostersche sabels buiten dienst mogten dragen. Nu ik hiervan verzekerd was, wilde ik gaarne er ook achterkomen, aan welken officier zij behoorde, en dit was mij gemakkelijk. Onder al mijne officieren behoefde niemand te vreezen door mij gekend te worden, en geen hunner was in het geval, dat hij zijne intrigue met de modemaakster geheim behoefde te houden, dan de ridmeester S. Ik kende zijne vrouw, die mij meer als een vriend dan als een ondergeschikte van haren echtgenoot behandelde; ik kon dus Emilie een wenk van de ontrouw haars echtgenoots geven, haar bewijzen er van leveren, haar de buitensporige weelde van deze mevrouw de St. Florens en de groote uitgaven beschrijven, die de ridmeester voor haar deed. Dit alles was mij verklaarbaar uit de vlugt van mijn medeminnaar, uit de haast waarmede hij zich in de kamer verborgen had, waar het bij eene temperatuur van 10° onder 0 alles behalve aangenaam moest zijn en zijn geduld op eene pijnlijke proef gesteld werd — een geduld, dat onder alle andere omstandigheden bij een officier tegenover een van zijne ondergeschikten geheel en al onbegrijpelijk zou zijn.

»Wacht, ridmeester!" dacht ik, »thans zal ik u in uwe eigene strikken vangen, en zult gij eens ondervinden hoe ook de zwakke zich wreken kan."

Snel maakte ik de witte wollen kwast van mijne eigene sabel los en deed die om de greep der sabel, die ik gevonden had, terwijl ik de zijne, die ik losgemaakt had, in mijnen zak stak. De witte kwast moest mij, ondersteld dat de kapitein ze in zijne verstrooijing of verlegenheid na mijn vertrek niet bemerkte, tot een onwederlegbaar bewijs dienen, en zoo de wedervergelding geoefend worden.

Eindelijk verscheen de driftig geroepene Geneviève; ik deed mijne sabel weder om en zette de muts op om te vertrekken.

»Geneviève!" riep mevrouw de St. Florens, bijna stikkende van woede, »ga spoedig naar den naastbijzijnden wachtpost en haal twee soldaten, om mij van dezen onbeschaamden mensch te ontslaan."

»Geef u geene moeite een schandaal te bewerken, dat u toch niets baten zou," zeide ik dood bedaard, »als u mijn gezelschap zoo onaangenaam is, dan ga ik heen; ik dank u hartelijk voor uw aangenaam onderhoud en den heerlijken punsch — ik heb, op mijne eer, nooit beteren gedronken. Vaarwel, leef gelukkig als gij kunt. Ik ga gelukkiger en vrolijker van u dan gij door mijn bezoek zult zijn. Bedank namens mij mijnen onbekenden opvolger voor den lekkeren punsch en sigaren, waarmede hij mij verkwikt heeft. Adieu, tot het genoegen van u weder te zien."

Onder een schaterend gelach ging ik heen, en Rose sloeg de deur achter mij op het slot, dat het daverde. Op straat bedacht ik mij wat nu te doen. Eindelijk sloeg ik den weg in naar de woning van den ridmeester, om Emilie mijn avontuur mede te deelen en de vreugde te bekennen, waarmede het vooruitzigt van wraak mij vervulde. In stilte hoopte ik Emilie tot mijne gevoelens over te halen, en door haar mijne wraak te zien voltooijen.

Ik moet bekennen, dat dit geene edele handelwijs was, en deze mij in de oogen van Emilie veeleer moest doen dalen. Maar men veroordeele mij niet te streng, ik werd door toorn en wraakzucht gedreven. En men zal mij moeten toestemmen, dat de ridmeester het gezag, dat zijn rang hem over mij gaf, schandelijk misbruikt had. Ik had zekerlijk een zwaar vergrijp tegen de discipline begaan, maar het was de zaak van den ridmeester van mijn eskadron of van den majoor geweest mij daarvoor te bestraffen. De kapitein-kwartiermeester had een bijzonder hem aangewezen werkkring; hij behoefde zich om de kleingeestige bijzonderheden der dienst niet te bekommeren; hij had om mijnentwil een oog kunnen toedrukken, en het aan daartoe aangewezene officieren overlaten mijn vergrijp tegen de dienst te bestraffen. In ieder ander geval zou hij het ook zeker gedaan hebben, als zijn eigen voordeel hem niet aangedreven had anders te handelen. Maar hij wilde mij een tijd lang van de baan schuiven en die voor zich vrijmaken — derhalve

waren Valentin en ik het slagtoffer zijner eigenbaat, en deze overtuiging prikkelde mij tot vergelding.

Dit alles echter zou ik misschien nog verkropt hebben, maar de spotternij van mijn gelukkigen medeminnaar had mij tot in mijn binnenste getroffen. Er lag iets ruws, iets onbeschofts in deze zegepraal, en dit verbitterde mij ten hoogste. De Franschman is anders grootmoedig — vooral de soldaat. Slechts de ridmeester scheen hierin eene uitzondering te willen maken.

Nogtans was ik bij mijn voornemen niet welgemoed. Eene inwendige stem scheen mij te waarschuwen het niet uit te voeren, en ik somde juist in mijn geest al de verwijtingen op, die ik den ridmeester met regt doen mogt, om mijzelven aan te moedigen, het verachtelijke pad, dat ik wilde inslaan, te betreden, toen ik, het plein overgaande, geheel onverwacht mevrouw S. ontmoette, die juist naar huis ging.

Sedert het gesprek, waarin zij mij naar den ring met den gesneden steen gevraagd had, had Emilie zorgvuldig vermeden dit onderwerp weder op het tapijt te brengen. De verradene, bedrogene vrouw gaf zich den schijn, alsof zij kalm in deze wreede smartelijke beproeving berustte; welwillend en minzaam jegens allen, die met haar in aanraking kwamen, liet zij ook niet door de minste klagt, niet door een enkelen blik vermoeden wat er in haar binnenste omging. Zij was te fier en bezat te veel waren adel des gemoeds, om door mededeeling van haren kommer een kwetsend medelijden te koopen of — misschien twijfelde zij nog aan de ontrouw van haren echtgenoot.

»Mevrouw!" zeide ik, na de eerste begroeting, terwijl ik haar vergezelde, »gij wordt op de laaghartigste wijze bedrogen, uw argwaan is maar al te gegrond; ik heb de ondubbelzinnigste bewijzen daarvan."

Emilie, hoe zachtaardig anders ook, sloeg een misnoegden, strengen blik op mij en gaf geen antwoord. Mijne mededeeling moest haar pijnlijk zijn. Ik vermoedde, dat ik de gevoeligste snaar van haar gemoed aangeraakt had, en vervolgde derhalve reeds met eenig berouw:

»Vergeef mij deze ruwe mededeeling, mevrouw! mijne woorden moesten niet zoo hard zijn. Ik heb zooveel medegevoel voor u, sedert uwe stille tranen, eene maand geleden, toen gij meendet bedrogen te zijn, mij op eene zoo smartelijke wijze in uw geheim inwijdden. — Hadt gij mij destijds uw vertrouwen geschonken, reeds lang zoudt gij de eerbiedige deelneming en trouwe gehechtheid kennen, die ik voor u gevoel. En wilt gij dit in mij berispen, mevrouw? Heb ik daar niet eenig regt toe? Als oude bekenden, wier familie jaren lang wederzijds in vriendschappelijke betrekkingen stonden, terwijl wij beide als het ware van onzen vaderlandschen grond in een vreemd gewest zijn verplaatst, moest in spijt van den militairen dwang de oude band onzer voormalige vriendschap weder geknoopt worden. Uwe goedheid, uwe voorspraak hebben mij bovendien pligten van dankbaarheid jegens u opgelegd.... Spreek, mevrouw! hoe kon ik ongevoelig blijven bij het aanschouwen van uw ongeluk, van uwe dagelijks stijgende onrust? Ik wilde weten, of gij reden hadt u voor ongelukkig en bedrogen te achten; mijne eigene vroegere betrekking tot de persoon, waarin gij de oorzaak van uw leed moest zien, maakte mij dit gemakkelijker en ik heb nu — misschien moest ik het u verzwijgen — met eigene oogen gezien."

Mevrouw S. vestigde hare groote blaauwe oogen op mij, die nu hunne gewone uitdrukking weder hadden aangenomen, en met een weemoedig lachje zeide zij: »Ik ken uwe gevoelens, Cesar! en laat die regt wedervaren. — Het was verkeerd van mij dat ik u in mijne zaken en mijne bekommeringen inwijdde; maar gedane zaken nemen geen keer. Zeg mij nu ronduit wat gij gezien hebt."

Ik verhaalde haar nu uitvoerig mijn bezoek bij de in eene voorname dame herschapene modemaakster en de krijgslist, waarvan ik mij bediend had, om te vernemen, of mijne vermoedens gegrond waren.

»Gij hebt ongetwijfeld mis," zeide mevrouw S. levendig. »Ik kan het onmogelijk gelooven, dat de ridmeester.... neen, ik heb mijzelve bedrogen. Eene woning van verscheidene kamers en met zulk eene pracht gemeubeld? Zijden kleederen, pendules. Dat gaat de krachten van den ridmeester te boven. Hoe zou hij dat kunnen bijbrengen? Ons vermogen, ons inkomen laat dat niet toe. O mijn God, geef toch dat het zoo niet is; mijn ongeluk ware dan niet te overzien."

Weldra hadden wij de woning van den ridmeester bereikt, en Emilie verzocht mij den avond bij haar te blijven, om mij te overtuigen, dat mijne sabelkwast niet aan het gevest van haren echtgenoot hing. Ik stemde toe, en al wachtende ging een lang treurig uur voorbij. Eindelijk trad hij, eene aria neuriënde, de kamer binnen. Emilie's blikken vlogen met nameloozen angst naar de sabel des kapiteins, waaraan mijn wollen kwast hing — nimmer zal ik den blik vergeten, dien zij bij deze ontdekking op mij vestigde.

Mevrouw S. had overigens volkomen begrepen wat haar thans te doen stond — slechts een middel bleef haar over, om mij in mijne overtuiging te doen wankelen — dat namelijk van door den schijn van gerustheid mij op het dwaalspoor te brengen. Haar lagchend voorkomen, haar schertsende toon, hare schijnbare vrolijkheid en hare onbezorgdheid vervulden mij wel met verbazing en bewondering, maar konden natuurlijk mijne overtuiging niet aan het wankelen brengen.

De ridmeester bewees mij weder, dat hij een sluwe vos was, maar weinig vermoedde hij, dat hij zelf een bewijs van zijn misdrijf bij zich droeg. Ware hij norsch of ook maar onvriendelijk jegens mij geweest, dan had dit van zijn kant met eene bekentenis gelijk gestaan; aarzelen, verlegenheid of beklemdheid van zijne zijde hadden mij moeten doen zien, dat hij eene onbescheidenheid van mijnentwege vreesde, en daarom veinsde hij de groot-

ste onbevangenheid en minzaamheid jegens mij.

»Wat drommel, fourier!" riep hij mij toe, nadat hij Emilie de hand gekust had, die deze hem slechts bevende had toegestoken, en om mijn bijzijn hem niet durfde onttrekken, »hoe komt gij hier? Ik had waarlijk niet gedacht u hier te vinden. — Verbeeld u, mijne lieve!" vervolgde hij tot zijne vrouw gewend, »ik had hem verlof gegeven, ten einde hij den verloren tijd weder kon inhalen; dat verlof waarom hij mij juist verzoeken wilde, toen ik hem arrest moest geven. — Heeft mademoiselle Rose u misschien uw afscheid gegeven, Cesar! De afwezigen hebben altijd ongelijk, dat weet gij. Ik geloof waarlijk, dat de liefde van zulk een modemaakstertje zoo broos is als glas."

Als ik mij niet om Emilie ingehouden had, zou ik hem met een scherp woord geantwoord hebben. »Als een kristallen punschglas," lag mij reeds op de tong, maar ik bedwong mijzelven en glimlachte gedwongen. In mijn binnenste echter verachtte ik den kapitein onuitsprekelijk, want men kon de onbeschaamdheid en ruwheid niet verder drijven dan hij, die mij in het bijzijn van zijne vrouw met Rose plaagde, na hetgeen ik van hem wist.

Het zou zeker een meesterstuk van veinzerij zijn geweest, als Emilie alleen achterdocht gevoed en de noodlottige kwast aan zijne sabel niet gezien had. Ik gaf mij moeite om denzelfden ligtzinnigen toon aan te slaan.

»Gij spreekt waarlijk, alsof gij ondervinding in die zaken hebt, ridmeester!" zeide ik.

»Hoe zoo?" vroeg hij. »Waarom zou ik bij ondervinding spreken?"

»Wel, ik geloof zeker, dat gij voor uw trouwen ook wel eens eene dier grisettes gehuldigd hebt, en aan haar de waarheid ondervonden van hetgeen gij over de trouw en standvastigheid van de modemaakstertjes zoo even zeidet."

»O zoo, ik dacht dat gij...." stamelde hij. »Ja, ik ben zeker in mijne jonge dagen ook al geen haar beter geweest dan anderen; maar tegenwoordig is dat anders, niet waar, lieve Emilie! — Wij zijn thans getrouwd, en ik heb," vervolgde hij, zich over den stoel zijner vrouw buigende, die aan haar borduurraam zat, »ik heb daar een allerliefst vrouwtje, een engel van goedheid en zachtheid, en dan steekt er juist niet veel verdienste in, als men bedaard en solide leeft en zijn vrouwtje getrouw blijft."

»Schurk!" dacht ik, en Emilie zal ook wel zoo gedacht hebben, want zij stond op, om een en ander in de kamer te verrigten, ten einde de verontwaardiging te verbergen, die deze laaghartige huichelarij van haren man bij haar verwekte.

»Met u is dat wat anders, mijn jonge vriend!" vervolgde de ridmeester, »gij zijt nog jong en bovendien fourier; ik had er alles op durven verwedden, dat gij op dit oogenblik bij uwe liefste zat."

»Gij hebt wel gedaan van niet te wedden, kapitein!" zeide ik, »want gij zoudt verloren hebben, zoo als gij ziet."

Op dit oogenblik kwam de luitenant de Mably-Dardennes ten bezoek en stoorde ons onderhoud. Nadat hij mevrouw S. gegroet had, trad hij naar den kapitein toe, maar toen hij de hand naar hem uitstak, begon hij plotseling zoo luid te lagchen, dat de ridmeester verschrikt terugdeinsde.

»Parbleu, mijn vriend!" riep hij, »wat hebt gij daar aan uwe sabel? Hoe komt gij aan die mode? Ik weet niet, dat die dragt den officieren is voorgeschreven."

Daarbij wees hij op de kwast aan de sabel van den ridmeester.

Den ridmeester ging thans op eens een licht op; hij zag dat ik maatregelen genomen had, om mij niet langer door hem te laten bedotten. Hij zag naar mijne sabel, die in een hoek stond, en toen hij bemerkte, dat daaraan de kwast ontbrak, wierp hij mij een vreeselijken blik vol gloeijenden haat toe. Mijne wraakzucht was nu bevredigd, en ik maakte mij gereed om heen te gaan.

»De duivel mag weten hoe die kwast aan mijne sabel komt," gaf de ridmeester ten antwoord, »mijn oppasser heeft zeker die lompheid begaan. Anders zou ik niet kunnen begrijpen, hoe die verwisseling had plaats gegrepen, want ik heb kwasten genoeg."

»Dat blijkt, want hier ligt er al een," zeide ik, en deed alsof ik van onder een meubelstuk de kwast des kapiteins te voorschijn haalde, die ik uit mijn zak genomen had. Toen ik hem de kwast overgaf, bespeurde ik hoe zijne hand trilde; in zijn oog gloeide een somber vuur, en zijn gewoon gebrom gaf mij zijne drift te kennen, die hij echter in zoo verre bedwong, dat hij met een lagchend wezen aan het gesprek eene andere wending wist te geven.

Toen ik afscheid nam deed de kapitein mij tot aan de deur uitgeleide en gaf mij mijn sabelkwast over met de woorden: »Hier, fourier! hebt gij uw eigendom terug." — Daarmede wierp hij het masker af, en kondigde mij den oorlog aan, een oorlog welks gevolgen voor mij zeer bedenkelijk zijn konden. Zijn stand verleende hem een belangrijk overwigt op mij; als hij wilde, kon hij mij dagelijks honderdmaal in verlegenheid brengen en mij vergrijpen van allerlei aard te last leggen. Ik hield mij echter overtuigd, dat hij zich niet alleen van deze middelen niet op mij bedienen zou, maar dat hij mij verschoonen en mijne dienst zooveel mogelijk verligten zou, want hij moest er belang in stellen, dat zijn geheim niet verraden werd.

De wijze, waarop de kapitein mij den volgenden dag ontving, bewees mij, dat mijne vermoedens juist waren. Zorgvuldig verborg hij den wrok, dien hij den vorigen avond jegens mij aan den dag had gelegd; vermoedelijk had hij bedacht, dat mijne wraak niet onbillijk was, omdat hij mij niet met de eerlijkste middelen bij de modemaakster den voet had geligt. Hij vermeed het derhalve van nu af het gesprek op Rose te brengen, en gaf zich alle moeite bij mij, door vermeerderde welwillendheid en minzaamheid, alle herinneringen van het ge-

beurde te doen verdwijnen. Ik wist dat hij zich vreeselijk ergerde over de tragisch-komische rol, die ik hem in een koud vertrek, bij een temperatuur van 10° onder 0 had doen spelen, en mijn gedrag gaf hem hoop, dat ik het bij deze wraak zou laten. Zoo geloofde hij door een minzaam gedrag en eene zekere gemeenzaamheid zich geheel van mijne geheimhouding verzekerd te hebben.

Hierin dwaalde hij echter. In weerwil van de toegevendheid en vrijheid, die hij mij schonk, was ik van nu af slechts te vlijtiger en te langer op het bureau. Dat verwonderde hem in den beginne geweldig. Als hij mij uitnoodigde verstrooijing te nemen en aan de uitspanningen mijner kameraden deel te nemen, schudde ik somber het hoofd en bleef aan mijn werk, zoodat hij eindelijk in de meening kwam, dat ik een beslisten afkeer gekregen had van een nieuwen minnehandel, en dat Rose's ontrouw mij de vrouwen deed mijden, om niet op nieuw gevaar te loopen door eene beminde bedrogen te worden. Deze meening, misschien ook eenige knaging van zijn geweten, bewoog hem, mij met bewijzen van deelneming en welwillendheid te overladen. Hij verzocht mij, zijne vrouw gezelschap te houden, omdat hij bijkans al zijnen ledigen tijd buiten 's huis doorbragt; hij roemde bij elke gelegenheid mijn vlijt, mijn ijver, mijne bij een tweeëntwintigjarigen fourier zelden geziene geregelde levenswijze; hij verzocht mij dikwijls ten eten, om gelijk hij zeide, de oude vriendschappelijke betrekkingen tusschen mijne familie en die zijner vrouw te onderhouden, en overschreed eindelijk zoo ver de grenzen der militaire hierarchie, dat hij geregeld tweemaal 's weeks mij ten eten hield — eene gunst, die inderdaad eindelijk alle verbittering, die ik nog tegen hem gevoelde, uitwischte en mij geheel met hem verzoende.

Hoe meer ik Emilie van nabij leerde kennen, hoe meer ik haar leerde hoogachten; ja, ik beschouwde haar weldra met eene soort van eerzucht. De bijkans dagelijksche omgang met haar liet mij eene menigte schakeringen in haar karakter ontdekken, die mij tot hiertoe ontsnapt waren. Nimmer zag ik een edeler toonbeeld van vrouwelijke volmaaktheid. Niet genoeg dat zij zelve vlekkeloos deugdzaam was, zij vermeed ook met de grootste scherpzinnigheid haren man in eene onaangename stemming te brengen, ontweek elke verklaring en was tegen hem steeds even minzaam en lieftallig. Iedere andere vrouw zou in Emilie's plaats misschien ergerlijke tooneelen verwekt, flaauwten geveinsd, voortdurend gemokt en daardoor met der tijd den kapitein bewezen hebben, dat zijn schandelijk gedrag haar niet onbekend was. Mevrouw S. versmaadde het echter tot dergelijke kunsten hare toevlugt te nemen. Zij zag wel in, dat elk middel, om haren echtgenoot van zijne minnares af te brengen, vruchteloos zou gebleven zijn, en zij verachtte hare lage mededingster al te zeer, dan dat zij hare vrouwelijke waardigheid ook slechts door eene poging om dat doel te bereiken zou ten toon gesteld hebben. Liever zweeg zij, nam den schijn aan alsof zij van niets wist, en verborg haren kommer en haar inwendig lijden. Ik alleen wist en besefte wat zij lijden moest. Ik waagde van tijd tot tijd eene toespeling daarop en maakte haar, met een baatzuchtig opzet, op het lang uitblijven van den kapitein opmerkzaam, of op de onverschilligheid, waarmede hij den huiselijken haard vermeed en mij in hare nabijheid duldde; ik waagde het echter niet, te bekennen wat er in mij omging en wat ik voor haar gevoelde. Een glans van reinheid en kuischheid omgaf haar, die ik zelfs bij den ernstigsten wil of bij den gloeijendsten hartstogt niet zou hebben durven schenden.

In een uurtje van vertrouwelijk onderhoud, dat dikwijls tusschen ons plaats greep, als ik de lange winteravonden door haar gezelschap hield, had zij mij toevertrouwd, wat haar het eerst achterdocht jegens haren man en Rose ingeboezemd had. Zij had het meisje in een modewinkel aangetroffen, den ring aan hare hand bemerkt en haar daarop zoo goed opgenomen, dat zij mij, toen zij mij ondervroeg, een getrouw portret der modemaakster geven kon.

Zoo met al het leed dezer fijngevoelige, edele, ongelukkige vrouw vertrouwd, dagelijks getuige der schier bovenmenschelijke inspanningen, waarmede zij haar inwendig lijden verborg, overviel mij van lieverlede en zonder dat ik het wist, eene zoo zigtbare zwaarmoedigheid, dat mevrouw S. daarover niet lang in onzekerheid blijven kon. Op een morgen, dat ik alleen op het bureau zat en zij mij verraste, toen ik juist met het hoofd in de hand, met oogen die door een slapeloozen nacht rood geworden waren, in de bewolkte lucht staarde, legde zij hare hand op mijn schouder en zag mij met bekommering en bezorgdheid in de oogen.

»Wat deert u, Cesar!" vroeg zij, »zijt gij ziek?"

»Neen," zeide ik, »niet ziek, maar ongelukkig, zeer ongelukkig."

»Arme vriend!" zeide zij, op dien zachten toon, die mij altijd door de ziel drong, »zijt gij ongelukkig? en waarom? zou Rose's ontrouw u nog altijd zoo drukken?"

»Neen, op mijne eer, neen," antwoordde ik driftig, »het beeld van dat schepsel is mij reeds lang vreemd geworden — ik had haar geheel vergeten."

»Dat is geene groote lofspraak op uwe standvastigheid, Cesar!" zeide zij met een goedhartig lachje.

»Dat kan zijn, maar als ik mij ongelukkig gevoel, dan is het ten minste de schuld dier grisette niet — veeleer de uwe, mevrouw!" voegde ik er schroomvallig bij.

»De mijne? Hoe zoo?" riep zij en hief levendig het hoofd op.

»Door uw gedrag, mevrouw, dat ik tegelijk bewonderen en laken moet. De ridmeester denkt u volkomen misleid te hebben, en vermoed de zielskwelling niet die gij telkens lijdt als hij het huis verlaat. Zoo gij minder lijdzaam u in uw lot schikte, u op hem zocht te wreken, en hem zijn on-

waardig gedrag trachtte te doen gevoelen, door eene onschuldige intrigue met een ander — dan, mevrouw, zou ik misschien zoo ongelukkig niet zijn; dan zou de ridmeester zijn verdiend loon ontvangen."

»Misschien hebt gij niet geheel en al ongelijk," zeide Emilie na eene korte stilte. »Eene bedrogene of veronachtzaamde vrouw vindt somtijds in coquetterie een krachtig middel om haren echtgenoot te bekeeren en tot zijn pligt terug te brengen. Maar zij kan ligt een kuil graven, waarin zij zelve valt, en datgene wat in den beginne scherts was, kan hoogen ernst worden en tot een geweldigen hartstogt aangroeijen. Als men de vleijerijen van een man met welgevallen aanneemt, ofschoon men er ook geene waarde aan hecht, dan geeft men menigmaal te veel toe aan het streelende bewustzijn, dat men bemind wordt, laat zich daardoor medeslepen, bedriegt eindelijk zichzelve, maakt zichzelve diets, dat zulk eene coquetterie onschuldig is en wiegt zichzelve in slaap met een dwaas vertrouwen op eigen beginselen en vastheid van karakter, tot men eindelijk uit deze verleidelijke sluimering — schuldig ontwaakt."

De waarheid dezer tegenwerping was overtuigend genoeg, maar juist daarom misschien antwoordde ik met gehuichelde ligtzinnigheid: »Nu ziet gij alles in een te donker licht, mevrouw, en maakt van een zeer natuurlijke en eigenlijk dood onschuldige krijgslist een misdaad. Of gij bemint den ridmeester *nog* of gij bemint hem *niet meer*. In het eerste geval moet gij alle middelen aanwenden om hem tot zijn pligt terug te brengen, als slechts de aan te wenden middelen niet met uwe strenge zedelijke beginselen strijden. Overigens bezit elke vrouw, al is zij nog zoo deugdzaam, toch eene zekere mate van eigenliefde en gevoel van eigenwaarde, die haar gevoelig maakt voor eene zoo zware grief als in zulk eene verlating ligt opgesloten; dan tracht zij zich op den trouwelooze te wreken, door hem met een coquet gedrag jegens anderen te kwellen — zij beproeft het ten minste. En u is, dunkt mij, hiertoe overvloedig gelegenheid gegeven."

»O ja," antwoordde mevrouw S. met een flaauw lachje. »Als ik mij niet vergis, zou mijnheer de Mably gaarne deel aan mijne wraak willen nemen."

»Mijnheer de Mably?.... Ja, hij is vrij knap en niet zonder geest. Maar het zelfvertrouwen op zijn eigen persoon, dat hij steeds zoo openlijk aan den dag legt, bevalt mij niet in hem. Hij is een ingebeelde gek, en in mijne oogen zijn de mannen verachtelijk, die zich verbeelden dat zij zich slechts behoeven te vertoonen, om een onweêrstaanbaren hartstogt in te boezemen."

»Ei, ei, gij beoordeelt den luitenant de Mably zeer gestreng. Ik ken echter," vervolgde zij, en speelde met neêrgeslagen oogen met een reukfleschje, dat aan haren armband hing; »ik ken echter nog iemand anders, die geene gelegenheid laat voorbijgaan om mij de vleijendste complimenten te maken, maar ik wil hem niet noemen — gij zoudt mij anders van al te veel ijdelheid en eigenliefde verdenken."

»Evenwel ken ik dien heer zeer goed," zeide ik; »ik kan al uwe geheime of openlijke aanbidders u op de vingers voortellen. Vooreerst een zeker lid van het geregtshof, Roussel genaamd, als ik niet mis heb en die waarschijnlijk dezelfde is dien gij bedoelt. Deze smachtende herder is een ijsselijk vervelend en onnoozel mensch met wollig rood haar. Als menschen, die een groot verstand hebben, niet lang leven, dan heeft mijnheer Roussel veel kans om zoo oud als Methusalem te worden."

»Gij zijt scherp, mijnheer de fourier," antwoordde Mevrouw S., »en ik zie wel, dat gij geen vriend van mijnheer Roussel zijt."

»Volstrekt niet, mevrouw; ik haat alles wat belagchelijk is. Een derde vereerder van u is een jonge fat, de bankier Alfred Leonville — een heel gemeen en laf schepsel, wiens eenigste verdienste in het vermogen bestaat, dat zijn vader bijeengewoekerd heeft. Zoo plomp en onbevallig als mogelijk, staat hij daarenboven bekend voor de gemeenste liederlijkheid, die hem bij ieder in de stad evenzeer in verachting heeft gebragt. Hij mag zich overigens in acht nemen, want gisteren nog heb ik den ridmeester hooren dreigen, dat hij hem met een paar oorvegen naar huis zou jagen, als hij het weder waagde u zoo onbeschaamd door zijn lorgnet aan te turen. Gij ziet, dat mijnheer S. aanleg tot ijverzucht heeft."

»Even als gij tot carricatuurschilder," antwoordde zij. »Gij hebt van een nietsbeteekenend wezen een monster gemaakt; uw penseel is in gal en azijn gedoopt."

»Volstrekt niet, mevrouw; ik copiëer slechts de natuur, gelijk gij dadelijk aan een vierde portret zult zien!"

»Hoe? Zijt gij nog niet ten einde? Wilt gij mij nog een vierden aanbidder toeschrijven? Dan ben ik rijker dan ik dacht!" riep Emilie met lieftallige vrolijkheid.

»Zekerlijk, en ik behoef hem u niet eerst te noemen. Zoodra hij u gewaar wordt, verdraait hij zijne kleine oogen, en zoo dikwijls hij u aanspreekt, trekt hij een scheeven mond en overstelpt u met complimenten, nog geheel in den smaak van die sentimenteele herders, die voor meer dan eene halve eeuw in de mode waren. Ik ben overtuigd, dat zijne gevoelvolle grimassen en zijne herderlijke verliefdheid dezen Daphnis nog niet eens de eer verschaft hebben van door u opgemerkt te zijn geworden."

»Ja wel, ja wel!" riep mevrouw S. lagchend. »Dit portret is gelijkend genoeg; ik herken zonder moeite den ridmeester instructeur."

»Geen dezer aanbidders bezit echter de noodige eigenschappen om uw doel geheel te bereiken," vervolgde ik levendiger. »Mijnheer de Mably is een opgeblazen gek, gelijk ik u reeds heb doen opmerken; de regter is een zotskap; de bankier een gepomadeerde dandy, een verwijfde knaap, die geest noch moed heeft, en wien de ridmeester

daarom uit grond van zijn hart veracht. De ridmeester instructeur is te oud om nog ijverzucht te kunnen inboezemen. Ik twijfel over het geheel of wel een van de genoemde heeren u inderdaad bemint, en toch is het zeker, dat slechts een man, die u opregt bemint, den kapitein gevaarlijk kan schijnen."

»Maar dat zou van mijn kant een dubbel misdrijf zijn," antwoordde mevrouw S. »Het ware wreed, barbaarsch, onmenschelijk, als ik het bewustzijn van de opregte genegenheid van een wakker man tot het baatzuchtigste doel aanwendde, en met zulk eene liefde een ijdel spel drijven wilde.... Neen, tot zulk eene schandelijke coquetterie ben ik niet in staat."

»Gij neemt die zaak te ernstig op, mevrouw. De kapitein verdiende waarlijk eene nog zwaardere straf, en een man die u inderdaad beminde, zou er zekerlijk mede tevreden zijn, als hij bij u slechts een weinig genegenheid voor hem vond. Onmogelijk zou hij meer verlangen dan tot uw voordeel noodig ware en met uw pligt overeen te brengen was. Een woord, een blik, een gebaar zou u jegens een zoo bescheiden aanbidder tot niets verpligten, zou voor hem eene voldoende belooning zijn, en de dienst, die hij u daardoor zou kunnen bewijzen, verdiende wel eenig gering gunstbetoon."

Emilie lachte sluw en bedacht zich eene poos met bevallige verlegenheid. »Uw opregte wensch mij van dienst te zijn en het beoogde doel te bereiken laat zich door geene hindernissen afschrikken," gaf zij mij met een vorschenden blik ten antwoord. »Maar wij spreken alsof de man reeds gevonden was, dien gij voor mijn echtelijk geluk en ter bekeering van mijn echtgenoot voor zoo onontbeerlijk houdt, en toch acht ik mij niet in staat om een zoo diepen en onbaatzuchtigen hartstogt in te boezemen."

»En als gij hierin dwaalde? Als het toch zoo ware?" antwoordde ik, en zag haar ernstig en strak aan.

»Dan is deze man, deze aanbidder werkelijk voorhanden? Kent gij hem?" vroeg zij.

»Misschien," antwoordde ik met eene weifelende stem.

»Misschien," herhaalde Emilie en liet het hoofd zakken, waarbij zij, half van mij afgewend, een harer lokken die losgegaan was, weder trachtte in orde te brengen, eigenlijk echter om een ligten blos te verbergen, die mijne halve bekentenis op hare wangen gebragt had. »Dit misschien schijnt mij den aanvang eener onbescheidenheid, die ik u niet zou willen toeschrijven," vervolgde zij en deed alsof zij eene courant inzag, die voor haar op de tafel lag. »Ik zou om alles in de wereld van het belang, dat ik u inboezem, geen partij willen trekken om u dit geheim te ontlokken. Dat zou zijn de coquette rol, die gij mij aanraadt, op uwe kosten te spelen; daarin zou eene ondankbaarheid liggen jegens u, die nimmer raden moogt wie mijn eerste slagtoffer wordt."

Daarmede verliet zij mij in eene aandoening, die ik slechts langzamerhand kon overwinnen. Blijkbaar had zij mij doorgrond, en mij door deze behendige manoeuvre de bekentenis bespaard, die mij reeds op de lippen zweefde. Bij rijper nadenken was ik er haar dankbaar voor, en zij scheen mij voortaan nog verhevener, heiliger, deugdzamer. Hare handelwijze deed haar hart en haar verstand evenveel eer aan, en na dien tijd was het mij onmogelijk haar mijne geheime neiging te bekennen. De moed daartoe was mij ontzonken.

Van dezen dag af kwam zij nimmer weder op het bureau als ik alleen was. Ja, zij vermeed het voortaan opzettelijk met mij alleen te zijn. Als ik bij haar at en de ridmeester ons volgens gewoonte dadelijk na den maaltijd verliet, had zij altijd een voorwendsel om uit te gaan. Dan was zij bij eene vriendin verzocht, dan moest zij noodzakelijk naar eenige winkels, en ik had een wenk om mij te verwijderen.

Intusschen scheen het alsof juist al deze hindernissen den hartstogt slechts aanvuurden, dien ik voor dat uitstekend wezen gevoelde. Het was gewis de eerste ware liefde, die ik gevoelde, want mijne betrekking tot het schoone modemaakstertje was — dit gevoelde ik thans duidelijk — slechts eene vlugtige opwelling der zinnen geweest, waartoe ijdelheid en eigenliefde mij gedreven hadden. Rose was het mooiste meisje geweest, dat men op eene danszaal vond, eene menigte militairen en burgerlijke jongelieden hadden naar hare gunst gestreefd, en mijne eerzucht had mij hare verovering begeerlijk gemaakt. Wat ik voor haar gevoelde was slechts eene voorbijgaande aandrift mijner zinnen en mijner eigenliefde geweest — geene liefde. Hoe geheel anders was mijn gevoel voor Emilie. Reeds haar tred, de aanraking van haar kleed deden mijn hart kloppen. Reeds de gedachte van in hare nabijheid, slechts door een dunnen wand van haar gescheiden te zijn, riep mij haar aanvallig beeld voor de ziel en overtuigde mij, dat mijn hart voor geen ander sloeg. Geen misdadig verlangen, niet de minste laakbare gedachte bezielde de stille innigheid, waarmede ik haar aanbad. Zij was mijn beschermengel, die mij met deugdzame voornemens en heiligen ernst vervulde.

II.

De tijd ging spoedig voorbij. Maanden verliepen, zonder dat in de uitwendige betrekkingen van onzen kleinen kring de geringste verandering plaats greep. Daar werd onze stille levenswijze door eene even onverwachte als treurige gebeurtenis gestoord, die mij een nieuw bewijs gaf van de magt der liefde, die Emilie's hart vervulde. Hare moeder werd zwaar ziek en riep hare dochter tot zich om de laatste wenschen en den zegen eener stervende te ontvangen. Na verloop van eene maand keerde Emilie treuriger en ongelukkiger dan vroeger naar haren echtgenoot terug, die inmiddels zijn misda-

digen omgang met Rose des te openlijker had voortgezet.

Mevrouw S. stond voortaan geheel alleen in de wereld; zij had nu ook diegene verloren, in wier trouwen boezem zij haar kommer had uitgestort, en uit wier brieven zij den troost geput had, dien zij zoo zeer behoefde. In mij vond zij nog steeds den oude, slechts beminde ik haar zoo mogelijk nog inniger, want hare verlatenheid had haar een nog heiliger regt op mijne onbegrensde gehechtheid gegeven. Maar ik eerbiedigde aan den anderen kant ook hare bittere smart, en gedroeg mij jegens haar schroomvallig, ja misschien verlegen, en ofschoon thans de gelegenheid met haar alleen te zijn zich meermalen dan vroeger aanbood, begreep ik toch, dat haar tegenwoordige toestand mij de grootste terughouding en verschooning jegens haar oplegde. Zoo moest ik dan nog dagelijks een zwijgend getuige zijn van hare smart, van haar ligchamelijk en zedelijk lijden, dat den jeugdigen blos van hare wangen roofde en op haar gestel zulk een invloed had, dat men vreezen moest, dat zij spoedig hare moeder in het graf zou volgen.

Op zekeren dag scheen mijn toestand mij ondragelijk en ik was niet langer in staat de mij opgelegde pijnlijke beproeving te torschen. Ik besloot mijn afscheid te nemen, Moulins en het regiment te verlaten en mij uit Emilie's nabijheid te verbannen, daar ik haar mijne liefde niet bekennen, en bij haar geen medegevoel voor mijn leed verwachten mogt. Ik begaf mij dus naar de woning van den ridmeester van mijn eskadron om mijn ontslag in te dienen en hem te verzoeken voor mijn verderen diensttijd een plaatsvervanger aan te stellen. Toen ik echter zijn huis betrad, overviel mij eene besluiteloosheid en de moed ontzonk mij, mijn voornemen uit te voeren. Na eenig bedenken keerde ik om en begaf mij weder naar mijn bureau. Ik kon het niet uitstaan haar zoo te zien wegkwijnen, maar ik gevoelde tevens ook, dat ik niet zonder haar en ver van haar leven kon.

De ridmeester scheen inmiddels als door tooverij aan Rose geboeid. Noch de afwezigheid zijner vrouw, noch haar zigtbaar verkwijnen, noch hare zwijgende, treffende lijdzaamheid waren in staat den schandelijken hartstogt te dooven, die hem al zijne pligten met voeten deed treden. Zijne strafbare betrekking met de voormalige modemaakster was reeds lang door de geheele stad bekend. Men kende de weelde, waarmede hij haar omgaf; de kosten, die hij maakte, om hare uitsporigste wenschen en invallen te bevredigen. Men lachte er hem om uit, want het was niet minder ruchtbaar, dat zij hem niet eens getrouw was, maar dat verscheidene gelukkige medeminnaars met hem in hare vriendschap deelden, waaronder de reeds genoemde dandy Alfred de Leonville voor de meest begunstigde doorging — dezelfde die vroeger Emilie op al hare schreden vervolgde. Toen hij door mevrouw S. afgewezen was, had hij zich met gelukkiger gevolg tot mevrouw de St. Florens gewend, die voor zijne rijke geschenken niet ongevoelig bleef, en spoedig de niet onverwinnelijke citadel van haar hart opensloot. Natuurlijk werd, nadat deze omstandigheden eenmaal bekend waren geworden, het gedrag des kapiteins op de verschillendste wijze uitgelegd. Niemand begreep hoe hij aan de sommen kwam, die hij aan mevrouw de St. Florens verkwistte. Men wist dat noch hij noch zijne vrouw rijk geweest waren, derhalve had men allerlei lezingen omtrent de bron waaruit hij putte. Sommigen beweerden, dat de ridmeester speelde en met zijne winst de kosten betaalde, die zijne geliefde hem veroorzaakte. Anderen wilden weten, dat hij zich diep in schulden gestoken had, en nu de dringendste schuldenaars van het kleine vermogen betaalde, dat Emilie door den dood harer moeder ten deel was gevallen. Deze wisten echter niet, dat Emilie's moeder in hare woonplaats voor arm doorging, en reeds sedert jaren zeer stil en zuinig geleefd had. Weder anderen, en deze waren de meerderheid, verklaarden — het zij nu uit boosaardigheid of op gewigtige gronden — de verkwisting van den ridmeester voor niet anders mogelijk dan door diefstal uit de hem toevertrouwde regimentskas; en deze braken van lieverlede allen omgang met hem af. Hij zou in het voorkomen van de meesten zijner bekenden deze achterdocht hebben kunnen lezen, zoo niet de gedachte aan Rose hem bij uitsluiting had beziggehouden. De laatste uitlegging werd steeds meer algemeen, ging van mond tot mond, en kwam op deze wijze ook den overste ter ooren. Doch ik wil mijne geschiedenis niet vooruitloopen.

Op een regenachtigen middag zat ik op mijn bureau, dat, gelijk ik reeds gemeld heb, slechts door eene deur van het huisvertrek van mevrouw S. gescheiden was. Emilie zat in een hoek aan haar borduurraam, de kapitein deed zijne epauletten aan, want hij stond op het punt van uit te gaan. Beide echtgenooten, met verschillende gedachten vervuld, bewaarden een volslagen stilzwijgen. Op het oogenblik, dat het tête-à-tête interessant begon te worden en de kapitein juist den mond opendeed om — hardop te geeuwen, en de jonge vrouw onwillekeurig een zucht liet glippen, trad de luitenant de Mablý-Dardennes het bureau binnen, en van daar de zaal, wier deur hij vergat achter zich digt te doen.

»Ha, mijn vriend!" riep hij den kapitein toe, en hield de eene hand achter zijn rug verborgen, »ik heb heden morgen de heerlijkste vond gedaan voor een beminnaar der schoone natuur gelijk ik. Ik ging heden morgen den weg naar Clermont opwandelen, en daar heb ik de schoonste aller bloemen aangetroffen."

»De schoonste aller bloemen?" vroeg de kapitein, zich haastig omwendend, terwijl hij de hand zakken liet, waarin hij de epaulet hield. Om den schrik van den ridmeester bij deze woorden des luitenants te begrijpen, moet men weten, dat, gelijk ik eigenlijk reeds vroeger had moeten mede-

deelen, de ridmeester des morgens ook gewoon was den weg naar Clermont op te wandelen, waar hij voor Rose een aardig lusthuisje gehuurd had, en waar zij hem gewoonlijk verwachtte. Het was schijnbaar een gril, maar eigenlijk een wel overlegd plan van de voormalige modemaakster geweest, dat zij den aanvang der lente op het land wilde doorbrengen, want zij vreesde toch al te zeer in opspraak te zullen komen.

»Als ik zeg aangetroffen, is dat eigenlijk eene verkeerde uitdrukking," vervolgde de Mably, die er niet weinig vermaak in schepte, dat hij door deze toespeling zijn kameraad in verlegenheid gebragt had, en vooral in het bijzijn zijner vrouw; »ik had eigenlijk moeten zeggen: ik heb die koningin der bloemen gevonden, dat ware juister geweest. Apropos, ridmeester, houdt gij veel van rozen?"

»Ik? Waarom? Neen, ik geef er niets om," antwoordde deze, die niet begreep wat de luitenant wilde.

»Waarlijk dan beklaag ik u," vervolgde de onbarmhartige spotter, »dan zult gij ook niet weten welk eene schoone bloem ik gevonden heb. En gij, fourier, hebt gij ook zulk een slechten smaak als de ridmeester? Houdt gij ook niet van bloemen?"

»Vroeger wel," antwoordde ik lagchend, »maar tegenwoordig zijn zij mij ook allen onverschillig geworden."

»Waarlijk! Allen?" riep de Mably.

»Neen toch niet," hernam ik snel. »Eene bemin ik nog, het beeld der bescheidenheid, het viooltje; dat bemin ik van harte," voegde ik er met een zijdelingschen blik op Emilie bij.

»Dat is mij aangenaam!" riep de Mably lagchend. »Dan zijt gij ook waardig den weg naar Clermont te bewandelen; want daar heb ik heden morgen een aantal dier bloempjes gezien. Maar kunt gij niet raden, ridmeester, hoe de schoone bloem heet, die ik gevonden heb?"

»Ba, laat mij," bromde de ridmeester, »ik heb geen verstand van bloemen."

»Is het misschien eene zonnebloem?" vroeg Emilie, in zijne scherts instemmende.

»Het zal nog op eene klaproos neêrkomen," riep de kapitein.

»Foei, hoe prozaïsch," gaf de Mably ten antwoord; »ik zie wel, dat gij van de flora dezer omstreken niets weet. Daar, zie eens, het schoone roosje, dat ik dezen morgen op mijne wandeling ontmoet — ik wil zeggen gevonden heb." Bij deze woorden haalde hij eene inderdaad fraaije roos te voorschijn. »Ik bemin alle rozen, maar de bevallige soort, die men op den Clermontschen weg zien kan bijzonder," vervolgde de luitenant op zulk een beteekenenden toon, dat de ridmeester bleek werd, en zich op de lippen beet.

»Alle duivels, plaag mij toch niet langer met uwe zotte bloemen! Ik verfoei ze allen," brulde de kapitein, die nog slechts met moeite zich bedwong om niet zijne woede den vrijen loop te laten.

»Bedaar, ridmeester; men zou waarachtig denken, dat ik u beleedigd had," antwoordde de Mably. »Ik kan waarachtig uw afkeer van bloemen niet begrijpen, vooral daar ik ze zelf zoo bemin. Als kind speelde ik met bloemen. Als jongeling las ik altijd met het innigste genoegen de idyllen van Florian en zelfs de Pastoralia van den Griek Longus; ja, mijn vriend, ik heb dat werk van Longus gelezen, dat slechts twee mannen vloeijend hebben kunnen lezen, Amyot en Paul Louis."

»En gij, als de derde," zeide Emilie.

»Nu ja," hernam de Mably met zelfbehagen. »Ieder mensch heeft een weinigje ijdelheid; de mijne bestond toen daarin van de Pastoralia van Longus even goed als zijne twee overzetters te kunnen lezen."

»IJdele gek!" bromde ik bij mijzelven.

»In dien tijd," vervolgde Mably, »verlangde ik met al mijn hart naar eene Chloe of Amarillis, en leerde met magtig veel genoegen de Bucolica van Virgilius van buiten, die ik nog op den huidigen dag zoo goed in het hoofd heb, dat ik ze elk oogenblik van het begin tot het einde — *de capite ad calcem* zeggen de Latinisten, zou kunnen opzeggen, als mevrouw latijn verstond. Maar u kan ik het genoegen wel doen, mijn vriend."

»Vervloekte wawelaar!" bromde de kapitein, terwijl hij zijne sabel omdeed, en Emilie en ik moeite hadden ons lagchen te bedwingen. »Adieu, Mably!" vervolgde hij daarop luid en maakte zich gereed om te vertrekken; »vermaak mijnenthalve mijne vrouw met uwe schalmeijen en herders."

»En uwe roosjes," viel de Mably hem in.

»Ik mag het lijden; ik heb eenige bezigheden, en moet uitgaan." Juist toen de ridmeester de deur in de hand had, kwam Valentin als ordonnans binnen, en gaf den kapitein een brief van den kolonel over. Terwijl de ridmeester dien openbrak en las, trad de wachtmeester naar mij toe, en fluisterde mij iets in wat ik toenmaals nog niet regt begreep.

»Kwade tijding," fluisterde Valentin mij toe, »de kolonel is woedend en de ridmeester..." Het overige verstond ik niet regt, want de ridmeester, die onder het lezen van den brief zigtbaar verbleekte en ontroerde, en hoe verder hij las des te meer scheen te ontstellen, zeide thans tot zijne vrouw met eene weifelende stem: »Ik kom misschien niet aan tafel, Emilie. De fourier zal wel zoo goed zijn u gezelschap te houden. Niet waar, Cesar?"

Ik nam dit aan en de ridmeester verwijderde zich haastig.

Om den geheimvollen wenk van Valentin te verklaren, moet ik terugkomen op iets waarvan ik reeds vroeger gewag gemaakt heb. Men zal zich nog herinneren op welke verschillende wijzen men de mildheid verklaarde, die de ridmeester jegens Rose aan den dag legde. De ergernis, die het gedrag des kapiteins aan het regiment gaf, bleef lang voor den kolonel verborgen; eindelijk echter ver-

nam deze zijne intrigue met Rose en de groote kosten die deze hem veroorzaakte. De kolonel kende natuurlijk den staat van Emilie's vermogen; hij wist dat S. niets bezat dan zijne soldij; onwillekeurig moest hij derhalve geloof slaan aan de onteerende geruchten die er reeds sedert eenigen tijd omtrent het dubbel misdadig gedrag des ridmeesters in omloop waren, en om zich daaromtrent volkomene zekerheid te verschaffen, en zichzelven van alle verantwoordelijkheid voor mogelijke ontrouw des kwartiermeesters te ontslaan, wilde hij zijne kas en rekeningen nazien, en ontbood derhalve den ridmeester bij zich. Ongeveer een uur nadat deze zijne woning verlaten had, verscheen hij bij den kolonel, die hem eerstens eene nadrukkelijke strafpredikatie hield over zijn schandelijk gedrag ten aanzien van Rose, en hem gelastte onverwijld alle betrekkingen met haar af te breken; maar hem daarop verklaarde, dat hij den volgenden morgen met den staf bij hem komen zou, om zijne kas en verantwoording na te zien, gelijk zijn pligt hem oplegde. Hij eindigde met de woorden: »de openlijke meening beschuldigt u van misbruik van de u toevertrouwde gelden, en uwe eer eischt, dat gij deze beschuldiging logenstraft. Mijn pligt echter gebiedt mij den schuldige streng te bestraffen, als er eenige grond voor de algemeene meening bestaat."

De inhoud van dit gesprek en hetgeen er op volgde en wat ik nu verhalen zal, heb ik, gelijk men wel vermoeden zal, later uit den mond van den ridmeester zelven vernomen.

Naauwelijks had de ridmeester, hevig ontroerd, den kolonel verlaten, of hij spoedde zich naar de woning van mevrouw de St. Florens, die, gelijk ik zeide, een bekoorlijk lusthuis op den weg naar Parijs bewoonde. Hij trad door de achterdeur het huis in, en onverwacht de zaal binnen, waar hij Rose aan den schoorsteen bezig vond met punsch gereed te maken. Even als op dien avond waarvan ik vroeger sprak, stond voor de sofa een gueridon, en daarop twee kristallen glazen, daar naast twee armstoelen. De voormalige modemaakster verwachtte ongetwijfeld iemand met wien zij den avond eens regt aangenaam dacht door te brengen. Deze was echter zeker niet de ridmeester. Er ontbrak nog slechts een gevangene in de belendende kamer, en eene achter de sofa staande officierssabel, om dezen namiddag volmaakt te doen gelijken naar dien avond waarop ik den kapitein zoo plotseling op het spoor was gekomen. De opgesloten gevangene was er ook werkelijk, maar in eene kast; de sabel ontbrak.

Toen mevrouw de St. Florens haren eersten schrik te boven wás, vloog zij den ridmeester met het vriendelijkste gezigt en met al de lieftalligheid die zij kon bijbrengen, te gemoet. »Ziet gij wel, Leon, dat ik u toch verwachtte," lispelde zij hem toe; »ofschoon gij mij dezen morgen weinig hoop gaaft dat gij den avond bij mij zoudt doorbrengen, had ik toch een voorgevoel dat gij wel komen zoudt."

Terwijl zij zoo sprak had de kapitein de deur achter zich toegesloten.

»Brengt gij mij den armband dien gij mij beloofd hebt?" vervolgde zij teeder. De kapitein, die den sleutel omgedraaid en in zijn zak gestoken had, keerde zich om, en Rose verschrikte van de vreeselijke uitdrukking van zijn gelaat, zijne opeengebeten lippen en zijne brandende oogen. »Om Gods wil, wat deert u?"

»Rose," antwoordde de ridmeester, »gij hebt mij dikwijls verzekerd dat gij mij bemint — nu is het oogenblik gekomen dat gij mij dit bewijzen kunt. Uw lot zij aan het mijne geboeid, gelijk mijn leven aan het uwe. Ik moet aan mijn onteerd leven een einde maken — wilt gij nu met mij sterven?"

»Sterven?" herhaalde zij verbleekend, en staarde vorschend de wanhopige houding des ridmeesters aan. Toen echter kwam het denkbeeld bij haar op, dat de ridmeester wel eene grap met haar kon voor hebben, en zij vervolgde luid lagchend: »Loop heen, ridmeester, ik laat mij zoo niet bang maken. Wie denkt op zijn twintigste jaar aan sterven? Ja, wie zal daar zelfs van spreken terwijl men droog en wel in eene warme kamer zit, voor een kom punsch, beveiligd tegen den kouden plasregen? Boos mensch," voegde zij er met den vinger dreigend bij, »hebt gij mijn armband niet medegebragt?"

»Ik scherts niet, Rose, en zie er waarachtig niet zoo schertsachtig uit," antwoordde S. met een doorborenden blik, »ik scherts niet, ik wil, ik moet sterven!"

Met schrik bemerkte Rose dat hij in ernst sprak, en terwijl zij een paar schreden terugdeinsde, vroeg zij angstig: »En waarom dan?"

»Ik kan u mijn geheim niet langer verbergen," zeide hij zacht; »ik ben geruïneerd, onteerd, en de dood is de eenige uitweg die mij nog overblijft."

»Geruïneerd!" herhaalde Rose, die dit woord alleen verstaan had, — »ik vermoedde het."

»En onteerd!" herhaalde de ridmeester en sloeg zich met de vuist voor het voorhoofd, — »om uwentwil, Rose, ben ik in dezen vreeselijken toestand geraakt. Ik kan en wil er u geene verwijtingen om doen, meisje, want de vreugde waarmede gij geschenken uit mijne handen ontvingt, was bij lange na zoo groot niet als het genoegen dat de vervulling uwer wenschen mij verschafte. Maar het was dwaas, het was schandelijk van mij zoo te handelen; want alle vreugde en genot dat ik u verschafte was met mijne eer gekocht... Sedert meer dan zes maanden putte ik uit de regimentskas, om uwen geringsten wensch te bevredigen. Mijn bloed zou ik voor u gegeven hebben zoo gij het verlangd had, om slechts een glimlach van u te verwerven. — Gij weet, Rose, dat ik u beminde en hoe ik u beminde... Zie, daarom is ook de dood mijn eenigste toevlugt als gij in mijn lot niet deelen wilt. De schoone dagen van den droom onzer liefde zijn voorbij, Rose. Morgen komt de kolonel met de stafofficieren mijne kas nazien; als

hij het te kort ontdekt ben ik onherstelbaar onteerd, verloren. — Gij ziet nu wel dat ik sterven moet, maar mijn laatste uur zal nog zoet zijn als gij mij bemint, als gij mij getrouw blijft tot in den dood. Gij hebt mij zoo dikwijls gezworen, dat zonder mij het leven voor u geen de minste bekoorlijkheid had... O, Rose, spreek, wilt gij thans met mij sterven? Gevoelt gij den moed daartoe?... Spreek, spreek, de tijd dringt."

Gedurende zijne lange toespraak, die, naar gelang hij sprak, steeds krachtiger en wanhopiger werd, en die door de gebaren des ridmeesters nog meer kracht ontving, scheen mevrouw de St. Florens, op een stoel geleund, de ontroering van haren geliefde te deelen. Hare lippen trilden even als hare knieën, haar gelaat was bleek, en haar blik vloog weifelend in de kamer rond. Evenwel gaf de uitdrukking harer gelaatstrekken meer een plotselingen schrik, dan een diep medegevoel te kennen, en men kon duidelijk aan haar zien dat, hoe hevig ook haar boezem zwoegde, de voorslag des ridmeesters haar in het geheel niet beviel, en zij in het geheel niet gezind was zich te laten overhalen.

Toen hij uitgesproken had rigtte Rose zich op, en antwoordde zoo koel alsof het de onverschilligste zaak der wereld was. »Gij zijt geruïneerd, zegt gij, ridmeester? Wel nu, dat heb ik al sedert eenigen tijd vermoed, en voor dat geval mijne maatregelen genomen."

»Hoe? Wat? Wat zegt gij?" stamelde de kapitein.

»Maar, lieve hemel, blijf toch bedaard, mijn beste. Wat bijzonders vindt gij daarin? — Er was een tijd — en die is nog niet lang geleden — waarin ik geen grooter genot kende dan dat van des zondags, nadat ik de geheele week door lustig en ijverig gearbeid had, in een net katoenen kleedje, naar de danszaal te gaan met een of anderen knappen jongen. Destijds was het mijn grootste geluk een nieuw kleedje, een zijden hoed en een paar gouden oorbellen te hebben. Toen kwaamt gij met uwe gloeijende liefdesverklaringen en rijke geschenken, en verblindde mij door het uitzigt op eene schitterende, onbezorgde toekomst. Gij hebt mij duizendmaal verzekerd dat ik te schoon was om te arbeiden, dat ik voor een leven op een hooger trap bestemd was, en ik, jong onervaren meisje, heb mij door uwe gladde woorden en vleijerij laten wegslepen. Hierdoor heb ik den jongen man bedrogen, die mij genegen maar die even arm was als ik. Ik verlangde thans slechts fraaije kleederen, rijken opschik, eene fraaije woning, uitgezochte spijs en geld genoeg om mijne uitsporigste grillen te bevredigen, want weelde en overvloed werd thans het eenigste doel mijns levens, en gij hebt mij dit alles gegeven. Gij hebt mij verwend. Sedert heeft mijn hart geene teedere aandoeningen meer gekend. Gij hebt mij geleerd alle herinnering van het verledene te ontvlieden, en slechts voor het tegenwoordige en voor de ijdelheid te leven. Mijne handen zijn nu te teer geworden om nog de naald te voeren; te week om nu nog aanhoudenden arbeid te verrigten; mijne voeten zijn te teeder om ze nu weder in grove schoenen te steken, en ik zelf te verwend om nu weder tot groven kost en een armzalig kamertje onder het dak mijne toevlugt te nemen. Gij hebt, door uwe verwenschte verleiding, mij grillig en verkwistend, ijdel en traag gemaakt. Dit leven bevalt mij, want ik ben nog jong en schoon, en het ontbreekt mij niet aan aanbidders; ik heb leeren inzien dat ik te goed was voor eene dagloonster. Maar *juist* daarom scheid ik ook thans van u. — Gij zijt geruïneerd, zegt gij, ridmeester? Wel nu, kom dan niet weder in mijn huis. Ik vind niets natuurlijker dan dat gij mij verlaat als gij mij niet langer kunt onderhouden. — Gij zijt eerloos? Wel nu, een reden te *meer* voor *mij om geene* bezoeken meer van u af te wachten! Houdt gij mij voor krankzinnig, dat gij denkt ik zou met u willen sterven, terwijl juist het leven mij het aangenaamst en vrolijkst toelacht, terwijl ik niets vuriger verlang dan Parijs te zien, het schoone, heerlijke Parijs? — Gekheid! Ga heen, ridmeester, en verberg uwe schande ergens anders! Gij helt nu mijn antwoord op uwe bekentenis, en ik heb er nog slechts bij te voegen, dat ik binnen drie dagen Moulins verlaat en naar Parijs vertrek met denzelfden vriend voor wien ik heden avond dezen punsch gereed gemaakt heb.

De indruk, dien deze met de meest mogelijke koelheid en vastberadenheid uitgesprokene woorden op den ridmeester maakten, kan gemakkelijker vermoed dan beschreven worden. Eerst was hij bleek geworden, toen bedekte een donkere gloed zijn gelaat; alle driften der hel woedden in zijn boezem. Toen zij uitgesproken had wilde de kapitein haar antwoorden, maar de woorden bleven hem in de keel steken; met een dof gebrom, als dat van een wild dier, rukte hij de sabel uit de scheede, en vloog naar Rose toe, die met een luiden gil naar de nabijheid der kast vlugtte.

»Help, Alfred, help!" gilde zij, en opende haastig de deur der kast, waaruit een man, onze reeds bekende dandy, Alfred de Leonville, te voorschijn sloop. Zoodra hij echter de blanke sabel en het grimmige gelaat van den ridmeester bespeurde, deinsde hij terug, en stond toen bevende als in den grond vastgeworteld. Mevrouw de St. Florens daarentegen lag weenend, met gevouwene handen, in een hoek der kamer op de knieën, en zag met doodsangst den afloop van dit ontzettend tooneel te gemoet.

Een paar minuten heerschte er eene akelige stilte tusschen deze drie personen. De ridmeester stond nog altijd dreigend, met de blanke sabel in de vuist, en mat met gloeijende oogen en een blik vol onuitsprekelijken haat zijn medeminnaar, dien hij thans eerst had leeren kennen. Deze, die met neergeslagen oogen als een espenblad stond te trillen, waagde het niet zich te verroeren, en Rose, verheugd dat deze basiliscusblik van haar afgewend was, had zich aan het venster achter eene

gordijn verscholen. Op eens stiet de ridmeester een dof gebrom en een zwaren vloek uit, liet toen de sabel kletterend in de scheede vallen, en stiet met den voet de punschkom en de beide glazen op den grond. Dat was zijne geheele wraak.

Eer de beide andere personen zich nog van hunnen schrik hersteld hadden, was de ridmeester het huis uitgevlogen, dat dit ongevoelige en ondankbare schepsel bewoonde, op wier hoofd hij de vreeselijkste verwenschingen ophoopte.

Ik heb reeds gezegd, dat de ridmeester, toen hij heenging om zich bij den kolonel te vervoegen; de Mably en mij bij zijne vrouw had achtergelaten. — Terwijl nu het zoo even verhaalde tooneel ten huize van de voormalige modemaakster gebeurde, gaf de luitenant zich alle mogelijke moeite mevrouw S. op de geestigste en fijnste wijze, naar hij meende, zijn hof te maken. Hoe onvoegzaam het ook was, en hoe zeer ook de luitenant mij in zijn hart naar alle duivels wenschte, zoo dacht ik toch er niet aan te vertrekken. De felste ijverzucht verteerde mij. Ik kon niet van mij verkrijgen een man met Emilie alleen te laten, die zoo onbewimpeld zijn zucht om haar te behagen aan den dag legde. Ik kende wel is waar mevrouw S., ik wist dat de zuchten, de vleijerijen, de toespelingen des luitenants en zijne kleine uitvallen tegen den kapitein niets bij haar vermogten; want zij was eene te verstandige en voortreffelijke vrouw om zich van zulk een zotskap te laten veroveren. Maar nogtans deed een onweerstaanbare aandrang mij blijven. Ik wist dat mijne tegenwoordigheid den luitenant hinderde, hetgeen reeds zijne veelvuldige ongeduldige blikken, die hij van ter zijde op mij sloeg, en de minachting die hij jegens mij aan den dag legde, mij duidelijk deden zien.

Eindelijk nam de Mably afscheid van Emilie, en ik bleef met haar alleen.

»Vroeger scheen het vonnis dat gij over den luitenant geveld hebt, mij te hard toe," zeide zij, »maar nu zie ik, dat het niet te gestreng is."

»Niet waar, hij is een onuitstaanbare laffe gek?" antwoordde ik vergenoegd, »zijne vleijerijen en complimenten zijn even alledaagsch als gemeen, en zijn vernuft bestaat enkel in een weinigje kleingeestige boosaardigheid?"

»Inderdaad; hij is mij nimmer zoo belagchelijk, zoo vervelend en onuitstaanbaar voorgekomen als heden," gaf zij mij ten antwoord, »hoe meer hij zich moeite geeft om te bevallen, hoe onuitstaanbaarder hij wordt."

Zoo bevond ik mij dan nu eenige uren geheel alleen met mevrouw S. Wij spraken veel, of liever zij alleen, want Emilie sprak zoo goed, hare zachte zilveren stem drong zoo tot het hart door, dat men naauwelijks waagde te ademen als zij sprak. En het ontbrak ons niet aan stof; zij deed mij verwijtingen dat ik reeds sedert zoo langen tijd niet meer de oude was, dat ik zoo ernstig, zwaarmoedig en menschenschuw was geworden, en mij aan mijmeringen en gedachten overgaf, die zij wel niet begrijpen of raden kon, maar die in allen geval voor mijne jaren en mijn stand niet voegden. Zwijgend hoorde ik haar aan, met betraande oogen en een bezwaard hart, en waagde het niet haar het besluit mede te deelen dat ik thans onherroepelijk genomen had. Het was mij namelijk hoe langer hoe ondragelijker geworden in Emilie's nabijheid te leven en zoo vertrouwelijk met haar om te gaan, zonder haar te verraden wat in mijn hart omging. Slechts scheiding, eene zoo mogelijk bestendige afwezigheid van de plaats waar zij leefde, kon, zoo al niet mijne kwaal genezen, dan toch eene bekentenis voorkomen, die mij in een onbewaakt oogenblik, tegen mijn wil zou kunnen ontsnappen. Ik gaf dus den wensch op hare wederliefde te verdienen en te verwerven, maar ik behield op deze wijze ten minste hare achting, die een onbedachtzaam woord mij kon doen verliezen. »En wie weet," dacht ik, om mij in mijn voornemen te versterken, »of niet eene teedere herinnering van hare zijde mij ook op verren afstand zal volgen."

Op den morgen van dienzelfden dag was mijn besluit tot rijpheid gekomen, de militaire dienst te verlaten en mijn burgerlijk beroep weder op te vatten. Ten einde niets mijn voornemen aan het wankelen zou brengen, had ik, reeds voor ik naar het bureau ging, den kolonel verzocht mij toe te staan een plaatsvervanger te stellen. Deze brief moest hem reeds dien morgen ter hand gesteld zijn.

Maar juist de gedachte aan mijn aanstaand vertrek en de smartelijke scheiding van mevrouw S. hield mijn geest en gemoed geheel bezig, mijne stem beefde als ik sprak, en daarom sprak ik ook zoo weinig als mogelijk was, om haar niet te laten bemerken wat er in mijn binnenste omging. Toen wij ons aan tafel zouden begeven en ik mevrouw S. de hand toereikte, gevoelde ik bij deze aanraking mijn hart sterker kloppen, mijne knieën knikten en het scheelde weinig of ik was in zwijm gevallen. Het eten smaakte mij niet, en er kwam eindelijk geen geluid schier over mijne lippen. Mevrouw S. sloeg mij met een opmerkzaamheid gade, die mijne verlegenheid nog vermeerderde; zij trachte mij in een gesprek te wikkelen, uitvoeriger antwoorden mij af te lokken, maar vruchteloos; ik antwoordde slechts met ja of neen. Na eene lange pauze, welke ons steeds verlegener maakte, en die ook bij Emilie meer schroomvalligheid scheen te verwekken — want ik had herhaalde malen bemerkt dat zij zuchtend de oogen omhoog sloeg, en dat haar boezem hevig zwoegde — keerde Emilie zich weder snel en levendig tot mij, en zeide op een bijkans ligtzinnig schertsenden toon tot mij: »Het is toch waarlijk in het geheel niet beleefd, Cesar, dat gij daar zoo stijf en zonder een woord te spreken, bij mij zit. Wat zal de ridmeester zeggen, als hij hoort dat gij zoo ongalant jegens mij geweest zijt, en dat terwijl hij u opgedragen heeft mij te onderhouden. Hij heeft wel niet gedacht dat er geen enkel woordje uit uw mond zou komen."

Ik stamelde eenige onverstaanbare verontschuldigingen.

»Een galante cavalerist als hij met eene dame alleen is," vervolgde Emilie op denzelfden spottenden toon, »vindt in zijn brein altijd duizenderlei hulpmiddelen, om een belangrijk gesprek gaande te houden. En als hij weinig ondersteuning vindt, houdt hij het gesprek alleen gaande. Zoudt gij ook zoo zuinig op uwe woorden zijn, mijnheer de fourier, als dit de laatste maal was dat wij bijeen zaten?"

Deze laatste vraag verschrikte mij niet weinig, en gaf mij plotseling het spraakvermogen terug. Zou de kolonel den ridmeester mijn verzoek reeds medegedeeld, en mevrouw S. van haren echtgenoot vernomen hebben dat ik het regiment wilde verlaten?

»De laatste maal!" riep ik opspringend, »wie heeft u dat dan gezegd, mevrouw?"

»Niemand," antwoordde zij even driftig, »maar ik heb het geraden; daar behoorde niet veel scherpzinnigheid toe."

»En gij hebt dus ook geraden dat ik de militaire loopbaan vaarwel wil zeggen, en deswege reeds aan den kolonel geschreven heb?" riep ik, hoogst verrast te vernemen dat een geheim dat ik niemand toevertrouwd had, reeds aan mevrouw S. bekend was geworden.

»Wat hoor ik? Hebt gij den kolonel geschreven?" riep zij verbleekend uit. »Wilt gij heen gaan? Ons verlaten? Ik bid u verklaar u toch duidelijker, spreek toch."

Met weinige woorden en met eene onvaste stem verhaalde ik haar, dat ik met dat oogmerk den kolonel eenen brief had geschreven, en dien zelf aan zijn ordonnans had overhandigd, om het verzochte verlof zoo spoedig mogelijk te bekomen.

»En wanneer hebt gij dien brief geschreven?" vroeg zij mij haastig, en hare oogen waren plotseling zoo ernstig en strak geworden alsof zij wilde gaan weenen.

»Heden morgen," zeide ik.

»En welke redenen nopen u het regiment te verlaten?" vervolgde zij met eene bevende stem.

»Mijne redenen?" herhaalde ik verlegen. »Ik wilde... ik kan... ik mag niet..."

Zwijgend stonden wij eene poos tegenover elkander, ik werd afwisselend rood en bleek, maar ik kon het niet van mij verkrijgen haar de waarheid te bekennen, uit vrees dat de aangebedene vrouw toornig worden of zelfs wel mij verachten zou.

»Dan moet *ik* uwe verlegenheid te hulp komen, Cesar, en u de meening mijner vroegere woorden verklaren," zeide Mevrouw S., en de tranen stonden haar in de oogen. »Van uw besluit wist ik niets, maar de reden waarom gij dit plotseling besluit genomen hebt, heb ik geraden. Gij wilt ons verlaten, omdat... omdat gij... mij bemint. Is het niet zoo?"

Een steen viel mij van het hart. Zij had mij dus doorzien en de bekentenis bespaard, waarmede ik gevreesd had haar te beleedigen. »Ja, gij hebt gelijk, mevrouw," zeide ik, en drukte hare bevende hand, die zij mij liet, aan mijne lippen; »ik bemin u Emilie, ik bemin u reeds sedert maanden, in het geheim en tot dol wordens toe; reeds sedert zes maanden heeft deze liefde mijn geheelen geest vervuld, en leef ik slechts om te lijden. In den beginne was het slechts medelijden met uwen ongelukkigen toestand, dat mijne belangstelling voor u opwekte. Gij hadt den bijstand noodig van een man die met zijne geheele ziel aan u gehecht was; gij moest tot de overtuiging komen dat er op de wereld nog iemand was die aan uw lijden deel nam. De bijkans dagelijksche omgang met u, de gevaarlijke vertrouwelijkheid, die de ridmeester tusschen ons beide deed ontstaan, sedert hij u op zoo schandelijke wijze verried en verliet, hebben echter van lieverlede deze *deelneming in liefde* veranderd, *ja, tot een onweerstaanbaren hartstogt* doen groeijen. Slechts de hoogachting voor u, voor uw engelrein karakter, weerhield mij om de bekentenis mijner gloeijende liefde te uiten; op den duur ware mij dit onmogelijk geweest, want deze dwang vermeerderde nog slechts mijne kwelling. Om mijn geheim voor mij zelven te kunnen bewaren, wilde ik van hier vertrekken, want ik zag geen ander middel om uwe achting te behouden, en mij uwer waardig te betoonen. — Vergeef mij thans, mevrouw, vergeef mij! Heb medelijden met mij; want ik weet niet meer wat ik zeg, ik ben onzinnig, gelijk gij ziet."

»Arme vriend, dat schijnt inderdaad zoo," zeide Emilie en trachtte hare hand *uit de mijne los te* maken. »Hoor mij, Cesar," vervolgde zij daarop aangedaan, en boog zich zacht over mij, die voor haar op de knieën lag, »de zwakheid, die ik daar zoo even getoond heb door onwillekeurig de bekentenis uwer liefde aan te hooren, geeft mij een regt op uwe dankbaarheid; en als het werkelijk waar is, dat gij mij bemint...."

»O, Emilie! kunt gij daaraan twijfelen?"

»Neen, ik deed verkeerd met het te zeggen; ik geloof, dat gij mij bemint; maar juist daarom moet gij mij van nu af gehoorzamen en wel in alles wat ik met u voornemens ben. In de eerste plaats moet gij mij beloven uwe militaire loopbaan niet op te geven, die u juist thans de gunstigste vooruitzigten oplevert, want — onder ons gezegd — ik weet van den ridmeester, dat gij tot officier aanbevolen zijt en bij de eerste gelegenheid eene aanstelling als luitenant zult ontvangen. Derhalve moet gij nog heden naar den kolonel *gaan* en uwen brief van dezen morgen herroepen, en hem verzoeken, dat hij dien stap als niet geschied beschouwt."

»Ik zal het doen," zeide ik.

»Dan moet gij den ridmeester verzoeken een anderen schrijver te zoeken."

»Hoe, Emilie, raadt gij mij dat?" riep ik verbaasd en misnoegd.

»Zeker, reeds sedert verscheidene dagen ging ik van het voornemen zwanger u dit te verzoeken, en daarop doelde ik, toen ik straks zeide, dat wij wel eens voor de laatste maal bijeen konden zit-

en," antwoordde mevrouw S. »Gij moet naar het eskadron terugkeeren, de gewone dienst verrigten, en als gij mij niet meer ziet, zult gij in staat zijn mij te vergeten."

»U te vergeten? Dat kan ik niet. Ik gevoel, dat mij dit onmogelijk is!" riep ik, de handen wringende, uit, »geloof mij, nimmer, nimmer kan ik dat."

»Is u het karakter van vriend niet genoeg?" vroeg zij. »Is deze titel niet schoon genoeg?"

»Ja, maar gij begrijpt misschien niet, dat het mijne krachten te boven gaat, een beeld uit mijne ziel te verdrijven, dat haar geheel vervult; dat ik reeds sedert zes maanden uit al mijne magt daarnaar streef en het toch niet bereiken kan; dat ik duizendmaal gezworen heb, liever te sterven dan mijn geheim te verraden, en dat ik reeds zeer dikwijls op het punt heb gestaan aan mijn leven een einde te maken. O Emilie! gij weet nog niet wat liefde is, anders zoudt gij mij voor zulk eene innige neiging een weinig beminnen. O, verstoot mij niet."

»Sta op, fourier!" gebood Emilie streng en op een bevelenden toon, waartegen zeker de medelijdende uitdrukking van haar gelaat en haar zielvol oog scherp afstaken, »sta op en laat ons afbreken, want ik mag zulk eene taal niet langer aanhooren."

Ik gehoorzaamde werktuigelijk, maar antwoordde met eene gebrokene stem: »Neen, mevrouw! ik kan het niet uitstaan, u slechts in de verte gade te slaan, zonder uw vertrouwen en uwen omgang te genieten en u van mijne liefde te kunnen verzekeren. Duizendmaal liever wil ik mij voor eeuwig van u scheiden, en daarom zal ik mij ook van hier verwijderen."

Emilie zweeg eene poos, maar een hevige tweestrijd was op haar gelaat te lezen.

»Gruwzaam mensch! die het er op schijnt toe te leggen, mijn hart te verscheuren. Vermoedt, begrijpt gij dan niet," vervolgde zij met een weemoedig smeekenden en toch oneindig liefderijken blik op mij, »waarom ik sedert zes maanden, waarin ik uwe ontluikende liefde raadde, er niet aan dacht, u uit mijne nabijheid te verwijderen? Vermoedt gij niet, waarom ik zelfs toenmaals, toen gij mij schier met ronde woorden uwe liefde verklaardet, noch toorn, noch verontwaardiging, noch verachting aan den dag legde? ja, om welke reden ik mij zelfs tegen uw vertrek verzette?" De stem begaf haar, schier ademloos boog zij zich tot mij neder en keerde haar gelaat af, waarop een purperen blos van heilige schaamte gloeide. »O Cesar! verlangt gij dan van mij," vervolgde zij na eenig zwijgen, zacht en met eene schier onhoorbare stem, »dat ik mij zoo voor u vernederder, om u te bekennen, dat ik u bemin, en u alleen daarom bid, weder uwe dienst waar te nemen, ten einde ik voor allen, en voor u in het bijzonder, eene waardige, deugdzame, aan haren pligt getrouw blijvende vrouw blijven en uwe achting behouden kan? Cesar! dat is niet wel van u, dat gij mij van schaamte schier doet vergaan," voegde zij er snikkend bij, en zeeg op een stoel, terwijl zij haar gelaat met hare handen bedekte.

Deze woorden, de toon waarop zij gesproken werden, en de gebaren waarmede zij gepaard gingen, troffen mij als een elektrieke schok. Hoe groot, hoe edel, hoe verheven stond deze vrouw voor mij, in de verhevenste grootheid, bekleed met den hoogsten adel dezer wereld, bezield van de ware roemzucht en omgeven van de ware glorie, waarop een mensch hoogmoedig mag zijn. Zij toonde mij hoe men zijne hartstogten beteugelt; haar edel voorbeeld deed mij van eene heilige geestdrift gloeijen. Door eerbied weggesleept, viel ik haar te voet en riep uit:

»Emilie! gij zijt een engel! Maar nu gevoel ik mij ook waardig, u te verstaan en uw voorbeeld na te volgen. Gij hebt gelijk; onze vertrouwelijke omgang, deze gevaarlijke eenzaamheid, onze veelvuldige gesprekken moeten ophouden, want de taak is te zwaar onze geweldige neiging te bedwingen. Reeds van morgen af wil ik uw huis mijden, wil ik onder mijne kameraden terugkeeren en fier op de gedachte, dat ik uw vertrouwen waardig ben, nimmer over het banvonnis morren, dat gij over mij hebt uitgesproken. Vaarwel, dierbare Emilie, ik neem ten minste uwe achting mede, en de herinnering aan u zal mij troosten."

Haastig liep ik naar het bureau, om mijne sabel te halen, die ik op de schrijftafel nedergelegd had; daar stoof de kapitein het bureau binnen en mij voorbij. Zijne strakke gloeijende oogen, zijne krampachtig verwrongen trekken, de wanorde in zijne kleeding en zijn waggelende onzekere gang deden vermoeden, dat hij wanhopig en radeloos was. Hij vloog de zaal door en vervolgens de eetzaal in, waar hij plotseling staan bleef, toen hij zijne vrouw zag. Zich daarop herstellende, ging hij naar haar toe, omarmde en kuste haar, een liefdeblijk, dat de arme Emilie sedert lang niet meer gewoon was, en zeide toen met eene doffe stem: »Verschoon mij, mijne lieve, als ik thans nog niet bij u blijven en u gezelschap houden kan — maar ik heb dringende bezigheden.... rekeningen in orde te brengen.... gij begrijpt mij wel! Ik moet alleen zijn!"

Bij deze woorden keerde ik weder om. »Als de arbeid dringend is zal ik blijven, ridmeester," zeide ik.

»Ik dank u," zeide hij zacht, »ik heb uwe hulp niet noodig, maar blijf toch hier, om Emilie gezelschap te houden." Met deze woorden ijlde hij in zijne slaapkamer, waarvan hij de deur haastig achter zich toesloot.

Men kan wel begrijpen, met welk eene verbazing en schrik dit gedrag van den ridmeester zijne echtgenoote en mij vervulden. Emilie wilde opstaan en haar echtgenoot op den voet volgen, maar de schrik had haar zoo getroffen, dat zij niet in staat was op te staan. Ontzettende vermoedens kwamen bij haar op en mij viel te gelijker tijd de geheimzinnige waarschuwing van den wachtmeester in. De

schandelijke geruchten, die omtrent den kwartiermeester in omloop waren, de brief van den kolonel, het verschrikkelijk uitzigt van dèn ridmeester, toen hij binnentrad, alles liet mij eene of andere noodlottige ontknooping duchten.

De kapitein had zich op zijne slaapkamer opgesloten. Ik haastte mij naar het bureau terug, waar eene deur, die niet gesloten kon worden, in de slaapkamer uitkwam, en luisterde aan de deur. Ik hoorde papieren openen, want de kapitein schreef waarschijnlijk.

Na eene poos vernam ik een geluid, dat mij maar al te wel bekend was; hij spande den haan eener pistool. Met een kreet van angst stiet ik de deur open en stortte mij op den ridmeester, die reeds de pistool voor zijn hoofd gezet had. Het was hoog tijd. Mijn geschreeuw, het openloopen der deur, het worstelen met den ridmeester hadden Emilie hare krachten hergeven, en zij kwam naar ons toevliegen. Toen zij het wapen in de hand van haren echtgenoot zag, overwon zij de zwakheid, die hare sekse bij soortgelijke omstandigheden meestal aan den dag legt, en omvatte den ridmeester met beide armen.

»Laat mij sterven!" riep S. »Gij weet niet wat gij doet.... gij kent mijn toestand niet."

Bij mijne poging om hem de pistool te ontrukken, vatte mijne snoer den trekker der pistool, die plotseling afging en mij het voorstuk van mijn chacot wegnam.

»O mijn God!" kermde Emilie, die mij doodelijk getroffen waande, en zeeg neder. Ook de kapitein sidderde en staarde mij krachteloos aan. Haastig maakte ik mij van de andere pistool meester.

»Laat mij sterven, want ik ben verloren," stamelde de ridmeester. Ik ben geruïneerd en onteerd! Ik kan niet langer leven!"

»Hoe zoo?" vroeg ik.

»Morgen komt de kolonel om mijne kas en rekeningen te onderzoeken! Hij zal vinden dat ik een ellendeling, een dief was!" jammerde de ridmeester en sloeg zich met de gebalde vuist voor het voorhoofd. »Mijne kas is ledig.... begrijpt gij nu, dat ik sterven moet? Ik kan en wil mijne schande niet overleven!" Hij waagde het niet een oog op Emilie te slaan, om niet door haar aanblik het laatste overschot van den moed, dien zijne wanhoop hem gaf, te verliezen.

Emilie stond driftig op. »Bewaak hem, Cesar," riep zij en waggelde de kamer uit. Eene minuut later stond zij weder voor ons met eene portefeuille in de hand, een van vreugde schitterend gelaat, eene schoonheid der engelen in hare trekken.

»Gij zijt gered!" riep zij uit.

»Gered? Ik? Door wie?" stotterde hij verbaasd.

»Gij zult niet onteerd worden. Hoe hoog is het deficit in uwe kas?"

»Ik moest er 20,000 francs in hebben," antwoordde hij op een doffen toon, »en er zijn nog naauwelijks 7000 in."

»God zij gedankt! Hier zijn 15,000 francs!" riep zij, zigtbaar verligt door dat berigt, en telde 30 banknoten, elk van 500 francs, op de tafel.

»Kan het mogelijk zijn!.... Emilie — vrouw — gij zijt een engel!" stamelde de kapitein, haar te voet vallende, »o, mijne edele vrouw, zoo gij alles wist...."

»Het genoegen dat gij gered zijt en het vereischte geld in uw bezit hebt," antwoordde mevrouw S., hem opheffende, »verbijstert u zoo, dat gij niet eens vraagt hoe ik aan al dat geld kom. Hiervan ben ik u echter eene uitlegging schuldig. — Verneem in de eerste plaats dat ik alles weet, alles! Ik weet, om wier wil gij uwe pligten als echtgenoot en ambtenaar geschonden hebt!" — De ridmeester zag haar verwilderd aan, maar sloeg dadelijk weder de oogen neder. — »Ik weet alles," vervolgde Emilie zacht, met eene merkbaar bevende stem, »zoowel uwe betrekking tot een ellendig, laaghartig vrouwmensch, als de dwaze verkwisting, die gij voor dit schepsel veil hebt. Juist om die reden hield ik een klein vermogen voor u geheim, dat ik sedert eenigen tijd in deze portefeuille bewaarde, want ik voorzag wel, dat er een dag komen zou, waarin gij het noodig zoudt hebben — en deze dag *is thans* verschenen. — Mijne goede moeder," vervolgde zij, en dwong den ridmeester nevens haar te gaan zitten, »mijne goede moeder was in geenen deele bemiddeld, zoo als gij wel weet. Deze 15,000 francs was alles wat haar van hare vroegere welvaart overgebleven was. De interessen van deze som, een klein jaargeld, dat haar broeder, mijn oom, haar uitbetaalde en een gering inkomen waren *alles*, waarvan zij leven moest. Maar mijn broeder en ik wisten niet, dat mijne moeder nog een kostbaar tooisel bewaarde, dat mijn vader haar op hunnen trouwdag geschonken had, en waarvan zij zich ook onder de zwaarste ontberingen nimmer had willen ontdoen. Eerst op haar doodbed deelde zij ons dit mede, en nam mij, wie dit tooisel toeviel, de belofte af, het als een *heilig aandenken* aan haar te bewaren. Deze belofte heeft mijne moeder met zich in het graf genomen.... tot voor acht dagen heb ik die ook niet gebroken; maar toen ik uwe geliefde, met juweelen en kostbaarheden behangen, in de rijkste kleeding op de straat ontmoette, toen wist ik, dat gij haar deze weelde slechts ten koste van uwe eer en pligt kondt verschaft hebben en dat de tijd der ontdekking niet lang meer uitblijven kon. Van toen af was het mij duidelijk wat mijn pligt mij oplegde te doen; nog dienzelfden avond was mijn tooisel verkocht, en de opbrengst daarvan, benevens mijn aandeel in mijn moeders nalatenschap — hier is beide. Deze som zal u uwe eer teruggeven. Want liever zou ik eeuwig gebrek willen lijden dan den naam, dien ik thans draag, onteerd en met tweevoudigen vloek en schande besmet zien!"

Tot weenens getroffen, viel de kapitein vol berouw zijne edele echtgenoote te voet, klaagde zichzelven aan van het schandelijkste verraad, bekende dat hij harer onwaardig was, en zwoer haar op nieuw onverbrekelijke getrouwheid.

Den volgenden dag kwam de kolonel met den

staf de kas opnemen, vond geld en rekeningen in de volmaaktste orde, en zag dat men den ridmeester schandelijk belasterd had. Door Emilie's grootmoedigheid was de eer van haren echtgenoot gered, die nu dadelijk zijn post als kwartiermeester nederlegde en weder het bevel over zijn voormalig eskadron op zich nam.

III.

Nog een klein weinig geduld, waarde lezer. Mijn handschrift loopt ten einde. Tot hiertoe heb ik u met de geschiedenis van een reeds lang verleden tijd onderhouden; thans ga ik over tot een nog slechts kortstondig verleden en tot aan het tegenwoordige. Wat tusschen deze tijdperken ligt, zal ik slechts vlugtig vermelden.

Zes jaren lagen tusschen dien oogenblik en dien, waarop ik den bodem van Frankrijk weder betrad — zes jaren, waarin de verschillende personen onzer geschiedenis belangrijke lotverwisselingen hadden ondergaan. In de eerste plaats was mevrouw S. weduwe geworden. Het was den kapitein onuitstaanbaar geweest langer in een regiment te dienen, waarin hij aan zulk eene schandelijke beschuldiging had ten doel gestaan, en dat getuige van zijne uitspattingen en dwaasheden geweest was, die hem niet meer de achting zijner kameraden en den eerbied zijner onderhoorigen konden verzekeren. Hij had verlof verzocht met een officier van zijn wapen in Algiers te mogen ruilen, en dit was hem toegestaan geworden. — Ook mij had de minister van oorlog vergund den ridmeester te vergezellen, maar daardoor had ik het uitzigt op mijne aanstelling als officier verloren, daarentegen echter het voorregt behouden van in Emilie's nabijheid te mogen blijven. Emilie volgde haren echtgenoot naar Algiers, hoewel niet voor langen tijd, want de kapitein bleef slechts kort op Afrikaanschen bodem, of liever hij bleef er voor altijd. Wij waren beide juist bij ons regiment gekomen, toen dit tot de eerste expeditie tegen Constantine uittrok. Den avond voor de bestorming, slechts weinige uren na den generaal Damremont, viel de ridmeester, door een Arabischen kogel getroffen, aan onze zijde. Ik kon hem niet meer helpen, slechts hem wreken. In het bewustzijn, dat na al het voorgevallene Emilie hem niet meer beminnen kon, had hij den dood gezocht, en zich ontslagen van het vooroordeel, dat, gelijk hij wel wist, altijd op hem kleefde. Emilie keerde naar Frankrijk terug, naar haren broeder. De dood eener oude tante, die de jonge ouderlooze weduwe teeder beminde en haar een klein vermogen naliet, deed haar eenige jaren later naar Parijs verhuizen, waar zij eenige bekenden had. Twee maanden later kocht zij in Sablonville een net huisje met een tuin, en zette zich daar neder om, afgescheiden van de wereld en ver van het gewoel der groote stad, huiselijk en stil te leven.

Sedert ik Frankrijk verlaten had, had ik niets van Rose vernomen. Het bekommerde mij ook weinig, wat er van haar geworden was. Slechts eens vernam ik — doch slechts als een los gerucht — dat zij, na een verblijf van verscheidene jaren in Parijs, zich naar Spanje had begeven.

Wat mijzelven betreft, ik was soldaat gebleven en had in Afrika bloedige lauweren, een ziekelijk ligchaam, een stijven arm en den rang van kapitein verworven. Na vijfjarige dienst te velde nam ik mijn afscheid als invalide; eene afschuwelijke wonde van de jatagan van een Kabijl, die dwars over mijn geheele gelaat liep, had mij eindelijk doen besluiten de dienst vaarwel te zeggen. Zoo men bij deze alles behalve aangename gift nog het genoegen rekent van bij alle buijig of veranderlijk weder aan een vreeselijk rheumatisme te lijden, dat ik mij in de bivouacs op het lijf gehaald had, dan zal men toestemmen, dat zelfs het kruis van het legioen van eer, dat bovendien tegenwoordig maar al te gemakkelijk verkregen wordt, mij de herinnering van mijne militaire loopbaan niet bijzonder verzoeten kan. In Vichy herstelde ik zoo tamelijk, meer door de kalme rust en den aangenamen omgang met beschaafde lieden, dien ik gedurende mijn leven in het leger en te velde zoolang had moeten ontberen, dan door de genezende kracht der bronnen van Vichy. De weinige maanden, die ik daar doorbragt, behooren tot de schoonste mijns levens. Laat in den herfst begaf ik mij naar Parijs. Uit mijne vroegere regtsgeleerde loopbaan gerukt, had ik na het verlaten van de dienst geen stand meer. Nu kreeg ik het in het hoofd, gelijk zoovele voor en na mij, schrijver te worden. Ik schreef, onder een aangenomen naam, verhalen voor de feuilletons der groote dagbladen, en nu en dan ook dichtstukken en dramatische werken, die mijne lezers wel onbekend zullen zijn gebleven, maar waaraan zij geloof ik niets verloren hebben.

Kortom, de voormalige fourier was journalist geworden, had de sabel met de stalen pen, de bivouac en kaserne met eene kleine bovenkamer in de rue de Helder, het edele Arabische strijdros met den Pegasus en de schitterende uniform met de grijze paletot verwisseld — louter ruilingen, waarbij ik niets gewonnen had. Het droombeeld van den roem, dat ik zoolang nagejaagd had, plaagde mij niet lang — het was spoedig verdwenen en na vele teleurstellingen kwam ik eindelijk zoover, dat ik tevreden was, door mijn pensioen en de kleine som, die mijne schrijverijen mij opbragten, althans voor honger en gebrek bewaard te zijn. Slechts de herinneringen van het verledene en de hoop op een toekomstig geluk, dat telkens in mij herleefde als ik van een bezoek bij Emilie in Sablonville naar huis keerde, wierpen een helder vrolijk licht in de schaduw van mijne eentoonige levenswijze en mislukte bestemming.

Maar weg met deze sombere beelden, ik keer tot mijne geschiedenis terug. Na eene week van ingespannen arbeid, die mij niet eens toegelaten had Emilie in Sablonville te bezoeken, besloot ik den voortreffelijken raad van den ouden wijzen Hippocrates op te volgen en mij voor de ontbering en de

inspanningen dezer week, door een avond aan het genot der tafelvreugde gewijd, schadeloos te stellen. Te dien einde zocht ik een bekenden restaurateur op, bij wien ik een paar uurtjes den Lucullus wilde spelen. De eetzaal was op de eerste verdieping en vrij druk bezet; daarom vlugtte ik naar een der afgelegenste tafeltjes in een hoek, waar ik hopen mogt alleen en ongestoord te blijven, ging zitten en bestudeerde met deftigen ernst de lange spijslijst, toen mijne opmerkzaamheid gewekt werd door het gelach en een gezang in een belendend vertrek, dat plotseling de aangenaamste van mijne herinneringen mij voor den geest riep. Eene krachtige basstem zong het lievelingslied van het lansiers-regiment, waarin ik te Moulin gediend had en dat sedert eenige jaren te Parijs lag. Dit kon mij zeker verklaren hoe dit liedje te Parijs kwam, maar waardoor werd het juist hier gezongen? De soldij, die de regering den lansier betaalt, laat hem niet toe de behoefte van zijn ligchaam gewoonlijk bij een der aanzienlijkste restaurateurs te voldoen. Waren het misschien officieren, die hier den verjaardag van eene of andere roemrijke daad van het regiment vierden? Wij waren in Mei en voor zoover ik wist viel er geen dergelijke dag in deze maand; bovendien waren de officieren van het regiment schier evenzoo weinig als de onderofficieren in staat zulke feesten met champagne en chambertin te vieren, gelijk mijne naaste buren, naar het geknal der kurken te hooren, deden.

De nieuwsgierigheid spoorde mij aan dit raadsel op te lossen, maar eene dwaze eigenliefde en mijn eenmaal genomen besluit, mijne voormalige regimentskameraden overal te ontwijken, hielden mij terug; — ik had geene reden hen bijzonder te beminnen.

De nabijheid van dit vrolijk en uitbundig gezelschap werd mij onaangenaam en ik wachtte slechts op de terugkomst van den bediende, om eene andere zitplaats te zoeken. Inmiddels moest ik, of ik wilde of niet, nog het tweede couplet aanhooren. Naauwelijks had de Duprez van het regiment dit geëindigd, of de oppasser trad naar mij toe, en juist wilde ik hem mijn verlangen te kennen geven, toen eene stem, waarin ik die van mijn meest beminden voormaligen kameraad herkende, mij in de ooren klonk.

»Dat klinkt alles in verzen heel mooi," zeide hij, op het gezongen liedje zinspelende, »maar de lansier mag niet altijd naar hartelust van zijn liefje naar het slagveld, en omgekeerd van het gevecht naar zijn liefje ijlen. Daartusschen liggen allerlei episoden en overgangen. Kamerarrest, policiezaal, ja somtijds zelfs streng arrest, verhinderen den lansier aan het verwezenlijken zijner gouden droomen. De schoonste tijd mijns levens is juist niet die, welken ik onder het vaandel van ons regiment heb doorgebragt, maar nu ben ik Goddank vrij, en kan doen wat ik wil, zonder dat ik voor de dagorder behoef te vreezen. Naar den duivel met de dagorder!"

»Naar den duivel er mede!" riepen een dozijn stemmen.

Naauwelijks was deze hartelijke verwensching geschied, of ik klopte den gewezen wachtmeester Valentin op den schouder, die destijds om Rose's wil zulk eene harde straf beloopen had, omdat hij mij des nachts uit de kaserne gelaten had.

»Wel waarlijk, zijt gij het, Cesar!" riep hij, mij hartelijk de hand drukkende, en dwong mij naast hem te gaan zitten. »Waar komt gij vandaan? Wees hartelijk welkom en eet met ons!.... Duivels, welk een leelijk likteeken hebt gij daar uit Afrika medegebragt," voegde hij er bij.

Nadat ik de kennis met mijne vroegere kameraden hernieuwd en eenige nieuwe onderofficieren had leeren kennen, ging ik zitten en nam aan hun vrolijken maaltijd deel tot tien ure, toen Valentin opstond. Op zijne noodiging geleidde ik hem naar huis; maar ik keek *alsof ik uit de lucht kwam* vallen, toen ik in prachtige, naar den laatsten smaak gemeubileerde kamers kwam.

»Ja, zie maar eens rond, Cesar," zeide Valentin lagchend, »de tijden zijn geweldig veranderd, en wel in mijn voordeel. Ik heb een ontzettend geluk gehad; een oom van mijn vader, die tijdens de vorige omwenteling naar Isle de France vertrok, is gestorven en heeft mij, zijn eenigsten bloedverwant, een inkomen van dertigduizend francs jaarlijks nagelaten. — Maar ik heb u nog een ander nieuws van meer gewigt te vertellen," voegde hij er bij, en liet zich op een der zijden divans vallen.

»Wat dan?"

»Ik ga trouwen. — Ja, zie mij maar zoo vreemd niet aan; het is waarheid. Over drie dagen zal het huwelijk plaats grijpen, en dan zal ik eerst regt bedaard en solide gaan leven. Daarom heb ik ook heden avond al mijne oude kameraden nog eens onthaald. Gij zult zien welk een knap echtgenoot ik worden zal."

»Ik wensch u van harte geluk, mijn vriend. Gij zult mij toch ook aan uwe vrouw *voorstellen?*"

»Natuurlijk, zoodra zij namelijk eerst mijne vrouw geworden is. Voor dien tijd moet gij daarop geen rekening maken, want mijne aanstaande leeft zeer ingetogen en wil niemand ontvangen, en volstrekt geen mijner oude vrienden zich laten voorstellen. Ik verzeker u, Cesar," vervolgde hij, »ik doe eene uitmuntende partij: eene vrouw van 25 jaren, schoon als eene Venus, zoo zedig als een nonnetje, *lieftallig*, geestig, rijk, en bovendien weduwe."

»Weduwe? En van wien?" vroeg ik.

»Van een stafofficier in dienst van don *Carlos*; maar zij is eene Fransche van geboorte."

»En hoe heet die bevallige dame, om wier wil gij u in de kluisters van het huwelijk laat smeden?"

»Mevrouw Irena da Santa-Cruz," antwoordde Valentin. »Is u niet den een of anderen stafofficier in dienst van Carlos V bekend, die zoo heette en in den laatsten oorlog gesneuveld is?"

»Dat ik weet niet," antwoordde ik, nadat ik te vergeefs mijn geheugen geraadpleegd had.

»Nu, dat hij bestaan heeft blijkt reeds daaruit, dat hij eene weduwe heeft nagelaten," vervolgde

Valentin. »En weet gij ook wat mij zoo aan Irena geboeid heeft, dat ik om haar mijn gouden vrijheid ten offer breng? — Verbeeld u hare heerlijke zwarte oogen; oogen als van eene geboren Spaansche, met lange zijden oogharen.... gij weet dat ik altijd bijzonder aan zwarte oogen de voorkeur gaf.... A propos, van zwarte oogen, wat is er toch van die mademoiselle Rose, uwe vroegere geliefde, geworden, dat mooije modemaakstertje, dat ik nooit te zien heb kunnen krijgen?"

»Ik weet niet waar zij gebleven is, en thans hare verwoestingen aanrigt. Voor mij bestaat deze persoon sedert lang niet meer, en haar gedrag jegens mij was niet van dien aard, dat dit mij nog eene aangename herinnering van haar of eene levendige belangstelling in haar zou hebben nagelaten."

»Welnu dan, laat ons het verledene en de oude minnarijen daar laten — laat ons in het tegenwoordige leven. Over drie dagen trouw ik, zoo als ik u zeide, dus heb ik nog twee dagen voor mij. Die wil ik hartelijk gaarne met u doorbrengen, daarom moet gij morgen bij mij eten."

»Ik dank u hartelijk," antwoordde ik, »morgen is mij dat volstrekt onmogelijk. Morgen wacht mij iemand, die gij nog van ouds kent, in Sablonville, om met mij vandaar naar haren notaris hier te gaan. Zij is ook weduwe en zal ook trouwen, en wel met mij, zoodra de rouwtijd om haren onlangs gestorven broeder uit is."

»En wie is zij?"

»Mevrouw S., de weduwe van onzen voormaligen kwartiermeester."

»Mevrouw S.!" riep Valentin, en dreigde mij schertsend met den vinger. »Schijnheilige, mij dunkt dat is al eene bekendschap van ouds, en dus hebt gij vroeger den ridmeester er al voor bestraft, dat hij u bij uwe geliefde uit den zadel geligt heeft?"

»Wat denkt gij, mijn vriend? Mevrouw S. was altijd een toonbeeld van deugd en zielenadel!"

»Nu, ik kan dwalen," antwoordde Valentin, »en geloof het gaarne. Maar zeg mij, hoe laat gaat gij naar Sablonville?"

»Te twee ure; ik haal slechts Emilie af en keer dan dadelijk naar Parijs terug, omdat wij tusschen drie en vier uren bij den notaris zouden zijn."

»Heerlijk, daar valt mij iets in," zeide Valentin. »Irena wil voor ons huwelijk niemand zien; daarom is het mij dubbel aangenaam, dat ik u gelegenheid kan geven haar te zien. Zij rijdt uitstekend te paard, zij is eene zoo volmaakte amazone als koningin Hippolyta in haar tijd naauwelijks kan geweest zijn; maar dat is ook zeer natuurlijk, want zij heeft haren gemaal gedurende zijne veldtogten nimmer een uur verlaten, maar hem in manskleeding overal vergezeld; in het gevecht, op marsch, bij terugtogten deelde zij in al zijne gevaren, en heeft dikwijls dagelijks twaalf mijlen te paard afgelegd."

»En deze amazone, deze koningin Hippolyta is, zegt gij, zoo zedig en ingetogen als een nonnetje?" vroeg ik.

»Zekerlijk," antwoordde Valentin. »Ik weet wel dat dit zonderling klinkt, maar toch het is zoo. Gij zult er u morgen zelf van overtuigen. Irena wil namelijk een heerlijk Engelsch paard berijden, dat tot hiertoe schier al zijne rijders heeft afgeworpen. De vroegere eigenaar heeft het zijne wilde nukken niet kunnen afleeren en het daarom voor een spotprijs verkocht. Gisteren heb ik haar nog aangeraden het dier nog eenige weken aan Baucher toe te vertrouwen, maar juist mijne zwarigheden schenen Irena nog meer te versterken in haar besluit, het paard zelf te rijden. Morgen tusschen drie en vier uren zullen wij een ridje door het bosch van Boulogne doen, en ik zal zorgen te half vier precies de Champs Elysées door te rijden. Het zou zeer aardig zijn als wij elkander dan ontmoetten en gij Irena zien kondt, ondanks haar eenmaal genomen besluit, voor haar huwelijk zich aan geen mijner vrienden te laten zien."

Wij scheidden en onder het naar huis gaan liet ik alles wat mijn vriend mij over zijne aanstaande gezegd had, de revue passeren. Ik had onwillekeurig een vooroordeel tegen deze vrouw opgevat, die in Spanje zeker een heel avontuurlijk leven moest geleid hebben, als zij, als de vrouw van een guerilla-aanvoerder, dezen kolonel de Santa Cruz, wiens naam ik thans voor het eerst hoorde noemen, in manskleeding op al zijne togten vergezeld had. Zij bereed een wild paard, trots een huzaar en was toch zoo zedig en schuw als eene non? Dat waren al te schreeuwende contrasten voor mij, die toch al sedert lang geweldig wantrouwig tegen de vrouwen was. Reeds de naam Irena, die een Grieksche en geen Spaansche was, boezemde mij argwaan in. Al deze vreemde doopnamen waren mij hatelijk en schenen mij geheel niet te passen aan de vrouw van een hoogen officier. Tegenwoordig namelijk voeren al die armzalige, schitterende, alleen te Parijs te huis behoorende schepsels, die men *Loretten*-noemt, uitlandsche doopnamen. Er is geene dame de comptoir in een koffijhuis of banketwinkel, die zich niet Rita, Gita, Irena, Selma, of eenigen anderen op a uitgaanden naam laat geven. En de hoogere officieren van den meest legitimen aller-overweldigers, Carlos V, zochten voor zoo ver ik wist hunne vrouwen niet onder deze klassen. Dat gebeurde nog wel onder de regering van Buonaparte, maar tegenwoordig is de smaak veranderd.

Ook tegen alle geslachtsnamen, die van een San of St. voorafgegaan werden, was ik wantrouwig, dat had ik nog uit mijn garnizoensleven behouden. Reeds vroeger had ik meenen op te merken, dat avontuurzoeksters, Lorette's of het land doorzwervende Penelope's dit voorzetsel voor hunnen naam plaatsten, omdat dit in hare ooren beter klonk. Wijders had ik bemerkt, dat in Frankrijk de straten, wier bewoners ten aanzien der zedelijkheid in den slechtsten naam staan, meestal namen dragen, die het denkbeeld aan reinheid, kuischheid, heiligheid medebrengen, en ik had deze toepassing op de menschelijke namen ook gemaakt. Eenige

ervaringen in dit opzigt hadden mij nog meer in mijne meening bevestigd.

Bovendien was het mij ontgaan, dat Valentin, welk een goedhartig mensch hij ook was, nogtans zeer weinig menschenkennis bezat, en de kloof tusschen armoede en rijkdom al te spoedig overgesprongen was. Hij had blijkbaar nog te weinig van de groote wereld gezien om het echte goud van het valsche te kunnen onderscheiden, en was in die bijzondere klasse der Parijzer zamenleving geraakt, die — in het midden tusschen de groote wereld en de burgers staande — de verzamelplaats van sluwe avonturiers en afgedankte Lorettes is, en bijzonder onbedachtzamen, die plotseling rijk zijn geworden, en loszinnige jongelingen, die eenmaal rijk zullen worden, in hunnen kring lokken. Bovendien herdacht ik onwillekeurig Rose, die zich ook op eigen gezag tot mevrouw de St. Florens had verheven. In allen geval was ik zeer benieuwd die zoogenaamde mevrouw Irena de Santa Cruz te leeren kennen.

Den dag daarop hadden wij heerlijk lenteweder; de zoele lucht echter dreigde met onweder. Inderdaad betrok de lucht ook tegen den middag. Emilie echter verwachtte mij en ik reed naar haar toe.

Op het oogenblik echter, dat onze cabriolet Sablonville verliet, kwamen twee netgekleede ruiters van den boulevard af en sloegen de rue de Paix in. De een bereed een heerlijke Engelsche goudvos, een prachtig moedig dier. Het ontbreken van eene karwats, die door de sporen vervangen moest worden, en eene houding meer volgens de regels dan bevallig, duidden een voormaligen militair aan. In plaats van de karwats had hij een dun stokje met een gouden knop in de hand.

Op het andere paard zat eene dame in het bekoorlijkste en coquetste toilet. Een kostbaar rijkleed van donkerblaauw fluweel deed al de gevulde en toch losse vormen van hare gestalte uitkomen, viel over de borst van het paard en bedekte in zijne rijke plooijen het netste voetje der wereld. Op hare breede, hoog gewelfde borst was een jabot van kostbare kant uitgespreid, en op het uiterst schoon gevormd hoofdje zat bevallig op zijde gezet een Biscaaisch mutsje (boina) van hetzelfde fluweel als het rijkleed, met eene lange gouden kwast, waaronder een fijnen kanten sluijer naar achteren waaide en de fiere, eenigzins versmadende uitdrukking der fijne lippen en groote heerlijke oogen der rijdster eenigzins verzachtte. Eene kleine sierlijke karwats, met paarlemoeren greep voltooide haren opschik, die ieder voorbijganger met belangstelling deze trotsche verschijning deed gadeslaan. Men zou geheele bladzijden kunnen volschrijven met eene beschrijving van de zeldzaamste behendigheid, fieren moed en onnavolgbare bevalligheid, waarmede zij haar kastanjebruin paard in bedwang hield.

Was reeds de rijdster eene zeldzame belangwekkende verschijning, niet minder lof en bewondering verdiende het edele ros, dat haar droeg. Slank, vlug, moedig en vol vuur beet en schuimde het op het stalen gebit. Het steigerde en sprong, deed gevaarlijke zijsprongen, sprong dan eensklaps met alle pooten te gelijk van den grond; maar de fijn gevormde teedere hand der onverschrokkene Amazone was als van ijzer voor het onstuimige dier. Het oog der rijdster fonkelde bij elke nieuwe poging van het wilde paard en eene trotsche vreugde, dat zij in staat was het ongeduld en wilde vuur van het paard in bedwang te houden, straalde uit al hare trekken.

De kamp, dien de Amazone met het edele dier had doorgestaan, gaf deze vrouw een zoo trotsch en zegepralend voorkomen, dat dit schier vrees inboezemde; als deze eerste indruk echter voorbij was, bleef bij den toeschouwer nog slechts een gevoel van bewondering voor haren moed achter.

Toen de beide ruiters de Place Vendôme bereikt hadden, scheen het vurige dier zijne minderheid te gevoelen. Het bleef aan de zijde van zijn makker, en beet nog slechts op het gebit als een wederspannige slaaf, als een overwonnen held.

»Gij hebt eene schitterende overwinning behaald, Irena; ik moet u zwijgend bewonderen," zeide Valentin, die de geleider der schoone Amazone was, en haar met een kloppend hart gevolgd was. »Miss Crump is nu uw slaaf, heeft in u zijne meesteres gevonden, want gij waart den roem waardig zulk een paard bedwongen te hebben. Willen wij een weinig draven?"

Mevrouw de Santa-Cruz antwoordde niet; sedert de tegenstand van het dier opgehouden had, was zij, wier opmerkzaamheid thans geen doel meer had, in mijmerend gepeins verzonken, en had naar het schijnt de woorden haars geleiders niet gehoord.

»Waarom op eens zoo stil en mismoedig, mijne waarde?" vroeg Valentin ongerust.

»Hoe? Zeidet gij iets tegen mij?" vroeg zijne gezellin met een plotselingen schrik.

»Wat deert u toch, Irena? Zoo even waart gij nog zoo levendig, zoo hartstogtelijk, en legde zulk een onuitsprekelijk genoegen aan den dag in het bedwingen van het wederspannige paard. Sedert dit echter uwe heerschappij erkend heeft, zijt gij weder in die sombere zwaarmoedigheid vervallen, die u sedert eenigen tijd kwelt.... Wat maakt u toch zoo ongerust? Hebt gij misschien berouw over het woord, dat gij mij gegeven hebt?"

»Ik wil openhartig jegens u zijn, *mijn beste!*" antwoordde Irena met een huichelachtigen blik op Valentin. »Ik dacht er juist met schrik aan, dat ik binnen drie dagen mijne vrijheid vaarwel zeggen en misschien nieuwe boeijen zal moeten dragen. En ik vroeg mij zelven angstig af, of misschien weder nieuwe beproevingen voor mij zijn weggelegd?"

»Hoe zoo, Irena? Hebt gij misschien berouw, dat gij de zuiverste, onbaatzuchtigste liefde door het schenken uwer hand wilt bekroonen?"

»God is mijn getuige, dat ik u innig liefheb, mijn dierbare!" antwoordde Irena met een zucht;

»maar gij weet ik heb mijn overleden gemaal op zijn doodbed beloofd, zijn aandenken tot in den dood getrouw te bewaren, en ik wil dezen eed reeds overmorgen breken. Ik ben sedert ik in Spanje geweest ben eenigzins bijgeloovig geworden," vervolgde zij wat ligtzinniger; »ik sidder onwillekeurig als ik in de toekomst zie. O, mijn waarde, als wij niet gelukkig werden, als gij ophield mij te beminnen!" voegde zij er op een teeder weemoedigen toon bij, en legde de hand op het hart.

»U niet meer beminnen, Irena?" vroeg Valentin, bedwelmd door zijn geluk, »hoe, zou ik ophouden u te beminnen, als reeds bij de gedachte u de mijne te zullen noemen, als reeds de toon uwer stem, reeds uw voetstap, mijn hart onstuimig doen kloppen! O, mijne liefste Irena, hoe zou ik ophouden u te beminnen, u die zoo kuisch, zoo schoon, zoo teeder zijt, op wie al mijne wenschen en gedachten, al mijne hoop en mijne gevoelens uitsluitend gevestigd zijn, u aan wier zijde ik eerst heb leeren beseffen wat het leven is? — O, Irena," voegde hij er op den hartstogtelijksten toon bij, »ik zou wel voor u kunnen sterven, maar nimmer ophouden u te beminnen!"

Op dit oogenblik werd de hemel verduisterd, de lucht werd drukkend en smoorheet; in de verte rolde de donder, en een zwaar onweder stond op het punt van los te barsten.

In onze haast, en verlangende zoo spoedig mogelijk te Parijs bij den notaris te zijn, hadden Emilie en ik ons door het dreigend uitzigt der lucht niet laten ophouden. Wij reden juist den Arc de triomphe door, toen Valentin en Irena de Santa Cruz van de andere zijde aankwamen. In hun gesprek verdiept zagen en hoorden beide niet meer wat er om hen voorviel. Op eens vloog een felle bliksemstraal door de zwarte lucht, gevolgd door hevige donderslagen, die gewoonlijk de uitbarsting van een onweder vergezellen. Bij dezen donderslag hinnikte het paard, dat Irena bereed, ging op de achterpooten staan en vloog met het bit tusschen de tanden en zonder naar den teugel te luisteren de laan op, waar het zijne berijdster zocht af te werpen. Gedurende dit dolle rennen verloor echter Irena hare koelbloedigheid niet; zij haalde den teugel aan of liet dien schieten, naar mate zij het een of het ander noodig achtte. Haar paard echter, door den hoefslag van dat van Valentin, die haar volgde, nog meer aangezet en schuw geworden, joeg met bloedig roode oogen, dampende neusgaten en omhoog vliegende manen voort, sneller dan de stormwind.

Dit dolzinnig rennen, dat ons den spookachtigen galop in Burgers ballade herinnerde, vervulde mij en Emilie met ijzing, te meer daar ook het makke beest voor onze cabriolet door het voorbeeld van het edele rijpaard tot gelijke wildheid aangespoord werd. Eerst steigerde het en wilde niet voort, toen ging het plotseling op hol, en al mijne pogingen om het meester te blijven, waren vruchteloos. Emilie gaf een kreet van ontzetting, viel mij om den hals en hield mij stijf omklemd.

Een ontzettend tooneel echter wachtte mij. Het paard van Irena had met schuim bedekt en hijgend zijn makker ver achter zich gelaten. Vergeefs had een vermetele voetganger zich in zijnen weg gesteld en den teugel gegrepen, hij was ter zijde geslingerd en had, zwaar gekneusd, het moeten loslaten. Het dier vloog als een razende, zijn buik beroerde schier den grond. De meeste toeschouwers stonden even als mij de haren te berge.

Weinige schreden van ons af schrikte het paard voor een der watervaten, waarmede men in den zomer de lanen der Champs Elysées besproeit, deed plotseling een geweldigen zijsprong en wierp zijne berijdster in het zand — vlak voor de hoeven van ons paard. Toen ik het vreeselijk gevaar bemerkte, dat haar dreigde, hing ik met al mijne kracht aan den teugel, maar ongelukkig brak een der leidsels — ons schuw paard gevoelde zich naauwelijks vrij of het rende voort, en een der wielen van onze cabriolet verbrijzelde de hersenpan der jonge rijdster.

Vijf minuten later had ik de in onmagt gevallene mevrouw S. in een lusthuis in de Champs Elysées aan de zorg eener vriendelijk toegeschoten fatsoenlijke dame overgelaten. Sidderend ijlde ik naar het tooneel, waar het ongeluk had plaats gegrepen om Valentin, dien ik herkend had, bij te staan. Eene talrijke schaar menschen versperde mij den weg, en slechts met moeite kon ik er doorheen dringen. Ik hoorde het wanhopig snikken van mijn vriend, die met de teederste namen zijne verloofde riep, hoewel vruchteloos, want de ongelukkige antwoordde niet meer. Eindelijk had ik het midden van den kring bereikt, zag het met bloed bevlekte lijk der Amazone, trad nog nader, boog mij over haar neder en viel plotseling hevig bevende en terwijl al mijne zenuwen trilden, met een kreet van ontzetting en gevouwene handen nevens Valentin op de knieën.

Ik had het slagtoffer dezer ijsselijke ontknooping herkend.

Natuurlijk bleef het huwelijkscontract, waarom ik mevrouw S. naar haren notaris had vergezeld, onopgemaakt. Ik bragt mevrouw S., zoodra zij zich weder eenigermate hersteld had, op een omweg naar Sablonville terug en verzweeg overigens voor haar de ontzettende gebeurtenis.

Des avonds, zoodra ik van Sablonville teruggekomen was, begaf ik mij naar Valentins woning, en vroeg diens bediende naar de woning van mevrouw de Santa-Cruz. Toen ik het huis der verongelukte bereikte, geleidde men mij naar eene slaapkamer, waar op een bed, door brandende kaarsen omgeven, een lijk lag, dat mijn vriend, luid snikkende, omvat hield.

Zijne wanhoop brak mij het hart bijkans; en ik aarzelde eene poos of ik spreken wilde. Toen echter klopte ik Valentin op den schouder en zeide langzaam en plegtig: »Verman u, mijn vriend! ik zie in dit verschrikkelijk ongeluk slechts den vinger Gods."

Stomp en met een blik zonder uitdrukking staarde Valentin mij aan, want hij verstond mij niet. »Weet gij wie deze doode eigenlijk is? Kent gij den waren naam van haar, die gij overmorgen tot uwe gemalin wilde verheffen?" vroeg ik, hem bij de hand vattende. »Voor u was zij Irena de Santa-Cruz; voor den overleden ridmeester S. en vele andere harer slagtoffers was zij mevrouw de St. Florens. Voor mij echter, die reeds als lansier in Moulins haar gekend heb, wiens trouwe en hartelijke liefde voor haar slechts een voorwerp van spot en verachting geweest is, was zij en is zij nog, Rose de modemaakster. — Rose, de schaamtelooze veile deern, wier gunst iedereen met eenig goud kon koopen."

»Rose? Hoe? Is zij Rose? Zou Irena de Santa-Cruz slechts eene gemeene avonturierster zijn?" stamelde Valentin.

»Het is zoo; ik zweer het u bij den Hemel, die hare plannen verijdelde."

»O mijn God!" zuchtte Valentin, en zeeg, van tweeledige smart overweldigd, in mijne armen. Die slag trof hem hevig, en een geheel uur lang, gedurende hetwelk hij zwijgend in sombere mijmering verzonken was, vreesde ik voor zijn verstand, en verweet het mijzelven dat ik den sluijer, die zijne oogen bedekte, zoo plotseling afgerukt, en hem de heilige herdenking aan eene onwaardige, ontaarde vrouw ontroofd had.

Eindelijk bemerkte Valentin mij; hij scheen zich te bezinnen, stond op en wreef zich het voorhoofd. Daarop trok hij mij driftig naar het lijk, stak de regterhand er naar uit en zeide dof: »Gij hebt gelijk, Cesar! Dit laatste misdrijf — het huwelijk tusschen eene eerlooze en een man vol liefde en vertrouwen, op wiens naam niet de minste smet kleeft — mogt niet volbragt worden. Ook ik zie de hand Gods in dezen vreeselijken dood.... Kom, laat ons gaan!" Daarbij trok hij mij het huis uit, waarin zijne liefste hoop ten grave gedaald was.

IV.

Zoo mijn verhaal u eenige belangstelling ingeboezemd heeft, waarde lezer, zult gij ook wel verlangen te vernemen hoe het afliep met mijne liefdesbetrekking met Emilie, de weduwe van den ridmeester S. Dezen wensch kan ik met weinig woorden vervullen.

Vooreerst moet gij dan weten, dat de slag, die mijn vriend Valentin getroffen had, den hevigsten indruk op zijn karakter had gemaakt. Hij, die tot hiertoe zoo openhartig, vrolijk en mededeelzaam geweest was, werd hoe langer hoe treuriger en zwaarmoediger, hij werd norsch en menschenschuw. De liefde tot die schaamtelooze avonturierster was zoo diep in zijn hart geworteld, dat zij zelfs de verachting overtrof, die hij thans aan hare herinnering schenken moest. Ik wenschte deze nog altijd bloedende wond te genezen en leidde te dien einde Valentin bij Emilie in, want ik hoopte dat haar bekoorlijke omgang en het genot, dat deze verleende, gunstig en heilzaam op mijn vriend zouden werken, zoodat hij bij het inzien van Emilie's hooge zedelijke waarde eindelijk eens een ellendig schepsel vergat, dat nog na haren dood zijne liefde bezat.

Op een morgen haalde ik derhalve Valentin af en nam hem mede naar Sablonville. Ik had Emilie er op voorbereid, haar den gemoedstoestand van mijn vriend geschilderd en haar voor mijn voornemen ingenomen. Ongeluk in de liefde, van welken aard ook, wekt toch altijd de deelneming der vrouwen en de rol van troosteres staat haar — dat weten allen — zoo bijzonder goed. Emilie gaf zich inderdaad alle mogelijke moeite om Valentin te bekeeren. In den beginne wilde het niet gelukken, en toen scheen Emilie te begrijpen, dat hare eer er mede gemoeid was, en had het weldra zoo ver gebragt, dat Valentin geen enkelen dag meer wegblijven mogt, en hij eindelijk mij geen rust liet als den een of anderen dag toevallige beletselen mij soms verhinderden naar Sablonville te gaan.

»De arme jonge man!" zeide Emilie dikwijls, »wat is hij toch te beklagen, dat zijn gemoed zoo vatbaar is en zoo getrouw aan eens ontvangen indrukken. Het is waarlijk een heilige pligt uit zijn hart het onzuivere beeld te verjagen, dat er zich als het ware in genesteld heeft!" Ik was dwaas genoeg mij over Emilies deelneming te verheugen en vermoedde niet, dat ik den wolf in de schaapskooi gebragt had en dat er een adder in het gras school.

Weldra had Valentin alle herinnering van het verledene verloren en leefde nog slechts in het tegenwoordige. Emilie had een onbeperkt vermogen op hem en verjoeg elk opkomend wolkje van droefgeestigheid van zijn ernstig en mannelijk voorhoofd. Hij beminde de muzijk, en als zij aan de piano ging zitten en met wegslepende bevalligheid en meesterlijke vlugheid een voorspel begon, trad Valentin onwillekeurig aan hare zijde, en niet lang duurde het of hij begeleidde haar met zijne schoone stem, en zij zongen met elkander de teederste duetten uit de nieuwste operas. Als het weder het toeliet deden wij te zamen een togtje met Valentins paarden. Als echter regen of sneeuw dergelijke togtjes onmogelijk maakten, dan bleven wij binnen's huis en bragten de avonden vriendschappelijk koutende door, en het gesprek met Emilie, dat altijd — het zij ernstig en diepzinnig of luchtig en vol geest — hoogst boeijend was, was het best in staat de bittere aandoeningen uit Valentins hart te verbannen, en hem in eene kalme, opgeruimde en gezellige stemming te brengen.

Zoo stond het met de herstelling van de hartewond mijns vriends, toen de dood mijner moeder en het regelen der erfenis mij uit Parijs en naar mijne geboorteplaats riepen.

Twee maanden lang bleef ik van Parijs en van Emilie verwijderd, van wie ik wel alle weken een

brief ontving, maar die naar ik meende, telken male koeler en onverschilliger werden. Dit wil ik echter niet voor vast beweren, want het kan een vooroordeel van mijne zijde geweest zijn. In deze korte tijdruimte hadden mijne begrippen omtrent het huwelijk eene zeldzame verandering ondergaan. Ik leerde thans aan mijzelven de waarheid kennen van het spreekwoord: uit het oog, uit het hart. Wel beminde ik mevrouw S. nog altijd, maar mijne gevoelens voor haar waren van eenen meer zachten en vreedzamen aard, zij geleken meer naar eene innige vriendschap en teedere hoogachting, dan naar de onstuimige opwellingen eener liefde, gelijk ik voor haar ondervonden had toen ik nog fourier was. Ik wil niet ontkennen, dat de uitwendige lotwisseling, die mij te beurt gevallen was, ook eenigermate op mijnen terugkeer tot zulke koel verstandige begrippen had medegewerkt. Ik wil liever ronduit bekennen, dat mijne vrijheid en onafhankelijkheid mij veel dierbaarder schenen, nu ik in staat was mij de genoegens van eene middelmatige welvaart te verschaffen. Genoeg, van lieverlede was ik tot de meening gekomen, dat bij al de voortreffelijkheid en de uitstekende eigenschappen van mevrouw S., het voor mij toch raadzamer kon zijn, haar vriend te blijven, dan haar echtgenoot te worden; en nu restte nog slechts de zware taak op mij, de jonge weduwe te doen begrijpen, dat niets ter wereld bestendig van duur is, en dat ook het innigste en waarachtigste gevoel aan die plotselinge veranderingen of meer langzame wijzigingen onderhevig is, waaraan al het menschelijke schijnt onderworpen te zijn.

Op den avond van mijne terugkomst te Parijs slenterde ik langzaam naar Sablonville; ik had vast besloten Emilie de verandering, die er met mij gebeurd was, te laten merken, maar ik kon daarbij eene zekere huivering en angst niet van mij zetten, die te grooter werden, naarmate ik het doel mijner wandeling meer naderde. Op de straat ontmoette ik Emilie's kamenier, van wie ik vernam, dat hare meesteres met Valentin in den tuin was. Ten einde zij mij niet zou hinderen mevrouw S. te verrassen, droeg ik Louise eenige commissiën op en sloop naar een prieel van klimop en jasmijn aan het einde van den tuin, waarin Emilie gaarne den avond doorbragt.

Inderdaad was zij ook dien avond daar, en ik onderscheidde duidelijk hare stem en die van mijnen vriend. Reeds wilde ik spoedig vooruittreden, om niet den luisteraar te spelen, toen ik Emilie mijnen naam hoorde noemen, en dit bewijs, dat ik gedurende mijne afwezigheid nog niet vergeten was geworden, mij nieuwsgierig maakte. Onwillekeurig bleef ik staan en luisterde.

»Cesar is iemand van eene openhartige en regtschapene inborst," zeide de schoone jonge weduwe, »hij zal gereedelijk inzien in welk eene valsche stelling wij in het vervolg tegenover elkander zullen staan. Bovendien is hij fier van aard; hij zal geen voordeel willen trekken uit mijn woord, dat ik hem vroeger gegeven heb, toen ik zijne liefde nog deelde — ik ken hem; hij zal mij niet willen dwingen tot een huwelijk, dat mij thans ongelukkig zou maken."

Deze woorden, welke ik zoo duidelijk vernam, maakten een alles behalve aangenamen indruk op mij, en ik moet op dit oogenblik zeker een vrij zot figuur gemaakt hebben. Evenwel rekte ik den hals uit en hield den adem in, om toch niets van Valentin's antwoord te verliezen.

»Mijne vreugde, dat gij mij bemint, Emilie! is al te groot, dan dat ik mij zou durven beklagen; — maar toch grieft het mij diep, dat ik dit geluk met een schandelijk verraad zal moeten koopen," zeide hij.

»Met een verraad? Waarlijk niet, Valentin! Gij moet het onregt, dat welligt aan uwe zijde is, niet overdrijven," antwoordde Emilie. »De ware en eenige schuldige, de eerste oorzaak van de wending, die de zaken genomen hebben, is de man, die mij met u in kennis gebragt heeft. Het was onverstandig van hem, dat hij het deed, dat hij al mijn medelijden voor u, als het slagtoffer van een onzinnigen hartstogt heeft opgewekt. Het toeval heeft het overige gedaan."

»Het is waar," zeide Valentin. »Ik heb reeds dikwijls tot mijzelven gezegd, dat het zoo komen zou. Het noodlot heeft dezen band geknoopt."

»En dan, Valentin! ben ik immers vrij, en niemand heeft het regt mij naar zijnen wil te dwingen. Cesar is zeker een braaf wakker man, en met trotschheid zal ik hem onder onze dierbaarste vrienden tellen; maar thans, nadat een ander mij de teederste gevoelens heeft ingeboezemd en mij eigenlijk eerst de liefde heeft leeren kennen, thans zou ik hem niet meer als echtgenoot kunnen aannemen."

Dit was zeker zeer openhartig en verstandig gesproken, niet waar, lezer? Maar ofschoon eigenlijk Emilie geen haar anders dacht dan ik, en over het geheel volkomen gelijk had, ergerde ik mij toch geweldig, dat ik zoo zonder complimenten door haar ter zijde gezet was geworden. — Zoo is de mensch; tegenover anderen een onverbiddelijk egoïst, acht hij voor zichzelve alle mogelijke gewelddadige stappen en onregtvaardigheden geoorloofd, maar wordt plotseling woedend, als men hem met gelijke munt betaalt.

Een oogenblik stond ik in beraad, of ik plotseling verschijnen of niet liever in alle stilte mij verwijderen wilde. In het laatste geval kon ik mij houden, alsof ik van het nieuwe besluit van Emilie en hare veranderde gemoedsstemming nog geen vermoeden had, en haar mijne denkwijze uit Parijs schriftelijk mededeelen. Middelerwijl antwoordde Valentin:

»Gij zijt een engel, mevrouw! en reeds de toon uwer stem, de betoovering van uwe nabijheid zijn genoeg, om mij tot den hevigsten egoïst te maken. In uwe nabijheid vergeet ik, dat de voorrang, dien gij mij wilt schenken, een mensch ongelukkig maakt, die tot hiertoe steeds heeft bewezen mijn

trouwste vriend te zijn. Cesar meldde ons in zijn laatsten brief, dat hij weldra naar Parijs zou terugkeeren. Als hij eens weder hier is, kunnen wij niet zwijgen, en onze mededeelingen zullen hem het hart breken. Hoe zal ik hem mededeelen wat hij weten moet?"

»Waarlijk, dat is eene moeijelijke zaak," gaf mevrouw S. ten antwoord, »maar wees gerust, mijn vriend! Deze vrees, een vriend te beleedigen, vereert u in mijne oogen dubbel, en daar gij het niet van u kunt verkrijgen, hem mede te deelen wat gedurende zijne afwezigheid tusschen ons is voorgevallen, zoo wil ik dit zelf op mij nemen. Ik zal hem nog heden avond schrijven, en hem met de noodige omzigtigheid en inkleeding, die de tijding eenigermate verzoeten kan, doen begrijpen, dat...."

Op dit oogenblik kon ik de rol van een luisteraar, en die welke mijne ijdelheid daarbij speelde, niet langer uithouden; ik hield het voor beter en wenschelijker voor ons allen, deze zaak openhartig onder ons af te doen.

»Gij zult hem doen begrijpen, dat gij hem niet meer bemint, en dat een ander, die gelukkiger is, zijne plaats in uw hart heeft ingenomen," riep ik, aan den ingang van het prieel tredende.

»Cesar!" riepen beide, te gelijk opspringende, en hunne verbleekte gezigten, hunne angstig op den grond geslagen blikken, die de mijne ontweken, bewezen mij genoegzaam, hoe ongerust zij den afloop van dit tooneel te gemoet zagen. Ik wilde mij niet in hunne verlegenheid verlustigen, maar verklaarde hun openhartig, dat wij alle drie in gelijke mate schuldig waren, dat echter de Voorzienigheid ieder onzer datgene beschoren had, wat hem het nuttigste was en waarnaar hij het meest verlangde. Mij was de vrijheid van den ongehuwden staat toegedacht, en al mijne wenschen waren vervuld, want ik zag, dat het door mij genomen besluit, in plaats van tranen te doen storten, veeleer juist die twee menschen gelukkig maakte, die mij op aarde het liefste waren.

Getroffen en ongeloovig staarden beide mij aan en waagden het niet eene vraag te doen, zoo onverwacht kwam hun mijne verklaring.

»Glooft mij op mijn woord," zeide ik. »Ik meen het van harte."

»Is het mogelijk? Is het u ernst?" vroeg Valentin, en deed eene schrede naar mij toe.

»Is het inderdaad een vast genomen besluit, Cesar?" vroeg nu ook mevrouw S., die door mijne verklaring en mijnen afstand van haar hart al te gelukkig was geworden, dan dat zij over mijne wuftheid boos kon worden.

»Zeker," zeide ik. »Een galanter of behendiger man dan ik zou in mijne plaats u in het geloof laten, dat hij met u, mevrouw! alles verloor, wat hem aan het leven boeide; maar ik wil ten koste der galanterie de waarheid hulde doen en mijne gewone openhartigheid niet verloochenen. Ik heb mijzelven misleid over de vereischten, die tot mijn waar geluk noodig waren. Een auteur is niet voor het huwelijk geschikt. Zijn overspannen karakter, dat door zijne ligt opgewekte begeerten telkens geprikkeld wordt — zijne gevoelige verbeeldingskracht en de noodzakelijkheid, waarin hij zich bevindt, telkens nieuwe prikkels te zoeken en dagen achtereen in eene ingebeelde wereld te leven, zijne neiging om alle verschijnselen en toestanden te overdrijven en zich veel minder door de raadgevingen van het koele verstand dan van die eener gloeijende romaneske verbeelding te laten leiden — bovenal echter eene zekere overdrevene gevoeligheid, die zich door iedere kleinigheid laat prikkelen, die door een enkel woord, een lachje, een wenk, een blik of een stilzwijgen gekrenkt kan worden; al deze oorzaken maken een auteur van mijn slag ongeschikt, de zoete, kalme en heilige genietingen van het huiselijke leven in al hare zuiverheid en op den duur te genieten. Verveling, berouw, tegenzin en oververzadiging zouden hem onophoudelijk in den schoot van een zoo gelijkvormig vreedzaam leven vervolgen. — Het edele, gevoelige wezen, dat uitgerust met al de onschatbare deugden en eigenschappen, die hier op aarde eene trouwe echtgenoote en liefderijke zorgvuldige moeder des huisgezins vormen, aan hem haar leven zou opofferen, moest spoedig aan de zijde van zulk een echtgenoot verkwijnen, die door zijn bijzonder gestel en eigenaardigen toestand altijd slechts naar hartstogten en opwekkingen verlangt, en de diepe onwankelbare liefde die zij inboezemde, niet lang zou kunnen beantwoorden. — Deze overwegingen hebben zich bij mij laten hooren, mevrouw! zoolang ik niet meer onder den invloed van die onwederstaanbare betoovering stond, die van uwe geheele persoonlijkheid uitgaat. Ik heb onze betrekking, zonder vooringenomenheid, uit het eenige ware oogpunt beschouwd. Ik gevoel, dat ik vrij moet blijven, vrij als de vogel in de lucht, als ik het verwijt niet op mij wil laden, van het wezen, dat ik zoo onuitsprekelijk bemin, diep ongelukkig te maken. — Zoo zeer ik dus ook het geluk weet te waarderen, dat het bezit van uwe hand moet verschaffen, en hoe ongaarne ik ook de vroegere plaats in uw hart verlies, mevrouw! zoo moet ik mij toch geduldig in het lot schikken, dat God mij bestemd heeft, en mag mijne onafhankelijkheid niet opgeven, om geen verwijt op mijn geweten te laden.... — Vergeef mij, mevrouw! als mijne vrijmoedigheid uw gevoel van eigenwaarde mogt beleedigd hebben, en gun mij althans — bij gebrek aan een zoeter naam, dien van eenen vriend, de schoonste onderscheiding, waarmede gij mij gelukkig kunt maken."

»Geef mij de hand, Cesar!" zeide mevrouw S. aangedaan. »Gij zijt beter en edeler dan ik, die uw grootmoedig vertrouwen op mijne liefde geschonden heb. Uw besluit is niet uit baatzuchtige oogmerken ontsproten, want gij volgt slechts de gewigtigste en eervolste drangredenen. Geloof mij, ik ben trotsch op de vriendschap, die gij mij aanbiedt, en wees overtuigd, dat zoo gij ook niet

meer de eerste plaats in mijn hart inneemt, dat toch na mijnen echtgenoot u de naaste plaats in mijne innigste dankbaarheid en hoogachting te beurt zal vallen."

»En hoe zal ik u mijne dankbaarheid betuigen, Cesar?" riep Valentin. »Nu eerst is mijn geluk volkomen, want het wordt niet meer vergiftigd door een verwijt van verraad aan mijn vriend gepleegd te hebben, en ik kan u nu dubbel verheugd en vrijmoedig onder de oogen zien."

Drie weken na dit gesprek geleidde Valentin zijne schoone bruid naar het altaar. Zij zijn thans reeds jaren gehuwd en genieten een ongestoord geluk. Aan de zijde van haren echtgenoot en twee allerliefste kinderen geniet Emilie het hoogst geluk, dat eene vrouw in een gepasten, op liefde en hoogachting gegronden echt vinden kan. Valentin is de beste, de gelukkigste echtgenoot geworden, en nog altijd zoo verrukt van zijne vrouw en zoo verliefd op haar, als toen hij haar bruidegom was. Verzekerd van de liefde zijner vrouw, geniet hij zonder berouw of verlangen een kalm, eenvormig en ongestoord leven, en koestert geenerlei wensch, dien hij zonder zijn pligt te schenden niet kon vervullen. De zachte genoegens van het huiselijk leven zijn voor zijn hart voldoende, en daar hij in de toekomst slechts vreugde ziet, slaat hij nimmer den blik achteruit in het verledene met zijne bittere herinneringen, en zoo hij al de zoogenaamde mevrouw de Santa Cruz nog niet vergeten heeft, heeft hare herdenking toch niets pijnigends meer voor hem.

A. L. W.

DE RENTENIER.

Een Tafereel voor de Correctionele regtbank te Parijs.

Wij wonen eene zitting van de correctionele regtbank te Parijs bij. De toeschouwers leggen hunne zakdoeken ter zijde. Er was namelijk juist een zeer treffend tooneel voorgevallen. Een Auvergnaat en zijne vrouw, beide waterdragers van beroep, hadden hun eenigst kind, eene soort van misgeboorte, met een dik waterhoofd, met geraffineerde wreedheid mishandeld en opgesloten, om het dood te martelen. Zij werden tot twee maanden gevangenis veroordeeld. Het kleine monster, dat door een policiedienaar voor de balie geplaatst was, om eenige vragen van den president te beantwoorden, had tranen van medelijden doen vloeijen. Thans werd de dwerg weggedragen, en al de gezigten nemen weder die stereotype uitdrukking der Parijsche gaapzucht aan, die alle oogenblikken zoowel tot weenen als tot lagchen, tot spot als tot woede geneigd is, kortom, die geheel er naar ingerigt is, om zich een half uur lang te amuseren en dan met een ijskoud »c'est fini," zoo wel van het ontzettendste als van het belagchelijkste, van het verhevenste als van het laagste zich weder af te keeren. De gezigten der regters en van den troep policieagenten en gendarmes maken hierop eene uitzondering. Deze, streng en somber, zijn altijd onbewegelijk, en — met uitzondering van een scherpen trek van eeuwig onveranderlijke, nimmer rustende opmerkzaamheid — geheel en al zonder eenige uitdrukking.

De voorzitter schelt, de griffier neemt eene pen in de hand en bladert in protocollen. Een oogenblik later begint een nieuw tooneel in het altijd en dikwijls met de zonderlingste contrasten afwisselend, levendig drama.

De heer Henri Billon, particulier, en mademoiselle Mathilde Beaucourt worden opgeroepen.

Het publiek rekt de halzen uit. Deze bijeenvoeging en de naam der demoiselle schijnen iets interessants te beloven.

Op het oproepen van Henri Billon treedt een heer van twintig jaren voor de balie. Hij wordt met een gesmoord »ah!" door de toeschouwers ontvangen. Henri Billon is een bijzonder knappe jongen; zijn haar is lang en keurig gefriseerd en wedijvert in kleur met zijne zwarte oogen. De jonge man is naar de allerlaatste mode gekleed. Zijne houding is achteloos, wel wat al te achteloos, het is die van eenen beminnelijken roué. Mijnheer Billon schijnt met zijne tegenwoordigheid voor de balie zich te amuseren. Met zijn lorgnet gaat hij de regters, de gendarmes, het publiek rond, hij groet bevallig naar eene plek der galerij. Men antwoordt met een luid gelach. Er wordt stilte geboden en de uitgelaten vrienden van den jongen heer trekken allerlei gezigten tegen hem en maken dubbelzinnige pantomimen. Het overig publiek gebruikt zijne lorgnetten, voor zoover het die bezit. Bij gebrek daaraan wrijft men de oogen uit, om beter te kunnen zien. De dames staan op en belonken den elegant; die in de tweede rij der toeschouwers staan en klein van gestalte zijn, wagen er de kramp aan en gaan op de teenen staan.

»Gij zijt mijnheer Henri Billon, particulier?" vraagt de president, nadat er stilte gekomen is.

Billon knikt achteloos. Hij is bezig, voor het spiegeltje in zijn hoed, zijne das in orde te schikken.

»Geef antwoord, mijnheer!" zegt de regter.

»Welk eene vraag!" roept de jonge man. »Gij kent mij immers zoo goed als uw bril, president! Gisteren, geloof ik, hebben wij nog te zamen bij mijnen oom, rue Montmartre, gedineerd."

»Ha, dat is eene nieuwe soort van brillen!" roepen eenige toeschouwers.

»Gij moet u hier naar den vorm schikken, mijnheer!" zegt de president zeer bedaard. »Uw naam is Henri Billon?"

»Ik heb geene reden, daaraan te twijfelen." antwoordt de elegant.

»Gij zijt door madame Beaucourt aangeklaagd."

»Demoiselle, demoiselle Mathilde Beaucourt!" roept eene krassende stem, die den regter in de rede valt.

Eene kleine oude vrouw, zeer onderwetsch gekleed, met eenen geweldig grooten hoed op het hoofd, komt driftig voor de balie trippelen. Haar gezigt is enkel rimpels. Zij is in zwaren rouw gekleed.

De demoiselle wordt met een luid gelach ontvangen. De griffier buigt zich onwillekeurig voorover, om deze reliquie van een verleden tijd te beschouwen. De klaagster ziet met eenen fieren, verachtenden blik de geheele zaal rond, en keert zich daarop tot een kort dik mannetje, met een grooten bril op den neus, die een dikken bundel papieren op de balie begint uit te spreiden.

»Gij zijt demoiselle Mathilde Beaucourt?" vraagt de president op een beleefden toon.

De aangesprokene antwoordt met eene nijging, die voor vijftig jaren in de Tuilleriën zeker als hoogst elegant zou beschouwd zijn geworden.

De aanschouwers applaudiseren.

»Mijnheer Billon wordt door u aangeklaagd," zoo begint de regter, »van uwe kat geworgd te hebben."

Uitbundig gelach onder de toeschouwers.

De oude dame werpt een blik vol doodelijken haat op den aangeklaagde, en strekt daarop den mageren arm naar den regter uit.

»Neen, mijnheer! neen," brengt zij er al steenend uit, »deze wreede mensch heeft mijne kat niet geworgd."

De regter ziet de oude vrouw vragend aan, terwijl Billon nader treedt en haar op den schouder tikt.

»Uitmuntend," roept de elegant. »Uitmuntend, mijne schoone buurvrouw! Uwe beschuldiging was te ongerijmd en te belagchelijk, dan dat gij dit niet eindelijk zelve zoudt hebben ingezien."

»Zacht wat, mijn goede heer!" fluistert het dikke kereltje met den bril op en den bundel papieren. »Chut, monsieur! gij zijt wat voorbarig. Wij hebben ons wel bedacht, maar alleen om de gevraagde schadevergoeding te verdubbelen."

Billon trekt tegen den regtsgeleerde — de advokaat van zijne aanklaagster — een scheef gezigt en draait hem den rug toe.

»Gij neemt dus uwe aanklagt tegen mijnheer Billon terug, mademoiselle?" vraagt de regter met eene sterke stem.

»God beware mij, wel neen. — Zal ik, arm schepsel, dan op mijnen ouden dag van honger moeten sterven, of een slechten weg opgaan, om mijn kost te verdienen?"

»Gij moet u wat duidelijker uitdrukken," zegt de regter eenigzins streng. »Blijft gij uwe aanklagt staande houden?"

»Ja, wel zeker," zegt de oude vrouw driftig.

»Gij beweert dus, in strijd met uwe verklaring van zoo even, dat mijnheer Billon uwe kat geworgd heeft, en vordert voor uwe omgebragte kat eene schadeloosstelling van vijfduizend francs?"

Bij deze woorden maakt eene uitbundige vrolijkheid zich van al de toeschouwers meester.

»Ach, als mijnheer Billon mijne kat den hals had omgedraaid, al had hij tien, ja, honderd katten geworgd, die mijn eigendom waren, in plaats van deze eenige Mimi, ik zou geen woord van schadeloosstelling spreken; ik zou den jongen onbezonnen mensch zelfs met eene omarming danken," zegt de oude vrouw op een klagenden toon.

Billon buigt zich en kust zijne vingertoppen, terwijl hij hartelijk aan het algemeen gelach deel neemt.

»Maak er een einde aan," roept de regter, die zijne strengste houding heeft aangenomen. »Gij, mademoiselle! zult óf uwe aanklagt tegen mijnheer Billon kort en verstaanbaar voordragen, óf haar laten vallen, en voor andere lieden uwe plaats inruimen."

In de zaal begint men te morren.

Mathilde Beaucourt laat zich echter niet zoo gemakkelijk van haar stuk brengen. Zij is eene Parijzenaarster en wel eene tachtigjarige, en eer verliest Parijs zelve zijne contenance, dan eene Parijzenaarster, die de omwenteling der vorige eeuw en het keizerrijk beleefd heeft.

»Mijnheer Billon heeft mijne kat *niet geworgd*," begint zij moedig, »maar die der overledene barones de Juvissart."

»Had de kat geene andere meesteres, dan deze overledene?" vraagt de regter, terwijl het publiek zeer bedaard en ingespannen luistert.

»Neen."

»Dan was het dier onbeheerd. Hoe kunt gij voor hetzelve optreden tegen mijnheer *Billon*, en wel met eene aanvraag tot schadevergoeding?" vervolgt de regter.

Mademoiselle Mathilde Beaucourt haast zich tot den man met de papieren.

»Allons, mijnheer Saulnier! kom nu hier. Hier hebben wij u nu noodig, advokaat! Wilt gij nu mijnheer wel eens uitleggen, welk eene soort van dier de kleine Mimi geweest is."

De man treedt vooruit, buigt glimlagchend voor den regter en voor den aangeklaagde, en zegt met een zoetsappig lachje: »Ik ben Charles Saulnier, advokaat en notaris sedert 1815, *gelijk* te bewijzen is (legt de hand op zijn bundel papieren en buigt zich). Ik ben het, die het testament van mevrouw de barones de Juvissart heb geregistreerd, en die, ten gevolge van haar bijzonder vertrouwen, als executeur testamentair door haar is benoemd, gelijk te bewijzen is (legt wederom de hand op zijne papieren en buigt zich op *nieuw*). In de drieledige eigenschap, waarin ik heden de eer heb hier te verschijnen, verklaar ik hiermede plegtig de door mijnheer Billon vermoorde kat vóor een juridiek persoon."

Het uitbundig gelach eindigt niet, voordat de regter verklaard heeft, dat, zoo er niet dadelijk stilte volgt, hij de zaal zal doen ontruimen.

»Ik herhaal het: het schootkatje van de overledene barones de Juvissart was een juridiek persoon, en bovendien eene rentenierster. In haar testament heeft de barones aan Mimi eene lijf-

rente van 500 francs vermaakt, waarvoor zij, volgens eene naauwkeurig voorgeschrevene manier, tot aan haren dood moest verpleegd worden. Na den dood van Mimi vervalt deze rente aan de Salpetrière, en...."

»Blijf bij de zaak," merkte de regter aan.

»Tot verzorgster der kat was mademoiselle Mathilde Beaucourt aangewezen, en zij heeft sedert anderhalf jaar werkelijk de gemaakte rente genoten. Mijnheer Billon heeft de kat geworgd, diensvolgens heeft de klaagster geen geld meer voor hare verzorging te eischen. Mimi zou echter, zonder de wreedaardige hand des moordenaars, nog voor een langdurig leven geschikt zijn geweest, blijkens het attest van den veearts."

De gendarme moet op den jongenheer toespringen, want deze wil den regtsgeleerde, toen hij van de »wreedaardige handen des moordenaars" sprak, een oorveeg geven. Mijnheer Billon wordt voor deze daad oogenblikkelijk tot eene boete van vijf francs verwezen.

»Ik trotseer deze aanvallen," roept mijnheer Saulnier op een verheven toon. »Zoodra het derhalve bewezen zal zijn, dat mijnheer Billon deze kat het leven, en dat wel opzettelijk, benomen heeft, zal hij verpligt zijn aan mademoiselle Beaucourt eene zoodanige som uit te betalen, als haar uit de verzorging der kat zou zijn ten deel gevallen. Ik hoop kort en duidelijk te zijn geweest," eindigt de advokaat, met een glimlach van zelfvoldoening zich buigende.

Het onderzoek van den moord begint. Billon ontkent alles hardnekkig. De getuigen treden voor en worden verhoord. Het zijn twee dienstmeisjes uit het huis waar Billon woont.

Zij verklaren, dat de jongeheer, als de tijd hem verveelt, zich met schilderen bezig houdt. Het eene meisje voegt er nog bij, dat het eigenlijk niet zoo zeer uit verveling gebeurt, maar omdat de jonge heer verliefd is op eene danseres, die van al hare minnaars vergt, dat zij hun portret eigenhandig geschilderd in hare verzameling leveren. Die danseres heeft een kabinet schilderijen, dat louter uit zulke portretten bestaat, enz.

Het dienstmeisje wordt gelast dadelijk te zwijgen, en volstrekt niet meer te zeggen, dan waarnaar haar gevraagd wordt.

Ondanks zijn heidensch loochenen wordt Billon overtuigd, dat hij een tijgergevecht schildert, dat hij eerst de tijgers in den Jardin des Plantes heeft bestudeerd, daarna katten is gaan opvangen, die hij aan een poot of aan den hals aan een ketting vastlegde, en ze door slagen dwong, de wildste, woedendste, onnatuurlijkste houdingen aan te nemen, die hij dan in der haast trachtte te schetsen; dat hij de naauwkeurig beschrevene, als lijk nog aanwezige juridieke persoon, Mimi, weleer schootkatje van de overledene barones de Juvissart, insgelijks opgevangen en drie dagen lang gekweld heeft, tot het dier door zijne wilde sprongen zich in den ketting verward en zichzelve geworgd heeft.

Billon biedt vruchteloos eene schadevergoeding van 50 francs. Mathilde Beaucourt eischt 5000, daar de kat eerst vijf jaren oud was, en de gemiddelde leeftijd van eene gezonde kat vijftien jaren bedraagt.

»Maar verdoemde oude tooverheks! waar wilt gij nog tien jaren levens van daan halen, om uwe kat te zien sterven?" roept Billon uit.

De elegant, die den toeschouwers te meer vermaak verschaft, naar gelang hij zijn onverschillig voorkomen minder bewaren kan en meer verbitterd wordt, wordt tot de orde geroepen en weder met vijf francs boete bestraft. De aangeklaagde moet de geregtskosten, de getuigen enz. betalen, en wordt naar de civiele regtbank verwezen.

Woedend gaat hij heen. Zegevierend volgt hem zijne vijandin.

Gelijk te voorzien was, stak in deze kattenhistorie een zoo uitstekend proces, dat het een lust was. Een half dozijn regtsgeleerden verkwikten er zich aan, en de moord van deze kat, deze rentenierster, is den schilder van tijgergevechten op ruim achtduizend francs te staan gekomen.

IERSCHE ARMOEDE.

»Wat zijt gij spoedig terug," zeide eene zachte stem tot Dermot O'Lonnor, toen hij het kamertje binnentrad.

»Ja," was het antwoord, »en hoe spoedig ik ook terugkom, ik had er nog wel eer willen wezen. Het was eene lange en toch vergeefsche reis," voegde hij er bij, zich op een stoel latende vallen. »Maar Marie! waar zijt gij geweest?"

»Nergens, lieve Dermot!" zeide de zuster, hoog rood wordende, »ik ben vandaag nog de deur niet uit geweest."

»Ik weet, dat gij mij geene onwaarheid zeggen zoudt," zeide Dermot. »Sedert gij geboren zijt, is er nog geen onwaar woord over uwe lippen gekomen. Zeg mij thans, waar wildet gij heengaan? Gij hebt toch uwen mantel niet omgeslagen, om thuis te zitten?"

Het arme meisje barstte in tranen uit; zij sloeg hare armen om zijnen hals en weende bitter.

»Ach, ik kan het niet uitstaan," riep zij uit. »Ik kan het niet uitstaan, als ik u aanzie, en dan zie wat het bitter gebrek bij u bewerkt heeft. Gij zijt niet meer die gij waart; de kommer heeft uwe ziel vermeesterd."

»Wij zijn beide veranderd," zeide hij woest. »De kommer heeft ons schier ter aarde gedrukt. Maar Gods wil geschiede! Hij weet het beste wat ons nuttig is. Maar zeg mij thans, mijne lieve! waar wildet gij heengaan?"

Nog draalde zij met hem te antwoorden, maar toen zij zag, dat haar zwijgen hem ongerust maakte, fluisterde zij met van schaamte gloeijende wangen en eene zwakke stem hem toe: »Vergeef mij, mijn broeder! maar ik wilde om eene gift gaan smeeken — om iets, waardoor ik in het leven

kon blijven — want ik sterf bijna van honger."

»God erbarme zich onzer!" riep Dermot. »Als ik bedenk, dat mijne zuster voor de deuren der rijken zal staan en om eene aalmoes smeeken! O, Marie! hoe zijt gij ook veranderd!" En terwijl hij zijn gelaat met zijne vermagerde handen bedekte, weende hij tranen van den bittersten inwendigen strijd, die zijn grond in de diepste ellende had. Als het gebed van een gebroken hart den hemel aangenaam is, dan moet het smeeken van deze ongelukkigen zeker tot Gods troon zijn doorgedrongen.

Een tijdlang werd het zwijgen niet afgebroken. Marie voegde zich digter bij haren broeder, alsof deze het vreeselijk ongeluk, dat haar bedreigde, kon afwenden. Nimmer zag men een schrikkelijker tooneel van ellende, dan in dit eenzame kamertje. De muren waren zwart en vochtig, er waren geene meubelen, geen vuur brandde op den haard, en eenig stroo vormde de schamele legerstede. Dit was het verblijf van broeder en zuster, zoo jong, zoo schoon en toch zoo zwaar door de armoede nedergedrukt, van jeugdige vrolijkheid en kracht beroofd, zonder eenige aandoening des harten, dan die van liefde voor elkander, van eene liefde, die alle beproevingen onverzwakt had doorgestaan. De landstreek om hunne hut was thans met sneeuw bedekt, en toen Dermot toevallig door de half openstaande deur zag, scheen een straal van vreugde zijn bleek gelaat leven te geven. Hij stond op, zag een oogenblik de eenzame streek rond, nam toen een oud jagtgeweer, dat boven den schoorsteen hing en maakte zich gereed om uit te gaan. Bleek en bevend sprong Marie in de deur en wilde hem niet laten gaan.

»Om Godswil, Dermot! waar gaat gij heen?" riep zij uit. »Gij zult toch geene misdaad willen gaan doen?"

»Geene misdaad voor God," antwoordde hij. »Nimmer zal ik een zijner geboden, hoop ik, overtreden. Vrees niets, lieve Marie! mijne hand zal niet met schuld bezoedeld worden. Ga, en zoek wat hout bijeen en leg vuur aan, want ik zal een goeden maaltijd medebrengen, als ik terugkom. Wees goedsmoeds; men heeft mij heden wel overal werk geweigerd, maar als de sneeuw weg is, zal ik, hoop ik, gelukkiger zijn." Met deze woorden verliet hij de kamer,

Zoodra hij weg was, gaf Marie zich over aan de droefheid, die zij gedurende zijne aanwezigheid onderdrukt had, en jammerend de handen wringende, liet zij zich op hare ellendige legerstede vallen. De gedachte aan haren rampzaligen toestand maakte haar schier zinneloos, maar toen hare herinnering haar het verledene voorspiegelde, werd haar toestand geheel ondragelijk. Zij herdacht de geringste kleinigheden, hare gelukkige zorgelooze jeugd, in overvloed en aanzien doorgebragt met hare overige broeders en zusters, die als bloemen verwelkt en verkwijnd waren, totdat alleen Dermot overbleef, om den medgezel harer rampen te zijn; zij meende hare ouders te zien, thans bewoners des hemels, die haar aanzagen met dat liefderijk lachje van toegenegenheid, dat zij thans zoo dikwijls bij anderen miste. Een tijdlang gaf zij zich aan deze zoete mijmeringen over, aan de herdenking van vroegere gelukkige dagen, maar plotseling herdacht zij de laatste woorden haars broeders, en het bitter jammervol tegenwoordige verdrong de herdenking van het verledene. Eene afgematheid, het gevolg van den honger overviel haar, zij bleef eene poos in een staat van gevoelloosheid; intusschen herstelde zij zich spoedig in zoo verre, dat zij het bijkans uitgegane vuur weder kon aanmaken.

Bedwelmd van koude en honger was Dermot op weg gegaan. Eene digte jagtsneeuw viel, en juist wilde hij eene voor den storm beschermende plaats zoeken, toen vlak voor hem een haas opsprong. Snel legde hij aan en drukte af. Juist had hij hem opgeheven, toen eene zware hand hem bij de kraag greep.

»Laat dat liggen, en kom mede," zeide eene norsche stem. »Gij zult het over dit stroopen zwaar te verantwoorden hebben; kom mede."

»Om Godswil, luister een oogenblik," riep Dermot uit. »Als er nog een vonkje van menschelijk gevoel in uwe borst gloort, hoor mij dan, en verschoon mij, zoo gij aan de Goddelijke geregtigheid gelooft."

»Wees gerust; geregtigheid zal u geworden," zeide de man spottend. »Denkt gij, dat de wetten gemaakt waren, om overtreden te worden."

»Als menschen in mijn toestand met meer geregtigheid behandeld werden, zouden de wetten minder overtreden worden. Welke waarde kan het dier voor u hebben?" zeide Dermot, op den haas wijzende, dien hij nog altijd vasthield. »En ik kan u, God weet het, verzekeren, dat daarmede het leven van twee menschen gered kan worden."

»Dus zoudt gij wel willen, dat ik hem u liet?" zeide de boschwachter. »Waarachtig, een lekker beetje voor twee hongerige bedelaars!"

»Ik ben geen bedelaar!" riep de jonge man fier. »Als mijn arm nog de kracht had, die hij eens bezat, zou ik u die woorden doen berouwen."

»Ik wil het gelooven," was het antwoord. »Gij schijnt heden regt bloeddorstig. Maar als gij geen bedelaar zijt, waarom smeekt gij dan zoo dringend om den haas? Gij wilt hem zeker borgen," vervolgde de boschwachter luid lagchende. »Maar dat zou ik mij maar uit het hoofd zetten."

»Hoor mij slechts een oogenblik aan," smeekte Dermot, den boschwachter te voet vallende. »Ik, dien de armoede niet gedwee, dien de kommer niet onderdanig maken kon, ik lig hier voor u op de knieën en smeek u, mij deze geringe ondersteuning te laten, die mij dierbaar is. O, bedenk wat gij gevoelen zoudt, als gij uwe geliefdste panden, van gebrek nedergedrukt, voor uwe oogen van honger zaagt sterven; denk toch hieraan, en sla mij mijne bede niet af."

Maar de boschwachter wist van geen medelijden en wilde hem het wild ontrukken. Dermot echter

hield dit nog altijd vast; beide geraakten aan het worstelen, en het geladen geweer, dat de boschwachter in de hand had, ging plotseling af. Dermot viel zonder geluid te geven op den grond.

Een liefelijk vuurtje brandde middelerwijl op den armoedigen haard, en verheugd en verkwikt door den aangenamen gloed verwarmde Marie hare verstijfde leden. Een kalm lachje was over haar gelaat verbreid, en met het hoofd op de hand geleund, schilderde zij zich het genoegen af, dat de te verwachten maaltijd haar verschaffen zou. Hare magere gestalte scheen meer een gevolg van haar gestel, dan van ontbering. Om haren broeder te toonen, dat zij gelukkig was, zong zij zijne geliefkoosde ballade. Plotseling hoorde zij schreden naderen, en boven den storm uit hoorde zij de woeste klaagtoonen, die men bij het beweenen van een lijk in Ierland aanheft. De deur der hut werd opengeworpen en Marie zag haren broeder door twee personen gedragen. Zij wist niet, dat hij dood was; zij geloofde, dat de afmatting hem krachteloos gemaakt had, en vloog derhalve naar hem toe, om hem bijstand te verleenen, hem weder in het leven terug te brengen. Zij besprengde zijn voorhoofd met water, en warmde zijne verstijfde handen, terwijl de mannen het niet waagden haar de waarheid te zeggen. Zij hadden een mantel over zijne kleederen geslagen, waardoor Marie niet zag, dat deze met bloed bevlekt waren. In weerwil van al hare pogingen, vertoonde zich echter geen spoor van leven, en met een somber, verschrikkelijk voorgevoel legde zij de hand op het hart, dat opgehouden had te kloppen; haastig trok zij hare hand terug, die van bloed gekleurd was. Zij gaf een gil èn viel bewusteloos naast het lijk haars broeders neder.

De winterdag liep ten einde; nog verlichtten de stralen der ondergaande zon de eenzame plaats, en de in eenen purperen gloed gehulde wolkjes verspreidden eenen roodachtigen weerschijn over de treurige plek. De sneeuw was verdwenen; de velden en weiden hadden weder hunne smaragdgroene kleur aangenomen; slechts op eene plek zag men geen spoor van bebouwing. Het was het kerkhof, en het kouter, waarmede het veld beploegd werd, was de spade des doodgravers. Hier lagen thans velen, die in den bloei des levens weggerukt waren, bloemen, door honger en kommer ontijdig verwelkt. De meesten, die hier sluimerden, waren niet onder den last der jaren bezweken; het scherpe zwaard des hongers had hen aan de wereld ontrukt, en talloos waren de lijkstaatsies, die zich naar deze treurige plaats spoedden, begeleid door het gejammer der rampzaligen, die hen overleefden.

Op den avond werd het stoffelijk overschot van Dermot ter aarde besteld. Eenige weinige personen waren om het pas gegraven graf verzameld, om hem de laatste eer te bewijzen. Weldra hoorde men met luid geklaag en gejammer de lijkstaatsie naderen, en de klagten duurden voort tot het lijk aan den rand van het graf was nedergelegd. Thans hoorde men alleen Maria's stem. Want met de den Ieren eigenaardigen eerbied vóór eens anders leed zweeg alles, ten einde zij ongestoord hare klagten zou kunnen uitboezemen. Zij nam zijne kille hand in de hare, en bad zacht met ten hemel geslagen oogen. In een oogenblik waren aller hoofden ontbloot, lagen allen op de knieën. Geene verwensching jegens degenen die hen ongelukkig gemaakt hadden, kwam over hare lippen — geene bedreiging — geene hoop op wraak — geen woord van gemor tegen des hemels raadsbesluiten.

»Daar ligt gij, dierbare!" riep zij, »en mijne heete tranen kunnen dat leven, waarvoor ik alleen leefde, herroepen. Arm hart, gij hebt uwe beproevingen doorgestaan, gij woont thans in den hemel. O, vergeet Maria, die u zoo innig liefheeft, daar niet; zie op mijne ellende, en bid God, dat Hij er een einde aan make. Ik sta thans alleen in de wereld, Dermot. Zeg aan onze geliefde ouders en broeders niet in welk een schrikkelijken toestand ik mij hier bevind. Engelen moeten geen tranen van droefheid storten! Zeg hun, dat ik spoedig bij hen zal komen, Dermot. En nu, Dermot, ziel van mijne ziel, thans moet ik u vaarwel zeggen, want de ondergaande zon bedekt reeds het graf met zijn rooden gloed. O, hoe zwaar is het van zijne geliefden te scheiden! Maar het moet zoo zijn! — Daar hebt gij hem," vervolgde zij tot de omstanders gewend, »legt hem in zijn graf." Zij kuste de bleeke lippen, maakte het teeken des kruises over zijn voorhoofd en borst, en liet haren broeder aan hen over.

Zij bukte bij het graf neder, verborg haar gelaat met een tip van haren mantel, en wachtte stil tot hij in den grafkuil nedergelaten was. Toen men het lijk met aarde bedekken wilde, trad zij naderbij om het nog eens te zien. O, hoe diep trof haar dit oogenblik; jaren van kommer konden haar zoo niet aangetast hebben. Haar gelaat gaf de hoogste wanhoop te kennen. Zij scheen de vreesselijkste kwellingen te lijden, en de stille berusting in haren blik was in strakke wanhoop overgegaan. Zij zag in het graf neder, daar lag haar broeder in een wit lijkkleed met een onbedekt gelaat op de naakte aarde uitgestrekt. Zijne handen waren over de borst gekruist, en zijn gelaat scheen zoo kalm alsof hij in aangename droomen verzonken was. Zijn donkerbruine lokken hingen welig en in overvloed over zijn open, verheven voorhoofd, en zelfs de mond verried niet dat hij dood was. Welk een zonderling kontrast vormden het uitzigt van broeder en zuster. Het gelaat van den doode was zoo vrij van kommer en zorgen, zoo schoon en plegtig in zijne kalmte; het gelaat der levende, met de strakke wild glinsterende oogen stijf in het graf geslagen, met sidderende lippen, met een gerimpeld voorhoofd, gaf blijken van het diepste innerlijk lijden. De mannen, die hun werk verlangden te voltooijen, begonnen de aarde in den kuil te werpen. Maria stond er bij als een standbeeld, zij scheen te kunnen denken noch spreken. Eerst toen men haar van het graf

wilde verwijderen, barstte zij in een hartverscheurend gegil uit, en zeeg daarop bewusteloos neder.

De stralen van de ondergaande zon vielen des anderendaags op een ander graf, en de sombere toonen van het lijkgezang stierven in de verte weg; geen bloedvriend weende een traan op dit graf, want Maria O'Lonnor was de laatste van haar vervallen geslacht. Zij was van gebrek, van honger, misschien ook aan een gebroken hart, gestorven.

L. Z.

DE OVERSTROOMING.

De sneeuw op de bergen was door de warmte der lente gesmolten. Ik ging naar buiten, om den uit zijne oevers getreden stroom te beschouwen. Daar komende, vond ik eenen grijsaard, de ernstige blikken op het snel vlietende water gevestigd. Ik groette hem, stond eenigen tijd naast hem, den onstuimigen vloed aanstarende. Ik maakte hem eenige bemerkingen over het verschrikkelijke eener overstrooming. Eene zucht ontvlood zijnen boezem, en na verloop van eenigen tijd begon hij aldus:

Wie kan het beeld van eenen watersnood in zijne verschrikkelijke gedaante beter schilderen dan ik, die hem eenmaal bijgewoond heb. Ik was een jongeling van achttien jaren. Mijne ouders woonden niet ver van eene kleine stad, op eene afgelegen eenzame hoeve. Eene kleine beek stroomde digt bij onze woning voorbij. Eens had het twee dagen achtereen sterk geregend, en, zoo als men toen verhaalde, was in het gebergte eene wolkbreuk gevallen. De beek zwol den derden morgen ongewoon hoog, en wies van uur tot uur hooger, maar niemand dacht nog aan zulk een gevaar, als de volgende uren opleverden. Wij zetteden ons, namelijk mijne ouders, ik en nog eenen twaalfjarigen knaap, die aan ons verwant was, des middags rustig aan tafel. Plotseling zagen wij het water door de deur binnendringen. Met den uitroep: »wij zijn verloren!" sprong mijn vader van tafel op. Wij stonden in één oogenblik tijds tot aan de knieën in het water, en spoedig viel de helft van ons huis met luid gekraak, door de kracht des waters in. Mijn vader greep zijnen stok en riep: »Wij kunnen ons nog redden, volgt mij!" en liep naar de huisdeur, welker posten nog alléén maar stonden. Ik vloog hem na, om hem daarvan terug te houden, want het was onmogelijk er door te komen. Juist brak de stijl der deur boven ons hoofd, een stuk daarvan viel op mijne hand, waarvan gij nog de lidteekenen zien kunt. Reeds bij de eerste trede uit het huis, werd de zesenzestigjarige grijsaard door den sterken vloed opgenomen, zoodat hij rugwaarts nederstortte. Ik greep hem bij zijnen rok, maar het overijld bukken en het geweld der golven rukte mij op den grond; ik viel en — ach God! — liet onder het vallen het kleed mijns vaders los.

Toen ik mij met inspanning mijner krachten weder omhoog rigtte, was mijn vader reeds voor mijne oogen verdwenen. Wie schildert mijne ontzetting!

Ik waadde door het water naar mijne moeder en den knaap terug, die op den tafel, en toch tot aan de knieën in het water stonden. De dienstmaagd had zich reeds bij het instorten van ons huis op eenen boom in den hof staande, gered. Mijne moeder, doodsbleek van schrik, bad mij, ik zoude mij mede op den boom redden, zij wilde met den knaap haar lot afwachten. »Neen, moeder!" riep ik uit, »van uwe zijde zal uw zoon niet wijken, hij wil met u leven of sterven!"

Zoo stonden wij sidderende en luid snikkende, den dood af te wachten; want wij schenen geheellijk van alle menschelijke hulp verstoken, en de nacht begon zijnen valen sluijer over het aardrijk te verspreiden.

Op het tegenover liggend gebergte, dat onze omstreek van de nabijzijnde dalen scheidde, zagen wij, na verloop van drie angstvolle uren, eene menigte menschen verzameld, die uit de dorpen en vlekken, aan de andere zijde gelegen, bij elkander waren gekomen, om het ijsselijke schouwspel van eene overstrooming te beschouwen. Zij konden ons door de gaten van den gedeeltelijk ingestorten muur zien. Na verloop van eenigen tijd zagen wij met vreugde eenen man te paard den berg afrijden, die op ons aankwam, en de golven met zijn paard doorkliefde, zoo hoog stond het water in ons dal. Onze redder, de knecht eener fabriek, nam mijne moeder en den knaap op zijn paard, en bragt hen gelukkig op de digtst nabij zijnde hoogte. Toen keerde hij nog tweemaal met levensgevaar terug, haalde eerst mij en vervolgens de dienstmaagd af. Ach, ware mijn vader bij ons gebleven, hij was voorzeker met ons gered geworden!

De brave knecht had tot de omstanders op den berg bij het gezigt van onzen doodsnood gezegd: »Ik waag het, in Gods naam; mijn paard *is sterk*; ik ben ongehuwd, het geldt hier vier menschenlevens, aldus één tegen vier; God zal mij helpen!" — Met deze woorden had hij zich te paard in den vloed geworpen.

Wij gaven onzen edelen redder ten teeken van onzen innigen dank, geschenken naar ons vermogen. Mijn vaders lijk werd na eenige dagen een uur van onze woning af terug gevonden, en ter aarde besteld. Mijne moeder overleefde dezen verschrikkelijken dag niet lang. Acht maanden na den dood mijns vaders begroef men ook haar. Het beeld dier akelige gebeurtenis staat altijd levendig voor mijne oogen, en zal daarvoor blijven staan, tot zij zich sluiten."

De verhaler droogde de tranen van zijne ingevallen wangen af. Ik drukte hem deelnemend de hand, en bleef nog een weinig bij hem, maar met een diep geroerd hart, verliet ik den door zijn verhaal mij lief geworden grijsaard, dien ik van tijd tot tijd in zijne woning kwam bezoeken.

C. P. H. Jr.

LIEFDE EN LIST.

Een Verhaal naar het Spaansch.

Door H. Ilpzema Vinckers.

Na den dood van mijnen heer en meester, don Vicente de Gusman, bleef donna Aurora, zijne eenige dochter, de onafhankelijke erfgename van een aanzienlijk vermogen en meesteres van haar hart en hand. Zij was toen eenentwintig jaren oud en rijk aan schitterende hoedanigheden. Aan eene uitstekende schoonheid paarde zij een uitnemend verstand en velerlei kundigheden. Daar ik vreesde, dat zij meer behoefte zou hebben aan vrouwelijke bedienden dan aan mannelijke, en ik dus welligt een huis zou moeten verlaten, dat mij reeds dierbaar was geworden, begon ik er ernstig aan te denken, om het geld, mij nagelaten door mijn vader, zoo voordeelig mogelijk te beleggen, en mij terug te trekken uit de dienst der grooten. Eens als ik hieraan ernstiger dacht dan ooit, liet mijne meesteres mij roepen, en deed zij mij in hare kamer treden. Ik groette haar met den meesten eerbied; zij ontving mij met een vriendelijk lagchend gelaat, deed mij naast haar nederzitten, en wat mij nu het meest verwonderde, was, dat zij hare kamenier gelastte, ons alleen te laten. Na dit alles, waarover ik hoe langer zoo meer verbaasde, wendde zij zich weder tot mij en sprak:

»Vicente! gij zult reeds weten, dat ik u niet ongenegen ben, en dat ik u het meeste acht onder al de bedienden mijns vaders; doch indien dit niet genoeg mogt wezen, om u daarvan te overtuigen, dan oordeel ik, dat de stap, dien ik thans denk te doen, u ten dien opzigte geenerlei twijfel zal laten. Hoor mij dus aan, zonder mij in de rede te vallen, want ik ga u een geheim mededeelen, waarvan de rust en de vreugde van mijn leven afhangt.

»Weet, dat ik verliefd ben op een jongen en bevalligen ridder, schoon en van eene edele geboorte. Hij noemt zich don Louis Pacheco. Ik zag hem eenige malen in het park en in den schouwburg, maar ik heb hem geenszins gesproken. Ook ken ik zijn karakter niet, noch zijne neigingen, en of deze deugdzaam zijn of wel anders. Hiervan wensch ik naauwkeurig onderrigt te worden. Ten dien einde heb ik een verstandig en opregt mensch noodig, die een naauwgezet onderzoek te werk stelt, en mij van een en ander getrouw verslag weet te geven. Daartoe heb ik dan het oog op u geslagen, overtuigd dat ik niets zal wagen, door u met deze zaak te belasten. Ik hoop, dat gij haar met zooveel bescheidenheid en ijver zult ten einde brengen, dat ik mij nimmer zal hebben te beklagen, dat ik u heb ingewijd in de geheimen van mijn hart.

Donna Aurora zweeg en wachtte mijn antwoord. Ik vroeg haar slechts twee dagen, om haar behoorlijke inlichting nopens don Louis te bezorgen, en begaf mij naar mijne kamer, niet weinig voldaan over het gebeurde, dewijl ik zeer wel wist, dat ik voor de mij opgelegde taak volkomen berekend was. Verder begreep ik, dat ik op deze wijze een man kon worden, en dat de middelaars in liefdezaken doorgaans goed behandeld worden en best betaald — overleggingen, die mij vermaakten en tevreden stelden, en tot het vaste besluit voerden, om mijne meesteres te gehoorzamen en te dienen in alles, wat zij mogt goedvinden mij te bevelen.

Den volgenden morgen stond ik op en ging uit, ten einde mijnen last getrouwelijk te volbrengen. Het viel niet moeijelijk de woning te vinden van een ridder, zoo galant als don Louis. Op staanden voet deed ik in de buurt onderzoek naar zijn gedrag, maar in alles niet met zoodanig gevolg, als ik het wel zou gewenscht hebben. Daarom moest ik den volgenden dag weder een nieuw en nog naauwlettender onderzoek doen, en was inderdaad ook gelukkiger dan den dag te voren. Toevallig ontmoette ik in de straat een knaap, dien ik kende. Juist stonden wij bereid, elkander te begroeten, toen daar ook nog een zijner vrienden verscheen, die ons verhaalde, dat men hem dien morgen had weggejaagd uit het huis van don Juan Pacheco, den vader van don Louis, enkel omdat hij eenige flesschen goeden wijn had gedronken. Ik liet eene zoo ongewone gelegenheid, om te vernemen, wat ik wilde weten, niet ongebruikt voorbijgaan, en wist het door de eene vraag op de andere te stapelen, al spoedig magtig te worden, zoodat ik naar huis terugkeerde, zeer verheugd, dat ik mij in staat zag, mijne gebiedster in al wat ik haar beloofde woord te houden. Ik werd onmiddelijk naar hare kamer geleid waar zij mij reeds wachtende was met het grootste ongeduld.

Aanstonds toen zij mij zag, vroeg zij naar den uitslag van mijne zending, en of mijne berigten omtrent don Louis voldoende waren.

»Ja, sennora!" antwoordde ik haar, »en in twee woorden zal ik u alles zeggen, wat mij is ter oore gekomen. Zoo weet ik dan, in de eerste plaats, dat hij dezer dagen naar Salamanca zal vertrekken, ten einde er zijne studiën te voltooijen. Hij is een jong en eervol ridder, en edelmoedig bovendien, en wat zijn moed betreft, zij het genoeg, te zeggen, dat hij ridder is en Kastiliaan. Overigens is hij een jongeling met een goed verstand en innemend van manieren, maar, wat u misschien minder zal behagen, hoe jong ook, reeds een volleerde lichtmis; reeds heeft hij twee actrices verleid en verlaten."

»Hemel, wat zegt gij mij daar?" riep Aurora. »Mijn God, welke zeden! Maar zijt gij wel zeker van uwe zaak?"

»Of ik er zeker van ben?" hernam ik; »niets is meer zeker. Ik heb dit alles vernomen van een bediende uit het huis, die eerst dezen morgen werd weggezonden, en het is bekend, dat de bedienden zeer opregt zijn, telkens wanneer het er

op aankomt, om getuigenis te geven van de zwakheden en gebreken hunner meesters. Daarenboven is don Louis naauw bevriend met don Alexo Sequier, don Antonio de Gambra en don Fernando Centellas, en wat is er meer noodig, om ontegenzeggelijk te bewijzen, dat hij een zeer losbandig leven moet leiden."

»Genoeg, Vicente!" sprak, zuchtende, mijne arme meesteres, »van dezen dag af aan zal ik worstelen tegen mijne onwaardige liefde, en ofschoon zij reeds diepe wortels heeft geschoten in mijn arm hart, zal het mij, hoop ik, gelukken haar uit te roeijen. Ga," vervolgde zij, »maar neem eerst nog, ter belooning van uwe moeite, dit geringe bewijs mijner dankbaarheid," en zij gaf mij eene beurs, er bijvoegende, »vergeet niet, over alles, wat ik u heb aanvertrouwd, het diepste stilzwijgen te bewaren. Ik reken op uwe bescheidenheid."

In spijt van wat ik haar had medegedeeld nopens don Louis bleef zij hem niettemin beminnen, of, om juister te spreken, daar zij, ondanks al hare pogingen, de hevigheid harer liefde te vergeefs zocht te boven te komen, hield zij op, haar langer wederstand te bieden.

»Vicente!" sprak zij eens, »ik kan don Louis onmogelijk vergeten; wat ik ook doe, om zijn beeld uit mijn geheugen te bannen, telkens staat het weder daar, niet gelijk gij mij hem geschetst hebt, bevlekt met velerlei ondeugden, maar gelijk ik mij hem wenschte, beminnelijk, teeder en getrouw."

Zij werd bij deze woorden innig aangedaan en zocht vruchteloos de tranen te wederhouden, die in hare oogen opwelden. Ook ik had kunnen schreijen, zoo roerde mij hare ongelukkige liefde; ook kon ik haar nooit beter bevallen, dan door mij gevoelig te toonen voor hare teederheid.

»Mijn vriend!" sprak zij weder, zich de oogen afdroogende, »ik zie, ik erken uw gevoelig hart, en ben volkomen over u voldaan en zal uwe welwillendheid niet onbeloond laten. Nooit heb ik uwe hulp en bijstand meer noodig gehad dan juist thans. Ik ga u een denkbeeld ontdekken, dat mij heden reeds den ganschen dag heeft bezig gehouden; — wel zal het u dwaas schijnen en buitensporig.

»Gij moet dan weten, dat ik ten spoedigste naar Salamanca wil reizen. Mijn plan is, mij te verkleeden in mansgewaad, om, onder den naam van don Felix, in kennis te komen met Pacheco en zoo doende zijne vriendschap en vertrouwen te verwerven. Ik wil hem dan gedurig spreken over donna Aurora de Gusman, voorgevende dat zij mijne nicht is. Dan zal hij natuurlijk verlangen haar te leeren kennen, en juist daarop bouw ik mijne hoop. Wij zullen dan in Salamanca twee verschillende woningen huren; in de eene zal ik de rol van don Felix spelen, in de andere die van donna Aurora, en door mij nu eens aan don Louis als ridder, en dan weder als jonge dame te vertoonen, hoop ik hem ten laatste tot het doel te brengen, dat ik mij heb voorgesteld. Ik moet erkennen," sprak zij verder, »dat *mijn* voornemen ver van voorzigtig is; maar de hartstogt, die mij verwoest, en de zuivere inzigten, waarmede ik te werk ga, maken mij blind en als bedwelmd tegenover den stap, waartoe ik vast besloten ben."

Ik was het met donna Aurora volkomen eens, met betrekking tot de buitensporigheid en onvoorzigtigheid van haar ontwerp, nogtans, schoon overtuigd dat hare handelwijze evenzeer in strijd was met de rede en de eer als met de welvoegelijkheid, wachtte ik mij wel den zedemeester uit te hangen, en haastte mij daarom de pil te vergulden, en deed mijn best, om haar te overtuigen, dat haar ontwerp niets minder dan onzinnig was, en veeleer een *schrander spel van het* vernuft, zonder gevaar voor onaangename gevolgen. Mijne meesteres nam daar groot genoegen in, — want de verliefden willen altoos gaarne gevleid en geprezen worden om hunne dwaze droomerijen. Ten slotte waren wij het onderling daarover eens, dat wij de vermetele onderneming bloot als eene soort van klucht moesten beschouwen, uitgedacht om ons te vermaken, en waarbij ieder slechts ernstig diende te denken aan de behoorlijke vervulling der wederzijdsche rollen. Die rollen werden vervolgens verdeeld en, daar wij geene eigenlijke tooneelspelers waren, zonder tegenspraak aangenomen. De sennora Ortez zou optreden als tante van donna Aurora, ten welken einde men haar twee bedienden toevoegde, een mannelijke en eene vrouwelijke, en zij moest den naam aannemen van donna Ximena de Gusman. Mij bleef de plaats van kamerdienaar bewaard, en bovendien werd er onder de vrouwen nog een kamermeisje gekozen, dat, vermomd als man, mijne meesteres meer dadelijke diensten moest bewijzen.

Toen alles dan op die wijze geregeld was, begaven wij ons naar Madrid, waar wij wisten, dat zich don Pacheco bevond, zich voorbereidende om naar Salamanca te gaan. Vervolgens werd er zorg gedragen voor onze kleeding, in dier voege, dat alles in een paar dagen behoorlijk in gereedheid was, waarna het werd genommerd en in verschillende koffers gepakt, en na het opzigt van het huis opgedragen hebbende aan den *majordomo*, begaf zich donna Aurora in eene huurkoets op weg, om, vergezeld van allen; die eene rol hadden in het op te voeren blijspel, door het *koning*rijk Leon zich naar Salamanca te begeven.

Zonder den geringsten tegenspoed bereikten wij onze bestemming. Onverwijld huurden wij nu eene sierlijk gemeubelde woning, waar de duegna Ortez haar verblijf moest houden, als donna Ximena de Gusman. Daar zij reeds sinds een zoo geruimen tijd duegna was, vervulde zij hare rol met het meest mogelijk gemak en speelde die uiterst natuurlijk. Den volgenden morgen ging zij uit met donna Aurora, eene gezelschapsjufvrouw en een pagé, en begaven zij zich naar een hotel, waarvan men wist, dat don Pacheco er gewoonlijk zijn

intrek nam. Sennora Ortez vroeg: of men er ook eene kamer kon krijgen; waarop geantwoord werd dat er nog eene beschikbaar was, die allezins voldoende mogt heeten. Deze huurde zij nu voor hare rekening, betaalde de huurpenningen drie maanden vooruit, er bijvoegende, dat de kamer zou betrokken worden door haren neef, die ieder oogenblik kon aankomen.

Toen de duegna en mijne meesteres zamen het hotel verlieten, begaven zij zich naar de eerst gehuurde woning, waar de schoone Aurora zich onmiddelijk verkleedde als ridder. Om hare zwarte haren te verbergen, nam zij hare toevlugt tot eene blonde paruik, en ook de wenkbraauwen blond gekleurd hebbende, vermomde zij zich derwijze, dat zij een jongen ridder scheen, schoon en los van gestalte, en ware het gelaat minder uitstekend fraai geweest, niemand had het bedrog ook zelfs maar kunnen vermoeden. Insgelijks verkleedde zich het meisje, dat haar zou bedienen, en wij waren er allen van overtuigd, dat ook deze hare rol niet slecht zou vervullen, doordien zij alles behalve van de schoonste was, en tevens door eene zekere levendigheid en zelfs onbeschaamdheid juist geschikt werd geacht voor het karakter, dat zij zou moeten voorstellen. Na den eten de beide actrices gereed zijnde om het tooneel te betreden, dat is, het hotel, waar men 's morgens eene kamer had gehuurd, trokken zij zamen derwaarts, vergezeld door mij. Wij stegen in een rijtuig, waarin men reeds vooraf de koffers met de benoodigde kleederen had geplaatst.

De vrouw, die aan het hoofd stond van het hotel en Bernarda Ramirez werd genoemd, ontving ons uitermate beleefd, en geleidde ons dadelijk naar onze kamer, waar wij ons met haar in gesprek begaven. Wij werden het onderling eens wat zij ons zou te eten geven en wij haar zouden moeten betalen. Daarna vroegen wij haar, of zij ook nog andere gasten had.

»Op het oogenblik juist niet," hernam zij, »maar ik zou er genoeg kunnen hebben, wanneer ik allerlei slag van menschen wilde huisvesten; doch daar kan ik niet toe komen, en zoo ontvang ik hier slechts heeren en lieden van hoogen rang. Zoo verwacht ik nog in den loop van den avond iemand uit Madrid, die hier zal komen studeren; don Louis Pacheco; welligt zult gij hem kennen, of hebt hem toch ligt hooren noemen."

»Noch het een, noch het ander," antwoordde donna Aurora, »en alvorens met hem te leven in hetzelfde huis, zou het mij aangenaam zijn, van dien man iets naders te vernemen, ten einde er mijn gedrag naar te regelen."

»Sennor!" hernam de vrouw, den gewaanden student in het gelaat ziende, »don Louis Pacheco is jong en schoon, gelijk gij, en ik durf beweren, dat gij voor elkander zijt geschapen. Gelukkig de dagen, waarin ik mij zal kunnen beroemen, onder mijn dak de beide vriendelijkste en bevalligste jongeheeren te hebben, die er gevonden worden in gansch Spanje."

»Maar," hernam mijne meesteres, »een zoo galant ridder heeft dan hier in Salamanca ongetwijfeld een aantal avonturen gehad?"

»O, wat dat betreft," riep de ander, »moet ik bekennen, dat hij een minnaar is van beroep. Hij behoeft slechts te zien, om te overwinnen. Onder anderen stal hij het hart eener jonge dame, zoo schoon als de dag. Zij is de dochter van eenen ouden advokaat, en hare liefde voor don Louis moet ten eenenmale buitensporig zijn. Zij heet Isabella."

»Maar zeg mij eens," viel haar, min of meer levendig, donna Aurora in de rede, »wordt zij ook wederkeerig bemind door don Louis?"

»Dat hij haar beminde, eer hij naar Madrid vertrok," hernam vrouw Ramirez, »lijdt geen twijfel, maar of hij haar thans nog bemint, zou ik niet kunnen zeggen, want een ridder als hij is op dit punt weinig te vertrouwen — dat loopt van de eene vrouw naar de andere."

Juist toen de vrouw deze woorden gesproken had, vernam men paardengetrappel op het plein. Wij begaven ons aan het venster en zagen twee mannen, die afstegen. Het was don Louis Pacheco en diens bediende. De oude vrouw verliet ons, ten einde deze nieuwe gasten te gaan ontvangen, en mijne meesteres maakte, schoon niet zonder eene zekere ontroering, zich gereed, om zich te vertoonen in haar karakter van don Felix. Aldra verscheen in onze kamer don Louis, gelaarsd en gespoord en in reisgewaad.

»Ik hoorde," sprak hij met eenen beleefden groet, »dat hier een ridder uit Toledo woont, en ik hoop, dat het mij zal geoorloofd zijn mijne bijzondere vreugde te betuigen dat ik mij hier in zoo goed gezelschap zal bevinden.."

Terwijl mijne meesteres deze pligtpleging vriendelijk beantwoordde, kwam het mij voor, dat Pacheco zich ten hoogste verwonderde over de uitnemende schoonheid van den vermeenden ridder. Ook kon hij zich niet weerhouden van te verklaren, dat hij nooit een zoo bevallig en welgemaakt jongeling had gezien. Na een lang gesprek, waarbij men wederzijds zich uitputte in beleefdheden, begaf zich don Louis naar de voor hem in gereedheid gebragte kamer.

Thans verscheen er een page met een brief voor don Louis, maar toevallig donna Aurora op den trap ontmoetende, nam hij haar voor Pacheco, dien hij niet kende, en zeide:

»Schoon ik den heer don Louis Pacheco nimmer heb gezien, behoef ik echter niet te vragen: of uwe edelheid die is, want te oordeelen naar de kenteekenen mij opgegeven, weet ik zeker, dat ik mij niet bedrieg."

»Neen, mijn vriend!" hernam mijne meesteres met bewonderenswaardige tegenwoordigheid van geest, »gij bedriegt u niet, en zijt ongemeen geschikt in het ten uitvoer brengen van de bevelen u gegeven. Deze brief is aan mij; gij kunt dus gaan — het antwoord zal ik laten bezorgen."

De page ging, en donna Aurora, zich opslui-

tende in hare kamer met mij en met het kamermeisje, las den brief, die de volgende woorden bevatte:

»Zoo even verneem ik, dat gij zijt aangekomen in Salamanca. Ik had bij dit berigt van blijdschap bijna het verstand verloren. Bemint gij nog steeds uwe Isabella? Kom haar ten spoedigste verzekeren, dat gij nog dezelfde zijt. Ik zal sterven van vreugde, wanneer ik van u zal hooren, dat gij mij trouw zijt gebleven."

»Deze brief is in waarheid hartstogtelijk," sprak donna Aurora, »en getuigt van een in alle opzigten verliefd gemoed. Deze dame is eene mededingster, die men niet gering moet achten, veel eer schijnt het mij gebiedend noodzakelijk, dat ik niets onbeproefd mag laten, ten einde don Louis tegen haar in te nemen, opdat hij niet tot haar terugkeere. Die taak is ver van ligt, ik erken het, maar niettemin voed ik de hoop van te zullen slagen." — Zij scheen over de zaak na te denken. »Ik maak mij sterk," vervolgde zij, »om eer er nog vierentwintig uren zullen verloopen zijn, die twee met elkander in onmin te brengen."

Nadat Pacheco een weinig rust had genomen en van kleeding was veranderd, kwam hij ons op nieuw opzoeken in onze kamer, om voor het avondeten nog een weinig met donna Aurora te keuvelen.

»Ridder!" sprak hij tot haar op schertsenden toon, »ik vermoed, dat de mannen en minnaars in Salamanca zich geenszins gelukkig kunnen achten, door uwe verschijning in deze stad, en dat gij hen eene aanleiding tot velerlei bezorgdheid zult wezen. Ook moet ik u bekennen, dat ik reeds ernstig begin te vreezen voor de dame van mijn hart."

»Nu," hervatte mijne meesteres, »uwe vrees is niets minder dan ongegrond. Don Felix de Mendoza is een weinig gevaarlijk, en daarom wil ik u in alle opregtheid tegen hem waarschuwen. Ik ben hier reeds vroeger geweest, en weet bij ondervinding, dat de vrouwen hier alles behalve ongevoelig zijn. Het zal nu ongeveer eene maand geleden zijn, dat ik mij naar Salamanca begaf, en schoon ik hier toen slechts acht dagen vertoefde, heb ik niettemin in dien korten tijd — het zij in vertrouwen gezegd — eene verovering gemaakt, en mijne schoone is de eenige dochter van een doctor in de regten."

Don Louis werd bij deze woorden zigtbaar verwonderd. »En zou ik de nieuwsgierigheid soms te ver drijven," vroeg hij, »door te vragen: hoe de schoone maagd wel mag heeten?"

»Volstrekt niet," hernam de valsche don Felix. »Waarom zou ik van haren naam een geheim maken? Gelooft gij dan, dat ik in dergelijke zaken minder openhartig ben, dan de mannen in het algemeen? Beoordeel mij beter. En onder ons gezegd, is het voorwerp, waarvan wij spreken, niet van zoodanigen aard, dat men ten haren opzigte bijster naauwgezet behoeft te zijn, als zijnde eenvoudig eene arme burgerdochter, en mannen als wij plegen met dezulken weinig omslag te maken, daar wij haar reeds eene groote eer bewijzen, bloot door ze te verleiden. Ik zeg u dus zonder omwegen, dat men haar Isabella noemt."

»En heet haar vader ook toevallig Marcus de la Llana?" riep Pacheco driftig.

»Juist," sprak mijne meesteres. »Heb slechts de goedheid dezen brief te lezen, dien ik eerst zoo even heb ontvangen. Gij zult dan zien, of het lieve kind mij genegen is."

Don Louis bezag het schrift, herkende de hand en kon geen woord uitbrengen.

»Wat zie ik?" vroeg donna Aurora met geveinsde verwondering. »Het schijnt dat gij verbleekt. Ik geloof, zoo waar God leeft, dat gij belang stelt in de bewuste dame. O, hoe berouwt het mij, dat ik zoo onvoorzigtig heb gesproken."

»Integendeel," riep don Louis, treurig en ontroerd tevens, »ik ben u grooten dank verschuldigd. De trouwelooze! Ha! — Ja, don Felix! gij hebt mij eene groote weldaad bewezen. Gij hebt mij bevrijd van eene dwaling, waarin ik nog langen tijd had kunnen voortleven. Ik meende, dat zij mij beminde — wat zeg ik, beminnen? — ik meende, dat Isabella mij aanbad. En ik had haar lief en koesterde voor haar eene onbegrensde hoogachting; maar thans weet ik, dat ik haar nog slechts kan verachten."

»En ik moet deze uwe edele denkwijze allezins goedkeuren," zeide donna Aurora, zich op hare beurt geheel verontwaardigd toonende. »De dochter van een advokaat moest zich ten hoogste vereerd gevoelen, een ridder van uwe verdienste tot minnaar te hebben. Hare ontrouw laat zich op geenerlei wijze verdedigen, en in plaats van mijn voordeel te doen met hare genegenheid, zal ik haar kastijden, door hare gunsten van de hand te wijzen."

»En wat mij betreft," sprak don Pacheco, »ik zweer, dat ik haar nimmer zal wederzien. — Dat zal mijne wraak zijn; maar daarbij zal ik het ook laten berusten."

»Ik ben het volkomen met u eens," hernam donna Aurora weder. »Niettemin, om haar onze minachting des te beter te doen gevoelen, zou het mij niet overbodig schijnen, dat wij beide haar een brief schreven, om haar eens degelijk de waarheid te zeggen. Ik zal ze dan insluiten en verzenden, bij wijze van een antwoord op het door mij ontvangen billet. Maar alvorens over te gaan tot dit uiterste, zal het voor u noodig zijn, uw hart te beproeven en na te gaan, of gij ook op eenen of anderen dag berouw zoudt kunnen gevoelen."

»Neen, neen," riep don Louis, »zoo dwaas hoop ik nimmer te worden, en om het u te bewijzen, stel ik u voor, dat wij aan uw plan op staanden voet gevolg geven."

Zonder een oogenblik te laten verloren gaan, zorgde ik dat er pennen en inkt kwam, en beide

begonnen zij nu een epistel te schrijven aan de beminnelijke dochter van doctor Marcus de la Llana, waarbij vooral don Pacheco moeite scheen te hebben geschikte woorden te vinden, sterk genoeg om naar eisch zijne verontwaardiging te schetsen, zoodat hij dan ook vijf of zesmalen het geschrevene verscheurde, dewijl zijne uitdrukkingen hem niet krachtig, niet hard genoeg toeschenen. Eindelijk vond hij toch iets, dat hem beviel, als vervat in de volgende bewoordingen:

»Weet thans, mijne gebiedster! dat ik u heb leeren kennen, en wees niet zoo dwaas, van te gelooven, dat ik u nog bemin. Daartoe is meer noodig, dan gij mij kunt schenken. Ik zie in u niets, dat ook maar een oogenblik langer mijne aandacht zou verdienen. Gij moogt voortaan nog slechts aanspraak maken op den wierook van de ellendigste regtverknoeijers."

Toen hij met dit vleijende briefje gereed was, en donna Aurora ook met het hare, hetwelk niet minder buitensporig was, sloot deze beide in één omslag en gaf ze mij.

»Vicente!" sprak zij vervolgens, »neem dat en breng het onmiddelijk aan donna Isabella. — Gij verstaat mij," liet zij, met de oogen knippende, er op volgen; een teeken, dat ik aanstonds begreep.

»Ja, sennor!" antwoordde ik, »uwe edelheid zal gediend worden op zijne wenken."

Haar dit te antwoorden, eene buiging te maken en te vertrekken, was het werk van een oogenblik. Op straat gekomen, ging ik de volgende alleenspraak houden: »Zoo, sennor Vicente, vervult uwe edelheid dan in deze gewigtige zaak de rol van vertrouwde? Ja, sennor! Dan is het noodig, mijn vriend! te toonen, dat gij de vereischte bekwaamheden bezit, om die rol naar behooren te volbrengen. En sennor don Felix vergenoegde zich, met u slechts een teeken te geven. Hij rekende op uwe scherpzinnigheid. En hebt gij dat knippen met de oogen behoorlijk begrepen? Wel zeker. Het moest beduiden: dat ik bloot het briefje van don Louis moest overbrengen, en het andere niet. Dat staat zoo vast als een huis." Zoo sprekende, opende ik den omslag van den brief van don Pacheco, en bragt dien nu naar de woning van den advokaat Marcus. Aan de deur werd ik ontvangen door den kleinen page, dien ik des morgens aan het hotel had gezien.

»Broertje!" zeide ik tot hem, »zoudt gij soms de bediende der dochter van den sennor doctor Marcus de la Llana zijn?"

Hij gaf een toestemmend antwoord, en wel op een toon, die bewees, dat hij in dergelijke kluchten voldoende bedreven was.

»Gij bezit," vervolgde ik uit dien hoofde, »een zoo eerlijk gezigt, een gelaat, waarop zoo duidelijk staat uitgedrukt, dat gij juist de knaap zijt, om uwen evenmensch eene liefdedienst te bewijzen, dat ik de vrijheid neem u te verzoeken, dezen brief van een u welbekenden ridder aan uwe meesteres te willen bezorgen."

»En wie is die ridder?" vroeg mij de page; en ter naauwernood had ik hem den naam van don Louis Pacheco genoemd, of hij liet er geheel verheugd op volgen: »Ha, wanneer de brief van dien jongen ridder is, volg mij dan, want mij werd last gegeven, u onmiddelijk bij haar te brengen, dewijl zij u wil spreken."

Ik volgde hem en kwam in een salon, waar weldra ook de sennora verscheen. Ik stond verbaasd over hare schoonheid, zoodat het mij voorkwam, alsof ik nooit een liefelijker gelaat gezien had. Er lag in hare trekken iets zoo teeders en schalksch, dat zij mij een kind van vijftien jaren toescheen, schoon het wel meer dan dertig zou wezen, dat zij van de leidband was gekomen.

»Mijn vriend!" sprak zij met een lagchend gelaat; »zijt gij in dienst van don Louis Pacheco?"

»Ja, sennora!" hernam ik, »sinds drie weken," en met deze woorden overhandigde ik haar, eerbiedig buigende, den brief.

Zij las dien twee of driemalen, met het voorkomen van iemand, die waant, dat zijn gezigt hem bedriegt. Ook had zij niets minder kunnen verwachten, dan een antwoord als dit. Zij sloeg de oogen ten hemel, beet zich op de lippen, en hare onwillekeurige gebaren bewezen, wat er omging in haar hart. Vervolgens wendde zij zich met onstuimigheid tot mij, en vroeg kennelijk verwoed: »Zoo is het don Louis dan in het hoofd geslagen, dat hij zich van mij wil verwijderen? Nu, spreek dan, vriend! Waarom schrijft hij mij dit uiterst beleefd en aardig briefje? Is hij dan van den booze bezeten? Met mij wil hij breken? En kan hij daartoe dan geene andere, geene minder hatelijke en beleedigende woorden vinden?"

»Sennora!" antwoordde ik schijnheilig, »het is zeker, dat mijn meester niet volkomen bij zijn verstand is geweest, maar hij zag tevens zich in zeker opzigt gedrongen te handelen, gelijk hij gedaan heeft. Indien gij mij wilt beloven, dat gij mij niet zult verraden, dan zal ik u alles naauwkeurig mededeelen."

»Ik beloof het u," hernam zij snel. — »Vrees niet, dat ik u zal verraden; spreek dus vrij uit."

»Ziehier dan de zaak in twee woorden, sennora!" ging ik voort. »Eenige oogenblikken, nadat mijn meester uw brief had ontvangen, verscheen er aan ons hotel eene gesluijerde dame; zij vroeg naar sennor Pacheco, had met hem een onderhoud onder vier oogen, en toen er eenigen tijd verloopen was, hoorde ik, bij het einde van het gesprek, het volgende: »Gij hebt dan gezworen, haar nimmer te zullen wederzien, maar dat is niet genoeg. Ik eisch, dat gij haar op staanden voet een brief zult schrijven, dien ik u in de pen zal geven." Don Louis voegde zich in alles naar de eischen van die vrouw, en mij vervolgens een briefje ter hand stellende, zeide hij: »Ga en onderzoek waar den doctor Marcus de la Llana woont, en wanneer gij het zult gevonden hebben, geef dezen brief dan

aan Isabella, zijne dochter; maar bedenk het wel, aan niemand anders dan aan haar." Uit een en ander schijnt te blijken, sennora! dat deze brief eigenlijk het werk is van deze of gene u vijandige vrouw, en dat bij gevolg mijn meester maar half schuld heeft."

»Maar dat is, bij den hemel, nog erger dan ik dacht," riep zij uit. »Ik gevoel mij zwaarder beleedigd door zijne ontrouw, dan door de onwaardige honende taal, die zijne barbaarsche pen ontvloeide." En daarop eensklaps weder de fierheid aannemende, die der miskende vrouw wordt ingegeven door de wraakzuchtige gevoeligheid, eigen aan haar geslacht, liet zij er spijtig op volgen: »Hij geve zich over aan zijne ondankbaarheid en aan zijne nieuwe genegenheid. Mij is het onverschillig; ik acht mij te goed, dan dat ik mij zou willen vernederen, door hem te komen storen. Zeg hem, dat het onnoodig is, zich van grofheden en beleedigingen te bedienen, om mij het veld te doen ruimen voor mijne mededingster. Mij blijft de verachting, waarmede ik nederzie op een minnaar van die gehalte, om mij te bewaren dat ik ooit zijner zou gedenken." — En dit gezegd hebbende, keerde zij mij den rug toe, ten teeken dat ik mij kon verwijderen.

Ik was uitermate voldaan over mijn in deze gehouden gedrag, en stellig overtuigd, dat ik, mogt het mij ten eenigen dage invallen, mij in de staatkunde te oefenen, een tal van talenten bezat, om in korten tijd meester in de kunst te worden. Ik keerde terug naar het hotel, waar ik de beide ridders aan het avondmaal vond, en zoo vertrouwelijk koutende, alsof zij elkander sinds jaren kenden. Donna Aurora zag aanstonds aan mijn vrolijk en lagchend gelaat, dat ik mijn last niet kwalijk had ten uitvoer gebragt.

»Hoe, reeds terug, Vicente?" vroeg zij op opgeruimden toon. »Kom, geef ons eens spoedig verslag van uwe zending."

In mijn antwoord moest ik reeds onmiddelijk weder mijne toevlugt nemen tot mijn schitterend vernuft. Ik zeide, dat ik de brieven in handen van donna Isabella had afgegeven, en dat deze, na beide te hebben gelezen, was begonnen uit te schateren als eene gekkin, zeggende: »Nu, men moet bekennen, dat de heeren een fraaijen stijl hebben; niemand zal hen zoo ligt dit nadoen."

»Dit heet," hernam mijne meesteres, »met eene fiere houding het worstelperk verlaten, waar men geslagen werd. Mijne schoone sennora schijnt zoo waar eene eerste chula te zijn."

»Ik kan ter naauwernood gelooven, dat donna Isabella.... zij scheen mij zoo geheel anders...." weifelde don Louis.

»Ook ik," hervatte donna Aurora, »ook ik had haar aanvankelijk uit een geheel verschillend oogpunt beschouwd — een nieuw bewijs, dat vrouwen alle mogelijke rollen kunnen spelen. Zoo heb ik er eene bemind, die mij een geruimen tijd om den tuin leidde. Niet waar, Vicente? zij scheen de verstandigste en zedigste vrouw van de wereld."

»Zoo is het," bevestigde ik, mij in het gesprek mengende, »zij had den duivel kunnen beet krijgen, en er ontbrak weinig aan, of zij had ook mij in hare netten gevangen."

Toen de gewaande Mendoza en de wezenlijke Pacheco mij zoo hoorden spreken, begonnen zij luide te lagchen — deze omdat ik zoo goed kon praten; gene dewijl ik zoo onvergelijkelijk liegen kon. Wij vervolgden ons onderhoud over de kunst van veinzen, waarin de vrouwen zoozeer uitblinken; en het einde van alles was, dat *Isabella* met algemeene stemmen voor eene uitgemaakte ligtekooi werd verklaard. Don Louis verklaarde op nieuw, dat hij zijn leven lang niet meer naar haar zou omzien, en don Felix verzekerde, dat hij haar van nu voortaan regt van ganscher harte zou verachten. Daarna werden de *banden hunner vriendschap* naauwer toegehaald, terwijl zij elkander beloofden wederzijds niets voor elkander te zullen verbergen, maar elkander hunne geheimen dadelijk te zullen mededeelen. Aan tafel ontstond een wedstrijd, wie van hen de wellevendste dingen zou zeggen, en vervolgens begaf men zich naar zijne eigene kamer, om te gaan slapen. Ik volgde donna Aurora naar de hare, waar ik haar een getrouw verhaal deed van wat er tusschen mij en de dochter van den advokaat was gesproken, zonder er ook maar het geringste van achterwege te laten. Bijna was zij mij van loutere vreugde om den hals gevlogen.

»Ik sta verrukt, Vicente!" zeide zij, »over uw schrander gedrag. Wanneer wij overweldigd worden door een hartstogt, waardoor wij ons genoodzaakt zien hulp en troost te zoeken in listen en vonden, dan is het een groot geluk, een zoo geslepen bediende te bezitten, en die, gelijk gij, belang stelt in wat wij wenschen te erlangen. Welaan dan, mijn vriend! zien wij ons nu voor goed te ontslaan van eene vrouw, die ons leelijke parten had kunnen spelen. Het begin is reeds niet kwaad. Doch daar de luimen der liefde luimiger zijn dan die van het leven, zal het noodig zijn, dat wij ons aangevangen werk onverwijld voortzetten, en dat ik op morgen als donna Aurora de Gusman verschijn."

Ik was het volkomen met haar eens, en haar alleen gelaten hebbende met hare kamenier, begaf ik mij naar de voor mij bestemde kamer.

Den volgenden morgen waren de beide nieuwe vrienden reeds tijdig bijeen. Zij omhelsden elkander, iets wat donna Aurora wel moest dulden, om behoorlijk in hare rol te blijven. Daarna gingen zij wandelen door de stad, vergezeld door eenen bediende van don Louis en door mij.

Tegen den middag keerden wij terug naar ons hotel. Mijne meesteres begaf zich met don Pacheco aan tafel en wist met veel behendigheid het gesprek op hare familie te leiden.

»Mijn vader," zeide zij, »was de tweede zoon van don Pedro de Mendoza uit Toledo. Mijne moeder is eene volle zuster van donna Ximena de Gusman, die een paar dagen geleden, om eene zekere

belangrijke zaak, hier naar Salamanca kwam, met hare nicht, de eenige dochter van don Vicente de Gusman, dien gij ongetwijfeld zult gekend hebben."

» Integendeel, dat is een geluk dat ik nooit mogt genieten, maar ik heb vaak over dien ridder hooren spreken, gelijk ook over zijne dochter, de sennora donna Aurora, uwe nicht. God straffe mij, zoo ik ooit alles heb kunnen gelooven, wat mij van die jonge dame werd opgedischt. Men heeft mij gezegd, dat zij noch in schoonheid, noch in verstand ergens haars gelijken kon vinden."

» Wat haar verstand betreft," sprak don Felix weder, » wil ik niet ontkennen, dat zij er ruim mede werd bedeeld, en het ook in niets heeft verwaarloosd; doch wat hare schoonheid aangaat, daaraan kan ik weinig geloof hechten, dewijl men zegt, dat zij mij sprekend gelijkt."

» Is dit de waarheid," hernam don Louis driftig, » dan heeft de faam ditmaal een regtvaardig oordeel verspreid. Uwe trekken zijn zeer regelmatig, uwe gelaatskleur is ongemeen zacht en teeder. En zoo moet dan uwe nicht wel eene ongewone schoonheid zijn. Ook brand ik reeds van verlangen, om mij aan hare voeten te werpen, ten einde haar mijne eerbiedige hulde te brengen."

» Ik verklaar mij bereid," betuigde de vermeende Mendoza, » aan dit verlangen reeds heden te beantwoorden. Straks begeven wij ons naar mijne tante."

Thans gaf mijne meesteres het gesprek weder eene andere rigting, en zij begonnen te spreken over onverschillige zaken. Tegen den avond, toen men zich gereed maakte, om naar de woning van donna Ximena te gaan, snelde ik vooruit, om de duegna te verwittigen van het op handen zijnde bezoek. Toen de beide vrienden een oogenblik daarna kwamen opdagen, ging donna Ximena hen te gemoet, legde de vinger op den mond en verzocht hen geen gerucht te maken, er fluisterend bijvoegende:

» St, st! mijne nicht slaapt; zij heeft den ganschen dag aan eene geweldige hoofdpijn geleden, die haar eerst sinds ongeveer een uur heeft verlaten. Zij heeft zich zoo even naar hare kamer begeven, om een weinig rust te genieten."

» Dat treft nu eerst regt noodlottig," sprak Mendoza, » dewijl ik gehoopt had, mijne nicht te zullen zien, om aan haar te mogen voorstellen, gelijk ik het thans aan u doe, mijne tante! mijn vriend, den sennor Pacheco."

» Uitstel is geen afstel," hervatte donna Ximena lagchende, » morgen zal mijne nicht u zeker kunnen verwelkomen."

Na een kort onderhoud togen de ridders weder naar hun hotel.

Nadat don Felix en don Louis den volgenden dag omstreeks den middag waren opgestaan, spraken zij al aanstonds weder over donna Aurora de Gusman.

» Gilblas!" sprak tot mij mijne meesteres, » begeef u naar de woning van donna Ximena, mijne tante, en vraag hoe de donna's zich bevinden, en of ik heden met sennor Pacheco haar mijne opwachting kan maken."

Ik begaf mij onmiddelijk op weg, om dien last ten uitvoer te leggen, of eigenlijk, om met de duegna te overleggen, hoe wij ons verder in deze dienden te gedragen; en nadat wij zamen tot een besluit waren gekomen, trok ik weder naar don Felix en zeide:

» Sennor! donna Aurora doet u weten, dat zij thans weder hersteld is, en dat zij u met het grootste genoegen zal ontvangen; en sennora donna Ximena heeft mij bevolen, den sennor Pacheco van harentwege te verzekeren, dat hij, ter oorzake van zijne verdienste en van uwe vriendschappelijke aanbeveling ten allen tijde tot haar huis den vrijen toegang heeft."

Ik zag dat deze laatste woorden don Louis ongemeen aangenaam waren. Mijne meesteres scheen dit insgelijks te bemerken en het te beschouwen als een gelukkig voorteeken. Juist toen zij waren opgestaan van tafel, bragt een bediende eene boodschap van donna Ximena aan don Felix.

» Sennor!" zeide hij, » er heeft zich aan het huis van uwe tante een man uit Toledo vertoond, die voor uwe edelheid dit briefje heeft afgegeven."

Don Felix opende het en las, zoodat allen het konden hooren:

> » Indien gij van wege uwen vader eene tijding wilt vernemen, die voor u van het hoogste gewigt moet wezen, begeef u dan ten spoedigste naar de herberg » het Zwarte Paard," tegenover de universiteit."

» Ik ben zeer benieuwd, te vernemen welke gewigtige tijding die man mij heeft mede te deelen," zeide don Felix. » Dus, tot wederziens, sennor Pacheco! Mogt ik na verloop van een paar uren niet terug zijn, heb dan de goedheid, u alleen naar het huis van mijne tante te begeven, waar ik u later zal komen opzoeken. Na wat wij van Gilblas gehoord hebben, zijt gij verpligt, de dames een bezoek te brengen." En dit gezegd hebbende, beval hij mij hem te volgen, en verlieten wij zamen het hotel.

De verstandige en aandachtige lezer zal ligt begrijpen, dat wij ons, in plaats van naar » het Zwarte Paard", naar het verblijf van de duegna begaven, om er onmiddelijk de benoodigde voorzorgen te nemen. Donna Aurora, hare valsche haren afgelegd hebbende, wiesch en zuiverde hare wenkbraauwen en wimpers, kleedde zich vervolgens in haar gewoon gewaad en was nu weder eene ongemeen schoone jonge dame met sierlijke zwarte lokken: en al wie haar zag, moest erkennen, dat donna Aurora en don Felix twee verschillende personen schenen. Zij was als vrouw rijziger, dan in haar riddercostuum, wat ook ten deele kon worden toegeschreven aan de hooge houten hakken van haar schoeisel; en toen zij nu hare natuurlijke bekoorlijkheden nog verhoogd had

door de veelvermogende bijvoegselen der kunst, verbeidde zij, niet zonder eene zekere onrust, te weeg gebragt door de in hare borst elkander met ongelijke krachten bestrijdende vrees en verwachting, de komst van don Louis de Pacheco. Nu eens dacht zij aan haar aanlokkelijk gelaat en hoopte; dan weder vreesde zij, dat hare gevaarlijke onderneming geen goed einde zou nemen. De duegna maakte zich gereed, om onze meesteres naar haar beste vermogen te ondersteunen, opdat deze niet mogt worden teleur gesteld, en daar het zaak was, dat don Pacheco mij niet te zien kreeg, dewijl ik slechts, gelijk de acteurs, die zich bloot aan het slot van het stuk vertoonen, tegen het einde van het bezoek zou verschijnen, zoo verliet ik het huis onmiddelijk na den eten.

Toen alles behoorlijk geregeld was, verscheen don Louis. Hij werd door sennora Ximena met de grootste beleefdheid ontvangen, en met donna Aurora hield hij een lang onderhoud, dat wel twee of drie uren duurde. Eindelijk trad ik weder in de kamer, waar zij zich bevonden, en mij tot don Louis wendende, zeide ik tot hem:

»Ridder! mijn meester, don Felix, laat zich bij uwe edelheid verontschuldigen, dat hij heden niet zal kunnen komen, dewijl hij zich bij drie heeren uit Toledo bevindt, waarvan hij zich onmogelijk kan verwijderen."

»Veeleer geloof ik," hernam donna Ximena schertsende, »dat de schelm zich in gezelschap van drie schijnheilige hofdames zal bevinden."

»Neen, sennora!" sprak ik ernstig, »hij is inderdaad met de drie heeren in gesprek over hoogst gewigtige zaken, en het deed hem innig leed, dat hij u moest laten wachten."

»Ik kan mij met deze verontschuldigingen niet vergenoegen," verzekerde mijne meesteres. »Daar hij wist dat ik ongesteld was, had hij eene grootere mate van belangstelling kunnen en moeten aan den dag leggen jegens dezulken, die hem zoo na bestaan. Zeg hem dus, dat ik hem in de volgende veertien dagen niet onder de oogen hebben wil."

»O sennora!" zeide daarop don Louis, »dat besluit is waarlijk al te wreed. De straf van u heden niet te zien, is voor den armen don Felix reeds zwaar genoeg."

Na zich op die wijze gedurende eenigen tijd te hebben vermaakt, moest men scheiden. Pas was don Pacheco heengegaan, of de schoone donna Aurora verwisselde weder onmiddelijk van gewaad en kleedde zich op nieuw als ridder. Daarop begaven wij ons zoo spoedig mogelijk naar het hotel, waar wij ons onmiddelijk bij don Louis voegden.

»Vriend!" sprak mijne meesteres, »vergeef mij, dat ik u niet ben komen opzoeken bij mijne tante. Het was mij niet doenlijk, mij van mijn gezelschap te ontslaan. Overigens troost ik mij met de gedachte, dat gij althans uw verlangen naar wensch hebt kunnen bevredigen. — Welnu, hoe is mijne nicht u bevallen? Kom, spreek eens rond voor de vuist."

»Hoe zij mij is bevallen?" riep don Pacheco. »Zij heeft mij betooverd, en de waarheid is, dat gij elkander sprekend gelijkt. Nooit zag ik twee gezigten, die elkander zoo op een haar af geleken. Dezelfde trekken, dezelfde oogen, ja, denzelfden mond, en zelfs dezelfde stem. Slechts is uwe nicht iets grooter, heeft donkere haren, terwijl gij blond zijt, en een ernstig gelaat, waartegen het uwe louter opgeruimdheid is. Maar in al het overige gelijkt gij elkander als twee droppelen water. En wat hare talenten betreft, geloof ik, dat niemand, tenzij een engel, haar kan te boven gaan. Kortom, zij is eene onvergelijkelijke jonge dame."

Don Pacheco sprak deze laatste woorden in de hoogste vervoering, waarom dan ook don Felix hem te gemoet voerde:

»Het schijnt, dat gij *deze kennismaking zeer* ernstig hebt opgenomen. Dus oordeel ik het noodig, dat gij het bij dit eerste bezoek laat blijven; ik geef u dien raad, omdat ik bezorgd ben voor uwe rust. Donna Aurora kon ligt voor u gevaarlijk worden.."

»Om hevig op haar te verlieven, behoef ik niet meer tot haar terug te keeren. Het kwaad, indien het een kwaad mogt zijn, is reeds geschied."

»Zooveel te erger voor u," hervatte Mendoza, »dewijl gij geenszins de man zijt, die zich kan tevreden houden met eene enkele, en mijne nicht is ongelukkigerwijze geene donna Isabella. — Ik spreek tot u, gelijk het een vriend betaamt. Zij kan nimmer een minnaar dulden, die afwijkt van den regten weg."

»Van den regten weg?" riep don Louis eenigzins hevig. »En kunt gij het dan mogelijk denken, dat er ergens in de geheele wereld een man zou worden gevonden, vermetel genoeg, om haar te beminnen en tevens een dwazen weg te bewandelen? Dit gelooven is mij beleedigen. Neen, ken mij beter. Ik zou mij onuitsprekelijk gelukkig achten, wanneer uwe nicht mij genegen was en haar lot zou willen vereenigen met het mijne."

»O don Louis!" riep don Felix, want die taal scheen haar eene zoete muzijk, »van nu af aan stel ik mij ter beschikking van uwe liefde, en zal ik uwe billijke wenschen bij donna Aurora ondersteunen. Morgen reeds zal ik gaan beproeven wat ik vermag bij mijne tante, die bij mijne nicht alles vermag."

Don Pacheco bedankte duizendmalen, en zoo waren dan mijne meesteres en ik er volkomen van overtuigd, dat onze fijne en weldoordachte krijgslist reeds onbegrijpelijke dingen had gedaan. Den volgenden dag werd door een nieuwen vond de liefde van don Louis nog eenige graden hooger opgevoerd. Donna Aurora ging hem namelijk bezoeken, hield zich als kwam zij van donna Ximena, en bragt hem de beste berigten.

»Ik heb gesproken met mijne tante," zeide zij, »en niet weinig moeite gehad, om haar voor u gunstig in te nemen. Zij had het niet bijzonder op u begrepen, want men had haar in het hoofd gepraat, dat gij een groote lichtmis waart,

maar ik heb u met zooveel vuur verdedigd, dat zij het eindelijk alles voor laster verklaarde. Niettemin," vervolgde donna Aurora, »zal het dienstig zijn, dat wij zamen eene bijeenkomst hebben met mijne tante, ten einde ons nog beter te verzekeren van hare gunst."

Don Pacheco was daartoe onmiddelijk bereid, en zoo bepaalde dan don Felix het bezoek op den volgenden morgen. Reeds tijdig toog men 's morgens naar de duegna, en in den loop van het daar aangeknoopte gesprek gaf don Louis doorslaande blijken dat de liefde in dien korten tijd hem reeds magtig had ingenomen. De schrandere Ximena betuigde hem hare erkentelijkheid voor de eer hare nicht bewezen, en beloofde alles te zullen aanwenden wat in haar vermogen was, om haar over te halen, dat zij hem hare hand mogt schenken.

Don Pacheco wierp zich aan de voeten van de goede tante en dankte haar in de vurigste bewoordingen. Thans vroeg don Felix, of zijne nicht reeds hare legerstede had verlaten.

»Neen," hernam de duegna, »zij slaapt nog, en heden morgen zult gij haar niet kunnen zien, doch ik verwacht u dezen avond." Een antwoord waarover don Louis zich uitermate verheugde, doch dat hem tevens den dag tot eene eeuwigheid maakte. Hij begaf zich weder op weg naar het hotel, arm in arm met Mendoza, die hem in alles naauwkeurig gadesloeg en het genoegen had van te bemerken, dat zich in al zijn doen en laten de onmiskenbare teekens eener hevige en waarachtige liefde vertoonden.

Hij sprak nu nog slechts van donna Aurora.

Men begaf zich aan tafel.

»Ik krijg daar," sprak toen don Felix, »juist een inval. Mij dunkt, ik moest mij iets vroeger naar mijne tante begeven, ten einde eens uit te vorschen hoe of het met het hart van donna Aurora ten uwen opzigte staat geschapen."

Don Louis keurde dit goed, liet zijn vriend vroeger vertrekken, en volgde een uur later. Mijne meesteres wist haren tijd derwijze te besteden, dat zij weder herschapen was bij don Pacheco's verschijning.

»Ik meende," begon deze, na de dames beleefdelijk te hebben gegroet, »dat ik hier don Felix zou vinden."

»Hij bevindt zich in mijn kabinet," antwoordde donna Ximena, »hij zal weldra bij ons zijn."

Met dit antwoord hield don Louis zich tevreden en zoo trad hij dan met de dames in gesprek. Maar de tijd verliep en don Felix liet zich nog immer wachten, en toen don Louis eindelijk onmogelijk langer zijne bevreemding kon verbergen, begon donna Aurora eensklaps van toon te veranderen, lachte en zeide:

»Maar is het dan mogelijk, sennor don Louis! dat gij niet het geringste vermoeden hebt van de onschuldige klucht, door ons gespeeld. Zoo kunnen dan eenige valsche blonde lokken en een paar gekleurde wenkbraauwen mij in dier voege veranderen, dat gij mij thans niet zoudt herkennen? Weet dan, ridder! (tot hare natuurlijke ernstige manieren terugkeerende), dat don Felix de Mendoza en donna Aurora de Gusman één zijn in mij."

Het was haar niet genoeg hem uit de dwaling te helpen, maar zij bekende hem ook de gesteldheid van haar hart, en al wat dat hart haar had ingegeven te doen, ten einde hem te brengen, waar zij hem thans zag. De vurige minnaar was verrukt van verwondering over alles wat hij hoorde en zag.

»Schoone Aurora!" riep hij uit, nedergeknield aan de voeten van mijne meesteres. »Hoe zal ik ooit kunnen gelooven, dat waarlijk ik de gelukkige ben, voor wien gij dit hebt gedaan. Hoe zal ik u daarvoor mijne dankbaarheid betoonen, dewijl de vurigste liefde en de innigste trouw daarbij toch steeds zullen te kort schieten."

Op deze woorden volgde een stroom van andere, allen even hartstogtelijk en teeder, en door donna Aurora beantwoord met bescheidenheid en zedige schaamte, maar grondig opregt; waarna men ten slotte, met strenge inachtneming van de regels der welvoegelijkheid, plannen beraamde, om de vervulling hunner wenschen zooveel mogelijk te verhaasten. Er werd besloten, dat wij allen gezamenlijk onmiddelijk naar Madrid zouden vertrekken, waar de klucht zou worden besloten met de plegtige vereeniging van het paar. En zoo gebeurde dan ook. Veertien dagen later trad don Louis in het huwelijk met mijne meesteres, en werd er bruiloft gevierd met groote pracht en vrolijkheid.

EEN VROUWENHART.

Naar het Zweedsch van Amelia van Knorring.

Eene arme stervelinge, wie het noodlot tot eene »tante" heeft laten geboren worden, mag nog van geluk spreken, als zij eenen jongen neef bezit, waarvan zij geacht, bemind en geëerbiedigd wordt, wiens vriendschap en vertrouwen zij bezit, wien haar gezelschap bevalt, en die daaraan dikwijls de voorkeur boven dat van vrolijke jonge meisjes geeft, die haar in zwaarmoedige buijen opbeurt, terwijl de geheele wereld vol levenslust voor hem openstaat; een neef, die dat alles onverdroten doet, ofschoon hij met zekerheid weet, dat hij van zijne tante nimmer een penning zal erven, en dat zij zijne gehechtheid volstrekt niet met klinkende belooningen kan vergelden. Zulk een voorbeeldigen neef heb ik — want ik spreek hier van mijzelve — hij is jong, maar noch verwaand, noch oververstandig; hij bezit vele kundigheden, die hij nog dagelijks tracht te vermeerderen, zonder dat hij ooit er aan denkt daarmede te pralen; hij gaat met zijn tijd mede, maar huldigt tevens de ouderwetsche begrippen van regt en onregt, eer en schande, hij is vlijtig en werkzaam, zonder dat hij een drokbezig voorkomen aanneemt. Hij is geen officier, geen hoveling, geen koopman, geen amb-

tenaar, hij is doodeenvoudig zijn eigen heer en meester, wat heel veel zeggen wil, als men de zaak wel beziet, want wie zichzelven weet te beheerschen en daarbij zijne onafhankelijkheid van anderen te bewaren, bezit blijkbaar eigenschappen, die in de goede stad Stokholm, waarin ik woon, zelden genoeg te vinden zijn.

Nu en dan als hij, om zich te verstrooijen, onder de menschen gaat, bekom ik ook langer of korter bezoek van hem. Onlangs kwam hij juist toen mijn eenvoudig middagmaal opgedragen werd, en in mijne vreugde over dit onverwacht bezoek vergat ik, dat hij waarschijnlijk zich aan een vischje, eene soep en wat gebak niet zou kunnen verzadigen, maar liet mijn bediende nog een couvert brengen, en verzocht mijn neef plaats te nemen. Ons onderhoud was zeer aangenaam. Wij bragten beide het beroemde gebraad van madame Scarron ter tafel, dat wil zeggen anecdoten en vertellingen, hij uit het tegenwoordige, ik uit het verledene. Terwijl wij na den maaltijd op de koffij wachtten, zaten wij beide voor het venster, dat op de straat uitzag, en aan ons levendig gesprek zou men niet gezegd hebben, dat de jonge neef met zijne al vrij bejaarde tante sprak. Wij zagen slechts zelden naar buiten, maar toevallig vielen mijne oogen op de straat, toen een arm sober gekleed vrouwtje op het ijs uitgleed, dat, dank zij onze slechte policie, altijd voor mijne vensters ligt.

»Ach God, daar ligt zij," riep ik en hield de handen voor de oogen, zoo als wij onnoozele vrouwen dikwijls doen, als wij te traag zijn om te helpen, en te gevoelig om een ongeluk aan te zien.

»Ach, zij is het," riep mijn neef op een hevig ontroerden toon, en sprong toen zonder hoed, zonder jas, ja, zelfs zonder de glacé handschoenen, die anders tegenwoordig aan de handen onzer jongeheeren vastgelijmd schijnen, de kamer uit, den trap af en zoo op de straat.

Ook ik sprong op, maar ach, hoe onedel was mijne beweegreden daartoe bij die van mijn neef vergeleken. Hij dacht aan het lijden van zijnen medemensch; en ik.... aan het dure brandhout en aan de deur, die in het koude portaal uitkwam, en die mijn neef opengelaten had. Maar toen ik die digtgedaan had, lokte de nieuwsgierigheid mij weder aan het venster, en ik zag nu, dat het oude vrouwtje weder op de been gekomen was, dat mijn neef haar beleefd over de gladde plek hielp en dat hij haar nog verder scheen te willen geleiden, maar dat zij met eene zekere statige beleefdheid, die zeer tegen hare sobere plunje afstak, op zijn ongedekt hoofd wees en hem verzocht van zijn voornemen af te zien. Zij zeiden elkander vaarwel, mijn neef drukte het vrouwtje hartelijk de hand, en een oogenblik daarna was hij weder bij mij in de kamer; maar ditmaal had hij de deur goed gesloten, want ongetwijfeld dacht hij thans zelf aan mijn brandhout.

»Die arme vrouw; zij heeft zich toch niet bezeerd?" was mijne eerste vraag, nu ik den tijd had medelijdend te zijn.

»Neen, Goddank, neen," zeide mijn neef, nog eenigzins hijgend van zijn driftig loopen.

»Wie was dat arme oude vrouwtje? Gij scheent haar te kennen?" was mijne tweede vraag, want om nieuwsgierig te zijn heeft men altijd tijd.

»Eene oude juffer, die gij toch niet kent, en van wie gij wel nooit gehoord zult hebben, tante!" zeide mijn neef.

»Zoo, hoe heet zij dan?" hernam ik, in het geheel niet voldaan.

»Och, dat is u toch onverschillig, tante!" antwoordde hij, haalde diep adem en begon over iets anders te spreken.

Ik luisterde wel naar dat andere, maar antwoordde er niet op; na eene pauze hernam ik:

»Vermoedelijk eene oude *trouwe dienstbode uit* uw ouders *huis*?"

»Neen, lieve tante!"

»Eene bloedverwante van een of ander schoon jong meisje?"

»Nog veel minder, tantelief!"

»Nu, dan wil ik het ook niet weten," zeide ik eenigzins verdrietig, wat ik zoowel verbergen als toonen wilde.

»Ik geloof waarachtig, tante! dat gij nieuwsgierig en boos te gelijk zijt," zeide mijn neef verwonderd en hartelijk lagchende. »Dat heb ik vroeger nooit bespeurd," voegde hij er bij, »en als gij nu nog maar wat babbelziek zijt, dan zijt gij.... eene echte tante."

»Och neen, lieve jongen!" antwoordde ik, »ik ben geen van beide, maar waarlijk, gij maakt, dat ik mij over u verwonderen moet. Gij hebt mij al uwe vroegere betrekkingen, zoowel tot jonge meisjes als andere personen, tot in de kleinste bijzonderheden verteld, en nu wilt gij op eens van uwe kennis met een arm stokoud vrouwtje een *geheim* maken; ik houd haar voor oud en arm, want niemand zal zich toch wel zoo voor*doen, als hij het* niet is."

»Nu goed," hernam mijn neef lagchend, »dan zal ik uwe nieuwsgierigheid voldoen, want ofschoon deze over het algemeen, bij die van andere vrouwen en tantes vergeleken, slechts gering is, zou zij toch zeker geweldig aangroeijen, als ik niet dadelijk van mijne oude kennis begon te vertellen. Maar tot straf voor deze erfzonde, die gij zoo blijkbaar hebt laten doorblinken, zult gij nu van den beginne af en in alle bijzonderheden hooren, hoe ik die kennis gemaakt heb, en *gij* zult geen naam en geene omstandigheden vroeger vernemen, dan in den loop van het verhaal, dat, ik zeg het u vooruit, alles behalve kort zal zijn."

»Nu, dat zij dan zoo," zeide ik, alsof ik half ontevreden was, maar eigenlijk was ik verrukt over hetgeen ik nu hooren zou, en dat mij reeds vooruit belang inboezemde, zonder dat ik zeggen kon waarom.

Mijn neef begon:

»Gij weet, tante! dat ik verleden zomer eene moeijelijke taak had. Ik voerde het proces van een onbezonnen mensch, dien men zwaar onregt

aangedaan had, maar die door zijne domme en onbedachte uitvallen zijne eigene regtvaardige zaak bedierf. Den geheelen dag en een deel van den nacht was ik er mede bezig, en had zelden gelegenheid buiten de stad eenige verstrooijing te zoeken. Mijne eenigste uitspanning bestond in eene avondwandeling op de Karelsmarkt. Ik wandelde daar rond en had zooveel te denken, dat ik weinig acht sloeg op de enkele personen, die even als ik eenige frissche lucht, schaduw, stilte en eenzaamheid zochten, want dit vindt men daar meestal; slechts nu en dan wordt men gestoord door het gesprek van kindermeisjes, die daar met kinderen ronddrentelen. Het ontging mij echter niet, dat ik elken avond eene oude vrouw op dezelfde bank, of als die bezet was, op de volgende zag zitten, die in een boek zat te lezen, dat met een ouden blaauwen gestreepten zakdoek op haren schoot lag. De oude vrouw droeg ook midden in den zomer denzelfden armoedigen zwarten hoed, hetzelfde versleten mutsje, denzelfden naauwen en korten bruingelen mantel en daaronder dezelfde bombazijnen japon, waarmede zij straks op het ijs is gevallen. De eerste, tweede, derde maal dat ik haar zag, dacht ik er verder niets bij; maar later boezemde zij mij eenige belangstelling in, als de eenigste persoon, die denzelfden smaak voedde of tot hetzelfde gedwongen was als ik. Eindelijk begon ik aan de vrouw te denken, en als ik er kwam was ik benieuwd of zij er ook wezen zou, wat geregeld het geval was. Zij zat op hare gewone bank te rusten, of nu en dan wandelde zij ook wel, op een stokje leunende, op en neder. Eindelijk werd ik verlangend, te weten wie zij was, hoe zij heette en zoo voorts, kortom, het ging mij even als mijne goede tante."

»Ik naderde haar al meer en meer. Als zij op hare gewone bank zat, ging ik over haar zitten en sloeg zeer dikwijls onverwacht eenen blik op haar. Zij scheen echter, om de waarheid te zeggen, zich om mij niet te bekommeren en van mijne tegenwoordigheid geene notitie te nemen; slechts borg zij haar boek weg, en stond altijd korten tijd nadat ik over haar was gaan zitten, op, en ging heen. Hieruit zag ik, dat ik haar misschien lastig was, maar toch bleef ik haar vervolgen, want mijne deelneming en nieuwsgierigheid groeiden dagelijks aan. Op een avond zat zij stil op hare bank, en ik op de mijne. Zij las in haar boek, en ik in eene courant, die ik bij mij had gestoken. Toevallig had ik een oogenblik mijne opmerkzaamheid op het blad gevestigd en niet bemerkt hoe een meisje de laan afkwam; zij lachte en schertste met een man, een ambachtsman naar het scheen, die naast haar ging, zonder dat een van beide aan het mandewagentje dacht, dat het meisje trok, en waarin een engelachtig kind van twee jaren zat. Toen het wilde paar juist tusschen mij en de oude vrouw was, liep het wagentje over een boomwortel, het sloeg om en het arme kind er uit, het bloedde in het gezigtje en weende bitter. Ik sprong op en de oude vrouw ook, en in hetzelfde oogenblik waren wij bij het krijtende kind. De oude vrouw nam het kind in hare armen, en ik berispte het meisje streng over hare onachtzaamheid. De oude vrouw nam haren groven maar zindelijken blaauwen zakdoek, droogde het bloed van het gelaat des kinds af en sprak het eenige liefderijke woorden toe; daarna gelastte zij het meisje op een wel niet bevelenden maar toch eenigzins hoogen toon, dadelijk water te halen. »Ik kan niet van het kind wegloopen en het hier bij vreemde menschen laten," zeide het meisje spijtig. — Ik werd boos en zeide: »Is het soms beter, dat gij het kind op den grond laat vallen, en dan er bij staat te gapen, als verstandige lieden het helpen?" — Brommend ging het meisje heen.

»»Die arme kinderen, die door de dienstboden zoo verwaarloosd worden!" zeide ik, om een gesprek te beginnen.

»»En die arme moeders, die dikwijls niet weten, waaraan zij hare kinderen blootstellen!" antwoordde de oude.

»»Ja, dan zouden zij zeker op hare kinderen zelf passen," zeide ik.

»»Dat is de vraag," zeide zij, het hoofd schuddende, »zij hebben zooveel anders te doen, en aan zoovele andere dingen te denken."

»»Aan andere dingen?" hernam ik. »Wat kan voor haar gewigtiger zijn?"

»»Dat wil ik niet zeggen," hernam de oude. »Ik zeg maar hoe het is, niet hoe het zijn kon of moest."

»Zoo stonden wij bij een der gewigtigste vragen, die menschen bespreken kunnen, toen het meisje met het water terugkwam en een einde maakte aan een gesprek, dat ik wel gewenscht had voort te zetten. De oude juffer wiesch het voorhoofd van het kind, en toen zij hare donkere wollen handschoenen uittrok, bemerkte ik, dat hare handen, ofschoon zwak van ouderdom, uiterst fijn en teeder waren, en dat aan een harer vingers een diamant van groote waarde schitterde. Toen de oude vrouw haar hoofd even ophief en zag hoe mijne blikken strak op het kostbare juweel gevestigd waren, draaide zij den ring om zoodat alleen het goud zigtbaar was.

»Het kind was nu stil, het bloed was afgewasschen; de dienstmaagd had van de oude juffer eene ernstige vermaning ontvangen, en vertrok. De oude vrouw nam haren wandelstok, maakte een beleefd compliment voor mij, en ging volgens gewoonte den weg naar de Nordlandstraat. Onder het gaan plukte zij eenige ahornbladeren van de laaghangende takken af. Onwillekeurig volgde ik haar op eenigen afstand. Zij zag volstrekt niet om en kon dus niet vermoeden, dat haar vervolger haar zoo op de hielen zat. Eindelijk sloeg zij eene dwarsstraat in, en ik verhaastte mijne schreden, ten einde zij niet, eer ik het zag, in een of ander huis verdween. Dit was toch bijkans geschied, want juist toen ik den hoek omsloeg, verdween de tip van haren mantel in eene onaan-

zienlijke poort, en ik zag hoe zij aan het einde van den gang eene deur binnentrad.

»Wilt gij wel gelooven, dat ik mijn verlangen haar te volgen niet bedwingen kon. Weldra stond ik ook in het donkere portaal, en hoorde wel niemand den gebrekkigen houten trap opgaan, maar meende de deur gelijkvloers te hooren sluiten. Eerst klopte ik aan eene deur in den gang, maar vond geen gehoor; ik klopte aan eene andere deur en daar hierin de sleutel stak, draaide ik die te gelijk open. Ik was te regt, want de arme oude vrouw, die juist haren mantel afdeed, kwam mij te gemoet; en daar zij mij in de duisternis niet herkende, vroeg zij mij verwonderd: »Bij wie moet gij wezen, mijnheer?" — Terwijl ik mij bedacht wat ik zeggen zou, zag ik de kamer eens rond, op wier drempel ik stond. Zij was donker en somber; armoedig maar zindelijk en ordelijk. In het venster stonden een paar potjes met bloemen, en op de tafel daarvoor lagen de handschoenen, de blaauwe zakdoek en daar naast een glas water, waarin de oude vrouw reeds de pas geplukte bladeren had geplaatst, met eene anjelier, die zij van den ruiker genomen had, waarmede het kind had gespeeld. De duisternis liet mij niet toe, om naauwkeurig te zien wat er nog meer in het vertrek was, maar het scheen niets anders dan een bed, eene kast en eenige stoelen te zijn. Langzaam stamelde ik middelerwijl: »Ik zoek.... eene vrouw.... die hier wonen moet."

»»Hoe heet zij?" vroeg zij beleefd.

»»Zij heet.... och, hoe heet zij ook.... — vrouw Andersen," zeide ik eindelijk, den eersten naam noemende, die mij inviel.

»»O zoo," antwoordde de oude juffer. »Vrouw Andersen woont niet hier, maar drie trappen hooger; ik geloof wel, dat zij te huis is."

»Hierop scheen zij mij te willen voorgaan, om mij de kamer te wijzen; ik bedankte haar en vertrok, met oogmerk het verdere aan het toeval over te laten. Ik klauterde werkelijk de drie trappen op en klopte aan eene deur aan de regterzijde, waarop eene grove vrouwestem van binnen riep: »Sta daar toch niet te kloppen, als de deur open is, maar kom er in." Ik trad dan ook binnen, hoewel verscheidene zintuigen zich hiertegen verzetteden.

Deze kamer was nog donkerder dan die van mijne oude juffer, maar te gelijk ontdekte ik eene gruwelijke wanorde en morsigheid. In den haard lagen nog eenige kolen, en voor denzelven lag eene vrouw die aan te blazen, terwijl zij eene pan met ransig spek daarboven hield.

»»Wat is er van uwe dienst? Wat zoekt mijnheer?" vroeg zij met eene ruwe stem, terwijl zij de kolen aanblies en zonder mij aan te zien.

»»Ik zoek vrouw Andersen," zeide ik, want ik had besloten met de vrouw een gesprek aan te knoopen, nadat het toeval ons op zulk eene zonderlinge wijze bijeengebragt had; ik onderhoud mij bovendien gaarne met lieden uit de laagste klassen, om ze van nabij te leeren kennen, eene studie, die, hoe langer men ze bij de hand heeft, des te bekoorlijker wordt.

»»Die ben ik," zeide de vrouw. »Wat is er van uwe dienst? Wie heeft mij gerecommandeerd? Wenscht gij eene kamer schoongemaakt te hebben of wat wilt gij anders?"

»Deze vragen deed zij in een adem; en ik nam hieruit aanleiding om het gesprek voort te zetten.

»»Ja, ik heb eene kamer schoon te maken," zeide ik, terwijl de vrouw het vuur aanblies en mij bij het schijnsel daarvan opnam; terwijl zij de hand voor de oogen hield, om beter te kunnen zien.

»»En moet daarom een voornaam heer zelf komen?" vroeg zij met groote verwondering. »Dat is al heel vreemd. Moet het van avond nog gebeuren? Het is wel al wat laat, maar het zou nog wel gaan. Waar is het? Is het hier digtbij?"

»»Neen, bewaar mij, mijne goede vrouw!" zeide ik, »van avond behoeft het niet, maar eerst...." Ik wist niet meer wat ik zeggen zou.

»»Morgen of overmorgen heb ik geen tijd," viel zij mij in de rede. »Morgen moet ik *bij Lundins*, en zaturdags ben ik altijd vast bij den bakker ginder. Mijnheer zal zich dus tot iemand anders moeten wenden."

»»Mijne goede vrouw!" zeide ik, »het spijt mij dat gij, die mij zoo aanbevolen zijt, mij ditmaal niet helpen kunt, maar misschien dan op een ander tijd. Zoudt gij mij misschien niet iemand anders kunnen aanwijzen? Woont hier niemand in huis? Ik zag daar eene oude vrouw met een bruinen mantel en een hoed op in huis gaan. Wie is zij? Kon zij niet...."

Hier viel de vrouw mij op nieuw in de rede.

»Wie? De oude juffer? Die zou uit schoonmaken gaan! Dat heeft zij nooit in haar leven gedaan. Zij schuurt niet eens hare eigene koffijkan, of zij moet zoo zwart zijn als roet, en *dan moet ik haar* nog helpen. Het is al veel, dat zij hare eigene kamer aanstoft, maar dat doet zij toch."

»»Wat is het voor eene oude juffer?" vroeg ik verwonderd.

»»Ja, God weet wie dat eigenlijk is," zeide de vrouw, die nu ook spraakzaam scheen te worden, hetzij uit praatzucht of om mijne aanstaande klandisie te verwerven, dat weet ik niet. »Zij woont sedert verscheidene jaren stil en ingetogen hier in huis," vervolgde zij, »maar van hare jeugd, of van den tijd voordat zij hier kwam wonen, spreekt zij nooit. Zij is doodarm en leeft van een heel klein inkomen, en kan niets doen om zich door de wereld te helpen. Zij breit wel kousen, maar dat gaat bitter langzaam, want ziet gij, zij zit altijd meteen te lezen, en dan vergeet zij hare breikous, laat de steken vallen en zit uren lang te peinzen over hetgeen in die vreemde boeken staat, want zij leest zoowel vreemde als Zweedsche boeken. Maar weet gij, zij is hoovaardig, dat is haar geheele gebrek; want als zij wilde kon zij het wel beter hebben; maar zij leeft als een hond, God vergeve mij dat ik het zeg; ik zou zeker van honger sterven, als ik

zoo leefde als zij. Maar zij stoort zich daar niet aan, want zij heeft nog een gouden horologie en een juweelen ring aan den vinger, en dan nog eene menigte boeken. Ik heb haar al dikwijls voorgeslagen die te verkoopen, maar zij wil volstrekt niet. Ook ben ik overtuigd, dat zij van haar erbarmelijk inkomen nog de helft voor bloemen uitgeeft, want zoo dikwijls als ik naar de markt ga en haar vraag, of zij ook iets hebben wil — ik doe haar gaarne eene dienst, de arme vrouw — dan zegt zij op een heel voornamen toon: »Neen, ik dank u, mijne goede vrouw Andersen! ik heb nog voor een paar dagen aardappelen; maar als gij een ruiker bloemen voor mij wilt medebrengen, zult gij mij zeer verpligten. Verbeeld u, een paar maal heb ik, in plaats van bloemen, haar visch medegebragt, en toen heeft zij gelagchen en den visch met smaak gegeten, maar ik moest ze voor haar bakken, en toen wilde zij mij voor mijne moeite nog de helft er van geven. Ik neem evenwel nooit iets van haar aan, maar leg er nog liever iets van het mijne bij, want ik kan Goddank met mijne handen mijn brood verdienen; ook heb ik kleederen, waarmede ik voor den dag durf komen, hoewel ik er nu zoo uitzie, maar dat komt van het schoonmaken van een groot huis, dat er zoo bitter uitzag. Wanneer zal ik bij u komen?"

»Dit verhaal wekte mijne nieuwsgierigheid zoo mogelijk nog hooger. »Ik zal het u wel nader laten weten," zeide ik, en haalde eene banknoot te voorschijn, om de vrouw voor haar edelmoedig gedrag jegens de oude juffer te beloonen. »Hier hebt gij iets op hand, goede vrouw!"

»»Neen, ik dank u," zeide zij met echten hoogmoed, en thans scheen zij mij noch leelijk noch morsig. »Ik neem nimmer iets vooruit. Als ik dan eens ziek werd en niet komen kon, zou men mij voor lui en oneerlijk kunnen houden."

»»Nu, neem het dan als een geschenk," zeide ik, beschaamd en vol verwondering, onder een zoo onedel uiterlijk eene zoo edele denkwijze te vinden.

»»Waarom zou ik dat doen?" antwoordde zij. »Ik heb nog nooit eene aalmoes aangenomen, en God geve, dat ik er nimmer eene behoef te vragen, en fooijen neem ik niet aan, als ik er niets voor gedaan heb."

»»Koop er dan de oude juffer eenige bloemen voor," zeide ik, want ik had volstrekt geen lust het geld terug te nemen.

»»Gij moet met uw geld geen weg weten, dat gij het zoo gaarne wilt kwijt raken," zeide de vrouw lagchende, »en nu moet ik het wel aannemen, omdat het voor haar is, die het zoo zeer noodig heeft; maar als gij er niets tegen hebt, mijnheer! zal ik ten minste voor drievierden van het geld eten, en voor het overige rozen koopen, want ik zie waarlijk niet, wat een paar rozen in een glas voor nut of genoegen kunnen aanbrengen. Maar dit komt zeker, omdat ik er nooit geene gehouden heb. Ik ga veel liever zomers, als ik zondags een uurtje vrij heb, in den kruidtuin en zie daar de bloemen waar zij groeijen, dat vind ik veel aangenamer."

»»Doe er mede zoo als gij goedvindt, mijne goede vrouw!" zeide ik en vertrok, maar in de deur keerde ik mij om, en vroeg voor de grap, zoo als ik zeide, hoe de oude juffer heette.

»»Zij heet Wall, Elizabeth Wall," zeide de vrouw. Nu wist ik het, en nu weet gij het ook, tante!"

Hier zag mijn neef op zijn horologie, sprong haastig op en riep:

»Drommels, wat heb ik daar mijn kostelijken tijd verpraat."

Daarmede nam hij ijlings hoed en stok, liep weg, en daar zat ik — nieuwsgieriger dan ooit omtrent de liefhebster van bloemen en boeken.

»En dat was alles wat ik van den dikken heer vernemen kon," zegt Washington Irving zeer naïf, nadat hij verteld heeft, hoe hij op reis schrikkelijk nieuwsgierig was geworden, omtrent een anderen reiziger, die zich in hetzelfde logement bevond, en van wien hij ten slotte toch niets te zien kreeg dan den eenen voet, dien hij juist in het rijtuig haalde, waarmede hij zijne reis voortzette. »En dat is alles wat ik van de oude juffer vernemen kon," riep ik ergerlijk, toen mijn neef de deur achter zich toegetrokken had, en ik niets meer van hem hoorde. Ik was nog nooit zoo knorrig op mijn neef geweest, als op dit oogenblik. Ik kon het hem volstrekt niet vergeven, dat hij zijn verhaal zoo plotseling afgebroken had, niet eens de geestdrift, die hij voor die oude heks op straat had aan den dag gelegd, en ik gevoelde van dit oogenblik af een afkeer van haar. »Ik wil wedden, dat het eene oude coquette is," dacht ik bij mijzelve, »een oud leelijk wijf, van wier jeugd niet veel goeds te zeggen valt." Ik had mijn neef wel in een lepel water willen verdrinken. Ik ben overtuigd, zoo dacht ik verder, en ik dacht geweldig veel er over, »dat mijn neef die oude heks de voorkeur geeft boven mij, boven mij zelfs, die hem van der jeugd af als eene moeder bemind heb; ik ben overtuigd, dat hij aan dit uitgedroogd, zeventigjarig mausoleum van eene ligtzinnige jeugd meer behagen vindt dan aan mij, in wier haren toch nog geen enkel sneeuwvlokje zigtbaar is, en wier handen nog zoo wit zijn als paarlen, aan mij die er nog altijd uitzie, alsof ik nog entre deux âges was.

Ik had het dikwijls zonder het minste verdriet aangezien, dat hij aan het gezelschap van schoone jonge meisjes boven het mijne de voorkeur gaf; maar om nu voor dit geraamte achteruitgezet te worden, dit scheen mij ondragelijk. En bovendien dacht ik — want ik dacht, ronduit gezegd, den geheelen avond aan niets anders — waar is nu zijne groote billijkheid en geregtigheid, die hij zichzelven en ik hem ook altijd toegeschreven heb — want ik had hem tot hiertoe als de le-

vende weegschaal der geregtigheid beschouwd — als hij zulk een oud wijf, die niet eens in staat is haar eigen eten te koken, in zulk een glansrijk licht kan beschouwen, en daarentegen het edele en menschlievende, ofschoon wat onbeschaafd gedrag der dagloonster over het hoofd ziet, die in het zweet haars aanschijns haar spek en aardappelen kookt, en nog van haren kostbaren tijd en zuurverdiend loon iets afzonderen kan, om de luije oude vrijster te helpen, want mijn neef had volstrekt niet laten blijken, dat zij ziekelijk was. Ik geraakte in eene ware geestdrift voor de dagloonster en te gelijk groeide mijn misnoegen aan over mijn onbezonnen neef.

En waar blijft nu zijne kieschheid, zijn teeder gevoel en besef van hetgeen anderen kunnen gevoelen? dacht ik verder. Waar zijn die eigenschappen gebleven, die bij een jong man slechts uit een goed hoofd en een goed hart ontspruiten, toen hij de edele dagloonster op eene wijze, dat zij het niet afslaan kon, geld gaf, en wel niet voor haar, maar voor zijne aangebedene, oude, leelijke vrijster, voor wie hij zonder hoed op de straat vloog en bijkans op den neus was gevallen.

Ik was ontzettend boos op mijnen neef en op zijne Dulcinea, en deze boosheid groeide steeds aan, zelfs nadat ik vast besloten had, geen oogenblik meer aan die zotte geschiedenis te denken.

Ik had volkomen tijd gehad, om dit besluit te nemen en ook om het uit te voeren, als ik namelijk gewoon was geweest alles te doen wat ik voorgenomen had; want acht dagen lang hoorde ik niets van mijn neef; een ongehoorde tijd, daar hij anders zelden of nooit twee dagen achtereen wegbleef.

Ik begreep, hij moest maar doen wat hij wilde, en zat inmiddels ook niet ledig, maar deed als koning Farao, ik verstokte mijn hart, en op een avond toen ik hiermede bijkans klaar was, op een avond — de achtste, nadat mijn neef zonder hoed op de straat gehold was — hoorde ik tegen zeven ure een paar overschoenen in het voorvertrek en eene paraplui in den hoek zetten, en voetstappen, die ik dadelijk voor die van mijn neef herkende, naar mijn vertrek komen. Dit alles hoorde ik, maar bleef stil op de sofa zitten en breide maar door. Anders ging ik mijn neef altijd te gemoet, om hem welkom te heeten; maar thans zag ik niet op, vóor hij aan de tafel was gekomen waar ik zat, toen hield ik de hand voor de oogen, opdat het lamplicht ze niet zou hinderen, en zeide nu doodbedaard:

»Zoo waarlijk, zijt gij het, Herman?"

En nu begon het volgende gesprek tusschen tante en neef.

»Ja, zeker ben ik het, tante! want mijn geweten knaagde mij, omdat ik zoo ontzettend lang niet heb komen zien hoe gij het maakt."

»Zulk eene kleinigheid moet uw teeder geweten niet drukken," antwoordde ik met afschuwelijke onverschilligheid. »Bovendien weet ik zelf niet, of dit al zoo lang geleden is, dat gij bij mij zijt geweest. Op zulke kleinigheden let ik niet, en ik denk er niet om, wie er zoo den een of anderen dag komt," voegde ik er koeltjes bij en zonder van mijn breiwerk op te zien.

»Het is waarachtig acht dagen geleden, dat ik bij u was, tantelief!" zeide mijn neef op zijn gewonen minzamen toon, »maar ik ben ook bij niemand anders geweest, maar heb gewerkt als een slaaf voor een arm gezin, wier geheele bestaan er van afhangt, of ik de alleringewikkeldste en hardbetwiste regtvaardigheid zijner zaak kan bewijzen of niet. Ik verzeker u, dat ik zelfs in den droom nog naar regtsgeleerde bewijzen zoek, die men moet bijbrengen, zelfs al ligt de zaak nog zoo duidelijk en klaar voor ons zedelijk gevoel bloot. Ik mag wel zeggen, dat ik in geen veertien dagen een vriendelijken blik van mijne goede tante heb gesmaakt, want ik heb schier dag en nacht gewerkt, en zelfs mijn weinigje slaap was nog eene voortzetting van mijn wakenden toestand. De aanhoudende arbeid en het nachtwaken hebben mij ook zoo mismoedig en lusteloos gemaakt, dat ik volstrekt eene kleine verstrooijing behoefde, die hart en ziel en gemoed verkwikt, en — daarom ben ik bij u gekomen, tante!"

Ik had terwijl hij sprak ongemerkt mijn werk uit de handen gelegd, en de lamp zoo gedraaid, dat haar volle schijnsel op het edel bevallig gelaat van den jongen man viel, dien ik met eene zekere verrukking beschouwde. Ik had al mijn toorn, de oude vrijster, de edele schoonmaakster, het haastig verdwijnen van mijnen neef, toen hij zonder hoed de straat opvloog, alles had ik vergeten, vergeten en vergeven, gelijk vrouwen dit gewoon zijn, met bliksemsnelheid en oogenschijnlijk zonder reden.

»Ga zitten, mijn goede beste jongen!" zeide ik en maakte plaats voor hem op de sofa. Hierop draaide ik de lamp van zijn door nachtwaken en hard werken afgematte, maar *nog altijd schoone* oogen, trok aan de schel en liet thee brengen, met beschuit en peperkoek, die ik wist, dat mijn neef gaarne er bij gebruikte.

Nadat hij was gaan zitten, begon mijn neef uitvoerig alle omstandigheden van het proces te verhalen, dat hij tegenwoordig voor een onschuldigen ongelukkige voerde. De zaak was alleringewikkeldst, en nadat mijn neef alles wat voor en tegen pleitte had aangevoerd, was het mij waarlijk moeijelijk mijn oordeel te zeggen, dat hij, gelijk meermalen in dergelijke gevallen, van mij verlangde. Nadat wij er lang over gesproken hadden, dacht ik er echter zoo over als mijn neef en wenschte hem van ganscher harte de overwinning toe.

Middelerwijl had ik, gelijk ik reeds zeide, mijn toorn, en bovendien de gehate oude juffer en de schoonmaakster geheel vergeten; maar nadat alles over het proces afgesproken was, zeide mijn neef plotseling na eenig zwijgen:

»Ik heb u, geloof ik, niet wedergezien, sedert den middag, toen de oude juffer bijkans in de goot was gevallen, als ik haar niet had geholpen,

en toen kon ik mijn verhaal van hare lotgevallen wel beginnen, maar niet ten einde brengen."

»Och, die zijn mij geheel onverschillig," zeide ik, een weinig driftig, en ik gevoelde, dat een vonkje van de vroegere ergernis weder opkwam.

»Zeg dat niet, lieve tante!" antwoordde mijn neef glimlagchend. »Gij zoudt wel gaarne willen hooren, wat ik van mijne oude juffer weet te vertellen; dat zag ik de laatste maal wel, ofschoon ik toen volstrekt geen tijd had, uwen wensch te voldoen, en ik zie het ook thans aan uwe vrij natuurlijk geveinsde onverschilligheid."

Ik was in mijne eigene netten gevangen, maar ik herstelde mij en antwoordde:

»Neen, ik ben er waarlijk in het geheel niet nieuwsgierig naar; ik kan die lotgevallen van uwe oude juffer zoo goed raden, alsof ik eene uitvoerige levensbeschrijving van haar gelezen had."

»Neen, neen, tante! waarlijk dat kunt gij niet doen," zeide mijn neef lagchend. »Gij schat uwe kunst van gissen dikwijls te hoog."

»Maar ditmaal niet," antwoordde ik, die van mijne zaak zeker dacht te zijn. »Zij was zeker in vroeger tijd de maitres van een voornaam heer, niet waar?"

»Misgeraden," riep mijn neef, met de vreugde, waarmede wij zien, dat het beslissend uitgesproken gevoelen van een ander verkeerd is.

»Nu, dan was zij misschien nog iets ergers," zeide ik eenigzins verdrietig.

»Iets ergers?" herhaalde mijn neef. »Ja, ja, het is waar," vervolgde hij, »er kan nog iets ergers zijn; maar hier is dat nog veel minder het geval."

»Nu, dan wil ik niets meer van haar weten," zeide ik. »Ik heb van den beginne af geen belang in haar gesteld en in uwe geheele lange vertelling van de oude trage vrijster, waren eigenlijk maar twee zaken, die mijne opmerkzaamheid trokken, of eigenlijk drie: de fijngevoelige wijze, op welke de eerlijke schoonmaakster de trage oude vrijster ondersteunt; uwe blindheid voor het edele in hare denkwijze, en uwe onbeschaamdheid, van een paar guldens aan een persoon te geven, in welken gij eenig belang stelt, zonder u eerst van de stilzwijgendheid uwer helpster te verzekeren,"

»Ik hield het niet voor noodig, lieve tante!" zeide mijn neef op dien kalmen toon, die hem zoo goed stond, en mij altijd ontwapende, »ik hield het niet voor noodig, u te zeggen, dat ik alle maatregelen nam, die bij groote of geringe werken van liefdadigheid altijd evenzeer in acht moeten genomen worden, als den noodlijdende de ondersteuning niet nog bitterder dan den nood zelve zal smarten. In een verhaal van een ander persoon meende ik niet van mijne eigene verdiensten te moeten spreken."

»Dat behoefdet gij ook niet. Gij hebt gelijk, zoo als altijd," antwoordde ik, nu, zoo als altijd, door mijnen neef overwonnen, die in scherts en in ernst, in een bloot woord, ja, in een enkelen blik van zijn helder blaauw oog iets zoo overtuigends heeft, dat men buiten staat is te twijfelen of te misprijzen.

»Nu, vertel mij dan nu van uw oud vrouwtje," vervolgde ik, want de hemel weet hoe het kwam, maar de weinige woorden, die mijn neef over haar gezegd had, hadden op nieuw mijne hevigste belangstelling in haar gaande gemaakt.

»Dat zal ik doen," zeide hij en begon:

»Ik zette mijne wandelingen op de markt als naar gewoonte voort; de oude vrouw insgelijks. Maar thans groetten wij elkander; echter moet ik bekennen, dat ik er altijd de eerste aanleiding toe gaf. Met een waar genoegen zag ik thans, dat zij geene takjes meer afplukte, en het gaf mij een levendig genoegen, als ik bedacht, dat de bloemen, die de schoonmaakster haar thans medebragt, haar de lindebladeren ontbeerlijk hadden gemaakt. Op een avond, toen het vrouwtje opstond, om naar huis te gaan, struikelde zij een weinig, liet haren stok vallen, en bedankte mij zeer beleefd, toen ik haar te hulp kwam. Ik ging een paar schreden naast haar, sprak een paar woorden met haar en bood haar eindelijk mijn arm, om haar naar huis te geleiden, want ik zag duidelijk, dat het loopen haar moeijelijk viel, en dat zij veel meer dan gewoonlijk op haren stok steunde. Zij bleef, toen ik haar dit aanbod deed, verwonderd staan, zag mij strak aan, en zeide met een droefgeestig maar fijn lachje:

»»Dat zou er mooi uitzien! De elegante jonge heer met eene oude vrouw aan den arm. Neen, ik dank u, mijn goede heer! Om uwentwil en om mijnentwil, en om de straatjongens geen onnoodig vermaak te verschaffen, kan ik uw aanbod niet aannemen."

»Ik boog mij een weinig verdrietig, want gij weet, tante! dat ik mij juist niet veel aan den uiterlijken schijn bekreun. Den avond daarop miste ik mijn oudje. Den tweeden, derden, vierden insgelijks. Den vijfden en zesden bleef ik zelf weg, en den zevenden dag was de oude vrouw er weder niet. Nu begon ik ongerust te worden, en besloot mijne schoonmaakster weder op te zoeken. Te dien einde liep ik dus weder de geheele Nordlandstraat af en den steilen donkeren trap op. De deur was echter gesloten en al mijn geklop bleef onbeantwoord. Nu besloot ik zelf naar de oude vrouw te gaan; ik klopte bij haar aan, want de deur was gesloten, en toen eene stem vroeg: »Wie is daar?" antwoordde ik: »Een vriend, die zien wil hoe de juffer vaart."

»»Ik heb geen vriend," klonk het uit de kamer.

»»Ja wel," hernam ik, »onder de hooge boomen op de Karelsmarkt kan wel eene vriendschap ontstaan."

»Eerst ontving ik geen antwoord, maar na eenige stilte zeide de stem van binnen: »De sleutel ligt regts onder de deur."

»Ik vond dien daar, sloot de deur open en trad binnen. Mijn vermoeden was volkomen gegrond. De arme oude vrouw lag op haar bed uitgestrekt

en kon zich niet verroeren, want zij had op den avond toen zij gevallen was haren voet verstuikt. De zeventigjarige vrouw werd rood, toen ik binnentrad, en toen ik aan haar bed kwam, om naar haren toestand te vernemen, zeide zij:

»»Om Godswil, wat kan toch een jong heer, die, als ik wel heb, tot den aanzienlijken stand behoort, bewegen eene arme oude vrouw op te zoeken, die toch geene aalmoezen verlangt?"

»»Mijn hart en mijne zuur genoeg verworvene menschenkennis," antwoordde ik snel, »want beide zeggen mij, dat gij alles noodig hebt, maar bovenal een vriend."

»Een paar heldere tranen stonden haar in de oogen. Die tranen waren welsprekend. Zij schenen te willen zeggen: wij zijn slechts twee van de millioenen, die reeds uit deze oogen gevloten zijn. Zelden heb ik een zwijgend en toch zoo sprekend beeld van kommer en hopeloosheid gezien, als de oude vrouw thans voorstelde. Onwillekeurig vatte ik hare hand, die zij mij zonder tegenstreven liet, en ofschoon mijne geheele ziel op haar zielelijden gevestigd was, viel mijn oog toch op den grooten fonkelenden diamant, die aan hare dorre hand flikkerde. Het ontging de oude vrouw niet, dat mijn blik daarop gevestigd was, en alsof een warme straal van vriendschap dit gesloten hart deed opengaan, riep zij, terwijl zij den ring zag:

»»Ach ja, verwonder u daar niet over. Dit is de eenigste vriend in den nood, dien ik nog heb; hij is rein, vast en onveranderlijk; zoo als de menschen zijn moesten. In zijne flikkeringen weerkaatsen al mijne hoop, al mijne herinneringen, en, jonge man! wie gij ook zijn moogt, veroordeel de oude, zieke, doodarme vrouw niet, die nog den eenigsten band vasthoudt, die tusschen haar en een vrolijk onafhankelijk leven overgebleven is, dat zij hem behoudt tot op den dag, waarop zij genoodzaakt zou kunnen worden, de menschelijke liefdadigheid in te roepen en haar brood te bedelen."

»»Ik beoordeel veel, maar veroordeel nimmer," antwoordde ik, terwijl ik op een stoel naast het bed ging zitten; en nu verklaarde ik haar in korte, waarschijnlijk overtuigende woorden, hoe zij reeds sedert lang mijne levendige deelneming had opgewekt, hoe ik kon zien, dat zij veel geleden en doorgestaan had, hoe ik overtuigd was, dat zij onschuldig geleden had, en hoe eene sterke genegenheid, verlangen haar te kunnen helpen, maar tevens ook — waarom zou ik het ontkennen — eenige nieuwsgierigheid bij mij ontwaakt was.

»»Genegenheid!" herhaalde de oude vrouw. »Ach, hoevele zomers en winters zijn er verloopen, sedert dat woord mij niet meer in de ooren klonk. Verlangen om te helpen! Ach, ik verlang slechts naar den dood. Nieuwsgierigheid! Vrees voor het vernemen mijner lotgevallen, jonge man! want dan gelooft gij niet meer aan de menschen; en dat geloof is toch het schoonste, dat in eenen jeugdigen boezem kan bloeijen."

»»Ik heb de menschen genoeg leeren kennen, om te weten wat ik van hen denken moet," antwoordde ik, »en ik verlang ook niet dadelijk van u dat vertrouwen te verwerven, hetwelk alleen de vrucht van beproefde vriendschap en gehechtheid kan zijn. Laat ons dat vooreerst daarlaten, en beschouw mij als een zoon of als de zoon van eenen ouden vriend; sta mij toe voor u te zorgen, te zien wat u ontbreekt, en wel zonder eenige tegenwerpingen of complimenten, want die haat ik."

»Mijn uitzigt moet zeker bevestigd hebben wat ik zeide, want de oude vrouw vouwde hare magere handen te zamen en sloeg het betraande oog naar omhoog; daarop zeide zij zonder aarzelen en mij strak aanziende:

»Nu goed, ik verlang een *doktor* om naar mijn been te zien, eenig voedsel, een boek om te lezen en.... een ruiker bloemen."

»Ik was inderdaad zoo verrukt over deze opregtheid, over dit vertrouwen, dat zij in mijne woorden stelde, over het geluk eenmaal een regtstreeksch antwoord op eene bepaalde vraag te ontvangen, dat ik de schrale hand vatte *en die* — niet à la céladon aan mijne lippen, maar aan mijn hart drukte, dat van vreugde klopte over den zonneschijn, dien menschelijke deelneming over deze oude, door kommer en ongevallen *gerimpelde* trekken verspreidde. Ik nam haastig afscheid en spoedde mij om hare begeerte te voldoen, wat ook binnen het uur geschiedde. Sedert bezocht ik haar elken dag, en elken dag groeide mijn verlangen aan, te vernemen, of ik mij in dat gelaat had bedrogen, of zwakheden, lage hartstogten, verdorvene neigingen ooit magt over deze ziel hadden uitgeoefend, die mij zoo rein en zuiver voorkwam als het water van haren diamant. Meer dan twee maanden duurden mijne bezoeken bij de oude vrouw voort, en om hen voor de lieden in het huis eene kleur te geven, want *de menschen gelooven* niet gaarne aan het klare, zuivere, ongekleurde, waren wij overeengekomen, dat ik mij voor een verren neef van haar zou uitgeven, die toevallig haar verblijf ontdekt had.

»Op eenen avond ging ik naar de oude vrouw. Haar voet was zoo ver hersteld, dat zij opstaan en met behulp van haren stok in de kamer, die door eenige kleine en onkostbare veranderingen een veel beter aanzien verkregen had, kon rondwandelen. Ik ging dus op een avond naar haar toe, op een tijd, waarop zij mij het minst verwachtte, want gewoonlijk bezocht ik haar des middags, eer ik naar den restaurant ging om te eten, omdat hare woning mij eenigzins uit den weg lag, maar dezen dag en een paar vroegere had ik daartoe geen gelegenheid gehad, derhalve ging ik thans in den schemeravond. Het was middelerwijl reeds ruw en koud herfstweder geworden, zoodat mijne arme oude vrouw — ik geloof voor de eerste maal — een vuurtje aangemaakt had, dat vrolijk flikkerde en knetterde. Daar haar venster op het binnenplein uitzag, waren de gordijnen niet nedergelaten, en toen ik er voorbijkwam, zag ik tusschen

de geraniums en anjelieren door, hoe de oude juffer voor het vuur zat, en op haren schoot een koffertje lag met koperen hoeken, dat ik vroeger nog nooit had gezien. Dit koffertje was open en scheen, behalve eenige kleinigheden, slechts enkele brieven en papieren te bevatten. Onder de laatste zag ik de oude juffer een te voorschijn halen, dat zij met een diepen zucht opensloeg en beschouwde. Het was een met drie handteekeningen en drie zegels voorzien stuk. Toen de oude vrouw het papier lang beschouwd had zonder het eigenlijk te lezen, vouwde zij het met een tweeden zucht weder toe, en scheen voornemens het weder in het koffertje te leggen.

»Nu greep de nieuwsgierigheidsduivel mij aan, die in mij altijd ontwaakt, bij het zien eener oorkonde, van een goed bewaard geschrift, dat het uiterlijk voorkomen heeft van tot een gewigtiger oogmerk opgesteld te zijn, dan bloot in een koffertje bewaard te worden; en als ik zoo iets in handen zie van lieden, van wie ik vermoed, dat zij het ware gewigt van zulk een papier niet begrijpen, en niet weten, hoeveel nadeel het hun doen kan, als zij het niet aan deskundigen laten zien, dan bevangt mij eene onwederstaanbare begeerte de geheele zaak te doorgronden en, zoo mogelijk, meer licht in de zaak te brengen. Deze, ik mag wel zeggen, mij ingeschapen aandrang, heeft mij reeds vele nuttige en weldadige inlichtingen verschaft, die, meer dan iets anders, schijnen te bewijzen, dat ik door de natuur tot het door mij gekozen beroep bestemd ben; want ieder mensch vervult zijne taak maar slecht, als hij er niet geheel van doordrongen is, en niet, als het ware, in alle dingen naar gelegenheden en mogelijkheden zoekt, om op de betreden baan voort te gaan, als hij niet zonder ophouden naar het groote doel, dat hij zichzelven eenmaal voorgesteld heeft, voorwaarts streeft; met een woord, als hij niet ook het geringste scherfje bijeenzamelt, tot vermeerdering van den grooten, eenig waren schat, *verlichting* en *kennis*, twee zaken, die ieder weder met zijne eigene zienswijze beschouwt. Zoo houd ik mij voor armer, zoo acht ik een mijner oogmerken niet bereikt, een mijner verpligtingen niet vervuld te hebben, als ik de inzage in zulke eene oorkonde laat voorbijgaan. Dat ik derhalve ieder geoorloofd middel aanwend ter vervulling van mijn wensch, bijna zou ik zeggen, ter bevrediging van den mij ingeschapen aandrang, spreekt van zelve, en de wijze hoe ik mij daarbij gedraag, heeft wel eenige overeenkomst met de sluipwegen, die nieuwsgierige vrouwen soms inslaan, om hare kennis met het een of ander te verrijken wat haar tot hiertoe onbekend is gebleven."

Ik knikte hier mijn neef goedkeurend toe, maar alleen, omdat ik verlangde, dat hij zou voortgaan en daarom had ik ook geen lust over de veelbesproken vrouwelijke nieuwsgierigheid met hem te twisten, maar ik schreef die zaak in mijn geheugen, om bij een gunstiger gelegenheid ons geslacht tegen hem te verdedigen, dat men van zoovele zwakheden beschuldigt, ofschoon er in even groot aantal bij de mannen te vinden zijn, hoewel zij dan eene andere kleur, een ander voorkomen hebben, en ofschoon wij, vrouwen, er geene bezigheid, geene uitspanning van maken die kleine zwakheden der mannen op te sporen, aan het daglicht te brengen en te berispen. Integendeel, wij weten daarvan des te beter partij te trekken tot ons eigen voordeel, naarmate zij dieper verborgen liggen, en de bezitters zelve er onbewust van zijn. Ik knikte dus eene gedwongen goedkeuring, maar had het groote verdriet van te moeten zien, hoe mijn neef sluw en arglistig lachte, alsof hij wilde zeggen: »Oudje! gij zijt op dit oogenblik zelfs veel te nieuwsgierig, dan dat gij u den tijd zoudt gunnen uw geslacht tegen deze erfzonde te verdedigen en in bescherming te nemen." En het ergste van allen was, dat hij gelijk had. Hij vervolgde dus:

»Ik spoedde mij zoo haastig mogelijk voorbij het venster en door het donkere portaal, om in de kamer te komen, eer de oude vrouw het papier weder in het koffertje gelegd en dit gesloten zou hebben, want dan zou het veel moeijelijker geweest zijn eene of andere kleine vrouwelijke list te bedenken, om het onder de oogen te bekomen. Dit gelukte mij dan ook boven verwachting, want bliksemsnel stond ik in de kamer, zonder te bedenken, dat mijne jeugdige drift en onstuimigheid de goede vrouw een schrik moesten aanjagen, die daar zoo kalm en stil zat. Dit geschiedde dan ook; in hare verrassing wilde de oude vrouw ijlings van haren stoel opstaan, waarop zij voor het vuur zat, en daardoor liet zij het koffertje vallen, het slot sprong open en alle papieren vlogen over den grond. Ik stelde haar zoo goed ik kon gerust, stotterde de eerste de beste verontschuldiging, die mij voor den geest wilde komen, en hielp haar de papieren bijeenrapen. Een fraai mansportret was het eenigste, wat mijne opmerkzaamheid boeide, maar niet half zooveel als het gemelde document. Dit behield ik in de hand, toen ik het overige in het koffertje gelegd had; en daar de oude vrouw scheen te wachten, dat ik er ook dat papier zou bijleggen, om het koffertje te sluiten, zeide ik, de oorkonde steeds in de hand houdende:

»»Gij heb hier, naar ik zie, belangrijke stukken met verscheidene handteekeningen en zegels. Gij staat dus nog altijd in eenige betrekking met de wereld, en zijt er niet zoo geheel van gescheiden, als gij uwen jongen vriend zoo dikwijls gezegd hebt.""

»»Ach ja," zeide de oude, en stak de hand uit, als wilde zij het papier aannemen. »Ik ben zeker van de wereld gescheiden, door haar verstooten om nimmer weder opgenomen te worden, en ik bezit op de geheele wereld niets meer, dan den vriend, die thans voor mij staat. En deze oorkonde, die dit schijnt te logenstraffen! Ach, zij behoort tot lang verdwenen dagen, die juist door dit stuk voor mij van kleur veranderden, want dit papier, dit kleine, onbeduidende, vergankelijke stuk, dat mij eens door den edelsten man, dien

ooit de aarde gedragen heeft, gegeven werd om het geluk mijns levens te verzekeren, voor zoover een sterveling het doen kon; dit papier heeft, in strijd met de berekeningen van den edelen gever, al mijne schitterende uitzigten vernield en mijne rozen in doornen verkeerd."

»Bij deze woorden schoten de oude vrouw de tranen in de oogen, en zij stak de hand uit, om het voor haar zoo gewigtige papier in ontvangst te nemen, maar ik hield het te steviger vast en schoof het zelfs langzamerhand achter mijn rug, zoodat zij duidelijk bespeuren kon, dat ik niet voornemens was het haar ongelezen terug te geven.

»»Mijne goede vriendin!" zeide ik, toen zij ophield om hare uitbarstende tranen af te wisschen; »gij hebt te veel gezegd om niet nog meer te zeggen, en ik heb eenige aanspraak op uwe opregtheid, op uw vertrouwen; want een donker voorgevoel zegt mij, dat ik u van nut zou kunnen zijn, als gij mij den sleutel tot dit raadsel wilt toevertrouwen, dat zich somwijlen tegen uwen wil openbaart. Dat gij een vriend bezeten hebt, op wiens aandenken niet den geringsten smet kleeft, heb ik reeds kunnen bemerken; maar dat gij ook met anderen, met valsche bedriegers te doen hebt gehad, dat heb ik meenen te begrijpen, en dat uw vertrouwen op de menschen over het algemeen niet groot is, zie ik duidelijk genoeg; ik heb het bij het begin onzer kennismaking dikwijls ondervonden, en zou het u waarlijk dikwijls euvel afgenomen hebben, als ik niet bedacht had, dat ik, die naauwelijks dertig jaren oud ben, dikwijls vol mistrouwen aan de menschen twijfel, en dit dus bij u en bij uw langduriger verledene natuurlijk moest vinden.""

»»Ach," antwoordde de oude, »mijn mistrouwen is evenwel niet met de jaren gekomen, niet langzaam en van lieverlede, maar op eens als een donderslag, en wel in mijne prille jeugd, toen ik naauwelijks vermoeden kon, dat list en bedrog, misleiding en onregt op aarde aanwezig waren, enhet allerminste bij dengeen, dien ik boven alles lief had.""

»»En dit was toch het geval, niet waar, mijne goede vriendin?" zeide ik op dien vragenden toon, die een antwoord volstrekt noodig maakt.

»Zij zweeg echter.

»»En het wantrouwen in de menschen," vervolgde ik, toen zij halsstarrig bleef zwijgen, »dat in uwe jonge jaren u zoo eensklaps overviel, heeft dus geweldig toegenomen en zich uitgebreid, dat vind ik hoe langer hoe meer, want anders zoudt gij mij, dien gij toch zeker geen bijoogmerken en geene andere belangstelling, dan in uw eigen welzijn toeschrijft, een vonkje vertrouwen niet weigeren."

»Misschien zeide ik dit op een toon, waarin eenige spijt en misnoegen doorstraalde, of misschien schemerde iets van dien aard in mijne blikken; hoe dit zij, de oude vrouw stond snel op, greep mijne hand, niet die, waarin ik de oorkonde hield, drukte die aan haar hart en zeide met vuur:

»»Jonge man! vergeef mij, en wees overtuigd, dat ik u mijn kommervolle lotgevallen niet uit wantrouwen zoo lang en zoo hardnekkig verzwegen heb; maar waarlijk alleen daarom, omdat ik het naauwelijks van mij zelven verkrijgen kan daaraan te denken, laat staan ze aan iemand mede te deelen, wat ik tot hiertoe nimmer gedaan heb, niettegenstaande de gebeurtenis, die mij van het toppunt des geluks in den bittersten jammer dompelde, plaats greep, toen ik nog geen twintig jaren oud was."

»»En in dien eeuwig langen tijd hebt gij uw hart nimmer aan iemand lucht gegeven, nimmer aan een vriend uw leed geklaagd, nimmer bij iemand troost gezocht?" vroeg ik.

»»Nimmer," antwoordde zij; »maar thans wil ik het doen; thans, nadat er zoovele jaren verloopen zijn, wil ik voor de eerste maal mijn leven verhalen, en dit verhaal *zal niet lang zijn*, want ik kan *bijkans zeggen*, dat mijn leven met mijn geluk een einde genomen heeft, en dat de latere dagen alleen eene aaneenschakeling van opvolgende dagen geweest is, waarvan de een volmaakt op den ander geleek. Geef mij thans de oorkonde, mijn jonge vriend! en beloof mij, niet het vonnis uit te spreken over personen, die ik met een *bloedend* hart in een donker licht moet plaatsen, ofschoon ik gaarne mijn ellendig leven, dat ik nog heb, ja ook de rust, die ik in het toekomende verwacht, er voor zou willen geven om hen te verontschuldigen en te bewijzen, dat hunne handelwijze, die mij zoo bitter gegriefd heeft, regtvaardig is geweest."

»»De menschen hebt gij dan zoo *innig lief* gehad?" zeide ik, verbaasd er over, dat iemand niet alleen zijn tijdelijk leven, maar ook de rust in een verheerlijkt toekomende wilde afstaan, om het schuldige geweten van een ander te bevrijden.

»»De menschen juist niet," antwoordde zij, »maar hem, dien ik alleen op de wereld beminde, want," voegde zij er met een fijn, maar treurig lachje bij, »gij zult wel *begrijpen*, *dat*, als eene vrouw hare lotgevallen verhalen zal, een man daarbij de hoofdrol speelt."

»Ik knikte toestemmend en verried haar misschien juist daardoor, hoezeer ik verlangde, dat zij beginnen zou. Dit deed zij dan ook en ik herhaal thans hare woorden:

»Mijn grootvader, dus begon zij, was een Duitscher. Hij kwam nog jong en pasgehuwd naar Zweden, waar hij zich nederzette, zoo het heette om zijn handel, maar eigenlijk ten gevolge van zijn huwelijk, dat zijne hoog aanzienlijke bloedverwanten te Frankfort een doorn in het oog was. Zijne teederbeminde vrouw schonk hem drie zonen, en ging toen naar den voor haar geopenden hemel, want bij haar moeten alle beminnelijkheid, goedhartigheid en deugd vereenigd geweest zijn, die men slechts bij eene vrouw aantreffen kan. Mijn grootvader kon haar ook nimmer vergeten, maar betreurde haar zijn geheele leven door, en sprak nimmer van iets met ware belangstelling, dan van zijne overledene echtgenoote. Zijn oudste zoon werd een buitengewoon man, want edele, regtschapene

scherp en helderziende, edel- en verheven denkende menschen mogen wel onder de uitzonderingen gerangschikt worden; daarin zullen wij het, helaas! wel eens zijn. Hij was in zeker opzigt nog ongelukkiger dan zijn vader; want naauwelijks de jongelingsjaren bereikt hebbende, verloofde hij zich reeds met een jeugdig meisje; maar juist, toen hij de mannelijke jaren bereikt had, toen hij door gelukkige zeereizen in het bezit van een belangrijk vermogen was gekomen, en nu een onoplosbaren band met de uitverkorene van zijn hart wilde sluiten, toen stierf zij plotseling, en hij bragt zijn geheele leven door met een geluk te betreuren, dat hij toch slechts vermoed had, en dat hem juist daarom veel grooter toescheen, dan het bij mogelijkheid kon geworden zijn. Zijne beide broeders ging het daarentegen beter; zij vonden vrouwen naar hunnen smaak, de middelste, eene jonge dame van hooge geboorte, maar geen bijzonder groot vermogen, en de jongste, mijn vader, een goed, lieftallig wezen uit onzen eigen, burgerlijken stand. Mijn oom trouwde verscheidene jaren vroeger dan mijn vader, en toen zijne vrouw hem een zoon schonk, stond mijn grootvader er op, dat zijn kleinzoon naar zijne eeuwig betreurde echtgenoote, die Matthea geheeten had, genoemd, en dus Matthias gedoopt zou worden. Mijne tante was daarmede niet tevreden; andere namen lagen haar nader aan het hart, zij wilde haren burgerlijken zoon ten minste een naam uit haar hoog adellijk geslacht geven, maar mijn grootvader zeide kortaf: »Wilt gij den jongen Matthias laten doopen, dan zal hij eene zilveren kroes en duizend rijksdaalders tot pillegift van mij hebben; zoo niet, dan mogen uwe voorname peeten, die hem hunnen naam geven, ook de pillegift schenken." Maar daar hadden de voorname bloedverwanten geen lust toe, en de zoon werd, ach, tot mijn eeuwige smart! Matthias gedoopt.

»Zes jaren later aanschouwde ik het daglicht en trad een leven in, dat mij zooveel hoop en zoo weinig wezenlijkheid geven zou. Zoowel mijn vader als mijne moeder wisten, dat zij mijn ouden grootvader, die nog in leven was, geen grooter genoegen konden doen, dan door mij Matthea te laten doopen, en zoo werd dit mijn naam, ofschoon ik om redenen, die gij, mijn jonge vriend! later hooren zult, dezen naam later verfoeide en een anderen van mijn doopnamen koos.

»Inmiddels begon de dood rusteloos met zijne vernielende zeis in mijne familie rond te gaan. Mijn grootvader werd het eerst weggemaaid, vervolgens overleed mijne moeder, eene zwakke, teringachtige vrouw, en ik werd nu niet naar mijne voorname tante, maar naar mijn oudsten, ongehuwden oom gebragt, waar ik onder de zorg van deugdzame en bekwame opvoedsters als het eigen kind van den edelen en rijken man grootgebragt werd. Daarvoor schonk ik hem ook al de liefde, die een kind zijne ouders geven kan, vooral daar mij beide ontbraken, want mijn vader volgde zijne echtgenoote spoedig in het graf en liet geen vermogen na, maar slechts eene dochter, voor wie het wenschelijk geweest ware, zoo hij haar ook mede had kunnen nemen. Maar het noodlot had dit anders besloten en ik groeide op en verheugde mij in het leven, dat mij zoo vrolijk toelachte, maar het schoonste beeld daarin was mijn jonge neef Matthias. Ook zijn vader daalde vroeg ten grave; mijn ongehuwde oom werd derhalve ons beider vader en wijdde ons zijne geheele liefde. Mijne tante daarentegen viel daarvan niets ten deel. Zij had altijd in eene zekere vijandelijke spanning met de familie van haren man geleefd, en ik mag wel zeggen, dat zij het eenigste levende wezen was, dat mijn edele oom haatte en verfoeide. Dat deed hij echter en misschien legde dit den eersten grond tot den tegenzin, dien hij jegens haren zoon aan den dag legde en die met de jaren eer vermeerderde dan verminderde. Ten minste dat geloof ik.

»Zoo lang wij, mijn neef en ik, kinderen waren, had mijn oom met innige vreugde de groote gehechtheid gezien, die wij voor elkander hadden, maar naar gelang de tijd voortging, scheen hij die minder te begunstigen, en ik zal nimmer vergeten, wat hij eens, kort voor zijn dood, tot mij zeide: »Gij zult met dien man nimmer gelukkig worden," zeide hij, want dat wij eene verbindtenis met elkander zouden aangaan, daaraan twijfelde hij niet. Om u echter een duidelijke voorstelling te geven van eene gebeurtenis, die u anders bijkans fabelachtig zou voorkomen, of die bij eene al te vlugtige vermelding eene te zwarte schaduw zou werpen op den man, dien ik eens meer dan mijn leven beminde, zoo wil ik van mijne weinige gelukkige dagen eenigzins uitvoeriger spreken en zal daarentegen de treurige kort afdoen.

Ik moet u dus zeggen, dat mijn oom hier in Stokholm woonde, dat hij, gelijk ik reeds heb laten blijken, een schatrijk, zeer aanzienlijk man was, en een prachtig huis in de Koningstraat bezat. Het staat er nog, en misschien zijt gij, mijn jonge vriend! in de hooge zalen bij de thans daarin wonende familie wel te gast geweest (hier loosde de oude vrouw een diepen zucht, maar vervolgde onmiddellijk). In dit statig huis wies ik op, meer als een prinsesje, dan als eene burgerdochter, en aan mijne opvoeding werd evenmin iets gespaard, als aan alles wat mij overigens nut of genoegen kon verschaffen. Dat mijne jeugd in het laatste gedeelte der regering van Gustaaf III viel, hebt gij reeds vernomen, maar gij weet niet, dat mijn oom van deze regering zulk eene ongunstige meening koesterde. Hij kon de ligtzinnigheid des konings niet verdragen, zijne spelen en potsenmakerij, zoo als de ernstige man 's konings liefhebberij voor het tooneel noemde, diens neiging tot pracht in kostbare ondernemingen, zijn vleijend en dikwijls arglistig gedrag, de sluwe en niet altijd eervolle berekeningen, waardoor hij het geld tot zijne uitgaven zocht te bekomen — wat mijn rijke oom, als hij gewild had, gemakkelijk had kunnen bewijzen. Ook was mijn oom geen bijzondere vriend

van den eersten stand des rijks, maar zag dezen, waarlijk met geen nijd, over den schouder aan, koesterde verachting, ja zelfs haat tegen hen. Eenige bijzondere omstandigheden hadden dit gevoel, dat reeds in de vroegste jeugd bij hem was ontstaan, nog meer versterkt. Zelf gesproten uit eene rijke, vrije, burgerlijke familie, uit eene der groote vrije rijkssteden van Duitschland, was mijn oom niet zonder een zekeren hoogmoed op zijn eigen stand, en achtte dien boven alle anderen; hij beweerde, dat een burger, die beschaving en rijkdom bezat en zich zijn goeden naam zelf verworven had, van iedereen achting vorderen mogt. Deze voorkeur aan zijn stand gegeven, maakte hem echter onregtvaardig tegen alle anderen, vooral tegen degenen, die zich boven denzelven schenen te willen verheffen, en hij sprak bijkans altijd met eene zekere schamperheid van adellijk volk, adellijken hoogmoed, adellijke inbeelding, adellijke armoede en hoogmoed en wat dies meer zij.

»Bij al deze vooroordeelen tegen den koning, het hof en de groote wereld, was het niet te verwonderen, dat mijn oom, wien zijn groot vermogen volkomen onafhankelijk maakte, dikwijls met spot en verachting van den adel sprak, en ik had zooveel daarvan gehoord, dat ik er werkelijk mede door besmet werd, en mijn oom dikwijls schertsend tot mij zeide: »Het is toch waarlijk jammer, lieve Matthea, dat gij niet een van die voorname freules geworden zijt, die daar in een wagen met een paar bedienden met goud bestreept, voor en achter op, rondrijden, terwijl de genadige heer papa die betaalt met het zondengeld, waarvoor hij zijn vaderland, zijne meening en zijne stem aan het buitenland verkocht heeft." Ik lachte dan en was blijde geen dier voorname freules te zijn, die ik, in spijt van al hare pracht en heerlijkheid, slechts beklaagde.

»Met Matthias daarentegen was het geheel anders. Zijn vader, een man van levendiger, vroolijker, maar ook ligtzinniger karakter dan mijn oom, had deels in zijne betrekking als ambtenaar, deels ten gevolge zijner verbindtenis met eene aanzienlijke adellijke familie, eindelijk omdat hem eene zekere ijdelheid en valsche hoogmoed ingeschapen was, getracht in die hoogere kringen te geraken, wier glans hem als het hoogste doel zijns levens tegenblonk. Misschien ware zijn wensch vervuld geworden, als niet de dood hem zoo vroeg aan zijne hoogvliegende plannen ontrukt had. Maar zijn zoon had al zijne begrippen en begeerten geërfd, ofschoon ik dit eerst later vernam, want toen wij verloofd waren en nog slechts wachtten, tot ik mijn twintigste jaar bereikt zou hebben om in het huwelijk te treden, trachtte Matthias met den grootsten angst voor zijn oom de verlangens naar hoogere kringen geheim te houden, en als hij somwijlen jegens mij zich een woord liet ontvallen, waaruit ik zag, dat hij er hooge waarde aan hechtte, dan dacht ik werkelijk, dat hij er evenzeer in spotternij over sprak, als zijn oom, en dat bij den jongen neef dezelfde gehechtheid voor zijn stand woonde als bij den bejaarden oom, ofschoon in andere vormen.

»Op zekeren dag stond ik in een der prachtigste kamers van mijn ooms woning voor het venster. Matthias kwam achter mij staan, sloeg zijn arm om mij heen, sprak over de toekomst en bouwde heerlijke luchtkasteelen, gelijk men dit in de jeugd kan doen. Ik herinner mij nog hoe onuitsprekelijk gelukkig ik mij gevoelde, en hoe ik naauwelijks bemerkte, dat de toenmalige koningin ons huis voorbijreed. Matthias echter bemerkte den trein en riep met ongeveinsd jeugdig vuur:

»»O ja, lieve Thea, wij zijn zeker zeer gelukkig, maar hoe oneindig gelukkiger zouden wij zijn als gij daar als eene der schoonste hofdames van de koningin medereedt, en ik als haar niet onwaardige kamerheer."

»Snel keerde ik mij om en zag hem aan. Zijn toon scheen mij zoo ernstig, de zucht, dien zijn boezem loosde, zoo ongeveinsd; desniettemin hield ik zijne woorden voor spotternij, en de uitdrukking, waarmede zij gepaard gingen, voor een aangenomen rol; daar Matthias allen aanleg tot een goed tooneelspeler had, en ook een hartstogtelijk minnaar van den schouwburg was. Ik begon dus te lagchen, en nog herinner ik mij hoe ik hem antwoordde:

»»Ja, dat ware zeker te wenschen. Ik eene arme hofdame, met duizend daalders bezoldiging — want destijds waren de hofdames nog niet zoo als thans, dochters van de hoogste ambtenaren des rijks, maar men nam daartoe arme adellijke freules, zoo zij schoon en beschaafd waren — en gij een armzalige kamerheer, die met een onbetaalden galarok pronkt. Neen, ik dank u, mijn lieve vriend! Dan zijn wij toch veel gelukkiger in onzen onafhankelijken toestand, waar wij niemand boven ons hebben dan onzen goeden, welmeenenden, edelen oom."

»»Ja, dat is zeker niet de minste afhankelijkheid," antwoordde Matthias, en *ik, die vroeger* geloofd had, dat hij slechts schertste, zag hem met groote verwonderde oogen aan. Nu nam hij echter weder dadelijk een spottenden toon aan en ik vergaf hem en verontschuldigde alles, gelijk men doet tegenover iemand, dien men van harte lief heeft. Hij merkte dit zoo goed op, dat hij zich jegens mij minder dan tegen mijn oom begon te vermommen en mij meermalen mededeelde, hoe hij aan de wilde gezelschappen van jonge edellieden deel genomen had; hoe aangenaam hem het gezelschap van zijn moeders bloedverwanten was, met welke hij door zijne aanstelling in 's konings dienst dikwijls in aanraking kwam, en die vermoedelijk den rijken erfgenaam minzaam ontvingen, want iedereen dacht zeker, dat het groote vermogen van mijnen oom ons onverdeeld zou te beurt vallen. Op onze wandelingen gebeurde het dan ook dikwijls, dat wij een dier adellijke jongelieden ontmoetten, die dan onbeschaamd genoeg en op een toon, alsof zij ons nog eene groote eer bewezen, toeriepen: »Goeden dag, Sint Matthias. Draai toch uw ouden oom den hals om, en trouw uw mooije nichtje, opdat wij

een vrolijk huishouden bekomen, met eene schoone gastvrouw en een milden gastheer!" Matthias schudde dan wel het hoofd en gaf zacht zijne afkeuring over de gezegden zijner makkers te kennen, maar God weet of hij het opregt meende, hoewel ik in mijne eenvoudigheid het vast geloofde. Later herinnerde ik mij nog verscheidene andere uitdrukkingen, waaraan ik destijds weinig gewigt had gehecht. Zoo vroeg Matthias mij dikwijls, wie wel naar mijne meening mijn ooms universele erfgenaam zou zijn, hij of ik, en dergelijke. Ook herinner ik mij, dat ik, die daar nimmer aan dacht, eens verdrietig over dit onderwerp, dat mijne jeugdige ziel en onbaatzuchtig hart geheel onverschillig was, hem antwoordde: »Dat is ons immers volmaakt hetzelfde; want als gij de universele erfgenaam wordt, dan heb ik er evenveel voordeel van, alsof ik het zelve was, en als het mij te beurt valt, dan schenk ik u alles; als oom geen testament maakt, dan erven wij beide toch alles naar de wet. Wij mogen van geluk spreken dat de drie uitzigten, die wij hebben, ons even wenschelijk zijn; het gelukkigste echter zijn wij, zoolang noch het een noch het ander te pas komt; en als onze oom nog vele jaren blijft leven, om getuige van ons geluk te zijn."

»Dit was mijne opregte meening, ik verlangde niet naar den tijd, waarin wij jongelieden zelve in dat groote huis zouden gebieden, maar ik bad God dagelijks dat hij mijn weldoener bewaren zou, ik bad ook voor Matthias, en had slechts een enkelen regt vurigen wensch, namelijk dat ik het door mijn oom bepaalde twintigste jaar mogt bereiken, om mij met den jongeling te verbinden, dien ik zoo innig lief had, en als zijne echtgenoote aan zijne zijde te leven. Ik hoopte hem dan ook te bewijzen dat hij, al was ik dan ook geene hofdame, zich toch niet over zijne jonge vrouw behoefde te schamen, want ik was niet geheel vrij van de kleine ijdelheid, die alle jonge meisjes aankleeft, die weten dat zij schoon zijn, vooral als zij ook weten, dat zij met alle voordeelen van rijkdom en aanzien kunnen optreden. Ronduit gezegd, ik verlangde ook in de zamenleving te komen, die mij zoo vreemd was en wier bekoorlijkheden Matthias onophoudelijk mijne levendige verbeelding voorschilderde. Ik verlangde die aan zijne zijde te betreden, vooral daar ik er op geene andere wijze toe kon komen, want mijn oom veroorloofde mij slechts zelden, mijne tante in haren adellijken kring te vergezellen en hij zelf was nimmer in gezelschappen gegaan, maar leefde stil en ingetogen met een kleinen kring gelijkdenkende mannen van zijne jaren, allen uit den burgerstand en bijkans allen met groote vooroordeelen tegen den adel bezield. Ik herinner mij nog dat Matthias en zijne moeder zich in dit gezelschap verveelden, terwijl ik voor mij geen grooter genoegen kende, dan den omgang met deze bejaarde heeren, hunne vrouwen en eenvoudig burgerlijk opgevoede dochters. Ik herinner mij ook nog hoe mijn oom mij deswege, ten koste van mijne tante en haren zoon en wel in hunne tegenwoordigheid prees en zijne ingenomenheid met mij te kennen gaf; ik was, ronduit gezegd, zijn oogappel, het eenigste wat op aarde nog eenige waarde voor hem had, het eenigste voorwerp, waar zijn liefderijk hart in waarheid zich heengetrokken gevoelde.

»»Ja, ja," zeide de tante, toen de oom na zijne kleine lofrede op mij de kamer verlaten had, »ja, ja, Matthias, gij moet zorgen met Matthea op een goeden voet te blijven, anders mogt zij u eens verstooten, als mijn schoonbroeder haar op een of anderen dag tot universele erfgenaam maakt."

»Dit werd wel op een schertsenden toon gezegd, maar het bewijst toch, waar de gedachten mijner tante destijds bestendig op gevestigd waren; ik zeg opzettelijk mijne tante, want waarschijnlijk waren het hare bestendige mijmeringen hieromtrent, die zij ook haren zoon mededeelde.

»Ik wil dit ten minste gaarne gelooven. Dat hij geheel anders dacht dan ik, bemerkte ik reeds toenmaals, en misschien beminde ik hem juist daarom nog meer, dan wanneer wij altijd van dezelfde meening geweest waren, want het vrouwelijk hart is vol grillen. Zoo hadden wij menigen kleinen twist onderling, en waren nimmer beter vrienden, dan wanneer die ten voordeele van den een of van den ander geëindigd was, altijd echter tot beider genoegen, want degeen, die toegeven moest, was altijd even gelukkig als degeen, die gelijk kreeg. Over eene zaak konden wij het echter nimmer eens worden. Het was juist om dien tijd, dat de bekende jufvrouw Arvidson op het toppunt van haren roem als waarzegster stond. De geheele wereld stroomde naar haar toe, om verledene en toekomstige gebeurtenissen te vernemen, en daar de meeste voorspellingen der sluwe vrouw op goede berekeningen steunden, werden zij dikwijls vervuld; daar wijders alleen over die voorspellingen van haar, die werkelijk vervuld werden, gesproken werd, en daar men in Stokholm in dien tijd algemeen tot mysticismus overhelde, en de meeste menschen met bijgeloof en vrees voor spoken behebt waren, zoo groeide de roep dier vrouw met elken dag aan. Mijn oom wilde echter nimmer iets van haar hooren, maar oordeelde over haar, gelijk ik zoo even u deed hooren. Ik wist dus, dat ik hem niets onaangenamers zou kunnen doen, dan dat ik mij door de waarzegster mijne toekomstige lotgevallen liet voorspellen, en toch had ik er den grootsten lust toe, want ondanks al wat mijn oom zeggen mogt, geloofde ik toch half en half aan de profetes; vooral daar mijne tante en Matthias en andere mijner bekenden een onbepaald vertrouwen in haar stelden. Aan een verlof van hem, om uit den mond der sybille mijn lot te vernemen, was dus niet te denken, en hoe zeer Matthias mij er ook toe bestormde, en hoe groot ook mijn eigen verlangen was, bleef ik nogtans onbewegelijk, want ik zou mijn weldoener niet meer hebben durven aanzien, als ik tegen zijn uitdrukkelijk verbod zulk eenen stap gedaan had. Bij deze en andere gelegenheden ondervond ik, dat de liefde en eerbied voor mijnen oom op mij veel sterker invloed hadden, dan op Matthias,

wat ik echter gereedelijk verontschuldigde, als ik bedacht hoezeer mijn oom mij boven mijnen neef de voorkeur gaf. En bovendien, wat verontschuldigt men niet bij zijnen geliefde! Och, nimmer is het hart zoo spitsvindig en sluw, dan wanneer het alle mogelijke redenen opspoort, om zijn beminde lief te hebben, alle redenen waarom men onmogelijk zijn afgod laken kan, en ik moet bekennen, dat Matthias de mijne was, en dat ik nog op dit oogenblik, na verloop van vijftig lange jaren, God weet wat er om zou willen geven, als ik de zonde kon afwisschen, waarmede hij zich later bezoedelde. Maar ik heb zooveel gebeden, dat als menschelijke gebeden iets bij den Almagtige vermogen....”

Hier hield de oude vrouw eenige oogenblikken op, droogde een traan af en vervolgde toen:

»Vermoedelijk, mijn jonge vriend! kunt gij met uwe levendige verbeelding en helderen blik uit deze weinige woorden van mij een duidelijk begrip u vormen over mijn gedrag in dien tijd, waarin het oogenblik steeds nader kwam, dat mijn oom tot het huwelijk met mijnen neef bepaald had. Naauwelijks was ik mijn twintigste jaar ingetreden, of ik zag — ofschoon ons huwelijk eene zaak was, waarover mijn oom niet gaarne scheen te spreken — met heimelijke vreugde, hoe mijn oom allerlei aanstalten daartoe maakte, hetgeen ik natuurlijk dadelijk aan Matthias mededeelde.

»Van mijne vroegste jeugd af en nog lang eer ik mijne moeder verloor, had ik eene dienstmaagd gehad, die mij met de meeste trouw en zorgvuldigheid opgepast en later met onvermoeiden ijver bediend had, en was de oude Malena ook al geen bijzonder vlugge en sluwe kamenier, zoo was zij toch eene voortreffelijke dienstmaagd en getrouwe vriendin, gelijk zij later zich nog steeds betoonde. Zij verheugde zich evenzeer als ik, dat eindelijk al mijne wenschen vervuld zouden worden; maar zij was toch op verre na zoo blind niet met Matthias ingenomen als ik, maar dacht dikwijls zuchtende, dat in de toekomst wel niet alles zoo rozekleurig zou zijn als ik mij voorstelde; intusschen achtte zij het eene zonde, om mij ten ontijde uit mijne begoochelingen te wekken, zij verborg derhalve hare bekommering en deelde mijne vrolijke hoop zoo goed het ging.

»Op een avond had zij langer dan gewoonlijk bij mij vertoefd, want wij hadden beraadslaagd over eene hoogst gewigtige zaak voor een jong meisje, dat op trouwen staat: over het bruidskleed; en als men bedenkt, dat ik zeer weinig lust had met mijne aanstaande schoonmoeder te raadplegen, die ik nimmer regt had mogen lijden, dat ik geene of bijna geene vriendinnen, geene moeder of zuster bezat, dan kan men zich niet verwonderen, dat ik dikwijls met het volste vertrouwen deze verstandige en trouwe dienstmaagd om raad vroeg. Ik herinner mij nog, hoe ik in mijne jeugdige dartelheid zeide: »Ik wil mooi opgeschikt zijn, zoo mooi als eene van die freules, die Matthias zoo roemt, en die toch niet schooner zijn dan ik.” Ook weet ik nog zeer goed, hoe Malena antwoordde: »Lief kind! verhef u niet te zeer op uwe schoonheid. Zij is een geschenk van den lieven God, die haar den hoogmoedigen dikwijls weder ontneemt. Tracht liever uwen verloofde te overtuigen, dat hij den Heer meer voor het bezit van eene goede en deugdzame, dan van eene fraai opgeschikte en schoone bruid moet danken.”

»»Ja, ja, lieve Malena!” antwoordde ik eenigzins ontstemd, »ik wil beide zijn: goed en deugdzaam, maar ook opgeschikt en bovenal schoon. En nu, goeden nacht!” Daarmede zond ik de goede vrouw weg, want ik was slaperig en verlangde te sluimeren en te droomen van mijne bruiloft en balkleeding.

»Naauwelijks was ik in dien diepen gerusten slaap verzonken, die alleen de jeugd geniet, toen ik plotseling door Malena gewekt werd, die half gekleed met eene lamp in de hand binnenkwam, en mij verzocht, dadelijk bij mijn oom te komen, die ziek geworden was en nu dringend naar mij vroeg. Eenige kleederen aan te schieten en naar hem toe te vliegen was het werk van een oogenblik. Hij had een aanval van beroerte gekregen, en lag onbewegelijk en geheel verlamd op zijn bed; echter was hij bij zijn volle bewustzijn; hij zag, hoorde, kon spreken en ook de vingers een weinig bewegen. Zijn oude trouwe knecht haalde dadelijk een doktor, want ik zelf kon slechts weenen, de bijkans gevoellooze handen en het klamme voorhoofd van den geliefden vriend kussen. De doktor kwam en zette een bedenkelijk gezigt, maar was toch van meening, dat door baden en omslagen weder leven en beweging in het gevoellooze ligchaam kon gebragt worden. Dit werd beproefd; ook werd hij adergelaten, maar alles zonder zigtbaar gevolg. Mijn oom lag wel zonder pijn, maar ook zonder het vermogen van zich te bewegen. Tegen den morgen verwijderde zich de doktor, maar beloofde spoedig terug te komen.

»Mijne tante en Matthias waren voor eenige dagen naar Upsala gereisd of liever naar bloedverwanten in de omstreken dier stad, en ofschoon ik er met tranen om smeekte, verbood mijn oom mij toch met den meesten ernst een koerier naar hen toe te zenden; noch ik noch iemand der bedienden waagde het derhalve dit tegen zijn uitdrukkelijken last te doen, vooral daar hij zich bij zijn volle bewustzijn bevond.

»In den voormiddag, toen de doktor hem op nieuw bezocht en weder verlaten had, beval mijn oom zijn knecht naar de vierde verdieping van ons huis te gaan, waar een arme heer, die zich van afschrijven onderhield, vrije woning had, hij liet hem verzoeken bij hem te komen en zijn schrijfgereedschap mede te brengen. Toen die heer kwam, verzocht mijn oom mij de kamer te verlaten. Ik wilde dit in den beginne niet doen, maar toen hij ernstiger zijne begeerte herhaalde, moest ik gehoorzamen. Ik ging echter slechts naar de naaste kamer en hier hoorde ik mijn oom iets langzaam en duidelijk zeggen, wat de andere heer waarschijnlijk

opschreef. Wat het echter was kon ik niet hooren en bekreunde mij er ook niet aan, maar vreesde slechts dat de inspanning den zieke nadeelig mogt zijn. Na eenige oogenblikken hield het voorzeggen op en ik hoorde hoe mijn oom het geschrevene half luid overlas en daarna den schrijver bedankte. Ik ontmoette dezen in de deur, want mijne ongerustheid liet mij niet toe een oogenblik van den geliefden zieke weg te blijven. Zoodra ik binnenkwam verzocht mijn oom mij zijn knecht te schellen, en deze ontving bevel dadelijk naar een zijvleugel van ons huis te gaan, waar een oude eerlijke handschoenmaker met een ander handwerksman woonde; mijn oom liet hun verzoeken zoo spoedig mogelijk voor eenige oogenblikken bij hem te komen. Ik kon niet begrijpen wat de lijder van deze oude lieden wilde, maar durfde het hem niet vragen, en toen deze lieden eindelijk in hunne zondagskleeding verschenen, verzocht mijn oom mij op nieuw heen te gaan, uit den kelder een flesch ouden wijn te laten halen en zijne beide gasten glazen te laten geven. Ik bezorgde dit zoo spoedig mogelijk en hoorde uit de naaste kamer, hoe hij beiden iets voorlas en hoe de anderen daarop zeiden: »Ja, dat is volkomen in orde — dat willen wij gaarne verklaren en getuigen." Daarop volgde een oogenblik stilte en ik hoorde eene schrijfpen over het papier gaan. Daarbij zeide mijn oom tot hen waar het zegellak stond, een der oude lieden ontstak eene kaars en ik hoorde dat iets verzegeld werd. Ik herinner mij nog hoe ik bij al deze aanstalten een weinig glimlachte, gelijk jongelieden bij alles doen, wat zij niet regt begrijpen. Eindelijk hoorde ik de beide lieden afscheid nemen en hoe mijn oom hun verzocht een glas op den goeden uitslag te drinken en zich verontschuldigde dat hij hun geen bescheid kon doen. In het voorvertrek gingen de oude lieden aan het tafeltje zitten, waarop ik den wijn had laten plaatsen, die hun zeer goed scheen te smaken. Ik begaf mij middelerwijl naar mijn oom, die vermoeid en uitgeput van de groote inspanning, met gesloten oogen lag, maar toch vrij gemakkelijk ademhaalde. Daar ik hem niet door in de kamer rond te gaan wilde storen, bleef ik in de deur staan en hoorde zoo het een en ander van het gesprek der oude lieden. Ik werd daarbij niet weinig ongerust. »Hij denkt zeker spoedig te sterven," zeide de een, waarop de ander antwoordde: »Ja, ongetwijfeld; en daarom wil hij in allerijl zijn huis bestellen; maar ik had nooit gedacht dat *hij* alles zou bekomen; ik dacht veeleer juffer Thea."

»»Och, dat is onverschillig," zeide de andere, »die twee zijn een, en daar zij toch spoedig man en vrouw zullen worden, heeft hij misschien om den naam...." Meer kon ik niet hooren, en toen de oude lieden kort daarna opstonden en heengingen, ontwaakte mijn oom uit de sluimering of de onmagt, waarin hij lag, sloeg snel de oogen op en zag rond. Toen hij mij gewaar werd, verzocht hij mij bij hem te komen, en zeide op een toon van de teederste liefde, die mij nog heden, na vijftig lange jaren, in de ooren klinkt en in mijn hart weergalmt: »Ziedaar, lieve Thea! neem dit en lees het." Daarbij wees hij op een zamengevouwen dokument, dat naast hem op de tafel lag, en toen ik het opensloeg, zag ik, dat het slechts kort was, en ofschoon mijne oogen door tranen verduisterd waren, zag ik toch, dat hij geheel zijn groot vermogen »aan het kind van zijn geliefden broeder Matthea Sternhof" vermaakte. Ik dacht op dit oogenblik waarlijk noch aan het testament, noch aan mijns ooms vermogen, maar alleen aan zijne goedheid en naderenden dood. Ik smolt in tranen, maar mijn oom troostte mij, zeide dat men nog niet stierf, al maakte men ook zijn testament, verzocht mij zijn door de getuigen onderteekenden uitersten wil te nemen, goed te bewaren en hem een uurtje in rust te laten, daar hij misschien slapen kon. Zoo onverschillig of het een billet voor den schouwburg was, ging ik met het testament naar mijne kamer, wierp het in eene openstaande schuiflade en ging toen zitten om ongestoord te weenen. Maar in die jaren wisselen kommer en vreugde, angstige en vrolijke gedachten zoo spoedig af, dat ik weldra over de oude lieden lachte, die meenden dat het testament ten voordeele van Matthias was, ofschoon mijn oom het hun duidelijk voorgelezen en gezegd had: »mijns broeders dochter." Alleen tot tijdverdrijf wilde ik het papier inzien, dat mij geheel onverschillig zou geweest zijn, als het mij niet bewezen had, hoezeer de goede man mij lief had; ik las dus het stuk door en kon een glimlach niet bedwingen, toen ik vond, waaruit de dwaling dezer lieden sproot, want in het testament stond werkelijk niet zoo als ik geloofde »mijns broeders *dochter*" maar »mijns broeders *kind* Matthea Sternhof," en daar onze toenaam met eene S begint, klonk dit juist alsof er stond: Matthias Sternhof, vooral als de zieke dit met zijne afgematte stem las. Ik begreep thans gemakkelijk, dat de oude lieden niet op het denkbeeld kwamen, dat ik Matthea heette, daar men mij altijd slechts Thea noemde, wat men gewoonlijk hier te lande als eene verkorting van Dorothea bezigt. Ik lachte over deze dwaling en besloot dit alles eens aan mijn Matthias te vertellen; naar wiens terugkomst ik magtig verlangde; ik hoopte dat hij nog dien avond aankomen mogt, gelijk hij bij zijn vertrek beloofd had.

»Onder zulke gedachten, onder vurige gebeden voor de herstelling van mijnen weldoener, en met het vaste voornemen mijn bruidegom, onmiddellijk na zijne terugkomst, het geheele testament te schenken, tevens in de hoop, dat er nog in vele jaren geen gebruik van gemaakt zou behoeven te worden, sluimerde ik eindelijk op de sofa in, nadat ik den geheelen vorigen nacht geen oog gesloten had.

»Ik moet vrij lang geslapen hebben, want toen ik eindelijk tegen den avond door Malena gewekt en verzocht werd bij mijn oom te komen, was er veel bij hem voorgevallen, hij lag thans geheel uitgeput en hield in zijne bijkans gevoellooze handen een dokument, dat mij geheel gelijkluidend scheen met

het eerste, dat ik reeds ontvangen had. Later vernam ik, dat zoowel de schrijver als de beide getuigen nogmaals tot dezelfde verrigting er geweest waren. Mijn oom riep mij bij zich en zeide met eene zwakke, uitgeputte stem: »Daar Matthea, neem en bewaar dat, maar verbrand het andere, want dit is ordelijker en in beter vorm gesteld. Ik was, toen ik het heden morgen liet opmaken, zoo verward in het hoofd, dat ik allerlei dingen niet bedacht, die mij later ingevallen zijn. Daar, mijn goed meisje; ween niet zoo bitter, mijn lieve kind! Ik heb u immers reeds gezegd, men sterft nog niet als men zijn testament maakt, en ik ben een groote dwaas geweest dat ik, in het vertrouwen op mijne gezondheid en mijn krachtig gestel, zoolang verzuimd heb met u over allerlei voor uw toekomstig geluk hoogst gewigtige dingen te spreken, maar ik zal dat morgen doen. Thans ben ik afgemat, uitgeput, en verlang te slapen, maar als ik goed geslapen heb hoop ik wat sterker te zijn, vooral daar ik mij heden avond al wat beter bewegen kan dan van morgen."

»Juist toen hij mij deze troostrijke en geruststellende woorden toesprak, trad de doktor binnen. Hij ging naar den zieke toe, voelde hem de pols, deed hem verscheidene vragen, knikte mij bemoedigend toe en verzekerde dat, als de lijder den slaap genoot, dien hij zoo noodig had, hij spoedig beter zou worden. Daarop verwijderde hij zich ijlings weder, want hij behoorde tot de gezochtste en beroemdste doktoren der stad, en als men, zoo als ik te dier tijd, jong en gezond is, dan gelooft men de verzekeringen van een doktor als een godspraak. Ik kuste mijn oom op het voorhoofd, drukte hem de handen, en verwijderde mij zoo vergenoegd en gerust, alsof er geen leed in de wereld was. Het was zeven uren maar nog helder dag. Ik had veel lust eens in de frissche lucht te gaan, maar wilde dit niet doen, omdat ik vol ongeduld ieder oogenblik Matthias verwachtte. Het document wierp ik met de grootste onverschilligheid, zonder er zelfs een oog in te slaan, in dezelfde schuiflade als het vorige, en ging toen aan het venster om naar Matthias uit te zien. Eindelijk begon mijn hart te kloppen en spoedig daarop vloog de onverwachte binnen.

»Hier hield de oude vrouw in haar verhaal op, en nam het fraaije mansportret uit het koffertje. »O, mijn jonge vriend!" zeide zij, »beschouw deze edele, innemende trekken, en gij zult u niet verwonderen, dat ik hem van ganscher harte en van ganscher ziele lief had, dat mijne eenigste vreugde in het leven slechts de gedachte aan eene verbindtenis met hem was, dat ik, in een woord, gelijk iedere waarlijk en zuiver beminnende vrouw, alleen voor mijne liefde leefde en jegens al het overige onverschillig was. Groot was mijne vreugde, toen ik mijnen geliefde wederzag. Zelden was ik een geheelen dag, nog veel zeldzamer twee of drie dagen geweest zonder hem te zien, en dat nog wel zulke merkwaardige dagen vol angst, van welke ik tot hiertoe geen vermoeden gehad had.

Vrolijk wuifde ik met mijn zakdoek, hij beantwoordde mijn groet met de hand en stond na weinige minuten aan mijne zijde. Het eerste oogenblik was geheel aan de liefde gewijd. Daarop vertelde ik hem van de plotselinge ongesteldheid van mijn goeden oom, maar ook van de troostrijke hoop, die de doktor gegeven had, dat hij spoedig hersteld zou zijn. Ik herinner mij nog, hoe ik hem alles, zelfs de gewigtigste omstandigheden, die mijn oom betroffen, en die mij ook uitsluitend bezig hielden, haarklein verhaalde, en dat ik eerst na al het andere van het testament begon te spreken, dat mij schier belagchelijk voorkwam, want ik was nu weder volkomen getroost, opgeruimd en jeugdig dartel. Ik vertelde hem dus dit ook in alle bijzonderheden, hoe mijnheer Solenberg, de oude copijist, met een scheeve pruik, een pen achter het oor en een inktkoker, *zoo groot als* eene soepterrine, in de hand, naar beneden gekomen was; verder welk een deftig en gewigtig gezigt de oude handwerkslieden gezet hadden; ik beschreef hem, welke buigingen en complimenten zij gemaakt hadden, eindelijk, hoe zij wijn gedronken en zich dien goed hadden laten smaken. Vrolijk lagchende, voegde ik er bij, hoe de oude lieden tweemaal een op mij gemaakt testament als getuigen onderteekend hadden, in de meening dat Matthias de erfgenaam was, wien ik nu verklaarde hoe, naar mijne meening, deze *dwaling* had kunnen ontstaan. Ik herinner mij ook nog zeer goed, dat Matthias hartelijk lachte om mijne beschrijving, maar ook dat blijft mij vast in het geheugen, dat hij met groote verwondering en eene oplettendheid, die ik begreep dat de zaak bij lange na niet verdiende, alles aanhoorde wat ik deswege verhaalde.

»Mag ik dat merkwaardig stuk wel eens zien?" vroeg hij eindelijk en ik verzocht hem het zelf uit de lade te nemen, waar hij digterbij stond dan ik. Hij nam het ook, maar het toeval wilde, dat hij het eerste in de hand kreeg, *dat ik nog niet* verbrand had, en het andere niet bemerkte, daar er toevallig een doekje over geschoven was. Deze enkele omstandigheid, namelijk dat ik vergeten had het eerste testament te verbranden, was door een dier onnaspeurlijke schikkingen van het noodlot, die zooveel bewerken, het eenigste wat ik Matthias vergat te verhalen, en ik bemerkte thans niet, dat hij het eerste in de hand hield, maar hield mij overtuigd, dat hij het tweede genomen had. Hij sloeg het open, beschouwde het lang, en zeide eindelijk: »Ja, het is zeker *in* uw voordeel, maar een pennetrek en het *is in* het mijne." — »Ja," antwoordde ik lagchende, daar ik thans over zijn schouder heen zag dat hij het eerste testament had, »verander het maar *in* uw voordeel, dat is mij geheel onverschillig; ik hoop dat wij beide er nog in lang geen gebruik van zullen behoeven te maken."

»Matthias nam — hetzij in scherts of in ernst, dat kan ik niet zeggen — dadelijk een pen, maakte van de *e* in mijn naam eene *i* en voegde er eene *s* achter, waartoe er ruimte genoeg was, en met

deze gezegde verandering stond er nu klaar en duidelijk: »aan het kind van mijn geliefden broeder Matthias Sternhof." Wij lachten er beiden over en toen hij eindelijk heenging zeide hij: »Zoo, thans neem ik mede wat mij toekomt." Ik zeide er volstrekt niets tegen, toen hij het testament werkelijk bij zich stak, en ik herinner mij, hoe ik in mijn kinderlijken overmoed over den kleinen streek, dien ik Matthias speelde, in mijn vuist lachte en er bij dacht: »Wie het laatst lacht, lacht het beste." Ik wilde hem namelijk den volgenden dag de regte oorkonde toonen, waardoor de eerste volkomen vernietigd werd, daar op beide niet alleen de dagteekening, maar ook het uur van de vervaardiging vermeld stond; eene voorzigtigheid, die mijn oom noodig geoordeeld had, omdat hij, ondanks al hetgeen de doktor zeide, gevoelde dat zijn uurtje naderde, en derhalve wenschte dat des noodig ook anderen dan de beide getuigen, die het mede onderteekend hadden, konden getuigen, dat hij nog volkomen bij zijne kennis geweest was. Overigens bevatte het laatste testament, gelijk gij zelf zien kunt, dezelfde dubbelzinnige uitdrukking: »het kind van mijn geliefden broeder," zoodat de oude lieden, zoowel de eerste als de laatste maal, eene erfmaking aan mijn neef en niet aan mij dachten te getuigen. De oude copyist, die het schreef, heeft waarschijnlijk noch de eene noch de andere maal aan iets gedacht, maar bloot als eene machine geschreven wat hem voorgezegd werd.

»Ik zag Matthias lagchend na toen hij de straat overging en hij dreigde even zoo lagchend en met eene zekere kinderachtige zegepraal, naar het mij toescheen, mij met de oorkonde. Toen hij achter den hoek verdwenen was, loosde ik eenen diepen zucht, gelijk elken minnaar den boezem bij het afscheid ontglipt, al gebeurt het afscheidnemen ook nog zoo dikwijls en voor nog zoo korten tijd. Ik sprong van het venster af en naar de deur van mijn ooms kamer, maar daar hier alles doodstil was en de bediende mij verzekerde, dat de geliefde zieke goed en gerust sliep, zoo huppelde ik vrolijk naar mijne kamer terug, at welgemoed en met smaak, en ging vergenoegd en gelukkig te rust.

»Ik sliep dezen avond niet zoo spoedig in. Mijne opgewekte verbeelding spiegelde mij eene menigte verschillende voorwerpen voor, en ik gevoelde mij volmaakt gelukkig bij het denkbeeld, dat mijn oom den volgenden dag, vrolijk als gewoonlijk, in het huis zou rondgaan, en zoo als altijd goed en liefderijk jegens mij zou zijn, en dat men alsdan de een geheelen langen dag afgebroken toebereidselen tot de bruiloft met nieuwen ijver weder aanvangen zoude.

»Eerst tegen den morgen sliep ik in, maar ontwaakte ook eerst toen de zon hoog aan den hemel stond, toen een druk, ofschoon vrij zacht spreken in de zijkamer mij wekte. Ik herkende weldra Malena's stem, die zeide: »Neen, mevrouw! dat doe ik niet. Ik wek haar niet. Het arme kind heeft genoeg gewaakt."

»Wat kan dat zijn? dacht ik. Ik hoorde wel dat Malena met mijne tante sprak, want deze was de eenigste mevrouw, die over mijn ooms drempel kwam, maar daar ik verder geen enkel woord meer verstaan kon, riep ik Malena. Zij kwam dadelijk binnen en haar bleek beschreid gelaat deed mij dadelijk iets zeer treurigs vermoeden.

»»Lieve Malena, wat is het?" vroeg ik. »Hoe maakt oom het?"

»»Zeer slecht, liefste Thea," antwoordde Malena en de tranen stroomden uit hare oogen.

»Malena trok zich niet ligtelijk iets aan en weende zelden. Zij noemde mij anders niet meer bij mijnen naam alleen, zoo als toen ik een kind was, maar zeide altijd jufvrouw Thea, en uit dat alles besloot ik, dat het zeer slecht met mijn oom moest gaan. Ik vermoedde echter zijnen dood niet. Men moet dezen onverzoenlijken vijand van nabij gezien hebben, eer men regt aan hem gelooft.

IJlings vloog ik uit het bed en schoot eenige kleederen aan, om naar den geliefden zieke toe te vliegen.

»»Ach neen, kindlief," zeide Malena mij terughoudende, »denk daar nu niet aan. Het baat toch niet! Ga toch niet bij hem!" Meer kon zij niet zeggen, daar mijne tante binnentrad. Deze behoorde tot die vrouwen, die bij alle gelegenheden de hoofdrol willen spelen, en nu bediende zij zich ook van beangstigende omwegen en tevens hardvochtige heftigheid, om mij het grootste ongeluk aan te kondigen, dat mij treffen kon, den dood namelijk van hem, die mij sedert mijne vroegste jeugd opgevoed, bemind en met vaderlijke teederheid grootgebragt had.

»Ik wil gaarne bekennen, dat ik deze ontzettende tijding zonder eenige kracht, zonder eenig verstand of bedachtzaamheid ontving. Ik kreet als een kind, ik wentelde mij op den grond, sprong op en vloog in mijn ooms kamer, stortte als waanzinnig op het lijk, kuste den geliefden doode, sprak tot hem en barstte in luid geween los, toen hij mij niet antwoordde.

»Ik was in een zedelijken zin niet verwend, maar wel was ik van het geluk verwend, want ik had tot hiertoe niet geweten wat tegenspoed, hartzeer, kommer beteekende. Thans echter gevoelde ik het en gevoelde het bitterder dan de meeste menschen, want slechts weinigen hebben een vader zoo lief gehad, als ik dezen voortreffelijken man lief had, die thans koud en dood voor mijne oogen nederlag.

»Men zond dadelijk naar Matthias, maar ook hij was niet in staat mij gerust te stellen of te troosten. Integendeel, ik werd spoedig boos op hem; hij deelde in mijne droefheid niet met die innigheid, die ik wel gewenscht had. Hij had eene zekere kalmte, eene zekere bedaardheid, die mij verdroten, en die mijn kommer en smart vermeerderden, in plaats van die te verzachten, of althans eenigermate bedarend op mij te werken. Mijn hart, zoo al niet mijn verstand, begon te vermoeden, dat ik thans alleen stond, dat ik aan den rand van een afgrond stond, dat de koude schaduw van den eigenbaat mij omzweefde, die elk oogenblik gereed was mij ter neder te drukken en te vernietigen.

»Op deze wijze verliepen verscheidene dagen even treurig als eentoonig, en toen ik eindelijk een weinig gemeenzaam werd met het denkbeeld van het ontzettend verlies, dat ik ondergaan had, toen stond aan de zijde van den doode een ander verschrikkelijk beeld, een beeld, dat voor mijn beminnend hart bijkans even zoo ontzettend was; namelijk Matthias, koel, wonderlijk, verlegen, ongenaakbaar en geheel veranderd. Ik had dit zoo gaarne toegeschreven aan zijn verdriet over het verlies, dat wij beide ondergaan hadden, dat in mijne oogen zoo groot was voor hem als voor mij, want sedert zijne vroegste jeugd was onze oom ook voor hem een vader geweest. Maar het was mij niet mogelijk zijne verandering aan neêrslagtigheid toe te schrijven. Mijne eigene liefde voor Matthias werd door dit treurige voorval zoo mogelijk nog vermeerderd; hoe zou dan de zijne hebben kunnen verminderen? Ik maakte wel geene zoodanige gevolgtrekkingen, maar ik gevoelde mij ongelukkig en eenzaam, en wat het ergste was, eenzaam zelfs bij het eenigste wezen, dat ik thans nog lief had.

»Al dit zielelijden was oorzaak, dat ik mij om niets anders bekommerde. Het testament had ik geheel vergeten, en alle toebereidselen tot de begrafenis werden gemaakt, zonder dat ik èr acht op sloeg; op mijne kamer, alleen met mijne kommer en Malena's troostredenen, bragt ik eenige ontzettende dagen door. Onder hare vele pogingen, mij tot bedaren te brengen en te troosten, koos Malena eindelijk een middel, dat mijne gedachten weldra op den avond voor mijn ooms dood terugvoerde. Zij zeide namelijk op zekeren dag: »Gij moet niet zoo zitten treuren, juffer Thea! Zie den jongenheer Matthias maar eens, die zich het meest wel bedroeven mogt, ofschoon hij alles bij elkander bekomen heeft, want nu ziet men toch het beste, wie van u beiden mijnheer zaliger het meeste lief had. Altijd had ik gedacht, dat gij het waart! Ik kan thans nog haast niet gelooven, dat hij niet ten minste het tusschen u verdeeld heeft. Maar neen, *hij* heeft alles bekomen en gij krijgt niets. Daarom moogt gij uwe tranen wel afdroogen, want het komt eigenlijk wel overeen uit, maar thans ziet men toch hoe het in zijn binnenste gesteld was, en dat hij u op verre na zoo lief niet had als hem."

»Ik zag Malena strak aan. Ik kon den zamenhang van hare woorden niet begrijpen; deze waren een raadsel voor mij.

»»Wat zegt gij, Malena?" riep ik eindelijk uit. »Hoe kunt gij zoo praten, dat oom mij niet zoo lief zou gehad hebben als Matthias? Ach, ik weet wel beter!" Ik zweeg hier plotseling. Men wil toch zijn geliefde zelfs niet met het minste woordje verkleinen, en in mijne oogen was het werkelijk een vlek op mijn geliefden Matthias, dat oom hem niet zoo van harte lief scheen te hebben als mij; eene zaak echter, die ik nimmer iemand, zelfs Matthias niet, geopenbaard had, en dit was tot hiertoe mijn eenigste hartzeer geweest, dat echter zeer dikwijls voor mijn toenmaligen levenslust en vrolijkheid wijken moest. Ik zweeg dus een oogenblik, maar toen zeide ik met eene zekere onrustige nieuwsgierigheid:

»»Malena, waarom gelooft gij dat oom alles aan Matthias vermaakt heeft en aan mij niets? Hoe kunt gij zoo onverstandig spreken, mijne goede Malena?"

»»Dat doe ik waarlijk niet," antwoordde deze. »De geheele wereld weet het thans, en wij hier in huis wisten het al denzelfden dag, toen het testament geschreven werd, van de beide getuigen; bovendien weet het thans tot de kat toe hier in huis van de oude mevrouw, die hier den baas speelt, alsof het altijd haar eigendom geweest is."

»Ik zweeg. Ik weet zelf niet waarom. Wat het was dat er gebeuren zou, dat mij boven het hoofd zweefde, dit was nog steeds in duisternis gehuld, maar ik had toch een voorgevoel, zoo als dikwijls een groot hartverscheurend leed voorafgaat, ten einde het ons niet geheel onvoorbereid verplettere. Ik verlangde thans vurig naar een gesprek met Matthias. Men beschouwde mij als ziek; men had mij door den doktor, wien ik als een orakel beschouwde, laten verbieden uit te gaan. Ik zat dus op mijne kamer als het ware in arrest, vooral daar mijne rouwkleederen nog niet gekomen waren, en mijne tante mij dienzelfden dag des morgens even bezocht had en daarbij verzekerd, dat het ten hoogste ongepast zou zijn, en tegen de achting en dankbaarheid, die ik mijn weldoener schuldig was, strijden zou, als ik mij anders dan in rouwkleeding buitenshuis vertoonen wilde. Ik geloofde haar geheel en volgde stipt hare aanwijzigingen op, maar nu verlangde ik vurig eerst met Matthias te spreken, hem te vertellen in welk verkeerd begrip de menschen verkeerden en hem te vragen hoe men hun deze dwaling benemen zou. Ik had geen rust, eer ik een onderhoud met Matthias gehad had, en nogtans was het de eerste maal, dat ik met hem over een onderwerp spreken zou, dat ik slechts met een zekeren tegenzin aanroerde. Ach, tot hiertoe was hij als het ware mijn geweten geweest, want ik kon over alles met hem spreken. Maar ditmaal was het begin uiterst moeijelijk. Desniettemin wachtte ik Matthias met ongeloofelijk ongeduld, en toen hij kwam zeide ik met eene gedwongene vrolijkheid in toon en voorkomen, die zeker bij mijne roodgeweende oogen geweldig afstak:

»»Mijn lieve vriend, wij moeten de lieden ten aanzien van den uitersten wil van onzen goeden oom teregtwijzen. Waarschijnlijk is de dwaling der oude getuigen van alles de oorzaak; Malena heeft gezegd dat iedereen zich over oom verwonderd heeft, en dat wil ik volstrekt niet hebben."

»»Malena babbelt van veel dingen die haar niets aangaan; dat mogt gij haar wel afwennen," zeide Matthias knorrig en deed alle deuren toe. Daarop vervolgde hij: »Wat echter de omstandigheid betreft, dat men oom zou kunnen laken, omdat hij u niet zijn geheele vermogen geschonken heeft, zoo zou het even laakbaar geweest zijn als hij mij geheel vergeten had."

»»Ja, zekerlijk," antwoordde ik, »maar regt is regt, en de lieden moeten toch weten wat hij gewild heeft. Bovendien, mijn geliefde vriend, boven-

dien is het ons immers geheel onverschillig of gij of ik, ik of gij... Matthias, wij zijn immers één, en hierbij schenk ik u alles wat onze dierbare, overleden vriend mij gegeven heeft."

»Matthias zag mij aan, maar met zulke wonderlijke blikken, dat ik er geheel van ontzette, ik ging naar hem toe, greep zijne hand, drukte die in de mijne en zeide:

»»Mijn dierbare, mijn geliefde vriend, gij denkt immers volkomen zoo als ik?"

»»Ja, Matthea," antwoordde hij hartstogtelijk en viel mij te voet. »Ik neem den hemel tot getuige, dat ik denk even als gij en daarom smeek ik u mij een offer te brengen, dat u hard zal vallen als uw oogmerk, mij alles te schenken, u niet volkomen ernst is, maar dat, zoo dit uwe ware meening is, u niets kosten kan. Hoor mij thans aan en oordeel dan. Toen ik den avond voor ooms dood met dat heillooze testament van u te huis kwam, legde ik het in mijne kamer op de tafel, zonder er veel aan te denken; ik hield namelijk, even als gij, ooms ziekte volstrekt niet voor doodelijk, en bovendien was het mij volstrekt onverschillig wie van ons beiden hij zijn vermogen gaf; of hij het deelde, dan of hij ons naar de wet liet erven, want eindelijk kwam het toch op hetzelfde neer. Zoo als ik zeide, ik dacht er weinig aan en begaf mij te bed. Middelerwijl kwam des nachts de rampzalige boodschap, dat oom overleden was. Men was met deze tijding het eerst bij mijne moeder gekomen en deze kleedde zich haastig aan, om dan naar mij toe te gaan. Ik sliep zeer vast en het was reeds dag en klaar licht in mijne kamer. Moeders oog viel dadelijk op het op de tafel liggende stuk, en zoo als de vrouwen altijd nieuwsgierig zijn (hier maakte Matthias een gebaar met zijn hoofd, alsof dat ook op mij toepasselijk was, maar dat was zoo niet, want ik huiverde bij de gedachte, dat mijne tante op dat oogenblik aan iets anders durfde denken, dan aan den stervende), nam mijne moeder het op en las het. Zij hield het in de hand toen zij mij wekte en — zal ik u de geheele zuivere waarheid zeggen, Matthea? — Dit bewijs van ooms goedheid jegens *mij*, haar eenigst kind, trof en verheugde haar onuitsprekelijk, en zij riep mij toe: »Sta op, Matthias, volg mij aan het sterfbed van uwen weldoener en dank hem, dat hij in zijn laatste uur aan u en uw geluk gedacht heeft."

»»Ach, Matthea, het was niet goed haar hare dwaling op dit oogenblik te benemen, en ronduit gezegd, ik had er het hart niet toe. Het hemd is nader dan de rok. Zij bemint u gewis als hare eigene dochter, en daar zij weet, dat alles wat ik bezit ook het uwe is, is het haar moederlijk hart misschien aangenaam te gelooven, dat gij alles van mij verkregen hebt. Bovendien heeft zij ongelukkig reeds aan verscheidene harer voornaamste bloedverwanten alles verteld, deze hebben het verder verspreid, en in de laatste dagen heeft men overal waar ik kwam, mij met mijn groot vermogen geluk gewenscht, ja reeds van hooger hand zijn mij zelfs regtstreeksche wenken gegeven, dat de rijke erfgenaam vele dingen hopen mag, waarop de man der rijke nicht niet zou mogen hopen. Gij, Matthea, hebt thans alles in uwe hand; één woord van u, en ik ga op alle markten en straten mijn onregt uitbazuinen, de lieden hun verkeerden waan benemen, maar dan.... dan Matthea, kan ik niet langer in Stokholm blijven, om mij overal met vingers te laten nawijzen, om uitgelagchen en bespot te worden; maar dan ga ik naar een ander werelddeel, en laat u in het ongestoord genot van uwen rijkdom. Kies thans!"

»»Lieve hemel!" riep ik en viel in de open armen van mijn geliefde. »Hoe kunt gij van mij eischen te kiezen! Neem alles! Doe wat gij wilt, en daar gij mij overtuigd hebt, dat men den geliefden overledene in het eene geval niet meer kan laken dan in het andere, zoo laat alles blijven zoo als het is, en wij zullen er niet meer over spreken, hoe het had behooren te wezen!"

»»O, mijn Matthea, mijn Matthea!" riep Matthias. »Ik heb u mijn leven, mijne eer, mijn geluk, alles heb ik u te danken, en mijn geheele leven zal thans een enkel streven zijn om u gelukkig te maken, en u op deze wijze mijne grenzelooze dankbaarheid te bewijzen."

»Wie was thans gelukkiger dan ik? Waar vindt men grooter zaligheid dan den geliefde gelukkig te maken, al zijne wenschen te bevredigen, met een woord, zich voor hem te kunnen opofferen? Voor eene vrouw kan er geen grooter geluk op aarde bestaan; ik genoot dat ook met alle vreugde der jeugd, en eenige zalige oogenblikken volgden op het besluit, door hetwelk ik alles aan mijn neef overliet, wat door een enkel woord van mij het mijne zou geweest zijn.

»Maar toen Matthias vertrokken was, en ik mij weder met mijne droefheid over mijn weldoener alleen bevond, ik weet zelf niet hoe het kwam, maar toen stond zijn beeld zoo somber, misnoegd en dreigend voor mijnen geest, en de haarfijne grens tusschen goed en kwaad, tusschen regt en onregt, die hij door woord en voorbeeld in mijne jeugdige ziel had weten vast te stellen, zij begon steeds helderder en duidelijker uit de duisternis te voorschijn te treden, waarin eene oogenblikkelijke bedwelming mij geplaatst had, en ik begon, zonder dat ik mijzelven van dit neêrdrukkend gevoel rekenschap kon geven, te gevoelen dat ik het gedrag van mijn bruidegom begon af te keuren. Niet tevreden te kunnen zijn met dengeen, dien men het meest op aarde lief heeft! O, dat is eene kwelling, die met geene andere vergeleken kan worden, en knaagt aan de liefde, zoo al niet aan hare warmte, dan toch aan hare reinheid en heiligheid. Ik kon niet slapen, hoewel het reeds laat in den avond was, ik ging in mijne kamer op en neder, en toen ik toevallig in eene schuiflade iets zoeken wilde, viel mij het andere, het laatste, het eigenlijk echte testament in de hand. Tot op dit oogenblik had ik er volstrekt niet aan gedacht, dat het niet datgene was, wat Matthias veranderd en medegenomen had. Ik zag vreemd op het nog hier te vinden — dat testament,

dat krachtens zijne latere dagteekening elk oogenblik het andere kon vernietigen. Mijne eerste gedachte was naar den haard te gaan en dit bewijs van mijn wettig regt aan de gloeijende kolen over te geven, en daardoor mijne belofte aan Matthias volkomen te bekroonen; maar toen ik het papier in het vuur wilde werpen, scheen eene onzigtbare magt mij te weêrhouden. Ik kon niet; het waren de laatste gedachten van mijnen beminden weldoener; zijne laatste beschikkingen hier op aarde, het laatste wat hij in zijne reeds half gestorven, koude en verstijfde handen vastgehouden had. Neen, het was mij niet mogelijk! Ik kuste het papier, ik drukte het aan mijn hart, en ik heb sedert, gedurende mijn geheele lange leven vol droefenis, onder al mijne zorgen, mijn lijden en tegenspoeden, nogtans altijd een zekeren onverklaarbaren troost in dit papier gevonden, dat tot mij spreekt van mijn verloren vriend, aan wien ik altijd met liefde en vereering denken zal, en van mijn vrijwillig offer aan den man, dien ik meer dan mijn leven beminde, aan dit offer, dat naderhand....

»Hier hield de oude vrouw op, drukte haren zakdoek tegen hare oogen en belette mij volstrekt niet het gemelde testament uit het koffertje te nemen, waarin het vijftig jaren gelegen had en geel geworden en aan de randen versleten, maar nog altijd even wettig en geldig gebleven was. Met de grootste bewondering en het diepste medelijden tevens las ik het door, en verzocht vervolgens mijne oude vriendin ten dringendste haar verhaal te vervolgen, want ik hoopte daardoor eene aanleiding te verkrijgen, om met het dokument in de hand regt en geregtigheid te eischen voor de schandelijk benadeelde vrouw; ik vermoedde toch reeds dat dit het geval zou zijn.

»»Ach," antwoordde zij op mijn verzoek, »waarom zal ik voortgaan? Waarom zal ik zulke treurige, betreurenswaardige gebeurtenissen aan den dag brengen? Waarom zal ik woorden en klagten over mijne lippen laten komen, die vroeger zich nimmer daartoe geopend hebben? Neen, laat ons het verledene vergeten en de dooden rusten laten! Dat is voor mijn hart, dat reeds lang vergeven heeft, het alleraangenaamste."

»Nu begon een strijd tusschen ons; ik bad, ik bezwoer haar te spreken, maar zij volhardde in haar stilzwijgen. Eindelijk bedacht ik een weg tot het vrouwelijk hart, die altijd openstaat; ik wendde mij tot dat gedeelte van hetzelve, waar de thans verwelkte en wreed vertrapte liefde vroeger haren zetel had gehad en zeide:

»»Het zij zoo; ik begrijp u. Gij wilt hem, dien gij eens zoo onuitsprekelijk beminde, niet van de ongehoorde misdaad aanklagen, waaraan hij zich, gelijk ik uit uw stilzwijgen en alle andere omstandigheden opmaak, schuldig moet gemaakt hebben. Gij wilt den sluijer niet wegrukken van den schurk en hem mij in al zijne naaktheid en afschuwelijkheid voorstellen."

»»Misdadiger! schurk!" antwoordde zij. »O, neen, spreek zoo niet van een man, wiens nagedachtenis mij thans nog dierbaar is, dierbaarder dan iets anders. Hij was ligtzinnig, onverstandig, en zijne ijdelheid, zijne eerzucht en zijn hoogmoed werden onophoudelijk door zijne moeder aangeblazen, die hem zelven misschien slechts als een speelbal harer kuiperijen beschouwde. Om u de waarheid hiervan te bewijzen zal ik de schets van mijn treurig leven voortzetten, met al de afwisselende smarten en vernederingen die het oplevert."

»Na eene korte stilte vervolgde zij daarop:

»»Ik bewaarde dus, dat beken ik thans, *dit* papier onder de kostbaarste kleinooden die ik bezat, en tot op den huidigen dag is het mij gelukt het voor alle menschelijke oogen verborgen te houden. Ik bewaarde het in dit koffertje, dat destijds wit en fraai was, maar thans zwart en leelijk geworden is van ouderdom en van *al de tranen, die er op gevallen zijn. Ook mijne* ontevredenheid met Matthias en zijne moeder verborg ik in het diepst mijner ziel, en ik gevoelde mij slechts dan gelukkig, als de tegenwoordigheid van mijn lieveling mij mijn heimelijken, knagenden kommer vergeten liet. Wij bragten verscheidene uren met elkander door in de dagen, die de plegtige begrafenis voorafgingen, en nadat deze afgeloopen was, verwonderde het mij niet bijzonder, toen mijne tante mij zeide, dat het thans voor mij niet meer paste in mijn neefs huis te wonen; ik moest mij dus gereed maken, om voorshands bij haar mijn intrek te nemen.

»Dit had ik zelf bijkans ingezien, maar in plaats van vooreerst had, dunkt mij, mijne tante *wel tot* aan uw huwelijk mogen zeggen, maar *zij zeide dit* niet, en ik natuurlijk ook niet, maar voegde mij met veel zuchten naar haren wil.

»Ik was in weelde en overvloed groot gebragt, had altijd verscheidene groote, fraaije en ruime kamers bewoond, had bij mijn oom onbeperkt kunnen doen en laten wat ik verkoos, als ware het mijn eigen huis, en was daar met Matthias veel meer ongestoord en aangenaam bijeengekomen, dan dit in het huis van mijne tante kon geschieden. Men zal zich dus niet verwonderen, dat ik op een avond met Malena in onze fraaije equipage, met een beklemd hart, naar de smalle straat reed, waar mijne tante woonde, en mij daar een klein kamertje onder het dak tot mijn intrek werd aangewezen.

»»Dat zou nooit gebeurd zijn als mijnheer *zaliger*, zoo als wij altijd geloofden en hoopten, u het huis vermaakt had, juffer Thea, want dan hadden wij in onze schoone groote woning kunnen *blijven* en geen haan zou er naar gekraaid, *geen mensch* er zich over verwonderd of het ongepast gevonden hebben. Blijkbaar heeft de oude mevrouw mijnheer zaliger eindelijk weten te betooveren en daardoor....

»»Stil, Malena, spreek zoo niet," antwoordde ik met een beklemd hart. »Gij weet niet wat gij zegt. Gij werpt een vloek op de nagedachtenis van mijn geëerden en beminden oom, en dat is een verdriet dat gij mij wel besparen mogt, want gij ziet wel hoe bedroefd en bekommerd ik ook ben."

»»Nu, ik wil uw last niet nog verzwaren, en u het leven niet nog zuurder maken, mijn arm kind;

het is al treurig genoeg, dat gij in die donkere straat bij de oude mevrouw moet gaan wonen, daar ik nooit mede overweg zal komen."

»»Ach, Malena," zeide ik, »houd mij niet voor zoo kinderachtig, dat ik om dat verhuizen naar mijne tante zou pruilen; neen, ik ben zoo bedroefd omdat ik thans dit huis verlaten heb, waar ik zoo gerust en tevreden, zoo vrolijk en gelukkig ben opgegroeid; en dat ik eerst in andere betrekkingen, wier licht- en schaduwzijde den hemel alleen bekend zijn, daarheen zal terugkeeren."

»»Ja, ja," zuchtte Malena, »gij kunt wel gelijk hebben, liefste Thea! God weet het best of gij met uwen rijken bruidegom gelukkig zult worden of niet; God weet het best of hij, nu hij rijk is, even zoo goed zal zijn als toen hij arm was; God weet of het oude huis nog even aangenaam voor ons zijn zal, als wij er eens in terugkeeren, en God weet...."

»Meer kon zij niet zeggen, want de wagen hield voor de deur mijner tante stil. Ik had verwacht dat Matthias de eerste zou zijn, om mij te ontvangen, dat hij mij op de handen in het huis zou dragen, dat ik eerst als zijne echtgenoote weder zou verlaten. Maar ach, hoe diep grieft het het gevoelige en beminnende hart eener vrouw, als zij zich in zulk eene verwachting bedrogen ziet. Ik heb deze dwaling ondervonden; met een droevig hart klom ik de donkere trappen op en viel weenend mijne tante om den hals, toen zij mij eerst in hare kamer te gemoet kwam.

»»Wat is dat?" zeide zij met verwondering. »Ik geloof waarlijk dat gij weent! Dat had ik waarlijk niet gedacht," vervolgde zij bits, »dat gij mijn aanbod, om vooreerst hier in huis te wonen, met tranen zoudt aannemen."

»»Ach, geliefde tante," gaf ik ten antwoord, »gij kunt u toch niet verwonderen, dat ik bedroefd ben, als ik voor de eerste maal een huis verlaat, waarin ik opgevoed ben, waarin ik mijne vrolijke kindschheid en onbezorgde jeugd heb doorgebragt onder het opzigt en de verzorging van den besten vader, want dat was oom altijd voor mij."

»»Dat kan ik juist niet zeggen," zeide mijne tante met een stuitenden lach. »Een vader zou zijne dochter niet zoo hebben laten zitten, zonder een penning, dien zij haar eigendom kan noemen, en zonder eenige bescherming, dan die liefderijke bloedverwanten haar vrijwillig verleenen."

»»Ach, tante, spreek zoo niet van den besten, edelsten man!" riep ik en stond op het punt haar de ware toedragt der zaak bekend te maken, maar wist mij toch nog te bedwingen; ik had immers mijn Matthias beloofd te zwijgen, en eene belofte jegens hem was mij heilig boven alles. Derhalve vervolgde ik, in de volle overtuiging dat ik de zuivere waarheid sprak: »Ach, tante, veroordeel den dierbaren overledene niet! Geloof mij, als hij Matthias zijn geheele vermogen onverdeeld geschonken heeft, dan deed hij het toch alleen, omdat hij wel wist, dat wat een van ons ontving, even goed ook den ander toebehoorde, en dat hetgeen Matthias bekwam, mij nog meer zou verheugen dan als ik het zelve had bekomen."

»»Hoe kinderachtig en onnoozel kunt gij toch praten," vervolgde mijne tante met een spottenden lach. »Gij zegt dat het volmaakt onverschillig is wie van u de erfenis ontvangen heeft. Verbeeld u eens dat Matthias op dit oogenblik kwam te sterven, hoe zou het dan gaan?"

»Verschrikt en ontzet van dit akelig denkbeeld, dat mij het ergste van alles toescheen, riep ik diep ontroerd uit: »Mijn God, welk een inval!" Maar ik herstelde mij spoedig weder bij de gedachte, dat dit slechts eene treurige vooronderstelling was, en voegde er onder een stroom van stille tranen bij: »Ach, lieve tante, dan.... in dat akelig geval was het immers ook onverschillig of aardsche goederen hem of mij toekwamen, want ik zou hem toch niet overleven."

»»Mijn lieve kind," zeide mijne tante met denzelfden honenden glimlach, dien ik sedert mijn ooms dood zoo dikwijls bespeurd had, zonder dien te begrijpen, ofschoon ik zijne smartelijke werking diep genoeg ondervond, — »van verdriet sterft men niet. Men kan altijd zijne rede gebruiken en zich troosten, zoowel over den dood van een minnaar, als over zijne ontrouw; want niemand kan op de mannen vertrouwen. De liefde is bij hen eene vlugtige zaak, en wie daarop bij hen vertrouwt, die heeft op een zandgrond of op zwak ijs gebouwd."

»Eene kille huivering greep mij aan. Matthias dood, Matthias mij ongetrouw! In mijn geluk had ik nimmer aan deze ongehoorde slagen van het noodlot gedacht, en thans eerst schemerde mij de mogelijkheid voor den geest dat er nog iets ergers bestaan kon dan zijn dood, namelijk zijne ontrouw.

»In zulke angstige, sombere gedachten verdiept, en neêrgedrukt van eene kwellende gewaarwording, die mij sedert het verlaten mijner vorige woning steeds bijgebleven was, en sedert ik mijn tantes huis betreden had, nog kwellender geworden was, bleef ik den geheelen eersten avond zwijgend en verstomd zitten, en luisterde met het oog op de deur gevestigd of Matthias niet kwam. Mijn geheele leven, al mijne hoop, al mijne gedachten berustten op hem, en nogtans verbood eene zekere schuwheid mij zijne moeder naar hem te vragen. Eerst laat in den avond kwam hij te huis, zeer opgeruimd en geheel anders dan gewoonlijk. Hij groette mij wel vriendelijk, maar van dat oogenblik af begon ik te vermoeden, dat ik voor hem slechts eene bijzaak was. Hij had eene groote partij bij lieden van den eersten rang bijgewoond. Nimmer had Matthias zulk een genot gesmaakt. De koning zelf was een oogenblik incognito bij de vermakelijkheden tegenwoordig geweest. Hij had Matthias opgemerkt; deze was hem voorgesteld en thans geheel verrukt van 's konings innemend voorkomen. Hij droomde nog slechts van den koning en van een wenk die hij ontvangen had, dat hij wel spoedig van zijn ondergeschikt ambt in de kanselarij tot een veel hooger zou bevorderd worden. En nu spookte bij moeder en zoon de hoop door het hoofd op een diploma van adel, op rang

en aanzien; en ik trachtte zooveel mogelijk aan hunne schitterende voorstellingen van de toekomst deel te nemen, en ik deed dit ook werkelijk, want welke smart of welke vreugde zou ik niet met Matthias gedeeld hebben!

»Thans begon een wonderlijke tijd. Het huis mijner tante, dat om hare bekrompen omstandigheden tot hiertoe stil en eenzaam was geweest, werd thans steeds meer en meer voor de hoogere kringen geopend en ook haar toon werd steeds trotscher en gebiedender. Zij klaagde over hare bekrompen woning, sprak er van die onverwijld te verlaten, en toen ik in mijne eenvoudigheid haar eens vroeg, waar zij in het vervolg dacht te wonen, antwoordde zij zeer bits:

»»Dat is eene wonderlijke vraag! Waar zou ik dan anders wonen dan in het groote huis van mijn zoon?"

»Van Malena, die mij dagelijks kwelde met hare ontevredenheid over tantes huis, en naar dingen vroeg, die ik zelf niet wist en mij schaamde ter sprake te brengen, namelijk wanneer ik trouwen zou, vernam ik op zekeren dag, dat in mijn vorig huis, in de koningstraat, alles onderstboven gehaald werd. Malena was er geweest en had gezien hoe er allerlei ambachtslieden werkten en belangrijke veranderingen maakten, en hoe mijne tante en Matthias, die mijne oude trouwe dienstbode niet gewaar waren geworden, bevelen gaven en alles beschikten.

»Dit berigt trof mij in het eerst pijnlijk. Het deed mij leed, dat ik de geliefde woning niet meer zien zou zoo als zij altijd geweest was, en mij levendig voor den geest stond. Maar weldra droogde ik mijne tranen, en vond juist in deze omstandigheid een zekeren troost, want ik verbeeldde mij, dat men mij door zulke vernieuwingen, wier doelmatigheid ik in verscheidene opzigten ook niet kon ontkennen, eene aangename verrassing bereidde, en nu begreep ik ook, waarom mijne tante noch Matthias van ons voorgenomen huwelijk spraken. Ik dacht niet anders, dan dat dit dadelijk na de voltooijing der verbeteringen aan het huis zou plaats grijpen. Daarmede stelde ik mij dan ook gerust ten aanzien van verscheidene, zoo geheime als luide gesprekken, die Matthias met zijne moeder hield, en die altijd ophielden, zoodra als ik de kamer binnentrad. In den beginne was mij dit onaangenaam geweest, thans verschafte het mij veeleer vreugde. Ook de afgetrokkenheid en laauwheid, die ik dikwijls bij Matthias, als hij bij mij was, bemerkte, verklaarde ik mij als een gevolg van zijne geheime plannen en gewigtige studiën, en ik trachtte mij hiermede te troosten en gerust te stellen, ofschoon ik niet ontkennen kon, dat het mij veel gelukkiger gemaakt zou hebben, als ik aan al deze zorgen en plannen voor ons aanstaand huishouden deel had kunnen nemen. Op deze wijze deed men mij in eene zekere dwaling insluimeren, maar ik vergoot gedurende dien tijd veel tranen. Ik wilde niet vragen; ik was daartoe te schroomvallig en te gelijk te fier. Bovendien had ik hiertoe zeer weinig gelegenheid, want mijne tante liet mij bijkans nimmer meer met Matthias alleen, den vriend mijner kindschheid, met wien ik opgevoed was, en daarbij gebruikte zij tot voorwendsel, dat dit in den stand, waartoe wij thans behoorden, niet meer voegzaam voor ons was; bovendien ontving ik van mijne tante menige onvriendelijke teregtwijzing over mijne burgerlijke manieren, en wel dikwijls in het bijzijn harer voorname bekenden, die mij allen een weinig over den schouder schenen aan te zien, wat Matthias tot mijne grievende verwondering lijdelijk aanzag. Ach, ik stond tot hiertoe vele vroeger ongekende kwellingen uit, gedurende mijn verblijf aan het huis mijner tante, dat, ofschoon kort, mij nogtans ondragelijk lang scheen. Onder dit alles was mij het verdriet en de vernedering beschoren, modemaaksters en andere personen, bij wie reeds voor mijn ooms dood goederen voor mijn uitzet besteld waren, uit gebrek aan geld te moeten wegzenden, want het was mij onmogelijk hunne rekeningen te betalen; ook kon ik het niet van mij verkrijgen, Matthias, die hen niet zag, en mijne tante, die zich hield alsof zij hen zag komen noch gaan, om het noodige geld te vragen; ik moest dus die arme lieden verzoeken, hunne goederen weder mede naar huis te nemen en tot andere tijden te wachten, waarván ik zelf niets wist, want al mijne vroegere, vrolijke uitzigten in de toekomst waren thans zoo beneveld, waren thans treurig vermengd met leed en zorg, kwelling en bekommering. Met elken dag meende ik te bemerken, dat mijne tante en Matthias een voornamer, trotscher toon aannamen, en met elken dag werd ik schroomvalliger en angstiger. Matthias verweet mij dit zelfs, en wel eindelijk met norsche woorden. Ik gevoelde mij beleedigd, er ontstonden kleine woordewisselingen, naderhand verzoende men zich wel weder, maar de liefde, dat dunne, brooze glas, had eene scheur bekomen. Middelerwijl was de zomer verstreken en de herfst genaderd. Mijne bekenden verwonderden zich, dat ik zoo bleek en mager was geworden, maar niemand vroeg meer, wanneer het huwelijk zou plaats vinden. Matthias zag ik slechts zelden, en mijne tante begon mij duidelijke wenken te geven, dat ik haar tot last was. Mijne oude trouwe Malena was de eenigste bij wie ik klagen kon, maar ook zij gaf mij weinig troost, want zij was zoo verbitterd op mijne tante en Matthias, dat zij, zonder het te willen, mijn verdriet nog vergrootte; dit deed zij vooral ook daardoor, dat zij mij omtrent veel dingen, die ik niet bemerkte of niet bemerken wilde, de oogen opende.

»Verscheidene veranderingen hadden er inmiddels plaats gegrepen in onze stad, doch ik wil slechts even spreken van die, welke een onmiddellijken invloed op mijn lot hadden. De verrukking, die koning Gustaaf in het voorjaar mijn Matthias had ingeboezemd, was tegen den herfst in eene misnoegdheid, gelijk aan die van mijn oom vroeger, niet alleen, maar zelfs in grenzeloozen

haat veranderd. Een ander namelijk, een jonge graaf, had den post verkregen, waarop Matthias gehoopt had; en de laatste, die voor zijn mededinger had moeten zwichten, ademde thans slechts wraak. Hij sloot zich aan de partij van 's konings broeder aan, en werd een ijverig deelnemer aan de vrijmetselaarsloge, waarvan deze het hoofd was. Dit alles had ten gevolge, dat Matthias dikwijls afwezig was, en van tijd tot tijd korter of langer tijd op reis, zonder dat ik wist wat het doel zijner reis was, waarnaar ik hem ook niet durfde vragen, sedert ik eens van hem ten antwoord ontvangen had, dat hij de geheimen der orde aan niemand, ook aan mij niet, verraden mogt. Met elken dag echter vond ik, dat hij koeler en terughoudender jegens mij werd. Dit griefde mij onuitsprekelijk, maar ik herinner mij niet daarover ooit geklaagd te hebben, want een donker voorgevoel zeide mij, dat het kwaad daardoor slechts nog erger kon worden.

» Op een dag in November kwam hij op mijn kamertje, en dit was iets zoo buitengewoons en hij was ook zoo bleek en zoo wonderlijk, dat zijn onverwacht bezoek meer schrik dan vreugde bij mij verwekte.

» » Om Godswil, wat deert u, mijn liefste, dierbaarste Matthias!" riep ik, en viel hem om den hals, want ik geloofde in mijne blinde onnoozelheid, dat hij ziek en mismoedig was, en thans bij mij kwam om troost te zoeken, maar hij maakte zich zacht van mij los, vatte mijne hand, drukte zijne koude lippen er op en kon nog slechts zeggen:

» » Vaarwel, Matthea! Ik moet voor een korten tijd op reis gaan. Noodzakelijke redenen, die ik u niet kan openleggen, dwingen mij daartoe. Vaarwel! Veroordeel mij niet!" En daarmede verwijderde hij zich haastig.

» Ik stond als van den bliksem getroffen. » Veroordeel mij niet!" Deze woorden weêrgalmden in mijne ziel, in mijn hart. Als hij ten minste nog gezegd had: vergeet mij niet.... denk aan mij! of iets van dien aard, maar neen, alleen dat akelige: » veroordeel mij niet!" dat voor mij een raadsel was, waarvan de ontzettende oplossing niet lang meer achterbleef.

» Eenige dagen verliepen er na dit afscheid van Matthias, en ik gevoelde mij zoo ongelukkig, dat ik geloofde: geen ongeluk kon het mijne evenaren, en toch kon ik mij nog met eenige hoop troosten; want weinig vermoedde ik, dat er spoedig een tijd zou komen, waarin ook deze mij zou ontroofd worden. Elke vrees bevat toch nog eenige hoop in zich, en behoort dus altijd nog boven de zekerheid van een ongeluk gesteld te worden. Mijne tante was hard, achterhoudend en ontoegankelijk, en toen ik haar eindelijk, nadat ik eene geheele week vruchteloos gewacht had, vroeg: of zij niets van Matthias wist, antwoordde zij wrevelig:

» » Ja zeker, hij schrijft dikwijls genoeg."

» » Goede God!" riep ik uit. » Hij is toch niet ziek, of anderzins in een toestand, dien gij mij niet durft openbaren?"

» » Dat is hij," antwoordde zij koel. » Hij is zoowel ziek als rampzalig, en ik vrees, dat hij zich uit wanhoop in de allergevaarlijkste en vermetelste ondernemingen wikkelt, want het leven is hem tot last, en hij ziet slechts eene reeks van kwellingen in het verschiet."

» Verbazing en bekommering benamen mij de spraak. Ik begreep den aard van zulk een lijden, dat ik tot hiertoe nimmer vermoed had, niet, en hoewel ik geene vraag over mijne lippen brengen kon, moet deze toch op mijn gelaat te lezen zijn geweest, want mijne tante vatte weder het woord op en zeide met wreedaardige koelheid:

» » Ja, lieve Matthea! ziet gij, Matthias is van zijne jeugd af met u grootgebragt, en hij heeft u altijd regt lief gehad, juist zoo als een broeder zijne zuster lief heeft (eene koude rilling liep mij door de leden). Uw oom zaliger had zich in het hoofd gesteld, dat gij een paar moest worden, en Matthias stemde er in toe, zonder de ellende te vermoeden, die hij zijn vurig hart bereidde. Thans heeft hij dit aan een ander geschonken, aan eene beminnelijke, zeer schoone en voorname dame, en nu acht hij zich gebonden door zijne vroegere belofte, of liever door zijne gehoorzaamheid aan den wil van uwen oom. Gij alleen kunt hem er van bevrijden, als gij inziet, dat gij zelf nimmer uw geluk kunt vinden in een echt, die de eeuwige kwelling van zijn hart worden zou. Beslis thans zelf: wilt gij vrijwillig van zijne hand afstand doen, dan is er geene voorwaarde, die hij u niet zal toestaan. Als gij echter hardnekkig op uwe verbindtenis blijft staan, dan verzoekt hij u toch verlof die nog eenige jaren uit te stellen. Intusschen echter reist hij buitenslands rond en..."

» Wat zij verder sprak hoorde ik niet, want ik viel bewusteloos voor hare voeten neder en kwam eerst na een groot uur weder bij. Toen lag ik alleen op mijne kamer, om mij was eene sombere schemering en ik hoorde Malena zacht heen en weder gaan. Ik wist niet of ik droomde of waakte, of ik nog leefde, dan of ik reeds in een ander leven overgegaan was. Ik was naar ligchaam en ziel geschokt, en kon geen enkel duidelijk denkbeeld vormen. Weldra echter kwamen deze opdagen. De weldadige nevel, die eenige oogenblikken al de voorwerpen omgeven had, verstrooide zich bliksemsnel en mijn toestand stond in al zijne naakte afgrijselijkheid mij voor den geest.

» » Malena!" riep ik uit; » loop zoo niet de kamer rond, alsof alles goed en wel was, maar help mij oogenblikkelijk hier vandaan; ik verga onder dit dak."

» Wilt gij wat drinken?" vroeg Malena, in de meening, dat ik koorts had en ijlde.

» » Ik wil niet eten of drinken," antwoordde ik; » maar alleen van hier weg, en dat meen ik ernstig, Malena! Ik ben niet ziek en raaskal niet, maar ben bij mijn volle verstand, ofschoon mijn hart gebroken is, en ik zeg u nogmaals: ik wil weg van hier."

» » Ja, dat heb ik altijd gewild, sedert ik hier

kwam," antwoordde Malena, »en het zal een blijde dag voor mij zijn, als dit gebeurt, maar...."

»»Spreek niet van blijde dagen, Malena! want die komen niet weder, en zeg ook niet »maar", want dat wil ik niet hooren," hernam ik, en begon haar daarop haastig te verhalen, hoe ongelukkig ik was, hoe ik geen menschelijk wezen meer had, waarop ik mij verlaten kon dan haar, en.... om kort te gaan, toen de morgen aanbrak, was ons plan om van daar te vertrekken, afgesproken, want Malena vond alles volmaakt goed wat ik zeide, en trachtte niet het mij af te raden, maar was met mij bepaald van gevoelen, dat wij den volgenden nacht het huis moesten verlaten.

»Toen het dag werd zeide Malena, dat ik ziek was, sloot toen mijne kamer weder, en ging, zoo als wij afgesproken hadden, uit. Zij begaf zich namelijk naar mijne vroegere woning; waar ik nog het meerendeel mijner goederen had staan, en pakte die in, onder voorwendsel van ze bij mij te zullen brengen; zij nam echter een drager en liet ze op een schip brengen, dat den volgenden dag naar Gothenburg onder zeil zou gaan, en waar zij voor ons ook plaatsen bestelde. De schipper was een kennis en landgenoot van haar, die het met passen en dergelijke zoo naauw niet nam. Des namiddags kwam zij terug, vol vreugde dat alles zoo goed bezorgd was, en verrukt over het onverwachte geluk, dat zij in haar vaderland kon terugkeeren, dat zij altijd zulk eene vurige liefde had toegedragen, pakte zij de weinige goederen, die ik in het huis mijner tante had, bijeen, en begaf zich ook met deze onder eenig voorwendsel aan boord.

»Mijne tante, die des morgens had laten vragen hoe ik voer, bekommerde zich verder niet om mij. Ook was zij, gelijk ik vernam, den geheelen dag buitenshuis; toen derhalve de nacht inviel, sloeg ik een mantel om en verliet stil, en alleen door Malena vergezeld het huis, waar ik geen oogenblik langer verlangde te vertoeven. Toen echter mijn weg mij voorbij de woning voerde, waarin ik zulke gelukkige dagen doorgebragt had, voorbij het huis waarin ik gedacht had, te zullen leven en sterven, het huis dat thans niet meer mijne woning was..."

»Hier hield de oude vrouw op, want ook thans nog, na vijftig lange jaren, liepen hare oogen over bij de herinnering van dit ontzettend oogenblik.

»»Heilige God, hoe kan men zulk een schurk zijn als deze Matthias!" riep ik, verbitterd over de wreedheid, waarmede men dit arme slagtoffer der allerschandelijkste hebzucht had behandeld; maar de oude vrouw legde mij spoedig de hand op den mond en zeide: »Spreek niet verder en spreek zoo niet! Ach, wie weet of de arme Matthias wel ooit geweten heeft, hoe zijne moeder de zaak aanlegde. Misschien was het niet met zijn wil en weten, dat zij mij alles ontdekte, misschien had de arglistige vrouw juist gewacht, dat ik een zoo wanhopigen stap, als mijne vlugt was, doen zou, en misschien wist zij naderhand die vlugt in de oogen van haren zoon zulk eene kleur te geven, dat hij alles volgde, wat welligt, toen zij het mij als eene wezenlijkheid toevertrouwde, welligt niets dan een plan in het brein zijner moeder was. Ach, dat zou ik zoo gaarne willen gelooven. In een tijdsverloop van vijftig volle jaren heeft mij nog niets overtuigd, dat ik gedwaald had, integendeel heeft mij alles in mijn geloof bevestigd, en als dit geloof valsch is, dan is het mij toch dierbaar, en het is mij bijkans noodzakelijk geworden, om niet te bezwijken onder den kommer en de smart, die mij gedurende den geheelen langen tijd onophoudelijk vergezeld hebben."

»Ik zweeg en verzocht haar voort te varen. Voor de eerste maal in mijn leven gevoelde ik een tegenzin, om de klare duidelijke waarheid aan het licht te brengen; voor de eerste maal gevoelde ik mij eenigermate geneigd haar, ofschoon zij sterk genoeg uitblonk, te bedekken, alleen om dit arme doorboorde hart niet nogmaals te grieven.

»De oude vrouw ging voort: »Ach, laat mij de smart voorbijgaan, die ik op eene langdurige, moeijelijke zeereis, in den ruwen herfst en in eene stemming als de mijne moest uitstaan. Had ik eene vrolijke hoop gekoesterd, dan zou ik zekerlijk veel grooter vermoeijenissen of wederwaardigheden het hoofd geboden hebben; maar thans was ik verpletterd van kommer, neergedrukt door het ongeluk, en zoo werkte de vermoeijende reis hoogstnadeelig op mijne anders zoo krachtige gezondheid. Toen ik eindelijk te Gothenburg kwam en vandaar naar het stadje Alingzas, waar ik eene tante van moederszijde had wonen, bij wie ik welkom hoopte te zijn, gelijk ik ook was, werd ik door eene zware zenuwkoorts aangetast, die mij den geheelen winter en een groot deel van het voorjaar aan mijne legerstede kluisterde. Middelerwijl waren er verscheidene brieven aan mij gekomen, die ik echter in mijne koortsachtige waanzinnigheid onopengebroken en dus ongelezen aan mijne tante terugzond, want ik meende te zien dat zij van haar waren, en bedacht niet dat er ook anderen van Matthias ingesloten konden zijn. Later echter, toen ik van deze zware ziekte weder herstelde, bleven de brieven weg, en nu was ook mijn jeugdige bloei geheel vergaan; ik herstelde wel weder, maar er kwam geen roos op mijne wangen, geen lachje op mijne lippen; geen vrolijk jeugdig gevoel keerde weder in mijn hart terug, maar ik was en bleef eene schim, die volstrekt niet meer geleek op hetgeen ik vroeger was.

»Mijne tante leidde een stil ingetogen leven in het fraaije, bijkans alleen door adellijke familiën bewoonde stadje. Zij had eene soort van school, waar de jonge freules, die geene Fransche gouvernantes hadden, kwamen, om allerlei handwerken, maar bovenal de taal te leeren, gelijk men destijds de Fransche taal bij voorkeur noemde. Ik zag spoedig in, dat ik in het huis mijner arme tante niet enkel een terende gast kon en mogt blijven, en begon haar derhalve zooveel ik kon bij te staan. Daar ik zoowel in de Fransche als in de Duitsche taal, en verscheidene andere goede

en nuttige dingen grondig onderwezen was, kwam mij dit uitmuntend te stade, en ook mijne tante had van mijne kundigheden veel voordeel, want hare school kwam zeer in bloei. Om mij bekommerde men zich overigens niet. Ik wil daarmede niet zeggen, dat de voorname lieden van het stadje uit de hoogte op mij nederzagen, maar ik bleef voor alle vriendschapsbetrekkingen, zelfs voor een gezelligen omgang ontoegankelijk, sloot mij aan niemand aan, en was slechts voor twee gunstbewijzen dankbaar, namelijk als ik uit de kostbare bibliotheken der rijke familiën een of ander belangrijk werk ter leen bekwam, of als ik in de fraaije tuinen of zoogenaamde parken mogt wandelen, waar fraaije bloemen en planten veel beter dan ergens elders in Zweden gekweekt worden. En van dien tijd af, mijn jonge vriend! dagteekent zich mijne liefhebberij voor lectuur en bloemen; een hartstogt, die gij reeds zoo veelvuldig bevredigd hebt.

»Van Stokholm hoorde ik nimmer iets, en slechts toevallig vernam ik eens, dat Matthias met dezelfde freule gehuwd was, waarvan mijne tante gesproken had; vervolgens dat hij bij den nieuwen regent in hooge gunst stond, dat men er van mompelde, dat hij van den aan den koning gepleegden moord wel nadere bijzonderheden zou weten, en dat hij, kort daarop in den adelstand verheven, eenige jaren later baron werd, dat hij een van de hoogste staats- en hofambten bekleedde en dat hij een dergenen was, die steeds in de onmiddellijke nabijheid van den regent waren.

»Ik kon mij Matthias in deze gedaante niet voorstellen. De tijd had geene enkelen trek van het beeld kunnen uitwisschen, dat nog altijd in mijne gedachten leefde, en dat ik zoo innig lief gehad had; maar dit beeld paste volstrekt niet in die nieuwe betrekkingen, maar bleef gelijk te voren. Zoo verstreken er jaren, spoedig genoeg, gelijk men later meent, maar traag en langzaam, zoo als men in het drukkende heden altijd gevoelt; en eerst volle twaalf jaren na mijne vlugt, waaraan reeds niemand meer dacht dan ik, want Malena lag reeds onder de groene zoden, toen eerst wilde het lot, dat het beeld, dat mij nog altijd van Matthias voor den geest zweefde, en het beeld, dat ik mij thans van hem maakte, ineensmelten zouden; een beeld, dat ik mijzelve niet kon beletten weder te zien: Matthias namelijk was ziekelijk. Ik had toevallig, vermoedelijk echter door die soort van toevalligheid, die men zonder het te weten onophoudelijk opzoekt, vernomen dat Matthias, de voorname, aanzienlijke heer, zwaar ziek geworden was, en dat men zijn naderend einde voor waarschijnlijk hield. Thans kon mijne tante mij niet langer houden. Zij had nimmer meer magt over mij bezeten, dan ik haar vrijwillig toestond; en vijf dagen nadat ik de tijding van Matthias ziekte vernomen had, stond ik aan zijn ziekbed als oppasster, onder een aangenomen naam en door niemand herkend, zelfs niet door hem, uit liefde tot wien ik dit waagstuk ondernomen had. Hoe ik dien post wist te bekomen ga ik met stilzwijgen voorbij, slechts wil ik opmerken, dat, wat eene vrouw wezenlijk wil, haar bijna altijd gelukt, vooral als geene lage of slechte drijfveer haar bezielt, die haar nu eens vooruit, dan weder achteruit drijft. Als zij daarentegen vastberaden op een bepaald doel afgaat, dan moeten de hindernissen hemelhoog haar in den weg treden, als zij het niet bereikt. Ik ten minste bereikte het mijne; ik stond aan het ziekbed van mijnen vriend; ik gaf hem de laatste geneesmiddelen, de laatste teug waarmede hij zich laafde, de laatste hulp, en ik hoorde hem in zijn sterfuur mijn naam noemen, en zoowel God als mij om vergiffenis smeeken; ook vergaf ik hem alles en bad voor hem tot God, en bid thans voor hem nog dag en nacht, en alle morgen, als ik er de kracht toe heb, ga ik naar zijn graf, en vergeet niet in het voorbijgaan een blik op het groote prachtige huis te slaan, waarin ik grootgebragt werd en zoo gelukkig was. Maar ook vergeet ik nimmer bij de herinnering van dien tijd een diepen zucht te loozen; waaraan de ongelukkigen zoo rijk zijn. En op mijn stokje geleund, ga ik alle jaren, op den sterfdag van mijnen weldoener, in dit prachtige huis, dat thans zijne nakomelingen bewonen, en klop aan de deur, die hij bewoonde en die ik de laatste maal, als eene ziekenoppasster vermomd, mogt betreden, om het niet weder te verlaten, dan toen de vriend mijner jeugd even zoo koud en levenloos lag, als ik eens mijn vaderlijken vriend had gezien. Ik klop dan tot een van de talrijke dienstboden mij opent, dan laat ik mijn blik in de kamer rondgaan, en ik vraag: of niet mijnheer Sternhof hier woont; telkens ontvang ik dan ten antwoord, dat zoodanig iemand daar nooit gewoond heeft. De lakei werpt lagchend de deur toe en ik ga dan mijns weegs. Even zoo wandel ik elken avond des zomers naar het voormalige koninklijke park en ga daar op de zelfde plek zitten, die zijn en mijn lievelingsplaatsje was. De eenigste aardsche vreugde, die nog voor mij bestaat, is als ik zie hoe zijne kindskinderen in hunne prachtige koetsen als geachte en geëerde leden van hunnen stand door de stad rijden. Inmiddels dank ik toch God uit grond van mijn hart, dat mijn nood nog nimmer zoo groot is geweest, dat de gedachte bij mij moest opkomen, bij hen te klagen en van hen hulp te ontvangen. Daar hebt gij, mijn vriend! mijn geheele leven, van het oogenblik af, dat zijne hand in de mijne verstijfde.”

Hier zweeg de oude vrouw, en ik gunde haar eenige rust na haar aandoenlijk verhaal; maar toen vroeg ik, waarom zij volstrekt geen lust had, haar vermogen, of althans een klein gedeelte daarvan, van den rijken erfgenaam terug te eischen; want thans eerst wist ik in welke voorname familie het eigendom mijner arme vriendin de grondslag van eene zeer groote welvaart geworden is.

»Ik? Van zijne kinderen terugeischen? De hemel beware mij voor zulk eene gedachte! Ik zou hun vader en hun grootvader als misdadigers voor

stellen en zijn aandenken in de oogen zijner nakomelingschap verachtelijk maken? O, hoe weinig, hoe baatzuchtig en erbarmelijk zou ik hem dan bemind moeten hebben. Neen, zijne zonden — zoo hij die ooit gehad heeft, en het niet slechts zwakheden waren — zullen met mij in het graf dalen," vervolgde zij, en wilde mij de oorkonde afnemen, die hare volkomen wettige aanspraak op het groote vermogen, dat men haar ontroofd had, bewees; ik wilde echter het papier niet loslaten, maar hield het vast, terwijl ik haar verzocht het mij over te laten, enkel als eene zeldzaamheid, als iets waarover ik wilde nadenken, als eene zaak, die regtmatig maar duister was, en waaraan ik als advokaat mijne scherpzinnigheid oefenen kon.

»Neen, neen!" riep zij met de grootste drift en halsstarrigheid, en nu begonnen wij ieder aan een eind van het half vergane papier te trekken, tot het begon te scheuren. Nu echter liet ik los, want zij zag er waarachtig niet naar uit, alsof zij het wilde laten glippen. Zoodra zij voelde, dat ik het dokument niet meer vasthield, trok zij het met de grootste haast naar zich toe, en eer ik er om dacht of het verhinderen kon, lag het in het half uitgegane vuur. Op hetzelfde oogenblik greep zij de tang, ten einde ik, het stuk er niet weder zou uithalen, dat zij vijftig volle jaren bewaard had, maar nu vrijwillig opofferde bij den minsten zweem van gevaar, dat het op eene of andere wijze de nagedachtenis van den man, dien zij zoo vurig bemind had, zou kunnen schaden.

Terwijl het papier spoedig vlam vatte en daarna van lieverlede tot asch verteerde, overdacht ik welk een onderscheid tusschen het hart eener vrouw en de gevoelens van een man na vijftig jaren, ik vergeleek beide, ik overtuigde mij, dat het vrouwelijk hart zich evenwel nimmer verloochent, en dat het voor ons mannen een raadsel is en blijft; een raadsel, dat misschien hier en daar, maar in de meeste gevallen zeker niet, opgelost kan worden.

Daarmede eindigde mijn neef zijn verhaal en verzonk toen in een diep, zwijgend gepeins. Wat mij betrof, mijne gedachten zweefden ginds en herwaarts, gedeeltelijk op de oude juffer, gedeeltelijk op de allerliefste neven en nichten, die haar met regt groottante mogten noemen, gedeeltelijk op de verscheidenheid tusschen het mannelijk en het vrouwelijk hart, waarover ik zoo gaarne de verdere denkwijze van mijnen neef vernomen had. Ik kuchte dus een weinig, hemde eens en vroeg hem toen, waarin naar zijne meening het grootste verschil tusschen het hart eens mans en dat eener vrouw bestond.

»Och, zij zijn in alle dingen onderscheiden," antwoordde hij. »Het vrouwenhart gelijkt naar de onweerswolken, die regt tegen den wind indrijven, want dikwijls handelt het lijnregt tegen de wetten van het gezond verstand, der geregtigheid en welvoegelijkheid; maar, zonderling genoeg, het gaat evenwel dikwijls den regten weg, althans een zoodanigen, dien wij mannen in geen geval mogen laken; ja, de vrouwen streven dikwijls naar een doel, dat wij zelfs niet in staat waren te vermoeden, terwijl zij het klaar en duidelijk voor zich zien, en ons ook zoo aanschouwelijk maken, dat wij ons verwonderen, hoe wij het niet vroeger bemerkt hebben. En tot welke opofferingen, tot welke ontberingen is de vrouw niet in staat, zoodra haar hart het beveelt? De vrouw kan in andere opzigten ook wel hardvochtig en zoo ongevoelig als een rots zijn, ja, liever zou zij de wereld zien vergaan, dan hare kleine gewoonten en grillen op te offeren, als het gezond verstand en rijp overleg haar wetten willen voorschrijven. Neen, zij moet bezield en opgewekt worden, om iets te ondernemen, en dan kan zij ook groote dingen volvoeren; maar zoo men van haar vergt, bedaard te gaan zitten en te wikken en te wegen wat zij mag en niet mag, wat regt en niet regt is, dan zal zij nimmer tot een besluit komen, maar aarzelen en weifelen, zich heen en weder laten slingeren, en eindelijk op dezelfde plek blijven staan, zoo lang namelijk niet haar hart in het spel komt en voor of tegen partij kiest. — Nu, goeden nacht, tantelief! Ik word hoe langer hoe mismoediger en neerslagtiger, als ik aan de grootsche daad der arme oude vrouw denk, en hoe zij op eens alle mogelijke uitzigten op althans eene kleine ondersteuning voor hare toekomstige dagen vernietigd heeft, op de ondersteuning van eene rijke familie, die op een enkelen avond zooveel verkwist, als de goede oude vrouw voor het geheele overschot haars levens noodig heeft. O, het smart mij als ik zie, hoe de ongeregtigheid op aarde kan bloeijen, ja, het smart mij ook een zoo ten hemel schreijend bewijs daarvan vernietigd te hebben. — Goeden nacht, tantelief!"

Met deze woorden was mijn neef verdwenen. Ik bleef in gepeins verzonken zitten, en dacht er over na, of hij in zijne meeningen over de vrouw en het vrouwelijk hart gelijk gehad had of niet, en in hoe verre hij bevoegd was, de vrouw een koel overleggend verstand te ontzeggen. Ik besloot hier onderzoek naar te doen, en wel bij mijzelve, en meende ook waarlijk, dat ik die eigenschap bij mijzelve had aangetroffen, toen ik het volgende besluit nam.

Maar om mijne lezers den geheelen omvang van mijn besluit regt begrijpelijk te maken, moet ik nog van eene mijner liefhebberijen verslag doen. Het behoort namelijk tot mijne grootste genoegens dikwijls, zoo wat alle veertien dagen eene kleine verzameling — wel niet van vrienden, want wie heeft er zoo vele? — maar ten minste eene verzameling van bekenden bij mij te zien, die mij althans niet ongenegen zijn, een kring van vrijzinnige, vrolijke, verstandige, openhartige, beschaafde en aangename menschen, waarmede men lagchen en schertsen, verstandig en onverstandig, over de wijsbegeerte en de stadsnieuwtjes, kortom over alles spreken kan wat in de ziel en op de tong komt, en wel in eenige vrije avonduren, waarbij de tijd

nbegr ijpelijk snel omvliegt. Zulke gezelschappen zijn boven alles mijn leven en mijn lust, vooral als zij bij mij aan huis plaats grijpen en het genoegen als het ware deuren en vensters binnenkomt, zonder dat ik een stap behoef te doen, om het te zoeken. In mijne middelmatige omstandigheden moet ik echter dit genoegen beperken, waardoor het waarschijnlijk eene nieuwe bekoorlijkheid voor mij verkrijgt, want in plaats van, zoo als ik wel wenschte het eens of meermalen 's weeks te genieten, ben ik slechts in staat hoogstens om de veertien dagen zulk een gezelschap te noodigen, en dat is zelfs nog onzeker, want als er andere groote onvoorziene uitgaven tusschen beide komen, dan moet ik ook dikwijls dit genoegen opofferen en mijne noodiging achterwege laten.

Nu had ik juist dezer dagen besloten, mijne vrienden en bekenden weder een avond bij mij te noodigen, vooral daar er sedert hun laatste bezoek reeds veertien dagen verloopen waren. Op denzelfden avond, toen mijn neef kwam, had ik eene kleine nota voor mijzelve gemaakt van alle artikelen, die ik voor zulk een avond noodig had. Nu kwam echter mijn neef, en mijn lijstje was in mijn werkmandje blijven liggen. Nu haalde ik het echter te voorschijn, en begon dadelijk met groote haast te berekenen, wat dit alles wel kosten zou, nadat ik in mijne drift wel vijf of zesmaal had moeten optellen, om tweemaal dezelfde som te verkrijgen. Eindelijk echter stond die op het papier, en zonder adem te halen vloog ik naar mijne secretaire, opende de lade waarin mijn rekeningboek lag, schreef er eene ronde som in op het thee- en souper-budget, sloeg een zwarten mantel om, en gelastte mijn bediende de lantaarn te nemen en mij te lichten, en zeide hem, toen wij nog verscheidene huizen van de woning der oude juffer verwijderd waren, dat hij daar in een winkel op mij zou wachten. Met een hart, dat hevig klopte van angst en zelfvoldoening, vloog ik pijlsnel naar de door mijn neef zoo kennelijk beschreven deur, liep regtstreeks naar het venstertje, en zag ook duidelijk door de gelapte gordijnen hoe zij bij een armzalig smeerkaarsje zat te lezen, en daar ik een voorgevoel had, dat de deur niet gesloten was, stiet ik die ijlings open, wierp mijn geheel souper, of beter gezegd het bedrag daarvan, de kamer in, liep toen zoo hard weg als ik kon, en was zeker reeds in den winkel, waar mijn bediende op mij wachtte, eer nog de oude vrouw het papier had kunnen openen, dat mijne kleine gift bevatte, en waarop niets meer stond dan het adres der oude vrouw, maar met eene zoo veranderde hand, dat het volstrekt onmogelijk was, daaruit de schrijfster te leeren kennen.

Toen ik te huis kwam, was ik naauwelijks een kwartier weg geweest; ja, er was naauwelijks een kwartieruurs verloopen, sedert ik mijn voornemen had opgevat, en reeds zat ik weder op dezelfde plaats, armer wat het uitzigt op een klein genoegen aangaat, maar rijk in het bewustzijn van eene daad, waartoe, gelijk ik mij verbeeldde, alleen mijn verstand, mijn nadenken, mijn menschelijk (niet mijn vrouwelijk) medelijden aanleiding hadden gegeven. Ik had immers de oude vrouw en hare behoeftigheid nimmer gezien; ik wist immers dat mijn neef haar van het noodwendigste verzorgde, en dat zij, zonder zich de minste moeite er om te geven, waarschijnlijk in eene of andere armeninrigting zou opgenomen worden; dit alles wist ik, maar juist daarom wilde ik mijnen neef bewijzen, dat ik zelfs mijn liefste genoegen opofferen en mij ontzeggen kon, en wel uit bloot verstandelijke beweegredenen, enkel en alleen om iets te doen, dat verstandig en goed is, met opoffering van alle eigen genoegen, zelfs van dat genoegen, dat het ontvangen van den dank van den begiftigde verschaft. Hoe verlangde ik er naar, dit alles mijn neef te vertellen, hem uiteen te zetten hoe ik met mijne neiging en verlangen gestreden, maar hoe het verstand eindelijk gezegevierd had. Drie geheele dagen liet mijn neef zich niet zien, maar den vierden kwam hij eindelijk, en het hart, altijd datzelfde vrouwenhart, dat, naar mijne meening, met deze zaak zoo weinig uitstaande had, klopte met verdubbelde kracht bij de gedachte aan al den roem, dien mijn verstand en mijn overleg inoogsten zouden.

Mijn neef zag er vermoeid en nadenkend uit; ook verhaalde hij mij dadelijk, hoe hij verscheidene dagen en nachten doorgewerkt had, maar zich thans eene kleine ontspanning wilde vergunnen en daarom bij mij kwam. Ik weet niet hoe het kwam, maar ik vond volstrekt geene gepaste aanleiding tot het berigt, dat ik hem van mijne op verstand gegronde opoffering doen wilde. Deze opoffering scheen mij thans zoo oneindig gering tegenover de opoffering van slaap, gezondheid en uitspanningen der jeugd, die deze jonge man deed, en wel meer uit zuivere menschlievendheid, dan op hoop van winst of eer. Eindelijk echter hoestte ik een weinig, en na de gewone inleiding: hm, hm, begon ik, niet zonder angst en verlegenheid:

»Mijn goede Herman! gij spraakt onlangs van het hart der vrouwen, en wilde ons toen verstand, overleg, bedachtzaamheid en bedaarde overtuiging volstrekt ontzeggen, ook de kracht tot opoffering en ontzegging weigerde gij ons, anders dan in zoo verre zij door onze hartstogten of ons hart worden bewerkt; maar ik heb deze zaak nader overdacht en gevonden, dat gij geheel en al ongelijk hadt, want...."

Meer kon ik niet zeggen, want mijn neef viel mij thans met meer drift dan wel beleefdheid in de rede, legde zijne hand op mijn arm, om zijne woorden nog meer aandrang te geven, en zeide:

»Neen, neen, liefste tante! ik heb geen ongelijk. Ik heb integendeel volkomen gelijk, en kan mijne bewering met duizend bewijzen staven. Ik ken de vrouwen, dat moogt gij gelooven. Ik heb ze in de wezenlijkheid, in de geschiedenis en in de poëzij bestudeerd; en gij, lieve tante! kunt mij met den besten wil geen bewijs van het tegendeel van wat ik beweerd heb, leveren, dat ik niet da-

delijk omver zal stooten, als ik alle bijzonderheden weet."

Thans was ik werkelijk boos op mijnen neef, boozer dan ik ooit geweest was, en ik zat met den mond half open, gereed om hem of in de rede te vallen, of zoodra hij ademhalen zou, mijn hoofdbewijs voor den dag te brengen, dat ik voor zoo kolossaal hield, dat ik mij reeds bij voorraad in zijne beschaming verlustigde.

»Och, hoe kunt gij toch zoo in het wild praten," viel ik hem in. »Gij en zoovele andere mannen gelooft de vrouwen te kennen, en tot op een haar toe te weten wat zij kunnen en wat zij niet kunnen, wat zij denken en wat zij niet denken en zoo voorts, maar ik wil u bewijzen, dat zij somwijlen ook enkel en alleen naar de inspraak van haar verstand, hare koele en bedaarde overtuiging handelen, ep dat zij alleen ter wille van eene goede zaak tot opofferingen in staat zijn, alleen omdat zij denken: dat is goed, dat is regt."

»Papperlapap," zeide mijn neef heel lomp. »In de eerste plaats en bovenal, lieve tante! kunnen de vrouwen nimmer door de wetten van het verstand geregeerd worden, en dus ook nimmer er door regeren, maar alleen door de wetten van het hart en het gevoel, en zijn derhalve nimmer geschikt tot datgene, waartoe de menschen in hunne blindheid haar dikwijls gemaakt hebben, maar schier nimmer zonder dat zij reden hadden er berouw over te hebben, namelijk tot koninginnen, in wier handen het geluk of ongeluk des volks ligt; en ten tweede wil ik u bewijzen, tantelief! dat elke zoodanige opoffering, waarvan gij spreken wilt, nogtans altijd in een of anderen grooteren of kleineren hartstogt haren oorsprong heeft, en wordt het niet door haar hart voorgeschreven, dan wordt het bij voorbeeld door haar eigenbelang teweeggebragt, zoodat de hooggeroemde handelingen altijd schakels eener grootere intrigue blijken te zijn. En is het geen dezer oorzaken, dan is het eene of andere kleine hartstogt, een kleine gril, een kleine wensch, bij voorbeeld om van de wereld geprezen te worden, of van hare vrienden of van een onder hen, en dat alles, lieve tante! is zoo zeker, als de wiskundige waarheden, die niemand in twijfel kan trekken."

Daar zat ik nu. Ik was op eens tot zwijgen gebragt, want als ik nu met mijn voorbeeld voor den dag kwam, wat zou mij dat dan baten? Niet anders dan dat ik mijn neef koren op zijn molen bragt. Neen, ik zweeg, en zuchtend veroordeelde ik mijzelve tot een eeuwig stilzwijgen, want zoo veel wist ik, dat eene vrouw ook zwijgen kan, als zij wil; en een onverbrekelijk stilzwijgen legde ik op dit oogenblik mijzelve op. Ik kuchte een weinig, draaide de lamp om en bragt het gesprek op iets anders.

Mijn neef bleef dezen avond slechts kort. Hij scheen meer dan gewoonlijk in het hoofd, en als ik wel had, ook in zijn hart of op zijn hart te hebben. Maar het oogenblik om dit laatste te ontsluiten, was nog niet gekomen, en ik bezat ondervinding genoeg, om te weten, dat eene vrouw nimmer het vertrouwen van een man moet trachten uit te lokken. Als hij dit wil schenken, doet hij dit veeleer, als wij den schijn aannemen, alsof wij het trachten te ontwijken; derhalve deed ik ook geene enkele vraag, maar liet mijn neef vertrekken, nadat wij thee gedronken en nog eenige oogenblikken over onverschillige dingen gesproken hadden.

Toen hij weg was draaide ik mijne lamp wat neder, legde mijn breiwerk weg en begon er over na te denken, of mijn neef in zijn oordeel over het vrouwelijk hart gelijk had of niet. En zal ik de waarheid bekennen? Zal ik bekennen, dat ik in die drie dagen, sedert ik de oude verlatene juffer mijne gift gebragt had, mijzelve, of liever mijn hart ten minste twintigmaal *betrapt had op het* denkbeeld: hoe verheugd zij wel zou zijn, als zij den omslag opende, bij de gedachte, hoe zij wel de kleine som tot haar genoegen aanwenden, hoe zij zich misschien wel bloeijende hiacinthen, misschien een of ander stichtelijk boek koopen, misschien aalmoezen geven zou, dat haar goed hart zoo verkwikken zou, en zoo voorts, en *bij elk zoodanig* denkbeeld had mijn hart van vreugde geklopt, en ook van onrustig verlangen, om mijnen neef te verhalen, welke ontbering ik mij opgelegd had, alleen uit zucht om wel te doen, ofschoon de opoffering van mijn souper mij in den beginne wel wat gekost had. Dit laatste was echter eene onwaarheid, waarop ik mijzelve betrapte; want geen enkel oogenblik had ik over mijne *opoffering* berouw gevoeld of mijn avondgezelschap gemist, dat ik thans bepaald voornemens was veertien dagen later te noodigen.

Ik leefde verscheidene dagen in eene zekere kalmte, maar dacht onophoudelijk aan de woorden van mijn neef, en moest tot mijne spijt inwendig hem telkenmale gelijk geven. Maar dat nam ik mij voor, ik zou het hem nooit in der eeuwigheid bekennen, maar liever, al ware het uit den grond der zee, naar bewijsredenen tegen hem zoeken; hoe zuur het mij ook vallen mogt.

Na drie dagen kwam mijn neef terug; hij was in eene bijzonder vrolijke stemming, en na eenige weinige woorden over onverschillige zaken, zeide hij:

»Liefste tante! wensch mij thans geluk. Ik heb eindelijk eene vrouw naar mijne keuze gevonden, en mogten er al schoonere en rijkere meisjes zijn, met meer uitwendige bekoorlijkheden, dan kan er toch geen zijn, die een beter hart heeft dan mijne Maria, en het hart der vrouw is toch het schoonste, kostbaarste kleinood, dat zij bezit, als het rein en zuiver is. Juist een trek van dit goede hart heeft mijne keuze bepaald beslist; en ik zal u de zaak vertellen. Gij herinnert u nog wel, liefste tante! die oude, zoo schandelijk behandelde, juffer, waarvan ik meermalen gesproken heb? — (Mijn hart begon hevig te kloppen.) — Nu, ook mijne Maria heb ik van haar verteld, zonder echter alle bijzonderheden van hare vroegere

geschiedenis zoo uitvoerig te vermelden, als bij u, en in het bijzonder heb ik haar de kleine ondersteuning verzwegen, die ik de oude vrouw geven kon; daarentegen heb ik haar verhaald van haar schoon edel hart, van hare dankbaarheid jegens haren weldoener, van hare onwrikbare gehechtheid en trouw aan hem, dien zij eens bemind en geacht had, van hare armoede en van het ontzettend wreede bedrog en de hebzucht, waarvan zij het slagtoffer geworden is; ik heb haar verteld hoe de oude vrouw als een lam haar geheele leven doorgebragt heeft, zonder hare regtmatige aanspraken te laten gelden, en wel alleen uit liefde en teederheid, zonder eenigzins op haar eigen voordeel acht te slaan. Dit alles heb ik mijne Maria verteld, en vermoedelijk waren mijne woorden zoo, dat zij het lieve kind medelijden ingeboezemd hebben, want, lieve tante! niemand anders dan zij kan het toch geweest zijn, die onlangs, op den avond toen ik bij u was, als een stormwind bij mijne oude ongelukkige vriendin is komen binnenstuiven, en haar eene kleine gift reikte, aanzienlijk genoeg om de spaarpenningen van een jong, niet rijk meisje te zijn. De oude vrouw zeide: slechts een twintigjarig meisje kon zoo vlug inkomen en weder heengaan; zij zelve had niets kunnen zien, dan dat het eene vrouw met een donker overkleed en een zwarten sluijer was geweest. Een zoodanige heeft Maria, en ofschoon ik alles gedaan, gebeden en gedreigd heb, wil zij toch met geen woord, zelfs met geen blik verraden, dat zij het geweest is, maar zegt voortdurend: »neen." Zij zeide eerst: »ja," toen ik, verrukt over dit schoone hart, dat zich niet in het daglicht plaatsen, maar voor ieder menschelijk oog verbergen wil, haar om dit kleinood bad, dat ik tot in hoogen ouderdom even warm en rein zal trachten te houden. Aanvallig blozende reikte zij mij de hand en zeide rondborstig: »Ja, ontvang mijne hand, ontvang ook mijn hart; het heeft u reeds lang toebehoord, ofschoon ik alle magt, die ik op mijzelve had, heb aangewend, om het u te verbergen. Maar, mijn dierbaarste vriend! als gij alleen om dezen schoonen trek van weldadigheid mij kiest, die ik de edele geefster waarachtig benijd, zoo ga dan heen en verlaat mij, want bij God verklaar ik u, ik was de weldoenster niet." — En ziet gij, lieve tante! juist dat vaste, onwrikbare voornemen, het goede dat zij gedaan had te verzwijgen, juist deze bescheidenheid, hare verdienste niet aan het daglicht te willen brengen, juist dit maakt haar mij dubbel dierbaar, en bevestigt mij in mijne overtuiging, mijn geluk op iets wezenlijks te grondvesten."

Och, die mannen, die mannen! dacht ik. Hoe kunnen zij zich toch soms bedriegen! Maar ik zweeg, ik weende en bad tot God, dat het geluk van mijn neef vaster mogt zijn, dan de grond, waarop hij het bouwde, want de edele jonge man verdient het, en ik verheugde mij hartelijk over de regtschapenheid van het meisje, dat — ofschoon zij misschien zag, dat hare gewaande weldadigheid den jongeling aan hare voeten brengen zou — deze toch ijverig loochende; want zoo zij hierin slechts het geringste geweifeld had, dan zou ik gesproken hebben, maar thans, thans zwijg ik, zwijg ik tot in eeuwigheid, en bid God elken morgen en avond, dat een edel man niet bedrogen moge worden in al de schoone vrolijke hoop, die hij bouwt op — ***een vrouwenhart.***

SCHETSEN UIT ZWEDEN.

Uit het dagboek van een Engelsch reiziger.

Dalecarlië, eigenlijk Dalarna, eene provincie, die in latere tijden als de woonplaats der beroemde Zweedsche schrijfster Frederika Bremer, en ook door hare romans, meer algemeene bekendheid verkregen heeft, is een woest land, waarin weinig reizigers doordringen; hetwelk de Zweden zelven weinig kennen, en is voor den opmerker de zonderlingste streek van geheel Zweden. Een openhartig, onverschrokken karakter, eene reusachtige kracht; een groote eerbied voor de wet en de overheid; een eerbied, die met geen slaafschen geest vermengd is, onderscheiden den Dalecarliër. Wanneer de overheid voorbijkomt, dragen de bewoners der dorpen, die de plaatsen kennen, welke hij des nachts moet doortrekken, zorg om zijnen weg met brandende toortsen te verlichten. Echter is hun geest van onafhankelijkheid bovenmate groot. Zij zijn vernuftig, en de meeste dorpen van Dalecarlië hebben eene soort van nijverheid, welke aan elk derzelver eigen is. Zoo vervaardigen de boeren van Mora en Ornoes fraaije uurwerken; die van Hemora zijn beroemd door hunne gereedschappen van ijzer; die van Elfdal voeren uitmuntende weverskammen uit. Ofschoon eene te groote bevolking eenen dorren grond bewoont, die dikwijls de noodzakelijke voortbrengselen niet oplevert, onderhoudt de werkzame zuinigheid van dit matig volk hetzelve te midden der gestrengheid van de natuur. Geen Dalecarlische boer heeft den schoenmaker, kleermaker of metselaar noodig. Ieder maakt met eigene hand alles, wat hij behoeft; en echter wanneer het jaargetijde slecht is, wanneer de dagen van gebrek komen, is de boer gedwongen boomschors te kneden en te malen, onder welke hij een weinig meel mengt, hetgeen zijn brood uitmaakt. Men verhaalt onderscheidene bewijzen van herbergzaamheid, die slechts bij de oudste volkeren gevonden worden. Een Dalecarliër, die zijne hut verlaat, om op het veld te gaan, legt op een plankje, buiten de deur geplaatst, den sleutel van zijne provisiekast, opdat de reiziger, gedurende de afwezendheid van den eigenaar, de spijzen kan vinden, welke hij behoeft.

Dit zonderlinge volk onderscheidt zich door een bijzonder gelaat, door eene schitterende en wonderlijke kleeding, die sedert vijf eeuwen niet veranderd is, en door eene gehechtheid aan de oude zeden, welke in geen land van Europa wederge-

vonden wordt. Men spreekt nog het oude Scandinavisch, de taal der Runen. Er zijn vele kerspelen, waar de omgang der beide seksen geheel vrij is; zoo komen in het dorp Mora de jongelingen en jonge meisjes tweemaal in de week in eene schuur bijeen, zonder dat de ouders deze avondbijeenkomsten bijwonen. Takken van het harstachtig dennenhout verlichten de landelijke zaal; de jonge meisjes breijen en weven, terwijl de jongelingen praten, en de bijeenkomst duurt tot laat in den nacht. Men verzekert, dat de Dalecarlische huisgezinnen uitmuntend zijn, en dat deze vrijheid van zeden derzelver zuiverheid beschermt. In 1715 hebben de bewoners van een der woeste en onvruchtbaarste deelen van Dalecarlië, van het kerspel Elfdal, eene bron niet van rijkdom, maar van voordeel ontdekt. De arme lieden, wier koude nachten, armoedige grond, wier rotsen zonder beplantbare akkers, hen zoo dikwijls aan den hongersnood blootstelden, en die hunne boomen van schors beroofden, om hunne vrouwen en kinderen te voeden, hebben eindelijk eene porfiermijn ontdekt, welker prachtige voortbrengselen door geheel Europa verzonden worden, en eenen meer uitgebreiden omloop zouden verdienen. De melkerijen, de apotheken, de horologie- en pendulen-fabrijken behoorden meer gebruik te maken van deze stof, welker hardheid het scherpste zuur wederstaat, terwijl het marmer zich niet alleen door den azijn, maar ook door melk verteeren laat. De stampers der apothekers, hunne vijzels, de bovenstukken van tafels en schoorsteenen, zouden veel winnen, wanneer men daartoe gebruik maakte van dezen steen, zoo schitterend voor het oog, zoo schoon door zijnen glans en zijne levendige aderen, zoo sterk tegen de werking van het weder en tegen de stoffen, die denzelven aanraken.

Rooverijen op den grooten weg zijn bijna onbekend in Zweden, en het gezigt van eenen koppel pistolen, welke bijna al de reizigers van Europa als onmisbaar beschouwen, zou den schrik in een dorp brengen. De Zweed is echter van natuur kloekmoedig, is beschaafd, ofschoon boersch; hij verwondert zich zeer over de Engelsche manieren, die sedert vijftig jaren, zoo als men weet, barsch, koel en hardvochtig zijn. Een Engelsch reiziger, die eene openbare plaats binnentreedt, zonder te groeten, wordt beschouwd als eene soort van wild dier, dat niet voor de zamenleving geschapen is. De natuurlijke langzaamheid der Zweden komt zeer wel overeen met die deftige beleefdheid en die koelbloedigheid, die hen nooit verlaat. Het zachte der gewone vloekwoorden, onder het volk in gebruik, steekt wonderlijk af bij de kracht en het afschuwelijke der verwenschingen, welk zoo menigvuldig bij de andere volken aangetroffen worden, Naar mate men het Zuiden nadert, bestempelen de onreinheden, de toorn, de onbeschaamdheid die uitdrukkingen met het zegel van hevigheid en dikwijls terugstootende woede. Een Engelschman roept het vuur des hemels over uwe oogen, over uwe beenen, over uw ligchaam, over uwe ziel. Een Italiaan schreeuwt u toe in ontuchtige en ongodsdienstige bewoordingen. Het grootste vloekwoord, dat een Zweed kan uitspreken, is tusandjeftar (duizend duivels). Vreedzame huisgezinnen, eene groote liefde voor het huisselijke leven, weinig luidruchtige feesten, weinig minnehandel; maatschappelijke betrekkingen, welke die werkzaamheid, dien glans, die onbesuisdheid van het oude Frankrijk, noch die ijdele praal, die prachtige hoffelijkheid en verwaande aanmatiging van Engeland hebben; deze zijn de bijzondere kenteekenen eener zeer vreedzame beschaving, en die, zoo zij niet door de hartstogten geslingerd wordt, vele kansen voor welvaart en geluk aanbiedt.

De losbandigheid bestaat niet bij den burgerstand en de voorname klassen, en *minnarijen zijn* uiterst zeldzaam; eene groote omzigtigheid en eene bestendige zachtheid kenmerken de Zweedsche vrouwen. Zij zijn onder al de vrouwen van het noorden, de bekoorlijkste en innemendste. Rank en bevallig, hebben zij niets van die lompe en dikke gedaanten, welke men zoo dikwijls in de noordelijke landen aantreft. Hare leest is fijn, haar hoofdhaar fraai en blond, hare kleur glinsterend, en haar tred van eene sierlijkheid, welke aan die der Poolsche vrouwen doet denken. Wij moeten hier nog bijvoegen, dat de vrouwen uit het volk, over het algemeen nog veel schooner zijn, dan de dames en de vrouwen uit den burgerstand. De wijsgeer kan niet nalaten dit vreemde en dubbele resultaat uit een en hetzelfde beginsel op te merken. De Zweedsche vrouwen uit de hoogere klasse, door geene levendige hartstogten, door geene vermogende verleiding aangezocht, bewaren eene volmaakte zuiverheid van zeden; terwijl die van den minderen rang, door eene gelijke onverschilligheid terug gehouden worden, van zich aan hartstogtelijke verbindtenissen over te geven, en in plaats van zich te onderwerpen aan hevige neigingen, geven zij zich over met eene toegevendheid, alsof het de onbeduidendste zaak ware, en dit met eene inschikkelijke belangeloosheid, dat zulks bijkans voor eene liefdadigheid te houden is. Echter hebben de dienstmeiden in de herbergen, wier zindelijkheid en bevalligheid zelfs degenen verbazen, die Stokholm voor de eerste maal bezoeken, geen loon; het is door het gebruik geboden iets over te laten, wanneer men de rekening betaalt, en wie weet, welke inkomsten bovendien in den sierlijken opschik, *die haar* onderscheidt, voorzien!

De kunst van spijsbereiding, zonder in Zweden eene hooge volmaaktheid bereikt te hebben, wordt er ten minste zeer vereerd, even als in de meeste landen van het noorden. Voordat men zich aan tafel zet, gaat men van een klein buffet, met schoone tafellakens gedekt, eenen kleinen voorbereidenden maaltijd halen, bestaande uit bijgeregten, anchovis, radijs, kaviaar, eene inleiding, die altijd vergezeld gaat van eenige glazen cognac en rum. Het middageten is op eene wijze geschikt,

die onze landgenooten zeer vreemd zal toeschijnen. De soep, die eenvoudig uit warm water bestaat, waarin het vleesch gekookt heeft, is niet het begin, maar het midden van het gastmaal; men ziet er venkelbladen en krenten op drijven; vervolgens verschijnt eene groote reeks van spijzen, die alle met suiker toebereid zijn. Men doet suiker in de soep, in het bier, in de salade, men vermengt dezelve met de peper, den azijn, de meest gekruide sausen; het zuidelijke Europa, die dezen suikerpot bestendig in het midden der tafel ziet, en waarvan men zich onophoudelijk bedient, beklaagt, dit verzeker ik u, van ganscher harte de middagmalen van Londen en Parijs. De Zweden bieden ons, wel is waar, als vergoeding, een ongeloofelijk getal van geregten aan. Hun leven schijnt in gastronomische stations verdeeld te zijn. Bij uw ontwaken, vindt gij op uw bed eene kleine tafel, waarop koffij, boter en brood staat. Te elf ure doet men zijn ontbijt met boter en brood, ham, gezouten visch en brandewijn. Men houdt het middagmaal ten twee ure. Ten vier ure drinkt men koffij. Ten zes ure komt het namiddagmaal, eene soort van kouden maaltijd; eindelijk ten negen uren gebruikt men het avondmaal en het voornaamste geregt van dezen laatsten maaltijd, is bijna altijd een mengsel van melk, bier en stroop, hetgeen in niets gelijkt naar hetgeen men eet of drinkt in onze landen. De gewoonte der toasten is in hare voorvaderlijke eenvoudigheid in Zweden bewaard gebleven. Telkens wanneer een gast op uwe gezondheid drinkt, is het volstrekt noodzakelijk, dat gij uwen beker tot den bodem leegt. Dikwijls herhaalt men, in de burgerklassen de oude gewoonte, welke aan iederen gast beveelt, de hand te kussen van de vrouw, die naast hem geplaatst is. Het gebruik van vleesch te Stokholm, is naar evenredigheid veel grooter dan in de minder noordelijke gewesten.

Zweden, eene onmetelijke granietrots, oorspronkelijk bevolkt door het Finsche ras en vervolgens door de Germanen beschaafd, zoo vruchtbaar en verscheurd door zoo vele binnenlandsche oorlogen, heeft echter eenen trap van merkwaardige welvaart bereikt, de bedelaars zijn er zeer zeldzaam; het is een der landen van Europa, waar de bevolking der steden in evenredigheid het minst sterk is. Van drie millioen inwoners zijn er slechts drie honderd duizend, die de steden bewonen. Misschien zou een reiziger in deze eenige daadzaak de natuurlijke verklaring vinden van eene welvaart, die onze schitterende verlichting van onvermogen schijnt te beschuldigen.

In Zweden vindt men geen geregeld armenstelsel, zoo als in Engeland; geene heerschende, veel vorderende en verwoestende bedelarij; de bevolking, die zich veel minder snel vermeerdert dan in de warme landen, bereikt bijna altijd zonder ziekte; eenen zeer hoogen ouderdom; daar neemt, even als in het overige Europa, het getal van onwettige geboorten van jaar tot jaar toe; dit is het eenige gezigtpunt, onder hetwelk men zeggen kan, dat onze beschaving in die noordelijke landen haren zedebedervenden invloed heeft doen gevoelen.

Het klimaat te gelijk streng en zacht, beschermd door de bergen, die Zweden omringen, onderscheidt zich niet door die levenskracht en wasdom, die tot het Zuiden behoort, maar door eene bestendige helderheid, door eenen zuiveren dampkring, welken de stormen en het onweder bijna nooit veranderen, door de kracht der zon, welken zestien of achttien uren daags aan den landbouwer schenkt. De winter, die in de maand December begint en zich gestreng toont bij zijnen aanvang, houdt aan tot in het begin van April, somtijds zelfs tot in Mei en Junij. Naauwelijks heeft de eerste adem der lente de ijsschors, waarmede de aarde bedekt is, ontdooid, of alles staat weder in vollen bloei; het is het werk van een oogenblik. Langen tijd beklemd, verheft het water zich en springt op, het sap van het geboomte ontspruit tot bladen en bloesem. Een schoone herfst, verfraaid door krachtige verschillende tinten, die zich op het landschap en den horizon verspreiden, volgt op eenen korten, maar zeer warmen zomer. Wanneer de winter terug komt, beschermt eene nijverheid, die niets verwaarloosd heeft, om daarvan de strengheid te verzachten, den stedeling en den landman tegen het nijpen der koude. In onze gematigde klimaten nemen wij slechts weinig voorzorg tegen de ongemakken van het voorjaar en den winter. Een Zweedsch huis is zoodanig ingerigt, dat het de strengste koude trotseren kan: al de vensters sluiten zoo digt, dat er de lucht niet indringen kan, de deuren zijn zoo gesloten als het deksel van eene zorgvuldig toegemaakte doos; lange buizen, al de verdiepingen en al de muren der vertrekken doorloopende, verspreiden door het geheele huis eene bestendige warmte; de naden tusschen de planken zijn met mos gestopt, en dikwijls zijn er de vensters dubbel. Men heeft waargenomen, dat het luchtgestel in Zweden sedert een tiental jaren veel veranderlijker geworden is.

Deze opmerkingen zijn echter slechts toepasselijk op het gematigde gedeelte van Zweden, dat, hetwelk zich aan deze zijde der rivier Allelfvren bevindt; aan gene zijde van deze rivier, dat is te zeggen ten noorden, zijn gelegen de ongelukkige en door de natuur misdeelde provinciën, welker inwoners dikwijls verpligt zijn, hunne nog onrijpe granen in te zamelen, uit vreeze, dat de vorst hun onderhoud vernietige. Naar mate men het noorden nadert, ziet men den wasdom meer en meer afnemen, de groenten, den hennep, het vlas, den tabak, de vruchtboomen, den eenen na den anderen sterven; de boomen in het algemeen zich met een dikkeren bast bedekken, en hunne spint vaster worden. Aan de noordkaap is het land ten uiterste onvruchtbaar; te naauwer nood schieten eenige kruiden op de kale rotsen op. De aardappel en de kool, beide planten, die zonder moeite aangekweekt worden, vinden naauwelijks het noodige voedsel voor hunnen wasdom. Op 1 graad

ten oosten van de noordkaap, vindt men de zonderlinge vesting Wardhus, de noordelijkste van alle bekende militaire posten. De dertig noorwegers, die dezelve bezetten, zien de zon van den 21 Mei tot 21 Junij niet ondergaan. Voor dezen dag, die eene geheele maand duurt, heeft men eenen nacht van twee en eene halve maand, die omtrent den 15 November begint en met de maand Januarij eindigt. Het is waar, dat van tijd tot tijd het noorderlicht zijne roode en gloedende lichtstralen aan den gezigteinder vertoont, en alzoo den weldadigen glans der zon vervangt.

Wij hebben reeds gezegd, dat het reizen gemakkelijk en snel is in de noordelijke gewesten; want het onderzoek der door de natuur minst begunstigde landschappen, biedt den reiziger weinig hinderpalen aan. In Finland zelfs, zijt gij verwonderd te zien, dat een kind van elf of twaalf jaren de kleine paarden van het land bestuurt door wegen die gevaarlijk zouden zijn, indien dezelve niet met eene buitengewone zorg werden onderhouden. Het rijtuig hotst en rolt van vallei tot vallei, van berg tot berg, van rots tot rots, dwars door duizend bogtige streken, talrijke bruggen dreunen onder deszelfs snellen loop, en de drie naast elkander gespannen paarden, luisteren gehoorzaam naar de stem van hunnen jeugdigen leidsman. Wij hebben het aan dit gemak van reizen en aan de oude herbergzaamheid van de volkeren van het Noorden te danken, dat wij voortreffelijke nieuwe beschrijvingen van Zweden, Noorwegen, Denemarken, en IJsland bezitten.

Naast rijke en welbewerkte mijnen, bij eenen landbouw, die over eenen weerspannigen grond en een gestreng klimaat zegepraalt, zijt gij verwonderd, vooral in Zweden te vinden: eene nijverheid bijna in de kindschheid, handelsbetrekkingen veel meer beperkt dan de inwendige welvaart des lands zou doen verwachten; eene veel uitgestrekter en bloeijender zeevaart, maar welker uitbreiding aanmerkelijk toenemen zou, indien de koophandel en de nijverheid van het land die vlugt namen, welke aan dezelve ontbreekt. De Zweedsche soldaat en matroos zijn uitmuntend: de zeeman is matig, onvermoeid, ondergeschikt, stil, zuinig, onverschrokken, de bruisende golven, die tegen de kusten slaan, op welke de woning zijner vaderen staat, hebben, van zijne geboorte af aan, zijn oor en zijne oogen getroffen door haar geruisch en gezigt. Van natuur krijgshaftig, herinnert zich de Zweed met trots de oorlogen van Gustaaf Adolf en Karel XII. Men kent die wijze van verdeeling der troepen in de landkantonnementen, eene verdeeling, welke Rusland heeft getracht na te bootsen, maar zonder er volkomen in te slagen. De indelta van Zweden (dus is de naam van dit landbouw- en krijgskundig stelsel), is eene dubbele en zeer nuttige kweekschool voor soldaten en landbouwers.

In vele opzigten, en vooral in dat van zedelijkheid, nijverheid en moed, komen Denemarken en Noorwegen Zweden op zijde; in Denemarken vooral, heeft de volksopvoeding groote vorderingen gemaakt, en men heeft het middel gevonden (eene voortreffelijke zaak!) om bij het volk, dat men beschaafde, de natuurlijke en krachtige eenvoudigheid in deszelfs zeden te bewaren. Dit problema is in Engeland noch in Frankrijk opgelost geworden. Indien men onze reizigers mag gelooven, heeft Noorwegen nog niet denzelfden trap van beschaving bereikt; de natuur stelt, wel is waar, door hare gestrengheid en eigenzinnigheden, aan deze laatste moeijelijk te overkomen beletselen. Er is niets zonderlinger dan het verhaal van eene reis, niet lang geleden gedaan door een' onzer landgenooten van Christiania naar Drontheim; men moet, om dezen weg af te leggen, achtervolgens eene menigte fiords of binnenlandsche meren, door afgronden *omringd overtrekken.*

Voordat *wij Christiania verlieten*, zegt hij, kochten wij, voor 6 pond st. (72 guldens) het stuk, twee kleine carrioles, zeer ligt en zeer sierlijk, en die, in het land zelf, hunne Fransche benaming behouden hebben: carriole; wij moesten vervolgens eene sloep huren, waarin wij onze rijtuigen scheepten; vijf mannen, aan wie wij eenige schellingen gaven, verbonden zich om ons de Sogne-Fiord over te zetten. De sloep was van een zonderling, maar aardig maaksel; de voor- en achtersteven kwamen juist met elkander overeen, maakten eene scherpe punt, en verhieven zich eenige voeten boven het water; de riemen waren breed en plat; het roer liep zeer ver binnen in de sloep, zoodat het de passagiers *hinderde.* Wij vertrokken; onze mannen, opmerkelijk door hunne breede schouders en hunne athletische sterkte, sloegen met eenen stevigen arm de riemen in het water van den fiord. Na verloop van een of twee uren, hielden zij stil tegenover eene grot, waar zij aanlandden. Levensmiddelen, waarvan zij zich voorzien hadden, maakten hunnen *maaltijd uit.*

Een fiord is een binnenlandsche zeearm, die, dwars door de rotsen heenspoelende, hare holligheden doordringt, eene onregelmatige kom vult, en daar slechts ophoudt, waar hij eenen onoverkomelijken hinderpaal ontmoet. Het is moeijelijk eenig denkbeeld te geven van de verscheidenheid van het schouwspel, dat de overtogt van een fiord oplevert; de heuvels, die u omringen, ontstaan allengs, veranderen in steile rotsen, en weldra verheffen zich aan alle kanten reusachtige en steile wallen, waaruit talrijke watervallen nederstorten. Eensklaps vernaauwen zich de rotsen, drukken u, sluiten u in; hunne schaduw bedekt u en ververbergt alles voor uw oog, uitgenomen een straal van den hemel en het water, hetwelk de sloep doorklieft. Somtijds hangen de rotsen over u; gij gaat onder een donker gewelf door, waaruit, klapwiekende, duizenden vogels schieten, dat alles eene verscheidenheid van duizenden gezigten oplevert.

DE WOLF IN SCHAAPSKLEEDING.

Naar het Engelsch.

EERSTE HOOFDSTUK.

Clematis-cottage, een huisje in het voorste gedeelte van een klein marktstadje, dat wij, om vele en goede redenen, Brackenburg noemen willen, was gedurende vele maanden onbewoond geweest. Het Brackenburger journal voer daarbij wel, want elke week verscheen er op deszelfs eerste bladzijde eene aankondiging met het opschrift: »BEKOORLIJK VERBLIJF" in kapitale letters, en waar elk en een ieder, welke het leven wenschte te genieten in eene woning van »een bescheiden voorkomen", de verzekering werd gegeven, dat Clematis-cottage het non plus ultra van alle kleine woningen was. Het was aangenaam gelegen, met een stukje gronds er aan behoorende, en hetwelk op de beste wijze was aangelegd. Het was van alle overige huizen afgezonderd, doch stond, zeer tot gemak, in de nabijheid van eene herberg, alwaar men goede verzorging voor man en paard aanbood, en waar elken zondag, ten twee ure, eene goede portionstafel gehouden werd. Daarenboven bezat het dat begeerlijkste van alle begeerlijkheden: eene pomp, welke uitmuntend water opleverde.

De Brackenburgers in het algemeen, zoowel als de eigenaar van Clematis-cottage in het bijzonder, waren verwonderd, dat niemand op deze uitlokkende aankondiging antwoordde. Was de wereld dan blind? of was de kring, waarin het Brackenburger journal verspreid werd, zoo beperkt? De eigenaar van het begeerlijke voornoemde huisje dacht, dat het laatste mogelijk was, en daarom besteedde hij, zonder zich bij den uitgever te verontschuldigen, zeven schellingen aan eene advertentie in den Times.

Brackenburg verhief zich op het bezit van een omstreeks 20 minuten van deszelfs marktplaats gelegen spoorwegstation, alwaar in den loop van elken dag verscheidene wagentreinen ophielden, en wel met groote naauwkeurigheid, zoodat zij zelden meer dan 20 minuten voor of na den bepaalden tijd aankwamen.

Niet zoodra had de Times de in het Brackenburger journal onopgemerkt geblevene advertentie aan de wereld verkondigd, of minstens vijf personen verlieten den trein aan het station en wandelden op, ter bezigtiging van Clematis-cottage. Deszelfs eigenaar, een vrome kruidenier, met zeer lange beenen en daaraan zeer onevenredig korten broek, werd daardoor in eenen ongewonen staat van opgewondenheid gebragt. Hij ging in persoon mede, om alle de schoonheden en gemakken van het huisje te doen uitkomen, en drong er op aan, dat elk der bezoekers een beker van het alleruitmuntendst water, dat de pomp opleverde, drinken zou.

Noch de vloed van des eigenaars welsprekendheid, noch de stroom waters, welke de pomp opgaf, kon een van de vijf bezoekers — heeren die een huis zochten — er toe brengen, om 40 pond in het jaar, de belastingen niet medegerekend, voor Clematis-cottage te betalen. Zij namen een »hapje" in de zoo gemakkelijk in de nabijheid gelegene herberg en stoomden naar de stad terug.

Percival Punks was verstomd over hun slechten smaak. Hij was te zeer vermoeid, om voor het overige gedeelte van dien dag aan bezigheden te denken, en daarom vermaakte hij zich met heen en terug van en naar het station te wandelen, in de hoop van een ander liefhebber voor zijn huisje te zullen ontmoeten. Hij werd teleurgesteld; en na aankomst van den posttrein drentelde hij treurig, en het verlies van zijne zeven schellingen beklagende, naar zijnen winkel terug.

Punks was hongerig, zeer hongerig zelfs, want sedert dien morgen had hij niets dan de herhaalde teugen pompwater geproefd. Hij beval zijne vrouw hem een lekker stukje Iersch spek te braden en een paar eijeren zacht te koken — want Punks vereenigde zuinigheid met zijne vroomheid. Het een en ander werd heerlijk toebereid; doch — eer hij mes en vork er instak — daar rees plotseling een denkbeeld voor zijnen geest op, hij schoof de kleine ronde tafel, op welke zijn verlokkend avondeten gereed stond, ter zijde, liep uit de keuken naar zijn winkel, en sprong op den hoogen stoel achter den lessenaar. Zijne vrouw volgde hem, daar zijne ongewone handelwijze haar deed vreezen, dat hij voornemens was een zelfmoord te plegen, door zich met een pennemes de keel af te snijden. Maar neen, Punks versneed alleen zijne pen, en na eenige regels op een voor hem liggend papier gekrabbeld te hebben, vouwde hij het toe, zocht een geldstuk, en repte zich in de rigting van het postkantoor voort. Jufvrouw Punks den jongen aanbevelende goed op de deur te passen, volgde hem en hoorde hem vragen, om een tweede orderbriefje voor zeven schellingen.

»Het is om arm te worden," zeide jufvrouw Punks.

»Dat juist niet, vrouw!" hernam Punks, die de harde aanmerking gehoord had, »integendeel, ik heb een goeden slag geslagen."

»Kom dan naar huis en eet uw avondeten," zeide zijne vrouw.

»Geef die producten van vreemden oorsprong aan den jongen, vrouw! en laten wij ons voor ditmaal eens vergasten op een sneedje Yorkschen ham en een echt Engelsch avondmaal. Ik zoude mij zeer bedriegen, indien Clematis-cottage niet voor een hoogen prijs verhuurd werd."

»Gij hebt te veel gedronken, man!" zeide jufvrouw Punks.

»Maak het nu niet al te erg, vrouw! niets dan het zuivere water uit de huispomp is heden over mijne lippen gekomen."

Punks verorberde den ham en ledigde de braadpan, en drong aan op het genieten van een paar glazen rum met water, en een pijp — eene weelde, die hij zich in maanden niet veroorloofd had.

»Wat kan dit beduiden?" dacht zijne vrouw.

»Hij zal op nieuw gek worden en zal voor de vijfde maal genezen moeten worden."

»Gij zult zien, vrouw! maak het sterk en doe er wat suiker in. Hoerah! Ik zal een toast instellen. Die waagt, die wint; ziedaar, drink daar eens op, jufvrouw Punks!"

Jufvrouw Punks deed zoo als haar verzocht werd; want alhoewel zij een trouw voorstander van het matigheidsgenootschap was, hield zij nog al van een glaasje rum met water; doch wat de toast, dien zij dronk, beteekenen moest, dit konde zij niet raden.

Bij de aankomst van den ochtendpost, snelde Punks naar de herberg, in de nabijheid van zijn te huur staand huisje. Men kreeg er den Times en Punks greep het blad, zoodra de postbode het overgaf. Hij trok er den omslag af, doorliep vlug de reeks van advertentiën, en zeggende, dat hij in eene minuut terug zoude zijn, vloog hij, het blad in zijne hand houdende, naar zijn winkel. Deze was met klanten opgevuld; doch hij drong haastig door hen heen naar zijn kantoortje, en het nieuwsblad voor zijne vrouw nederleggende, wees hij met zijn vinger op een van de vele aankondigingen en riep uit:

»Ziedaar, vrouw! lees dat eens."

Jufvrouw Punks zette haar bril op en las:

»Aan vrome lieden. In Brackenburg wordt het zuivere woord geleerd. Eene plaats in de Ebenezer kapel aldaar, alsmede eene gemakkelijke woning, minder dan vijf minuten wandelens van genoemde kapel gelegen, zijn voor eenen matigen prijs te huur. Te bevragen bij Percival Punks, diaken van voornoemde kapel."

»Wat dunkt u daarvan, vrouw?" vroeg Punks.

»Dat gaat niet," zeide de vrouw. »Zeven schellingen, eene snede ham, echte Yorksche, twee versche eijeren een kwart pinje Jamaica rum zijn zoo goed als weggesmeten."

»Gij zult zien, vrouw! gij zult zien," zeide Punks. »Houd een oog op den winkel. Ik zal het nieuwsblad terugbrengen en naar de station gaan."

»Het kan zijn, dat er nog wel wat goeds van komt," zeide jufvrouw Punks, peinzende. »Er is niets zoo goed als te ondernemen in de wereld. Hoe zouden anders Spiccins en Comp. het bankroet ontkomen zijn, indien zij niet dekens van drie schellingen, tegen vijf schellingen verkocht hadden ten gebruike voor de arme slaven in de West-Indië? En deden wij ooit beter zaken, dan toen wij den handel in suiker, die door slaven bereid werd, opgaven — dat is, voorgaven zulks te doen? Punks! nu hebt gij toch eens gelijk. Wagen moet men om te winnen."

Zoozeer was de geest van de kruidenierster bezig met te speculeren over den uitslag van haars echtgenoots vindingrijkheid, dat zij, gedurende dien dag, verscheidene grove vergissingen beging. Zoo voorzag zij hare klanten met gewone Congo in de plaats van beste thee, en gaf grove bollen in de plaats van fijn brood; in alle hare vergissingen echter was gelukkig het voordeel aan hare zijde.

Terwijl zijne vrouw aan deze voordeelige liefhebberij van afgetrokken te zijn, lucht gaf, wandelde Punks voor het Brackenburgsche station, de aankomst der van Londen komende treinen afwachtende, op en neder. Hij bekeek naauwkeurig allen, die uitstapten, doch zonder goed gevolg, daar hij allen kende voor inwoners van het stadje of deszelfs nabuurschap en wist dat zij allen van huizen voorzien waren.

Eindelijk kwam de trein van vijven aan, juist 25½ minuut over dat uur. Uit een rijtuig van de eerste klasse stapte een heer van middelbare jaren, welke door eene dame van gelijken leeftijd werd gevolgd. Zij waren beide zedig, in donkere en eenvoudige, doch van de beste stof vervaardigde kleederen gekleed. Toen de heer zijn zijden zakdoek uit zijn zak trok, haalde hij te gelijker tijd eenige blaadjes gedrukt papier uit, welke in alle rigtingen over den grond vlogen.

Punks nam er een van op, daar het juist voor zijne voeten nederviel, en zag, dat het een godsdienstig tractaatje was.

»Dat is mijn man," dacht Punks. »Ik loop naar huis, ten einde hen te kunnen ontvangen. Ik ben toch nieuwsgierig, of hij eenige bagaadje heeft medegebragt."

Hij zag twee zeer groote mantelzakken uit den bagaadjewagen halen en aan de voeten van het vrome paar nederleggen, en liep naar huis.

TWEEDE HOOFDSTUK.

»Alles in orde," zeide Punks, terwijl hij het kantoortje binnenstoof. »Zij zullen in eene minuut hier zijn."

»Wie zal in eene minuut hier zijn?" vroeg jufvrouw Punks.

»Mijne nieuwe huurders — een paar zulke lieve, vrome menschen van middelbare jaren, als gij ooit onder uwe oogen gehad hebt."

»Geef mij een schoone das en mijn beste rok eens aan," vervolgde Punks. »Hebt gij hun de huur al gezegd?" vroeg zijne vrouw.

»Ik heb zelfs niet tegen hen gesproken," sprak Punks, terwijl hij zich van zijne kleederen, voor zoo ver das en rok betrof, ontdeed.

»Hoe weet gij dan, dat zij om het huis komen?"

»Door instinct — maar gij zult het wel zien. Zie ik er zoo goed uit. Gelijk ik eenigzins op een diaken, zeg?" vroeg Punks.

»Gij moet uw haar wat sluik neêrkammen en uw halsboord wat gladstrijken en ophalen; zoo, nu zal het wel gaan. Bewaar ons, daar komen een heer en eene dame, heele deftige lieden, de stoep op," riep jufvrouw Punks.

»Laat hen binnen komen," zeide Punks, zich voor een alle maanden uitkomend Berigt van het Zendelinggenootschap nederzettende, en de houding aannemende, alsof hij zeer in deszelfs inhoud verdiept was.

»Indien gij den tijd hebt, mijn waarde!" zeide jufvrouw Punks, »een heer en eene dame wenschen u te spreken."

»Ik ben bezig, druk bezig met geestelijke zaken, doch wanneer zij morgen of in de volgende week niet terug kunnen komen, zal ik mijne bezigheden ter zijde stellen en hooren, wat zij willen," zeide Punks.

»Zij zijn gekomen wegens het huisje, mijn waarde!" zeide jufvrouw Punks, altijd nog met de deur van het kantoortje in hare hand en de bezoekers naast haar hebbende.

»Het huisje? — welk huisje?" vroeg Punks.

»Clematis-cottage onderstel ik," hernam zijne vrouw.

»Och hemel!" kreunde Punks, »welk een aantal liefhebbers heb ik niet al voor dat lieve plaatsje gehad! waarlijk, het is zeer vermoeijend — doch laat hen binnenkomen."

De heer en dame traden het kantoortje binnen en namen de stoelen, welke Punks hun aanwees.

»Ik kom hier," zeide de heer, »ten gevolge van eene..."

»Aankondiging in den Times, wilt gij zeggen. Het spijt mij werkelijk, dat gij niet eerder gekomen zijt," zeide Punks.

»Wel, ik ben hierheen gekomen, terstond na het in het nieuwsblad gelezen te hebben," zeide de heer.

»Vier treinen zijn gekomen voor u," zeide Punks. »En in elk van dezelve niet minder dan veertig of vijftig gegadigden voor Clematis-cottage."

»Het is dus reeds verhuurd?" vroeg de dame.

»Wel, mevrouw! niet bepaald verhuurd; gij begrijpt, dat er getuigenissen van soliditeit en wat dies meer zij, gevorderd worden, — maar de schoonheid en de gemakken van het plaatsje, en..."

»Het is juist niet daaraan, dat wij hechten, mijnheer!" zeide de heer plegtiglijk. »Het in de nabijheid gelegen zijn van eene plaats van godsvrucht, waar men het zuivere woord hooren kan, was de voornaamste reden van ons hierkomen om hetzelve te zien."

»De huur is zeer matig," sprak Punks, »en het water verwonderingswaardig gezond."

»Zouden wij het niet eens kunnen zien?" vroeg de dame.

»Ontwijfelbaar, mevrouw! ofschoon vermoeid door het zoo dikwerf reeds heden bezocht te hebben, zal ik zelf het u laten zien," zeide Punks.

»Zoudt gij ons wel willen vergunnen onze reiszakken in uw magazijn neder te zetten?" vroeg de heer. »Indien het huisje ons beviel, en gij genegen waart ons als huurders te hebben, zouden wij gaarne het terstond willen betrekken."

»Maar de meubels, mijn waarde heer?"

»Gij hebt toch, naar ik onderstel, ambachtslieden en meubelmakers in Brackenburg?"

»Vele," zeide Punks.

»En van het zuivere geloof?" vroeg de dame.

»Independants, welke zich eerder zouden getroosten hunne goederen te verliezen, dan eene kerkelijke belasting te betalen," sprak Punks.

»Die brave lieden!" zeide de heer, »ga ons voor, mijnheer!"

Punks wees den weg en maakte, terwijl zij dien afwandelden, vele vrome opmerkingen; en na te hebben uitgeweid over de verdiensten van den prediker in de Ebenezerkapel, welke hij hen, toen zij die voorbijtraden, aanwees, ging hij over tot het aanprijzen van het te huur staande huisje.

»Een zeer afgetrokken en zeer lief huisje, juist geschikt voor ernstige overwegingen. Wat zegt gij, Martha? staat het u aan?" vroeg de heer.

»Het heeft vele reparatiën noodig," sprak de dame.

»Denk eens aan de huur, mevrouw! slechts zestig pond in het jaar en binnen de vijf minuten wandelens van de Ebenezerkapel waar het zuivere woord gepredikt wordt, en eene vaste zitplaats daarin," zeide Punks.

»Zeg vijftig," sprak de heer.

Punks schudde zijn hoofd ontkennend.

»Het is twintig pond te veel," zeide de dame. »Laat ons nog eens verder zien."

»Maak er vijftig guinjes van en het is het uwe," sprak Punks, »indien namelijk de inlichtingen voldoende zijn."

De heer en dame spraken eenige minuten te zamen, gedurende welken tijd Punks koel en onverschillig trachtte te schijnen, ofschoon hij werkelijk in eene moeijelijk te verbergen toestand van zenuwachtige opgewondenheid verkeerde.

»Het komt ons voor een hooge huurprijs te zijn," sprak de heer," doch daar geld geen beletsel voor ons is...."

»Ik wenschte, dat ik op zestig had volgehouden," zeide Punks in zichzelven,

»....en in aanmerking van de zegenrijke voordeelen, die er aan verbonden zijn,...."

»Eene pomp met helder water!" zeide Punks overluid.

»....en dat wij dadelijk in het bezit kunnen treden, willen wij er toe besluiten. Hier is mijn naamkaart."

»Hem! — de heer Jabez Worthington — eene goede naam," zeide Punks. »Aldermansbuurt — achtingswaardige plaats. De naam van uw vriend?"

»De firma, mijnheer! waarvan ik de oudste deelhebber ben: Worthington, Dubs en Trumps, algemeene agenten, wend u tot hen, vraag naar Trumps en als hij u geene voldoende inlichtingen wegens mijne soliditeit geven kan, kan niemand anders zulks doen," zeide Worthington.

»Dat zal ik doen, met den ochtendtrein van morgen. Ondertusschen wat zult gij doen in dien tusschentijd?" vroeg Punks.

»In de herberg blijven," sprak de heer Worthington.

»Neen, neen; daar is goede verzorging voor man en paard, doch niet voor een paar achtingswaardige gehuwde lieden. Onze eerste verdieping is gewoonlijk verhuurd maar is nu onbewoond. Deze zult gij hebben totdat het huisje gemeubeld is. Tien schellingen per dag, de bediening en eten er onder be-

grepen zal u wel niet afschrikken," zeide Punks, die immer er op uit was een kansje waar te nemen.

»Wij zijn u zeer verpligt, mijnheer!" zeide mevrouw Worthington.

»O, mevrouw! denk daar niet aan; ik hoop, dat gij binnen kort mij veel meer verschuldigd zijn zult, ik zal mij gelukkig achten u met alles wat in ons vermogen is te dienen, zeide Punks.

»Verschuldigd, mijnheer?" zeide de heer Worthington; »ik ben niemand iets schuldig en betaal alles met contant geld."

»Ik vraag excuus, mijnheer! ik meende niet u te beleedigen, ik hoop — ik ben zeer verheugd dit te hooren," zeide Punks, »maar wilt gij niet eens het water proeven? neem eens een glas."

De heer Worthington ledigde het tot den laatsten drop en oordeelde het uitmuntend. Punks was in de wolken, vulde het glas nog eens en gaf het aan de dame, welke het ledigde en hetzelfde tegen haren echtgenoot zeide.

»Nu, mevrouw! nu, mijnheer! willen wij nu terugkeeren en u in het bezit van uwe kamers stellen," zeide Punks, de deur van Clematis-cottage sluitende, den sleutel in zijn zak stekende en den weg naar zijn winkel inslaande.

Daar de kamers gereed waren, namen mijnheer en mevrouw Worthington dezelve terstond in bezit en verzochten, dat hunne bagaadje — of liever het weinigje, dat zij voorloopig hadden medegebragt — naar boven zou gebragt worden.

De loome drager en de winkeljongen werden, om deze verplaatsing te verrigten, in het werk gesteld, doch konden naauwelijks hunne taak volbrengen.

»Wilt gij souperen, mevrouw?" vroeg Punks, wiens beleefdheid zeer vergroot was, door het berigt van de zwaarte van de koffer.

»Een weinig thee, als het u belieft," zeide de heer Worthington. »Wij vertrouwen, dat gij huiselijke godsdienstoefeningen zult houden en ons vergunnen aan dezelve deel te nemen."

»Dat zijn lieve menschen," sprak Punks tot zijne vrouw. »Maar ik wenschte, dat ik op zestig pond had aangehouden. Ik twijfel niet, of zij zouden dezelve gegeven hebben; zij schijnen zoo heel rijk te zijn, en toch zoo — zoo — eenvoudig."

»Hebt gij hun geld gezien, of kleinooden, ringen, horologie, juweelen en dergelijke meer?" vroeg jufvrouw Punks.

»Wel, als gij mij nu eigenlijk daarnaar vraagt, neen!" zeide Punks, »maar zij zien er toch wel naar uit, doen zij niet?"

»Ik zal zelve het theegoed boven brengen," sprak jufvrouw Punks met eenen geheimzinnigen blik.

Haar echtgenoot zat diep en angstig in gedachten verzonken, tot zij beneden kwam.

»Welnu, wat denkt gij er van?"

»Het is in orde," zeide jufvrouw Punks, haar zwart zijden boezelaar gladstrijkende. »De man heeft een gouden repetitie, zoo groot als eene kaas, en de vrouw een lief klein Genève's, met een langen gouden ketting, en hare handen zijn compleet bedekt met ringen."

Punks wreef in zijne handen van blijdschap, en zond den knecht naar den prediker van de Ebenezer-kapel, om hem te verzoeken daar te komen, ten einde hij aan de nieuwe bewoners van Clematis-cottage kon worden voorgesteld; welke nieuwe bewoners ontwijfelbaar vrijgevige bijdragen zouden doen aan de kapel, zoowel als aan de verschillende liefdadige inrigtingen, die daaraan verbonden waren.

Het is onnoodig, te zeggen dat dit verzoek aangenomen werd. De avond werd op eene zeer geregelde wijze doorgebragt. De geestelijke was verheugd met de nieuwe vermeerdering zijner kudde, en Punks was zoo ingenomen met den ernst, die in hunne manieren doorstraalde, en met hunne aandacht bij de godvruchtige oefeningen van dien avond, dat hij in zijnen geest besloten had, niet naar de stad te gaan, om inlichtingen omtrent hen in te winnen, en zich te vergenoegen met hunne klaarblijkelijke deftigheid.

Jufvrouw Punks echter was eene voorzigtige vrouw, en drong op eene zamenkomst met Trumps aan; daarenboven zelfs verzocht zij hem, eenige vragen te doen aangaande de soliditeit der firma in het algemeen, »want," dus was hare opmerking, »vroomheid is eene zeer goede zaak, maar geld is beter."

Punks was over haar wantrouwen verontwaardigd, en had volstrekt een weinig heeten rum en water noodig, om zijne zenuwen te doen bedaren.

DERDE HOOFDSTUK.

Punks was vroeg op, en vertrok met den eersten trein. Daar hij zich voor zijn vertrek niet ontnuchterd, althans slechts een vingerhoed vol rum, om de koude af te weren, genomen had, dacht hij twee vliegen in een klap te slaan, door het nemen van een ontbijt en het inwinnen van inlichtingen omtrent de firma Worthington, Dubs en Trumps in denzelfden tijd te verrigten. Een goed koffijhuis bood hem hiertoe de gelegenheid aan, en toen hij zijne thee, welke hij verklaarde meer Britsche dan Chinesche te zijn, uitdronk, begon hij den hospes uit te hooren.

»Kent gij de algemeene agenten die daar wonen?" vroeg Punks, het huis aanwijzende.

»Ik zou denken van ja," antwoordde daarop de waard.

»Kent gij hen sedert lang?"

»Zoo lang als ik hier ben geweest," zeide de waard; doch hij vergat er bij te voegen, dat er naauwelijks eene week verloopen was, sedert hij in het bezit gekomen was van het den restaurant kenmerkend servet.

»Zij zijn achtingswaardig? en doen veel zaken, niet waar?"

»Zij moeten wel achtingswaardig, zeer achtingswaardig zijn, mijnheer! want zij hebben alle

dagen hunne maaltijden: biefstuk, coteletten of koud gesneden vleesch uit mijne inrigting," zeide de man.

»En zij betalen contant?"

»Wij borgen nooit — een ontbijt kost vijftien stuivers."

Punks begreep den wenk en haalde eene beurs uit zijn zak. Hij betaalde zijne rekening door den oppasser achttien stuivers te geven en hem met een zweem van grootmoedigheid te zeggen, dat hij de overige drie stuivers voor zich mogt houden.

Tot dusverre was alles voldoende. Zijne edelmoedigheid jegens den oppasser had hare uitwerking. Hij kreeg het nieuwsblad, zoodra de courantenjongen het bragt. Hij boog zich over de bladen, totdat hij op de klok in de koffijkamer zag, dat het tien ure was, de tijd waarop, volgens de aanwijzing op het getraliede venster, het kantoor van de algemeene agenten open was. Of Punks zenuwachtig was, dan wel dat de Britsche plaatsvervanger van het geurige kruid niet met zijne maag strookte, is onzeker, maar het is zeer zeker, dat hij een extra zesstuiversstuk besteedde en iets uit een wijnglas dronk, hetwelk zeer leelijk moet geweest zijn, want hij schudde zijn hoofd, trok eenige gezigten en verhaalde den oppasser, dat hij het meer als eene medicijn innam. De oppasser glimlachte dubbelzinnig; doch waarom hij zulks deed, kunnen wij niet zeggen.

»Is mijnheer Trumps binnen?" vroeg Punks aan een kleinen, morsigen jongen, welke een langen gang met water uit eene groene blikken en van eene kleine opening aan het onderste einde voorziene kan besproeide.

»Natuurlijk. Wij openen ten tien ure, en het is reeds geslagen. Daar schelde hij. Uit den weg, baas!" zeide de jongen, het water zoo roekeloos verspreidende, alsof zijn meester de belasting op het water niet betaalde.

Punks gevoelde veel lust, om den jongen eenige schoppen te geven, maar hij koelde zijn bloed op de schel. Op zijn hevig gebel verscheen een sluik man met een vet gezigt en eene pen tusschen de tanden.

»Is mijnheer Trumps te huis?" vroeg Punks.

»Ik ben mijnheer Trumps, mijnheer! Ik verzoek u, treed binnen. Waarmede kan ik u van dienst zijn?" vroeg de sluike man, een zeer versleten, in perkament gebonden en met groene hoeken en rug voorzien boek openslaande.

»Ik ben tot u verwezen, mijnheer! om inlichtingen aangaande den heer Worthington."

»Hoe? — o, ik weet het — Clematis-cottage — hoe staat het mijn geëerden vriend aan?"

»Zoo goed, dat hij het gehuurd heeft," zeide Punks, »dat wil zeggen, indien de informatiën goed zijn."

»Goed, mijnheer? Is hij dan niet aan het hoofd van deze firma, mijnheer? Gij moet mijn woord voor zijne soliditeit niet aannemen — ga slechts op de beurs — vraag naar hem in Marklane — vraag aan het Oost-Indische-huis — of liever, fluister slechts zijn naam aan het etablissement van Lloyd zoo gij wilt. Worthington solide en goed? hij is een aardig deel te goed!" sprak Trumps, terwijl hij zegevierend lachte.

»Hij schijnt een vroom mensch en accuraat in zijne betalingen," zeide Punks, »en zijne vrouw is...."

»Een engel, mijnheer! — niet geschapen om op deze aarde te leven, mijnheer! — Ga slechts naar Clapham en vraag — doch neen, gij behoeft niet te vragen — er is geene lijst van weldoeners in eenige kerk of school, waarop niet de naam van Dorothea Worthington met gouden letters prijkt en eene ruime bijdrage er achter."

»Dorothea? — Ik meende, hij noemde haar Martha?" vroeg Punks.

»Om der kortheids wille, mijnheer! alleen om der kortheids wille," hernam Trumps. »Gij zijt een gelukkig man, mijnheer Dings!"

»Gij denkt dan dat ik veilig ben?" vroeg Punks.

»Wilt gij, dat ik u een briefje voor een jaar huur vooruit zal geven?" sprak Trumps, een lessenaar openende en er een lang dun boek uitnemende.

»O heer, neen; dat volstrekt niet," zeide Punks.

»Welnu dan, mijn waarde heer! kan ik ook nog iets voor u doen? Het spijt mij u te haasten, maar gij weet, men moet de zaken niet verwaarloozen. — Vaarwel; wees zoo goed, mijne groeten aan Worthington en zijne engelachtige vrouw te doen," zeide Trumps, terwijl hij Punks met eene buiging het kantoor uitliet.

Toen Punks in een rijtuig van de derde klasse naar huis reed, was er eene zaak, die hem eenigzins verlegen maakte, namelijk, hoe het kwam, dat bij eene zoo oude firma — een kantoor, dat immers bestaan had, sedert de waard uit het koffijhuis zijne inrigting tot het welzijn van zijne kalanten bestuurde — het meublement van het kantoor zoo geheel nieuw was? Hij had bijna besloten terug te keeren en daarnaar te vragen, toen hem het idée inviel, dat het oude door lang gebruik kon versleten en juist door nieuw vervangen geworden zijn.

»Welnu, lieve man! is alles in orde?" fluisterde jufvrouw Punks haren echtgenoot toe, toen hij in het kantoortje gekomen was.

»In orde, vrouw? ja; ik zou denken van ja — zelfs vrij wat meer dan in orde. Wij zijn grootelijks gezegend, vrouw!" vervolgde Punks, »twee zulke engelachtige lieden vindt men niet iederen dag, zeg ik u."

»Vertel mij alles wat gij van hen weet," zeide de kruidenierster.

Punks trachtte hieraan te voldoen, doch was tot zijne verwondering genoodzaakt, om tot zijne verbeelding de toevlugt te nemen, want toen hij alles zamenvatte, wat hij gehoord had, kwam het enkel daarop neder, dat Worthington deelhebber was in een algemeen agentschap, en dat zijne vrouw een engel was, in zoo verre namelijk van

eene vrijgevige weldoenster van kerken en liefdadige gestichten te zijn — alles op het ipse dixit van den jongsten deelhebber, den heer Trumps. Dit alles was een goed thema, om eene geschiedenis van te maken, en Punks maakte er gebruik van. Zijne verbeelding was nu vruchtbaar, en jufvrouw Punks werd voldaan, bijzonder toen zij hoorde, dat Trumps een briefje voor een jaar huur in vooruitbetaling had aangeboden, ofschoon zij zich niet kon terughouden, haren man voor een dwaas te verklaren in het niet aannemen van hetzelve.

»Ik hoop, dat gij volkomen voldaan zijt, mijnheer Punks!" vroeg mevrouw Worthington, toen hij de voorkamer binnenkwam.

»Meer dan tevreden, mevrouw! Ik verheug mij, zulke achtingswaardige lieden voor huurders te hebben," hernam Punks, »ik ben zeer verblijd." Want hij zag eene ruime groene geknoopte beurs met souvereinen gevuld op tafel liggen.

»Dus kunnen wij het huisje betrekken en terstond doen meubelen?" zeide de heer Worthington.

»Wij deden beter met hier te blijven, lieve! totdat het huis geschikt is, om ons te ontvangen," zeide mevrouw.

»O, dat is goed. Te gelijker tijd zal mijnheer Punks mogelijk wel de goedheid willen hebben, om mij bij eenige brave en vrome winkeliers in Brackenburg te brengen, welke het huisje voor ons in orde zullen brengen?" sprak mijnheer Worthington.

»Met genoegen, mijnheer! met genoegen," antwoordde Punks.

»Gij zult zoo goed zijn, mijnheer! mij niet bij een winkelier te brengen, die niet van dezelfde denkbeelden is als wij," sprak de heer Worthington met ernst.

»Vertrouw op mij daaromtrent — wij hangen aaneen, als...."

»Vertrouwen? Mijnheer! ik ken, zoo als ik u reeds vroeger zeide, de beteekenis van dat woord niet. Ik betaal alles met gereed geld, of met een briefje op twee maanden, hetwelk hetzelfde is," sprak de heer Worthington, zijne handen in zijne broekzakken stekende en met verscheidene geldstukken rammelende.

»Juist hetzelfde, als het behoorlijk gehonoreerd wordt," zeide Punks.

»Zal ik u vooruit betalen, mijnheer?" vroeg mevrouw Worthington, boos zijnde en beweging makende, om de groene geknoopte beurs te openen. »Indien gij twijfelt...."

»O neen, waarde mevrouw! neen — vergeef mij, ik verzoek u, vergeef mij, indien ik u mogt beleedigd hebben. Ik verzoek u werkelijk om vergiffenis," zeide Punks op nederigen toon.

»Het zij u toegestaan, mijnheer!" sprak de dame, »maar ik moet u bekennen, dat ik geschokt was, alleen op het denkbeeld van de mogelijkheid, dat een Worthington niet aan zijne verpligtingen zou voldoen."

»Spreek daar niet meer over, mijne waarde! Ga met mij mede, en de heer Punks zal zoo vriendelijk zijn ons bij eenige goede winkeliers brengen," zeide de heer Worthington.

»En mogelijk zal hij de goedheid hebben, ons de leer- en bewaarscholen te laten zien. Ik ben verlangend, om mijne kleine bijdrage te voegen bij de giften van de liefderijken van hart," zeide mevrouw Worthington, terwijl zij de zware beurs in hare reticule vallen liet.

»Engelachtige vrouw!" zeide Punks, juist hard genoeg om de dame in staat te stellen het gezegde te hooren, toen hij hun den weg door de straten der stad wees.

De scholen werden behoorlijk bezocht. Het vrome paar teekende hunne namen als jaarlijksche inteekenaren voor 20 ponden elk, en gaven elk een souverein aan de *respective opzigters*, om tot thee en koek voor hunne leerlingen te worden besteed.

»Welke charmante menschen! Het is waarlijk eene aanwinst voor Brackenburg!" riepen de vrome dames en heeren, welke op dien morgen de school bezochten.

Het gerucht van het weldoende karakter van de nieuwe bewoners van Clematis-cottage werd als een vuur door de stad verbreid, en alvorens zij het meubelmagazijn, waarheen Punks hen bragt, bereikt hadden, was reeds deszelfs eigenaar reikhalzende, om hen tot kalanten te hebben. Hij drukte Punks de hand, fluisterde zoo iets van een »doshure" (douceur), en nam aan, om binnen twee dagen het huisje te meubeleeren.

»Gij moet het goed doen, mijnheer! en redelijk zijn. Maak eene goede zaak er van, maar bedrieg mij niet. Ik zal met naauwgezetheid uwe rekening nazien, want ik betaal alles met gereed geld, of met briefjes op twee maanden," sprak de heer Worthington; en zoo zeide hij tegen den ijzerkooper, den zilversmid, den wijnkooper en al de overige leveranciers, aan welke *allen hij ruime bestellingen* deed.

VIERDE HOOFDSTUK.

In het verloop van eene week was Clematis-cottage met smaak in orde gebragt. De kelders waren goed gevuld, de provisiekamer voorzien, en de nieuwe bewoners, welke bij al hunne geloofsgenooten eene groote reputatie verkregen hadden, waren alleenlijk besluiteloos, welk van de zilveren serviezen, welke hen ter keuze waren gezonden, zij wilden koopen. Het was eene teedere zaak, en Worthington en zijne vrouw besloten, om, zoo als zij Punks vertelden, zich in eene zoo belangrijke zaak niet op hun eigen oordeel te verlaten, maar eenige vrienden op een theepartijtje te vragen, ten einde alle de serviezen aan hunne bezigtiging te onderwerpen en hun oordeel daaromtrent te vragen.

In den namiddag van den zaturdag — den dag, waarop de vrienden waren genoodigd — kwamen Worthington en zijne vrouw, die de armen be-

zocht en ruimschoots met tractaatjes voorzien hadden, in den winkel van Punks. Deze en zijne vrouw waren reeds voor de partij gekleed, en mevrouw Worthington maakte de kruidenierster vele complimenten over hare voegzaam nette kleeding. Zij werden natuurlijk binnen gevraagd, maar Worthington weigerde de uitnoodiging, onder voorgeven dat zij zich naar huis moesten haasten, ten einde gereed te zijn hunne vrienden te ontvangen.

»A propos!" zeide Worthington, »hebt gij ook geld in huis, mijnheer Punks?"

Punks lachte, en beleed dat zulks het geval was.

»Dan zal ik u lastig moeten vallen, mijnheer!" zeide Worthington zeer ernstig, »met verzoek, om dit briefje op Coutts en C°. in te wisselen tegen 45 pond 9 schellingen en 10 stuivers? het is behoorlijk geëndossserd zoo als gij ziet."

»Onze uitgaaf is aanmerkelijk geweest — er zijn zoo vele kleinigheden, waaraan men niet eens denkt. — Ik heb niet één souverein overig van de vijftig of zestig — ik ben vergeten hoeveel precies — die ik, toen ik hierheen kwam, in mijne beurs gestoken heb," zeide mevrouw Worthington. »Werkelijk, op deze wijze zullen onze vierduizend ponden in het jaar ons niet ver brengen. Wij zullen ons ruïneren."

»O, dat vrees ik niet, mevrouw! volstrekt niet, het is alleen de eerste uitgave — als gij eens in Clematis-cottage zult gevestigd zijn, zult gij met eene kleinigheid toekomen. Daar is het geld, mijnheer! vijf billetten van tien pond, vier van een pond, negen schellingen en tien stuivers," zeide Punks, »gij zult het in orde bevinden."

»Neem mij niet kwalijk, mijnheer! maar ik ben zeer naauwkeurig in geldzaken. Ik maak er een regel van, om alles na te tellen, al ware het voor een zesstuiverstuk," zeide den heer Worthington.

»En hierin hebt gij wel degelijk gelijk," hernam Punks.

»Het is geheel in orde, mijnheer! gij zult mijne groote naauwlettenheid niet ten kwade duiden; ik weet dat gij dit niet zult — gij zijt een man van zaken, mijnheer Punks! en als zoodanig zult gij mij willen gelooven, dat het mijne meening niet was, u te beleedigen."

Punks sloot het briefje in zijne Japansche doos, en boog zich dienstvaardiglijk.

»Indien gij gereed zijt, om naar ons huis te gaan, mijnheer, vergun mij dan, aan mejufvrouw Punks mijn arm aan te bieden, en wees gij zoo goed mijne vrouw te geleiden," zeide Worthington.

»Mijn waarde heer! in eene minuut zal ik gereed zijn," sprak Punks, terwijl hij in het kantoortje sprong en zijn besten hoed zocht.

Gelukkige Punks! gelukkige jufvrouw Punks! — Daar gingen zij, arm in arm, in de Hoogstraat van Brackenburg met de rijke, liefdadige, vrome, bewoners van Clematis-cottage. Punks was wonderwel in zijn schik; doch dacht, dat mijnheer Worthington veel te vlug wandelde. Hij zou zoo gaarne zijn triomf verlengd hebben.

De thee — Punks beste soort van 6 schellingen en 10 stuivers — was uitmuntend; het geroosterde brood was geboterd met de zuiverste versche boter uit Punks winkel; ook werd er eer aan gedaan, en nimmer was er smakelijker maaltijd gehouden.

Mevrouw Worthington was zoo goed en oplettend, en Worthingtons conversatie was zoo leerrijk, dat de uren gelijk minuten vervlogen; en het werd reeds laat, toen de zilversmid eene aanmerking maakte omtrent het doel van hunne bijeenkomst.

»Werkelijk, mijn waarde broeders! uw gezelschap is zoo aangenaam...."

»Betooverend, mijn waarde!"

»Val mij niet in de rede, mevrouw Worthington! zoo aangenaam geweest, dat ik het zilverwerk geheel vergeten had. — Hebt gij het medegebragt?" sprak Worthington.

»Vergeef mij, mijnheer! mijn waardige heer! maar het is zoo zwaar, dat het twee knechts vereischte, om hetzelve te dragen," zeide de zilversmid. »Vergun mij, het ten toon te stellen."

De tafel was spoedig van het theegoed bevrijd, en de bezoekers waren meer dan anderhalf uur druk bezig, om te beslissen over de betrekkelijke verdiensten van het koningins model, prins Albert's huisselijk en verscheidene andere modellen, tot het vioolmodel ingesloten. Worthington scheen lust te hebben om het laatste te koopen, omdat het minder prachtvol dan de overigen was.

Mevrouw Worthington was geheel voor het koningins model, en werd door het geheele gezelschap daarin ondersteund, want de zilversmid had hun een wenk gegeven, dat dit het duurste en voor hem het voordeeligste was.

»Zet alles voor een oogenblik ter zijde, mijn waarde!" sprak Worthington, »laat ons eerst wat wachten — en proeven wij de champagne van vriend Hutton."

»Gij zult het eene eerste soort vinden; reken er op," zeide de heer Hutton.

»Welke zullen wij het eerst proeven: de Moët of de Ruinard?" vroeg Worthington.

»Proef ze beide;" antwoordde Hutton, denkende dat hoe eerder de beide kisten ledig waren, dit voor hem des te beter zou zijn.

De genoodigden waren allen »afschaffers", doch op de eene of andere wijze vergaten zij, in de opgewondenheid van het oogenblik, dat zij die belofte gedaan hadden. Pop-pop-pop ging kurk op kurk, en elk betuigde, dat beide soorten zoo uitmuntend waren, dat zij noch voor de eene, noch voor de andere soort konden beslissen. Pop-pop-pop alweder, zonder tot beslissing te komen.

»Wel, wel," zeide Worthington, »ik wil de beide kisten houden, maar gij moet tien schellingen laten vallen; bedenk eens, gereed geld of een briefje op twee maanden, dat even goed is."

»Het kan niet, waarlijk ik kan het niet doen," zeide Hutton, »ik heb ze u verlaten voor den laagsten prijs."

»Wij mogen nu de Port, Madera, Xeres en Claret ook wel proeven," zeide mevrouw Worthington.

»Het komt mij ook het beste voor, waarde! wij zullen nimmer zulk eene proefvereeniging weder bijeen hebben."

Pop gingen de kurken. Sip-sip-sip eerst van de eene, dan van eene andere soort. Luider en luider klonken de tongen van de in verschil zijnde regters. Tafelbeschuit en oude kaas werd voorgediend, meerdere flesschen ontkurkt; en voordat de klok tien had geslagen, waren de vier waskaarsen uit Punks winkel vermeerderd tot acht; en gevoelde jufvrouw Punks zich zoo wonderlijk, tot zij zich naar huis moest begeven.

»Luister," sprak Worthington, »ik hoor het geluid van wielen; het is Trumps met de schilderijen."

Al de gasten gingen naar buiten, om den wagen te zien, waarin eene kleine verzameling van kostbare schilderijen — echte stukken van de beste meesters — waren overgebragt, omdat het vervoer op den trein niet veilig was; men was daar toch zoo onverschillig en onvoorzigtig.

»Gij zult ze toch van avond niet willen uitpakken?" vroeg Trumps.

»Volstrekt niet," sprak Worthington, »rijd den wagen in den tuin en sluit de deur. Jakob zal van nacht opblijven, om er bij te waken."

»Het is t-t-tijd om te gaan," stamelde de zilversmid.

»Vol-l-lko-omen," sprak Punks, »goeden nacht geëerde vriend!"

»Maar het zilverwerk?" vroeg mevrouw Worthington.

»Ik denk er niet aan, om onzen vriend aan het gevaar bloot te stellen hetzelve bij den nacht over te brengen," zeide haar echtgenoot. »Laat Marie het zorgvuldig boven in onze kamer brengen, en zie gij toe, dat het veilig in onze kast wordt weggesloten."

»Ik zal het zelve wel boven brengen," zeide de dame.

»Ze-e-er ver-r-rpligt, mevr-ouw! goe-oe-den nacht," zeide de waardige handswerkman.

»Ik wensch u allen goeden nacht, en dank u voor uw gezelschap. Wij zien elkander natuurlijk morgen in de kapel," sprak Worthington.

En zoo gebeurde het, bij de drie diensten, gedurende welker volbrenging het stichtende gedrag van de Worthington's zoowel als van hunnen compagnon Trumps, een diepen indruk op alle de geloovigen in de Ebenezer-kapel maakte. De schaal ging rond voor de eene of andere missie in de koloniën, en niemand wierp goud er in, dan alleen de nieuwe bewoners van Clematis-cottage en hun jongere compagnon.

»Een zegen voor de stad!" was het eenstemmig oordeel van al de goede lieden uit Brackenburg.

»De hemel beware mij, wat kan dat zijn?" sprak Punks tot de kruidenierster, des zondags nachts ten twaalf ure. »Het lijkt wel een postwagen — maar die zijn toch alle dood en begraven."

»Ik hoor wielen, dat is zeker. Het zal de brandspuit zijn — toe, ga uit het bed en zie wat het is," zeide jufvrouw Punks.

Punks stond eenigzins met tegenzin op, want nog altijd was het hoofd hem zwaar van te veel van Huttons monsters geproefd te hebben. Hij trok het luik ter zijde, opende het venster en kreeg een bedekten wagen in het gezigt; die met snelheid den weg naar Londen opjoeg. Twee mannen en eene vrouw zaten op den bok, en toen zij op eenige ellen afstands van zijn hoofd voorbij reden, hoorde Punks eene stem — eene al te wel bekende stem — zeggen, »rijd op, Trumps! daar is die ooijevaar van een kruidenier.

Gij zoudt Punks toen met eene veder ter nedergeslagen hebben. Hij sloot het venster, trok er de gordijnen voor, en vlood in zijn bed, waar hij diep kreunende lag, en mompelde: »Het is gedaan — glad gedaan — vijf tienponds, vier ponds, tien schellingen en negen stuivers — gereed geld, kruidenierswaren — hammen — en o God! verantwoordelijk voor alles wat in het huisje geleverd is — de Champagne van den armen Hutton, zes zilveren serviezen — alles weg! Ik ga naar de stad met den eersten trein."

Zoodra het licht was, ging Punks op weg, zonder verder uitleg aan zijne angstige vrouw te geven. Alvorens naar de station te gaan, liep hij naar Clematis-cottage en gluurde door het venster. Zelfs geen zweem van meubelen was er te vinden.

»Ik heb mij dus niet bedrogen. Trachten wij hem in de stad te vangen," sprak Punks, toen hij naar den eersten trein stapte.

Het gebeurde toevallig, dat Hutton, de wijnkooper van Brackenburg, gelegenheid had om juist op dien dag naar Londen te gaan. Hij kwam er na den middag en zag terwijl hij langs Cheapside wandelde, eene menigte volks bijeenloopen. Hij liep er mede heen, ten einde de oorzaak van den oploop te hooren, en zag, tot zijne niet geringe verwondering, zijn vriend, den diaken van de Ebenezer-kapel, grijpende »den zegen voor de stad," bij zijne kraag en roepende om een policiedienaar.

»Zijt gij gek, Punks?" sprak hij, »dat gij de waardigste, vrijgevigste man arresteren wilt."

»Neen! ik ben niet gek," schreeuwde Punks, »ik snap een zwendelaar, een wolf in schaapskleeding, en zal hem doen hangen, als ik kan."

»Maar dat kunt gij niet, mijn goede man! want het is niet anders dan eene som geld, die ik u schuldig ben," zeide Worthington, alias sluipende Tom.

Hij werd niet gehangen, doch weggezonden om van Diemensland te coloniseren: en de Brackenburgers lachten hartelijk om den eigenaar van Clematis-cottage en zijne vrome vrienden.

Haarlem. MICHAEL.

ZWOLLE.

Begluurd door een *Trekvogel.*

(*Met eene plaat.*)

Zwolle 3 Mei 1848.

Amice!

Gisteren was het juist *vijftien* jaren, dat ik van de kantoorkruk sprong, na eenige oogenblikken te voren door mijn patroon tot reiziger gepromoveerd te zijn, en heden is het ook even zoovele jaren geleden, dat ik voor het eerst op de Kamperpoortenbrug stond, waarvan men thans — volgens hierbijgaand getrouw conterfeitsel — zulk een riant gezigt heeft op de stadsgracht en den buitencingel.

Toen schreef ik u een brief, in zoo vrolijke, zelfs opgewondene stemming, als dit slechts een kantoorklerk doen kan, die de prozaïsche ruimte van vier kantoormuren en het ijzeren gezigt van een echt Amsterdamsch koopman, en de bleeke tronie van een afgeleefd boekhouder en het blikken gelaat van een trouw kantoorlooper, voor Gods vrijen hemel, beleefd specülerende conducteurs, voorkomende logementhouders, vriendelijke dienstmeisjes en onderdanige kruijers en boodschaploopers, verruilde. Herlees dien brief — ik weet, dat hem nog altijd eene plaats in uwe portefeuille is gegund — en gij zult mij toen gelukkiger prijzen dan thans!

Ik zag toen op mijn marmot, en een *eldorado* lag voor mij open en de groote Mogol van Tartarije had geene verbeelding — als ik.

Maar ach! elke reis ontnam mij ook een goed deel der illusiën, die de jeugd zich vormt — elke reis maakte mij het ligte marmotje zwaarder — elk jaar den wensch naar eene eervolle zorgelooze non-activiteit grooter.

Dat ook dit u bekend is, lees ik in de vaderlijke brieven, die ik bewaar, als zoovele onschatbare bewijzen uwer opregte vriendschap, en tevens als zoovele gewigtige bladen in mijn levensboek.

Die brieven hebben mij een riem onder het hart gestoken, als ik de winkeldeur intrad, en op het verdrietig gezigt van den zoon van Mercurius in ontmoedigende trekken las: »*Al weer een reiziger — hoe lastig!*" — Zij hebben mij de kunst geleerd, om van den winkel in het kantoor of in de binnenkamer te komen — dat veel gewonnen is — en heengaande, zonder geslaagd te zijn, eene goede gedachte in het leven te hebben geroepen, die later rente gaf. Zij hebben mij geleerd, elks karakter te bestuderen, ieders luimen en zwakheden, zoo verre dit met een eerlijk gemoed is overeen te brengen, te vieren, de zeden en gewoonten in stad en land op te merken, en die zooveel mogelijk te volgen of te eerbiedigen, en het vertrouwen te winnen, door niet te veel te beloven en zoo mogelijk meer te doen dan beloofd was.

Zij waren de zwijgende, doch opregte cicerones, die mij bij de vrije Friezen eene goede ontvangst deden te beurt vallen, spoedig te huis leerden zijn bij de eenigzins gullere Groningers, de in het eerst onoverwinnelijke koelheid der Drenthers, allengs in hartelijke genegenheid veranderden, van de voorkomendheid der Overijsselaren geen misbruik leerde maken en de ronde Gelderschen voor mij wonnen. In Utrecht en Noord- en Zuid-Holland was ik genoeg te huis, bij de Zeeuwen openden zich vele deuren door mijne uitgebreide familie-relatiën onder hen, en in het vrolijke Noord-Braband werd ik overal gaarne toegelaten, door mijn opgeruimd hart, dat opsprong bij snarengeluid en leefde bij luim en lach.

Dat ik u dankbaar ben voor dit alles, bewijst niet alleen de erkentenis in deze regelen uitgedrukt, maar ook de trouwe vervulling der eenige voorwaarde, die gij aan uwe lessen hechttet, namelijk: een reisjournaal te houden en den inhoud daarvan u mede te deelen. Dat heb ik gedaan met een ijver, voor uwe goedheid nog altijd te flaauw, en met een talent, zoo als dit iemand op de kantoorkruk kan aanwaaijen — maar uwe goedkeuring was mij tot een groot loon en ten prikkel tevens, om de getrouwe schets van mijn zwervend leven te voltooijen.

Door een toevalligen zamenloop van omstandigheden echter, ontbrak aan mijne beschrijving van onze Provinciale hoofdsteden, die van Zwolle, en de toespeling daarop in uwe jongste letteren, hoorde ik reeds met een half oor. Denk echter niet, dat ik in Overijssels hoofdstad mijn journaal gesloten hield, wijl daar den handelsreiziger geen stof tot bladvulling wordt gegeven. In bonte mengeling staan mijne aanteekeningen over Zwolle — waarvan de oudste vijftien jaren heugt — door elkander, en zeker zijn er onder, die voor u van eenige waarde zijn, maar — die te rangschikken, om ze behoorlijk tot u te doen spreken!

Met moed de pen opgevat en met zelfvertrouwen die taak aanvaard. Waarom zou ik door eene schets van Zwolle, bij u mijn auteurs-roem overleven? Gij alleen treedt immers met mij in het geregt en ik behoef daarom niet angstig uit te roepen: »hoe zal ik bestaan?"

Lees dan het volgende met genoegen, en wees in den geest bij uwen jongeren vriend, als gij de bladeren zult doorloopen, die tot opschrift hebben:

ZWOLLE.

beschreven door een Commis-voyageur.

(*in brieven.*)

Zwolle 4 Mei 1848.

Amice!

De Meimaand is er, en die op het land woont, beklaagt den stedeling, omdat deze de zon en de ontluikende natuur niet anders ziet, dan op de schilderijen in zijne kamer en op de platen voor de ramen der boekwinkels. Maar niet ieder woont in eene naauwe Amsterdamsche steeg, waar soms

het gezigt in een schoorsteen of op 's buurmans dak nog riant heet, en niet ieder heeft het dan ook nog zoo druk, dat hij niet eens even buiten kan gaan zien, wat de lieve Meimaand doet. Hij ten minste, die te Zwolle in het logement *de Zeven Provinciën* logeert, kan er op zijn gemak het stil, maar krachtig werk der natuur in Bloeimaand bewonderen, en menig reiziger — niet te bevriend met Morpheus — heeft daar genoegelijke ochtenduren doorgebragt, als hij, van de altijd vriendelijke huisgenooten, het opgeruimd oog in den tuin sloeg, of op de groene linden, die de gracht omzoomen.

Zoo zit ik hier onder mijne morgenpijp bij den vrolijk zingenden theeketel, en vestig mijn blik, nu op de zich loswoelende heesters, dan op de spreeuwen, die zoo bijster veel morgenpraats hebben, en op de opregte duiven, die het is aan te zien, dat zij in hunne smaakvolle woning heel gelukkig zijn. Nergens valt het mij zoo hard, om heen te gaan, dragende de marmot haast van huis tot huis, en verzekerd, van achter de toonbank of in het kantoor niet altijd menschen te vinden, vrolijk en spraakzaam als de spreeuwen, opregt als de duiven, noch op hun gelaat het kalme maar toch bedrijvige leven der Meimaand geteekend.

Maar laat ik het morgenuur, waarover ik voor mijzelven beschikken kan, gebruiken, om u in gedachten door Overijssels hoofdstad te geleiden. Daartoe behoef ik het oog niet in mijn journaal te slaan, want ik heb die straten dikwijls rondgedwaald met looden tred of ligten voet, al naardat de morgenpost mij goede of ontmoedigende tijdingen uit Amsterdam had aangebragt, of dat een onverklaarbaar, maar toch zoo dikwerf juist voorgevoel, mij een goeden of schralen dag beloofde. Volg mij dus, en geloof, dat uw cicerone thans niet gekweld is door naargeestige zorgen, noch alles bezien zal door het rozekleurig glas der onnadenkende jeugd.

Eenige schreden slechts uit het logement *de Zeven Provinciën*, en wij staan op de Kamperpoortenbrug, die een lagchend gezigt op de woning van den zooveel naam hebbenden schrijver Baron Sloet tot Olthuys, op de met linden omzoomde Ossenmarkt, en op de cingels aanbiedt, terwijl ze ons onwillekeurig eene droevige herinnering opdringt, aan het verschrikkelijk ongeluk, hier eenigen reizigers met de diligence overkomen. Die brug brengt ons al spoedig in de Kamperstraat, de straat der geld-aristocratie. Keizer Napoleon — geweldiger gedachtenis — logeerde hier eens. Welligt had ik deze kleine bijzonderheid vergeten, maar die naam zet alles wat daarmede in eenige betrekking staat, zekere waarde bij, vooral in dezen tijd.

Zijn wij die straat ten einde, dan biedt ons een pleintje een vrolijk gezigt aan op de stadsgracht, op de Willemsvaart — die Zwolle met den IJssel vereenigt — op de heerlijke cingels met hunne onvergelijkelijke honderdjarige ijpen, op het chineesachtige koffijhuis *Bellevue* en op de achterzijde van het trotsche Paleis van Justitie.

De goede indruk, door dit alles op ons gemaakt, wordt eenigermate verstoord door een kippenloop — alias voetgangers-brug — over de gracht en de foeileelijke armen- en teekenschool. Wij hopen voor de Zwolsche teeken-lustige jongelingschap, dat zij van stadswege, geblinddoekt naar deze oefenschool wordt geleid, opdat het goede onderwijs, binnen dit misvormd gebouw gegeven, niet bedorven worde door den smakeloozen vorm, die hier van buiten werd aangebragt. Een Twentsch fabrikant zou het niet ligt tot model kiezen voor eene calicots-weverij!

Wij gaan de stad weêr in, en bevinden ons spoedig op de Blijmarkt of Varkensmarkt, die het niet groote hoofd uitmaakt der Koestraat. Deze markt, die volstrekt door haar uiterlijk dien naam niet wettigt, werd gedoopt naar de blijden — Romeinsch krijgsgereedschap — *hier tot bestorming* van het kasteel van Voorst in 1362 vervaardigd. Later werd te dezer plaatse een sterken handel in zwijnen gedreven, en daarom den naam van Blijmarkt herdoopt in dien van Varkensmarkt, doch dit maakte geen opgang — het bleef Blijmarkt.

In deze buurt ziet men het front van het Paleis van Justitie, een in verheven trant opgetrokken gebouw, dat echter iets heeft van eene heerlijk geele peer, die van binnen zoo geheel pluis niet is. Zoo menig Nederlandsch bouwmeester pleegde doodzonde met de trappen, die hij tot schande van het werk zijner handen maakte, dat ook hier eene klagte daarover geene verwondering kan baren, terwijl ook in een land, waar bijna alles lek is, het dak van dit gebouw ligt genade vond in de oogen des publieks.

Daar tegenover staat het Odéon, gewijd aan kunsten en wetenschappen.

Van voren is dit gebouw te blind, maar men gaat ook meestal derwaarts als de lantaarnen branden of de maan schijnt. Hier heeft men de Nuts-vergaderingen, als die geschakeerd zijn door de bonte schaar der schoone *helft des menschelijken* geslachts, de heerlijke concerten, waarop Zwolle trotsch mag zijn, tooneel-voorstellingen van het een of ander ambulant kunstlievend gezelschap, goochel-partijen, publieke verkoopingen, enz. terwijl er ook het merkwaardigste van wijlen den Overijsselschen spoorweg is te zien — geweest. De concertzaal is goed; die voor het tooneel laat te wenschen over. De aanschouwers hebben meest altijd te veel — de acteurs te weinig ruimte. Altijd hebben de laatste hier veel handgeklap en weinig geld ingeoogst, en in een verdrietigen luim wel eens het omgekeerde gewenscht.

Der Kunsten God aan 't Zwarte Water zij hun voor die laagheid genadig!

De Koestraat is stil; het is er altijd zoo zondagachtig. Eene winkelschel wordt er haast nooit gehoord, en een raam met een geopend gordijntje, gestoffeerd door het lokkige kopje van een lief maagdelijn, is er eene groote zeldzaamheid. Maar het heeft eene goede reden. De huizen dier straat hebben aan de achterzijde een allervrolijkst gezigt op de binnen- en buitencingels, gescheiden door

de stadsgracht. Dit geeft aan de straatzijde die troostelooze eentoonigheid. De bezielde bloemen der schepping zijn gaarne bij hare zusteren in Flora's tuin. Van daar, dat de jonge en zelfs sommige oude heeren, het liefst hun weg naar de zoogenaamde groote societeit door de Sassenpoort langs den binnensingel nemen, vooral des zomers. De natuur is er zoo schoon en het oog mag wel eenige opwekking, vóór het rust op de stijve letters der nieuwspapieren en de schrale cijfers van het effectenlijstje.

Het is goed, dat die als digtgelijmde gordijntjes in de Koestraat, die bezielde bloemen en dien hof van Flora ons naar de groote societeit leidden, anders had ik deze welligt geheel vergeten.

De groote societeit is een goed gebouw, en heeft vele leden, die aanzienlijke contributie betalen en weinig verteren. Nog nooit heeft een vreemdeling met zoo verschillend keelgeluid op één avond hooren roepen: »Jan, een glas water met suiker!" als in deze societeit. Van het jongste lid, dat nog in den groei, tegen zijne spanbroek worstelt, tot aan den grijze, die zijn jas haast nergens aanraakt — allen roepen in veelstemmig koor: »*water met suikerrrrr!*" De ligchamelijke teerkost op deze pleisterplaats des levens is beter dan die, voor verstand en hart aangeboden — wat men er eet en drinkt is zeer goed. Er wordt overigens gekolfd, gebiljard en kaart gespeeld, alles tot *klokke tien*, die als verschrikker hare metalen stem laat hooren, en het geheele societeitspersoneel — in zoo verre het een Zwolsch gehoor heeft — naar huis jaagt. Als het heet: »*tien heeft de klok!*" smaakt aan een Zwolsche in de societeit niets meer, zelfs geen geestig glas water met suiker. Die er dan nog om den haard blijven zitten te keuvelen, komen niet te huis bij vader of moeder, noch koesteren vrees voor een allerhatelijkst bedsermoen. Dat zijn meestal jonge ambtenaren, die tegen middernacht liever kennis maken met de keuken des kasteleins, dan met de spijskast op hunne kamer, en die niet zeer aantrekkelijk zijn voor het o! en wee! dat over de societeits-nachtlampjes te Zwolle, dikwijls met vrij wat overdrijving, wordt opgezongen.

De Koestraat brengt ons aan de Sassenpoort, die bij de Zwollenaren, vooral van den echten stempel, in hooge achting staat, wijl hier de ondeugende hertog Karel als eene rot in den val liep — anno 1524. De booze wereld, en vooral de altijd op Zwolle jaloersche steden Deventer en Kampen, vertelden al spoedig, dat Karel — die anders den kerfstok zijner ongeregtigheden, tegen Zwolle gepleegd, goed vol had — voor een grooten losprijs was vrijgelaten, en dat de raad der stad daaraan zijne vingers had blaauw geteld, waarom al den Zwolschen onmeêdoogend den bijnaam van *blaauwvingers* werd aangewreven. Dit is echter een schandelijke leugen uit dien ouden tijd, want Karel kocht alleen zijne vrijheid door de belofte, dat hij voortaan geene de minste inbreuk op de *regten* en *bezittingen* der Zwollenaren zou maken, eene belofte, die hij zoo trouw nakwam, dat hij in hetzelfde jaar Zwolle bombardeerde! Zijn toeleg echter, om de stad binnen te komen, niet als eene rot in den val, zoo als eenige maanden vroeger, maar triomfantelijk als overwinnaar, gelukte hem ook nu niet, maar om toch nog eens inbreuk te maken op zijn gegeven woord, vatte hij drie onschuldige Zwollenaren, liet dezen de ooren afsnijden en zond de Heeren toen, op de anders zoo pleizierige Zwolsche kermis, naar hunne Penaten terug, als levende bewijzen hoe heilig hertog Karel van Gelder de belofte nakwam, van de *bezittingen* der Zwolschen niet te zullen benaderen.

Aan deze geschiedkundige herinneringen heeft Zwolle het voor een groot deel te danken, dat in dezen anti-poortgezinden tijd, dit fraai gedenkteeken van vroegere dagen voor den verwoestenden moker is beveiligd gebleven. Meer echter, dan die geschiedkundige herinneringen, pleit voor het in wezen blijven dezer poort, en dit is, haar inderdaad behagelijk uiterlijk. Die spitse torentjes met hare leijen daken, geven aan den bevalligen omtrek eene romantische tint; het is nu, alsof die poort daar is opgetrokken, ten einde het deftig en ernstig *verleden* aan het jolig lagchende *heden* te huwen. Daarom: »leve de Sassenpoort!" is de welgemeende en gegronde wensch, dien vele Zwolschen en met hen gewis ook elke vreemdeling, die de bekoorlijke buiten- en binnencingels rondwandelt, koestert, en die hij wel hartelijk mag uiten, daar zoo menig bewijs van modernen bouwkundigen wansmaak — ook te Zwolle in het geheel niet zeldzaam — het oog met zooveel te meer behagen op het hechte werk der vaderen doet rusten.

Wij verlaten de Sassenpoort, wier doorgang wij wat meer reinheid toewenschen, en gaan door de Sassenstraat, waar een gebouw, genaamd het *Reventer*, tot bewaarplaats dient van het Overijsselsch Museum van Natuurlijke Historie en Geologie, dat nog weinig jaren, maar reeds vele merkwaardige voortbrengselen, vooral uit het delfstoffelijk rijk, telt. De vogels, zoogdieren, slangen en vlinders konden *hier* wel gemist worden, en wat er die akelige beelden doen, die zelfs veel *kwaad* kunnen veroorzaken, is voor ieder, die een Overijsselsch Museum bezoekt, een raadsel, maar, om in zoo verwonderlijk korten tijd een Provinciaal Museum daar te stellen, is met hand en tand vastgehouden wat maar aangeboden en gek of raar was. Wij meenden gehoord te hebben, dat de aanschouwelijke beoefening der Natuurlijke Historie en Geologie — eene wezenlijke behoefte van onzen tijd — een der voornaamste drijfveêren was, die dit Museum in het leven riepen, en er, om dit te bereiken, lessen in die wetenschappen werden gegeven, maar de oppasser, dien wij hiernaar vroegen, zeide, dat hij geen Fransch verstond en hier ieder zijn eigen meester was, als hij maar nergens aanraakte en niet rookte. Het Museum is een gewrocht der zoo nuttige *Overijsselsche Vereeniging tot Provinciale welvaart*, en als de hand, die zich het eerst met onverdroten ijver tot dit werk leende, niet verslapt, zal het gewis eenmaal Overijssel tot eer en roem verstrekken.

De Bethlehemsche kerk — nader te bezoeken — laten wij regts liggen, kijken even in de Bloemendaalstraat, waar reeds een enkele Mei-grasscheut tusschen de straatsteenen heen gloop, en vervolgen onze wandeling, tot wij op de Groote kerk stuiten, en nog ééns regts aanhoudende, den blik vestigen op de Groote markt, de societeit de Harmonie, de Hoofdwacht en de Waag. Wij vertoeven hier echter nu niet, en zetten koers naar de vrolijke Diezerstraat, die Zwolles schoonste sieraad uitmaakt.

Men kan eigenlijk niet goed verklaren, waardoor die straat het oog zoo boeit, want prachtige kolossale gebouwen telt zij niet, en ook de winkels — anders te Zwolle talrijk genoeg — zijn er niet bijzonder groot of schitterend. Toch toont zij eén goed geheel, en alleen aan onze linkerhand — een vijftig, zestig schreden van de markt — staan nog een paar gevels, die in een achterafje behoorden.

De Gouverneur der provincie woont ook hier, zoo als is op te maken uit twee roode schilderhuizen, die met een overdekt portaaltje — tevens tot balkon dienende? — gesteund door een paar stevige zwavelstokken, een vrij volmaakt akelig geheel uitmaken. Naast deze woning staat het Provinciaal bureauhuis, welks uiterlijk de Diezerstraat ontsiert en hetgeen ieder herkent door heele of gescheurde publicatiën en notificatiën, geplakt op den muur bij den ingang. De boer, hier op vrijdag voorbijgaande, neemt wel eens eerbiedig den hoed af, vooral als hij op die, voor hem soms zoo hatelijke schrifturen, een zegel ziet.

De Diezerstraat brengt ons vervolgens in de zoogenaamde Smeden, vijftig huizen misschien, die eene langwerpige breede kom vormen, waar de buren elkander de beten niet in den mond tellen, zoo als de Roggestraters dit tegen wil en dank doen.

Om uit de Diezerstraat te geraken, gaan wij door eene poort, of twee kanteelen, of twee groote gepleisterde, rond gebogene bordpapieren schermen, of.... ja, wie weet wat het is? en zetten al dadelijk den voet op eene brug, die over de binnengracht ligt; een oogenblik later zien wij de buiten-Diezerpoortenbrug en de poort van dien naam. Die poort is genoemd naar de buurschap Dieze, maar wij hebben volstrekt geen lust om daarmede kennis te maken, noch met de aanzienlijke voorstad, hier te vinden. Die toch, niet om de onverbiddelijke wet der noodzakelijkheid, maar alleen uit wandel- en kijklust, eene Zwolsche voorstad bezoekt, is rijp voor het dolhuis. Het is ons beter den Dijk op te gaan, alwaar de bevoorregtste kinderen van Mercurius wonen, kijkende uit hunne kantoorramen op de Hullvaarders, die de pincops uit Engeland halen voor de Twentsche wevers — en op de vechtschelpen, die voortdrijvende op het water of over het welzand van de rivier de Regge geduwd, die pincops naar den, in vele opzigten merkwaardigen zoogenaamden Achterhoek weg- en de daarvan vervaardigde calicots hier terugbrengen. De reeder van zulk een vaartuig is te gelijk kapitein, stuurman, victualiemeester, bootsman, matroos en kok; hij slaapt naast het vuur en kookt den pot, als hij wil, liggende in de kooi. Is het zondag, dan eet hij ook op dezelfde manier en is het hem eene ongehoorde moeite om het hoofd even uit het luik te steken, ten einde eenige kondschap op te doen van de aarde en hare bewoners. Altijd in den rook verkeerende, heeft zijn aangezigt veel van de kleur eens gerookten bokkings, terwijl de gratie zijner bewegingen het sterkste contrast opleveveren, met die van eene eerste danseuse van den Amsterdamschen schouwburg.

Zoo langs den dijk gaande, bejammeren wij het, dat de overzij geene rij netter pakhuizen aanbiedt. Onbehagelijker gezigt was er wel niet te geven aan den oever eener levendige gracht. Daar wordt veel verrigt en veel geborgen en veel verhandeld, en toch heeft alles het aanzien of het tot generale afbraak is veroordeeld.

Nu gaan wij de Vischpoortenbrug over, want de Dijk loopt spoedig dood, en komen over den Plas weldra in de Roggestraat, die bitter naauw is, en voor het gebruik nog vernaauwd wordt door zeer diepe goten. Een gelukkig gesternte, over dit druk straatje lichtende, heeft er voor gewaakt, dat niemand door die valsche goten de beenen brak, althans de overlevering bragt van zoo iets niets ter kennis van het thans levend geslacht.

Een architect doet gewoonlijk noode, wat hem verzocht of geraden wordt, en wij weten niet, in hoe verre ook bij den Zwolschen, die zondige en soms zoo schadelijke Adams-trek heerschende is, in welk geval de raad van een Amsterdamsch commis-voyageur wel groote minachting te beurt zal vallen, maar anders maken wij hem op dat kapitale gebrek van het Zwolsch Halsteegje attent, ten voordeele van het voertuig, dat toch voor ieder sterveling van zooveel waarde is. Een industriëel genie zou, als die goten onbedekt blijven, met veel succès te Zwolle kunnen oprigten: eene Roggestraat-Been-Waarborg-Maatschappij.

Het is er dan bijster druk in dit naauwe straatje, want ieder, die van de stad naar den bevolkten Dijk of anders om moet gaan, dient hierdoor zijn weg te nemen. Daarenboven zijn er vele strikken, door den Duivel der mode- en galanteriezucht uitgezet, en vandaar dat het kornettendom hier gaarne rondslentert; dit lokt dan ook de minnende jongelingschap uit, om vooral bij avond eene Roggestraat-promenade te maken, en port de zorgvolle mevrouwen en jufvrouwen aan, om er hare zwakke dienstboden — die eigenlijk in de Koe- of Voorstraat eene boodschap hebben te doen — hier, met het keukenmandje aan den arm en ten prooi aan de begeerlijkheid der oogen, te bespieden en later te catechiseeren.

De Roggestraat brengt ons weder op de Groote markt, die veel in aanzien heeft gewonnen door de societeit de Harmonie, een kloek en fraai gebouw. Dit is de burger societeit, die een vrij aanzienlijk getal leden heeft, maar echter betrekkelijk weinig wordt bezocht. De Zwolsche burgerij is niet societeit-achtig — de handelstand heeft geen tijd en voor de neringdoenden zijn de tijdsomstandigheden

niet voordeelig genoeg, om iets te mogen afzonderen voor herberg-versnaperingen of spel. Daarbij — lacht men over de klaar- of gesuikerd watermanie, in de groote societeit heerschende — in de Harmonie is Bacchus te veel de gevierde god. Die er een glas bier vraagt is daar immers als een witte raaf op den akker! Het klinkt ook wel zoo fatsoenlijk: »Jan, een kalkoentje of half fleschje wijn!" als: »Jan, een glas water met suiker!" en de oude getrouwe Bars moge dit met nog zooveel zorg en gratie schenken — het eind draagt toch de last, en als de klokke tien slaat behoort er schoone lei te zijn, zoodat wij maar zeggen willen: het is geen tijd voor den wijntand; de leden blijven te huis en sluipen eens even in een koffijhuis, en de groote zaal der Harmonie is gestoffeerd door een klein getal, dat er als het ware domicilium koos.

Wij reizigers echter sleten altijd gaarne onzen avond in de Harmonie, en ondervonden er steeds eene gulle vriendelijke bejegening, vooral van de permanente leden, die haast onze vrienden waren geworden.

De lectuur is er niet zeer overvloedig en laat nog al iets te wenschen over. Op de bovenzaal worden de gewone vergaderingen van het Zwolsch departement der Maatschappij t. N. v. 't Algemeen, somtijds die van de Overijsselsche Vereeniging tot Provinciale Welvaart enz. enz. gehouden, om welke te veraangenamen men pilaren heeft aangebragt, die een dozijn hoorders voor den spreker éclipseeren. — Vraagt men de reden voor dien pilaartoestel, dan ontvangt men hetzelfde antwoord, als op de vraag op menigen zaturdag avond hier gedaan: waarom het in de koffijzaal zoo rookt? »Dat kan niet anders!"

Met zulk eene oplossing van het vraagstuk kan men dan zeer tevreden zijn, terwijl men zijn eigen saucijzenbroodje niet zien kan! De klokslag van *tien* ruischt ook hier als een kwade mousson door de zaal. Die dit geluid nog hoort, gaat haastiglijk heen en betaalt zijn gelag liever morgen. Bars doet de deur achter zich toe, en de Harmonie-vertooning is voor dien avond afgespeeld, om morgen weder van voren af aan te beginnen.

In de nabijheid der Harmonie bevindt zich de Stadswaag, een somber gebouw, dat als alle wagen eene groote en regtvaardige weegschaal heeft en het afbeeldsel van een monstervarken. De waagmeester woont boven, en zelfs beveiligd voor een zondvloed.

Door de stille Voorstraat en een gedeelte der Korte Kamper-Nieuwstraat bereiken wij al spoedig de Kamperpoortenbrug, en over den zoo druk betreden drempel van de Zeven Provinciën, zetten wij ons ter verpoozing een oogenblik in de levendige gelagkamer neder, of zoeken de stilte in de vrolijke bovenwoning, uitgestrekt op eene gemakkelijke canapé.

Ziedaar eene wandeling volbragt, die u, als gij mogt besluiten, om eens in het — voor menigen Amsterdammer — barre Noorden een uitval te doen, tot gids kan dienen, ten einde in éène tournée de belangrijkste route door Zwolle te maken en geene, zelfs voor een koopman op non-activiteit nog altijd kostbare oogenblikken, te verspillen in hobbelige onoogelijke achterstraten of stegen.

Nu leg ik de pen neder, om zoo mogelijk, den goeden morgenluim van een Zwolschen manufacturier te verschalken, en hierdoor ook zelf vervrolijkt, op het middaguur naar mijne schrijfportefeuille terug te keeren, ten einde een brief tot uw nader kennismaken met Overijssels hoofdstad op het touw te zetten en zoo mogelijk te eindigen.

Dezen ontvangt gij — onder het couvert van mijn patroon —, per Kamper stoomboot.

Groet Martha, van

Uwen en haren Vriend,
S.

Zwolle 4 Mei 1848.

Amice!

Ik heb het dagelijksch brood verdiend, en om dit naar waarheid te kunnen zeggen, moet een reiziger thans wel een praatvaar zijn als wijlen Bruggeman. Verbeeld u daarbij, dat in de Diezerstraat de bediende van W. mij haastig voorbijging, zeggende: »*Goeden morgen — wij zijn hier met ons tienen!*" Hij wees op zijn marmotje, hield een witten zakdoek voor de oogen en stapte met eene behendige wending den winkel binnen, waarin ik juist het plan had, om mijn net uit te werpen.

Een vrolijk begin!

Intusschen, onze relatiën met de meeste manufacturiers alhier, tellen reeds vele jaren en die bewezen, wat menig pasbeginnend Amsterdamsch koopman nog te bewijzen staat. Vandaar dat mijn commissieboekje er van daag vrij goed uitziet en ik met vrolijken tred mijn logement opzocht, om aan de begonnen taak voort te werken.

In den tuinkoepel zittende, noodig ik u uit om mij in den geest te vergezellen en wel het eerst naar de Roomsch-Catholijke Lieve Vrouwenkerk, staande op de zeer onbehagelijke oude Ossenmarkt, digt bij de Kamperpoortenbrug. Twee logementen zetten aan dezen hoek eenig leven bij, en zonder deze zou men er wel niets anders zien als in- en uitgaande kerkgangers. Het is een koude en morsige hoek en het entrepot van rustende diligences.

De stichting der Lieve Vrouwen-, of in de wandeling genaamd, Kruiskerk, klimt op tot 1395, en het kerkhof, nu de Ossenmarkt, werd in het volgende jaar ingewijd. Wij kunnen niet zeggen dat de Roomsch-Catholijke gemeente te Zwolle bijzondere zorg draagt voor de net- en sierlijkheid van dit bedehuis. De toren, die er naast staat, is nog vrij hoog. Vroeger was hij $235^{3}/_{10}$ Rijnl. voeten hoog — ben ik geen naauwkeurig torenbeschrijver? — maar op 11 Januarij 1815 sloeg de bliksem in zijne spits en verwoestte die.

»Daar sta ik, van mijn spits beroofd
Nu als een oude zot, wiens hoofd
Geen hoed, noch zelfs een slaapmuts dekt,
Schoon dat de hemel telkens lekt,

En schoon bij storm, een sture wind,
Mij zuchtend vaak van koude vindt
En bevende van ouderdom;
Daar sta ik nu en lijk wel stom,
Vermits mijn tong ook is verzwakt
En dieper in mijn keel gezakt,
Daar sta ik, als een ijdel ding,
Ten spot van ieder vreemdeling."

riep hij in arrenmoede en verzocht op smeekenden toon:

»Gij daarom, die dit stuk bepeinst
En u niet onverschillig veinst,
Wel Vrienden, zoo gij mij gelooft,
Ei, rept u dan en dekt mijn hoofd!"

De bede werd gehoord, en spoedig riep een geestdriftvolle Muzen-zoon:

»De gansche Zwolsche burgerij,
Bespraakte Toren! magtigt mij
Om u, wiens luide bede en klagt
In aardig rijm is uitgebragt,
(Dat elk wel van nabij mag zien)
Een *Fiat* op 't *Rekest* te bien."

. . . .

»'t Gelukke! opdat het schoone Zwol,
Van milde en brave menschen vol,
Geen karig, smaakloos nest gelijk!
Maar als een achtbre Hoofdstad prijk',
En Kampen, dat voor spotlust beeft (!!)
(Schoon 't buren graag een neepje geeft)
U, even of 't er zij bij spon,
Niet meer betit'le: ZUURKOOLTON."

Na lang wikkens en wegens zette men den waarlijk beklagenswaardigen grijzen toren een culotje op en Kampen, dat

»buren graag een neepje geeft,"

zeide toen sarrend tegen den oude: PEPERBUS.

Hoe 't zij, hij was er dankbaar voor en toonde dit in 1828 door eene rijmende hulde aan den gouverneur Bentinck, den burgervader en aan de burgers.

Door een naauw steegje bevinden wij ons eensklaps op het groote kerkhof en de Groote markt, waar de Sint Michiels- of Groote Kerk staat, die Zwolles hoogmoed is.

In 1324 begon men aan den opbouw dier kerk en na 32 jaren arbeids werd zij in 1356 voltooid. Zij is lang 127, breed 51 treden, heeft een zeer hoog bovendak, drie bogen of gewelven, gesteund door twee rijen zware pilaren, en drie hoofdportalen.

Het oog des beschouwers valt al aanstonds op den sierlijken, kunstig gemaakten kolossalen predikstoel, in zes jaren tijds — van 1617—1622 — gemaakt door den Nassauer beeldhouwer Adam Straus. Het lofwerk is wezenlijk keurig bewerkt, vooral de uitgebeitelde koord langs den opgang der trap, een touw met kunstigen knoop nabootsende. Het zwart vernis over dit monument van snijwerk en taai geduld gelegd, levert een treffend contrast met de witte muren, een contrast, dat echter veel behagelijker kon zijn — vooral voor een Hollandsch oog — als het wit dier witte muren witter was.

Geheel in harmonie met het deftige en grootsche dezer kerk, is het orgel, een der beste in ons land, rustende op twee sierlijke kolommen; die tevens den netten trap insluiten, waarmede men naar de consistoriekamer gaat, een net zeskantig gebouw, met de heerlijke — en zoo als de koster zeide — sprekend gelijkende portretten der heeren predikanten, die hier, toen deze kamer werd daargesteld, het Evangelie verkondigden.

Die consistoriekamer is een overblijfsel van wijlen den grootsten toren der Nederlanden, over wiens geboorte, leven en geweldigen dood wij hier nog eenige regelen zullen inlasschen. Het fondement van dit gebouw werd gelegd in 1406, en na verloop van 37 jaren, dus in 1443, voltooide men het kolossale gevaarte. Zijne hoogte tot aan de spits des pijnappels bedroeg 573 *voeten; een uitmuntend* klokkespel — *hier raken* wij eene gevoelige snaar aan voor de Zwollenaren! — benevens een kunstig uurwerk, maakten er een volmaakten toren van. Maar op 5 Mei 1548 sloeg de bliksem in zijne spits en stak haar in brand. Het moet een verschrikkelijk gezigt geweest zijn, die felle vlammen, 573 voeten boven de aarde! Een gedeelte van den toren brandde af, maar de Zwollenaren — zeer torenziek — zochten met spoed dit ongeluk te herstellen, togen aan het werk en na verloop van 15 jaren werd op de spits — nu 200 voeten boven het muurwerk verheven — weder het kruis geplaatst, dat 81 voet lang was, met een dwarsarm van 9 voet en een koperen haan van 35 pond.

Drieënveertig jaren slechts was deze herstelde toren ten pronk der stad, want op 25 Junij 1606, werd hij andermaal door den bliksem getroffen; hij brandde nu van binnen geheel uit, een gedeelte der muren viel in en negen klokken stortten naar beneden.

Was er nog moed om het gevaarte weder op te rigten? Gewis; en zoo groot was de aandrift daar toe, dat men er in hetzelfde jaar nog aan begon, en in 1608 alles hernieuwd en het klokkespel nog daarenboven verfraaid was.

»Helaas!" zegt zeker schrijver, »het schijnt, of de verhevelingen des dampkrings in strijd waren met en tegen dit hemelhoog gebouw."

Zestig jaren later, op 7 Julij 1669, zette de bliksem ten derden male den toren in eenen verschrikkelijken brand. De koperen 35-pondige haan viel op het kerkhof en groef zichzelven een graf; de pijnappel kwam door het gewelf van de Lieve Vrouwekerk, en gloeijende koperen platen vlogen door de lucht boven een kruidtoren, hetgeen de geheele stad in verschrikkelijken angst deed verkeeren. Hadden de Zwolschen nu nog lust, om ten vierden male een gebouw op te trekken, dat, zoo het scheen, door den hemel zelf werd beoorloogd? Wel zeker — in het volgende jaar werden de muren weder opgerigt, en zelfs nog hooger opgetrokken dan zij geweest waren, maar een spits dak kwam er niet weder op. Daar was het jaar 1672 te benaauwd toe. Het stond wel niet goed, maar onze Zwollenaren moesten zich met een plat dak tevre-

den stellen. Intusschen was, wel beschouwd, het gebouw door die herhaalde toevallen zeer verzwakt, en naauwkeurige torenbekijkers voorspelden zijnen val, die dan ook plaats had op 17 en 20 December des jaars 1692. Een hevige storm begon op 16 December den toren te schudden; daags daarna viel er een groot gedeelte van naar beneden, en op den 20ᵉᵐ stond nog alleen de zuidelijke muur, maar ook in zijne geheele hoogte. De bewoners van den omtrek hechtten nu een touw om het boveneinde van dien muur, en trokken toen uit al hunne magt, met dat gevolg, dat het touw brak, en 97 mannen en vrouwen op den grond vielen, waardoor groote onaangenaamheden ontstonden. Tien dagen later kwam er een wind, die het werk der kerkhofbewoners gratis overnam, en den muur omverwierp, met een geweld, dat de graven deed openspringen, vele doodkisten van aarde ontblootte en eene stofwolk over Zwolle dreef, die er eene Egyptische duisternis verspreidde, tot verschrikking der inwoners. Ziedaar de lotgevallen van wijlen den hoogsten toren, die op Nederlandsch grondgebied werd gebouwd. Eene diepe droefheid heerschte er te Zwolle over het verlies van dit verheven trotsch stads staand horologie; gaarne had men, om het te behouden, een paar dozijn — Zwolle had er diep in de dertig — andere torens voor opgeofferd, en nog spreekt men gaarne van dien babelbouw en wijdt diens nagedachtenis een droevigen zucht.

Uit de St. Michielskerk hebben wij slechts eenige passen te doen, om in het stadhuis te komen, een gebouw, welks gevel meer belooft dan hij geeft. Het is gesticht in of om 1648, doch zoo gemoderniseerd, dat het geenszins zijn tweehonderjarigen ouderdom verraadt. In de Goudsteeg op de Sassenstraat uitloopende, is een Roomsch Catholijk weeshuis, dat niets bijzonders oplevert. De Sassenstraat brengt ons vervolgens naar de Bethlehemsche kerk, die er eenvoudig doch zeer zindelijk uitziet, en overigens niets merkwaardigs aanbiedt. Van hier slaan wij, na nog een eindweegs de Sassenstraat te zijn ingegaan, links om, ten einde in de Scholtensteeg even de Waalsche kerk te zien, dat een klein, maar net en doelmatig gebouw is en in 1686 aan de Fransche Hervormden werd gegeven. Men verhaalde ons dat er Protestanten waren, die leden dezer kerk werden, om het diakenschap bij hunne gemeente te ontloopen, en onder deze ook, die geen lastige criticussen voor den leeraar zijn, om de eenvoudige reden, dat zij de Fransche taal niet verstaan. Wij kunnen hieraan niet zoo gaaf geloof schenken, omdat wij de Zwollenaren daartoe te veel achting en liefde voor de godsdienst toekennen.

Uit de Scholtensteeg zijn wij spoedig in de Wolweverstraat, en bezoeken aldaar het bij uitstek nette kerkje der Doopsgezinden, dat nog niet lang geleden bijna geheel vernieuwd is en voor den antiquarius volstrekt geen bijzonders oplevert.

Langs de groote Aa en de oude Vischmarkt — waar men echter nooit geen visch ziet — verhaasten wij onzen tred, om de Diezerstraat te bereiken, een vlugtigen blik te slaan op het Gasthuis van den H. Geest der Vertroosting — thans een Kanaän voor kostkoopers — dat een gevernist mombak voordeed, om in de Diezerstraat niet zwart te worden aangekeken, en in de Broerenstraat het Huis der Weezen van de Hervormden, een knap gebouw, te bezigtigen. Dit gesticht is een uitvloeisel en overblijfsel van het in 1300 gestichte klooster van de Heilige Cecilia, en in de 14de eeuw bekend onder den naam van het *Olde* of *Kinderhuis*. In dit gebouw worden een aantal kinderen van beider geslacht onderwezen en opgevoed. In de nabijheid van dit liefdadig gesticht bevindt zich de Broerenkerk, in 1465 gesticht door zekeren Manus Rapo, en wel voor Dominikaner monnikken of preêkheeren. Dit bedehuis is geen toonbeeld van Hollandsche zindelijkheid en staat daarin geheel in de schaduw bij de Bethlehemsche kerk. Eén ding echter is zeer goed, namelijk het orgel, en ook dit schijnt men niet erg op prijs te stellen, want men heeft niet eens de moeite genomen om het behoorlijk te kleeden. Het is, alsof de liefde, die de Zwolschen voor hunne kerken hadden, was uitgeput, toen de Groote kerk daar stond tot bewondering van vriend en vijand. De andere zijn stiefkinderen. In de Nieuwstraat hebben de afgescheidenen eene kerk, terwijl de Roomsch Catholijken in dezelfde straat nog in twee bedehuizen hunne godsdienst uitoefenen. Het eene wordt nu geheel vernieuwd. Hier bewaart men, volgens de overlevering, in een looden kist de beenderen van den beroemden Thomas à Kempis.

Onze tweede tournée door de stad, waarbij wij de voornaamste openbare gebouwen bezochten, is ten einde gebragt, en te regter tijd, althans voor mij, want de dienstmaagd roept mij aan tafel. Mij met u te onderhouden, schonk steeds aan mijn hart eene aangename verpoozing, maar al had mij dezen nog al uitvoerigen brief, nà de beroepsbezigheden van den morgen, ook eenigzins vermoeid, aan den disch wacht mij versterking des ligchaams en eene aangename en vrolijke ontspanning des geestes.

Tot van avond — of ik echter dezen dag nog hier blijf, dan wel naar Steenwijk vertrek, weet ik niet. Dit hangt van mijne zaken af. Vertrek ik, dan gaat deze epistel met mijne bestellingslijst — welke contrasten! — heden avond per diligence naar Amsterdam, en onder den morgenborrel, dien gij in uwen gemakkelijken leuningstoel op 4 Mei nuttigt, zwerft gij op nieuw door Zwolles straten en bezoekt daar de openbare gebouwen met uwen

opregten Vriend,

De groete aan Martha! S.

Steenwijk 5 Mei 1848.
's avonds 9 ure.

Amice!

Zoo als gij ziet, heb ik de hoofdstad van Overijssel verlaten, en zit hier aan den grenzen der provincie. Gaarne had ik gisteren avond te Zwolle

nog doorgebragt, maar mijne taak was er volbragt, en dan eischt het belang mijner chefs om den tabernakel op te breken. Wij zijn toch regte trekvogels! Maar het onaangename, dat hierin kan gelegen zijn, wordt rijkelijk vergoed, als de bestellingslijst een sprekend bewijs oplevert, dat wij ook buiten het oog des meesters onze pligten kennen en behartigen.

Gisteren namiddag nam ik afscheid van mijn laatsten cliënt in de Diezerstraat, en daar er zich in mijn logement eene goede onkostbare gelegenheid opdeed, om des avonds nog te Steenwijk te komen, waarheen mijn reiswijzer ook wees, zoo pakte ik spoedig de weinige bagage, nam een hartelijk afscheid van mijnen veeljarigen vriend Schuijer, en reed in een bolderachtigen kleedwagen den straatweg naar Steenwijk op. Welk een onderscheid met de diligence op den spoorweg, maar — *gratis!* dat beteekent zoo iets bij een echt koopman. Voor wij te Meppel kwamen, passeerden wij eerst de Dedemsvaart, dan Staphorst en vervolgens Rouveen. Van die allen meld ik u niets, en toen ik bij donkeren Steenwijk bereikte en in de herberg gezeten was, had ik geen lust om mijne beschrijving van Zwolle te vervolgen. Vergeef dit, en dit doet gij gaarne, »want," zeidet gij vroeger wel eens, »beter gezwegen, dan slecht verteld."

Nu is het een heerlijke morgenstond, en die wil ik gebruiken, om u het een en ander mede te deelen over de conversatie en uitspanningen te Zwolle.

Menig reiziger, al had hij ook oneindig betere gave van opmerken en verhalen, zou niet zoo goed in de gelegenheid zijn, om u desaangaande in te wijden, maar ik volgde de les, mij door u medegedeeld: »geef vooral de oogen den kost!" — De genegenheid, die ik bij de Zwollenaren won, deed mij dikwijls een pleizierig jongelui-partijtje bijwonen, gaf mij gelegenheid, om nu en dan van een aangenaam Nut, *en famille* te profiteeren, en vergunde mij op menig bal rond te zwieren, alsof ik een Zwollenaar was van ouder tot ouder.

De Zwollenaar dan van den vroegeren tijd stond in den reuk van terugstootend te zijn. Hij deed jegens den vreemdeling, ook al wist hij, dat deze niet aan driestheid laboreerde, niet ligt den eersten stap tot toenadering, en kwam in geen geval halfweg. Hij bekeek veelal den onbekende van voren en van achteren, van het hoofd tot de voeten, en als deze vol verwachting en hoop, die inspectie lijdelijk aanzag, keerde de Zwollenaar zich ten slotte zwijgend om en ging zijns weegs. Dit is de schildering, die ik als kantoorkruks-jongen, wel eens van reizigers aangaande den Zwollenaar hoorde geven. Ik zeg echter met opzet: van den vroegeren tijd, want in die schildering heb ik geen enkelen Zwollenaar herkend. Mij is in de hoofdstad van Overijssel meer voorkomendheid en gulle vriendelijkheid te beurt gevallen, dan een reiziger, die in de eerste plaats om zijn eigen belang haar opzoekt, kon verwachten, en dat getuigenis ben ik in gemoede verpligt luide te verkondigen tegenover de schuinsche beoordeelingen, die er zoo dikwijls van het karakter van den Zwollenaar worden uitgevent.

Onder de uitspanningen van den Zwolschen burgerstand, bekleedt het *Nut* eene eerste plaats. De eerste stand komt er gedeeltelijk ook, doch voelt zich echter hier niet te huis, wijl de burgerij de eerste viool speelt en zich die hier ook niet wil laten ontnemen. Maar waarom daalt dan de haute volée in die burger sfeer af? Ja, dit schijnt eene moeijelijk op te lossen vraag, want ook ik deed die dikwijls te vergeefs. Eens kreeg ik ten antwoord: »uit politiek", maar toen ik het fijne van die politiek vroeg, zeide men: »dat moest ik zelf weten."

Dat Nut dan — ik spreek hier van eene vergadering door vrouwen bijgewoond, dames-nut, heet het — wordt in het Odéon gehouden. Sprekers in en buiten de stad worden soms nog al met eenige moeite geworven, en in het door ons geheele land gevierde Na-nut, reciteert men wel eens uit den treuren, soms om te lagchen, soms om te schreijen, het laatste niet omdat men er eene goddelijke kunst schandaliseert, maar om den inhoud — begrijpt gij?

De verschillende familiën zitten dan regt kneuterig om tafeltjes, en de jonge heeren, die het reciteeren kunstig en de dames lief vinden, patrouilleren om die tafeltjes of steken het hoofd tusschen een paar bevallige lokkige kopjes in, ten einde sommige uitdrukkingen te critiseeren, andere toe te juichen en bij enkele zeer toepasselijk te zuchten. Bij het aftreden des redenaars of declamators, hetzij hij veel genoegen of regt veel ergernis gaf, klappen al de heeren in de handen en alle dames lagchen vriendelijk, of doen er ten minste moeite toe, hetgeen haar gelukt, al naar dat zij vorderingen in de mimiek hebben gemaakt. Om elf uur gaat de vergadering uiteen, en op den volgenden dag wordt er te huis en op de kransjes Na-nanut gehouden, waar iemand, die den ring van Gyges bezat, kon te weten komen hoe hartelijk het handgeklap en de dameslach gemeend was.

Verder heeft men nu en dan, maar zeer schaarsch, een burgerbal op de Harmonie, dat dan ook nog zuinig wordt bezocht, terwijl meest alle winters een reizende tooneeltroep eenige voorstellingen geeft in de schouwburgzaal van het Odéon. Ook hier verschijnt de burgerstand in kleinen getale, de eerste stand meer, vervolgens ettelijke jongelieden en de plaats die hier zooveel geldt als de Amsterdamsche Engelenbak, is veelal gevuld met dienders en diendersfamilie, met oppassers en hunne kennissen, enz. Velen hiervan liggen onder zware verdenking, van voor de tooneel-directie non-valeurs te zijn. Eene goede rekening dunkt ons, is er voor zulk een comedie-gezelschap te Zwolle niet te maken, maar zij spelen gewoonlijk ook te Deventer, Zutphen en Arnhem. Is er één dag in de week over, en ergens de kost te verdienen, dan zijn de voedsterlingen van Melpomeen in de harde noodzakelijk-

heid om zich daarheen te spoeden, hoe moeijelijk eene reis in het barre saisoen ook wezen moge.

De hoogere stand heeft te Zwolle zijne soirées en concerten, op welke laatste de burgerij zich dan ook niet laat zien, alsmede een enkel bal, dat druk wordt bezocht.

Ééns echter in den winter — ik woonde dit tweemaal bij — geven de Zwolsche musici een Armen-concert en dan is geheel Zwolle haast in het Odéon.

Het is alsof ieder fatsoenlijk Zwolsch mensch zichzelven plegtig beloofde, op dat concert te verschijnen en daar op het altaar der kunst een gulden voor de armen te offeren. Gaarne leg ik hier de bekentenis af, nooit zulk eene geringe offerande aan mijne behoeftige natuurgenooten te hebben gebragt, die, behalve de altijd daaraan verknochte zelfvoldoening, zooveel genot schonk. Muzijk en zang — zij bewezen hoe waardige priesters en priesteressen zij te Zwolle hebben — en daarbij de bekoorlijkheden der laatste...!

Het gezigt en gehoor streden — althans bij mij — wie de grootste lofspraak kon geven. Onder den invloed van zooveel verrukking heb ik eens mijn marmotje vergeten! In opgewondene stemming, bragt mij een gelukkig gesternte, na den afloop van het concert in het gezelschap der musici, en later met hen aan een souper, waar ik onder scherts en luim, Amsterdam, mijn chef, mijn marmotje en mijzelven vergat, om des morgens te twaalf ure wakker te worden voor de Kamperpoort te Zwolle, terwijl ik op 's heeren straten van Meppel moest hebben gedraafd — altijd volgens mijn reiswijzer! Maar die reiswijzer en een Zwolsch armen-concert met den annexe van dien!

Ach! onze overtredingen zijn vele, en die zal mij althans wel vergeven worden.

Verder heeft Zwolle zijne Heeren- en Dameskransjes, zoo als die haast in alle steden worden gevonden; op de eerste wordt gewoonlijk veel en zware politiek aan den man gebragt, en dan voor de verandering *troef* geroepen — op de laatste komen *gemengde berigten* ter tafel, en neemt men zelfs notitie van een reiziger, die aan het souper een weinig de hoogte kreeg en het uur van zijn vertrek naar elders vergat. Jonge lieden verhaalden mij wel eens, dat er zelfs kwaad, en erg kwaad gesproken, ja gelasterd werd, maar ter eere van de Zwolsche dames willen wij aannemen, dat die beoordeeling ver van de waarheid afwijkt.

Des winters rijdt men te Zwolle ook nog al druk op schaatsen, waartoe veel gelegenheid is, en ook de dames *du ton* geven zich met die uitspanning af.

Maar als de winter voorbij is — als de Meimaand groent en bloeit? Dan wandelt de eerste stand nog al veel, en de burgers bijna alleen op zondag, en daartoe kiest men bij voorkeur de binnen- en de buitencingels, of de allée naar het Groote Veer. Naar het zoogenaamde Nieuwe Werk — digt bij dat Veer gelegen — waar heuvels en waterpartijen eene aangename verscheidenheid geven, waar men het oog op den IJsselstroom kan vestigen, en het eens zoo stoute, nu verstommelde Hattem kan bespieden, met een toren en kerk, alsof er nog iets meer was, waar men de Geldersche bergen ziet blaauwen — neen! daarheen gaat de Zwollenaar niet; om dat natuurschoon te genieten, en onder boom en heester eene verkwikkende schaduw te zoeken tegen de stralen der zomerzon, is hem de wandeling — een goed uur heen en terug — te groot. Zelfs als hij op een zomermiddag naar het Groote Veer wandelde en daar onder de tent zijn tabernakel opsloeg, en dan toch slechts eenige minuten noodig had, om in het Engelsche Park te komen, kon hij daartoe niet besluiten.

Doch — ik ben van mijn oorspronkelijk plan afgeweken; om dit uit te voeren, zult gij u wel in gedachten weder voor het logement *de Zeven Provinciën* willen verplaatsen, en met mij eene wandeling beginnen *om* de stad, ten einde later nog eens dat Groote Veer te bezoeken, waar ons de vermaken des zomers, vóór den bepaalden tijd, hadden heengesmokkeld. Over de Ossemarkt dan, hebben wij al spoedig het begin van den buitencingel, en weldra de brug over de Willemsvaart, die, zoo als ik vroeger reeds zeide, Zwolle met den IJssel vereenigt, vroeger tot bijster groot verdriet der Kampers, die, toen men aan het graven van deze vaart begon — maar het is jaren, jaren geleden, wat ik nu vertel, hoor! — er een notaris en twee getuigen heenzonden, om het plegtig te verbieden, hetgeen volkomen effect sorteerde. Welk een onschuldige tijd, toen geheel Zwolle bang was voor een Kamper notaris!

Zoo vertelde ons een jong manufacturier, wiens vader, als man van smaak en litteratuur, bij mij veel gezag heeft.

Hier heeft men een der bekoorlijkste gezigten op Zwolles cingels, altijd bedorven door dat onuitsprekelijk misselijk bruggetje, men zou haast zeggen daar neêrgelegd door een nijdigaard, dien het verveelde, dat iedereen opgetogen was over dezen schoonen omtrek. Dat de knagende tand des tijds en het rottend vermogen van het water hun best doen, om dit proefstuk van zotte en wanstaltige architectuur te vernielen! Was het romantische poortje er liever nog — dat harmonieerde althans met het landelijk tooneel.

Nu gaan wij onder heerlijke ijpenboomen langs de stadsgracht naar de Sassenpoort, waar bosch-, stad- en watergezigt ons beurtelings de wandeling veraangenamen.

Van daar, tot een eind voorbij de azijnfabriek van de heeren Schaepman, is het alles te veel Stadsch, maar even om den hoek zijn wij meer buiten, geheel buiten, en krijgen weldra de kolossale Armen-inrigting, en een weinig verder het nette, vrolijke Badhuis van Dr. Schaepman in het gezigt. Die Armen-inrigting kan 800 à 900 kinderen bevatten en is ruim en luchtig gebouwd, terwijl ze eene goede speelplaats heeft. Zij is bij de opvoedkundigen in ons land gunstig bekend, en wordt dikwijls tot model genomen voor soortgelijke instellingen. Tusschen de Armen-inrigting en

het Geneeskundig Badhuis loopt de buitengracht de stad in. Het Badhuis ziet er allervriendelijkst uit. Als er eenig pleizier in kon steken, een weinig ziek te zijn, dan zou dit gebouw en de ligging daarvan, den zwakken mensch al zeer ligt tot zulk eene zondige poging verleiden.

Nu gaan wij over de Schoenkuipenbrug, geloof ik, en na een kleinen omweg door een fragment slechts, Goddank! van eene voorstad, en over de buiten-Diezerpoortenbrug de stad weder in, ten einde langs den binnen-cingel ons logement allengs te naderen. Eerst zien wij hier het Huis van Burgerlijke en Militaire Verzekering, in zijne soort, een zeer fatsoenlijk gebouw, dat gewoonlijk druk bezocht is, vooral van adspiranten naar de Ommerschans. Achter dit geweldig huis staan de gebouwen der Gazfabriek, en verder heeft men hier en daar een dragelijk, nu en dan een leelijk gezigt, zoodat wij zoo stil mogelijk door een steegje sluipen, dat op den Dijk uitloopt, en wel in de nabijheid der brug, die op de bekende gootachtige Roggestraat correspondeert. Wij slaan echter, over de brug zijnde, niet links af, om in een vergeten hoek, de Joodsche kerk eens te bezien; maar regts, ten einde langs de Kaai even nota te nemen van het Zwarte Water en de Vischmarkt, en *de Zeven Provinciën* op te zoeken, ten einde met eene wandeling naar het Groote Veer, Zwolle als van binnen en van buiten bekeken, voor goed vaarwel te zeggen.

Onder de wandeling, die wij naar het Groote Veer doen, en die in de eerste tien minuten niets belangrijks aanbiedt, wil ik u nog mededeelen, dat de Zwolsche burger eens of tweemaal in den zomer een familie-rid doen moet, bij gemis waarvan hij gewis tot een verval van krachten kwam. Dan komt er een char-à-banc — alias *Jan pleizier* — voor 9 personen in den vroegen morgen voor de deur, en rijdt een oogenblik later weg met het genoemd getal volwassenen, benevens 6 á 7 kinderen, eene groote meid en een kindermeisje. Allerlei proviand is er in den wagen, de oudste zondagkleederen zijn aangetrokken, en zoo is men er geheel op ingerigt om het buitenleven eens regt te genieten. De reis gaat veelal naar Dalfsen of in de nabijheid van dat lieve dorp, waar heerlijke buitenplaatsen zijn, en eigenaars, beleefd genoeg, om vrije wandeling te gunnen, maar dikwijls steekt men ook over den IJssel, om den langen zomerdag door te brengen op Geldersch grondgebied. Dan kiest men den Triezelberg, en welk Zwolsche, die de kinderschoenen uitsmeet, heeft daar geen onuitsprekelijk genoegen gesmaakt? Zou er te Zwolle één redelijk schepsel zijn, dat nog nimmer in deze wildernis ronddwaalde?

En wat het vreemdste is! Een Zwolsche, van welk geslacht of ouderdom, ondergaat hier dadelijk eene opmerkenswaardige metamorphose; hij wordt — ja, het is haast niet te gelooven — op den Triezelberg, los — hij vergeet ambtenaar, of koopman en residentie-bewoner te zijn, en wordt gaandeweg, en vooral tegen den middag, zoo vrolijk, dat hij soms eensklaps in de hoogte springt, ja zelfs — de orde van zaken geheel omkeerende — op het hoofd gaat staan. Hoe de onbezonnen jeugd middelerwijl door de bosschen vliegt, waarin zij geen geharkt paadje noch teêre heester behoeft te ontzien, is te begrijpen, als men weet hoe de ouden door de ijle Geldersche lucht zijn bevangen.

Maar vergeten wij al pratende niet, dat hier de weg kronkelt, en wij ons aan Spoolderberg bevinden, vroeger eene verhevenheid, maar thans geslecht. Hier hielden in den ouden tijd de Staten hunne algemeene vergaderingen, tot het nemen van wetten en besluiten en het beslissen over vrede en oorlog — hier werd toen de Utrechtsche Bisschop als landheer van Overijssel ingehuldigd. Thans is het eene weiderij, en op Paschen een eijer-veld voor de Zwolsche jeugd, en des zomers een *spaziergang* voor de .....doende schutterij. Ter linkerzijde van dit veld heeft men een heuvel, aangelegd tot eene Engelsche partij, en men is hierin zeer gelukkig geslaagd. Een Zwolsch architect kan ook gelukkige oogenblikken hebben!

Eene regte allée brengt ons nu naar het Groote Veer; de rijweg is begrind of gemacadamiseerd, maar bij nat weder altijd slecht. Er is niemand, die dit kan veranderen. Aan het eind der laan is de buitenplaats van wijlen grave van Rechteren, die, als Gouverneur van Overijssel, zeer veel ten voordeele der provincie heeft verrigt. Ook zijn hier de groote sluizen, die de gemeenschap der Willemsvaart met den IJssel openhouden, en een paar herbergen met eene vrolijke zomertent, die des zondags de Zwollenaren hier heenlokken. Tien minuten verder het Nieuwe Werk, waarvan wij reeds met een enkel woord repten, vroeger eene schans, en daarom bijzonder geschikt, om, in een tijd, die ongaarne vestingwerken ziet, tot wandeldreef te worden aangelegd. Langs een binnenpad komen wij, naar Zwolle terugkeerende, weder aan de Willemsvaart, waar een allerknapst boerinnetje ons overzet, en weldra hebben wij weder den voet op het bekend domein der *Zeven Provinciën* gezet.

Ziedaar, beste Vriend! eene beschrijving van Zwolle, *vlugtig*, zoo als gij het wenscht, maar *juist*, zoo als ik geloof. De antiquarius, de geschied- en aardrijkskundige eischten gewis meer, maar ik schreef alleen voor u, en wat u daarin mishaagt, wordt bedekt met den wijdgeplooiden mantel der vriendschap — dit weet ik. Door deze beschrijving hoop ik weder iets in mindering betaald te hebben der groote schuld, waarin ik mij in mijn levensboek tot uwen debiteur heb gesteld. Die geheel af te doen zal wel onmogelijk zijn, maar voor zulke weldaden is er nog grooter loon weggelegd, en dat wenscht u van harte toe

Uw altijd dankbare Vriend,

S.

Als altijd mijne groete aan
de trouwe Martha.

(Naschrift.)

Amsterdam 17 October 1848.

Aan de Redactie van het
Nederlandsch Museum!

Zonder voorkennis van mijn jongeren Vriend, zend ik de beschrijving van Zwolle ter plaatsing. Is hij werkelijk zoo groot debiteur van mij, dan zette hij voor de vrijheid, die ik hierdoor nam, *voldaan* onder het *debet*, en als de lezers van dit Tijdschrift eenig genoegen vinden in de lezing van deze plaatsbeschrijving, dan wil ik gaarne van crediteur een debiteur des Trekvogels worden.

P.

HERINNERINGEN VAN EEN HANDWERKSMAN.

Uit een vijfjarig verblijf in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika.

Van mijn ambacht ben ik een schrijnwerker, en behoor tot die duizenden, die van 1825 tot 1835 Engeland verlieten, om de al te geringe weekloonen voor zwaren en aanhoudenden arbeid en om de ondragelijk drukkende belastingen, en gelokt door het uitzigt, zijne vlijt en bekwaamheid in Amerika veel beter beloond te zien, en in staat gesteld te worden, zich een eerlijken en onafhankelijken staat te verwerven. Destijds was er nog geen spoor aanwezig van die belangstelling, die er sedert zich in Groot-Brittanje voor de werkende klassen heeft geopenbaard.

Den 19 April 1834 ging ik met mijn gezin scheep aan boord van de Argus, die in het Londonner dok lag, en naar Nieuw-York bestemd was. Het was zaturdag, en het schip zou precies op het vastgestelde uur vertrekken; daardoor leverde het dek een tafereel van de grootste wanorde en verwarring op, die daardoor ontstond, dat men de mondbehoeften voor het schip en der passagiers en de bagaadje van de laatsten, zoo spoedig maar mogelijk was, tusschendeks wilde brengen. Zoo als het gewoonlijk gaat, waren ook hier in het laatste oogenblik allerlei dingen vergeten, die nog aan boord gebragt moesten worden, zoodat er onophoudelijk heen en weder gerend en geweldig van het schip naar de personen, die op den wal stonden, geschreeuwd werd, hetgeen echter bitter weinig hielp, want niemand scheen een voet te verzetten, om al die haastige orders te gehoorzamen. De passagiers echter schikten zich zoo goed zij konden in hun lot, en boden elkander de behulpzame hand, om eene goede verstandhouding te doen ontstaan, die gedurende de gemeenschappelijke reis van vijf of zes weken zoo wenschelijk zou zijn. Ieder scheen reeds van den beginne af alles te willen vermijden, wat de goede verstandhouding zou kunnen verstooren.

Heel vroeg in den volgenden morgen zakten wij den Theems af, waar eene stoomboot ons op sleeptouw nam en tot naar Gravesend boegseerde. Hier lagen wij twee dagen, en verscheidene onzer gingen in dien tusschentijd aan wal, om allerlei dingen in te koopen, wier noodzakelijkheid ons zoo kort verblijf aan boord ons reeds had leeren kennen. Ik wil mij niet langer ophouden bij hetgeen ons op onzen overtogt, die niets bijzonders opleverde, wedervoer, maar alleen het een en ander aanstippen, wat gewoonlijk landverhuizers ondervinden, als zij voor het eerst eene zeereis doen.

Onder de onaangenaamheden van eene zeereis behoort bovenal het koken aan boord, als het eene frissche koelte waait; negenmaal van de tien schiet de wind, die van het voorzeil afstuit, door den schoorsteen van de kombuis, die dan den rook aan de verkeerde zijde uitlaat, of eene plotselinge windvlaag maakt daarin het roet los en jaagt het naar beneden, zoodat brij en andere spijs, die voortdurend geroerd moet worden, daardoor in eens van kleur verandert en er vrij donker en vreemd begint uit te zien, terwijl het geduld van den koker op eene zeer harde proef gesteld wordt. Zijne oogen namelijk loopen over van den scherpen rook, en terwijl hij nu, half blind en heel boos, de lastige brij verwenscht, komt er op eens eene zware stortzee over den boeg loopen, bluscht het vuur uit en smijt potten en ketels, met soep, vleesch, poddings en al wat er verder in is, naar alle kanten over het gladde glibberige dek heen. Gebeurt er al geen der genoemde ongelukken, dan blaast de zware togt toch het vuur zoo geweldig aan, dat het lood van de pannen smelt of er gaten in branden of de handvatsels er afsmelten, en in allen geval verliest men daarbij zijn eten, wat iemand natuurlijk niet in de aangenaamste stemming brengt. Alleen gegoten ijzer is hiertegen bestand, en zoowel om de goedkoopte als om de veiligheid aan te bevelen. Het koken aan boord op zichzelf vereischt reeds veel omzigtigheid en tact, want gewoonlijk willen er zoo velen eten, dat ieder zijne eigene pot het eerst te vuur wil zetten. Gelukkig wordt het den passagier meestal vergund, zich van de ketels van het schip te bedienen, en in deze groote ketels kan men stukken ossen- en varkensvleesch en netjes met aardappelen ophangen aan een touwtje. Aan het ander einde van het touw zitten dan houtjes met de voorletters van den naam des eigenaars er op, zoodat het aan boord niets ongewoons is, ieder met zijn maaltijd aan een touwtje uit de kombuis te zien komen. Als dan het schip plotseling eens stampt, vallen al de hongerige gasten op het dek en liggen met hunne spijs een poosje op het dek te spartelen, eer zij, onder het schaterend gelach der overigen, naar beneden komen.

Ik was zoo voorzigtig van zeer vroeg op te staan en ons eten een uur vroeger dan onze scheepsgezellen gereed te maken, waardoor ik van vele lasten en verdrietelijkheden vrijbleef. Na het ontbijt liet ik, als het weder het toeliet, de kinderen op het dek frissche lucht scheppen. Als het algemeene waschdag was, maakte ik de natte wasch aan een

touw vast, en hing ze in het want om aldaar te droogen.

Dikwijls, vooral als het stormachtig weder was, ging ik zelf aan de waschtobbe staan, en als die huiselijke zorgen voorbij waren, ging ik, naarmate het weder was, op het dek of in mijne kooi, een paar uren eene Fransche spraakkunst bestuderen, om mij eenigermate de gronden en eenige woorden dier taal eigen te maken. Tegen den middag werd het op nieuw noodig, in de kombuis voor het middagmaal te zorgen, water om te koken en te spoelen op het dek te brengen, en daar er zoo weinig afwisseling in onze spijzen was, werd er alle mogelijke scherpzinnigheid aan den dag gelegd, om ten minste eenige verandering in onze spijslijst te brengen, want de maag begint spoedig afkeerig te worden van den eeuwig zouten smaak van het gepekeld en gerookt vleesch.

Op den vijftigsten dag na ons vertrek lieten wij het lood op de St. George-bank vallen; het met vet besmeerde dieplood bragt grijs zand en schaaldieren mede, en wij kwamen bij troepen op het dek, om dit kleine gedeelte van het land, waar wij naar toe zeilden, te beschouwen. Wij ontmoetten toen een aantal dier schoeners, die langs de Amerikaansche kust varen, die allen westwaarts stevenden. Eene lange onduidelijke wolk aan den gezigteinder in het westen werd ons als de blink, de eerste aanduiding van het verre land aangewezen. Na zonneondergang zagen wij in de verte een onduidelijk lichtje, den vuurtoren op Fire-island, dat wij met groote vreugde over de nadering van het land begroetten. Later zagen wij nog eenige andere vuren, die wij om hunne kleinte voor sterren hielden. Nu eerst vernamen wij tot onze overgroote vreugde, dat wij ons in de nabijheid van Nieuw-York, het doel onzer reis, bevonden.

Zeer vroeg waren wij den volgenden morgen op het dek, om het eerste heugelijke gezigt van het land te genieten. Daar lag het nu voor ons, een laag, vlak, zandig strand, met dennenbosschen in den achtergrond, terwijl regt voor ons de landtong en de vuurtoren van Sandy-hook zigtbaar werden. Met geene woorden kan ik beschrijven, hoe gretig wij onze oogen op het naderende land vestigden, nadat wij zeven lange weken slechts lucht en water gezien hadden; de afgematte gevoelde nieuwe kracht, de zieke scheen hersteld en met nieuwe levenskracht bezield, en ofschoon het gezigt noch grootsch noch schoon was, verheugden wij ons toch ongemeen, want daar lag thans het land van belofte voor ons.

Eene frissche koelte dreef ons spoedig verder; op de hoogte van Sandy-hook kregen wij een loods aan boord, die, zoo als hij het dek betrad, ons allen nieuwsgierig maakte den eersten Yankee te zien. De man zag er volstrekt niet als een zeeman, maar veeleer als een gentleman uit, en wij vatten een gunstig denkbeeld op van een land, waar de loodsen — te oordeelen naar dengene, dien wij voor ons zagen — een veel deftiger voorkomen hadden dan allen, die wij ooit vroeger gezien hadden. De onze haalde eene courant uit den zak, die hij den kapitein overgaf, en waaruit bleek, dat men in Nieuw-York al tijdingen uit Engeland had tot den 10 Mei, terwijl wij, die drie weken vroeger uitgezeild waren, eerst de haven binnenliepen. Nadat de loods nu een oogenblik de lucht en het want beschouwd had, gaf hij zoo vlug en vast zijne bevelen, dat ons oud schip als het ware scheen te gevoelen, dat het in andere handen was overgegaan, en zoo vlug voor den wind liep, als het nog nooit gedaan had. Hier werd een touw aangehaald, daar een zeil gereefd, of eene ra gebrast, en de matrozen verrigtten hun werk met eene vlugheid, die de waarde van een krachtig kommando allervoordeeligst deed uitkomen. Kort daarop legde de courantenboot bij ons aan, wier schipper nu de gewone vragen deed: over den duur van onzen overtogt, den inhoud onzer lading, het getal der passagiers en dergelijke, al hetwelk den volgenden morgen, onder de rubriek: Zeetijding, in de Nieuw-Yorksche couranten verscheen.

Wij voeren om Sandy-hook en bevonden ons nu in de buitenbaai, aan wier boveneinde het Staten- en Long-eiland digt bij elkanker liggen, en waar tusschen een smal vaarwater, de Narrows genaamd, zich uitstrekt, door hetwelk de van Europa komende schepen binnenloopen. Toen wij hier doorvoeren, opende zich een heerlijk en verrassend tooneel voor ons. Links van ons lag het Staten-eiland met zijne hooge en tot aan de kruin met hout bezette bergen en schaduwrijke valleijen, waar alles in den weligsten groei stond en het oog vruchteloos door het groen poogde heen te dringen. Deze valleijen en boomen strekten zich tot aan de baai uit, zoodat de takken der laatsten in het water hangen. Op een hoogen naakten heuvel, die een uitgestrekt gezigt in zee heeft, staan de vuurtoren en de seinpaal, die de aankomst van schepen aan de stad bekend maakt. Verder op eenen vooruitspringenden heuvel, die op zee uitziet, zagen wij het hospitaal voor invalide zeelieden, tot wier onderhoud ieder passagier van een schip, dat de haven binnenloopt, een dollar moet betalen. Aan den voet van dien heuvel ligt het dorpje, welks bontgeschilderde huizen naar alle kanten verstrooid liggen, zonder eenig spoor van orde of regelmaat. Maar het contrast tusschen de rood, wit en geel geschilderde huizen en het zachte groen der boomen en gewassen op den achtergrond, bezat in ons oog eene nieuwe bekoorlijkheid, en het telken ure aankomen en vertrekken van stoombooten, wier rook reeds op zeer verren afstand zigtbaar was, de vlugge gang en sierlijke gedaante van de vele speeljagten, die over de spiegelgladde watervlakte gleden, en de geheele vloot van schepen, die op den zoogenaamden Quarantaine-ground ten anker lag, de aankomst en het vertrek van andere, gepaard bij den helderen zonneschijn, den donkerblaauwen hemel en een verfrisschend koeltje — kortom, dit alles vormde een zoo levendig en buitengewoon tafereel, dat ik het nooit vergeten zal.

De kapitein voer naar de stad, om den cargadoor van het schip zijne komst te berigten, en deelde ons bij zijne terugkomst mede, dat den volgenden morgen met het krieken van den dag ons eene boot op zijde zou komen, om ons allen met onze bagaadje naar wal te brengen. Wij bragten nu den nacht door met alles te pakken en te verpakken, begaven ons op het bepaalde uur met onze goederen aan boord van het gehuurde vaartuig en riepen den Argus en zijne manschap met een driewerf »hurrah!" een hartelijk vaarwel toe. Men bragt ons eerst naar een houten steiger digt bij den wal, waaraan hij echter niet verbonden was, en hier werden volgens de passagierslijst onze namen afgelezen, onze koffers onderzocht en onze bedden gelucht; dit laatste werd door de gezondheidsbeambten verrigt, terwijl de tolbeambten zeer beleefd en bedaard onze kisten en koffers onderzochten, die wij te dien einde hadden moeten openen. Ik kan niet zeggen, dat ik eenigerlei onbescheidenheid van de commiezen gezien heb of dat zij op eenigerhande wijze hunne magt te buiten gingen; integendeel volbragten zij dien strikt, maar met alle voegzaamheid.

Daar dit onderzoek eenige uren duurde, leden wij veel van honger en dorst, wijl wij niet ontbeten hadden. Nadat wij onze bagaadje weder aan boord gebragt hadden, zeilden wij naar de stad toe. Bij het ankerligten riepen wij nogmaals driemaal hurrah, en een gezelschap Duitsche landverhuizers, dat te gelijker tijd met ons aan het andere einde van het vlot eene gelijke inspectie ondergaan had, en thans ook naar de stad zeilde, hief thans eenparig, een heerlijk gezang aan, waarin allen harmonisch en in verschillende stemmen invielen, en het eindrijm altijd met een quartet besloten. Dat deed eene roerende uitwerking en het gezang was over de stille wateren der baai ver hoorbaar en onwillekeurig dacht ik, toen ik dat heerlijk zingen met ons eigen woest hurrahgeschreeuw vergeleek, dat de Duitschers toch verreweg het beste en treffendste middel om hunne aandoeningen uit te drukken gekozen hadden. Wind en stroom waren ons gunstig en binnen een half uur hadden wij het Gouverneurs-eiland en de batterij achter ons en liepen de rivier op, en waren, eer wij nog aan wal stapten, half doof van de uitnoodigingen tot ontelbare gaarkeukens, waartoe een aantal knechten van allerlei kleur en jaren gereed stonden, die ons met oorverdoovend gebabbel hunne kaartjes in de hand stopten. Middelerwijl was de sloep aan de kaai vastgemaakt en wij sprongen aan wal; haastig zeide de een den ander vaarwel, en eer eenige uren verloopen waren, waren wij allen, die gedurende 52 dagen in zulk eene naauwe nabuurschap geleefd hadden, naar alle kanten verstrooid, daar ieder zijn eigen doel naging, en — nu stonden wij in de nieuwe wereld.

Dit was het beslissend oogenblik; nu zag men wie waarlijk mannen waren; deze maakten hunne toebereidselen met vlugheid en vastberaden, zoodat het duidelijk bleek, dat zij hun plan begrepen en doordacht hadden, terwijl de dralers en besluiteloozen, meestal dezelfde die onder hunne medgezellen het hoogste woord gevoerd hadden, nu het op handelen aankwam, allen moed schenen verloren te hebben en naar de eerste de beste kroeg liepen, om hunne radeloosheid en lafhartigheid in den jenever te verdrinken.

Op enkele uitzonderingen na begaven onze reisgenooten uit de voorkajuit zich naar eene boot, die naar Albany vertrekken zou, want de meesten wilden zich langs het Erie-kanaal naar de plaats hunner bestemming begeven. Juist op dit oogenblik trad een goedgekleed deftig heer in een zwarten rok, met eenen grooten blaauwen zak onder den arm, in hun midden; het was een agent van het Bijbelgenootschap, die met eenige welmeenende woorden aan ieder een knap ingebonden exemplaar der Heilige Schrift ten geschenke gaf.

»Een kar! Hebt gij een kar noodig, boss (1)? — Heerlijke kost voor drie dollars in de week!" schreeuwde men ons voortdurend in de ooren, sedert wij een voet aan wal gezet hadden. Ik had reeds eenige gaarkeukens gezien, die mij echter niet bevielen, toen de laatste man met zijne kar, die mij achterop kwam, mij verzekerde, dat hij eene uitmuntende herberg wist, slechts een paar straten verder, dien ik thans ging bezien. Het uiterlijk en de van buiten aangeslagen prijzen bevielen mij wel, en ik en een timmerman, dien ik aan boord van den Argus had leeren kennen, en die zich voor eenigen tijd bij mij voegen wilde, daar wij elkander wederkeerig van nut konden zijn, laadden nu onze bagaadje op de kar van den voerman en na een kwartieruurs zaten wij allen welgemoed onder een verkwikkend kop thee, dat ons na de verschillende inspanningen en vermoeijenissen van dien morgen zeer aangenaam was. De herberg verdiende echter volstrekt niet de benaming van voortreffelijk, want er waren geene waschtafels, de bedsteden waren niet afgeschoten en het krioelde daarin van wandluizen, zoodat wij reeds den volgenden dag naar eene andere herberg in het boveneinde der stad moesten vertrekken. Wij hadden wel bedongen, dat wij gedurende de paar dagen van ons verblijf niets voor het bergen van onze koffers zouden behoeven te betalen, maar toen wij het huis verlieten en onze bagaadje reeds op de kar gepakt was, kwam de hospes, en eischte van ons nog anderhalven dollar voor het bewaren van ons goed, anders wilde hij ons niet laten vertrekken. Wij wisten niet beter en moesten ons deze afzetterij laten welgevallen, die, gelijk wij naderhand vernamen, geheel tegen de wet streed.

Het huis, dat wij nu betrokken, was vol pas aangekomen landverhuizers, die als in een duivenslag gedurig in- en uitliepen. Het was waarlijk verwonderlijk en dikwijls treurig te hooren, hoe de lieden over het land oordeelden, welks burgers zij nu

(1) Waarschijnlijk het Hollandsche *baas*, gelijk er in Amerika in de volkstaal meer verbasterde Hollandsche uitdrukkingen voorkomen. VERT.

worden zouden, en hoe zij volstrekt niet wisten, wat zij in het vervolg doen zouden of wat hunne vooruitzigten waren. Eenigen hunner, die uit Sheffield waren, hadden den geheelen dag den mond vol van de listen en bedriegelijke vonden, waarmede zekere agenten tot landverhuizing hen uit hun vaderland hadden weten te lokken. De arme lieden dachten in Nieuw-York gemakkelijk 20 dollars (*f* 50.) 's weeks te kunnen verdienen, en dat reeds bij hunne komst de fabrikanten om hen zouden vechten. Natuurlijk was hiervan geen zweem te bespeuren geweest en die een groot gezin hadden, waren thans reeds in de diepste ellende. De stad was reeds vol met werklieden in ijzerwerk, het arbeidsloon niet hooger dan in Sheffield en zij tot overmaat van ongeluk nog aan de knevelarij van schurkachtige herbergiers prijs gegeven. Velen hunner, die nog van geld voorzien waren, keerden reeds binnen de week naar Engeland terug, anderen verstrooiden zich in de stad en verdienden als vijlenscherpers een schraal stuk brood. Gelukkig was er nog gelegenheid genoeg om hunne kinderen, die oud genoeg waren, aan het werk te krijgen, en hierdoor werd hun toestand niet zoo radeloos, als hij hun in het eerste oogenblik, dat zij dien in het ware licht zagen, had toegeschenen.

Nadat ik mijn gezin voorloopig onder dak had gebragt, verloor ik geen tijd met naar werk en eene meer geschikte woning uit te zien. Voor het laatste waren wij eene maand te laat gekomen, daar men na den 1sten Mei zeer weinig ledigstaande kamers of huizen vindt. Het opkorten van mijn geld maakte echter het zoeken van werk tot een gebiedenden pligt, en na mijne vrouw en kinderen huisvesting verschaft te hebben, zoo goed ik dat thans kon, ging ik onmiddelijk uit om arbeid te zoeken. In allerlei boeken over en brieven uit Amerika had ik gelezen, dat er nimmer gebrek aan werk was, en dit altijd in overvloed en gemakkelijk te vinden was; maar de ondervinding heeft mij — althans wat Nieuw-York betreft — vlak het tegenovergestelde geleerd. Op het eerste magazijn, waar ik kwam, zeide mij de eigenaar, dat de zaken zeer flaauw gingen, en hij geen werklieden noodig had. Bij een tweeden was ik niet gelukkiger en bij een derden riep een jongen, dien ik in den winkel vond, toen ik naar werk vroeg, een knecht, die achter in het huis werkte, toe: »Hiram, roep den baas!" De baas kwam en toen ik hem mijn verlangen te kennen gaf, antwoordde hij: »Mijn magazijn begint zeker op te korten, maar ik kan geen meer knechts aannemen, want ik heb geen geld genoeg, om veel in voorraad te laten maken."

Ik zou het geduld mijner lezers te veel vergen, als ik al de redenen wilde melden, waarom al mijne aanvragen, gedurende eene geheele week dat ik rondliep, afgewezen werden. Eene enkele maal slechts hoorde ik een misnoegd wangunstig gezegde van een meubelmaker over buitenlanders; de stad was reeds overvol met vreemdelingen, zeide hij, die de gezeten burgers het brood ontnamen. — »Ga naar het westen," was aller raad; »in de stad zijn reeds veel te veel werklieden, maar in het westen is nog genoeg te doen; ga daar spoedig heen." Mijne geldmiddelen lieten mij echter niet toe eene lange reis te doen, en den achtsten dag was ik eindelijk zoo gelukkig werk te vinden bij een meester, die twintig jaren geleden als een arm ambachtsman Engeland verlaten had, en nu een eigen huis, eene uitmuntende broodwinning en een aanzienlijk vermogen had. Toen ik hem vertelde, wat men mij geraden had, zeide hij: »Doe dat toch niet; als gij in Nieuw-York geen werk kunt vinden, vindt gij het nog veel minder elders; ik heb beide beproefd en kan bij ondervinding spreken."

Dit was geene bijzondere aanmoediging. Den volgenden dag ging ik dadelijk aan het werk en had nog dezelfde week het geluk eene woning te vinden, uit twee slaapkamers en een huisvertrek bestaande, die ik voor 65 dollars in het jaar huurde. Reeds den eersten dag dat ik aan het werk was, bespeurde ik dat mijne kameraden uit allerlei landen gekomen waren; twee er van waren Amerikanen, twee waren Duitschers, een was een Engelschman, een uit Ierland en een Franschman. Toen ik het eerst den winkel binnentrad, riep de meesterknecht, een Amerikaan, den Ier toe: »Kijk eens, Paddy, daar is weer een John Bull overgekomen, om zich te laten beschaven." Een Engelschman, verbeeld ik mij, behoeft zich zulk eene spotternij niet aan te trekken. Toen wij wat beter met elkander bekend werden, konden wij zeer goed met elkander overweg en ik leerde veel van de bekwaamheid der beide Duitschers en van den Franschman, want ik had altijd slechts in een Engelsch landstadje gewerkt en moest nog veel leeren. De Franschman, die naast mij stond, kon geen woord Engelsch, en door met hem te spreken vorderde ik zeer veel in het Fransch, vooral daar hij een zeer beschaafd en knap man was.

Wij waren zeer blijde de herberg te verlaten, waar het voor mij veel te duur was, en onze eigene woning te kunnen betrekken, waar wij wel niets vonden dan de naakte muren, maar die ons toch het genoegen van het huiselijke leven aanbood, waarnaar wij, na de lange reis en het verblijf in de herbergen, hartelijk verlangden. De goedkoopheid der levensmiddelen in dit jaargetijde kwam ons zeer goed te stade, want de markt was met vleesch, ooft en groenten zoo goed voorzien, dat wij met 2½ dollar in de week in ons aller onderhoud voorzagen. In mijnen vrijen tijd des morgens en des avonds, zoowel als des middags in mijn schofttijd, als de felle hitte het ten minste toeliet, werkte ik aan eene tafel, en ik zal nimmer vergeten, hoe verheugd wij allen waren, toen die eindelijk af was en wij allen er omheen gingen zitten. Wij hadden, met ons verblijf aan boord medegerekend, zoo lang eene tafel moeten missen, dat wij ons over dit gemak niet genoeg konden verheugen. Nadat ik toen nog een plankenrek in een hoek van de kamer had geplaatst, hielden wij ons ameublement voor voltallig en waren volkomen tevreden.

Toen ik mij naar Amerika inscheepte, had ik vast besloten, in mijn nieuw vaderland goed op mijne zaken te passen, zoodat, als het mij niet zoo goed ging als ik verwacht had, de schuld niet aan mij zou liggen. Vele maanden lang vergenoegden wij ons met de gemelde meubelen, en gedurende de twee eerste jaren van mijn verblijf in Nieuw-York ben ik — eene week uitgezonderd toen ik ziek te bed lag — slechts een enkelen dag niet te werk geweest. Ik wil niet ontkeunen, dat in Engeland een ambachtsman ook wel door de wereld kan komen, als hij zoo leefde, en dat hij dan het land niet behoefde te verlaten. Maar in Engeland is een ambachtsman zoo vrij niet als in Amerika; het zou daar als eene schande worden beschouwd, als hij daar zoo vlijtig wilde zijn als hier, en de heillooze vereenigingen, met hunne bijeenkomsten, maaltijden en dwangmaatregelen, trekken iemand maar al te dikwijls van den zoo noodigen en nuttigen arbeid af.

Wij gevoelden spoedig het onderscheid tusschen een Engelschen en een Amerikaanschen zomer; toen wij landden en nog eenigen tijd daarna was het weder ongeveer hetzelfde als in Engeland. Maar in het begin van Junij werd de hitte schier ondragelijk, de thermometer stond in de zon op 39° en in de schaduw op 26° Reaumur. Van de uitwerking van zulk eene hitte kan men naauwelijks zich eenig begrip vormen. Al is men ook nog zoo dun gekleed, zonder iets te doen, in de schaduw, dan druipt men toch van zweet, aan ieder haar hangt een droppel, en de kleederen kleven aan het lijf, hetgeen gepaard met de uitslag, die de hitte veroorzaakt, een schier ondragelijk gevoel is. De dorst is onuitstaanbaar en met geen emmer water te lesschen, en het ademhalen is moeijelijk. Dat alles zijn slechts ongemakken, als men stil en ledig zit; maar nu kan men zich voorstellen, hoe zwaar en uitputtend het werken in eene digtbeslotene werkplaats, gedurende elf of twaalf uren des daags, moet zijn. Ik was somtijds zoo afgemat en uitgeput, dat ik des avonds naauwelijks naar huis kon kruipen, waar ik dan een koel plekje opzocht, hoewel dit bij eene warmte van 26° na zonneondergang nog moeijelijk was te vinden, en ik zelden van mijne plaats opstond, voor een paar avonduren of een frissche zeewind de temperatuur zooveel verkoeld had, dat men op een verkwikkenden en rustigen slaap rekenen kon. Maar ook daaraan is zelden te denken, de warmte brengt zoovele wandluizen voort, dat men die met de grootste moeite naauwelijks geheel uitroeijen kan. Deze alleen zouden reeds in staat zijn, een afgemat man halfgek te maken, zonder dat hierbij nog behoefde te komen het onophoudelijk gedruisch van de sprinkhanen, dat naar het geknars van een ongesmeerd wiel gelijkt, en het sjirpen der vogeltjes, die in de boomen aan weerszijde der straat zoo overvloedig zijn, noch eindelijk in den herfst de muskieten, met hun gesuis en verwenschten angel. Het is waarlijk geen wonder, dat de inwoners van Nieuw-York er zoo bleek en mager uitzien, als hunne nachtrust op die wijze gestoord wordt, juist als zij het noodigste is.

Aan de openbare bronnen op de straten hangen gedrukte plakkaten met de waarschuwing: »Koud water drinken is doodelijk," maar desniettemin hebben er dagelijks sterfgevallen plaats door het onvoorzigtig waterdrinken, vooral onder Iersche werklieden. Eenige metselaars, die aan het groote Astor-hotel werkten, stortten door eene beroerte getroffen, door de groote hitte veroorzaakt, van de steigers af, en derhalve werd algemeen besloten, het werken in de opene lucht van 11 tot 3 ure te staken, tot het weder wat koeler werd. Ook de dieren leden veel van de hitte, en de paarden vielen dood in het tuig neder. Al deze voorvallen moesten een vreemdeling ten hoogste treffen. Intusschen duurt de zwaarste hitte nimmer langer dan drie dagen achtereen, en ontlaadt zich dan gewoonlijk in een geweldig onweder, hetwelk de dampkring weder voor eenige dagen aanmerkelijk verkoelt. Millioenen vliegen vervullen alsdan de lucht, dringen in alle kamers door, en walging verwekt het gezigt van de menigte, die zich op de spijzen plaatsen. Ik heb zelf ze op onze theetafel in zoo groote menigte gezien, dat de suiker en boter slechts beweegbare klompen schenen, en hun gezwerm en gesuis des avonds om eene brandende kaars is niet om uit te staan.

Eer ik mij nog regt aan het klimaat gewend had, kreeg ik eene hevige galkoorts, die mij eene week lang het bed deed houden, en zooveel bloedontlastingen noodig maakte, dat ik nog lang naderhand er de naweeën van gevoelde, en zeer zwak bleef. Het slimste echter wat mij trof, was, dat mijn dochtertje, die alle vermoeijenissen der zeereis doorgestaan had, door eene ziekte overvallen werd, die in de Vereenigde Staten zeer dikwijls voorkomt, de zomerziekte daar genoemd (cholera infantum), waaraan zij ook eindelijk bezweek, nadat wij lang tusschen vrees en hoop gedobberd, en vurig en dikwijls gebeden hadden, dat zij voor ons mogt gespaard blijven. Eindelijk was het arme kind zoo uitgeput, dat het den laatsten zucht loosde. In dit warme jaargetijde laat men hier slechts weinig tijd tusschen het overlijden en de begrafenis verstrijken, en reeds op den avond van haren sterfdag zagen wij onze lievelinge in den koelen schoot der aarde nederlaten. Wegens de traagheid van den doodgraver moesten wij wachten, tot hij eerst het graf delfde, en toen wij het kerkhof verlieten, sprong deze man mij na, en riep mij overluid toe, dat het hier gebruik was contant te betalen en hij voor mij spoedig eene kwitantie zou schrijven.

Het eerste sterfgeval in een huisgezin levert altijd een treurig rustpunt, en voor mijn oog had de tijd in zijne spoorlooze vaart een maar al te merkbaar teeken achtergelaten. De onvoorziene slag, die ons getroffen had, trilde nog lang in onze harten na.

Gedurende mijn arbeid had ik tijd op mijne dagelijksche wandelingen verscheidene eigenaardighe-

den der stad en hare bewoners op te merken. Wat een Engelschman het meeste in het oog loopt, is het zindelijke en frissche onberookte uitzigt der straten en huizen, want de zucht der oorspronkelijke Hollandsche kolonisten voor zindelijkheid en het schilderen hunner huizen, heeft zich met vele andere uitsluitend Hollandsche gewoonten, op hunne nazaten of beter gezegd navolgers overgeplant. Het eene huis is vlekkeloos wit geschilderd, het andere vuurrood met witgeschilderde voegen van het metselwerk; daarnaast staat er een, dat geel of groen of met witte en roode velden als een schaakbord geschilderd is. Dit alles is misschien niet volgens den besten smaak, maar daar het alle jaren vernieuwd wordt, geeft het de stad ten minste een vrolijk en zindelijk aanzien. De voornaamste straten schijnen, door de voor de huizen geplante boomen, in het schoone jaargetij fraaije lanen en geven op warme dagen een verkwikkend lommer. De bestrating is echter gruwelijk slecht en door hare ongelijkheid voor paarden, rijtuigen en menschen even lastig als moeijelijk. Uit gebrek aan afleidende kanalen loopt het water midden over de straten, wat deze een akelig, morsig en walgelijk voorkomen geeft, vooral daar zij zomers slechts eenmaal 's weeks schoongemaakt, en 's winters geheel ongeveegd gelaten worden, zoodat de modder, sneeuw en ijs maanden lang zich tot ware bolwerken opeenhoopen. Bij dooiweder zoowel als bij de groote hitte brengt deze morsigheid hare eigene straf mede, en veroorzaakt verscheidene epidemische ziekten. De vreeselijke verwoestingen, die de cholera in 1832 in Nieuw-York aanrigtte, zullen de bewoners nog lang heugen. Toch verwaarloost men alle middelen om de gezondheid te bevorderen niet geheel, want gedurende het heete jaargetijde worden aan alle arme en hulpbehoevende zieken geneeskundige bijstand en geneesmiddelen voor niet verstrekt, en bijkans in alle wijken zijn armendoctors aangesteld. Enge en blindloopende straten worden geplaveid, de goten en rioelen schoongemaakt en kalk er ingeworpen, om kwade uitwasemingen voor te komen.

Eene andere eigendommelijkheid, waarover zich de vreemdeling verwondert, is het groot aantal jonge lieden, dat hij overal aantreft. Men vindt hier jonge lieden van 20 tot 25 jaren in posten, waar men elders slechts lieden, die dubbel zooveel jaren, die bedaardheid en ervaring hebben, toe kiest. Over het geheel ziet men hier slechts weinig menschen van rijpe jaren onder de woelige menigte op de straat, en ook de ligchamelijke ontwikkeling schijnt bij die in Europa achter te staan. Die kloeke, gezette personen, die men in Engeland overal aantreft, ziet men hier slechts zelden en ontmoet men al eens een bejaarden man of vrouw, dan zijn die zoo gerimpeld en schraal, zoo krachteloos en zonder sappen, alsof de gloeijende hitte en snerpende koude alle goede levenskracht uit hen heeft uitgezogen. Even als de lente van het jaar, zoo is ook de kindschheid en jeugd kort, onvriendelijk en vreugdeloos, en gaat spoedig over in een aangenomen mannelijke houding, die zich de voorregten van den ouderdom toeëigent, maar zonder zijne ervaring te bezitten. Het gebrek aan eerbied en hoogachting voor anderen, dat in alle maatschappelijke en staatkundige betrekkingen van dit land doorgedrongen is, komt nergens zoo openlijk zigtbaar als in den omgang tusschen kinderen en ouders. »Eert uwen vader en uwe moeder, opdat het u welga op de aarde," is eene spreuk, die men hier volstrekt niet schijnt te kennen, waar huiselijke banden geenerlei hechtheid hebben, en huiselijke deugden schier volstrekt niet geacht worden. De heilige, zegenrijke en verheven invloed van den ouderdom op de jeugd gaat hier geheel verloren door de alles verzwelgende eischen van het woelige handelsleven aan den eenen kant, en door het voorbarig en vroegrijpe streven naar *onafhankelijkheid en levensgenot* aan de andere zijde.

Één kort verblijf te Nieuw-York doet spoedig inzien, dat hier niet, zoo als in Londen, zoo bijzonder veel acht op het gemak der voetgangers geslagen wordt. De voetpaden (trottoirs) der drokste straten zijn dikwijls op de lastigste en onvoegzaamste wijze versperd; schier voor iederen victualiewinkel staat eene groote leelijke kist of vat, waaruit de houts- en steenkolen in het klein verkocht worden, en deze wordt nog meestal aan weerszijde omgeven van oude vaten, tonnetjes en suikerkisten — eene even lastige als gevaarlijke barricade. Voor de timmermanswerkplaatsen en houtmagazijnen stapelen de eigenaars groote hoopen van balken en planken op de straat, zonder in het minst te bedenken, hoeveel last en hindernis zij daardoor de voetgangers doen ondergaan.

Men brandt in Nieuw-York meestal hout, en gedurig rijden karren met brandhout door de stad, dat met schepen van het binnenland wordt aangevoerd. Zulk eene karlading wordt voor het huis van den kooper op de straat geworpen en helpt nog natuurlijk de straat versperren. De houthakkers zijn meestal negers.

In den zomer en den herfst zijn de markten van Nieuw-York met den rijksten en menigvuldigsten voorraad van ooft en groenten opgevuld; niet alleen de vrouwen, maar ook een groot deel der mannen gaan ter markt. Dikwijls ging ik reeds ten vijf ure des morgens naar de markt, vooreerst om precies ten zes ure aan het werk te kunnen gaan, en dan om van het koele morgenuur gebruik te maken, om vleesch te koopen, dat men hier te lande gedurende het heete jaargetijde onmiddellijk na het slagten moet koken, om het bederf te voorkomen. De edelste vruchten: ananassen, perziken, meloenen en allerlei zuidelijke vruchten zijn hier voor eene kleinigheid te bekomen. Ik kocht dikwijls een groote sappige meloen voor drie cents, en eene geheele maat vol van de kostelijkste perziken voor tien cents (25 cents Ned.); wier geur en smaak, onder de gloeijende zon der Amerikaansche lucht gerijpt, alles overtreft wat ik ooit in dit land genoten heb.

Wie er aan gewoon is, het vleesch bij ponden

en looden te koopen, zoo als wij in Europa, en den eetlust naar den broodkorf te regelen, dien is de goedkoopte der levensmiddelen in Amerika een heugelijk verschijnsel. In plaats van een kluifje te koopen, om een schotel aardappelen wat smakelijker te maken, of een stukje mager rundvleesch tot eene soep te laten uitkoken, koopt men hier voor weinig geld een schapen- of lamsbout of eene duchtige ossenrib, en de groenten zijn, de fijnere uitgezonderd, nog beterkoop. Men behoeft derhalve niet voor zijn dagelijksch brood te schroomen, noch den gezonden eetlust zijner kinderen met angst aan te zien, uit vrees dat de dagelijksche verdienste daartoe niet toereikend is; en ik herinner mij nog met dankbare aandoening het oogenblik, waarin ik met mijne vrouw en kinderen voor de eerste maal in ons leven ons aan eene schapenbout zat eten konden. Dit zal ook wel de reden zijn, waarom alle pas aangekomen landverhuizers er binnen kort al veel steviger uitzien en meer zelfvertrouwen schijnen te hebben, en hun geluk met zulke gloeijende kleuren aan hunne in het vaderland achtergelatene betrekkingen melden en waarom de kinderen in Amerika zich zoo spoedig en voordeelig ontwikkelen. Dit heeft zeker ook zijne nadeelige zijde, daar de Amerikaan veelal slechts voor de ligchamelijke opvoeding der kinderen zorg draagt, en de zedelijke daarentegen verwaarloost.

Tegen het begin van den winter zijn de sleepbooten, die door paarden getrokken worden, en volkomen hetzelfde model hebben als de Hollandsche trekschuiten, en de landsproducten uit het binnenland naar de stad brengen, over en over beladen; appels, aardappels, gevogelte, geslagte zwijnen zijn voeten hoog op het dek gestapeld. Aan koopers ontbreekt het niet, daar de prijzen hier minder zijn dan op de markten en bijkans ieder inwoner in dit jaargetij zijn voorraad opdoet. Het varkenvleesch en spek kost hier dan 4 of 5 cents (10 of 12½ cent Nederl.) het pond; een geheel schaap slechts een dollar, enz. De prijzen zijn echter aan veel afwisseling onderhevig, en in strenge winters worden vooral alle voortbrengselen uit het plantenrijk veel duurder. De groenten zijn van Januarij tot Mei zeer duur en schraal. Ook de prijs van het brood is altijd dobberend en dikwijls heb ik 6 cents voor een brood betaald, dat eenige weken te voren voor de helft verkocht werd, en gedurende meer dan de helft van mijn verblijf in Nieuw-York waren de marktprijzen der levensmiddelen, op geringe uitzonderingen na, zoo hoog als in de groote steden van Engeland.

De noordelijke en oostelijke staten hebben een West-Indischen zomer en een Russischen winter, en in het laatste jaargetij vegen de hevige noordweste winden schier elke groeikracht van de aarde weg. Onze eerste gewaarwording van de koude was bijkans even pijnlijk als die van de hitte, beide waren sedert jaren zoo hevig niet geweest. De winterstormen zijn zoo snijdend koud, dat men zelfs aan den warmen kagchel zich niet voor de koude beschermen kan. Slechts door de aanhoudendste en krachtigste ligchaamsbeweging kan men zich in eene aangename warmte houden. De breede, sterk stroomende Hudson is bevroren en zes maanden lang is alle scheepvaart op de rivieren gestaakt. De dampkring is echter droog, de hemel helder blaauw en de zonneschijn zoo helder en vervrolijkend, dat men de noordelijke orkanen en sneeuwstormen zoo hoog niet schat. Met nieuwjaar beginnen gewoonlijk ook de zware sneeuwbuijen, en dan wordt het verkeer weder levendiger, en ligte sleden met vlugge, met bellen behangen paarden vliegen over de wegen. Desniettemin zijn de winters lang en vervelend, want zij duren ongeveer zeven maanden, de koude dagen van het voor- en najaar er onder begrepen. De lente van het gematigde Europa is hier bijna in het geheel niet bekend; ik zag den 27 April zes duim hoog sneeuw vallen bij een fellen noordwesten wind, die alle spoor van plantengroei belette. Den 15 Mei daaraanvolgende stonden de kastanjeboomen op de straten al in vollen bloei; mensch en dier zuchtte onder de hitte en de honden liepen met de tong uit den bek te hijgen. Uit den winter valt men, om zoo te zeggen, midden in den zomer.

Het is eene bewezene daadzaak, dat onder de Europesche landverhuizers, die zich in de Vereenigde Staten vestigen, de Engelschen gewoonlijk het slechtste voortkomen. De Ieren, Schotten en Duitschers leggen geld op, en de meesten dergenen, die naar de kantoren stroomen, om hunne bloedverwanten in de oude wereld geld te zenden, behooren tot de laatste volken. Velen dergenen, die bij hunne aankomst op de straten of kaaijen voor dagloon werken, brengen het door vlijt en spaarzaamheid zoo ver, dat zij later naar het westen gaan of een winkel opzetten kunnen, die alsdan het hoofdkwartier van al hunne bloedverwanten en bekenden wordt, die ook hun geluk aan gene zijde van den Atlantischen oceaan komen beproeven. De Engelschman echter, door valschen nationalen hoogmoed gedreven, begeeft zich altijd met de Amerikanen in eene woordenwisseling over de betrekkelijke meerderheid der beide landen, en maakt zich op deze wijze ligt vijanden. Daarbij werken zij meestal niet dan uit nood, alsof zij zich vernederen en hun nieuw vaderland er mede verpligten; zij willen zich niet naar het woelige leven, naar de heerschende zeden en gebruiken schikken, en niet slechter leven dan een Amerikaan, en geraken daardoor slechts achteruit en staan hun eigen voordeel in den weg.

In den zomer van 1836, toen de kunstmatig opgevoerde en overdrevene toestand van den handel en de industrieele speculatiën hun hoogste toppunt bereikt hadden, kwam er eene vereeniging onder de schrijnwerkers tot stand. Zij waren met het arbeidsloon niet tevreden, hielden openbare vergaderingen, waarin een nieuw tarief van het loon ontworpen werd; zij benoemden commissiën, en staakten op een bepaalden dag bijna allen en in alle werkplaatsen den arbeid. De Amerikanen in onze werkplaats schreeuwden het hardst, en ver-

wachtten natuurlijk, dat ik mij aan hen zou aansluiten, hetgeen ik echter om verschillende redenen weigerde. Want eerstens was ik overtuigd, dat mijn werkloon, naar mijne bekwaamheid, hoog genoeg was; verder geloofde ik, dat mijn huisgezin grootere en regtmatigere aanspraken op mij had, dan de onbedachte vorderingen van eene hoop werklieden, die meestal toch slechts blinde werktuigen en middelen tot het doel van eenige weinige eerzuchtige en rustelooze warhoofden waren; en eindelijk ware mijn verlaten van het werk eene ware ondankbaarheid jegens mijn goeden en welwillenden baas geweest, die mij in mijn hoogen dringenden nood onmiddellijk na mijne aankomst werk gegeven, en sedert op verscheidene wijzen mijne dankbaarheid verdiend had. Men zond mij verscheidene malen afgevaardigden, om mij in mijn besluit ten dien aanzien tot andere gedachten te brengen. Toen ik hun mijne redenen uiteengezet en verklaard had, dat ik mij van mijn voornemen niet liet afbrengen, dreigden zij mij, dat zij mij op mijn weg afwachten en een duchtig pak slagen geven zouden. Maar ook bedreigingen vermogten niets op mij, en ik werkte de geheele zes weken, dat de oneenigheid duurde, onafgebroken voort, en verdiende middelerwijl 48 dollars, terwijl de anderen, hoewel eenige hunner hooger loon genoten, vier weken later weder voor het vroegere geld werkten, maar daarbij de helft van het beste jaargetijde nutteloos verspild hadden, en gedeeltelijk door andere intusschen aangekomene werklieden vervangen waren. Eenige jaren later ontmoette ik een dergenen, die destijds als afgevaardigde der arbeiders-vereeniging aan mij afgezonden was geworden; hij herkende mij, bleef eenige oogenblikken bij mij staan, om over de toenmalige omstandigheden met mij te spreken, en zeide eindelijk lagchende: »Gij waart de taaiste, halsstarrigste kameraad, met wien wij destijds te doen hadden; maar ik geloof, dat het voor ons allen beter geweest ware, als wij uw voorbeeld hadden gevolgd."

Duizenden in Amerika zullen nog lang aan den razenden speculatiegeest denken, die daar in 1836 heerschte. Ieder zonder onderscheid, de wijze, de aanzienlijke, de geleerde, joeg met blinde woede den rijkdom na, en dit verlangen, om spoedig rijk te worden scheen besmettelijk te werken. Geen wonder dus, dat ik mij ook door de algemeene razernij liet medeslepen. Een bloedverwant van mij, die kortelings uit Engeland overgekomen was, bouwde zulke schoone luchtkasteelen voor mij, als ik slechts mijne kleine bezitting te gelde maken, en daarmede naar eene kleine stad in het binnenland verhuizen wilde. Ik verkocht nu bijkans al mijn huisraad, aan welks vervaardiging ik gedurende de beide laatste winters al mijne vrije uren besteed had, deed met mijnen bloedverwant eene voorloopige reis naar mijne nieuwe woonplaats en keerde na verloop van drie weken alleen terug, wel rijk aan ervaring, maar bijkans geheel ontbloot van geld. Onze plannen waren geheel mislukt, en mij bleef niets over dan weder tot mijn ambacht terug te keeren en door verdubbelde vlijt de geledene schade te vergoeden. Maar in Nieuw-York kon ik nu niet langer blijven, want ik vreesde dat de vloek der belagchelijkheid, die mijne ligtzinnigheid, ligtgeloovigheid en dwaasheid op mij geladen hadden, mij ondragelijk zou zijn. Ik besloot derhalve naar Poughkeepsie te gaan, een stadje aan den Hudson, acht mijlen van Nieuw-York, waar een zware brand kort te voren twee groote meubelfabrijken in de asch gelegd had, en waar ik gemakkelijk werk hoopte te vinden.

Ons geheele kapitaal, waarmede wij ons met onze bagaadje op eenen schoonen morgen in Junij aan boord der stoomboot inscheepten, bestond in vijf dollars. De Champlain was een der fraaiste booten, die de rivier bevaren, en zijn dek vol met passagiers, die allen in de vriendelijke morgenzon vrolijk en welgemoed schenen. Allerprachtigst was het tooneel, dat beide oevers der rivier opleverden, maar dit kon mij den kommer, die aan mijn hart knaagde, niet ontnemen. Mijne hand scheen aan mijn zak gebonden, waarin de vijf dollars waren, die ik telkens weder overtelde; terwijl ik onze beide kinderen aanzag, wien de nieuwheid van hunnen toestand zoo beviel, dat zij vrolijk op het dek rondsprongen, berekende ik hoelang wij nog zouden kunnen leven van de twee dollars, die mij na betaling der vracht nog zouden overschieten. In gepeins verzonken en diep bedroefd zat ik op mijne kist en overlaadde mijzelven met verwijtingen, en de schoonheid van het ons omringende landschap maakte geen den minsten indruk op mij. De gesprekken der overige passagiers, hunne scherts en gelach doorsneden mij het hart, want ik vreesde voor de toekomst, en schaamde mij over het verledene. Niet weinig steeg mijne ongerustheid, toen ik bij den kapitein in het kantoor kwam, om de vracht te betalen, en hij mij nog anderhalven dollar bovendien voor *mijne bagaadje* afvroeg. Vergeefs waren mijne tegenwerpingen, hij antwoordde, dat zoo ik de vracht niet betaalde, ik met eene andere boot moest gaan. Nu bleef mij nog slechts een halve dollar, en al mijne berekeningen vielen als kaartenhuizen ineen, en de vrees van op de plaats onzer bestemming geen werk te vinden, benam mij het overschot van mijn moed en geestkracht. — Menigmaal had ik op dezen voor mij zoo treurigen morgen het »Voorwaarts" gehoord, dat de kapitein en de stuurman den machinist in de machinekamer hadden toegeroepen, als de boot een poosje stilgehouden had om passagiers in te nemen. Op dit oogenblik werd dit geroep weder herhaald, en trof mij zoo, dat ik dit op mijn eigen toestand toepaste. Dit gaf aan mijne denkbeelden eene nieuwe rigting, en rigtte ze van ijdele zelfverwijten en berouw op de hulpbronnen, die voor mij lagen; de hoop ontvlamde weder bij mij, ofschoon dan ook flaauw, en mijn angst nam merkelijk af.

De stoomboot naderde thans de hooglanden,

wier schoonheden reeds zoo dikwijls bezongen zijn geworden; op eene hooge rots zagen wij het fort Westpoint, en daarbij de militaire akademie. Spoedig daarop herinnerde de roep: »Bagaadje voor Poughkeepsie!" ons, dat wij ons gereed moesten maken, om aan wal te gaan; onze koffers en kisten werden op de loopplank geplaatst, het schip hield op de gewone zorgelooze wijze op, en zoo kort dat het reeds weder eenige voeten van de kaai af was, toen ik met onze laatste pakjes aan wal sprong. De boot stoomde verder en liet ons met al onze hoop en vrees aan den oever achter.

Wij zagen ons spoedig van een aantal Iersche daglooners omringd, die er om vochten, wie onze bagaadje naar het stadje zou dragen, en die wij slechts met moeite konden beletten er met geweld mede weg te loopen. Ik stapelde het mijne naast den houten steiger op een hoop, zette mijne vrouw en mijne twee kleine jongens als schildwachten er op; en klom den berg op naar het stadje, dat ongeveer eene (Eng.) mijl van den oever ligt; om hier arbeid en eene nieuwe woonplaats te zoeken. Haastig ijlde ik den met tegels bestraten weg op en door de straten, tot mij het uithangbord van een schrijnwerker in de oogen viel. Met een kloppend hart trad ik er binnen, en vroeg den meester: of hij geen knecht kon gebruiken. Ik werd echter daar en in nog twee andere werkplaatsen afgewezen; en nu bleef mij nog slechts de laatste baas over. Als het mij ook bij hem niet lukte, dan waren mijne uitzigten allerwanhopigst, daar mij alle middelen tot den terugkeer ontbraken en mijn halve dollar niet eens genoeg was, om voor ons allen een nachtverblijf te bekostigen. Eenige minuten aarzelde ik, eer ik de deur binnentrad, want ik schroomde de vraag te doen, waarvan voor mij zooveel afhing; toen riep een voerman aan den anderen kant der straat zijn paard: »Voorwaarts!" toe. Dit gaf mij weder eenigermate moed en ik trad binnen. Op mijne vraag om werk, antwoordde mij de baas, een klein en spraakzaam mannetje: »Ik denk, gij komt uit het oude land (Engeland)? Zijt gij te Nieuw-York aan wal gestapt? Hoe bevalt u ons land? Is koning William ook zulk een knappe vent als generaal Jackson? Uw Theems ginder is toch maar een eendenvijver bij de North-rivier vergeleken? Nu ja; ik denk, ik zal wel wat voor u hebben. Kom maar morgen ochtend vroeg aan den winkel."

Hartelijk vergenoegd verliet ik de werkplaats, die ik eenige minuten te voren met zooveel angst betreden had, en liep thans met een verligt hart de stad door om eene woning te zoeken. Dit viel echter moeijelijk, geene enkele woning, geene enkele kamer scheen er te vinden; en hoezeer ik ook tegen de kosten van een voorloopig verblijf in eene herberg opzag, was dit toch het eenigste wat mij overschoot. Nadat ik er een gevonden en met den waard een accoord gemaakt had, ging ik tegen den avond, toen de zon reeds achter de bergen begon te dalen, naar de rivier naar mijne vrouw en verkwikte haar hart met de heugelijke tijding. Onze jongskens hadden eene poos loopen spelen, en waren toen van vermoeijenis in slaap gevallen; wij moesten hen wakker maken en laadden hen met onze bagaadje op de kar van een voerman, die ons spoedig voor onze herberg bragt, en de helft van al ons geld tot belooning ontving.

Den volgenden morgen was ik reeds vroeg aan het werk; hoop en pligtbesef verstaalden mijnen moed en mijne vlijt, en ik had vast besloten voor geen hinderpaal terug te deinzen. Des middags moest ik mijn laatste geld uitgeven, om mijne kameraden op eene zoogenaamde »welkomst" te onthalen, want alleen door dit te doen, kan men in goede verstandhouding met zijne kameraden komen. Hoe dikwijls heeft een ambachtsman op deze wijze aan de drankzucht zijner makkers een stuk geld moeten offeren, waarvan zijn huisgezin een geheelen dag had kunnen leven! Hoe dikwijls heeft hij met dit eerste offer den grond tot langdurig berouw en nood gelegd! Dit misbruik is echter in de Vereenigde Staten niet zoo algemeen als in Engeland, en het is te hopen, dat de uitbreiding der matigheidsgenootschappen ook deze verkeerde gewoonte meer en meer zal tegengaan.

In het volgende jaar ontvingen wij vele brieven uit Engeland, die ons dringend, en gedeeltelijk met geldige redenen en gunstige vooruitzigten, uitnoodigden naar ons vaderland terug te keeren. Na rijpe overweging besloten wij eindelijk deze voorslagen aan te nemen, en gingen den 20 Mei 1839, bijna vijf jaren na onze aankomst, aan boord van den Gladiator, eene der gewone paketbooten, naar Engeland onder zeil. — De hoop, die ons over den Atlantischen oceaan teruggeroepen had, werd niet verwezenlijkt; maar de Voorzienigheid heeft echter weder voor ons gezorgd, en mij eene betrekking verschaft, die even aangenaam is, als zij duurzaam belooft te zijn.

DRIE DAGEN LANGS DE OEVERS VAN DEN ORONOKO.

Ten einde eene mij opgedragene zending te volvoeren, begaf ik mij van Santa-Cruz naar Cumana. Tot bedienden had ik twee Zamben, dappere en getrouwe lieden, die mij tot verdediging moesten dienen tegen de Zamben, hunne medebroeders, als roovers en dikwerf als moordenaars geducht.

Onze karavaan bestond uit tien muildieren, een Indiaanschen gids, de twee Zamben en mijzelven. De bergketen, die ons van de Llanos van Cumana gescheiden hield, trokken wij in eene dagreize over, en nu ontrolden zich voor ons die onafzienbare steppen of grasvlakten, als een effen en glad vloerkleed, die, terwijl zij het gezigt door hare eentoonigheid vermoeijen, aan hetzelve geen ander rustpunt dan den gezigtseinder vergunnen; niets kan ontzagwekkender, eentooniger, droeviger zijn.

Wij waren te midden van het heete jaargetijde, alle plantgroeijing had opgehouden; aschgraauwe stofhoopjes toonden de plekken aan, waar kruiden

en heesters gebloeid hadden, die thans verkalkt waren. Geen wind deed zich gevoelen, slechts nu en dan speelde een ligt koeltje over de oppervlakte van den grond, en overstelpte den reiziger met het stof der vergane planten. Met een droevig oog beschouwden wij deze schrale, wijd uitgestrekte vlakte. Ter naauwernood ontdekten wij er een of twee palmboomen, die de bedding van eene thans verdroogde beek aanduidden; allerwege eene kaal geschorene aarde, een onmetelijk groote spiegel, als van gebruineerd staal, en die door de begoochelingen der nevelheffing gestadig het gezigt misleidde. De hitte vermoeide de oogen, het scherpe, bijtende plantenstof ontstak de huid en veroorzaakte ons een pijnlijk gevoel. In de verte verbeeldden wij ons bronnen en boomen te zien, die steeds van voor onze schreden moesten terugdeinzen — verschijnselen, die uit de speling van het licht en de schaduw, en welligt ook uit onze ontstelde verbeelding voortsproten. De stralen der zon, welker gloed door niet het minste wolkje gematigd werd, schoten loodregt neder op eene gladde oppervlakte, die dezelve terugkaatste en er de hevigheid van verdubbelde. Het aanzigt van dit landschap, zonder grenzen en zonder eenige verscheidenheid, werd steeds droeviger. Wij zagen geene palmboomen meer; het was ons te moede, alsof wij voorttraden onder het blakerende gewelf van eenen tot onzen marteldood heetgemaakten oven. Eindelijk toch deed zich aan den gezigteinder een half cirkelvormig boschje op; om hetzelve te bereiken hadden wij nog een moeijelijken weg van drie uren af te leggen.

Zoodra had men niet de muildieren aan de voorste boomen vastgebonden, of ik sprong, met gevaar van mij de huid open te rijten, door eene haag heen, die eene kleine waterkom omringde, en dompelde mij in het water of liever in den modder neder, hetzelve was laauw. Daar ik mijn ligchaam als geheel ontveld en brandende gevoelde, hoopte ik dat dit drabbige bad mij eenige verligting zou geven. Plotseling treft een hevige slag of stoot mijne knie; het was volmaakt gelijk aan het uitwerksel van een geweerkogel. Ik zie rondom mij uit; geen slag van eenig vuurwapen had zich doen hooren. Een tweede stoot, nog forscher toegebragt, verlamt een mijner beenen en verstijft hetzelve geheel en al. Ik heb moeite mij overeind te houden; naauwelijks nog blijft mij de kracht over, om mijne Zamben tot mij te roepen. Die electrieke schokken werden snel herhaald, op de scherp doordringende pijn, welke zij veroorzaken, volgt eene volslagene verstijving. Ik kan mij niet bewegen. Het schijnt mij toe, alsof ik door een koord omstrengeld word, en inderdaad vertoonen zich aan mijn oog de zwartblaauwe kronkelingen eener vervaarlijk groote slang, die voortgaat zich rondom mij te slingeren. Ik barst uit in een wanhopig gegil; de Indianen snellen toe, en werpen nog van verre hun lasso naar mij uit. Door middel dezer soort van strik ontrukken zij mij aan dezen hagchelijken toestand. Het dier kronkelde zich los, hernam zijne rigting, sprong in het meer en verdween. Ik bleef eene geruime wijl geheel verstijfd, in het lommer der palmboomen, uitgestrekt liggen; drie uren later was ik nog buiten staat om op mijne beenen te staan.

De vijand, die mij zoo plotseling en met zooveel kracht had aangetast, was geene vergiftige slang. Ik had de rust gestoord van het zonderlinge dier, aan hetwelk de natuurkundigen de benaming van krampvisch of donderaal geven. De schokken of trillingen, welke het zijn slagtoffer toebrengt, zijn zoo sterk, dat dikwerf paarden en muildieren, bij het doorwaden der rivieren en meren van Nieuw-Spanje, onder zijne wringingen bezwijken. Het zou met mij zijn gedaan geweest, indien het den tijd gehad had zich nog eenige malen om mij rond te slingeren. Thans bleef ik twee dagen bij die noodlottige plek, zoo zwak als een kind, buiten staat om te gaan, en zelfs om op een muilezel te kunnen zitten.

Bij het hervatten van onzen togt waren wij verblijd, dat de landstreek eenige verscheidenheid opleverde. Hier en daar zagen wij ettelijke veehoederswoningen, langs de zoomen van waterbeeken of bronnen gelegen, die nu waren uitgedroogd, of welker wateren verborgen waren achter struiken en doornboschjes of onder het zand verdwenen. Spoedig naderden wij tot die kleine heuvelen, die de Pao-rivier bezoomen en tot aan den Oronoko zich uitstrekken. Eindelijk ontmoetten wij weder groenend gewas, gebladerte en boomen; het paradijs na de hel. Met welk een genoegen doorwaadden wij de Paò-rivier! met welk eene geestvervoering juichten wij den stroom toe, zonder ons te bekreunen aan het heir van kaimans, die de rivier bevolkten.

Nu bevinden wij ons op den oever van den onmetelijken Oronoko. Een vaartuig brengt ons aan de overzijde, en welhaast bereiken wij Muitaca, alwaar ik tot het midden van April blijven moet, andermaal geteisterd door de *afwisselende koorts*, die mij op onzen laatsten togt weder aangegrepen had.

Zoodra ik mij hersteld bevond, trof ik eene overeenkomst met den schipper eener groote sloep, die den Oronoko opvaren en schier alle langs de oevers gelegene bewoonde plaatsen aandoen moest, om er onderscheidene Europesche fabrijkgoederen te verkoopen. Ware niet mijne levensondervinding aan gebeurtenissen en menschen gewend geworden, die het meest verwijderd waren van onze maatschappelijke zeden, zou ik niet zonder schrik een dergelijken togt ondernomen hebben. De schipper was een Neger, een ware reus, welgemaakt, het hoofd zwaar bezet met gekroesde haren, zijne oogen vuurstralend en strak, zijn voorkomen kalm en moedig. Zijne ontbloote borst vertoonde de litteekenen van verscheidene wonden, en men zag het hem wel aan, dat er geene gevaren waren, die hem konden doen versagen, geene teedere gewaarwordingen, die deze ziel konden roeren, gewoon alles te tarten en nimmer te zwichten. De

schipper had inderdaad langen tijd geleefd onder de wilde horden, die de oevers van den Oronoko onveilig maken, hij kende hunne schuilhoeken, sprak hunne taal en stond in betrekking met hunne opperhoofden. De manschap der sloep bestond uit acht matrozen, uit alle tongen en natiën, wel waardig onder zulk eenen meester te varen. Ik voedde echter niet de minste vrees, wel wetende, dat deze soort van menschen altijd getrouw de verbindtenissen naleven, welke zij uit eigene beweging aangaan, en dat het eenige middel om van die wezens partij te trekken, welke de maatschappij van zich stoot, daarin bestaat, dat men zich met een onbeperkt vertrouwen aan hen overgeeft.

Den 20 April scheepten wij ons in op den trotschen en breeden stroom, op die onmetelijke watervlakte, welker boorden eene verscheidenheid der heerlijkste gezigten en landschappen opleveren. Het heete jaargetijde liep ten einde; van afstand tot afstand kwamen de rotsbrokken te voorschijn uit het lage water, waarop de zonnestralen fonkelden; digt kreupelbosch bezoomde de oevers, en nu en dan zag men de gaten, welke blijkbaar door het wild gedierte daarin gemaakt waren, om hunnen dorst te komen lesschen, of hunne prooi te vervolgen; op de beide oevers strekten vervaarlijk groote kaimans zich in de zon uit en bleven onbewegelijk liggen. Die halfslachtige gedrogten, wanneer zij eenmaal het vleesch van den mensch geproefd hebben, versmaden elk ander voedsel, en op den tijd der groote regens ziet men hen in de dorpen, die aan de overstroomingen van den Oronoko blootgesteld zijn, de door hen bij voorkeur geliefde menschelijke prooi, zonder vrees, aanranden en wegvoeren.

Na verscheidene plaatsen aangedaan en schier al onze koopwaren afgezet te hebben, na twee of drie schermutselingen met de roovers dier streken, werden wij den 16 Mei eene kleine granietrots gewaar, die zich van uit het water steil verhief en op ongeveer vierhonderd roeden afstands van den noordelijken oever was gelegen. Aan die rots vertuiden wij onze kleine sloep; de tijgerkatten of jaguars, zoo gemeen in deze streken, konden ons aldaar niet bereiken. De regentijd was daar, en kondigde zich aan door de donderslagen, die den ganschen dag ratelden, door zachte regens, door den graauwachtigen tint, welken de dampkring aannam, door den aanwas van het water en door het langzaam rijzen van de Capanapara-rivier, die op weinig afstands van ons zich in den Oronoko uitstortte en reeds buiten hare oevers was getreden. Bezuiden van ons ontwaarden wij eene zee van gebladerte, achter welke zich hooge heuvelen vertoonden; benoorden een hoekig gevaarte van op elkander gestapelde granietrotsen, hetwelk de plaats kenmerkte, waar de beide rivieren zamenstroomden, en op hetwelk, als pluim of waaijer, een koepel van heen en weder slingerende palm- of mangaboomen zich verhief. Voor ons uit vormde het dof ruischende schuim van den stroom, die zich over eene bedding van rotsen heenstortte, een breeden en onafzienbaar grooten waterval.

Duizende vogels van de grootere soorten bevolkten de lucht met hunne zwermen en fladderden rond en heen en weder, om hunne nesten te zoeken. De doorweekte aarde vergunde een doortogt aan duizendduizenden van gonzende insekten, wier onophoudelijk steken ons eene hevige pijn verwekte. Om mij tegen deze plaag te beschutten, die vooral noodlottig is voor hen, die hun verblijf nabij den grond houden, had ik eene lederen hangmat vervaardigd, welke gewoonlijk zoo hoog immer mogelijk werd opgehangen.

Na behoorlijke vertuijing van ons vaartuig begaf ik mij zwemmende naar die hoekige granietmassa, van welke ik zoo even heb gesproken. Zonder veel moeite beklauterde ik de rots; dezelve had weinig meer dan dertig voet hoogte. Op den top gekomen kon ik met de hand eenige der boventakken van eenen prachtigen mangoboom aangrijpen, die door den grooten omvang van zijn kruin, den schitterenden glans van zijn gebladerte en het schier oneindig getal zijner zware takken, bijzonder merkwaardig was. Ik trok er eenige van tot mij, die in het nederbuigen er andere, sterkere medevoerden; daaraan klampte ik mij vast, zij rigtten zich weder omhoog, en hunne veerkracht, mij van de rots, op welke ik stond, opheffende, bragt mij eensklaps in het midden van dezen reusachtigen boom. Welk een genoegelijken nacht, zeide ik tot mijzelven, zou men hier kunnen doorbrengen, te midden van dezen tempel van verfrisschend groen, buiten het bereik der tijgerkatten en muskieten. Mijn plan was terstond beraamd; ik riep mijne Zamben, zij bragten mijne hangmat aan, hielpen mij haar midden in de takken vastmaken, en beloofden mij den volgenden morgen met zonnenopgang te zullen terugkomen. Ik was zeer vermoeid, mijne oogen sloten zich, het in de verte ruischen der stortvloeden, het gonzen der insekten, het huilen der tijgers, het schreeuwen der apen, het vleugelklappen van als wolken zwermende vogels, dit alles vormde eene soort van voortdurend en eentoonig gebrom, of, als men dus mag spreken, eene soort van druischende stilte, die gunstig was voor den slaap. Ik sluimerde werkelijk in, en niets stoorde méer mijne rust.

Toen ik mijne oogen opende, ondervond ik een zeer onaangenaam gevoel. Ik was doornat; het had sterk geregend: en het leder mijner hangmat had zich derwijze uitgezet, dat ik mij als in een natten zak besloten vond. Ik poogde mij uit dien kerker te bevrijden, en sloeg mijne oogen rondom mij. Een digte nevel bedekte de zon; mijne blikken, naar beneden geslagen, ontwaarden geenen vasten grond meer; allerwege het water. Door het snelle wassen der rivier was de eenzame rots, aan welke ons vaartuig had vertuid gelegen, overstroomd. Van sloep, van Zamben was niets meer te zien. Hoe zouden mijne togtgenooten mij ooit wedervinden? hoe mij ontdekken, in dien boom zittende, midden op de onafzienbare watervlakte? De om-

standigheid was bedenkelijk; maar ik was nog ver af van de gevolgen te voorzien, welke zij hebben moest.

Beschouwen wij mijne in de lucht gelegene gevangenis; zij is tamelijk ruim, maar de boom, in welken ik hier zit, is noch een banaan noch een broodboom, en als de honger mij dringt, is er niets anders voor mij te eten, dan het jong gebladerte. Een droevig vooruitzigt voor eenen ongelukkige, wiens leden door de vochtigheid verstramd zijn, en die een eetlust voelt opkomen, aan welken het onmogelijk zal zijn te voldoen. Robinson Crusoe, op zijn eiland, had meer hulpmiddelen, dan ik in mijnen boom. Om mij eenigermate te verstrooijen van de treurige gedachten, die mij bestormden, begon ik langs de digt zamengegroeide takken voort te klauteren, die door hunne menigte en door hunne naauwe ineenstrengeling aan mijn voet een schier grondvasten steun boden. Plotseling fonkelen tegenover mij een paar vlammende en als metaal glinsterende oogen, en herken ik het dier, voor hetwelk ik van mijne prilste jeugd af aan een onoverkomelijken afkeer gevoel: eene hagedis, maar eene vervaarlijk groote hagedis, van het geslacht der iguanas, en welker reusachtige gestalte niet zeer geschikt was, om iemand gerust te stellen, die reeds als kind had gebeefd, wanneer hij de kleine hagedis op de muren ontdekte. Dit zoo geheel onschuldige dier verwekte in mij een vreeselijken angst, en ik klauterde den weg weder af, dien ik gekomen was; maar tot mijne diepe smart ontmoette ik eenen tweeden iguana, wiens heerlijk glinsterende staart, tusschen door de takken, ongemeen fraaije krullijnen beschreef.

Betooverd als het ware door het gezigt dier beide kruipgedierten, hield ik niet af van hen aan te zien, en met de angstigste oplettendheid hunne bewegingen gade te slaan. Men verbeelde zich het ontzettende van mijn toestand; de koorts greep mij aan; als vastgenageld op een vorksgewijze uitgegroeiden boomtak, met het hoofd tusschen mijne beide handen zittende, aan al mijne leden trillende, gaf ik mij over aan eene verslagenheid van geest, die des te sterker was, daar ik in zulk een verlaten toestand alle inspanning van menschelijken moed als nutteloos en ijdel moest beschouwen. Rondom mij, in het water, in die wouden, welke ik zelfs niet kon bereiken, huisden tallooze verscheurende dieren. Tot op de uiterste grenzen van den gezigteinder was er niets, hetwelk van de tegenwoordigheid van eenig mensch kon doen blijken. De weinige bewoonde oorden waren op zeer verren afstand van mij verwijderd, alle velden en landouwen lagen onder water, en de wijd uitgestrekte overstrooming vergunde zelfs niet aan mijne lieden den weg tot mij te vinden. Het punt der zamenvloeijing van de Capanapara-rivier met den Oronoko was geheel uitgewischt. Het water had, in deszelfs snellen vloed, ons vaartuig medegesleept, en de stroom had hetzelve tevens met de manschappen weggevoerd. Omstreeks het einde van den dag was er nog niemand verschenen. Ik klom tot op den top van den boom. Een oceaan omringde mij, de regen sloeg mij in het aangezigt, de donder rolde door de wolken. Mijn nijpenden honger stilde ik door het kaauwen van eenige boombladeren, en ik ging weder op denzelfden gevorkten tak mij nederzetten.

Mijne beide dischgenooten, de iguanas, schenen mijne verslagenheid gewaar te worden, en in weerwil hunner natuurlijke schuwheid, daarvan te willen gebruik maken; zij kwamen nader tot mij op. Oordeel over de werking daarvan op mijne verbeelding, die reeds ontsteld was door hunne vervaarlijk groote gestalte, door hunne vurige oogappels en door den metaalachtigen weerschijn, die op hunne vervaarlijke ligchamen speelde. Reeds was een hunner mij tot op anderhalven voet genaderd. Ik verzamelde al mijn moed en al mijne kracht, en gaf hem een slag op den kop. Mijne beide vijanden verdwenen met eene snelheid, die mij verbaasde.

Van dit oogenblik af aan hielden zij zich op een afstand en namen hunne plaats in de tegenovergestelde zijde van den boom. De dag liep ten einde. Zwermen van gieren vlogen boven mijn hoofd, troepen van chigruas vloden dwars door het water heen, en wekten de kaimans, die, uitschietende om op hen aan te vallen, op hunne beurt onder den verscheurenden tand der tijgerkatten vielen. Onder den boom dartelden vele reigers en lepelaars in het weinig diepe water, en tallooze heirscharen van schildpadden bedekten de oppervlakte van den Oronoko. Zonder het onmiddellijk gevaar, dat mij bedreigde, en de felle plaag des hongers, die mij verscheurde, zou ik met vermaak de onderscheidene spelers op dit vreemd tooneel hebben gadegeslagen; de zeekalveren, welker wanvormige gestalte, daar zij midden tusschen de rotsen doorschoten, de tijgers en de kaimans deed vlugten, en die menigte van apen, die, onder een concert van geschreeuw en gebrul, in alle boomen op de takken rondspringende, een *ongewoon groot* potsierlijk ballet opvoerden.

Helaas, niets vertroostends deed zich nog op. Mijn tooneel van des avonds werd door nieuwe vertooningen opgevolgd. Groote vledermuizen zwermden om mij rond, en duizende insekten, beurtelings en in alle rigtingen hunne kleine lampions aanstekende, schenen de gansche wijde ruimte in een groot tooverrijk te herscheppen. Het gehuil der dieren, die hun leger zochten, werd verzacht en als verdoofd door het gestadig gebrom van de muskieten, zanguden en haftvliegen. Ik getroostte het mij, den nacht in deze gesteltenis door te brengen, hopende dat mijn eenzame boom, en vooral zijn gladde hooge stam, mij tegen nachtelijke bezoeken zouden vrijwaren. In een mijner zakken vond ik een mes, waarmede ik verscheidene takken afsneed. Zij dienden mij, om mijne hangmat te stutten, die, door den regen uitgezet, boven over mij omkrullen en mij in mijnen slaap zou hebben kunnen verstikken. Het vermoeijende van mijne ligchaamshouding, gedurende zulk een

langen tijd, had mijne krachten uitgeput. Ik viel in slaap.

Met de eerste morgenstralen deden de tallooze gedierten, die mijn woonverblijf met mij deelden, mij ontwaken. Met een wangunstig oog zag ik hoe zij van tak tot tak huppelden, nu eens een insekt, dan weder een boomblad gretig verslonden, en in hunnen beperkten kring, bij het genot van hunne herleving en van de hernieuwing der natuur, zich gelukkig gevoelden. De wind blies, de golven bruisten; ik liet mijne oogen over de uitgestrekte watervlakte weiden. Noch schip, noch sloep vertoonden zich; ik ontwaarde slechts eene nevelwolk, die, allengs zich verdikkende, eindelijk alles met eenen donkeren sluijer overtoog, en zelfs de naastbijgelegene boomen voor mijn gezigt verborg. Deze duistere wervelwind, toen dezelve mij naderde, deed al de takken van den boom trillen, die zijnen loop tegenhield. Nu zeide ik alle hoop vaarwel. Een nieuw graf zwelgt mij in! Waar zullen mijne medegezellen mij kunnen vinden? Hoe zal het immer hun gelukken, mij op te sporen te midden van dit digt gebladerte, en nu bovendien nog omringd door dezen ondoordringbaren nevel?

Het geschrei van eenen zuigeling te midden van den storm zou zich eer hebben doen hooren, dan mijne stem te midden van het bruisen der wateren en van het geweld der elementen. Mijn moed, in menig hagchelijk tijdsgewricht beproefd, begon te zinken. Daar was ik, zonder voedsel, zonder beschutting; ik wist, dat deze dwarlnevelen soms vele weken achtereen voortduurden, en dat, indien niet een of ander ongemeen gunstig toeval zich voordeed, ik zonder eenige hulp zou moeten omkomen. Mijne aanvallen van koorts werden langduriger en heviger. Welk eenen morgenstond van smart en foltering bragt ik door, volstrekt bewegingloos, verzwakt door de geledene ongemakken, door het gebrek aan voedsel en door de koorts, omringd door eene diepe duisternis; de nevel was zoo sterk, dat groote waterdroppen op mijn voorhoofd langzaam nedervielen, terwijl mijn oog niet vermogt door te dringen tot aan het uiteinde van het beperkt verblijf, dat mij tevens tot wijkplaats en tot kerker diende.

Eensklaps wordt mijn oor getroffen door een dof geluid, hetwelk van een niet ver afgelegen punt opkomende, door den digten nevel dringt. Ik rigt mij op, het was de schreeuw van den jaguar. Vervolgens doet zich een gedruisch tusschen het gebladerte hooren; ettelijke jongere takken breken, en er valt iets ploffend neder. Ik besef het gevaar van mijn toestand, en verzamel mijne geestkracht. Gewapend met een der takken, door mij in den vorigen nacht afgesneden, klauterde ik naar de plaats, van waar het gedruisch schijnt te komen. Het wordt sterker. De takken kraken onder het buigen, en er valt, na eenige oogenblikken zwoegens, een levend wezen uit den boom. Ik hoorde het nog in het water spartelen, en hoopte dat de afgrond zich over zijne prooi weder zou gesloten of dat de kaimans er zich aan te goed gedaan zouden hebben. Inderdaad had een jaguar of tijger van de grootste soort ongetwijfeld door zijnen trek naar menschenvleesch aangespoord, beproefd zich een verblijf met mij onder hetzelfde weelderig gebladerte te verschaffen. Vijf minuten na zijn val worstelde hij nog brommende met de golven, die hem moesten verzwelgen. Daarop werd alles weder stil, en ik meende nu van dien geduchten vijand ontslagen te zijn.

Uitgehongerd zoo als ik was, en zoo als men het na een aanval van hevige koorts altijd is, besloot ik een der iguanas of groote hagedissen, die mijne wijkplaats met mij deelden, te dooden. Er bleef mij geen andere keus over; ik moest of van honger sterven, of een dier gedierten eten, die mij zoo groote vrees hadden aangejaagd. Ik ging hen dan opzoeken, maar de aanval van den tijger had hen niet minder dan mijzelven verschrikt, en zij hadden zich zoo digt in eenen of anderen schuilhoek verstoken, dat het mij onmogelijk was hen te vinden.

Langzaam klaarde de nevel op, een luchtstroom zuiverde de oppervlakte van het onmetelijk meer, en verscheurde den sluijer, die deze wijde, met water overdekte vlakte aan mijn gezigt had onttogen. Toen ik mijne oogen sloeg op de noodlottige rots, die mij naar den boom had geleid, op welken ik gevangen zat, welk voorwerp trof toen mijne blikken. Dezelfde jaguar, nog druipend nat, had middel gevonden den dood te ontsnappen en zich tegenover mij te komen plaatsen. Zijne rosse oogen waren strak gevestigd op den boom, welks jonge takken loodregt op zijnen kop nederhingen. Hij stond onbewegelijk en loerde op mij. Tusschen hem en het uiteinde der takken was geen zes voet afstands. Hij scheen de kracht en de uitgestrektheid van zijn sprong te berekenen, en te vreezen, dat de dunne takken buigen en andermaal onder hem afbreken zouden, indien hij trachtte hen te bereiken. Zijn plan van aanval stelde mij gerust; in zijne eerste poging teleurgesteld, sprong hij nu tegen den stam op, sloeg daarin zijne lange klaauwen en trachtte langzaam naar boven te klauteren. Ik begreep al het voordeel, hetwelk deze zijne stelling mij moest geven, en klom voorzigtig naar beneden, gewapend met eenen grooten tak, waarvan ik het dunste einde had puntig gemaakt, en met mijn knipmes, hetwelk ik geopend had. Ik liet hem naderen, en zag hem langzaam en met voorzorg zijne achterpooten opligten, en de geheele veerkracht van zijn ligchaam aanwenden, om zijne nadering te verzekeren. Hij drukte zijne klaauwen diep in de gladde schors van den stam. Voet voor voet klom hij op; zijne als een smaragd glinsterende oogen staarden mij aan met eenen vurigen, bloedigen gloed. Ik rustte met mijne knie in een hoek, welke de zich splitsende takken hadden gevormd, en in weerwil van het mij dreigende gevaar kon ik mij niet wederhouden de sierlijke, vlugge en krachtvolle bewegingen van mijn vijand te bewonderen. De heete adem, die van uit zijnen

opgesperden muil opging, raakte mijn aangezigt, en reeds waren zijne voorpooten binnen het bereik mijner hand. Ik stak mijn mes met de punt in den boom, en den tak opheffende, die mij tevens tot hellebaard en tot strijdknods moest dienen, bragt ik hem daarmede een forschen slag op den kop toe. Een dof en diep gebrul beantwoordde dezen slag, doch hij verloor geen duimbreedte gronds. Om mij te ontwijken, nam hij eenigzins eene andere rigting, en draaide zich derwijze om, dat nu zijn muil achter een grooten tak geplaatst was, die hem dekte en beschermde. Ik begreep, dat het nutteloos zijn zou de manier van verdediging vol te houden, welke ik tot dus verre had gevolgd, en ik bepaalde er mij toe, hem mijnen hellebaard in den muil te stooten, waardoor ik hem wel eene hevige pijn veroorzaakte, die hem een weinig deed terugwijken, maar het mogt mij nog niet gelukken hem naar beneden te stooten. Hij strekte weder zijn ligchaam en stak een zijner pooten uit, om een tak te bereiken, waardoor hij zich met mij op eene gelijke hoogte geplaatst en aan mijne stelling veel nadeel toegebragt hebben zou.

Mijn toestand werd hagchelijk, zijne vijf vervaarlijke klaauwnagels raakten mijne knie. Zijne hijgende borst kondigde de forsche krachtsinpanning aan, welke hij op het punt was van te beproeven. Ik boog mij, met het mes in mijne hand, voorover, en dreef den tijger het scherpe lemmet in het oog. Hij stiet een lang gerekten jammergil uit, poogde zijne klaauwen aan mij te slaan, schramde echter slechts mijne hand; en deed er het bloed uitspringen. De jaguar trok zich toen terug, draaide om den boom rond, en zocht eene betere stelling; ik volgde hem met het oog, hem mijnen hellebaard in zijne bloedende wonde drijvende, en uit al mijne magt op dit wapen drukkende, dwong ik hem terug te wijken, waarbij hij in de schors van den mangoboom diepe inkervingen zijner klaauwen achterliet. Ik had weder vertrouwen en moed opgevat. Hij drukte door een vreesselijk en gedurig herhaald brullen zijne magtelooze razernij uit. Welhaast was hij buiten mijn bereik. Ik sloeg hem gade. Zijne verwoedheid overwon eindelijk het aan zijn geslacht eigene instinkt van voorzigtigheid. Dol van verbittering, wilde hij mij aanvliegen; hij nam zijnen sprong, bereikte eenen tak, tamelijk digt bij mij, en bekwam op zijnen kop een' slag met mijn hellebaard, die hem in den vloed deed nederstorten. Zijn lot was spoedig beslist. Hij lag niet zoodra in het water, of verscheidene kaimans, die op eenen kleinen afstand van daar zich ophielden, als hadden zij den uitslag van ons gevecht willen bespieden, vielen te gelijk op hem aan, en verslonden hem tot mijne groote vreugde.

Eindelijk kon ik weder rondom mij uitzien; de nevel bleef als een groot koepeldak boven over de onmetelijke watervlakte hangen. Ik had honger, ik was koud, ik beefde. Mijne huisgenooten, welke ik reeds als oude vrienden beschouwde, de iguanas, welke ik had willen eten, na voor hen zoo bang te zijn geweest, vertoonden zich niet meer. Eenige boombladeren, welke ik met de tanden vermaalde, stilden wel niet mijnen honger, maar beletten mij toch er de kwelling zoo levendig van te gevoelen. Intusschen wanhoopte ik nog niet, dat het mijnen Zamben gelukken zoude mij te vinden. Ik zoude op de granietrots hebben kunnen nederklimmen, maar durfde niet. Mijne stelling in den boom was nog veiliger, en het zoude eene dwaasheid geweest zijn, mij aan de woede van al die verscheurende gedierten bloot te stellen, met welke deze streken zijn opgevuld. En toch waren, bij den honger, die mij folterde, die heerlijke schildpadden, die daar voor mijne oogen heen en weder dreven, eene sterke verzoeking voor mijnen eetlust; maar durfde ik hopen, dat de rots een vasten steun voor mijnen voet zoude aanbieden: die natte en glibberige rots, op welke de jaguar zelf moeite had zich vast te klampen? Het verschrikkelijke van mijn lot begon zich in al zijne naaktheid aan mij te vertoonen, en bragt mij schier tot vertwijfeling. Mijne Zamben zouden immers lang reeds zijn teruggekomen, indien niet hunne sloep, wie weet op hoe verren afstand van mijne gevangenis, ware voortgesleurd geworden. Mijne geheele tegenwoordigheid van geest, al die kracht en vastheid eener voor nederbuiging en verslagenheid onvatbare ziel, werden vereischt om mij niet aan eene volstrekte moedeloosheid ten prooi te geven. Akelige roofvogels, met aschgraauwen kalen kop, kwamen zich boven mijn hoofd op de takken nederzetten; zij stieten een krijschend geschreeuw uit hunne kelen voort, hetwelk mij mijnen dood scheen aan te kondigen. Ik sneed eenen langen, zeer regten tak af, aan welks einde ik eenig linnen vastmaakte. Dit vaandel, buiten den uitersten kant van den boom opgestoken, trof niemands oog, en weldra had ik aan een zwaren stortregen, die de banier doornat maakte en belette te wapperen, te danken, *dat mijne noodvlag* geheel nutteloos werd.

De derde nacht van mijne zonderlinge gevangenis vond mij in mijne hangmat gewikkeld, en beurtelings geteisterd door een hevig nijpenden honger, een brandenden dorst en een ondragelijken braaklust. Geen zweem van licht, niet het minste sterretje was door den digten nevel te ontwaren. Hoe lang viel mij dezen nacht! hoe tragelijk slepende de uren! Geen slaap look mijne oogen; hevige pijnen vlogen mij door de verstramde leden: dit was het eenige gevoel, hetwelk mij nog deed beseffen, dat ik leefde. Van tijd tot tijd schoot, van het diepst der wouden en van het midden der wateren, het huilend geschreeuw van roofdieren uit. Op die kreeten van dood en verslinding volgde eene stilte, die het aanhoudend bruisen der golven nog vreesselijker maakte. De nacht scheen mij eeuwig te moeten duren. Eindelijk verdreef de wind eenigermate de digte keerkringsnevelen; een lichtende streep verscheen in de verte, en het geheele duistere gevaarte werd

trapsgewijze door glanzende luchtverhevelingen verhelderd.

Gevoelloos dien doodschen dageraad aanstarende, zag ik zonder te hopen, en hoorde ik de rollende donders aan den gezigteinder hunne stem verheffen. In de tusschenpozingen, welke de slagen of liever het rommelen van den donder afwisselden, meende mijn oor een ander, duidelijk verschillend gedruisch te vernemen, hetwelk in de verte naar den knal van vuurwapenen geleek. Was het een zinsbedrog? Bedroog mij mijne verbeelding? Hetzelfde gedruisch deed zich herhaalde malen hooren. Ongetwijfeld zetten eenige volkstammen van de Oronoko-oevers hunne bloedige oorlogen voort; maar wat ging zulks mij aan? Het waren mijne togtgenooten niet, en niets verkondigde mij nog het einde mijner verschrikkelijke gevangenschap. Reeds kon ik mij niet meer overeind houden. De ontmoediging sloeg mij ter neder; mijne zwakheid was tot het uiterste gekomen; uitgeput zette ik mij neder, en indien al in dien staat van levend-dood mijne pols nog bleef slaan, had toch mijne denkkracht opgehouden te werken.

Plotseling treft de losbranding van een vuurwapen mijn oor; ik ontwaak, ik rigt mij op, ik zie uit, ik schreeuw, niemand antwoordt mij. Er volgt een tweede schot, doch minder verwijderd. De snelle terugkeer mijner hopende verwachtingen schokt derwijze mijne ziel, dat ik op het punt ben van in onmagt neder te zijgen; maar bij het derde geweerschot ontwaar ik een vaartuig, hetwelk den uithoek der rotsen omvaart. Het zijn wel waarlijk mijne Zamben, zij zijn het zelve, ik herken hen; de schipper staat aan den achtersteven. Ik wil hen toeschreeuwen, maar de gemoedsbeweging, die mij overstelpt, belet het mij. De schuit laveert in alle rigtingen; blijkbaar zoeken mij mijne trouwe medgezellen. Van tijd tot tijd vuren zij een geweerschot af, om mij van hunne tegenwoordigheid te verwittigen; eindelijk komen zij nader, ik zie hen allen duidelijk. Ik vind in mij de kracht, om hen eenen langen en blijden roep toe te zenden. De weerklank van hunne luidruchtige stemmen verheft zich weldra. De kano wordt aan den voet van den boom vastgelegd, en, uitgeput van vermoeijenis, daal ik of liever val ik neder in de armen van die getrouwe en mededoogende lieden, die twee en een halven dag op de wijde watervlakte hadden omgezworven, om mij te zoeken, en die evenwel door alle reizigers geschandmerkt worden met den bijnaam van roovers van den Oronoko.

GEWOONTEN EN BURGERLIJK LEVEN DER RUSSEN.

Het schijnt dat oudtijds het Russische volk in drie klassen is verdeeld geweest. De boijars of edellieden maakten de eerste klasse uit; men zou hen kunnen vergelijken met de oude Schotsche baronnen. De tweede klasse bestond uit krijgslieden en andere vrije mannen, die naar hunne verschillende standen weder in verscheidene onderdeelen verdeeld waren; deze werden ludis genoemd. Tot de laatste klasse behoorden eindelijk de rabis of lijfeigenen. De boijars moesten met den vorst ten oorlog trekken, en de ludis schaarden zich onder de vanen hunner boijars. De buit, die in den oorlog gemaakt werd, behoorde voor de helft aan den vorst, en de andere helft werd onder de boijars en hun gevolg uitgedeeld, terwijl de vorst echter het regt aan zich behield, om diegenen, die zich door schitterende wapenfeiten hadden onderscheiden, een ruimer deel toe te kennen. Op deze wijze kregen de boijars landgoederen in bezit, waarvan zij weder een gedeelte aan ludis, die krijgslieden waren, uitdeelden. Het vermogen van eenen boijar werd berekend naar het getal gewapende manschappen, die hij te veld kon brengen. De rabis bestonden uit krijgsgevangenen of uit afstammelingen van dezelve, of ook uit lieden, die door misdaden hunne vrijheid verbeurd hadden. Intusschen bestond er nog eene andere soort van niet-vrije lieden, die men kalops noemde; deze hadden hunne eigene vrijheid of die hunner kinderen, ondere zekere voorwaarden verkocht; want een oud gebruik gaf aan elken vader het regt, om zijne kinderen voor een bepaald aantal jaren of voor hun geheele leven te verkoopen, zoodanige koop werd kabala genoemd. De lieden, die niet betalen konden, werden de lijfeigenen van hunne schuldeischers, tot zoolang zij door hunnen arbeid de schuld voldaan hadden. Anderen weder, die hunne huisgezinnen niet konden onderhouden en die een gerust leven wilden leiden onder de bescherming van een boijar, begaven zich vrijwillig in dienst bij zijne leenmannen. Deze geheele klasse van lijfeigenen droeg den naam van zakupui (gekochten) of kabalni ludi (mannen bij verdrag aangenomen); zij konden noch verkocht, noch aan anderen afgestaan worden, en waren daarin van de rabis onderscheiden, die volstrekt geen burgerlijk regt bezaten, en in allen deele als wettig eigendom aan hunne meesters toebehoorden, die zelfs het regt van leven en dood over hen uitoefenden.

Dit onderscheid tusschen de geheele en gedeeltelijke dienstbaarheid duurde, volgens de meeste Russische geschiedschrijvers, tot het begin van de achttiende eeuw, toen Peter de Groote op den troon kwam; doch de vrijheid der boeren had men reeds in de zestiende eeuw verkort. Eene ukase van den czaar Iwan Wasiliwitz, in 1550 uitgegeven, bepaalde dat zij eene week voor en eene week na St. George van landheer veranderen konden, mits zij aan het verdrag bij den eersten voldaan hadden. Bij eene ukase, in 1597 door czaar Theodorus Iwanowitz gegeven, werd aan de boeren de vrijheid ontnomen, om naar willekeur van woonplaats te veranderen, en tevens bevolen, hen op stamlijsten in te schrijven, om hen te noodzaken op de landgoederen te blijven, welke zij toen bewoonden. Dit bevel was zeer naar den wensch van die heeren, wier zaken in geen gun-

stigen staat waren. De rijke boijars en bisschoppen hadden derzelver boeren door schoone beloften tot zich weten te lokken. Daar echter deze bepaling vele misnoegden onder den grooten adel maakte, werd dezelve door Boris Gudonoff, opvolger van Theodorus, in 1682 vernietigd. Eenige jaren daarna wist de kleine adel, die zeer talrijk en zeer onrustig was, Gudonoff te bewegen, om de wet van zijn vader weder in te voeren; in 1607 werd zij plegtig bevestigd door den czaar Wasili Iwanowitz Schinski, die als beweegreden voor deze handelwijs opgaf, dat de verhuizing der boeren groote wanorde veroorzaakte, door den zwakkere aan de geweldenarijen van den sterkere bloot te stellen.

De czaar Michael Feodorowitz beval in 1622, dat de boeren in eigendom zouden toebehooren aan de kroon en aan den adel; tevens werd den laatste verboden, om boeren, die op de lijsten hunner naburen ingeschreven waren, op hunne landgoederen te plaatsen. In het tweede hoofdstuk van het wetboek van Alexis Michaelowitz, den vader van Peter I, wordt uitdrukkelijk gezegd: »dat het verschil over den eigendom van boeren moest beslist worden naar de oorspronkelijke stamlijsten; en dat zoo een boer de plaats, waar hij ingeschreven was, verliet, hij met geweld moest worden teruggevoerd." Uspenskoi, een Russisch geschiedschrijver, merkt op, dat door deze bepalingen de boeren toen reeds met het land, dat zij bebouwden, konden verkocht worden.

Toen in 1718, op bevel van Peter den Groote, eene algemeene herziening der stamlijsten plaats had, werden tevens al de rangen van leenpligt, die nog bestonden, ingetrokken, en alle boeren werden onder den algemeenen naam van rabis begrepen. Den grondeigenaars werd door twee bijzondere ukasen gelast, het hoofdgeld van hunne boeren te betalen en het bepaalde getal krijgsvolk te leveren. Door deze maatregelen verkregen de grooten eene onbepaalde magt op hunne boeren, en van tijd tot tijd werd hun het regt verleend, om hunne boeren bij enkele of bij geheele gezinnen te verkoopen. »De onbepaalde magt over het leven en den eigendom der onderdanen," zegt de Russische geschiedschrijver Boltin, »welke de adel eertijds slechts over de krijgsgevangenen mogt uitoefenen, strekte zich nu ook over de kalops en boeren uit."

Het is bekend, dat keizer Alexander door eenige besluiten het lot der lijfeigene Russen heeft trachten te verzachten; maar men mag alleen van den tijd hopen, dat zijne menschlievende inzigten volkomen zullen slagen.

Tegenwoordig zijn er slechts twee soorten van lijfeigenen in Rusland, die van de kroon en die van den adel. Tot de eerste soort behooren de boeren, die op de landgoederen van den staat zijn, welke men dus als een nationaal eigendom kan beschouwen, benevens de boeren, die eertijds aan bisschoppen, kloosters, kerken enz. behoord hebben, en van welke de staat zich in 1764 meester heeft gemaakt. De lijfeigenen van den staat genieten eenige voorregten, welke aan die des adels niet verleend worden. Zij hebben de vrije beschikking over hunne roerende goederen, alsmede over de voortbrengselen hunner landerijen en hunner nijverheid. Bij een besluit, in 1801 door keizer Alexander genomen, wordt hun toegestaan, landgoederen aan te koopen, doch zonder lijfeigenen, en met vergunning der beambten alle soorten van handwerken uit te oefenen, zelfs koophandel te drijven enz. Zij wonen meestal in groote dorpen, onder opzigt van hunne oudsten, die *starostis* genoemd worden; deze moeten de belastingen innen, de loting voor de krijgsdienst regelen, en in het algemeen de gemeentezaken besturen. Duizenden van deze boeren worden gebruikt, om in de mijnen, in de manufacturen en de fabrijken van den staat te werken, zelfs worden zij aan bijzondere personen verhuurd, die hen in verschillende handwerken laten arbeiden. De fabrijkanten mogten eertijds geene lijfeigenen hebben, doch tegenwoordig is het hun vergund boeren te koopen, mits zij hen na achttien jaren dienst de vrijheid schenken; in de twaalf eerste jaren krijgen deze werklieden slechts voeding, huisvesting en kleeding, doch in de zes laatste jaren moeten zij daarenboven loon genieten. Het getal der lijfeigenen van beider geslacht, die de staat bezit, bedraagt misschien niet meer dan veertien millioen, terwijl de lijfeigenen van den adel wel op eenentwintig millioen kunnen gerekend worden. De waarde der landgoederen wordt in Rusland niet naar derzelver uitgestrektheid berekend, maar naar het aantal menschen, die er op wonen. In 1808 en 1812 beval keizer Alexander, dat in het vervolg een boer alleen niet mogt verkocht of van het land, dat hij bearbeidde, verwijderd worden, maar dat geheele huisgezinnen van het eene gedeelte des rijks naar het andere konden verplaatst worden. Na de verovering van de Krim, van Bessarabië en van de Caucasische provinciën zijn aldaar eene menigte dorpen ontstaan, welker inwoners uit het midden van Rusland afkomstig zijn.

Het belang van den grondeigenaar vordert, dat hij voor zijne boeren zorg drage, wijl zijne welvaart ten naauwste aan de hunne verbonden is. In tijden van rampspoed of gebrek is hij verpligt hun zaaikoren en levensmiddelen tot den volgenden oogst te geven, terwijl de wet hem ook noodzaakt, om in de behoeften der grijsaards, die niet meer werken kunnen, te voorzien. In het uiterlijke bestaat er tusschen den heer en zijnen lijfeigene eene zekere welwillendheid; de boer noemt zijn heer »vader," en deze zegt tegen zijnen slaaf »broeder" of wanneer hij tegen meer dan een spreekt »kinderen." De boeren der welgestelde edellieden zijn het gelukkigste, aangezien deze hun gewoonlijk toestaan, aanmerkelijke landgoederen te bezitten of kunsten en handwerken in de steden uit te oefenen, waarvoor elk gezin een hoofdgeld van tien tot dertig roebels papier voor ieder mannelijken persoon betaalt. Er zijn zelfs lijfeigenen van rijke en magtige landheeren, zoo als b. v. van

de graven Orloff, Demidoff, Scheremetoff, die landgoederen hebben aangekocht en fraaije huizen laten bouwen, die zeer prachtig gemeubeld zijn. De edellieden zijn er trotsch op, zulke onderdanen te bezitten en zouden hen voor niets ter wereld vrijmaken.

Men verhaalt eenige schoone trekken van verkleefdheid en liefde der boeren voor hunne heeren, die hen met goedheid behandeld hadden.

De vorst Paulus Michaelowitz Walchonski stierf te Moskou den 15 October 1808, in den ouderdom van zesenveertig jaren. Naauwelijks was deze tijding op zijne landgoederen, die in den omtrek van Moskou lagen, bekend, of er kwamen tweehonderd boeren in de stad, die verlof vroegen om het lijk van hunnen heer naar het graf te dragen. De nabestaanden van den vorst, die zeer getroffen waren over dit blijk van gehechtheid, gaven den boeren te kennen, dat de overledene in het klooster van Barofet, waar zijne voorvaderen lagen, en dat negentig wersten van Moskou gelegen was, zou begraven worden. Deze omstandigheid, die velen zou afgeschrikt hebben, vuurde hunnen ijver nog meer aan, en weldra waren er driehonderd bijeen, die dezen treurigen pligt jegens hun heer wilden vervullen. Zij verdeelden zich in kleine benden, die elkander alle twee wersten vervingen, en niettegenstaande de gestrengheid van een Russischen winter, lieten zij zich het regt niet ontnemen, om hunnen vader naar zijne laatste rustplaats te dragen.

Het volgende voorbeeld is een bewijs van de zorg, die een Russische boer voor den eigendom van zijn meester droeg, in een tijd, dat een overwinnend vijand te vergeefs trachtte, om het volk hun juk te doen afwerpen. Alexander Froloff bekleedde den post van starost in het dorp Smerdina, dat den heer Bulgakoff toebehoorde, toen de Franschen in 1812 in Rusland trokken. Bij de aannadering der vijandelijke legers maakten de inwoners der omliggende plaatsen zich gereed om de vlugt te nemen; zij raadden Alexander aan, het graan van zijn heer te verkoopen en zich ook tot de vlugt voor te bereiden; doch deze weigerde dit, zeggende: »dat Gods wil geschiede! mijn pligt eischt, dat ik voor het graan zal zorgen; dus mag ik, zonder uitdrukkelijk bevel, het niet verkoopen." Reeds waren de vijanden tot op negen wersten het dorp genaderd en sloegen zij eene brug over de Kleazma, doch de starost week niet van zijne plaats; het koren, dat nog te veld stond, haalde hij binnen, en bewaakte met de grootste zorg de schuren. Zijn voorbeeld bemoedigde de inwoners der andere dorpen, en deed hun de gebeurtenissen, die volgen zouden, afwachten. Nadat de vijanden waren afgetrokken, betuigde de heer zijn opregten dank aan den starost, die alleenlijk antwoordde: »God is ons allen genadig geweest."

Het treurigste lot is dat der lijfeigenen wier heeren niet op hunne goederen wonen, maar het grootste deel van het jaar in de stad doorbrengen. Dan hangen de boeren van de luimen der rentmeesters af, en deze volgen niet altijd de menschlievende inzigten hunner meesters. Ook overlaadt de kleine adel zijne boeren met werk, om zijne geringe inkomsten zoo veel mogelijk te vermeerderen, en daardoor drukt het juk der slavernij loodzwaar op de arme onderdanen. Doch, wijl het getal der kleine heeren steeds aanwint, ten gevolge der Russische wetten, die bepalen dat de goederen des vaders gelijkelijk onder zijne kinderen moeten verdeeld worden, en door den snellen aanwas van den adelstand, daar elken rang in het leger en elk ambt tot den adelstand verheft, is in 1822, door eene keizerlijke verordening, in dit kwaad voorzien, door te bepalen, dat, in het vervolg, alleen de hooge adel vrijheid had om boeren aan te koopen.

De huisbedienden der landeigenaren, die in het algemeen jonge, ongehuwde menschen zijn, maken eene afzonderlijke klasse uit. Niet zelden vindt men in één kasteel dertig of veertig vrouwelijke bedienden van zestien tot dertig jaren, wier bezigheden bestaan in naaijen, breijen, wasschen, enz. De mannelijke bedienden zijn dikwijls even talrijk, en bestaan uit koetsiers, huisknechts, staljongens, enz. Al deze lieden hebben weinig te doen en konden, voor een groot gedeelte, aan nuttiger bezigheden, zoo als den landbouw, de handwerken, enz., gebruikt worden. Maar, ofschoon hun onderhoud voor vele huizen een groot bezwaar is, men zoude het voor eene vlek voor de familie houden, indien men het aantal dienstboden verminderde. Als de middelen des eigenaars het toelaten, bedraagt het getal der bedienden, die in het kasteel aanwezig zijn, dikwijls twee-, zelfs driehonderd personen. Behalve de gewone huisbedienden, vindt men onder dezelve komplete troepen muzijkanten, zangers, tooneelspelers en dansers. Sommigen beoefenen alle soorten van werktuigelijke kunsten, van den horlogiemaker af, tot den smid en den schoorsteenveger toe.

De Russen zijn over het algemeen van een gehard en sterk gestel; zonder ander voedsel dan brood, zout en eene flesch kwass, werken zij, zelfs midden in den zomer, veertien uren daags, zonder eenige vermoeijenis te laten blijken; en in den winter, bij eene koude van —15° tot 25° —Reaumur, brengen zij met hunne sleden eetwaren ter markt der beide hoofdsteden, en leggen dan dikwijls vijftig of zestig wersten daags af.

Het gebeurt zelden dat de Russen gebrek aan brood lijden; uitgenomen in tijden van schaarschte, vindt men overal overvloed van koren. De vruchtbare vlakten voeden tallooze kudden hoornvee, schapen en paarden; in de bosschen vindt men veel wild, en de rivieren wemelen van visch, dus is er in de eerste behoeften des levens ruim voorzien, en buiten het bier en den brandewijn, kent het meeste deel der boeren geene voorwerpen van weelde; daarenboven is er nog zooveel onbebouwde grond, dat het land eene drie- of vierdubbele bevolking zoo als de tegenwoordige zou kunnen voeden.

De menigte vastendagen welke de Grieksche kerk

voorschrijft, heeft voorzeker veel invloed op de spijzen der Russen, want zij verschillen gedeeltelijk van die der overige volken van Europa. De boeren houden meer van visch dan van vleesch, en ofschoon zij grooten voorraad van paddestoelen, komkommers en kool opdoen, maken zij echter weinig gebruik van plantaardig voedsel. De potwinia, eene koude soep, uit moesgroenten, visch en kwass bestaande, is des zomers een dagelijksch geregt, dat men zelfs op de tafel van welgestelde lieden aantreft.

Roggenbrood is het meest algemeene voedsel voor alle standen in Rusland. Men bakt het in brooden, die achttien of vierentwintig duimen diameter, en zes of zeven duimen dikte hebben. Drie ponden van dit brood (tchernoihleb, zwart brood genoemd), eene once zout en eene flesch bier zijn genoegzaam, om den boer in den zwaarsten arbeid, en den soldaat op de moeijelijkste marschen, te onderhouden. Een ander geliefkoosd geregt, dat den naam van tchi, versterkende soep, draagt, bestaat uit gehakte kool, water en varkens- of ossenvet, doch op vastendagen gebruikt men olie, in plaats van vet. Zuurkool en augurken vindt men in alle huizen. Deze artikelen maken een voornamen tak van binnenlandschen handel uit, wijl Moskou, St. Petersburg en andere noordelijke steden, dezelve uit de zuidelijke provinciën krijgen, waar zij met goed gevolg aangekweekt worden. De Grieksche kerk schrijft vier vasten in het jaar voor, waarin vleesch, eijeren, boter noch melkspijzen mogen gegeten worden; het landvolk houdt stipt deze vasten. Het eerste dezer vasten komt voor paschen; in de eerste week wordt alleen het vleescheten verboden; men noemt deze maslonitha of boterweek, en brengt dezelve in feesten en vermakelijkheden door; men kan dit den vastenavond der Grieksche kerk noemen. Het tweede vasten duurt van pinkstermaandag tot 29 Junij (O. S.), den dag van St. Pieter, en is niet altijd even lang. Het vasten van de heilige maagd is van 1 tot 15 Augustus, en eindelijk het vasten van St. Philippus, hetwelk op 15 November begint en 26 December eindigt. Daarenboven zijn de woensdagen en vrijdagen van elke week ook vastendagen, waardoor de dagen van onthouding in Rusland op tweehonderd in het jaar kunnen gerekend worden.

De houten borden en bekers, met vergulde randen, die door de monniken gemaakt en verkocht worden, prijkten nog in de zeventiende eeuw op de tafels der meeste edelen; doch tegenwoordig ziet men bij de hoogere klassen zoowel aardewerk, porcelein en glas gebruiken als in de andere deelen van Europa. De kooplieden op de dorpen en het volk houden zich nog bij het houten tafelgereedschap; ook bestaat bij deze klasse nog het gebruik, om elkander met den kubok, een grooten zilveren beker, toasten toe te brengen.

De Izbiten, een zeer oude en nationale drank, werd eertijds door alle standen met smaak gedronken, in plaats van thee, waarvan hij de kleur heeft; doch bij de geringere klasse alleen is dezelve nog in gebruik. Men bereidt dezen drank uit moesgroenten, gember, peper en honig, dat men te zamen in water laat koken. Dezelve wordt voor zeer versterkend en verwarmend gehouden, en daarom is hij zeer nuttig voor boeren, die met eene groote koude of met regenachtig weder ter markt komen. Mannen, die den naam van Izbitentcheski dragen, venten dezen drank in de straten van Moskou en St. Petersburg uit, en dienen denzelven warm aan de liefhebbers toe.

Sedert het midden der zeventiende eeuw werd de thee in Rusland bekend. De verovering van Siberië opende handelsbetrekkingen tusschen Rusland en China, en weldra verschafte de, voor geheel Europa over land vervoerd wordende thee, aan Rusland eenen handelstak, die van het grootste belang is geworden. Thans bezoeken zelfs de onvermogende lieden zeer drok de *theehuizen*.

De Russen zijn groote liefhebbers van sterke dranken, welke zij in groote hoeveelheid stoken. De dranken, onder den naam van naliwki bekend, worden van verschillende vruchten gestookt, en zijn veelal zeer aangenaam van smaak. Echter is het stoken der naliwki's zeer verminderd, sedert dat de vreemde wijnen in alle deelen van het rijk gedronken worden. De wijn, die eertijds in Rusland alleen in de medicijnen of bij het avondmaal, of ook aan de tafel der czaars en boijars, bij plegtige feesten gebruikt werd, kwam uit Griekenland. Tegenwoordig worden overal Fransche en Rijnwijnen gedronken; uitgenomen op het land, waar men den wodko, inlandschen brandewijn, verkiest. Ook de meede wordt onder de koop- en handwerkslieden, wier vrouwen en dienstboden dezen drank kunnen bereiden, veel gebruikt.

Men zegt dat de Genuezen, toen zij in 1398 zich meester van de Krim gemaakt hadden, den brandewijn in Rusland hebben in gebruik gebragt. Deze drank is tegenwoordig eene der voornaamste bronnen van de inkomsten des rijks, maar ook tevens van het ligchamelijke *en zedelijke* bederf des volks. De stokerijen der landeigenaars en der kooplieden leveren vijfentwintig wedros (twee millioenen tweemaal honderdduizend Nederl. vaten) brandewijn jaarlijks, en de stokerijen van de kroon twee millioenen wedros (honderd tachtig duizend Nederl. vaten).

In de helft der zestiende eenw werd de tabak in Rusland bekend, en weldra werd de smaak voor denzelven, vooral voor den snuif, zoo algemeen, dat de patriarch en de czaar genoodzaakt waren, denzelven te verbieden. Te vergeefs nam men de gestrengste middelen te baat, noch de knoet, noch het opensplijten van den neus kon het gebruik van tabak tegengaan. De keizerin Elisabeth zond zelfs mannen naar de kerken, om de snuifdoozen der edelen op te halen. Peter de Groote had echter den handel in tabak reeds in 1698 toegelaten. In de zuidelijke provinciën wordt tegenwoordig veel tabak gewonnen.

Het warme bad is voor alle standen des Russischen volks eene behoefte, en zou, bij een matig

gebruik van hetzelve, zeer heilzaam wezen; door het misbruik werkt het nadeelig op de gezondheid. Vooral houden zij veel van de dampbaden, welke zij op de volgende wijze inrigten: in het midden eener zaal staat een oven met losse steenen gedekt, en langs de wanden van het vertrek vindt men banken, trapsgewijze gesteld. Als de steenen op den oven eenen goeden graad van warmte hebben, wordt er water op gestort, dat terstond in een dikken damp verkeert, die de geheele zaal vervult. De baders leggen zich op hooger of lager trappen neder, naarmate zij meer of minder warmte begeeren; gedurende vijftien of twintig minuten worden zij zachtjes met berkentakken, waaraan de bladen nog zijn, geslagen. Vervolgens wasschen zij zich het geheele ligchaam af met warm water, dat op den oven gereed staat, kleeden zich weder aan en gaan heen. Elk dorp bezit eenige van die badzalen. De Russische boeren zijn zeer bezorgd om zich niet te verkoelen; als er zelfs midden in den zomer, na eenen warmen dag, een noorden- of westenwind waait, doen zij niet zelden hunne chuh of schapenvacht om, en als zij op reis gaan, hetzij met schoon weder of niet, nemen zij toch altijd dit kleedingstuk mede.

De Russen, van welken stand zij ook zijn mogen, zijn uitwendig zeer godsdienstig. Voor dat zij iets van gewigt ondernemen, maken zij een kruis en roepen den goddelijken bijstand in. Wanneer rijke kooplieden en edelen op reis zullen gaan, komen zij eerst ter kerk om Gods zegen en bescherming te vragen. Zelfs de keizer zal dit godvruchtig gebruik niet overslaan. Anderen laten de priesters halen, om voor het beeld van den heilige der familie eene bijzondere dienst te houden, ten einde Gods hulp af te smeeken; bij zoodanige godsdienstoefening zijn de dienstboden, de kinderen en de vrienden des huizes tegenwoordig. Deze godsdienstoefening wordt, na eene gelukkige tehuiskomst, weder herhaald. Ook de Russische soldaten zijn gewoon God om hulp aan te roepen, zelfs, als de gelegenheid het toelaat, om ter biecht te gaan en het avondmaal te gebruiken, voordat er slag geleverd wordt.

Sedert de regering van Peter den Groote, zijn de oude Russische gebruiken veel veranderd. In de laatste vijftig jaren heeft de omgang tusschen de beide geslachten meer overeenkomst gekregen met dien der overige volken van Europa, dan men denken kon. De vrouwen en dochters der edelen en kooplieden werden vóór Peter I bijna even streng bewaakt als in Azië. Zij mogten noch met vreemdelingen spreken, noch in gezelschap met andere mannen komen; alleen hare naaste bloedverwanten was het vergund, haar te zien. Als zij naar de kerk gingen, dat slechts op hooge feesten mogt geschieden, werden zij even streng bewaakt, en moesten zorgvuldig gesluijerd en bedekt blijven.

De dames te Moskou namen de gewoonte aan, om bij het einde van den maaltijd even in de zaal te komen, en elk der gasten een glas naliwki aan te bieden, waarna zij weder dadelijk vertrokken; deze gewoonte kan men als de eerste schrede aanmerken, die gedaan werd, om de vrouwen van dien dwang te ontslaan. Als vervolgens de gastheer aan zijne gasten een groot bewijs van zijne achting wilde geven, verzocht hij hun zijne vrouw en dochters in zijn bijzijn te begroeten. Dit was ongetwijfeld in navolging van eene Duitsche gewoonte, die nog bestaat, te weten, om elkander een kus op de wang te geven; want toen reeds was er te Moskou eene groote menigte Duitschers, die eene afzonderlijke wijk, Duitsche sloboda genoemd, bewoonden.

Toen de czaar Alexis Michaelowitz eene bedevaart naar het klooster van St. Sergius, nagenoeg vierenzestig wersten ten noorden van Moskou gelegen, deed, vergezelde hem zijne gemalin in een open rijtuig, en dit was de eerste keer, dat eene vrouw in het openbaar verscheen. Maar de Russen waren toen zoo weinig aan dusdanige tooneelen gewoon, dat de meesten uit verlegenheid hunne oogen nedersloegen of afwendden, als de vorstin voorbijkwam. De zuster van Peter I, de heerschzuchtige en trotsche Sophia, volgde dit voorbeeld; openlijk sprak zij met de staatsministers en met de vreemde afgezanten, en zelfs met de officieren en soldaten der Strelitzen.

Peter de Groote trachtte den omgang tusschen mannen en vrouwen te bevorderen, door schouwspelen en volksfeesten te geven; en in 1700 gaf hij eene ukase, waarbij het aan de vrouwen en jonge dochters verboden werd, om bij openbare plegtigheden, zoo als huwelijken, begrafenissen enz., gesluijerd te verschijnen. De vrouwen en dochters der boijars noodigde hij aan zijn hof, om in Europesche vermakelijkheden deel te nemen. Deze pogingen om het schoone geslacht van den dwang te ontslaan, zijn sedert door de regering voortgezet en met het beste gevolg bekroond geworden. Alleen bij de kooplieden in de binnenlanden vindt men nog sporen dezer oude gebruiken; wanneer daar weduwen of meisjes vreemdelingen zien, hetgeen haar zelden wordt vergund, zijn zij altijd beschroomd en verlegen. De lange baarden en rokken verminderen toch ook in deze klasse dagelijks, en de Europesche zeden en gewoonten krijgen steeds meer invloed bij hunne kinderen.

De meisjes dragen het haar in eene groote vlecht, welke langs den rug nederhangt en van onderen met eenen band voorzien is, die tot onder aan de sarafan (kleed) reikt. Niet zelden bestaat deze band uit zijde, uit haar, uit goud of uit zilver. De boerenmeisjes vlechten des zomers bloemen in het haar, en in het algemeen kan men zeggen, dat er veel smaak heerscht in de wijze van het haar op te maken, maar zoodra de huwelijksplegtigheden zijn afgeloopen, moeten de jonggehuwde vrouwen het haar bedekken. Zijden, katoenen of wollen doeken maken de hoofdsiersels der vrouwen uit, naardat hunne middelen zulks veroorloven. De middelbare en lagere klassen houden het voor zeer onvoegzaam, dat eene gehuwde vrouw zich bloots-

hoofds vertoont; en alleen bij vrouwen van hoogeren rang zien zij deze afwijking van des Apostels voorschrift over het hoofd. Men zegt, dat de voorganger van den tegenwoordigen bisschop van Moskou eene adelijke dame voor de geheele vergadering streng bestrafte, omdat zij met ongedekten hoofde het altaar naderde.

De hoofdtooi der gehuwde vrouwen verschilt in elke provincie. Over het algemeen dragen zij echter eene kalot van bordpapier, kokochniki genoemd, met zijde van eene levendige kleur overtrokken, en somtijds met goud of zilver borduursel versierd. De kokochniki, de sarafan, oorringen en een gordel zijn de voornaamste kleedingstukken van de vrouwen, en zelfs van de hofdames.

Eertijds was de veelwijverij in Rusland in gebruik. Wladimir de Groote had vijf vrouwen en eene menigte bijwijven, toen hij zich liet doopen; maar hij scheidde zich van allen, voordat hij de Grieksche prinses Anna huwde. Het is waarschijnlijk, dat de trouwplegtigheden bij de Russen, toen zij nog heidenen waren, in hunne tempels voor hunne afgodsbeelden gevierd werden; wij hebben niets bepaalds daaromtrent kunnen opsporen. De Russische kronijk zegt uitdrukkelijk, dat het huwelijk van Olga en Igar, dat in 903 voltrokken werd, met groote pracht in den tempel van Peruu (Jupiter) te Pleshoff gevierd werd. Bij het sluiten der huwelijken worden nog tegenwoordig vele bijgeloovige gebruiken in acht genomen, die uit de tijden van het heidendom afkomstig zijn. Zoo moet de jonggehuwde vrouw den eersten avond haren man de laarzen uittrekken, en de man geeft zijne vrouw een slag met een stok op den rug, ten teeken der volstrekte magt van den man over zijne vrouw. Dit gebruik is bij de hoogere klasse, wel is waar, afgeschaft; doch de mindere in de binnenlanden zijn er nog zeer op gesteld. De vrees voor betooveringen, die de jonggehuwden zouden kunnen hinderen, de post van bezweerder (znatoki), die den invloed der toovenaars moet weren, het strooijen bed, dat in eene kamer gezet wordt, welke men te voren noch bewoond, noch verwarmd had enz., zijn nog allen overblijfselen uit den bijgeloovigen ouden tijd.

De plegtigheden, welke tegenwoordig in Rusland plaats grijpen, zijn van de Grieken ontleend; zij bestaan uit drie plegtigheden, welke eertijds op drie verschillende tijden gevierd werden, doch tegenwoordig vereenigd zijn en voor het altaar in de kerk geschieden. De eerste dezer plegtigheden wordt de verloving genoemd; de verloofden wisselen dan hunne ringen en beloven elkander liefde en trouw. Bij de tweede worden de kroonen opgelegd en de priester houdt beide partijen de pligten van het huwelijk voor, vraagt aan elk zijne uitdrukkelijke toestemming, en zet den bruidegom eene kroon op het hoofd, terwijl hij de woorden spreekt: »Ik kroon den dienstknecht Gods, N. N., voor de dienstmaagd Gods, M. N., in den naam des Vaders, des Zoons en des H. Geestes." Vervolgens zet hij eene andere kroon op het hoofd der bruid, met de woorden: »Ik kroon de dienstmaagd Gods, N. N., voor den dienstknecht Gods, N. N., in den naam enz."; dit is eigenlijk het sluiten van het huwelijk. Het derde deel der plegtigheid bestaat in het afnemen der kroonen, waarbij de priester het volgende gebed uitspreekt: »Wij, uwe dienstknechten, o Heere! hebben de trouwbeloften bevestigd en het huwelijk gesloten, zoo als te Cana in Galilea geschied is, en loven U Vader, Zoon en H. Geest, nu en in alle eeuwigheid."

De kroonen waren eertijds van bloemkransen gemaakt, doch tegenwoordig bezit elke kerk twee gouden of zilveren kroonen, die bij de inzegening der huwelijken gebruikt worden. In de vasten worden geene huwelijken gesloten. Ook verbiedt de Grieksche kerk een vierde huwelijk aan te gaan.

Voor dat de Europesche zeden en gewoonten in Rusland werden aangenomen, *bezaten de* ouders uitsluitend het regt, om over de huwelijken van hunne kinderen te beschikken. De jonge man zag dus zijne aanstaande vrouw voor het eerst op den dag der verloving; dit gebruik werd zelfs bij den czaar stipt gehouden. In 1598 zond keizer Frederik III een gezantschap naar den czaar *Wasilowitz*, om de hand van eene zijner dochters voor een lid der keizerlijke familie te vragen. Toen de afgezant verzocht, om zijne hulde aan de grootvorstin te mogen brengen, antwoordde de czaar: »dat niemand de Russische vorstinnen mogt zien voor den dag harer verloving." Peter de Groote schafte dit gebruik in 1700 af; hij beval, dat men de jonge lieden, die met elkander zouden huwen, in de gelegenheid moest stellen, elkander te leeren kennen, en verbood tevens aan de geestelijken, om zonder volledige toestemming der jonge lieden een huwelijk in te zegenen. Ook werd het gebruik, om de kinderen, voordat zij huwbaar waren, te verloven, door hem afgeschaft, en hij bepaalde, dat de mannen niet voor hun twintigste, en de vrouwen niet voor haar negentiende jaar mogten huwen. Katharina II stelde echter *dezen ouderdom* voor de mannen op zeventien, en voor de vrouwen op dertien jaren. Laatstelijk bepaalde keizer Nikolaas in 1831 dezen tijd op achttien jaren voor de jongelingen en zestien jaren voor de meisjes, en hij verbood aan de priesters, om jonge lieden beneden dezen ouderdom door den echt te vereenigen. Deze bepaling geldt zoowel voor de Protestanten als voor de Griekschgezinden, die in het rijk wonen.

De naam- en verjaardagen zijn voor alle klassen twee groote feesten, die met gemoedelijke naauwgezetheid gevierd, en waarbij alle bloedverwanten en vrienden genoodigd worden. Door deze loffelijke gewoonte hebben zelfs de armste gezinnen twee vrolijke dagen in het jaar, en ofschoon op den dag van den heilige, naar wien men genoemd is, het grootste feest gevierd wordt, geeft men toch op beide dagen geschenken aan den feestvierende, drinkt op zijn welzijn, en bewijst hem over het algemeen de grootste achting. Bij de Russische kooplieden uit de binnenlanden bestaat nog het

gebruik, om bij het begin der feestviering, in tegenwoordigheid van al de gasten, een groote koek van boekweitenmeel en eijeren boven het hoofd van den ymieninnik (held van het feest) te breken; indien een groot stuk van den koek op het hoofd en de schouders des gastheers blijft liggen, beschouwt men dit als een teeken, dat hij het geheele jaar gezond en in zijne ondernemingen gelukkig zal zijn. Deze gewoonte was vroeger bij de boijars en zelfs bij de keizerlijke familie in gebruik, want men leest, dat de czaar Alexis Michaelowitz in 1671 den patriarch op zijn naamfeest kwam gelukwenschen en hem eenen grooten koek ten geschenke gaf.

Als de dienstboden of lijfeigenen hunne verjaardagen vieren, doen zij hunne beste kleederen aan en gaan des morgens aan hunne heeren een klein geschenk van koek, appelen of gedroogde vruchten brengen, waarvoor zij eene kleine som gelds krijgen, om hunne bloedverwanten en vrienden te onthalen; de vrouwen krijgen in plaats van geld een stuk kleederen, een doek, linten of iets dergelijks.

Wij zullen sommige der talrijke gebruiken, die uit de tijden van het heidendom afkomstig zijn, hier opnoemen.

Het feest van Semika is uit de tijden afkomstig, toen men de godin Flora aanbad. Op zekeren dag van de lente verzamelden zich al de jonge meisjes van Kief en gingen naar een naburig bosch, waar een beeld van de godin stond; elk meisje had een groenen tak, met linten van verschillende kleuren versierd, in de hand, waarmede zij om het beeld dansten en zongen; vervolgens werd deze tak in den vloed geworpen, en zij, wier tak bleef drijven, was verzekerd, dat zij in dat jaar zou trouwen; maar de meisjes, wier takken zonken, moesten zich getroosten ongehuwd te blijven. Ofschoon het afgodsbeeld verdwenen is, blijft men nog jaarlijks dit feest vieren. In elke stad, op elk dorp ziet men de muren en de vloeren der huizen en kerken met groene takken en bloemen bedekt; de meisjes zingen en dansen bij geheele hoopen, met takjes in de hand, en de kinderen der lagere klassen te St. Petersburg dansen langs de straten.

Den dag voor en op St. Jan branden de Russen vreugdevuren, kupalnitzi genoemd; jonge lieden van beider kunne dansen en zingen om deze vuren en springen eindelijk over de brandende houten; deze gewoonte kan ook als een overblijfsel uit de heidensche tijden beschouwd worden. De Russen vierden toen midden in den zomer, voordat de oogst begon, een feest ter eere eener godin, die veel overeenkomst had met de Vesta der Grieken, en op welk feest vreugdevuren werden gebrand. Des nachts wordt het kalf bij de koe gelaten, om daardoor te beletten, dat de heksen de melk der koe doen opdroogen, en daarenboven wordt het huis des landmans met brandnetels behangen.

Het heidensche feest Kaliada, dat tegen het laatst van December gevierd werd, kan met de Romeinsche Saturnusfeesten gelijk gesteld worden. Eertijds verzamelden zich zoowel de jonge als de oude Russische vrouwen in den namiddag voor het feest en zonden plegtstatige gebeden tot den god Kaliada (Janus), voordat de maan en sterren schenen. Dit gebruik bestaat nog, vooral onder de lagere standen van klein-Rusland en heet thans Swiatki. Den avond voor Kerstijd en de drie volgende avonden komt men bijeen, waarna de Swiatki-feesten beginnen. Op den eersten avond der bijeenkomst wordt een groote aarden pot met brij van garst of tarwe, kud genoemd, voor het altaar of den heilige van het gezin geplaatst; daarnaast komt een tweede pot met appelen; peren, pruimen, kersen en druiven, welke uzwar heet. Het geheele gezin moet in die week, na elken maaltijd, iets uit die potten eten, ter eere van den heilige. Overigens vermaken de jonge lieden van beider kunne zich op deze feesten met danspartijen, concerten, maskeraden te geven, of met gezelschapsspelen, zoo als b. v. gesmolten was of lood in water te gieten, en door de gedaanten, welke dit geeft, de toekomst te voorspellen.

Op den eersten Kersavond gaan jongelingen en jonge meisjes gezamenlijk van huis tot huis landelijke liedjes zingen, waarvoor zij een klein geschenk (koliadwat) krijgen. Het gemeene volk noemt elken dag van het Swiatki-feest koliadi.

Bij het overlijden wordt het lijk eerst met laauw water afgewasschen; dan trekt men het deszelfs beste kleederen aan; daarna wordt het in de doodkist gelegd, en bij de rijke lieden in eene groote zaal ten toon gesteld, terwijl de armen slechts het beeld van een heilige boven het hoofd hunner afgestorvenen hangen. Zoolang het lijk boven aard staat, worden dag en nacht psalmen bij hetzelve gelezen. Bij het begraven wordt den overledene eene meer of minder kostbare kroon opgezet; de naaste bloedverwanten en priesters vergezellen hem, onder het dragen van heilige beelden en het zingen van psalmen, naar de kerk; hier wordt hij gezegend; bloedverwanten en vrienden vragen hem vergiffenis voor het kwaad, dat zij hem gedaan mogten hebben, en geven hem den laatsten afscheidskus; vervolgens geeft men hem een briefje van volkomene vergiffenis in de hand, waarna de kist gesloten wordt. Ofschoon de bloedverwanten en vrienden nog zeer luid bij het begraven hunner dooden schreijen, zijn toch de gehuurde klaagvrouwen sedert lang in groot-Rusland afgeschaft; alleen in sommige streken van klein-Rusland worden dezelve nog gevonden.

Vroeger bestond in Rusland, even als in andere landen van Europa, de gewoonte, in de kerken of derzelver omtrek te begraven, doch bij eene ukase van 31 December 1731 werd dit verboden; dezelve gelastte aan de steden, om kerkhoven buiten derzelver omtrek aan te leggen. Dit verbod werd in 1772 vernieuwd, en tevens toegestaan, om bij elk kerkhof eene kerk of kapel te bouwen, om de lijkplegtigheden te vieren. Alleen de monniken worden in de kerken der kloosters begraven.

DE SLAAPWANDELAARSTER.

In het eerste jaar, dat ik te Leiden in de regten studeerde, en eene kamer boven den heer P. bewoonde, gebeurde er iets bijzonders met mij. Ik kwam dan alleen van mijne kamer, wanneer ik de collegies ging bezoeken; dus zal de lezer zeggen, dat ik mijnen tijd in eenzaamheid doorbragt. Dat was zoo niet. Ik was in gezelschap van een hond, eene kat, een ouden knecht, en wat het meeste zegt, van een hoogen stapel folianten, die mij in kennis bragten met oude en nieuwe volken.

Het eerste jaar dan ging zonder iets bijzonders voorbij, en drie maanden verliepen er even karig in avontuurlijke voorvallen, waarvan ik buitengewoon veel hield; waarom? weet ik niet, want ik was nog nooit in een avontuurlijk geval geweest.

Toen gebeurde er iets, dat met slechts 690 bladzijden andere voorvallen doorvlochten, stof genoeg levert tot het zamenstellen van eenen roman van twee lijvige boekdeelen. — Doch ter zake.

Op zekeren morgen, dat ik mijn knecht uitgezonden had, om bij een mijner akademievrienden een regtskundig werk, dat ik hem geleend had, terug te halen, kwam hij na eenige oogenblikken weder met — een kistje cigaren. Toen ik den sukkel vroeg: waarom hij dat, en geen boek medebragt? verklaarde hij, mij verkeerd verstaan te hebben. Wat zou ik doen? Ik hield de cigaren, en zond hem nogmaals heen. Verscheidene dingen, die hij anders op de beste wijze verrigtte, deed hij dien dag slecht.

Ik dacht er den ganschen dag over na, doch — sliep den volgenden nacht gerust.

Ik stond des morgens vroeg op, en eenige oogenblikken later kwam mijn bediende met een doodsbleek gelaat binnen.

»Mijnheer, mijnheer!" sprak hij bevende, »verlaat toch, om Godswil, dit huis. O mijnheer! ik bid u, doe het toch, anders moet ik u verlaten."

»Maar, Johan! wat is er dan gebeurd? Waarom zou ik ergens anders gaan wonen?"

»Eergisteren nacht is het er ook al geweest. Toen heb ik het spook ook al gezien."

»Welk spook?"

»Ik lag eergisteren te bed, doch, hoe het kwam, slapen kon ik niet. Tot twaalf ure lag ik zoo en wentelde mij om en weder om; toen nu het middernachtsuur sloeg, hoorde ik dat de deur van mijn kamertje geopend werd. Ik sidderde, want het was de tijd, waarop de geesten gewoonlijk verschijnen, en zoo waarachtig als ik hier sta, zoo waarachtig zag ik.... — O mijnheer! verlaat toch dit huis."

»Nu, wat zaagt gij dan toch?"

»Schrik niet, mijnheer! schrik niet. Ik zag — een spook — en wel een spook in een spierwit kleed, maar met een rood bakhuis. Het knielde voor het Mariabeeldje neder, dat in mijn kamertje is, stond op, en verwijderde zich zoo langzaam als het gekomen was. Toen ik gisteren avond weder naar bed ging, was ik zoo benaauwd, dat ik niet slapen kon; en, mijnheer, mijnheer! als gij niet verhuist, moet ik het doen — daar kwam het weder; maar toen was het een ure, en toen vloog het eerder dan langzaam te loopen. Het is zeker een groote boosdoener geweest, die nu op aarde moet rondzwerven, om boete te doen."

Wat kon ik anders doen dan met de zaak lagchen? Ik bezorgde Johan eene andere slaapkamer, en alles ging op den ouden voet — behalve dat ik bij den heer P. aan tafel ging eten, dat ik te voren niet gedaan had, want toen werd mij het eten op mijne kamer gebragt.

Zoo verliepen er eenige maanden. Eens dat ik tot laat in den nacht had zitten studeren, bekroop mij de lust, om mij in de *beschouwing* der sterren te *verlustigen*, *hetwelk mij van mijne* jeugd af bijzonder behaagd heeft. Ik begaf mij derhalve naar beneden, en vervolgens naar den tuin, om een onbelemmerd gezigt op den hemel te hebben. Doch het was Januarij, en dus kagchelweder, zoo dat ik welhaast van koude klappertandde en mij haastte, om onder de dekens te komen. Ik ging in huis, en om tot den trap te komen, die naar mijne kamer leidde, moest ik drie deuren openen, doorgaan, en als ik geen geraas wilde maken, open laten of stil sluiten. Twee had ik reeds geopend, twee was ik reeds doorgegaan, en twee had ik reeds stil toegedaan. Toen ik nu bij de derde kwam, werd de deur voor mij geopend! — wel neen, veel meer! — mij met geweld tegen den neus gesmeten; en ik werd door eene witte gedaante bijna het onderste boven geworpen. Dat kon niet anders zijn dan het spook, dat Johan gezien had. Van schrik buiten mijzelven, hield ik het met beide armen omkneld en ontdekte weldra, dat het geen rammelend geraamte (zoo als ik mij een spook voorstel), maar mollig vleesch was.

Dat was een zalig oogenblik, voor mij, helaas! zoo kort. Het spook kreeg eene verwenschte kuur, want — het gaf een gil, vloog uit mijne armen en snelde heen. Jammer, dat ik niet wist waarheen. Ik doorkruiste het huis, om nog eens zulk eene ontmoeting te hebben, maar te vergeefs. — Eindelijk kwam ik, in spijt der Januarijmaand, zweetende op mijne kamer en legde mij te bed.

Den anderen morgen, terwijl ik met de familie van den heer P. zat te ontbijten, sprak mevrouw P. tot hare dochter:

»Jansje! heb je overloop van gal? Je gezigt is vol roode vlakken."

Jansje antwoordde niet, maar sloeg de oogen neder, en ik, ik behoefde niet meer te vragen: wie het spook geweest was, want toen de deur mij tegen het hoofd gesmeten werd, begon mijn neus sterk te bloeden. Evenmin behoefde zij te vragen, in wiens armen zij gerust had; want mijn opgezwollen neus zeide haar genoeg.

Dit zonderlinge geval bragt echter een nog zonderlinger gevoel in onze harten teweeg, zoodat ik

eindelijk besloot, aan Jansje's vader de toestemming tot ons huwelijk te vragen.

Toen de familie dus op zekeren morgen vereenigd was, legde ik den heer P. mijne gevoelens voor zijne dochter bloot. Hij glimlachte en wendde zich tot haar.

»Wel, Jansje!" sprak hij, »hoe denkt gij er over?"

Een hoog rood, nog rooder dan de bloedvlekken, overtoog haar gelaat, doch zij sprak niet.

De heer P. wendde zich nu weder tot mij, en zeide op een schalkachtigen toon:

»Het spijt mij, mijnheer! doch gij ziet, dat mijne dochter gaarne van zulke aanzoeken verschoond blijft."

En ik — wat deed ik toen? Ik sprak echt romantische taal.

»Welnu," zeide ik, »het zou mij onmogelijk zijn, langer te vertoeven op eene plaats, die mij elk oogenblik mijn ongeluk zou herinneren. Dus, mijnheer! nog dit uur verlaat ik uwe woning."

»Lieve vader! haal mijnheer toch over, om te blijven," riep Jansje smeekende uit.

»Ha, ha, komt de wind uit dien hoek?" riep de heer P. lagchende.

Hij voerde zijne dochter langzaam naar mij toe en legde hare hand in de mijne.

»Kinderen! ontvangt mijn zegen," zeide mijnheer P.

»Kinderen! zijt gelukkig," zeide mevrouw P., die toch in dit geval ook wel iets te zeggen had.

Thans is Jansje mijne vrouw, en ik heb geene reden, om over haar te klagen. Een drietal kinderen dartelt om ons heen, en dat had ik bijna vergeten te zeggen, zij wandelt des nachts niet meer, want ik bewaak haar.

KATHARINA VAN RUSLAND.

De dag liep ten einde en de sneeuw viel in digte vlokken, toen de predikant Skovronski, die van een bezoek bij zijne zuster, die in de nabijheid van Mariënburg woonde, terugkwam den ingang van het bosch bereikte, dat de laatstgemelde stad omringde. Op weg hoorde hij een zacht geschrei als van een kind; hij hield zijn paard op en luisterde. Hij hoorde echter slechts den wind, die door de boomen suisde, en vervolgde zijn weg, daar hij begreep verkeerd gehoord te hebben. Op eens bleef zijn paard staan, en noch toespraak noch aansporing konden het een stap verder doen gaan. Daar hij begreep, dat er eene of andere hindernis was, die de duisternis hem belette te zien, steeg hij af en wilde zijn paard bij de hand verder leiden. Nu bemerkte hij vlak voor de voeten van het paard een klein voorwerp in de sneeuw, en toen hij er naar bukte, vond hij een half bevroren, in linnen gewikkeld kind. Hij nam het op, en bespeurde dat het nog leefde, waardoor het geschrei, dat hij kort te voren had meenen te hooren, hem verklaarbaar werd. In weerwil der duisterheid van den nacht trachtte de geestelijke degenen te bespeuren, die, hetzij door ellende gedreven of om andere redenen, hun kind aan deze eenzame plek te vondeling gelegd hadden. Daar de goede man echter niemand hooren of zien kon, riep hij met luider stem: »Zoo gij, die het kind hier nedergelegd hebt, mij hooren kunt, zoo gaat in vrede uwen weg. In naam van Hem, wiens dienstknecht ik ben, beloof ik, dat dit kind van nu af aan het mijne zal zijn."

Hij wikkelde het kind in zijn mantel, steeg te paard en kwam weldra, hoezeer later dan gewoonlijk, aan zijne woning.

»God beware ons, mijnheer! waar zijt gij toch zoo lang gebleven?" vroeg eene oude vrouw, terwijl zij naar hem toetrad en het paard bij den teugel vatte. »Ik verbeeldde mij al alle mogelijke ongelukken — dat uwe zuster ziek of uw paard kreupel geworden was; of dat de kozakken u overvallen hadden."

»Neem dit kind eens aan, Frederika!" zeide de predikant, terwijl hij haar de kleine in de armen legde.

De verbazing deed de vrouw een oogenblik zwijgen, toen echter vloten hare woorden, als een stroom, die buiten zijne oevers getreden is, en zij riep: »Een kind, mijnheer? Een klein kind? Hoe komt gij daaraan? Wat zullen wij daarmede doen? Wie zal het oppassen? Wie zal het grootbrengen?"

»Gij, Frederika!" antwoordde de oude man bedaard, en ging het huis in, werwaarts zij hem volgde.

»Wat is dat een allerliefst meisje, mijnheer! Zij zal op zijn best een jaar oud zijn. Zie eens, welke groote oogen zij opzet; hoe verwonderd zij u met hare zwarte oogen aanziet."

De oude man lachte, stookte het vuur wat op en maakte eenige kleine toebereidselen voor het gemak zijner kleine beschermelinge. Daarna begaf hij zich aan zijn matig avondmaal, en verhaalde daarop aan de oude vrouw, op welke wijze hij het kind ontdekt had.

»Het is toch zonderling, dat Biaska niet vooruit wilde, niet waar, mijnheer?"

»De paarden hebben een edel instinkt," antwoordde de geestelijke, »zij mogen in vollen ren een volwassene of een kind omverstooten, maar nimmer zullen zij op een levend of dood ligchaam trappen, dat hun in den weg ligt."

»En toen gij riept, om te hooren, of er ook iemand in de nabijheid was, vernaamt gij niets?"

»Niets."

»Ook de kleeding der kleine geeft geene opheldering. De stoffaadje is fijn, maar nergens is een teeken, waaraan wij haar kennen kunnen. Hoe wilt gij het kind noemen, mijnheer?"

»Geef mij den almanak, Frederika! Het is heden den 25 November, St. Katharinadag. Wij zullen haar Katharina heeten."

De oude vrouw bragt het kind te bed, en weldra begaf zich ook de oude predikant te rust en sliep, gelijk een mensch, die zijn pligt gedaan heeft.

Den volgenden morgen wist reeds geheel Mariënburg, dat hun predikant een kind in de sneeuw gevonden en opgenomen had. Den vorigen nacht was een boer, die eene hut aan den zoom van het bosch bewoonde, gewekt door het vallen van een zwaar ligchaam, dat tegen zijne deur gevallen was en eenigen tijd had liggen kermen, maar de onnoozele en vreesachtige man had niet durven gaan zien wat het was. Toen hij echter den volgenden morgen opstond, vond hij een soldaat dood voor zijne deur liggen. De predikant, die hier iets hoopte te ontdekken wat met het kind zamenhing, bezocht de hut, waar de soldaat lag, maar kon geene inlichtingen bij hem vinden. Het eenigste wat hij vond, was een stuk van eenen brief, waarin een paar woorden van kinderen voorkwamen. De predikant vermoedde, dat de soldaat, door de hevige koude overvallen, het kind nedergelegd had, in de hoop door sterke beweging zijne verstijfde ledematen weder te verwarmen. Maar onder dezen onmeedoogenden hemel komt de dood met vliegende schreden. De predikant gaf de noodige bevelen tot eene behoorlijke begrafenis van den vreemdeling, en bewaarde het fragment van den brief zorgvuldig, hoe weinig opheldering die ook gaf, daar het juist bij de woorden »kinderen" afgescheurd was. Hij hoopte echter, dat door deze flaauwe aanwijzing nog eens de afkomst van het kind ontdekt zou worden. De kleine behandelde hij steeds met de liefde en zorgvuldigheid eens vaders, en Katharina werd hem door hare leerzaamheid en haar karakter zoo dierbaar, dat hij het geenszins betreurde, dat alle navorschingen omtrent den dooden soldaat en de afkomst zijner kleine beschermelinge vruchteloos bleven. Dit laatste was ook niet te verwonderen, want de oorlog teisterde het land geweldig, en het vermist raken van een enkel ondergeschikt persoon kwam bij de honderden en duizenden, die omkwamen, niet in aanmerking.

Jaren vlogen voorbij, en Katharina, die nu een groot kloek meisje geworden was, hielp Frederika in de huishouding. Des avonds zong zij haren pleegvader met hare liefelijke stem vrolijke liederen voor, en niets stoorde de vrolijkheid van haren geest, dan de ziekteaanvallen, die haren vader — zoo als zij hem altijd noemde — van tijd tot tijd overvielen, en die hem in levensgevaar bragten. Bij zulke gelegenheden werd haar jeugdig hart van kommer vervuld. Door hare innige genegenheid aangevuurd, en onder leiding van de ervarene Frederika, verwierf zij hierbij eene bekwaamheid om zieken op te passen, die bij een kind waarlijk verbazend was — eene bekwaamheid, die haar in lateren leeftijd en andere betrekkingen van het hoogste belang werd. Het is zonderling, en toch meestal waar, dat er geene enkele handeling van ons leven is, die niet van belang is, of in hare gevolgen op onze toekomst niet van invloed is.

Op zekeren dag — Katharina was thans ongeveer vijftien jaren oud — scheen de predikant ongerust geworden door eenige brieven, die hem dien morgen gebragt waren. Hij riep Katharina bij zich en zeide: »Kindlief! mijne zuster Alexina is oud. Zij is dikwijls ziek, en het zou mij aangenaam zijn, als gij een tijdlang bij haar blijven kondt."

»Als gij dit verlangt, vader! dan zal ik gaan. Ik houd veel van uwe zuster, maar bleef toch eigenlijk liever bij u."

»Gij zult over eenige dagen terugkeeren, Katharina! Ik zal u dan zelf komen afhalen — ik zelf, Katharina! begrijpt gij wel, gij moet anders niemand volgen dan mij."

»Het zij zoo, mijn weldoener!" antwoordde Katharina, en maakte zich met de natuurlijke vrolijkheid der jeugd tot de afreis gereed.

De predikant geleidde haar tot aan de plaats, waar hij haar voor veertien jaren gevonden had. Het was thans zomer en waar toenmaals de sneeuw den grond bedekte, was thans het gras hoog opgeschoten. Hier knielde Katharina neder.

»Geef mij uwen zegen, mijn vader!" zeide zij met eene ontroerde stem. »Hier was het, waar gij voor veertien jaren mijn eersten zwakken kreet om hulp hoordet. God zal de gebeden verhooren, die ik voor uw welzijn telkens opzend, en u alles vergelden, wat gij sedert dien tijd voor mij hebt gedaan. Hij zal mij hooren, gelijk gij destijds mij gehoord hebt, en uwe dagen verlengen, opdat gij nog lang ten zegen kunt strekken voor allen, die u omringen."

De oude man was diep getroffen. Hij legde zijne hand op het hoofd van het schoone meisje, en zeide: »Ga in vrede, mijne dochter! God is onze Heer, en wij moeten ons aan zijn wil onderwerpen. Wij kunnen niet voorzien, op welke wijze Hij goedvindt over het lot zijner schepselen te beschikken. Wat er echter ook moge gebeuren, wees verzekerd, dat mijne zuster het werk van liefdadigheid, dat ik begonnen heb, zal voortzetten. Ga, en zoo de hemel mogt willen, dat wij elkander niet wederzagen, gedenk dan aan de laatste woorden van den armen ouden predikant. Wees altijd goed en gehoorzaam, Katharina! — wees ootmoedig, en in welken toestand het lot u ook plaatsen moge, herinner u altijd, dat gij eens eene arme vondelinge waart, die binnen weinige uren zou omgekomen zijn, als God niet een van zijne onwaardige dienaren tot uwen bijstand gezonden had. Sta nu op, mijne dochter! en ga in vrede, handel steeds regtmatig, spreek de waarheid, en volbreng uwen pligt, wat ook de gevolgen er van mogen zijn."

Hij hief het jonge meisje op, kuste haar op het voorhoofd, en zij scheidden.

»Katharina, Katharina! waarom blijft gij aan de deur staan, in plaats van mij te helpen of dit vlas af te spinnen? Denkt gij, dat mijn broeder daarom u hier gezonden heeft, om niets te doen en met de handen in den schoot te zitten? Hoort gij mij niet, Katharina?"

De persoon, die zoo sprak, was de bedaagde zuster van den geestelijke, die eenige mijlen van Mariënburg woonde. Op het gewoonlijk zoo vrolijk gelaat van het jonge meisje was ditmaal de hoogste angst te lezen.

»Ach, juffer Alexina! hoort gij dat geweldig gedonder van het geschut dan niet?" zeide Katharina en bleef nog altijd in de deur staan.

»Misschien is het een onweder, dat gij hoort, of wel het is des konings verjaardag. — Welk een dag hebben wij heden?"

»Den 20 Augustus 1702, juffer Alexina!"

»Neen, dan is het des konings geboortedag niet. Weet gij zeker, dat het kanonnen zijn, Katharina?"

»Gisteren morgen," zeide Katharina bij zichzelve, en alsof zij iets in het geheugen terugroepen wilde, »gisteren morgen riep mijn weldooner mij bij zich, nadat hij eenige vrienden bezocht had. Hij zag er ongerust en angstig uit. »Mijn kind," zeide hij, »wij moeten eindelijk scheiden. Mijne zuster heeft u noodig. Gij zult bij haar blijven, tot ik u kom afhalen — ik zelf, Katharina!" Het verwondert mij, dat hij dit nogmaals herhaalde, maar ik zeide er niets op, en hij vervolgde: »God is onze Heer!" Dat zeide hij altijd, als hem iets zwaars op het hart lag. En daarop zond hij mij zoo spoedig heen, en liet mij met niemand meer spreken. En hij scheen zoo aangedaan, toen hij de hand op mijn hoofd legde en mij zegende. O, ik heb hem zeker voor de laatste maal gezien. Hoe dwaas was ik, dat ik hem verliet. Daar hoor ik weder het kanonvuur — alweder."

Overstelpt door hare aandoeningen weende zij bitter.

»God beware ons, weent gij; gij die anders altijd lacht?" riep de oude vrouw verbaasd uit. — »Weent gij misschien, omdat mijn broeder wat aangedaan scheen en zijne handen beefden? Dat komt omdat hij u lief heeft en u als zijne eigene dochter beschouwt."

»Maar waarom zond hij mij naar u toe?"

»Ik ben oud — ik heb uwe verzorging noodig."

»Hij is ook oud en heeft ook mijne verzorging noodig."

»Gij bemint mijn broeder meer dan mij, Katharina! Dat is niet, zoo als het behoort," zeide de oude vrouw misnoegd. »Dat is niet zoo als het behoort," herhaalde zij.

»Verschoon mij, mejuffer! maar het is de waarheid," antwoordde Katharina. »En is het ook niet billijk en natuurlijk? Hij heeft mij immers gered, toen ik een klein kind en halfdood van de koude was, en is sedert altijd een vader voor mij geweest. O, ik bemin uw broeder, zoo als ik mijn eigen vader bemind zou hebben, als het God behaagd had mij bij hem te laten, ja, zoo als ik mijne moeder zou bemind hebben. Ik zou gaarne mijn leven geven, om het zijne te redden. Maar hoor, daar dondert het geschut al weder."

Op dit oogenblik hield een paard voor de huisdeur stil, en een jong man, met stof en zweet bedekt, steeg af.

De Russen zijn in Mariënburg," riep hij, terwijl hij de kamer binnenstoof. »Ik ben er te naauwernood doorgekomen, en breng u hier een brief van uwen broeder. Hij heeft mij zijn paard gegeven, om spoediger voort te komen."

»Hoe maakt het mijn waarde pleegvader?" vroeg Katharina angstig.

»Gij moogt u gelukkig achten, Katharina!" zeide de bode, »gij hebt vader, moeder, noch bloedverwanten."

»Gelooft gij dat, Paul?" vroeg Katharina met een toornigen blik.

»Ja, Katharina! want thans is uw hart niet gebroken, dat gij hen hebt moeten verlaten."

»Waarom hebt gij hen dan verlaten?" vroeg Katharina.

»Zij smeekten mij op de knieën het te doen, en thans beef ik voor hun lot."

»Men beeft niet voor hen, die men verdedigen kan," antwoordde Katharina. »Maar zeg mij, wat is er dan te Mariënburg gebeurd?"

»Hebt gij het gedonder van het geschut niet gehoord? De generaal Scheremetjeff bombardeert Mariënburg. O, het is een verschrikkelijk gezigt."

»Mijn weldoener, mijn vader!" snikte Katharina.

»Uw weldoener, uw vader," zeide Alexina, nadat zij den brief gelezen had, »bezweert u bij alles wat heilig is, mij niet te verlaten. Hij houdt het voor zijn pligt bij hen te blijven, wier zieleheil hem toevertrouwd is; en verzoekt ons, voor hem te bidden; en ingeval het Gods wil ware, hem tot zich te nemen, laat hij u alles na wat hij bezit."

»Juffer Alexina!" zeide Katharina, terwijl zij hare hand vatte en die eerbiedig kuste, »gij hebt immers ook een hart; gij zijt goed; gij zult mij begrijpen — ik keer naar Mariënburg terug. In dit geval moet ik u ongehoorzaam zijn."

»Maar hebt gij dan niet gehoord wat Paul zeide, dat de Russen reeds in de stad zijn," antwoordde deze.

»Ik wil mijn weldoener opzoeken."

»Maar Katharina! alle inwoners zijn thans reeds dood of gevangen."

»Dan zal ik met hen sterven of hunne gevangenschap deelen," riep Katharina op eenen vasten toon en met opgeheven hoofd. Daarop rukte zij zich van de oude vrouw los, die haar trachtte te wederhouden, en sprong snel op het paard, dat Paul aan de deur gelaten had, en was verdwenen eer deze of de oude juffer van hunne ontroering tot bedaren gekomen waren.

De avond liep ten einde, toen een met schuim bedekt paard den zoom van het bosch bereikte, die het digtst bij de poorten van Mariënburg ligt. Op dit oogenblik trad een man van onder het geboomte te voorschijn, en greep het paard bij den teugel.

»Waar wilt gij heen?" vroeg hij barsch.

»Wat gaat u dat aan?" antwoordde het meisje.

Reeds had de vreemdeling de hand opgeheven, om dit stoutmoedig antwoord te bestraffen, maar toen hij zag, dat het eene vrouw was, hield hij op en vroeg op eenigzins zachter toon nogmaals: »Waar wilt gij heen?"

»Wat gaat u dat aan?" herhaalde het meisje. »Ik heb haast; ik bid u, laat mij vertrekken."

»Gij weet misschien nog niet, dat de stad in handen der Russen is?" vroeg de man, nog altijd den teugel vasthoudende.

»Wat zou dat?" vroeg Katharina; want zij was het.

»Dat alle inwoners gevangenen zijn, en dat men u ook tot een gevangene maken zal, als gij verder gaat."

»Ik dank u voor uwe tijding, maar verneem, mijnheer! dat een man, dien ik als mijn vader beschouw, zich in de stad bevindt, en dat ik besloten heb, zijn lot te deelen, het moge zijn, zoo het wil."

»Maar als hij gevangen is?"

»Dan zal ik mij ook gevangen laten nemen."

»En als hij dood is?"

Dit denkbeeld deed Katharina verstommen, maar weldra keerde haar moed en tegenwoordigheid van geest terug en zij antwoordde: »Ik heb u gezegd, dat ik zijn lot altijd met hem zou willen deelen."

»Ga dan heen en God behoede u," zeide de man, en liet den teugel van het paard los, dat nu in vollen galop wegvloog.

Zij was nog niet ver gekomen, toen een luid »werda?" haar oor bereikte, en daar Katharina geen antwoord gaf, floot weldra een kogel haar voorbij, die hare mouw openscheurde. Dadelijk hield zij haar paard op.

»Als ik nu zeide: ik ben het! dan waart gij nog niet wijzer," zeide zij.

Oogenblikkelijk was zij door een troep mannen van een wild uitzigt omringd.

»Stijg af, meisje! en volg ons," zeide een, die naar het scheen de officier was.

Maar thans bemerkte Katharina onder het volk ook den man, dien zij aan het bosch ontdekt had en dien zij oogenblikkelijk aan de fiere en edele houding herkende, die zoo voordeelig bij de haar omringende troep afstak. Zij keerde zich tot hem en zeide: »Ik bid u, mijnheer! spreek met deze lieden, en tracht hen te overreden, dat zij mij laten gaan. Gij weet dat ik een arm meisje ben, die niemand eenig leed zal doen."

»Ik heb u immers gezegd, hoe het gaan zou, als gij uwe reis voortzette," antwoordde de onbekende. Daarop keerde hij zich tot den kozakkenofficier. »Doe uwen pligt," zeide hij.

»Hoe heet gij?" vroeg de soldaat aan het jonge meisje.

»Katharina," antwoordde zij snel. »Ik ben de aangenomene dochter van den predikant Skovronski. Ik heb hem gisteren morgen op zijn dringend verlangen verlaten — en keer heden uit eigen wil terug. Ik bid u, laat mij gaan."

De officier wisselde een blik met den vreemdeling, aan wien zij zich het eerst gewend had, en zeide daarop: »Gij zijt uit Lijfland. Lijfland behoort van heden af aan onzen czaar Peter I. Gij zijt derhalve mijn gevangene. Kom, stijg goedschiks af, als gij niet wilt, dat ik u helpen zal; en volg mij in de gevangenis."

»Raak mij niet aan," zeide Katharina, en hare schoone zwarte oogen fonkelden. Daarop sprong zij van het paard, en vervolgde: »Ik ben niet naar Mariënburg gekomen, om mij te laten gevangen nemen, maar om mijnen pleegvader op te zoeken. Geleid mij dus naar zijn huis, of naar zijne gevangenis, onverschillig waar, zoo ik slechts bij hem ben."

»Het past gevangenen niet, te bevelen," antwoordde de officier, wien de moed van het meisje scheen te vermaken.

Katharina bedacht zich een oogenblik en vroeg toen: »Wie is uw *bevelhebber*, uw generaal?"

»Generaal Scheremetjeff," zeide de vreemdeling, die zich tot hiertoe op den achtergrond gehouden had, maar toch het gesprek tusschen Katharina en den kozakkenofficier opmerkzaam aangehoord had.

»Dan verlang ik uwen generaal te spreken."

De onbekende gaf den kozakkenofficier een teeken, deze gelastte haar hem te volgen, en zij gingen naar de stad toe. Toen zij aan de poort kwamen, waar de officier vroeg waar hij den generaal vinden kon, werd zij door eene oude vrouw bespeurd, die met eenen kreet van wanhoop naar haar toevloog.

»Ach, mijn lieve kind! gij zult uw beschermer niet meer zien. Mijn arme heer," snikte zij, »hij ligt dood op het slagveld. Ik heb hem zien vallen. Een Russische kogel trof hem juist, toen hij de wonden van een armen Lijflander verbond. Hij is dood, mijn arme heer."

Bleek en bevende vroeg Katharina: »Wat zegt gij, Frederika?"

»De waarheid, mijn lieve kind! de waarheid. Gij zoudt hem vinden, als gij onder de dooden naar hem zocht."

»En hebt gij hem dan zonder hulp, zonder een gebed daar buiten gelaten?"

»Wat konden wij voor hem doen, Katharina? De kogels vlogen om ons heen, en doodden allen die in de nabijheid waren."

De kozakkenofficier zeide haar nu, dat de generaal zich in de nabijheid bevond en zij hem volgen moest. Zij liep hem schier vooruit. De eerste persoon, dien zij bij de intrede in de tent gewaar werd, was weder de jonge onbekende. Maar daar zij zag, dat hij de bevelhebber niet was, sloeg zij verder geen acht op hem, maar viel den beroemden generaal te voet.

»Eene genade, heer! om Godswil, eene genade," riep zij, de handen smeekend naar hem opheffende.

»Wat wil dat meisje?" vroeg de generaal, zich tot den officier wendende, die haar gebragt had.

»Zij verlangt u te spreken, generaal!"

»Zoo is het," zeide Katharina. »Ik meende, dat mijn beschermer, mijn vader, gevangen was, en wilde smeeken, zijne gevangenschap met hem te mogen deelen; maar zoo even heb ik vernomen, dat hij zich onder de dooden bevindt. De gunst waarom ik u dus bid, is, dat ik zijn lijk moge opzoeken, om het op eene gepaste wijze ter aarde te bestellen. Ach, zoo gij wist, hoe goed hij was, mijn arme vader."

Hare stem was zoo treffend, haar voorkomen zoo fier, en toch zoo natuurlijk, dat de generaal door hare jeugd en haren moed getroffen, zeide: »Het slagveld is buiten de wallen; als ik u uw verzoek toesta, wie staat er mij borg voor, dat gij geene poging tot vlugten wilt doen?"

»Mijn woord," zeide Katharina eenvoudig.

»Zoo ga dan," zeide de generaal, terwijl hij haar wenkte op te staan, »maar herinner u, dat gij mij toebehoort en dat gij terugkomt."

Toen Katharina de tent verlaten had, was de eerste persoon, die zij ontmoette, Frederika, de oude dienstmaagd van den predikant.

»Kom," zeide zij, en vatte haar bij de hand, »kom, wijs mij de plaats waar gij hem hebt zien vallen."

»Wat komt u in het hoofd, Katharina? Gij zult toch op dit uur niet onder de lijken willen gaan zoeken?"

»Blijf hier, Frederika! als gij bevreesd zijt. Ik zal alleen gaan; hij kan immers nog wel in leven zijn."

»Laat ons dan gaan," zeide de oude vrouw. »Men zal niet zeggen, dat een kind menschlievender was, dan ik."

De nacht was duister, en slechts met moeite konden zij den weg vinden. Toen zij de stad achter den rug hadden, kwamen zij aan een veld, dat met lijken van menschen en paarden bedekt was, en het kermen en steenen, dat zij hoorden, verkondigde dat er nog velen leefden. Van ontzetting getroffen bleef het jonge meisje staan.

»O mijn God, wees Gij mijn geleider!" riep zij uit en reed verder. Plotseling hoorde zij voetstappen achter zich.

»Wie is daar?" vroeg zij, terwijl zij zich omwendde naar den persoon, dien zij door de duisternis slechts onduidelijk zien kon. Daarop voegde zij er bij: »Gij zijt ongetwijfeld een ongelukkige, zoo als ik. Gij zoekt waarschijnlijk een vriend, een broeder. Ik zoek mijn vader, en misschien is hij dood. Ach, waarom ben ik zonder licht gekomen, ik kan mijn weldoener in deze schrikkelijke duisternis niet herkennen. Moge de hemel mij naar hem heengeleiden!"

»Wacht een oogenblik, ik kom aanstonds terug," zeide de persoon, die haar gevolgd was.

Weldra verscheen hij weder met eene lantaren in de hand, en Katharina herkende in hem den vreemdeling, dien zij het eerst in het bosch had aangetroffen. Bij het licht zag het jonge meisje den grond met dooden en stervenden bedekt. Maar zij overwon haren afschrik voor dit tooneel, en vervolgde vlijtig hare navorschingen, daar Frederika zich de plaats niet meer herinneren kon, waar zij haren heer had zien vallen. De vreemdeling volgde haar zwijgend. Met elke minuut vermeerderde de ontroering van het jonge meisje, en dit akelig gesteen om haar heen, gepaard met het vruchtelooze van haar zoeken, overmeesterde eindelijk hare krachten. Zij zeeg ter aarde, bedekte haar gelaat met beide handen en weende bitter.

»Katharina!" zeide de onbekende, »gij hebt eene taak op u genomen, waartegen uwe jaren en uwe kracht niet bestand zijn; laat de verdere nasporingen aan mij over; als het dag wordt, en men de gekwetsten van de dooden scheidt, zal ik hem met behulp van eenige inwoners, die mij hunnen predikant kunnen aanwijzen, opzoeken, en misschien is hij dan nog niet dood."

»Wat ik begonnen heb, zal ik ook volvoeren," zeide Katharina, »maar wien zoekt gij dan hier?"

»Luister, Katharina!" zeide de onbekende, »ik ben slechts een soldaat, en heb den moed van eenen soldaat, maar op mijn woord, gij doet mij verbaasd staan. Gij zijt niet geboren, om eene lijfeigene te zijn, al ware uw heer ook een generaal. Gij zijt thans buiten het leger, niemand heeft u gezien. Vlugt, en als gij geld behoeft, zal ik het u geven."

»De hemel heeft u gezonden," zeide de oude vrouw, terwijl zij de aangebodene beurs greep. »Katharina! wijs die goedheid niet af; laat ons vlugten."

»Vlugten? Terwijl ik mijn woord gegeven heb, het niet te doen? Dunkt u dat zulk eene kleinigheid, mijnheer?"

»Ja — niet als een man zijn woord gegeven had," antwoordde de soldaat. »Maar het is van geen belang, als iemand van uwsgelijke zijn woord breekt — gij zijt een meisje zonder naam, zonder geboorte. Bedenk wel, wat u wacht als gij terugkeert. Uwe jeugdige verwachtingen zullen verijdeld en gij zelve eene slavin worden. Ik bezweer u — vlugt!"

Maar Katharina, die haar voornemen getrouw bleef, antwoordde: »Ik weet niet wat God mij bestemd heeft. Ik weet dat ik eene onbekende vondelinge ben; maar zal de duisterheid mijner afkomst mij regt geven tot eene slechte daad? Als ik eene vorstin ware, moest ik mijne belofte houden. Misschien heb ik het hart eener vorstin. Ik zal mijn woord houden, mijnheer!" — Daarop stond zij op en wendde zich tot Frederika met de woorden: »Kom, Frederika! wij zullen verder zoeken; ik gevoel mij thans sterker."

Op dit oogenblik vernamen zij een luid gekerm op een kleinen afstand van hen.

»St!" riep Katharina in ademloozen angst, en toen dit gekerm herhaald werd, vloog zij als eene gejaagde ree naar de plaats van waar het kwam, viel daar naast een oud man, die daar uitgestrekt lag, op de knieën en riep:

»Frederika! de lantaren! Hier is hij! Spoedig, spoedig! — O mijn vader, mijn weldoener! spreek

tot mij. Ik ben het, uwe Katharina, die tot u spreekt."

Frederika hield de lantaren bij den grijsaard, terwijl Katharina met eene bekwaamheid en oplettendheid, die men van hare jaren niet zou verwacht hebben, de wonde trachtte te vinden, aan welke de predikant lijden moest. Toen zij zijnen arm ophief, om hem los te maken van de lijken die rondom hem lagen, gaf hij een gil van pijn en sloeg de oogen op. »Waar ben ik?" vroeg hij. Nu herkende hij Katharina en Frederika, maar wist niet wat hij van den jongen soldaat denken moest, en vroeg herhaalde malen waar hij zich bevond.

»Bij uwe vrienden," zeide Katharina, terwijl zij hem kuste, »bij uwe Katharina. O, sta op, mijn vader! en ga met ons mede."

»Hier, oude man! neem eene teug brandewijn, dat zal u versterken," zeide de soldaat, en hield den predikant eene flesch aan den mond.

Deze gehoorzaamde, en door de teug verkwikt, trachtte hij op te staan. Toen Katharina hem daartoe bij den arm ondersteunde, gaf hij op nieuw een gil van pijn, en voegde er met eene zwakke stem bij: »Mijn arm is gebroken."

»Ach, wat zullen wij thans beginnen?" riep Katharina.

»Blijf stil liggen, oude man!" zeide de soldaat, »ik zal naar Mariënburg gaan en twee kameraden zenden, die u naar huis zullen dragen. Ik zal ook een heelmeester zenden, om uwen arm te verbinden. — Vaarwel, Katharina!" voegde hij er bij, terwijl hij vertrok, »volg mijn raad, maak gebruik van de vrijheid, die gij thans hebt, en vlugt."

Zij behoefden niet lang op den beloofden bijstand te wachten. Weldra verschenen drie mannen met eene draagbaar, waarop zij den predikant legden en hem zorgvuldig naar huis droegen. Katharina week niet van zijne zijde.

»God zelf heeft mij dit denkbeeld ingegeven," zeide zij, »en ik mag wel zeggen, dat zijne hand mij aan den ingang van het bosch gevoerd heeft om eene gevangene te worden."

»Gij zijt dus eene gevangene, mijn arm kind?" vroeg de grijsaard met diepe ontroering.

»Ja, mijn vader! Maar wat ik in den beginne zelve voor een ongeluk hield, heeft mij ten zegen gestrekt. Ware ik niet gevangen genomen, dan had men mij niet bij den generaal gebragt, en dan had ik ook Frederika niet ontmoet, die mij verhaalde, dat gij dood waart. En zoo ik haar niet aangetroffen had, zou het ook niet bij mij opgekomen zijn, u op het slagveld te zoeken. — Komt het u dus niet voor, alsof God zelf mij geleid heeft naar de plaats waar ik u vinden zou?"

Katharina hield op met spreken, daar zij de woning van den predikant bereikt hadden. De oude man werd te bed gebragt, zijn arm door den heelmeester verbonden, waarna deze zich met de beide soldaten verwijderde. Na een vurig gebed viel de grijsaard in eene onrustige sluimering, terwijl de beide vrouwen den nacht wakend aan zijn bed doorbragten.

Toen de dag aanbrak, begaf Katharina zich naar haar kamertje, bedekte hare haren met een mutsje, en begaf zich toen weder naar de kamer van den predikant, die juist ontwaakt was.

»Mijn dierbare weldoener!" zeide zij, terwijl zij aan zijn bed nederknielde, »zegen uwe arme Katharina, die u thans voor altijd moet verlaten."

»Wat zegt gij, mijn kind?" riep de grijsaard, ontroerd over hare woorden en de tranen, die uit hare oogen stroomden.

»Ik ben gisteren gevangen genomen, mijn vader! en behoor thans den Russischen generaal toe. Hij heeft mij toegestaan u op te zoeken, als ik hem beloofde terug te keeren."

»Zou het niet overdwaas van haar zijn, dat te doen, mijnheer?" vroeg Frederika, voor *wie* het denkbeeld haar *geliefd* kind te zullen verliezen, ondragelijk was. »Ik ben thans oud en heb hulp noodig, en wie zou mij die beter verleenen dan gij, Katharina? Wie zal uwen vader de liedjes voorzingen, die hij zoo gaarne van u hoorde? Wie zal zijn arm ondersteunen, als hij gaat wandelen? Wie zal hem zoo onderhouden, als gij deedt? Neen, Katharina! gij moet ons niet verlaten, om de belofte, die men u heeft afgedwongen, te vervullen. Zoo gij het vrijwillig gegeven hadt, zou ik de eerste zijn, die u aansporen zou, om te gaan."

Nadat de predikant de oude vrouw had laten uitspreken, zeide hij: »Hebt gij den generaal beloofd terug te keeren, mijn kind?"

»Ja, mijn vader!" antwoordde Katharina snikkend, »en Frederika handelt verkeerd, dat zij mij van mijn voornemen wil afbrengen, en mij al het geluk herinnert, dat ik genoten heb, en nu voor altijd verliezen zal."

»Ga, mijn kind! ga, mijne lieve Katharina!" zeide de grijsaard op eenen plegtigen toon, »doe uwen pligt, en God zal met u zijn."

De predikant legde zijne hand op haar hoofd, en toen het arme meisje bitter weende en geene kracht had om op te staan, voegde hij er op een teederen toon bij: »Men moet altijd zijn woord houden, mijn kind! De tijd verloopt; ga dus, en moge uw Vader in den hemel over u waken."

Katharina stond op, kuste den grijsaard, en riep: »Vaarwel, vader! vaarwel Frederika!" en vloog het huis uit.

Toen Katharina de tent van den generaal binnentrad, ontmoette zij den soldaat, die haar op haren nachtelijken togt vergezeld had. Hare verschijning scheen hem te treffen. Zij had inmiddels hare tranen afgewischt, en plaatste zich met eene kalme houding voor den generaal, die juist eenige bewoners van Mariënburg gehoor gaf.

»Zoo, zijt gij daar, mijn kind?" zeide hij, toen hij Katharina gewaar werd. »Ik vreesde al, dat ik u niet meer zien zou."

»Ik had u mijn woord gegeven," zeide Katharina eenvoudig.

De generaal glimlachte. »Gij zijt jong en schijnt een verstandig en opgeruimd meisje te zijn; gij zult zeker eene goede dienstmaagd zijn. Laat mij eens zien, hoe gij mij een ontbijt gereed maken kunt.”

Katharina ging heen zonder een woord te spreken, en keerde weldra met het ontbijt voor den generaal terug.

De generaal en de jonge onbekende waren de eenigste aanwezigen. Zonder de vertrouwelijkheid op te merken tusschen degeen die de bevelhebber van een groot leger was, en een die naar zijne kleeding te oordeelen slechts een gewoon soldaat zijn kon, dekte Katharina de tafel voor twee personen.

»Schenk mij eens in, mijn kind,” zeide de soldaat, terwijl hij haar zijn glas toehield; »hoe oud zijt gij?”

»Vijftien jaren.”

»Met een hart van dertig! Ja, generaal, zoo gij haar heden nacht gezien hadt, hoe zij, bleek en bevende, maar vol moed, onder de dooden naar het ligchaam van haren weldoener zocht, gij zoudt haar bewonderd hebben, even als ik. Gij waart dus niet bang voor de dooden, mijn kind?”

Katharina werd rood toen zij antwoordde: »Ik dacht niet aan vrees. Ik dacht er slechts aan mijn weldoener te vinden.”

»Als dienstmaagd bij een predikant zal zij aan het zien van lijken gewoon zijn, niet waar?” zeide de generaal.

»Ik heb er slechts weinigen gezien,” antwoordde Katharina.

»Waarvoor zou zij ook gevreesd hebben?” zeide de soldaat. »Ja, als zij haren weldoener midden onder kanonnen en sabels had moeten opzoeken, ware het iets anders geweest. Ik zou haar wel eens in een veldslag willen zien, welk een benaauwd gezigt zij dan zetten zou.”

»Gij hebt immers gezien welke uitwerking de kogels uwer schildwachten op mij hadden,” zeide Katharina glimlagchend.

»Waarlijk generaal, dat is zoo. Zij scheen er zich zoo weinig om te bekommeren, als ik zelf doe. Dit meisje zal eene edelaardige vrouw worden. Scheremetjeff, wilt gij uwen gevangene verkoopen?”

»En wat zult gij met haar beginnen?” vroeg de generaal, die het zorgvuldig scheen te vermijden den naam of titel van zijn gast te noemen.

»Ik zal haar tot mijne vrouw nemen, tot de vrouw van een soldaat. Daartoe is zij geboren. Wat zegt gij er van, mijn kind?” vroeg hij, zich tot Katharina wendende, die hem bedremmeld aanzag.

»Ik zeg — ik zeg,” antwoordde zij na eenig dralen, »dat mijne keus niet moeijelijk is. Ik wil liever de vrouw van een soldaat, dan de slavin van een generaal zijn.”

»Bravo, Katharina, van dit oogenblik af zijt gij de mijne.”

»Maar —” begon de generaal.

»Ik weet wat gij zeggen wilt, generaal,” viel de vreemdeling hem snel in; »maar gij weet, ik doe niets zoo als andere lieden. Dit jonge meisje bevalt mij, zij is moedig en opgeruimd, en haar aard moet zachtaardig en kalm zijn. Wij zullen zien of zij niet ook gevoel genoeg voor eene vrouw bezit. Het is besloten, ik zal haar tot mijne vrouw nemen. Zet die borden weg, Katharina, en ga met mij. Voortaan zult gij niemand dan uw echtgenoot bedienen.”

De soldaat stond van de tafel op, wenkte Katharina hem te volgen en verliet de tent. »Weet gij wie ik ben, Katharina,” zeide hij onderweg tot haar.

»Neen, maar gij zegt dat gij mij trouwen wilt.”

»Weet gij welk een rang ik in het leger bekleed?”

»Dat doet er niet toe,” antwoordde zij. »Gij kunt wel begrijpen dat ik niet hoogmoedig ben — ik ben eene vondeling, zonder naam, zonder bloedverwanten.”

»Zoo is het goed, mijn kleine. Gij wilt dus uw lot aan het mijne verbinden?” vroeg de soldaat, terwijl hij haar bij de hand vatte.

»Ja,” antwoordde Katharina, »want gij schijnt mij toe een braaf man te zijn, en ik heb u lief omdat gij tegen mij, arm meisje, zoo goed geweest zijt.”

»Het spijt u dus niet dat ik maar een arm soldaat ben?”

»Ik ben al te gelukkig als gij mij toestaan wilt u overal te volgen, en u nimmer te verlaten.”

De soldaat hield stil voor eene tent, die boven de anderen uitstak. »Dat is de tent van den czaar,” zeide hij; »blijf hier staan. Ik zal naar hem toe gaan en hem verlof tot ons huwelijk vragen.”

Naauwelijks had Katharina eenige oogenblikken hier geweest, of een officier trad naar haar toe en zeide: »Meisje, de czaar wil u spreken.”

Zij volgde hem. Toen zij de tent binnentrad, zag zij daarin een aantal officieren staan, in wier midden een man van ongeveer dertig jaren zat, wien zij oogenblikkelijk voor haren geleider herkende. »Waar is dan de czaar?” vroeg Katharina aan den jongen officier.

»Dáár,” zeide deze, terwijl hij op den zittenden soldaat wees.

»Die? Dat is mijn man.”

»Hij is uw man en ook de czaar van Rusland, Katharina,” zeide Peter, want hij was het. »Gij schijnt ontsteld,” vervolgde hij. »Maakt deze ontdekking u bedroefd?”

»Ik beminde u toen gij een soldaat scheent,” zeide zij, »ik zal u als czaar even zoo beminnen.” En Peter I nam de jonge vondelinge bij de hand en stelde haar aan zijne officieren als zijne aanstaande echtgenoote voor.

Men zal wel gelooven dat Katharina haren pleegvader niet vergat. Deze moest nu wel is waar ook het genoegen van haren omgang missen, maar met welk een onderscheid! Voorheen geloofde hij

haar de slavin van een veroveraar — thans was zij de vrouw van een magtig vorst. Hij zou echter haar gemis niet lang betreuren. Hij herstelde nimmer weder geheel van zijne verkregene wonden, en zoowel zijne zuster als de oude getrouwe Frederika volgden hem spoedig in het graf, en Katharina had nu niemand meer op de wereld, met wien haar echtgenoot hare genegenheid deelen kon.

Na haar huwelijk wees de czaar haar eene bijzondere woning in zijne hoofdstad aan, waar hij haar dikwijls bezocht, en dikwijls bij haar met zijne ministers en officieren de staatszaken beschikte. In deze bescheidene wijze van leven beschonk zij haar gemaal in 1708 en 1709 met twee kinderen. Toen Peter in 1711 de Turken beoorloogde, wenschte hij dat zijne gemalin hem vergezelde, en zij onderscheidde zich in dezen veldtogt op eene zoo gunstige en eervolle wijze, dat dit wel der vermelding verdient.

De krijgskunst van Peter den Groote en zijne officieren, zoowel als de bewonderenswaardige krijgstucht zijner troepen hadden het mogelijk gemaakt, dat een korps van 8000 Russen den aanval van een leger van 150,000 Turken wederstand bood. Het verlies was groot aan beide zijden, echter bleef de overwinning onbeslist. De Russen bevonden zich in eenen allerhagchelijksten toestand. Zij waren door eene ontelbare menigte vijanden omringd, en niet alleen toevoer van levensmiddelen, maar ook van water uit de nabijzijnde rivier de Pruth was hun afgesneden. Dorst en honger waren meer te duchten dan de sabels der Turken, en alles scheen zamen te spannen, om hen tot slaven der Mohammedanen te maken.

Alle geschiedschrijvers van dien tijd stemmen hierin overeen, dat de czaar, onzeker welk besluit te nemen, om het hem en zijn leger dreigende verderf te ontkomen, van kommer nedergedrukt in zijne tent terugkeerde, nadat hij het bepaalde bevel gegeven had hem niet te storen, daar zijn fiere geest geen getuige van zijne neerslagtigheid duldde. Ondanks dit bevel gevoelde Katharina, dat hare plaats aan de zijde van haren echtgenoot was, en zij baande zich met geweld een toegang tot hem. Zij vond hem aangetast door een dier aanvallen van vallende ziekte, waaraan hij van tijd tot tijd onderhevig was, en die zij bij vroegere gelegenheden dikwijls door hare tegenwoordigheid en waakzame opmerkzaamheid verzacht had. De aanvallen waren ditmaal buitengewoon hevig, en ongetwijfeld door zijn zielelijden verhoogd. Toen Peter weder tot zichzelven kwam, gevoelde hij, dat hij zijn leven naast God aan de zorgen van Katharina te danken had.

Zij was echter ook gekomen om raad te geven, en eene vrouw als zij, die den dood in zijne schrikkelijkste gedaante onder de oogen gezien, en zichzelve aan alle gevaren, even als de geringste soldaat bloot gesteld had, mogt wel verlangen gehoord te worden. Met bewonderenswaardige scherpzinnigheid en verstand stelde zij haren gemaal voor hoe de vijand zelf zoo veel geleden en door de vermetelheid der Russen zoo getroffen was, dat hij naar alle waarschijnlijkheid niet ongenegen zou zijn over een wapenstilstand te onderhandelen, te meer daar hun wanhopige toestand hem niet ten volle bekend was. Het is inderdaad opmerkelijk, dat niemand anders op dit denkbeeld schijnt te zijn gekomen, maar in Katharina's leven vindt men meer dan een voorbeeld waarin zij bewees, dat haar geest verre boven allen die haar omringden zich wist te verheffen — een karakter dat Peter, van het eerste oogenblik af dat hij haar zag, bij haar schijnt herkend te hebben.

Katharina wist zeer goed, dat het sedert onheugelijke tijden in het Oosten gebruikelijk is, wanneer men bij een hoog personaadje gehoor verlangt, hem geschenken aan te bieden. Zij nam derhalve de juweelen die zij bij zich had, voegde er nog eenige pelterijen en zooveel geld bij als zij bijeenbrengen kon. Het laatste was voor den kiaga, den onderbevelhebber bestemd. Vervolgens koos zij een Russischen officier, op wiens trouw en doorzigt zij zich verlaten kon. Deze moest den grootvizier de geschenken brengen en het geld den kiaga ter hand stellen. Volgens anderen waagde zij zichzelve in het Turksche leger, en was het aan hare welsprekendheid en schoonheid gelukt, den grootvizier tot het sluiten van den wapenstilstand te overreden. Peter gevoelde zoo levendig, welke diensten zijne gemalin hem bij deze gelegenheid bewezen had, dat hij, hoe afkeerig ook van alle uiterlijke vertooning, en terwijl hij vorstelijke pracht als bloote geldverspilling beschouwde, haar echter, ter gedachtenis van deze gebeurtenis, plegtig als keizerin liet kroonen. Daarbij vaardigde hij een manifest uit, waarin onder anderen voorkomt: »Zij was ons van groote hulp bij al onze gevaren, en bijzonder in den slag aan de Pruth."

Het stuk van den brief, dien men bij den ouden soldaat gevonden had, toen Katharina nog een klein kind was, werd zorgvuldig door haar bewaard, schoon zij reeds lang alle hoop had opgegeven, om iets van hare afkomst te hooren. Toen echter een buitenlandsch gezant, naar huis keerende, op zijne reis door Koerland, in eene herberg zijn intrek nam, was hij getuige, hoe de huisbewoners een behoeftig persoon op eene beschimpende wijze behandelden. De vreemdeling antwoordde dreigend, dat men hem wel anders zou behandelen, als hij den czaar maar eens te spreken kreeg, aan wiens hof hij meer invloed had dan men denken zou. De gezant deed hem eenige vragen, en de antwoorden, zoowel als zijn gelijkenis met de keizerin, deden hem tot hunne bloedverwantschap besluiten. Kort daarna schreef hij dit aan een zijner vrienden in Petersburg. De brief kwam ter kennis van den czaar, en hij zond bevel aan den gouverneur van Riga, den bedoelden persoon op te sporen. Spoedig was dit gelukt, en het bleek, dat de vreemdeling de zoon van een Litthausch edelman was, die in de Pool-

sche onlusten omgekomen, en twee kinderen, een jongen en een meisje, welke laatste nog slechts een jaar oud was, had achtergelaten.

Peter sprak de waarheid, toen hij zeide, dat hij niets deed, zoo als andere menschen; dit bleek ook uit de wijze, waarop hij den vreemdeling ontbood, dien hij voor eenen bloedverwant van zijne vrouw hield. Hij liet hem in hechtenis nemen, en als een misdadiger gevangen naar Petersburg voeren, ofschoon hij bevel had gegeven hem goed te behandelen.

Door de vragen, die de czaar hem deed, werd hij overtuigd, dat hij den broeder zijner gemalin voor zich zag; hij geleidde hem naar haar toe en zeide: »Kus de keizerin de hand en omhels uwe zuster!"

Katharina viel van ontroering in zwijm, en toen zij weder bijkwam, zeide de czaar: »De zaak is zeer natuurlijk; en als uw broeder verdienste heeft dan zullen wij iets van hem maken; zoo niet, dan moeten wij hem laten zoo als hij is."

Dit gezegde kenschetst Peter den Groote geheel. Waarschijnlijk had de man echter verdienste; want spoedig daarop vinden wij hem tot graaf verheven en aan eene dame van hoogen rang gehuwd. Van de lotgevallen zijner kindschheid en jeugd is niets bekend geworden; die hem tot zich genomen en opgevoed hadden, moeten echter geweten hebben wie hij was, anders had hij niet op het denkbeeld kunnen komen, dat de vondelinge, die, gelijk ieder wist, Peter getrouwd had, zijne zuster was.

Peter de Groote stierf in 1725, en Katharina volgde hem als keizerin in het rijksbestuur, tot zij, na eene regering van twee jaren, haren gemaal in het graf volgde. Zij stierf den 27 Mei 1727, in den ouderdom van 38 jaren.

DE LOMPENZOEKERS TE PARIJS.

Onder de eigendommelijke klassen der Parijsche bevolking behoort die der chiffonniers of lompenzoekers, waarvan men in de hoofdstad alleen 2000 rekent. Om dit beroep uit te oefenen heeft men niet veel noodig, ook gaat er niemand toe over, zoo lang alle andere hulpmiddelen, die in zijn bereik zijn, niet uitgeput zijn. Als een Parijzenaar geen vermogen, geen goeden naam, geen werk en geen brood meer heeft, heeft hij nog slechts een half dozijn franken noodig om een stok met een haak en eene mand te koopen, en dan heeft hij alle gereedschappen, die zijn ambacht vereischt. Als hij eens als lompenzoeker opgetreden en met de schande van zijn armzalig beroep vertrouwd is, dan zet hij het uit neiging voort, ook al heeft hem eertijds slechts de nood er toe gedreven. Dit onafhankelijk, eeuwig rondzwerven op straten en pleinen verkrijgt voor hem eene eigenaardige bekoorlijkheid, het verzoent hem met zijn gering inkomen en verwekt bij hem eene diepe verachting voor al die slaven der maatschappij, die zich van den morgen tot den avond in eene werkplaats of fabrijk laten opsluiten. Anderen mogen als bloote machines hun dagwerk naar den uurwijzer regelen, hij — de lompenzoeker — werkt, als een onafhankelijk wijsgeer, slechts als hij er lust in heeft, rust uit wanneer het hem behaagt, en zorgt noch voor zijne huisvesting noch voor den volgenden dag. Als de oostewind zijn bloed doet verstijven, dan verwarmt hij zich met een glas brandewijn; wordt de hitte hem te drukkend dan zet hij zijne mand neder, zoekt een beschaduwd plekje en doet een slaapje. Is hij hongerig dan heeft hij spoedig een paar sous verdiend voor een stuk brood met zure kaas, waarmede hij zijn maaltijd doet. Wordt hij ziek — daaraan bekreunt hij zich niet. Het hospitaal is niet voor de honden gebouwd, zegt hij.

Ofschoon aan alle ontberingen blootgesteld, is de lompenzoeker toch fier, omdat hij zichzelven als een vrij man beschouwt. Hij behandelt zelfs den lompenkooper, wien hij des avonds de opbrengst van zijn dagwerk brengt, en van wien hij soms een klein voorschot op zijne verdienste van den volgenden dag ontvangt, met hoogmoed. Tegenover den lompenkooper neemt hij de houding van een beschermer aan, en zegt, dat zoo deze hem niet regtvaardig behandelt, hij een ander zijne kalandisie zal geven. Hoeveel lappen en gaten er ook in zijne kleeding zijn, toch legt hij een fier gevoel van eigenwaarde aan den dag.

De lompenkooper is de bekwame alchymist, die het vuilnis en opveegsel der straten, weggeworpen lappen en beenderen in goud verandert. De lompenzoekers ontvangt hij in een smerig hol, maar zijne vrienden in eene elegante zaal. Zijn winkel is een afschuwelijk hol, vol met de vuilste lompen, verrotte planken en half vergane beenderen; deze waren worden hem gebragt door wezens, die er naauwelijks als menschen uitzien, en hij weegt ze met behulp van een oud, morsig, kijfachtig wijf op zonderlinge schalen. Als men echter deze spelonk doorgegaan is, komt men in kamers, waar men al de pracht van welgestelde burgers aantreft — eene prachtige pendule op den schoorsteen, schilderijen en fraaije gravures aan den muur, het bronzen borstbeeld des konings, een pronkkastje met porselein en kristal en de piano zijner dochter.

Als de opkoopers zulke goede zaken doen, dan kan men wel begrijpen, dat voor den lompenzoeker er slechts weinig overschiet; inderdaad verdienen ook de ijverigsten hunner naauwelijks 3 of 4 franken. Dit zijn dan nog diegenen, die ondanks het bestaande verbod des nachts door de straten zwerven. De lompenzoekers zijn even als de vlinders in twee klassen verdeeld, in die welke bij dag en die, welke des nachts rondzwerven; en de laatste, die aan het werk gaan als de straatvegers naar huis gaan, hebben de meeste kans op een gelukkigen vond. Zij zwerven het liefst in die wijken rond, waar de gegoedste lieden wonen. Daar zij altijd dezelfde streken bezoeken en in de eens gekozen wijken blijven, worden zij al spoedig bij de dienstboden, vooral bij de keukenmeiden bekend, van wie zij nog al dikwijls overgeschoten spijzen ont-

vangen, waartegen zij zich verpligten als zij iets van waarde vinden, dat de huisgenooten behoort en in het vuil weggeworpen is, dit terug te geven. Als zij eens in eene bepaalde streek bekend zijn, dan hebben zij nog andere kleine verdiensten, door des morgens personen, die vroeg op moeten, op een bepaald uur te wekken.

Hoeveel hij ook verdienen moge, de lompenzoeker heeft nimmer eigen meubelen, hij slaapt voor 4 sous per nacht, wat de wantrouwige verhuurders zich meestal vooruit laten betalen. Is dit geschied, dan valt hij op een der stroozakken, die op deze plaatsen, waar de armzaligste armoede en de misdaad haar nachtverblijf vinden, het bed vervangt. De bedstede bestaat uit eene gemeenschappelijke brits, gewoonlijk door een oud gelapt tapijt voor deken bedekt, dat aan de zijde aan den wand vastgespijkerd, aan de andere met haken vastgemaakt is. Als deze zonderlinge slaapkameraden des nachts aan het twisten gaan, dan komt de eigenaar der slaapstede met een geduchten knuppel in de hand en herstelt door bedreigingen of des noods door van zijn knuppel gebruik te maken, de rust.

In deze armzalige schuilhoeken komen de lompenzoekers dikwijls met roovers en dieven in aanraking, wier lijdelijke medepligtigen zij dikwerf onwillekeurig worden. Zij worden over het algemeen voor zoo eerlijk gehouden, dat zij niet ligt aan eene misdaad deel zullen nemen; maar als zij eenig plan daartoe aan de policie wilden verklappen, zouden zij zich aan de onvermijdelijke wraak der dieventroep blootstellen. Hiervan zijn verscheidene voorbeelden.

Over het algemeen gelden zij voor eerlijk, en bij de verachting, waarin hun stand staat, kan deze meening niet op een los vooroordeel gegrond zijn. Een aantal voorbeelden zijn er, dat lompenzoekers, die voorwerpen van waarde gevonden hadden, met veel moeite er de eigenaars van opzochten om ze, zonder belooning te begeeren, aan hen terug te geven.

Misschien is de ergste eigenschap dezer lieden hunne neiging tot twist en tumult, die in hun eeuwig gekijf onderling en met de geheele wereld zich openbaart. Bij elken opstand te Parijs waren zij de eersten, die gewelddadigheden pleegden en de laatsten, die tot rust gebragt konden worden. De schrik, die elke regering voor deze lieden heeft, ontstaat niet alleen uit vrees voor plundering, maar voor geheele omverwerping van het maatschappelijk zamenstel, en de staat beseft hoe zwak alle maatregelen tot instandhouding der openbare orde zijn tegen eene handvol menschen, die niets te verliezen hebben.

In rustige tijden voeren de lompenzoekers slechts oorlog tegen honden en katten, die zij aan gaarkeukens en pelterijenkoopers verkoopen. Onder de handen der laatsten worden de hondenvellen tot zwarte vossenvellen en die der katten tot dure martervellen. Dit ambacht wordt ook buiten de muren van Parijs en in sommige andere steden gedreven, maar de ware lompenzoeker, zoo als wij hem beschreven hebben, onafhankelijk, ligtzinnig, fier, zoò wat eerlijk, maar volkomen onbeschaafd en toch »toujours *Français!*" — behoort zoo onbetwistbaar tot Parijs alleen als de zuil op het plein Vendôme, of de triomfboog l'Etoile.

Widener Library
3 2044 105 181 036